LUTTENBERG'S CHRONOLOGISCHE VERZAMELING

1917

VERKORTINGEN.

S.	=	*Staatsblad.*
Sc.	=	*Staatscourant.*
B.	=	*Bijvoegsel op het Staatsblad.*
C. V.	=	*Luttenberg's Chronologische Verzameling.*
N. J.	=	*Nederlandsche Jurisprudentie.*
A. B.	=	*Administratieve en Rechterlijke Beslissingen.*
W.	=	*Weekblad van het Recht.*
Gem.-stem.	=	*Gemeentestem.*
W. v. d. B. A.	=	*Weekblad voor de Burgerlijke Administratie.*

LUTTENBERG'S

CHRONOLOGISCHE VERZAMELING

DER

Wetten, Besluiten en Arresten betrekkelijk het Openbaar Bestuur in de Nederlanden sedert de herstelde orde van zaken in 1813

VOORTGEZET DOOR

Mr. Dr. J. G. STENFERT KROESE
Advocaat en Procureur te Zwolle

1917

ZWOLLE
W. E. J. TJEENK WILLINK

2 *Januari* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor en ten behoeve van eene straatverruiming ter verbinding van het Carnegieplein vóór het Vredespaleis met de Anna Paulownastraat te 's-Gravenhage. S. 1.

—

2 *Januari* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor de stichting van een gebouw tot uitbreiding van het Bestedelingenhuis te 's-Gravenhage. S. 2.

—

2 *Januari* 1916. WET, betreffende bouw van een schutsluis c. a. te *IJmuiden* en verbetering van het Noordzeekanaal. S. 3.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, te IJmuiden eene schutsluis te doen bouwen, met een slagdrempeldiepte van 15 M. — N.A.P. en het Noordzeekanaal naar gelang van de behoefte te verruimen tot de afmetingen, bij die sluis behoorende;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Van Rijkswege zullen worden uitgevoerd de werken noodig voor:

a. den bouw van een schutsluis met een slagdrempeldiepte van 15 M. — N.A.P. ten noordoosten van de groote Noordzeesluizen te IJmuiden;

b. de verruiming van het Noordzeekanaal, ten einde naar gelang van de behoefte daaraan de afmetingen te geven overeenstemmende met de slagdrempeldiepte van de sub *a* bedoelde sluis;

c. de belangen van de landsverdediging in verband met de sub *a* en *b* bedoelde werken.

2. Tot de uitvoering van de in artikel 1, sub *a* en *b*, bedoelde werken zal niet worden overgegaan, dan nadat telkens de naaste belanghebbenden bij de verbetering van het Noordzeekanaal zich, ten genoegen van Onzen Minister van Waterstaat, hebben verbonden, een derde deel der kosten te dragen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo den 2den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 16 *Jan.* 1917.)

—

2 *Januari* 1917. WET, tot onteigening voor den bouw van een schutsluis c. a. te *IJmuiden*. S. 4.

—

2 *Januari* 1917. WET, betreffende verbetering van den Waterweg van Rotterdam naar Zee. S. 5.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat verdere geleidelijke verbetering van den Waterweg van Rotterdam naar Zee in het algemeen belang noodig is;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Van Rijkswege zullen worden uitgevoerd de werken noodig voor:

a. de voortzetting der verbetering van den Waterweg van Rotterdam naar Zee, aanvankelijk tot eene diepte van 11,50 M. en later, naar gelang van de behoefte, tot eene diepte van 12,50 M. bij gewoon hoog water;

b. de belangen der landsverdediging in verband met de sub *a* bedoelde werken.

2. Tot de uitvoering van de in artikel 1, sub *a*, bedoelde werken zal niet worden over-

gegaan, dan nadat telkens de naaste belanghebbenden bij de verbetering van den Waterweg van Rotterdam naar Zee zich ten genoegen van Onzen Minister van Waterstaat hebben verbonden een derde deel der kosten van die werken te dragen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 2den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 16 *Jan.* 1917.)

—

2 *Januari* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeente *'s-Hertogenbosch*, noodig voor den aanleg van eene haven met toebehooren door die gemeente. S. 6.

—

2 *Januari* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van een goederenstation in het Arnhemsche Broek te *Arnhem*. S. 7.

—

2 *Januari* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van den aanleg van een electrischen spoorweg van *Haarlem* langs den Zijlweg naar *Overveen*. S. 8.

—

2 *Januari* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeenten *Amsterdam*, *Zaandam* en *Sloten*, noodig voor den aanleg van een nieuw havencomplex voor den algemeenen handel te *Amsterdam* en voor uitbreiding van de Houthaven en de Petroleumhaven aldaar, een en ander met handels- en opslagterreinen en bijbehoorende werken, ten zuiden van het Noordzeekanaal en het Afgesloten IJ. S. 9.

—

2 *Januari* 1917. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Heinrich Neuhaus, geboren te *Littel* (*Oldenburg*), den 19 Juli 1862, stucadoor, wonende te *Wormerveer*, provincie *Noordholland*. S. 10.

Marie Amalia Louise Bönnhorst, geboren te *Hamburg*, den 1 October 1879, boekhoudster en collectrice der Staatsloterij, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 11.

Max Theodor Heinrich von Gimborn, geboren te *Emmerik* (*Pruisen*), den 28 Maart 1872, fabrikant, wonende te *Zevenaar*, provincie *Gelderland*. S. 12.

Hermann Martin Voss, geboren te *Mettingen* (*Pruisen*), den 11 November 1869, koopman, wonende te *Harlingen*, provincie *Friesland*. S. 13.

Franz Joseph Brinkmann, geboren te *Nienborg* (*Pruisen*), den 14 September 1871, directeur eener hotelmaatschappij, wonende te *Haarlem*, provincie *Noordholland*. S. 14.

Jacob Hausdorff, geboren te *Wreschen* (*Pruisen*), den 20 September 1858, agent van buitenlandsche huizen, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 15.

William Brede Kristensen, geboren te *Kristiansand* (*Noorwegen*), den 21 Juni 1867, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te *Leiden*, wonende te *Leiden*, provincie *Zuidholland*. S. 16.

Paul Czeszewski, geboren te *Berlijn* (*Pruisen*), den 15 December 1890, scheepskok, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 17.

Anton August Christoph Wilhelm Knappstein, geboren te *Barmen* (*Pruisen*), den 16 November 1855, restaurateur, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 18.

Louis Charles Verwilst, geboren te *Brussel* (*België*), den 16 December 1854, secretaris der Limburgsche Credietvereeniging en der Maastrichtsche Hypotheekbank, wonende te *Maastricht*, provincie *Limburg*. S. 19.

Carl Louis Hubert Schwing, geboren te *Verviers* (*België*), den 4 Maart 1878, koopman, wonende te *Maastricht*, provincie *Limburg*. S. 20.

Georg August Greimering, geboren te *Ibbenbüren* (*Pruisen*), den 5 Maart 1866, winkelier, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 21.

Emil August Klein, geboren te *Essen* (*Pruisen*), den 1 Januari 1854, zonder beroep, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 22.

Dirk Meindert te Groen, geboren te *Oldebroek*, den 1 Augustus 1888, ingenieur, wonende te *Tilburg*, provincie *Noordholland*. S. 23.

Johann Beil, geboren te *Dombach* (*Pruisen*), den 16 Mei 1843, handelsagent, wonende te *Tiel*, provincie *Gelderland*. S. 24.

Petrus Alphonsius Van der Stee, geboren te

Beirendrecht (*België*), den 26 Februari 1866, landbouwer, wonende te Langeweg, gemeente *Terheijden*, provincie *Noordbrabant*. S. 25.

Fredrik Theodoor Stroink, geboren te *Nordhorn* (*Pruisen*) den 16 October 1855, zonder beroep, wonende te *Utrecht*, provincie *Utrecht*. S. 26.

Johann Joseph Aloys Arnold Frantzen, geboren te *Kleef* (*Pruisen*) den 18 Juli 1853, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te *Utrecht*, wonende te *Utrecht*, provincie *Utrecht*. S. 27.

Anna Carolina Emilie Adelheid Wehmann, weduwe van Franz Joseph Leonhard Holzhaus, geboren te *Gimborn* (*Pruisen*) den 27 November 1863, koopvrouw, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 28.

Bernard Joseph Bornholt, geboren te *Riesenbeck* (*Pruisen*) den 15 October 1864, winkelier, wonende te *Zutphen*, provincie *Gelderland*. S. 29.

Eduardus Clemens Verschaffelt, geboren te *Gent* (*België*) den 15 October 1868, hoogleeraar aan de Gemeentelijke Universiteit, wonende te *Amstardam*, provincie *Noordholland*. S. 30.

Gerardus Carolus Henricus Gustavus Luyckx, geboren te *Antwerpen* (*België*) den 5 April 1867, handelsagent, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 31.

Ludwig Hermann Schröder, geboren te *Osnabrück* (*Pruisen*) den 23 Augustus 1865, manufacturier, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 32.

Christian Johann Josef Gieben, geboren te *Düsseldorf* (*Pruisen*) den 6 Mei 1881, kleermaker, wonende te *Düsseldorf* (*Pruisen*). S. 33.

Iwan Hermann Hieronimus, geboren te *Keulen* (*Pruisen*) den 12 Juni 1869, directeur van Indische Cultuur-Maatschappijen, wonende te *Warmond*, provincie *Zuidholland*. S. 34.

Theodor Nellissen, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 2 October 1881, werkman, wonende te *Aken*, *Duitschland*. S. 35.

Servaz Nikolas Nellessen, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 7 Januari 1873, fabrieksarbeider, wonende te *Aken*, *Duitschland*. S. 36.

Hubert Wolters, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 28 Juli 1873, werkman, wonende te *Aken*, *Duitschland*. S. 37.

Heinrich Hubert Wolters, geboren te *Viersen* (*Duitschland*) den 6 Mei 1875, fabrieksarbeider, wonende te *Duisburg* (*Duitschland*). S. 38.

Leonhard de Jong, geboren te *Duisburg* (*Duitschland*) den 7 Mei 1875, hoedenmaker, wonende te *Keulen*, *Duitschland*. S. 39.

Arnoud Corneille Harkink, geboren te *Antwerpen* (*België*) den 14 September 1822, koopman, wonende te *Elberfeld*, *Duitschland*. S. 40.

Heinrich Willemsen, geboren te *Duisburg* (*Duitschland*) den 8 Januari 1870, voerman, wonende te *Duisburg*, *Duitschland*. S. 41.

Wilhelm Robins, geboren te *Rath* (*Duitschland*) den 23 Februari 1874, landbouwer, wonende te *Traar*, *Duitschland*. S. 42.

Johann Jansen, geboren te *Schottheide* (*Duitschland*) den 8 September 1878, machinist, wonende te *Duisburg*, *Duitschland*. S. 43.

Jacob Wirtz, geboren te *Kohlscheid* (*Duitschland*) den 23 Maart 1869, mijnwerker, wonende te *Kohlscheid*, *Duitschland*. S. 44.

Simon Hubert Zinzen, geboren te *Neutral-Moresnet* bij *Aken* (*Duitschland*) den 31 Mei 1865, koopman, wonende te *Neutral-Moresnet* bij *Aken*, *Duitschland*. S. 45.

Leonard Loyens, geboren te *Hergenrath* (*Duitschland*) den 24 Januari 1875, landbouwer, wonende te *Carnol*, gemeente *Walhorn-Eupen-Aken*, *Duitschland*. S. 46.

Peter Joseph Ritzen, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 27 April 1876, werktuigkundige, wonende te *Düren*, *Duitschland*. S. 47.

Maria Leonard Wilhelm Meens, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 7 Juli 1877, glazenmaker, wonende te *Keulen*, *Duitschland*. S. 48

Diedrich Mathias Bösveld, geboren te *Eller* (*Duitschland*) den 22 October 1875, werkmeester, wonende te *Duisburg-Beeck*, *Duitschland*. S. 49.

Gregor Heinrich Schils, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 3 Mei 1853, R.-K. priester, wonende te *Kohlscheid*, *Duitschland*. S. 50.

Theodor Anton Wolsing, geboren te *Oberhausen* (*Duitschland*) den 23 October 1874, arbeider, wonende te *Walsum a/Rhein*, *Duitschland*. S. 51.

Franz Wilhelm Joseph Kessels, geboren te *Merkstein* (*Duitschland*) den 2 April 1878, landbouwer, wonende te *Noppenberg*, *Duitschland*. S. 52.

Johann Leonhard Rohen, geboren te *Kettenis* (*Duitschland*) den 17 Juni 1876, landbouwer, wonende te *Blankenheim, Duitschland.* S. 53.

Johann Willemsen, geboren te *Hüthum* (*Duitschland*) den 20 October 1873, fabrieksarbeider, wonende te *Ober-Hüthum, Duitschland.* S. 54.

Franz Hermann Streveld, geboren te *Neviges* (*Duitschland*) den 10 December 1877, schilder, wonende te *Neviges, Duitschland.* S. 55.

Joseph Hubert Ortmans, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 20 October 1869, daglooner, wonende te *Aken, Duitschland.* S. 56.

Peter Van Berg (ook wel Vánberg) geboren te *Neutral-Moresnet* den 30 Augustus 1879, fabrieksarbeider, wonende te *Altenberg, Duitschland.* S. 57.

Jérome Alphons Maria Stoffels, geboren te *Hubbelrath* (*Duitschland*) den 28 Mei 1870, steenkolenhandelaar, wonende te *Duisburg, Duitschland.* S. 58.

Hermann Hendriks, geboren te *Duisburg* (*Duitschland*) den 31 Mei 1872, machinist, wonende te *Duisburg, Duitschland.* S. 59.

Johann Joseph Bougie, geboren te *Gangelt* (*Duitschland*) den 30 Mei 1875, landbouwer, wonende te *Birgden, Duitschland.* S. 60.

Phillipp Flecken, geboren te *Weide* (*Duitschland*) den 27 December 1869, mijnwerker, wonende te *Herzogenrath-Aachen, Duitschland.* S. 61.

Nicolaus Dingena, geboren te *Bonn-Poppelsdorf* (*Duitschland*) den 7 October 1871, metaalarbeider, wonende te *Bonn-West, Duitschland.* S. 62.

Johann Wilhelm Rohen, geboren te *Kettenis—Merols* (*Duitschland*) den 18 Augustus 1866, landbouwer, wonende te *Bissen*, gemeente *Kelzenberg, Duitschland.* S. 63.

Arnold Joseph Hubert Kessels, geboren te *Merkstein* (*Duitschland*) den 2 November 1876, landbouwer, wonende te *Noppenberg, Duitschland.* S. 64.

Johann Rohen, geboren te *Kettenis* (*Duitschland*) den 21 Mei 1875, landbouwer, wonende te *Adenau* (*Eifel*) *Duitschland.* S. 65.

Jakob Haubrich, geboren te *Sessenhausen* (*Duitschland*) den 20 Maart 1868, koopman, wonende te *Crefeld, Duitschland.* S. 66.

Etienne Hubert Prickarts, geboren te *Montzen* (*België*) den 27 Augustus 1877, werkman, wonende te *Eilendorf, Duitschland.* S. 67.

Wilhelm Joseph Dautzenberg, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 21 Juni 1880, fabrieksopzichter, wonende te *Aken* (*Duitschland*). S. 68.

Anton Beyer, geboren te *Duisburg* (*Duitschland*) den 15 November 1861, schoenmaker, wonende te *Duisburg* (*Duitschland*). S. 69.

Alfred Mathieu Gerard Kuster, geboren te *Luik* (*België*) den 14 Augustus 1879, kantoorbediende, wonende te *Luik, België.* S. 70.

Johann Peter Loijens, geboren te *Hergenrath* (*Duitschland*) den 7 Juni 1881, landbouwer, wonende te *Rabothrat*, gemeente *Walhorn-Eupen-Aachen, Duitschland.* S. 71.

Gerhardus Matthäus van den Brink, geboren te *Duisburg* (*Duitschland*) den 16 Februari 1876, werkman, wonende te *Duisburg, Duitschland.* S. 72.

Hubert Dobelstein, geboren te *Henri-Chapelle* (*België*) den 8 September 1881, landbouwer, wonende te *Herbesthal, Duitschland.* S. 73.

Johann Winand Linssen, geboren te *Haaren-Waldfeucht, kreis Heinsberg* (*Duitschland*) den 1 Augustus 1883, voerman, wonende te *Heinsberg, Duitschland.* S. 74.

Johann Joseph van de Sanden, geboren te *Bongard* (*Duitschland*) den 20 Maart 1882, fabrieksarbeider, wonende te *Eilendorf, Duitschland.* S. 75.

Joseph Leonard Kleuskens, geboren te *Merkstein* (*Duitschland*) den 31 Juli 1881, mijnwerker, wonende te *Herzogenrath-Aachen, Duitschland.* S. 76.

Johann Hubert Alphons Hoppermanns, geboren te *Laurensberg* (*Duitschland*) den 19 October 1874, schoenmaker, wonende te *Aken* (*Duitschland*). S. 77.

Hendrikus Jooster, geboren te *Ruhrort* (*Duitschland*) den 24 Maart 1875, herbergier, wonende te *Mannheim, Duitschland.* S. 78.

Heinrich Wilhelm van der Kamp, geboren te *Emmerik* (*Duitschland*) den 23 Januari 1881, fabrieksarbeider, wonende te *Emmerik, Duitschland.* S. 79.

Gerhard Friedrich Deitz, geboren te *Laurensberg* (*Duitschland*) den 13 September 1876, fabrieksarbeider, wonende te *Aken, Duitschland.* S. 80.

Heinrich Joseph Reiners, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 9 September 1870, zonder beroep, wonende te *St. Joeris, Duitschland.* S. 81.

Wilhelm Hubert Joseph Schepers, geboren

te *Aken* (*Duitschland*) den 1 December 1872, landbouwer, wonende te *Buschhausen, Duitschland.* S. 82.

Jean Pierre Wiertz, geboren te *Gemmenich* (*België*) den 31 Juli 1880, landbouwer, wonende te *Lontzen* (*Duitschland*). S. 83.

Siegfried Cohen, geboren te *Berlijn* (*Duitschland*) den 6 Juli 1873, decorateur, wonende te *Berlijn, Duitschland.* S. 84.

Gerhard Carl Hos, geboren te *Pongs* (*Duitschland*) den 5 September 1878, kaasmaker, wonende te *Grieth, Duitschland.* S. 85.

Gerhard Wilhelm Misere, geboren te *Aachen-Forst* (*Duitschland*) den 8 Juli 1882, daglooner, wonende te *Aken, Duitschland.* S. 86.

Matthias Joseph Hennen, geboren te *Scherpenseel* (*Duitschland*) den 22 Januari 1882, werkman, wonende te *Kraudorf-Randerath, Geilenkirchen, Duitschland.* S. 87.

Joseph Anton Habets, geboren te *Kohlscheid* (*Duitschland*) den 13 Augustus 1881, tuinier, wonende te *Kohlscheid, Duitschland.* S. 88.

Joseph Slange, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 10 April 1870, winkelier, wonende te *Stolberg, Duitschland.* S. 89.

Hubert Kaspar Lemmens, geboren te *Süsterseel* (*Duitschland*) den 10 December 1874, pakhuisknecht, wonende te *Duisburg, Duitschland.* S. 90.

Franz Wintgens, geboren te *Laurensberg* (*Duitschland*) den 19 October 1879, landbouwer, wonende te *Aken, Duitschland.* S. 91.

Wilhelm Croonenberg, geboren te *Wankum* (*Duitschland*) den 15 November 1873, fabrieksarbeider, wonende te *Kaldenkirchen, Duitschland.* S. 92.

Wilhelm Franz Elshoff, geboren te *Grieth-hausen* (*Duitschland*) den 21 April 1876, molenaarsknecht, wonende te *Waltrop i. W., Duitschland.* S. 93.

Hermann August Joseph Dedden, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 8 April 1874, fabrieksarbeider, wonende te *Aken, Duitschland.* S. 94.

Johann Joseph Deddem, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 13 Juli 1872, wagenmaker, wonende te *Aken, Duitschland.* S. 95.

Peter Jakobus Stout, zich noemende en schrijvende *Spoormaker*, geboren te *Duisburg* (*Duitschland*) den 5 Februari 1874, kassier eener verzekerings-maatschappij, wonende te *Duisburg, Duitschland.* S. 96.

Robert Emil Neresheimer, geboren te *München* (*Duitschland*) den 22 Mei 1879, werktuigkundige, wonende te *Düsseldorf-Obercassel, Duitschland.* S. 97.

Johann Bemelmanns, geboren te *Hardt* (*Duitschland*) den 31 Maart 1869, tuinier, wonende te *Crefeld-Bochum, Duitschland.* S. 98.

Johann Leonard Senden, geboren te *Gangelt* (*Duitschland*) den 1 Juli 1873, karremaker, wonende te *Würselen, Duitschland.* S. 99.

Johann Hubert Martin Houben, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 14 Februari 1879, koopman, wonende te *Berlijn* (*Duitschland*), thans in werkelijken dienst te *Heel*, provincie *Limburg.* S. 100.

Wilhelmus Jacobus Schut, geboren te *Antwerpen* (*België*) den 23 Augustus 1868, waard, wonende te *Mannheim, Duitschland.* S. 101.

Paul Lux, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 25 Juni 1882, landbouwer, wonende te *Haaren* (bij *Aken*), *Duitschland.* S. 102.

Johann Hubert Vliekx, geboren te *Aken* (*Duitschland*) den 15 October 1873, voerman, wonende te *Aken, Duitschland.* S. 103.

Gisbert Wilmsen, geboren te *Duisburg* (*Duitschland*) den 5 April 1871, fabrieksarbeider, wonende te *Duisburg, Duitschland.* S. 104.

Hugo Ernst Wilhelm Julius Eduard Dieckmann, geboren te *Soemmerda* (*Duitschland*) den 5 April 1850, zonder beroep, wonende te *Berlin-Steglitz, Duitschland.* S. 105.

Heinrich Meijer, geboren te *Dellwig* (*Duitschland*) den 29 Januari 1874, vormer, wonende te *Sterkrade, Duitschland.* S. 106.

Albertus Verrier, geboren te *Traisa* (*Duitschland*) den 10 Januari 1874, bezitter van een kinematograafstheater, wonende te *Mannheim, Duitschland.* S. 107.

Gerhard Hermann Kösters, geboren te *Altenrheine* (*Pruisen*) den 18 Augustus 1856, winkelier, wonende te *Alkmaar*, provincie *Noordholland.* S. 108.

Gabriele Andrea Corbelli, geboren te *Masera* (*Italië*) den 30 December 1863, metselaar, schoorsteenveger en rookverdrijver, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland.* S. 109.

Johanna Elisabeth Düllmann, geboren te *Crefeld* (*Pruisen*) den 2 September 1877, leerares in de Fransche taal en letterkunde, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland.* S. 110.

Friedrich Wilhelm Pflitsch, geboren te *Rebbelroth* (*Pruisen*) den 12 Februari 1859, kuiper, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 111.

Hermann Maria Neuerburg, geboren te *Ukkel* (*België*) den 29 October 1890, handelsbediende, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 112.

Kürt George Kupfermann, geboren te *Baarn* (provincie *Utrecht*) den 2 Mei 1894, stuurman, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 113.

Johann Maria Friedrich de Haas, geboren te *Keulen* (*Duitschland*) den 21 Juni 1873, werktuigkundige, wonende te *Berlijn* (*Duitschland*). S. 114.

Richard Paul Max Spiering, geboren te *Berlijn* (*Pruisen*) den 28 Juni 1875, inspecteur van een slachthuis, wonende te *Rotterdam* (*Hoek van Holland*), provincie *Zuidholland*. S. 115.

Wilhelm Bernhard Clausmann, geboren te *Kalk* (*Duitschland*) den 18 October 1876, bagagekoetsier, wonende te *Düsseldorf*, *Duitschland*. . 116.

Franz Oskar Max Louis Körner, geboren te *Aussig* (*Bohemen*) den 11 November 1866, technisch directeur eener bierbrouwerij, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholl nd*. S. 117.

Jan Westenberg, geboren te *Nordhorn* (*Pruisen*) den 22 September 1850, smid, wonende te *Kampen*, provincie *Overijssel*. S. 118.

Jakob Gottfried Packbier, geboren te *Alsdorf* (*Pruisen*) den 5 April 1878, molenaar, wonende te *Brand* bij *Aken* (*Pruisen*). S. 119.

Jacob Schreven, geboren te *Duisburg* (*Pruisen*) den 7 November 1867, timmermansbaas, wonende te *Duisburg* (*Pruisen*). S. 120.

Jakob Cornelius de Jong, geboren te *Duisburg* (*Pruisen*) den 27 Mei 1871, arbeider, wonende te *Keulen* (*Pruisen*). S. 121.

Franz Palmen, geboren te *Kirchlinden* (*Pruisen*) den 2 Mei 1867, bootwerker, wonende te *Duisburg* (*Pruisen*). S. 122.

Balthasar Weiler, geboren te *Oberwesel* (*Pruisen*) den 10 Februari 1838, zonder beroep, wonende te *Straatsburg* (*Elzas*). .123.

Johann Ebben, geboren te *Rotthausen* (*Pruisen*) den 26 Mei 1879, horlogemaker, wonende te *Aurich* (*Pruisen*). S. 124.

Josef Lux, geboren te *Forst* (*Pruisen*) den 18 Juli 1878, slager, wonende te *Haaren* (*Pruisen*). S. 125.

Heinrich Wilhelm Mathias Rütten, geboren te *Aken* (*Pruisen*) den 1 December 1882, koopman, wonende te *Aken* (*Pruisen*). S. 126.

Friedrich Heinrich Harmans, geboren te *Dresden* (*Saksen*) den 19 Maart 1875, fabrikant, wonende te *Dresden* (*Saksen*). S. 127.

Frederik Drees, geboren te *Amsterdam* den 8 October 1894, kantoorbediende, laatstelijk wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*, thans te *Hannover* (*Pruisen*). S. 128.

Julia Bertha Maria Wilde, geboren te *Amsterdam* den 24 October 1866, zonder beroep, wonende te *Lugano* (*Zwitserland*). S. 129.

Jean Joseph Hubert Aldenhoff, geboren te *Gemmenich* (*België*) den 9 December 1855, fabrieksarbeider, wonende te *Mechelen*, gemeente *Wittem*, provincie *Limburg*. S. 130.

Maria Arnold Tossaint, geboren te *Eupen* (*Pruisen*) den 8 December 1879, hofmeester, wonende te *Sloten*, provincie *Noordholland*. S. 131.

Jelle Wiersma, geboren te *Harlingen* den 19 October 1865, handelsagent, wonende te *Leeuwarden*, provincie *Friesland*. S. 132.

Julius Cäsar Fuchs, geboren te *Wörth* (*Beieren*) den 20 Maart 1879, fabrikant, wonende te *Neurenberg* (*Beieren*). S. 133.

Elias de Groot, geboren te *Londen* (*Engeland*) den 12 September 1883, kantoorbediende, wonende te *Londen* (*Engeland*). S. 134.

Johann Paul Liesens, geboren te *Neutral-Moresnet* den 1 April 1875, werkman, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 135.

Gustav Otto Niessen, geboren te *Burtscheid* (*Pruisen*) den 30 Maar 1874, herbergier, wonende te *Aken* (*Pruisen*). S. 136.

Johannes Pieters, geboren te *Saargemünd* (*Lotharingen*) den 7 Maart 1876, schilder en herbergier, wonende te *Habkirchen* (*Beieren*). S. 137.

Martin Schöllgens, geboren te *Aken* (*Pruisen*) den 17 April 1877, timmerman, wonende te *Aken* (*Pruisen*). S. 138.

Jacob Hubert Rocks, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 13 April 1872, werkman, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 139.

Franz Hubert Joseph Zinzen, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 3 September 1871, horlogemaker, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 140.

Johann Joseph Debey, geboren te *Neutraal-*

Moresnet den 12 Maart 1877, werkman, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 141.

Franz Joseph Debie, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 11 Maart 1876, slotenmaker, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 142.

Johann Hubert Locht, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 23 Mei 1858, daglooner, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 143.

Friedrich Lambert Consten, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 17 September 1881, mijnwerker, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 144.

Peter Hubert Outmanns (f Autmanns), geboren te *Pruisisch Moresnet* den 26 Februari 1881, werkman, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 145.

Hubert Paul Autmanns, geboren te *Neutraal-Moresnet* den September 1868, mijnwerker, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 146.

Joseph Willerding, geboren te *Niesen* (*Pruisen*) den 8 Maart 1861, hotelhouder, wonende te *Hilversum*, provincie *Noordholland*. S. 147.

Ludwig Gottlieb Stängel, geboren te *Esslingen* (*Wurttenberg*) den 30 Mei 1864, likeurstokersknecht, wonende te *Harlingen*, provincie *Friesland*. S. 148.

Johann Bernard Joseph Schute, geboren te *Garen* (*Oldenburg*) den 19 Maart 1877, lederhandelaar, wonende te *'s-Hertogenbosch*, provincie *Noordbrabant*. S. 149.

Johann Gerhard Palmen, geboren te *Soers* (*Pruisen*) den 1 November 1880, wonende te *Stolberg* (*Pruisen*). S. 150.

Albert Johann Funke genaamd Küpper, geboren te *Ruhrort* (*Pruisen*) den 24 Maart 1894, onderwijzer, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 151.

Wilhelm Eisink, geboren te *Wattenscheid* (*Pruisen*) den 2 Augustus 1884, metselaar, wonende te *Leven b/Ahsen i. W., Pruisen*. S. 152.

Abraham Schuit, geboren te *Londen* (*Groot-Britannië*) den 22 November 1877, fruithandelaar, wonende te *Londen* (*Groot-Britannië*). S. 153.

Solomon de Groot, geboren te *Londen* (*Groot-Britannië*) den 26 Januari 1878, sigarenmaker, wonende te *Londen* (*Groot-Britannië*). S. 154.

Aaron Vogel, geboren te *Londen* (*Groot-Britannië*) den 3 Juni 1882, sigarenmaker, wonende te *Londen* (*Groot-Britannië*). S. 155.

Johann Leonhard Vergossen, geboren te *Viersen* (*Pruisen*) den 18 Maart 1875, stukadoor, wonende te *Viersen* (*Pruisen*). S. 156.

Hubert Josef Stallmann, geboren te *Mariadorf* (*Pruisen*) den 7 Mei 1870, voerman, wonende te *Hamborn* (*Pruisen*). S. 157.

Johann Wilhelm Hubert Huppermann, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 16 Februari 1882, opzichter, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 158.

Eduard Meissen, geboren te *Holsterhausen* (*Pruisen*) den 1 Februari 1876, schrijnwerker, wonende te *Sinsen* (*Pruisen*). S. 159.

Peter Joseph Steins, geboren te *Aken* (*Pruisen*) den 7 October 1877, slager, wonende te *Oberhausen* (*Pruisen*). S. 160.

Johann Joseph Debeij, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 16 November 1876, fabrieksarbeider, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 161.

Martin Lenders, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 31 Augustus 1876, daglooner, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 162.

—

3 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 17 Augustus 1892 (*Staatsblad* nº. 212), waarbij aan het bestuur van het krankzinnigen-gesticht „Het St. Elisabeth's Gasthuis" te Deventer, vergunning is verleend op het landgoed „De Brinkgreve", gemeente *Deventer*, een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 163.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 27 December 1916, nº. 15411, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat in het tweede lid van artikel 2 van het Koninklijk besluit van 17 Augustus 1892 (*Staatsblad* nº. 212), zooals dat luidt ingevolge Ons besluit van 16 September 1915 (*Staatsblad* nº. 398), voor het getal „1916" worde gelezen het getal „1917".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Het Loo, den 3den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken

CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 18 *Jan.* 1917)

3 *Januari* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Art. 120 Veiligheidsbesluit 1913; het niet beschieten van één dak, dat twee geheel van elkaar gescheiden werklokalen begrenst, vormt twee overtredingen. — Uitzonderingsbepaling van art. 120*b*; open wandoppervlak. — Uitlegging der dagvaarding door de Rechtbank. — De qualificatie moet niet ontleend worden aan art. 19*b* der Veiligheidswet, doch moet gevonden worden in de toegepaste artikelen van het Veiligheidsbesluit 1913.

(Veiligheidsbesluit 1913 art. 120.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

H. W. v. B., oud 38 jaar, fabrieksleider, geboren te Cheribon en wonende te Schiedam, requirant van cassatie tegen een te zijnen laste gewezen vonnis van de Arr.-Rechtbank te Rotterdam van 21 September 1916, waarbij de requirant in hooger beroep, na vernietiging van een vonnis van het Kantongerecht te Schiedam van 21 Juni 1916, is schuldig verklaard aan tien feiten, elk opleverende overtreding van een der bepalingen van een algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in art. 6 of art. 7 der Veiligheidswet, en te dier zake met toepassing van de artt. 97, 98, 101 aanhef en onder *b*., 112, 115, 118, 120, 140, 141 van het Veiligheidsbesluit 1913, de artt. 6, 7, 19 aanhef en onder *b*. en 24 der Veiligheidswet, de artt. 23, 62 en 91 Sr., veroordeeld tot tien geldboeten, elk van f 50, en eene vervangende hechtenis van tienmaal vijf dagen (gepleit door Mr. M. M. van Velzen te Rotterdam).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

In zake H. W. v. B. requirant van cassatie tegen een vonnis der Arr.-Rechtbank te Rotterdam, op 21 September 1916 gewezen, zijn voorgesteld de volgende middelen van cassatie:

I. „Schennis van art. 161 Grondwet jº. de artt. 221 en 247 Sv. door in de qualificatie der strafbare feiten niet op te nemen de wettelijke voorschriften, waarop de veroordeeling rust, doch deze qualificatie in generali alleen te doen luiden:

„ „Overtreding van een der bepalingen van een Algemeene Maatregel van Bestuur als bedoeld in art. 6 of 7 der Veiligheidswet." "

II. „Schennis van art. 120 van het Veiligheidsbesluit 1913 jº. artt. 6 en 7 der Veiligheidswet door te beslissen, dat als maatstaf van beoordeeling of in casu het werklokaal een getimmerte waarvan meer dan een zesde gedeelte van het wandoppervlak open is, uit te gaan van de feitelijke toestand der inrichting wanneer er *niet* gewerkt wordt in stede als uitgangspunt ter beoordeeling te aanvaarden de locale toestand ten tijde van het verrichten van werkzaamheden — zijnde ook geen acht geslagen op het verweer, dat ook bovendien aanwezig is het uitzonderingsgeval bedoeld in art. 120 sub *A*."

III. „Schennis van art. 120 van het Veiligheidsbesluit 1913 jº. artt. 6 en 7 der Veiligheidswet door te beslissen, dat hoewel inderdaad één dak de beschutting vormde zoowel van de houtzagerij als de machinekamer de niet-beschieting van *één* dak opleverde twee overtredingen."

IV. „Schennis van de artt. 7 en 6 der Veiligheidswet door te beslissen dat beklaagden niet terecht stonden als directeuren eener Naamlooze Vennootschap, doch als bestuurders der fabriek „ „Uto" ", terwijl uit de telastelegging blijkt, dat beklaagden als bestuurders der Glasfabriek „ „Uto" " strafrechtelijk aansprakelijk zijn gesteld, wijl zij bestuurders dier fabriek „ „Uto" " waren en wel *in hunne hoedanigheid van directeuren* der N. V. Ned. Branderij Gistfabriek en Distilleerderij voorheen onder de firma's H. Jansen & Cº., H. C. Jansen en Herman Jansen, welke vennootschap niet meer bestond en van welke vennootschap beklaagden dan ook geen directeuren waren, gelijk de Rechtbank ook schijnt aan te nemen."

Het eerste middel acht ik gegrond; de rechtskundige benaming der strafbare feiten, kan niet worden ontleend, aan eene algemeene bepaling, houdende strafbedreiging tegen overtreding van alle bepalingen van eenen algemeenen maatregel van bestuur, doch moet gevonden worden in de overtreden verbods- of gebodsbepaling. En het begrip qualificatie en de reden waarom die qualificatie in de rechterlijke uitspraak moet worden opgenomen, rechtvaardigen deze opvatting.

Het tweede middel zou in zijne algemeenheid betrekking kunnen hebben, zoowel op de beslissing omtrent punt 1 als omtrent punt 2 der dagvaarding. Nu is het ten laste gelegde in het algemeen — behoudens hier niet ter zake doend voorbehoud — en dus ook met betrekking tot die beide punten, als bewezen aangenomen, op grond van wettige bewijsmiddelen, waarmede dus feitelijk is beslist, dat

het werklokaal sub 1°. en 2°. bedoeld, geen open loods was, of een getimmerte, waarvan meer dan een zesde gedeelte van het wandoppervlak open was, alsmede, dat de aard van het bedrijf zich niet verzette, tegen het behoorlijk beschieten van het dak. Daargelaten, dat wat dit laatste betreft, niet blijkt, dat requirant zou hebben beweerd, dat de aard van zijn bedrijf zich wèl daartegen verzette en dus het middel in zijn laatste onderdeel feitelijken grondslag mist, zou bij dat onderdeel worden gereageerd, tegen eene in cassatie onaantastbare beslissing. En dat is mede het geval voor zoover het eerste deel van het middel mocht gericht zijn — wat echter uit de toelichting scheen te blijken, niet het geval te zijn — tegen de beslissing, betreffende de in punt 2 der dagvaarding bedoelde machinekamer, daar dienaangaande van geen onderscheid in toestand in of buiten werktijd sprake is.

Ten aanzien van de in punt 1 der dagvaarding bedoelde houtzagerij, heeft de Rechter kenlijk aangenomen, dat in twee der zijwanden groote openingen in den steenen muur zijn, waardoor meer dan een zesde gedeelte van het wandoppervlak open is, doch tevens, dat aanwezig zijn houten schuifdeuren, waardoor de openingen geheel kunnen worden gevuld of gesloten en die tot dat doel strekken. Of deze deuren al dan niet tijdens de werkzaamheden worden gesloten, wordt in het bestreden vonnis niet vastgesteld, de Rechter achtte dit niet van belang, omdat ook indien zulks niet zou geschieden, toch aan het lokaal daardoor niet het karakter van een lokaal als bedoeld in art. 120 sub *b* van het Veiligheidsbesluit 1913 zou worden gegeven. Indien deze opvatting niet de juiste mocht zijn en integendeel de toestand tijdens het verrichten van de werkzaamheden beslissend mocht blijken, zou terecht kunnen worden betoogd, dat uit den inhoud der gebezigde bewijsmiddelen, niet zou kunnen zijn afgeleid, het bewijs van het onder punt 1 der dagvaarding gestelde en dus in dat opzicht het vonnis niet naar den eisch der wet met redenen zou zijn omkleed.

Naar mijn oordeel heeft echter de Rechtbank gelijk. Waar art. 120*b* van het Veiligheidsbesluit 1913, spreekt van een open loods, of een getimmerte waarvan meer dan een zesde gedeelte van het wandoppervlak open is, is voor eene beperking tot den werktijd geene plaats en wordt kenlijk gedoeld op een blijvenden toestand. Ook het doel met behoorlijke dakbeschieting beoogd, het bevorderen van eene dragelijke temperatuur, wijst dunkt mij in die richting, want die temperatuur moet uitteraard ook reeds bij den aanvang der werkzaamheden voorhanden zijn, wat zeker niet gewaarborgd zou zijn, indien eerst dan die omschreven open ruimte behoefde te worden daargesteld.

Het tweede middel acht ik alzoo ongegrond.

Ten aanzien van het derde middel, zij opgemerkt, dat in het bestreden vonnis feitelijk is vastgesteld, dat het dak twee *geheel* van elkander afgescheiden lokalen dekt, zoodat eene aan te brengen beschieting ook uit twee afzonderlijke gedeelten zou moeten bestaan en onder die omstandigheden heeft de Rechtbank terecht aangenomen, dat hier van twee overtredingen sprake is. Ook dit middel zal dus niet kunnen opgaan.

Vierde middel. Ook dit middel komt mij ongegrond voor, want de dagvaarding laat dunkt mij geene andere opvatting toe, dan die door de Rechtbank gehuldigd. Requirant is daarbij — met zijn vrijgesproken medebeklaagde — in rechten geroepen, in hoedanigheid van directeur der glasfabriek „Uto" en niet van eenige andere vennootschap.

Ik concludeer alsnu met het oog op de juistheid van het eerste middel, tot vernietiging van het bestreden vonnis, doch alleen voorzoover betreft, de qualificatie aan het bewezene gegeven en dat de Hooge Raad de bewezen feiten zal qualificeeren als: enz. [Zie gelijkluidend het arrest, Red.]

Overigens tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Jhr. Feith;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi: (zie conc. adv.-gen.);

O., dat bij het bestreden vonnis van het hem bij de inleidende dagvaarding ten laste gelegde bewezen is verklaard — met qualificatie en strafoplegging als hierboven vermeld — dat de requirant als bestuurder der glasfabriek "Uto", gevestigd aan den Noordvestsingel te Schiedam, in zijne hoedanigheid van directeur dier fabriek op 18 Februari 1916 niet gezorgd heeft, dat aldaar in de werkplaatsen dier fabriek, zijnde open en besloten ruimten, waarin glazen voorwerpen in het bedrijf plachten te worden vervaardigd en stoommachines als krachtwerktuigen werden gebezigd:

1°. het metalen dak, dat de houtzagerij begrensde en minder dan 4 M. van den vloer verwijderd was, behoorlijk beschoten was,

hoewel de aard van het bedrijf zich daartegen niet verzette en het werklokaal geen open loods was of een getimmerte, waarvan meer dan een zesde gedeelte van het wandoppervlak open was, zijnde dit dak in het geheel niet beschoten ;

2°. het metalen dak, dat de machinekamer begrensde en minder dan 4 M. van den vloer verwijderd was, behoorlijk beschoten was, hoewel de aard van het bedrijf zich daartegen niet verzette en het werklokaal geen open loods was of een getimmerte, waarvan meer dan een zesde gedeelte van het wandoppervlak open was, zijnde dit dak in het geheel niet beschoten ;

3°. de wanden en ramen in de houtzagerij hoewel de aard van het bedrijf zich daartegen niet verzette, zoodanig waren ingericht en werden onderhouden, dat de aldaar werkende arbeiders beschut waren tegen de nadeelige invloeden van de weersgesteldheid, zijnde de lichtopeningen aldaar niet van ruiten voorzien of op eenigerlei andere wijze afgesloten ;

4°. het dak van de slijperij, hoewel de aard van het bedrijf zich daartegen niet verzette, zoodanig was ingericht en werd onderhouden, dat de aldaar werkende arbeiders beschut waren tegen de nadeelige invloeden van de weersgesteldheid, zijnde de opening in den muur dier slijperij, waardoor de drijfriem passeerde in het geheel niet afgesloten van de buitenlucht ;

5°. bij de nieuwe slijperij, waarin toen 17 vrouwelijke personen werkten en bij de oude slijperij, waarin toen 12 vrouwelijke personen werkten, respectievelijk ten minste twee en een privaat voor deze vrouwen bestemd gedurende haar verblijf in die werkplaatsen behoorlijk te gebruiken was, zijnde voor al deze vrouwelijke personen uit beide werkplaatsen slechts één op ongeveer 200 M. van de nieuwe slijperij en ongeveer 100 M. van de oude slijperij gelegen privaat in het portiershuisje bestemd ;

6°. er, voor de ongeveer 125 in de flesschenfabriek werkzame arbeiders, die geregeld in die werkplaats aan groote warmte waren blootgesteld, ten minste 5 binnendoor te bereiken privaten waren, zijnde bij deze fabriek slechts twee privaten aanwezig, waarvan één zonder deur welke niet binnendoor te bereiken was ;

7°. drie voor de arbeiders bestemde in de buitenlucht staande privaten zoodanig waren afgeschoten dat bij het gebruiken behoorlijke afzondering gewaarborgd was, zijnde deze privaten niet van een deur voorzien ;

8°. voor de arbeiders in bovenbedoelde flesschenfabriek, waarin flesschen worden geblazen en verder afgewerkt, welke arbeiders aan groote warmte waren blootgesteld, binnenshuis gelegen, naar seksen gescheiden en doelmatig ingerichte wasch- en badgelegenheden waren, zijnde er in het geheel geene wasch- en badgelegenheden aanwezig ;

9°. in de nieuwe slijperij, waarin zich drijfwerk bevond, dat in beweging werd gebracht door een krachtwerktuig dat buiten dit werklokaal was opgesteld, een of meer inrichtingen aanwezig waren, waardoor — ingeval van nood — dat drijfwerk of het krachtwerktuig dadelijk tot stilstand kon worden gebracht, zijnde geen enkele zoodanige inrichting aanwezig ;

10°. vanuit de nieuwe slijperij, waarin zich drijfwerk bevond, dat in beweging werd gebracht door een buiten dit werklokaal opgesteld krachtwerktuig hetwelk bediend werd door een met dezen dienst in het bijzonder belast arbeider, een sein aan dien persoon kon worden gegeven om het aandrijvende krachtwerktuig onmiddellijk te stoppen zijnde daartoe geen enkele inrichting aanwezig ;

O., dat de Rechtbank ten aanzien van het sub 1°. bewezen verklaarde nog in het bijzonder overwoog :

„dat bij de daar bedoelde berekening van het wandoppervlak de de openingen geheel afsluitende schotten mede in aanmerking moeten komen, ook al zouden deze tijdens het werk wel eens of zelfs veelal tijdelijk worden verwijderd, immers de inrichting aldus niet van anderen aard is dan wanneer er evenveel op hengsels draaiende deuren waren, welker aanwezigheid zelfs in groote hoeveelheid toch zeker aan een gebouw niet het karakter van een open lokaliteit vermag te geven" ;

O., dat bij het *tweede* middel tegen deze beslissing wordt opgekomen, doch den onrechte :

dat immers bij de uitzondering, in art. 120*b* van het Veiligheidsbesluit 1913 op den in den aanhef van het artikel gestelden regel toegelaten, geen onderscheid wordt gemaakt tusschen den toestand, waarin het werklokaal zich gedurende de werkuren bevindt, en den toestand op andere tijden en het er dus voor gehouden moet worden, dat een getimmerte, waarvan buiten de werktijden minder dan een zesde gedeelte van het wandoppervlak open is, niet onder de voornoemde uitzonderingsbepaling valt, al mocht die open ruimte wellicht ook tijdens het werk, door het wegschuiven van houten schuifdeuren in de zich in den steenen zijmuur bevindende openingen, meer dan een zesde bedragen ;

dat, voor zoover voorts bij het middel wordt

opgekomen tegen een beweerd niet-acht-slaan op requirants verweer dat ook het uitzonderingsgeval, bedoeld in art. 120*a*, ten aanzien van het sub 1°. bewezenverklaarde aanwezig was, die grief feitelijken grondslag mist, vermits ook de bij dagvaarding ten laste gelegde omstandigheid, dat de aard van requirants bedrijf zich niet tegen het behoorlijk beschieten van het metalen dak, hetwelk de houtzagerij begrensde, verzette, door wettige in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen bewezen is verklaard en eene uitdrukkelijke weerlegging daarnevens van requirants ontkentenis op dit punt derhalve onnoodig was;

dat het middel alzoo in zijne beide onderdeelen is ongegrond;

O., dat het *derde* middel evenmin tot cassatie kan leiden;

dat toch het in art. 120 voormeld gegeven voorschrift voor elk door een pannen of metalen dak begrensd werklokaal in het bijzonder geldt en de Rechtbank derhalve, waar feitelijk kwam vast te staan dat de sub 1°. en 2° bedoelde houtzagerij en machinekamer twee geheel van elkander gescheiden werklokalen waren, terecht het niet behoorlijk beschieten van het die beide lokalen begrenzende dak — zij het dat dit één geheel vormde — als twee afzonderlijke overtredingen heeft aangemerkt;

O. met betrekking tot het *vierde* middel:

dat aan den requirant bij de inleidende dagvaarding was ten laste gelegd, dat hij met een medebeklaagde de bovenomschreven feiten heeft gepleegd:

„te zamen en in vereeniging, althans ieder afzonderlijk, als bestuurders der glasfabriek „ „Uto" " der N. V. Ned. Branderij, Gistfabriek en Distilleerderij voorheen onder de firma's H. Jansen en C°., H. C. Jansen en Herman Jansen, gevestigd aan den Noordvestsingel te Schiedam in hun hoedanigheid van directeuren dier fabriek";

dat de Rechtbank — naar aanleiding van het door de beklaagden gevoerde verweer, dat de fabriek „Uto" niet door de in de dagvaarding genoemde, nog slechts in liquidatie bestaande N. V. Ned. Branderij, Gistfabriek en Distilleerderij voorheen onder de firma's H. Jansen en C°., H. C. Jansen en Herman Jansen, doch door de N. V. Ned. Distilleerderij en Flesschenfabriek voorheen de firma Herman Jansen, op 10 Juli 1914 opgericht tot voortzetting der zaken van de bovenbedoelde naamlooze vennootschap, wordt gedreven, — hen van de telastelegging als zou de glasfabriek ten tijde der ten laste gelegde overtredingen aan de eerstgenoemde vennootschap hebben toebehoord, vrijsprak, doch den requirant overigens als voorzegd veroordeelde, daarbij overwegende dat beklaagden niet terecht stonden als directeuren eener naamlooze vennootschap, doch als directeuren, bestuurders der fabriek „Uto" en aan beiden, blijkens de door hen gevoerde verdediging, volkomen duidelijk was welke fabriek daarmede werd bedoeld;

dat hieruit volgt, dat de Rechtbank de woorden „in hun hoedanigheid van directeuren dier fabriek" aldus heeft opgevat, dat zij terugsloegen op de tevoren genoemde „glasfabriek Uto" en niet op de vervolgens vermelde „N. V. Ned. Branderij, Gistfabriek en Distilleerderij voorheen onder de firma's H. Jansen en C°., H. C. Jansen en Herman Jansen";

dat deze met haren inhoud geenszins onvereenigbare uitlegging der dagvaarding is feitelijk en in cassatie onaantastbaar en dat derhalve ook dit middel niet opgaat;

O. ten aanzien van het *eerste* middel:

dat de in het bestreden vonnis aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie inderdaad niet in overeenstemming is met de omschrijving daarvan in de toegepaste artikelen van het Veiligheidsbesluit 1913, waardoor die artikelen, in verband met de in het middel genoemde wetsvoorschriften, zijn geschonden;

Vernietigt het vonnis der Arr.-Rechtbank te Rotterdam, op 21 September 1916 in deze zaak gewezen, doch alleen voor wat betreft de daarbij aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie;

En te dien opzichte rechtdoende ten principale krachtens art. 105 R. O.:

Verstaat dat de qualificatie moet luiden: als bestuurder van eene fabriek niet zorgen:

1°. dat het metalen dak, dat een werklokaal begrenst, voor zoover het minder dan 4 M. van den vloer verwijderd is, behoorlijk beschoten is, terwijl de aard van het bedrijf zich daartegen niet verzet en het werklokaal niet is eene open loods of een getimmerte, waarvan meer dan een zesde gedeelte van het wandoppervlak open is, tweemaal gepleegd;

2°. dat de wanden en ramen van een werklokaal, terwijl de aard van het bedrijf zich daartegen niet verzet, zoodanig zijn ingericht en onderhouden, dat de daarin verblijvende arbeiders beschut zijn tegen de nadeelige invloeden van de weersgesteldheid;

3°. dat het dak van een werklokaal, terwijl de aard van het bedrijf zich daartegen niet verzet, zoodanig is ingericht en onderhouden, dat de daarin verblijvende arbeiders beschut

zijn tegen de nadeelige invloeden van de weersgesteldheid ;

4°. dat in eene werkplaats waar 10 of meer personen arbeid verrichten, voor de arbeiders beschikbaar zijn, een aantal privaten als bij art. 101 van het Veiligheidsbesluit 1913 voorgeschreven ;

5°. dat in eene werkplaats waar 10 of meer personen arbeid verrichten, voor de arbeiders, die geregeld aan groote warmte zijn blootgesteld, beschikbaar zijn, een aantal privaten als bij art. 101 van het Veiligheidsbesluit 1913 voorgeschreven, welke binnendoor zijn te bereiken ;

6°. dat ieder privaat zoodanig is afgeschoten, dat het bij gebruik behoorlijke afzondering waarborgt ;

7°. dat in eene fabriek waar arbeiders aan groote warmte zijn blootgesteld, binnenshuis gelegen, naar seksen gescheiden en doelmatig ingerichte waschgelegenheden aanwezig zijn ;

8°. dat in een werklokaal, waarin zich drijfwerk bevindt, dat in beweging kan worden gebracht door een krachtwerktuig, dat buiten dat werklokaal is opgesteld, aanwezig zijn een of meer inrichtingen, waardoor — ingeval van nood — dat drijfwerk of het krachtwerktuig dadelijk tot stilstand kan worden gebracht;

9°. dat terwijl een krachtwerktuig dat is opgesteld buiten het werklokaal, waarin zich drijfwerk bevindt, hetwelk door dat krachtwerktuig in beweging kan worden gebracht, wordt bediend door een daarmede in het bizonder belast persoon, van in dat werklokaal een sein om het aandrijvende krachtwerktuig dadelijk te stoppen, aan dien persoon kan worden gegeven ;

Verwerpt voor het overige het beroep.

(N. J.)

—

3 *Januari* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Het bewezen verklaarde feit, hoewel niet vermeldende beklaagde's schuld aan het gebeurde, is door de Rechtbank terecht toch strafbaar geacht, daar immers de toegepaste artikelen der Haagsche verordening, het verkoopen van drinkwaren van ondeugdelijke samenstelling verbiedende, niet uitdrukkelijk als een element van het strafbare feit „schuld" noemen.

Het tweede middel mist feitelijken grondslag.

(Sr. artt. 424—474.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg en Dr. L. E. Visser.

H. K., oud 47 jaar, geboren te Vledder, melkhandelaar, wonende te 's-Gravenhage, requirant van cassatie, tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage van 25 September 1916, waarbij hij in hooger beroep met vernietiging van een vonnis van het Kantongerecht aldaar dd. 29 Juni 1916 als schuldig aan: „het te 's-Gravenhage drinkwaren, die ondeugdelijk van samenstelling zijn, verkoopen", met toepassing der artt. 1 aanhef en *a*, 2, 7 der Verordening voor eet- en drinkwaren en op gebruiksartikelen te 's-Gravenhage, 47 1°. en 91 Sr., is veroordeeld tot zes dagen hechtenis (gepleit door Mr. F. Donker Curtius te 's-Gravenhage).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Als cassatiemiddel zijn gesteld :

I. „Schending of verkeerde toepassing van art. 216 Sv. door ten onrechte het ten laste gelegde feit als strafbaar te qualificeeren."

II. „Schending of verkeerde toepassing van art. 221 Sv. in verband met artt. 211, 253, 257 Sv. j°. art. 223 Sv. door niet te motiveeren de verwerping van de verdediging strekkende tot opheffing van de strafbaarheid."

De beide middelen kunnen te zamen worden behandeld. Het eerste is gebouwd op de onjuiste stelling, dat als bestanddeel van het ten laste gelegde en bewezen verklaarde feit, uitdrukkelijk had moeten zijn melding gemaakt van de „schuld" van requirant. De redactie van de overtreden verbodsbepaling wettigt dezen eisch geenszins.

Ten grondslag aan het tweede middel, strekte het betoog van den geachten pleiter, dat — zooals ook voor de Rechtbank was betoogd — requirant zou hebben gehandeld te goeder trouw, zonder schuld, en dat daardoor de strafbaarheid van zijne handeling in elk geval zou zijn opgeheven. Daargelaten dat bij afwezigheid van elke schuld, in elk geval niet de strafbaarheid zou zijn opgeheven, doch c.q. eene vrijspraak zou hebben kunnen volgen, mist het middel feitelijken grondslag. Immers in de voorlaatste overweging van het bestreden vonnis, beslist de Rechtbank, dat de omstandigheid waarop beklaagde zich beriep om zijn goede trouw aan te toonen, zijn „schuld" niet wegneemt en de kenlijke strekking van deze overweging is, dat aldus wordt vastgesteld, dat beklaagde zich in elk geval een gebrek aan de noodige voorzorg, bij zijne handeling van het doen vervoeren der melk zonder nader onderzoek, had te verwijten.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het bestreden vonnis ten laste van requirant — met qualificatie en strafoplegging als voormeld — bewezen is verklaard dat hij op 2 Mei 1916 des voormiddags omstreeks 8.15 uur te 's-Gravenhage heeft verkocht, door ze ten tijde voormeld door A. G. Meurink in de Rembrandtstraat in genoemde gemeente op een wagen te doen vervoeren, een bus met volle melk, welke ondeugdelijk was van samenstelling wegens een te laag percentage van het vet in de droogrest;

O., dat het eerste middel blijkens de toelichting er over klaagt dat dit feit, hoewel niet vermeldende requirants schuld aan het gebeurde, door de Rechtbank toch strafbaar is geacht;

dat dit middel echter afstuit hierop dat de toegepaste artikelen der Haagsche verordening, hec verkoopen van drinkwaren van ondeugdelijke samenstelling verbiedende, niet uitdrukkelijk als een element van dat strafbare feit „schuld" noemen;

O., dat het tweede middel, afgescheiden van de vraag of een dergelijke weerlegging noodig is, in ieder geval feitelijken grondslag mist, daar blijkens haar vonnis de Rechtbank requirants verdediging, dat hij de melk door getuige Meurink heeft doen vervoeren zooals die melk van boer Kelderman was gekomen, krachteloos heeft geacht omdat „die omstandigheid beklaagde's schuld niet wegneemt", waarmede de Rechtbank klaarblijkelijk heeft te kennen gegeven dat requirant het in ieder geval aan de noodige voorzorgen heeft laten ontbreken;

dat ook het tweede middel dus niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

3 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat het vervallen door meerderjarigheid van zijne wettelijke woonplaats nadat een armlastige krankzinnige in een gesticht was opgenomen, zonder invloed blijft op de verplichting tot het betalen van de kosten zijner verdere verpleging.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beslissende het geschil over de woonplaats van den armlastigen krankzinnige G. Verlinden;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 13 December 1916 nº. 468;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 28 December 1916, nº. 15566, Afdeeling V. en A.;

O. dat Burgemeester en Wethouders van Maasbree bij schrijven van 24 Augustus 1916 nº. 685, aan Onzen Commissaris in Limburg hebben medegedeeld dat den 21sten Januari 1902 voor rekening hunner gemeente ter verpleging in het krankzinnigengesticht werd opgenomen Gerard Verlinden, geboren te Helden den 28sten November 1883; dat zijn voogd toenmaals in hunne gemeente woonde; dat Verlinden den 28sten November 1904 meerderjarig is geworden; dat met het oog op eene kleine erfenis die hem te wachten stond, bij beschikking van de Rechtbank te Roermond den 17den Juli 1916 een bewindvoerder werd aangesteld; dat naar de meening van Burgemeester en Wethouders de gemeente Maasbree van 28 November 1904 af ten onrechte de verplegingskosten heeft betaald daar hij van zijne meerderjarigwording af niet in hunne gemeente woonplaats had en de verplegingskosten van 28 November 1904 af voor Rijks rekening moeten worden genomen;

O., dat vaststaat en door het gemeentebestuur van Maasbree ook niet wordt betwist dat G. Verlinden toen de rechterlijke machtiging om hem in een krankzinnigengesticht te plaatsen werd aangevraagd, als minderjarige krachtens art. 78 van het Burgerlijke Wetboek woonplaats had in de gemeente Maasbree;

dat het vervallen door meerderjarigheid van zijne wettelijke woonplaats, nadat hij in een gesticht was opgenomen, zonder invloed blijft op de verplichting tot het betalen van de kosten van de verdere verpleging van dezen patient;

Gezien de Armenwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te verklaren dat de gemeente Maasbree verplicht blijft tot het betalen van de kosten van de verdere verpleging van den armlastigen krankzinnige G. Verlinden.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast enz. (W. v. d. B. A.)

—

5 *Januari* 1917. BESLUIT, tot uitvoering van artikel 3 der wet van 14 December 1916 (*Staatsblad* nº. 530) betreffende heffing van statistiekrecht. S. 164.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van

Financiën van 27 December 1916, nº. 149 (Invoerrechten);

Gelet op artikel 3 der wet van 14 December 1916 (*Staatsblad* nº. 530) betreffende heffing van statistiekrecht;

Den Raad van State gehoord (advies van 2 Januari 1917, nº. 11);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 3 Januari 1917, nº. 163 (Invoerrechten);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De vrijdom van statistiekrecht ingevolge artikel 3 letter *a* der bovengenoemde wet voor goederen behoorende aan de Gezanten van vreemde Staten in Nederland, wordt toegekend, indien uit de aangiften ten in- of uitvoer of uit andere bij de goederen aanwezige bescheiden blijkt voor zoover ingevoerde goederen betreft, dat zij voor een Gezant als bovenbedoeld zijn bestemd en voor zoover uit te voeren goederen aangaat dat zij door of vanwege een zoodanig Gezant zijn afgezonden.

2. De vrijdom voor verhuisboedels ingevolge artikel 3 letter *a* der bovengenoemde wet wordt toegepast op machtiging van den inspecteur der invoerreechten in wiens inspectie de goederen ten in- of ten uitvoer worden aangegeven en voor zoover bij visitatie blijkt dat zij kennelijk tot een verhuisboedel behooren

Bij twijfel of het eene verhuizing geldt, kan de inspecteur overlegging vorderen van een bewijs van woonplaatsverandering, afgegeven door het betrokken gemeentebestuur.

3. De bescheiden tot aanwijzing van het bezit of gebruik der gronden of landerijen bedoeld bij artikel 3 letter *b* der bovengenoemde wet worden jaarlijks vertoond aan den ontvanger van het dichtst bijgelegen grenskantoor, waarlangs de invoer of de uitvoer zal plaats hebben.

Bij twijfel nopens de herkomst der boomen veldvruchten en gewassen kan de ontvanger, nader bewijs dier herkomst vorderen en zekerheid doen stellen voor het statistiekrecht, dat verschuldigd kan worden.

De zekerheid wordt opgeheven, zoodra den ontvanger de herkomst is bewezen.

Heeft die opheffing niet binnen twee maanden plaats gehad, dan wordt het recht aan het Rijk verantwoord.

4. De vrijdom bedoeld bij artikel 3 letter *c* der bovengenoemde wet wordt slechts toegepast indien het vervoer der goederen plaats heeft op den voet van het 17de Hoofdstuk der Algemeene wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* nº. 38) of van de artikelen 26 tot en met 29 van het Koninklijk besluit van 4 Augustus 1874 (*Staatsblad* nº. 116) gewijzigd bij dat van 17 Juni 1876 (*Staatsblad* nº. 114).

5. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 5den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën,
ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 8 *Jan.* 1917.)

---

5 *Januari* 1917. BESLUIT, tot uitvoering van artikel 7, laatste zinsnede, der wet van 14 December 1916 (*Staatsblad* nº. 530), betreffende heffing van statistiekrecht. S. 165.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 27 December 1916, nº. 150 (Invoerrechten);

Gelet op artikel 7, laatste zinsnede der wet van 14 December 1916 (*Staatsblad* nº. 530) betreffende heffing van statistiekrecht;

Den Raad van State gehoord (advies van 2 Januari 1917, nº. 12);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 3 Januari 1917, nº. 164 (Invoerrechten);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De statistiekzegels, bedoeld bij artikel 7 der bovengenoemde wet, worden op de daarvoor op de aangiften ten invoer en ten uitvoer aangewezen plaats geheel en al vastgeplakt, gaaf en ongeschonden, zooals zij van Rijkswege worden uitgegeven, en zonder dat papier of eenige andere stof tusschen de aangiften en de zegels aanwezig zij.

De op de aangiften geplakte statistiekzegels worden onbruikbaar gemaakt door ambtenaren der invoerrechten en accijnzen op de wijze, voorgeschreven door Onzen voornoemden Minister.

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 5den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 8 *Jan.* 1917.)

—

5 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *zaad van boonenkruid, kervel, peterselie, schorseneeren, selderie, tuinkers, zuring* en *borage.* S. 166.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van zaad van boonenkruid, kervel, peterselie, schorseneeren, selderie, tuinkers, zuring en borage te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 19 December 1916, Kabinet, Litt. Q[170];

Den Raad van State gehoord (advies van 30 December 1916, nº. 9);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 3 Januari 1917, Kabinet, Litt. H[1];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van zaad van boonenkruid, kervel, peterselie, schorseneeren, selderie, tuinkers, zuring en borage, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 5den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 8 *Jan.* 1917.)

—

5 *Januari* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 13 Februari 1892 (*Staatsblad* nº. 43), waarbij aan de Vereeniging tot opvoeding en verpleging van idioten en achterlijke kinderen, gevestigd te *Utrecht,* vergunning is verleend om het landgoed „'s Heerenloo" te *Ermelo,* tot een gesticht voor idioten in te richten. S. 167.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 Januari 1917, nº. 3, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. in te trekken Ons besluit van 16 November 1914 (*Staatsblad* nº. 532);

2º. te bepalen, dat in het eerste lid van artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 13 Februari 1892 (*Staatsblad* nº. 43), zooals dat artikel wordt gelezen ingevolge Onze besluiten van 2 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 200) en van 16 November 1914 (*Staatsblad* nº. 532), in de plaats van „390 idioten, 309 mannen en 81 vrouwen" wordt gelezen: „407 idioten, 326 mannen en 81 vrouwen".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Het Loo, den 5den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 12 *Febr.* 1917.)

—

8 *Januari* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende begrafenis van lijken van aangespoelde militairen.

De Commandant der stelling van *den Helder* heeft den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht gewezen op de wenschelijkheid dat het stoffelijk overschot van een vreemd militair, dat op de Nederlandsche kusten aanspoelt, met militaire eer op het kerkhof wordt ter aarde besteld.

Op verzoek van den heer Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, die het oordeel van genoemden vlagofficier onderschrijft, heb ik de eer U H.E.G. mitsdien te verzoeken de betrokken burgemeesters uit te noodigen zich in voorkomende gevallen in verbinding te stellen met

de militaire autoriteit ter plaatse, door wier bemiddeling — indien daartoe termen aanwezig zijn — voor een militaire begrafenis zal worden zorg gedragen. (W. v. d. B. A.)

—

9 *Januari* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van den dag, waarop de wet van 14 December 1916 (*Staatsblad* nº. 530), betreffende heffing van Statistiekrecht, in werking treedt. S. 168.

Bepaald op 1 *Februari* 1917.

—

9 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende vaststelling van den vorm der statistiekzegels. S. 169.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Gelet op artikel 7 tweede lid der wet van 14 December 1916 (*Staatsblad* nº. 530), betreffende heffing van Statistiekrecht;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 6 Januari 1917, nº. 92 (Invoerrechten);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

Het statistiekzegel is van rechthoekigen vorm en heeft een grootste hoogte van 22 millimeter bij een grootste breedte van 28 millimeter.

Het zegel vertoont aan de benedenzijde het woord „Statistiekrecht" op witten band.

Daarboven bevindt zich een rechthoekig vak in wit, waarin twaalfmaal gedrukt is het woord „Statistiekrechtzegel". Hierover is de waardeaanduiding in opdruk aangebracht.

Boven voormeld vierkant vak loopt weder een witte band met de woorden „Koninkrijk der Nederlanden" bekroond door het Rijkswapen, waarvan het schild gedekt wordt door de Koninklijke kroon.

Ter weerszijden van het wapen bevinden zich twee cirkelvormige witte ruimten waarin de letters „S.R." als monogram voorkomen.

De kleur der zegels is rood met rooden waardeopdruk voor zegels beneden een waarde van één gulden, en blauw met zwarten waardeopdruk voor zegels van één gulden en hooger.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 9den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 15 *Jan.* 1917.)

9 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van eenige Koninklijke besluiten betreffende den vrijdom van den accijns voor zout. S. 170.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van onzen Minister van Financiën van 13 December 1916, nº. 100, Accijnzen;

Den Raad van State gehoord (advies van 30 December 1916, nº. 17):

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 5 Januari 1917, nº. 117, Accijnzen;

Gezien artikel 74, letters. *c*, *f* en *h* der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* nº. 227), zooals deze is gewijzigd en aangevuld, laatstelijk bij de wet van 10 December 1915 (*Staatsblad* nº. 493);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. In artikel 6 van het Koninklijk besluit van 19 Augustus 1898 (*Staatsblad* nº. 202), in artikel 5, eerste lid, van Ons gewijzigd besluit van 25 April 1906 (*Staatsblad* nº. 70), in artikel 4, eerste lid, van Ons besluit van 6 April 1912 (*Staatsblad* nº. 139) en in artikel 5, eerste lid, van Ons besluit van 26 Mei 1916 (*Staatsblad* nº. 196) wordt in plaats van „vervoerbiljet" gelezen: „een document".

In de artikelen 7 en 8 van voornoemd besluit van 19 Augustus 1898, in artikel 5, laatste lid, en artikel 6 van voornoemd besluit van 25 April 1906, in artikel 4, laatste lid, en de artikelen 5 en 6 van voornoemd besluit van 6 April 1912, en in artikel 5, laatste lid, en artikel 6 van voornoemd besluit van 26 Mei 1916, wordt in plaats van „vervoerbiljet" gelezen: „document".

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 9den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 18 *Jan.* 1917.)

—

12 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *prei*, S. 171.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den

Staat noodig is, den uitvoer van prei te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 8 Januari 1917, Kabinet, Litt.; U[3];

Den Raad van State gehoord (advies van 9 Januari 1917, nº. 23);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 10 Januari 1917, Kabinet, Litt. X[4];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van prei is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 12den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 13 *Jan.* 1917.)

—

12 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *riet* en *biezen* en alle producten daarvan. S. 172.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van riet en biezen en alle producten daarvan te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 5 Januari 1917, Kabinet, Litt. P[2];

Den Raad van State gehoord (advies van 9 Januari 1917, nº. 20);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 10 Januari 1917, Kabinet, Litt. IJ[4];

Hebben goedgevonden en verstaan, onder intrekking van Ons Besluit van 10 Augustus 1916 (*Staatsblad* nº. 374) te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van riet en biezen en alle producten daarvan is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 12den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 13 *Jan.* 1917.)

—

12 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat voor de toepassing der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 de wedde van een ambtenaar ook dan geacht moet worden voor haar volle bedrag uit de gemeentelijke inkomsten te worden gekweten, als het Burgerlijk Armbestuur daarin voor een deel bijdraagt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het bezwaar van C. P. Langeveld, gemeentegeneesheer te Heemskerk, tegen de beschikking van Onzen Minister van Financiën, van 22 Juli 1916, Afdeeling Pensioenen, nº. 26911, tot vaststelling van zijn pensioensgrondslag;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 29 November 1916, nº. 456;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 9 Januari 1917, nº. 92, Afdeeling Pensioenen;

O., dat bij voormelde beschikking Onze Minister van Financiën met ingang van 1 October 1913 den pensioensgrondslag van C. P. Langeveld gemeentegeneesheer te Heemskerk, heeft vastgesteld op f 450;

dat de belanghebbende als bezwaar aanvoert dat hij meent dat dit cijfer onjuist is vastgesteld en zal moeten bedragen f 1050; dat immers zijne jaarwedde, waarop hij door de gemeente Heemskerk is aangesteld blijkens schrijven van den Burgemeester van Heemskerk van 4 April 1895 f 1000 bedraagt, welke som dan ook aan hem gedurende zijn diensttijd is uitbetaald en

thans ook nog wordt uitbetaald ; dat hij bovendien sedert zijne aanstelling jaarlijks f 50 van de gemeente heeft genoten voor vaccinatie en doodschouw waarvoor hij eveneens door de gemeente is aangesteld, doch waarvan hij geen bewijsstukken bezit ; dat de onjuiste vaststelling waarschijnlijk een gevolg is van de omstandigheid dat op de akte van aanstelling afgegeven door den Burgemeester van Heemskerk den 6den Februari 1914 is gesteld een hem eerst kortelings bekend geworden, met de stukken strijdige clausule uit de notulen der raadsvergadering, waarin hij destijds werd benoemd, doch dat hij meent dat deze bijvoeging, als zijnde in strijd met de werkelijkheid, in deze van geen beteekenis is ; dat de gemeente Heemskerk van meening is dat zijn pensioen naar een loon van f 1000 moet berekend worden en dan ook door de gemeente elk kwartaal f 24.50 van zijn loon wordt ingehouden, overeenkomstig de desbetreffende gemeenteverordening zijnde :

2 % van f 19000 over 10 jaar . .	f 9.50
2 % van f 1000 voor eigen pensioen	5.—
4 % van weduwen- en weezenpensioen	10.—
samen . . .	f 24.50 ;

dat de gemelde bijvoeging uit de notulen waarschijnlijk hieruit voortspruit dat het Burgerlijk Armbestuur jaarlijks f 600 in de gemeentekas zou storten om de gemeente in staat te stellen een loon van f 1000 per jaar aan den gemeente-geneesheer te kunnen geven en hij dan ook nimmer zijn ambt zou hebben aanvaard wanneer de gemeente hem op minder dan f 1000 had aangesteld ; dat hetgeen het Burgerlijk Armbestuur in zijn loon heeft bijgedragen dus niet is geweest eene bijdrage aan hem maar aan de gemeente in de door haar aan den gemeente-geneesheer te betalen jaarwedde, op dezelfde wijze als het Rijk bijdraagt in de salarissen van onderwijzers wier minimum-jaarwedde, welke het Rijk betaalt, evenmin voor de berekening van hun pensioensgrondslag wordt afgetrokken ; dat in het karakter der bijdrage van het Burgerlijk Armbestuur zeker geene verandering wordt gebracht doordat ter vereenvoudiging van administratieven omslag die bijdrage ad f 600 rechtstreeks aan hem is uitbetaald ;

O., dat artikel 2 H der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 onder „wedde" verstaat, „de onder welke benaming ook aan eene gemeentelijke betrekking verbonden vaste inkomsten" en artikel 18 dier wet het bedrag der wedde doet in aanmerking komen voor de vaststelling van den pensioensgrondslag ;

dat wel is waar artikel 2 A bij de omschrijving van het begrip „gemeente-ambtenaren" spreekt van betaling der wedde „uit gemeentelijke inkomsten" maar dat, in verband met het overgenoemde artikel 2 H, de wedde ook dan geacht moet worden voor haar volle bedrag uit de gemeentelijke inkomsten te worden gekweten als het Burgerlijk Armbestuur daarin voor een deel bijdraagt hetzij dan dat dit gedeelte rechtstreeks aan den betrokken ambtenaar wordt uitgekeerd dan wel in de gemeentekas wordt gestort als aandeel in de wedde van den ambtenaar ;

dat de belanghebbende blijkens schrijven van den Burgemeester van Heemskerk van den 4den April 1895 in de op dien datum gehouden vergadering van den Raad dier gemeente is benoemd tot gemeente-geneesheer op eene vaste jaarwedde van f 1000, terwijl hij bovendien sedert zijne aanstelling jaarlijks van de gemeente heeft genoten f 50 voor vaccinatie en doodschouw ;

dat nu wel blijkens de notulen van de evengenoemde Raadsvergadering niet het volle bedrag van f 1050 maar slechts f 450 ten laste der gemeente zou komen, doch dat den gemeenteraad bekend moest zijn en klaarblijkelijk bekend is geweest dat de overige f 600 werden gevonden door eene bijdrage van het Burgerlijk Armbestuur ;

dat de gemeenteraad dus heeft bedoeld den belanghebbende aan te stellen op eene jaarwedde, bedragende behalve de f 50 die hij heeft genoten voor vaccinatie en doodschouw, f 1000, waarin voor een bedrag van f 600 ten behoeve van de gemeente zou worden bijgedragen door het Burgerlijk Armbestuur, en de belanghebbende, met zijne aanstelling op eene jaarwedde tot dat bedrag in kennis gesteld, de betrekking van gemeentegeneesheer heeft aanvaard ;

dat de wedde van C. P. Langeveld als gemeente-geneesheer derhalve f 1050 's jaars heeft bedragen en zijn pensioensgrondslag op dit bedrag moet worden vastgesteld ;

Gezien de Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

den pensioensgrondslag van C. P. Langeveld, gemeente-geneesheer te Heemskerk, te rekenen van 1 October 1913 vast te stellen op f 1050.

Onze Minister van Financiën is belast enz.

(W. v. d. B. A.)

—

13 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *hars* en *terpentijn*. S. 173.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle harsen, gommen, asphalt en verdere harsachtige stoffen, alsmede mengsels en producten daarvan te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 5 Januari 1917, Kabinet, Litt. Q²;

Den Raad van State gehoord (advies van 9 Januari 1917, n°. 21);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 11 Januari 1917, Kabinet, Litt. T⁵;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Het Eenig Artikel van Ons Besluit van 19 Januari 1915 (*Staatsblad* n°. 20), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van terpentijn, alle harsen, gommen, asphalt en verdere harsachtige stoffen, alsmede mengsels en producten daarvan, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 13den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 15 *Jan.* 1917.)

—

13 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *duiven*, zoowel levend als gedood. S. 174.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van duiven, zoowel levend als gedood te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 6 Januari 1917, Kabinet, Litt. W²;

Den Raad van State gehoord (advies van 9 Januari 1917, n°. 22);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 11 Januari 1917, Kabinet, Litt. U⁵;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van duiven, zoowel levend als gedood, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 13den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 15 *Jan.* 1917.)

—

13 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende aanwijzing van *Zwijndrecht* als losplaats van ruw zout of zouthoudend water bij invoer te lande met spoorwagens. S. 175.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 10 Januari 1917, afdeeling Accijnzen, n°. 54;

Gezien artikel 5 der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* n°. 227), artikel 2 van Ons besluit van 3 Januari 1908 (*Staatsblad* n°. 2) en Ons besluit van 14 Juni 1910 (*Staatsblad* n°. 162);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Met ingang van de dagteekening van dit besluit wordt Zwijndrecht mede aangewezen als losplaats van ruw zout en zouthoudend water bij invoer te lande met spoorwagens.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 13den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 30 *Jan.* 1917.)

16 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 176.

—

18 *Januari* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 15 Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 182), zooals het bereids gewijzigd is bij dat van den 17den April 1914 (*Staatsblad* nº. 182), houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Buitenlandsche Zaken. S. 177.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 7 Maart 1916, La. A, Kabinet, en van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken van 28 Augustus 1914, Afdeeling Comptabileit, nº. 18904;

De Raad van State gehoord (advies van 28 Maart 1916, nº. 31);

Gezien het nader rapport van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 11 Januari 1917, La. B. Kabinet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1 van Ons besluit van 15 Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 182) zooals het gewijzigd is bij dat van den 17den April 1914 (*Staatsblad* nº. 182), te lezen als volgt:

„Het aantal burgerambtenaren in de rangen van Administrateur, Referendaris, Hoofdcommies, Commies, Adjunct-commies en Klerk bij het Departement van Buitenlandsche Zaken bestaat uit ten hoogste:

2 Administrateurs;
3 Referendarissen;
6 Hoofdcommiezen;
23 Commiezen, Adjunct-commiezen en Klerken."

Onze Minister van Buitenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 18den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

(*Uitgeg.* 24 *Febr.* 1917.)

—

18 *Januari* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 28 April 1913 (*Staatsblad* nº. 144), houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Justitie. S. 178.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van den 7 Maart 1916, La. A, Kabinet, en van Onzen Minister van Justitie van den 13 Januari 1916, Afdeeling A.S., nº. 95, Geheim;

Den Raad van State gehoord (advies van 28 Maart 1916, nº. 31);

Gezien het nader rapport van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 11 Januari 1917, La. B, Kabinet, en van Onzen Minister van Justitie van 9 Januari 1917, Afdeeling A.S., nº. 50, Geheim;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Artikel I van Ons besluit van den 28sten April 1913 (*Staatsblad* nº. 144), gewijzigd bij Ons besluit van 16 December 1915 (*Staatsblad* nº. 512) wordt gelezen als volgt:

„Het aantal burgerambtenaren in de rangen van Administrateur, Referendaris, Hoofdcommies, Commies, Adjunct-commies en Klerk bij het Departement van Justitie bestaat uit ten hoogste:

7 Administrateurs;
10 Referendarissen;
16 Hoofdcommiezen;
68 Commiezen, Adjunct-commiezen en Klerken".

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 18den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 25 *Jan.* 1917.)

—

18 *Januari* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk Besluit van den 25sten April 1913 (*Staatsblad* nº. 141), houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Binnenlandsche Zaken. S. 179.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 7 Maart 1916, La. A, Kabinet;

Den Raad van State gehoord (advies van 28 Maart 1916, nº. 31);

Gezien het nader rapport van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 11 Januari 1917, La. B. Kabinet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. Artikel 1 van Ons besluit van den 25sten April 1913 (*Staatsblad* nº. 141) te lezen als volgt:

„Het aantal burgerambtenaren, in de rangen van Administrateur, Referendaris, Hoofdcommies, Commies, Adjunct-commies en Klerk bij het Departement van Binnenlandsche Zaken bestaat uit ten hoogste:

2 Administrateurs;
6 Referendarissen;
18 Hoofdcommiezen;
28 Commiezen, Adjunct-commiezen en Klerken,

2º. met afwijking van het bepaalde sub 1º. het aantal Referendarissen tijdelijk vast te stellen op 8.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 18den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 19 *Jan.* 1917.)

—

18 *Januari* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 4 Februari 1915 (*Staatsblad* nº. 68), houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Financiën. S. 180.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 7 Maart 1916, La. A, Kabinet, en van Onzen Minister van Financiën van den 19den Februari 1916 nº. 24, Kabinet;

Den Raad van State gehoord (advies van 28 Maart 1916, nº. 31);

Gezien het nader rapport van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 11 Januari 1917, La. B. Kabinet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1 van Ons voormeld besluit van 4 Februari 1915 (*Staatsblad* nº. 68) te lezen als volgt:

„Het aantal burgerambtenaren, bij het Departement van Financiën bestaat, behalve de Secretaris-Generaal, uit:

4 Administrateurs, waaronder een tevens Thesaurier-Generaal;
12 Referendarissen;
12 Hoofdcommiezen;
95 Commiezen, Adjunct-commiezen en Klerken;
1 Hoofddirecteur der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen;
3 Hoofdinspecteurs;
1 Inspecteur;
4 Ontvangers;
3 Rijksklerken der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen;
1 Inspecteur van den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken;
1 Hoofddirecteur van de registratie, de hypotheken en het kadaster;
1 Directeur;
2 Inspecteurs;
3 Surnumerairs der registratie en domeinen;
1 Inspecteur;
1 Landmeter;
1 Boekhouder van het kadaster."

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 18den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 6 *Febr.* 1917.)

—

18 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Oorlog. S. 181.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 3 Februari 1916, Kabinet, litt. X[15];

Den Raad van State gehoord (advies van 28 Maart 1916, nº. 31);

Gezien het nader rapport van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 11 Januari 1917, La. B, Kabinet;

Gelet op art. 4 van Ons Besluit van 21 April 1913 (*Staatsblad* nº. 136);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Onder intrekking van Ons Besluit van 2 Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 174) te bepalen als volgt:

Artikel I.

Het aantal burgerambtenaren, in de rangen van Administrateur, Referendaris, Hoofdcommies, Commies, Adjunct-commies en Klerk bij het Departement van Oorlog bestaat nit ten hoogste:

4 Administrateurs;
7 Referendarissen;
9 Hoofdcommiezen;
74 Commiezen, Adjunct-commiezen en Klerken, die hebben voldaan aan het voor hunne aanstelling vereischte examen of aan een door Onzen Minister van Oorlog daarmede gelijkgesteld examen.

Artikel II.

Het tegenwoordig personeel zal geleidelijk, voor zooveel noodig, worden gebracht op de in Artikel I vastgestelde formatie.

Artikel III.

Eene opengevallen plaats zal, behalve door aanstelling in denzelfden rang, aangevuld kunnen worden door aanstelling in lageren rang. In dat geval mag het voor de tusschengelegen rangen vastgestelde aantal overschreden worden.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 18den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 26 *Jan.* 1917.)

—

18 *Januari* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van den 13den Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 180), houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Koloniën. S. 182.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 7 Maart 1916, La. A, Kabinet, en van Onzen Minister van Koloniën van 8 Augustus 1914, Kabinet, Litt. H[15];

Den Raad van State gehoord (advies van 28 Maart 1916 nº. 31);

Gezien het nader rapport van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 11 Januari 1917, La. B, Kabinet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1 van Ons besluit van 13 Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 180), te lezen als volgt:

„Het aantal burgerambtenaren in de rangen van Administrateur, Referendaris, Hoofdcommies, Commies, Adjunct-commies en Klerk bij het Departement van Koloniën bestaat uit ten hoogste:

4 Administrateurs,
13 Referendarissen,
13 Hoofdcommiezen,
92 Commiezen, Adjunct-commiezen en Klerken."

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 18den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 30 *Jan.* 1917.)

—

18 *Januari* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 2 Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 171), houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Waterstaat. S. 183.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 7 Maart 1916, La. A., Kabinet, en van Onzen Minister van Waterstaat van 12 Februari 1916, nº. 9, Afdeeling Comptabiliteit (Kabinet);

Den Raad van State gehoord (advies van 28 Maart 1916, nº. 31);

Gezien het nader rapport van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 11 Januari 1917, La. B., Kabinet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1 van Ons besluit van 2 Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 171) te lezen als volgt:

Het aantal burgerambtenaren in de rangen van Administrateur, Referendaris, Hoofdcommies, Commies, Adjunct-commies en Klerk bij het Departement van Waterstaat bestaat uit ten hoogste:

3 Administrateurs,
10 Referendarissen,
7 Hoofdcommiezen,
58 Commiezen, Adjunct-commiezen en Klerken.

Onze Minister van Waterstaat is belast met

de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 18den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 31 *Jan.* 1917.)

—

18 *Januari* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 2 Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 172), houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. S. 184.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 7 Maart 1916, La. A, Kabinet, en van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 20 Juli 1915, nº. 23, Kabinet;

Den Raad van State gehoord (advies van 28 Maart 1916, nº. 31);

Gezien het nader rapport van den tijdelijken Voorzitter van den Raad van Ministers van 11 Januari 1917, La. B, Kabinet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

De artikelen I en IV van Ons besluit van 2 Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 172) zullen worden gelezen als volgt:

Artikel I.

„Het aantal burgerambtenaren in de rangen van Administrateur, Referendaris, Hoofdcommies, Commies, Adjunct-commies en Klerk bij het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel bestaat uit ten hoogste:

4 Administrateurs
12 Referendarissen
16 Hoofdcommiezen
81 Commiezen, Adjunct-commiezen en Klerken."

Artikel IV.

„Onder het aantal Commiezen, Adjunct-commiezen en Klerken, genoemd in Artikel I, zijn niet begrepen de tegenwoordige klerken, die zijn aangesteld zonder te hebben voldaan aan het daartoe afgenomen examen of aan een daarmede, door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel gelijkgesteld examen."

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 18den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 30 *Jan.* 1917.)

—

18 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *schuimaarde*. S. 185.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van schuimaarde te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 13 Januari 1917, Kabinet, Litt. U⁶;

Den Raad van State gehoord (advies van 16 Januari 1917, nº. 30);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 17 Januari 1917, Kabinet, Litt. T 7;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van schuimaarde is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 18den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 19 *Jan.* 1917.)

—

19 *Januari* 1917. BESLUIT, waarbij de artikelen 21 en 22 van het Reglement voor de Rijks Hoogere Burgerscholen, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 30 Augustus 1864 (*Staatsblad* nº. 91), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 23 Januari 1902 (*Staatsblad* nº. 7), worden aangevuld,

artikel 23 van dat Reglement wordt gewijzigd en aangevuld en het Koninklijk besluit van 9 Januari 1905 (*Staatsblad* nº. 27) wordt ingetrokken. S. 186.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 20 November 1916, nº. 18835/3, afdeeling Onderwijs;

Gezien het Koninklijk besluit van 30 Augustus 1864 (*Staatsblad* nº. 91) laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 23 Januari 1902 (*Staatsblad* nº. 7), zoomede Ons besluit van 9 Januari 1905 (*Staatsblad* nº. 27);

Overwegende, dat het wenschelijk is het Reglement voor de Rijks Hoogere Burgerscholen vastgesteld bij de eerst aangehaalde besluiten, aan te vullen met voorschriften inzake den maximum-duur voor het volgen der lessen in dezelfde klasse en de vergoeding, door de leerlingen verschuldigd voor programma en lesrooster, de bepalingen in dat Reglement nopens de kostelooze toelating van leerlingen te herzien en de „voorwaarden" dienaangaande, vastgesteld bij het laatst aangehaald besluit, in te trekken;

Den Raad van State gehoord (advies van 30 December 1916, nº. 15);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 11 Januari 1917, nº. 216, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

a. te bepalen:

1º. tusschen het 3de en 4de lid van art. 21 van voornoemd Reglement wordt een nieuw lid ingevoegd luidende: „Aan leerlingen, die voor de derde maal voor eene hoogere klasse worden afgewezen, wordt, behoudens buitengewone omstandigheden, door den Minister te beoordeelen, de verdere toegang tot de school ontzegd";

2º. aan het vierde lid van art. 22 van voornoemd Reglement worden toegevoegd de volgende woorden: „en van den lesrooster. De leerlingen die van de betaling van schoolgeld zijn vrijgesteld ontvangen een en ander kosteloos, voor de overige leerlingen is deswege een bedrag van f 0.25 verschuldigd."

3º. art. 23 van voornoemd reglement wordt gelezen als volgt:

„Het bedrag van het schoolgeld wordt door den Minister vastgesteld. Leerlingen, wier ouders of voogden of die, bij meerderjarigheid, zelve minder inkomen hebben dan de grens, voor de betaling van schoolgeld in de verordening op de heffing, invordering en verantwoording der schoolgelden aangewezen, worden kosteloos tot de school toegelaten. Aan leerlingen wier ouders of voogden, of die bij meerderjarigheid zelve een zoo gering inkomen hebben, dat zij buiten staat moeten geacht worden de boeken en leermiddelen te bekostigen, kunnen deze geheel of ten deele van Rijkswege in bruikleen worden verstrekt volgens door den Minister vast te stellen regelen."

b. in te trekken Ons besluit van 9 Januari 1905 (*Staatsblad* nº. 27).

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 19den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 12 *Febr.* 1917.)

—

19 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende nadere wijziging:

1º. van het Koninklijk besluit van 5 Augustus 1888 (*Staatsblad* nº. 113), tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het krankzinnigengesticht „Reinier van Arkel" te *'s-Hertogenbosch*,

2º. van het Koninklijk besluit van 5 Augustus 1888 (*Staatsblad* nº. 114) tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het krankzinnigengesticht „Voorburg", te *Vught*. S. 187.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 11 Januari 1917, nº. 15888/1916, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Artikel I.

Aan artikel 1 van het Koninklijk besluit van 5 Augustus 1888 (*Staatsblad* nº. 113) wordt een nieuw, tweede lid toegevoegd, luidende als volgt:

„Bovendien mogen in het gesticht, gedurende het tijdvak, eindigende 31 December 1918, nog 25 mannen en 25 vrouwen worden verpleegd."

Artikel II.

In het 2de lid van art. 1 van het Koninklijk besluit van 5 Augustus 1888 (*Staatsblad* nº. 114), zooals dat artikel gewijzigd is bij Onze besluiten van 7 April 1900 (*Staatsblad* nº. 42), van 26 Mei 1906 (*Staatsblad* nº. 114) en van 12 Januari 1916 (*Staatsblad* nº. 15), wordt in plaats van „31 December 1916" gelezen „31 December 1918".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 19den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 9 *Febr.* 1917.)

—

19 *Januari* 1917. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 16 September 1895 (*Staatsblad* nº. 161), waarbij aan het bestuur der gemeente *Leiden* vergunning is verleend op het landgoed „*Endegeest*" gemeente *Oegstgeest*, een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 188.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche zaken, van 11 Januari 1917, nº. 15755/1916, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

In artikel 2 van het Koninklijk besluit van 16 September 1895 (*Staatsblad* nº. 161), zooals dat wordt gelezen ingevolge Onze besluiten van 2 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 199), van 5 December 1914 (*Staatsblad* nº. 549) en van 16 September 1915 (*Staatsblad* nº. 397), worden nader de volgende wijzigingen gebracht.

In het derde lid wordt in de plaats van „31 December 1916" gelezen „30 Juni 1917".

In het vierde lid wordt in de plaats van „31 December 1916" gelezen „31. December 1917".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 19den Januari 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 9 *Febr.* 1917.)

20 *Januari* 1917. WET, houdende wijziging der Successiewet. S. 189.

Bijl. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 210, 1—25, 324, nº. 1—6.

Hand. idem 1915/16, *bladz.* 2354—2431, 2433—2462, 2520, 2521; 1916/17, *bladz.* 933—936.

Hand. 1e *Kamer* 1916/17, *bladz.* 39—45, 53—59, 71—94, 145, 171—175, 177—181, 183—207.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is tot vermeerdering van de gewone inkomsten des Rijks de belasting, die onder den naam van recht van successie wordt geheven, te verhoogen, de belasting, die van schenkingen wordt geheven, nader te regelen en de uitkeeringen krachtens overeenkomst van levensverzekering aan belasting te onderwerpen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Artikel I.

In de wet van den 13den Mei 1859 (*Staatsblad* nº. 36), zooals zij is gewijzigd en aangevuld door de wetten van den 28sten Mei 1869 (*Staatsblad* nº. 95), van den 9den Juni 1878 (*Staatsblad* nº. 95), van den 31sten December 1885 (*Staatsblad* nº. 263), van den 24sten Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 154), zooals deze wet is gewijzigd door die van den 29sten Januari 1898 (*Staatsblad* nº. 35), van den 22sten Mei 1911 (*Staatsblad* nº. 32) en van den 6den Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 143), worden de volgende veranderingen gebracht:

§ 1. Artikel 1 wordt gelezen als volgt:

„Krachtens deze wet worden de volgende belastingen geheven:

1º. *regt van successie* van de waarde van al wat geërfd of verkregen wordt uit den boedel van een ingezeten des Rijks door zijn overlijden;

2º. *regt van overgang* van de waarde van alle onroerende zaken, binnen het Rijk gelegen of gevestigd, door erfenis, legaat of schenking verkregen van iemand die niet is ingezeten des Rijks;

3º. *regt van schenking* van de waarde van al wat door schenking wordt verkregen van een ingezeten des Rijks.

Onder schenking wordt, voor de toepassing dezer wet, behalve de schenking geregeld in den elfden titel van het derde boek van het Burgerlijk Wetboek, begrepen elke overdragt om niet van het bezit van roerende zaken, waarvoor het bezit als volkomen titel geldt en elke andere bevoordeeling uit vrijgevigheid met uitzondering evenwel van bevoordeeling als gevolg van verwerping door een erfgenaam

of legataris of door bruik- of verbruikleen van roerende zaken, verrigting van diensten of verstrekking van kost en huisvesting.

Eene bevoordeeling door een beding ten behoeve van een derde wordt geacht te zijn eene schenking door dengene, die het beding maakt, aan den derde.

Waar in deze wet wordt gesproken van „het Rijk", wordt daaronder verstaan „het Rijk in Europa".

§ 2. Na artikel 1 worden de volgende artikelen ingevoegd:

„*Art.* 1*a*. Voor ingezeten des Rijks wordt, voor de toepassing dezer wet, gehouden ieder die binnen het Rijk zijne woonplaats heeft.

Zij die in Nederlandschen diplomatieken dienst buiten het Rijk verblijf houden en de bij hen inwonende leden van hun gezin worden als ingezetenen van het Rijk beschouwd en geacht woonplaats te hebben binnen den kring van het kantoor der successieregten nº. 1 te 's-Gravenhage.

In geval van schenking door een regtspersoon wordt de plaats waar de schenker is gevestigd als zijn woonplaats aangemerkt.

Art. 1*b*. Eene schenking, door iemand die ingezeten des Rijks was, gedaan binnen het jaar nadat hij het Rijk metterwoon heeft verlaten, wordt aangemerkt als eene schenking door een ingezeten des Rijks; de laatste woonplaats van den schenker binnen het Rijk geldt in dit geval als diens woonplaats.

Art. 1*c*. De verklaring van vermoedelijk overlijden wordt, voor de toepassing dezer wet, met werkelijk overlijden in alle opzigten gelijk gesteld, behoudens teruggaaf van het dientengevolge geheven regt met de verhoogingen en boeten, in de gevallen bij de artikelen 538, 541, 542 en 543 van het Burgerlijk Wetboek voorzien.

De dagteekening der verklaring wordt als de dag van het overlijden beschouwd."

§ 3. Het eerste lid van artikel 1*bis* vervalt.

Het tweede en het derde lid van dat artikel worden als artikelen 1*d* en 1*e* in de wet opgenomen.

§ 4. Artikel 2 wordt gelezen als volgt:

„De regten worden door ieder der erfgenamen, legatarissen, begiftigden en verdere verkrijgers gedragen voor hetgeen door hem wordt verkregen, voor zoover daaromtrent door den erflater of schenker niet anders is bepaald.

Ieder die zaken erft of verkrijgt onder bezwaar van een uit dezelfde nalatenschap verkregen vruchtgebruik en ieder, aan wien zaken worden geschonken onder bezwaar van een door den schenker ten behoeve van zich of een derde voorbehouden vruchtgebruik, is, voor zoover daaromtrent door den erflater of schenker niet anders is bepaald, bevoegd te vorderen, dat de regten, deswege door hem verschuldigd, worden betaald uit de met vruchtgebruik bezwaarde zaken, tenzij de vruchtgebruiker mogt verkiezen het bedrag voor te schieten. Wegens deze betaling of dat voorschot is aan den vruchtgebruiker geene vergoeding verschuldigd."

§ 5. Het eerste lid van artikel 3 wordt gelezen als volgt:

„De erfgenamen zijn, niettegenstaande de beschikkingen van den erflater, ieder in evenredigheid van zijn erfdeel, aansprakelijk voor het regt van successie door en bij het overlijden van den erflater verschuldigd."

Het laatste lid van artikel 3 vervalt.

§ 6. In het eerste lid van artikel 4 wordt achter het woord „regten" ingevoegd: „van successie en van overgang".

Het tweede lid van artikel 4 vervalt.

§ 7. Na artikel 4 wordt ingevoegd:

„*Art.* 4*a*. Behoudens de bepaling van het volgend artikel, is zoowel de schenker als de begiftigde voor het geheel aansprakelijk voor het regt van schenking."

§ 8. In artikel 5, 3º, worden de woorden „erfenissen of legaten" vervangen door: „erfenissen, legaten of schenkingen".

§ 9. Na artikel 8 wordt ingevoegd:

„*Art.* 8*a*. 's Rijks ambtenaar is bevoegd tot zekerheid van de voldoening der verschuldigde regten conservatoir beslag te leggen op de zaken, waarop bij het vorig artikel een voorregt is toegekend.

In het exploit wordt het bedrag vermeld, dat voor regt verschuldigd wordt geacht.

Voor het leggen van dit beslag is verlof noodig van den president van de regtbank in welker ressort het sterfhuis of — zoo het regt van overgang betreft — het onroerend goed gelegen is; dat verlof wordt alleen geweigerd als naar het oordeel van den president voldoende vrees voor benadeeling van 's Rijks schatkist niet bestaat; van waarde verklaring van het beslag behoeft niet te worden gevraagd; overigens zijn de bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering, regelende het conservatoir beslag, toepasselijk.

Het beslag vervalt van regtswege: 1º. na betaling van het in het exploit genoemd bedrag; 2º. zes maanden na betaling van het blijkens eene ingediende memorie van aan-

gifte verschuldigd regt, indien binnen dien tijd geene vervolgingen overeenkomstig de artikelen 36 en 38 zijn ingesteld; is dit wel het geval, dan vervalt het beslag, nadat voldaan is hetgeen nader gevorderd werd of blijkt verschuldigd te zijn, of nadat gebleken is, dat de vordering ten onregte is ingesteld.

Indien het bedrag, waarvoor het beslag is gelegd, is voldaan, kan na het tijdstip, in het vorig lid onder 2°. genoemd, worden teruggevorderd wat meer is betaald dan voor regt en boete aan de schatkist verschuldigd is, met de rente van het terug te geven bedrag, berekend naar vier ten honderd in het jaar, van den dag der betaling tot dien der teruggaaf.

De terugvordering moet geschieden binnen twee jaren na gemeld tijdstip."

§ 10. In artikel 10 worden de volgende wijzigingen gebracht:

Het onder 5° bepaalde vervalt; 6° wordt 5°.

Het voorlaatste lid van het artikel vervalt.

In het laatste lid wordt in de plaats van 6° gelezen 5°.

§ 11. Artikel 11 vervalt; de artikelen 12, 13 en 14 worden artikelen 11, 12 en 13.

§ 12. Na artikel 13 (oud 14) worden de volgende artikelen ingevoegd:

„*Art.* 14. In de memorie van aangifte eener nalatenschap moet tevens worden opgenomen de aangifte van aan regt onderworpen schenkingen van den overledene door de aangevers of hunne echtgenooten ontvangen, waarvan nog niet aangifte is gedaan.

In iedere memorie van aangifte eener nalatenschap behooren de aangevers ieder voor zich te verklaren, dat zij en, voor zooveel hun bekend is, hunne echtgenooten, behalve de door hen vroeger of thans bij deze memorie aangegeven schenkingen, in geenerlei vorm van den erflater eenige aan regt onderworpen schenking in den zin van deze wet hebben ontvangen.

Zij die aangifte doen voor- of als regtsvertegenwoordigers van anderen verklaren het vorenstaande, voor zooveel noodig, mede voor zich en, voor zooveel hun bekend is, ten aanzien van hunne echtgenooten en van hen, voor wie zij optreden.

Art. 14*a*. In iedere memorie van aangifte eener nalatenschap wordt opgegeven of het aan de aangevers bekend is, dat ten gevolge van het overlijden van den erflater, krachtens eene overeenkomst van levensverzekering, uitkeering in kapitaal of rente moet plaats hebben, en zoo ja, waarin de uitkeering bestaat, wie de daarop regthebbenden zijn en wie met de uitkeering is of zijn belast.

Art. 14*b*. De aangifte voor het regt van overgang geschiedt door de verkrijgers der zaken bij schriftelijke memorie ten kantore in welks kring de zaken gelegen of gevestigd zijn.

Ten opzigte van den inhoud der aangifte gelden, voor zooveel mogelijk, de bepalingen van artikel 10: 1°, 3°, 4° en 5°; ook het laatste lid van dat artikel is toepasselijk.

Art. 14*c*. De aangifte voor het regt van schenking geschiedt door den schenker en den begiftigde te zamen of ieder afzonderlijk bij schriftelijke memorie ten kantore, in welks kring de woonplaats van den schenker is gelegen; indien het eene schenking betreft, door meer dan een persoon te zamen gedaan, kan de aangifte geschieden ten kantore in welks kring de woonplaats van een of meer hunner is gelegen.

Op den inhoud der aangifte, ingediend door eene van de partijen bij de schenking, kan niet door of tegen de andere partij beroep worden gedaan, doch 's Rijks ambtenaar is bevoegd aan de andere partij dien inhoud mede te deelen.

Bij de memorie wordt aangifte gedaan van:

1°. den aard en de waarde van hetgeen door den begiftigde wordt verkregen, met opgaaf van het tijdstip der verkrijging en met omschrijving der geschonken goederen overeenkomstig het bepaalde in artikel 10, 1°;

2°. de aan de schenking verbonden lasten en verpligtingen, omschreven overeenkomstig artikel 46;

3°. de verwantschap die tusschen schenker en begiftigde bestaat en den ouderdom van de personen, van wier leven een verkregen vruchtgebruik of periodieke uitkeering afhankelijk is;

4°. de opgaven, bedoeld in artikel 10, 5°, indien zaken worden verkregen, welke reeds met vruchtgebruik zijn belast.

In elke aangifte, met uitzondering van die, bedoeld in het eerste lid van artikel 20*a*, moeten bovendien worden vermeld de schenkingen, gedurende de laatste twee jaren door den schenker aan den begiftigde gedaan; indien in dien tijd geene schenkingen zijn gedaan, moet dit worden verklaard.

Indien overeenkomstig 3° of 4° de ouderdom van personen moet worden opgegeven, is het laatste lid van artikel 10 toepasselijk.

Art. 14*d*. De verpligting tot het doen van aangifte bestaat niet voor schenkingen, die geheel van het regt zijn vrijgesteld.

Vervalt de vrijstelling, aangeduid onder 5°

van artikel 57, door toepasselijkheid van artikel 42*b*, lid 1, dan gaat de termijn van aangifte in, voor zooveel de oorspronkelijk vrijgestelde schenking betreft, met den dag, waarop de vrijstelling vervalt."

§ 13. Artikel 15 wordt gelezen als volgt:

„Op dezelfde wijze als bij de artikelen 10, 11, 14*b* en 14*c* is bepaald, zijn, tot de aangifte van hetgeen door hen wordt geërfd of verkregen, gehouden:

1°. zij die een vruchtgebruik of periodieke uitkeering bij opvolging verkrijgen;

2°. de geroepen erfgenamen, legatarissen of begiftigden die door het overlijden van den bezwaarde tot het genot komen.

De aangifte geschiedt ten kantore waar de instelling van het vruchtgebruik, de periodieke uitkeering of de making over de hand is aangegeven of had moeten worden aangegeven."

§ 14. In artikel 16 wordt in plaats van „erfgenaam of legataris" gelezen: „erfgenaam, legataris of begiftigde".

§ 15. In het voorlaatste lid van artikel 19 wordt in plaats van „art. 11" gelezen: „artikel 14*b*".

Tusschen de laatste twee leden van dat artikel wordt het volgend lid ingevoegd:

„Zij die voor het regt van *schenking* geen aangifte gedaan of geen woonplaats gekozen hebben, worden geacht hunne woonplaats te hebben ter woonplaats van den schenker."

§ 16. In artikel 20 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

Het eerste lid wordt gelezen als volgt:

„De termijn van aangifte voor het regt van *successie* of van *overgang* is *acht maanden*, te rekenen van den dag van het overlijden, van de dagteekening der verklaring van vermoedelijk overlijden of van den dag der schenking."

In het laatste lid wordt in plaats van „art. 1*bis*, lid 2°", gelezen: „artikel 1*d*".

§ 17. Na artikel 20 wordt het volgend artikel ingevoegd:

„*Art.* 20*a*. De aangifte van hetgeen gedurende een kalenderjaar aan een kind door zijne ouders of door een hunner is geschonken, moet geschieden vóór 1 Maart van het daarop volgend jaar.

Elke andere aangifte voor het regt van *schenking* moet geschieden binnen *twee maanden*, te rekenen van den dag, waarop de schenking tot stand komt, doch voor den begiftigde, zoo deze tot de handeling, waardoor de schenking tot stand is gebragt, niet heeft medegewerkt, eerst van den dag, waarop hij van de schenking kennis krijgt. In geval van schenking onder opschortende voorwaarde wordt de termijn gerekend van den dag, waarop de voorwaarde is vervuld.

Voor den begiftigde, bedoeld in artikel 15, 2°, vangt de termijn aan op den dag van het overlijden van den bezwaarde."

§ 18. Tusschen het tweede en het derde lid van artikel 21 wordt het volgende lid ingevoegd:

„Indien de aangifte, bedoeld in het vorig artikel niet binnen den termijn en ten kantore, bij de wet bepaald, is ingediend, behoeft aan het dwangschrift eene waarschuwing niet vooraf te gaan en bedraagt de boete, indien niet is aangetoond, dat het verzuim te goeder trouw en zonder opzet is gepleegd, eene som gelijk aan vijfmaal het op de schenking verschuldigde regt, zonder dat de boete hooger kan zijn dan de helft van het bedrag der schenking."

Aan gemeld artikel wordt het volgend lid toegevoegd:

„Er wordt geen vervolging ingesteld wegens verzuim van aangifte eener schenking aan een regtspersoon, die volgens de door belanghebbenden aan 's Rijks ambtenaar, bedoeld in het voorlaatste lid van artikel 27, te kennen gegeven meening zoude behooren tot de regtspersonen, vermeld in artikel 57, 8°., zoolang niet twee maanden zijn verloopen sedert den dag, waarop van de beslissing van gemelden Rijksambtenaar per aangeteekenden brief mededeeling is gedaan aan den belanghebbende. Reeds aangevangen vervolgingen worden tot dien tijd gestaakt."

§ 19. In artikel 22 wordt in plaats van „art. 14" gelezen: „artikel 13".

§ 20. In artikel 23 worden de volgende wijzigingen gebracht:

In 1°, letter *c*, vervalt het woord „tienden".

1°, letter *e*, wordt gelezen als volgt:

„van lijfrenten of andere periodieke uitkeeringen in geld, van het leven van één persoon afhankelijk, op het jaarlijksch bedrag, vermenigvuldigd met de getallen, naar de volgende berekening:

wanneer degene, gedurende wiens leven de uitkeering moet plaats hebben,

twintig	jaren	oud	is	of	minder,	met	20
boven de	20	tot	30	jaren	oud	is,	met	19
„	„	30	„	40	„	„	„	„	17
„	„	40	„	50	„	„	„	„	15
„	„	50	„	55	„	„	„	„	13
„	„	55	„	60	„	„	„	„	11
„	„	60	„	65	„	„	„	„	9
„	„	65	„	70	„	„	„	„	8
„	„	70	„	75	„	„	„	„	6

boven de 75 tot 80 jaren oud is, met 5
„ „ 80 „ 85 „ „ „ „ 3
„ „ 85 „ „ „ „ 2

Indien eene uitkeering in geld voor een bepaalden tijd is gemaakt, wordt haar jaarlijksch bedrag vermenigvuldigd met het aantal jaren, gedurende welke zij moet plaats hebben, doch iedere gulden berekend tegen de volgende waarde:

Uitkeering besproken aan:	Personen benoemden den leeftijd van 40 jaren.	Personen van den leeftijd van 40 tot 60 jaren.	Personen van den leeftijd van 60 jaren en hooger.	Zedelijke ligchamen of instellingen van de doode hand.
Het eerste vijftal jaren	0.92	0.90	0.82	0.92
„ tweede „	0.74	0.70	0.44	0.76
„ derde „	0.58	0.50	0.20	0.62
„ vierde „	0.46	0.34	0.04	0.51
„ vijfde „	0.36	0.22	0.02	0.42
De volgende jaren	0.15	0.06	0.00	0.24

Het belastbaar kapitaal, naar deze berekening verkregen, kan, ingeval de uitkeering is gemaakt aan een persoon en bij diens dood vervalt, niet hooger zijn dan dat, hetwelk verkregen zou zijn, wanneer de uitkeering van zijn leven afhankelijk ware gesteld, en, ingeval zij aan zedelijke ligchamen of instellingen van de doode hand is gemaakt, niet meer bedragen dan het vijf en twintigvoud van haar jaarlijksch bedrag.

De waarde van eene uitkeering, die niet vervalt bij den dood van den genieter, wordt gelijk gesteld met die van eene uitkeering gemaakt aan een zedelijk ligchaam of eene instelling van de doode hand.

Voor uitkeeringen, aan zedelijke ligchamen of instellingen van de doode hand voor onbepaalden tijd besproken, wordt het vijf en twintigvoud der jaarlijksche uitkeering genomen.

Van alle lijfrenten en periodieke uitkeeringen, hiervoor niet genoemd, wordt de waarde bepaald op het bedrag, waarvoor dergelijke lijfrente of uitkeering zou kunnen worden aangekocht, door den aangever te begrooten."

De beide laatste leden van 3° worden vervangen door het volgend lid:

„Met elkander opvolgende vruchtgebruiken en periodieke uitkeeringen wordt bij de waardebepaling van den daarmede bezwaarden eigendom terstond rekening gehouden."

§ 21. Artikel 25 wordt gelezen als volgt:

„Voor de regeling van het regt van *overgang* wordt de waarde van den vollen of met fideïcommis bezwaarden eigendom, van het vruchtgebruik en van den met vruchtgebruik belasten eigendom der zaken bepaald overeenkomstig artikel 23, met dien verstande, dat bij schenking het tijdstip der verkrijging in de plaats komt van dat van het overlijden."

§ 22. Na artikel 25 wordt het volgend artikel ingevoegd:

„*Art.* 26. Voor de regeling van het regt van *schenking* wordt de waarde van de geschonken zaken bepaald overeenkomstig artikel 23, met dien verstande, dat het tijdstip der verkrijging in de plaats komt van dat van het overlijden."

§ 23. In artikel 27 worden de volgende wijzigingen gebracht:

Het derde lid van letter *a* wordt gelezen als volgt:

„van haar bestaan moet reeds vóór het overlijden het bewijs in regten zijn te leveren geweest; indien hetgeen aan denzelfden persoon of dezelfde personen in totaal verschuldigd is meer dan driehonderd gulden bedraagt,

moet in de aangifte het authentieke of onderhandsche geschrift of het andere middel, waarmede dat bewijs zou kunnen zijn geleverd, worden omschreven; beroep op den beslissenden eed als bewijsmiddel wordt niet toegelaten."

In het vijfde lid van letter *a* vervalt de laatste zin.

In letter *e* wordt in plaats van „de grondbelasting, de provinciale of plaatselijke lasten" gelezen: „de zakelijke belastingen van het Rijk, de provinciën en de gemeenten".

In letter *f* wordt in plaats van „de personeele belasting, de vermogensbelasting, de belasting op bedrijfs- en andere inkomsten en de hoofdelijke omslagen en andere plaatselijke directe belastingen" gelezen: „alle andere belastingen van het Rijk, de provinciën en de gemeenten".

De voorlaatste alinea van het artikel wordt gelezen als volgt:

„Wanneer de schuld niet overeenkomstig de wet kan worden omschreven, wanneer de vereischte opgaven in de beëedigde aangifte niet zijn gedaan of wanneer na de beëediging nadere aangifte van eene schuld of aanvulling der omschrijving plaats heeft, kan de schuld worden afgetrokken, indien aan 's Rijks ambtenaar, daartoe door Onzen Minister van Financiën aangewezen, of aan den regter, zoo niet naar de eischen van het burgerlijk regt dan toch overtuigend wordt aangetoond, dat de schuld reeds vóór het overlijden bestond en uit den boedel moest worden betaald."

§ 24. In artikel 28 wordt het formulier van den eed gelezen als volgt:

„Ik zweer (verklaar), dat ik in gemoede vermeen, dat de aangifte voor het regt van successie naar aanleiding van het overlijden van N.N. door mij is gedaan zonder eenige verzwijging of verkeerde opgave ten nadeele van 's Rijks Schatkist en dat ik zoodra mogelijk aangifte zal doen van en het regt van successie zal voldoen voor al hetgeen ik zal vernemen niet of kwalijk te hebben aangegeven.

Zoo waarlijk helpe mij God almagtig. (Dat verklaar en beloof ik)."

§ 25. Hetgeen in artikel 29 na het onder letter *b* vermelde voorkomt wordt vervangen door het volgende:

„*c.* door den Staat, de provinciën en gemeenten binnen het Rijk.

De in letter *b* vermelde vrijstelling is niet toepasselijk: 1°. indien de boedel ten gevolge van verwerping geheel wordt verkregen door de daar vermelde personen; 2°. indien door den erflater legaten zijn besproken, niet van het regt vrijgesteld en niet bestaande in vaste en bepaalde sommen of in zaken, bedoeld in artikel 38."

§ 26. Artikel 33 wordt gelezen als volgt:

„De eed wordt kosteloos afgelegd. Het in duplo op te maken proces-verbaal der eedsaflegging is vrij van zegel en van de formaliteit van registratie. Een der exemplaren wordt, op straffe eener boete van f 25, door den griffier binnen veertien dagen gezonden naar het kantoor der registratie, binnen welks kring zijn standplaats is gevestigd."

§ 27. Na artikel 34 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

„*Art.* 34*a*. 's Rijks ambtenaar is bevoegd te vorderen, dat de aangifte voor het regt van schenking door een of meer der aangevers voor den kantonregter ter keuze van den aangever worde bevestigd door het afleggen van de volgende verklaring:

„Ik verklaar, dat ik in gemoede vermeen, dat de aangifte wegens de door mij (door N. N.) aan N. N. (aan mij) gedane schenking door mij is gedaan zonder eenige verzwijging of verkeerde opgave ten nadeele van 's Rijks Schatkist."

Wanneer aan de vordering niet vrijwillig wordt voldaan, wordt zij bij deurwaardersexploit herhaald en moet de verklaring worden afgelegd binnen ééne maand na de beteekening.

Hetgeen in de artikelen 28, 32, 33 en 34 omtrent den eed is bepaald, is op deze verklaring toepasselijk, voor zoover daarvan niet bij dit artikel is afgeweken.

Op het persoonlijk of door een bijzonder daartoe gemagtigde opzettelijk afleggen van eene valsche verklaring is de straf, bepaald bij artikel 207, eerste en laatste lid, Wetboek van Strafregt, van toepassing."

§ 28. In artikel 35 wordt in plaats van „art. 14" gelezen: „de artikelen 13, 14, 14*a* en 14*c*".

§ 29. In artikel 36 worden de volgende wijzigingen gebracht:

Het eerste lid wordt gelezen als volgt:

„Wanneer, na verloop van den termijn tot aangifte, blijkt, dat niet al wat door het overlijden of de schenking werd geërfd of verkregen, is aangegeven; dat lasten of schulden ten onregte of tot een te hoog bedrag zijn opgegeven; dat de buitenlandsche bezittingen of de roerende goederen, in artikel 23, 1°, onder de letters *e*, *g* en *i* vermeld, niet tot de wezenlijke waarde zijn aangegeven, of dat eenige andere verkeerde opgave of verzwijging,

ten nadeele van 's Rijks Schatkist, heeft plaats gehad, wordt tegen hen, die daarvan geene nadere aangifte hebben gedaan, door den rijksambtenaar dwangschrift uitgevaardigd tot betaling eener daarbij uit te drukken som, zoo noodig behoudens vermeerdering of vermindering volgens latere regeling, voor regten en boete."

Tusschen het tweede en het derde lid wordt het volgend lid ingevoegd:

„De boete is gelijk aan het bedrag van het regt, indien het dwangschrift strekt tot invordering van regt van successie of regt van overgang; zij bedraagt het vijfvoud van het regt, ingeval de vordering het regt van schenking betreft, zonder dat de boete hooger kan zijn dan de helft van het bedrag der schenking."

§ 30. Het laatste lid van artikel 37 wordt gelezen als volgt:

„De verschuldigde regten worden met een gelijk bedrag, als boete, verhoogd."

§ 31. In artikel 38 worden de volgende wijzigingen gebracht:

In het eerste lid vervallen de woorden en de komma's:

„voor de regeling, hetzij van het regt van successie, hetzij van het regt van overgang,".

In het tweede lid wordt in plaats van „waarin de overledene zijne laatste woonplaats had, of, wanneer het onroerende zaken betreft, waar het te waardeeren goed, of het voornaamste gedeelte daarvan, volgens het kadastrale inkomen" gelezen: „waarin het kantoor van aangifte is gelegen, of, wanneer het onroerende zaken betreft, waar het te waardeeren goed of een deel daarvan".

§ 32. In artikel 39 wordt in plaats van „van *een vierde*" gelezen: „gelijk aan *de helft*".

§ 33. In het hoofd van Titel III vervallen de woorden „van successie en overgang".

§ 34. Artikel 41 wordt gelezen als volgt: „De regten van successie en van schenking worden bepaald als is aangegeven op de volgende tabel:

INDIEN GEËRFD OF VERKREGEN WORDT,	Percentage voor het gedeelte der verkrijging, dat bedraagt:									
	f 1000 en minder.	meer dan f 1000, doch niet meer dan f 2000.	meer dan f 2000, doch niet meer dan f 5000.	meer dan f 5000, doch niet meer dan f 10,000.	meer dan f 10,000, doch niet meer dan f 25,000.	meer dan f 25,000, doch niet meer dan f 50,000.	meer dan f 50,000, doch niet meer dan f 100,000.	meer dan f 100,000, doch niet meer dan f 200,000.	meer dan f 200,000, doch niet meer dan f 500,000.	meer dan f 500,000.
1. Door kinderen of door de(n) echtgenoot, terwijl kind of kinderen uit het huwelijk verwekt of afstammelingen daarvan aanwezig zijn . .	1.50	2	2.50	3	3.50	4	4.50	5	5.50	6
2. Door afstammelingen in tweeden en verderen graad . .	2.25	3	3.75	4.50	5.25	6	6.75	7.50	8.25	9
3. Door bloedverwanten in de regte opgaande lijn, of door de(n) echtgenoot, indien geen kind of kinderen uit het huwelijk verwekt of geene afstammelingen daarvan aanwezig zijn	4.50	5	5.50	6	6.50	7	7.50	8	8.50	9
4. Door broeders en zusters. .	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
5. Door kinderen van broeders en zusters	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
6. In alle andere niet voorziene gevallen	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27

§ 35. Artikel 42 wordt gelezen als volgt:

„Verkrijgingen bij erfenis of legaat door gehuwde personen worden, voor zoover het verkregene valt in een tusschen hen bestaande huwelijksgemeenschap, voor de regeling van het regt van successie, aangemerkt als verkrijgingen door één der echtgenooten, bij verschil in graad door dengene hunner, die den erflater het naast verwant is."

§ 36. Na artikel 42 worden de volgende artikelen ingevoegd:

„*Art.* 42*a*. Schenkingen door- of aan gehuwde personen worden, voor zoover het geschonkene wordt verkregen uit- of valt in eene tusschen hen bestaande huwelijksgemeenschap, voor de regeling van het regt van schenking, aangemerkt als schenkingen door of aan één der echtgenooten en wel naar de naaste verwantschap tusschen schenker of één der gehuwde schenkers en begiftigde of één der gehuwde begiftigden.

Art. 42*b*. Wanneer in een tijdsverloop van twee jaren door denzelfden schenker of diens echtgenoot aan denzelfden begiftigde of diens echtgenoot verschillende schenkingen zijn gedaan, worden deze aangemerkt als deel uitmakende van éene schenking ten beloope van het gezamenlijk bedrag. Hetgeen dientengevolge wegens eene vroegere schenking te weinig is betaald, wordt alsnog ingevorderd.

De bepalingen van dit artikel zijn niet toepasselijk op schenkingen door ouders aan kinderen.

Art. 42*c*. Schenkingen door ouders te zamen of afzonderlijk gedurende een kalenderjaar aan een kind gedaan, waaronder begrepen wordt hetgeen is uitgekeerd ter voldoening aan den wettelijken onderhoudspligt, worden, met inachtneming van het bepaalde in artikel 57, 4°, als één schenking aangemerkt.

Art. 42*d*. Al wat binnen 180 dagen, aan het overlijden voorafgegaan, door schenkingen is onttrokken aan den boedel van een ingezeten des Rijks, wordt, voor de regeling van het regt van successie, geacht bij het overlijden in diens boedel te zijn en bij legaat door den bevoordeelde te zijn verkregen. Wegens deze verkrijging is geen regt van schenking verschuldigd; zij blijft buiten aanmerking voor de toepassing van de artikelen 42*b* en 42*c*.

De wegens de schenking betaalde regten van registratie en van overschrijving strekken in mindering van hetgeen voor regt van successie ten gevolge van de bepalingen van dit artikel verschuldigd is.

De bepalingen van dit artikel zijn niet toepasselijk op de schenkingen, bedoeld in artikel 57, 1°, 2°, 3° en 7° en in artikel 60, 3°."

§ 37. Het tweede lid van artikel 45 wordt vervangen door de volgende drie leden:

„Bij verwerping door de erfgenamen van een overledene van hetgeen aan dezen uit een vroeger opengevallen boedel was opgekomen, wordt ten laste van hen, die het erfdeel of legaat ten gevolge van die verwerping verkrijgen, niet minder regt geheven dan in totaal verschuldigd zou zijn wegens de verkrijging door den overledene en wegens den overgang van dezen op zijne erfgenamen of legatarissen.

Indien de geroepen erfgenamen of legatarissen gedurende het leven van den bezwaarden erfgenaam of legataris afstand doen van hun regt of dat na diens overlijden verwerpen, wordt ten laste van hen, die het bezwaarde goed uit den boedel van den bezwaarden erfgenaam of legataris erven of verkrijgen, niet minder regt geheven dan zonder dien afstand of verwerping door de verwachters verschuldigd zou zijn.

In het geval, in artikel 1*d* voorzien, kan het regt niet minder bedragen dan dat, hetwelk verschuldigd zou zijn, indien de afstand niet had plaats gehad,"

§ 38. Aan artikel 46 wordt het volgende toegevoegd:

„Het regt van schenking wordt geheven over hetgeen door den begiftigde wordt verkregen.

Voor de heffing van het regt wordt hetgeen door den begiftigde wordt verkregen geacht gelijk te zijn aan hetgeen aan het vermogen van den schenker wordt onttrokken, tenzij de bevoordeeling is geschied door middel van een beding ten behoeve van een derde, in welk geval het verkregene wordt geschat op zijne contante waarde.

Voor de berekening van het regt kunnen in mindering worden gebragt die lasten en verpligtingen, aan de schenking verbonden, waardoor de schenker wordt gebaat en wel tot het beloop van hunne geldelijke waarde. Deze lasten en verpligtingen worden behandeld als schulden in den zin van artikel 27, behoudens dat het derde, het vierde en het vijfde lid van letter *a* van dat artikel niet van toepassing zijn.

Hetzelfde geldt voor lasten en verpligtingen, aan de schenking verbonden, waardoor een derde wordt gebaat, behoudens de belasting van deze als schenkingen aan dien derde overeenkomstig het voorlaatste lid van artikel 1.

Het evenredige regt van registratie en het

regt van overschrijving, betaald over het bedrag, waarover regt van schenking verschuldigd is, worden in mindering van laatstgemeld regt gebragt."

§ 39. In artikel 52 vervallen de komma en de woorden „al ware deze ook niet bij versterf tot het verkregene geregtigd geweest".

Het in gemeld artikel onder *a* bepaalde wordt gelezen als volgt:

„*a.* wanneer de geroepen erfgenamen, legatarissen of begiftigden door het overlijden van den bezwaarde tot het genot komen;".

§ 40. In artikel 53 vervallen de woorden en de komma: „of omtrent de hoeveelheid welke den erfgenaam bij versterf zou zijn aangekomen,".

Aan dit artikel worden de volgende leden toegevoegd:

„Bij onzekerheid van den aangever omtrent den persoon van schenker of begiftigde, of omtrent hunne verwantschap moet het hoogste regt worden betaald, behoudens teruggave van hetgeen later blijkt te veel te zijn betaald.

Bestaat de onzekerheid ten aanzien van den persoon van den schenker, dan wordt deze geacht ingezetene van het Rijk te zijn en zijne woonplaats te hebben binnen den kring van het kantoor der successieregten nº. 1 te 's Gravenhage."

§ 41. In artikel 54 vervallen de woorden „van successie en van overgang".

§ 42. Na artikel 54 wordt ingevoegd:

„*Art.* 54*a*. Behalve in de gevallen van het vorig artikel, wordt het regt van schenking teruggegeven, wanneer en voor zoover de geschonken zaak, of de waarde daarvan, ingevolge een op de wet berustend terugvorderingsregt, of wegens benadeeling van het wettelijk erfdeel is teruggegeven of verrekend, of wel — anders dan door fideï-commissaire opvolging — ten gevolge van een bij de schenking gemaakt beding door derden wordt verkregen."

§ 43. In artikel 55 wordt in plaats van „het regt van successie, van het regt van overgang en der" gelezen: „de regten en".

§ 44. In artikel 56 worden de volgende wijzigingen gebracht:

Na de vrijstelling onder 1º vermeld wordt ingevoegd:

„2º. al wat wordt geërfd of verkregen door eene provincie of gemeente binnen het Rijk zonder bijzondere opdragt of met een opdragt welke, naar het oordeel van Onzen Minister van Financiën, aan de making niet het karakter ontneemt van te zijn geschied in het algemeen belang;"

2º, 3º, 4º en 5º worden 3º, 4º, 5º en 6º; de verwijzingen in 4º (oud 3º) en in 6º (oud 5º) worden met deze vernummering in overeenstemming gebracht.

De woorden „in de regte nederdalende lijn", voorkomende in letter *a* van de vrijstelling onder 3º (oud 2º) worden vervangen door de woorden: „door kinderen".

In de vrijstelling onder 4º (oud 3º) vervallen de woorden „de helft van" en worden de laatste negen woorden vervangen door de woorden: „doch niet meer beloopt dan vijfmaal dat maximum ingeval van verkrijging door de weduwe of door een minderjarig kind en anderhalf maal dat maximum in de overige gevallen."

In de vrijstelling onder 5º (oud 4º) worden de woorden: „al wat in andere gevallen geërfd of verkregen wordt" vervangen door: „al wat geërfd of verkregen wordt door andere personen, die behooren tot de door de wet geroepen erfgenamen".

Na 6º (oud 5º) wordt de volgende vrijstelling ingevoegd:

„7º. al wat in andere gevallen geërfd of verkregen wordt, indien het zuiver saldo der verkrijging, volgens de specifieke aangifte, honderd gulden niet te boven gaat;".

6º, 7º en 8º worden 8º, 9º en 10º; de verwijzing in het derde lid van het artikel wordt met deze vernummering in overeenstemming gebracht.

In de vrijstelling onder 10º (oud 8º) wordt het woord „elke" vervangen door „eene"

In het tweede lid wordt vóór de daarin voor de eerste maal voorkomende woorden: „het bedrag" en vóór dezelfde woorden, voorkomende in letter *a*, ingevoegd: „de helft van".

In het voorlaatste lid van het artikel wordt in plaats van „nº. 5 en 6" gelezen: „4º, 6º, 8º en 10º" en in plaats van „nº. 7": „9º".

Aan het artikel wordt het volgende lid toegevoegd:

„De onder 5º en 6º vermelde vrijstellingen worden slechts toegepast, indien uit de memorie van aangifte blijkt, dat de personen behooren tot de door de wet geroepen erfgenamen."

§ 45. Na artikel 56 wordt ingevoegd:

„*Art.* 57. Van het regt van schenking is vrijgesteld:

1º. de schenking door de Koningin en de leden van het Koninklijk Huis;

2º. de schenking aan den Staat;

3º. de schenking aan eene provincie of gemeente binnen het Rijk zonder bijzondere op-

dragt of met een opdragt, welke, naar het oordeel van Onzen Minister van Financiën, aan de schenking niet het karakter ontneemt van te zijn geschied in het algemeen belang;

4°. hetgeen gedurende een kalenderjaar door ouders of een der ouders aan een kind is geschonken tot een bedrag van twee duizend gulden of — zoo nagemeld een vijfde gedeelte meer dan twee duizend gulden bedraagt — tot een bedrag gelijk aan een vijfde gedeelte van het inkomen, naar hetwelk voor het aan dat kalenderjaar voorafgaande belastingjaar de ouders gezamenlijk of een hunner alleen in de inkomstenbelasting van het Rijk zijn of is aangeslagen, doch ten hoogste tot een bedrag van vijf duizend gulden.

In het jaar, waarin een kind in het huwelijk is getreden, wordt het bedrag der evengenoemde vrijstelling voor dat kind met het tweevoud van dat bedrag verhoogd.

Indien de ouders krachtens regterlijk vonnis jaarlijks aan het kind voor levensonderhoud een bepaald bedrag moeten uitkeeren, is dat bedrag niet belastbaar, ook al is het hooger dan hetgeen volgens het hierboven bepaalde vrijgesteld is;

5°. elke andere schenking, welke twee duizend gulden niet te boven gaat;

6°. de helft van het voor een begiftigde onder 5°. als maximum vrijgesteld bedrag, indien de schenking meer dan twee duizend gulden, doch niet meer dan drie duizend gulden beloopt;

7°. elke schenking, die de strekking heeft om den begiftigde, die niet in staat is zijn schulden te betalen, daartoe in staat te stellen;

8°. de schenking aan een binnen het Rijk gevestigden regtspersoon, indien op de wijze, vermeld in het voorlaatste lid van artikel 27, wordt aangetoond, dat die regtspersoon hoofdzakelijk een algemeen maatschappelijk belang beoogt, hoofdzakelijk als instelling van weldadigheid werkzaam is of zich hoofdzakelijk de verpleging van zieken of gebrekkigen ten doel stelt.

Het tweede lid van artikel 56 is op het regt van schenking toepasselijk.

De vrijstellingen, onder 1° en 4° tot en met 8° vermeld, zijn niet toepasselijk op de schenking van hier te lande gelegen onroerend goed."

§ 46. Artikel 59 vervalt.

§ 47. Artikel 60 wordt gelezen als volgt:

„Wij behouden Ons voor kwijtschelding of vermindering te verleenen van:

1°. de regten, verhooging van regt en boete, verschuldigd ten gevolge van dwaling of onwillig verzuim in de aangifte of in de nakoming van andere voorschriften dezer wet;

2°. de regten van successie en van schenking, verschuldigd wegens de verkrijging van voorwerpen van kunst en wetenschap door hier te lande gevestigde vereenigingen of stichtingen, die de in haar bezit zijnde voorwerpen als regel kosteloos ter bezigtiging van het publiek stellen;

3°. het regt, verschuldigd wegens eene schenking aan physieke personen, waarvan overtuigend wordt aangetoond, dat zij slechts heeft gestrekt tot het verschaffen van levensonderhoud van een begiftigde, die verstoken is van eigen middelen van bestaan en die wegens ouderdom, invaliditeit of om andere redenen buiten staat is zich die middelen door arbeid te verschaffen."

§ 48. Na artikel 61 wordt een nieuwe titel ingevoegd, luidende:

„TITEL IIIa.

Van bevoordeeling krachtens overeenkomst van levensverzekering ten gevolge van overlijden.

Art. 61*a*. Al wat ten gevolge van het overlijden van een ingezeten des Rijks krachtens eene overeenkomst van levensverzekering — ongevallenverzekering daaronder begrepen — wordt verkregen, wordt, voor de toepassing dezer wet, geacht door diens overlijden uit zijn boedel te zijn verkregen, tenzij op de wijze, vermeld in het voorlaatste lid van artikel 27, wordt aangetoond, dat voor de verkrijging niets aan het vermogen van den overledene is onttrokken.

Indien op de in het vorig lid genoemde wijze wordt aangetoond, dat het verkregen bedrag bestemd was tot voldoening van schuld, worden zij, die door de uitkeering gebaat worden, als verkrijgers aangemerkt.

De bepaling van het eerste lid is niet toepasselijk op:

1°. de verkrijging krachtens herverzekering;

2°. de verkrijging van lijfrente tot een totaal bedrag van f 800 per jaar door de weduwe van den overledene;

3°. de verkrijging krachtens eene overeenkomst ter voldoening aan een wettelijken verzekeringspligt.

Art. 61*b*. Indien de uitkeering wordt verkregen door al de erfgenamen, al of niet met name aangeduid, wordt zij als bestanddeel van de nalatenschap opgenomen in de overeenkomstig artikel 10 in te dienen memorie van aangifte, waarin in dat geval de opgaven

moeten voorkomen, bedoeld in 4°. en 5°. van het volgend lid.

In alle andere gevallen zijn zij die de uitkeering verkrijgen verpligt binnen twee maanden na het overlijden ten kantore van het regt van successie, in welks kring de overledene zijne laatste woonplaats had, bij schriftelijke memorie aangifte te doen van :

1°. de namen en woonplaatsen van de verkrijgers, met opgave van hunne verwantschap of betrekking van huwelijk tot den overledene ; bij verkrijging door de(n) echtgenoot wordt tevens opgegeven of er al of niet kinderen of verdere afstammelingen uit het huwelijk geboren aanwezig zijn ;

2°. het bedrag en de waarde van hetgeen door ieder wordt verkregen ;

3°. indien de verkrijging bestaat in een rente, den ouderdom van den persoon of de personen van wiens of wier leven de rente afhankelijk is of het tijdvak, waarvoor regt op uitkeering der rente wordt verkregen ; op straf van weigering der memorie wordt eene geboorteakte overgelegd van den persoon of de personen, van wiens of wier leven de rente afhankelijk is, of — indien dit niet mogelijk is — eene akte van bekendheid, als bedoeld in het laatste lid van artikel 10 ;

4°. den naam en de woonplaats van den verzekeraar en, zoo deze buiten het Rijk gevestigd is, tevens van diens agent, correspondent of lasthebber hier te lande, door wiens tusschenkomst de verzekering werd gesloten of de uitkeering geschiedt ;

5°. de dagteekening en het nummer van de polis, met vermelding van de akten en geschriften, waarbij deze aangevuld of gewijzigd is.

De in het vorig lid bedoelde aangifte is niet aan beëediging onderworpen.

Art. 61*c*. De waarde wordt bepaald :

1°. van uitkeeringen in kapitaal, op het bedrag der uitkeering, indien deze opvorderbaar is binnen zes maanden na het overlijden, of, bij verkrijging onder opschortende voorwaarde, binnen zes maanden na de vervulling der voorwaarde ; in alle andere gevallen over de te begrooten contante waarde der uitkeering ;

2°. van uitkeeringen in rente, op het gekapitaliseerd bedrag, berekend overeenkomstig artikel 23, 1°., letter *e*, naar den leeftijd op het tijdstip waarop de rente ingaat.

De aldus vastgestelde waarde wordt voor de berekening van het regt verminderd met : 1°. het bedrag, dat voor de verkrijging van de uitkeering aan het vermogen van den daarop regthebbende is onttrokken, mits dit op de wijze, vermeld in het voorlaatste lid van artikel 27, worde aangetoond en 2°. het bedrag, waarover door den verkrijger regt van schenking is betaald of verschuldigd geworden, wegens verkrijging van de regten, welke aan de polis worden ontleend, tijdens het leven van den verzekerde, mits daarvan uit de aangifte blijke.

Renteverlies blijft buiten aanmerking voor de bepaling van het af te trekken bedrag.

Art. 61*d*. Bij overlijden van een ingezeten des Rijks, op wiens leven eene overeenkomst van levensverzekering gesloten is, is de verzekeraar — of zoo deze niet binnen het Rijk woonplaats heeft of gevestigd is, zijn vertegenwoordiger of hoofdvertegenwoordiger — verpligt binnen één maand, nadat hij van het overlijden heeft kennis gekregen, een ongezegeld afschrift van de polis en van de akten en geschriften, waarbij deze is aangevuld of gewijzigd, in te leveren ten kantore van het regt van successie, in welks kring de overledene zijne laatste woonplaats had. Wordt hieraan niet voldaan, dan is door den verzekeraar verbeurd eene boete van f 25 voor iedere ingegane maand verzuim ; bovendien wordt hij aansprakelijk voor het verschuldigde regt.

De bepalingen van dit artikel zijn niet toepasselijk, indien de verzekering minder dan f 500 in kapitaal bedraagt.

Art. 61*e*. Voor de boeten, door den verzekeraar verbeurd, en voor het regt, waarvoor deze aansprakelijk is, is, wanneer de verzekeraar niet binnen het Rijk woonplaats heeft of gevestigd is, mede hoofdelijk aansprakelijk zijn vertegenwoordiger hier te lande, door wiens tusschenkomst de verzekering werd gesloten of de uitkeering geschiedt.

Art. 61*f*. Behoudens het bepaalde in de vorige twee artikelen, zijn voor de belasting alleen aansprakelijk :

1°. de verkrijgers ;

2°. zij die in de door hen ingediende aangifte voor het regt van successie, met betrekking tot de opgave in artikel 14*a* voorgeschreven, eene met de waarheid strijdende of onnaauwkeurige opgave hebben gedaan.

Art. 61*g*. Onze Minister van Financiën is bevoegd ten aanzien van het regt, wegens verkrijging van eene rente verschuldigd, vergunning te verleenen tot betaling in termijnen zonder bijbetaling van interest.

Artikel 6 geldt voor dit regt niet.

Art. 61*h*. Voor zoover zij toepassing kunnen vinden en daarvan bij de artikelen van dezen Titel niet is afgeweken, zijn de overige artikelen

dezer wet toepasselijk op de in artikel 61*a* bedoelde verkrijgingen."

§ 49. In artikel 63 worden de volgende wijzigingen gebracht:

Het laatste lid van 1°. vervalt.

Na het onder 1°. bepaalde wordt ingevoegd:

„2°. in geval van verzuimde aangifte eener schenking, voor de invordering van regt en boete, na *vijf* jaren, te rekenen van den dag van het overlijden van den schenker of van den begiftigde of van de met een hunner in algeheele gemeenschap gehuwde echtgenoote; in geval van overlijden buiten het Rijk, geldt het onder 1°. bepaalde omtrent den aanvang van den termijn.

In geval eene opschortende voorwaarde, aan eene schenking verbonden, eerst na het overlijden wordt vervuld, gaat de termijn van vijf jaren in bij de vervulling der voorwaarde.

Wanneer de schenker of begiftigde is een regtspersoon, is er verjaring op het tijdstip, waarop deze is bereikt ten aanzien van de andere partij en, zoo ook deze een regtspersoon is, na dertig jaren te rekenen van den dag, waarop de schenking is tot stand gekomen, of de voorwaarde, waaronder zij werd gedaan, is vervuld."

2°, 3°, 4° en 5° worden 3°, 4°, 5° en 6°.

§ 50. De woorden „Het is" in den aanvang van artikel 64 worden vervangen door: „Voor zoover dit niet gevorderd wordt voor de uitoefening van zijn ambt, voor de invordering van eenige aan den lande verschuldigde belasting, of voor de toepassing van eenig wetsvoorschrift, is het".

Het tweede lid van dit artikel wordt vervangen door: „In alle andere gevallen wordt daartoe magtiging vereischt van Onzen Minister van Financiën."

§ 51. In artikel 66 wordt in plaats van „in het geval bij het laatste lid van art. 61 voorzien" gelezen: „in de gevallen in de artikelen 8*a* en 61 voorzien".

Artikel II.

In de wet van den 24sten Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 154), zooals deze wet is gewijzigd door de wet van den 22sten Mei 1911 (*Staatsblad* n°. 132), worden de volgende veranderingen gebracht:

§ 1. Het eerste lid van artikel 6 wordt gelezen als volgt:

„Wat schuldig is erkend onder voorwaarde van overleving van hem, aan wien is schuldig erkend en wat is kwijtgescholden of schuldig erkend bij testament, wordt, voor de regeling van het recht van successie, geacht bij legaat uit den boedel te zijn verkregen."

§ 2. De artikelen 7 en 8 worden ingetrokken.

§ 3. In artikel 10 worden de volgende wijzigingen gebracht:

De woorden „indien de overledene bij den afstand, de overdracht of de kwijtscheldíng een van het leven afhankelijk vruchtgenot of periodieke uitkeering heeft voorbehouden of bedongen", voorkomende in het eerste lid, worden vervangen door: „indien de overledene, krachtens een bij den afstand, de overdracht of de kwijtscheldíng gemaakt voorbehoud of beding, tot zijn dood, alleen of met anderen, recht had op een vruchtgenot of periodieke uitkeering. Deze bepaling is ook van toepassing, indien van het vruchtgenot of de uitkeering afstand is gedaan, tenzij wordt aangetoond, dat die afstand méér dan 180 dagen vóór het overlijden heeft plaats gehad."

In het laatste lid wordt na het woord „registratie" eene komma geplaatst en wordt in plaats van de woorden „en van overschrijving" gelezen: „van overschrijving, van schenking en van overgang".

§ 4. In artikel 11 vervallen de cijfers 7 en 8 en de achter die cijfers geplaatste komma's.

§ 5. In artikel 12 worden de volgende wijzigingen gebracht:

In het eerste lid vervalt het woord „aan" vóór „hunne echtgenooten".

Het voorlaatste lid wordt gelezen als volgt:

„Van de waarde van het aandeel kunnen, voor de regeling van het recht van successie, worden afgetrokken: 1°. het aandeel van den overledene in de schulden, dat krachtens de gesloten overeenkomst ten laste van de medeeigenaren komt, en

2°. het als een bestanddeel van den boedel aangegeven bedrag van de vergoeding.

§ 6. Artikel 14 wordt gelezen als volgt:

„De goederen, op andere wijze dan bij uitersten wil bestemd om daarmede eene stichting in het leven te roepen, worden, voor de toepassing der wet, beschouwd als door de stichting bij schenking te zijn verkregen.

Indien de stichting door meer dan één persoon in het leven wordt geroepen, wordt er, voor de regeling van het recht van schenking, geacht slechts ééne schenking te zijn; wonen de personen in den kring van verschillende kantoren, dan wijst Onze Minister van Financiën het kantoor aan waar de aangifte moet plaats hebben.

De oprichters zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de betaling van het recht."

§ 7. Artikel 16 vervalt.

§ 8. Het eerste lid van artikel 17 wordt gelezen als volgt:

„Voor de regeling van het recht van overgang worden onroerende zaken, welke door den overledene, binnen het jaar aan zijn overlijden voorafgegaan, onder bezwarenden titel zijn overgedragen, geacht door hem aan na te noemen verkrijger te zijn gelegateerd, indien die zaken, hetzij vóór, hetzij binnen een jaar na zijn overlijden onder bezwarenden titel zijn of worden verkregen door een of meer zijner erfgenamen, door een of meer zijner bloed- of aanverwanten tot den vierden graad ingesloten, of door den echtgenoot van een dier personen."

Artikel III.

De bepalingen, voorkomende onder artikelen 3 tot en met 6, 9 tot en met 14, 17 en 18 der wet van den 24sten Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 154), zooals zij luiden na de wijzigingen, daarin gebracht bij de wet van den 22sten Mei 1911 (*Staatsblad* n°. 132) en bij artikel II dezer wet, worden, met herziening van de daardoor noodig geworden verandering in de verwijzingen, in de Successiewet opgenomen, en wel: die van de artikelen 3, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14 en 17 tusschen de artikelen 1*e* en 2, die van artikel 5 tusschen de artikelen 14*a* en 14*b*, die van artikel 18 tusschen de artikelen 7 en 8.

Artikel IV.

Het bepaalde in artikel 14 nos. 8 en 11, artikel 15 nos. 7 en 8, artikel 19, artikel 68 § III n°. 1, laatste lid, en artikel 69 §§ IV, VI en VIII der wet van 22 frimaire jaar VII (12 december 1798—Bulletin des Lois n°. 248) en in artikel 10 der wet van 27 Ventôse jaar IX (18 Maart 1801—Bulletin des Lois n°. 589) vervalt.

In artikel 2 der wet van den 11den Juli 1882 (*Staatsblad* n°. 92) vervallen de woorden „uit eene overeenkomst van milddadigheid of".

Artikel V.

De tekst der Successiewet wordt binnen drie maanden na de inwerkingtreding dezer wet op Onzen last in het *Staatsblad* geplaatst, in eene doorloopend genummerde reeks van artikelen, met wijziging dienovereenkomstig van de aanhalingen daarin van artikelen of gedeelten van artikelen en onder inachtneming: *a.* van de wijze van aanduiding van artikelen en onderdeelen van artikelen in deze wet gevolgd; en *b.* van de in van Regeeringswege uitgaande stukken gevolgde spelling.

Artikel VI.

Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Zij is van toepassing wanneer het overlijden of de andere gebeurtenis, waardoor de verplichting tot aangifte ontstaat, op of na dien dag plaats heeft, zoomede wanneer op of na dien dag wordt geërfd of verkregen ten gevolge van de vervulling eener voorwaarde.

De bepaling van artikel 61 *d* der Successiewet blijft buiten toepassing zoolang niet eene wettelijke voorziening is tot stand gekomen, ten doel hebbende het stellen van waarborgen, dat buitenlandsche verzekeraars bij het uitoefenen van hun bedrijf hier te lande de hun door deze wet opgelegde verplichtingen zullen nakomen.

De in artikel IV genoemde wetsbepalingen blijven van toepassing op akten, die vóór het inwerkingtreden dezer wet zijn opgemaakt. Indien echter na het inwerkingtreden dezer wet eene opschortende voorwaarde, aan eene vroegere schenking verbonden, wordt vervuld, heeft bijvordering van registratierecht niet plaats.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 20sten Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 22 *Jan.* 1917.)

—

20 *Januari* 1917. WET, tot verhooging van den accijns op bier en herziening der wettelijke bepalingen omtrent dien accijns. S. 190.

WIJ WILHELMINA, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is den accijns op bier te verhoogen en de wettelijke bepalingen omtrent dien accijns te herzien;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

HOOFDSTUK I.

Bedrag van den accijns.

Art. 1. Er wordt een accijns geheven op het bier, dat hier te lande vervaardigd wordt.

De van een brouwsel te heffen accijns wordt bepaald door de hoeveelheid wort bij 17½° Celsius en het verschil tusschen de dichtheid van het wort en de dichtheid van zuiver water, beide bij die temperatuur.

De accijns bedraagt zestig cent voor iederen hectolitergraad, zijnde het aantal hectolitergraden het product van de hoeveelheid en van het verschil in dichtheid bij het vorige lid bedoeld; de hoeveelheid uitgedrukt in hectoliters, het verschil in dichtheid uitgedrukt in graden en tienden van graden.

Iedere graad vertegenwoordigt een honderdste gedeelte van de dichtheid van zuiver water bij 17½° Celsius.

HOOFDSTUK II.

Bierbrouwerijen en werktuigen.

2. Ieder bierbrouwer levert binnen veertien dagen na het in werking komen van deze wet, bij den ontvanger der accijnzen onder wiens kantoor de bierbrouwerij is gelegen, tegen bewijs, eene aangifte in, houdende opgave van :

a. den naam en de woonplaats van den bierbrouwer ;

b. den naam der bierbrouwerij, de gemeente, de straat of andere aanwijzing van de ligging, benevens kadastrale sectie en nommer ;

c. de gebouwen en erven, waaruit de bierbrouwerij bestaat, hare ingangen en hare gemeenschap met andere gebouwen erven ;

d. de grondstoffen, welke zullen worden gebruikt ;

e. de ketels, kuipen, vaten, bakken en andere werktuigen, welke dienen tot het bewerken van de grondstof, het koken van water, het verzamelen van het beslag, het opvangen, zuiveren, verzamelen, koken en afkoelen van het wort ;

f. de vaste pijpen, buizen en goten welke dienen tot het geleiden van beslag of wort, onder opgave van het doel, waarvoor zij zijn aangebracht, en de werktuigen, welke er door worden verbonden ;

g. de plaats waar het dubbel der loopende aangifte tot brouwen in de bierbrouwerij zal worden bewaard.

Wegens verandering in hetgeen volgens dit artikel is aangegeven wordt vooraf eene aanvullingsaangifte door den bierbrouwer ingeleverd.

3. § 1. Hij, die na het in werking komen van deze wet eene bierbrouwerij in gebruik neemt of werktuigen verkrijgt, geschikt en blijkbaar bestemd tot het maken van bier, doet vóór het in gebruik nemen der brouwerij of binnen veertien dagen na het verkrijgen der werktuigen, daarvan aangifte volgens de bepalingen van het vorig artikel, voor zoover die daarop van toepassing zijn.

§ 2. Van deze verplichting zijn uitgezonderd zij die de bovengenoemde werktuigen vervaardigen, herstellen of verkoopen en ze uitsluitend tot dat einde in hunne werkplaatsen of andere inrichtingen voorhanden hebben.

4. § 1. De hoofdingang der bierbrouwerij moet gelegen zijn aan een openbaren weg, waarop met gewone voertuigen kan worden gereden.

§ 2. Gemeenschap met gebouwen en erven, niet bij den bierbrouwer, zijne bedienden of werklieden in gebruik, is verboden.

Eveneens is verboden de gemeenschap met gebouwen en erven, waar glucose, melasse of andere suikerhoudende stoffen, anders dan voor eigen huiselijk gebruik, worden bereid of verwerkt of voorhanden zijn.

§ 3. Onze Minister van Financiën kan, onder door hem te stellen voorwaarden, van deze bepalingen ontheffing verleenen.

5. § 1. Gebouwen en erven, met eene bierbrouwerij gemeenschap hebbende, zijn evenals de bierbrouwerij, onderworpen aan het onderzoek van de ambtenaren der accijnzen.

§ 2. In de gedeelten dier gebouwen, welke tot woning dienen, geschiedt dit onderzoek echter niet dan met schriftelijke machtiging van den ontvanger of van een hoogeren ambtenaar der accijnzen, tenzij voor het geval dat eenig voorwerp aan het onderzoek der ambtenaren mocht worden onttrokken.

§ 3. Van deze huisvisitatiën wordt steeds een schriftelijk verslag opgemaakt, waarvan een afschrift aan den belanghebbende wordt uitgereikt.

6. Boven iederen aan den openbaren weg uitkomenden ingang eener bierbrouwerij, moet een opschrift zijn geplaatst, houdende, in duidelijk zichtbare letters, het woord : Bierbrouwerij, onder bijvoeging, in het opschrift boven den hoofdingang, van de benaming der bierbrouwerij en van den naam van den bierbrouwer.

7. § 1. De werktuigen, bedoeld in artikel 2, lett. *e*, moeten ten genoegen van den inspecteur der accijnzen voorzien zijn van een duidelijk leesbaar opschrift, vermeldende soort en inhoudsruimte en voor werktuigen van dezelfde soort bovendien een doorloopend nommer.

De bierketel moet eene inhoudsruimte hebben van ten minste vijftien hectoliter en, ter beoordeeling van vorenbedoelden inspecteur zóodanig zijn ingericht en geplaatst, dat de hoeveelheid wort daarin naar behooren kan worden opgenomen.

De pijpen, buizen en goten, bedoeld in artikel 2, lett. *f*, moeten zoo zijn geplaatst, dat de ambtenaren ze steeds over hare geheele lengte en omtrek kunnen onderzoeken.

§ 2. Bestaande pijpen, buizen en goten, niet voldoende aan het voorschrift van § 1, laatste lid, moeten bij de eerste vernieuwing, verandering of herstelling dienovereenkomstig worden ingericht.

§ 3. Onze Minister van Financiën kan onder de door hem in elk bijzonder geval, noodig geachte voorzieningen tegen misbruik, afwijkingen van het bepaalde bij § 1, tweede en derde lid, en § 2 van dit artikel, toestaan.

8. De inhoudsruimte der werktuigen, bedoeld in artikel 2, lett. *e*, wordt ambtelijk bepaald door meting of waterijking.

De bierbrouwer kan nieuwe meting of waterijking vragen van werktuigen, waarvan de inhoudsruimte reeds ambtelijk werd opgenomen.

De inspecteur der accijnzen is bevoegd steeds eene nieuwe meting of waterijking te bevelen.

Het is verboden bij de meting of waterijking middelen aan te wenden, waardoor eene onjuiste uitkomst zou worden verkregen.

De bierbrouwer is gehouden om de werktuigen, welke niet in metselwerk noch geheel in den grond zijn bevestigd, bij het waterijken waterpas te plaatsen, behoudens eene speling van hoogstens één centimeter, en daartoe, zoowel als tot het bijbrengen en aftappen van het benoodigde water, de vereischte arbeiders, inhoudsmaten en gereedschappen, alsmede het water kosteloos te verschaffen.

9. § 1. Voordat tot het oprichten van eene bierbrouwerij wordt overgegaan worden de plannen voor de inrichting van den bierketel en die van het lokaal waarin deze zal worden geplaatst, onder bijvoeging eener duidelijke door den bierbrouwer verstrekte schetsteekening, onderworpen aan de goedkeuring van Onzen Minister van Financiën, onverminderd hetgeen bij andere wetten omtrent de oprichting van fabrieken is bepaald.

§ 2. De bierbrouwer is verplicht bij den bierketel aanwezig te houden een in goeden staat verkeerenden, ambtelijk gewaarmerkten peilstok, waarmede de hoeveelheid vloeistof in den ketel tot in hectoliters nauwkeurig kan worden opgenomen of wel, ten genoegen van de inspecteur der accijnzen, aan den ketel een peilglas aan te brengen, waardoor de hoeveelheid vloeistof in den ketel tot in hectoliters nauwkeurig kan worden bepaald.

§ 3. Het bepaalde bij § 2 is ook van toepassing op de wachtbakken, waarin een deel van het wort van een brouwsel, dat dienen moet bij het beslaan van de grondstoffen voor een volgend brouwsel, wordt bewaard.

10. Het is verboden werktuigen, als bedoeld in artikel 2, lett. *e*, in gebruik te nemen, voordat de inhoudsruimte daarvan ambtelijk is opgenomen.

11. § 1. Er mag geene verandering worden gebracht in de inrichting van den bierketel of in die van het lokaal, waarin deze is geplaatst, noch in den ambtelijk opgenomen inhoud van werktuigen, dan nadat een bewijs van de daartoe ten kantore van den ontvanger der accijnsen gedane aangifte, in de bierbrouwerij aanwezig is. Dit bewijs moet aan de ambtenaren der accijnzen op hunne aanvraag worden vertoond.

§ 2. Alvorens eene verandering wordt aangebracht in de inrichting van den bierketel of in die van het lokaal, waarin deze is geplaatst, worden de betreffende plannen aan de goedkeuring van Onzen Minister van Financiën onderworpen, op den voet van het bepaalde bij artikel 9 § 1.

§ 3. Werktuigen, waarvan de opgenomen inhoudsruimte veranderd is, mogen niet in gebruik worden genomen, dan na eene nieuwe ambtelijke inhoudsbepaling en nadat de aanwijzing van peilstok of peilglas, daarmede in overeenstemming is gebracht.

12. De ambtenaren der accijnzen zijn bevoegd door verzegeling buiten gebruik te stellen:

a. de werktuigen, die geplaatst zijn in bierbrouwerijen, welke niet voldoen aan de bepalingen dezer wet;

b. de werktuigen die niet voldoen aan de bepalingen dezer wet;

c. de werktuigen in buiten werking zijnde bierbrouwerijen.

13. § 1. Van iedere meting, waterijking, verzegeling of ontzegeling wordt een relaas opgemaakt.

De belanghebbende wordt uitgenoodigd bij iedere meting, waterijking, verzegeling of ontzegeling tegenwoordig te zijn en het relaas mede te onderteekenen. Een afschrift van het relaas wordt aan hem uitgereikt.

§ 2. Hij, die eene bierbrouwerij overneemt en geen nieuwe inhoudsbepaling van de gemeten werktuigen vraagt, wordt geacht met de laatst verrichte meting of waterijking genoegen te nemen.

§ 3. De relazen van verrichte metingen, waterijkingen of verzegelingen van werktuigen vóór het in werking treden van deze wet opgemaakt, blijven van kracht, behoudens de bevoegdheid tot het verlangen van eene nieuwe opneming volgens artikel 8.

HOOFDSTUK III.

Werkzaamheden in bierbrouwerijen.

14. § 1. Uiterlijk des voormiddags van den laatsten werkdag, voorafgaande aan den dag,

waarop met de beslagbereiding zal worden begonnen, levert de bierbrouwer bij den ontvanger der accijnzen eene aangifte tot brouwen in dubbel in.

Deze aangifte moet inhouden :

a. den naam en de woonplaats van den bierbrouwer ;

b. den naam en de ligging van de bierbrouwerij ;

c. de soort, de nommers en de inhoudsruimte van de werktuigen, waarin de grondstof zal worden bewerkt en dag en uur van aanvang van de werkzaamheden in die werktuigen ;

d. de nommers en de inhoudsruimte van de wachtbakken, waarin het wort zal worden verzameld ;

e. de nommers en de inhoudsruimte van de bierketels, waarin het wort zal worden gekookt ;

f. dag en uur, waarop het wort van ieder brouwsel in den bierketel en in de wachtbakken zal zijn bijeengebracht ;

g. de soort en de hoeveelheid der te verbruiken grondstof ;

h. het aantal hectolitergraden van het wort dat zal worden vervaardigd ;

i. het aantal hectolitergraden van het vroeger veraccijnsde wort dat bij het beslaan zal worden gebezigd, alsmede het nommer en de inhoudsruimte van de wachtbakken waarin dit wort zich bevindt.

§ 2. De ontvanger der accijnzen kan in bijzondere gevallen toestaan, dat het aantal hectolitergraden van het wort eerst later wordt aangegeven door vermelding op het in art. 16 bedoelde dubbel, terstond nadat het wort in den bierketel is bijeengebracht.

Het dubbel der aangifte moet alsdan uiterlijk op den eerstvolgenden werkdag door of vanwege den bierbrouwer, ten kantore van den ontvanger worden ingeleverd.

15. Onze Minister van Financiën kan aan bierbrouwers, die gewoonlijk meer dan twee brouwsels per week vervaardigen, toestaan om in plaats van de aangifte, bedoeld in het vorig artikel, eene aangifte in dubbel in te leveren, voor alle brouwsels, welke in den loop der week, volgende op die, waarin de aangifte geschiedt, zullen worden vervaardigd.

Deze aangifte moet inhouden :

a. den naam en de woonplaats van den bierbrouwer ;

b. den naam en de ligging van de bierbrouwerij ;

c. het aantal brouwsels in die week te vervaardigen ;

d. het uur, waarop iederen dag de werkzaamheden in de bierbrouwerij zullen aanvangen en waarop die zullen eindigen ;

e. het tijdstip, waarop iederen dag met de beslagbereiding zal worden begonnen ;

f. het uur, waarop iederen dag het wort van elk brouwsel zal zijn bijeengebracht in den bierketel en in de wachtbakken.

16. Een exemplaar der aangifte, bedoeld in de artikelen 14 en 15, wordt, na door den ontvanger der accijnzen gewaarmerkt te zijn, aan den aangever teruggegeven.

Dit exemplaar moet ten minste een half uur vóór het tijdstip, waarop met de daarin aangegeven beslagbereiding wordt begonnen, in de bierbrouwerij aanwezig zijn op de plaats, daartoe volgens artikel 2, lett. *g*, aangegeven, aldaar aanwezig blijven zoolang de werkzaamheden niet zijn afgeloopen, en aan de ambtenaren der accijnzen op hunne aanvrage dadelijk worden vertoond.

17. § 1. De bierbrouwer wien de bij artikel 15 bedoelde vergunning is verleend, is gehouden zijne aangifte nader aan te vullen, door in een register voor ieder brouwsel aanteekening te stellen van :

a. de soort, de nommers en de inhoudsruimte van de te gebruiken werktuigen ;

b. de soort en de hoeveelheid grondstof, die zal worden gebruikt ;

c. het aantal hectolitergraden van het wort dat zal worden vervaardigd ;

d. dag en uur van :

1°. het storten van de grondstof in den weekbak ;

2°. het overbrengen van de grondstof uit den weekbak in de beslagkuip ;

3°. wanneer geen weekbak wordt gebruikt : het storten van de grondstof in de beslagkuip ;

4°. het toevoegen van grondstof aan het beslag anders dan in de beslagkuip of aan het wort, met aanduiding van het werktuig, waarin dit plaats heeft ;

5°. het overbrengen van het versuikerde beslag in de klaringskuip of filterpers ;

e. het aantal hectolitergraden van het vroeger veraccijnsde wort dat bij het beslaan zal worden gebezigd, alsmede het nommer en de inhoudsruimte van de wachtbakken, waarin dit wort zich bevindt.

Het register moet zijn ingericht volgens het door Onzen Minister van Financiën vast te stellen model en door den ontvanger der accijnzen worden gewaarmerkt.

Het moet ter zelfder plaatse worden bewaard als het dubbel der loopende aangifte.

§ 2. De aanteekening omtrent het bepaalde bij de letters *a*, *b*, *c* en *e* moet worden gesteld ten minste een half uur voor den aanvang der beslagbereiding; die omtrent het bepaalde bij letter *d* ten minste een half uur voordat met de daarbedoelde werkzaamheden een aanvang wordt gemaakt.

Uit het register, bedoeld bij § 1, wordt door of vanwege den bierbrouwer, een uittreksel, volgens door Onzen Minister van Financiën vastgesteld model, ingeleverd bij den ontvanger der accijnzen, uiterlijk op den eersten werkdag der week, volgende op die, waarin de brouwsels zijn verricht.

18. § 1. De voor ieder brouwsel te gebruiken grondstof, moet een half uur vóór den aanvang der werkzaamheden in den weekbak of de beslagkuip, in de bierbrouwerij zijn gereed gezet op eene door den inspecteur der accijnzen in overleg met den bierbrouwer te bepalen plaats.

§ 2. Het is verboden meer grondstof dan aangegeven is gereed te zetten, te gebruiken of in het lokaal waarin de weekbak of de beslagkuip zich bevindt aanwezig te hebben. Een verschil van één percent of minder wordt niet als overtreding beschouwd.

Het is eveneens verboden tusschen het tijdstip bedoeld in § 1 van dit artikel en dat bedoeld sub *f* van de artikelen 14 of 15, grondstof in dat lokaal te brengen of daaruit te verwijderen.

19. Glucose, melasse of andere suikerhoudende stoffen mogen in eene bierbrouwerij of de daarmede gemeenschap hebbende panden niet voorhanden zijn dan met toestemming van Onzen Minister van Financiën en onder de door dezen te stellen voorwaarden.

Uitzondering hierop is toegelaten voor de hoeveelheid die voor het brouwsel is aangegeven, tot aan het tijdstip waarop het wort in den bierketel en in de wachtbakken volgens de aangifte moet zijn bijeengebracht.

20. § 1. Met het aflaten van het wort uit den bierketel mag niet vroeger worden begonnen dan één uur na het opgegeven tijdstip van het bijeenbrengen van het wort in dien ketel, noch vóór den afloop der koking.

Geven de ambtenaren der accijnzen aan den bierbrouwer vóór of bij den afloop der koking hun verlangen te kennen tot het opnemen van de hoeveelheid en de dichtheid van het wort, dan mag tot het aflaten van dit laatste eerst een kwartier na afloop der koking worden overgegaan, tenzij die ambtenaren dit eerder toestaan.

§ 2. Na den afloop der koking mogen aan het wort geene zelfstandigheden meer worden toegevoegd, die de dichtheid zouden kunnen verhoogen, tenzij met Onze toestemming en onder de door Ons te stellen voorwaarden ter verzekering van den accijns.

§ 3. De dichtheid van het wort dat in de wachtbakken is achtergelaten, mag die van zuiver water van 17½° Celsius niet met meer dan één graad te boven gaan.

21. § 1. Wanneer de ambtenaren der accijnzen een grooter aantal hectolitergraden van het wort bevinden dan voor het brouwsel is aangegeven, stellen zij daarvan aanteekening op het dubbel der aangifte bedoeld bij artikel 16 of, bij aangifte op den voet van artikel 17, in het daarbedoelde register en leveren zij van hunne bevinding een relaas in bij den ontvanger, tenzij het verschil minder dan een percent bedraagt.

§ 2. Het vorenstaande is mede van toepassing, indien bevonden wordt dat het aantal hectolitergraden van het vroeger veraccijnsde wort kleiner is dan werd aangegeven.

§ 3. Het is verboden het aantal hectolitergraden van het wort onjuist aan te geven. Als overtreding van dit artikel wordt beschouwd een verschil boven 5 percent in meer op het aantal hectolitergraden voor het brouwsel aangegeven of boven 5 percent in minder op het aantal hectolitergraden van het vroeger veraccijnsde wort.

22. § 1. Het is verboden:

a. in eene bierbrouwerij andere stoffen, waaruit suikerhoudende aftreksels kunnen worden vervaardigd in te slaan of voorhanden te hebben, dan die volgens artikel 2 zijn aangegeven;

b. in eene bierbrouwerij beslag, moutextrakt of suikerhoudende aftreksels te bereiden of voorhanden te hebben buiten de werktuigen of uren, daartoe aangegeven volgens artikel 14 of volgens artikel 17;

c. uit eene bierbrouwerij beslag, moutextract of suikerhoudende aftreksel, geen bier zijnde, uit te slaan.

§ 2. Onze Minister van Financiën kan onder de door hem te stellen voorwaarden ontheffing van deze verbodsbepalingen verleenen.

23. Het is den bierbrouwer geoorloofd verandering te brengen in de uren en de werktuigen die voor de werkzaamheden zijn aangegeven, mits daarvan, onder vermelding der redenen, aanteekening stellende op het dubbel der aangifte tot brouwen, bedoeld bij artikel 16,

ten minste een half uur vóór den aanvang dier werkzaamheden. Vervroeging van de aangegeven uren is niet geoorloofd.

Deze aanteekening moet met deugdelijken inkt of met potlood, waarmede onuitwischbaar schrift wordt verkregen, zonder overschrijving, schriftdelging of doorhaling geschieden en door den bierbrouwer, den beheerder der bierbrouwerij of den meesterknecht worden onderteekend.

24. § 1. Wanneer een bierbrouwer door een ongeval aan de bierbrouwerij of aan de werktuigen of door andere van zijn wil onafhankelijke omstandigheden verhinderd wordt een brouwsel te vervaardigen of te voleindigen, doet hij hiervan zoo spoedig mogelijk aangifte bij den ontvanger der accijnzen of, zoo deze niet ter plaatse is gevestigd, bij de naastbijzijnde ambtenaren der accijnzen.

§ 2. De directeur der accijnzen kan, op verzoek van den bierbrouwer, die voldaan heeft aan het bepaalde van het eerste lid, machtiging geven tot geheele of gedeeltelijke afschrijving van den accijns op de rekening bedoeld in artikel 27.

HOOFDSTUK IV.

Betaling van den accijns.

25. Door het doen der aangifte, ingevolge de artikelen 14 of 15, stelt de bierbrouwer zich aansprakelijk voor den accijns.

Voor het bedrag, dat hij te dier zake verschuldigd kan worden, stelt hij zekerheid.

De accijns wordt betaald vóór of op den 20sten dag van de derde maand, volgende op die, waarin de aangifte is gedaan.

26. Voor de berekening van den accijns, die van een brouwsel wordt geheven, wordt het aantal hectolitergraden van het vroeger veraccijnsde wort dat bij het beslaan is gebezigd in mindering gebracht.

27. Met iederen bierbrouwer wordt ten kantore van den ontvanger der accijnzen eene rekening gehouden.

Die rekening wordt gedebiteerd voor het verschuldigde accijnsbedrag.

Zij wordt aangezuiverd door:

a. afschrijving wegens uitvoer van bier naar het buitenland;

b. afschrijving wegens geheel of gedeeltelijk niet verrichte brouwsels;

c. betaling van den accijns.

28. § 1. Uitvoer van bier naar het buitenland, met afschrijving van den accijns, kan plaats hebben bij hoeveelheden van ten minste vijf hectoliter voor bier op fust en van ten minste drie hectoliter voor bier op flesschen.

In bijzondere gevallen kan door Onzen Minister van Financiën die uitvoer in eene mindere hoeveelheid worden toegelaten.

In de aangifte ter verkrijging van het document tot uitvoer, moet worden vermeld het aantal hectolitergraden wort volgens artikel 1. gebezigd voor de bereiding van het uit te voeren bier.

§ 2. Artikel 216, 1ste lid, der algemeene wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* nº. 38) wordt geacht te zijn overtreden, wanneer blijkt, dat het bevonden aantal hectolitergraden wort volgens artikel 1, meer dan 5 percent lager is dan het aangegeven aantal.

29. § 1. Wegens uitvoer van bier naar het buitenland wordt de rekening van den bierbrouwer gecrediteerd voor den accijns, berekend naar het aantal hectolitergraden wort volgens artikel 1, gebezigd voor de bereiding van het uitgevoerde bier.

De crediteering geschiedt dadelijk na den uitslag, op den oudsten der openstaande termijnen. Wanneer het document binnen den daarin gestelden tijd niet of niet ten volle gezuiverd is teruggekomen, wordt voor de geheele partij of voor het ontbrekende gedeelte de accijns ingevorderd, berekend naar het bedrag, waarvoor afschrijving is verleend.

§ 2. Wij behouden Ons voor, bij algemeenen maatregel van bestuur te bepalen, dat bij uitvoer of doorvoer van bier, hetzij in het algemeen of wel in sommige gevallen, het document waarmede de uitvoer of doorvoer geschiedt niet als gezuiverd zal worden aangemerkt, tenzij het daarbij voor te schrijven bewijs worde geleverd, dat het bier in het land van bestemming is aangekomen.

HOOFDSTUK V.

Algemeene bepalingen.

30. § 1. De ambtenaren der accijnzen zijn bevoegd van alle zich in de bierbrouwerij of de daarmede gemeenschap hebbende panden en erven bevindende grondstoffen, beslagen en aftreksels, de hoeveelheid te bepalen en monsters te nemen.

§ 2. De bierbrouwer is gehouden voor alle opnemingen de noodige werklieden, werktuigen, inhoudsmaten, alsmede weegschalen met gewichten kosteloos te verstrekken. Wanneer de monsterneming op zijn verzoek geschiedt, moet hij de daarvoor noodige flesschen of bussen verschaffen. Wanneer hij aan een en ander niet voldoet, wordt daarin op zijne kosten voorzien.

§ 3. De bierbrouwer wordt uitgenoodigd de genomen monsters mede te verzegelen.

§ 4. Wanneer het nemen der monsters in verband staat met eene bekeuring dan worden zij, zoo mogelijk, in drievoud genomen.

§ 5. Aan den bierbrouwer, die dit verzoekt, wordt van het nemen der monsters een bewijs afgegeven.

31. § 1. De belanghebbenden zijn bevoegd om bij verschil over de hoeveelheid grondstof of het aantal hectolitergraden van het wort op den voet der artikelen 150 en 152 der algemeene wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* nº. 38) herverificatie aan te vragen, mits hun verlangen te kennen gevende dadelijk nadat de uitslag van het onderzoek hun is medegedeeld.

§ 2. Bij verschil over het aantal hectolitergraden van het wort, gebezigd voor de vervaardiging van ten uitvoer aangegeven bier, geldt het in die artikelen en in artikel 151 dier wet bepaalde ten aanzien van de sterkte van gedistilleerd, met dien verstande dat het derde onderzoek geschiedt in de door Onzen Minister van Financiën aan te wijzen gemeente en dat de derde keurder, zoo noodig, door het bestuur dier gemeente wordt aangewezen.

32. § 1. Behoudens het bepaalde bij artikel 152 der algemeene wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* nº. 38), geschieden alle ambtelijke opnemingen van hoeveelheid of dichtheid volgens deze wet, zonder dat den belanghebbenden daarvoor kosten worden in rekening gebracht.

§ 2. De meting, waterijking, verzegeling en ontzegeling van werktuigen, wordt eveneens kosteloos verricht, tenzij die meting of waterijking geschiedt op verzoek van den bierbrouwer en de inhoudsruimte niet meer dan één ten honderd van de vroeger bevondene blijkt te verschillen.

33. De fabrikanten van moutextract of andere moutpraeparaten, zijn gehouden ten kantore van den ontvanger der accijnzen, onder wiens kantoor de fabriek is gelegen, eene aangifte in te leveren van de panden, die de fabriek uitmaken onder aanduiding van kadastrale sectie en nommer.

Tot het oprichten eener dergelijke fabriek mag niet worden overgegaan dan na bekomen toestemming van Onzen Minister van Financiën.

34. De bepalingen dezer wet ten aanzien van de bierbrouwers of andere personen, zijn ook van toepassing op vennootschappen van koophandel, stichtingen en vereenigingen, die rechtspersoonlijkheid bezitten.

35. De aanzegging, de uitnoodiging of de uitreiking van stukken, aan een belanghebbende, ter uitvoering van de bepalingen dezer wet te doen, kunnen bij zijne afwezigheid worden gedaan aan zijn gemachtigde, zijn meesterknecht of in het algemeen aan dengene, die namens of van wege hem tegenwoordig is.

36. Bij algemeenen maatregel van bestuur worden voorschriften gegeven nopens de wijze, waarop worden bepaald :

a. de hoeveelheid en de dichtheid van het wort bij de temperatuur van 17½° Celsius ;

b. het aantal hectolitergraden van het wort gebezigd voor de bereiding van bier, dat overeenkomstig artikel 28 ten uitvoer is aangegeven.

37. Wij behouden Ons voor, met behoud van het beginsel waarop de aanslag rust, bij algemeenen maatregel van bestuur onder de noodige voorzieningen, afwijkingen van de bepalingen dezer wet toe te laten.

Onze Minister van Financiën is gemachtigd, om in afwachting van bedoelde algemeene maatregel van bestuur, op gelijke wijze proefsgewijs te laten werken.

HOOFDSTUK VI.

Strafbepalingen.

38. Het niet inleveren of het onjuist of onvolledig invullen van de aangiften, voorgeschreven bij de artikelen 2 en 3 wordt gestraft met eene geldboete ten laste van dengene die tot aangifte verplicht is, van :

a. vierhonderd tot duizend gulden bij het niet inleveren der aangifte of bij het verzwijgen van gemeenschap met andere gebouwen of erven, van werktuigen, waarvan uit hun aard gebruik kan worden gemaakt tot ontduiking van den accijns, of van pijpen, buizen of goten als bedoeld bij artikel 2 letter *f* ;

b. vijf en twintig gulden bij andere afwijkingen met betrekking tot bedoelde aangiften.

Het maximum der boete volgens letter *a* wordt steeds toegepast indien de geheime of niet-aangegeven pijp, buis of goot klaarblijkelijk is bestemd tot het ongeoorloofd wegvoeren van beslag, wort of andere vloeistoffen.

39. Het bezit van eene bij de administratie der accijnzen niet bekende bierbrouwerij wordt gestraft met eene geldboete van vierhonderd tot duizend gulden en verbeurte der werktuigen.

Indien bewezen is, dat van de werktuigen

gebruik is gemaakt tot ontduiking van den accijns wordt, in plaats van geldboete, gevangenisstraf van ten hoogste één jaar toegepast.

Indien het tweede lid van dit artikel van toepassing is op eene vennootschap van koophandel, eene stichting of eene vereeniging in het bezit van rechtspersoonlijkheid, dan wordt de gevangenisstraf uitgesproken tegen de vennooten, bestuurders of commissarissen van wie blijkt, dat het misdrijf met hun medeweten is gepleegd.

40. Overtreding van het bepaalde bij artikel 8, laatste twee leden en van artikel 9, §§ 2 en 3, wordt gestraft met eene geldboete van vijftig tot vierhonderd gulden.

Gelijke straf wordt opgelegd bij overtreding van de artikelen 10, 11, 14 § 2, 2de lid, 16, 2de lid, 17 § 1, laatste lid en § 2, 2de lid, 18, 20 §§ 1 en 3 en 21 § 3.

In de gevallen bedoeld bij het tweede lid, komt de geldboete ten laste van den bierbrouwer.

41. Het aanbrengen van veranderingen, waardoor de aanwijzingen van den peilstok of van het peilglas, bedoeld in artikel 9 §§ 2 en 3, onnauwkeurig worden, wordt gestraft met eene geldboete ten laste van den bierbrouwer van vierhonderd tot vier duizend gulden.

42. Overtreding van het bepaalde bij de artikelen 19, 20 § 2 en 22, wordt gestraft met eene geldboete ten laste van den bierbrouwer van vierhonderd tot duizend gulden en verbeurte van de stoffen, waarvan de toevoeging, de aanwezigheid, de inslag, de bereiding of de uitslag is verboden.

43. Overtreding van het bepaalde bij artikel 33 wordt gestraft met eene geldboete ten laste van den fabrikant van vierhonderd tot duizend gulden met verbeurte van de werktuigen.

De laatste twee leden van artikel 39 zijn ten deze van toepassing.

44. Het doen van hetgeen bij de algemeene maatregelen van bestuur, ingevolge deze wet uitgevaardigd, verboden is of het nalaten van hetgeen bij die maatregelen is voorgeschreven, wordt gestraft met eene geldboete ten laste van den bierbrouwer van vijftig tot duizend gulden, onverminderd de intrekking van de in verband daarmede verleende vergunningen, zoo daartoe termen bestaan.

45. De feiten, strafbaar volgens de bepalingen dezer wet, worden beschouwd als misdrijven, behalve voor de toepassing van de artikelen 57 en 58 van het Wetboek van Strafrecht, in de plaats waarvan wordt toegepast, hetgeen in artikel 62, eerste lid, van dat wetboek voor overtredingen is bepaald.

De straffen van gevangenis en vervangende hechtenis mogen, bij samenloop van deze feiten, gezamenlijk den tijd van één jaar en vier maanden niet te boven gaan.

De inzake van invoerrechten en accijnzen geldende bepalingen voor het geval van wanbetaling van geldboeten, zijn ook bij de toepassing van deze wet van kracht.

46. De fusten, zakken of andere emballage, waarin de stoffen zich bevinden, die volgens de bepalingen dezer wet zijn verbeurd, zijn in de verbeurdverklaring begrepen.

Verbeurd verklaarde werktuigen moeten binnen acht dagen na den dag, waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, door den veroordeelde worden uitgeleverd. Voldoet hij niet aan deze verplichting, dan kan vanwege de administratie der accijnzen op zijne kosten en gevaar tot het af- of uitbreken der werktuigen worden overgegaan.

HOOFDSTUK VII.

Overgangs- en slotbepalingen.

47. § 1. Bij het in werking komen dezer wet worden de rekeningen van de bierbrouwers afgesloten. De nog onaangezuiverde termijnen van krediet worden op de rekening, bedoeld bij artikel 27, overgebracht en de aanzuivering daarvan geschiedt op de wijze bij deze wet bepaald.

§ 2. Voor bier, dat naar het buitenland wordt uitgevoerd na het in werking treden dezer wet, kan slechts aanzuivering der rekening op den voet van het bepaalde bij artikel 29 plaats hebben, voor zoover ten genoegen van den inspecteur der accijnzen wordt aangetoond, dat het afkomstig is van brouwsels, waarvan de vervaardiging na het in werking treden dezer wet is aangevangen, terwijl anders slechts afschrijving wordt verleend naar de vóór dat tijdstip geldende bedragen.

§ 3. Van de weigering van den inspecteur der accijnzen om de hoogere afschrijving van den accijns te verleenen, kan in beroep worden gekomen bij Onzen Minister van Financiën.

§ 4. De rekeningen van de azijnmakers worden eveneens afgesloten. De nog onaangezuiverde termijnen van krediet behooren vóór of op de vervaldagen te worden betaald.

§ 5. Onze Minister van Financiën kan uitzondering hierop toestaan voor azijn en grondstoffen waarvoor debiteering op de krediet-

rekening heeft plaats gehad en die tijdens het in werking komen dezer wet bij fabrikanten van azijn onverkocht voorhanden zijn.

48. Deze wet is van toepassing op alle brouwsels, waarvan de vervaardiging na het tijdstip harer in werking treding, aanvangt.

Zij kan worden aangehaald onder den titel van „Bierwet 1916."

Zij treedt in werking op een nader door Ons te bepalen dag.

De wetten van :

4 Mei 1832 (*Staatsblad* nº. 14),
19 December 1833 (*Staatsblad* nº. 64),
25 Juli 1871 (*Staatsblad* nº. 92),
27 Juni 1876 (*Staatsblad* nº. 130),
4 Mei 1889 (*Staatsblad* nº. 44),
4 Mei 1889 (*Staatsblad* nº. 45) en
9 December 1901 (*Staatsblad* nº. 257)

vervallen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 20sten Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 25 *Jan.* 1917.)

—

20 *Januari* 1917. WET, houdende verhooging van het invoerrecht op bier en afschaffing van dat op azijn. S. 191.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is het invoerrecht op bier te verhoogen en dat op azijn af te schaffen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. **1.** In de tabel, vastgesteld bij artikel 1 der wet van 15 Augustus 1862 (*Staatsblad* nº. 170), wordt de post „bier, waaronder maltzextract, het vat f 3", gelezen als volgt : bier, de hectoliter f 7.

De post „azijn, waaronder houtzuur", zooals die luidt na wijziging bij de wet van 4 Mei 1889 (*Staatsblad* nº. 45), vervalt.

2. Deze wet treedt tegelijk met de Bierwet 1916 in werking.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 20sten Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 25 *Jan.* 1917.)

—

20 *Januari* 1917. WET, tot herziening en versterking van de heffing van opcenten ten behoeve van het Leeningfonds 1914. (Wijziging der artt. 34—38 der Leeningwet 1914.) S. 192.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, ingevolge artikel 38 van de Leeningwet 1914, de middelen tot dekking van de uitgaven van het Leeningfonds 1914 opnieuw in overweging moeten worden genomen en dat tevens versterking van die middelen noodzakelijk is ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Artikel I.

In artikel 34 der Leeningwet 1914 wordt onder *a* en onder *b*, in plaats van : „1915, 1916 en 1917", gelezen : 1915 en 1916.

Achter dat artikel worden de volgende twee nieuwe artikelen opgenomen :

Art. 34*bis*. Er worden geheven *twintig* opcenten op de aanslagen in de grondbelasting over de belastingjaren 1917 tot en met 1933.

Art. 34*ter*. Er worden geheven op de aanslagen in de personeele belasting :

I. over het belastingjaar 1917 :

a. twintig opcenten ;

b. behalve de onder *a* bedoelde opcenten *tachtig* opcenten op de aanslagen naar den vijfden en den zevenden grondslag der belasting ;

II. over de belastingjaren 1918 tot en met 1933 :

a. tien opcenten op de aanslagen van hen, voor wie de belastbare huurwaarde het tweevoud van de som, in artikel 12 der wet van 16 April 1896 (*Staatsblad* nº. 72) bepaald, te boven gaat, doch niet meer is dan het viervoud dier som ;

b. twintig opcenten op de aanslagen van hen, voor wie de belastbare huurwaarde meer bedraagt dan het viervoud van de som, in artikel 12 der wet van 16 April 1896 (*Staatsblad* nº. 72) bepaald, alsmede op de aanslagen van hen, die niet in den zin der genoemde wet gebruiker van een perceel zijn ;

c. behalve de onder *a* en *b* bedoelde opcenten, *tachtig* opcenten op de aanslagen naar den vijfden en den zevenden grondslag der belasting.

Artikel II.

In artikel 35 der Leeningwet 1914, gewijzigd bij de wet van 27 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 168), wordt onder *a* en onder *c*, in plaats van : „1918", gelezen : 1917.

Achter dat artikel wordt het volgende nieuwe artikel opgenomen :

Art. 35*bis*. Er worden geheven :

I. *veertig* opcenten :

a. op de aanslagen in de vermogensbelasting over de belastingjaren, loopende van 1 Mei 1917 tot en met 30 April 1934 ;

b. op de aanslagen in de inkomstenbelasting

over de belastingjaren, loopende van 1 Mei 1917 tot en met 30 April 1934, op te leggen aan de in artikel 1, onder *a* en *c*, en in artikel 2 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 bedoelde belastingplichtigen ;

II. *drie en dertig* opcenten op de aanslagen in de inkomstenbelasting wegens uitdeelingen als bedoeld in artikel 20 dier wet, betrekking hebbende op een boekjaar, welks einde valt in de belastingjaren loopende van 1 Mei 1917 tot en met 30 April 1934.

Artikel III.

In artikel 36 der Leeningwet 1914 wordt in de alinea, aanvangende met de woorden „*vijftig* opcenten", in de alinea, aanvangende met de woorden „*tien* opcenten", alsmede in het laatste lid, in plaats van : „1917", gelezen : 1916.

Achter dat artikel wordt het volgende nieuwe artikel opgenomen :

Art. 36bis. Er worden geheven :

a. een zoodanig aantal opcenten op de zegelrechten van buitenlandsche effecten, geheven of verschuldigd geworden in het tijdperk van 1 Januari 1917—31 December 1933, als gelijk staat met eene heffing van twintig cent van iedere honderd gulden van het kapitaal in het stuk uitgedrukt.

Onder buitenlandsche effecten worden verstaan :

1°. die, welke buiten het Rijk in Europa zijn opgemaakt, en de hier te lande opgemaakte bewijzen van schuld uit geldleeningen en renteschuldbewijzen ten laste van buitenlandsche lichamen en personen en bewijzen van aandeel of deelgerechtigdheid in vennootschappen, maatschappijen of vereenigingen, waarvan de zetel buiten het Rijk in Europa gevestigd is, en

2°. de certificaten, welke ter zake van de onder 1°. bedoelde effecten door administratiekantoren hier te lande zijn opgemaakt ;

b. tien opcenten op de rechten en boeten van registratie, alsmede op de rechten en boeten van hypotheek, verschuldigd van alle in het tijdperk van 1 Januari 1917—31 December 1933 geregistreerde of ingeschreven akten.

Deze opcenten worden niet geheven van de rechten en boeten, verschuldigd op akten, welke vóór 1 Januari 1915 eene zekere dagteekening hebben verkregen.

In afwijking van het bij het vorig lid bepaalde, worden deze tien opcenten wel geheven op de rechten van registratie en van hypotheek, welke, tengevolge van eene in het tijdperk van 1 Januari 1917—31 December 1933 vervulde voorwaarde, vorderbaar worden op vóór 1 Januari 1915 geregistreerde akten, alsmede op de rechten en boeten van registratie, verschuldigd van testamenten, gedurende dat tijdperk door den dood bekrachtigd.

Het onder *b* bepaalde vervalt met ingang van den dag, waarop de wettelijke voorschriften op de registratie, welke op 31 December 1916 van kracht waren, door eene nieuwe wettelijke regeling worden vervangen.

De heffing van tien opcenten blijft gehandhaafd voor die akten, welke reeds vóór den dag, waarop de in het vorig lid bedoelde regeling in werking treedt, zekerheid van dagteekening hebben gekregen en volgens de vroegere wetsbepalingen binnen een zekeren termijn na de opmaking ter registratie moeten worden aangeboden.

Met ingang van dienzelfden dag vervalt het bepaalde bij artikel 32, onder letter *d*, der Leeningwet 1914 met dien verstande, dat over het jaar 1917 van de som van een millioen gulden alsnog zooveel twaalfden ten laste van het leeningfonds 1914 en ten bate van de algemeene middelen tot dekking der uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting, worden gebracht, als op dien dag sedert 1 Januari 1917 geheele maanden zijn verstreken.

Artikel IV.

In artikel 37 der Leeningwet 1914 wordt onder *a*, in plaats van : „1917", gelezen : 1933. Onder *b* en onder *c* van dat artikel wordt, in plaats van : „1915, 1916 en 1917", gelezen : 1915 tot en met 1933.

Artikel V.

Deze wet treedt in werking of wordt geacht in werking te zijn getreden met den 1sten Januari 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 20sten Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 23 *Jan.* 1917.)

—

22 *Januari* 1917. BESLUIT, tot nadere vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van de pokken en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 193.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat, onverminderd Ons besluit van 2 October 1915 (*Staatsblad* n°. 416), nader buitengewone maatregelen noodzakelijk zijn tot afwending der pokken en tot wering hare uitbreiding en gevolgen ;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken en van Onze Ministers van Financiën, van Water-

staat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 16 November 1916, nº. 14155, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; van 22 November 1916, nº. 102, Invoerrechten ; 23 November 1916, La. A, afdeeling Spoorwegen en van 27 November 1916, nº. 10041, afdeeling Nijverheid ;

Gelet op de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* nº. 80), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 314) ;

Den Raad van State gehoord (advies van 19 December 1916, nº. 23) ;

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 3 Januari 1917, nº. 13751, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen, van 12 Januari 1917, nº. 114, afdeeling Invoerrechten, van 15 Januari 1917, La. E, afdeeling Spoorwegen, van 19 Januari 1917, nº. 631, afdeeling Nijverheid ;

Hebben goedgevonfen en verstaan :
te bepalen :

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. De gemeentebesturen en de burgemeesters, ieder voor zooveel hun aangaat, dragen nauwlettend zorg voor eene doeltreffende toepassing van de bepalingen der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), gewijzigd bij de wetten van 3 December 1874 (*Staatsblad* nº. 188), 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36), 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 8 April 1893 (*Staatsblad* nº. 64), 21 Juli 1899 (*Staatsblad* nº. 166), 21 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 157), 14 Juli 1910 (*Staatsblad* nº. 204), 17 Juli 1911 (*Staatsblad* nº. 208) en 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165).

Uittreksels uit den tekst dier wet, voor zoover de bepalingen op pokken toepasselijk zijn, en de herinnering daarvan aan de ingezetenen van belang moet worden geacht, benevens uit den tekst van dit besluit worden vanwege Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, zoodra deze dit noodig acht, aan de gemeentebesturen verzonden, ten einde in elke gemeente te worden aangeplakt.

2. Een ieder is verplicht de inlichtingen, door ambtenaren of geneeskundigen van hem verlangd ter zake van de uitvoering van dit besluit, nauwkeurig en naar waarheid onverwijld te geven.

3. Een ieder, die waarneemt, dat een persoon aan pokken lijdt of verschijnselen vertoont, welke doen vermoeden dat hij door die ziekte is besmet, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabij zijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en daarbij geemployeerden.

4. De burgemeester is bevoegd, op de personen, die aan pokken lijden of, op grond van een ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, doen vermoeden dat zij door die ziekte besmet zijn of de besmetting op anderen kunnen overbrengen, de door hem noodig geachte maatregelen van onderzoek, afzondering en ontsmetting te doen toepassen en hen naar eene openbare inrichting of andere verblijfplaats voor de opneming beschikbaar ter verpleging te doen overbrengen, wanneer hun toestand overeenkomstig de verklaring van den behandelende geneeskundige dit gedoogt.

De personen, waarop de in de vorige alinea bedoelde maatregelen worden toegepast, zijn verplicht zich aan die maatregelen te onderwerpen en mogen zich niet zonder vergunning van den burgemeester naar eene andere plaats begeven.

Indien het gemeentebestuur aan personen, die inkomsten derven ten gevolge van krachtens het eerste lid van dit artikel genomen maatregelen van afzondering, deswege schadeloosstelling verleent, wordt door den Staat aan de gemeente eene bijdrage verleend van vijftig ten honderd in de uitgaven voor die schadeloosstelling.

5. De burgemeester is bevoegd, na ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, het uitvoeren van verdachte of voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen van welken aard ook, uit het huis, erf, voer- of vaartuig, waar een geval of een verdacht geval van pokken voorkwam, anders dan met inachtneming van de door hem te geven voorschriften, te verbieden.

6. In spoedeischende gevallen zijn de bestuurders van Rijksinrichtingen voor zoover de dienst in hunne inrichting het toelaat, verplicht, op verzoek van een burgemeester aan deze onmiddellijk te doen toekomen of ten gebruike af te staan tot hunne inrichting behoorend materieel, noodig voor behandeling, verpleging, afzondering, ontsmetting of vervoer van lijders aan pokken of daarvan verdachten

of voor ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — of voor vervoer van besmette goederen of voorwerpen.

Bij weigering of geschil wordt onverwijld de beslissing ingeroepen van het hoofd van het Departement, waaronder de inrichting ressorteert.

7. De burgemeester doet de hand houden aan een nauwkeurig bijhouden van het in artikel 438 van het Wetboek van Strafrecht bedoelde register in slaapsteden en logementen. Hij doet, voor zoover hem dit noodig voorkomt, toezicht houden op alle tijdelijk in de gemeente verblijvende personen en op hunne verblijfplaatsen.

Indien vanwege het gemeentebestuur een geneeskundige met het houden van toezicht op de in het eerste lid van dit artikel bedoelde personen belast is, zijn dezen verplicht dien geneeskundige bij zich te ontvangen en hem alle verlangde inlichtingen ter zake van de uitvoering van dit besluit, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, te verschaffen, tenzij zij kunnen aantoonen binnen de laatste vijf dagen niet in eene met pokken besmette plaats vertoeft te hebben.

De burgemeester is bevoegd, na ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, de personen, die tijdelijk in zijne gemeente verblijf houden, en van wie niet blijkt, dat zij met goed gevolg of meer dan eens de koepokinenting hebben ondergaan of aan de natuurlijke kinderpokken (variolae) hebben geleden, ten spoedigste in de gelegenheid te stellen te worden ingeënt.

Onverminderd het voorschrift van artikel 18 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), draagt de burgemeester zorg voor zoo ruim mogelijk opengestelde gelegenheid tot kostelooze koepokinenting en herinenting, zoo nodig op verschillende plaatsen in de gemeente.

De aankondigingen geschieden, behalve op de gebruikelijke wijze, o. m. ook door mededeeling in scholen, en in andere inrichtingen, waar vele personen verblijf houden of arbeiden.

De burgemeester doet van hetgeen door hem ter bestrijding der pokken of van verdachte gevallen dier ziekte wordt of is verricht, ten spoedigste mededeeling aan den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid.

HOOFDSTUK II.

§ 1. *Van het toezicht op landverhuizers en dergelijken.*

8. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden: *a.* landloopers en zigeuners (bohémiens), *b.* landverhuizers en personen, die bij troepen reizen of de grens overtrekken, niet toegelaten, dan na geneeskundig onderzocht te zijn en zoo noodig, na ontsmetting der kleederen en reiniging der personen.

Uitzonderingen op het bepaalde in het eerste lid worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel kunnen bepalen, dat personen, bedoeld onder *b* van het eerste lid van dit artikel, in Nederland slechts worden toegelaten, langs de wegen en casu quo met de treinen, daartoe door hen aan te wijzen.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten, wegens en casu quo treinen, worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst tenminste één dag, voordat zij in werking treden.

9. Het onderzoek geschiedt aan het grensstation of den eersten Nederlandschen grenspost, waar de in het vorig artikel bedoelde personen aankomen, door eenen geneeskundige, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken met toekenning van een door dezen te bepalen vergoeding tot wederopzeggers wordt aangewezen, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10, 11 en 12 van dit besluit.

10. Het onderzoek valt steeds z oveel mogelijk samen met het douane-onderzoek en wordt verricht op de wijze, die door den geneeskundige het meest doeltreffend wordt geoordeeld.

Deze treedt omtrent het onderzoek in overleg met den hoogst in rang zijnden der aanwezige ambtenaren van de Invoerrechten en Accijnzen, en, indien het onderzoek geschiedt op een spoorweg- of tramstation, tevens met den chef daarvan.

11. Personen, die door den geneeskundige bevonden worden niet aan pokken te lijden, noch verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte besmet zijn, mogen niet worden aangehouden, maar worden terstond tot voortzetting van hunne reis toegelaten.

Aan de vergunning tot voortzetting van de reis kunnen voorwaarden worden verbonden.

Aan hen wordt zoo spoedig mogelijk een

schriftelijk bewijs afgegeven, volgens door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vastgesteld model, vermeldende dat zij, Nederland binnengekomen, geen ziekteverschijnselen vertoonden, welke het bestaan van pokken deden vermoeden.

12. Personen, die door den geneeskundige bevonden worden aan pokken te lijden, worden onverwijld, met inachtneming van artikel 9 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134), overgebracht naar eene door den burgemeester der grensgemeente, waarin het onderzoek plaats heeft, volgens artikel 20 van dit besluit aan te wijzen inrichting voor verpleging van lijders aan besmettelijke ziekte en daar afgezonderd en verpleegd.

Gelijke maatregelen worden genomen, indien de geneeskundige dit noodig oordeelt, ten opzichte van personen, die verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte besmet zijn.

De kosten van vervoer en verpleging worden door de verpleegden of hunne erfgenamen vergoed. Behoeftigen worden op 's Rijks kosten vervoerd of verpleegd.

Personen, wier lichamen of kleederen besmet moeten worden geacht, worden niet tot voortzetting hunner reis toegelaten, dan na reiniging en ontsmetting, waaronder het onschadelijk maken van ongedierte is begrepen.

§ 2. *Van het grensverkeer.*

13. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden geen personen toegelaten, komende uit door Onze genoemde Ministers aangewezen naburige, met pokken besmette buitenlandsche gemeenten, dan na geneeskundig onderzocht en zoo noodig ontsmet te zijn.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst tenminste één dag vóórdat zij in werking treden.

Uitzonderingen op het bepaalde in het 1ste lid worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Op dit onderzoek is toepasselijk het bepaalde in de artikelen 9, 10, 11 en 12 van dit besluit.

§ 3. *Van het goederenvervoer.*

14. Onverminderd de bestaande bepalingen omtrent het verbod van in-, door- en vervoer van lompen, gebruikte kleedingstukken en ongewasschen lijf- en beddegoed uit landen en en plaatsen, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, is verboden in-, door- en vervoer van onbewerkte wol en haar, huiden, bontwerk en andere voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerper, uit landen of plaatsen, mede door Onze genoemde Ministers aan te wijzen.

De aanwijzingen worden door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht.

15. Een ieder, die waarneemt, dat van goederen, waarvan in-, door- en vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabij zijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie of van 's Rijks belastingen.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en daarbij geëmployeerden.

Op de goederen, van welke, niettegenstaande daarvan in-, door- of vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is artikel 5 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134) toepasselijk.

16. Brieven en correspondentie, drukwerken, boeken, dagbladen, dienststukken enz. (postpakket niet inbegrepen) worden aan geen enkele belemmering of ontsmetting onderworpen.

17. Spoor- of tramwagens (zoo personen- als goederenwagens) uit het buitenland binnenkomende, worden aan de grenzen niet aangehouden, behoudens dat wagens, waarin lijders aan pokken of personen, die verdacht worden aan pokken te lijden of waarin besmette of van besmetting verdachte goederen aangebracht zijn — indien de geneeskundige het noodig oordeelt — van den trein worden gehaakt en op de wijze door den geneeskundige voorgeschreven, worden ontsmet en zoo noodig van ongedierte worden gezuiverd.

18. Bagages en lijfgoederen van personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, zijn onderworpen aan het onderzoek, bedoeld in genoemde artikelen.

Deze bagages en lijfgoederen worden niet aangehouden dan voor zoover en voor zoolang dit ter ontsmetting noodig is.

Bagages en lijfgoederen, voor ontsmetting aangehouden, worden desverlangd aan de eigenaars op hunne kosten door den burgemeester nagezonden.

19. Koopmans- en andere goederen, uit het buitenland aangevoerd, waarvan de in-

of doorvoer niet verboden is, worden niet aangehouden en aan ontsmetting onderworpen, tenzij zij, naar het oordeel van den met het onderzoek belasten geneeskundige, geacht kunnen worden besmet te zijn.

§ 4. *Verdere bepalingen.*

20. De burgemeester van elke grensgemeente, als in artikel 8 en artikel 13 van dit besluit is bedoeld, zorgt, zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of met den krachtens artikel 9 aangewezen deskundige :

a. voor de inrichting van een gelegenheid tot afzondering en verpleging van de in de artikelen 8 en 13 van dit besluit bedoelde personen, lijdende aan of verdacht van pokken ;

b. voor een geschikte plaats voor de ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — van de in de artikelen 18 en 19 van dit besluit bedoelde goederen ;

c. voor het personeel, noodig tot hulp, of opzicht bij het onderzoek, de afzondering, de ontsmetting — waaronder is gegrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — of het vervoer van personen of van goederen, bedoeld in de artikelen 8, 13, 18 en 19 van dit besluit ;

d. voor de noodige geneesmiddelen, ontsmettingsmiddelen, middelen tot het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte, vervoermiddelen, meubelen en ander noodig materieel.

Zoo gebruik gemaakt wordt van de inrichting van gemeentewege tot stand gebracht ter voldoening aan artikel 7 van de wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), bepaalt Onze Minister van Binnenlandsche Zaken de som deswege aan de gemeente te vergoeden.

21. De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, de ambtenaren der invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en alle geëmployeerden aan een spoor- of tramwegonderneming zijn, voor zooveel hun dienst het toelaat, verplicht met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de door den krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige voorgeschreven maatregelen, betreffende het onderzoek, de afzondering, de ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — behandeling en verpleging en het vervoer van personen of van goederen.

Onverminderd het bepaalde in artikel 3, zijn conducteurs van elken uit het buitenland binnenkomenden trein of tram verplicht, den geneeskundige zoo spoedig mogelijk na aankomst van den trein of tram aan het station, kennis te geven van de verdachte verschijnselen, die zij bij personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, hebben waargenomen en van hunne bevinding omtrent de aanwezigheid in den trein of tram van voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen.

22. De kosten, vallende op de maatregelen, voorgeschreven in de artikelen 9, 11, 12, 13, 18 en 19 van dit besluit, komen ten laste van het Rijk, voor zoover in genoemde artikelen niet anders is bepaald, en die kosten niet ingevolge eenige andere wettelijke bepaling, ten laste van anderen moeten worden gebracht.

23. De krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige volgt in de uitoefening van zijn ambt de aanwijzingen, die Onze Minister van Binnenlandsche Zaken of de ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, tot wiens dienstkring zijne standplaats behoort, hem geven.

Hij staat den burgemeester, elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie, of van invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en de overige geëmployeerden bij eene spoor- of tramwegonderneming met zijn advies ter zijde, wanneer zij dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding der pokken.

Ontdekt hij dreigend gevaar voor de openbare gezondheid, dan geeft hij daarvan, onverminderd artikel 16 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), onverwijld kennis aan den burgemeester en aan bovengenoemden ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid.

§ 5. *Van het scheepvaartverkeer.*

24. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is bevoegd om, waar noodig, met medewerking van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, tot wering van de besmetting van pokken, toezicht te doen houden op schepen, die langs binnenwateren het land binnenvaren, en zulks met toepassing, voor zoover mogelijk en noodig, van de artikelen 8 tot en met 12 en 20 tot en met 23 van dit besluit.

25. Aan elk der door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Waterstaat aan te wijzen plaatsen, gelegen aan stroomen, rivieren, kanalen of andere binnenwateren,

wordt geneeskundig toezicht gehouden op de daarlangs varende schepen en hunne opvarenden door een of meer geneeskundigen, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, met toekenning van een door dezen te bepalen vergoeding, tot wederopzegging worden aangewezen.

De beschikking tot aanwijzing van bedoelde plaatsen wordt in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst ten minste één dag vóórdat zij in werking treedt.

Onverminderd het bepaalde in de beide voorgaande leden, is de burgemeester bij het verschijnen of dreigen der pokken bevoegd, ten koste van de gemeente geneeskundig toezicht te doen houden op de opvarenden van de in de gemeente vertoevende vaartuigen. De personen, waarop dit toezicht wordt uitgeoefend, zijn verplicht zich daaraan te onderwerpen.

26. Onverminderd artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* n°. 36), wordt elk schip, varende langs of aankomende aan eene der in artikel 25 van dit besluit bedoelde plaatsen onderworpen aan een gezondheidsonderzoek.

De schipper is verplicht met zijn schip de door den burgemeester aan te wijzen ligplaats in te nemen en aldaar zonder gemeenschap met den wal of met andere vaartuigen te blijven, totdat het gezondheidsonderzoek en de naar aanleiding daarvan bevolen gezondheidsmaatregelen toegepast zijn.

Op dit verbod van gemeenschap met den wal is toepasselijk het tweede lid van artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* n°. 36).

De schipper zorgt met al de te zijner beschikking staande middelen voor de stipte naleving van de gegeven bevelen en is verplicht de vragen, hem door of namens den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige gedaan, nauwkeurig en naar waarheid te beantwoorden.

27. De geneeskundige verricht het gezondheidsonderzoek van het schip, van de opvarenden en van de lading of andere op het schip aanwezige goederen, op de wijze, die hem, na overleg met den burgemeester, het meest doeltreffend voorkomt.

Indien het blijkt, dat het schip binnen de laatste 24 uren een gezondheidsonderzoek overeenkomstig de voorschriften van dit besluit heeft ondergaan, kan hij het van verder onderzoek vrijstellen, indien de toestand van het schip of van de opvarenden hem tot zoodanig onderzoek overigens geen aanleiding geeft.

28. De geneeskundige, die het onderzoek verricht heeft, geeft den burgemeester advies omtrent de in het belang der volksgezondheid te nemen maatregelen, aan welk advies de burgemeester verplicht is onverwijld gevolg te geven, behoudens beroep op Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

De kosten op deze maatregelen vallende, komen ten laste van het Rijk.

Ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — geschiedt, zoo noodig, volgens de regelen, krachtens artikel 25 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134) vastgesteld.

29. Het schip wordt dadelijk tot den verderen doortocht toegelaten en het verbod van gemeenschap met den wal opgeheven, hetzij na afloop van het gezondheidsonderzoek, indien dit tot geen verdere maatregelen aanleiding geeft, hetzij, nadat aan de maatregelen naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek voorgeschreven, uitvoering is gegeven. In het laatste geval kunnen evenwel de opvarenden, die bij het gezondheidsonderzoek bevonden worden, niet te lijden aan pokken, noch verschijnselen van die ziekte te vertoonen, met toestemming van den met het onderzoek belasten geneeskundige, terstond onbelemmerd aan den wal worden toegelaten. Vooraf heeft ontsmetting der kleederen en reiniging der personen plaats, indien dit door den geneeskundige noodig wordt geoordeeld.

30. Ten bewijze, dat het schip tot den verderen doortocht is toegelaten, en het verbod van gemeenschap met den wal is opgeheven, ontvangt de schipper van den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige eene schriftelijke verklaring volgens het model door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vast te stellen en waaruit zal moeten blijken van den toestand van het schip, van dien der opvarenden en van dien der lading of andere op het schip aanwezige goederen, benevens van het aantal der opvarenden.

Eene dergelijke verklaring wordt ook door den geneeskundige afgegeven in het geval, bedoeld in het tweede lid van artikel 27 van dit besluit, in welk geval daarvoor ook de bevestiging van eene vroegere verklaring in de plaats kan treden.

31. De burgemeester van elke gemeente,

waarin eene plaats ligt, als in artikel 25 van dit besluit bedoeld, zorgt zoo spoedig mogelijk op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of den krachtens genoemd artikel aangewezen geneeskundige, voor het personeel en het materieel, dat de geneeskundige voor het gezondheidsonderzoek behoeft en dat noodig is voor de uitvoering van de naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek voorgeschreven maatregelen.

32. Op de krachtens artikel 25 van dit besluit aangewezen geneeskundigen zijn toepasselijk het eerste en derde lid van artikel 23 van dit besluit.

Zij staan den burgemeester en elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie met hun advies ter zijde, wanneer dezen dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding der pokken.

De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie zijn, voor zooveel hun dienst het toelaat, verplicht met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de door bedoelde geneeskundigen voorgeschreven maatregelen.

HOOFDSTUK III.

Slotbepalingen.

33. Onze in dit besluit genoemde Ministers zijn bevoegd de door hen krachtens dit besluit genomen beschikkingen of gedane aanwijzingen, zoo dikwijls de omstandigheden dit gedoogen of noodig maken, op dezelfde wijze als zij zijn tot stand gekomen, te wijzigen of in te trekken.

34. Waar in dit besluit sprake is van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, wordt daaronder verstaan de Inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten.

35. Dit besluit, dat, tenzij het eerder wordt ingetrokken, gedurende één jaar van kracht blijft, treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het geplaatst is.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 5 *Febr.* 1917.)

---

23 *Januari* 1917. BESLUIT, tot wijziging en aanvulling van het Reisbesluit 1916 (*Staatsblad* nº. 451). S. 194.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 22 December 1916, nº. 96, Generale Thesaurie;

Den Raad van State gehoord (advies van den 16 Januari 1917, nº. 33);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Financiën van den 19 Januari 1917, nº. 148 Generale Thesaurie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Te rekenen van 1 Januari 1917 te bepalen als volgt:

Art. 1. In artikel 2 van Ons besluit van 29 October 1915 (*Staatsblad* nº. 451),

I. (onder de derde klasse B)

a. wordt gelezen in plaats van „De burgemeesters, wethouders, leden der gemeenteraden en secretarissen der gemeenten, alsmede de burgerlijke geneeskundigen wegens reizen ter zake van de militie." het volgende: „De burgemeesters, wethouders, leden der gemeenteraden en secretarissen der gemeenten, alsmede de burgerlijke geneeskundigen wegens reizen ter zake van de militie, van de landweer en van den landstorm.";

b. wordt gelezen in plaats van „De secretaris-penningmeester van het bestuur, alsmede de hoofdopziener en de technische opziener der visscherijen op de *Zeeuwsche stroomen.*" het volgende: „De secretaris-penningmeester van het bestuur der visscherijen op de *Zeeuwsche stroomen.*";

c. vervallen de woorden en leesteekens: „De leeraren aan de middelbare landbouwschool te Groningen en de middelbare koloniale landbouwschool te Deventer." en „De leeraren aan de Rijkszuivelschool."

II. (onder de vierde klasse A) vervallen de woorden en leesteekens:

„De bureelambtenaren 1ste klasse bij 's Rijks

magazijn van geneesmiddelen." en „De hoofdwerktuigkundigen bij de Luchtvaartafdeeling."

III. (onder de vierde klasse B) vervallen de woorden en het leesteeken : „De bureelambtenaren 2de klasse bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen."

IV. (onder de vijfde klasse) wordt gelezen in plaats van „De gemeente-boden, veldwachters, agenten van politie en verdere lagere beambten bij de gemeentebesturen wegens reizen ter zake van de militie en van de Landweer." het volgende : „De gemeente-boden, veldwachters, agenten van politie en verdere lagere beambten bij de gemeentebesturen wegens reizen ter zake van de militie, van de landweer en van den landstorm."

Art. 2. In artikel 2 van Ons voormeld besluit wordt onder de derde klasse B de laatste alinea gelezen als volgt :

„De voorzitters, leden en secretarissen van examencommissiën alsmede hunne plaatsvervangers en aan de commissiën toegevoegde deskundigen, voor zoover niet de commissiën als zoodanig of wel de voorzitters, de secretarissen of de deskundigen als zoodanig bij dit besluit in eene hoogere klasse zijn gerangschikt of door Ons in de 2de klasse of de 3de klasse A worden gerangschikt op de voordracht van het hoofd van het betrokken Departement van algemeen bestuur, met medewerking van Onzen Minister van Financiën, indien de voordracht niet van dezen uitgaat."

3. Aan artikel 5 van Ons voormeld besluit wordt een tweede lid toegevoegd, luidende :

„Met afwijking van het in het vorige lid bepaalde hebben landsdienaren, aan wie een personeele titel is verleend en die tevens de hoogere bezoldiging genieten, verbonden aan de door dien titel aangeduide betrekking, aanspraak op vergoeding van reis- en verblijfkosten naar de klasse van het tarief, waarin die betrekking is gerangschikt."

4. Artikel 14 van Ons voormeld besluit wordt gelezen als volgt :

„De vergoeding wegens verblijfkosten bedraagt per etmaal :

voor de 1e klasse	f 9.—
„ „ 2e „	8.—
„ „ 3e „	7.—
„ „ 4e „	5.25
„ „ 5e „	4.—

Voor de berel ening van de vergoeding over een gedeelte van een etmaal wordt dit verdeeld in een daggedeelte van 18 uren, hetwelk aanvangt des voormiddags te 6 ure, en een nachtgedeelte van 6 uren, hetwelk aanvangt des nachts te 12 ure ; de vergoeding bedraagt :

	in het daggedeelte.	in het nachtgedeelte.
voor de 1e klasse per uur	f 0,34	f 0.50
„ „ 2e „ „ „	0.30	0.45
„ „ 3e „ „ „	0.26	0.40
„ „ 4e „ „ „	0.20	0.28
„ „ 5e „ „ „	0.15	0.22

Voor de vaststelling van het aantal uren, waarover de vergoeding moet worden berekend, wordt het bij art. 15 bedoelde tijdstip van aanvang of van einde der reis, zoo noodig, geacht samen te vallen

a. met den aanvang van het volgens de tijdrekening loopende uur, indien het aantal minuten op genoemd tijdstip in dat uur verstreken, 30 of minder bedraagt ;

b. met het einde van het volgens de tijdrekening loopende uur, indien dat aantal minuten meer dan 30 bedraagt.

De hoofden van de Departementen van algemeen bestuur zijn bevoegd, voor reizen naar, in en uit het buitenland gedaan, de in dit artikel vastgestelde vergoeding in bijzondere gevallen of voor bepaalde klassen van personen met ten hoogste de helft te verhoogen."

5. Van artikel 15 van Ons voormeld besluit wordt de aanhef gelezen als volgt :

„Als tijdstip van aanvang eener reis wordt aangemerkt :"

6. In artikel 16 van Ons voormeld besluit worden onder letter *a* de woorden : „wanneer de reis niet langer heeft geduurd dan vier uren" vervangen door de woorden : „wanneer het volgens artikel 14, derde lid, vastgestelde aantal uren minder dan vier bedraagt".

7. Tusschen de artikelen 16 en 17 van Ons voormeld besluit wordt ingelascht een nieuw artikel 16*bis*, luidende als volgt :

„Met afwijking van het bepaalde in artikel 14 bedraagt de vergoeding wegens verblijfkosten over elk etmaal, tijdens hetwelk òf het nachtverblijf moest gehouden worden in een door of vanwege het Rijk beschikbaar gestelde gelegenheid (gebouw of vaartuig, tent, enz.) òf op 's Rijks kosten van eene bijzondere slaapgelegenheid in een vervoermiddel is gebruik gemaakt :

voor de 1e klasse	f 6.—
„ „ 2e „	5.30
„ „ 3e „	4.60
„ „ 4e „	3.50
„ „ 5e „	2.60

Voor gedeelten van een etmaal wordt de bij

het eerste lid bedoelde vergoeding naar evenredigheid vermindert, met dien verstande dat gedeelten van een uur als een vol uur worden aangemerkt."

8. Het eerste lid en de aanhef van het tweede lid van artikel 17 van Ons voormeld besluit worden gelezen als volgt:

„Vergoeding wegens verblijfkosten wordt slechts voor $^2/_3$ gedeelten verleend over het tijdvak dat de belanghebbende meer dan 30 achtereenvolgende etmalen verblijf op dezelfde plaats buiten zijne woonplaats heeft gehouden.

Voor de toepassing van het in het vorige lid bepaalde wordt het verblijf op dezelfde plaats geacht niet te zijn onderbroken:"

9. In artikel 21 van Ons voormeld besluit wordt gelezen:

1. het eerste lid onder letter *a*: „de tijdstippen waarop iedere reis is aangevangen en geëindigd."

2. het eerste lid onder letter *d*: „de verklaring, dat de reis is geschied voor 's Rijks dienst en dat de declarant gedurende het tijdvak, tusschen de, ingevolge letter *a* in de declaratie vermelde, tijdstippen begrepen, werkelijk tot het doen van de gedeclareerde reis of reizen van zijne woonplaats afwezig was en heeft moeten zijn of wel, in verband met het bepaalde in artikel 7, tweede lid, afwezig zou geweest moeten zijn ingeval van onafgebroken verblijf als in die bepaling bedoeld:"

10. De vergoeding voor reis- en verblijfkosten wegens reizen aangevangen vóór 1 Januari 1917, wordt berekend volgens de vóór dien datum geldende bepalingen.

Onze Ministers zijn, ieder voor zooveel hem aangaat, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 23sten Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 30 *Jan.* 1917.)

—

25 *Januari* 1917. BESLUIT, tot het verleenen van gedeeltelijke vrijstelling van de in 1917 af te nemen examens, bedoeld in de artt. 12 en 123 der Hooger-Onderwijswet en 57 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50); voor hen, die tijdens het afleggen van het examen onder de wapenen zullen zijn of wel minder dan 10 maanden vóór het examen den militairen dienst zullen hebben verlaten na daarin ten minste 12 maanden onafgebroken te hebben doorgebracht. S. 195.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 22 December 1916, n°. 20675/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op de artikelen 12 en 123 der Hooger-Onderwijswet en de artikelen 55 en 57 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50);

Gezien het Koninklijk besluit van 21 Juni 1887 (*Staatsblad* n°. 106), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 25 Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 57), artikelen 1 en 2 van Ons besluit van 4 Juli 1905 (*Staatsblad* n°. 227), laatstelijk gewijzigd bij dat van 16 November 1912 (*Staatsblad* n°. 348), Ons besluit van 18 September 1912 (*Staatsblad* n°. 297), en Ons besluit van 29 Januari 1916 (*Staatsblad* n°. 58), gewijzigd bij dat van 6 April 1916 (*Staatsblad* n°. 157);

Den Raad van State gehoord, advies van 16 Januari 1917, n°. 24;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 22 Januari 1917, n°. 902, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat zij, die, na in 1914, 1915 of 1916 hiervoor te zijn afgewezen, zich in 1917 opnieuw zullen onderwerpen aan een der examens, bedoeld in de artikelen 12 en 123 der Hooger-Onderwijswet en in art. 57 der Wet op het Middelbaar Onderwijs, en bij het afleggen van het examen onder de wapenen zullen zijn of wel minder dan 10 maanden vóór het examen den militairen dienst zullen hebben verlaten, na daarin ten minste 12 maanden onafgebroken te hebben doorgebracht, vrijgesteld zijn van het examen:

1°. in die groepen, waarvoor hun bij het examen in 1914, 1915 of 1916 gehouden, een voldoende of hooger eindcijfer is toegekend;

2°. in die onderdeelen der groepen met onvoldoende of lager eindcijfer, waarvoor hun bij het examen in 1914, 1915 of 1916 gehouden, een voldoende of hooger eindcijfer is toegekend.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 25sten Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 26 *Febr.* 1917.)

—

26 *Jan.* 1917. BESLUIT, houdende intrekking van dat van 14 October 1915 (*Staatsblad* nº. 428). S. 196.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel, van 8 Januari 1917, nº. 118, afdeeling Accijnzen, en van 30 December 1916, nº. 106758, afdeeling Handel;

Gezien onze besluiten van 14 October 1915 (*Staatsblad* nº. 428) en van 24 Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 144);

Den Raad van State gehoord (advies van 16 Januari 1917, nº. 26);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 19 Januari 1917, nº. 137, afdeeling Accijnzen, en van 24 Januari 1917, nº. 8378, Afdeeling Handel;

Hebben goedgevonden en verstaan:

In te trekken Ons voormeld besluit van 14 October 1915 (*Staatsblad* nº. 428).

Onze Ministers van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 26sten Januari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 15 *Febr.* 1917.)

—

29 *Januari* 1917. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel ter uitvoering van art. 13, dertiende lid der Arbeidswet 1911, betreffende arbeidsregisters.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Gelet op het bepaalde in het 13de lid van art. 13 der Arbeidswet 1911 (*Staatsblad* nº. 319);

Heeft goedgevonden:

met wijziging van de beschikking van den toenmaligen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 27 November 1911, nº. 2441, afdeeling Arbeid, de volgende bepalingen vast te stellen ten aanzien van den vorm, waarin voldaan moet worden aan de bepalingen van artikel 13 der Arbeidswet 1911 omtrent het arbeidsregister:

Art. I. 1. Het arbeidsregister, dat met betrekking tot jeugdige personen of vrouwen in een fabriek of werkplaats moet aanwezig zijn, moet zijn ingericht volgens het model, dat bij deze beschikking is gevoegd.

2. Echter mag tot 1 Januari 1919 gebruik worden gemaakt van registers in den tot nog toe geldenden vorm, vastgesteld bij beschikking van 27 November 1911, nº. 2441, afdeeling Arbeid.

Art. II. 1. Het arbeidsregister, dat met betrekking tot mannelijke personen van 17 jaar of ouder in een fabriek of werkplaats moet aanwezig zijn, mag worden gehouden in een vorm, ter keuze van het hoofd of den bestuurder der onderneming.

2. De namen van die personen en hetgeen verder te hunnen aanzien het arbeidsregister moet vermelden, mogen ook worden opgenomen in het register, dat met betrekking tot de jeugdige personen of de vrouwen, in dezelfde fabriek of werkplaats werkzaam, wordt gehouden.

3. Indien dit register wordt gehouden in den vorm, als bedoeld in de beschikking van 27 November 1911, nº. 2441, afdeeling Arbeid, wordt van ieder, voor een mannelijk persoon van 17 jaar of ouder gebezigd blad van het register, een hoek afgeknipt, overeenkomstig de desbetreffende aanwijzing, op de bladen voorkomende.

Art. III. Indien in een register, waarvan het model bij deze beschikking is gevoegd, meer dan 200 namen voorkomen, mogen op één folio uitsluitend familienamen met dezelfde beginletter voorkomen.

's Gravenhage, 29 Januari 1917.

De Minister voornoemd, POSTHUMA.

Behoort bij beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 29 Januari 1917, nº. 352, afd. arbeid.

ARBEIDSREGISTER *als bedoeld in artikel* 13 *der Arbeidswet* 1911

voor de [1]) ..... *van* [2]) ..... *te* [3]) .....

Afdeeling [4]) .....

Aanteekeningen door ambtenaren der arbeidsinspectie. [5])	MANNELIJK PERSONEEL				VROUWELIJK PERSONEEL.			Geboren. [7])			In dienst getreden. [7])			Eenmaal bestemd voor wekelijkschen rustdag. [8])	Werkt volgens arbeidslijst: Blad nº.
	beneden 17 jaar. [6])		van 17 jaar en ouder.		Naam.	Voornamen.	G = gehuwd. O = ongeh. W = weduwe.	Dag.	Maandcijfer.	Jaar.	Dag.	Maandcijfer.	Jaar.		
	Naam.	Voornamen.	Naam.	Voornamen.											

N.B. In dit Register *moeten* alle jeugdige personen en vrouwen worden ingeschreven. Mannelijke personen van 17 jaar of ouder *mogen* tevens hierin worden ingeschreven. Geschiedt dit laatste niet, dan moeten zij worden ingeschreven in eenig ander register met de vermelding voor ieder van de werktijdregeling volgens de arbeidslijst.

Indien in het register meer dan 200 namen voorkomen, mogen op één blad uitsluitend familienamen met dezelfde beginletter worden ingeschreven.

Van personen, met wie de arbeidsbetrekking is geëindigd, moeten de namen, alsmede hetgeen daarachter is ingevuld, worden doorgeschrapt.

Op één regel mogen niet de namen van meer dan één persoon worden ingevuld.

[1]) Aard der fabriek of werkplaats.

[2]) Naam van den werkgever (firma).

[3]) Gemeente, straat of gracht en huisnummer.

[4]) Naar verkiezing al of niet in te vullen.

[5]) Het in deze kolom ingevulde mag nimmer worden doorgehaald of onleesbaar gemaakt door anderen dan ambtenaren der arbeidsinspectie.

[6]) Wordt een jongen 17 jaar, dan worden zijn naam en voornaam in deze kolommen doorgehaald en ingevuld in de volgende kolommen.

[7]) Zoowel voor vrouwelijk als voor mannelijk personeel in te vullen; bijv. 23 November 1898 = 23—11—1898.

[8]) Alleen in te vullen voor personen, wier rustdag niet op Zondag valt.

UITTREKSEL UIT ARTIKEL 13 DER ARBEIDSWET 1911.

1. Het hoofd of de bestuurder van eene onderneming, waarin of waarvoor in fabrieken of werkplaatsen arbeid wordt verricht door één of meer jeugdige personen, door één of meer vrouwen of wel door meer dan 9 mannelijke personen van 17 jaar of ouder, is verplicht te zorgen:

a. dat in zijne fabriek of werkplaats, op eene plaats, waar niet uitsluitend door hem zelven arbeid pleegt te worden verricht, eene gedagteekende en door hem onderteekende arbeidslijst, welke voldoet aan de in dit artikel gegeven voorschriften, wordt opgehangen en opgehangen blijft, zoodanig dat daarvan gemakkelijk kan worden kennis genomen;

b. dat in zijne fabriek of werkplaats een arbeidsregister aanwezig is, dat voldoet aan de in dit artikel gegeven voorschriften.

11. Het arbeidsregister vermeldt de namen en de voornamen van alle personen, in eene fabriek of werkplaats werkzaam, benevens voor ieder hunner de regeling, op de arbeidslijst te zijnen of te haren aanzien vermeld. Het register bevat de in het tweede lid van artikel 8 bedoelde aanteekening betreffende de personen, door wie aan het hoofd den bestuurder der onderneming het verlangen is te kennen gegeven, dat voor hen niet de Zondag als wekelijksche rustdag zal gelden.

12. Het hoofd of de bestuurder, in het eerste lid bedoeld, is verplicht te zorgen:

a. dat in elke door het districtshoofd der arbeidsinspectie aangewezen ruimte, waar in of voor zijne onderneming arbeid wordt verricht in fabrieken of werkplaatsen, een afschrift van of een uittreksel uit de arbeidslijst wordt opgehangen en opgehangen blijft zoodanig, dat daarvan gemakkelijk kan worden kennis genomen;

b. dat het arbeidsregister op aanvrage onverwijld ter inzage wordt verstrekt aan de bij artikel 23 bedoelde ambtenaren;

c. dat aan de bij artikel 17 bedoelde ambtenaren gelegenheid wordt gegeven om op de arbeidslijst en de afschriften van en de uittreksels uit die lijst en in het arbeidsregister de door hen wenschelijk geachte aanteekeningen te stellen, betrekking hebbende op de naleving van eenige wet, waarvan het toezicht op de naleving aan de arbeidsinspectie is opgedragen;

d. dat de onder *c* bedoelde aanteekeningen niet onleesbaar worden gemaakt, daaraan niets wordt toegevoegd en daarin geene veranderingen worden aangebracht door anderen dan de onder *c* bedoelde ambtenaren.

---

29 *Januari* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Ged. Staten der provinciën, betreffende buitengewone bijdragen in zake woningbouw.

Ten vervolge op mijne circulaire van 9 November 1916, nº. 14138, afdeeling V. A. heb ik de eer Uw college mede te deelen, dat de Regeering nader besloten heeft de tijdelijke buitengewone bijdrage (crisisbijdrage), aan de gemeenten uit 's rijks schatkist toe te kennen, behoudens uitzonderingsgevallen en voor zoover het noodig blijkt, te bepalen op ten hoogste 75 % van het verschil tusschen de annuïteit over het werkelijk verleende bouwvoorschot en de annuïteit over het bouwvoorschot, dat bij normale materiaalprijzen noodig ware geweest.

Als een voorbeeld van de gevallen, waarin de vraag, of er termen zijn voor het verleenen van een crisisbijdrage nader moet worden overwogen en die bijdrage zeker niet tot zóó hoog bedrag moet worden verleend, noem ik de gevallen, dat de bouw in het bijzonder geschiedt tot huisvesting van arbeiders eener, hetzij gevestigde, hetzij zich vestigende, of zich uitbreidende industrie.

Is dat het geval, dan zal ernstig moeten worden onderzocht, of de industrie, welke bij den bouw van woningen belang heeft, niet geroepen moet worden geacht tot aanzuivering van het tekort, dat tengevolge van hooge materiaalprijzen op de exploitatie dier woningen ontstaat of althans in dat tekort mede moet bijdragen.

Ook wat den termijn betreft, gedurende welken de crisisbijdrage zal worden toegekend, is een nadere regeling getroffen. Zij zal nl. voorloopig worden verleend tot uiterlijk 5 jaren na den eersten Januari 1917, dus uiterlijk tot en met het exploitatiejaar 1921, met dien verstande echter, dat telken jare voor ieder geval in het bijzonder zal worden nagegaan, of en zoo ja, in hoeverre hare handhaving noodig is.

Mocht na verstrijken van het genoemde tijdvak blijken, dat de stand van de prijzen der bouwmaterialen niet of slechts in geringe mate is gedaald, dan zal de bijdrage in ieder geval vervallen.

Uw college gelieve hiervan kennis te geven aan de gemeentebesturen in Uwe provinciën.

(W. v. d. B. A.)

---

29 *Januari* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Het is de bedoeling van den wetgever de ruim gestelde uitzonderingsbepaling van art. 2 I*a* der Hinderwet uit te strekken tot alle krachtwerktuigen, welke vervoerbaar zijn en als zoodanig gebruikt worden.

Terecht heeft de Rechtbank in het melding maken in deze bepaling van „vervoerbare stoomwerktuigen" geen beletsel gezien daaronder ook te begrijpen andere vervoerbare krachtwerktuigen dan stoomtoestellen.

(Hinderwet art. 2 I.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg en Dr. L. E. Visser.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Zwolle, requirant van cassatie tegen een vonnis der Arr.-Rechtbank aldaar van 2 November 1916, waarbij C. Th. L. H. R., oud 52 jaren, houthandelaar, geboren te Echt, wonende te Zwolle, in hooger beroep, met bevestiging van het vonnis van den Kantonrechter te Zwolle, den 7 September 1916 te zijnen laste gewezen, voor zooveel aangaat het bewezen zijn van het feit en van de schuld van den gerequireerde daaraan, doch met vernietiging daarvan voor zooveel betreft de aan het feit gegeven qualificatie en de opgelegde straf, de gerequireerde te dier zake is ontslagen van alle rechtsvervolging.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Bij memorie is als cassatiemiddel gesteld: „Schending, althans verkeerde toepassing van artt. 1, 2 en 22 der Hinderwet, omdat art. 2 I*a* wel is waar als enuntiatief niet als limitatief is te beschouwen, doch alleen ten opzichte van *stoom*werktuigen en eene inrichting als de onderhavige, niet als een *stoom*werktuig is te beschouwen.

De vraag is of eene inrichting bij welke een benzinemotor, in den vorm van een vervoerbare locomobiel op wielen, die tijdelijk op verschillende plaatsen dienst doet, wordt gebruikt, al dan niet valt onder de uitgezonderde inrichtingen, bedoeld in art. 2 sub I*a* der Hinderwet, speciaal dus of zoodanige machine is te begrijpen, onder de woorden „dergelijke vervoerbare stoomwerktuigen".

Onder letter *a.* van art. 2 der Hinderwet, wordt nl. voor het, in verband met art. 1 en art. 2 I eerste lid dier wet gesteld vereischte van vergunning, tot het oprichten van inrichtingen, gedreven door stoom- en gaskrachtwerktuigen, uitgezonderd de inrichtingen waarbij gebezigd worden stoomwerktuigen in vaartuigen, locomotieven, zoogenaamde locomobielen tot tijdelijk gebruik bij de uitvoering van bouwwerken en bij den landbouw, de stoomkranen, stoombrandspuiten en *dergelijke vervoerbare stoomwerktuigen.*

Deze bepaling is aldus geredigeerd in het gewijzigd ontwerp van wet, gevoegd bij de memorie van antwoord, te vinden in de 2e Kamerstukken, Bijl. 1874/75 no. 97—6 en 7. De kenlijke strekking is, het gebruik van vervoerbare machinerieën zooveel mogelijk vrij te laten. Benzinemotoren waren destijds nog niet in gebruik, wel andere gaskrachtwerktuigen en aldus is te verklaren, dat wel in art. 2 onder I, de gaskrachtwerktuigen worden genoemd naast stoomwerktuigen, doch vervoerbare gaskrachtwerktuigen niet onder letter *a.* worden vermeld. De nadruk moet echter vallen op de eigenschap, dat de machine vervoerbaar is en dat men de uitzondering heeft gewild voor de vervoerbare machines, die zonder die vrijgevige bepaling, onder de algemeene opsomming in art. 2 sub I lid I gedaan, zouden vallen. Ik zou derhalve met de Rechtbank meenen, dat in de bedoelde uitzonderingsbepaling, de gaskrachtwerktuigen onder de woorden „dergelijke vervoerbare *stoom*werktuigen", geacht moeten worden te zijn begrepen. Zoo heeft ook de praktijk tot nu toe, voorzoover de toepassing der Hinderwet betreft, onder *stoom*werktuigen in vaartuigen, steeds de petroleum- of benzinemotor begrepen; het is mij althans niet bekend, dat men voor het gebruiken van een motorvaartuig, ooit vergunning heeft geëischt, op grond van art. 2 der Hinderwet en als het stelsel van den heer requirant opging, zouden ook die machines, niet onder de uitzondering van letter *a.*, vallen.

Het middel acht ik alzoo ongegrond en ik concludeer tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Nijpels;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het in zoover door de bestreden uitspraak der Rechtbank bevestigde vonnis van den Kantonrechter is bewezen verklaard, dat de gerequireerde op 22 Juni 1916 des namiddags circa $2^1/_4$ uur, onder de gemeente

Zwolle, op een terrein aan de Westerlaan, als hoofd der onderneming een door een benzinemotor gedreven houtzagerij, zonder de vereischte vergunning heeft in werking gehouden ;

dat de Rechtbank, na te hebben verklaard, dat door het onderzoek in hooger beroep was gebleken, dat de bedoelde motor was een gaskrachtwerktuig en wel een vervoerbare locomobiel op wielen, die tijdelijk op verschillende plaatsen dienst deed, zelfs op het bij dagvaarding omschreven terrein, op het bewezen verklaarde feit heeft toepasselijk geacht de uitzonderingsbepaling van art. 2 I*a* der Hinderwet, en verklaard, dat dit feit niet strafbaar was, en den gerequireerde deswege van alle rechtsvervolging heeft ontslagen ;

O., dat tegen deze beslissing is gericht het middel van den requirant, die ter ondersteuning daarvan er op wijst, dat het door den gerequireerde gebruikte krachtwerktuig niet was een stoomwerktuig, noch een locomobiel tot tijdelijk gebruik bij de uitvoering van bouwwerken of bij den landbouw, als in de gemelde uitzonderingsbepaling van art. 2 I*a* der Hinderwet bedoeld ;

O. daaromtrent :

dat, terwijl volgens art. 2 I der Hinderwet aan hare voorschriften worden onderworpen alle inrichtingen gedreven door stoom- en gaskrachtwerktuigen, hiervan, bij hetzelfde artikel onder I*a* worden uitgezonderd, verschillende bij name genoemde stoomwerktuigen en locomobielen, die allen dit gemeen hebben, dat zij niet zijn ter plaatse opgestelde vaste krachtwerktuigen, maar door hunne plaatsing in schepen of hunne samenstelling zijn verplaatsbaar, waarop dan in den tekst der uitzonderingsbepaling volgt : „en dergelijke vervoerbare stoomwerktuigen" ;

dat hieruit reeds is af te leiden dat de bedoeling is de ruim gestelde uitzonderingsbepaling uit te strekken tot alle krachtwerktuigen, welke vervoerbaar zijn en als zoodanig gebruikt worden, hetgeen bevestigd wordt door de toelichting, die de Regeering gaf bij deze, bij hare memorie van antwoord in haar wetsontwerp ingelaschte nieuwe bepalingen van art. 2 aanhet en I aanhef *a* der Hinderwet, luidende, voor zooveel thans van belang : „Daarentegen zijn uitgezonderd de stoomwerktuigen in vaartuigen en locomotieven, benevens de vervoerbare stoomwerktuigen", waarbij de vervoerbaarheid als onderscheidende eigenschap op den voorgrond werd gesteld ;

dat waar dit blijkt des wetgevers bedoeling te zijn, de Rechtbank terecht, in het melding maken in de voormelde uitzonderingsbepaling van „vervoerbare stoomwerktuigen" geen beletsel heeft gezien daaronder ook te begrijpen andere vervoerbare krachtwerktuigen dan stoomtoestellen, waarbij de Rechtbank ook niet nalaat op te merken, dat locomobielen van samenstelling als de door den gerequireerde gebruikte, bij de invoering der Hinderwet nog niet bekend waren ;

dat derhalve de Rechtbank na te hebben bevonden, dat de bedoelde benzinemotor was een vervoerbare locomobiel op wielen, met juistheid heeft beslist, dat de strafbepalingen der Hinderwet op het bewezen verklaarde feit niet toepasselijk zijn ; voorts dit feit niet strafbaar heeft verklaard en den gerequireerde van alle rechtsvervolging heeft ontslagen ;

dat bijgevolg het tegen die beslissing gerichte middel van cassatie is ongegrond ;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

30 *Januari* 1917. BESLUIT, tot schorsing van het besluit van den gemeenteraad van *Haarlem* van 10 Januari 1917, nº. 11, betreffende het sloopen van de gemeentelijke gebouwtjes ten noorden van de Groote Houtbrug te *Haarlem*. S. 197.

Geschorst tot 1 *Juli* 1917.

—

2 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *celluloid* en elken vorm. S. 198.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van celluloid in elken vorm te verbieden ;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344) ;

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 15 Januari 1917, Kabinet, Litt. A[7] ;

Den Raad van State gehoord (advies van 30 Januari 1917, nº. 20) ;

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 31 Januari 1917, Kabinet, Litt. E[15] ;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen :

Eenig artikel.

De uitvoer van celluloid in elken vorm is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad State.

's-Gravenhage, den 2den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 3 *Febr.* 1917.)

—

2 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *zeesterren, afval van visch* en dergelijke vischmest. S. 199.

(Tekst als S. nº. 198.)

—

2 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *alle groenten* en *alle fruit,* zoowel in verschen als in verduurzaamden vorm (voorzooverre niet reeds verboden). S. 200.

(Tekst als S. nº. 198.)

—

2 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *riet* en *biezen* en alle producten daarvan. S. 201.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van riet en biezen en hunne vezels in elken vorm te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 26 Januari 1917, Kabinet, Litt. S[12];

Den Raad van State gehoord (advies van 30 Januari 1917, nº. 21);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 31 Januari 1917, Kabinet, Litt. G[15];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Het *Eenig Artikel* van Ons Besluit van 12 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 172) wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van riet en biezen en hunne vezels in elken vorm is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 3 *Febr.* 1917.)

—

2 *Februari* 1917. MISSIVE van den Minister van Financiën aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende keuring van ambtenaren.

Het is zeer wenschelijk dat de doctoren, belast met de keuring van een ambtenaar eener gemeente die in het bezit is van een geneeskundigen dienst, in de gelegenheid worden gesteld kennis te nemen van de medische en andere, voor hen, bij hun onderzoek van belang zijnde bijzonderheden die den aan dien dienst verbonden geneesheeren omtrent den ambtenaar bekend zijn. Ik heb daarom de eer U te verzoeken den burgemeesters der in Uwe provincie gelegen gemeenten met een eigen geneeskundigen dienst op te dragen voortaan vooreerst bij het aanwijzen van geneeskundigen voor het keuren van een ambtenaar hunner gemeente dien een der gemeentegeneesheeren in observatie gehad of behandeld heeft, den betrokkenen bij hunne benoeming een door dien geneesheer opgesteld, op de observatie of de behandeling betrekking hebbend rapport te doen overleggen en voorts die geneeskundigen er op te wijzen, dat dit rapport met hunne verklaring aan den Pensioenraad behoort te worden gezonden.

—

3 *Februari* 1917. BESLUIT, tot uitvoering van de wet van den 30sten December 1916 (*Staatsblad* nº. 581) tot tijdelijke afwijking van de Kieswet. S. 202.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 Januari 1917, nº. 245, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Den Raad van State gehoord, advies van 30 Januari 1917, nº. 18;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 Februari 1917, nº. 1015, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Gelet op de wet van 30 December 1916

(*Staatsblad* nº. 581) tot tijdelijke afwijking van de Kieswet;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De volgnummers, namen en verdere aanteekeningen omtrent de kiezers, die ingevolge art. 2 der wet van 30 December 1916 (*Staatsblad* nº. 581) worden afgevoerd van de in art. 1 dier wet bedoelde kiezerslijst, worden doorgehaald met de waarmerking door den Burgemeester en den Secretaris, die in de kolom „Waarmerking der wijzigingen" hunne paraphe stellen.

2. Ter uitvoering van het bepaalde in artikel 3 der in het vorig artikel bedoelde wet, wordt een suppletoire kiezerslijst opgemaakt, op welke lijst van toepassing is het bepaalde in de artt. 1 tot en met 5 van het Koninklijk besluit van 28 November 1896 (*Staatsblad* nº. 176), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 9 Januari 1901 (*Staatsblad* nº. 24).

3. Ten aanzien van de kiezers, op wie art. 4 der wet van 30 December 1916 (*Staatsblad* nº. 581) van toepassing is, wordt, naar gelang in de gemeente niet of wel toepassing is gegeven aan het tweede lid van artikel 8 der Kieswet, in de zevende en achtste kolom van de kiezerslijst, waarop zij voorkomen, aanteekening gehouden van hunne woonplaats op 1 Februari 1917 en van het kiesdistrict, waartoe zij uit dien hoofde geacht worden te behooren, of worden de volgnummers, namen en verdere aanteekeningen op die lijst doorgehaald en, met inachtneming van evenbedoelde woonplaats, overgebracht naar de afzonderlijke kiezerslijst, in het tweede lid van art. 8 der Kieswet bedoeld.

4. Indien afschriften of afdrukken als bedoeld in art. 5 tweede lid der wet van 30 December 1916 (*Staatsblad* nº. 581) worden gemaakt van de kiezerslijsten, die voor het tijdperk van den 15den Mei 1917 tot den 15den Mei 1918 zullen gelden, worden in de afschriften of afdrukken van ieder der kiezerslijsten de namen der kiezers welke op die lijsten staan, alphabetisch en lexicographisch gerangschikt.

Te beginnen met de kiezerslijst, bedoeld in art. 1 der wet van 30 December 1916 (*Staatsblad* nº. 581), worden de namen dier kiezers voorzien van een nummering, welke doorloopt over de onderscheidene kiezerslijsten, die voor het tijdperk van den 15den Mei 1917 tot den 15den Mei 1918 zullen gelden.

5. Ten aanzien van de kiezers, van wie vóór 15 Mei 1918 blijkt, dat zij sedert 1 Februari 1914 in de gemeente binnen de grenzen van hun kiesdistrict zijn verhuisd, of dat zij dientengevolge, dan wel wegens wijziging in de indeeling der stemdistricten, bedoeld bij art. 128 der Kieswet, tot een ander stemdistrict zijn gaan behooren, wordt van hunne nieuwe woonplaats en eventueel ook van laatstbedoeld stemdistrict aanteekening gehouden in de zevende en achtste kolom van de kiezerslijst, waarop zij voorkomen.

6. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 3den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 17 *Febr.* 1917.)

—

3 *Februari* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van den dag waarop de wet van 20 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 190) tot verhooging van den accijns op bier en herziening der wettelijke bepalingen omtrent dien accijns in werking treedt. S. 203.

Bepaald 1 *op Maart* 1917.

—

3 *Februari* 1917. BESLUIT, tot aanvulling van het Koninklijk besluit van 30 September 1916 (*Staatsblad* nº. 463) tot aanwijzing van de gewassen, waarvan de verbouw kan worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk toegestaan. S. 204.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 18 Januari 1917, Directie van den Landbouw, nº. 1331, 6de Afdeeling B;

Overwegende, dat het wenschelijk is Ons besluit van 30 September 1916 (*Staatsblad* nº. 463) tot aanwijzing van de gewassen waarvan de verbouw kan worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk toegestaan, aan te vullen;

Den Raad van State gehoord (advies van 30 Januari 1917, nº. 24);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 Februari 1917, Directie van den Landbouw, nº. 2566, 6de Afdeeling B;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen :

Eenig artikel.

Het eenig artikel van Ons besluit van 30 September 1916 (*Staatsblad* nº. 463) tot aanwijzing van de gewassen, waarvan de verbouw kan worden beperkt, verboden of niet dan voorwaardelijk toegestaan, wordt aangevuld en gelezen als volgt :

Door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel kan, indien naar zijn oordeel de verbouw van andere gewassen van meer belang voor de voeding van mensch en dier is, het verbouwen van de navolgende gewassen in het algemeen of in bepaalde gedeelten des lands worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk worden toegestaan :

bruin mosterdzaad,
geel mosterdzaad,
karwijzaad,
blauwmaanzaad,
kanariezaad,
spinaziezaad,
radijszaad,
sluitkool- en bloemkoolzaad,
koolrapen- en knollerzaad,
Westerwoldsch raygraszaad,
vlas,
suikerbieten,
zaai-uien,
cichorei,
penen,
koolrapen,
knollen,
kool,
spinazie,
sperciebоonen,
snijboonen.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 3den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 13 *Febr.* 1917.)

—

3 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 205.

5 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende bepalingen betreffende de schadevergoeding te verleenen aan eigenaren van onschadelijk gemaakte aardappelen en aan eigenaren of gebruikers van besmet verklaarde perceelen. S. 206.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 13 December 1916, Directie van den Landbouw, nº. 31842, 2de afdeeling ;

Gelet op het Koninklijk besluit van 3 Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 100), houdende bepalingen tot bestrijding van de aardappelwratziekte (zwarte schurft „black scab"), veroorzaakt door chrysophlyctis endobiotica ;

Den Raad van State gehoord (advies van 9 Januari 1917, nº. 26) ;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 Februari 1917, Directie van den Landbouw, nº. 1050, 2de afdeeling ;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen :

Art. 1. Door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel worden een of meer commissies ingesteld ter waardeering van de schade, bij toepassing van het Koninklijk besluit van 3 Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 100) geleden door de eigenaren van onschadelijk gemaakte aardappelen en door de eigenaren of gebruikers van besmet verklaarde perceelen, welke schade zal worden vergoed.

2. Indien schade, als bedoeld in het vorig artikel, moet worden gewaardeerd, wordt daarvan door het hoofd van den phytopathologischen dienst mededeeling gedaan aan de betrokken commissie.

De commissie waardeert de schade en geeft van hare waardeering binnen eene maand kennis aan Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.

3. De schadevergoeding wordt door Ons bepaald.

4. Indien tot bestrijding van de aardappelwratziekte (zwarte schurft, „black scab"), veroorzaakt door chrysophlyctis endobiotica, aardappelen worden onschadelijk gemaakt vóór den oogsttijd, wordt de schade, door den eigenaar geleden, berekend naar de opbrengst, welke van het perceel zou kunnen zijn verkregen, wanneer de onschadelijkmaking niet had plaats gevonden.

In geval van onschadelijkmaking tijdens den oogst wordt de schade gewaardeerd naar het gewicht der in beslag genomen aardappelen.

5. De schade, geleden door gebruikers van besmet verklaarde perceelen, wordt ieder jaar gewaardeerd met inachtneming van:

a. de oppervlakte, welke vermoedelijk op ieder der perceelen met vroege en met late aardappelen zou zijn beteeld;

b. de opbrengst aan aardappelen, welke onder normale omstandigheden van die oppervlakte zou zijn verkregen;

c. de normale opbrengst der gewassen, welke na de besmetverklaring op die oppervlakte geteeld worden.

6. De schade, geleden door eigenaren van besmet verklaarde perceelen, wordt gewaardeerd naar de vermindering van de huuropbrengst, voor zoover deze aan de besmetverklaring kan worden toegeschreven.

7. Met het inwerking treden van dit besluit vervalt het Koninklijk besluit van 9 Augustus 1916, nº. 15.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 15 *Febr.* 1917.)

—

5 *Februari* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Een vaart, die als verkeersweg tot algemeen gebruik bestemd is, behoort tot de bevaarbare en vlotbare stroomen, genoemd in art. 577 B. W., ook al staat niet vast, dat die vaart een loopend water is.

De reden immers, waarom bevaarbare en vlotbare rivieren en stroomen in dit artikel zijn opgenomen, is niet het zijn van rivier of stroom, doch het bevaarbaar of vlotbaar zijn van hun water, de bestemming daarvan ten algemeenen dienste.

Uit niets blijkt, dat in dit opzicht is afgeweken van art. 538 Code Civil, hetwelk blijkens zijn geschiedenis zijn grondslag ook hierin vindt, dat de daarin genoemde zaken ten algemeenen dienste bestemd waren.

Bovendien volgt uit art. 578 B. W., dat de wetgever onder „stroomen en rivieren" ook de meeren begrepen heeft geacht, zoodat, al worden in art. 577 slechts de meest voorkomende bevaarbare en vlotbare wateren genoemd, daaronder alle zoodanige wateren moeten worden begrepen.

[Zie over het verschil tusschen het „domaine public" in art. 538 Code Civil en het „behooren aan den Staat" in art. 577 B. W.: Concl. O. M.]

(B. W. art. 577; Visscherijwet art. 17, 3e lid *b*.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Haarlem, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Haarlem van 23 November 1916 (zie verder concl. adv.-gen.).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Bij door de Arr.-Rechtbank te Haarlem op 23 November jl. bevestigd vonnis van den Purmerendschen Kantonrechter van 12 October bevorens werd ten aanzien van gerequireerde, met diens schuld daaraan, als wettig en overtuigend bewezen aangenomen „dat hij, in de gemeente Edam, in den Zuidplaspolder, op 4 Augustus 1916, des namiddags omstreeks 7 uur, een vischtuig, namelijk een hengel te water heeft gehad en uit het water gelicht in be water de Volendammervaart, van welk water R. C. de rechthebbende op het vischrecht was, terwijl hij beklaagde niet was voorzien van de vereischte schriftelijke vergunning van den rechthebbende op het vischrecht". Dit bewezene werd vervolgens aan de hand van een tweetal getuigenverklaringen niet strafbaar geoordeeld en gerequireerde mitsdien van alle rechtsvervolging ontslagen: „daar de Volendammervaart, tusschen Edam en Volendam, is de eenige verkeersweg te water tusschen genoemde plaatsen, waarvan een druk gebruik wordt gemaakt en waarlangs zelfs een geregelde beurtdienst voor het vervoer van passagiers plaats heeft, zoodat zij als verkeersweg tot algemeen gebruik strekt en behoort tot de bevaarbare stroomen bedoeld in art. 577 B. W., waarin krachtens art. 17*b* der Visscherijwet met één hengel zonder schriftelijke vergunning van den rechthebbende op het vischrecht mag worden gevischt".

Tegen deze beslissing richt zich het onderwerpelijk cassatieberoep, ter ondersteuning waarvan de heer Officier van Justitie bij genoemde Rechtbank als middel heeft aangevoerd:

„Schending, of verkeerde toepassing, van de artt. 17, eerste en derde lid, aanhef en sub *b*, en 31 eerste lid der Visscherijwet, in verband met art. 577 B. W."

Het doel dezer grief is niet op op te komen tegen de aangenomen bevaar- en vlotbaarheid van de Volendammervaart, hetgeen ook moeilijk gaan zou, daar de bewijsmiddelen er voor te overvloedig zijn, en hunne kracht ter beoordeeling van den feitelijken Rechter staat, doch louter om te betoogen, dat er voor de niet-strafbaarheid meer moet worden gevorderd en aannemelijk moet worden gemaakt, niet alleen de bevaarbaarheid en vlotbaarheid van het water, maar tevens, dat het een stroom is.

In het dossier bevindt zich een uiterst belangrijk advies van het College voor de Visscherijen aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, waarin deze redeneering wordt geconstrueerd.

Allereerst wordt daarin een beroep gedaan op van Dale, die „stroom" definieert als: „hoeveelheid water, die zich in eene bepaalde richting *beweegt*, inz. die voortdurend door eene zekere bedding *stroomt*", waartoe de Volendammervaart dan niet zou mogen worden gerekend, daar zij een *stilstaand* water is, hoewel dit ten processe niet vaststaat.

— En vervolgens wordt eene vergelijking gemaakt tusschen de artt. 538 Code Civil en 577 B. W. en een drieledig verschil tusschen beide bepalingen vastgesteld als:

„*a*. de opsomming in art. 538 wordt besloten door de zeer algemeene uitdrukking: „ „généralement toutes les portions du territoire français qui ne sont pas susceptibles d'une propriété privée", die in ons art. 577 niet is overgegaan;

b. art. 538 maakt de opgesomde objecten tot „ „dépendances du domaine public" ", terwijl in art. 577 eenvoudig wordt gezegd, dat de daarin opgesomde objecten „ „(insgelijks) behooren aan den Staat" ", zonder dat van *publiek* domein wordt gewag gemaakt;

c. eindelijk wordt in art. 538 gemist het in art. 577 gemaakte voorbehoud van „ „de door titel of bezit verkregen regten van bijzondere personen of gemeenschappen" ",

waaruit dan geconcludeerd wordt, dat de Fransche doctrine en jurisprudentie, onder invloed van de Ordonnance van 10 Juli 1836, steunende op art. 3 der Wet van 15 April 1836 „sur la pêche fluviale" wellicht recht had enkel te rekenen met het begrip „algemeene verkeersweg", doch dat ten onzent daarnaast een antwoord mag worden gevorderd op de vraag, of die verkeersweg een stroom, dan wel eene rivier is.

Ik mag mij op dit advies beroepen, omdat de Heer requirant den inhoud daarvan onderschrijft en dien in zijne memorie overneemt.

Mij heeft het echter niet overtuigd van de onjuistheid der bestreden uitspraak.

Ik stem grif toe, dat van Dale, of welk ander Nederlandsch of Fransch etymologisch of technisch Woordenboek men ook neemt, zich geheel bij het middel aansluit — Pascal omschrijft de „fleuves et rivières" als „des chemins qui marchent" — doch tegenover de juridische argumenten geef ik mij geenszins dadelijk gewonnen.

Op dat sub *c*. zal ik wel niet diep behoeven in te gaan, daar de bedoelde zinsnede aan de beteekenis van art. 577 B. W. in het onderwerpelijk geval weinig afdoet en zij gerust gemist worden kon, maar de beide andere eischen breeder tegenspraak.

Vooreerst wijs ik er op, dat het sub *b*. aangegeven karakteristiek verschil tusschen de artt. 538 van den Code en 577 B. W. inderdaad slechts denkbeeldig is, waardoor het onderscheid in draagwijdte geheel wegvalt. De oudere juristen mogen al in art. 538 de erkenning van „domaine public" hebben gezien (Demolombe, dl. V n°. 457, Laurent, Princ. dl. VI blz. 8 vlg.), doch hunne opvolgers zijn hiervan vrijwel teruggekomen (Barckhausen, Revue Civilique, dl. XIII, bl. 30 vlg., Hauriou, Précis bl. 608 vlg., Baudry-Lacantinerie § 183, Opzoomer-Goudeket, dl. III, bl. 142 vlg. Kronenberg, Rechtsgeschiedenis van den aanwas, diss. Leiden, bl. 82). Barckhausen toch toonde aan dat de Fransche wetgever de uitdrukkingen „domaine public", „domaine de l'Etat" en „domaine de la nation" door elkaar gebruikt en verwart, hetgeen geen wonder is. waar nog in 1812 Merlin schreef „le domaine de l'état, ou ce qui est la même chose, le domaine public". Zoo mag dan ook Baudry-Lacantinerie zeggen: „En somme, ce que l'on reproche à la législation, c'est d'avoir parlé sa langue, qui est aussi celle du législateur de la révolution, au lieu de parler la langue spéciale qui a été imaginée par la doctrine, et à l'appui de laquelle il serait peut-être difficile de citer un texte législatif bien précis antérieur à 1880", en wordt het onderscheid tusschen de Nederlandsche en de Fransche wetgeving slechts een verschil in woorden, terwijl zij in aard en wezen gelijk zijn. In werkelijkheid steunt dus de oudere jurisprudentie en doctrine op de eigendomsbegrippen van destijds en kon derhalve Uw Raad in zijn

arrest van 21 November 1892 (W. 6276), vaststellen dat beide voor art. 538 van den Code heenwijzen, in de richting van „alle bevaarbare en vlotbare wateren", zonder dat aan die begrippen als zoodanig een argument mag worden ontleend voor eene afwijkende meening van den Nederlandschen wetgever (vgl. Oppenheim, Gemeenterecht, dl. I, 4e dr., bl. 778 vlg., v. Reeken, Themis 1893, bl. 1 vlg., de Hartog Rechtsgel. Mag. 1894, bl. 394, v. Gelein Vitringa, Rechtsgel. Mag. 1903, bl. 1 vlg.).

Gewichtiger is echter het niet te loochenen feit, dat de slotalinea van art. 538 van den Code in art. 577 B. W. is weggevallen, waarop ongetwijfeld ongelijke draagwijdte van beide bepalingen zou kunnen steunen.

Ik voer echter hiertegen aan, dat de gansche wordingsgeschiedenis der bepaling aanstonds (Voorduin, dl. III, bl. 346 vlg.) aantoont, dat die weglating opzettelijk plaats vond, ten einde tegemoet te komen aan het verlangen eener meerderheid in de afdeelingen en in het Comité-Generaal „om de zaken, aan den Staat toebehoorende, op te tellen" doch geenszins om den omvang van het Staatseigendom te verkleinen.

Mij wil het toeschijnen, dat men goed zal doen de als geschonden voorgestelde bepaling niet op de keper te nemen, doch eerder te vragen naar haar doel en strekking. Hierin schuilt niets ongeoorloofds, omdat onze wetgever herhaaldelijk onduidelijk en onvolledig is. Zoo spreekt hij b.v. in art. 676 B. W. over „openbaar domein", hetgeen Professor Oppenheim (t. a. p. bl. 782) eene aanwijzing voor zijne onbedachtzaamheid noemt en laat hij in art. 578 plotseling tusschen „rivieren" en „stroomen", „meeren" opduiken, hoewel ze in het voorgaand artikel niet genoemd zijn en het water daarin niet „stroomend" behoeft te zijn. Dit geeft reden hem niet streng à la lettre te nemen, doch veeleer te vragen naar de strekking en den geest zijner voorschriften. Dat doende, zal het wel geen betoog behoeven, dat het zijne bedoeling was in art. 577 de land- en waterwegen aan zich te houden, met deze restrictie ten aanzien der eerste, dat enkel die te zijnen laste aan den Staat kwamen (routes nationales), en voor alle, dat verkregen rechten worden geëerbiedigd (Asser, Handl., dl. II, bl. 23, Land, 2e dr., dl. II, bl. 49).

Alduś wordt, gelijk Oppenheim (t. a. p. bl. 781) zegt, de onderscheiding tusschen openbaar en privaat eigendom niet een verschil in rechtsbetrekking, doch louter een verschil in bestemming, die maatstaf is voor een juist oordeel, gelijk dit is aangenomen in Uw arrest van 11 December 1899 (W. 7374), waarin gebroken wordt met de leer van het „publiekdomein" en enkel gesproken wordt van een Staatseigendom door aard en bestemming afwijkend van dien van bijzondere personen.

Voor het onderwerpelijk geval komt die bestemming als eenig richtsnoer voor de waarde van art. 577 B. W. treffend uit bij lezing der geschiedenis van art. 538, zooals die gevonden wordt in Uw arrest van 21 November 1892 (W. 6276), waarnaar ik kortheidshalve verwijs en waaruit blijkt, dat de beperking van het Réglement Général van 1669 den Codewetgever niet naar den zin was en hij uitzetting der betrekkelijke bepaling verlangde (vgl. H. R. 27 Juni 1892, W. 6214).

Op die bestemming nu lettend en gezien het karakter van de Volendammervaart als algemeenen verkeersweg, mag ik besluiten Uwen Raad in overweging te geven te volharden bij Uwe bestaande jurisprudentie, gelijk ik die voor de latere jaren vond in Uw arrest van 15 April 1912 (W. 9339), waarbij beslist werd „dat in art. 577 B. W. alleen bedoeld zijn die wateren, die om hunne algemeene bruikbaarheid als algemeene verkeerswegen te water zijn aan te merken" (vgl. laatstelijk H. R. 6 Maart 1916, W. 9959 en 13 Maart 1916, W. 9962).

Ik concludeer mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Savelberg;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het bevestigde vonnis in overeenstemming met de dagvaarding wettig en overtuigend bewezen is verklaard, dat de gerequireerde in de gemeente Edam in den Zuidpolder op 4 Augustus 1916, des namiddags omstreeks 7 uur, een vischtuig, namelijk een hengel te water heeft gehad en uit het water heeft gelicht in het water de Volendammervaart, van welk water R. C. de rechthebbende op het vischrecht was, terwijl hij, gerequireerde, niet was voorzien van de vereischte schriftelijke vergunning van den rechthebbende op het vischrecht;

dat dit bewezen verklaarde feit niet strafbaar is geoordeeld en de gerequireerde deswege van alle rechtsvervolging is ontslagen;

dat deze beslissing in het bijzonder hierop steunt, dat bewezen is, dat de Volendammervaart tusschen Edam en Volendam, waarin

het visschen met één hengel plaats vond, is de eenige verkeersweg te water tusschen genoemde plaatsen, waarvan een druk gebruik wordt gemaakt en waarlangs zelfs een geregelde beurtdienst voor het vervoer van personen plaats heeft, waarop volgt de overweging: „dat genoemde vaart derhalve als verkeersweg tot algemeen gebruik strekt en mitsdien behoort tot de bevaarbare en vlotbare stroomen bedoeld in art. 577 B. W.", en dat dientengevolge het derde lid sub *b.* van art. 17 der Visscherijwet van toepassing is, nu de gemelde vaart bij een algemeenen maatregel, als in die bepaling bedoeld, niet is uitgezonderd;

O., dat het middel van cassatie en hetgeen ter toelichting daarvan wordt aangevoerd, hierop berust, dat het, om aan te nemen, dat de Volendammervaart, ter plaatse waar gevischt werd, een bevaarbare en vlotbare stroom is in den zin van art. 577 B. W., niet voldoende is, dat zij daar als verkeersweg tot algemeen gebruik strekte, doch dat daartoe tevens moest worden vastgesteld, wat bij het bevestigde vonnis niet is geschied, dat de vaart was een „loopend water", daar anders een water, al is het bevaarbaar, niet is een stroom of rivier, als in gemeld artikel bedoeld; dat immers die woorden in hun taalkundige beteekenis zijn op te vatten, welke overeenstemt met de beteekenis daaraan in verschillende bepalingen van het Burgerl. Wetb. toegekend, welke wijzen op water, dat in beweging is en kracht ontwikkelt; dat art. 538 Code Civil meer algemeen was en daarom een ruimere uitlegging gedoogde en bovendien, althans naar later inzicht, een geheel ander begrip omtrent het recht van den Staat op de in dat artikel bedoelde zaken huldigde, dan art. 577 B. W., terwijl naar het tegenwoordig begrip er geen reden is om voorbij te zien, dat in dat artikel enkel van „stroomen en rivieren" de rede is; dat bij een andere opvatting ook te veel aan particulieren toebehoorende wateren, behalve met het onus publicum van verkeersweg nog met een tweede van „hengelplaats" zouden worden bezwaard, zooals de vaart in kwestie, hetgeen de bedoeling van art. 17 der Visscherijwet niet is;

O. daaromtrent:

dat de bepaling van art. 538 Code Civil aanwijzende, welke zaken „sont considérées comme des dépendances du domaine public", blijkens zijn geschiedenis zijn grondslag hierin vindt, dat die zaken ten algemeenen dienste bestemd waren en onvatbaar geacht werden voor rechten van derden, terwijl die bepaling overigens een algemeene strekking had blijkens de woorden: „et généralement toutes les portions du territoire français qui ne sont pas susceptibles d'une propriété privée";

dat art. 577 B. W., dat zich in het algemeen bij die bepaling aansluit, nu wel blijkens zijn slot rekening houdt met de mogelijkheid, dat derden op de daarin vermelde zaken eenig recht kunnen bezitten en sedert de invoering daarvan de oude Fransche opvatting, dat het recht van den Staat op die zaken een ander karakter heeft dan het eigendomsrecht naar burgerlijk recht door de rechtswetenschap steeds meer is prijs gegeven, doch dat, waar uit niets blijkt, dat ook in dit opzicht van art. 538 Code Civil is afgeweken, vaststaat, dat als grondslag van het artikel is gehandhaafd de bestemming van de daarin vermelde zaken ten algemeenen dienste;

dat daarom moet worden aangenomen dat de reden, waarom bevaarbare en vlotbare rivieren en stroomen in art. 577 B. W. zijn opgenomen niet is het zijn van rivier of stroom, doch het bevaarbaar of vlotbaar zijn van hun water, de bestemming daarvan ten algemeenen dienste;

dat hieruit volgt, dat aan de woorden „stroomen en rivieren" in dat artikel slechts een ondergeschikte beteekenis mag worden gehecht;

dat bovendien art. 578 B. W., ofschoon in art. 577 B. W. slechts sprake is van „stroomen en rivieren met hunne oevers", bepaalt: „Door oevers worden in het vorig artikel verstaan de boorden van rivieren, *meeren* of stroomen", waaruit volgt, dat de wetgever onder „stroomen en rivieren" de meeren heeft begrepen geacht, als wanneer met recht ook andere wateren daaronder kunnen worden begrepen, of wel dat hij, al noemde hij slechts de meest voorkomende bevaarbare en vlotbare wateren, daaronder alle zoodanige wateren begrepen achtte;

dat uit een en ander volgt, dat bij het bevestigde vonnis terecht is beslist, dat de meerbedoelde vaart, als zijnde een verkeersweg tot algemeen gebruik behoort tot de in art. 577 B. W. bedoelde wateren en dat aan de juistheid dier beslissing niet in den weg staat, wat ter bestrijding daarvan bij toelichting van het cassatiemiddel wordt aangevoerd;

dat het middel alzoo is ongegrond;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

5 *Februari* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Noch in art. 2 VII der Hinderwet, noch elders in die wet wordt de eisch gesteld, dat een bewaarplaats van lompen bepaaldelijk daarvoor moet zijn ingericht; de bestemming en het gebruik als zoodanig is voor de toepassing dier wet voldoende.

Uit de in het onderwerpelijke geval vaststaande feiten kon de Rechtbank besluiten, dat het in de dagvaarding vermelde vaartuig was een inrichting tot bewaring van lompen, als in genoemd artikel bedoeld.

In het onderhavige geval belette niets den beklaagde bij het aanvragen eener vergunning al de formaliteiten te vervullen, voorgeschreven in art. 5 der Hinderwet.

De beslissing der Rechtbank, dat het vaartuig moet worden beschouwd als een bewaarplaats in den zin der Hinderwet, is behoorlijk met redenen omkleed.

(Hinderwet art. 2 VII.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

K. I., enz., requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Utrecht van 13 November 1916 (zie verder concl. adv.-gen.).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Requirant die, met vernietiging van een vonnis van den Utrechtschen Kantonrechter van 15 September bevorens, door de Arr.-Rechtbank aldaar op 13 November l.l. werd schuldig verklaard aan: „Als hoofd eener onderneming zonder de vereischte vergunning in werking houden eener inrichting, die bestemd is tot bewaring van lompen", en deswege, met toepassing der artt. 22 jo. 1, 2 VII en 33 der Hinderwet, is veroordeeld in eene geldboete van f 50 subsidiair 10 dagen hechtenis, heeft tegen die uitspraak ter ondersteuning van zijn beroep bij memorie twee middelen aangevoerd, waarvan het eerste luidt: „Schending, althans verkeerde toepassing, der artt. 1, 2 VII, 4, 11, 21 en 22 der Hinderwet, *a.* door de bepalingen dier wet uit te strekken verder dan het oprichten van inrichtingen, en haar ook toepasselijk te verklaren op iedere plaats, geschikt ter doelmatige bewaring van lompen en als zoodanig gebezigd; *b.* door als verboden inrichtingen in den zin der Hinderwet te beschouwen iedere zoodanige inrichting, waarvoor volgens de bepalingen der wet geen vergunning kan worden verleend."

Blijkens de gegeven toelichting op het onderdeel sub *a.* wil requirant onder het begrip „inrichting" van art. 1 der Hinderwet niet verstaan: „*iedere plaats of ruimte*, maar alleen *zaken*, die voor het bewaren van lompen zijn geschikt gemaakt, vervaardigd, resp. ingericht". Ter illustratie geeft hij, dat bodemlooze vaten ongeschikt zijn ter bewaring van vloeistoffen en welputten niet als kleerkasten kunnen worden gebezigd, om vervolgens open vaartuigen, als waarvan onderwerpelijk de rede is, als lompenbewaarplaatsen af te keuren.

Men kan het een aanvaarden zonder het ander. Dat bodemlooze vaten slechte reservoirs zijn en welputten minder goede kleerkasten geef ik grif toe, doch dat daarom een open vaartuig, dat naar het oordeel der Rechtbank daartoe: „doelmatig" was en daarvoor geregeld werd gebezigd, geene lompenbewaarplaats zou kunnen zijn, al is het daarvoor niet expressievelijk gebouwd, kan ik niet inzien. Art. 2 VII van meergenoemde wet immers eischt slechts de bestemming van roerende of onroerende zaken (vgl. H. R. 11 April 1910, W. 9029) „tot bewaring en verwerking van afval met name lompen" en waar nu die bestemming, zoowel als de bewaring en de verwerking der lompen wettig en overtuigend bewezen werd geacht, kon en mocht daaruit mitsdien met recht worden afgeleid, dat requirants vaartuig eene „inrichting" was, die door de bepalingen der Hinderwet wordt beheerscht.

Het onderdeel sub *b.* wil voor de toepassing dier wet eene scheiding maken tusschen inrichtingen waarvoor wel vergunning tot oprichting kan worden gevraagd en verleend en die, waarvoor dit niet mogelijk is en alleen op de eerste de strafbepalingen van toepassing verklaren, zoodat zij dan niet zouden gelden ten aanzien van requirant met betrekking tot diens vaartuig, dat als „inrichting" in den zin der Hinderwet niet wordt erkend.

Ik merk op, dat art. 22 zoo algemeen mogelijk ieder hoofd eener onderneming met straf bedreigt, indien hij zonder de vereischte vergunning eene in art. 2 omschreven inrichting in werking brengt of houdt, zoodat het gewild onderscheid slechts kunstmatig is en niet op de wet berust. Trouwens het hoofd eener absoluut verboden inrichting zou dan in voordeeliger positie zijn dan dat eener wellicht mogelijke en

van deze inconsequentie mag de wetgever niet worden verdacht.

Subsidiair is nog aangevoerd: „Schending, althans verkeerde toepassing, van de bovenvermelde artikelen der Hinderwet, in verband met de artt. 221, 239, 246, 247 en 256 Sv., door niet voldoende te motiveeren, dat het ten deze gebezigde vaartuig moet worden beschouwd, als eene bewaarplaats in den zin der Hinderwet."

Als bewijsmiddelen zijn gebruikt de aanwijzingen, voortvloeiende uit de erkentenis van den beklaagde en uit de getuigenverklaringen. Deze bewijsmiddelen nu behelzen, dat requirant in zijne ijzeren praam geregeld lompen opsloeg, sorteerde en ze opgeborgen hield tot aan hunne verzending. Uit die aanwijzingen, waarvan de kracht in cassatie onaantastbaar is, kon en mocht de bestemming dier praam tot bewaring en verwerking der lompen worden afgeleid, waarop dan de conclusie past, dat zij eene bij de Hinderwet verboden inrichting was.

Ik concludeer mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Nijpels;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij memorie: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het bestreden vonnis ten laste van den requirant, overeenkomstig de telastelegging bij dagvaarding, wettig en overtuigend is bewezen verklaard, dat hij, te Utrecht zonder de daartoe vereischte vergunning, in het tijdvak van 16 Juni 1916 tot en met 20 Juni 1916 in een vaartuig, hetwelk zich nu eens bevond in de Biltsche Grift, dan weer in een in gemelde Grift uitkomend langs den Blauwkapelschen weg gelegen water, een lompenbewaarplaats heeft in werking gehouden, zijnde hij toen hoofd dier onderneming;

dat dit feit voorts is gequalificeerd en de requirant te dier zake is veroordeeld als hierboven reeds is opgegeven;

O., dat de requirant, bij het daartegen in de eerste plaats gerichte cassatiemiddel onder *a.* en *b.* opkomt tegen de verwerping der door hem, blijkens het vonnis, gevoerde tweeledige verdediging, hierin bestaande, „dat bedoelde schuit niet zou zijn eene bewaarplaats van lompen in den zin der Hinderwet, wijl zij niet bepaaldelijk tot het bewaren van lompen zou zijn ingericht", en „dat de Hinderwet niet van toepassing is op inrichtingen gevestigd in of op vaartuigen, wijl ten aanzien van zoodanige inrichtingen niet zou kunnen worden voldaan aan de voorschriften door de wet gegeven ten aanzien der aanvrage om vergunning tot het oprichten van zoodanige inrichtingen", evenwel ten onrechte;

dat immers de Hinderwet in art. 22*a* het hoofd eener onderneming strafbaar stelt wegens het in werking brengen of houden, zonder de vereischte vergunning, van eene in art. 2 dier wet omschreven inrichting, en in gemeld art. 2 VII onder die inrichtingen noemt, die bestemd tot bewaring en verwerking van lompen, doch die wet nergens den eisch stelt, dat eene bewaarplaats van lompen bepaaldelijk daarvoor moet zijn ingericht, zoodat de bestemming in het gebruik als zoodanig voor toepassing der wet voldoende is;

dat derhalve de Rechtbank, na in haar vonnis te hebben vermeld, als haar door wettige bewijsmiddelen gebleken feiten en omstandigheden, dat het in de dagvaarding bedoelde vaartuig van 16 tot en met 20 Juni 1916, door den requirant in zijn lompenhandel dagelijks was gebezigd om daarin ingekochte lompen te bewaren en die lompen daarin door den getuige Spruijt te doen uitzoeken en verpakken, welke lompen gewoonlijk des avonds met paard en wagen uit dat vaartuig werden gehaald, maar ook wel eens tot den avond van den volgenden dag daarin verbleven, zooals bepaaldelijk is gebeurd in den nacht van 19 op 20 Juni 1916, — uit deze vastgestelde feiten en omstandigheden, zonder schending van een der in het middel aangehaalde artikelen der Hinderwet, heeft kunnen besluiten, dat bedoeld vaartuig was eene inrichting tot bewaring van lompen als in art. 2 VII der Hinderwet bedoeld;

dat, ver nits hieruit blijkt, dat de Rechtbank terecht de eerstgemelde verdediging van den requirant heeft verworpen, een onderzoek van de juistheid der daarvoor in haar vonnis aangevoerde en bij het middel bestreden gronden kan achterwege blijven;

dat de juistheid der tweede gevoerde verdediging volgt uit hetgeen is bewezen verklaard omtrent de plaatsen, waar het als lompenbewaarplaats gebruikte vaartuig zich op 16 tot en met 20 Juni 1916 heeft bevonden, daar niets den requirant belette, bij het aanvragen eener vergunning voor het aldaar oprichten of in werking houden van eene lompenbewaarplaats in een vaartuig als in deze gebezigd, al de formaliteiten te vervullen, daarvoor voor den aanvrager in art. 5 der Hinderwet voor-

geschreven, zoodat hier niet aanwezig was een geval als waarin de in het middel bestreden wetsuitlegging der Rechtbank toepassing kon vinden;

dat alzoo dit middel in geen zijner beide onderdeelen tot cassatie kan leiden;

O., dat het subsidiair voorgestelde middel hierop afstuit, dat de Rechtbank evengemelde bewezen feiten en omstandigheden heeft vermeld onder de bewijsmiddelen, waardoor zij verklaart het bewijs te hebben verkregen van het aan den requirant bij dagvaarding ten laste gelegde;

dat toch hetgeen daarbij vermeld wordt omtrent de bestemming en het gebruik van bedoeld vaartuig, duidelijk aantoont, dat de Rechtbank dit vaartuig beschouwt „als eene bewaarplaats in den zin der Hinderwet" op dezen grond, dat dit vaartuig was bestemd en dagelijks werd gebruikt tot het gedurende geruimen tijd bewaren van lompen in den lompenhandel van den requirant, zoodat de Rechtbank door die feiten en omstandigheden als boven is vermeld in haar vonnis op te nemen, hare bij het middel bestreden beslissing behoorlijk met redenen heeft omkleed;

dat bijgevolg ook dit middel is ongegrond;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

6 *Februari* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* n°. 206), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 28 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 434), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in de artikelen 52, tweede en derde lid, en 59, sub 1, 3 en 4, der Ongevallenwet 1901. S. 207.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 3 Januari 1917 n°. 7, afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien artikel 52, tweede lid, der Ongevallenwet 1901 (*Staatsblad* 1910 n°. 241), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 11 Februari 1911 (*Staatsblad* n°. 62);

Den Raad van State gehoord (advies van 23 Januari 1917, n°. 100);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 Februari 1917, n°. 230, afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te wijzigen Ons besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* n°. 206), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 28 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 434), en te bepalen als volgt:

Art. 1. In de tabel, welke bij Ons besluit van den 30sten Mei 1914 (*Staatsblad* n°. 219) is gesteld in de plaats van de tabel, gevoegd bij Ons besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* n°. 206), wordt nummer 447 gelezen als volgt:

Handelaars (het bedrijf van), daaronder al of niet begrepen het winkelhoudersbedrijf, met krachtwerktuig:		
wanneer van het voor premieberekening in aanmerking komend loon, dat in de onderneming wordt uitbetaald, in den regel wordt uitbetaald voor administratieve werkzaamheden:		
1. niet meer dan 30 ten honderd	0,40	1,87
2. meer dan 30, maar niet meer dan 55 ten honderd	0,40	1,35
3. meer dan 55, maar niet meer dan 75 ten honderd	0,40	0,86
4. meer dan 75, maar niet meer dan 90 ten honderd	0,40	0,49
5. meer dan 90 ten honderd . .	0,40	0,22

2. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 6den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 16 *Febr.* 1917.)

—

6 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende voorschriften ter bepaling van de hoeveelheid en de dichtheid van wort, alsook van het aantal hectolitergraden van bier, dat overeenkomstig artikel 28 der Bierwet 1916 is uitgevoerd S. 208.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 27 November 1916, n°. 104, Accijnzen;

Gelezen artikel 36 der Bierwet 1916;

Den Raad van State gehoord (advies van 5 December 1916, n°. 27);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 3 Februari 1917, n°. 103, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De hoeveelheid van het wort van een brouwsel wordt opgenomen terwijl dit zich nog in den bierketel en de wachtbakken bevindt, nadat de koking is afg loopen.

Daartoe wordt, nadat de vloeistof voldoe de tot rust is gekomen, d in de §§ 2 en 3 van artikel 9 der voormelde wet bedoelde peilstok loodrecht in de bierketel of den wachtbak gebracht en de stand van het vocht daarop afgelezen, of, indien een in die §§ bedoeld peilglas is aangebracht, de hoogte van den vloeistofspiegel op de schaal afgelezen, zonder dat met de stijging van het vocht langs de wanden van het glas rekening wordt gehouden.

Nadat uit de bevonden vloeistofhoogte de daarmede overeenstemmende hoeveelheid is afgeleid, wordt op deze laatste eene vermindering toegepast, bedragende:

bij eene warmte van de vloeistof:

				boven 98° C.	4,2	ten honderd,	
van boven	90	tot en met	98°	„	3,8	„	„
„ „	80	„ „	90°	„	3,1	„	„
„ „	70	„ „	80°	„	2,4	„	„
„ „	60	„ „	70°	„	1,8	„	„
„	50	„ „	60°	„	1,3	„	„
„ „	40	„ „	5°	„	0,9	„	„
„ „	30	„ „	40°	„	0,5	„	„

De einduitkomst, aanwijzende de hoeveelheid wort bij 17½° Celsius, wordt uitgedrukt in hectoliters; onderdeelen hiervan worden verwaarloosd.

2. Ter bepaling van de dichtheid wordt eene proef van het wort afgekoeld tot een warmtegraad tusschen 10° en 25° Celsius, doch dien van 17½° Celsius, zooveel mogelijk nabij komende. Het verschil in dichtheid van het wort met die van zuiver water van dezen laatsten warmtegraad, wordt vervolgens opgenomen met behulp van een densimeter, waarop de uitkomst tot in twintigsten van graden nauwkeurig kan worden afgelezen. De stijging van de vloeistof langs den steel van het instrument blijft hierbij buiten beschouwing.

Voor iedere twee en een halven graad van den honderddeeligen thermometer, die de vloeistof warmer is dan 17½° Celsius, wordt het afgelezen verschil in dichtheid met een twintigste graad vermeerderd, voor iedere twee en een halven graad die zij kouder is, met een twintigste graad verminderd.

Geschiedt de bepaling der dichtheid door of onder medewerking van ambtenaren van het Laboratorium van he Departement van Financiën, dan is het gebruik, ook van andere werktuigen dan densimeters, geoorloofd.

De verkregen dichtheid wordt steeds uitgedrukt in graden e tienden van graden, met verwaarloozing van onderdeelen, kleiner dan tienden van graden.

3. Het aantal hectolitergraden van het wort, gebezigd voor de bereiding van bier, dat overeenkomstig artikel 28 der voormelde wet ten uitvoer is aangegeven, wordt afgeleid uit de hoeveelheid uitgevoerd bier en de dichtheid bij 17½° Celsius van twee vloeistoffen, waarvan de eene in het gehalte aan opgeloste vaste stoffen, de andere in alcoholgehalte met het te onderzoeken bier gelijk staat.

Deze vloeistoffen worden verkregen door een zeker volumen van het te onderzoeken bier in een distillatietoestel af te stoken, en zoowel het afgestookte als het overgehaalde vocht elk afzonderlijk met water aan te vullen tot het oorspronkelijke van het bier afgemeten volumen.

Van deze beide vloeistoffen wordt vervolgens met behulp van een pycnometer de dichtheid bij 17½° Celsius bepaald.

De bij dit besluit gevoegde tafel wijst voor elke bevonden dichtheid van het overgehaalde vocht het getal aan, waarmede de bevonden dichtheid van het afgestookte vocht moet worden vermeerderd, om de dichtheid bij 17½° Celsius te leeren kennen van het wort, gebezigd voor de bereiding van het onderzochte bier.

Het verschil tusschen deze laatste dichtheid en die van zuiver water bij dezelfde temperatuur, uitgedrukt in graden en tienden van graden al bedoeld in artikel 1 der Bierwet 1916 en vermenigvuldigd met de in hectoliters en liters uitgedrukte hoeveelheid van het ten uitvoer aangegeven bier, waarvan het onderzochte monster afkomstig is, levert, na verwaarloozing van onderdeelen, kleiner dan tienden van hectolitergraden, het in den aanvang dezer bedoelde aantal hectolitergraden op.

4. De opneming, bedoeld bij het vorig artikel, geschiedt in het laboratorium van het Departement van Financiën, door de daaraan verbonden ambtenaren.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 6den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 9 *Februari* 1917.)

TABEL, *bedoeld in artikel 3 van het besluit.*

Dichtheid van het overgehaalde vocht.	Getal waarmede de bevonden dichtheid van het afgestookte vocht moet worden vermeerderd ter verkrijging van de dichtheid bij 17½° Celsius van het wort, gebezigd voor de bereiding van het onderzochte bier.
1.	2.
0.9880	0.0517
1	0.0512
2	0.0507
3	0.0501
4	0.0496
5	0.0490
6	0.0484
7	0.0478
8	0.0473
9	0.0467
0.9890	0.0462
1	0.0456
2	0.0451
3	0.0446
4	0.0441
5	0.0436
6	0.0431
7	0.0426
8	0.0421
9	0.0416
0.9900	0.0411
1	0.0406
2	0.0401
3	0.0397
4	0.0392
5	0.0388
6	0.0384
7	0.0379
8	0.0375
9	0.0370
0.9910	0.0366
1	0 0361
2	0.0357
3	0.0353
4	0.0348
5	0.0344
6	0.0339
7	0.0335
8	0.0330
9	0.0326
0.9920	0.0321
1	0,0317
2	0.0312
3	0.0307
4	0.0302
5	0.0297
6	0.0292
7	0.0287
8	0.0282
9	0.0277
0.9930	0.0271
1	0.0266
2	0.0262
3	0.0257
4	0.0252
5	0.0247

Dichtheid van het overgehaalde vocht.	Getal waarmede de bevonden dichtheid van het afgestookte vocht moet worden vermeerderd ter verkrijging van de dichtheid bij 17½° Celsius van het wort, gebezigd voor de bereiding van het onderzochte bier.
1.	2.
0.9936	0.0242
7	0.0237
8	0.0232
9	0.0227
0.9940	0.0222
1	0.0218
2	0.0213
3	0.0209
4	0.0204
5	0.0200
6	0.0196
7	0.0191
8	0.0186
9	0.0182
0.9950	0.0178
1	0.0173
2	0.0169
3	0.0164
4	0.0160
5	0.0155
6	0.0151
7	0.0147
8	0.0142
9	0.0138
0.9960	0.0134
1	0.0129
2	0.0124
3	0.0120
4	0.0116
5	0.0111
6	0.0107
7	0.0102
8	0.0098
9	0.0093
0.9970	0.0089
1	0.0084
2	0.0080
3	0.0076
4	0.0071
5	0.0067
6	0.0062
7	0.0058
8	0.0053
9	0.0049
0.9980	0.0045
1	0.0040
2	0.0036
3	0.0031
4	0.0027
5	0.0022
6	0.0018
7	0.0013
8	0.0009
9	0.0005
0.9990	0.0000

Behoort bij Koninklijk besluit van 6 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 208).

Mij bekend,

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

7 *Februari* 1917. MISSIVE van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aan de Gedeputeeede Staten der provinciën, betreffende verkoop van rubber door burgemeesters-strandvonders.

Ik heb de eer Uw college te berichten, dat, blijkens mededeeling van de Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij, een der burgemeesters-strandvonders eene partij aangespoelde rubber ver boven den marktprijs heeft verkocht. Daar ingevolge eene door de N.O.T. getroffen regeling de bonafide consument tegen lagen prijs rubber kan betrekken, wordt uit den hoogen prijs, die in het onderhavige geval is betaald, opgemaakt, dat de bewuste partij werd gekocht met de bedoeling deze frauduleus uit te voeren.

Om te voorkomen, dat dergelijke rubber in verkeerde handen komt, zou het mij aangenaam zijn, indien Uw college de burgemeesters-strandvonders in Uw gewest zou willen verzoeken onder de tegenwoordige tijdsomstandigheden bij openbaren verkoop van rubber, op grond van de artt. 554 en 557 van het Wetb. van Kooph., als voorwaarde te stellen, dat de rubber slechts verkocht wordt aan personen, die bereid zijn met de N.O.T. een contract te sluiten en bankgarantie te stellen en dat de aflevering eerst zal plaats hebben, nadat door genoemde maatschappij bevestigd is, dat deze formaliteiten vervuld zijn. Van die voorwaarde zal door de burgemeesters-strandvonders in de aan de verkoopingen voorafgaande aankondigingen mededeeling zijn te doen. (Gem.-stem.)

—

8 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende bepaling van den datum, waarop de Oorlogsmolestverzekeringswet 1915 in werking zal treden. S. 209.

Bepaald op 9 *Februari* 1917.

—

8 *Februari* 1917. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, houdende bepalingen betreffende de uitvoering van de Oorlogsmolestverzekeringswet 1915.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Overwegende, dat de Oorlogsmolestverzekeringswet 1915 op 9 Februari in werking treedt:

Heeft goedgevonden:

vast te stellen de navolgende

BEPALINGEN *betreffende de uitvoering van de Oorlogsmolestverzekeringswet 1915.*

§ 1. ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 1. De Staat der Nederlanden stelt zich van 9 Februari 1917 af beschikbaar om volgens de bepalingen der Oorlogsmolestverzekeringswet 1915 in het belang van Nederlandsche scheepvaart, handel en nijverheid tegen het gevaar van molest in verband met den tegenwoordigen oorlogstoestand herverzekeringsovereenkomsten met Nederlandsche verzekeraars aan te gaan en, in de gevallen in art. 3 der wet bedoeld, verzekeringen te sluiten op casco's en vrachten van Nederlandsche schepen en op goederen, die in Nederlandsche of neutrale schepen vervoerd worden of zullen vervoerd worden en waarbij Nederlandsche belangen zijn betrokken.

Aanneming der verzekeringen.

2. Deze herverzekeringen en verzekeringen worden gesloten door tusschenkomst van de gemachtigden der Regeering.

3. De gemachtigden hebben te allen tijde het recht herverzekeringen en verzekeringen zonder opgave van redenen te weigeren.

4. Herverzekering en rechtstreeksche verzekering van goederen zonder opgave van bootnaam, is slechts bij uitzondering mogelijk, na machtiging van den Minister.

Voorwaarden en premiën.

5. Herverzekeringen en verzekeringen worden geacht gesloten te zijn op de door de Amsterdamsche en Rotterdamsche Molestcommissie vastgestelde conditiën.

6. De minimum premiën en de bijzondere voorwaarden worden voor den duur van een vooruit te bepalen termijn door den Minister na overleg met de Commissie van Advies en de gemachtigden der Regeering vastgesteld.

Indien een verzekerd schip niet binnen een termijn, welke door de gemachtigden wordt vastgesteld, maar niet langer mag zijn dan veertien dagen, de reis onderneemt, of verzekerde goederen niet binnen dien termijn worden verscheept, loopt het risico door tegen de dan, overeenkomstig het eerste lid van dit artikel, geldende premie.

In buitengewone omstandigheden kan de Minister de premiën binnen deze vastgestelde termijnen verhoogen, ook zonder overleg met de Commissie van Advies.

De vaststellingen en wijzigingen zullen intijds

aan de vereenigingen van assuradeuren en makelaars te Amsterdam en te Rotterdam worden medegedeeld.

Verzekerde som op schepen.

7. De verzekeringen zullen worden gesloten tot hoogstens de bedragen, die op de schepen tegen het gewone zeegevaar zijn verzekerd.

Is de gewone verzekering aangevuld door eene verzekering op „behouden varen", dan zal de verzekering met inbegrip van het eigen risico van den verzekerde worden gesloten tot hoogstens de som van de bedragen der gewone verzekering en van die op „behouden varen".

8. Mocht, wanneer de molestverzekering op een schip bij den Staat wordt gesloten, op dat schip geen gewone verzekering tegen zeegevaar gesloten zijn, dan geschiedt de molestverzekering bij den Staat, met inbegrip van het eigen risico van den verzekerde tot een bedrag van hoogstens f 450 per bruto registerton op koopvaardijschepen niet ouder dan tien jaren en van f 300 per bruto registerton op oudere koopvaardijschepen.

9. Mocht de waarde van een koopvaardijschip naar het oordeel van den eigenaar hooger zijn dan het bedrag op de in art. 7 beschreven wijze gevonden, dan zal op zijn verlangen de verzekering tot een hooger bedrag kunnen worden gesloten, ten hoogste tot het bedrag op de wijze in art. 8 omschreven, berekend.

10. Voor andere dan koopvaardijschepen (sleepbooten, baggermolens en dergelijke) zal de Minister in elk geval bepalen tot welk bedrag verzekering zal kunnen geschieden, voor zoover deze niet voor het gewone zeegevaar verzekerd zijn.

11. In geen geval zal op een casco, vracht en andere reederijbelangen gezamenlijk een hooger bedrag dan f 2,000,000 door den Staat verzekerd worden.

Verzekerde som bij goederen.

12. De verzekeringen zullen in geen geval hooger mogen zijn dan de bedragen, die op de goederen tegen het gewone zeegevaar zijn verzekerd, eventueel verhoogd met het bedrag eener verzekering op meerdere waarde (winst). Indien geen verzekering tegen het gewone zeegevaar gesloten is, geldt als regel dat de verzekering gesloten wordt tot hoogstens het bedrag der factuurwaarde met inbegrip van vracht tot de bestemming en assurantiepremie, vermeerderd met 10 pCt.

13. De Staat zal aan de verzekering op goederen in eenzelfde schip tot geen hooger bedrag deelnemen dan f 4,000,000 op goederen, met dien verstande, dat op geldswaarden en edelgesteenten hoogstens f 1,000,000 zal worden verzekerd.

Premiebetaling.

14. Alle aan den Staat verschuldigde premiën zijn dadelijk opvorderbaar. Zij zijn betaalbaar bij de Nederlandsche Bank tegen quitantie, gecontrasigneerd door de gemachtigden, die de herverzekeringen gesloten hebben.

15. De Minister verleent den gemachtigden der Regeering de bevoegdheid om alle bescheiden, voor zooverre deze betrekking hebben op de Oorlogsmolestverzekeringswet 1915, namens de Nederlandsche Regeering te teekenen.

16. De Minister behoudt zich het recht voor deze algemeene bepalingen en de volgende bijzondere bepalingen binnen de grenzen door de wet gesteld, en na overleg met de Commissie van Advies te wijzigen, van welke wijziging mededeeling zal worden gedaan in de *Staatscourant*, met bijzondere kennisgeving aan de Vereenigingen van Assuradeuren en Makelaars te Amsterdam en te Rotterdam.

§ 2. BIJZONDERE BEPALINGEN.

A. *Betreffende herverzekering.*

17. Verzekeraars, die toegelaten wenschen te worden om bij den Staat herverzekeringen te sluiten, moeten zich schriftelijk tot een der gemachtigden wenden, met opgave van de maxima, die zij eventueel voor eigen rekening wenschen te houden. De gemachtigden doen van deze opgaven mededeeling aan den Minister, en deze stelt vast, welke verzekeraars zullen worden toegelaten.

De Minister behoudt zich het recht voor in eze toelating wijzigingen aan te brengen, telkens wanneer hem dat goed dunkt.

18. Indien een verzekeraar herverzekering door den Staat wenscht, zal hij zich met het verzoek daartoe tot een der gemachtigden moeten wenden, onder mededeeling van alle die verzekering betreffende bijzonderheden en onder uitdrukkelijke vermelding van het minimum bedrag, dat de maatschappij, waarvoor hij de herverzekering verlangt, voor eigen risico zal houden.

Hij kan zich tot een der gemachtigden wenden, hetzij rechtstreeks, hetzij door tusschenkomst van den makelaar of commissionair, die de oorspronkelijke verzekering gesloten heeft.

19. De voorwaarden van de oorspronkelijke verzekering mogen niet in strijd zijn met de

door den Minister bij deze vastgestelde en nog vast te stellen regelen en de premiën niet lager dan door den Minister vast te stellen.

20. De herverzekerde is verplicht:

1°. van alle aan hem of haar aangemelde schade en van alle daarop betrekking hebbende berichten onmiddellijk aan den gemachtigde, door wiens tusschenkomst de herverzekering gesloten is, mededeeling te doen;

2°. zich omtrent de afdoening der schaden, voor zooveel het door den Staat overgenomen aandeel betreft, vooraf te verstaan met den genoemden gemachtigde, welke laatste in deze niet bevoegd is te handelen, zonder voorafgaande goedkeuring van den Minister.

21. Indien de vordering tegen de herverzekerden namens den Minister door den gemachtigde is goedgekeurd, zal de herverzekerde zoo spoedig mogelijk door den gemachtigde in staat gesteld worden om aan den verzekerde of aan den makelaar of commissionnair der oorspronkelijke verzekering, een quitantie-formulier te overhandigen, van het fiat van den gemachtigde voorzien, waarop de oorspronkelijke verzekerde het door den Staat verschuldigde aandeel der schade bij de Nederlandsche Bank ontvangen kan; alles met inachtneming van art. 2 der Oorlogsmolestverzekeringswet 1915.

22. De Staat behoudt zich het recht voor om in termijnen te betalen, tegen vergoeding van eene rente van 6 pCt. per jaar over het nog niet betaalde gedeelte der schade, welke rente aanvangt, zoodra de betaling verschuldigd is. Nochtans zal het geheele bedrag der schade moeten betaald zijn binnen een termijn van zes maanden na goedkeuring van schadepapieren.

23. Nederlandsche verzekeraars genieten eene herverzekeringsprovisie van 5 pCt. der netto premiën (zijnde bruto-premiën na aftrek van makelaars-, commissionnairs- en eventueel agenten-provisiën, welke te zamen genomen niet meer dan 5 pCt. der bruto-premiën mogen bedragen.)

Van deze provisiën mag in geenerlei vorm aan verzekerden, noch aan commissionnairs of makelaars in assurantiën, eenige uitkeering worden gedaan of toegezegd; bij overtreding van deze bepaling zal de verzekeraar, die de uitkeering heeft gedaan of toegezegd, niet meer tot herverzekering worden toegelaten.

24. Voor zoover de wet en deze bepalingen zulks toelaten, worden de aan de beurzen te Amsterdam en te Rotterdam bestaande usantiën gevolgd.

B. *Betreffende rechtstreeksche verzekering.*

25. De rechtstreeksche verzekeringen worden aangenomen door tusschenkomst van Nederlandsche assurantiema kelaars en vóór 1 Januari 1917 gevestigde Nederlandsche commissionnairs in assurantiën.

Deze makelaars en commissionnairs genieten eene provisie van 5 pCt. der bruto-premiën. Van deze provisie mag in geenerlei vorm aan den verzekerde eenige uitkeering worden gedaan of toegezegd; bij overtreding van deze bepaling zal de makelaar of commissionnair, die de uitkeering heeft gedaan of toegezegd, niet meer als tusschenpersoon worden toegelaten.

26. Bij verzekering van schepen zijn de verzekerden op straffe van nietigheid der verzekering verplicht voor minstens 20 pCt. der verzekerde waarden eigen risico te loopen.

Wanneer op het verzekerde schip scheepsverband is gevestigd, geldt deze bepaling niet, voor zoover de hypotheek 80 pCt. der verzekerde waarde te boven gaat.

Bovendien kan met bijzondere toestemming van den Minister ook in andere gevallen van het in het eerste lid van dit artikel bepaalde worden afgeweken.

27. Elke schade zal door den Minister, na goedkeuring der schadepapieren, ten spoedigste geregeld worden, en het bedrag daarvan ter beschikking van de verzekerden worden gesteld bij de Nederlandsche Bank.

De Staat behoudt zich het recht voor om in termijnen te betalen, tegen vergoeding van eene rente van 6 pCt. per jaar over het nog niet betaalde gedeelte der schaden, welke rente aanvangt, zoodra de betaling verschuldigd is.

Nochtans zal het geheele bedrag der schade moeten betaald zijn binnen een termijn van 6 maanden na goedkeuring der schadepapieren.

§ 3. REGELING IN GEVAL VAN GESCHILLEN.

28. Alle geschillen, tusschen partijen gerezen, waaromtrent in der minne geen oplossing kan worden verkregen, zullen in hoogste ressort worden beslist door drie scheidsmannen, van welke een door elk der beide partijen zal worden benoemd en de derde door de twee aldus benoemden te zamen.

29. Indien eene der partijen veertien dagen na sommatie door de wederpartij bij aangeteekenden brief, waarin deze tevens den door haar benoemden scheidsman en diens aanneming van den hem opgedragen last mededeelt, in gebreke blijft ook van haar kant een scheids-

man te benoemen en van diens benoeming en aanneming van den hem opgedragen last bij aangeteekenden brief kennis te geven aan de wederpartij, of wanneer de twee benoemde scheidsmannen het binnen veertien dagen na deze kennisgeving niet eens zijn geworden over de benoeming van den derden, vervalt de benoeming van de reeds aangewezenen en geschiedt de benoeming van de drie scheidsmannen ten verzoeke van de meest gereede partij door den rechter, welke bevoegd zoude zijn geweest om kennis te nemen van het geschil, bijaldien het compromis geen plaats had gehad.

30. Deze scheidsmannen zullen als goede mannen naar billijkheid in hoogste ressort uitspraak doen, renuntieerende de partijen van elk appèl en belovende zich aan de uitspraak zonder voorbehoud te zullen onderwerpen.

31. Elk der partijen zal het recht hebben te vorderen, dat eene behoorlijke akte van compromis over en weder geteekend wordt.

Beide partijen zijn gehouden aan de scheidsmannen de door dezen gewenschte inlichtingen en bewijzen te verschaffen.

32. Het honorarium van de scheidsmannen wordt door de in het ongelijk gestelde partij gedragen.

33. Voor zoover uit de voorgaande artikelen niet uitdrukkelijk het tegendeel voortvloeit, gelden de bepalingen in het derde boek van het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering voor de uitspraken van scheidsmannen vervat.

's Gravenhage, 8 Februari 1917.

De Minister voornoemd, POSTHUMA.

---

9 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van het Mijnreglement 1906. S. 210.

WIJ WILHELMINA, enz.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 8 December 1916, n°. 9755, afdeeling Nijverheid;

Gelet op de wet van 27 April 1904 (*Staatsblad* n°. 73), houdende nadere bepalingen betreffende de mijnontginning, met wijziging der wet van 21 April 1810 (*Bulletin des lois* n°. 285);

Gelet op Ons besluit van 22 September 1906 (*Staatsblad* n°. 248) tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van genoemde wet van 27 April 1904 (*Staatsblad* n°. 73), aangevuld bij Ons besluit van 13 October 1916 (*Staatsblad* n°. 474);

Den Raad van State gehoord, advies van 23 Januari 1917, n°. 102;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 5 Februari 1917, n°. 1140, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I.

Het opschrift van hoofdstuk X van Ons besluit van 22 September 1906 (*Staatsblad* n°. 248) — het Mijnreglement 1906 — wordt gelezen als volgt: Werktuigen, werktuigdeelen, drijfwerken en gereedschappen.

Artikel II.

De paragrafen 2, 3 en 4, alsmede het opschrift van paragraaf 1 van hoofdstuk X van het in artikel I genoemd Reglement, vervallen.

Achter hoofdstuk X wordt een nieuw hoofdstuk ingevoegd, luidende:

HOOFDSTUK X *A*.

Electrische Inrichtingen.

Algemeene bepalingen.

Art. 171. *a.* Sterkstroominstallaties. Hieronder worden verstaan electrische inrichtingen, welke met eene spanning van meer dan 50 Volt gedreven worden of waarbij de totale energie, welke in werking kan treden, meer dan 100 Watt bedraagt.

b. Spanning. Hieronder wordt verstaan de effectieve spanning, en wel, tenzij uitdrukkelijk anders bepaald is, die van eene leiding ten opzichte van de aarde.

c. Installaties voor lage spanning. Hieronder worden verstaan sterkstroom-installaties, bij welke het niet mogelijk is, dat in normale omstandigheden tusschen eene der leidingen en de aarde eene hoogere spanning dan 300 Volt kan optreden.

Bij accumulatorenbatterijen wordt de ontlaadspanning als de spanning in normale omstandigheden beschouwd.

d. Installaties voor hooge spanning. Hieronder worden verstaan alle niet in *c* bedoelde sterkstroom-installaties.

e. Onbrandbare voorwerpen. Hieronder worden verstaan voorwerpen, die niet kunnen vlamvatten of na aan eene vlam blootgesteld geweest te zijn, niet van zelf verder branden.

f. Electrische bedrijfsruimten. Hieronder worden verstaan ruimten, welke bepaaldelijk bestemd zijn voor de opstelling van electrische werktuigen of toestellen en in den regel slechts door deskundig personeel betreden worden.

g. Afgesloten electrische bedrijfsruimten. Hieronder worden verstaan electrische bedrijfsruimten, welke slechts nu en dan door deskundig personeel betreden worden, overigens afgesloten zijn en alleen door dit personeel ontsloten worden.

h. Vochtige ruimten. Hieronder worden verstaan ruimten, waarin door neerslagen of verontreinigingen het behouden van eene normale isolatie wordt bemoeilijkt of de weerstand van het lichaam der daarin vertoevende personen ten opzichte van de aarde belangrijk wordt verminderd.

i. Bedrijfs- en bergruimten met brandgevaar. Hieronder worden verstaan ruimten, waarin licht ontvlambare stoffen worden bereid, verwerkt of bewaard, of waarin ten gevolge van het bedrijf brandbare gassen, dampen, stof of vezels kunnen gevormd worden of zich kunnen verspreiden.

k. Bedrijfs- en bergruimten met ontploffingsgevaar. Hieronder worden verstaan ruimten, waarin ontplofbare stoffen worden bereid, verwerkt of bewaard of waarin zich ten gevolge van het bedrijf ontplofbare mengsels kunnen vormen, met uitzondering van accumulatorenruimten.

l. Buitenleidingen. Hieronder worden verstaan bovengrondsche leidingen, die buiten gebouwen liggen en niet van eene beschuttende metalen omkleeding, noch van eene beschuttende omkokering zijn voorzien, met uitzondering van sleep- en contactleidingen.

Art. 171*bis*. 1. Het in de volgende artikelen van dit hoofdstuk voorgeschrevene geldt voor mijnen waar electrische werktuigen, toestellen of leidingen aanwezig zijn, behoorende tot een sterkstroominstallatie.

2. De terzijde met een streep gemerkte bepalingen gelden uitsluitend voor de ondergrondsche werken.

3. De overige bepalingen gelden voor de bovengrondsche werken, en, voor zoover geen bepalingen, als bedoeld in de voorgaande alinea voor de ondergrondsche werken zijn voorgeschreven, ook voor deze laatste.

Art. 172. 1. Bij elke electrische installatie van meer dan 100 lampen of meer dan 5 electromotoren en in elk electrisch centraalstation moet aanwezig zijn een steeds bijgewerkte en voldoend duidelijke schematische voorstelling, welke in hoofdtrekken aangeeft de stroomsoorten en spanningen, het aantal, de soort en het vermogen der generatoren, transformatoren en accumulatoren, de wijze van uitschakeling en beveiliging van de afzonderlijke deelen der installatie, de koperdoorsnede der leidingen en het aantal, de soort en het vermogen der hierop aangesloten verbruikstoestellen.

2. Waar dit voor de veiligheid wenschelijk is, moet in de ondergrondsche werken eveneens een dergelijk schema, benevens een plan der electrische inrichting geheel of gedeeltelijk aanwezig zijn.

3. Vóór den aanvang der installatiewerkzaamheden, welke moeten dienen voor nieuwe inrichtingen of voor belangrijke uitbreidingen en vernieuwingen, moeten aan den Hoofdingenieur der Mijnen tijdig twee exemplaren zijn ter hand gesteld van de schematische voorstelling, waarnaar gewerkt zal worden.

Art. 172*bis*. Het bovengrondsche hoofdschakelstation en de belangrijke stroomverdeel- of verbruikstations van het net in de ondergrondsche werken, moeten telefonisch met elkaar zijn verbonden.

Art. 173. 1. Alle blanke deelen eener installatie voor lage spanning, welke onder spanning kunnen komen te staan, moeten deugdelijk en doelmatig tegen aanraking zijn beschermd.

2. Het in het voorgaande lid bepaalde geldt niet:

a. voor de collectoren en sleepringen van generatoren en motoren, benevens voor deelen van electrische toestellen, voor zoover de eischen van de bediening zich tegen nakoming van die bepaling verzetten en zij niet zijn opgesteld in vochtige ruimten;

b. voor de deelen eener installatie in electrische en afgesloten electrische bedrijfsruimten, tenzij die deelen een bijzonder gevaar kunnen opleveren;

c. voor blanke deelen bij spanningen tot en met 110 Volt, behoorende tot electro-chemische toestellen, mits doeltreffende maatregelen genomen zijn tegen de schadelijke gevolgen van eene aanraking;

d. voor sleep-, contact- en buitenleidingen, indien deze door hare ligging of de wijze van aanleg in normale omstandigheden geen gevaar kunnen opleveren.

3. In de ondergrondsche werken kan in het geval, genoemd in het tweede lid onder *a*, door den Hoofdingenieur der Mijnen ontheffing verleend worden van de beschermingen, bedoeld in het eerste lid.

Art. 173*bis*. 1. Alle blanke, zoomede alle van eene isoleerende bekleeding voorziene deelen eener installatie voor hooge spanning, welke onder spanning kunnen komen te staan, moeten deugdelijk en doelmatig tegen aanraking zijn beschermd.

2. Het in het voorgaande lid bepaalde geldt niet:

a. voor de collectoren, sleepringen en wikkelingen van generatoren, motoren en transformatoren tot en met 500 Volt spanning, be-

nevens voor deelen van electrische toestellen tot en met dezelfde spanning, voor zoover de eischen van de bediening zich tegen nakoming van de bepaling verzetten en zij niet zijn opgesteld in vochtige ruimten;

b. voor de deelen eener installatie in electrische bedrijfsruimten bij gelijkstroom tot en met 1200 Volt spanning, indien een deugdelijke en doelmatige isoleerende vloer voor het bedienend personeel aanwezig is;

c. voor de deelen eener installatie in afgesloten electrische bedrijfsruimten, tenzij die deelen een bijzonder gevaar kunnen opleveren;

d. voor sleep-, contact- en buitenleidingen, indien deze door hare ligging of de wijze van aanleg in normale omstandigheden geen gevaar kunnen opleveren.

3. In de ondergrondsche werken kan in de gevallen genoemd in het tweede lid onder *a* en *b*, door den Hoofdingenieur der Mijnen ontheffing verleend worden van de beschermingen bedoeld in het eerste lid.

4. In de ondergrondsche werken moeten de beschermingen bij hooge spanning zoodanig zijn aangebracht, dat zij slechts door middel van gereedschap kunnen worden verwijderd.

Art. 174. 1. Alle metalen deelen, die zich in de nabijheid bevinden van onder hooge spanning staande deelen eener installatie en waarmede personen in aanraking kunnen komen, moeten, tenzij zulks ingevolge een der bepalingen van dit besluit verboden of niet noodzakelijk is, deugdelijk met de aarde zijn verbonden.

2. In de ondergrondsche werken geldt het in het vorige lid bepaalde eveneens voor de metalen deelen, die zich in de nabijheid van onder lage spanning staande deelen eener sterkstroominstallatie bevinden, behoudens ontheffing door den Hoofdingenieur der Mijnen.

3. Als aardverbinding geldt eene deugdelijke metallieke verbinding met metalen platen, rails, buizennetten en dergelijke, welke goed geleidend in de aarde zijn gelegd of met de aarde zijn verbonden.

4. De metaaldoorsnede voor aardverbindingen uit koper of aluminium moet bij electrische werktuigen, toestellen en overige inrichtingen tenminste gelijk zijn aan die van een der toevoerleidingen tot een maximum van 25 m.M².,doch mag niet minder zijn dan 6 m.M².

5. De metaaldoorsnede van aardverbindingen uit ijzer moet tenminste tweemaal zoo groot zijn als die der overeenkomstige koperdoorsnede.

6. Leidingen, dienende voor de verbinding met de aarde, moeten zoodanig zijn aangelegd, dat zij beschermd zijn tegen mechanische en chemische beschadigingen.

Art. 174*bis*. 1. In de ondergrondsche werken moeten electrische werktuigen of toestellen van eene isoleering zijn voorzien, die den meest mogelijken waarborg biedt tegen de schadelijke inwerking van vocht en mijnlucht.

2. In de ondergrondsche werken moeten alle electrische werktuigen of toestellen zooveel mogelijk op droge en geventileerde plaatsen zijn opgesteld.

3. In de ondergrondsche werken mogen, behoudens in de onmiddellijke nabijheid der schachten, door welke de kabels naar beneden gevoerd zijn, electrische werktuigen of toestellen voor hooge spanning slechts zijn aangebracht op plaatsen, waar zulks door den Hoofdingenieur der Mijnen is toegestaan.

4. In de ondergrondsche werken is de Hoofdingenieur der Mijnen, bestuurders van de mijn gehoord, bevoegd nadere voorschriften te geven ten opzichte van electrische werktuigen of toestellen, welke een bijzonder gevaar kunnen veroorzaken, of wel het gebruik dezer werktuigen of toestellen te verbieden.

Art. 175. De toegangen tot afgesloten electrische bedrijfsruimten mogen aan de binnenzijde niet voorzien zijn van inrichtingen, die het ontsluiten aan de buitenzijde verhinderen.

Art. 175*bis*. Overal, waar aanraking der leidingen of toestellen gevaar kan opleveren, bijvoorbeeld bij onder hooge spanning staande deelen of in vochtige ruimten, moeten op geschikte plaatsen doelmatige en duidelijke waarschuwingsborden of -teekens zijn aangebracht.

Art. 176. Het optreden van hooge spanning in stroomketens voor lage spanning, moet door doel reffende maatregelen worden verhinderd of in zijne gevolgen onschadelijk worden gemaakt.

Isolatietoestand.

Art. 176*bis*. 1. Iedere installatie moet een voldoenden isolatietoestand bezitten.

2. De isolatie van eene installatie voor lage spanning, met uitzondering der deelen in het vierde lid genoemd, moet zoodanig zijn, dat het stroomverlies in elk gedeelte tusschen twee smeltstukken of achter het laatste smeltstuk bij de bedrijfsspanning één milli-ampère niet te boven gaat.

3. Bij de ondergrondsche werken mag het stroomverlies, bedoeld in het vorige lid, niet meer dan 5 milli-ampère bedragen.

4. Electrische werktuigen, accumulatoren, transformatoren en buitenleidingen, zoomede

die gedeelten van installaties, welke in vochtige ruimten zijn aangebracht, behoeven aan het bepaalde in het tweede lid niet te voldoen. Indien eene omvangrijke installatie vochtige gedeelten bevat, moeten deze bij de meting van den isolatietoestand zijn uitgeschakeld en moeten de droge gedeelten aan de bepaling in het tweede lid voldoen.

Electrische werktuigen en transformatoren.

Art. 177. 1. Electrische werktuigen moeten zijn voorzien van een metalen schild, aangevende het normale vermogen, de normale spanning, de stroomsterkte, het aantal omwentelingen per minuut en bovendien bij draaistroommotoren de rotorspanning.

2. Electrische werktuigen moeten zoo zijn geplaatst, dat onderhoud en contrôle zonder gevaar kunnen geschieden.

3. Electrische werktuigen moeten zoodanige afmetingen hebben, dat zij bij de grootste stroomsterkte, welke bij normaal gebruik kan voorkomen, geen gevaarlijke temperatuur kunnen bereiken.

Art. 177*bis*. Electrische werktuigen en transformatoren moeten zoodanig zijn opgesteld of beschermd, dat eventueel optredende vuurverschijnselen geen ontvlamming van brandbare stoffen kunnen veroorzaken.

Art. 178. Electrische werktuigen voor hooge spanning moeten òf goed geïsoleerd zijn opgesteld en in dat geval omgeven zijn door een deugdelijken isoleerenden vloer, welke tevens moet dienen als standplaats voor hen, die bij het werktuig werkzaam zijn, en daartoe doelmatig moet zijn ingericht, òf zij moeten met de aarde, en voor zoover de omringende vloer geleidend is, ook met dezen geleidend zijn verbonden.

Art. 178*bis*. 1. Transformatoren voor hooge spanning moeten òf in met de aarde verbonden metalen kasten zijn ingesloten, òf zij moeten in bijzondere afgesloten, uitsluitend daarvoorbestemde brandvrije ruimten zijn opgesteld.

2. Het in het vorige lid bepaalde geldt niet voor transformatoren in afgesloten electrische bedrijfsruimten en voor die, welke slechts met gebruikmaking van bijzondere hulpmiddelen toegankelijk zijn, mits hunne jukken of bakken met de aarde zijn verbonden.

3. Transformatoren voor hooge spanning, met uitzondering van meettransformatoren, moeten, wanneer hun juk of bak niet met de aarde is verbonden, van inrichtingen zijn voorzien, die het mogelijk maken, zonder gevaar het juk of den bak met de aarde te verbinden.

4. Transformatoren moeten elk voor zich in elke phase spanningloos kunnen worden gemaakt.

Accumulatoren-batterijen.

Art. 179. 1. Stationnaire accumulatoren moeten zijn opgesteld in uitsluitend voor dat doel bestemde afgesloten electrische bedrijfsruimten. Ruimten, uitsluitend bestemd voor het laden van transportabele accumulatoren worden, indien zij alleen toegankelijk zijn voor het met de bediening belaste personeel, beschouwd als electrische bedrijfsruimten.

2. In of bij accumulatorenruimten moet duidelijk zijn aangegeven de spanning en de stroomsterkte bij lading en ontlading, benevens de capaciteit der batterij.

3. Elke accumulatorcel moet van de stelling waarop zij is geplaatst, en de stelling zelf moet van de aarde zijn geïsoleerd door eene tusschenlaag, bestaande uit niet hygroscopisch materiaal.

4. Cellen, welker onderlinge spanning meer dan 300 Volt bedraagt, moeten zoodanig zijn opgesteld, dat een onwillekeurig gelijktijdig aanraken dier cellen door één persoon is buitengesloten.

5. Bij hooge spanning moeten de accumulatorenbatterijen zijn omgeven door een deugdelijken en ten behoeve van hen, die daarbij het toezicht hebben, doelmatig ingerichten isoleerenden vloer.

6. Voor de kunstmatige verlichting van accumulatorenruimten mogen slechts gloeilampen zijn gebezigd, welke in luchtdicht gesloten ballons branden en met hunne houders van de omringende lucht zijn afgesloten.

7. In accumulatorenruimten moet voor eene doelmatige ventilatie zijn gezorgd.

8. Bij stationnaire accumulatoren-batterijen mag geen celluloïd zijn gebruikt.

9. In ruimten, waar stationnaire accumulatoren zijn opgesteld, moger geen andere leidingen aanwezig zijn, dan voor die ruimten benoodigd; toestellen, die tot vonkvorming aanleiding kunnen geven, met uitzondering van doelmatig ingerichte stopcontacten, mogen daarin niet zijn aangebracht.

10. In de ondergrondsche werken mogen geen stationnaire accumulatorenbatterijen zijn opgesteld, zonder vergunning van den Hoofdingenieur der Mijnen.

Controle-toestellen.

Art. 179*bis*. 1. Ter plaatse waar de electri-

sche stroom wordt opgewekt, moeten de noodige contrôle-toestellen aanwezig zijn.

2. In de ondergrondsche werken moeten, waar het stroomverdeelingssysteem dit toelaat, toestellen zijn aangebracht, met welke storingen in den isolatietoestand van het net geregeld kunnen worden aangewezen.

Schakel- en verdeelborden.

Art. 180. 1. Schakel- en verdeelborden moeten uit onbrandbaar materiaal bestaan. Hout is slechts toegelaten voor omlijsting. Zij moeten zoodanig zijn opgesteld, dat optredende vuurverschijnselen geen ontvlamming van brandbare stoffen kunnen veroorzaken.

2. In de ondergrondsche werken is bij schakel- en verdeelborden hout voor omlijsting niet toegelaten.

3. In de ondergrondsche werken moeten schakel- en verdeelborden, welke niet in electrische of afgesloten electrische ruimten zijn geplaatst, in afgesloten metalen kasten zijn opgesteld.

4. In de ondergrondsche werken mogen op de schakel- en verdeelborden zoowel de verzamelrails als de hoofdverbindingen, voor zoover zij niet in hermetisch gesloten kasten zijn aangebracht, niet van een isolatie zijn voorzien.

Art. 180*bis*. 1. De bedieningsgangen bij schakel- en verdeelborden en in afgesloten electrische bedrijfsruimten moeten voldoende breed en hoog zijn; in deze gangen mogen geen voorwerpen aanwezig zijn, die de vrije beweging verhinderen.

2. De vrije breedte der gangen wordt in ieder geval als voldoende beschouwd, wanneer deze bij lage spanning ten minste 0,75 M., bij hooge spanning ten minste 1 M. bedraagt. Zijn aan beide zijden van de gang onbeschermde onder spanning staande deelen op een bereikbare hoogte aangebracht, zoo moet — behalve in accumulatorenruimten — de vrije breedte aldaar bij lage spanning ten minste 1 M., bij hooge spanning ten minste 1,50 M. bedragen. De vrije hoogte der gangen wordt als voldoende beschouwd, wanneer deze ten minste 2 M. bedraagt, tenzij boven in de gangen onder hooge spanning staande leidingen aanwezig zijn, in welk geval de vrije hoogte ten minste 2,25 M. moet bedragen.

3. Met afwijking van het in het tweede lid bepaalde, wordt de vrije breedte achter aan de achterzijde toegankelijke schakel- en verdeelborden voor lage spanning van een lengte van ten hoogste 1,20 M., waar bij voorkomende werkzaamheden de verbindingen en aansluitingen met de hand voldoende bereikbaar zijn, in elk geval als voldoende beschouwd, indien deze 0,45 M. bedraagt.

Art. 181. 1. Schakel- en verdeelborden, die niet aan de achterzijde toegankelijk zijn, moeten zoodanig zijn ingericht, dat vreemde voorwerpen niet in aanraking kunnen komen met onder spanning staande deelen aan de achterzijde. De verbindingen der aangesloten leidingen moeten van de voorzijde af gecontroleerd en losgemaakt kunnen worden en de niet toegankelijke verbindingen moeten op deugdelijke wijze tegen loswerken zijn gevrijwaard. Bestaan de schakel- of verdeelborden uit meer dan één paneel, dan moet elk paneel onafhankelijk van het overige deel van het ord door het losmaken van gemakkelijk toegankelijke verbindingen kunnen worden weggenomen.

2. Bedieningstoestellen op schakel- en verdeelborden moeten binnen handbereik zijn aangebracht en voorzien zijn van de noodige aanduidingen ten dienste van het bedrijf. Bedieningstoestellen voor licht- en krachtdoeleinden moeten overzichtelijk van elkaar gescheiden zijn aangebracht.

3. Bij schakel- en verdeelborden, die aan de achterzijde, in verband met het bedrijf toegankelijk zijn, moeten de verbindingen aan die zijde overzichtelijk zijn aangebracht en behoorlijk bereikbaar zijn, terwijl de polariteit of de phase van de blanke deelen aan die zijde duidelijk door verschillende kleuren kenbaar moet zijn gemaakt.

Electrische toestellen.

Art. 181*bis*. Electrische toestellen moeten deugdelijk samengesteld en zoodanig ingericht, opgesteld of aangesloten zijn, dat zij zonder gevaar kunnen bediend worden en dat zij tegen mechanische beschadiging voldoende bestand of beschermd zijn. Zij mogen bij normaal gebruik geen aanleiding kunnen geven tot verwonding van personen door splinters, vonken of spatten van gesmolten metaal of door stroomovergangen.

Art. 182. Electrische toestellen moeten van zoodanige afmetingen zijn, dat zij door den sterksten stroom, die, in normale omstandigheden kan voorkomen, geen gevaarlijke temperatuur kunnen verkrijgen. Zij moeten zoodanig zijn ingericht en opgesteld, dat voor de aan te sluiten leidingen, ook bij de plaatsen waar deze binnentreden, een voldoende isolatietoestand ten opzichte van nabijzijnde deelen van gebouwen, leidingen en andere voorwerpen aanwezig is.

Art. 182*bis*. 1. Stroomvoerende deelen van electrische toestellen moeten op onbrandbaar, niet hygroscopisch materiaal zijn gemonteerd en brandvrij zijn opgesteld.

2. Het in het vorige lid bepaalde geldt niet:

a. voor afgedekte schakelwalsen bij spanningen tot en met 1000 Volt, waarbij geïmpregneerd hout mag zijn gebruikt, behalve in lokalen met bijtende dampen;

b. voor deelen van toestellen, die onder olie zijn gemonteerd;

c. voor stopcontacten tot 20 Ampère in droge lokalen, waarvoor eboniet en gelijksoortig materiaal mag zijn gebruikt.

Handvatten.

Art. 183. 1. Voor handvatten en verbindingsstukken mag hout zijn gebruikt; bij hooge spanning voor handvatten echter slechts dan, wanneer het hout met eene isoleerende stof is gedrenkt en het handvat is bevestigd aan een isoleerend of ee met de aarde verbonden gedeelte.

2. Bij spanningen boven 1000 Volt moeten handvatten zoodanig zijn ingericht, dat zich tusschen den bedienenden persoon en het onder spanning staande deel een gedeelte bevindt, dat met de aarde is verbonden.

Schakelaars.

Art. 183*bis*. 1. De normale stroomsterkte en spanning, waarvoor schakelaars zijn berekend, moeten op den schakelaar zelf zijn aangegeven.

2. Schakelaars, welke dienen voor het verbreken van den stroom, moeten zoodanig zijn ingericht, dat bij de volle stroomsterkte en een behoorlijk gebruik geen lichtboog blijft bestaan.

3. Het bepaalde in het vorige lid geldt niet voor die schakelaars in electrische en afgesloten electrische bedrijfsruimten, bij welke uit hoofde van het bedrijf de lichtboog eenigen tijd moet blijven bestaan. Voor de overige schakelaars in die ruimten geldt zij slechts voor zoover het de stroomsterkte betreft, welke de schakelaar normaal moet verbreken. In het laatste geval moet, onverminderd het bepaalde in het eerste lid, op den schakelaar zijn aangegeven de stroomsterkte die bij de bedrijfsspanning mag worden uitgeschakeld.

4. Schakelaars moeten moment-schakelaars zijn, tenzij zij uitsluitend bestemd zijn om alleen in stroomloozen toestand bediend te worden.

5. Behalve de schakelaars, benoodigd voor een doelmatige centrale bediening der installatie, moeten voor stroomverbruikende toestellen schakelaars aanwezig zijn, die als zij geopend worden, alle deelen van den stroomketen, die onder spanning staan, uitschakelen. Bij electro-motoren moeten bovendien dergelijke schakelaars in hunne naaste omgeving zijn aangebracht.

6. Het bepaalde in den eersten volzin van het vorige lid geldt niet voor gloeilampgroepen of andere kleine verbruikstoestellen, welke door eenzelfde smeltveiligheid van 10 Ampère nominale stroomsterkte zijn beschermd.

7. Nulleiders en uit hoofde van het bedrijf met de aarde in verbinding zijnde geleidingen mogen òf niet, òf slechts tegelijk en te zamen met de overige bijbehoorende leidingen uitschakelbaar zijn; deze bepaling geldt niet voor electrische en afgesloten electrische bedrijfsruimten.

8. Hefboomschakelaars moeten, waar dit mogelijk is, zoodanig zijn aangesloten, dat in geopenden toestand de messen niet onder spanning staan.

9. Aan schakelaars voor hooge spanning moet gezien kunnen worden, of deze niet dan wel zijn ingeschakeld, terwijl bovendien voor ingesloten schakelaars voor spanningen boven 1200 Volt, die eene zoodanige constructie hebben, dat in uitgeschakelden toestand hun messen niet zichtbaar zijn, gemakkelijk controleerbare leidingsonderbrekers aanwezig moeten zijn, die de schakelaars spanningloos kunnen maken.

10. Schakelaars mogen niet zijn aangebracht aan verplaatsbare lampen.

Weerstanden.

Art. 184. Weerstanden, waaraan stroomverbrekingen voorkomen, moeten zoodanig zijn ingericht, dat bij behoorlijke bediening geen lichtboog blijft bestaan.

Stopcontacten.

Art. 184*bis*. 1. Bij stopcontacten moeten, zoowel op de stop als op het vaste gedeelte, zijn aangegeven de normale stroomsterkte en spanning, waarvoor zij gebruikt mogen worden.

2. Stoppen voor het aansluiten van verplaatsbare leidingen moeten zoo zijn ingericht, dat zij niet in vaste gedeelten van stopcontacten voor grootere stroomsterkte passen.

3. In de stop van stopcontacten mogen geen smeltstukken zijn aangebracht.

4. Bij hooge spanning moeten stopcontacten zoodanig zijn ingericht, dat de stop niet ingestoken of uitgetrokken kan worden, terwijl het vaste gedeelte onder spanning staat.

Smeltveiligheden en automatische uitschakelaars.

Art. 185. 1. Smeltveiligheden en automatische uitschakelaars moeten zoodanig zijn ingericht en ingesteld, dat de leidingen, die er door worden beveiligd, geen gevaarlijke temperatuur kunnen verkrijgen en dat zij den stroom verbreken, zonder dat een lichtboog blijft bestaan.

2. De sterkte van het smeltstuk mag niet grooter zijn dan in artikel 189 is bepaald.

3. Bij smeltveiligheden voor lage spanning mogen weeke plastische metalen en legeeringen niet onmiddellijk in de klemmen zijn bevestigd; het tot afsmelten bestemde gedeelte moet in contactstukken van koper of van een even doelmatig metaal zijn gesoldeerd.

4. Smeltveiligheden, welke niet door een tot hun eigen stroomketen behoorenden schakelaar in hunne onmiddellijke nabijheid spanningloos kunnen worden gemaakt, moeten zoodanig zijn ingericht, dat zij ook onder spanning op ongevaarlijke wijze van een nieuw smeltstuk kunnen worden voorzien.

5. De inrichting wordt geacht aan het bepaalde in het vorige lid te voldoen, indien het inzetten van smeltstukken kan geschieden, zonder dat daartoe blanke, onder spanning staande deelen, met de hand of met gereedschap behoeven te worden aangeraakt. Deze bepaling geldt niet voor smeltveiligheden van meer dan 200 Ampère nominale stroomsterkte, welke zijn geplaatst in electrische centraalstations of in electrische onderstations en evenmin voor smeltveiligheden, geplaatst in vanwege een electriciteitsbedrijf geplombeerde gesloten kasten.

6. Smeltveiligheden moeten op voor de bediening gemakkelijke en zonder bijzondere hulpmiddelen bereikbare plaatsen, zooveel mogelijk gecentraliseerd, zijn aangebracht.

7. Smeltveiligheden voor lage spanning en voor nominale stroomsterkte van 6 tot 35 Ampère buiten de electrische bedrijfsruimten van electrische centraalstations, moeten zoodanig zijn ingericht, dat voor een bepaalde stroomsterkte het door onachtzaamheid of bij vergissing inzetten van een smeltstuk voor een hoogere stroomsterkte is buitengesloten; die voor minder dan 6 Ampère zoodanig, dat onder dezelfde omstandigheden het inzetten van een smeltstuk voor een stroomsterkte van meer dan 6 Ampère is buitengesloten.

8. Op het vaste gedeelte der smeltveiligheden en op de smeltstukken moeten zijn aangegeven de nominale stroomsterkte en de hoogst toe te laten spanning, waarvoor zij mogen gebruikt worden.

Art. 185*bis*. 1. Leidingen moeten zijn beveiligd door smeltveiligheden in elke pool of phase of door automatische uitschakelaars, welke bij het optreden van een te hooge stroomsterkte alle polen of phasen gelijktijdig uitschakelen.

2. Het in het vorige lid bepaalde geldt niet voor:

a. geïsoleerde leidingen die op neutrale of nulleiders van meervoudige stelsels zijn aangesloten, als zoodanig duidelijk kenbaar zijn en deel uitmaken van een twee-leiderstelsel;

b. verbindingsleidingen aan schakelborden of tusschen schakelborden en dynamo's of accumulatoren, of in het algemeen voor zoodanige gevallen, waar door het in werking treden van de smeltveiligheid gevaren zouden kunnen ontstaan of bij welke het aanbrengen van de smeltveiligheid door den aard der inrichting niet wel mogelijk is, mits de niet beveiligde leidingen overzichtelijk en brandvrij zijn aangelegd.

3. Smeltveiligheden of automatische schakelaars mogen niet zijn geplaatst in:

a. uit hoofde van het bedrijf met de aarde in verbinding staande leidingen, tenzij deze leidingen buitenleiders zijn van meervoudige stelsels, in welk geval zij beveiligd moeten zijn;

b. neutrale of nulleiders van meervoudige stelsels, tenzij deze leiders slechts op enkele punten met de aarde zijn verbonden, in welk geval zij smeltveiligheden mogen bevatten, waarvan echter de nominale stroomsterkte ten minste 100 percent meer moet bedragen dan die in de buitenleiders.

4. Leidingen, welke van verschillende zijden stroom kunnen ontvangen en parallel geschakelde leidingen moeten bij de voedingspunten of aan beide zijden zijn beschermd door smeltveiligheden of automatische uitschakelaars.

Spanningsveiligheden.

Art. 186. Spanningsveiligheden moeten zoodanig zijn opgesteld, dat optredende vuurverschijnselen geen ontvlamming van brandbare stoffen kunnen veroorzaken.

Meetinstrumenten.

Art. 186*bis*. Meetinstrumenten voor hooge spanning moeten door doelmatige kasten of glasplaten tegen aanraking zijn beschermd, tenzij hunne kappen bestaan uit deugdelijk isoleerend materiaal of uit metaal, dat met de aarde is verbonden.

Gloeilampen en gloeilamphouders.

Art. 187. 1. Gloeilamphouders moeten uit onbrandbaar, niet hygroscopisch materiaal bestaan.

2. Gloeilampen, die in de nabijheid van brandbare stoffen zijn aangebracht, moeten van kappen, schutglazen, schutkorven of dergelijke beschermingen zijn voorzien, zoodat de lampen niet met de brandbare stoffen in aanraking kunnen komen.

3. Gloeilamphouders in stroomketens van hooge spanning, mogen niet zijn voorzien van schakelaars.

In de ondergrondsche werken mogen ook gloeilamphouders van lage spanning niet zijn voorzien van schakelaars.

4. Gloeilampen en gloeilamphouders moeten bij hooge spanning voldoende tegen aanraking zijn beschermd.

5. Groepen van gloeilampen voor binnenverlichting mogen uit niet meer dan 24 lampen bestaan. Installaties met meer dan 12 gloeilampen moeten uit ten minste 2 groepen bestaan.

6. Groepen van gloeilampen moeten zijn beveiligd door smeltstukken van ten hoogste 10 Ampère nominale stroomsterkte.

Bestaan de gloeilampgroepen uitsluitend uit lampen met een verbruik van 300 Watt of daarboven, dan mogen deze beveiligd zijn door smeltveiligheden van ten hoogste 15 Ampère nominale stroomsterkte.

7. In de ondergrondsche werken moeten gloeilampen voor lage spanning, die zich onder handbereik bevinden of gemakkelijk aan mechanische beschadiging onderhevig zijn, of waarvan de houders uitwendige metalen deelen bezitten, met die houders van de omringende lucht zijn afgesloten, terwijl zij tevens moeten voorzien zijn van een stevige metalen bescherming.

8. In de ondergrondsche werken mogen geen gloeilampen voor hooge spanning zijn toegepast, behalve in de gevallen, dat enkele lampen in de nabijheid van electrische toestellen of van een gelijkstroom krachtleiding zijn afgetakt. Zij moeten alsdan met hun houders van de omringende lucht zijn afgesloten, terwijl zij tevens moeten zijn voorzien van een stevige metalen bescherming.

Booglampen.

Art. 187*bis*. 1. Op plaatsen, waar uit booglampen vallende gloeiende kooldeeltjes gevaar kunnen opleveren, moet dit door geschikte middelen zijn voorkomen.

2. De lantaarns en armaturen van booglampen moeten geïsoleerd zijn van de stroomvoerende deelen ; indien de lampen aan metaaltouwen, kettingen of dergelijke hangen, bovendien van deze laatsten.

3. Indien bij lage spanning de toevoerleidingen zijn onderworpen aan trekkrachten, mogen de verbindingseinden niet op trek zijn belast en mogen de leidingen niet in elkaar zijn gedraaid.

4. Bij hooge spanning mogen de toevoerleidingen niet zijn onderworpen aan trekkrachten.

5. Bij hooge spanning moeten booglampen dubbel zijn geïsoleerd van hunne ophang- of bevestigingsinrichtingen, tenzij deze laatste deugdelijk met de aarde zijn verbonden. Bij spanningen boven 1000 Volt zijn beide maatregelen vereischt.

6. Stroomvoerende deelen van booglampenkoppelingen moeten dubbel zijn geïsoleerd van de ophanginrichtingen en tegen regen zijn beschut.

7. Bij hooge spanning moeten booglampen, zoolang zij onder spanning staan, voldoende tegen aanraking zijn beschermd.

8. Booglampen moeten zoo zijn opgehangen, dat bij het op-en-neer-bewegen het bedienend personeel niet onder de lamp behoeft te staan.

9. In de ondergrondsche werken zijn booglampen, indien het gebruik daarvan door den Hoofdingenieur der Mijnen is toegestaan, in hoogspanningsketens verboden.

Handlampen.

Art. 188. 1. Bij handlampen, waarvan de uitwendige metaaldeelen niet deugdelijk met de aarde zijn verbonden, moeten :

a. de uitwendige deelen der lamphouders uit isolatiemateriaal bestaan of door isolatiemateriaal zijn omgeven en de onder spanning staande deelen tegen aanraking beschermen ;

b. de handvatten uit isolatiemateriaal bestaan ;

c. de invoeringen van leidingen zoodanig zijn, dat ook bij ruwe behandeling een breuk aan de invoeropening zooveel mogelijk wordt voorkomen.

2. De zich in de handvatten der in het eerste lid bedoelde lampen bevindende metalen deelen mogen niet reiken tot aan de invoeropeningen voor de leidingen.

Leidingen.

Art. 188*bis*. Voor electrische geleidingen mogen alleen zijn gebezigd

A. blanke leidingen ;
B. leidingen met vezelisolatie of niet gevulcaniseerde gummi-omhulling ;
C. gummi-aderleidingen, onderscheiden in :
a. onbeschermde gummi-aderleidingen ;
b. gepantserde gummi-aderleidingen en
c. pijpdraden ;
D. gummi-adersnoeren ;
E. ornamentleidingen ;
F. ontlaste snoeren ;
G. kabels, waaronder verstaan worden geïsoleerde koperleidingen, voorzien van een al of niet bewapenden loodmantel.

Art. 189. Ten aanzien van de electrische leidingen met toebehooren moet, onverminderd het hierna voor iedere soort en voor enkele ruimten in het bijzonder bepaalde, voldaan zijn aan de volgende voorschriften :

1. De leidingen moeten zoodanige afmetingen en samenstelling hebben, dat zij bij de voorhanden bedrijfstoestanden voldoende mechanische sterkte bezitten en geene gevaarlijke temperatuur kunnen bereiken.

2. Geïsoleerde koperleidingen, als bedoeld in artikel 188*bis* onder B, C, D, E en F, mogen — tenzij het in het derde lid genoemde geval aanwezig is — niet hooger zijn belast dan de in de volgende tabel aangegeven stroomsterkten.

Koperdoorsnede in mM².	Toe te laten stroomsterkte in Ampère.	Nominale stroomsterkte voor het smeltstuk in Ampère.
0.50	8	6
0.75	9	6
1	11	6
1.5	14	10
2.5	20	15
4	25	20
6	31	25
10	43	35
16	75	60
25	100	80
35	125	100
50	160	125
70	200	160
95	240	190
120	280	225
150	325	260
185	380	300
240	450	360
310	540	430
400	640	500
500	760	600
625	880	700
800	1050	850
1000	1250	1000

Blanke koperleidingen, geen buitenleidingen zijnde, zijn tot en met 50 m.M². doorsnede evenzeer aan de in deze tabel voorkomende belastingen onderworpen.

3. Bij snel en sterk afwisselende belasting is eene hoogere stroomsterkte toegelaten dan de voorgaande tabel aangeeft, mits geen hoogere temperatuur bereikt wordt dan bij voortdurende belasting met de in die tabel aangegeven stroomsterkte het geval zou zijn.

4. Koperleidingen moeten in ieder geval een koperdoorsnede hebben :

voor leidingen aan en in ornamenten van ten minste. . .	0,50	m.M².;
voor pijpdraden van ten minste	1	„
voor leidingen bij aanleg in buizen en voor leidingen binnen gebouwen op isoleerende stukken, waarvan de onderlinge afstand niet meer is dan 1 M. van ten minste	1,5	„
voor leidingen binnen gebouwen op isoleerende stukken, waarvan de onderlinge afstand meer is dan 1 M. van ten minste	4	„
voor buitenleidingen bij lage spanning van ten minste . . .	6	„
voor buitenleidingen bij hooge spanning, van ten minste. . .	10	„

5. Bij het gebruik van leidingen van een ander metaal dan koper, moeten de metaaldoorsneden ten minste zoo groot zijn, dat de mechanische sterkte niet minder, en de verwarming niet grooter wordt dan bij gebruik van koper van de in de tabel aangegeven afmetingen het geval zou zijn.

Art. 189*bis*. 1. Voor leidingen met vezelisolatie of niet gevulcaniseerde gummi-omhulling gelden dezelfde bepalingen als voor blanke leidingen. Zij mogen bij lage spanning gebruikt worden in vochtige ruimten en in ruimten, waar bijtende gassen of bijtend stof voorkomen, wanneer zij door impregnatie zijn gevrijwaard tegen aantasting door vocht of zuur.

2. In de ondergrondsche werken is het gebruik van leidingen met vezelisolatie of met niet gevulcaniseerde gummi-omhulling niet toegestaan.

Art. 190. 1. Gummi-aderleidingen moeten een koperdoorsnede hebben van ten minste 1 m.M². ; de koperdoorsnede van gummi-aderleidingen met eendradige koperkern mag ten hoogste 16 m.M². bedragen.

2. De koperkern moet in het vuur vertind, met een voldoend dik waterdicht gevulcaniseerd gummi-omhulsel van deugdelijke samen-

stelling omgeven en in met gummi bestreken of gedrenkt band gewikkeld zijn. Deze isolatie moet zijn afgedekt door eene omspinning van vezelstof, die op doelmatige wijze gedrenkt is. Bij meervoudige leidingen kan deze omspinning gemeenschappelijk zijn.

3. Iedere ader moet na een verblijf van 24 uren onder water in dien toestand gedurende een half uur bestand zijn tegen wisselstroom van eene spanning tusschen koperkern en water volgens onderstaande tabel. De temperatuur van het water mag niet hooger zijn dan 25° C. De beproeving moet geschieden zonder omspinning.

De beproevingsspanning bedraagt voor eene bedrijfsspanning :

	tot	1,000	Volt	. . .	2,000	Volt ;
van	1,000	„	2,000	„	. . .	4,000	„
„	2,000	„	3,000	„	. . .	6,000	„
„	3,000	„	4,000	„	. . .	8,000	„
„	4,000	„	5,000	„	. . .	9,000	„
„	5,000	„	6,000	„	. . .	10,000	„
„	6,000	„	7,000	„	. . .	12,000	„
„	7,000	„	8,000	„	. . .	13,000	„
„	8,000	„	10,000	„	. . .	15,000	„
„	10,000	„	12,000	„	. . .	18,000	„

4. Onbeschermde gummi-aderleidingen mogen bij vasten aanleg voor alle spanningen gebruikt worden ; voor aansluiting van verplaatsbare werktuigen of toestellen alleen voor spanningen tot 1500 Volt tusschen 2 leidingen.

5. In de ondergrondsche werken is het gebruik van onbeschermde gummi-aderleidingen alleen toegestaan voor de aansluiting aan het laagspanningsnet van tijdelijk opgestelde werktuigen, toestellen of lampen en voor aansluiting van verplaatsbare werktuigen of toestellen, indien zij door eene bijzondere omhulling afdoende beschermd zijn.

6. Gepantserde gummi-aderleidingen mogen voor vasten aanleg slechts gebruikt worden voor spanningen tot 1000 Volt tusschen twee leidingen en voor aansluiting van verplaatsbare toestellen voor zulke spanningen tot 500 Volt.

7. Pijpdraden mogen slechts gebruikt worden voor vasten aanleg voor spanningen tot 1000 Volt tusschen twee leidingen. De gummi-aderleiding moet een geheel uitmaken met een omsluitenden metalen mantel zonder naad of met gevouwen naad.

Art. 190*bis*. 1. Gummi-adersnoeren moeten een koperdoorsnede hebben van ten minste 1 en ten hoogste 6 m.M².

2. De koperkern moet in het vuur vertind en met katoen omsponnen zijn ; daarover heen moet een voldoend dik, waterdicht, gevulcaniseerd gummi-omhulsel van deugdelijke samenstelling zijn aangebracht, dat doelmatig beschermd is door vezelstof.

3. Voor de beproeving gelden de bepalingen als aangegeven voor gummi-aderleidinger.

4. Gummi-adersnoeren mogen slechts gebruikt worden voor aansluiting van verplaatsbare werktuigen of toestellen en dan slechts voor spanningen tot 500 Volt tusschen twee leidingen.

5. In de ondergrondsche werken is het gebruik van gummi-adersnoeren niet toegestaan.

Art. 191. 1. Ornamentleidingen moeten een koperdoorsnede hebben van ten minste 0,5 m.M².

2. De koperkern moet in het vuur vertind en met een voldoend dik, waterdicht gevulcaniseerd gummi-omhulsel van deugdelijke samenstelling omgeven zijn, dat afgedekt is door op doelmatige wijze gedrenkte vezelstof.

3. Ornamentleidingen moeten bij beproeving in drogen toestand bestand zijn tegen een wisselstroom van 1000 Volt tusschen twee leidingen.

4. Ornamentleidingen mogen slechts gebruikt worden voor het monteeren in of aan verlichtingsornamenten en dan slechts voor spanningen tot 3000 Volt tusschen twee leidingen.

5. In de ondergrondsche werken is het gebruik van ornamentleidingen niet toegestaan.

Art. 191*bis*. 1. Ontlaste snoeren moeten een koperdoorsnede hebben van ten minste 0,75 m.M².

2. Voor de samenstelling gelden de bepalingen gegeven in het tweede lid van artikel 190*bis*.

3. Voor de beproeving gelden de bepalingen, aangegeven in het derde lid van artikel 191.

4. Ontlaste snoeren mogen slechts gebruikt worden voor het monteeren van hang- of schuiflampen en dan slechts voor spanningen tot 300 Volt tusschen twee leidingen.

5. In de ondergrondsche werken is het gebruik van ontlaste snoeren niet toegestaan.

Art. 192. 1. Kabels moeten een voldoenden weerstand bieden tegen electrisch doorslaan.

2. In den grond gelegde kabels van leidingskoper moeten ten minste 0,70 M. onder de aardoppervlakte liggen en mogen niet hooger zijn belast dan hieronder in de tabel is aangegeven :

a. voor enkelvoudige kabels voor gelijkstroom met een onderling spanningsverschil tot 700 Volt, in kolom A ;

b. voor tweevoudige, in elkaar gedraaide kabels met een onderling spanningsverschil tot 3000 Volt, in kolom B ;

c. voor tweevoudige, in elkaar gedraaide kabels met een onderling spanningsverschil van 3000 tot 10,000 Volt, in kolom C;

d. voor drievoudige, in elkaar gedraaide kabels met een onderling spanningsverschil tot 3000 Volt, in kolom D;

e. voor drievoudige, in elkaar gedraaide kabels met een onderling spanningsverschil van 3000 tot 10,000 Volt, in kolom E;

f. voor viervoudige, in elkaar gedraaide kabels met een onderling spanningsverschil tot 3000 Volt, in kolom F;

g. voor viervoudige, in elkaar gedraaide kabels met een onderling spanningsverschil van 3000 tot 10,000 Volt, in kolom G;

h. voor concentrische tweevoudige kabels met een onderling spanningsverschil tot 3000 Volt, in kolom H;

j. voor concentrische drievoudige kabels met een onderling spanningsverschil tot 3000 Volt, in kolom J.

Koperdoorsnede in mM².	Toe te laten stroomsterkte in Ampère.								
	A	B	C	D	E	F	G	H	J
1	24	—	—	—	—	—	—	—	—
1.5	31	—	—	—	—	—	—	—	—
2.5	41	—	—	—	—	—	—	—	—
4	55	—	—	37	—	34	—	—	—
6	70	53	—	47	—	43	—	—	—
10	95	70	65	65	60	57	55	70	55
16	130	95	90	85	80	75	70	90	75
25	170	125	115	110	105	100	95	120	100
35	210	150	140	135	125	120	115	145	120
50	260	190	175	165	155	150	140	180	150
70	320	230	215	200	190	185	170	220	185
95	385	275	255	240	225	200	205	270	220
120	450	315	290	280	260	250	240	310	255
150	510	360	335	315	300	290	275	360	290
185	575	405	380	360	340	330	310	405	330
240	670	470	—	420	—	385	—	470	385
310	785	545	—	490	—	445	—	530	455
400	910	635	—	570	—	—	—	645	530
500	1035	—	—	—	—	—	—	—	—
625	1190	—	—	—	—	—	—	—	—
800	1380	—	—	—	—	—	—	—	—
1000	1585	—	—	—	—	—	—	—	—

De tabel geldt voor het geval, dat niet meer dan 2 kabels naast elkaar in eenzelfde geul liggen.

Afzonderlijk aangebrachte middelleiderskabels blijven hierbij buiten beschouwing.

Bij het gebruik van kabels boven den grond, in kanalen of dergelijke, of in het geval dat meer dan 2 kabels naast elkaar in eenzelfde geul liggen, mag de belasting slechts het 3/4 gedeelte bedragen der in de tabel aangegeven waarden.

De in de tabel aangegeven stroomsterkten mogen bij sterk en snel wisselende belasting, zooals bij hefwerktuigen, walswerken en dergelijke worden overschreden.

Art. 192*bis.* 1. Met de aarde verbonden leidingen mogen onmiddellijk aan gebouwen zijn bevestigd, mits eene beschadiging der leidingen door de bevestigingsmiddelen is buitengesloten.

2. Met de aarde verbonden leidingen moeten gevrijwaard zijn tegen chemische inwerkingen; waar zij aan mechanische beschadigingen zijn blootgesteld, moeten zij beschermd zijn door buizen.

3. Gedeelten van eene met de aarde verbonden leiding, deel uitmakende van het stroomvoerende leidingsysteem, mogen niet door de aarde alleen zijn vervangen.

4. In de ondergrondsche werken zijn electrische stroomverdeelingsstelsels met terugleiding van den stroom langs niet van de aarde geïsoleerde leidingen niet toegestaan.

5. De Hoofdingenieur der Mijnen is bevoegd, ten behoeve van electrische tractie, van het bepaalde in het vorige lid ontheffing te verleenen.

Art. 193. Bij de doorvoering van leidingen door wanden, muren of dergelijke moeten zij vrijliggend en strak zijn doorgeleid, of moeten doorvoerbuizer zijn gebruikt van duurzaam en onbrandbaar materiaal, welke waarborgen bieden tegen mechanische beschadiging en tegen het binnendringen van vocht.

Art. 193*bis.* 1. Onderlinge verbindingen of aftakkingen van leidingen moeten zijn gemaakt door soldeeren, of moeten bestaan uit schroef- of daarmede gelijkwaardige verbindingen.

2. Bij verbindingen tusschen snoeren en de vaste leidingen zijn alleen schroefverbindingen toegelaten.

3. Verbindingen van leidingen met werktuigen, verzamelrails en toestellen, moeten door schroeven of daarmede gelijkwaardige middelen tot stand zijn gebracht. Hierbij moeten snoeren of meerdradige leidingen van 6 m.M². en meer en eendradige leidingen van 25 m.M². en meer zijn voorzien van eindverbindingen als kabelschoenen of dergelijke.

Zijn snoeren of meerdradige leidingen beneden 6 m.M². hiervan niet voorzien, dan moeten de enkele draden der kern door soldeeren tot een geheel zijn vereenigd.

4. Bij onderlinge verbindingen of aftakkingen van geïsoleerde leidingen, moeten de verbindingsplaatsen geïsoleerd zijn op een wijze, die zooveel mogelijk gelijken waarborg oplevert als de overige isolatie. De verbindingen en aftakkingsplaatsen mogen met op trek zijn belast.

Art. 194. Onder spanning staande leidingen, die tot verschillende stroomketens behooren of van verschillende polariteit of phase zijn, mogen niet zijn bevestigd op eenzelfde isoleerrol of isolator.

Art. 194*bis*. 1. Verplaatsbare leidingen moeten door middel van stop en stopcontact met vaste leidingen zijn verbonden.

2. Het in het vorige lid bepaalde geldt niet bij aansluitingen aan sleep- en contactleidingen.

3. Van eene stop mag slechts één verplaatsbare stroomgeleiding uitgaan. Aftakkingen of verlengingen van verplaatsbare leidingen zijn slechts door middel van stopcontactinrichtingen toegelaten.

4. Bij de plaats van invoering van verplaatsbare leidingen in stoppen, handlampen en dergelijke moeten maatregelen zijn genomen ter voorkoming van beschadiging der leidingen.

Art. 195. Kruisingen van op isoleerstukken aangebrachte leidingen onderling of met metaaldeelen, moeten zoo uitgevoerd zijn, dat geen aanraking kan plaats vinden.

Art. 195*bis*. 1. Bij aanleg in buizen moeten alle tot éénzelfde stroomketen behoorende leidingen in éénzelfde buis zijn gelegd, tenzij deze leidingen gelijkstroomleidingen zijn van meer dan 4 m.M². koperdoorsnede. Laatstbedoelde leidingen mogen, zoowel in één buis, als in afzonderlijke buizen zijn gelegd.

2. In eenzelfde buis mogen geen leidingen zijn gelegd, die tot verschillende stroomketens behooren, tenzij het uitsluitend leidingen zijn voor eene groep van gloeilampen of andere kleine verbruikstoestellen die door dezelfde smeltveiligheid van 10 Ampère nominale stroomsterkte zijn beschermd.

3. Het bepaalde in het vorige lid geldt niet bij schakel- en verdeelborden in electrische bedrijfsruimten.

Art. 196. Bij leidingen of kabels voor één- of meerphasigen stroom, die met ijzer of staal zijn omhuld of bewapend, moeten de gezamenlijke tot één stroomketen behoorende leidingen door dezelfde ijzeren of stalen omhulling of bewapening zijn omgeven, tenzij op andere wijze een gevaarlijke verwarming van het ijzer of staal is buitengesloten.

Art. 196*bis*. Metaalomhulsels van buizen, metaalmantels van pijpdraden en pantseringen van kabels mogen slechts dan als terugleiding dienen, indien een duurzaam metalliek verband van het systeem is gewaarborgd en de terugleiding deugdelijk met de aarde is verbonden.

Art. 197. 1. Niet met de aarde verbonden buitenleidingen moeten op klokisolatoren of met gebruikmaking van eene daarmede gelijkwaardige isolatie zijn aangebracht.

2. De onderlinge afstand van buitenleidingen, tenzij deze niet-uitschakelbare parallelaftakkingen van gelijke polariteit zijn, moet ten minste 10 c.M. plus 1/200 van den afstand van de bevestigingen der enkele leidingen, doch in geen geval minder dan 15 c.M. bedragen.

3. De afstand van buitenleidingen tot wanden of muren moet ten minste 10 c.M. bedragen.

4. De onderlinge afstand der bevestigingen van eene buitenleiding, aangebracht langs gebouwen of muren, mag niet meer dan 10 M. bedragen.

Art. 197*bis*. 1. Buitenleidingen moeten door een schakelaar spanningloos kunnen worden gemaakt; binnenleidingen, waarop electrische werktuigen of stroomverbruikende toestellen zijn afgetakt, moeten, waar zij, deel uitmakende van installaties buiten gebouwen, buitenleidingen worden, door een schakelaar spanningloos worden gemaakt.

2. Buitenleidingen moeten zoodanig zijn aangebracht, dat zij zonder bijzondere hulpmiddelen van uit dakopeningen, daken, uitbouwen, vensters of andere gemakkelijk toegankelijke plaatsen niet bereikbaar zijn.

3. De afstand van buitenleidingen tot den beganen grond moet bij lage spanning ten minste 3 M. zijn; bij hooge spanning ten minste 7 M.

4. Buitenleidingen, vangnetten, masten en palen en alle verdere onderdeelen van het leidingnet moeten voldoend weerstandsvermogen, ook tegen winddruk en sneeuwbelasting hebben.

5. Buitenleidingen, langer dan 50 M. of niet onmiddellijk langs gebouwen of muren aangebracht, moeten zijn voorzien van spanningsveiligheden, die ook na herhaalde ontladingen werkvaardig blijven, terwijl door doeltreffende maatregelen het optreden van een gevaarlijken kortsluitingsstroom moet worden voorkomen; zijn hiertoe de spanningsveiligheden ieder van een aardplaat voorzien, dan moet verhinderd worden, dat eventueel optredende spanningen, in het gedeelte van den bodem gelegen tusschen twee aardplaten, gevaar voor personen kunnen opleveren.

6. Voor buitenleidingen voor hooge spanning moet blanke leiding zijn gebruikt, tenzij gevaar bestaat voor het optreden van bijtende dampen, in welk geval het aanbrengen van eene beschuttende laag verf is geoorloofd.

7. Bij buitenleidingen voor spanningen boven 1000 Volt, moeten ijzeren masten en hunne verankeringsdraden met de aarde zijn verbonden, zoo noodig door een evenwijdig met de stroomvoerende leiding aangelegde, met de aarde verbonden leiding.

Verankeringsdraden van houten masten moeten bij die spanningen òf met de aarde zijn verbonden, òf buiten handbereik door deugdelijke afspanisolatoren van de masten zijn geïsoleerd.

8. Bij buitenleidingen, die parallel met andere leidingen loopen of deze kruisen, moeten zoodanige maatregelen zijn genomen, dat een onderlinge aanraking, ook in geval van draadbreuk, niet kan voorkomen of geen gevaar kan opleveren.

9. Bij zwakstroomleidingen, welke op dezelfde masten zijn aangelegd als buitenleidingen of die deze kruisen, moeten zoodanige maatregelen zijn genomen, dat, ook bij onderlinge aanraking van leidingen van verschillende soorten, elk gevaar voor persoonlijke ongevallen is buitengesloten.

10. Buitenleidingen voor hooge spanning, welke gevoerd zijn langs of over wegen, moeten zoo zijn aangebracht, dat bij draadbreuk de neerhangende einden ten minste 3 M. van den grond verwijderd blijven, tenzij er inrichtingen aanwezig zijn, die het naar beneden vallen der leidingen verhinderen of de neerhangende einden spanningloos maken.

11. Vangnetten moeten zoodanig zijn ingericht, dat in normale omstandigheden geen toevallige aanraking met leidingen kan voorkomen, en dat zij een gebroken leiding ook bij sterken wind zeker moeten kunnen opvangen en opgevangen houden.

12. Bij buitenleidingen voor hooge spanning moeten in bochten doelmatige vangbeugels of andere inrichtingen zijn aangebracht, die bij het breken van isolatoren het naar beneden vallen der leidingen verhinderen.

Art. 198. 1. Klok- en daarmede gelijkwaardige isolatoren, isoleerrollen en isoleerklemmen moeten uit porcelein, glas of gelijkwaardig materiaal bestaan.

2. De in het vorige lid bedoelde isolatiemiddelen moeten zoodanig zijn aangebracht, dat de leidingen op de voorgeschreven afstanden van deelen van gebouwen, ijzerconstructies en dergelijke blijven. Klokisolatoren moeten zoo zijn opgesteld, dat er zich geen water in kan verzamelen.

3. Krammen mogen alleen zijn gebezigd voor het bevestigen van leidingen, die uit hoofde van de eischen van het bedrijf met de aarde zijn verbonden, mits beschadiging van de leidingen door de wijze van bevestiging niet kan voorkomen.

4. Voor de bevestiging van onbeschermde geïsoleerde leidingen mag geen blanke metalen binddraad zijn gebezigd, tenzij maatregelen genomen zijn, die een beschadiging der isolatie buitensluiten.

Art. 198*bis*. 1. Behalve in electrische en afgesloten electrische bedrijfsruimten mogen binnen gebouwen blanke, niet met aarde verbonden leidingen, niet voorkomen.

2. In de ondergrondsche werken mogen, behalve in afgesloten electrische bedrijfsruimten blanke, niet met de aarde verbonden, leidingen niet voorkomen.

3. De bepalingen in het eerste en tweede lid gelden niet voor sleep- en contactleidingen, indien deze door hare ligging, de wijze van aanleg of op andere doelmatige wijze tegen aanraking zijn beschermd.

4. Blanke, niet met de aarde verbonden leidingen in de in het eerste en tweede lid bedoelde ruimten moeten op klokisolatoren of op daarmede gelijkwaardige isolatoren zijn aangebracht. De onderlinge afstand hunner bevestigingen, aangebracht langs muren of wanden, mag niet meer dan 6 M. bedragen. De afstand tusschen de leidingen onderling, met uitzondering van niet-uitschakelbare parallelaftakkingen van gelijke polariteit, moet ten minste 10 c.M., de afstand tot wanden of deelen van het gebouw ten minste 5 c.M. bedragen. Tusschen koperleidingen van voldoende stijfheid onderling, zijn kleinere afstanden geoorloofd, indien het behoud dezer afstanden gewaarborgd is door isoleerstukken, welke niet meer dan 1 M. van elkaar zijn verwijderd.

Art. 199. Leidingen met vezelisolatie of niet gevulcaniseerde gummiomhulling, moeten buiten handbereik zijn aangebracht op klok- of daarmede gelijkwaardige isolatoren.

Art. 199*bis*. 1. Onbeschermde gummiaderleidingen moeten op isoleerstukken of in buizen zijn aangebracht, in het eerste geval mogen zij niet omgeven zijn door eene omkokering van brandbaar materiaal.

2. In gebouwen mogen bij lage spanning de isoleerstukken bestaan uit isoleerrollen en bij meer dan 10 m.M². koperdoorsnede der leidingen ook uit klemmen. Overigens moeten zij bestaan uit klok- of daarmede gelijkwaardige isolatoren.

3. Onbeschermde gummi-aderleidingen moeten in handbereik, onder vloeren, achter be-

hangsel, in metsel- of pleisterwerk en waar zij aan mechanische beschadiging zijn blootgesteld, beschermd zijn door buizen.

4. Het bepaalde in het vorige lid geldt niet voor verplaatsbare leidingen, voor leidingen in electrische en afgesloten electrische bedrijfsruimten en voor het niet vast aangelegde deel der toevoerleidingen naar en in de nabijheid van electrische werktuigen, mits de isolatie niet beschadigd kan worden.

5. In gebouwen moet de afstand tusschen op isoleerstukken aangebrachte onbeschermde gummi-aderleidingen en wanden bij lage spanning ten minste 1 c.M. bedragen, bij hooge spanning tot en met 1000 Volt ten minste 2 c.M. en boven 1000 Volt ten minste 1 c.M. voor elke 1000 Volt, doch in geen geval minder dan 5 c.M.

6. Bij inrichtingen, waar een bij elkaar liggen van de in het vorige lid bedoelde leidingen niet te vermijden is, zooals bij reguleertoestellen of aan schakelborden, mogen zij zoo zijn aangebracht, dat zij elkaar aanraken, mits zij ten opzichte van elkaar onbewegelijk liggen.

7. De onderlinge afstand der bevestigingen van onbeschermde gummi-aderleidingen, welke in gebouwen langs wanden of muren op isoleerrollen zijn aangebracht, mag niet meer dan 1 M. bedragen; op klok- of hoogspanningsisolatoren niet meer dan 6 M. Langs plafonds of dakspanten kunnen in verband met hunne constructie deze afstanden grooter zijn.

Art. 200. 1. Buizen moeten zijn van ijzer of staal of van een even weerstandbiedend metaal en moeten eene wanddikte hebben van ten minste 0,7 m.M.

2. In buizen mogen geen lasschen in de leidingen aanwezig zijn.

3. Buizen en hunne verbindingsstukken moeten zoodanig zijn gelegd, dat zich daarin nergens water kan verzamelen.

4. Elke installatie in buizen moet zoo zijn gemaakt, dat de leidingen gemakkelijk verwisseld kunnen worden.

5. Het bepaalde in het vorige lid geldt niet voor leidingen van meer dan 16 m.M². koperdoorsnede, indien de buizen in het gezicht gelegd en toegankelijk zijn.

6. Buizen moeten zoodanig zijn bewerkt, dat de isolatie der leidingen niet door uitstekende deelen of scherpe kanten kan beschadigd worden; de vrije uiteinden van buizen moeten zijn voorzien van duurzame invoerhulzen.

7. Buizen voor meer dan ééne leiding moeten een inwendige middellijn hebben van ten minste 11 m.M., bij hooge spanning van ten minste 15 m.M. Voor buizen, welke tot bescherming van korte, rechte stukken dienen of zich op schakel- en verdeelborden bevinden, mag hiervan zijn afgeweken.

Art. 200*bis*. 1. Kabels moeten zóó in den grond zijn gelegd, dat zij tegen beschadigingen voldoende zijn beschermd.

2. Voor het aansluiten van kabels, met uitzondering van kabels met gummi-isolatie aan leidingen, werktuigen of toestellen, of voor het lasschen van kabels onderling, moeten moffen of daarmede gelijkwaardige inrichtingen zijn gebruikt, welke het indringen van vocht beletten, eene goede electrische aansluiting mogelijk maken en waarborgen bieden tegen mechanische beschadiging. De lasschen mogen niet aan trek blootstaan.

3. Bij de bevestiging van kabels mag door de wijze van bevestiging de loodmantel niet ingedrukt of beschadigd kunnen worden; bij niet gepantserde kabels is het gebruik van gashaken, krammen, duimen en dergelijke niet geoorloofd.

Art. 201. 1. In de ondergrondsche werken mag voor vasten aanleg van het leidingnet, zoowel bij lage als hooge spanning, alleen gebruik gemaakt zijn van gepantserde loodkabel of van blanken loodkabel, beschermd door verzinkt ijzeren waterdichte buizen.

2. De Hoofdingenieur der Mijnen kan van het voorschrift, bedoeld in het vorige lid, ontheffing verleenen, behalve voor leidingen aanwezig in de ruimten, genoemd in artikel 201*bis*, sub B, C en D.

3. In schachten, tusschenschachten en galerijen, van welke de helling meer dan 45 graden bedraagt, moet zoowel voor lage als voor hooge spanning gepantserde kabel gebruikt zijn, waarvan de pantsering zoo sterk is, dat door haar de kabel in fabricagelengte met ten minste 5-voudige zekerheid tegen breken, kan gedragen worden. Elke kabel moet op afstanden van ten hoogste 25 M. zijn bevestigd.

Bijzondere bepalingen.

Art. 201*bis*. Onverminderd het bepaalde in de vorige artikelen van dit hoofdstuk, gelden voor electrische inrichtingen in de hieronder genoemde ruimten, de voor ieder daarbij aangegeven bijzondere bepalingen:

A. Ruimten waar veel stof voorkomt:

1. Onbeschermde gummi-aderleidingen moeten zijn gelegd in buizen zonder open naad.

2. Electrische werktuigen, toestellen en lampen moeten door hun bouw of door eene doelmatige bescherming tegen het binnendringen van kolen- of ander stof zijn bevestigd.

B. Bedrijfs- en bergruimten met brandgevaar:

1. Spanningen boven 1000 Volt mogen niet zijn toegepast.

2. De omgeving van electrische werktuigen, transformatoren en dergelijke moet vrij van licht brandbare stoffen gehouden worden, tenzij die werktuigen, zoomede de aanwezige stroomverbrekende toestellen en booglampen, zijn voorzien van een onbrandbaar afsluitend omhulsel.

3. Onbeschermde gummi-aderleidingen moeten zijn gelegd in buizen zonder open naad.

4. Verplaatsbare leidingen moeten door een buigzaam omhulsel van doelmatig materiaal zijn beschermd.

C. Bedrijfs- en bergruimten met ontploffingsgevaar:

1. Hooge spanningen mogen niet zijn toegepast.

2. Electrische werktuigen, transformatoren en toestellen, die tot vuurverschijnselen kunnen aanleiding geven of waarbij stroomverbreking plaats vindt, mogen slechts zijn aangebracht, indien en voor zoover voor elken bijzonderen toestand eene constructie gekozen is, die bij dien toestand geen ontploffing kan veroorzaken.

3. Voor het leidingsnet zijn alleen kabels en gummi-aderleidingen toegelaten. De laatste moeten zijn aangebracht in naadlooze buizen; de verbindingen der buizen onderling moeten waterdicht gefit en de uiteinden dicht gekit zijn.

4. Voor de kunstmatige verlichting mogen slechts gloeilampen zijn gebezigd, welke in luchtdicht gesloten ballons branden en met hunne houders van de omringende lucht zijn afgesloten.

D. Vochtige ruimten:

1. Alle metalen deelen, die zich in de nabijheid bevinden van onder spanning staande deelen eener installatie en waarmede personen in aanraking kunnen komen, moeten deugdelijk met de aarde zijn verbonden.

2. Bij electrische werktuigen en toestellen moet voor eene zoo goed mogelijke isolatie en eene deugdelijke bescherming tegen aanraking en tegen schadelijke inwerking van vocht zorg zijn gedragen.

3. De niet met de aarde verbonden leidingen, die naar deze ruimten voeren, moeten, onafhankelijk van andere op deze leidingen aangesloten aftakkingen, in alle polen of phasen uitgeschakeld kunnen worden.

4. Onbeschermde, geïsoleerde leidingen moeten op klok- of daarmede gelijkwaardige isolatoren zijn bevestigd door middel van tegen vocht geprepareerd touw.

5. De afstand tusschen op isolatoren aangebrachte leidingen onderling en van deze tot wanden of muren, moet ten minste 5 c.M. bedragen.

6. Bij aanleg in buizen mogen deze inwendig niet van eene isoleerende bekleeding zijn voorzien. De afstand van buizen tot wanden of muren moet ten minste 1 c.M. bedragen.

7. Verplaatsbare leidingen moeten door een buigzaam omhulsel van doelmatig materiaal zijn beschermd.

8. Lamphouders met schakelaars mogen niet worden gebruikt.

E. Bedrijfs- en bergruimten met bijtende gassen of bijtend stof:

1. Spanningen boven 1000 Volt mogen voor licht en kracht niet worden toegepast.

2. Electrische werktuigen, toestellen, leidingen en beschermingen moeten zijn gevrijwaard tegen de inwerking van bijtende gassen of van bijtend stof; bij de hiervoor genomen maatregelen moet rekening zijn gehouden met den aard der bijtende gassen of van het bijtend stof.

3. Verplaatsbare leidingen moeten door een buigzaam omhulsel van doelmatig materiaal zijn beschermd.

Bedrijfsvoorschriften.

Art. 202. 1. Alle electrische werktuigen, toestellen, leidingen, beschermingen, waarschuwingsteekens en schakelschema's moeten in behoorlijken toestand verkeeren.

2. Ieder bij het bedrijf aangestelde ondergeschikte moet opdracht hebben om van alle voorvallen en omstandigheden, welke gevaar kunnen opleveren, onverwijld mededeeling te doen aan den boven hem gestelden persoon.

3. Isolatie-fouten, door contrôle-toestellen aangegeven of op andere wijze gemerkt, moeten opgezocht en verwijderd worden.

4. Aan onbevoegden moet op duidelijke wijze verboden zijn electrische werktuigen, toestellen of leidingen te bedienen of aan te raken.

5. Accumulatoren ruimten mogen bij de lading en zoolang de ontwikkelde gassen niet verwijderd zijn, niet met brandende of gloeiende voorwerpen betreden worden, tenzij deze zoodanig zijn beschermd, dat zij geen ontploffingsgevaar kunnen veroorzaken.

6. Ruimten achter schakelborden, andere schakelruimten en afgesloten electrische bedrijfsruimten mogen, wanneer daarin onbeschermde deelen met spanningen boven 1200

Volt aanwezig zijn, voor herstellings- en onderhoudswerkzaamheden niet betreden worden dan bij aanwezigheid van een tweeden persoon.

Art. 202*bis*. 1. Het verrichten van herstellings-, onderhouds- en bedieningswerkzaamheden aan electrische werktuigen, toestellen of leidingen mag alleen geschieden door deskundig en voldoend onderricht personeel.

2. Het verrichten van herstellings- en onderhoudswerkzaamheden mag bij installaties met spanningen tot en met 1200 Volt, aan onder spanning staande deelen slechts geschieden ingeval de zich in de nabijheid van de electrische werktuigen, toestellen of leidingen bevindende blanke metalen deelen zoodanig zijn afgedekt, dat eene gelijktijdige aanraking van verschillende polen of phasen of eene gelijktijdige aanraking van een pool of phase met een niet onder spanning staand blank metalen deel, door den persoon, die het werk verricht, voorkomen wordt. De metaaldeelen van het bij de werkzaamheden benoodigd gereedschap moeten, voor zoover de hanteering het toelaat, deugdelijk geïsoleerd zijn en de personen, die de werkzaamheden verrichten, moeten op doelmatige en deugdelijke wijze geïsoleerd zijn opgesteld.

In de ondergrondsche werken geldt deze bepaling alleen voor installaties voor lage spanning.

3. Het verrichten van herstellings- en onderhoudswerkzaamheden mag bij installaties met spanningen boven 1200 Volt alleen geschieden wanneer de deelen, waaraan gewerkt wordt, in spanningloozen toestand verkeeren en met inachtneming van het volgende:

aan die deelen moet vooraf eene deugdelijke aardverbinding van ten minste 6 m.M². koperdoorsnede aangebracht zijn, die eerst met de aarde en daarna met het voorwerp moet tot stand zijn gebracht, terwijl na afloop der werkzaamheden het wegnemen der verbinding het eerste moet plaats vinden bij het voorwerp; de afgeschakelde deelen moeten aan de zijde, waar zij afgeschakeld zijn, deugdelijk zijn kortgesloten; alle werkzaamheden moeten geschieden in tegenwoordigheid van een door de bestuurders van de mijn of van een door hen voor de werkzaamheden aangewezen deskundige, indien de omstandigheden van dien aard zijn, dat het spanningloos maken van het deel, waaraan gewerkt moet worden er de kortsluiting niet in de nabijheid der arbeidsplaats zelf kunnen geschieden, of dat er gewerkt moet worden in de onmiddellijke nabijheid van onder spanning staande deelen, in welke gevallen die maatregelen moeten worden genomen, welke een gevaarloos verloop van den arbeid waarborgen.

In de ondergrondsche werken geldt deze bepaling voor elke installatie voor hooge spanning.

Art. 203. 1. Het verrichten van werkzaamheden in afgesloten electrische bedrijfsruimten, alsmede in de nabijheid van de gevaar veroorzakende deelen der installatie in electrische bedrijfsruimten, mag door ander dan deskundig personeel bij aanwezigheid van spanningen boven 600 Volt alleen geschieden, indien de gevaar veroorzakende deelen der installatie zoowel in als buiten handbereik ontoegankelijk zijn gemaakt.

2. Wanneer tengevolge van bedrijfsstoringen of van het verrichten van herstellings- en onderhoudswerkzaamheden, eene installatie voor hooge spanning geheel of gedeeltelijk is uitgeschakeld, mag de wederinschakeling niet plaats vinden, dan nadat het werkpersoneel zich van de arbeidsplaats heeft verwijderd of nadat elk lid van het werkpersoneel afzonderlijk en tijdig met de wederinschakeling in kennis is gesteld.

3. Alle schakelingen en verbindingen, zoowel na gedane herstellingen als bij vernieuwingen of uitbreidingen, moeten zoodanig zijn aangebracht, dat bij het in bedrijf komen geen gevaar bestaat voor ongelukken.

Art. 203*bis*. Op plaatsen, waar ernstig gevaar bestaat, dat bij herstellings- en onderhoudswerkzaamheden aan electrische installaties ongevallen worden veroorzaakt, moet opgehangen zijn een duidelijk leesbaar en op stevig materiaal aangebracht uittreksel van de bepalingen, opgenomen in de artikelen 202, 202*bis* en 203.

Slotbepaling.

Art. 204. Wanneer de ondergrondsche electrische installatie voor een grooter arbeidsvermogen is ingericht dan 150 Kilowatt, moet zij tijdens het bedrijf onder toezicht staan van een bepaaldelijk daarmede belast deskundig persoon, die ten spoedigste op de plaats, waar noodig, aanwezig kan zijn.

Artikel III.

In artikel 259 van het in artikel I genoemd reglement wordt gelezen in plaats van: „172, 173, 174, 177 tot en met 180, eerste en tweede lid, 183, 184, 186, 187, 188, eerste lid, 189 tot en met 192, eerste en tweede lid. 194, derde en vierde lid, 195, eerste en tweede lid, 196, 197, tweede en derde lid, 199, eerste, tweede, derde en zesde lid", het volgende:

„172, 2de lid, 173, 1ste lid, 173*bis*, 174, 174*bis*, 1ste, 2de en 4de lid, 175, 176, 176*bis*, 177, 2de en 3de lid, 177*bis*, 178, 178 *bis*, 3de lid, 179, 5de, 7de en 9de lid, 179*bis*, 180, 1ste lid, 180*bis*, 1ste lid, 181, 2de en 3de lid, 181*bis*, 182, 183*bis*, 5de en 8ste lid, 185, 6de lid, 186*bis*, 187, 4de lid, 187*bis*, 1ste, 7de en 8ste lid, 188, 1ste lid, 192, 1ste lid, 192*bis*, 2de en 5de lid, 194*bis*, 4de lid, 196, 197*bis*, 2de, 4de, 5de, 8ste, 9de, 10de, 11de en 12de lid, 199*bis*, 3de lid, 200*bis*, 1ste en 3de lid, 201*bis*, B, 4, C 2, D 7, E 2 en 3, 202, 1ste lid."

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, het welk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 9den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 12 *Maart* 1917.)

—

10 *Februari* 1917. WET, tot vordering van schepen (schepenvorderingswet). S. 211.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is, in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden eene regeling te treffen, ten einde der Regeering in het algemeen belang ten behoeve van het vervoer van goederen naar Nederland de beschikking te verschaffen over laadruimte in schepen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. 1. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel kan van den eigenaar van een Nederlandsch zeeschip vorderen, dat door dezen te zijner beschikking worde gesteld, evenals of te dier zake door hem met dezen eene bevrachtingsovereenkomst was gesloten, hetzij de geheele laadruimte van dat schip voor eene bij de vordering te bepalen reis, hetzij zoodanig deel der laadruimte van dat schip als benoodigd voor het vervoer van eene bij de vordering aan te wijzen hoeveelheid goederen voor de reis waartoe het schip bestemd is. Die vordering kan slechts worden gedaan ten behoeve van het vervoer naar Nederland van goederen, welke door de Regeering zullen worden aangevoerd of voor welker distributie, al of niet na bewerking hier te lande, ingevolge de Distributiewet 1916 door Onzen genoemden Minister eene regeling is getroffen.

2. De vordering geschiedt bij brief of telegram gericht aan den eigenaar van het schip. Daarbij worden de plaats en de tijd vermeld, waarop de beschikbaarstelling wordt verlangd.

3. Door zoodanige vordering vervallen, zonder eenige verplichting tot schadevergoeding, de bevrachtingsovereenkomsten en andere tot het schip betrekkelijke overeenkomsten, welke gedurende den tijd waarvoor de beschikbaarstelling wordt gevorderd, zouden moeten worden uitgevoerd, voor zoover tengevolge der vordering die uitvoering niet mogelijk is.

2. I. De vergoeding voor deze beschikbaarstelling wordt zoo mogelijk tusschen Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel en den eigenaar van het schip in der minne vastgesteld.

2. Bij gebreke van minnelijke overeenstemming daaromtrent geschiedt de vaststelling door eene Commissie door Ons te benoemen.

3. Die Commissie zal de vergoeding vaststellen op een redelijk cijfer. Zij zal aan de vaststelling van dat cijfer ten grondslag leggen eene door haar op te maken exploitatierekening van het schip over de reis, waarvoor de vordering is gedaan. Zij stelt den eigenaar in de gelegenheid daartoe gegevens te verstrekken. Voor zoover voor het opmaken dier rekening de waarde van het schip in aanmerking komt, zal daarvoor de som gelden, waarvoor het schip, ware het bij den aanvang der reis opgeleverd, had kunnen gebouwd worden, welk bedrag dan weder in verband met den toestand van het schip zal zijn te verminderen. Nochtans zal dit bedrag in geen geval hooger zijn dan 2½ maal het bedrag, dat bij gelijke berekening zou zijn gevonden, ware de reis in Juli 1914 aangevangen, tenzij het schip na 1 Januari 1917 van een Nederlandschen zeebrief is voorzien. Tot de noodzakelijke kosten, die ten laste der exploitatie-rekening zullen zijn te brengen, behooren de premie van de verzekeringen van het schip tot zijne als boven berekende waarde tegen de risico's van zee- en molestgevaar gesloten. Voor zoover zulke verzekeringen niet zijn gesloten, zal ten laste der exploitatie-rekening een bedrag worden gebracht, gelijkstaande aan de premie, die waren zij gesloten, zoude zijn besteed.

4. Aan het in de vergoeding voor winst, op te nemen bedrag zal ten grondslag worden gelegd het bedrijfsoverschot, dat bij eene gelijke reis van het schip of van een overeenkomstig schip in de eerste helft van 1914 zoude zijn overgebleven, welk bedrijfsoverschot zal worden verhoogd in gelijke verhouding als waarin de bovenvermelde waarde in de exploitatie-rekening werd verhoogd. Is het schip

na 1 Januari 1917 van een Nederlandschen zeebrief voorzien, dan wordt deze verhouding bepaald naar de waarde van het schip of van een overeenkomstig schip in Juli 1914 in vergelijking met de waarde van het schip bij den aanvang der reis.

5. Bij de berekening der vergoeding zal de vracht, die met het schip had kunnen worden bevaren, ware de vordering niet gedaan, niet in aanmerking komen.

6. Wordt slechts beschikbaarstelling van een deel der laadruimte van een schip gevorderd, dan wordt de vergoeding vastgesteld op een zoodanig deel van het in het derde lid bedoelde cijfer als die laadruimte zich verhoudt tot de geheele laadruimte van het schip.

7. De Commissie kan bovendien voor de beschikbaarstelling eene extra vergoeding toekennen, indien haar deze billijk voorkomt, omdat het schip op het oogenblik der vordering zich elders bevindt dan daar, waar de beschikbaarstelling wordt verlangd.

3. 1. De eigenaars van Nederlandsche Zeeschepen zijn gehouden van elke door hen afgesloten vervrachting of verhuring binnen 24 uur na de afsluiting en tevens tenminste 5 dagen voor het begin der uitvoering, aan Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel schriftelijk kennis te geven, alsmede binnen 10 dagen na het in werking treden dezer wet gelijke kennisgeving te doen van alle door hen voor dat in werking treden afgesloten en nog niet of niet geheel uitgevoerde vervrachtingen en verhuringen, een en ander indien en voor zoover dit door Onzen voornoemden Minister wordt verlangd.

2. Het in het eerste lid bedoelde verlangen wordt den eigenaars kenbaar gemaakt op de wijze bepaald in artikel 1, tweede lid.

4. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel kan in bepaalde gevallen met eigenaars van Noderlandsche zeeschepen overeenkomen, dat vorderingen krachtens artikel 1 dezer wet ten aanzien van een of meer hunner schepen gedurende een bepaald tijdperk niet zullen worden gedaan, indien door hen op eene bij de overeenkomst bepaalde wijze wordt medegewerkt om tot het in artikel 1 bedoelde vervoer scheepsruimte ter beschikking van de Regeering te stellen.

5. 1. Ingeval aan de in artikel 1 genoemde vordering niet of niet tijdig wordt voldaan, zal Onze voornoemde Minister bevoegd zijn vergoeding der dientengevolge door den Staat geleden schade te vorderen. De rechter, die van zulk eene vordering kennis neemt, zal, voordat hij zijne beslissing geeft, de leden der in artikel 2 genoemde Commissie als deskundigen hooren.

2. Bovendien kan ingeval van niet-tijdige beschikbaarstelling de krachtens artikel 2 verschuldigde vergoeding door Onzen genoemden Minister — de in artikel 2 genoemde Commissie gehoord — worden verminderd of geheel achterwege worden gelaten.

3. Onze voornoemde Minister is bevoegd ingeval van weigering der beschikbaarstelling het schip met inroeping van den sterken arm in bezit te nemen.

6. 1. De eigenaar van een Nederlandsch zeeschip, die niet of niet op den bepaalden tijd of op de bepaalde plaats voldoet aan eene vordering als bedoeld in artikel 1, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 2 jaar.

2. Hij die, wetende dat tegen den eigenaar van een schip eene vordering krachtens deze wet is gedaan, dezen in de voldoening daaraan belemmert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 2 jaar.

3. De eigenaar van een Nederlandsch zeeschip, die niet of niet tijdig de kennisgeving doet, bedoeld in artikel 3, eerste lid, wordt gestraft met eene hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste f 5000,— (vijfduizend gulden).

4. Niet strafbaar is de eigenaar van wien blijkt, dat het strafbare feit buiten zijn toedoen is gepleegd.

7. 1. De feiten strafbaar gesteld bij het eerste en bij het tweede lid van artikel 6 worden beschouwd als misdrijf, die bedoeld in het derde lid van dat artikel als overtreding.

2. Voor de toepassing van artikel 6 worden, wanneer een schip in eigendom toebehoort aan eene naamlooze vennootschap, eene coöperatieve of andere rechtspersoonlijkheid hebbende vereeniging, als eigenaars daarvan beschouwd alle leden van het bestuur.

8. De bij deze wet gestelde strafbepalingen zijn toepasselijk op ieder, die zich hetzij binnen, hetzij buiten het Rijk in Europa schuldig maakt aan eenig ingevolge deze wet strafbaar gesteld feit.

9. 1. Met het opsporen van de feiten, bij deze wet strafbaar gesteld, zijn, behalve de bij artikel 8 van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, belast de marechaussee, alle ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, de ambtenaren van de scheepvaartinspectie, de ambtenaren met de in- en uitklaring belast, de ambtenaren bekleed met

militair gezag, aangewezen krachtens artikel 7 van de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128), de Nederlandsche consulaire ambtenaren en de Nederlandsche koloniale ambtenaren, die daartoe door de koloniale Overheid worden aangewezen.

2. De door een Nederlandschen consulairen of kolonialen ambtenaar opgemaakte processen-verbaal gelden als wettig bewijsmiddel, mits zij bevestigd worden door zijn daarin opgenomen schriftelijken eed (belofte).

10. 1. Voor de toepassing dezer wet wordt onder „Nederlandsch zeeschip" verstaan elk schip van meer dan 400 ton bruto inhoud, dat op den 1sten Januari 1917 voorzien was of daarna voorzien wordt van een Nederlandschen zeebrief.

2. Voor de toepassing dezer wet wordt onder „eigenaar" ook begrepen de medereeder.

3. Eene vordering krachtens artikel 1 tot een boekhouder eener reederij gericht, zal gelden als tegen alle medereeders van het schip gedaan.

11. Deze wet kan worden aangehaald onder den titel van „Schepenvorderingswet", met vermelding van den jaargang van het *Staatsblad*, waarin deze wet is geplaatst.

12. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

13. Zoodra de tegenwoordige buitengewone omstandigheden hebben opgehouden te bestaan, zal aan de Staten-Generaal een voorstel van wet worden gedaan, waarbij de intrekking van deze wet zoomede de overgang tot den normalen toestand worden geregeld.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 10den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 10 *Febr.* 1917.)

—

12 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 28 Augustus 1888 (*Staatsblad* nº. 144) tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het Provinciaal krankzinnigengesticht „Meerenberg" te *Bloemendaal*. S. 212.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 10 Februari 1917, nº. 1591, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat in artikel 1 van het Koninklijk besluit van 28 Augustus 1888 (*Staatsblad* nº. 144), zooals dat artikel wordt gelezen ingevolge Ons besluit van 9 Januari 1913 (*Staatsblad* nº. 9), in de plaats van „403 mannen en 432 vrouwen" wordt gelezen „348 mannen en 487 vrouwen".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 12den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,

CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 24 *Febr.* 1917.)

—

12 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 213.

—

12 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende wederopenstelling van de gelegenheid tot inwisseling van de zilverbons van f 1, van f 2.50 (beide ouden vorm) en van f 5. S. 214.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 8sten Februari 1917, nº. 73, Generale Thesaurie;

Gezien de wet van 6 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 377) tot uitgifte van zilverbons en Ons besluit van 6 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 378) zooals dat is gewijzigd bij Ons besluit van 1 September 1914 (*Staatsblad* nº. 439);

Gelet op Onze besluiten van 20 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 158), van 31 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 174), van 21 April 1915 (*Staatsblad* nº. 204) en van 9 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 65);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Tot en met 31 December 1917 zullen de bij Onze besluiten van 20 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 158) en van 31 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 174) ingetrokken zilverbons van f 1, van f 2.50 (beide ouden vorm) en van f 5 ten kantore van het Agentschap van het Ministerie van Financiën te *Amsterdam* tegen wettig betaalmiddel kunnen worden ingewisseld.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 12den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 6 *Maart* 1917.)

—

13 *Februari* 1917. BESLUIT, nopens het beroep, ingesteld door het bestuur der Vrijmetselaarsloge l'Inséparable te *Bergen op Zoom* tegen de beslissing van den directeur der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen te *Breda*, op zijn verzoek om plaatsing van de inrichting dier loge op de lijst, bedoeld in art. 4, § 2, der wet tot regeling der personeele belasting. S. 215.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep ingesteld door het bestuur der Vrijmetselaarsloge l'Inséparable te *Bergen op Zoom* tegen de beslissing van den Directeur der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen te *Breda* van 18 September 1916, n°. 282 (1915), op zijn verzoek om plaatsing van de inrichting der loge op de lijst, bedoeld in art. 4, § 2, der wet tot regeling van de personeele belasting;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 24 Januari 1917, n°. 255;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 8 Februari 1917, n°. 62, afdeeling Directe belastingen;

Overwegende dat de afwijzende beslissing van den Directeur steunt op de overweging, dat de loge niet in het bezit is van rechtspersoonlijkheid en mitsdien het perceel bij haar in gebruik niet het karakter heeft van een perceel, overeenkomstig art. 4, § 1, letter *d*, der wet tot regeling van de personeele belasting, uitsluitend gebruikt wordende als inrichting tot algemeen nut door een zedelijk lichaam, eene vereeniging in het bezit van rechtspersoonlijkheid of eene stichting, terwijl hieraan niet afdoet de omstandigheid dat de Orde van Vrijmetselaren onder het Groot Oosten der Nederlanden, waarvan de loge *Bergen op Zoom* eene onderafdeeling is, wel rechtspersoonlijkheid bezit;

dat het bestuur der loge in beroep aanvoert, dat deze hare rechtspersoonlijkheid put uit het feit dat zij als onderdeel der Orde van Vrijmetselaren sedert 1767 bestaat en dus lang vóór de wet op de vereenigingen van 1855, weshalve alsnog plaatsing op de lijst wordt verzocht;

Overwegende dat uit den volgens nader ambtsbericht aan de Administratie getoonden constitutiebrief van de loge l'Inséparable te *Bergen op Zoom*, uit het jaar 1767, is gebleken, dat die loge reeds bestond vóór de inwerkingtreding der wet op het recht van vereeniging en vergadering van 30 April 1855 (*Staatsblad* n°. 32) en mitsdien als zedelijk lichaam kan worden aangemerkt;

Gezien de wet tot regeling van de personeele belasting;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te gelasten dat de inrichting der Vrijmetselaarsloge l'Inséparable te *Bergen op Zoom* zal worden geplaatst op de lijst bedoeld in art. 4, § 2, der wet van 16 April 1896 (*Staatsblad* n°. 72) tot regeling van de personeele belasting.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en tegelijk met zijn rapport in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur.

's-Gravenhage, den 13den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 28 *Febr.* 1917.)

—

14 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende opzegging van het aan de Nederlandsche Bank verleende octrooi. S. 216.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 12den Februari 1917, Kabinet n°. 21, Geheim;

Gelet op artikel 1 der wet van 31 December 1903 (*Staatsblad* n°. 335);

Overwegende, dat het in 's lands belang niet wenschelijk is, dat het aan de Nederlandsche Bank verleende octrooi na het einde van het loopende tijdperk, zijnde 31 Maart 1919, stilzwijgend worde verlengd, en dat mitsdien dat octrooi behoort te worden opgezegd;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het aan de Nederlandsche Bank verleende octrooi ingevolge artikel 1, tweede lid, der wet van 31 December 1903 (*Staatsblad* n°. 335) op te zeggen.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 14den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 28 *Febr.* 1917.)

—

14 *Februari* 1917. BESLUIT, tot nadere aanvulling van het Koninklijk besluit van 22 Augustus 1906 (*Staatsblad* n°. 229), laatstelijk gewijzigd en aangevuld bij Koninklijk besluit van 21 Mei 1915 (*Staatsblad* n°. 223), waarbij worden aangewezen de buitenlandsche instellingen en de buitenlandsche getuigschriften, bedoeld in artikel 134 der Hooger-onderwijswet. S. 217.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 6 Januari 1917, n°. 19950/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op artikel 134 der Hooger-onderwijswet;

Gezien Ons besluit van 22 Augustus 1906 (*Staatsblad* n°. 229), laatstelijk gewijzigd en aangevuld bij Ons besluit van 21 Mei 1915 (*Staatsblad* n°. 223);

Mede gezien de adviezen van ieder der senaten der Rijks-universiteiten;

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Februari 1917, n°. 103);

Gelet op het nader rapport van Onzen voort noemden Minister van 13 Februari 1917, n°. 1979, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

1°. in artikel 1 onder B, 1°., van Ons besluit van 22 Augustus 1906 (*Staatsblad* n°. 229), laatstelijk gewijzigd en aangevuld bij Ons besluit van 21 Mei 1915 (*Staatsblad* n°. 223), worden in de tweede zinsnede de woorden: „het jaar 1916" veranderd in „de jaren 1916 en 1917";

2°. in artikel 1 onder C van voormeld besluit wordt onder 1°. gelezen als volgt:

a. het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd „examen de sortie de la rhétorique latine" of van met goed gevolg afgelegd „examen de sortie de la rhétorique grecque-latine" aan een „athénée royal" in *België* of van een met deze getuigschriften overeenkomstig certificaat, afgegeven door eene bijzondere inrichting van voorbereidend hooger of van middelbaar onderwijs daar te lande, mits bekrachtigd door een „jury institué par arrêté royal" krachtens artikel 7 der Belgische wet van 10 April 1890;

b. het getuigschrift van een met goed gevolg afgelegde „épreuve préparatoire pour les étudiants qui aspirent au grade de candidat en sciences naturelles", genoemd in artikel 10 van de Belgische wet van 10 April 1890;

c. het getuigschrift van een met goed gevolg afgelegd „examen de candidat en sciences naturelles" in *België*, mits bekrachtigd door de „Commission spéciale d'entérinement, instituée en vertu de la loi du 10 avril 1890";

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 14den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 8 *Maart* 1917.)

—

14 *Februari* 1917. BESLUIT, tot nadere aanvulling van het Koninklijk besluit van 7 Juni 1906 (*Staatsblad* n°. 125), aangevuld bij Koninklijk besluit van 20 October 1915 (*Staatsblad* n°. 433), waarbij buitenlandsche instellingen, bedoeld in artikel 132 der Hooger-onderwijswet, worden aangewezen, alsmede de diploma's en getuigschriften, bedoeld in dat wetsartikel, en de daaraan verbonden vrijstellingen worden omschreven. S. 218.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 6 Januari 1917, n°. 19950/6, afdeeling Onderwijs;

Gelet op artikel 132 der Hooger-onderwijswet;

Gezien Ons besluit van 7 Juni 1906 (*Staatsblad* n°. 125), aangevuld bij Ons besluit van 20 October 1915 (*Staatsblad* n°. 433);

Mede gezien de adviezen van ieder der senaten der Rijks-universiteiten;

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Februari 1917, n°. 104);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 13 Februari 1917, n°. 1980, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

na artikel 13 van Ons besluit van 7 Juni 1906 (*Staatsblad* n°. 125), aangevuld bij Ons besluit van 20 October 1915 (*Staatsblad* n°. 433), worden ingevoegd drie nieuwe artikelen, luidende als volgt:

Art. 14. „Van het afleggen van het candidaats-examen ter verkrijging van het doctoraat in de geneeskunde wordt, onder het in artikel 132 der Hooger-onderwijswet gestelde voorbehoud, vrijgesteld de bezitter van het getuigschrift van met gunstig gevolg afgelegd candidaats-examen in de geneeskunde aan de Universiteit te *Gent*, de Universiteit te *Luik*, de

Katholieke Universiteit te *Leuven*, of de Vrije Universiteit te *Brussel*."

Art. 15. „Van het afleggen van het candidaats examen ter verkrijging van het doctoraat in de wis- en natuurkunde wordt voor het jaar 1917, onder het in artikel 132 der Hooger-onderwijswet gestelde voorbehoud, vrijgesteld de bezitter van het diploma van candidaat in de natuurlijke wetenschappen (ter verkrijging van het doctoraat in de natuurlijke wetenschappen), afgegeven door de Universiteit te *Gent*, de Universiteit te *Luik*, de Katholieke Universiteit te *Leuven*, of de Vrije Universiteit te *Brussel*."

Art. 16. „Van het afleggen van het doctoraal-examen ter verkrijging van het doctoraat in de wis- en natuurkunde wordt voor het jaar 1917, onder het in artikel 132 der Hooger-onderwijswet gestelde voorbehoud, vrijgesteld de bezitter van het diploma van doctor in de natuurlijke wetenschappen, afgegeven door de Universiteit te *Gent*, de Universiteit te *Luik*, de Kathotieke Universiteit te *Leuven*, of de Vrije Universiteit te *Brussel*."

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 14den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 8 *Maart* 1917.)

—

16 *Februari* 1917. BESLUIT, tot nadere bepaling van de hoeveelheden der uit te geven zilverbons van twee en een halven gulden en van een gulden. S. 219.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 13den Februari 1917, n°. 134, Gen. Thes.;

Gezien de wetten van 6 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 377) en 30 December 1916 (*Staatsblad* n°. 592) en Onze Besluiten van 31 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 174) en 22 April 1916 (*Staatsblad* n°. 168);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Artikel 2 van Ons Besluit van 31 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 174), zooals dat artikel is gewijzigd bij artikel 3 van Ons Besluit van 22 April 1916 (*Staatsblad* n°. 168), wordt gelezen als volgt:

„Naar gelang daaraan de behoefte blijkt te bestaan zullen worden uitgegeven acht millioen zilverbons van twee en een halven gulden van den in artikel 1 omschreven uiterlijken vorm, vertegenwoordigende een kapitaal van twintig millioen gulden."

2. Artikel 2 van Ons Besluit van 22 April 1916 (*Staatsblad* n°. 168) wordt gelezen als volgt:

„Naar gelang daaraan de behoefte blijkt te bestaan zullen worden uitgegeven twintig millioen zilverbons van een gulden van den in artikel 1 omschreven uiterlijken vorm, vertegenwoordigende een kapitaal van twintig millioen gulden."

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 16den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 19 *Febr.* 1917.)

—

16 *Februari* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 23 November 1906 (*Staatsblad* n°. 289), waarbij aan de Vereeniging „Centraal Israëlietisch krankzinnigengesticht in *Nederland*", gevestigd te *Amsterdam*, vergunning is verleend op een terrein in de gemeente *Apeldoorn* een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 220.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 13 Februari 1917, n°. 1624, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* n°. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Eenig artikel.

Aan artikel 2 van Ons besluit van 23 November 1906 (*Staatsblad* n°. 289) wordt aan het slot een nieuw, derde, lid toegevoegd, luidende als volgt:

„Bovendien mogen in het gesticht gedurende het tijdvak, eindigende 31 December 1917, nog 13 mannen en 13 vrouwen verpleegd worden".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 16den Februari 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 3 *Maart* 1917.)

19 *Februari* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Ar. 9 van het Binnenaanvaringsreglement is niet slechts geschreven voor in beweging zijnde, maar ook voor stilliggende veerponten.

Onder „veerman" is te verstaan degeen, die de exploitatie van en de zorg voor de pont op zich heeft genomen, onverschillig of hij telkens dat veer al dan niet persoonlijk bedient.

Zoowel in art. 473 Sr. in verband met art. 85 Sr. als in art. 1 der Wet van 15 April 1891 (S. 91) is onder „schipper" te verstaan de gezagvoerder van het vaartuig. Het antwoord op de vraag, wie als gezagvoerder van een vaartuig is te beschouwen, hangt af zoowel van den aard van het vaartuig als van de ter sprake komende verplichtingen.

In verband hiermede heeft het reglement, den veerman ten aanzien der lichten als gezagvoerder of schipper beschouwende, dat begrip niet buiten zijn wettelijke grenzen uitgebreid.

(K. B. 18 Mei 1892, S. 102 art. 9.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith, Dr. L. E. Visser en J. Kosters.

P. J. H. C., enz., requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te 's-Hertogenbosch van 7 December 1916 (zie verder concl. adv.-gen.) [gepleit door Mr. J. W. van den Broek, te Nijmegen].

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Namens requirant die, met vernietiging van een vonnis van den Kantonrechter te Boxmeer van 26 Augustus 1916, door de Arr.-Rechtbank te 's-Hertogenbosch op 7 December jl. werd schuldig verklaard aan: „bet als schipper niet in acht nemen der wettelijke voorschriften vastgesteld tot voorkoming van aanvaring of aandrijving", en deswege veroordeeld is in eene geldboete van f 25 subsidiair 5 dagen hechtenis, zijn door diens gemachtigde, ter ondersteuning van het tijdig tegen laatstgemelde beslissing ingesteld cassatieberoep, bij memorie — nader bij pleidooi toegelicht — een tweetal middelen aangevoerd, waarvan als eerste: „Schending van art. 9 van het K. B. van 18 Mei 1892 (S. 102), art. 1 der Wet van 22 Juni 1891 (S. 125) — bedoeld moet zijn art. 1 der Wet van 15 April 1891 (S. 91) — en art. 473 Sr., door voor overtreding van gemelde artikelen strafbaar te stellen niet hem, die eene veerpont feitelijk bedient, maar hem die die bediening voor zijne rekening doet plaats vinden."

In art. 9 al. 3 van het „Reglement ter voorkoming van aanvaring of aandrijving op openbare wateren van het Rijk, die voor de scheepvaart openstaan" wordt voor de naleving der bepalingen omtrent de nachtelijke verlichting van gier- en veerponten gezegd, dat de veerman als schipper wordt beschouwd. Raadpleegt men nu van Dale ten aanzien van het begrip „veerman", dan vindt men dit omschreven als: „iemand, die met eene pont of schouw de lieden overzet". Het eischt derhalve niet streng de materiëele handeling van het overzetten, doch kan ook slaan op dengene, die een veer in eigendom heeft of daarvan pachter is en dat voor eigen rekening door een knecht laat bedienen. Dat „veerman" overigens niet met „schipper" mag worden vereenzelvigd, komt duidelijk uit bij vergelijking van art. 9 met art. 32, daar laatstgenoemde bepaling enkel van „de schippers van veerponten" spreekt, kennelijk in den zin van „de bestuurders van veerponten", hetgeen in art. 9 niet uitdrukkelijk gevorderd wordt. Waar nu uit requirants erkentenis bleek, dat hij het vlak bij zijne herberg gelegen veer in pacht had en dit liet bedienen door een achttienjarigen jongen, die geheel aan hem ondergeschikt was, kon de Rechtbank op grond van de daaruit voortvloeiende aanwijzingen, wier kracht in cassatie onaantastbaar is, aannemen, dat beklaagde de „veerman" was en dus als „schipper" moest worden aangemerkt.

Aan het slot van het middel wordt nog beweerd dat, indien inderdaad terecht is beslist, dat een „veerman" geen „schipper" behoeft te zijn, art. 9 al. 3 van bedoeld reglement zou strijden met art. 1 der Wet van 15 April 1891 (S. 91), hetwelk spreekt van voorschriften, vast te stellen bij algemeenen maatregel van bestuur en in acht te nemen door schippers of schepelingen.

Daargelaten de vraag, of Uw Raad deze grief zou mogen onderzoeken als rakende de innerlijke waarde der wet, schijnt zij mij ongegrond, daar eene opdracht, als in art. 1 van evengenoemde wet aan de Kroon gegeven, teveus omvat het recht van aanwijzing der personen, voor wie de titel van schipper of schepeling zal gelden.

Als tweede verweer is gesteld: „Schending

van art. 9 en van art. 11 van voormeld Kon. Besluit, door op eene vastgemeerd liggende veerpont niet het laatstgemeld, maar het eerstgemeld artikel toe te passen."

Ook deze klacht acht ik onjuist. Art. 9 toch geldt, blijkens de redactie daarvan en zooals ten overvloede eene vergelijking met art. 32 bewijst, zoowel voor stilliggende als voor varende veerponten, terwijl de toevoeging aan „veerponten" van de zinsnede: „die zich bewegen langs een dwars door het vaarwater gelegen kabel", niet vordert „een in beweging zijn", doch klaarblijkelijk doelt op een afgebakenden en vasten weg.

Ik concludeer mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij memorie en pleidooi, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het bestreden vonnis met qualificatie en strafoplegging als voormeld, ten laste van requirant bewezen is verklaard, dat hij den 9 Juli 1916 des voormiddags circa 12½ uur te Afferden, gemeente Berger (L.) als schipper, immers als „veerman" van de aldaar in de rivier „de Maas" gelegen veerpont, welke zich beweegt langs een dwars door het vaarwater gelegden kabel, niet heeft gezorgd dat die veerpont toen op een hoogte van ten minste 6 M. boven water van een heldergroen licht en 1 M. loodrecht daaronder van een helder wit licht voorzien was;

O. betreffende het tweede middel:

dat dit middel blijkens de toelichting hierop steunt dat de in art. 9 van het Binnenaanvaringsreglement voor veerponten voorgeschreven lichten alleen gevoerd moeten worden door in beweging zijnde, wellicht door tot varen gereed liggende ponten, maar niet door ponten, welke, als ten deze het geval is, vastgemeerd zijn, welke ponten integendeel de lichten, in art. 11 voor gemeerd liggende vaartuigen voorgeschreven, moeten voeren;

O. hieromtrent:

dat art. 9 van het Binnenaanvaringsreglement het voeren der daarin genoemde lichten voorschrijft aan gierponten en aan veerponten, die zich bewegen langs een dwars door het vaarwater gelegden kabel;

dat reeds uit de inkleeding van deze bepaling volgt dat zij niet slechts geschreven is voor in beweging zijnde veerponten, dus veerponten, *terwijl* zij zich op de voorschreven wijze bewegen, maar voor veerponten, welke zich op die wijze *plegen* te bewegen, dus ook als zij stil liggen;

dat dit verder steun vindt in de bepaling van art. 9 al. 3, hetwelk de zorg voor de naleving van dit gebod legt op den veerman, waaronder zoowel blijkens het spraakgebruik als blijkens de tegenstelling met art. 32 van het reglement, waarin hij, die op een gegeven oogenblik de in beweging zijnde pont bestuurt, als schipper wordt aangeduid, is te verstaan degeen, die de exploitatie van en de zorg voor de pont op zich heeft genomen, onverschillig of hij telkens dat veer al dan niet persoonlijk bedient, welk voorschrift geen zin zoude hebben, indien het artikel beperkt ware tot varende ponten;

dat art. 9 verder ook eenig onderscheid niet maakt tusschen korter dan wel langer tijd stilliggende veerponten of tusschen varensgereede dan wel, gelijk blijkens het vonnis ten deze het geval was, vastgemeerde ponten, zoodat de Rechtbank terecht heeft geoordeeld dat de bij dagvaarding bedoelde pont de in art. 9 voorgeschreven lichten diende te dragen, en dit middel dus ongegrond is;

O., dat blijkens de toelichting aan het eerste middel de volgende grieven ten grondslag liggen, namelijk:

a. dat requirant, die de veerpont slechts exploiteerde, niet zelf bediende, niet was veerman in den zin van art. 9 al. 3 van meergenoemd reglement;

b. dat, indien requirant inderdaad in den zin van die bepaling veerman zou zijn, dit voorschrift niet geldig ware, omdat dan daar in „veerman" een wijdere beteekenis zou hebben dan „schipper" terwijl art. 1 der Wet van 15 April 1891, waarop het reglement steunt, de Kroon slechts bevoegd verklaart tot het vaststellen van voorschriften, door schippers in acht te nemen;

O. betreffende *a.*:

dat de Rechtbank blijkens het vonnis als vaststaande heeft aangenomen dat requirant de bewuste veerpont exploiteert en daar een bediende heeft opgezet, die wel is waar de materieele handeling van het overzetten doet en de veergelden in ontvangst neemt doch de ontvangst moet afdragen en een gewoon bediende is;

dat de Rechtbank met het oog op deze feitelijke bevinding in verband met de bij het voorgaande middel uiteengezette beteekenis van het begrip „veerman" terecht requirant als veerman heeft beschouwd, zoodat deze grief ongegrond is;

O. betreffende *b.*:

dat zoowel in art. 473 in verband met art. 85 Sr. als in art. 1 der genoemde Wet van

1891 onder schipper is te verstaan de gezagvoerder van het vaartuig;

dat het antwoord op de vraag wie als gezagvoerder van een vaartuig is te beschouwen, afhangt zoowel van den aard van het vaartuig als van de ter sprake komende verplichtingen;

dat het hier eenerzijds geldt een veerpont, die zich langs een dwars door het vaarwater gelegden kabel beweegt, dus een vaartuig, dat telkens slechts voor betrekkelijk korten tijd zijn ligplaats verlaat om langs een vrijwel bepaalde baan naar de overzijde van het vaarwater te gaan en waarvan de bediening dikwijls geschiedt door bedienden of huisgenooten van den veerman, wien het vervoer aangaat, terwijl anderzijds de in art. 9 opgelegde verplichtingen niet betreffen de leiding van het schip gedurende de vaart, maar het voeren van lichten, welke gelijk boven is overwogen, ook gedurende het stilliggen moeten worden gevoerd en waarvan de aanwezigheid ter ligplaats van het vaartuig kan en moet worden nagegaan;

dat het reglement, onder deze omstandigheden den veerman ten aanzien van het voeren dier lichten als gezagvoerder of schipper beschouwende, dat begrip niet buiten zijn wettelijke grenzen heeft uitgebreid;

dat dus ook deze grief niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

21 *Februari* 1917. BESLUIT, tot aanwijzing, overeenkomstig artikel 157 der Hoogeronderwijswet, van het „Roomsch-Katholiek gymnasium te *Eindhoven*", van het bestuur der Sint-Augustinusstichting te *Utrecht*. S. 221.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 27 Januari 1917, nº. 910/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op artikel 157 der Hooger-onderwijswet;

Den Raad van State gehoord (advies van 13 Februari 1917, nº. 13);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 17 Februari 1917, nº. 2320, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Het „Roomsch-Katholiek gymnasium te *Eindhoven*" van het bestuur der Sint-Augustinusstichting te *Utrecht*, met ingang van 1 Maart 1917, voor een tijdperk van zes jaren aan te wijzen als bevoegd, om, met inachtneming der desbetreffende wettelijke voorschriften, aan zijne leerlingen, die het onderwijs tot aan het einde hebben bijgewoond, een getuigschrift van bekwaamheid tot universitaire studiën af te geven, dat met het getuigschrift, in artikel 11 der Hooger-onderwijswet vermeld, wordt gelijk gesteld.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 21sten Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 12 *Maart* 1917.)

—

21 *Februari* 1917. BESLUIT, houdende nadere wijziging:

1º. van het Koninklijk besluit van 28 Augustus 1888 (*Staatsblad* nº. 144) tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het provinciaal krankzinnigengesticht „Meerenberg" te *Bloemendaal*, en

2º. van het Koninklijk besluit van 22 Maart 1904 (*Staatsblad* nº. 65), waarbij aan het Bestuur der provincie *Noordholland* vergunning is verleend op een terrein in de gemeente *Castricum* een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 222.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 19 Februari 1917, nº. 1942, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. I. Aan artikel 1 van het Koninklijk besluit van 28 Augustus 1888 (*Staatsblad* nº. 144), zooals dat artikel laatstelijk gewijzigd is bij Ons besluit van 12 Februari 1917, nº. 55, wordt een nieuw, tweede, lid toegevoegd, luidende als volgt:

„Bovendien mogen gedurende het tijdvak, eindigende 1 April 1918, in het gebouw tot stand gebracht krachtens de vergunning, verleend bij Koninklijk besluit van 30 November 1885, nº. 19, nog 20 en in het oudere gebouw nog 25 vrouwen worden verpleegd."

Art. II. Aan artikel 2 van Ons besluit van 22 Maart 1904 (*Staatsblad* nº. 65), gelijk dat artikel is gewijzigd bij Ons besluit van 16 October 1909 (*Staatsblad* nº. 340), wordt een nieuw, derde, lid toegevoegd, luidende als volgt:

„Bovendien mogen in het gesticht gedurende het tijdvak, eindigende 1 April 1918, nog 25 vrouwen worden verpleegd.".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 21sten Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 8 *Maart* 1917.)

—

21 *Februari* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van eenige buitengewone maatregelen tot afwending van de pest en de Aziatische cholera en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 223.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat toepassing der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* nº. 80), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 314), tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen noodzakelijk is wegens het voorkomen van pest en Aziatische cholera op enkele plaatsen in het buitenland;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 Januari 1917, nº. 15750, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Februari 1917, nº. 105);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 16 Februari 1917, nº. 1618, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. Verboden zijn, tenzij met vergunning van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en met inachtneming van de door dezen ter voorkoming van verbreiding der besmetting te geven voorschriften:

1º. onderzoek van personen en goederen op de aanwezigheid van pestsmetstoffen door middel van proefneming op dieren;

2º. het verrichten van lijkopeningen op lijken van personen, overleden aan de pest of verdacht van aan de pest lijdende zijn geweest;

3º. het verrichten van lijkopeningen op lijken van dieren, gestorven aan de pest of verdacht van aan de pest lijdende te zijn geweest.

2. Verboden is, tenzij met inachtneming van de door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken ter voorkoming van verbreiding der besmetting te geven voorschriften, het vervoer van stoffen, die pest- of cholerasmetstoffen bevatten of verdacht worden dit te doen.

3. Dit besluit, dat gedurende één jaar van kracht blijft, treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 21sten Februari 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 20 *Maart* 1917.)

—

22 *Februari* 1917. WET, houdende bijzondere maatregelen met betrekking tot de lichting 1918. S. 224.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat bijzondere maatregelen met betrekking tot de lichting der militie van 1918 noodig zijn;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Met afwijking van de bepalingen der Militiewet geldt ten aanzien van de ingeschrevenen voor de lichting der militie van 1918 het bepaalde in de volgende artikelen.

2. De bepalingen betreffende het verleenen van vrijstelling van den dienst worden niet toegepast, voor zooveel betreft:

vrijstelling wegens eigen vrijwilligen dienst;

vrijstelling wegens broederdienst;

vrijstelling wegens aanwezigheid van in hetzelfde jaar geboren broeders of halfbroeders;

vrijstelling wegens kostwinnerschap;

vrijstelling wegens toekomstige woonplaats in de koloniën of bezittingen des Rijks in andere werelddeelen.

3. De woorden „na het sluiten der tweede zitting van den militieraad" worden beschouwd niet in art. 36, vierde lid, eersten volzin, der Militiewet voor te komen.

4. Er heeft geen zitting van militieraden plaats, noch benoeming van voorzitters, leden en secretarissen dier raden of van hun plaatsvervangers.

5. Het bepaalde in art. 60, tweede lid, tweeden volzin, en in art. 61 der Militiewet is niet van kracht.

Indien het gevoelen van de geneeskundige leden van den keuringsraad omtrent de geschiktheid van een ingeschrevene niet van gelijke strekking is, wordt de ingeschrevene voor geschikt gehouden.

6. De loting, bedoeld in art. 62 der Militiewet, wordt niet gehouden.

7. Alle ingeschrevenen zijn bestemd om bij de militie te worden ingelijfd, uitgezonderd zij :

1°. die voor den dienst bij de militie ongeschikt zijn bevonden ;

2°. die bij onherroepelijk geworden uitspraak voorgoed of tijdelijk van den dienst zijn vrijgesteld ;

3°. die bij onherroepelijk geworden uitspraak van den dienst zijn uitgesloten.

8. In het tweede lid onder *c* en in het vierde lid van art. 19 der Militiewet wordt voor „1 September" gelezen : „1 Juni".

9. Bij de zeemilitie kan een grooter getal personen worden ingelijfd dan in art. 4, tweede lid, der Militiewet is vermeld.

10. De opening van de zitting van den keuringsraad, de regeling van de werkzaamheden van dien raad, de termijnen betreffende het aanvragen van vrijstelling, de tijd van de inlijving en hetgeen verder op de inlijving betrekking heeft of daarmede verband houdt, worden, voor zooveel noodig, nader door Ons of door de door Ons aan te wijzen autoriteit geregeld, met afwijking, desvereischt, van de geldende wettelijke voorschriften.

11. Zij, die worden ingelijfd vóór het tijdstip, waarop zij volgens de Militiewet zouden moeten worden ingelijfd, kunnen in werkelijken dienst worden gehouden tot het tijdstip, waarop zij naar den gewonen regel in het genot van groot verlof zouden worden gesteld in geval van inlijving op den normalen tijd, zulks onverminderd hun verplichting tot langer verblijf in werkelijken dienst, welke uit de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 350) mocht voortspruiten.

12. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 22sten Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 23 *Febr.* 1917.)

22 *Februari* 1917. WET, tot vaststelling in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden van bepalingen in het belang van eene meer afdoende beteugeling van smokkelhandel. S. 225.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden bepalingen vast te stellen in het belang van eene meer afdoende beteugeling van smokkelhandel ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Ten aanzien van personen, verdacht of beklaagd van eenig misdrijf ingevolge de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344), gelijk die is gewijzigd bij de wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* n°. 532), of ingevolge de wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* n°. 533), zijn voorloopige aanhouding, gevangenneming en gevangenhouding toegelaten op denzelfden voet, waarop die kunnen worden toegepast ten aanzien van verdachten of beklaagden van een misdrijf, waarop als maximum eene gevangenisstraf van vier jaren of meer is gesteld.

De bepalingen van het Wetboek van Strafvordering ten aanzien van alles wat de voorloopige hechtenis betreft, zijn ten deze van toepassing. Is de zaak tegelijk met het verleenen van rechtsingang naar de terechtzitting verwezen, dan zijn echter niet van toepassing de artikelen 132 en 236, eerste lid, van dat wetboek.

2. De voorloopige hechtenis, wegens een der in artikel 1 bedoelde misdrijven opgelegd, kan mede worden ten uitvoer gelegd in strafgevangenissen of andere plaatsen, door Onzen Minister van Justitie aan te wijzen. In dat geval geschiedt de tenuitvoerlegging overeenkomstig de regelen, door dien Minister te geven.

3. Indien plaatsgebrek in de strafgevangenissen naar het oordeel van Onzen Minister van Justitie daartoe noopt, kan de Minister vergunnen, dat de gevangenisstraf, wegens een der in artikel 1 bedoelde misdrijven opgelegd, geheel of gedeeltelijk wordt ten uitvoer gelegd in Rijkswerkinrichtingen of andere plaatsen, door hem aan te wijzen. In dat geval geschiedt de tenuitvoerlegging, in Rijkswerkinrichtingen, op den voet van de straf van plaatsing in eene Rijkswerkinrichting, voor zoover Onze voornoemde Minister niet anders bepaalt, en, op andere plaatsen, overeenkomstig de regelen, door hem te geven.

4. Bij veroordeeling wegens een der in arti-

kel I bedoelde misdrijven kunnen ook worden verbeurd verklaard :

1°. de voorwerpen, ten aanzien waarvan de rechter beslist, dat zij geacht moeten worden voor het goed, waarvan de uitvoer, het vervoer of de nederlage verboden was, geheel of gedeeltelijk in de plaats te zijn getreden ;

2°. de voorwerpen, door middel van het misdrijf verkregen of waarmede het misdrijf is gepleegd.

5. Bij veroordeeling wegens eenige overtreding ingevolge de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128) kunnen, voor zoover het strafbare feit bestaat in verboden invoer, uitvoer, vervoer of nederlage van goederen, worden verbeurd verklaard :

1°. het goed, waarvan de invoer, de uitvoer, het vervoer of de nederlage verboden was ;

2°. de voorwerpen, ten aanzien waarvan de rechter beslist, dat zij, geacht moeten worden voor het onder 1°. bedoelde goed geheel of gedeeltelijk in de plaats te zijn getreden ;

3°. de voorwerpen, door middel van de overtreding verkregen of waarmede de overtreding is gepleegd.

6. Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

Zoodra de tegenwoordige buitengewone omstandigheden hebben opgehouden te bestaan, zal aan de Staten-Generaal een voorstel van wet worden gedaan, waarbij de intrekking van deze wet wordt geregeld.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 22sten Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 22 *Febr.* 1917.)

—

22 *Februari* 1917. BESLUIT, tot tijdelijke buitenwerkingstelling van eenige bepalingen van het Koninklijk besluit van 22 Juni 1916 n°. 13 (*Indisch Staatsblad* n°. 605) en van het daarbij vastgestelde reglement. S. 226.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 17 Februari 1917, 9de Afdeeling, n°. 41 ;

Den Raad van State gehoord (advies van 20 Februari 1917, n°. 72) ;

Gezien de nadere voordracht van Onzen voornoemden Minister van 21 Februari 1917, 9de Afdeeling, n°. 49 ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

Art. 1. Ons besluit van 22 Juni 1916 n°. 13 (*Indisch Staatsblad* n°. 605) en het daarbij vastgestelde reglement, worden, voor zooveel betreft de voorschriften omtrent het *recht* op overtocht van *Nederland* naar *Nederlandsch-Indië* en omgekeerd, tot nadere bepaling buiten werking gesteld.

2. Onze Minister van Koloniën wordt gemachtigd om, gedurende den tijd dat de in artikel 1 bedoelde bepalingen buiten werking zullen zijn, ter zake van het vervoer van landsreizigers van *Nederland* naar *Nederlandsch-Indië* en omgekeerd, zoodanige regelingen te treffen en overeenkomsten aan te gaan als hem noodzakelijk mochten voorkomen ;

met bepaling dat de daaruit voortvloeiende kosten ten laste van de Indische begrooting komen.

3. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst en werkt terug tot 9 Februari 1917.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 22sten Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 6 *Maart* 1917.)

—

23 *Februari* 1917. BESLUIT, ter bepaling van het tijdstip, waarop de wet van den 16den December 1916 (*Staatsblad* n°. 549), houdende wijziging en aanvulling van de wet van den 21sten Juny 1881 (*Staatsblad* n°. 70), tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande, in werking treedt. S. 227.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 20 Februari 1917, n°. 13, Afdeeling Posterijen en Telegrafie ;

Gelet op artikel 8 der wet van den 16den December 1916 (*Staatsblad* n°. 549), houdende wijziging en aanvulling van de wet van den 21sten Juny 1881 (*Staatsblad* n°. 70) tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

te bepalen, hetgeen volgt :

Eenig artikel.

De wet van den 16den December 1916 (*Staatsblad* nº. 549), houdende wijziging en aanvulling van de wet van den 21sten Juny 1881 (*Staatsblad* nº. 70) tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande, treedt in werking den 1sten Maart 1917.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 23sten Februari 1917.

WILHELMINA

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 28 *Febr.* 1917.)

—

26 *Februari* 1917. BESLUIT, tot het in staat van beleg verklaren van enkele gemeenten des Rijks. S. 228.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den Raad van Ministers van 24 Februari 1917;

Gelet op Art. 1 van de Wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128);

Gezien Ons Besluit van 30 Juli 1914, nº. 72;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

met ingang van 1 Maart 1917, worden in de provincie *Gelderland* de gemeenten *Brummen, Doorwerth, Renkum* en *Voorst* in staat van beleg verklaard.

Onze Ministers van Oorlog, van Marine, van Buitenlandsche Zaken, van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat, van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Koloniën zijn, ieder voorzooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 26sten Februari 1917.

WILHELMINA.

De tijdelijk-Voorzitter van den Raad van Ministers,

CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 27 *Febr.* 1917.)

—

27 *Februari* 1917. BESLUIT, tot het treffen van bijzondere maatregelen met betrekking tot de lichting der militie van 1918. S. 229.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de gemeenschappelijke voordracht van Onzen Minister van Oorlog, Onzen Minister van Marine en Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 24 Februari 1917, Kabinet, letter U[25];

Gezien art. 10 der wet van 22 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 224);

Hebben goedgevonden en verstaan:

De regeling van al hetgeen ingevolge art. 10 der wet van 22 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 224) moet worden verricht, geschiedt door Onzen Minister van Oorlog, in overleg, voor zooveel noodig, met Onzen Minister van Marine en Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

Voor zoover het echter onderwerpen betreft, die moeten worden geacht uitsluitend te behooren tot het gebied van het Departement van Marine, geschiedt de regeling door Onzen Minister van Marine.

Onze Ministers van Oorlog, van Marine en van Binnenlandsche Zaken zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 27sten Februari 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken,

CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 28 *Febr.* 1917.)

—

27 *Februari* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de wet van 22 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 225), houdende vaststelling in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden van bepalingen in het belang van eene meer afdoende beteugeling van smokkelhandel. S. 230.

Bepaald op 1 *Maart* 1917.

—

2 *Maart* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juni 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 231.

—

2 *Maart* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 16 December 1915 (*Staatsblad* nº. 510), houdende vaststelling van bepalingen omtrent behandeling en vervoer van afgeroomde melk, karnemelk en wei. S. 232.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat wijziging van Ons besluit van 16 December 1915 (*Staatsblad* nº. 510), houdende vaststelling van bepalingen omtrent behandeling en vervoer van afgeroomde melk, karnemelk en wei, noodzakelijk is;

Gezien artikel 15 der Wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* nº. 131) tot regeling van het veeartsenijkundig Staatstoezicht en de veeartsenijkundige politie, gewijzigd bij de Wetten van 1 Augustus 1880 (*Staatsblad* nº. 123), 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 15 April 1896 (*Staatsblad* nº. 68), 21 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 157) en 16 April 1915 (*Staatsblad* nº. 196);

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 9 Februari 1917, Directie van den Landbouw, nº. 2729, 3de Afdeeling;

Den Raad van State gehoord (advies van 20 Februari 1917, nº. 70);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 28 Februari 1917, Directie van den Landbouw, nº. 4936, 3de Afdeeling;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

De onderdeelen I en II van Ons besluit van 16 December 1915 (*Staatsblad* nº. 510), houdende vaststelling van bepalingen omtrent behandeling en vervoer van afgeroomde melk, karnemelk en wei, worden gelezen als volgt:

„I. te bepalen, dat in inrichtingen, waarin melk van vee van meer dan één eigenaar wordt verwerkt, de afgeroomde melk, de karnemelk en de wei, voor zoover zij eindproduct zijn, onmiddellijk na haar ontstaan tot zoodanige temperatuur moeten worden verhit, dat deze producten, zoo noodig na opheffing van den zuurgraad ten aanzien van hunne reactie tegenover lakmoespapier, bij vermenging met waterstofsuperoxyde-oplossing en zoutzure paraphenyleendiamine-oplossing binnen vijf minuten niet verkleuren, tenzij genoemde producten door verhitting van de melk of den room, waarvan zij afkomstig zijn, voormelde reactie bereids niet meer vertoonen;

II. te verbieden het vervoeren van afgeroomde melk, karnemelk en wei, die, zoo noodig na opheffing van den zuurgraad ten aanzien van hare reactie tegenover lakmoespapier, bij vermenging met waterstofsuperoxyde-oplossing en zoutzure paraphenyleendiamine-oplossing binnen vijf minuten verkleuren;".

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den Maart 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 15 *Maart* 1917.)

---

2 *Maart* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende inschrijving van Inlanders en Chineezen in bevolkingsregisters.

De Minister van Koloniën heeft, met verzoek om de noodige verbeteringen te bevorderen, er mijne aandacht op gevestigd, dat blijkens ingesteld onderzoek *niet alle* in *Nederland* verblijf houdende Inlanders uit de Koloniën en Chineezen in de bevolkingsregisters worden ingeschreven en dat de bestaande statistische publicaties nopens de bevolking hier te lande geen licht geven omtrent het aantal dier personen, hier te lande vertoevende.

De onvolledigheid van voormelde statistiek ten aanzien van bedoelde personen houdt volgens het ingewonnen bericht van den directeur van het Centraal Bureau voor de Statistiek verband met de nalatigheid van de gemeentebesturen, om gemelde personen in de bevolkingsregisters in te schrijven.

Dit geeft mij aanleiding op te merken, dat de artt. 3, 4 en 5 van het Koninklijk besluit van 27 Juli 1887 (*Staatsblad* nº. 140) de verplichting inhouden om *allen*, dus ook Inlanders en Chineezen, die hier te lande werkelijk woonplaats hebben of verblijf houden, in het bevolkingsregister in te schrijven of wel tijdelijk in het verblijfregister (art. 5, 4e lid).

Bepaaldelijk zij gewezen op art. 3, 2e en 3e lid, betreffende hen, die eene inrichting voor onderwijs bezoeken, en aangaande dienstboden.

Dat zich voor de inschrijving eenige moeilijkheden voordoen, als het gemis van een familienaam en onbekendheid met den leeftijd, mag geen reden zijn om de inschrijving achterwege te laten. De inschrijving kan toch geschieden op den naam dien de Inlanders en Chineezen dragen; hun geboortejaar kan worden geschat en in kolom 7 van het bevolkingsregister worden vermeld met bijvoeging van „naar schatting".

Mitsdien ware door de gemeentebesturen een nauwkeurig onderzoek in te stellen en voortdurend toezicht uit te oefenen, vooral ten aanzien van personen bij wie Inlanders of Chi-

neezen als commensalen of als bedienden verblijven. Ik heb de eer U H.E.G. te verzoeken het voormelde onder de aandacht van de gemeentebesturen te brengen, die daarvoor naar Uw oordeel in aanmerking komen, en die besturen namens mij uit te noodigen voor stipte naleving te zorgen. (W. v. d. B. A.)

—

5 *Maart* 1917. MISSIVE van den Minister van Buitenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende afgifte van buitenlandsche paspoorten aan deserteurs.

Ingevolge de circulaire van den Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, d.d. 29 Augustus 1916, nº. 6311, afd. B.B., mogen in het algemeen geen stukken, waarvan de verstrekking van overheidswege niet krachtens eenig recht kan worden gevorderd, worden afgegeven ten behoeve van buitenlands verblijvende deserteurs en andere nalatige militie-landweer- of landstormplichtigen, noch ook ten behoeve van personen, die zich door verblijf in het buitenland aan strafvervolging of aan eene bij rechterlijk vonnis opgelegde straf trachten te onttrekken.

Daar het gewenscht is dat ten aanzien van de afgifte van buitenlandsche paspoorten eene zelfde gedragslijn worde gevolgd, verzoek ik U, beleefdelijk in de gevallen, in evenmelde circulaire bedoeld, eveneens de afgifte van een Nederlandsche paspoort te weigeren, voor zooverr althans een desbetreffend verzoek aan U mocht worden gedaan, hetzij rechtstreeks door belanghebbenden, hetzij door hier te lande verblijvende personen namens hen.

(W. v. d. B. A.)

—

5 *Maart* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

In de Visscherijwet heeft het begrip „rechthebbende op de visscherij" een ruime beteekenis; het duidt aan den gerechtigde tot visschen uit welken hoofde ook, behalve den blooten vergunninghouder.

(Visscherijwet art. 13.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, Jhr. Rh. Feith, Dr. L. E. Visser en J. Kosters.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Rotterdam, requirant van cassatie tegen een vonnis dier Rechtbank van 12 December 1916 (zie concl. adv.-gen.).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Tegen eene beslissing der Rotterdamsche Rechtbank van 12 December jl. waarbij, met gedeeltelijke vernietiging van een vonnis van den Kantonrechter te Brielle van 18 October bevorens, gerequireerde werd schuldig verklaard aan: „het visschen in een water in de Zuid-Hollandsche en Zeeuwsche stroomen, waarvan een ander de rechthebbende op het vischrecht is, zonder te zijn voorzien van eene schriftelijke vergunning van den rechthebbende", en deswege veroordeeld in eene geldboete van f 1 subsidiair één dag hechtenis, is ter ondersteuning van het tijdig door het Openbaar Ministerie ingesteld cassatieberoep bij memorie één middel aangevoerd, luidende: „Schending van art. 13 lid 4, aanhef en sub *b.* der Visscherijwet, aangezien de Rechtbank, in het vonnis overwegende, dat aan den Staat in het algemeen het vischrecht toekomt op het in het vonnis bedoelde vischwater, dat hij het vischrecht op dat water heeft verpacht aan zestien visschers, doch dat hij zich het recht heeft voorbehouden tot het uitgeven van ten hoogste 25 vergunningen voor het visschen met de botbeug, toch aannam, dat de Staat niet was de rechthebbende op bedoeld vischwater en de bovenaangehaalde wetsbepaling niet heeft toegepast."

De bedoeling dezer grief is kennelijk aan te sturen op een ontslag van alle rechtsvervolging op grond van het bepaalde in art. 13 sub 4 aanhef en sub *b.* der Visscherijwet, hetwelk de vrije kustvisscherij verzekert in water, waarvan de Staat de rechthebbende op het vischrecht is.

Ik kan hierin evenwel den heer requirant niet volgen. Sedert het inwerkingtreden der Visscherijwet toch is het begrip „rechthebbende op het vischrecht" van zuiver feitelijken aard geworden. De geschiedenis immers leert, dat aan het woord „rechthebbende" eene zeer ruime beteekenis wordt toegekend, geheel los van de Jagtwet *) en dat daaronder moet worden verstaan de bevoegdheid om te visschen, niet het zakelijk recht, maar het algemeen begrip van gerechtigdheid (Handl. 2e Kamer 1907/1908, bl. 1633 vlg.). Het kan dus in dit proces enkel de vraag zijn, of uit de in het bestreden vonnis opgenomen gegevens aanwijzingen konden worden geput, wier kracht voor rekening van den feitelijken Rechter blijft, voor de bewezen-

*) Zie over de beteekenis van „rechthebbende" in de Jachtwet: H. R. 11 December 1916, N. J. 1917 bl. 61. (Red.).

verklaring, dat de zestien pachters der kuilvisscherij in het Goereesche Gat onder de gemeente Nieuw-Helvoet de rechthebbenden op het vischrecht waren.

Mij komt het voor, dat dit inderdaad het geval is. Immers door den Staat is aan die visschers het recht verpacht met zeer kostbare vischtuigen, die bovendien van grooten omvang zijn, het Goereesche Gat te bevisschen, terwijl ieder hunner weder eene vergunning mag uitgeven. Onder die omstandigheden kan gezegd worden, dat de Staat gedurende den pachttijd zijn vischrecht heeft overgedragen, waarin geen verandering wordt gebracht door het feit, dat hij zich de uitgifte van hoogstens 25 botbeugvergunningen „voorbehield". Juist toch het gebruik van het woord „voorbehouden" duidt op een overdracht van recht in het algemeen.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op het middel van cassatie door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat aan gerequireerde bij inleidende dagvaarding ten laste is gelegd: dat hij den 30 Augustus 1916 des voormiddags circa 9 uur onder de gemeente Nieuw-Helvoet, terwijl hij zich bevond op het kustvaartuig H. V. 21, gelegen in het Goereesche Gat, in dit water een ankerkuil heeft te water gehad en er uit heeft opgehaald, van welk water de Staat der Nederlanden of de 16 pachters van de kuilvisscherij aldaar, in ieder geval een ander dan hij, beklaagde, rechthebbende op het vischrecht was, zonder dat hij was voorzien van eene schriftelijke vergunning daartoe van den rechthebbende of de rechthebbenden;

O., dat de Kantonrechter dit feit, met dien verstande dat de Staat der Nederlanden de rechthebbende op het vischwater was, wettig en overtuigend bewezen heeft geacht, maar gerequireerde, op grond van art. 13, 4°. sub *b.* van alle rechtsvervolging heeft ontslagen;

O., dat echter de Rechtbank, met vernietiging van het bestreden vonnis ten aanzien van dit punt en van het ontslag van rechtsvervolging, als bewezen heeft aangenomen, dat de 16 pachters van de kustvisscherij de rechthebbenden op het vischrecht in het bevischte water in het Goereesche Gat waren, en gerequireerde niet voorzien was van eene schriftelijke vergunning van de rechthebbenden, terwijl zij voorts het feit heeft gequalificeerd en straf heeft opgelegd, zooals hierboven is vermeld;

O., dat de gronden, welke de Rechtbank voor deze beslissing aanvoert, hierop neerkomen, dat in de Visscherijwet het begrip „rechthebbende op de visscherij" een ruime beteekenis heeft en aanduidt den gerechtigde tot visschen uit welken hoofde ook, behalve den blooten vergunninghouder;

dat aan den Staat der Nederlanden krachtens zijn eigendomsrecht het vischrecht op het Goereesche Gat toekomt, doch dat hij het vischrecht op het riviervak, waarvan het ten deze bevischte water een deel uitmaakt, heeft verpacht aan 16 visschers, die elk het recht hebben om met één ankerkuil — zijnde een kostbaar vischtuig van grooten omvang — per zoogenaamd perceel te visschen, terwijl ieder hunner weer bevoegd is om voor elk gepacht perceel één vergunning tot visschen met de ankerkuil af te geven, en de Staat zich het recht heeft voorbehouden tot uitgifte van hoogstens 25 vergunningen voor het visschen met de botbeug;

dat krachtens een en ander de Staat niet meer kan worden beschouwd als de rechthebbende op het vischrecht, waartegen bovenbedoeld voorbehoud niet afdoet;

O. nu betreffende het cassatiemiddel:

dat indien het middel mocht bedoelen dat voor overgang van vischrecht noodig is dat de rechthebbende dit recht in vollen omvang zonder eenige beperking aan de wederpartij overdraagt, die stelling onjuist zou zijn, omdat overgang van het vischrecht, hetwelk inderdaad in de Visscherijwet de door de Rechtbank daaraan gegeven beteekenis heeft, onder eenig voorbehoud wel degelijk bestaanbaar is, terwijl, indien bedoeld mocht zijn dat de omvang van het ten deze gemaakte voorbehoud den overgang van het vischrecht uitsluit, het middel ook dan niet tot cassatie kan leiden, omdat de Rechtbank uit de boven vermelde feitelijke gegevens de bedoeling van partijen, om het recht op de pachters te doen overgaan, heeft kunnen afleiden, en de vraag, of zij dit terecht heeft gedaan, in cassatie niet kan worden onderzocht;

Verwerpt het beroep.

5 *Maart* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Art. 35 2e lid der wet van 20 Juli 1870, S. 131, is in dien zin te verstaan, dat de verbeurdverklaring alleen mag plaats vinden ten aanzien van voorwerpen, die tijdens de toepassing der straf in beslag genomen zijn; terwijl uit het verband van dit art. met art. 37 volgt, dat wanneer voorwerpen volgens het 1e en 3e lid van art. 37 zijn vrijgegeven, het gestorte bedrag in de plaats daarvan treedt en ingeval van veroordeeling moet worden verbeurd verklaard.

Bij vrijgifte zonder inachtneming van voormelde voorschriften mogen noch de voorwerpen zelve, noch het gestort bedrag worden verbeurd verklaard.

De toelaatbaarheid van de vrijgifte van het paard (gespannen voor de wagen, waarin de varkens vervoerd werden) met instandhouding der mogelijkheid van verbeurdverklaring van het daarvoor gestort bedrag is — in tegenstelling met voor bederf vatbaar goed — enkel afhankelijk gesteld van het niet bestaan van gevaar van besmetting en niet bovendien van het vatbaar zijn voor bederf.

(Wet Veeartsenijk. Staatstoezicht artt. 35 en 37.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith, Dr. L. E. Visser en J. Kosters.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Dordrecht, requirant van cassatie tegen een vonnis van die Rechtbank van 15 December 1916, waarbij in hooger beroep is vernietigd een vonnis van den Kantonrechter te Oud-Beijerland van 26 April 1916, voor zoover daarbij is uitgesproken de verbeurdverklaring van het hierna vermeld bedrag van f 25.— „en verstaan is dat die verbeurdverklaring ten onrechte is geschied", doch dat vonnis voor al het overige is bevestigd; zijnde bij dat vonnis J. V. enz., schuldig verklaard aan: „naar een kring, door den Burgemeester in zijn gemeente aangewezen, een varken vervoeren", en met toepassing van de artt. 34, 35, 37 der Wet van 20 Juli 1870 (S. 131) 10 sub 26o. en 11 der Wet van 15 April 1886 (S. 64) 40*bis* van het K. B. van 10 Juli 1896 (S. 104) zooals dit laatstelijk was gewijzigd en 23 Sr., veroordeeld tot eene geldboete van vijf gulden, en eene vervangende hechtenis van vijf dagen, met verbeurdverklaring van de bedragen van f 55.—, respectievelijk f 25.— als in het vonnis vermeld voor de vrijgifte van het in beslag genomen varken en den in beslag genomen wagen door den gerequireerde bij den Ontvanger der gemeente Zuid-Beijerland gestort (gepleit door Mr. F. A. Nelemans te Rotterdam).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

De rechtsvraag in dit proces raakt de toepassing der artt. 35 en 37 der Wet op het Veeartsenijkundig Staatstoezicht en Veeartsenijkundige politie. Immers waar de Kantonrechter te Oud-Beijerland op 26 April 1916 de verbeurdverklaring beval eener som van f 25.—, in de plaats komende van een vrijgegeven wagen, waarop een varken vervoerd was naar een door den Burgemeester aangegeven kring, meende de Arr.-Rechtbank te Dordrecht in hooger beroep op 15 December jl. die verbeurte niet te mogen handhaven, daar zij het beslag door de ongeoorloofde vrijgifte van het voertuig opgeheven achtte, terwijl zij op gelijken grond weigerde het aangespannen paard, of de daarvoor gestorte waarde verbeurd te verklaren.

Hiertegen verzet zich de Heer Officier van Justitie bij die Rechtbank en bij tijdig ingediende Memorie stelt hij ter ondersteuning zijner voorziening: „Schending van de artt. 35 en 37 der Wet van 20 Juli 1870 (S. 131), door niet-toepassing door niet verbeurd te verklaren twee bedragen van f 25.— en f 300.— voor de vrijgifte van den inbeslaggenomen wagen en van het inbeslaggenomen paard, door den veroordeelde bij den Ontvanger der gemeente Zuid-Beijerland gestort, althans, door bij gebreke van verbeurdverklaring als bovenvermeld, niet den inbeslaggenomen wagen en het inbeslaggenomen paard zelf verbeurd te verklaren."

Ik houd het voor den wagen met de Rechtbank. Feitelijk toch is vastgesteld, dat niet gebleken is, dat de vrijgifte van het voertuig plaats vond, omdat het aan bederf onderhevig was, zoodat het daarop gelegd beslag door die onrechtmatige vrijgave werd opgeheven en voor goed ongedaan gemaakt, terwijl overigens art. 35 een gebiedend voorschrift bevat tot verbeurte van goederen, die inbeslaggenomen zijn, d. i. van goederen, die op het oogenblik van het wijzen van het vonnis onder beslag liggen (vgl. arrest H. R. 25 Mei 1908, W. 8718) en voorts de wet niet kent de verbeurdverklaring van gestorte gelden in de plaats komende van onrechtmatig vrijgegeven voorwerpen.

Met het paard staat het echter geheel anders.

Daaromtrent stelt de Rechtbank vast, „dat het overwogene ten aanzien van de vrijgifte van den wagen ook geldt voor de vrijgifte van het paard", m. a. w. „dat de vrijgave daarvan door den Burgemeester niet is geschied, omdat deze het paard aan bederf onderhevig meende".

De Rechtbank verliest hierbij evenwel uit het oog, dat art. 36 der Wet op het Veeartsenijkundig Staatstoezicht niet het levend vee bestrijkt en dat zij dus, in verband met de artt. 42 en 37 dier wet, had behooren te onderzoeken en beslissen, gelijk ook 's Kantonrechters taak was geweest, of wellicht de vrijgave geschiedde wegens afwezigheid van gevaar voor besmetting, in welk geval beide verplicht waren (art. 37) de voor dat paard, waarmede de overtreding gepleegd was (vgl. arrest H. R. 13 November 1916, W. 10042 [N. J. 1917 bl. 38, Red.]), gestorte waarde verbeurd te verklaren.

Nu de Rechtbank dit niet deed, is haar onderzoek en beslissing onvolledig geweest, waardoor zij de artt. 211, 221, 223, 256 en 257 Sv., in verband met de artt. 37 en 42 der Wet op het Veeartsenijkundig Staatstoezicht en de Veeartsenijkundige politie heeft geschonden.

Waar Uw Raad deze zaak niet ten principale zal kunnen afdoen — immers in het procesverbaal van den Burgemeester mag niet worden gekeken en de vonnissen laten de oorzaak der vrijgifte van het paard in het midden — concludeer ik tot vernietiging der bestreden uitspraak en tot verwijzing der zaak naar het Gerechtshof alhier, ten einde haar op het bestaande hooger beroep opnieuw te berechten en af te doen.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Savelberg;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het in zooverre bevestigde vonnis overeenkomstig de telastelegging, met qualificatie als voormeld, wettig en overtuigend is bewezen verklaard, dat de gerequireerde met paard en wagen, van welk gespan hij bestuurder was en in of op welk voertuig zich een varken bevond, vanuit de gemeente Oud-Beijerland, de gemeente Zuid-Beijerland is binnengereden, en wel het gedeelte van laatstgenoemde gemeente, vallend binnen na te melden kring, en vervolgens met dat door een paard getrokken voertuig, waarin of waarop zich een varken bevond, dat varken binnen na te melden kring heeft vervoerd, alles in den namiddag van 8 Maart 1916 tusschen 4 en 6 ure en terwijl alstoen het vervoeren van varkens zoowel naar als binnen een kring, omvattende de geheele gemeente Zuid-Beijerland, uitgezonderd het onder Zuid-Beijerland behoorend gedeelte van het eiland de Tiengemeten, was verboden, ingevolge aanwijzing van dien kring, krachtens en overeenkomstig art. 40*bis* van het K. B. van 10 Juli 1896 (S. 104) zooals dit besluit bij latere besluiten was gewijzigd, bij Besluit van den Burgemeester der gemeente Zuid-Beijerland dd. 7 Maart 1916, dienzelfden dag door dien Burgemeester ter algemeene kennis gebracht;

dat deswege straf is opgelegd als hierboven is vermeld;

O., dat de Rechtbank bij de bestreden beslissing heeft aangenomen, dat de Kantonrechter het bedrag van f 25, voor de vrijgifte van den in de dagvaarding bedoelden in beslag genomen wagen door den gerequireerde bij den ontvanger der gemeente Zuid-Beijerland gestort, niet had mogen verbeurd verklaren, omdat de burgemeester, die over de vrijgifte van den wagen had te beslissen dien wagen niet heeft vrijgegeven op grond dat hij dezen voor bederf vatbaar achtte, hetgeen zij afleidde uit de omstandigheid, dat door den burgemeester niets daaromtrent in zijn daarop betrekking hebbend proces-verbaal was vermeld, daarbij overwegende, dat in zoodanig geval de vrijgifte en de daaraan voorafgegane storting niet op de wet zijn gegrond en derhalve verbeurdverklaring van het gestorte bedrag is uitgesloten, — waarna zij tevens heeft beslist, dat evenmin de wagen zelf kon worden verbeurd verklaard, omdat de aanvankelijke inbeslagname daarvan door de bevoegde autoriteit weer was opgeheven;

dat de Rechtbank voorts heeft aangenomen, dat het, ten aanzien van de vrijgifte van den wagen, overwogene ook geldt voor de vrijgifte van het paard, zoodat noch verbeurdverklaring van het voor de vrijgifte daarvan gestorte bedrag van f 300 noch verbeurdverklaring van het paard zelf mocht worden bevolen;

O., dat het voorgestelde cassatiemiddel tegen deze beide beslissingen is gericht en tot ondersteuning van dat middel, voorzoover het betrekking heeft op de uitspraak omtrent den wagen, bij een onderdeel van de toelichting daarvan is aangevoerd, dat de Rechtbank de omstandigheid, dat de Burgemeester den wagen niet heeft vrijgegeven op grond dat hij dien voor bederf vatbaar achtte, niet hieruit mocht afleiden, dat daaromtrent door hem niets in het betrekkelijk proces-verbaal is vermeld;

dat dit onderdeel van het middel evenwel

reeds hierop moet afstuiten, dat geenerlei wettelijke bepaling de Rechtbank belette om uit bedoelde niet-vermelding het bewijs van voormelde omstandigheid te putten en de vraag, of zij zulks terecht deed, aan het oordeel van den rechter in cassatie is onttrokken;

O., dat ter ondersteuning van het cassatiemiddel, voor zoover het betreft de beslissing der Rechtbank omtrent het niet verbeurdverklaren van het paard, bij een ander onderdeel der toelichting wordt betoogd, dat dit of het voor de vrijgifte daarvan gestort bedrag had moeten worden verbeurd verklaard, omdat het paard behoort tot de in art. 35 al. 2 der aangehaalde Wet van 1870 bedoelde „roerende goederen" en daarmede de overtreding werd gepleegd;

O. daaromtrent en omtrent de aan het slot der memorie uitgesproken stelling dat, indien een niet op de wet gegronde vrijlating al tengevolge mocht hebben, dat de gedane stortingen niet mochten worden verbeurd verklaard, in ieder geval de verbeurdverklaring van den wagen en van het paard zelf had moeten worden bevolen, en tevens *ambtshalve:*

dat art. 35 tweede lid der aangehaalde Wet van 1870, verbeurdverklaring van de daarin aangeduide roerende voorwerpen voorschrijvende, in dien zin is te verstaan, dat verbeurdverklaring alleen mag plaats vinden ten aanzien van voorwerpen, die tijdens de toepassing der straf in beslag genomen zijn; terwijl uit het verband van dat artikel met art. 37 volgt, dat, wanneer voorwerpen volgens de voorschriften van het eerste en derde lid van dit artikel zijn vrijgegeven, het gestorte bedrag in de plaats daarvan treedt en ingeval van veroordeeling, moet worden verbeurd verklaard;

dat uit een en ander volgt, dat bij vrijgifte zonder inachtneming van voormelde voorschriften noch de voorwerpen zelve, noch het gestort bedrag mag worden verbeurd verklaard;

dat nu, „wanneer er geen gevaar van besmetting bestaat" vrijgifte na storting kan plaats vinden volgens het eerste lid van art. 37 van levend vee, waaronder ook een paard waarmede de overtreding is gepleegd, is te rangschikken, en volgens het derde lid van voor bederf vatbaar goed;

dat nu bij de bestreden beslissing feitelijk is vastgesteld, dat de burgemeester het in beslag genomen paard *niet* heeft vrijgegeven, op grond dat hij dit voor bederf vatbaar achtte;

dat bij deze vaststelling de Rechtbank niet mocht verstaan, dat de voor de vrijgifte van het paard gestorte waarde niet mocht worden verbeurd verklaard, vermits de toelaatbaarheid van vrijgifte van levend vee, met instandhouding der mogelijkheid van verbeurdverklaring van het daarvoor gestort bedrag — in tegenstelling met voor bederf vatbaar goed — enkel afhankelijk is gesteld van het niet bestaan van gevaar van besmetting en niet bovendien van het vatbaar zijn voor bederf;

dat de Rechtbank derhalve had behooren te onderzoeken of het paard, waarvan zij de inbeslagneming en vrijgifte aannam, al dan niet krachtens het eerste lid van art. 37, en dus wegens het niet bestaan van gevaar van besmetting, was vrijgegeven, en zij door zulks na te laten en desniettemin het vonnis des Kantonrechters, waarbij, zij het op andere gronden, de verbeurdverklaring niet was uitgesproken, op dat punt te bevestigen, een beslissing heeft gegeven, die ten aanzien der op te leggen straf niet voldoende met redenen is omkleed;

O., dat derhalve het bestreden vonnis, hoezeer op andere dan de bij het middel aangevoerde gronden, ingevolge de artt. 211, 221, 223, 256 en 257 Sv., in verband met de artt. 35 en 37 der Wet van 20 Juli 1870 (S. 131) niet kan worden in stand gehouden;

Rechtdoende krachtens art. 106 R. O.:

Vernietigt het vonnis door de Arr.-Rechtbank te Dordrecht den 15 December 1916 in deze zaak gewezen;

Verwijst de zaak naar het Gerechtshof te 's-Gravenhage om op het bestaande hooger beroep te worden berecht en afgedaan. (N. J.)

—

8 *Maart* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *houtteer* en *houtteerpek*. S. 233.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van houtteer en houtteerpek te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* no. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 2 Maart 1917, Kabinet, Litt. G[29];

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Maart 1917, no. 27);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 7 Maart 1917, Kabinet, Litt. K[31];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van houtteer en houtteerpek is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 8sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 9 *Maart* 1917.)

—

8 *Maart* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *houtskool* in elken vorm. S. 234.

(Tekst als S. nº. 233.)

—

8 *Maart* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat een voorzichtig finantieel beleid medebrengt de kosten tot bestrijding van de ten laste der gemeente komende uitgaven ten gevolge van de uitvoering der Distributiewet 1916 niet te vinden door het aangaan eener geldleening, nu de finantieele toestand alsnog toelaat die kosten door gewone middelen te dekken.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Brouwershaven tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland van 17 November 1916, nº. 59, 1e afd. waarbij goedkeuring is onthouden aan zijn besluit van 7 November 1916, betreffende het aangaan van eene geldleening van ten hoogste f 2000 tot bestrijding van de ten laste dier gemeente komende uitgaven ten gevolge van de uitvoering der Distributiewet 1916;

Den Raad van State, Afd. voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 31 Januari 1917, nº. 3;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 27 Februari 1917, nº. 1221, afd. B. B.;

O., dat de Raad van Brouwershaven in zijne vergadering van 7 November 1916 heeft besloten eene geldleening aan te gaan van ten hoogste f 2000 tegen eene rente van ten hoogste 5 % tot den koers van 100 %, ter dekking van de ten laste der gemeente komende uitgaven der Distributiewet 1916 en deze geldleening af te lossen in ten hoogste vijf jaren met jaarlijksche aflossing van ten minste f 400;

dat de Raad daarbij overwoog dat de voor de uitvoering der Distributiewet 1916 benoodigde gelden niet op andere wijze gevonden kunnen worden;

dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 22 November 1916 aan het Raadsbesluit hunne goedkeuring hebben onthouden omdat wanneer het bedrag van f 2000 op den hoofdelijken omslag wordt gelegd, blijken zal dat slechts ongeveer 3 % van het belastbaar inkomen zal moeten worden geheven; dat de gemeenten naar de meening van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken niet minder dan 4 % behoort te worden geheven;

dat de gemeenteraad in beroep aanvoert dat tal van gemeenten in andere provinciën de kosten van uitvoering der Distributiewet 1916 op dezelfde wijze dekken, terwijl hij voorts verwijst naar zijn besluit van 24 November 1916, waarin wordt overwogen dat de opbrengst van den hoofdelijken omslag over 1916 ongeveer f 4500 bedraagt en een zelfde bedrag voor 1917 op de begrooting is geraamd; dat eene zoodanige opbrengst voor eene gemeente van 1300 inwoners — voornamelijk arbeiders en vischers — reeds hoog genoeg geacht mag worden, terwijl door de progressieve heffing het bedrag van f 2000 hoofdzakelijk opgebracht zou moeten worden door de aangeslagenen in de midden en hoogere klassen; dat naar zijne meening tegen eene geldleening op korten termijn geen bezwaar bestaat; dat het echter ook zeer wenschelijk is de lasten zoo gelijkmatig mogelijk te verdeelen en het derhalve niet billijk zou zijn den aangeslagenen in de midden- en hoogere klassen, die door de verschillende Rijksbelastingen toch reeds buitengewoon getroffen worden, ook deze lasten weer grootendeels op te leggen; dat de meening van Gedeputeerde Staten, dat — als van de gegevens der Rijksinkomstenbelasting gebruik gemaakt wordt — de opbrengst van den hoofdelijken omslag belangrijk hooger zal blijken te zijn, niet wordt gedeeld, aangezien zooals aan Gedeputeerde Staten werd medegedeeld, de aanslagen der Rijksinkomstenbelasting voor het kohier van den hoofdelijken omslag over 1916 reeds streng zijn gevolgd en dit niet tot noemenswaardige verrassingen heeft geleid en ook wel niet leiden zal voor 1917; dat, overeenkomstig de mede-

deelingen vanwege het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, de kosten van de distributie van levensmiddelen tot 1 Juli 1917 zijn geraamd op f 2000; dat het echter zeer onwaarschijnlijk is dat aan de Distributiewet tegen genoemden datum geen uitvoering meer zal behoeven te worden gegeven; dat het — zelfs al ware de Europeesche oorlog tegen genoemd tijdstip geëindigd — vermoedelijk nog geruimen tijd zal duren eer de bemoeiingen van Rijk en gemeente ter zake van de levensmiddelenvoorziening een einde nemen; dat dus de mogelijkheid niet is uitgesloten dat het geraamde bedrag te laag zal blijken te zijn, zoodat, al werd thans het bedrag uit den hoofdelijken omslag gevonden, dit met de verdere kosten der levensmiddelenvoorziening in geenen deele het geval zou kunnen zijn; dat het voorts wenschelijk is deze kosten alle op dezelfde wijze te dekken, terwijl ook een goed financieel beleid zich niet verzet tegen het aangaan eener geldleening, als zijnde deze kosten buitengewone uitgaven van tijdelijken aard, die derhalve ook door buitengewone middelen mogen worden gedekt;

O., dat een voorzichtig financieel beleid medebrengt de kosten tot bestrijding van de ten laste der gemeente Brouwershaven komende uitgaven tengevolge van de uitvoering der Distributiewet 1916, niet te vinden door het aangaan van eene geldleening, nu de financieele toestand der gemeente alsnog toelaat die kosten door gewone middelen te dekken;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

12 *Maart* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van den 15den April 1914 (*Staatsblad* nº. 176), houdende vaststelling van voorschriften ten aanzien van ambtenaren en bedienden bij de Algemeene Rekenkamer. S. 235.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van de Algemeene Rekenkamer van den 22sten Februari 1917, La. D.R.S., Geheim, en op het rapport van Onzen Minister van Financiën van 8 Maart 1917, nº. 106 (Generale Thesaurie);

Overwegende, dat het wenschelijk is gebleken te wijzigen en aan te vullen Ons besluit van 15 April 1914 (*Staatsblad* nº. 176);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. In artikel 1 van voormeld besluit wordt gelezen in plaats van „11 commiezen" en „38 adjunct-commiezen en klerken": „49 commiezen, adjunct-commiezen en klerken".

2. Artikel 7 wordt, voor zooveel betreft den kamerbewaarder-congierge, den binder, de boden en de adsistent-boden gelezen als volgt:

den kamerbewaarder-congierge, ten minste f 1000 en ten hoogste f 1300 's jaars;

den binder, ten minste f 800 en ten hoogste f 1200 's jaars;

de boden, ten minste f 800 en ten hoogste f 1000 's jaars:

de adsistent-boden, ten minste f 600 en ten hoogste f 800 's jaars.

3. De eerste zinsnede van artikel 8 zal luiden als volgt:

De bezoldiging van de in het vorig artikel genoemde ambtenaren en bedienden wordt wegens hun diensttijd bij de Algemeene Rekenkamer en bij een Departement van Algemeen Bestuur bij bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver verhoogd als volgt: . . . . . .

Voorts wordt dit artikel, voor zooveel betreft den kamerbewaarder-congierge, den binder, de boden en de adsistent-boden gelezen als volgt:

voor den kamerbewaarder-congierge voor elk jaar dienst in dien rang, met f 50 tot het maximum van f 1300 zal zijn bereikt;

voor den binder, na elk jaar dienst in dien rang, met f 50, tot het maximum van f 1200 zal zijn bereikt;

voor de boden, na elk jaar dienst in dien rang, met f 50, tot het maximum van f 1000 zal zijn bereikt;

voor de adsistent-boden, na elk jaar dienst in dien rang of als tijdelijk adsistent-bode, met f 50 tot het maximum van f 800 zal zijn bereikt.

OVERGANGSBEPALING.

4. Voor de thans in dienst zijnde bedienden, die naar de regelen van de artikelen 2 en 3 van dit besluit aanspraak verkrijgen op eene hoogere bezoldiging dan zij op den datum der dagteekening van dit besluit genieten, wordt het traktement, behoudens de in artikel 8 van Ons besluit van 15 April 1914 (*Staatsblad* nº. 176) gestelde voorwaarden, met ingang van 1 Januari 1918 en vervolgens telkens na een jaar, met het in artikel 3 van dit besluit voor de periodieke verhoogingen vastgesteld bedrag verhoogd, totdat het in artikel 2 gestelde maximum zal zijn bereikt.

De toekenning der hiervoor bedoelde verhoogingen geschiedt door de Algemeene Rekenkamer.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 12den Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 17 *Maart* 1917.)

—

12 *Maart* 1917. BESLUIT, tot bekendmaking van den tekst der Successiewet van den 13den Mei 1859 (*Staatsblad* nº. 36), zooals zij bij latere wetten is gewijzigd en aangevuld. S. 236.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 8sten Maart 1917, nº. 105, afdeeling Successie en Personeel;

Gelet op artikel V der wet van den 20sten Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 189), houdende wijziging der Successiewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Den tekst der Successiewet van den 13den Mei 1859 (*Staatsblad* nº. 36), zooals zij is gewijzigd en aangevuld door de wetten van den 28sten Mei 1869 (*Staatsblad* nº. 95), van den 9den Juni 1878 (*Staatsblad* nº. 95), van den 31sten December 1885 (*Staatsblad* nº. 263), van den 24sten Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 154), van den 29sten Januari 1898 (*Staatsblad* nº. 35), van den 22sten Mei 1911 (*Staatsblad* nº. 132), van den 6den Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 143) en van den 20sten Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 189), algemeen bekend te maken door bijvoeging aan dien gewijzigden tekst, in zijn geheel, bij dit besluit.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 12den Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 29 *Maart* 1917.)

TEKST DER SUCCESSIEWET

van den 13*den Mei* 1859 (Staatsblad nº. 36), *zooals zij is gewijzigd en aangevuld door de wetten van den* 28*sten Mei* 1869 (Staatsblad nº. 95), *van den* 9*den Juni* 1878 (Staatsblad nº. 95), *van den* 31*sten December* 1885 (Staatsblad nº. 263), *van den* 24*sten Mei* 1897 (Staatsblad nº. 154), *van den* 29*sten Januari* 1898 (Staatsblad nº. 35), *van den* 22*sten Mei* 1911 (Staatsblad nº. 132), *van den* 6*den Maart* 1915 (Staatsblad nº. 143) *en van den* 20*sten Januari* 1917 (Staatsblad nº. 189).

WIJ WILLEM III, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is om de wetten op het recht van successie en van overgang bij overlijden, door nieuwe te vervangen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

TITEL I.

ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 1. Krachtens deze wet worden de volgende belastingen geheven:

1º. recht van successie van de waarde van al wat geërfd of verkregen wordt uit den boedel van een ingezetene des Rijks door zijn overlijden;

2º. recht van overgang van de waarde van alle onroerende zaken, binnen het Rijk gelegen of gevestigd, door erfenis, legaat of schenking verkregen van iemand die niet is ingezetene des Rijks;

3º. recht van schenking van de waarde van al wat door schenking wordt verkregen van een ingezetene des Rijks.

Onder schenking wordt, voor de toepassing dezer wet, behalve de schenking geregeld in den elfden titel van het derde boek van het Burgerlijk Wetboek, begrepen elke overdracht om niet van het bezit van roerende zaken, waarvoor het bezit als volkomen titel geldt en elke andere bevoordeeling uit vrijgevigheid, met uitzondering evenwel van bevoordeeling als gevolg van verwerping door een erfgenaam of legataris of door bruik- of verbruikleen van roerende zaken, verrichting van diensten of verstrekking van kost en huisvesting.

Eene bevoordeeling door een beding ten behoeve van een derde wordt geacht te zijn eene schenking door dengene, die het beding maakt, aan den derde.

Waar in deze wet wordt gesproken van „het Rijk", wordt daaronder verstaan „het Rijk in Europa".

2. Voor ingezetene des Rijks wordt, voor de toepassing dezer wet, gehouden ieder die binnen het Rijk zijne woonplaats heeft.

Zij die in Nederlandschen diplomatieken dienst buiten het Rijk verblijf houden en de bij hen inwonende leden van hun gezin worden als ingezetenen van het Rijk beschouwd en ge-

acht woonplaats te hebben binnen den kring van het kantoor der successierechten nº. 1 te 's Gravenhage.

In geval van schenking door een rechtspersoon wordt de plaats waar de schenker is gevestigd als zijne woonplaats aangemerkt.

3. Eene schenking, door iemand die ingezetene des Rijks was, gedaan binnen het jaar nadat hij het Rijk metterwoon heeft verlaten, wordt aangemerkt als eene schenking door een ingezetene des Rijks; de laatste woonplaats van den schenker binnen het Rijk geldt in dit geval als diens woonplaats.

4. De verklaring van vermoedelijk overlijden wordt, voor de toepassing dezer wet, met werkelijk overlijden in alle opzichten gelijk gesteld, behoudens teruggaaf van het dientengevolge geheven recht met de verhoogingen en boeten, in de gevallen bij de artikelen 538, 541, 542 en 543 van het Burgerlijk Wetboek voorzien.

De dagteekening der verklaring wordt als de dag van het overlijden beschouwd.

5. Al wat een in gemeenschap gehuwd man, ten gevolge van den door de erfgenamen zijner vrouw gedanen afstand der gemeenschap, geniet, wordt hij, voor de toepassing dezer wet, geacht door het overlijden zijner vrouw uit haren boedel te erven.

6. De langstlevende echtgenoot, aan wien, uit kracht van een bij huwelijksvoorwaarden gemaakt en van het overlijden des eerst stervenden afhankelijk beding, bij dat overlijden meer dan de helft in de gemeenschappelijke goederen verblijft, wordt, voor de toepassing dezer wet, geacht dat meerdere door het overlijden van den eerst stervenden uit den boedel van dezen te erven.

7. De roerende zaken, bij het overlijden onder den overledene berustende of voor hem door anderen bewaard of bezeten, worden voor de regeling van het recht van successie geacht tot zijn boedel, of zoo hij in algeheele gemeenschap van goederen was gehuwd, tot de gemeenschap te behooren.

Hetzelfde geldt van de schuldvorderingen en aandeelen, waarvan de aan toonder of houder luidende bewijzen bij zijn overlijden onder hem berustten of voor hem door anderen werden bewaard of bezeten.

De verplichting tot aangifte kan worden opgenomen onder de schulden bedoeld in artikel 50, letter *a*, mits aan de in dat artikel gestelde eischen zij voldaan of anders aan 's Rijks ambtenaar, daartoe door den Minister van Financiën aangewezen, of aan den rechter, zoo niet naar de eischen van het burgerlijk recht, dan toch overtuigend worde aangetoond, dat de zaken of waarden reeds vóór het overlijden aan anderen toebehoorden.

Deze bepalingen zijn niet toepasselijk:

1º. ingeval de overledene, tengevolge van de uitoefening van een beroep of bedrijf, de zaken of bewijzen onder zich had voor iemand, niet behoorende tot zijne bloed- of aanverwanten tot den vierden graad ingesloten of hunne echtgenooten;

2º. ingeval de zaken of bewijzen onder den overledene berustten als openbaar ambtenaar, als vader van minderjarigen, als voogd, als curator, als executeur-testamentair of als bewindvoerder in de gevallen waarin deze volgens eene uitdrukkelijke wetsbepaling is aangesteld of bij boedelscheiding als zoodanig is benoemd;

3º. ingeval de zaken of bewijzen bij het overlijden verblijven aan mede-eigenaren, ingevolge eene overeenkomst tusschen den overledene en die mede-eigenaren gesloten;

4º. ingeval en voor zoover de zaken of bewijzen toebehooren aan de vrouw van den overledene.

Dit artikel is mede toepasselijk op de daarin bedoelde zaken of bewijzen, berustende onder of bewaard voor den in algeheele gemeenschap van goederen gehuwden echtgenoot van den overledene.

8. In het geval, bedoeld in artikel 1750 van het Burgerlijk Wetboek, zal op verzoek van den executeur-testamentair, van de erfgenamen of van den houder, de opening, vóór de afgifte, geschieden door den kantonrechter, binnen wiens kanton het in bewaring gegevene zich bevindt.

De kantonrechter zal van de opening een proces-verbaal opmaken, waarin de uitwendige toestand en de inhoud van het ter opening aangebodene worden beschreven.

9. Wat schuldig is erkend onder voorwaarde van overleving van hem, aan wien is schuldig erkend en wat is kwijtgescholden of schuldig erkend bij testament, wordt, voor de regeling van het recht van successie, geacht bij legaat uit den boedel te zijn verkregen.

Het aldus schuldig erkende wordt niet gerekend tot de schulden, welke uit den boedel moeten worden betaald.

Deze bepalingen blijven, voor zooveel zij het bij testament schuldig erkende betreffen, buiten toepassing, wanneer aan 's Rijks ambtenaar, daartoe door den Minister van Financiën aangewezen, of aan den rechter, zoo niet

naar de eischen van het burgerlijk recht, dan toch overtuigend wordt aangetoond, dat de schuld reeds tijdens het leven van den erflater bestond.

10. Het aandeel van een overledene in eene onverdeeldheid, die opgelost is door eene scheiding, waarbij de overledene een van zijn leven afhankelijk vruchtgenot of periodieke uitkeering heeft verkregen, wordt voor de regeling van het recht van successie geacht bij zijn overlijden nog in zijn boedel te zijn en bij legaat te zijn verkregen door hen, aan wie goederen in blooten eigendom of onder den last van periodieke uitkeering werden toebedeeld, tenzij worde aangetoond, dat de scheiding meer dan 180 dagen vóór het overlijden is tot stand gekomen.

Heeft de overledene bij de scheiding, behalve het vruchtgenot of de periodieke uitkeering, baten in eigendom verkregen, dan mag de waarde die deze hadden bij de scheiding, in mindering van de waarde van het aan te geven aandeel worden gebracht.

11. Al wat door den overledene aan bloed- of aanverwanten, tot den vierden graad ingesloten, of aan hunne echtgenooten werd afgestaan, overgedragen of kwijtgescholden, wordt voor de regeling van de rechten van successie en van overgang geacht bij het overlijden in den boedel te zijn en bij legaat door den verkrijger of bevoordeelde te zijn verkregen, indien de overledene, krachtens een bij den afstand, de overdracht of de kwijtschelding gemaakt voorbehoud of beding, tot zijn dood, alleen of met anderen, recht had op een vruchtgenot of periodieke uitkeering. Deze bepaling is ook van toepassing, indien van het vruchtgenot of de uitkeering afstand is gedaan, tenzij worde aangetoond, dat die afstand meer dan 180 dagen vóór het overlijden heeft plaats gehad.

Van de waarde der volgens het eerste lid aan te geven zaken kan, voor de regeling van het recht van successie, worden afgetrokken, wat, blijkens wettelijke bewijzen, voor den afstand, de overdracht of de kwijtschelding werd bedongen, mits het bedongen bedrag, de wettelijke bewijzen en de dagteekening van het beding in de aangifte worden vermeld. Voor voorbehouden of bedongen vruchtgenot wordt geen aftrek toegelaten en de aftrek voor bedongen periodieke uitkeeringen wordt beperkt tot het bedrag van de werkelijk betaalde termijnen.

De wegens den afstand, de overdracht of de kwijtschelding betaalde rechten van registratie, van overschrijving, van schenking en van overgang strekken in mindering van de rechten van successie of van overgang ten gevolge van de bepalingen van dit artikel verschuldigd.

12. Indien in de gevallen bij de artikelen 10 en 11 voorzien, ná de daarbij bedoelde rechtshandelingen en vóór het overlijden van den daarin bedoelden erflater, de verkrijger of bevoordeelde overleden is, blijven die artikelen voor hetgeen door dezen verkregen werd buiten toepassing.

13. Wanneer een aandeel in zaken, die aan den overledene in gemeenschap met anderen toebehoorden, bij zijn overlijden, ten gevolge van eene overeenkomst, verblijft aan medeeigenaren, die zijne bloed- of aanverwanten zijn, tot den vierden graad ingesloten, of hunne echtgenooten, tegen of zonder vergoeding aan de erfgenamen of rechtverkrijgenden van den overledene, wordt dat aandeel voor de regeling van de rechten van successie en van overgang geacht bij het overlijden in den boedel te zijn en bij legaat te zijn verkregen.

Van de waarde van het aandeel kunnen, voor de regeling van het recht van successie, worden afgetrokken : 1°. het aandeel van den overledene in de schulden, dat krachtens de gesloten overeenkomst ten laste van de medeeigenaren komt, en 2°. het als een bestanddeel van den boedel aangegeven bedrag van de vergoeding.

De bijvordering van het evenredig recht van registratie, voorgeschreven bij artikel 13 der wet van den 11den Juli 1882 (*Staatsblad* n°. 92) wordt, ten aanzien van het in het eerste lid van dit artikel bedoeld aandeel, beperkt tot het recht over de waarde, die aan de erfgenamen of rechtverkrijgenden van den overledene wordt vergoed.

14. De goederen, door den overledene bij uitersten wil bestemd tot vermogen van eene door hem bij uitersten wil in het leven geroepen stichting, worden voor de regeling van de rechten van successie en van overgang beschouwd door de stichting bij erfenis of legaat uit den boedel te zijn verkregen.

15. De goederen, op andere wijze dan bij uitersten wil bestemd om daarmede eene stichting in het leven te roepen, worden, voor de toepassing der wet, beschouwd als door de stichting bij schenking te zijn verkregen.

Indien de stichting door meer dan één persoon in het leven wordt geroepen, wordt er, voor de regeling van het recht van schenking, geacht slechts één schenking te zijn ; wonen de personen in den kring van verschillende

kantoren, dan wijst Onze Minister van Financiën het kantoor aan waar de aangifte moet plaats hebben.

De oprichters zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de betaling van het recht.

16. Voor de regeling van het recht van overgang worden onroerende zaken, welke door den overledene, binnen het jaar aan zijn overlijden voorafgegaan, onder bezwarenden titel zijn overgedragen, geacht door hem aan na te noemen verkrijger te zijn gelegateerd, indien die zaken, hetzij vóór, hetzij binnen één jaar na zijn overlijden onder bezwarenden titel zijn of worden verkregen door één of meer zijner erfgenamen, door één of meer zijner bloed- of aanverwanten tot den vierden graad ingesloten, of door den echtgenoot van een dier personen.

De wegens overdracht betaalde rechten van registratie en van overschrijving strekken in mindering van het verschuldigde recht van overgang.

17. De rechten worden door ieder der erfgenamen, legatarissen, begiftigden en verdere verkrijgers gedragen voor hetgeen door hem wordt verkregen, voor zoover daaromtrent door den erflater of schenker niet anders is bepaald.

Ieder die zaken erft of verkrijgt onder bezwaar van een uit dezelfde nalatenschap verkregen vruchtgebruik en ieder, aan wien zaken worden geschonken onder bezwaar van een door den schenker ten behoeve van zich of een derde voorbehouden vruchtgebruik, is, voor zoover daaromtrent door den erflater of schenker niet anders is bepaald, bevoegd te vorderen, dat de rechten, deswege door hem verschuldigd, worden betaald uit de met vruchtgebruik bezwaarde zaken, tenzij de vruchtgebruiker mocht verkiezen het bedrag voor te schieten. Wegens deze betaling of dat voorschot is aan den vruchtgebruiker geen vergoeding verschuldigd.

18. De erfgenamen zijn, niettegenstaande de beschikkingen van den erflater, ieder in evenredigheid van zijn erfdeel, aansprakelijk voor het recht van successie door en bij het overlijden van den erflater verschuldigd.

Zij zijn daarenboven hoofdelijk aansprakelijk :

1°. voor het bedrag dier rechten, hetwelk door en bij het overlijden van den erflater verschuldigd is door erfgenamen of legatarissen, die buiten het Rijk hunne woonplaats hebben ;

2°. voor het geheele bedrag van het recht van overgang.

19. Onverminderd het bepaalde bij het vorig artikel, zijn ook de legatarissen en andere verkrijgers onder bijzonderen titel aansprakelijk voor de rechten van successie en van overgang verschuldigd op hetgeen door hen wordt verkregen.

20. Behoudens de bepaling van het volgend artikel, is zoowel de schenker als de begiftigde voor het geheel aansprakelijk voor het recht van schenking.

21. Uitsluitend zijn aansprakelijk :

1°. voor de rechten, verschuldigd op hetgeen ten gevolge van de vervulling eener voorwaarde geërfd of verkregen wordt, de erfgenamen of verkrijgers ;

2°. voor de rechten, verschuldigd op verkrijging van vruchtgebruik en periodieke uitkeeringen bij opvolging, de verkrijgers ;

3°. voor de rechten, verschuldigd wegens den overgang op den verwachter van erfenissen, legaten of schenkingen over de hand, de verwachters, wanneer zij den eigendom verkrijgen.

22. Het recht op periodieke uitkeeringen, bij de instelling verschuldigd, wordt voorgeschoten door hem, die met de uitkeering is belast, en bij iederen termijn van betaling, naar evenredigheid van het getal, waarmede de uitkeering, overeenkomstig artikel 47, letter e, is vermenigvuldigd, gekort, met bijrekening van een interest van vier ten honderd, alles tenzij andere beschikkingen mochten zijn gemaakt.

23. Uitvoerders van uiterste wilsbeschikkingen zijn, op gelijke wijze als de erfgenamen, tot vervulling van al de aan dezen bij deze wet opgelegde verplichtingen gehouden, ingeval al de erfgenamen buiten het Rijk hunne woonplaats hebben. Zij zijn tot het doen van aangifte bevoegd, bijaldien één of meer der erfgenamen hunne woonplaats hebben binnen het Rijk. Wanneer zij van deze bevoegdheid hebben gebruik gemaakt, zijn zij, op gelijke wijze als de erfgenamen, tot vervulling van al de aan dezen bij deze wet opgelegde verplichtingen gehouden.

In de gevallen, bij de artikelen 1055 en 1059 van het Burgerlijk Wetboek voorzien, hebben de erfgenamen en de uitvoerders der uiterste wilsbeschikkingen, met betrekking tot de rechten van successie en van overgang, dezelfde rechten onder dezelfde voorwaarden, als bij die artikelen ten opzichte van de legaten zijn toegekend en gesteld.

Curators van onbeheerde nalatenschappen zijn gehouden tot al de bij deze wet aan erfgenamen opgelegde verplichtingen.

Bewindvoerders, voogden en curators zijn gehouden tot de vervulling van al de verplich-

tingen, bij deze wet opgelegd aan degenen die zij vertegenwoordigen, of wier belangen zij waarnemen.

24. De Rijksambtenaar is bevoegd om, binnen één jaar nadat door den uitvoerder van den uitersten wil aangifte voor het recht van successie is gedaan, van de erfgenamen van den overledene of van één of meer hunner aangifte te vorderen.

Die vordering geschiedt bij deurwaardersexploot. Is de memorie van aangifte niet binnen twee maanden na de beteekening van het exploot door de erfgenamen ingediend, dan wordt tegen hen dwangschrift uitgevaardigd tot betaling eener daarbij uit te drukken som, op gelijke wijze en ten zelfden einde als bij artikel 45 is bepaald.

Is volgens de aangifte van de erfgenamen meer recht verschuldigd dan volgens die van den uitvoerder van den uitersten wil, dan strekt het op de laatstgemelde aangifte betaalde recht in mindering van dat, hetwelk volgens de aangifte van de erfgenamen is verschuldigd.

25. 's Rijks schatkist heeft, te rekenen van het overlijden, voor het recht van successie een voorrecht op alle onroerende en roerende zaken in het algemeen, door het overlijden geërfd of verkregen, onmiddellijk rang nemende na alle op dat oogenblik bestaande voorrechten, pand of hypotheek.

Dat voorrecht vervalt met twee jaren na den dag van het overlijden, ten ware, binnen dien termijn, vervolgingen mochten zijn aangevangen, en, in dit laatste geval, met twee jaren na de beteekening der laatste akte.

De schatkist is, voor het recht van overgang, op gelijken voet bevoorrecht op de zaken, voor welker overgang het recht verschuldigd is.

26. 's Rijks ambtenaar is bevoegd tot zekerheid van de voldoening der verschuldigde rechten conservatoir beslag te leggen op de zaken, waarop bij het vorig artikel een voorrecht is toegekend.

In het exploot wordt het bedrag vermeld, dat voor recht verschuldigd wordt geacht.

Voor het leggen van dit beslag is verlof noodig van den president van de rechtbank in welker ressort het sterfhuis of — zoo het recht van overgang betreft — het onroerend goed gelegen is; dat verlof wordt alleen geweigerd als naar het oordeel van den president voldoende vrees voor benadeeling van 's Rijks schatkist niet bestaat; van waarde verklaring van het beslag behoeft niet te worden gevraagd; overigens zijn de bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, regelende het conservatoir beslag, toepasselijk.

Het beslag vervalt van rechtswege: 1°. na betaling van het in het exploot genoemd bedrag; 2°. zes maanden na betaling van het blijkens eene ingediende memorie van aangifte verschuldigde recht, indien binnen dien tijd geen vervolgingen overeenkomstig de artikelen 60 en 62 zijn ingesteld; is dit wel het geval, dan vervalt het beslag, nadat voldaan is hetgeen nader gevorderd werd of blijkt verschuldigd te zijn, of nadat gebleken is, dat de vordering ten onrechte is ingesteld.

Indien het bedrag, waarvoor het beslag is gelegd, is voldaan, kan na het tijdstip, in het vorig lid onder 2° genoemd, worden teruggevorderd wat meer is betaald dan voor recht en boete aan de schatkist verschuldigd is, met de rente van het terug te geven bedrag, berekend naar vier ten honderd in het jaar, van den dag der betaling tot dien der teruggaaf.

De terugvordering moet geschieden binnen twee jaren na gemeld tijdstip.

27. Onder vruchtgebruik worden, voor de toepassing dezer wet, mede verstaan vruchtgenot, recht van gebruik en van bewoning, vruchten en inkomsten, jaarlijksche opbrengst en soortgelijke uitkeeringen uit daartoe aangewezen goederen, daaronder begrepen het bij anderen dan de legatarissen verbleven genot van legaten, welke, volgens de beschikkingen van den overledene, niet binnen twee jaren na zijn overlijden of eerst op een onzeker tijdstip vorderbaar zijn.

TITEL II.

VAN DE AANGIFTE EN WAARDEERING VAN HET GEËRFDE OF VERKREGENE.

28. Zij, die eene nalatenschap, hetzij geheel hetzij voor een evenredig gedeelte, erven, zijn verplicht, ten kantore van het recht van successie, in welks kring de overledene, binnen het Rijk, zijne laatste woonplaats had, bij schriftelijke memorie, aangifte te doen van:

1°. den aard en de waarde van al wat door het overlijden wordt geërfd of verkregen.

Met opzicht tot de onroerende goederen, waarvan de overledene den eigendom, of waarop hij slechts een zakelijk recht van gebruik of bewoning, van erfpacht, opstal of beklemming had, moet worden opgegeven: *a.* de gemeente, waarin zij zijn gelegen, de sectie en het nommer van het kadaster voor zooveel zij in het Rijk gelegen zijn; *b.* de grootte, wat de onbebouwde eigendommen betreft.

De effecten en rentegevende schuldvorderingen moeten specifiek aangegeven worden;

2°. de lasten en schulden, waaruit het passief des boedels is samengesteld, volgens artikel 50 omschreven;

3°. de erfgenamen, legatarissen en verdere verkrijgers; hunne verwantschap of de betrekking van huwelijk tot den overledene, den insteller der erfstelling over de hand of den insteller van het vruchtgebruik of de periodieke uitkeering, bij opvolging verkregen, en den ouderdom der personen van wier leven de uit den boedel verkregen wordende vruchtgebruiken of periodieke uitkeeringen afhankelijk zijn;

4°. hetgeen door ieder wordt geërfd of verkregen, met opgave, zoo niet alles bij wettelijke erfopvolging vererft, van den titel, krachtens welken geërfd wordt of verkregen;

5°. indien door het overlijden zaken worden geërfd of verkregen, welke met vruchtgebruik of periodieke uitkeeringen ten behoeve van derden zijn belast, de aanduiding der met vruchtgebruik belaste zaken, het bedrag der periodieke uitkeeringen, den titel waarbij het vruchtgebruik is ingesteld of de uitkeeringen zijn opgelegd, den naam en de woonplaats der vruchtgebruikers of genieters, den ouderdom dergenen van wier leven het vruchtgebruik of de uitkeering afhangt of het tijdvak, waarvoor het vruchtgebruik of de uitkeering is gemaakt.

Bij de memorie van aangifte, waarin naar de bepalingen van 3°. en 5°. de ouderdom moet worden opgegeven van personen, van wier leven een vruchtgebruik of eene periodieke uitkeering afhankelijk is, wordt, op straf van weigering der memorie, hunne geboorteakte overgelegd, of, indien dit niet mogelijk is, eene akte van bekendheid, opgemaakt op de wijze, voorgeschreven bij de beide eerste leden van artikel 127 van het Burgerlijk Wetboek, of, wanneer de personen buiten 's lands wonen en geboren zijn, door de daartoe bevoegde openbare macht.

29. Gaat bij boedels van ingezetenen des Rijks, geheel geërfd wordende door bloedverwanten in de rechte lijn, door de(n) echtgenoot, of door die bloedverwanten met de(n) echtgenoot, hetgeen door ieder hunner wordt geërfd of verkregen, duizend gulden niet te boven, dan bepaalt zich de aangifte tot vermelding van:

1°. de erfgenamen, met opgave van hunne verwantschap, of de betrekking van huwelijk tot den overledene;

2°. het actief en het zuiver saldo der nalatenschap;

3°. de onroerende goederen, aangewezen als in artikel 28, onder 1°. is bepaald. Indien geen onroerende goederen zijn nagelaten, moet dit worden opgegeven;

4°. de legatarissen of andere verkrijgers onder bijzonderen titel met aanwijzing van den aard en de waarde van hetgeen zij verkrijgen en krachtens welken titel.

Bij gegrond vermoeden van onjuiste opgaven is de ontvanger bevoegd, op de wijze bij artikel 45 bepaald, de indiening te vorderen eener memorie, als in artikel 28 bedoeld.

Vererft de boedel, alleen ten gevolge van verwerping, geheel op de in het eerste lid bedoelde erfgenamen, dan doen deze aangifte overeenkomstig artikel 28.

30. In geval van onvermogen van den overledene wordt, bijaldien door het overlijden geen vruchtgebruik, fideï-commis of periodieke uitkeering is vervallen of overgegaan, eene verklaring van den burgemeester der gemeente, waar de overledene zijne laatste woonplaats had, overgelegd, houdende dat het hem niet bekend is dat de overledene eenige roerende of onroerende zaken heeft nagelaten.

De verklaring wordt afgegeven op aanvraag van de erfgenamen of van den rijksambtenaar.

31. Bij alle aangiften voor het recht van successie wordt tevens opgegeven of de overledene al dan niet eenige goederen als bezwaarde erfgenaam of in vruchtgebruik bezat, en zoo ja, waarin zij bestaan, door wien en bij welken titel de erfstelling over de hand of het vruchtgebruik is ingesteld, aan wien de goederen moeten worden uitgekeerd, wie tot het genot van den eigendom is gekomen of op wien het vruchtgebruik bij opvolging is overgegaan.

Gelijke vermelding wordt vereischt ten aanzien van periodieke uitkeeringen, door het overlijden, bij opvolging, overgegaan of vervallen.

32. In de memorie van aangifte eener nalatenschap moet tevens worden opgenomen de aangifte van aan recht onderworpen schenkingen van den overledene door de aangevers of hunne echtgenooten ontvangen, waarvan nog niet aangifte is gedaan.

In iedere memorie van aangifte eener nalatenschap behooren de aangevers ieder voor zich te verklaren, dat zij en, voor zooveel hun bekend is, hunne echtgenooten, behalve de door hen vroeger of thans bij deze memorie aangegeven schenkingen, in geenerlei vorm van den erflater eenige aan recht onderworpen schenking in den zin van deze wet hebben ontvangen.

Zij die aangifte doen voor- of als rechts-

vertegenwoordigers van anderen verklaren het vorenstaande, voor zooveel noodig, mede voor zich en, voor zooveel hun bekend is, ten aanzien van hunne echtgenooten en van hen, voor wie zij optreden.

33. In iedere memorie van aangifte eener nalatenschap wordt opgegeven of het aan de aangevers bekend is, dat ten gevolge van het overlijden van den erflater, krachtens eene overeenkomst van levensverzekering, uitkeering in kapitaal of rente moet plaats hebben, en zoo ja, waarin de uitkeering bestaat, wie de daarop rechthebbenden zijn en wie met de uitkeering is of zijn belast.

34. Zij, die zaken of waarden onder zich hebben met de opdracht om die bij het overlijden van een ingezetene des Rijks niet in den boedel te brengen of daarmede zóó te handelen dat zij niet in den boedel komen, zijn verplicht eene schriftelijke memorie in te leveren, behelzende: den naam en voornaam van den overledene, diens laatste woonplaats, eene specifieke omschrijving van de zaken of waarden, den titel waaronder zij de zaken of waarden onder zich hadden en eene nauwkeurige aanwijzing van de bestemming der zaken of waarden. Deze memorie moet worden ingeleverd ten kantore in welks kring de overledene zijne laatste woonplaats had, binnen den termijn van één maand na aanmaning bij deurwaardersexploot en in ieder geval vóór dat de tot de aangifte geroepenen de zaken of waarden uit handen geven of op eenige andere wijze aan de opdracht gevolg geven.

's Rijks ambtenaar is bevoegd den inhoud dezer memorie aan de erfgenamen van den overledene en aan den executeur-testamentair, zoo deze aangifte gedaan heeft, mede te deelen.

Bij niet-inlevering der memorie binnen den gemelden termijn en bij onvolledigheid of onnauwkeurigheid der memorie zijn zij, die tot het inleveren verplicht zijn, hoofdelijk aansprakelijk, zoowel voor het recht van successie, als voor de boeten, die ter zake van de hiervoor bedoelde zaken of waarden aan het Rijk verschuldigd zullen zijn. Zij verbeuren-bovendien eene boete, gelijkstaande met het bedrag van het verschuldigd recht, doch van ten minste honderd gulden.

De vorderingen, waartoe dit artikel aanleiding geeft, worden ingesteld op de wijze bepaald bij de artikelen 45 en 60.

35. De aangifte voor het recht van overgang geschiedt door de verkrijgers der zaken bij schriftelijke memorie ten kantore in welks kring de zaken gelegen of gevestigd zijn.

Ten opzichte van den inhoud der aangifte gelden, voor zooveel mogelijk, de bepalingen van artikel 28, 1°, 3°, 4° en 5°; ook het laatste lid van dat artikel is toepasselijk.

36. De aangifte voor het recht van schenking geschiedt door den schenker en den begiftigde te zamen of ieder afzonderlijk bij schriftelijke memorie ten kantore, in welks kring de woonplaats van den schenker is gelegen; indien het eene schenking betreft, door meer dan één persoon te zamen gedaan, kan de aangifte geschieden ten kantore in welks kring de woonplaats van één of meer hunner is gelegen.

Op den inhoud der aangifte, ingediend door eene van de partijen bij de schenking, kan niet door of tegen de andere partij beroep worden gedaan, doch 's Rijks ambtenaar is bevoegd aan de andere partij dien inhoud mede te deelen.

Bij de memorie wordt aangifte gedaan van:

1°. den aard en de waarde van hetgeen door den begiftigde wordt verkregen, met opgaaf van het tijdstip der verkrijging en met omschrijving der geschonken goederen overeenkomstig het bepaalde in artikel 28, 1°;

2°. de aan de schenking verbonden lasten en verplichtingen, omschreven overeenkomstig artikel 73;

3°. de verwantschap die tusschen schenker en begiftigde bestaat en den ouderdom van de personen, van wier leven een verkregen vruchtgebruik of periodieke uitkeering afhankelijk is;

4°. de opgaven, bedoeld in artikel 28, 5°, indien zaken worden verkregen, welke reeds met vruchtgebruik zijn belast.

In elke aangifte, met uitzondering van die, bedoeld in het eerste lid artikel 44, moeten bovendien worden vermeld de schenkingen, gedurende de laatste twee jaren door den schenker aan den begiftigde gedaan; indien in dien tijd geen schenkingen zijn gedaan, moet dit worden verklaard.

Indien overeenkomstig 3° of 4° de ouderdom van personen moet worden opgegeven, is het laatste lid van artikel 28 toepasselijk.

37. De verplichting tot het doen van aangifte bestaat niet voor schenkingen, die geheel van het recht zijn vrijgesteld.

Vervalt de vrijstelling, aangeduid onder 5° van artikel 80, door toepasselijkheid van artikel 68, lid 1, dan gaat de termijn van aangifte in, voor zooveel de oorspronkelijk vrijgestelde schenking betreft, met den dag, waarop de vrijstelling vervalt.

38. Op dezelfde wijze als bij de artikelen

28, 29, 35 en 36 is bepaald, zijn, tot de aangifte van hetgeen door hen wordt geërfd of verkregen, gehouden:

1°. zij die een vruchtgebruik of periodieke uitkeering bij opvolging verkrijgen;

2°. de geroepen erfgenamen, legatarissen of begiftigden, die door het overlijden van den bezwaarde tot het genot komen.

De aangifte geschiedt ten kantore waar de instelling van het vruchtgebruik, de periodieke uitkeering of de making over de hand is aangegeven of had moeten worden aangegeven.

39. Wanneer, gedurende het leven van den bezwaarden erfgenaam, legataris of begiftigde, het bezwaarde goed op den geroepene overgaat, wordt de dag, waarop de overgang heeft plaats gehad, en de plaats waar de akte of overeenkomst gemaakt is, voor de toepassing dezer wet als de dag en de plaats van het overlijden beschouwd.

40. Het aanvaarden eener nalatenschap onder het voorrecht van boedelbeschrijving, of het voorbehouden recht van beraad, ontheft niet van de verplichting tot het doen van aangifte, op de wijze en binnen den termijn bij deze wet voorgeschreven.

De vervulling der verplichtingen, uit deze wet voortvloeiende, wordt niet beschouwd als een daad van aanvaarding.

De aangifte, gedaan door den erfgenaam, die vervolgens de erfenis verwerpt, vervalt.

De kosten van vervolging tegen erfgenamen of verkrijgers, ingesteld vóór dat zij verwierpen, blijven te hunnen laste, indien de vervolging alleen uit hoofde van de verwerping is gestaakt.

41. De aangifte kan geschieden krachtens eene schriftelijke, aan de memorie gehechte volmacht.

42. In iedere memorie van aangifte wordt één eenige woonplaats gekozen, in den kring van het kantoor van het recht van successie en van overgang, waar die aangifte wordt gedaan. Zij geldt voor alle rechtsvorderingen en vervolgingen, krachtens deze wet in te stellen tegen de erfgenamen, legatarissen en andere verkrijgers, of tegen degenen die tot de vervulling der aan dezen opgelegde verplichtingen gehouden zijn.

Zij die voor het recht van successie geen aangifte gedaan of geen woonplaats gekozen hebben, worden geacht hunne woonplaats te hebben ter laatste woonplaats van den overledene, gedurende één jaar na het overlijden; na dien tijd, ter secretarie van de gemeente, waar de overledene zijne laatste woonplaats had.

Zij, die voor het recht van overgang geen aangifte gedaan of geen woonplaats gekozen hebben, worden geacht hunne woonplaats te hebben ter secretarie van de gemeente binnen welke de aangifte volgens artikel 35 moet geschieden.

Zij die voor het recht van schenking geen aangifte gedaan of geen woonplaats gekozen hebben, worden geacht hunne woonplaats te hebben ter woonplaats van den schenker.

Van alle explooten wordt slechts één kopij gelaten.

43. De termijn van aangifte voor het recht van successie of van overgang is acht maanden, te rekenen van den dag van het overlijden, van de dagteekening der verklaring van vermoedelijk overlijden of van den dag der schenking.

Indien zwangerschap oorzaak is, dat onzekerheid bestaat omtrent den persoon des erfgenaams of de heffing der belasting, gaat de termijn in van den dag der bevalling, of indien de vrouw vroeger mocht overlijden van den dag van haar overlijden, of indien geen van beiden op den driehonderdsten dag na den dood des erflaters mocht hebben plaats gehad, alsdan van den eersten daarop volgenden dag. Deze bepaling kan niet worden ingeroepen door dengene, op wiens erfdeel, wat de hoegrootheid betreft, de bevalling geen invloed kan uitoefenen.

Ingeval de nalatenschap volgens de wet als onbeheerd wordt beschouwd of indien ten gevolge van de vervulling eener voorwaarde, van verwerping of van den bij artikel 5 bedoelden afstand geërfd of verkregen wordt, gaat de termijn in van den dag der benoeming van den curator, der vervulling van de voorwaarde, der verwerping of van den afstand.

44. De aangifte van hetgeen gedurende een kalenderjaar aan een kind door zijne ouders of door één hunner is geschonken, moet geschieden vóór 1 Maart van het daarop volgend jaar.

Elke andere aangifte voor het recht van schenking moet geschieden binnen twee maanden, te rekenen van den dag, waarop de schenking tot stand komt, doch voor den begiftigde, zoo deze tot de handeling, waardoor de schenking tot stand is gebracht, niet heeft medegewerkt, eerst van den dag, waarop hij van de schenking kennis krijgt. In geval van schenking onder opschortende voorwaarde wordt de termijn gerekend van den dag, waarop de voorwaarde is vervuld.

Voor den begiftigde, bedoeld in artikel 38,

2°. vangt de termijn aan op den dag van het overlijden van den bezwaarde.

45. Indien de memorie van aangifte niet binnen den termijn en ten kantore, bij de wet bepaald, is ingediend, zendt de rijksambtenaar den nalatige eene waarschuwing om binnen acht dagen aan zijne verplichting te voldoen. Indien aan de waarschuwing niet wordt voldaan, wordt tegen den nalatige een dwangschrift uitgevaardigd tot betaling eener daarbij uit te drukken som, behoudens vermeerdering of vermindering volgens latere regeling, voor rechten en boete.

Het bedrag van de verschuldigde rechten wordt, na de beteekening van het dwangschrift, met één vierde daarvan, als boete, verhoogd. Ingeval geen recht verschuldigd is, wordt voor iedere ingegane week verzuim na de beteekening van het dwangschrift door iederen nalatige eene boete verbeurd van vijf gulden.

Indien de aangifte, bedoeld in het vorig artikel, niet binnen den termijn en ten kantore, bij de wet bepaald, is ingediend, behoeft aan het dwangschrift eene waarschuwing niet vooraf te gaan en bedraagt de boete, indien niet is aangetoond, dat het verzuim te goeder trouw en zonder opzet is gepleegd, eene som gelijk aan vijfmaal het op de schenking verschuldigde recht, zonder dat de boete hooger kan zijn dan de helft van het bedrag der schenking.

De kosten van vervolging komen ten laste van den nalatige.

De in het eerste lid vermelde waarschuwing is vrij van zegel en van de formaliteit van registratie.

Er wordt geen vervolging ingesteld wegens verzuim van aangifte eener schenking aan een rechtspersoon, die volgens de door belanghebbenden aan 's Rijks ambtenaar, bedoeld in het voorlaatste lid van artikel 50, te kennen gegeven meening zoude behooren tot de rechtspersonen, vermeld in artikel 80, 8°, zoolang niet twee maanden zijn verloopen sedert den dag, waarop van de beslissing van gemelden Rijksambtenaar per aangeteekenden brief mededeeling is gedaan aan den belanghebbende. Reeds aangevangen vervolgingen worden tot dien tijd gestaakt.

46. In geval met betrekking tot de opgaven, bij artikel 31 voorgeschreven, eene onnauwkeurige of eene, met de waarheid strijdige, negatieve opgave is gedaan, is de aangever, te dier zake, zoowel voor de rechten als voor de boete, aansprakelijk. De rechten alleen kan hij van de verkrijgers terugvorderen. Van de boete wordt hij ontheven, zoo hij van zijne onschuld doet blijken.

47. Voor de regeling van het recht van successie wordt de waarde bepaald:

1°. van hetgeen in vollen of met fidei-commis bezwaarden eigendom wordt geërfd of verkregen, als volgt:

a. van de onroerende zaken, in de artikelen 562 en 563 van het Burgerlijk Wetboek vermeld, van het recht van erfpacht, van opstal en van beklemming, met de daartoe behoorende gebouwen, werken en beplantingen, van den eigendom van goederen in erfpacht, opstal en beklemming uitgegeven, op de verkoopwaarde ten dage van het overlijden, volgens des aangevers begrooting.

De waarde van de buiten het Rijk gelegen of gevestigde onroerende zaken moet afzonderlijk worden begroot;

b. van hypothecaire schuldvorderingen op het bedrag van het kapitaal, of op de waarde door den aangever te begrooten; in het laatste geval met aanwijzing der ondergezette goederen, op de wijze bij artikel 28, 1°, vermeld;

c. van grondrenten, cijnsen, tijnsen en dergelijke altijddurende of voor een onbepaalden tijd op onroerende goederen gevestigde praestatiën, op den afkoopprijs, bij de vestiging bepaald, en indien die niet bepaald is, op de waarde naar den maatstaf bij artikel 799 van het Burgerlijk Wetboek of andere wettelijke verordeningen vastgesteld. Bij gebreke van de daar bedoelde marktprijzen of jaarlijksche opbrengst, op de waarde door den aangever te begrooten;

d. van de effecten, op hunne geldswaarde, naar de prijscourant, op last van den Minister van Financiën door ten minste vier makelaars of commissionairs in effecten te Amsterdam opgemaakt, uitgegeven in de week van het overlijden, en zoo zij daarop niet bekend staan, naar de begrooting des aangevers;

e. van lijfrenten of andere periodieke uitkeeringen in geld, van het leven van één persoon afhankelijk, op het jaarlijksch bedrag, vermenigvuldigd met de getallen, naar de volgende berekening:

wanneer degene, gedurende wiens leven de uitkeering moet plaats hebben,

twintig	jaren	oud	is	of	minder,	met			20
boven de	20	tot	30	jaren	oud	is,	„		19
„	„	30	„	40	„	„	„	„	17
„	„	40	„	50	„	„	„	„	15
„	„	50	„	55	„	„	„	„	13
„	„	55	„	60	„	„	„	„	11
„	„	60	„	65	„	„	„	„	9

boven de 65	„ 70	jaren oud is,	met	8
„ „ 70	„ 75	„	„	„	„	6
„ „ 75	„ 80	„	„	„	„	5
„ „ 80	„ 85	„	„	„	„	3
„ „ 85		„	„	„	„	2

Indien eene uitkeering in geld voor een bepaalden tijd is gemaakt, wordt haar jaarlijksch bedrag vermenigvuldigd met het aantal jaren, gedurende welke zij moet plaats hebben, doch iedere gulden berekend tegen de volgende waarde:

Uitkeering besproken aan:	Personen beneden den leeftijd van 40 jaren.	Personen van den leeftijd van 40 tot 60 jaren.	Personen van den leeftijd van 60 jaren en hooger.	Zedelijke ligchamen of instellingen van de doode hand.
Het eerste vijftal jaren	0.92	0.90	0.82	0.92
„ tweede „	0.74	0.70	0.44	0.76
„ derde „	0.58	0.50	0.20	0.62
„ vierde „	0.46	0.34	0.04	0.51
„ vijfde „	0.36	0.22.	0.02	0.42
De volgende jaren.	0.15	0.06	0.00	0.24

Het belastbaar kapitaal, naar deze berekening verkregen, kan, ingeval de uitkeering is gemaakt aan een persoon en bij diens dood vervalt, niet hooger zijn dan dat, hetwelk verkregen zou zijn, wanneer de uitkeering van zijn leven afhankelijk ware gesteld, en, ingeval zij aan zedelijke ligchamen of instellingen van de doode hand is gemaakt, niet meer bedragen dan het vijf en twintigvoud van haar jaarlijksch bedrag.

De waarde van eene uitkeering, die niet vervalt bij den dood van den genieter, wordt gelijk gesteld met die van eene uitkeering gemaakt aan een zedelijk ligchaam of eene instelling van de doode hand.

Voor uitkeeringen, aan zedelijke ligchamen of instellingen van de doode hand voor onbepaalden tijd besproken, wordt het vijf en twintigvoud der jaarlijksche uitkeering genomen.

Van alle lijfrenten en periodieke uitkeeringen, hiervoor niet genoemd, wordt de waarde bepaald op het bedrag, waarvoor dergelijke lijfrente of uitkeering zou kunnen worden aangekocht, door den aangever te begrooten;

f. van schepen, schuiten en vaartuigen met toebehooren, op de verkoopwaarde, ten dage van het overlijden, door den aangever te begrooten;

g. van alle schuldvorderingen, niet onder letter *b*, *d* of *h* begrepen, hetzij daarvan eene akte besta of niet, op de door den aangever te begrooten geldswaarde van het kapitaal;

h. van de loopende termijnen van huren, pachten en interest van de zaken vermeld onder de letters *a*, *b*, *d* en *g*, op het bedrag tot en met den dag van het overlijden verschuldigd;

i. van alle roerende goederen en alle andere zaken, niet bepaaldelijk in dit artikel genoemd, op de verkoopwaarde ten dage van het overlijden, door den aangever te bepalen.

2°. van hetgeen in vruchtgebruik wordt verkregen, op het overeenkomstig de bepalingen van 1°, letter *e*, tot kapitaal gebrachte bedrag der jaarlijksche inkomsten, naar den maatstaf van vier ten honderd der overeenkomstig 1° te bepalen kapitaalswaarde op het tijdstip waarop het genot aanvangt. Vruchtgebruik aan zedelijke lichamen of instellingen van de doode hand, voor onbepaalden tijd besproken, wordt geacht voor dertig jaren gemaakt te zijn.

3°. van hetgeen onder den last van vruchtgebruik of van periodieke uitkeering geërfd of verkregen wordt, op de overeenkomstig 1° te bepalen waarde van den vollen eigendom, na aftrek van de waarde, welke op het tijdstip der vererving of verkrijging aan de uitkeering of het vruchtgebruik, volgens de bepalingen van 1°, letter *e*, of van 2° moet worden toegekend.

Met elkander opvolgende vruchtgebruiken en periodieke uitkeeringen wordt bij de waardebepaling van den daarmede bezwaarden eigendom terstond rekening gehouden.

48. Voor de regeling van het recht van overgang wordt de waarde van den vollen of met fideï-commis bezwaarden eigendom, van het vruchtgebruik en van den met vruchtgebruik belasten eigendom der zaken bepaald overeenkomstig artikel 47, met dien verstande, dat bij schenking het tijdstip der verkrijging in de plaats komt van dat van het overlijden.

49. Voor de regeling van het recht van schenking wordt de waarde van de geschonken zaken bepaald overeenkomstig artikel 47, met dien verstande, dat het tijdstip der verkrij-

ging in de plaats komt van dat van het overlijden.

50. Voor de regeling van het recht van successie kunnen geen andere lasten en schulden worden afgetrokken dan de navolgende

Lasten:

de begrafeniskosten, andere dan die in artikel 367, 4°, van het Burgerlijk Wetboek bedoeld.

Artikel 1195, 2°, van het Burgerlijk Wetboek is, voor zooveel de aldaar bepaalde bevoegdheid des rechters betreft, in dezen van toepassing.

Onder de begrafeniskosten kunnen worden begrepen de sommen, besproken of uitgekeerd voor de uitvaart van den erflater en de, te zijnen behoeve, te doene kerkelijke diensten of te vieren godsdienstige plechtigheden, sedert den dag van zijn afsterven tot en met het eerste jaargetijde na zijn overlijden, en zulks geëvenredigd aan den stand en het vermogen van den overledene, met inachtneming van het plaatselijk gebruik en de bijzondere omstandigheden.

Hetgeen te dier zake meer is besproken wordt beschouwd als legaat aan niet verwante personen.

Schulden:

a. de schulden ten laste van den overledene mits aan de volgende voorwaarden zij voldaan:

van elke schuld moet in de aangifte het bedrag, de oorsprong, de tijd van het ontstaan en de naam van den schuldeischer worden vermeld:

van haar bestaan moet reeds vóór het overlijden het bewijs in rechten zijn te leveren geweest; indien hetgeen aan denzelfden persoon of dezelfde personen in totaal verschuldigd is meer dan driehonderd gulden bedraagt, moet in de aangifte het authentieke of onderhandsche geschrift of het andere middel, waarmede dat bewijs zou kunnen zijn geleverd, worden omschreven; beroep op den beslissenden eed als bewijsmiddel wordt niet toegelaten;

de onderhandsche geschriften die als bewijsmiddel worden vermeld, moeten reeds vóór het overlijden in de macht van den schuldeischer zijn geweest; dat de aangever overtuigd is dat zulks het geval was, moet in de aangifte worden verklaard;

in de aangifte moet worden verklaard, dat den aangever niet gebleken is, dat de daarin vermelde bewijzen werden opgemaakt of afgegeven om de betaling van successierechten te ontgaan;

b. interesten, renten, huren en pachten, tot en met den dag van het overlijden;

c. de schulden, op het tijdstip van het overlijden, voortspruitende uit het beroep van den overledene.

Wanneer de schulden, onder de letters *a* en *c* vermeld, door dertigjarige verjaring, en die onder de letter *b* vermeld, door de vijfjarige verjaring zijn getroffen, worden zij niet toegelaten;

d. huisschulden tot en met den dag van het overlijden; dienstbodenloon voor het volle loopend jaar of vierendeel jaar.

De schulden, onder letters *b*, *c* en *d* vermeld, worden ieder afzonderlijk opgegeven, met aanwijzing van haren aard en oorsprong, van den tijd waarover zij loopen, en den naam des schuldeischers;

e. de zakelijke belastingen van het Rijk, de provinciën en de gemeenten, dijk- en polderlasten, molen- en sluisgelden en soortgelijke omslagen tot en met den dag van het overlijden.

Indien zij tijdens de aangifte nog niet waren omgeslagen, wordt het bedrag daarvan, zoo als dit in het onmiddellijk voorafgegane jaar was bepaald, onder de schulden toegelaten; later wordt op het meerdere of mindere niet teruggekomen;

f. alle andere belastingen van het Rijk, de provinciën en de gemeenten, tot en met den laatsten dag van het tijdvak, waarover zij loopen, ten ware afschrijving of teruggave kan gevorderd worden.

Behoudens de toepassing van artikel 60 worden de schulden, die niet wegens verjaring buiten aanmerking moeten blijven, afgetrokken, wanneer de vereischte opgaven in de aangifte zijn gedaan.

Wanneer eene schuld naar het oordeel van 's Rijks ambtenaar niet kan worden afgetrokken, wordt de aangever door hem met de reden in kennis gesteld.

Zoolang de aangifte niet is beëedigd, kan de omschrijving bij nadere aangifte worden aangevuld en kunnen nog schulden worden aangegeven.

Wanneer de schuld niet overeenkomstig de wet kan worden omschreven, wanneer de vereischte opgaven in de beëedigde aangifte niet zijn gedaan of wanneer na de beëediging nadere aangifte van eene schuld of aanvulling der omschrijving plaats heeft, kan de schuld worden afgetrokken, indien aan 's Rijks ambtenaar, daartoe door Onzen Minister van Financiën aangewezen, of aan den rechter, zoo

niet naar de eischen van het burgerlijk recht, dan toch overtuigend wordt aangetoond, dat de schuld reeds vóór het overlijden bestond en uit den boedel moest worden betaald.

Hetgeen op eene der bedoelde wijzen blijkt ten gevolge van het niet aftrekken van schulden te veel te zijn betaald, wordt teruggegeven, mits de teruggaaf worde gevraagd binnen den termijn voor de verjaring bepaald.

51. Binnen één maand na de aangifte van een boedel van een ingezetene des Rijks, moet de aangever, naar de wijze zijner godsdienstige gezindheid, in persoon, voor den kantonrechter te zijner keuze, den volgenden eed (verklaring) afleggen :

„Ik zweer (verklaar), dat ik in gemoede vermeen, dat de aangifte voor het recht van successie naar aanleiding van het overlijden van N.N. door mij is gedaan zonder eenige verzwijging of verkeerde opgave ten nadeele van 's Rijks Schatkist en dat ik zoodra mogelijk aangifte zal doen van en het recht van successie zal voldoen voor al hetgeen ik zal vernemen niet of kwalijk te hebben aangegeven.

Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig. (Dat verklaar en beloof ik)."

Indien eene aangifte door een gemachtigde is gedaan, wordt de persoon, namens wien aangifte is gedaan, als aangever aangemerkt.

Indien eene aangifte door of namens meerdere personen is gedaan, wordt de eed afgelegd door één hunner; daartoe door den Rijksambtenaar aan te wijzen bij eene door hem binnen vijf dagen na de aangifte aan de gekozen of bij gebreke daarvan door de wet aangewezen woonplaats gezonden kennisgeving op ongezegeld papier. Binnen één jaar na het doen der aangifte, kunnen met machtiging van 's Rijks ambtenaar, bedoeld in het voorlaatste lid van het vorig artikel, de overige aangevers of één of meer hunner voor het beëedigen der aangifte worden aangewezen, in welk geval de eed moet worden afgelegd binnen één maand, nadat de kennisgeving aan de hiervoor vermelde woonplaats is gezonden.

52. Geen eed wordt afgelegd :

a. voor boedels, waarvan het actief, volgens de specifieke aangifte, driehonderd gulden niet te boven gaat ;

b. door de erfgenamen in de rechte nederdalende linie en door den met hen overeenkomstig artikel 65, 1°, gelijkgestelden echtgenoot, indien hetgeen aan elk hunner uit het actief opkomt volgens de aangifte duizend gulden niet te boven gaat ;

c. door den Staat, de provinciën en gemeenten binnen het Rijk.

De in letter *b* vermelde vrijstelling is niet toepasselijk : 1°. indien de boedel ten gevolge van verwerping geheel wordt verkregen door de daar vermelde personen ; 2°. indien door den erflater legaten zijn besproken, niet van het recht vrijgesteld en niet bestaande in vaste en bepaalde sommen of in zaken, bedoeld in artikel 62.

53. Indien een vruchtgebruik bij opvolging wordt verkregen, of fideï-commissair goed door overlijden of door overdracht onder de levenden op de verwachters overgaat, wordt, behoudens de uitzonderingen bij het vorig artikel bepaald, op gelijke wijze de navolgende eed (of verklaring) afgelegd :

„Ik zweer (verklaar) dat ik in gemoede vermeen oprechtelijk alles te hebben aangegeven wat door mij, krachtens den wil van N.N. en het overlijden van N.N., is geërfd of verkregen.

Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig. Dat verklaar ik.)"

54. Door de verkrijgers van periodieke uitkeeringen bij opvolging wordt geen eed afgelegd.

55. In geval van ziekte, afwezigheid buiten het Rijk, of andere wettige reden van verhindering, kan de eed, met toelating van den Minister van Financiën, krachtens eene bijzondere volmacht, worden afgelegd voor den kantonrechter ter keuze van den lasthebber.

56. De eed wordt kosteloos afgelegd. Het in duplo op te maken proces-verbaal der eedsaflegging is vrij van zegel en van de formaliteit van registratie. Eén der exemplaren wordt, op straffe eener boete van f 25, door den griffier binnen veertien dagen gezonden naar het kantoor der registratie, binnen welks kring zijne standplaats is gevestigd.

57. Wanneer de eed niet binnen den bepaalden termijn is afgelegd, wordt, voor iedere ingegane week verzuim, door iederen nalatige eene boete van f 25 verbeurd.

58. 's Rijks ambtenaar is bevoegd te vorderen, dat de aangifte voor het recht van schenking door één of meer der aangevers voor den kantonrechter ter keuze van den aangever worde bevestigd door het afleggen van de volgende verklaring :

„Ik verklaar, dat ik in gemoede vermeen, dat de aangifte wegens de door mij (door N.N.) aan N. N. (aan mij) gedane schenking door mij is gedaan zonder eenige verzwijging of verkeerde opgave ten nadeele van 's Rijks Schatkist."

Wanneer aan de vordering niet vrijwillig

wordt voldaan, wordt zij bij deurwaardersexploot herhaald en moet de verklaring worden afgelegd binnen één maand na de beteekening.

Hetgeen in de artikelen 51, 55, 56 en 57 omtrent den eed is bepaald, is op deze verklaring toepasselijk, voor zoover daarvan niet bij dit artikel is afgeweken.

Op het persoonlijk of door een bijzonder daartoe gemachtigde opzettelijk afleggen van eene valsche verklaring is de straf, bepaald bij artikel 207, eerste en laatste lid, Wetboek van Strafrecht, van toepassing.

59. De memoriën van aangifte, waarin de goederen niet, overeenkomstig het voorschrift dezer wet, zijn aangewezen, of waarin ontbreekt hetzij de omschrijving van onroerende goederen, hetzij de verklaring, dat geen onroerende goederen zijn nagelaten, of de ontkennende opgaven bij de artikelen 31, 32, 33 en 36 voorgeschreven, of waarin niet al de opgaven voorkomen welke voor de berekening van de belasting worden vereischt, worden geweigerd, met schriftelijke aanwijzing van hetgeen aan de aangifte ontbreekt.

60. Wanneer, na verloop van den termijn tot aangifte, blijkt, dat niet al wat door het overlijden of de schenking werd geërfd of verkregen, is aangegeven; dat lasten of schulden ten onrechte of tot een te hoog bedrag zijn opgegeven; dat de buitenlandsche bezittingen of de roerende goederen, in artikel 47, 1°, onder de letters *e*, *g* en *i* vermeld, niet tot de wezenlijke waarde zijn aangegeven, of dat eenige andere verkeerde opgave of verzwijging, ten nadeele van 's Rijks Schatkist, heeft plaats gehad, wordt tegen hen, die daarvan geen nadere aangifte hebben gedaan, door den rijksambtenaar dwangschrift uitgevaardigd tot betaling eener daarbij uit te drukken som, zoo noodig behoudens vermeerdering of vermindering volgens latere regeling, voor rechten en boete.

Het dwangschrift mag echter niet worden uitgevaardigd dan nadat één maand, te rekenen van den laatsten dag van den termijn tot aangifte, is verloopen.

De boete is gelijk aan het bedrag van het recht, indien het dwangschrift strekt tot invordering van recht van successie of recht van overgang; zij bedraagt het vijfvoud van het recht, ingeval de vordering het recht van schenking betreft, zonder dat de boete hooger kan zijn dan de helft van het bedrag der schenking.

De belanghebbenden worden van de boeten ontheven, zoo zij van hunne onschuld doen blijken.

61. Zoo met betrekking tot eene aangifte, welke, ingevolge artikel 52, letters *a* en *b*, niet aan beëediging is onderworpen, na verloop van den termijn tot aangifte, een gegrond vermoeden bestaat dat eene verzwijging, eene te lage of verkeerde aangifte, als bij artikel 60 is bedoeld, heeft plaats gehad, kan de verplichting tot het beëedigen der aangifte door de rechtbank van het arrondissement in hetwelk het kantoor, waar zij is ingediend, gevestigd is, aan één of meer der aangevers worden opgelegd.

Daartoe wordt door 's Rijks ambtenaar een met redenen omkleed verzoekschrift aan de rechtbank ingediend. Een afschrift daarvan wordt, met dagvaarding voor de rechtbank, aan de aangevers beteekend.

De zaak wordt behandeld op den voet voor rechtsgedingen in zake van registratie bepaald.

De eed of verklaring bevolen zijnde, moet worden gedaan binnen één maand na den dag, waarop het bevel der rechtbank aan de eedplichtigen is beteekend, en zijn verder de artikelen 51, 55, 56 en 57 van toepassing.

De in dezen gemaakte kosten komen ten laste der aangevers, bijaldien verzwijging, te lage of verkeerde aangifte blijkt te hebben plaats gehad.

De verschuldigde rechten worden met een gelijk bedrag, als boete, verhoogd.

62. Wanneer de binnen het Rijk gelegen of gevestigde onroerende zaken, in artikel 47, 1°, onder de letters *a* en *c*, en de door de aangevers gewaardeerde roerende zaken, aldaar onder de letters *b*, *d* en *f* vermeld, niet overeenkomstig hunne wezenlijke waarde schijnen te zijn aangegeven, is 's Rijks ambtenaar bevoegd, eene waardeering door deskundigen te vorderen.

De vordering geschiedt bij exploot, houdende vermelding der som, waarop 's Rijks ambtenaar het goed waardeert, het bedrag hetwelk voor recht en boete wordt verschuldigd geacht, en dagvaarding voor den kantonrechter van het kanton, waarin het kantoor van aangifte is gelegen, of, wanneer het onroerende zaken betreft, waar het te waardeeren goed of een deel daarvan gelegen is, ten einde zich omtrent de keuze van drie deskundigen te verstaan, of, bij gebreke daarvan, dezen door den rechter, ambtshalve, te hooren benoemen.

Artikel 224, eerste en tweede lid, artikelen 225 tot 229, artikel 230, tweede lid, artikel 231, eerste lid, artikelen 232 en 233 van het Wetboek

van Burgerlijke Rechtsvordering zijn in dezen toepasselijk.

De deskundigen maken van hunne bevinding een behoorlijk gedagteekend en onderteekend proces-verbaal, vermeldende de verschillende door hen aan het goed toegekende waarden, zonder opgave van ieders persoonlijk gevoelen.

Indien twee deskundigen het eens zijn, wordt hunne waardeering, indien zij allen verschillen, één derde gedeelte van het gezamenlijk bedrag voor de waarde gehouden.

Wanneer de aldus aan het goed toegekende waarde één achtste meer dan de aangegevene bedraagt, is, behalve het hoogere recht, eene daarmede gelijkstaande som, als boete, verschuldigd. In dat geval komen de kosten der waardeering ten laste der aangevers, anders ten laste van den Staat.

In elk geval wordt het enkel recht betaald over het bedrag, waarmede de waarde, door de deskundigen bepaald, de aangegeven waarde overtreft; daarentegen wordt teruggegeven het recht betaald over het bedrag met hetwelk de aangegeven waarde die, welke door de deskundigen is bepaald, te boven gaat.

63. Eene boete gelijk aan de helft van het recht is verbeurd ingeval na de beteekening van het exploot, de aangegeven waarde vrijwillig wordt verhoogd, onverschillig of de verhooging meer of minder dan één achtste der aangegeven waarde beloopt.

64. De belanghebbenden kunnen de aan te geven waarde der in het eerste lid van artikel 62 vermelde zaken, te hunnen koste, door deskundigen doen vaststellen.

De vordering daartoe wordt gedaan bij exploot, met dagvaarding van den ontvanger, voor den kantonrechter bij het tweede lid van artikel 62 aangewezen, en ten einde als daarin is omschreven.

Het derde, vierde en vijfde lid van artikel 62 zijn hierbij van toepassing.

De waarde, volgens de schatting der deskundigen aan de zaak toe te kennen, wordt aangegeven en strekt ten grondslag voor de berekening van het recht.

TITEL III.

VAN DE HOEGROOTHEID VAN HET RECHT; VAN DE TOEPASSING, DE BETALING EN DE VRIJSTELLINGEN.

65. De rechten van successie en van schenking worden bepaald als is aangegeven op de volgende tabel:

INDIEN GEËRFD OF VERKREGEN WORDT	Percentage voor het gedeelte der verkrijging, dat bedraagt:									
	f 1000 en minder.	meer dan f 1000, doch niet meer dan f 2000.	meer dan f 2000, doch niet meer dan f 5000.	meer dan f 5000, doch niet meer dan f 10,000.	meer dan f 10,000, doch niet meer dan f 25,000.	meer dan f 25,000, doch niet meer dan f 50,000.	meer dan f 50,000, doch niet meer dan f 100,000.	meer dan f 100,000, doch niet meer dan f 200,000.	meer dan f 200,000, doch niet meer dan f 500,000.	meer dan f 500,000.
1. Door kinderen of door de(n) echtgenoot, tezwijl kind of kinderen uit het huwelijk verwekt of afstammelingen daarvan aanwezig zijn . . .	1.50	2	2.50	3	3.50	4	4.50	5	5.50	6
2. Door afstammelingen in tweeden en verderen graad . .	2.25	3	3.75	4.50	5.25	6	6.75	7.50	8.25	9.
3. Door bloedverwanten in de regte opgaande lijn, of door de(n) echtgenoot, indien geen kind of kinderen uit het huwelijk verwekt of geene afstammelingen daarvan aanwezig zijn	4.50	5	5.50	6	6.50	7	7.50	8	8.50	9
4. Door broeders en zusters. .	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
5. Door kinderen van broeders en zusters	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
6. In alle andere niet voorziene gevallen	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27

66. Verkrijgingen bij erfenis of legaat door gehuwde personen worden, voor zoover het verkregene valt in eene tusschen hen bestaande huwelijksgemeenschap, voor de regeling van het recht van successie, aangemerkt als verkrijgingen door één der echtgenooten, bij verschil in graad door dengene hunner, die den erflater het naast verwant is.

67. Schenkingen door- of aan gehuwde personen worden, voor zoover het geschonkene wordt verkregen uit- of valt in eene tusschen hen bestaande huwelijksgemeenschap, voor de regeling van het recht van schenking, aangemerkt als schenkingen door of aan één der echtnooten en wel naar de naaste verwantschap tusschen schenker of één der gehuwde schenkers en begiftigde of één der gehuwde begiftigden.

68. Wanneer in een tijdsverloop van twee jaren door denzelfden schenker of diens echtgenoot aan denzelfden begiftigde of diens echtgenoot verschillende schenkingen zijn gedaan, worden deze aangemerkt als deel uitmakende van één schenking ten beloope van het gezamenlijk bedrag. Hetgeen dientengevolge wegens eene vroegere schenking te weinig is betaald, wordt alsnog ingevorderd.

De bepalingen van dit artikel zijn niet toepasselijk op schenkingen door ouders aan kinderen.

69. Schenkingen door ouders te zamen of afzonderlijk gedurende een kalenderjaar aan een kind gedaan, waaronder begrepen wordt hetgeen is uitgekeerd ter voldoening aan den wettelijken onderhoudsplicht, worden, met inachtneming van het bepaalde in artikel 80, 4°, als één schenking aangemerkt.

70. Al wat binnen 180 dagen, aan het overlijden voorafgegaan, door schenkingen is onttrokken aan den boedel van een ingezetene des Rijks, wordt, voor de regeling van het recht van successie, geacht bij het overlijden in diens boedel te zijn en bij legaat door den bevoordeelde te zijn verkregen. Wegens deze verkrijging is geen recht van schenking verschuldigd; zij blijft buiten aanmerking voor de toepassing van de artikelen 68 en 69.

De wegens de schenking betaalde rechten van registratie en van overschrijving strekken in mindering van hetgeen voor recht van successie ten gevolge van de bepalingen van dit artikel verschuldigd is.

De bepalingen van dit artikel zijn niet toepasselijk op de schenkingen, bedoeld in artikel 80, 1°, 2°, 3° en 7° en in artikel 82, 3°.

71. Het recht van overgang wordt bepaald op vier ten honderd.

72. Het bedrag van de rechten kan, ten gevolge van verwerping, wel vermeerdering, geen vermindering ondergaan.

Bij verwerping door de erfgenamen van een overledene van hetgeen aan dezen uit een vroeger opengevallen boedel was opgekomen, wordt ten laste van hen, die het erfdeel of legaat ten gevolge van die verwerping verkrijgen, niet minder recht geheven dan in totaal verschuldigd zou zijn wegens de verkrijging door den overledene en wegens den overgang van dezen op zijne erfgenamen of legatarissen.

Indien de geroepen erfgenamen of legatarissen gedurende het leven van den bezwaarden erfgenaam of legataris afstand doen van hun recht of dat na diens overlijden verwerpen, wordt ten laste van hen, die het bezwaarde goed uit den boedel van den bezwaarden erfgenaam of legataris erven of verkrijgen, niet minder recht geheven dan zonder dien afstand of verwerping door de verwachters verschuldigd zou zijn.

In het geval, in artikel 5 voorzien, kan het recht niet minder bedragen dan dat, hetwelk verschuldigd zou zijn, indien de afstand niet had plaats gehad.

73. Het recht van successie wordt geheven van het bedrag der waarde, welke door ieder, na aftrek van zijn aandeel in de schulden en lasten, bij artikel 50 vermeld, wordt geërfd of verkregen.

Het recht van overgang wordt geheven van de waarde der zaken, zonder aftrek van legaten, schulden of lasten.

Het recht van schenking wordt geheven over hetgeen door den begiftigde wordt verkregen.

Voor de heffing van het recht wordt hetgeen door den begiftigde wordt verkregen geacht gelijk te zijn aan hetgeen aan het vermogen van de schenker wordt onttrokken, tenzij de bevoordeeling is geschied door middel van een beding ten behoeve van een derde, in welk geval het verkregene wordt geschat op zijne contante waarde.

Voor de berekening van het recht kunnen in mindering worden gebracht die lasten en verplichtingen, aan de schenking verbonden, waardoor de schenker wordt gebaat en wel tot het beloop van hunne geldelijke waarde. Deze lasten en verplichtingen worden behandeld als schulden in den zin van artikel 50, behoudens dat het derde, het vierde en het vijfde lid van letter *a* van dat artikel niet van toepassing zijn.

Hetzelfde geldt voor lasten en verplich-

tingen, aan de schenking verbonden, waardoor een derde wordt gebaat, behoudens de belasting van deze als schenkingen aan dien derde overeenkomstig het voorlaatste lid van artikel 1.

Het evenredig recht van registratie en het recht van overschrijving, betaald over het bedrag, waarover recht van schenking verschuldigd is, worden in mindering van laatstgemeld recht gebracht.

74. Het recht wordt naar de verwantschap of de betrekking tusschen den insteller en den verkrijger berekend :

a. wanneer de geroepen erfgenamen, legatarissen of begiftigden door het overlijden van den bezwaarde tot het genot komen ;

b. wanneer vruchtgebruik of periodieke uitkeering bij opvolging wordt verkregen.

75. Wanneer bij den aangever onzekerheid bestaat omtrent de verwantschap, of omtrent den persoon, die erft of verkrijgt, wordt het hoogste recht geheven, dat verschuldigd zoude kunnen zijn, behoudens teruggave van hetgeen naderhand blijkt te veel betaald te zijn, zoo deze teruggave wordt gevraagd binnen den termijn voor de verjaring bepaald, of, in geval van rechtsgedingen over de erfenis of de verkrijging, binnen één jaar na het eindvonnis.

Bij onzekerheid van den aangever omtrent den persoon van schenker of begiftigde, of omtrent hunne verwantschap moet het hoogste recht worden betaald, behoudens teruggave van hetgeen later blijkt te veel te zijn betaald.

Bestaat de onzekerheid ten aanzien van den persoon van den schenker, dan wordt deze geacht ingezetene van het Rijk te zijn en zijne woonplaats te hebben binnen den kring van het kantoor der successierechten nº. 1 te 's Gravenhage.

76. Het recht, de verhooging van recht en de boete moeten worden betaald zoo als zij door 's Rijks ambtenaar, krachtens deze wet en overeenkomstig de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, zijn berekend.

Behalve in de gevallen bij deze wet voorzien, kan het recht nog verminderd, noch teruggegeven worden dan :

1º. ingeval de wet niet naar behooren is toegepast ;

2º. indien en in zoover als het geërfde of verkregene ten gevolge van de vervulling eener voorwaarde door anderen wordt geërfd of verkregen of tot anderen terugkeert.

77. Behalve in de gevallen van het vorig artikel, wordt het recht van schenking teruggegeven, wanneer en voor zoover de geschonken zaak, of de waarde daarvan, ingevolge een op de wet berustend terugvorderingsrecht, of wegens benadeeling van het wettelijk erfdeel is teruggegeven of verrekend, of wel — anders dan door fideï-commissaire opvolging — ten gevolge van een bij de schenking gemaakt beding door derden wordt verkregen.

78. De betaling van de rechten en boeten geschiedt binnen één maand na de aangifte; alles op verbeurte van één tiende gedeelte van het verschuldigde recht als boete, boven de kosten van vervolging.

Uiterlijk binnen veertien dagen na de aangifte, wordt door den rijksambtenaar aan de bij de aangifte gekozen woonplaats eene eenvoudige, behoorlijk verzegelde specifieke nota gezonden van het verschuldigde voor recht, verhooging, boeten en kosten.

79. Van het recht van successie is vrijgesteld :

1º. al wat door den Staat wordt geërfd of verkregen ;

2º. al wat wordt geërfd of verkregen door eene provincie of gemeente binnen het Rijk zonder bijzondere opdracht of met eene opdracht, welke, naar het oordeel van Onzen Minister van Financiën, aan de making niet het karakter ontneemt van te zijn geschied in het algemeen belang ;

3º. al wat door iemand in de rechte lijn en door de(n) echtgenoot van de(n) overledene wordt geërfd of verkregen, indien het zuiver saldo der verkrijging volgens de aangifte, duizend gulden niet te boven gaat.

Dit bedrag van duizend gulden wordt verhoogd :

a. voor verkrijgingen door kinderen met driehonderd gulden voor ieder jaar, dat de verkrijger jonger is dan 21 jaar (gedeelte van een jaar voor een vol jaar gerekend) ;

b. voor verkrijgingen door de(n) echtgenoot van de(n) overledene, terwijl kind of kinderen uit hun huwelijk verwekt aanwezig zijn, tot het bedrag, dat sub *a* voor het jongste dier kinderen als maximum der vrijstelling is bepaald ;

4º. van hetgeen door iemand in de rechte lijn of door de(n) echtgenoot van de(n) overledene wordt geërfd of verkregen, een bedrag gelijk aan dat, betwelk sub 3º voor den verkrijger als maximum der geheele vrijstelling is bepaald, indien het zuiver saldo der verkrijging, volgens de specifieke aangifte, dit maximum overschrijdt, doch niet meer beloopt dan vijfmaal dat maximum in geval van verkrijging door de weduwe of door een minderjarig kind en anderhalf maal dat maximum in de overige gevallen ;

5°. al wat geërfd of verkregen wordt door andere personen, die behooren tot de door de wet geroepen erfgenamen, indien het zuiver saldo der verkrijging, volgens de specifieke aangifte, driehonderd gulden niet te boven gaat;

6°. een bedrag van één honderd gulden op hetgeen door iemand in de sub 5° bedoelde gevallen geërfd of verkregen wordt, indien het zuiver saldo der verkrijging, volgens de specifieke aangifte, meer dan driehonderd gulden, doch niet meer dan vijfhonderd gulden beloopt;

7°. al wat in andere gevallen geërfd of verkregen wordt, indien het zuiver saldo der verkrijging, volgens de specifieke aangifte, honderd gulden niet te boven gaat;

8°. al wat in vruchtgebruik of bij wijze van periodieke uitkeering wordt geërfd of verkregen, zoo de verkrijger sterft vóór dat zijn genot zes maanden heeft geduurd. In geval van later overlijden wordt vrijstelling verleend voor dat gedeelte van het recht, hetwelk het voordeel door den verkrijger, blijkens daarvan overgelegde bewijzen genoten, te boven gaat;

9°. de waarde der onroerende zaken, over welke, in de overzeesche bezittingen van het Rijk, het recht van overgang wordt bewezen te zijn betaald geworden, doch alleen voor zoover die in het actief uitgetrokken waarde, naar evenredigheid, in het zuiver saldo is begrepen;

10°. de waarde van eene periodieke uitkeering, niet meer bedragende dan f 5 per week, verkregen door iemand, die niet behoort tot de bloed- en aanverwanten tot en met den vierden graad en die krachtens arbeidsovereenkomst twee jaar of langer in dienst is geweest van den overledene of diens echtgenoot.

Het recht van successie kan niet hooger zijn dan de helft van het bedrag, waarmede de verkrijging het voor den verkrijger bepaalde maximum der geheele vrijstelling te boven gaat. Indien eene verkrijging het voor de toepassing der gedeeltelijke vrijstelling bepaalde maximum te boven gaat, kan het recht van successie niet hooger zijn dan het totaal van: *a.* de helft van het bedrag, waarmede de verkrijging dit maximum overtreft, en *b.* het bedrag dat aan recht verschuldigd zoude zijn wegens eene verkrijging ten bedrage van dat maximum.

Ingeval het onder 8° bedoelde overlijden plaats heeft of de onder dat nommer en onder 9° bedoelde bewijzen geleverd worden na de betaling van het recht, wordt dit teruggegeven, zoo deze teruggave wordt gevraagd binnen den termijn, voor de verjaring bepaald.

Bij verkrijgingen, welke aan een verschillend percentage zijn onderworpen, worden de onder 4°, 6°, 8° en 10° bepaalde vrijstellingen op de voor den verkrijger meest voordeelige wijze — en wordt de onder 9° bepaalde vrijstelling naar evenredigheid toegepast.

Indien eene vrijstelling van iemands leeftijd afhankelijk is, worden voor de toepassing dezer vrijstelling de opgave van dien leeftijd in de memorie van aangifte en de overlegging van eene geboorteakte of — indien dit niet mogelijk is — van eene akte van bekendheid, als bedoeld in het laatste lid van artikel 28 vereischt.

De onder 5° en 6° vermelde vrijstellingen worden slechts toegepast, indien uit de memorie van aangifte blijkt, dat de personen behooren tot de door de wet geroepen erfgenamen.

80. Van het recht van schenking is vrijgesteld:

1°. de schenking door de Koningin en de leden van het Koninklijke Huis;

2°. de schenking aan den Staat;

3°. de schenking aan eene provincie of gemeente binnen het Rijk zonder bijzondere opdracht of met eene opdracht, welke, naar het oordeel van Onzen Minister van Financiën, aan de schenking niet het karakter ontneemt van te zijn geschied in het algemeen belang;

4°. hetgeen gedurende een kalenderjaar door ouders of één der ouders aan een kind is geschonken tot een bedrag van twee duizend gulden of — zoo nagemeld één vijfde gedeelte meer dan twee duizend gulden bedraagt — tot een bedrag gelijk aan één vijfde gedeelte van het inkomen, naar hetwelk voor het aan dat kalenderjaar voorafgaande belastingjaar de ouders gezamenlijk of één hunner alleen in de inkomstenbelasting van het Rijk zijn of is aangeslagen, doch ten hoogste tot een bedrag van vijf duizend gulden.

In het jaar, waarin een kind in het huwelijk is getreden, wordt het bedrag der evengenoemde vrijstelling voor dat kind met het tweevoud van dat bedrag verhoogd.

Indien de ouders krachtens rechterlijk vonnis jaarlijks aan het kind voor levensonderhoud een bepaald bedrag moeten uitkeeren, is dat bedrag niet belastbaar, ook al is het hoogér dan hetgeen volgens het hierboven bepaalde vrijgesteld is;

5°. elke andere schenking, welke twee duizend gulden niet te boven gaat;

6°. de helft van het voor een begiftigde

onder 5°. als maximum vrijgesteld bedrag, indien de schenking meer dan twee duizend gulden, doch niet meer dan drie duizend gulden beloopt;

7°. elke schenking, die de strekking heeft om den begiftigde, die niet in staat is zijne schulden te betalen, daartoe in staat te stellen;

8°. de schenking aan een binnen het Rijk gevestigden rechtspersoon, indien op de wijze, vermeld in het voorlaatste lid van artikel 50, wordt aangetoond, dat die rechtspersoon hoofdzakelijk een algemeen maatschappelijk belang beoogt, hoofdzakelijk als instelling van weldadigheid werkzaam is of zich hoofdzakelijk de verpleging van zieken of gebrekkigen ten doel stelt.

Het tweede lid van artikel 79 is op het recht van schenking toepasselijk.

De vrijstellingen, onder 1° en 4° tot en met 8° vermeld, zijn niet toepasselijk op de schenking van hier te lande gelegen onroerend goed.

81. Gewettigde kinderen worden, voor de toepassing dezer wet, beschouwd als uit het huwelijk te zijn geboren.

Wettelijk erkende natuurlijke kinderen worden met wettige gelijkgesteld, mits de bewijzen der erkenning bij de aangifte worden overgelegd.

In de gevallen van artikel 918 en artikel 920 van het Burgerlijk Wetboek, wordt de natuurlijke bloedverwantschap voor de berekening van het recht als wettige beschouwd.

82. Wij behouden Ons voor kwijtschelding of vermindering te verleenen van:

1°. de rechten, verhooging van recht en boete, verschuldigd ten gevolge van dwaling of onwillig verzuim in de aangifte of in de nakoming van andere voorschriften dezer wet;

2°. de rechten van successie en van schenking, verschuldigd wegens de verkrijging van voorwerpen van kunst en wetenschap door hier te lande gevestigde vereenigingen of stichtingen, die de in haar bezit zijnde voorwerpen als regel kosteloos ter bezichtiging van het publiek stellen;

3°. het recht, verschuldigd wegens eene schenking aan physieke personen, waarvan overtuigend wordt aangetoond, dat zij slechts heeft gestrekt tot het verschaffen van levensonderhoud van een begiftigde, die verstoken is van eigen middelen van bestaan en die wegens ouderdom, invaliditeit of om andere redenen buiten staat is zich die middelen door arbeid te verschaffen.

83. Onze Minister van Financiën is bevoegd om, in bijzondere gevallen, den termijn van aangifte, beëediging en betaling te verlengen.

De duur van het bij artikel 25 bepaalde voorrecht en de termijnen bij artikel 93 bepaald, worden, van rechtswege, met den tijd van het uitstel verlengd.

In geval van verlenging der termijnen van aangifte of betaling, is interest van het bedrag van het recht verschuldigd, tegen vier ten honderd in het jaar, te rekenen van den dag, waarop de betaling volgens de wet had moeten geschieden, tot dien waarop zij werkelijk plaats heeft.

TITEL IV.

VAN BEVOORDEELING KRACHTENS OVEREENKOMST VAN LEVENSVERZEKERING TEN GEVOLGE VAN OVERLIJDEN.

84. Al wat ten gevolge van het overlijden van een ingezetene des Rijks krachtens eene overeenkomst van levensverzekering — ongevallenverzekering daaronder begrepen — wordt verkregen, wordt, voor de toepassing dezer wet, geacht door diens overlijden uit zijn boedel te zijn verkregen, tenzij op de wijze, vermeld in het voorlaatste lid van artikel 50, wordt aangetoond, dat voor de verkrijging niets aan het vermogen van den overledene is onttrokken.

Indien op de in het vorig lid genoemde wijze wordt aangetoond, dat het verkregen bedrag bestemd was tot voldoening van schuld, worden zij, die door de uitkeering gebaat worden, als verkrijgers aangemerkt.

De bepaling van het eerste lid is niet toepasselijk op:

1°. de verkrijging krachtens herverzekering;

2°. de verkrijging van lijfrente tot een totaal bedrag van f 800 per jaar door de weduwe van den overledene;

3°. de verkrijging krachtens eene overeenkomst ter voldoening aan een wettelijken verzekeringsplicht.

85. Indien de uitkeering wordt verkregen door al de erfgenamen, al of niet met name aangeduid, wordt zij als bestanddeel van de nalatenschap opgenomen in de overeenkomstig artikel 28 in te dienen memorie van aangifte, waarin in dat geval de opgaven moeten voorkomen, bedoeld in 4°. en 5°. van het volgend lid.

In alle andere gevallen zijn zij die de uitkeering verkrijgen verplicht binnen twee maanden na het overlijden ten kantore van het recht van successie, in welks kring de overledene zijne laatste woonplaats had, bij schriftelijke memorie aangifte te doen van:

1°. de namen en woonplaatsen van de verkrijgers, met opgave van hunne verwantschap of betrekking van huwelijk tot den overledene; bij verkrijging door de(n) echtgenoot wordt tevens opgegeven of er al of niet kinderen of verdere afstammelingen uit het huwelijk geboren aanwezig zijn;

2°. het bedrag en de waarde van hetgeen door ieder wordt verkregen;

3°. indien de verkrijging bestaat in eene rente, den ouderdom van den persoon of de personen van wiens of wier leven de rente afhankelijk is of het tijdvak, waarvoor recht op uitkeering der rente wordt verkregen; op straf van weigering der memorie wordt eene geboorteakte overgelegd van den persoon of de personen, van wiens of wier leven de rente afhankelijk is, of — indien dit niet mogelijk is — eene akte van bekendheid, als bedoeld in het laatste lid van artikel 28;

4°. den naam en de woonplaats van den verzekeraar en, zoo deze buiten het Rijk gevestigd is, tevens van diens agent, correspondent of lasthebber hier te lande, door wiens tusschenkomst de verzekering werd gesloten of de uitkeering geschiedt;

5°. de dagteekening en het nummer van de polis, met vermelding van de akten en geschriften, waarbij deze aangevuld of gewijzigd is.

De in het vorig lid bedoelde aangifte is niet aan beëediging onderworpen.

86. De waarde wordt bepaald:

1°. van uitkeeringen in kapitaal, op het bedrag der uitkeering, indien deze opvorderbaar is binnen zes maanden na het overlijden, of, bij verkrijging onder opschortende voorwaarde, binnen zes maanden na de vervulling der voorwaarde; in alle andere gevallen over de te begrooten contante waarde der uitkeering;

2°. van uitkeeringen in rente, op het gekapitaliseerd bedrag, berekend overeenkomstig artikel 47, 1°., letter *e*, naar den leeftijd op het tijdstip waarop de rente ingaat.

De aldus vastgestelde waarde wordt voor de berekening van het recht verminderd met:

1°. het bedrag, dat voor de verkrijging van de uitkeering aan het vermogen van den daarop rechthebbende is onttrokken, mits dit op de wijze, vermeld in het voorlaatste lid van artikel 50, worde aangetoond en 2°. het bedrag, waarover door den verkrijger recht van schenking is betaald of verschuldigd geworden, wegens verkrijging van de rechten, welke aan de polis worden ontleend, tijdens het leven van den verzekerde, mits daarvan uit de aangifte blijke.

Renteverlies blijft buiten aanmerking voor de bepaling van het af te trekken bedrag.

87. Bij overlijden van een ingezetene des Rijks, op wiens leven eene overeenkomst van levensverzekering gesloten is, is de verzekeraar — of zoo deze niet binnen het Rijk woonplaats heeft of gevestigd is, zijn vertegenwoordiger of hoofdvertegenwoordiger — verplicht binnen één maand, nadat hij van het overlijden heeft kennis gekregen, een ongezegeld afschrift van de polis en van de akten en geschriften, waarbij deze is aangevuld of gewijzigd, in te leveren ten kantore van het recht van successie, in welks kring de overledene zijne laatste woonplaats had. Wordt hieraan niet voldaan, dan is door den verzekeraar verbeurd eene boete van f 25 voor iedere ingegane maand verzuim; bovendien wordt hij aansprakelijk voor het verschuldigde recht.

De bepalingen van dit artikel zijn niet toepasselijk, indien de verzekering minder dan f 500 in kapitaal bedraagt.

88. Voor de boeten, door den verzekeraar verbeurd, en voor het recht, waarvoor deze aansprakelijk is, is, wanneer de verzekeraar niet binnen het Rijk woonplaats heeft of gevestigd is, mede hoofdelijk aansprakelijk zijn vertegenwoordiger hier te lande, door wiens tusschenkomst de verzekering werd gesloten of de uitkeering geschiedt.

89. Behoudens het bepaalde in de vorige twee artikelen, zijn voor de belasting alleen aansprakelijk:

1°. de verkrijgers;

2°. zij die in de door hen ingediende aangifte voor het recht van successie, met betrekking tot de opgave in artikel 33 voorgeschreven, eene met de waarheid strijdige of onnauwkeurige opgave hebben gedaan.

90. Onze Minister van Financiën is bevoegd ten aanzien van het recht, wegens verkrijging van eene rente verschuldigd, vergunning te verleenen tot betaling in termijnen zonder bijbetaling van interest.

Artikel 22 geldt voor dit recht niet.

91. Voor zoover zij toepassing kunnen vinden en daarvan bij de artikelen van dezen titel niet is afgeweken, zijn de overige artikelen dezer wet toepasselijk op de in artikel 84 bedoelde verkrijgingen.

TITEL V.

VAN DE VERVOLGING EN DE VERJARING.

92. De vervolging door 's Rijks ambtenaren voor de invordering der rechten, verhoogingen en boeten krachtens deze wet verschuldigd,

en de terugvordering door de belanghebbenden van betaalde rechten, verhoogingen en boeten, worden op dezelfde wijze ingesteld en behandeld als bij de wetten op de registratie is bepaald.

93. Er is verjaring:

1°. in geval van verzuimde aangifte, voor de invordering van het recht van successie, van het recht van overgang, van verhoogingen van recht en van boete, na vijf jaren, te rekenen van den dag van het overlijden, wanneer dat binnen het Rijk heeft plaats gehad, of in geval van overlijden buiten het Rijk, van den dag der inschrijving van de akte van overlijden in de registers van den burgerlijken stand hier te lande, of van den dag waarop akten of stukken, waaruit het overlijden blijkt, gekomen zijn ter kennis van den rijksambtenaar, bij wien de aangifte is of had moeten worden gedaan. Er kan evenwel in dit laatste geval geen vordering worden ingesteld, wanneer dertig jaren na den dag van het overlijden zijn verloopen.

In de gevallen, bij het laatste lid van artikel 43 bedoeld, na vijf jaren, te rekenen van den dag, waarop de termijn van aangifte ingaat;

2°. in geval van verzuimde aangifte eener schenking, voor de invordering van recht en boete, na vijf jaren, te rekenen van den dag van het overlijden van den schenker of van den begiftigde of van de met één hunner in algeheele gemeenschap gehuwde echtgenoote; in geval van overlijden buiten het Rijk, geldt het onder 1°. bepaalde omtrent den aanvang van den termijn.

Ingeval eene opschortende voorwaarde, aan eene schenking verbonden, eerst na het overlijden wordt vervuld, gaat de termijn van vijf jaren in bij de vervulling der voorwaarde.

Wanneer de schenker of begiftigde is een rechtspersoon, is er verjaring op het tijdstip, waarop deze is bereikt ten aanzien van de andere partij en, zoo ook deze een rechtspersoon is, na dertig jaren te rekenen van den dag, waarop de schenking is tot stand gekomen, of de voorwaarde, waaronder zij werd gedaan, is vervuld;

3°. voor de invordering der boeten, wegens te late eedsaflegging verbeurd, na één jaar, te rekenen van den dag waarop de eed is afgelegd;

4°. voor het vragen van waardeering door deskundigen volgens artikel 62, na twee jaren, te rekenen van den dag der aangifte;

5°. voor de invordering of bijvordering van het, op de memorie van aangifte, verschuldigde of te weinig geheven recht en verhooging, voor de vordering tot teruggave van betaalde rechten, verhoogingen en boeten, na twee jaren, te rekenen van den dag der aangifte.

Indien de vordering tot betaling of teruggave van eene voorwaarde afhankelijk is, begint de termijn te loopen van den dag, waarop zij is vervuld of ontbreekt;

6°. voor de vorderingen, bedoeld bij de artikelen 60 en 61, na twee jaren, te rekenen van het tijdstip waarop akten of stukken, waaruit blijkt of het gegrond vermoeden ontstaat dat verzuim heeft plaats gehad of verkeerde opgaven zijn gedaan, gekomen zijn ter kennis van den rijksambtenaar, bij wien de aangifte gedaan is of gedaan had moeten worden.

Indien de vervolging gedurende één jaar wordt gestaakt, zonder dat zij voor den rechter is aanhangig gemaakt, is de verjaring onherroepelijk verkregen.

SLOT- EN OVERGANGSBEPALINGEN.

94. Voor zoover dit niet gevorderd wordt voor de uitoefening van zijn ambt, voor de invordering van eenige aan den lande verschuldigde belasting, of voor de toepassing van eenig wetsvoorschrift, is het 's Rijks ambtenaar, zoowel dengene te wiens kantore de memoriën van aangifte en bijlagen worden ingeleverd, als dengene die daarvan, in zijne ambtsbetrekking, kennis neemt, verboden, van die stukken inzage, afschriften of uittreksels te geven, of daaruit iets mede te deelen anders dan aan de aangevers en hunne rechtverkrijgenden, en aan de verkrijgers onder bijzonderen titel, alleen voor zooveel ieders rechten aangaat.

In alle andere gevallen wordt daartoe machtiging vereischt van Onzen Minister van Financiën.

Behalve de kosten van het zegel, is vijftig cents verschuldigd voor elke geheel beschreven bladzijde, houdende 27 regels, elk van 12 lettergrepen door elkander, en gedeeltelijk beschreven bladzijden voor vol gerekend.

Op het uittreksel of afschrift wordt voor het genoten salaris gekweten.

Bij het verleenen van bloote inzage is vijftig cents verschuldigd.

95. De verhoogingen en boeten kunnen niet worden verhaald op de erfgenamen van dengene, die ze heeft verbeurd, ten ware deze reeds tot betaling veroordeeld of een dwangschrift tegen hem uitgevaardigd mocht zijn.

96. Geen interesten hoegenaamd worden door of van de belastingschuldigen gevorderd, behalve in de gevallen in de artikelen 26 en 83 voorzien.

97. De bepalingen dezer wet zijn mede toepasselijk op de overgangen van zaken met vruchtgebruik of perodieke uitkeeringen belast; op erfenissen of verkrijgingen, ten gevolge van de vervulling eener voorwaarde; op de verkrijging van vruchtgebruik en periodieke uitkeeringen bij opvolging, en op overgang bij erfenissen over de hand, onder deze wet plaats hebbende, al mocht ook de oorspronkelijke insteller of erflater reeds vroeger zijn overleden.

98. De bepalingen van artikel 93 zijn mede toepasselijk op de vorderingen onder vroegere wetten ontstaan, voor zoover bij die wetten geen bijzondere termijn was bepaald.

99. De wet van 27 December 1817 (*Staatsblad* nº. 37) en alle andere wetten en wettelijke verordeningen, betreffende het recht van successie en van overgang bij overlijden, worden bij het in werking komen dezer wet afgeschaft; zij blijven echter van kracht ten aanzien der vererving en verkrijging door overlijden, onder hare werking voorgevallen, behoudens de bepalingen van artikelen 96, 97 en 98.

100. Deze wet komt in werking op den 1sten Juli 1859.

Lasten en bevelen, enz.

WET VAN DEN 28STEN MEI 1869
(*Staatsblad* nº. 95).

Art. **2.** Op vererving en verkrijgingen door overlijden vóór de invoering dezer wet plaats gehad hebbende, blijven, behoudens het bepaalde bij § 29 van artikel 1, van toepassing de bepalingen der wetten, onder welker werking de vererving of verkrijging heeft plaats gehad.

Het recht, betaald of verschuldigd wegens vererving of verkrijgingen van zaken, onder den last van vruchtgebruik of periodieke uitkeeringen, kan echter ten gevolge van overgangen van den eigendom door overlijden na die invoering niet meer vervallen.

Indien de betaling van dat recht is of wordt opgeschort, gelden omtrent het doen van aangifte en omtrent de betaling van dat recht, bij het eindigen van het vruchtgebruik of het ophouden der periodieke uitkeering, de daaromtrent bij de wet van 13 Mei 1859 (*Staatsblad* nº. 36) gemaakte bepalingen.

Zij die, op de wijze bij artikel 50 (1) der evengemelde wet voorzien, tot den vollen eigendom of het vol genot komen of geacht worden te komen, kunnen, indien de opgeschorte rechten, ten gevolge van herhaalde vererving van den blooten eigendom, meer mochten bedragen dan vijftien percent in hoofdsom van de waarde, welke de volle eigendom op het tijdstip der laatste vererving had, met de betaling van die vijftien percent volstaan.

3. Deze wet treedt in werking den 1sten Juli 1869.

WET VAN DEN 9DEN JUNI 1878
(*Staatsblad* nº. 95).

Art. **12.** Deze wet treedt in werking den 1sten Juli 1878.

Op nalatenschappen echter, welke vóór dat tijdstip zijn opengevallen, blijven de artikelen der wet van den 13den Mei 1859 (*Staatsblad* nº. 36), gelijk deze gewijzigd en aangevuld is bij de wet van den 28sten Mei 1869 (*Staatsblad* nº. 95), in hun geheel van toepassing.

WET VAN DEN 31STEN DECEMBER 1885
(*Staatsblad* nº. 263).

Art. **8.** Deze wet treedt in werking met den dag harer afkondiging. (1)

Op de nalatenschappen, welke vóór dat tijdstip zijn opengevallen, blijven de vroegere wetsbepalingen van toepassing.

WET VAN DEN 24STEN MEI 1897
(*Staatsblad* nº. 154).

Art. **19.** Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen dag (2).

Zij is van toepassing wanneer het overlijden of de andere gebeurtenis, waardoor de verplichting tot aangifte ontstaat, op of na dien dag plaats heeft.

WET VAN DEN 29STEN JANUARI 1898
(*Staatsblad* nº. 35).

Art. **2.** Deze wet treedt in werking tegelijk met die van den 24sten Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 154).

WET VAN DEN 22STEN MEI 1911
(*Staatsblad* nº. 132).

Art. **3.** Van de rechten en boeten van successie en van overgang bij overlijden worden geen opcenten geheven.

4. De wet van den 13den Mei 1859 (*Staatsblad* nº. 36), zooals zij bij latere wetten is of mocht worden gewijzigd, zal kunnen worden aangehaald als „Successiewet".

5. Deze wet treedt in werking met den dag harer afkondiging (3).

---

(1) Bedoeld is het thans vervallen art. 50 der wet, zooals deze oorspronkelijk luidde.

(1) 1 Januari 1886 afgekondigd.

(2) 1 April 1898 in werking getreden.

(3) 1 Juni 1911 afgekondigd.

Zij is van toepassing wanneer het overlijden of de andere gebeurtenis, waardoor de verplichting tot aangifte ontstaat, op of na dien dag plaats heeft, zoomede wanneer op of na dien dag wordt geërfd of verkregen ten gevolge van de vervulling eener voorwaarde.

WET VAN DEN 6DEN MAART 1915 (*Staatsblad* nº. 143).

Art. 2. Deze wet treedt in werking op 1 Mei 1915.

Zij is van toepassing wanneer het overlijden of de andere gebeurtenis, waardoor de verplichting tot aangifte ontstaat, op of na dien dag plaats heeft, zoomede wanneer op of na dien dag wordt geërfd of verkregen ten gevolge van de vervulling eener voorwaarde.

WET VAN DEN 20STEN JANUARI 1917 (*Staatsblad* nº. 189).

Art. III. De bepalingen, voorkomende onder artikelen 3 tot en met 6, 9 tot en met 14, 17 en 18 der wet van den 24sten Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 154), zooals zij luiden na de wijzigingen, daarin gebracht bij de wet van den 22sten Mei 1911 (*Staatsblad* nº. 132) en bij artikel II dezer wet, worden, met herziening van de daardoor noodig geworden verandering in de verwijzingen, in de Successiewet opgenomen, en wel: die van de artikelen 3, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14 en 17 tusschen de artikelen 1*e* en 2, die van artikel 5 tusschen de artikelen 14*a* en 14*b*, die van artikel 18 tusschen de artikelen 7 en 8.

Art. IV. Het bepaalde in artikel 14 nos. 8 en 11, artikel 15 nos. 7 en 8, artikel 19, artikel 68 § III nº. 1, laatste lid en artikel 69 §§ IV, VI en VIII der wet van 22 frimaire jaar VII (12 december 1798—Bulletin des Lois nº. 248) en in artikel 10 der wet van 27 Ventôse jaar IX (18 Maart 1801—Bulletin des Lois nº. 589) vervalt.

In artikel 2 der wet van den 11den Juli 1882 (*Staatsblad* nº. 92) vervallen de woorden „uit eene overeenkomst van milddadigheid of".

Art. V. De tekst der Successiewet wordt binnen drie maanden na de inwerkingtreding dezer wet op Onzen last in het *Staatsblad* geplaatst, in eene doorloopend genummerde reeks van artikelen, met wijziging dienovereenkomstig van de aanhalingen daarin van artikelen of gedeelten van artikelen, en onder inachtneming: *a.* van de wijze van aanduiding van artikelen en onderdeelen van artikelen in deze wet gevolgd; en *b.* van de in van Regeeringswege uitgaande stukken gevolgde spelling.

Art. VI. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dienharer afkondiging (1).

Zij is van toepassing wanneer het overlijden of de andere gebeurtenis, waardoor de verplichting tot aangifte ontstaat, op of na dien dag plaats heeft, zoomede wanneer op of na dien dag wordt geërfd of verkregen ten gevolge van de vervulling eener voorwaarde.

De bepaling van artikel 61*d* (2) der Successiewet blijft buiten toepassing zoolang niet eene wettelijke voorziening is tot stand gekomen, ten doel hebbende het stellen van waarborgen, dat buitenlandsche verzekeraars bij het uitoefenen van hun bedrijf hier te lande de hun door deze wet opgelegde verplichtingen zullen nakomen.

De in artikel IV genoemde wetsbepalingen blijven van toepassing op akten, die vóór het inwerkingtreden dezer wet zijn opgemaakt. Indien echter na het inwerkingtreden dezer wet eene opschortende voorwaarde, aan eene vroegere schenking verbonden, wordt vervuld, heeft bijvordering van registratierecht niet plaats.

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 236).

Mij bekend,
De Minister van Financiën, TREUB.

---

17 *Maart* 1917. BESLUIT, tot wijziging en aanvulling van het Koninklijk besluit van 10 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 274), houdende bepalingen betreffende heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer. S. 237.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Financiën, van 27 Januari 1917, Directie van den Landbouw, nº. 30001, Algemeene Dienst, en van 29 Januari 1917, nº. 139, Afdeeling Invoerrechten;

Overwegende, dat het wenschelijk is het Koninklijk besluit van 10 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 274), houdende bepalingen betreffende heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer te wijzigen en aan te vullen;

Den Raad van State gehoord (advies van 13 Februari 1917, nº. 16);

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 12 Maart 1917, Directie van den Landbouw, nº. 4343, Algemeene

---

(1) 22 Januari 1917 afgekondigd.

(2) Zie thans artikel 87.

nst, en van 15 Maart 1917, nº. 106, Afdeeling Invoerrechten;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Ons besluit van 10 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 274) wordt gewijzigd en aangevuld als volgt:

Art. I. In artikel 1, eerste lid, wordt:

onder *c*, het cijfer „15" veranderd in „20";

onder *i*, „een gulden vijf en twintig cent per 1000 K.G." veranderd in „vijftig cent per 100 K.G."

Aan dat lid wordt toegevoegd:

„*s*. ten aanzien van zaaderwten, zaadboonen en spinaziezaad, vijftig cent per 100 K.G.;

t. ten aanzien van andere tuinbouwzaden, vijftig cent per 100 K.G.;

u. ten aanzien van fruit, vijftig cent per 100 K.G.;

v. ten aanzien van wild, vijftig cent per 100 K.G.;

w. ten aanzien van tamme konijnen, vijftig cent per 100 K.G.;

x. ten aanzien van vlas, vlasafvallen en zaailijnzaad, vijftig cent per 100 K.G.;

ij. ten aanzien van ribbehooi, dertig cent per 100 K.G.;

z. ten aanzien van suiker, zoowel in natura als verwerkt in suikerhoudende goederen, vijftig cent per 100 K.G. suiker".

Art. II. In artikel 2, eerste lid, wordt:

onder 3, het cijfer „10" veranderd in „15";

onder 7, gelezen, „aan de Vereeniging Groenten-Centrale met betrekking tot den uitvoer van groenten, een gulden twaalf en een halven cent en van gedroogde groenten, vijf en veertig cent;";

onder 10 het woord „Varkensvleeschvereeniging" veranderd in „Vleeschvereeniging".

Aan dat lid wordt toegevoegd:

„11. aan de Pluimveevereeniging 40 cent en voor zoover betreft de vergoeding sub *m* van artikel 1, acht cent;

12. aan de Vereeniging Zaad-Centrale, vijf en veertig cent;

13. aan de Vereeniging Fruit-Centrale, vijf en veertig cent;

14. aan de Vlasvereeniging, het volle bedrag;

15. aan de Ribbehooivereeniging, vijf en twintig cent;

16. aan de Suikervereeniging het volle bedrag."

Art. III. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 17den Maart 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 31 *Maart* 1917.)

17 *Maart* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat de aanplakking op het terrein voor de inrichting bestemd, bedoeld in art. 6, tweede lid der Hinderwet, een deel uitmaakt van de openbare kennisgeving, bedoeld in art. 7, eerste lid dier wet; een beslissing van het gemeentebestuur op een vergunningsaanvrage dus onwettig is, wanneer de gelegenheid tot het inbrengen van bezwaren, daar bedoeld, is gegeven binnen veertien dagen na die aanplakking.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door de N. V. Superphosphaatfabriek „Holland" te Rotterdam tegen het besluit van B. en W. van Pernis van 30 Maart 1916, waarbij aan haar en hare rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het uitbreiden harer fabriek in die gemeente op perceel kad. bekend Sectie C. nº. 985;

Den Raad van State, Afd. van de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 28 Februari 1917, nº. 26;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 15 Maart 1917, nº. 160H, afd. Arb.;

O., dat B. en W. op 30 Maart 1916 aan de Superphosphaatfabriek „Holland" te Pernis vergunning hebben verleend tot het bijplaatsen van eene machinekamer, waarin machine nº. 2, een gebouw bevattende: *a*. magazijn; *b*. werkplaats timmerlieden; en *c*. werkplaats smeden; een phosphorzuurfabriek met verschillende werktuigen, een opslagplaats voor grondstoffen en een opslagplaats voor superphosphaat, en dit onder de volgende voorwaarden:

dat het condensatiewater van de machine nº. 2 zal gebruikt en aangewend worden om te reinigen, te wasschen en te zuiveren (in de nieuwste inrichting voor dergelijke wassching, reiniging en zuivering bestaande) de gassen, uitwasemingen en uitdampingen, veroorzaakt bij de fabricage van superphosphaat en phos-

phorzuur, zoodat die gassen, uitwasemingen en uitdampingen geen schade of hinder meer kunnen veroorzaken aan mensch en dier, aan gewassen, landerijen en gebouwen;

dat geen gassen, uitwasemingen of rook in de lucht mogen ontsnappen dan na vooromschreven reiniging, wassching of zuivering, anders dan in een 50 M. hoogen schoorsteen, die zoodanig geconstrueerd dient te zijn dat de uit dien schoorsteen ontwijkende dampen, gassen enz. geen schade meer kunnen veroorzaken, hetzij door meerderen luchttoevoer, hetzij op andere wijze;

dat van het besluit van B. en W. de N. V. Superphosphaatfabriek „Holland" bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat op 28 Februari 1916 van het verzoek om vergunning aan het publiek is kennis gegeven op de in Pernis gebruikelijke wijze door aanplakking ten Raadhuize, doch niet door aanplakking op het terrein voor de inrichting bestemd; dat dit laatste eerst is geschied op 6 Maart 1916; dat derhalve ingevolge art. 7 der Hinderwet de in dat artikel bedoelde zitting moest plaats vinden op 20 Maart 1916;

dat echter die zitting reeds op 16 Maart 1916 is gehouden; dat de appellante welke juist tengevolge van het niet in acht nemen van den wettelijken termijn de zitting niet heeft bijgewoond en daar hare belangen niet heeft kunnen voordragen, meent dat de daarop gevolgde beslissing van het gemeentebestuur mitsdien zal moeten worden vernietigd; dat zij overigens tegen de beslissing zelve bezwaren heeft; dat toch de thans in afwijking van vroegere beslissingen door het gemeentebestuur gestelde voorwaarde van een 50 M. hoogen schoorsteen geheel ongemotiveerd voorkomt; dat de bestaande schoorsteen 35 M. hoog is en de verlangde hoogere opbouw daarvan een uitgaaf van ± f 2500 zal medebrengen, welke geheel onnut zou zijn; dat immers door de reeds bestaande en ten overvloede nogmaals door het gemeentebestuur voorgeschreven neerslaginrichting (watersproeier) alle fluordeelen, waarvan de nadeelige werking op den plantengroei gevreesd wordt, worden geabsorveerd, zoodat zelfs een schoorsteen van de hoogte als de thans aanwezige metterdaad overbodig zou kunnen geacht worden; dat zij voorts bezwaar heeft tegen de gestelde voorwaarde dat de schoorsteen zoodanig geconstrueerd dient te zijn dat de daaruit ontwijkende dampen, gassen enz. geen schade meer kunnen veroorzaken, vermits hieruit niet blijkt welke constructie aan haar wordt opgelegd; dat die voorwaarde bovendien geen voldoend in grond heeft nu reeds door de voorgeschreven neerslaginrichting wordt bereikt wat het gemeentebestuur wenschelijk oordeelt; dat zij ten slotte meent te moeten opkomen tegen de voorwaarde dat „de nieuwste inrichting" voor wassching, reiniging en zuivering van dampen moet aanwezig zijn, in zooverre daaruit zou kunnen worden gelezen dat elke nieuwe vinding op dit gebied door haar zal moeten worden aangebracht, hoezeer ook de bestaande, welke op dit oogenblik zeker de nieuwste mag heeten, mocht blijken te voldoen; weshalve zij verzoekt de beslissing van het gemeentebestuur te vernietigen, althans daarin zoodanige wijzigingen aan te brengen dat genoemde bezwaren komen te vervallen;

O., dat het tweede lid van art. 6 der Hinderwet den eisch stelt dat van de tervisielegging op de secretarie van het verzoek om vergunning door het gemeentebestuur aan het publiek kennis wordt gegeven op de in de gemeente gebruikelijke wijze, alsmede door aanplakking op het terrein voor de inrichting bestemd, terwijl art. 7 voor het inbrengen van bezwaren tegen het verleenen der vergunning aanwijst den veertienden dag na deze openbare kennisgeving;

dat nu bij de openbare behandeling der zaak voor de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur met voldoende zekerheid is vastgesteld dat minder dan veertien dagen zijn verloopen tusschen den dag waarop het gemeentebestuur gelegenheid heeft gegeven bezwaren in te brengen en dien waarop de aanplakking op het terrein voor de inrichting bestemd, die een deel uitmaakt van de openbare kennisgeving, is geschied;

dat dus het gemeentebestuur van Pernis op de vergunningsaanvrage heeft beslist zonder behoorlijke inachtneming van de wettelijke voorschriften;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het bestreden besluit van B. en W. van Pernis van 30 Maart 1916 te vernietigen.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (A. B.)

—

17 *Maart* 1917. MISSIVE van den Minister van Waterstaat aan den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Ik heb de eer Uwer Excellentie mede te deelen dat, naar mijne meening, art. 23, lid 3, der armenwet geen beletsel oplevert tegen storting van de kasgelden, door burgerlijke en gemengde instellingen van weldadigheid, op eene post-

rekening. Naar het mij toch voorkomt, kan zulk eene storting niet beschouwd worden als belegging. (1)

—

21 *Maart* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor het vergrooten van de algemeene begraafplaats te *Leeuwarden*. S. 238.

—

21 *Maart* 1917. WET, tot nadere verhooging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 239.

Bij deze wet worden twee artikelen verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt *artikel* 175 gebracht op f 1,882,950 en wordt het totaal van de XXIIste afdeeling, zoomede het eindcijfer van genoemd hoofdstuk der Staatsbegrooting verhoogd met eene som van f 124,000.

—

21 *Maart* 1917. WET, tot nadere verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1916. S. 240.

—

21 *Maart* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 4 Juni 1909 (*Staatsblad* nº. 134), waarbij aan Regenten van het krankzinnigengesticht te *Utrecht* vergunning is verleend op een terrein aan den *Dolderschen weg* te Zeist een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 241.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 14 Maart 1917, nº. 2767, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met intrekking van Ons besluit van 5 November 1914 (*Staatsblad* nº. 518), te bepalen, dat in Ons besluit van 4 Juni 1909 (*Staatsblad* nº. 134), nader de volgende wijzigingen worden gebracht:

Het eerste lid van art. 2 wordt gelezen als volgt:

„In het gesticht, dat geacht zal worden één geheel uit te maken met het krankzinnigengesticht te *Utrecht*, bedoeld bij het Koninklijk besluit van 21 Juni 1887 (*Staatsblad* nº. 104) en dat bestaan zal uit 12 paviljoenen, eene boerderij, tevens ingericht voor huisvesting van verpleegden, en de noodige dienstgebouwen, mogen niet meer dan 516 krankzinnigen (259 mannen en 257 vrouwen) verpleegd worden".

Artikel 6 wordt gelezen als volgt:

„De geneeskundige behandeling der verpleegden wordt opgedragen — behalve aan den geneesheer-directeur, tevens werkzaam in het gesticht te *Utrecht* — aan ten minste vier geneeskundigen, die gevestigd moeten zijn in woningen op het terrein van het gesticht en buiten het gesticht geen geneeskundige praktijk mogen uitoefenen. Zoolang het aantal verpleegden niet meer dan 475 bedraagt, moet aan ten minste drie geneeskundigen de geneeskundige behandeling zijn opgedragen".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 21sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 10 *April* 1917.)

—

22 *Maart* 1917. BESLUIT, houdende het in staat van beleg verklaren van enkele gemeenten of gedeelten van gemeenten des Rijks. S. 242.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den Raad van Ministers van 21 Maart 1917;

Gelet op art. 1 van de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128);

Gezien Ons Besluit van 30 Juli 1914, nº. 72;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

met ingang van 26 Maart 1917 worden de hierna genoemde gemeenten of gedeelten van gemeenten in staat van beleg verklaard:

in de Provincie *Gelderland* de Gemeenten:

Ammerzoden (voor zoover betreft het gebied ten zuiden van de Maas); Heerewaarden;

in de Provincie *Noordbrabant* de Gemeenten:

Alem, Maren en Kessel; Baardwijk (voor zoover betreft het gebied ten zuiden van de Bergsche Maas); Berghem; Berlicum; Besoijen (voor zoover betreft het gebied ten zuiden van de Bergsche Maas); Boekel; Bokhoven; Capelle (voor zoover betreft het gebied ten zuiden van de Bergsche Maas); Cromvoirt; Deursen en

(1) Bij schrijven van 17 Maart heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken de Gedeputeerde Staten met bovenstaande missive in kennis gesteld.

Dennenburg; Dieden, Demen en Langel; Dinther; Dongen; Drunen; den Dungen; Empel en Meerwijk; Engelen; Erp; Fijnaart en Heiningen; Geertruidenberg (voor zoover betreft het gebied ten zuiden van de Bergsche Maas); Geffen; Genderen (voor zoover betreft het gebied ten zuiden van de Bergsche Maas); 's-Gravenmoer; Hedikhuizen; Heesch; Heeswijk; Helvoirt; Herpen; Herpt (voor zoover betreft het gebied ten zuiden van de Maas); 's-Hertogenbosch; Heusden; Hooge- en Lage-Zwaluwe (voor zoover betreft het gebied ten zuiden van de Amer); Huisseling en Neerloon; Klundert; Lith; Lithoijen; Loon op Zand; Made en Drimmelen (voor zoover betreft het gebied ten zuiden van de Amer); Megen, Haren en Macharen; St. Michielsgestel; Nieuwkuyk; Nistelrode; Nuland; Oijen en Teeffelen; Oosterhout; Oss; Oudheusden; Raamsdonk (voor zoover betreft het gebied ten zuiden van de Bergsche Maas); Ravenstein; Reek; Rosmalen; Schayk; Schijndel; Sprang; Standdaarbuiten; Terheijden; Uden; Veghel; Vlijmen; Vrijhoeve Capelle; Vught; Waalwijk (voor zoover betreft het gebied ten zuiden van de Bergsche Maas); Waspik (voor zoover betreft het gebied ten zuiden van de Bergsche Maas); Willemstad; Zeeland; Zevenbergen.

Onze Ministers van Oorlog, van Marine, van Buitenlandsche Zaken, van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat, van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 22sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Tijdelijk-Voorzitter van den Raad van Ministers, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 23 *Maart* 1917.)

—

22 *Maart* 1917. WET, tot heffing van rechten van registratie. S. 243.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 211, 1—8; 1916/17, nº. 30, 1—8.

Hand id. 1916/17, *bladz.* 879—888, 895, 898—900, 1010.

Hand. 1e *Kamer* 1916/17, *bladz.* 170, 247—249, 255—258, 305—314.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is de bestaande wetten en wettelijke voorschriften op de registratie door eene nieuwe wet te vervangen en dat de rechten op de in- en overschrijving in de registers der hypotheken behooren te worden afgeschaft;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

HOOFDSTUK I.

De formaliteit der registratie.

Art. 1. De formaliteit van registratie is toepasselijk op alle akten.

Onder akten verstaat deze wet niet alleen de stukken, opgemaakt om tot bewijs te strekken, doch ook alle huiselijke papieren, brieven, kaarten, teekeningen en verdere geschreven, gedrukte, of op andere wijze vervaardigde bescheiden.

2. Aan de formaliteit zijn alleen de oorspronkelijke stukken onderworpen.

Van vonnissen en arresten, van buiten het Rijk opgemaakte akten en van akten, waarvan de minuut mocht zijn verloren gegaan, kan evenwel in plaats van het oorspronkelijk stuk een afschrift of uittreksel worden geregistreerd.

Waar in deze wet wordt gesproken van „het Rijk" wordt daaronder verstaan: „het Rijk in Europa".

3. De akten van notarissen en van deurwaarders bij de rechterlijke colleges en kantongerechten en de door de griffiers opgemaakte akten van protest van handelspapier moeten door deze ambtenaren ter registratie worden aangeboden binnen de termijnen, bij het volgend artikel bepaald.

4. De termijn, binnen welken de aanbieding ter registratie moet plaats hebben, is:

voor akten van deurwaarders en voor de in artikel 3 genoemde akten van griffiers vier dagen — voor akten van notarissen tien dagen na de opmaking.

De akten moeten in ieder geval ter registratie worden aangeboden, vóórdat zij in originali worden uitgegeven.

5. Alle andere akten dan die in de artikelen 3, 44, 52 en 57 genoemd kunnen te allen tijde ter registratie worden aangeboden, doch behoeven daartoe niet te worden aangeboden, vóórdat zij worden vermeld in eene akte van een notaris.

De vermelding in akten van boedelbeschrijving en in processen-verbaal van vergadering, van verzending, van uitloting of van vernietiging van stukken doet echter eene verplichting tot aanbieding ter registratie niet ontstaan.

6. De notarissen zijn verplicht de akten, in den aanhef van artikel 5 bedoeld, zoo zij niet zijn geregistreerd, tegelijk met de akte, waarin zij worden vermeld, ter registratie aan te bieden. Deze verplichting vervalt echter,

indien de bedoelde akten zich niet in de macht bevinden van hen, die partij zijn bij de notariële akte, en zij dit in deze akte verklaren.

Heeft de registratie reeds plaats gehad, dan behoort daarvan in de notariële akte door aanduiding van kantoor en dagteekening dier registratie te blijken.

Indien van de registratie niet behoorlijk blijkt, wordt, behoudens bewijs van het tegendeel, ondersteld, dat zij niet heeft plaats gehad.

7. Met afwijking van hetgeen bij de voorgaande artikelen is bepaald, moeten de akten van uitersten wil, van inbewaargeving, superscriptie, terugneming en herroeping van uitersten wil en alle andere akten, uitsluitend beschikkingen ter zake des doods inhoudende, ter registratie worden aangeboden door den notaris, onder wien zij berusten, binnen dertig dagen, nadat het overlijden van den beschikker of de verklaring, dat deze vermoedelijk is overleden, dien notaris bekend is geworden.

8. De dag van opmaking van de akte en die van het in artikel 7 bedoelde bekend worden van het overlijden of de verklaring van vermoedelijk overlijden worden in de bij de artikelen 4 en 7 gestelde termijnen niet medegerekend.

Indien de laatste dag op een Zondag, op den Christelijken tweeden Paasch- of Pinksterdag, op een der Kerstdagen, op den Hemelvaartsdag of op den Nieuwjaarsdag valt, wordt de termijn verlengd tot den eerstvolgenden dag, waarop de kantoren zijn geopend.

9. De uren, waarop de kantoren geopend zijn, worden door Onzen Minister van Financiën vastgesteld. Op Zondagen en op de feestdagen in het vorige artikel vermeld zijn de kantoren gesloten.

10. De registratie van akten van notarissen, griffiers en deurwaarders moet geschieden ten kantore, binnen welks kring die ambtenaren zijn gevestigd.

De overige akten kunnen aan ieder kantoor ter registratie worden aangeboden.

11. De Staat is aansprakelijk voor de schade, welke ontstaat door het teloorgaan of de verminking van eene akte, terwijl zij zich aan een kantoor van registratie bevindt of ingevolge artikel 18 aan een inspecteur der registratie is afgegeven.

12. De registratie geschiedt door het weergeven van den geheelen of gedeeltelijken inhoud der akten in daartoe bestemde registers op de wijze door Onzen Minister van Financiën te bepalen.

13. Op vordering van 's Rijks ambtenaar moet bij eene akte, welke in eene vreemde taal is gesteld, worden gevoegd eene letterlijke vertaling, vervaardigd en voor echt verklaard door een beëedigden vertaler, die volgens de bepalingen der wet van 6 Mei 1878, *Staatsblad* nº. 30, bevoegd is als zoodanig op te treden.

Bij gebreke van voldoening aan deze vordering wordt de registratie geweigerd en de aanbieding geacht niet te hebben plaats gehad.

Indien 's Rijks ambtenaar overeenkomstig het eerste lid de bijvoeging van eene letterlijke vertaling van de akte vordert, doet hij daarvan op deze akte bij gedagteekende en onderteekende verklaring blijken, in welk geval de termijn van registratie met eene maand wordt verlengd.

14. 's Rijks ambtenaar doet van de plaats gehad hebbende registratie op de akte blijken door eene onderteekende verklaring.

De verklaring van registratie houdt in: plaats en dagteekening der registratie, het deel, blad en vak van het register, waarin zij is aangevangen, het aantal renvooien of eene ontkennende opgave daaromtrent en het bedrag van het geheven recht of de vermelding, dat de registratie kosteloos is geschied.

Indien de akte geen onderteekening draagt of niet door alle daarin als onderteekenaren aangeduide personen is onderteekend, wordt ook dit vermeld.

De vorm van de verklaring wordt nader door Onzen Minister van Financiën vastgesteld.

15. Worden meerdere exemplaren van één akte tegelijk ter registratie aangeboden, dan worden zij als één akte geregistreerd; de verklaring van registratie wordt dan echter op alle exemplaren gesteld met vermelding van het aantal.

16. De renvooien worden door 's Rijks ambtenaar gewaarmerkt.

De bladen van uit meer dan één blad bestaande akten worden door hem genummerd en gewaarmerkt.

17. De inhoud der registers van registratie wordt door 's Rijks ambtenaar niet verder bekend gemaakt dan voor de uitoefening van zijn ambt, voor de invordering van eenige aan den lande verschuldigde belasting of voor de toepassing van eenige wet of eenig wettelijk voorschrift wordt gevorderd.

Desverlangd wordt inzage van eene registratie verleend en afschrift of uittreksel daarvan afgegeven aan partijen, hare erfgenamen en rechtverkrijgenden en den openbaren ambtenaar door wien de akte is opgemaakt, of ter

registratie is aangeboden, zijn plaatsvervanger of opvolger.

In alle andere gevallen wordt daartoe machtiging vereischt van Onzen Minister van Financiën.

18. De notarissen zijn bevoegd de onder hen berustende akten, met uitzondering van die in artikel 7 genoemd, voor een tijdvak van ten hoogste veertien dagen tegen ontvangbewijs aan den inspecteur der registratie af te geven voor de naziening dier akten.

19. De notarissen en de deurwaarders bij de rechterlijke colleges en kantongerechten zijn verplicht een register aan te houden, waarin zij dagelijks inschrijven:

de notarissen alle door hen opgemaakte akten;

de deurwaarders alle door hen in andere dan strafzaken opgemaakte akten.

De door notarissen in originali uit te geven akten, waarvan meerdere exemplaren worden opgemaakt, worden onder één nummer in het register ingeschreven.

20. De bladen van het register worden genummerd en gewaarmerkt door een door Ons aan te wijzen ambtenaar.

Van de nummering en waarmerking stelt degene, die haar heeft verricht, aan het hoofd van het register eene gedagteekende en onderteekende verklaring.

21. Met het begin van een jaar wordt steeds een nieuw register aangelegd.

Ieder nieuw optredend ambtenaar legt een nieuw register aan. Een plaatsvervangend ambtenaar zet, zoo mogelijk, het register van dengene, dien hij vervangt, voort.

22. De inschrijvingen in het register behooren kolomsgewijze te vermelden:

een doorloopend volgnummer, de dagteekening der akten, haar aard en de namen en woonplaats van ten minste eene der partijen; na de registratie ook de dagteekening van deze.

Zij behooren te geschieden zonder open laten van tusschenruimten.

Het is verboden in het register te krabben, of op eenigerlei wijze letters of cijfers te doen verdwijnen en daarin doorhalingen aan te brengen zóó dat het doorgehaalde niet behoorlijk leesbaar blijft.

23. Het register behoort na afloop van ieder jaar binnen de eerste tien dagen der maand Januari ter naziening te worden ingeleverd ten kantore der registratie, binnen welks kring de ambtenaar is gevestigd.

's Rijks ambtenaar voorziet het register van eene verklaring omtrent de uitkomsten zijner naziening.

24. De verplichting, bij artikel 23 opgelegd, gaat in geval van afwezigheid, schorsing, overlijden of ontslag over op dengene, die den ambtenaar vervangt of opvolgt.

25. Indien de laatste dag van den termijn van tien dagen op een Zondag valt, wordt de termijn verlengd tot den eerstvolgenden dag, waarop de kantoren zijn geopend.

26. De ambtenaren der registratie zijn bevoegd, bij inzage van het in artikel 19 bedoelde register, daarop eene desbetreffende verklaring te stellen.

HOOFDSTUK II.

De registratiebelasting.

§ 1. *Rechten op overdracht van onroerende zaken.*

27. Op de akten, houdende overdracht onder bezwarenden titel van onroerende zaken, binnen het Rijk gelegen of gevestigd, is verschuldigd een registratierecht van twee gulden vijftig cent van elke honderd gulden over de verkoopwaarde. De verkoopwaarde wordt geacht gelijk te zijn aan het bedrag van den prijs en de lasten, behoudens toepassing van de artikelen 66 en 73.

Onder overdracht wordt voor de toepassing van deze wet mede verstaan vestiging, wijziging en afstand van zakelijke rechten op onroerende zaken met uitzondering van hypotheek.

28. In geval van ruiling van onroerende zaken, binnen het Rijk gelegen of gevestigd, is het recht van 2,5 ten honderd verschuldigd over de verkoopwaarde van één der loten, bij verschil over die van het hoogste lot. Indien eene toegift is bedongen, is het recht echter verschuldigd over het bedrag dier toegift en de verkoopwaarde van het lot, dat wordt afgestaan door hem, die de toegift doet, tezamen, zoo dit gezamenlijk bedrag de verkoopwaarde van het andere lot overtreft.

Voor ruiling van landerijen — daaronder begrepen de rechten van erfpacht en beklemming op landerijen gevestigd — gelegen in dezelfde of in aangrenzende gemeenten van het Rijk, wordt het recht, voor zoover het verschuldigd is over het bedrag van de verkoopwaarde van een der loten, of, bij verschil, van die van het minste lot, verminderd tot 0,5 ten honderd.

29. Het recht van 2,5 ten honderd wordt verminderd, indien binnen na te melden tijdvakken, voorafgaande aan de registratie der akte, wegens overdracht van dezelfde zaak recht van overdracht op eene geregistreerde

akte terecht is geheven of is verschuldigd geworden :

binnen één jaar, tot 0,5 ten honderd ;

binnen twee jaren, tot 1 ten honderd ;

binnen drie jaren, tot 1,5 ten honderd.

Over het bedrag, waarmede de verkoopwaarde of de prijs met de lasten te boven gaat het bedrag, waarover op de vorige akte recht van overdracht terecht is geheven of is verschuldigd geworden, is echter het recht van 2,5 ten honderd verschuldigd.

In geval van ruiling geldt, voor zooveel de gelijkstaande waarde der loten betreft, de vermindering slechts, als de overdracht van elk der loten in de termen daarvoor valt.

Indien in dit geval voor beide loten niet dezelfde vermindering zou gelden, is de minst ver strekkende van toepassing.

30. De verminderingen op grond van eene voorafgaande heffing worden, behoudens bewijs van het tegendeel, geacht niet van toepassing te zijn, als die vorige heffing niet in de akte, of op de bij artikel 64 aangewezen wijze aan den voet daarvan is vermeld door opgave van het bedrag en van het kantoor en de dagteekening der registratie.

31. Het recht van 2,5 ten honderd wordt niet geheven, als het bedrag van de verkoopwaarde en dat van den prijs met de lasten niet meer dan f 400 bedragen.

Het wordt verminderd, als het bedrag van de verkoopwaarde en dat van den prijs met de lasten bedragen :

meer dan f 400, doch niet meer dan f 500, tot 0,5 ten honderd ;

meer dan f 500, doch niet meer dan f 600, tot 1 ten honderd ;

meer dan f 600, doch niet meer dan f 700, tot 1,5 ten honderd ;

meer dan f 700, doch niet meer dan f 800, tot 2 ten honderd.

Indien echter in een tijdvak van twee jaren, aanvangende met den dag van registratie der eerste akte, aangrenzende onroerende goederen of evenredige deelen van dezelfde onroerende zaak aan denzelfden verkrijger worden overgedragen, wordt, zoodra het gezamenlijk bedrag van de verkoopwaarden of de prijzen met de lasten f 400 te boven gaat, op de laatste akte het recht geheven alsof deze de overdracht van het geheel bevat, onder aftrek evenwel van het reeds geheven recht.

Indien artikel 29 tevens toepasselijk is, wordt de meest ver strekkende vermindering toegepast.

32. Onder akten, houdende overdracht van onroerende zaken onder bezwarenden titel, worden medebegrepen :

1°. de akten van toewijzing bij executie van zoodanige zaken ;

2°. de vonnissen en arresten, welker overschrijving in de openbare registers geldt als levering van die zaken ;

3°. de akten, waarbij wordt verklaard, dat een of meer personen, als houders der aandeelen, de eenige rechthebbenden zijn op de onroerende zaken, welke tot eene vennootschap of vereeniging behooren.

33. De inbreng van onroerende zaken in maat- of vennootschappen en de inbreng daarvan in vereenigingen, welker kapitaal geheel of ten deele in aandeelen is verdeeld, wordt niet als overdracht onder bezwarenden titel belast.

De inbreng van onroerende zaken in andere dan bovengenoemde vereenigingen wordt belast als overdracht onder bezwarenden titel van het geheel dier zaken.

34. Indien en voor zoover bij eene akte van scheiding onroerende zaken worden toedeeld aan hen, die uitsluitend door overdracht onder de levenden tot een aandeel daarin zijn gerechtigd, of aan hunne erfgenamen of rechtverkrijgenden, wordt de akte belast met het recht van overdracht over de verkoopwaarde.

Daarbij heeft aftrek plaats van de verkoopwaarde van het aandeel van den verkrijger of van zijn rechtsvoorganger in de bij de akte verdeelde onroerende zaken, indien wegens de verkrijging van dit aandeel het recht van overdracht, van schenking of van overgang terecht is geheven of is verschuldigd geworden.

De aftrek van het aandeel van den rechtsvoorganger wordt, ingeval aan meer dan één erfgenaam of rechtverkrijgende toedeeling plaats heeft, voor iedere toedeeling slechts toegepast in evenredigheid van de waarde van het toegedeelde.

De bepaling van het eerste lid is niet van toepassing op de toedeeling aan de erfgenamen of rechtverkrijgenden, indien deze ook uit anderen hoofde tot een aandeel in de onroerende zaken gerechtigd zijn, tenzij ook de gerechtigdheid voor dit aandeel uitsluitend door overdracht onder de levenden is ontstaan.

35. Het vorig artikel is niet van toepassing :

a. ten aanzien van hem, die zijn aandeel in de onroerende zaken heeft verkregen door inbreng van die zaken in eene maat- of vennootschap, welker kapitaal geheel of ten deele in aandeelen is verdeeld of in eene vereeniging, of wel door opheffing van zoodanige maat- of vennootschap of van eene vereeniging ;

b. indien zij, aan wie de toedeeling geschiedt, of degenen wier erfgenamen of rechtverkrijgenden zij zijn, in de onroerende zaken gerechtigd zijn door eene overdracht door den eenigen eigenaar of al de rechthebbenden tezamen van het geheel dier zaken aan gezamenlijke verkrijgers.

Onder rechtverkrijgenden worden niet begrepen de verkrijgers door overdracht onder de levenden.

36. De gevallen, in het tweede lid van artikel 34 en in artikel 35 vermeld, worden, behoudens bewijs van het tegendeel, geacht niet aanwezig te zijn, indien de akte of eene op de bij artikel 64 bedoelde wijze aan den voet daarvan te stellen verklaring niet de noodige gegevens bevat om te beoordeelen of deze gevallen aanwezig zijn.

37. Behoudens de bepaling van artikel 34 is op akten van scheiding van onroerende zaken recht van overdracht niet verschuldigd.

Wordt echter de titel van mede-eigendom voor een der deelgenooten niet in de akte of op andere wijze vermeld, of wordt zijn mede-eigendom niet bovendien desgevorderd behoorlijk aangetoond, zoo wordt over de verkoopwaarde van het hem toegedeelde het recht van overdracht geheven.

38. Op akten van verdeeling van markgronden wordt recht van overdracht niet geheven.

39. De verkoop bij openbare veiling van onroerende zaken aan mede-eigenaren, die van markgronden aan markgenooten daaronder begrepen, wordt met eene toedeeling bij scheiding gelijk gesteld.

Als voorwaardelijke toedeeling bij scheiding geldt het beding, dat zaken, die krachtens eenigen titel gemeen zijn, bij uittreden van een der deelgenooten of bij zijn overlijden aan de overige deelgenooten verblijven.

40. Indien hij, die door inbreng in eene maat- of vennootschap, welker kapitaal niet geheel of ten deele in aandeelen is verdeeld, tot een aandeel in eene onroerende zaak is gerechtigd geworden, of hij, op wien dit aandeel krachtens eenigen titel is overgegaan, het overige aandeel onder bezwarenden titel verkrijgt, wordt de laatste akte, waarbij deze verkrijging plaats heeft, beschouwd als eene akte van scheiding, waarop artikel 34 toepasselijk is.

41. Op eene akte, houdende hetzij opgave van meester of lastgever, hetzij overdracht van des verkrijgers recht aan een derde, is het recht van overdracht niet verschuldigd, als zij is opgemaakt in authentieken vorm en binnen den termijn, daartoe bepaald bij de wet of de in authentieken vorm opgemaakte akte van overdracht, waarop het recht van overdracht wel verschuldigd is, doch uiterlijk den derden dag na dien van de opmaking der laatstbedoelde akte.

Zoo de akte aan deze eischen niet voldoet, wordt zij belast als eene akte van overdracht onder bezwarenden titel.

42. Onder het bedrag der verkoopwaarde en van den prijs en de lasten wordt in deze wet mede begrepen:

indien de zaak is een recht van erfpacht, opstal of beklemming voor eeuwigdurenden- of onbepaalden tijd, of wel is belast met eene voor zoodanigen tijd gevestigde grondrente: het vijf en twintigvoud van het jaarlijksch bedrag der schuldplichtigheid;

indien zij is een der genoemde rechten, afhankelijk van het leven, of is belast met eene van het leven afhankelijke grondrente: een overeenkomstig artikel 23 der Successiewet bepaald veelvoud van het jaarlijksch bedrag der schuldplichtigheid, doch ten hoogste het twintigvoud;

indien zij is eene (*lees:* een) der evengenoemde rechten, gevestigd voor bepaalden tijd, of is belast met eene voor bepaalden tijd gevestigde grondrente: het overeenkomstig artikel 23 der Successiewet berekend bedrag der nog niet verschenen termijnen, doch niet meer dan twintigmaal het jaarlijksch bedrag der schuldplichtigheid.

43. Bij overdracht van den eigendom, met een der rechten van erfpacht, opstal of beklemming bezwaard, aan den erfpachter, opstalhouder of beklemden meier, of van eene grondrente aan den eigenaar van het onroerend goed, waarop zij is gevestigd, wordt bij de vaststelling van het bedrag, waarover het recht van overdracht moet worden geheven, in mindering gebracht een veelvoud van het jaarlijksch bedrag der schuldplichtigheid, berekend op dezelfde wijze als in het vorig artikel is bepaald.

44. De hier te lande opgemaakte onderhandsche akten, waarop het recht van overdracht verschuldigd is, moeten ter registratie worden aangeboden binnen één maand — en de in het buitenland opgemaakte akten, waarop dat recht verschuldigd is, moeten worden aangeboden binnen drie maanden — na hare dagteekening of nadat aan de overeenkomst geheel of gedeeltelijk uitvoering is gegeven.

De berekening van deze termijnen geschiedt met inachtneming van het bepaalde in artikel 8.

45. De akte, waarop recht van overdracht verschuldigd is, wordt voor de toepassing dezer wet als eene akte van overdracht aangemerkt.

§ 2. *Recht op het geplaatste kapitaal van naamlooze vennootschappen en daarmede gelijkgestelde vennootschappen en vereenigingen.*

46. Op de akten van oprichting van binnen het Rijk gevestigde naamlooze vennootschappen, commanditaire vennootschappen op aandeelen en andere venn otschappen en vereenigingen, welker kapitaal geheel of ten deele in aandeelen is verdeeld, is verschuldigd: 1°. een registratierecht van twee gulden vijftig cent van elke honderd gulden over het bedrag van het geplaatste kapitaal der vennootschap of vereeniging, voorzoover dit bij of binnen een bepaalden termijn na de oprichting is of moet worden gestort en 2°. een recht van vijf en twintig cent van elke honderd gulden over het overige bedrag van dat kapitaal.

Met oprichting van eene vennootschap of vereeniging wordt gelijkgesteld de vergrooting van het kapitaal eener vennootschap of vereeniging.

Of eene vennootschap of vereeniging binnen het Rijk is gevestigd, wordt naar de omstandigheden beoordeeld.

47. Over het bedrag van het kapitaal eener vennootschap of vereeniging, als in artikel 46 bedoeld, dat niet bij of binnen een bepaalden termijn na de oprichting is of moet worden gestort, wordt bovendien een recht van twee gulden vijf en twintig cent van elke honderd gulden verschuldigd, indien en voorzoover storting daarvan, hetzij ingevolge een daartoe strekkend besluit of eene tot aandeelhouders gerichte oproeping of aanmaning moet plaats hebben, hetzij zonder zoodanig besluit of zoodanige oproeping of aanmaning plaats heeft.

48. Indien is bepaald, dat op aandeelen meer zal worden gestort dan het bedrag, waarop zij zijn vastgesteld, wordt ook dat meerdere voor de toepassing van de artikelen 46 en 47 onder het kapitaal begrepen.

Hetzelfde geldt voor het bedrag, tegen storting waarvan winstaandeelen, oprichtersbewijzen en dergelijke worden toegekend, welke recht geven op een aandeel in de winst of in het bij de ontbinding en vereffening aanwezig voordeelig overschot.

49. Indien storting plaats heeft door inbreng van andere zaken dan geld, is het recht verschuldigd over de verkoopwaarde dier zaken na aftrek van de schulden of verplichtingen, welke door de vennootschap of vereeniging worden overgenomen, indien het aldus vastgesteld bedrag te boven gaat het bedrag, waarvoor de inbreng als storting wordt aangenomen.

Zijn in den inbreng begrepen onroerende zaken, binnen het Rijk gelegen of gevestigd, welke niet deel uitmaken van eene in haar geheel ingebrachte onderneming, dan wordt het recht geheven over niet minder dan de verkoopwaarde dier onroerende zaken.

Van effecten, voorkomende op de in artikel 23 der Successiewet bedoelde prijscourant, wordt de verkoopwaarde bepaald naar die prijscourant, uitgegeven in de week, waarin de inbreng plaats heeft.

50. In de akte van oprichting of op de bij artikel 64 aangegeven wijze aan den voet daarvan behoort vóór te komen:

1°. eene opgave van het bedrag van het geplaatste kapitaal en van het bedrag, dat bij of binnen een bepaalden termijn na de oprichting is of moet worden gestort;

2°. eene nauwkeurige omschrijving van de ingebrachte zaken, met vermelding van de daaraan toe te kennen verkoopwaarde, als:

a. onroerende zaken, binnen het Rijk gelegen of gevestigd;

b. schepen;

c. effecten, voorkomende op de prijscourant, bedoeld in artikel 23 der Successiewet;

d. effecten, niet op die prijscourant voorkomende;

e. schuldvorderingen, waarbij die, welke tot één bedrijf behooren, zonder nadere aanduiding en tezamen in één bedrag kunnen worden vermeld;

f. andere zaken;

3°. eene opgave van de schulden of verplichtingen, welke de vennootschap of vereeniging overneemt en het bedrag daarvan.

51. Indien aan de voorschriften van artikel 50 niet geheel is voldaan, wordt, behoudens bewijs van het tegendeel, aangenomen, dat het geheele geplaatste kapitaal is gestort.

Het bewijs van het tegendeel is slechts toegelaten, als tevens de ontbrekende of onvolledige opgaven of omschrijving bij eene door het bestuur der vennootschap of vereeniging schriftelijk in te dienen verklaring worden verstrekt of aangevuld.

52. Behoudens het bepaalde in artikel 4 moet binnen twee maanden na de oprichting van eene vennootschap of vereeniging, als in artikel 46 genoemd, hetzij de akte van oprichting, hetzij, zoo deze akte ontbreekt, eene

daarvoor in de plaats tredende verklaring ter registratie worden aangeboden.

De verklaring, welke voor de toepassing van deze wet wordt gelijkgesteld met de akte van oprichting, wordt door het bestuur der vennootschap of vereeniging opgemaakt en onderteekend.

53. Indien een besluit of eene oproeping of aanmaning, als in artikel 47 bedoeld, is genomen of heeft plaats gehad, moet binnen twee maanden daarna eene verklaring ter registratie worden aangeboden, welke het bedrag van de storting vermeldt.

Telkens wanneer zonder zoodanig besluit of zoodanige oproeping of aanmaning eene storting plaats heeft, als in artikel 47 bedoeld, moet binnen twee maanden daarna eene verklaring, het bedrag van de storting vermeldende, ter registratie worden aangeboden.

Deze verklaringen, welke door het bestuur der vennootschap of vereeniging worden opgemaakt en onderteekend, moeten voldoen aan de eischen bij artikel 50 onder 2 en 3 gesteld.

Het recht wordt op deze verklaringen geheven. Artikel 51 vindt daarbij toepassing.

54. Indien storting in eene vennootschap of vereeniging, als in artikel 46 genoemd, moet plaats hebben, hetzij binnen een bepaalden termijn na de oprichting, hetzij ingevolge een besluit, eene oproeping of aanmaning, als in artikel 47 bedoeld, en deze storting vervolgens geschiedt door inbreng van andere zaken dan geld, behoort binnen twee maanden daarna eene verklaring ter registratie te worden aanboden, welke dien inbreng vermeldt, benevens het bedrag der storting, welke daardoor geschiedt.

Op deze verklaring, welke door het bestuur der vennootschap of vereeniging wordt opgemaakt en onderteekend, en welke moet voldoen aan de eischen bij artikel 50 onder 2 en 3 gesteld, wordt het alsnog verschuldigde recht geheven.

De berekening van de termijnen, in dit artikel en in de artikelen 52 en 53 gesteld, geschiedt met inachtneming van het bepaalde in artikel 8.

§ 3. *Recht op openbare verkoopingen van roerende zaken.*

55 Ter zake van verkoopingen van roerende, lichamelijke of onlichamelijke zaken, welke in het openbaar bij opbod, afslag of inschrijving worden gehouden, of waarbij aan daartoe uitgenoodigde of tevoren met de verkooping in kennis gestelde personen gelegenheid wordt gegeven om te bieden, af te mijnen of in te schrijven, is verschuldigd een registratierecht van vijftig cent van elke honderd gulden over het gezamenlijk bedrag van de koopprijzen met de lasten.

Als bij de verkooping verkocht worden mede aangemerkt de zaken, welke na afloop alsnog aan een der bieders, afmijners of inschrijvers worden toegewezen.

Met eene verkooping wordt gelijkgesteld de verpachting of afstand van het genot van landerijen of bosschen, indien, behalve het recht om het daarop staand gewas te oogsten of het hout te vellen, het genot van den grond voor niet langer dan zes maanden is afgestaan.

56. Ten minste vier en twintig uur vóór elke verkooping, als bedoeld in artikel 55, moet daarvan door den verkooper of één der verkoopers schriftelijk aangifte worden gedaan ten kantore van registratie binnen welks kring de verkooping zal worden gehouden.

De aangifte moet vermelden den naam, de voornamen en de woonplaats van den verkooper, benevens dag en uur, waarop de verkooping zal aanvangen en de plaats, waar zij zal worden gehouden.

De aangifte wordt door den aangever onderteekend.

Indien verkocht wordt voor verschillende eigenaren, kan met de vermelding van één hunner worden volstaan.

Geene aangifte behoeft te geschieden van verkoopingen, welke gehouden worden voor openbare instellingen en van de in artikel 572 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bedoelde verkoopingen.

Onder „verkooper" wordt in dit artikel en in de artikelen 57, 81, 88 en 89 verstaan, zoowel hij die de verkooping houdt, als degene, die haar door anderen doet houden.

57. Binnen tien dagen na de verkooping moet eene daarvan opgemaakte akte of verklaring ter registratie worden aangeboden.

Die akte of verklaring moet vermelden: den naam, de voornamen en de woonplaats van den verkooper en, voor iedere kaveling afzonderlijk, de verkochte goederen met het bedrag van de bedongen prijzen en lasten. Zij moet door den verkooper of één der verkoopers worden onderteekend. Indien van de verkooping door een notaris eene akte wordt opgemaakt, behoeven de bepalingen van Hoofdstuk III der wet van 9 Juli 1842, *Staatsblad* n°. 20, zooals zij luidt na de daarin bij latere wetten gebrachte wijzigingen, ten aanzien van die akte niet te worden in acht genomen.

58. Met afwijking van artikel 10 moet de

aanbieding ter registratie steeds plaats hebben ten kantore in artikel 56 genoemd.

De berekening van de in de artikelen 56 en 57 gestelde termijnen geschiedt met inachtneming van het bepaalde in artikel 8.

59. De ambtenaren van de registratie en alle andere ambtenaren van 's Rijksbelastingen, alsmede de personen, aangewezen in artikel 8, nommers 1 tot 3, van het Wetboek van Strafvordering, hebben steeds toegang tot de plaatsen, waar eene verkooping als in artikel 55 bedoeld wordt gehouden, of redelijkerwijze kan vermoed worden te worden gehouden. Van hunne bevindingen maken zij zoo noodig procesverbaal op.

In geval van weigering van den toegang verschaffen zij zich dien zoo noodig met behulp van den sterken arm. Eene woning treden zij tegen den wil van den bewoner niet binnen dan in tegenwoordigheid van- of op schriftelijken bijzonderen of algemeenen last van den burgemeester of den kantonrechter, welken lastbrief zij gehouden zijn, desverlangd, te vertoonen. Van dit binnentreden maken zij een proces-verbaal op, dat binnen tweemaal vier en twintig uur aan dengene, wiens woning is binnengetreden, in afschrift wordt medegedeeld.

60. De bepalingen van de artikelen 55—59 zijn niet van toepassing op verkoopingen van roerende zaken van den Staat, noch op verkoopingen van roerende zaken, tot een onverdeelden boedel behoorende, welke uitsluitend onder de gerechtigden in dien boedel worden gehouden.

Voor verkoopingen van visch en van andere door Ons aan te wijzen voor bederf vatbare goederen, blijven de bepalingen van de artikelen 56—58 buiten toepassing, indien, volgens regelen door Ons te stellen, voldoende waarborg is gegeven, dat de verschuldigde rechten worden voldaan.

§ 4. *Vaste rechten.*

61. Akten, waarop evenredig recht niet verschuldigd is, zijn onderworpen aan één vast recht van een gulden vijftig cent voor iedere akte met uitzondering van de huiselijke papieren en verdere in het tweede lid van artikel 1 genoemde stukken, waarvoor dertig cent is verschuldigd.

Van onderhandsche akten en van in het buitenland opgemaakte akten wordt het recht van een gulden vijftig cent niet geheven, indien zij binnen drie maanden na hare dagteekening ter registratie worden aangeboden, tenzij blijkt, dat zij meer dan drie maanden voor hare aanbieding ter registratie zijn opgemaakt. De berekening van dezen termijn geschiedt overeenkomstig het bepaalde in artikel 8.

62. Voor eene inzage, als bedoeld in artikel 17, is verschuldigd vijftig cent; voor een afschrift of uittreksel eener registratie is verschuldigd vijftig cent voor elke bladzijde van dertig regels van vijftien lettergrepen, gemiddeld en eene gedeeltelijk beschreven bladzijde voor vol gerekend.

HOOFDSTUK III.

Algemeene bepalingen betreffende de heffing der rechten.

63. Het evenredig recht wordt geheven over reeksen van tien gulden opwaarts afgerond en bedraagt ten minste vijftig cent.

Het recht, verschuldigd op de akte van oprichting, genoemd in artikel 46, bedraagt niet minder dan duizend gulden in het geheel, indien voor drie vierde gedeelte of meer van het gestorte kapitaal onroerende zaken worden ingebracht.

64. Indien het bedrag der sommen of waarden, waarover het recht moet worden geheven, uit de akte niet blijkt, moet het aan den voet door partijen, of door den openbaren ambtenaar, die de akte opmaakte, bij onderteekende verklaring worden opgegeven.

Ontbreekt deze opgave, zoo treedt daarvoor eene begrooting van 's Rijks ambtenaar in de plaats, behoudens de bevoegdheid van partijen om deze begrooting door eene nadere, schriftelijk in te dienen opgave te verbeteren en het te veel betaalde terug te vorderen.

65. Behoudens het bij voorgaande artikelen bepaalde is het evenredig recht op eene akte verschuldigd overeenkomstig den werkelijken aard en inhoud der daarin vervatte rechtshandeling.

66. Indien de verkoopwaarde van binnen het Rijk gelegen of gevestigde onroerende zaken of van zaken in artikel 50 onder *b*, *d*, *e* en *f* genoemd hooger schijnt, dan zij in de akte of opgave is vermeld, of dan het daarin vermelde bedrag van den prijs en de lasten, is 's Rijks ambtenaar bevoegd eene waardeering van die verkoopwaarde door deskundigen te vorderen.

Dezelfde bevoegdheid bestaat in geval van ruiling, als de verkoopwaarde lager schijnt dan die in de akte of opgave vermeld.

Bij de bepaling van de verkoopwaarde komt in aanmerking de dag der opmaking van de akte, of, zoo deze is een onderhandsche akte, de dag, waarop zij is geregistreerd.

67. In het geval, bij het derde lid van artikel

31 bedoeld, kan de waardeering ook worden gevorderd ten aanzien van de vroegere overdrachten, welke geacht worden in de akte te zijn opgenomen.

68. De vordering tot waardeering wordt ingesteld tegen den verkrijger; in geval van ruiling echter tegen alle partijen bij de overeenkomst. Zij geschiedt bij exploit, houdende vermelding der som, waarop 's Rijks ambtenaar de zaak waardeert, het bedrag, dat voor recht en boete wordt verschuldigd geacht en dagvaarding voor den kantonrechter, ten einde zich omtrent de keuze van drie deskundigen te verstaan of bij gebreke daarvan dezen door den kantonrechter te hooren benoemen.

De dagvaarding geschiedt, indien de waardeering binnen het Rijk gelegen of gevestigde onroerende zaken betreft, voor den kantonrechter in wiens kanton het onroerend goed of een deel daarvan is gelegen; in alle andere gevallen voor den kantonrechter in wiens kanton de vennootschap of vereeniging is gevestigd.

69. De artikelen 224 tot 229, 230, tweede lid, 232 en 233 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn op de waardeering van toepassing.

De deskundigen maken van hunne verrichting een proces-verbaal op, vermeldende de door hen aan de zaak toegekende verkoopwaarden, zonder opgave van ieders persoonlijk gevoelen.

Indien twee deskundigen het eens zijn, wordt hunne schatting — indien zij alle verschillen, een derde gedeelte van het gezamenlijk bedrag, voor de verkoopwaarde gehouden.

70. Het recht tot vordering van eene waardeering vervalt met twee jaren na de registratie der akte of, wanneer de overdracht afhangt van de vervulling van eene opschortende voorwaarde, met twee jaren, nadat de vervulling van de voorwaarde uit eene geregistreerde akte is gebleken.

De termijn wordt tot vier jaren verlengd ten aanzien van de overdrachten, waarop artikel 31 toepasselijk is.

Indien overeenkomstig het laatste lid van artikel 51 of van artikel 64 eene nadere opgave tot aanvulling of tot verbetering wordt ingediend, gaat de termijn eerst in met den dag, waarop die indiening plaats heeft.

71. Indien het bedrag, waarover tevoren recht van overdracht is geheven, voor de toepassing van artikel 29 in de akte of opgave te hoog schijnt te zijn geschat, bestaat eveneens de bevoegdheid daarvan eene waardeering door deskundigen te vorderen.

Op deze waardeering vinden de artikelen 68—70 en 91 overeenkomstige toepassing.

72. Bij overdracht van onroerend goed worden, voor de waardeering volgens artikel 66, de daarop tijdens de registratie der akte van overdracht staande gebouwen en beplantingen, de daaraan verbonden of daarbij gebruikte werktuigen en gereedschappen, de in die gebouwen uitgeoefende handel of nering en het veen, de tichelklei, terpaarde en dergelijke, welke daarin aanwezig zijn, niettegenstaande strijdig beding, geacht in de overdracht begrepen te zijn, ten ware:

wat de gebouwen, beplantingen, werktuigen, gereedschappen en handel of nering betreft, deze binnen drie maanden na de registratie der akte van de zaak zijn afgescheiden, of binnen dien termijn aannemelijk wordt gemaakt, dat zij reeds vóór de overdracht aan een ander dan den vervreemder toebehoorden;

of wel, wat betreft het veen, de tichelklei, terpaarde en dergelijke binnen voormelden termijn nader wordt aannemelijk gemaakt, dat zij werkelijk niet onder de overdracht zijn begrepen.

73. Zoolang de akte niet is geregistreerd, kan daarin of overeenkomstig artikel 64 aan den voet daarvan de verkoopwaarde(n) worden opgegeven tot een hooger bedrag dan dat van den prijs en de lasten. Het recht van overdracht wordt dan over dit hooger bedrag geheven.

Ook na de registratie van de akte kan deze opgave, of eene opgave ter verbetering van eene verklaring omtrent de waarde, in de akte of aan den voet daarvan voorkomende, worden gedaan, mits zij vóór de instelling van de vordering schriftelijk wordt ingeleverd ten kantore, waar de akte is geregistreerd, en het alsnog verschuldigd recht gelijktijdig wordt betaald.

74. Akten, welke volgens haren inhoud aan evenredig recht zouden zijn onderworpen, worden, indien dit recht reeds wegens dezelfde handeling terecht is geheven, daarmede niet opnieuw belast.

Behoudens bewijs van het tegendeel wordt ondersteld, dat aan deze voorwaarde niet is voldaan, indien van de heffing niet blijkt uit de akte door vermelding van het bedrag, van het kantoor en van den dag van betaling.

75. Bij vervulling van eene ontbindende voorwaarde geschiedt teruggave van recht, mits de teruggave binnen twee jaren na de vervulling van de voorwaarde wordt gevraagd.

Overigens doen latere gebeurtenissen niet een recht op teruggave ontstaan.

76. Het recht moet worden voldaan bij de

aanbieding van de akte ter registratie en is invorderbaar van het oogenblik, waarop die aanbieding had behooren te geschieden.

Bij gebreke van voldoening van het door 's Rijks ambtenaar schuldig geacht bedrag weigert deze de registratie en wordt de aanbieding geacht niet te hebben plaats gehad.

77. Indien akten, niet opgemaakt door een notaris, in minuut, afschrift of uittreksel ten kantore van de hypotheken worden ingeleverd, voordat zij geregistreerd zijn, moet het door den bewaarder schuldig geachte evenredig recht van registratie tegelijkertijd worden gestort, bij gebreke waarvan hij het stuk weigert.

Vermeldt het afschrift of uittreksel niet kantoor en dagteekening der registratie, zoo wordt deze, behoudens bewijs van het tegendeel, geacht niet te hebben plaats gehad.

78. Het ingeleverde stuk wordt, indien het recht van registratie bij den bewaarder van de hypotheken is gestort, niet dan na registratie van de minuut, het afschrift of uittreksel aan den aanbieder teruggegeven.

De dag van de inlevering ten kantore der hypotheken wordt echter, waar noodig, voor de toepassing van de bepalingen dezer wet aangemerkt als de dag van registratie.

79. Voor de betaling van de rechten zijn aansprakelijk:

a. de notarissen en deurwaarders voor de rechten, verschuldigd op de door hen opgemaakte akten;

b. de griffiers voor de door hen opgemaakte akten van protest van handelspapier;

c. de notarissen voor de rechten, verschuldigd op de akten, welke zij volgens artikel 6 tegelijk met de door hen opgemaakte akten ter registratie moeten aanbieden.

80. De aansprakelijkheid onder *a* en *c* van het vorig artikel strekt zich niet verder uit dan tot het bedrag, dat volgens den inhoud der akte of opgave verschuldigd is dadelijk bij de registratie of op het oogenblik, waarop deze behoorde te zijn geschied en omvat niet de bedragen, waarvan de heffing bij de registratie van de akte mocht worden verzuimd.

81. Bovendien zijn aansprakelijk:

voor het recht van overdracht de verkrijgende partij;

voor het evenredig recht, verschuldigd ingevolge de artikelen 46—54, de vennootschap of vereeniging;

voor het evenredig recht, verschuldigd ingevolge artikel 55, de verkooper;

voor de vaste rechten alle bij de akte opgetreden partijen.

Voor het recht, dat ingevolge artikel 90 na de registratie tegelijk met boete wordt ingevorderd, zijn echter alle bij de akte opgetreden partijen mede aansprakelijk.

Voor de rechten, verschuldigd op akten, welke ingevolge artikel 6 tegelijk met eene akte van een notaris moeten worden geregistreerd, zijn de bij deze laatste akte opgetreden partijen mede aansprakelijk.

Voor het vast recht, verschuldigd op de akten, welke ter registratie worden aangeboden, zonder dat daartoe volgens deze wet de verplichting bestaat, zijn uitsluitend de aanbieders aansprakelijk en wel hoofdelijk.

82. De aansprakelijkheid van eene partij, bij het vorig artikel bepaald, rust voor vaste rechten en voor het recht, bedoeld in het tweede lid van dat artikel, hoofdelijk op ieder der tot die partij behoorende personen.

HOOFDSTUK IV.

Boeten en kosten.

83. Bij verzuim van tijdige aanbieding van eene akte ter registratie wordt verbeurd:

door een notaris eene boete gelijk aan het bedrag van het verschuldigde recht, doch ten minste van vijftig gulden;

door een griffier en door een deurwaarder eene boete van vijf en twintig gulden.

84. Voor iedere akte, welke niet op den dag der opmaking of niet overeenkomstig de voorschriften is ingeschreven in het in artikel 19 bedoelde register, voor iedere overtreding van het bepaalde in het laatste lid van artikel 22 en voor iedere noodeloos opengelaten tusschenruimte in dat register, ook als zij later is aangevuld of onbruikbaar gemaakt, verbeurt de ambtenaar eene boete van tien gulden.

85. Bij niet-voldoening aan het voorschrift van artikel 23 verbeurt de ambtenaar eene boete van tien gulden voor iedere ingegane week verzuim.

86. Bij verzuim van tijdige aanbieding ter registratie van eene akte, als bedoeld in artikel 44, verbeurt de verkrijger der onroerende zaken eene boete gelijk aan het tweevoud van het verschuldigde recht.

87. Bij niet-voldoening aan een der artikelen 52, 53 of 54 wordt het recht ingevorderd en verbeurt de vennootschap of vereeniging tevens eene boete gelijk aan het vijfvoud van het verschuldigde recht, doch ten minste van duizend gulden.

Voor de vaststelling van het bedrag van het verschuldigde recht wordt in dit geval, behoudens bewijs van het tegendeel, aangenomen, dat

het geheele geplaatste kapitaal is gestort. Het tweede lid van artikel 51 vindt hierbij overeenkomstige toepassing.

88. Indien aan het voorschrift van artikel 56 niet is voldaan, verbeurt de verkooper eene boete gelijk aan het vijfvoud van het verschuldigde recht, doch ten minste van honderd gulden.

89. Bij niet-voldoening aan het voorschrift van artikel 57 wordt het verschuldigde recht ingevorderd en verbeurt de verkooper eene boete gelijk aan het vijfvoud van dat recht, doch ten minste van tweehonderd gulden.

Deze boete is niet verschuldigd, indien van de verkooping door een notaris eene akte is opgemaakt, welke voldoet aan de eischen van artikel 57.

90. Indien door onjuistheid of onvolledigheid eene akte, zooals zij luidt of bij de daaronder gestelde opgave is aangevuld, of eene voor eene akte in de plaats tredende verklaring tot heffing van een geringer recht aanleiding geeft, dan inderdaad is verschuldigd, en dientengevolge eene latere bijvordering van recht plaats heeft, is door degenen, die voor de betaling van het recht aansprakelijk zijn, eene boete verbeurd gelijk aan het vijfvoud van het verschuldigde recht, doch ten minste van tweehonderd gulden.

91. Indien, in geval van waardeering, de overeenkomstig artikel 69 vastgestelde waarde met het in de akte of opgave vermelde bedrag der verkoopwaarde of van den prijs en de lasten tenminste een achtste van dit bedrag verschilt en dientengevolge meer recht verschuldigd blijkt, zijn zij, tegen wie de waardeering is ingesteld, eene boete verschuldigd gelijk aan het vijfvoud van het verschuldigde recht.

De kosten der waardeering komen in dat geval mede te hunnen laste, anders ten laste van den Staat.

In ieder geval wordt het recht ingevorderd, dat blijkt te weinig te zijn betaald.

Indien gebruik is gemaakt van de bevoegdheid, verleend bij artikel 73, zijn boete en kosten slechts verschuldigd, als de overeenkomstig artikel 69 vastgestelde waarde met het bedrag der opgave overeenkomstig artikel 73 ten minste een achtste van dit bedrag verschilt.

92. Indien meerdere personen tezamen eene boete hebben verbeurd, zijn zij allen daarvoor hoofdelijk aansprakelijk. Gelijke hoofdelijke aansprakelijkheid bestaat voor de kosten der waardeering in de artikelen 66 en 71 omschreven.

93. De vordering van boete vervalt met den dood van hem, door wien zij is verschuldigd.

HOOFDSTUK V.

Geschillen, rechtsvorderingen en kwijtscheldingen.

94. De beslissing van alle geschillen over invordering en terugvordering van rechten en boeten alsmede over de waardeering, bij de artikelen 66 en 71 omschreven, is den burgerlijken rechter opgedragen.

95. De vervolging tot betaling van rechten en boeten, krachtens deze wet verschuldigd, wordt ingesteld bij een door 's Rijks ambtenaar uitgevaardigd dwangschrift.

Het dwangschrift wordt beteekend en ten uitvoer gelegd op de wijze, bij het Tweede Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voor de tenuitvoerlegging van vonnissen en authentieke akten bepaald.

96. De tenuitvoerlegging van het dwangschrift kan slechts worden geschorst door een verzet, beteekend aan den ambtenaar, door wien het dwangschrift is uitgevaardigd.

Het exploit van verzet houdt in dagvaarding van den ambtenaar als vertegenwoordigende den Staat voor de rechtbank van het arrondissement, waarin het kantoor van den ambtenaar is gevestigd.

Na de dagvaarding wordt 's Rijks ambtenaar als eischer, de dagvaardende partij als gedaagde beschouwd.

97. Terugvordering van betaalde rechten en boeten heeft plaats bij dagvaarding van den ontvanger, te wiens kantore de betaling is geschied, voor de rechtbank van het arrondissement, waarin dat kantoor is gevestigd.

98. De vorderingen tot betaling of teruggave van rechten en boeten verjaren door een tijdsverloop van twee jaren, uitgezonderd de vordering in artikel 90 bedoeld, voor welker verjaring een tijdsverloop van dertig jaren wordt vereischt.

Is eene vordering tot betaling afhankelijk van eene voorwaarde, zoo vangt de verjaringstermijn eerst aan op den dag, waarop de vervulling van de voorwaarde uit eene geregistreerde akte is gebleken.

99. Wij behouden Ons voor:

in bijzondere gevallen kwijtschelding, vermindering of teruggave te verleenen van recht en boeten;

den Raad van State gehoord, in het algemeen belang vrijstelling van recht te verleenen voor bepaalde soorten van niet aan eenparig recht onderworpen akten.

De rechten, waarvan kwijtschelding of teruggave heeft plaats gehad, worden voor de heffing van later verschuldigd wordende rechten ge-

acht nimmer geheven of verschuldigd te zijn geweest.

HOOFDSTUK VI.

Vrijstellingen.

100. Van de formaliteit der registratie zijn vrijgesteld :

a. de Koninklijke besluiten, de besluiten en andere akten, uitgaande van de Departementen van Algemeen Bestuur, en voorts alle akten van openbare ambtenaren, colleges en instellingen — daaronder begrepen de akten van rechterlijke colleges en van kantongerechten — behalve de akten in artikel 3 genoemd, de akten houdende overdracht van onroerende zaken, en andere akten, waarop evenredig recht verschuldigd is ;

b. alle akten in strafzaken opgemaakt ;

c. handelspapier, handelscedulen — beide met de daarop voorkomende aanteekeningen of verklaringen — ; effecten, talons en coupons ;

d. testamenten, akten van inbewaargeving of superscriptie van uitersten wil en andere akten, uitsluitend beschikkingen ter zake des doods inhoudende, alle voor zoover de beschikkingen niet meer van kracht zijn op het oogenblik van het overlijden of der verklaring van vermoedelijk overlijden.

101. Van het recht van registratie zijn vrijgesteld :

a. de akten, waarop ingevolge artikel 31 het recht van overdracht niet wordt geheven ;

b. de akten van overdracht van onroerende zaken aan gemeenten en aan de in artikel 30 der Woningwet genoemde vereenigingen, vennootschappen en stichtingen, indien de overdracht geschiedt in het belang der volkshuisvesting ;

c. de akten, waarbij onroerende zaken door den Staat worden verkregen of vervreemd ;

d. de akten, waarop het vast recht verschuldigd zou zijn, door notarissen ingevolge het tweede lid van artikel 6 der wet van 9 Juli 1842, *Staatsblad* n°. 20, voor onvermogenden kosteloos opgemaakt, mits de door den voorzitter der rechtbank verstrekte last tot kostelooze opmaking behoorlijk in de akte is vermeld ;

e. de akten, door deurwaarders ingevolge wettelijk voorschrift kosteloos opgemaakt ;

f. de akten, door deurwaarders in rechtsgedingen opgemaakt, van de zijde van hem, aan wien toelating is verleend om kosteloos te procedeeren, de akten tot uitvoering van het vonnis daaronder begrepen, mits de toelating in de akte behoorlijk is vermeld ;

g. de akten, door deurwaarders ingevolge de bij artikel 872, tweede lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bedoelde vergunning kosteloos opgemaakt, mits die vergunning in de akte behoorlijk is vermeld ;

h. de akten, door deurwaarders en griffiers voor onvermogenden opgemaakt, mits het onvermogen blijkt uit eene bijgevoegde verklaring van het hoofd van het bestuur der woonplaats van partijen ;

i. de akten, ter uitvoering van de Faillissementswet opgemaakt, waarop het vast recht verschuldigd zou zijn ;

j. de akten van deurwaarders, waarvan ingevolge het tractaat van 17 Juli 1905, betreffende de burgerlijke rechtsvordering, goedgekeurd bij de wet van 15 Juli 1907, *Staatsblad* n°. 197, en door Ons bekrachtigd blijkens proces-verbaal van 24 April 1909, *Staatsblad* n°. 120, de kosten niet worden terugbetaald ;

k. de akten, waarbij gronden, voor welke wegens ontginning, droogmaking of indijking de regeling of nieuwe regeling van de belastbare opbrengst is uitgesteld, voor de eerste maal worden overgedragen binnen een termijn van dertig jaren, aanvangende met het jaar, waarop de grond voor het eerst vruchten heeft opgeleverd of tot bosch, erf of lustplaats is aangelegd ;

l. de akten van deurwaarders in rechtsgedingen, ingesteld op grond van de wet van 10 Mei 1886, *Staatsblad* n°. 140, houdende bepalingen ter bevordering van de verdeeling van markgronden ;

m. testamenten, akten van inbewaargeving, superscriptie, terugneming en herroeping van uitersten wil en andere akten, uitsluitend beschikkingen ter zake des doods inhoudende ;

n. de akten, waarbij schenkingen of andere voor de heffing der rechten van schenking en van overgang daarmede gelijkgestelde handelingen worden geconstateerd. Voor zoover echter aan de schenking of andere handeling lasten en verplichtingen zijn verbonden, welke voor aftrek bij de berekening van het recht van schenking in aanmerking komen, wordt over het bedrag daarvan eventueel het recht van overdracht geheven ;

o. de akten van oprichting van naamlooze vennootschappen met een ten algemeenen nutte strekkend doel, indien volgens de statuten uitsluitend publiekrechtelijke lichamen houders der aandeelen kunnen zijn, benevens de akten, waaruit ten aanzien van deze vennootschappen blijkt van latere storting van kapitaal ;

p. de akten, waarbij gebouwde eigendommen voor de eerste maal na de stichting der gebouwen worden overgedragen, indien de akte van overdracht ter registratie wordt aangeboden uiterlijk binnen het jaar, volgende op dat, waar-

in die eigendommen, als gebouwd, in de grondbelasting zijn aangeslagen.

Eene akte, waarop eene der bij dit artikel bepaalde vrijstellingen van toepassing is, blijft geheel van het vaste recht van registratie vrijgesteld, al bevat zij bovendien ook andere beschikkingen, waarop dit recht verschuldigd zou zijn. Bevat zij echter bovendien aan evenredig recht onderworpen beschikkingen, dan is dit evenredig recht verschuldigd.

102. Indien akten, welke van de formaliteit van registratie zijn vrijgesteld, ter registratie worden aangeboden, wordt daarop het vast recht geheven.

Hetzelfde geldt voor afschriften en uittreksels van akten, voor zoover althans niet de registratie daarvan, overeenkomstig artikel 2, voor die van het oorspronkelijk stuk in de plaats treedt, in welk laatste geval het recht wordt geheven, dat op het oorspronkelijk stuk is verschuldigd.

HOOFDSTUK VII.

Overgangs- en slotbepalingen

103. Met de inwerkingtreding van deze wet zijn afgeschaft alle in vroegere wetten, verordeningen en besluiten voorkomende bepalingen, welke op een der onderwerpen, in deze wet behandeld, of op de rechten van in- en overschrijving betrekking hebben, alsmede de wet van 22 Pluviôse an VII, *Bulletin der Lois* nº. 258, en de wetten, decreten en besluiten, waarbij de bevoegdheid van verschillende ambtenaren tot het houden van openbare verkoopingen van roerende goederen is geregeld. Artikel 8 der wet van 7 April 1869, *Staatsblad* nº. 57, blijft van kracht.

Tot nadere voorziening zijn echter uitsluitend notarissen en deurwaarders bij de rechterlijke colleges en kantongerechten bevoegd tot het houden van openbare verkoopingen bij opbod van roerende lichamelijke zaken met uitzondering van goederen, behoorende aan- of beheerd door den Staat, provinciën, gemeenten of waterschappen.

De bepaling van het vorig lid is niet van toepassing op verkoopingen, welke gedurende ten minste zes weken van het jaar ten minste eenmaal per week in hetzelfde gebouw of op hetzelfde terrein plaats hebben en waarbij uitsluitend voortbrengselen van een zelfden tak van bedrijf worden verkocht.

Hij, die eene verkooping, als in het tweede lid bedoeld en niet vallende onder het vorig lid houdt of doet houden, zonder tusschenkomst van een daartoe bevoegd ambtenaar, verbeurt eene boete gelijk aan tien ten honderd van de opbrengst der verkooping, doch ten minste van honderd gulden.

104. De bepalingen dezer wet zijn van toepassing op alle akten, welke op of na den dag van hare inwerkingtreding worden of behooren te worden aangeboden ter registratie met uitzondering van de zoodanige, welke reeds vóór dat tijdstip zekerheid van dagteekening hebben gekregen en volgens de vroegere wetsbepalingen binnen een zekeren termijn na de opmaking ter registratie moeten worden aangeboden.

105. Te rekenen van den dag van inwerkingtreding dezer wet wordt het recht van inschrijving niet meer geheven.

106. De uitzondering onder letter *a* in artikel 35 is niet van toepassing, indien wegens den inbreng in de daarbedoelde vereenigingen of maat- of vennootschappen noch artikel 33, noch de artikelen 46—54 dezer wet, noch artikel 1 der wet van 23 Juli 1908, *Staatsblad* nº. 239, zijn toegepast.

107. Artikel 43 is ten aanzien van beklemrecht en eeuwigdurend erfpachtsrecht slechts van toepassing, indien wegens de verkrijging van het beklemrecht of erfpachtsrecht door den meier of erfpachter krachtens artikel 42 dezer wet of krachtens vroegere wetsbepalingen een veelvoud van de beklemhuur of van den canon met het recht van overdracht is belast geworden.

108. Ten aanzien van vennootschappen of vereenigingen, als in artikel 46 bedoeld, voor welke het eerste lid van dat artikel ingevolge de bepaling van artikel 104 buiten toepassing blijft, vinden het tweede lid van artikel 46 en de artikelen 47—54 toepassing, voor zooveel betreft storting ingevolge eene deelneming in het kapitaal, welke plaats heeft op of na den dag van inwerkingtreding van deze wet.

109. Ten aanzien van waardeeringen en rechtsgedingen, aangevangen overeenkomstig de vroegere wetsbepalingen, blijven deze van toepassing.

110. Zoolang de wet op het Testamentenregister niet drie maanden in werking is, zijn de notarissen, in afwijking van het bepaalde bij artikel 23, gehouden het daarbij bedoelde register in de maanden Januari, April, Juli en October telkens vóór den tienden der maand ter naziening in te leveren aan het bij dat artikel genoemd kantoor.

De in het tweede lid van artikel 8 voorkomende bepaling is hier, voor zoover mogelijk, van toepassing.

Bij niet-voldoening aan de in het eerste lid opgelegde verplichting is de bepaling van artikel 85 van toepassing.

111. Deze wet zal kunnen worden aangehaald als: „Registratiewet 1917". Zij treedt in werking op een nader door Ons te bepalen dag.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 22sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 4 *April* 1917.)

—

22 *Maart* 1917. WET, tot heffing van recht van zegel. S. 244.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, no. 212, 1—7; 1916/17, no. 70, 1—16.

Hand. id. 1916/17, *bladz.* 879, 880, 888, 900—911, 914—932, 1010.

Hand. 1e *Kamer* 1916/17, *bladz.* 170, 250, 251, 263—265, 315—321.

WIJ WILHELMINA, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het tot aanvulling der Rijksmiddelen noodig is, de belasting, welke onder den naam van recht van zegel geheven wordt, nader te regelen en andere bepalingen vast te stellen ter verzekering van de heffing dier belasting;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Art. **1.** Onder den naam van zegelrecht wordt eene belasting geheven van de in deze wet genoemde stukken, overeenkomstig de daarbij gestelde regelen.

2. De belasting wordt voldaan:

door gebruik van gezegeld papier of van plakzegels van wege het Rijk uitgegeven;

door gebruik van buitengewoon gezegeld papier, of

door betaling van het verschuldigde recht aan 's Rijks ambtenaar,

een en ander volgens de regelen bij deze wet gesteld.

Deze wet verstaat:

onder het Rijk, het Rijk in Europa;

onder papier, tevens perkament en iedere andere stof, waarop de aan zegelrecht onderworpen stukken zijn gesteld;

onder buitengewoon gezegeld papier, papier, dat op verzoek van belanghebbenden van Rijkswege gestempeld is;

onder 's Rijks ambtenaar, de ontvanger van de registratie of van het zegel met de ontvangst van zegelrechten belast.

3. Het papier van wege het Rijk uitgegeven zal, behalve van een of meer bijzondere merkteekens, voorzien zijn van een afdruk van den zegelstempel aan de bovenzijde.

De afdruk van den zegelstempel en de plakzegels wijzen het bedrag van het zegelrecht aan.

De bijzondere merkteekens, de afmetingen van het papier, voor zoover deze niet bij artikel 27 zijn vastgesteld, de vorm der plakzegels en die der stempels, welke voor de zegeling van papier worden gebruikt, worden door Ons bepaald.

4. Het is een ieder, die niet door of van wege het Departement van Financiën daartoe aangesteld of gemachtigd is, verboden gezegeld papier of plakzegels te verkoopen of uit te geven.

Voor iedere overtreding van dit artikel wordt eene boete van honderd gulden verbeurd.

5. Alle stukken, gesteld op gezegeld papier van wege het Rijk uitgegeven, moeten zijn aangevangen aan den voorkant, naast of onmiddellijk onder den afdruk van den zegelstempel en regelmatig vervolgd worden.

De afdruk van den zegelstempel mag zoo min op de vóór als op de keerzijde door letters of cijfers bedekt, noch op eenige wijze onkenbaar gemaakt of beschadigd worden.

De plakzegels mogen op geenerlei wijze onkenbaar gemaakt of beschadigd worden en moeten worden gebruikt op de wijze door Ons te bepalen.

Indien in strijd met een dezer voorschriften is gehandeld, wordt het stuk als ongezegeld beschouwd.

6. Indien een stuk, onderworpen aan eenig ander zegelrecht dan dat naar de oppervlakte van het papier, te omvangrijk is om in zijn geheel op het in gebruik genomen gezegeld papier te worden gesteld, kan voor het overblijvende gedeelte ongezegeld papier gebezigd worden, mits het recht, voor het geheele stuk verschuldigd, is voldaan.

7. De wijze waarop 's Rijks ambtenaar doet blijken van de voldoening der zegelrechten van de stukken, die hem ter zegeling worden aangeboden, wordt door Ons bepaald.

De Staat is aansprakelijk voor de schade, welke ontstaat door het teloorgaan of de verminking van een stuk, terwijl dit zich aan een kantoor van registratie of van het zegel bevindt.

8. Door notarissen mag voor hunne aan zegelrecht onderworpen akten alleen gebruikt worden perkament of het van wege het Rijk uitgegeven papier.

Het plakzegel mag alleen gebruikt worden voor de stukken, waarvoor zulks uitdrukkelijk is bepaald.

Bij overtreding wordt het stuk als ongezegeld beschouwd.

9. Er bestaat geen overtreding, indien eenig stuk niet op het daarvoor bestemde, maar op een ander van wege het Rijk uitgegeven gezegeld papier is gesteld, indien de belasting ten volle is voldaan.

10. Wegens één stuk is slechts één zegelrecht verschuldigd, behoudens het bepaalde in de artikelen 35, 56 en 75.

Het recht wordt bepaald door de hoogst belaste beschikking of verklaring.

Behoudens de in deze wet vermelde uitzonderingen, is elk afzonderlijk stuk aan een afzonderlijk zegelrecht onderworpen en kan een gezegeld of van plakzegel voorzien papier, dat reeds voor een stuk is gebruikt, niet voor een ander aan zegelrecht onderworpen stuk worden gebezigd, zelfs al ware het eerste doorgehaald of op eenige andere wijze vernietigd.

Ingeval van overtreding wordt hetgeen na het eerste stuk op het gezegeld of van plakzegel voorzien papier voorkomt beschouwd als op ongezegeld papier te zijn gesteld.

11. Behoudens de uitzonderingen bij deze wet gemaakt, zijn de verschillende exemplaren van een stuk alle aan hetzelfde zegelrecht onderworpen.

Afschriften en uittreksels van onderhandsche stukken, door een of meer der partijen onderteekend, zijn aan hetzelfde zegelrecht onderworpen als de oorspronkelijke stukken.

Afschriften en uittreksels, door ambtenaren als zoodanig opgemaakt en onderteekend, worden, voor de toepassing dezer wet, met akten van die ambtenaren gelijkgesteld.

Afschriften en uittreksels, uitsluitend ter voldoening aan administratieve voorschriften van openbare besturen en instellingen vervaardigd, zijn vrij van zegelrecht.

12. Alle hier te lande wonende personen, die eenig aan zegelrecht onderworpen stuk opmaken of afgeven, of op zoodanig stuk hun handteekening stellen, worden geacht het stuk hier te lande te hebben opgemaakt of afgegeven, of daarop hier te lande hunne handteekening te hebben gesteld, zoolang het tegendeel niet aannemelijk is gemaakt. De vermelding op het stuk, dat deze handelingen in het buitenland plaats hadden, is daartoe niet voldoende.

13. Voor de toepassing dezer wet worden stukken, welke voorzien zijn van een paraaf, het facsimilé van een handteekening of paraaf, of den afdruk van een naam- of paraafstempel, als onderteekende stukken beschouwd.

14. Iedere vermelding in of op eenig niet behoorlijk gezegeld stuk, waarbij de onderteekenaar of de uitgever van dat stuk zich verbindt het door een behoorlijk gezegeld te vervangen en iedere aanduiding, vermelding of overeenkomst, welke ten doel heeft eene overtreding van deze wet aan de kennisneming van 's Rijks ambtenaar te onttrekken, alsmede iedere overeenkomst, welke de niet-vervulling van eenige bij deze wet opgelegde verplichting of de verkorting van eenige bij deze wet toegekende bevoegdheid ten doel heeft, is nietig.

15. Het is aan rechters, scheidsmannen, departementen van algemeen bestuur, besturen van provinciën, gemeenten, waterschappen en andere door het openbaar gezag ingestelde zedelijke lichamen en instellingen, en aan daartoe behoorende ambtenaren verboden bij hunne beslissing of beschikking rekening te houden met den inhoud van eenig stuk dat, hoewel aan zegelrecht onderworpen, ongezegeld of niet voldoende gezegeld te hunner kennis wordt gebracht.

Voor iedere overtreding is verbeurd eene boete van honderd gulden. De overtreders zijn bovendien gehouden tot betaling van de rechten, verschuldigd wegens de stukken, waarvan het recht niet is voldaan, behoudens verhaal op wien het behoort.

De bepaling van het eerste lid is niet toepasselijk op de stukken overgelegd :

1°. ingevolge artikel 147 — of, als bescheiden tot staving der rekening, ingevolge de artikelen 775, 777 en 787 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ;

2°. als stukken van vergelijking in geschillen over de echtheid of onechtheid van geschriften ;

3°. als bescheiden tot staving van de eigen aangifte van faillissement en van het verzoek tot bekoming van surséance van betaling, bedoeld bij de artikelen 1 en 213 van de Faillissementswet ;

4°. in strafzaken.

Indien zich onder de hiervoor uitgezonderde en ter griffie overgelegde stukken niet behoorlijk gezegelde bevinden, is de griffier verplicht die stukken vóór de teruggave ter hand te stellen aan 's Rijks ambtenaar ter constateering van de begane overtredingen.

Wordt door den griffier niet tijdig aan deze verplichting voldaan, dan verbeurt hij eene boete van honderd gulden.

16. Indien in eene notarieele akte een aan zegelrecht onderworpen stuk (uitgezonderd

authentieke akten, afschriften en uittreksels daarvan, akten, welke overeenkomstig artikel 6 der Registratiewet 1917 worden overgelegd en effecten) wordt vermeld en indien een zoodanig stuk, met of zonder aanhechting, als bijlage van eene notarieele akte wordt bewaard, is de notaris verplicht in die akte op te geven :

a. indien het stuk ongeregistreerd is, het bedrag van het zegelrecht voor het vermelde of bijgevoegde stuk betaald ;

b. indien het stuk geregistreerd is, kantoor en dagteekening der registratie.

Als volgens die opgave het vermelde of bijgevoegde stuk niet van behoorlijk zegel volgens de wet is voorzien, zal de notaris verplicht zijn dit stuk, bij de aanbieding ter registratie van de notarieele akte, gelijktijdig ter zegeling over te leggen.

Deze verplichtingen vervallen echter, indien het bedoelde stuk zich niet in de macht bevindt van hen, die partij zijn bij de notarieele akte, en zij dit in deze akte verklaren.

De bepalingen van dit artikel zijn niet van toepassing op het in bewaring nemen van olographische en geheime testamenten, benevens de omslagen daarvan en op de vermelding van stukken in akten van boedelbeschrijving en in processenverbaal van vergadering, van verzending, van uitloting of van vernietiging van stukken.

Voor iedere overtreding van dit artikel wordt eene boete van vijftig gulden verbeurd.

17. Het is aan rechters en andere ambtenaren verboden om een register, aan zegelrecht onderworpen, te kantteekenen of te waarmerken, indien niet alle bladen van het register gezegeld zijn.

Het is aan ambtenaren verboden handteekeningen te legaliseeren op aan zegelrecht onderworpen stukken, voordat het zegelrecht daarvan overeenkomstig de wet is voldaan.

Voor iedere overtreding van dit artikel wordt eene boete van vijfentwintig gulden verbeurd.

18. Alle personen, die in eenige openbare betrekking registers, akten of stukken houden of in bewaring hebben, zijn verplicht om daarvan, zonder verplaatsing, inzage te geven aan de ambtenaren van de registratie of van het zegel, of aan zoodanige andere ambtenaren, die van eenen door Onzen Minister van Financiën afgegeven schriftelijken last voorzien zijn, zoo dikwerf die ambtenaren zulks vorderen en te gedoogen, dat deze daarvan afschriften of uittreksels nemen.

Gelijke verplichting rust op kooplieden ten aanzien van de door hen aangehouden boeken en registers en van de aan zegelrecht onderworpen akten en stukken, welke zij onder zich hebben.

Er behoeft echter geen inzage verleend te worden :

1°. van akten van uitersten wil voor notarissen verleden, of bij hen in bewaring gegeven, zoolang de beschikkers in leven zijn en van akten van inbewaargeving, superscriptie, herroeping en terugneming van uitersten wil, gedurende het leven van hen, te wier verzoeke die akten zijn opgemaakt ;

2°. van den inhoud van pakketten verzegeld in bewaring gegeven.

Geen inzage kan gevorderd worden :

1°. op Zondag en de daarmede in het tweede lid van artikel 154 van het Wetboek van Koophandel gelijkgestelde dagen ;

2°. op andere dagen vóór 9 uur des voormiddags en na 4 uur des namiddags.

Wegens iedere door de in het eerste lid genoemde ambtenaren bij proces-verbaal geconstateerde weigering of belemmering van inzage is eene boete verschuldigd van vijftig gulden.

Hij die geen gelegenheid geeft inzage te nemen wordt geacht de inzage te weigeren.

Wordt aan de in het eerste lid bedoelde ambtenaren de toegang geweigerd, dan verschaffen zij zich dien desnoods met behulp van den sterken arm.

Zijn de plaatsen, waar de stukken, waarvan inzage gegeven moet worden, zich bevinden of redelijkerwijze vermoed worden zich te bevinden, tevens woningen of alleen door eene woning toegankelijk, dan treden de ambtenaren die plaatsen niet binnen dan op vertoon van een schriftelijken bijzonderen last van den burgemeester of van den kantonrechter. Van het binnentreden wordt door den ambtenaar proces-verbaal opgemaakt ; een afschrift hiervan wordt binnen tweemaal vier en twintig uren uitgereikt aan dengene, in wiens woning is binnen getreden.

19. Het is verboden aan griffiers van rechterlijke collegiën en kantongerechten om een aan zegelrecht onderworpen stuk in de ter griffie gehouden wordende registers over te schrijven, en aan ambtenaren der registratie om zoodanig stuk te registreeren, vóórdat het zegelrecht daarvan overeenkomstig de wet voldaan is.

Laatstgenoemde ambtenaren mogen akten van protest van handelspapier niet registreeren, zonder zich het geprotesteerde stuk te doen vertoonen.

De bewaarders van de hypotheken, het kadaster en de scheepsbewijzen zijn verplicht

de stukken, waarvan het zegelrecht niet overeenkomstig de wet is voldaan en welke hun ter inschrijving of overschrijving, of tot het stellen van aanteekeningen worden aangeboden, na verrichting dier formaliteiten, terug te houden voor de invordering van de wegens die stukken verschuldigde rechten en boeten.

Voor iedere overtreding van dit artikel wordt eene boete van vijfentwintig gulden verbeurd.

20. Behoudens hetgeen hierna omtrent sommige stukken is bepaald, zal elke houder van eenig zegelplichtig stuk, dat niet of niet behoorlijk gezegeld is, dit tegen voldoening van het verschuldigde recht door 's Rijks ambtenaar kunnen doen zegelen, mits hij tegelijkertijd de boete voldoet, wegens het stuk verschuldigd of dit in handen van gemelden ambtenaar late voor het constateeren der overtreding.

21. Het is aan 's Rijks ambtenaar verboden om eenig ten onrechte niet of niet behoorlijk gezegeld stuk van zegel te voorzien, zonder de overtreding bij proces-verbaal te constateeren, indien de boete niet gelijktijdig wordt voldaan.

Voor iedere overtreding van dit artikel wordt eene boete van vijfentwintig gulden verbeurd.

22. Voor stukken, buitenslands opgemaakt, moet, behoudens het hierna omtrent sommige stukken bepaalde, het zegelrecht aan 's Rijks ambtenaar worden voldaan, vóórdat daarvan gebruik gemaakt wordt op een der wijzen bij de artikelen 15 of 16 vermeld of vóórdat daar mede gehandeld wordt overeenkomstig het eerste lid van artikel 19.

Het zegelrecht van stukken, buitenslands opgemaakt, welke aan de bewaarders van de hypotheken, het kadaster en de scheepsbewijzen ter inschrijving of overschrijving, of tot het stellen van aanteekeningen worden aangeboden, wordt, zoo dit recht niet vóóraf is voldaan, na verrichting dier formaliteiten ingevorderd.

Stukken, voor welke in de Overzeesche bezittingen van het Rijk het aldaar verschuldigde zegelrecht is voldaan, zijn hier te lande niet aan zegelrecht onderworpen.

HOOFDSTUK II.

Van het zegelrecht naar de oppervlakte van het papier.

23. Aan een zegelrecht naar de oppervlakte van het papier zijn, behoudens na te melden uitzonderingen, onderworpen:

1°. de aan belanghebbenden uitgereikt wordende minuten, afschriften of uittreksels van Koninklijke besluiten en van akten van de beide Kamers der Staten-Generaal, waarbij een benoeming plaats heeft, een verhooging van bezoldiging wordt gegeven, of een gunst verleend wordt;

2°. de aan belanghebbenden uitgereikt wordende minuten, afschriften of uittreksels van beschikkingen van collegiën, commissiën en ambtenaren, behoorende tot het bestuur van den Staat, van provinciën, gemeenten, waterschappen en andere door het openbaar gezag ingestelde zedelijke lichamen en instellingen, waarbij een benoeming plaats heeft, een verhooging van bezoldiging wordt gegeven, of een gunst verleend wordt;

3°. de verzoekschriften — zelfs in den vorm van brieven — tot het bekomen van de hiervoor bedoelde beschikkingen;

4°. afschriften van- en uittreksels uit akten van den burgerlijken stand;

5°. de dagregisters en registers van in- en overschrijving aan de kantoren van de hypotheken, het kadaster en de scheepsbewijzen;

6°. de staten van hypothecaire inschrijvingen, verklaringen dat inschrijvingen zijn doorgehaald, getuigschriften van onbezwaardheid en andere verklaringen door de bewaarders van de hypotheken, het kadaster en de scheepsbewijzen afgegeven anders dan in 's Rijks belang;

7°. akten van notarissen, met uitzondering van de in artikel 56 bedoelde;

8°. akten van griffiers van rechterlijke collegiën en kantongerechten betreffende handelingen, waartoe zij gelijkelijk met notarissen en deurwaarders bevoegd zijn en akten en exploiten van deurwaarders, voor zoover zij betrekking hebben op het privaatrecht;

9°. borderellen van inschrijving in de registers der hypotheken en scheepsbewijzen;

10°. bestekken, voorwaarden, kaarten en teekeningen, voor zoover zij bestemd zijn om met de akten, welke de overeenkomst constateeren, waarop zij betrekking hebben, den titel dier overeenkomst uit te maken;

11°. verklaringen, opgemaakt naar aanleiding van artikel 297 van het Wetboek van Koophandel, ten behoeve van een hypothecairen schuldeischer ook als de verzekeraar zich daarbij verbindt den hypotheekhouder schade wegens brand aan het verzekerde te vergoeden, waarvoor door den verzekerde zelf geene vergoeding kan worden gevorderd, mits tot geen hooger bedrag dan dat der oorspronkelijke verzekering en mits voor zulk eene verklaring behalve het verschuldigde zegelrecht niet

meer dan eenmaal vijftig cent aan den verzekeraar wordt betaald;

12°. alle andere niet elders in deze wet genoemde stukken, opgemaakt tot bewijs van privaatrechtelijke overeenkomsten, handelingen, verbintenissen en verklaringen.

24. Het zegelrecht naar de oppervlakte van het papier bedraagt dertig cent voor elk papier, waarvan de oppervlakte niet grooter is dan 425 cM².;

vijftig cent voor elk papier met eene oppervlakte boven de 425 tot en met 644 cM².;

een gulden voor elk papier met eene oppervlakte boven de 644 tot en met 1288 cM²., en

voor elk papier, waarvan de oppervlakte grooter is dan 1288 cM²., vijftig cent voor iedere reeks van 644 cM²., gedeelten eener reeks voor eene geheele gerekend.

25. Het zegelrecht naar de oppervlakte van het papier, verschuldigd van hier te lande op te maken stukken, wordt, behoudens het bepaalde in artikel in 8, voldaan door de stukken te stellen op gezegeld papier vanwege het Rijk uitgegeven of op buitengewoon gezegeld papier.

Voor buitenslands opgemaakte stukken wordt het zegelrecht voldaan bij de aanbieding ter zegeling aan 's Rijks ambtenaar.

26. In afwijking van het voorschrift, vervat in het eerste lid van het vorige artikel, wordt bepaald:

a. dat het zegelrecht van olographische en van geheime testamenten en van de daarop gestelde aanteekeningen en akten, zoomede dat van beschikkingen, als bedoeld in artikel 982 van het Burgerlijk Wetboek, eerst voldaan behoeft te worden, wanneer die stukken geregistreerd worden of daarvan op eenigerlei wijze gebruik wordt gemaakt, welke voldoening geschiedt door die stukken ter zegeling aan te bieden aan 's Rijks ambtenaar;

b. dat het zegelrecht van de in artikel 23, onder 10°, bedoelde bestekken, voorwaarden, kaarten en teekeningen eerst voldaan behoeft te worden, wanneer die stukken de daarbedoelde bestemming krijgen, welke voldoening eveneens geschiedt door die stukken ter zegeling aan te bieden aan 's Rijks ambtenaar.

27. Het papier, dat naar de oppervlakte gezegeld vanwege het Rijk wordt uitgegeven, is van de volgende soorten:

BENAMING.	Hoogte centimeter.	Breedte centimeter.	Oppervlakte vierkante centimeter.	Prijs.
1. Groot register papier	45.20	57.00	2576	f 2.—
2. Klein register papier	38.57	50.10	1932	„ 1.50
3. Gewoon papier	32.20	40.00	1288	„ 1.—
4. Half vel gewoon papier	32.20	20.00	644	„ 0.50
5. Klein papier	25.00	17.00	425	„ 30

28. Behoudens de vrijstellingen, moet van een zegel van niet minder dan een gulden voorzien zijn het papier, dat gebruikt wordt voor:

a. de stukken in artikel 23 onder 1°, 2°, 4°, 5° en 6° genoemd;

b. de akten door notarissen opgemaakt, met uitzondering van die, welke door hen in originali worden uitgereikt;

c. de aan zegelrecht onderworpen akten van griffiers van rechterlijke collegiën en kantongerechten, met uitzondering van de protesten van non-acceptatie en van non-betaling van handelspapier;

Het gebruik van papier, voorzien van een zegel van dertig cent, wordt slecht voor de volgende stukken toegelaten:

1°. verzoekschriften;

2°. volmachten en machtigingen niet ten overstaan van notarissen verleden;

3°. door eigenaars of rechthebbenden verleende vergunningen om op eens anders grond of water te jagen;

4°. akten van protest van non-acceptatie en van non-betaling van handelspapier;

5°. akten van deurwaarders, met uitzondering van die tot welker opmaking, behalve de deurwaarders, ook andere ambtenaren bevoegd zijn, voor welke akten door de deurwaarders geen minder gezegeld papier mag worden gebruikt dan aan die andere ambtenaren is toegestaan;

6°. borderellen tot inschrijving in de registers der hypotheken en der scheepsbewijzen.

Voor alle andere in dit hoofdstuk genoemde

niet van het recht vrijgestelde stukken moet gezegeld papier gebruikt worden van ten minste vijftig cent.

Bij overtreding van dit artikel wordt eene boete van vijfentwintig gulden verbeurd.

29. Voor de buiten het Rijk opgemaakte stukken zal, als zij hier te lande ter zegeling worden aangeboden, ten minste betaald worden een recht gelijk aan dat, hetwelk verschuldigd zou zijn geweest, indien zij binnen het Rijk waren opgemaakt, ook al zou het recht naar de oppervlakte van het papier minder bedragen.

30. De hier te lande door eenig ambtenaar opgemaakte stukken in dit hoofdstuk bedoeld, welke niet van zegelrecht zijn vrijgesteld, en de daarvan gemaakte afschriften en uittreksels mogen niet meer bevatten per bladzijde, de lettergrepen door elkander gerekend, dan:

24 regels van 12 lettergrepen, indien het gebruikte papier niet grooter is dan 425 c.M². ;

30 regels van 15 lettergrepen, indien het gebruikte papier grooter is dan 425 en niet grooter dan 1288 c.M². ;

36 regels van 18 lettergrepen, indien het gebruikte papier grooter is dan 1288 en niet grooter dan 1932 c.M². ;

42 regels van 20 lettergrepen, indien het gebruikte papier grooter is dan 1932 c.M².

Bij de berekening der lettergrepen worden drie cijfers voor een lettergreep gerekend.

De bepalingen van dit artikel zijn niet van toepassing op processen-verbaal van openbaren verkoop van roerende goederen en op in kolommen afgedeelde registers.

Voor iedere overtreding van dit artikel is verbeurd eene boete van vijfentwintig gulden voor ieder stuk.

31. Op hetzelfde gezegeld papier mogen worden gesteld:

a. boedelbeschrijvingen, processen-verbaal en andere akten en geschriften, die de onderscheidene gedeelten van eene handeling constateeren, welke niet in één zitting is voltooid;

b. de akten, welke, overeenkomstig de wet, in registers of achter of naast elkander geschreven worden.

Voorts kunnen worden gesteld:

1°. de legalisatiën en erkenningen van handteekeningen en bekrachtigingen of goedkeuringen van akten, op de stukken waartoe zij betrekking hebben, en in het algemeen de vermelding van de verrichting van formaliteiten op de stukken of op de afschriften of uittreksels der stukken, welke die formaliteiten hebben ondergaan;

2°. de akten van beteekening, op het beteekende stuk, onverschillig of de beteekening al dan niet tevens inhoudt aanmaning, bevel of dagvaarding;

3°. in geval van aanbesteding, verkooping of verhuring:

de akten van voorloopige toewijzing, van ophouding en van toewijzing, op de bestekken of memoriën van voorwaarden;

de akten van afslag, opbieding of verhooging, de akten van ophouding en van eindelijke toewijzing, op de akten van voorloopige toewijzing;

de akten van herbesteding of herveiling, op de akten van toewijzing en de verklaringen van lastgeving of opgaven van meester, op de akten, waartoe zij betrekking hebben;

4°. de akten van indeplaatsstelling van lasthebbers, op de akten van lastgeving;

5°. de akten van herroeping van volmacht of van uiterste wilsbeschikking, op de akten, welke worden herroepen.

32. Van het zegelrecht naar de oppervlakte van het papier zijn vrijgesteld:

1°. de aan de belanghebbenden uit te reiken minuten, afschriften of uittreksels van besluiten, akten en beschikkingen, houdende:

a. benoeming van ambtenaren en leden van collegiën of commissiën, aan wie geen bezoldiging of een bezoldiging van niet meer dan duizend gulden 's jaars is toegekend;

b. verhooging van bezoldiging van ambtenaren en leden van collegiën of commissiën, als de bezoldiging met de verhooging niet meer dan duizend gulden 's jaars bedraagt;

c. benoeming tot een ambt van gelijken of minderen rang dan dat, hetwelk de benoemde reeds bekleedde, voor zoover aan het nieuwe ambt geen hoogere bezoldiging is verbonden dan aan het oude.

Indien het jaarlijksch bedrag der bezoldiging niet in het besluit, de akte of de beschikking is uitgedrukt of niet bekend is, kan de vrijstelling slechts worden ingeroepen, als door of namens de openbare macht, van wie de benoeming is uitgegaan, op het uit te reiken stuk verklaard is, dat de bezoldiging niet meer dan duizend gulden 's jaars bedraagt of op niet meer dan die som wordt begroot;

2°. de aan den belanghebbende uit te reiken beschikkingen van administratieven aard, waarbij vergunning wordt verleend tot handelingen, waarvoor, krachtens de wet of krachtens reglementen of verordeningen van politie, vergunning moet worden gevraagd, en die waarbij de bijdragen worden geregeld, welke gevraagd

worden op grond van bepalingen, voorkomende in Rijkswetten, rakende de staatszorg voor minderjarigen, armen en krankzinnigen;

3°. verzoekschriften en verdere stukken, benoodigd tot het bekomen van de onder 2°. bedoelde beschikkingen;

4°. alle stukken, welke volgens hun aard aan dit zegelrecht zouden zijn onderworpen, doch worden opgemaakt tot regeling van belastingen of ter voldoening aan- of uitvoering van wetten en algemeene maatregelen van bestuur, houdende voorschriften van staatszorg en staatstoezicht en van wetten, regelende onderwerpen van publiek recht;

5°. de aan in het buitenland wonende belanghebbenden uit te reiken besluiten, houdende toekenning van ridderorden;

6°. de afschriften van- en uittreksels uit akten van den burgerlijken stand en van- en uit stukken aan die akten gehecht, welke ingevolge eenig wettelijk voorschrift of voor de regeling van belastingen moeten worden overgelegd, en die, welke niet bestemd zijn om aan bijzondere personen of andere dan door het openbaar gezag ingestelde zedelijke lichamen en instellingen in hun belang te worden uitgereikt, mits van een en ander in de onder die afschriften of uittreksels voorkomende deugdelijkverklaring door den ambtenaar, die ze afgeeft, melding gemaakt zij;

7°. akten van bekendheid, opgemaakt ter vervanging van de onder 6° bedoelde afschriften en uittreksels;

8°. de door bewaarders van de hypotheken, het kadaster en de scheepsbewijzen af te geven uittreksels uit de kadastrale plans, leggers en aanwijzende tafels;

9°. de stukken, benoodigd tot het aangaan van huwelijken, die betreffende de voorziening in voogdij en toeziende voogdij, curateele en toeziende curateele, betreffende opheffing van curateele, meerderjarigverklaring en toekenning van bepaalde rechten van meerderjarigheid, erkenning en wettiging van natuurlijke kinderen en betreffende verbetering van akten van den burgerlijken stand, de stukken benoodigd om uit de gijzeling ontslagen te worden, verzoekschriften aan openbare autoriteiten, voor zoover volgens artikel 23 onder 3° aan zegelrecht onderworpen en de minuten, afschriften en uittreksels van daarop te nemen beschikkingen, alles voor zoover de personen onvermogend zijn en dat onvermogen blijkt uit een verklaring afgegeven, indien zij binnen het Rijk wonen, door het hoofd van het bestuur hunner woonplaats, en indien zij buiten het Rijk wonen, door de bevoegde openbare macht, en van het onvermogen op de stukken melding is gemaakt.

De personen, wier onvermogen moet blijken, zijn:

a. bij akten van toestemming tot het aangaan van een huwelijk, zij die toestemming geven;

b. bij stukken betreffende de voorziening in voogdij of toeziende voogdij, curateele of toeziende curateele, de onder voogdij of curateele te stellen of gestelde personen;

c. bij stukken betreffende de erkenning of wettiging van natuurlijke kinderen, hij die erkent of die de wettiging vraagt;

d. bij andere stukken, zij ten bate van wie de stukken strekken;

10°. de akten door notarissen, ingevolge het tweede lid van artikel 6 der wet van 9 Juli 1842 (*Staatsblad* n°. 20) voor onvermogenden kosteloos opgemaakt, mits de door den voorzitter der rechtbank verstrekte last tot kostelooze opmaking behoorlijk in de akte is vermeld, en de afschriften van- en uittreksels uit die akten;

11°. alle akten en vonnissen opgemaakt door rechterlijke ambtenaren en collegiën, alsmede door scheidsmannen;

12°. de akten van procureurs;

13°. de stukken, opgemaakt ter gerechtelijke tenuitvoerlegging van vonnissen en beschikkingen, gewezen in rechtsgedingen, welke van een of van beide zijden kosteloos worden gevoerd;

14°. de stukken betreffende invordering van sommen aan het Rijk verschuldigd, welke het bedrag van dertig gulden niet te boven gaan;

15°. de stukken door ambtenaren van den Staat, van provinciën, gemeenten en waterschappen en door onderwijzers benoodigd tot het bekomen van pensioenen, voor zoover hunne bezoldiging of belooning niet meer dan duizend gulden 's jaars bedraagt en daarvan uit de stukken blijkt; de stukken, benoodigd tot het bekomen van weduwen- en weezenpensioen uit tot dat doel ingestelde fondsen, ingeval de belanghebbende personen onvermogend zijn, blijkens een verklaring, afgegeven door het hoofd van het bestuur hunner woonplaats en daarvan op de stukken melding gemaakt is, en de stukken, benoodigd voor de deelneming in- en tot het verkrijgen van uitkeeringen wegens de in artikel 46 onder *a* bedoelde verzekeringen, mits van deze bestemming uit die stukken blijkt;

16°. de akten van beschrijving en de processen-verbaal van verkoop van verstane panden in banken van leening, gehouden wordende ingevolge verordeningen, welke door het openbaar gezag zijn vastgesteld;

17°. de akten van vergunning tot het plaatsen van brievenbussen ten dienste van de administratie der posterijen;

18°. de machtigingen tot het in ontvangst nemen van aangeteekende brieven of pakketten, gesteld op de kennisgevingen van de aanwezigheid van die brieven of pakketten, de machtigingen gesteld op de adreskaarten bij de pakketpost in gebruik en de machtigingen tot inning bij de Rijksbetaalmeesters van bedragen van niet meer dan honderd gulden, gesteld op de betalingsstukken;

19°. de verklaringen van gerechtigdheid en van dienstverrichting, afgegeven ten behoeve van schuldeischers van den Staat, van provinciën, gemeenten, waterschappen en andere door het openbaar gezag ingestelde zedelijke lichamen en instellingen;

20°. de monsterrollen;

21°. de koopmansbrieven, de koopmansboeken en de balansen;

22°. de vrachtbrieven;

23°. de cognossementen;

24°. de bewijzen van ontvangst van goederen;

25°. de akten, waarvoor op grond van artikel 101 letter *a* der Registratiewet 1917, algeheele vrijstelling van registratierecht wordt genoten en de afschriften van- en uittreksels uit die akten;

26°. de opdrachten aan assurantiebezorgers en de aanvragen tot het sluiten en wijzigen van verzekeringen;

27°. de stukken opgemaakt voor de regeling der vergoeding van de schade aan verzekerde goederen, indien de door den verzekerde gevorderde vergoeding niet meer dan honderd gulden bedraagt;

28°. de stukken opgemaakt ingevolge de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 (*Staatsblad* n°. 7);

29°. de overschrijvingsbiljetten (giro).

Voorts blijven van kracht de vrijstellingen verleend bij:

a. de artikelen 374*k*, 374*l*, 389, 429, 440*d*, 506, 621, 1121 en 1637*ij* van het Burgerlijk Wetboek;

b. de artikelen 860, 867, 872 en 874 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering;

c. artikel 16 van de wet van 26 Mei 1841 (*Staatsblad* n°. 14), houdende nadere bepalingen nopens de consignatie van effecten aan toonder, welke aan minderjarige of onder curateele gestelde personen toebehooren;

d. de artikelen 11 en 14 der wet van 17 November 1876 (*Staatsblad* n°. 227), tot regeling der coöperatieve vereenigingen, en artikel 1 der wet van 7 Mei 1878 (*Staatsblad* n°. 41);

e. artikel 22 der wet tot instelling eener Rijkspostspaarbank (*Staatsblad* 1910 n°. 368);

f. artikel 6 der wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* n°. 185), houdende bepalingen omtrent de uitgifte van schatkistpromessen;

g. de artikelen 17 en 118 der Faillissementswet;

h. artikel 82 der wet van 16 Juli 1907 (*Staatsblad* n°. 222), tot afschaffing der tienden;

i. de artikelen 18 en 32 der wet van 12 Juli 1909 (*Staatsblad* n°. 141), tot uitvoering van het op 17 Juli 1905 te *'s Gravenhage* gesloten verdrag betreffende de burgerlijke rechtsvordering;

k. artikel 19 der wet van 7 November 1910 (*Staatsblad* n°. 313), tot regeling van het octrooirecht voor uitvindingen;

l. de artikelen 50*d* en 51 der wet van 23 September 1912 (*Staatsblad* n°. 308), houdende nieuwe regeling van het auteursrecht, zooals deze is aangevuld bij de wet van 29 October 1915 (*Staatsblad* n°. 446);

m. artikel 83 der wet van 7 April 1913 (*Staatsblad* n°. 123) op de Grootboeken der Nationale Schuld;

n. artikel 1 der wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 342) tot instelling van een post-chèque en girodienst.

Deze vrijstellingen blijven ook van kracht voor stukken in andere hoofdstukken genoemd.

33. Indien het tegendeel niet is bedongen en niet voortvloeit uit de bepalingen van het burgerlijk recht, is het zegelrecht van de in dit hoofdstuk bedoelde stukken verschuldigd door hen, ten bate van wie de stukken zijn opgemaakt, doch wat de in artikel 23 onder 10° bedoelde stukken betreft, door hen, die de daar bedoelde bestemming aan die stukken geven of doen geven.

HOOFDSTUK III.

Van het zegelrecht van bewijzen van ontvangst van gelden, rekeningen, declaratiën, diploma's van lidmaatschap en toegangsbewijzen.

34. Behoudens de hierna vermelde uitzonderingen, zijn onderworpen:

I. aan een vast recht van vijf cent;

a. kwitantiën voor geldsommen en andere eenzijdig opgemaakte stukken, waarbij de ontvangst of overneming van gelden wordt erkend of vermeld door of vanwege den schuldeischer.

Verklaringen, dat niets te vorderen is, worden met kwitantiën gelijkgesteld.

De stukken zijn aan dit zegelrecht onderworpen, onverschillig in welken vorm zij overi-

gens zijn opgemaakt, al was het in dien van bericht of brief, zelfs als deze stukken in rechten niet kunnen dienen tot schriftelijk bewijs. Deze bepaling is niet van toepassing op berichten of brieven, waarbij eene gezegelde kwitantie wordt toegezonden;

b. depositobewijzen en saldobiljetten;

c. onderteekende declaratiën en rekeningen;

d. diploma's van lidmaatschap van- en toegangsbewijzen voor leden tot societeiten en vereenigingen.

II. aan een vast recht van dertig cent:

a. akten van schuldbekentenis, mits niet tot de effecten behoorende, en akten van borgtocht voor geldsommen;

b. akten van prolongatie en akten van beleening van effecten en koopmansgoederen.

35. Voor kwitantiën is een recht van vijf cent verschuldigd voor elken schuldeischer. Schuldeischers, die een gezamenlijk belang hebben, worden voor één persoon gerekend.

36. Geen afzonderlijk zegelrecht is verschuldigd:

1°. voor kwitantiën, gesteld op gezegelde rekeningen, declaratiën en bevelschriften van betaling;

2°. voor voldaanteekeningen op postwissels, postbewijzen, kassierspapier, chèques, assignatiën en ander handelspapier;

3°. voor kwitantiën wegens inlage of premie en andere kosten op de polissen van assurantie of bewijzen van verzekering;

4°. voor kwitantiën wegens ontvangen sommen, welke voorkomen op hetzelfde papier, waarop reeds een gezegelde kwitantie voor een in mindering van dezelfde schuldvordering ontvangen som voorkomt, mits uit den inhoud der latere kwitantie duidelijk blijkt, dat de betaling betrekking heeft op dezelfde vordering;

elke termijn van huren en renten wordt als een afzonderlijke vordering aangemerkt;

5°. voor kwitantiën van betaalde rechten op de jachtakten gesteld;

6°. voor aanteekeningen van verandering, vermeerdering of teruggaaf van onderpand, en van verlenging der prolongatie of beleening op behoorlijk gezegelde akten van prolongatie en van beleening.

37. Geenerlei zegelrecht is verschuldigd voor:

1°. de in artikel 34 genoemde stukken, als zij betrekking hebben op sommen tien gulden of minder bedragende, mits hiervan uit de stukken blijke en de sommen niet strekken in mindering of tot afdoening van grootere bedragen;

2°. de stukken, constateerende den inleg in spaarbanken en de betalingen door spaarbanken aan inleggers gedaan, en de stukken betreffende beleeningen in banken van leening, welke gehouden worden overeenkomstig verordeningen door het openbaar gezag vastgesteld;

3°. rekeningen of declaratiën en kwitantiën betreffende sommen, welke door den Staat, door provinciën, gemeenten, waterschappen of andere door het openbaar gezag ingestelde zedelijke lichamen en instellingen verschuldigd zijn;

4°. kwitantiën voor alle belastingen en daarmede gelijk te stellen inkomsten van den Staat, van provinciën, gemeenten en waterschappen en voor boeten, ingevolge belastingwetten verbeurd;

5°. bewijzen van consignatie;

6°. bewijzen van door armbesturen of gemeentebesturen aan behoeftigen verstrekten onderstand;

7°. kwitantiën wegens onderstand of schadeloosstelling aan onvermogenden, door besturen of commissiën verleend ingeval van brand, overstrooming of andere onheilen;

8°. inteekenlijsten voor liefdadige doeleinden;

9°. de door ambtenaren der posterijen af te geven bewijzen van ontvangst van per postwissel over te maken gelden en de bewijzen van ontvangst van gelden door de administratie der posterijen geïnd op kwitantiën, assignatiën, wissels en ander handelspapier;

10°. de stukken, als bedoeld in artikel 32 onder 4°.

38. De bepalingen van dit hoofdstuk zijn niet toepasselijk op notarieele akten.

39. Het zegelrecht van de in artikel 34 bedoelde stukken moet, voor zoover zij hier te lande worden opgemaakt, voldaan worden door deze te stellen op gezegeld papier van wege het Rijk uitgegeven of op buitengewoon gezegeld papier, of door gebruik van plakzegel.

Is dit voorschrift niet nageleefd, dan wordt eene boete van honderd gulden verbeurd door hem, die het stuk heeft onderteekend, en, zoo het niet is onderteekend, door den uitgever.

Hij aan wien het niet behoorlijk gezegeld stuk is afgegeven is verplicht dit onder opgaaf van naam en woonplaats van hem, van wien het werd ontvangen, binnen een maand na de ontvangst ter constateering van de overtreding aan 's Rijks ambtenaar aan te bieden op straffe van aansprakelijkheid voor de boete.

Zoo de in artikel 34 bedoelde stukken buitenslands zijn opgemaakt, geschiedt de zegeling

door 's Rijks ambtenaar na voldoening van het zegelrecht.

40. Behoudens beding van het tegendeel is het zegelrecht van de in dit hoofdstuk bedoelde stukken verschuldigd:

wegens kwitantiën, schuldbekentenissen en akten van borgtocht, door den schuldenaar;

wegens onderteekende declaratiën en rekeningen, door den schuldeischer;

wegens akten van prolongatie en van beleening, door den geldnemer;

wegens depositobewijzen en bewijzen van terugbetaling van in deposito gegeven sommen, door hem, die in deposito gegeven heeft;

wegens saldobiljetten, door hem, die deze stukken afgeeft;

wegens andere stukken, de ontvangst of overneming van gelden aantoonende, en wegens diploma's van lidmaatschap van- en toegangsbewijzen tot societeiten en vereenigingen, door hem, aan wien zij afgegeven worden.

HOOFDSTUK IV.

Van het zegelrecht van paspoorten, jachtakten en besluiten, houdende verlof tot het aannemen van vreemde ordeteekenen, titels, rang of waardigheid, vergunning tot verandering van geslachtsnaam en verleening van adeldom.

41. Aan een vast recht van twee gulden vijftig cent zijn onderworpen de buitenlandsche paspoorten voor één persoon.

Aan een vast recht van vijf gulden zijn onderworpen de buitenlandsche paspoorten voor twee of meer personen.

De jachtakten zijn onderworpen aan een recht van vijftig cent van iederen gulden, een gedeelte voor een geheel gerekend, van het bedrag, dat als recognitie verschuldigd is; dit recht is slechts verschuldigd voor het eerste exemplaar; alle verdere exemplaren van dezelfde akte zijn onderworpen aan een vast recht van een gulden.

De aan belanghebbenden uitgereikt wordende minuten, afschriften of uittreksels van de hierna te noemen Koninklijke besluiten zijn onderworpen aan de volgende rechten, te weten:

1°. die, houdende verlof aan hier te lande wonende Nederlanders tot het aannemen van vreemde ordeteekenen — medailles of penningen niet daaronder begrepen — vreemde titels, rang of waardigheid, aan een recht van vijftig gulden voor ieder ordeteeken, iederen titel of rang of iedere waardigheid, waarvoor het verlof strekt;

2°. die, houdende vergunning tot verandering van geslachtsnaam — toevoeging van een of meer namen aan den geslachtsnaam daaronder begrepen — aan een recht van tweehonderd en vijftig gulden;

3°. die, houdende verleening van adeldom, aan een recht van duizend gulden.

Onder verleening van adeldom wordt verstaan, erkenning van adeldom, inlijving of verheffing in den adelstand, verleening van een titel of eenen hoogeren titel en elke andere uitbreiding van reeds verleenden adel. De rechten, hiervoor onder 2°. en 3°. vastgesteld, zijn verschuldigd voor iederen in het besluit met name te noemen persoon, te wiens behoeve de verleening strekt. Echter wordt een persoon met zijne bloedverwanten in de rechte nederdalende lijn daarbij slechts voor één gerekend.

42. Geenerlei zegelrecht is verschuldigd van:

1°. paspoorten aan onvermogenden uitgereikt;

2°. aan onvermogenden kosteloos uitgereikt wordende vergunningen om te jagen en de buitengewone machtigingen tot het schieten of het zich op andere wijze meester maken van wild of schadelijk gedierte;

3°. minuten, afschriften of uittreksels van de besluiten bedoeld in het vierde lid onder 2°. van artikel 41, indien zoowel de verzoekers als de belanghebbenden onvermogend zijn;

4°. afschriften of uittreksels van de in artikel 41 genoemde besluiten, afgegeven na de voldoening der bij dat artikel vastgestelde rechten.

De bepalingen van het eerste lid onder 1°., 2°. en 3°. vinden slechts toepassing, wanneer van het onvermogen der personen blijkt uit eene verklarnig, afgegeven, indien zij binnen het Rijk wonen, door het hoofd van het bestuur hunner woonplaats, en indien zij buiten het Rijk wonen, door de bevoegde openbare macht en, voor zoover betreft de onder 2°. en 3°. genoemde stukken, van het onvermogen daarop melding is gemaakt.

43. Het zegelrecht van de in artikel 41 vermelde stukken is verschuldigd door hem, te wiens behoeve de stukken strekken.

Dit recht wordt voldaan:

van de buitenlandsche paspoorten en van de jachtakten, door deze te stellen op gezegeld papier van wege het Rijk uitgegeven of op buitengewoon gezegeld papier;

van de minuten, afschriften of uittreksels der besluiten, door betaling aan den ontvanger der registratie en domeinen met de uitreiking daarvan belast.

Vóór de betaling van het verschuldigde zegelrecht wordt aan het besluit geenerlei uitvoering of publicatie gegeven. Indien het recht niet

vrijwillig wordt betaald, heeft geen invordering plaats, doch vervalt het besluit van rechtswege na verloop van één jaar.

HOOFDSTUK V.

Van het zegelrecht van polissen van verzekering en van bewijzen van verwaarborging.

44. Alle polissen van verzekering, bewijzen van verwaarborging, bewijzen van deelneming in onderlinge of andere verzekeringen en alle stukken, hoe ook genaamd, welke het bestaan van de verzekering bewijzen, hetzij tegenover den verzekerde, hetzij tegenover den verzekeraar, alsmede de vernieuwingen en verlengingen van polissen of verzekeringen zijn, behoudens het bepaalde in artikel 23 onder 11°., onderworpen aan het volgende zegelrecht:

a. ingeval van levensverzekering en van invaliditeitsverzekering, aan een vast recht van een gulden;

onder levensverzekeringen worden voor de toepassing dezer wet mede begrepen tontines en verzekeringen van lijfrenten en andere van het leven afhankelijke uitkeeringen, alsmede van uitkeeringen uit begrafenisfondsen;

b. ingeval van ziekteverzekering en van ongevallenverzekering, aan een vast recht van vijftig cent;

c. ingeval van zeeverzekering, bij verzekering voor eene bepaalde reis aan een recht van vijf cent — en bij andere verzekering, aan een recht van vijftien cent van iedere duizend gulden van het verzekerd bedrag;

indien de verzekering tegen eene dadelijk betaalde premie is gesloten, tot een bepaald bedrag als maximum per vervoermiddel, voor elk vervoer van goederen, welke binnen een bepaalden termijn door of aan den verzekerde worden verzonden, wordt het recht verhoogd tot drie gulden van iedere duizend gulden van voormeld maximum;

d. ingeval van eenige andere verzekering, aan een recht van vijf cent van iedere duizend gulden van het verzekerd bedrag.

Voor de berekening van laatstgemeld recht wordt het verzekerd bedrag:

verminderd tot op een tiende, als de verzekering voor niet langer dan een maand — en tot op drie vijfden, als de verzekering voor langer dan een maand, doch niet langer dan zes maanden is gesloten,

verdubbeld, als de verzekering voor twee jaren is gesloten,

met drie vermenigvuldigd, als de verzekering voor langer dan twee jaren, voor het leven of voor onbepaalden tijd is gesloten.

Verzekeringen, welke voortduren, totdat door een der partijen opzegging heeft plaats gehad, worden geacht voor onbepaalden tijd te zijn aangegaan.

Is de verzekerde som alleen in vreemde munt uitgedrukt, dan wordt deze herleid tot Nederlandsche munt naar den maatstaf, welke daarvoor wordt aangenomen bij het verhandelen van effecten ter beurze van Amsterdam.

Het evenredig recht bedraagt ten minste vijf cent; het klimt op met vijf cent tot vijf en twintig cent, boven de vijf en twintig cent met vijf en twintig cent tot vijf gulden en boven de vijf gulden met vijftig cent.

In geval van eene samengestelde verzekering is slechts één zegelrecht verschuldigd, waarvan het bedrag bepaald wordt door die verzekering, welke het hoogst is belast en, voor zoover de onder *c* en *d* bedoelde verzekeringen betreft, door het hoogste bedrag, dat door den verzekeraar verschuldigd kan zijn.

In geval van verzekering tengevolge van zoogenaamde open- of contractpolissen en aflaad- of afschrijfpolissen, welke op zich zelve geen aanleiding geven tot premiebetaling, is het evenredig recht verschuldigd over de waarde van hetgeen onder dekking van de polis vervoerd wordt. Dit recht moet worden voldaan op de wegens elk vervoer nader opgemaakte polis of, zoo deze niet wordt opgemaakt, op het contract-boekje, waarin aanteekening wordt gehouden van elk vervoer.

45. Meedere exemplaren, afschriften en uittreksels van in het vorige artikel vermelde stukken zijn onderworpen aan een zegelrecht van vijf en twintig cent, mits voor die stukken het verschuldigde zegelrecht volgens de wet is voldaan en de onderteekenaar van het tweede of verdere exemplaar, afschrift of uittreksel met zijne handteekening bekrachtigt de op dat stuk gestelde afzonderlijke verklaring:

„Het verschuldigde zegelrecht is op het oorspronkelijk stuk behoorlijk voldaan."

Hij die deze verklaring in strijd met de waarheid onderteekent, beloopt eene boete van duizend gulden.

Geen afzonderlijk zegelrecht is verschuldigd voor de kwitantiën wegens inlage of premie en andere kosten op de in het vorige artikel en dit artikel vermelde stukken gesteld en voor de aanteekeningen van allerlei aard, welke op de verzekering betrekking hebben en op gemelde stukken gesteld worden, met uitzondering van die, houdende verlenging of vernieuwing vande verzekering, of verhooging van het verzekerd belang.

Deze uitgezonderde aanteekeningen zullen

gezegeld moeten worden als waren het nieuwe bewijzen van verzekering.

In geval van verhooging van het verzekerd belang bij verzekeringen, als bedoeld onder *c* en *d* van artikel 44, wordt het verschuldigd zegelrecht berekend naar het bedrag der verhooging.

46. Geenerlei zegelrecht is verschuldigd voor de in de artikelen 44 en 45 vermelde stukken betreffende:

a. personenverzekeringen, indien de op het hoofd van één persoon verzekerde uitkeeringen niet meer bedragen dan vijfhonderd gulden aan kapitaal of twee gulden per week aan renten, te zamen of afzonderlijk; ingeval van ziekteverzekering wordt dit bedrag van twee gulden verhoogd tot tien gulden per week;

b. herverzekeringen door verzekeraars gesloten;

c. verzekeringen krachtens wettelijke verplichting gesloten of vrijwillig gesloten krachtens de Ziektewet of de Invaliditeitswet;

d. verzekeringen tegen gevaren van vervoer van goederen te lande en op rivieren en binnenwateren, indien het vervoer binnen het Rijk plaats heeft;

e. transportverzekeringen van geld of geldswaardig papier;

f. verzekeringen tegen inbraak van effecten, geld of geldswaardig papier in brandkasten of kluizen;

g. verlenging eener verzekering tot bericht van aankomst van het vaartuig.

Voor de bewijzen van deelneming in onderlinge verzekeringen, waarvan een gezegeld bewijs van aandeel aan den deelnemer wordt uitgereikt, is geen zegelrecht verschuldigd, indien de onderteekenaar van het bewijs van aandeel met zijne handteekening bekrachtigt de op het bewijs van deelneming gestelde afzonderlijke verklaring:

„Het zegelrecht is op het bewijs van aandeel behoorlijk voldaan."

Hij die deze verklaring in strijd met de waarheid onderteekent, beloopt eene boete van duizend gulden.

47. Het zegelrecht van de in het laatste lid van artikel 44 bedoelde contractboekjes moet op door Ons te bepalen wijze worden voldaan; het zegelrecht van de overige in dat artikel bedoelde stukken moet, voor zoover zij hier te lande worden opgemaakt, voldaan worden door deze te stellen op gezegeld papier van wege het Rijk uitgegeven of op buitengewoon gezegeld papier, of door gebruik van plakzegel.

Het zegelrecht van de in het eerste lid van artikel 45 aan een recht van vijf en twintig cent onderworpen stukken en van de bij dat artikel uitgezonderde aanteekeningen moet, voor zoover zij hier te lande worden opgemaakt, voldaan worden door gebruik van plakzegel.

Is het recht niet tot het in artikel 44 genoemd bedrag — of, voorzooveel betreft de in het eerste lid van artikel 45 bedoelde meerdere exemplaren, afschriften of uittreksels, tot het daar genoemd bedrag — voldaan, dan wordt eene boete van vijfhonderd gulden verbeurd door den verzekeraar of door den assurantiebezorger door of namens wien het stuk onderteekend is. Deze bepaling is niet toepasselijk op certificaten door assurantiebezorgers afgegeven en op sluitnota's, waarvan een zegelrecht van vijf cent voldaan is, mits deze stukken binnen zes maanden na het sluiten der verzekering door behoorlijk gezegelde polissen zijn vervangen. Indien deze vervanging niet tijdig heeft plaats gehad, is de assurantiebezorger, door wiens tusschenkomst de verzekering is gesloten, mede aansprakelijk voor de boete, verschuldigd wegens de door den verzekeraar onderteekende sluitnota.

Wordt eene verzekering door meer dan één verzekeraar, ieder voor een afzonderlijk bedrag, doch bij één polis gesloten, dan wordt eene boete van vijfhonderd gulden verbeurd door elken verzekeraar, door of namens wien de polis wordt onderteekend, voor dat het zegelrecht is voldaan, dat tijdens die onderteekening verschuldigd is.

48. Indien de in artikel 44 bedoelde stukken, de in het eerste lid van artikel 45 bedoelde meerdere exemplaren, afschriften of uittreksels, of de bij dat artikel uitgezonderde aanteekeningen buiten het Rijk worden opgemaakt, moet daarvan het zegelrecht worden voldaan vóórdat zij hier te lande aan den verzekerde of andere belanghebbenden of aan anderen ten behoeve van dezen worden toegezonden of uitgereikt, vóórdat de eerste premiebetaling door of namens een hier te lande wonenden of gevestigden verzekerde plaats heeft, vóórdat zij hier te lande onderteekend of geëndosseerd worden, alsmede vóórdat eenige uitbetaling door den verzekeraar plaats heeft.

Die voldoening geschiedt door de stukken ter zegeling aan te bieden aan 's Rijk ambtenaar. Indien de stukken niet vóór de eerste premiebetaling kunnen worden aangeboden, moet het recht worden voldaan op eene door den verzekerde vóór die betaling aan 's Rijks ambtenaar in te leveren verklaring, welke de gegevens bevat voor de berekening van het verschuldigde recht. Op vertoon van deze verklaring, voorzien van

het bewijs van voldoening van dit recht, worden de stukken kosteloos gezegeld.

Worden deze voorschriften niet nageleefd, dan verbeurt hij, die een der in het eerste lid genoemde handelingen verricht of doet verrichten, eene boete van vijfhonderd gulden.

49. Behoudens beding van het tegendeel, is het zegelrecht, in dit hoofdstuk bedoeld, verschuldigd door hem, die de premie of inlage verschuldigd is.

50. Hij aan wien een hier te lande opgemaakt, niet behoorlijk gezegeld stuk, als in artikel 44 of artikel 45 bedoeld, is afgegeven, is verplicht dit onder opgaaf van naam en woonplaats van hem, van wien het werd ontvangen, binnen eene maand na de ontvangst ter constateering van de overtreding aan 's Rijks ambtenaar aan te bieden op straffe van aansprakelijkheid voor de boete, welke volgens artikel 47 is verbeurd.

HOOFDSTUK VI.

Van het zegelrecht van wissels, orderbriefjes, kassierspapier, b nkpapier en ander papier aan toonder, assignatiën enz.

51. Alle wissels, orderbriefjes, kassierspapier, chèques, bankpapier of ander papier aan toonder en ander handelspapier, niet elders in deze wet genoemd, alle assignatiën, ook als zij niet tot het handelspapier behooren en alle dubbelen of afschriften van al deze stukken zijn, met uitzondering van het zoogenaamde kort papier, onderworpen aan een recht van vijf cent van iedere honderd gulden, indien zij binnen het Rijk betaalbaar zijn.

Het recht wordt berekend over de som in het stuk uitgedrukt, over ronde sommen van f 100 tot en met een bedrag van f 500, boven de f 500, over ronde sommen van f 500 tot en met een bedrag van f 10,000, en boven de f 10,000, over ronde sommen van f 1000.

De in het eerste lid genoemde stukken, welke door den uitgever buiten het Rijk betaalbaar zijn gesteld, alsmede het binnen het Rijk betaalbaar zoogenaamde *kort papier*, zijn slechts onderworpen aan een vast recht van vijf cent.

Onder kort papier verstaat deze wet dat, hetwelk betaalbaar is gesteld, hetzij op zicht of vertoon, hetzij uiterlijk drie dagen na zicht of vertoon, of wel uiterlijk acht dagen na zijne dagteekening.

Wissels en andere stukken, oorspronkelijk tot het kort papier behoorende, zijn aan het evenredig recht onderworpen, indien zij verlengd worden.

Papier, dat uiterlijk acht dagen na zijne dagteekening betaalbaar is gesteld, doch, tengevolge van niet-betaling bij de aanbieding ter betaling, langer dan acht dagen in omloop blijft, is eveneens aan het evenredig recht onderworpen.

Is een aan evenredig recht onderworpen wissel in het buitenland in meer dan één exemplaar opgemaakt, of zijn van zoodanig buitenlandsch stuk afschriften vervaardigd, dan zijn de meerdere exemplaren en afschriften vrij van het recht, mits:

a. op één der exemplaren of op het oorspronkelijk stuk het recht behoorlijk zij voldaan;

b. de houder of de acceptant, die binnen het Rijk op een der meerdere exemplaren of der afschriften het eerst zijne handteekening zet, aan die handteekening de daardoor tevens bekrachtigde verklaring doe voorafgaan:

„Het zegelrecht is op den ..... (prima-, secunda-, enz. of oorspronkelijken) wissel behoorlijk voldaan."

Hij die deze verklaring in strijd met de waarheid onderteekent, beloopt eene boete van duizend gulden.

Op vertoon van den gezegelden wissel kan de onder letter *b* bedoelde verklaring, in plaats van door den houder of acceptant, gesteld worden door 's Rijks ambtenaar.

52. Geen afzonderlijk zegelrecht is verschuldigd voor de kwitantiën, endossementen, acceptatiën, visa's, avals en verlengingen van den termijn van betaling, op de in het vorige artikel vermelde stukken gesteld.

Ingeval van verlenging van zoogenaamd kort papier, moet het meerdere zegelrecht, dat dientengevolge wegens het stuk verschuldigd wordt, door hem, die de aanteekening der verlenging op het stuk stelt, voldaan worden door gebruik van plakzegel bij het stellen dier aanteekening, of door het stuk vooraf ter zegeling aan te bieden aan 's Rijks ambtenaar.

Ingeval papier, dat uiterlijk acht dagen na zijne dagteekening betaalbaar is gesteld, tengevolge van niet-betaling bij de aanbieding ter betaling, langer dan acht dagen in omloop blijft, moet op dezelfde wijze het meerdere zegelrecht worden voldaan.

53. Geenerlei zegelrecht is verschuldigd:

a. voor postbewijzen en poststwissels;

b. voor assignatiën of aanwijzingen tot betaling, welke door departementen van algemeen bestuur en door rijksambtenaren worden afgegeven op rijksambtenaren en op de Nederlandsche Bank naar aanleiding van ten behoeve van 's Rijks dienst geopende credieten;

c. voor de bankbiljetten door de Nederland-

sche Bank gedurende den loop van het octrooi afgegeven wordende;

d. voor wissels, welke uitsluitend worden opgemaakt en strekken tot overmaking van de saldo's der rekeningen, die tusschen de Nederlandsche en buitenlandsche postadministratie worden aangehouden, mits van die bestemming op den wissel blijke.

54. Het zegelrecht van de in dit hoofdstuk bedoelde stukken moet, voor zoover zij binnen het Rijk worden opgemaakt, door den trekker of uitgever worden voldaan door deze te stellen op gezegeld papier van wege het Rijk uitgegeven of op buitengewoon gezegeld papier, of door gebruik van plakzegel.

Ingeval van overtreding, wordt eene boete verbeurd van honderdmaal het niet betaalde recht, doch ten minste honderd gulden.

Indien de stukken buitenslands zijn opgemaakt, moet het zegelrecht daarvan worden voldaan, vóórdat zij hier te lande verhandeld, geaccepteerd, geviseerd, geëndosseerd, betaald, gekwiteerd, of voor aval geteekend worden, of eindelijk vóórdat wegens non-acceptatie of non-betaling protest wordt opgemaakt.

De voldoening van het recht van deze in het buitenland opgemaakte stukken geschiedt door de stukken ter zegeling aan te bieden aar 's Rijks ambtenaar of door gebruik van een of meer plakzegels bij het stellen van het accept, endossement, aval of van de kwijting.

Eene boete van honderdmaal het niet overeenkomstig de wet betaalde recht, doch ten minste honderd gulden, wordt verbeurd door ieder, die eenig in dit hoofdstuk bedoeld stuk, hetwelk niet van behoorlijk zegel is voorzien, onverschillig of het binnen- of buitenslands is opgemaakt, hier te lande heeft verhandeld, geaccepteerd, geviseerd, geëndosseerd, betaald, gekwiteerd of voor aval geteekend, of wegens non-acceptatie of non-betaling van zoodanig stuk eene akte van protest heeft doen opmaken zonder vooraf het zegelrecht te voldoen. Deze voldoening kan door hem, vóór het verrichten van een dier handelingen, zonder betaling van boete, geschieden op de wijze in het vierde lid van dit artikel aangeduid, indien zijne handteekening niet of niet in strijd met de wet op het stuk voorkomt, waarna dat stuk ten aanzien van hem en van latere houders als behoorlijk gezegeld wordt aangemerkt. Hij is tot deze voldoening verplicht op straffe van aansprakelijkheid jegens den Staat voor boeten ter zake van dat stuk vroeger door anderen beloopen.

Als betaling vóór het protest geldt de terhandstelling van het verschuldigde recht door den houder, die protest doet opmaken, aan den hiermede belasten ambtenaar, mits deze in zijne akte die terhandstelling vermelde en het zegelrecht in 's Rijks schatkist overstorte bij de aanbieding dier akte ter registratie.

55. Het zegelrecht van de stukken, in dit hoofdstuk bedoeld, komt, indien niet anders is overeengekomen, ten laste van den trekker of uitgever van het stuk.

HOOFDSTUK VII.

Van het zegelrecht van de bewijzen van huur en verhuur.

56. De authentieke akten en de door- of namens huurder en verhuurder, of door- of namens een van beiden onderteekende onderhandsche stukken, onverschillig in welken vorm opgemaakt, al ware het in dien van berichten of brieven, houdende erkenning van de huur of verhuur van roerende zaken of van binnen het Rijk gelegen of gevestigde onroerende zaken, zijn onderworpen aan een zegelrecht van tien cent van iedere honderd gulden van den huurprijs over den geheelen huurtijd berekend.

Onder den huurprijs wordt verstaan de som, door den huurder aan den verhuurder te betalen, benevens al de lasten, die de huurder voor zijne rekening neemt, ter ontlasting van den verhuurder.

In geval van openbare verhuring bedraagt het recht ten minste vijftig cent.

Voor de berekening van het recht wordt de duur van een voor het leven of tot wederopzegging aangegane huur gesteld op tien jaren, die van eenige andere huur voor onbepaalden tijd op twintig jaren; met de jaren, die ter keuze staan van huurder of verhuurder wordt dadelijk rekening gehouden.

Indien de akte of het stuk niet de noodige gegevens bevat voor de berekening van het recht, moeten deze aan den voet door den openbaren ambtenaar, die de akte opmaakte, of door of namens partijen bij onderteekende verklaring worden opgegeven.

Ontbreekt deze opgave, dan is een recht van twintig gulden verschuldigd.

Het recht wordt berekend over ronde sommen van f 250 tot en met een bedrag van f 5000 en boven de f 5000, over ronde sommen van f 500.

Voor de toepassing dezer wet worden:

a. huur en verhuur onder opschortende voorwaarde gelijkgesteld met zuivere huur en verhuur;

b. onderhuur en verhuur, vernieuwing van

huur en verhuur en overdracht of overneming van huur gelijkgesteld met huur en verhuur.

Voor de berekening van het recht wordt, ingeval van onderhuur en verhuur en van overdracht of overneming van huur, als huurprijs beschouwd hetgeen de verkrijger van het genot zal moeten voldoen aan of voor den oorspronkelijken verhuurder, vermeerderd met wat de verkrijger moet voldoen aan den onderverhuurder of aan hem die het genot heeft overgedragen.

Bevat eene akte verschillende overeenkomsten of verklaringen van huur en verhuur, dan is het verschuldigde zegelrecht gelijk aan het totaal der rechten, waartoe de verschillende overeenkomsten of verklaringen, indien zij bij afzonderlijke akten geconstateerd waren, aanleiding zouden hebben gegeven, tenzij de verhuring in het openbaar werd gehouden, in welk geval het recht berekend wordt over de totale opbrengst der verhuring.

57. Geenerlei zegelrecht is verschuldigd:

a. indien de huurprijs, over den geheelen huurtijd berekend niet meer dan tweehonderd vijftig gulden bedraagt, behoudens het bepaalde bij het derde lid van het vorige artikel;

b. indien de huur en verhuur bij andere dan notarieele akte is geconstateerd, voor het voor een der partijen bestemde exemplaar van de akte, dat tegelijk met het behoorlijk gezegelde stuk en binnen drie maanden na de dagteekening der akte, in ieder geval binnen een maand na den aanvang der huur, ter registratie wordt aangeboden;

c. voor het voor ieder der partijen bestemde afschrift van- of uittreksel uit de notarieele akte van huur en verhuur;

d. voor verhuringen, welke met evenredig registratierecht zijn belast;

e. voor verhuringen aan den Staat.

58. Het zegelrecht van de in dit hoofdstuk bedoelde stukken moet worden voldaan:

a. van hier te lande door notarissen opgemaakte akten, door deze te stellen op gezegeld papier van wege het Rijk uitgegeven;

b. van alle andere hier te lande opgemaakte stukken, door deze te stellen op gezegeld papier van wege het Rijk uitgegeven of op buitengewoon gezegeld papier, of door gebruik van plakzegel.

Is het recht niet tot het in artikel 56 genoemde bedrag voldaan, dan wordt wegens eene notarieele akte eene boete van honderd gulden door den notaris verbeurd, en wegens eene andere akte of verklaring eene boete van honderd maal het te weinig betaalde recht, doch ten minste vijfhonderd gulden, welke boete komt ten laste van den verhuurder of den cedent der huur, als de akte of verklaring door beide partijen is onderteekend, en ten laste van den onderteekenaar, indien de akte of verklaring slechts door een der partijen is onderteekend.

Vorenstaande bepaling is niet toepasselijk op notarieele akten van verhuring en op andere akten van openbare verhuring, waarvan aanvankelijk een zegelrecht van vijftig cent voldaan is, mits deze tijdig ter registratie worden aangeboden en daarbij het te min betaalde recht wordt voldaan.

Die aanbieding ter registratie moet geschieden, van de notarieele akten, binnen de bij de wet op de registratie bepaalde termijnen en van alle andere akten, binnen een maand na de verhuring.

Zijn de akten en verklaringen buitenslands opgemaakt en betreffen zij het genot van binnen het Rijk gelegen of gevestigde onroerende zaken, dan moeten zij uiterlijk binnen een maand na hare dagteekening hier te lande aan 's Rijks ambtenaar ter zegeling aangeboden worden; bij gebreke hiervan zal het stuk tot geenerlei bewijs kunnen strekken.

59. Behoudens beding van het tegendeel, is het zegelrecht van de in dit hoofdstuk bedoelde stukken verschuldigd door de huurders, door of namens wie zij zijn onderteekend. Zijn de stukken alleen door of namens de verhuurders onderteekend, dan is het zegelrecht te hunnen laste.

HOOFDSTUK VIII.

Van het zegelrecht van effecten.

60. Van alle zoo binnen- als buitenslands opgemaakte effecten wordt een recht geheven ten beloope van:

a. een gulden van iedere honderd gulden, voor de bewijzen van aandeel in premieleeningen;

b. tachtig cent van iedere honderd gulden voor de buitenlandsche effecten; voor aandeelen in buitenlandsche maatschappijen wordt het recht verhoogd tot een gulden van iedere honderd gulden;

c. zestig cent van iedere honderd gulden, voor alle andere stukken, die onder welke benaming ook, gerangschikt kunnen worden onder de effecten of publieke fondsen; voor pandbrieven van hier te lande gevestigde hypotheekbanken, welker bedrijf, wat het ter leen verstrekken van geld betreft, volgens hare statuten is beperkt tot het geven van

geld tegen hypotheek op onroerende zaken hier te lande gelegen of gevestigd, of tegen inpandgeving van vorderingen, verzekerd door soortgelijk hypothecair verband, wordt het recht verminderd tot vijf en twintig cent van iedere honderd gulden, mits bij de aanbieding ter zegeling ingetrokken pandbrieven, tot eene gelijke totale nominale waarde, van dezelfde hypotheekbank ter vernietiging van den zegelstempel aan 's Rijks ambtenaar worden overgelegd en, met inachtneming van de daarvoor door Onzen Minister van Financiën te stellen regelen, wordt aangetoond, dat de intrekking van laatstgemelde pandbrieven niet meer dan drie maanden vóór de overlegging heeft plaats gehad. Van de betaling van dit verminderde recht moet blijken door zegeling met een bijzonderen stempel.

Onder buitenlandsche effecten worden verstaan:

1°. die welke buiten het Rijk zijn opgemaakt en de hier te lande opgemaakte bewijzen van schuld uit geldleeningen en rente-schuldbewijzen ten laste van buitenlandsche lichamen en personen en bewijzen van aandeel of deelgerechtigdheid in vennootschappen, maatschappijen of vereenigingen, waarvan de zetel buiten het Rijk gevestigd is, en

2°. de certificaten, welke ter zake van de onder 1° bedoelde effecten door administratiekantoren hier te lande zijn opgemaakt.

Het recht bedraagt ten minste tien cent; het klimt op met tien cent tot een gulden en boven de gulden met vijftig cent.

Voor pandbrieven, welke niet vijf en twintig cent van iedere honderd gulden worden belast, bedraagt de opklimming vijf cent tot vijf en twintig cent, vijf en twintig cent tot twee gulden vijftig cent en boven twee gulden vijftig cent, vijftig cent.

Het recht wordt berekend over het kapitaal in het stuk uitgedrukt of daarin aangewezen door de vermelding van den rentevoet of op andere wijze.

Is in het stuk geen kapitaal uitgedrukt of aangewezen, dan wordt het vijfentwintigvoud der uitgeloofde jaarlijksche rente daarvoor genomen.

Is kapitaal of rente alleen in vreemde munt uitgedrukt, dan wordt deze herleid tot Nederlandsche munt naar den maatstaf, welke daarvoor wordt aangenomen bij het verhandelen ter beurze te Amsterdam.

Ligt het bedrag van het naar deze grondslagen berekend recht tusschen twee der door het derde lid van dit artikel bepaalde zegelrechten, dan is het hoogste van die beide rechten verschuldigd.

Is noch kapitaal noch rente uitgedrukt, en is niet na te gaan hoe groot het kapitaal of de rente is, dan is een vast recht van een gulden vijftig cent verschuldigd.

61. De voorloopige bewijzen van storting zijn onderworpen aan dezelfde rechten als de definitieve stukken.

Behoudens het bepaalde bij de artikelen 60 en 66, zijn de stukken, welke ter vervanging van andere worden uitgegeven, aan de hiervoor bepaalde zegelrechten onderworpen, om het even of de oorspronkelijke stukken vóór of na de invoering van deze wet zijn opgemaakt of uitgegeven.

Stukken, welke bij conversie worden gewijzigd door afstempeling of op andere wijze, worden als nieuwe stukken beschouwd en zijn mitsdien — ongeacht het daarvan reeds betaalde zegelrecht — opnieuw aan zegelrecht onderworpen. Van de betaling van het zegelrecht na de wijziging moet blijken door zegeling met een bijzonderen stempel.

62. Van oprichtersaandeelen is een vast recht van tien gulden verschuldigd.

Een vast recht van vijftig cent is verschuldigd van:

a. bewijzen van deelgerechtigdheid (actions de jouissance), alsmede restant-bewijzen en dergelijke welke, na aflossing der oorspronkelijke aandeelen, aan de houders verblijven of uitgereikt worden;

b. bewijzen van overneming van effecten, afgegeven door hen, die zich met het behartigen van de belangen van fondsenhouders belasten, of door vereenigingen van houders van fondsen, die ten doel hebben de belangen van hare leden bij die fondsen te behartigen en de certificaten van aandeel, door administratiekantoren uitgegeven, indien, met inachtneming van de daarvoor door Onzen Minister van Financiën te stellen regelen, wordt aangetoond, dat de effecten, ter zake waarvan de bewijzen van overneming of certificaten zijn uitgegeven, behoorlijk gezegeld zijn.

De onder letter *b* vermelde stukken moeten, ten blijke dat aan de daarvoor gestelde voorwaarde is voldaan, met den in het vorige artikel bedoelden bijzonderen stempel gezegeld worden.

63. Het zegelrecht moet, voor zoover de stukken hier te lande worden opgemaakt, worden voldaan door betaling aan 's Rijks ambtenaar, indien zegeling met een bijzonderen stempel wordt vereischt, en in alle andere gevallen door de stukken te stellen op gezc-

geld papier van wege het Rijk uitgegeven of op buitengewoon gezegeld papier.

Ingeval van overtreding wordt eene boete verbeurd van honderd maal het niet betaalde recht, doch ten minste honderd gulden voor ieder stuk.

Niet hier te lande opgemaakte stukken moeten van den zegelstempel worden voorzien binnen acht dagen, nadat zij hier te lande in ontvangst zijn genomen en vóórdat zij hier te lande uitgegeven, in omloop gebracht, overgedragen, verpand of in beleening gegeven, afgelost of geconverteerd worden, of vóórdat daarvoor binnen het Rijk door administratiekantoren certificaten worden uitgegeven. Als inontvangstneming wordt niet aangemerkt eene bewaarneming, indien volgens de overeenkomst van partijen de teruggave uitsluitend mag geschieden aan den bewaargever in persoon, zijne rechtverkrijgenden onder algemeenen titel of zijn of hun algemeenen rechtsvertegenwoordiger.

64. Ingeval van conversie van niet hier te lande opgemaakte stukken kunnen de oude stukken ongezegeld blijven, wanneer de nieuwe, die daarvoor in de plaats worden uitgegeven, van behoorlijk zegel zijn voorzien.

65. Het zegelrecht, dat betaald is voor behoorlijk gezegelde voorloopige bewijzen van storting, wordt teruggegeven of verrekend voor zoover het zegel op die bewijzen van storting door 's Rijks ambtenaar is vernietigd en zij door behoorlijk gezegelde stukken zijn vervangen.

De teruggaaf moet worden gevraagd en de verrekening moet plaats hebben binnen tien jaren na de zegeling der voorloopige bewijzen van storting.

66. Geen afzonderlijk zegelrecht is verschuldigd van akten van overdracht of volmachten tot overdracht, welke gesteld worden op de behoorlijk gezegelde effecten, waartoe zij betrekking hebben.

67. Nieuwe stukken, uitgegeven ter vervanging van andere, zonder eenige verandering in de rechtsbetrekkingen, kunnen zonder betaling worden gezegeld, indien, met inachtneming van de daarvoor door Onzen Minister van Financiën te stellen regelen, wordt aangetoond, dat de oude stukken behoorlijk zijn gezegeld.

Deze bepaling geldt niet bij splitsing of samenvoeging van stukken, tenzij ten genoegen van Onzen Minister van Financiën wordt aangetoond, dat de oude stukken nimmer hier te lande in omloop zijn geweest. In dit geval kunnen nieuwe stukken, tot het bedrag van het zegelrecht voor de oude betaald, kosteloos gezegeld worden.

68. Geenerlei zegelrecht is verschuldigd van:

a. de ten laste van het Rijk of van zijne koloniën uitgegeven effecten;

b. de bewijzen van aandeel in binnen het Rijk gevestigde naamlooze vennootschappen, commanditaire vennootschappen op aandeelen en andere vennootschappen en vereenigingen, welker kapitaal geheel of ten deele in aandeelen is verdeeld;

c. de coupons, dividendbewijzen en talons, behoorende bij de in de artikelen 60, 61 en 62 bedoelde effecten en voorloopige bewijzen van storting.

69. Behoudens beding van het tegendeel, is het zegelrecht van de in dit hoofdstuk bedoelde stukken verschuldigd:

van de hier te lande opgemaakte stukken, door hem die ze uitgeeft, en

van de niet hier te lande opgemaakte stukken, door hem die ze hier te lande uitgeeft, in omloop brengt, overdraagt, verpandt, of in beleening geeft of ter aflossing of conversie aanbiedt.

70. Niet van zegelrecht vrijgestelde stukken zijn niet leverbaar, vóórdat zij behoorlijk gezegeld zijn.

71. De Directie van het Grootboek zal geene certificaten Nationale Werkelijke Schuld viseeren, welke niet van behoorlijk zegel zijn voorzien.

72. Hij die niet behoorlijk gezegelde effecten in ontvangst neemt is verplicht die stukken, onder opgaaf aan 's Rijks ambtenaar van naam en woonplaats van hem, van wien zij zijn ontvangen, binnen acht dagen na de ontvangst te doen zegelen, en is bevoegd het daarvoor betaalde van hem, van wien hij de stukken ontving, terug te vorderen.

Zij die eenig volgens dit hoofdstuk met zegelrecht belast effect hebben uit te geven, in omloop te brengen, over te dragen, te verpanden, in beleening te geven, ter aflossing of ter conversie aan te bieden, af te lossen of te converteeren, of daarvoor certificaten van een administratiekantoor hebben uit te geven, zijn verplicht de niet behoorlijk gezegelde stukken vóór het verrichten van een dier handelingen te doen zegelen, en zijn bevoegd het daarvoor betaalde aan hunne lastgevers of meesters in rekening te brengen.

73. Iedere overtreding van het vorige artikel wordt gestraft met eene boete van hon-

derdmaal het niet betaalde recht, doch ten minste honderd gulden, voor ieder stuk, ten opzichte waarvan de overtreding is begaan.

Zij die alleen of met anderen zijn belast met het bewaren van effecten, ter zake waarvan door administratiekantoren certificaten zijn uitgegeven, en zij die de certificaten mede onderteekend hebben zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de boeten, welke wegens het niet behoorlijk zegelen van die effecten of certificaten zijn verbeurd.

74. Aan het bij dit hoofdstuk vastgestelde zegelrecht zijn niet onderworpen:

a. de effecten, vóór het in werking treden dezer wet hier te lande opgemaakt.

Deze effecten blijven onderworpen aan het zegelrecht, dat daarvan verschuldigd was volgens de wetten, welke op het tijdstip van de opmaking in werking waren;

b. de effecten elders dan hier te lande opgemaakt en hier te lande reeds van behoorlijk zegel voorzien.

De door kantoren van administratie vóór de invoering der wet van 3 October 1843 (*Staatsblad* nº. 47), uitgegeven certificaten Nationale Werkelijke Schuld, welke ongezegeld zijn, worden beschouwd van zegelrecht te zijn vrijgesteld.

HOOFDSTUK IX.

Van het zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz.

75. De nota — al dan niet onderteekend — waarbij een makelaar, commissionair of ander persoon, die van den handel in- of het uitgeven van effecten zijn gewoon beroep maakt, opgaaf doet van het bedrag, dat is te betalen of te ontvangen door hem, voor wiens rekening de in de nota vermelde verrichting plaats had, ter zake van een aankoop of verkoop van eenig effect, onverschillig of al dan niet levering plaats heeft, is onderworpen aan een recht van vijf cent van iedere honderd gulden.

Aan hetzelfde recht is onderworpen de nota, houdende opgaaf van het toegewezen bedrag ter zake van inschrijving bij gelegenheid van eene uitgifte van effecten.

Het recht is verschuldigd over het bedrag van iederen aankoop, verkoop en toewijzing en wordt berekend over ronde sommen van f 100 tot een bedrag van f 500, boven de f 500, over ronde sommen van f 500 tot een bedrag van f 10,000, en boven de f 10,000, over ronde sommen van f 1000.

Het recht wordt voldaan door gebruik van plakzegel.

Onder effecten worden in dit hoofdstuk verstaan inschrijvingen-grootboek en alle stukken, die onder welke benaming ook, gerangschikt kunnen worden onder de effecten of publieke fondsen.

76. De in het vorige artikel genoemde personen zijn verplicht, binnen drie dagen na den aankoop of verkoop van eenig effect, een behoorlijk gezegelde nota daarvan af te geven of te zenden aan hem, ten behoeve van wien een dier handelingen plaats had.

Eene gelijke verplichting rust, ingeval van toewijzing van effecten, op ieder, die de gelegenheid tot verkrijging daarvan bij inschrijving of op andere wijze heeft opengesteld.

Voor iedere overtreding van dit artikel wordt verbeurd eene boete van honderdmaal het niet betaalde recht doch ten minste vijfhonderd gulden.

77. De nota vermeldt den naam van hem, die haar afgeeft of verzendt en van hem, ten behoeve van wien de aankoop of verkoop plaats had of aan wien de toewijzing geschiedde, den aard der verrichting en het bedrag van iederen aankoop, verkoop of toewijzing.

Indien de nota wordt afgegeven door een makelaar, commissionair of ander persoon, die van den handel in — of het uitgeven van effecten zijn gewoon beroep maakt, wordt zij van een doorloopend volgnummer voorzien en getrokken uit een register met stok, waarvan al de bladen genummerd zijn. Vóór het in gebruik nemen van het register wordt dit op den stok door een door Ons aan te wijzen ambtenaar gewaarmerkt. Op den stok wordt een afschrift van de nota overgenomen; daarop wordt tevens het bedrag van het in rekening gebrachte zegelrecht aangeduid op door Ons aan te geven wijze.

Indien volgens die vermelding te weinig zegelrecht in rekening is gebracht, wordt het te weinig betaalde recht van den houder van het register ingevorderd, behoudens diens verhaal op den schuldenaar.

Het register in dit artikel bedoeld moet gedurende drie jaren, ingaande met de laatste boeking op den stok, bewaard blijven, ten einde daarvan overeenkomstig artikel 18 inzage te geven.

Eene boete van vijftig gulden wordt verbeurd:

indien de nota niet voldoet aan de bij dit artikel gestelde eischen;

indien niet voldaan is aan het voorschrift van het derde lid van dit artikel.

78. Hij die een aan zegelrecht onderworpen

nota ontvangt, welke niet- of niet behoorlijk gezegeld is, is verplicht deze binnen veertien dagen na de ontvangst uit te reiken aan 's Rijks ambtenaar.

Hij die geen nota ontvangt is eveneens verplicht daarvan, binnen veertien dagen nadat de aankoop, verkoop of toewijzing hem bekend is geworden, kennis te geven aan 's Rijks ambtenaar.

Hij die aan een dezer verplichtingen niet voldoet is aansprakelijk voor de boete ingevolge artikel 75 verbeurd.

79. Geenerlei zegelrecht is verschuldigd voor:

1°. de nota betreffende een aankoop of verkoop van eenig effect, afgegeven of gezonden aan een der in artikel 77, tweede lid, genoemde personen, indien deze hier te lande gevestigd is, mits uit de nota blijkt, dat zij niet bestemd is om aan een ander te worden uitgereikt;

2°. de nota betreffende eene toewijzing van effecten, indien te zelfder zake reeds een behoorlijk gezegelde nota is afgegeven of verzonden door hem, die de gelegenheid tot verkrijging der effecten bij inschrijving of op andere wijze heeft opengesteld, mits van deze afgifte of verzending en van het gebezigde zegel in de eerstbedoelde nota melding wordt gemaakt; en

3°. een duplicaat-nota, indien te zelfder zake reeds eene behoorlijk gezegelde nota is afgegeven of verzonden, mits van deze afgifte of verzending en van het gebezigde zegel in de duplicaat-nota melding wordt gemaakt.

80. Onverminderd de straf, gesteld op het niet afgeven van een nota en op de afgifte van een niet behoorlijk gezegelde nota, verliest hij die een dezer overtredingen begaat alle recht op loon of vergoeding voor de verrichte werkzaamheden. Indien het loon of de vergoeding betaald mocht zijn, kan het bedrag daarvan, als onverschuldigd betaald, worden teruggevorderd, mits die terugvordering in rechten gevraagd wordt binnen vijf jaren na de betaling.

Deze bepalingen zijn niet toepasselijk, indien geheele of gedeeltelijke kwijtschelding of teruggave is verleend van de boete, welke volgens artikel 76 is verbeurd.

81. Het zegelrecht van de in dit hoofdstuk bedoelde nota's is verschuldigd door hem, te wiens behoeve de in de nota vermelde verrichting plaats had.

HOOFDSTUK X.

Van de vervolgingen, verjaringen, enz.

82. Behalve zij die volgens de voorgaande artikelen de zegelrechten en boeten moeten dragen of voor de betaling daarvan kunnen worden aangesproken, zijn tegenover den Staat vooor de zegelrechten en boeten hoofdelijk aansprakelijk:

a. de onderteekenaren van onderhandsche akten;

b. zij die de aan zegelrecht onderworpen registers houden of door anderen doen houden.

De naamlooze vennootschappen, de wederkeerige verzekering- of waarborgmaatschappijen, de coöperatieve- of andere rechtspersoonlijkheid bezittende vereenigingen en de stichtingen zijn aansprakelijk voor de boeten, welke door hare bestuurders of vertegenwoordigers in deze hoedanigheid zijn verbeurd.

Indien eene overtreding dezer wet is begaan door een lid eener burgerlijke maatschap of eener vennootschap onder firma als zoodanig, is ieder der leden van de maat- of vennootschap hoofdelijk aansprakelijk voor de betaling van de rechten en boeten.

Al de beheerende vennooten eener commanditaire vennootschap zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de betaling van de rechten en boeten, verschuldigd ten gevolge van eene overtreding dezer wet, door een hunner als zoodanig begaan.

De werkgever is aansprakelijk voor de rechten en boeten verschuldigd ten gevolge van handelingen door personen in zijn dienst als zoodanig verricht.

83. Met het opsporen van de feiten, strafbaar gesteld bij deze wet, zijn belast de ambtenaren van de registratie en van het zegel.

Zij maken van hunne bevinding procesverbaal op, tenzij het niet- of te weinig betaalde recht en de boete onmiddellijk worden betaald.

De processen-verbaal van overtreding ten aanzien van de in artikel 51 vermelde stukken bevatten den letterlijken inhoud van die stukken met al de daarop gestelde verklaringen en handteekeningen; die van de stukken, in de artikelen 60, 61 en 62 vermeld, en van de stukken, welke overeenkomstig artikel 20 ter zegeling zijn aangeboden, bevatten den letterlijken inhoud van die stukken, voorzoovee zulks ter beoordeeling van het gevorderde recht en de boete noodig is, eveneens met al de daarop gestelde handteekeningen; de processen-verbaal verdienen, behoudens tegenbewijs, ook te dien aanzien volledig geloof.

De in het eerste lid bedoelde ambtenaren zijn verplicht alle stukken, waarin eene overtreding dezer wet is begaan, voor zoover die niet onder ambtenaren in hunne betrekking

blijven berusten, aan te houden voor het constateeren der overtreding.

De in het derde lid bedoelde stukken worden binnen vier en twintig uren teruggegeven; de overige stukken worden teruggegeven, indien de bekeurden door mede-onderteekening van het proces-verbaal de daarin vermelde daadzaak erkennen of het recht tot vervolging door betaling of op andere wijze is vervallen.

Ingeval van vervolging wordt het proces-verbaal met het dwangschrift beteekend.

84. Met het opsporen van overtredingen dezer wet ten aanzien van de in de hoofdstukken III, V en VII genoemde stukken zijn ook belast alle andere ambtenaren van 's Rijks belastingen en de in artikel 8 onder 1° tot en met 4° en 6° van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen.

Zij zijn verplicht de stukken, waarin de overtreding is begaan, aan te houden en van die aanhouding een proces-verbaal op te maken, dat binnen twee dagen met die stukken wordt toegezonden aan een ontvanger der registratie, die daarmede handelt overeenkomstig het vorige artikel.

85. Voor de beslissing van alle geschillen over invordering en terugvordering van rechten en boeten, voor de vervolging tot betaling van rechten en boeten en voor de terugvordering van betaalde rechten en boeten gelden de daaromtrent in de Registratiewet 1917 voorkomende bepalingen.

86. Het bewijs door getuigen is toegelaten ten aanzien van alle overtredingen dezer wet.

87. Door verloop van twee jaren verjaren:

1°. de vordering van recht, verschuldigd wegens jachtakten, te rekenen van het verstrijken van den termijn waarvoor die stukken geldig waren;

2°. de vordering van alle andere rechten en van de boeten, volgens deze wet verschuldigd, te rekenen van den dag, waarop akten of stukken, waaruit de schuldplichtigheid blijkt, ter kennis gekomen zijn van 's Rijks ambtenaar.

Het recht tot terugvordering van onverschuldigd aan 's Rijks ambtenaar betaalde zegelrechten en boeten vervalt door verjaring na twee jaren, ingaande met den dag der betaling.

88. De verjaring wordt gestuit door rechtsvorderingen, beteekend aan hem, wien men de verjaring wil beletten, vóór het verstrijken van den termijn; als echter de aangevangen rechtsvordering gedurende een jaar niet wordt voortgezet, is de vordering vervallen.

89. Met dezelfde straf, als in artikel 222 van het Wetboek van Strafrecht is bepaald, wordt gestraft hij die opzettelijk een plakzegel, dat gebruikt is, verkoopt, te koop aanbiedt, aflevert, ten verkoop in voorraad heeft, binnen het Rijk in Europa invoert of andermaal gebruikt, als ware net nog niet gebruikt.

Met dezelfde straf, als in artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht is bepaald, wordt gestraft:

1°. hij die opzettelijk het afschrift, bedoeld in het derde lid van artikel 77 dezer wet, valschelijk opmaakt of vervalscht, met het oogmerk om het als echt en onvervalscht te gebruiken of door anderen te doen gebruiken, indien uit dat gebruik eenig nadeel kan ontstaan;

2°. hij die opzettelijk op dit afschrift eene met de waarheid strijdige vermelding doet omtrent het bedrag van het in rekening gebrachte zegelrecht, indien uit die vermelding eenig nadeel kan ontstaan.

De in dit artikel genoemde feiten worden als misdrijf beschouwd en ter terechtzitting aanhangig gemaakt op de wijze, bedoeld in artikel 141, 1°. van het Wetboek van Strafvordering.

HOOFDSTUK XI.

Slot- en overgangsbepalingen.

90. Het recht, betaald voor het van wege het Rijk uitgegeven gezegeld papier, voor het stempelen van buitengewoon gezegeld papier en voor gekochte plakzegels wordt, behoudens de uitzondering in artikel 65 vermeld, niet teruggegeven, al is het papier en al zijn de plakzegels ook onnoodig gebruikt of verklad.

Onze Minister van Financiën is echter bevoegd om, in door hem aan te wijzen gevallen, en onder door hem vast te stellen voorwaarden, machtiging te verleenen tot inwisseling of overstempeling van gezegeld papier en tot inwisseling van plakzegels.

91. Wij behouden Ons voor:

in bijzondere gevallen kwijtschelding, vermindering of teruggave te verleenen van recht en boeten;

den Raad van State gehoord, in het algemeen belang, vrijstelling van recht te verleenen voor bepaalde soorten van niet aan evenredig recht onderworpen stukken.

92. In de termijnen, bij deze wet vastgesteld, is niet begrepen de dag van welken zij beginnen te loopen, doch wel die waarop zij eindigen.

Indien de laatste dag van een termijn valt op een Zondag of op een daarmede gelijkgestelden dag, wordt de termijn verlengd tot den

eersten daarop volgenden dag, welke geen Zondag noch een daarmede gelijkgestelde dag is.

Met den Zondag worden ten deze gelijkgesteld: de Nieuwjaarsdag, de Christelijke Tweede Paasch- en Pinksterdag, de beide Kerstdagen en de Hemelvaartsdag.

93. Van wege het Departement van Financiën wordt een afdruk van elken nieuwen zegelstempel, op het midden van een vel papier geschroefd of geslagen, nedergelegd ter griffie van den Hoogen Raad, van de gerechtshoven en arrondissements-rechtbanken, en wordt een gelijke afdruk toegezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

94. Gedurende negen maanden na de invoering dezer wet kan het nog ongebruikte van wege het Rijk uitgegeven gezegeld papier, bedoeld in artikel 11 der wet van 3 October 1843 (*Staatsblad* nº. 47), alsmede het nog niet gebruikte van wege het Rijk uitgegeven papier, bedoeld in artikel 20 dier wet, bij de met zegeldebiet belaste ontvangers worden ingewisseld tegen ander gezegeld papier van gelijke of van hoogere waarde, met bijbetaling van het suppletoire recht, zoo dat verschuldigd is.

95. Belanghebbenden kunnen gedurende negen maanden na de invoering dezer wet het in het vorig artikel vermelde nog ongebruikte gezegelde papier, alsmede ongebruikt papier, dat vóór die invoering buitengewoon gezegeld is, aan de kantoren van het buitengewoon zegel, tegen betaling van het suppletoir verschuldigde recht, doen bijstempelen, of voor dat papier, tegen vernietiging van den afdruk van den zegelstempel, ander papier buitengewoon doen zegelen, in welk geval het vroeger betaalde recht in mindering wordt gebracht.

De vorm van den voormelden bijstempel wordt door Ons bepaald.

96. Het gezegeld papier, dat bij de invoering dezer wet nog onbeschreven voorhanden is in de door de bewaarders van de hypotheken, het kadaster en de scheepsbewijzen gehouden wordende dagregisters en registers van in- en overschrijving, wordt in rekening gebracht, alsof het volgens deze wet gestempeld ware.

Deze niet bijgestempelde registers kunnen zonder verbeurte van boete door de kantonrechters geteekend en gewaarmerkt worden.

Het recht, betaald voor gezegeld papier, dat bij de invoering dezer wet nog onbeschreven voorhanden is in de registers van den burgerlijken stand wordt teruggegeven, indien die teruggave wordt gevraagd binnen negen maanden na die invoering.

97. Van de nog onbeschreven gedeelten van andere registers dan de in het vorige artikel bedoelde, kan het suppletoire zegelrecht gedurende twee maanden na de invoering dezer wet worden voldaan, tegen eene door 's Rijks ambtenaar op elk register te stellen kwitantie.

Gedeeltelijk onbeschreven bladen worden als geheel onbeschreven beschouwd.

98. Alle vroegere wetten, wetsbepalingen en wettelijke verordeningen betreffende het recht van zegel worden bij het in werking treden dezer wet afgeschaft.

Behoudens de hierna volgende bepalingen, blijven zij echter van kracht ten aanzien van alle vroeger opgemaakte nog van kracht zijnde stukken, waarvan het zegelrecht vóór dat tijdstip verschuldigd was.

Indien dat zegelrecht niet is voldaan, kunnen die stukken, binnen zes maanden na het in werking treden dezer wet, zonder betaling van boete gezegeld worden tegen voldoening van het verschuldigde recht aan 's Rijks ambtenaar.

Na het in werking treden dezer wet worden geen rechten en boeten van zegel gevorderd wegens vóór dat tijdstip opgemaakte stukken betreffende verzekeringen, indien die stukken volgens deze wet van zegelrecht zouden zijn vrijgesteld.

Iedere verzekeraar wordt ontheven van zijne verplichting tot voldoening van rechten en boeten van zegel verschuldigd wegens door hem vóór het in werking treden dezer wet onderteekende, niet in het vorig lid genoemde stukken betreffende verzekeringen, door binnen zes maanden na dat tijdstip aan 's Rijks ambtenaar te voldoen een bedrag van drie duizend gulden of een bedrag, berekend naar vijf en twintig cent per polis voor alle vóór het in werking treden dezer wet door hem onderteekende, nog van kracht zijnde, niet behoorlijk gezegelde polissen, waarbij eene uitkeering van meer dan vijftienhonderd gulden aan kapitaal of twee gulden per week aan renten verzekerd wordt, en waarvan het aantal bij eene door hem onderteekende verklaring aan 's Rijks ambtenaar wordt opgegeven. Indien dit aantal te laag wordt opgegeven, heeft geenerlei ontheffing plaats en kan het betaalde bedrag niet worden teruggevorderd.

Overigens zal de tijdige voldoening van een der genoemde aan 's Rijks ambtenaar te betalen bedragen tengevolge hebben, dat alle in den aanhef van het vorig lid bedoelde stukken geacht worden behoorlijk gezegeld te zijn.

Voor de toepassing dezer bepalingen worden bewijzen van aandeel en akten van deelneming

in onderlinge verzekeringen met polissen gelijk gesteld.

99. Notarieele akten, als in artikel 56 bedoeld, na het in werking treden dezer wet verleden, worden gratis geregistreerd.

Op de vóór het in werking treden dezer wet opgemaakte akten en stukken van den hierbedoelden aard blijven de bestaande bepalingen van toepassing.

100. Deze wet zal kunnen worden aangehaald als: „Zegelwet 1917". Zij treedt in werking op een nader door Ons te bepalen dag.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 22sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 7 *April* 1917.)

—

22 *Maart* 1917. BESLUIT, houdende wijziging en aanvulling van het Grootboekbesluit 1913. S. 245.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën, van den 6den Maart 1917, nº. 131, afdeeling Generale Thesaurie;

Overwegende, dat het wenschelijk is gebleken eene wijziging aan te brengen in artikel 23 van het Grootboekbesluit 1913 (*Staatsblad* nº. 345) en voorts om, in verband met de invoering van den Postcheque- en Girodienst, het mogelijk te maken, dat de renten van de in de Grootboeken A ingeschreven kapitalen betaald worden door overschrijving op eene postrekening;

Den Raad van State gehoord, (advies van den 13den Maart 1917, nº. 29);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Financiën, van den 17den Maart 1917, nº. 151, Generale Thesaurie;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. **1.** In artikel 23, tweede lid, van het Grootboekbesluit 1913 (*Staatsblad* nº. 345) wordt gelezen:

a. de aanhef van het bepaalde onder letter *e*: „de door de geschreven of gedrukte handteekening van Onzen Minister van Financiën bekrachtigde verklaring"

b. de aanhef van het bepaalde onder letter *g*: „eene door de geschreven of gedrukte handteekening van den Agent van het Ministerie van Financiën en van den ambtenaar, belast met het geldelijk beheer bij het Agentschap van het Ministerie van Financiën, bekrachtigde verklaring luidende".

2. Aan het eerste lid van artikel 40 van voornoemd besluit wordt toegevoegd de volgende bepaling:

„*e.* door overschrijving van de postrekening van den Staat op de, door den tot rente-ontvangst gerechtigde aan te wijzen, „postrekening".

3. Het vierde lid van artikel 40 van voornoemd besluit wordt gelezen:

„De kosten van toezending, aangifte en overschrijving worden op de toe te zenden of over te schrijven rente ingehouden".

4. Artikel 41 van voornoemd besluit wordt gelezen:

„Bij betalingen overeenkomstig het bepaalde in het vorig artikel onder *b*, *c*, *d* en *e* strekt onderscheidenlijk het bewijs van de verzending van den postwissel, van den aangeteekenden brief, het bericht van de Nederlandsche Bank en het bericht van het Postkantoor, dat de overschrijving heeft plaats gehad, den Staat tot volkomen kwijting tegenover hem, op wiens aanvrage de verzending of overschrijving heeft plaats gehad, behoudens de aansprakelijkheid voor eene nauwkeurige tenuitvoerlegging van die aanvragen en de aansprakelijkheid ingevolge de wet op de brievenposterij en de tot uitvoering van die wet gegeven voorschriften".

5. Artikel 44 van voornoemd besluit wordt gelezen:

„De toezending van postwissels, die van aangeteekende brieven, de opdracht tot overschrijving in de boeken van de Nederlandsche Bank en die tot overschrijving op eene postrekening een en ander als in artikel 40, onder *b*, *c*, *d* en *e* bedoeld, geschiedt zoo spoedig mogelijk en in ieder geval binnen 8 dagen na den vervaldag der rente of, indien het saldobiljet na den vervaldag is ontvangen, binnen 8 dagen na den dag dier ontvangst".

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 10 *April* 1917.)

—

22 *Maart* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 26 Maart 1895 (*Staatsblad* nº. 37), tot aanwijzing van eenige getuigschriften en diploma's alsbedoeld in de artikelen 3 en 9 der wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* nº. 222), houdende regeling der voorwaarden tot

verkrijging der bevoegdheid van arts, tandarts, apotheker, vroedvrouw en apothekersbediende, aangevuld bij de wetten van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 103) en van 26 October 1889 (*Staatsblad* n°. 137) en gewijzigd bij de wetten van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 261), van 21 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 157), van 27 April 1904 (*Staatsblad* n°. 81), van 16 Juli 1907 (*Staatsblad* n°. 212) en van 28 April 1913 (*Staatsblad* n°. 166) S. 246.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 5 Februari 1917, n°. 1393, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de artikelen 8 en 9 der wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* n°. 222), houdende regeling der voorwaarden tot verkrijging der bevoegdheid van arts, tandarts, apotheker, vroedvrouw en apothekersbediende, aangevuld bij de wetten van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 103) en van 26 October 1889 (*Staatsblad* n°. 137) en gewijzigd bij de wetten van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 261), van 21 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 157), van 27 April 1904 (*Staatsblad* n°. 81), van 16 Juli 1907 (*Staatsblad* n°. 212) en van 28 April 1913 (*Staatsblad* n°. 166);

Gezien de adviezen van de Senaten der Rijks Universiteiten;

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Maart 1917, n°. 23);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 16 Maart 1917, n°. 2938, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Eenig artikel.

In art. 5 van het Koninklijk besluit van 26 Maart 1895 (*Staatsblad* n°. 37), zooals dat besluit laatstelijk gewijzigd is bij Ons besluit van 25 Juli 1913 (*Staatsblad* n°. 333) wordt tusschen „*Duitschland* en *Groot-Britannië en Ierland*" ingelascht: „*Rusland*".

Na het bepaalde onder *b* van eerstgenoemd besluit wordt gelezen:

c. het diploma van met goed gevolg afgelegd „examen de médecin-dentiste", verkregen aan de Keizerlijke Universiteit te *Charkow*;

letters *c*, *d*, *e*, *f*, *g*, *h* en *i* van eerstgenoemd besluit worden achtereenvolgens letters *d*, *e*, *f*, *g*, *h*, *i* en *j*.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 21 *April* 1917.)

—

22 *Maart* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 11 Maart 1914 (*Staatsblad* n°. 148), betreffende regeling van het examen als apothekers-adsistent. S. 247.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 12 Februari 1917, n°. 1176, afd. Volksgezondheid en Armwezen;

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Maart 1917 n°. 32);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 16 Maart 1917, n°. 2939, afd. Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

voor het voorlaatste lid van Ons besluit van 11 Maart 1914 (*Staatsblad* n°. 148) wordt het volgende ingelascht:

„Zij, die een diploma of een getuigschrift overleggen, waaruit blijkt, dat hun ontwikkelingsgraad geen geringere is, dan die van de bezitters van een der bewijzen in het vorige lid genoemd, kunnen worden vrijgesteld van het examen in de vakken *a*—*h*.

Op een daartoe strekkend voorstel van den Voorzitter der examineerende commissie beslist Onze Minister van Binnenlandsche Zaken.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 21 *April* 1917.)

—

23 *Maart* 1917. ARREST van den Hoogen Raad. Niet-ontvankelijkverklaring der vordering voorzoover deze steunt op strijd met de bepalingen der Hinderwet, nu de administratieve autoriteit beslist, dat de aanvrager (gedaagde) geen vergunning volgens de Hinderwet noodig had.

Verplichting van den rechter om met zulk een beslissing rekening te houden. „Beslissing" in den zin der Hinderwet.

(B. W. art. 625; Hinderwet art. 1.)

Voorzitter:

Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. B. C. J. Loder, J. A. A. Bosch, C. O. Segers en H. Hesse.

T. A. Deen, wonende te Rhenen, ten deze getreden in de rechten en rechtsvorderingen van wijlen J. Deen, eischer tot cassatie van een den 1 Mei 1916 tusschen den rechtsvoorganger van eischer en den verweerder gewezen arrest van het Gerechtshof te Amsterdam, advocaat Mr. D. van der Goot

tegen:

M. Lindenbaum, boekdrukker, handelende onder den firmanaam M. Lindenbaum en Co., wonende te Amsterdam, verweerder in cassatie, advocaat Mr. W. A. Telders, gepleit door Mr. E. Goseling, advocaat te Amsterdam.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Besier.

Bij inleidende dagvaarding heeft de vader van eischer in hoofdzaak vergoeding gevorderd van de schade, welke zijn buurman, de gedaagde, hem toebracht, door de wijze, waarop deze diens pand bezigde tot het drijven eener in 1907 opgerichte en in 1913 uitgebreide drukkerij zonder daarbij rekening te houden met des eischers rechten als eigenaar van het daarnaast gelegen pand, waarvan de bruikbaarheid als woonhuis door die wijze van handelen aanmerkelijk verminderd, ja geheel opgeheven werd. Hij grondde deze vordering zoowel op de omstandigheid, dat de gedaagde in strijd handelde met de Hinderwet door zijne drukkerij zonder de daarbij vereischte vergunning in werking te brengen en te houden, als op het door dezen overtreden van het voorschrift gegeven in art. 625 B. W., van zijn eigendom slechts zoodanig gebruik te maken, dat daardoor aan de rechten van anderen geen hinder worde toegebracht.

Het eerste wapen is hem echter reeds bij het vonnis in eersten aanleg uit de hand geslagen. Al strekte het dispositief van dit vonnis alleen tot het opleggen aan den eischer van een bewijs door getuigen betreffende den door hem ondervonden hinder, toch bevatte het in zijn overwegingen tevens eene niet-ontvankelijkverklaring der vordering, voor zooveel deze was gegrond op overtreding der Hinderwet. Bij het bestreden arrest werd met het geheele vonnis ook deze beslissing bekrachtigd.

Hiertegen richt de eischer zijn cassatiemiddel, waarin tevens de voor deze beslissing aangevoerde gronden worden bestreden en hetwelk luidt:

„Schending, immers verkeerde toepassing door het Hof van de artt. 150, 153, 155 en 156 der Grondwet, 1 en 2 R. O., 1, 2, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 21, 22, en 29*ter* der Hinderwet en 625, 626, 1401, 1402 en 1403 B. W., genoemde artikelen zoo op zich zelve als in onderling verband met elkaar, door uit de omstandigheid, dat bij de Hinderwet het verleenen van vergunning tot uitoefening van een hinderlijk bedrijf slechts door de administratieve autoriteit kan geschieden, ten onrechte af te leiden, dat ook de beoordeeling of in een bepaald geval vergunning wordt vereischt, uitsluitend aan die autoriteit zou toekomen, en op grond daarvan in een civielrechtelijk geding, strekkende tot bekoming van schadevergoeding uit onrechtmatige daad, te beslissen, dat, wanneer die autoriteit eene beslissing heeft genomen, die beslissing ook door den Rechter als onaantastbaar en bindend zou moeten worden aanvaard, zoodat, nu op de door den verweerder gedane aanvraag tot vergunning voor uitbreiding zijner inrichting door de door het Hof als daartoe bevoegd aangenomen gemeenteautoriteit was te kennen gegeven, dat voor die uitbreiding geene vergunning overeenkomstig de Hinderwet werd vereischt, strijd met de Hinderwet als grondslag der actie niet in aanmerking zou kunnen komen; zijnde buitendien eene tekennengeving, dat voor eene uitbreiding geene vergunning overeeenkomstig de Hinderwet wordt vereischt, geene beslissing als door die wet bedoeld en zelfs ten eenenmale bij die wet onbekend."

Door den verweerder is betoogd, dat dit middel niet tot cassatie zou kunnen leiden, omdat ook bij het wegvallen van den grondslag der vordering, die gelegen is in het beweerdelijk overtreden der Hinderwet, toch de andere, het gebruik maken van het eigendom op zoodanige wijze, dat daardoor aan de uitoefening van des eischers eigendomsrecht hinder werd toegebracht, behouden bleef, en het lot der vordering dus niet van het al of niet wegvallen van eerstbedoelden grondslag, doch alleen van den uitslag van het getuigenverhoor afhankelijk zou zijn. Terecht is hiertegen echter bij pleidooi namens eischer aangevoerd, dat wanneer juist mocht worden bevonden, dat verweerder gehandeld heeft zonder de vergunning bij de

Hinderwet vereischt, deze verplicht zal zijn hem elke schade, hoe gering ook, die hem door die handelingen is toegebracht, te vergoeden, terwijl voor het slagen der vordering, voorzoover deze op den anderen grondslag is gebouwd, het bewijs noodig is van een aanmerkelijken hinder, gelijk is beslist door Uwen Raad bij arrest van 30 Januari 1914 (W. 9648) (N. J. 1914 bl. 497, Red.). Zoodanig bewijs nu is door hem wel aangeboden, en de feiten, welke hij daarvoor stelde, zijn dan ook in het bekrachtigde vonnis voor het doel wel voldoende geacht, doch het blijft natuurlijk onzeker, of hij in het leveren van dit bewijs geheel en al zal slagen, en zoo neen, of wat ten slotte zal komen vast te staan door den Rechter over de feiten, die in de waardeering daarvan vrij is, nog voldoende geoordeeld zal worden. Hij heeft dus bij het behouden van den verworpen grondslag zijner vordering wel degelijk belang.

Bij de bespreking van het cassatiemiddel stel ik op den voorgrond, dat art. 8 der Hinderwet geheel in het algemeen aan het Gemeentebestuur voorschrijft, op het gedaan verzoek om vergunning tot het oprichten (resp. uitbreiden) eener inrichting zijne beslissing te geven. Van de beslissingen, welke het geven kan, noemt de wet het verleenen der vergunning (art. 1), al of niet onder zekere voorwaarden (art. 12), en het weigeren der vergunning (art. 11). Het spreekt echter van zelf, dat ook nog andere beslissingen mogelijk zijn, zooals eene onbevoegdverklaring om op het verzoek te beslissen — b.v. wanneer deze bevoegdheid krachtens art. 16 aan Gedep. Staten toekomt — of een niet-ontvankelijkverklaring van het verzoek, welke o. a. noodig kan zijn, wanneer — als in het onderhavige geval — geoordeeld wordt dat de omstandigheden zich niet voordoen, waarin vergunning wordt vereischt. Ook eene zoodanige beslissing is eene beslissing in den zin van art. 14, voor het aanwezig zijn waarvan voldoende is, dat zij gegeven wordt als antwoord op het gedane verzoek, hetgeen naar de vijfde rechtsoverweging van het bestreden arrest hier het geval is geweest.

De beslissing op het verzoek nu wordt, behoudens het in art. 10 bepaalde, gegeven na een onderzoek op tegenspraak, hetwelk is geregeld in de artt. 6 en 7*bis* der wet. En dit geldt zoowel van eene toestemmende of weigerende beslissing als van eene andere, dus ook voor eene welke, als de onderhavige, inhoudt, dat de aanvrager geen vergunning behoeft. Daar al deze beslissingen gelijkelijk uitspraken zijn op een gedaan verzoek om vergunning en op gelijke wijze tot stand komen, staan zij wat hun bindende kracht betreft geheel op dezelfde lijn.

En uit het geheele samenstel der bepalingen blijkt, dat de Hinderwet de beslissing, welke ten slotte gegeven zal worden uitsluitend aan het Gemeentebestuur of Gedep. Staten en in hooger beroep aan de Kroon heeft willen voorbehouden, waaruit volgt, dat zij, hoe zij ook luiden mogen, voor den burgerlijken rechter bindend en onaantastbaar is.

Door in dien zin uitspraak te doen heeft het Hof derhalve de in het middel aangehaalde bepalingen der Hinderwet niet geschonden of verkeerd toegepast. En evenmin is dit het geval geweest met de aangehaalde voorschriften der Grondwet en der wet houdende Algemeene Bepalingen. Deze toch betreffen alleen de vraag naar de bevoegdheid der Rechterlijke Macht ten opzichte van de ingestelde vordering, doch raken niet het bindend karakter van bij de beslissing, die op de vordering gegeven wordt, ter sprake komende en daaraan al of niet ten grondslag te leggen uitspraken van andere gezagsorganen.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep en veroordeeling van eischer in de daarop gevallen kosten.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat uit het bestreden arrest en het daarin voor wat de feiten betreft overgenomene uit het vonnis der Arr.-Rechtbank te Amsterdam van 1 Maart 1915 (N. J. 1915 bl. 820, Red.), blijkt, dat wijlen Jacques Deen, eischers rechtsvoorganger bij inleidende dagvaarding in hoofdzaak heeft gesteld, dat hij eigenaar is van een te Amsterdam aan de Heerengracht nº. 459 gelegen door hem als woning gebezigd huis, waarnaast is gelegen een gebouw gemerkt nº. 457, waarin Lindenbaum sedert September 1907 eene drukkerij exploiteert, die in 1913 aanmerkelijk is uitgebreid en waarin sedert boekdrukkerspersen van buitengewone grootte worden gebezigd;

dat sedert dien de exploitatie der drukkerij zoodanig geschiedt, dat door het onduldbaar geraas, gedreun, gestamp, gebrom en gezoem het normaal gebruik van het woonhuis is uitgesloten;

dat Lindenbaum, die een en ander had kunnen en moeten voorzien en geen genoegzame voorzorgsmaatregelen heeft genomen om dit te voorkomen, aansprakelijk is voor de schade door zijne handelwijze veroorzaakt, zijnde toch hetgeen hij verricht onrechtmatig, wijl 1º. hij in strijd heeft gehandeld met de

bepalingen der Hinderwet, door zijne drukkerij zonder de bij art. 14 dier wet geëischte vergunning in werking te brengen en te houden, 2°. hij, ook al had hij die vergunning niet noodig, gezondigd heeft tegen de bij art. 625 B. W. gegeven voorschriften om van den eigendom zoodanig gebruik te maken, dat daardoor geen hinder aan belendende perceelen wordt toegebracht, weshalve partij Deen onder meer zijne veroordeeling tot voldoening van schadevergoeding heeft gevorderd;

O., dat de Rechtbank bij het bovenvermeld vonnis partij Deen heeft toegelaten om door getuigen eenige nader vermelde feiten te bewijzen, nadat was overwogen, dat de bepalingen der Hinderwet ten deze geheel buiten beschouwing behoorden te blijven;

O., dat van dit vonnis beide partijen in hooger beroep zijn gekomen, partij Deen incidenteel onder meer op grond, dat in het vonnis ten onrechte zou zijn overwogen, dat de actie niet-ontvankelijk zou zijn, voor zooverre zij op overtreding der Hinderwet was gegrond, doch dat het Hof het in eersten aanleg gewezen vonnis heeft bevestigd, en zulks wat betreft de zooeven vermelde grief van appellant Deen, wijl voor de *oprichting* der drukkerij geen vergunning noodig was en voor de *uitbreiding* door Lindenbaum wel vergunning was aangevraagd, maar hem in antwoord op zijne aanvraag door de bevoegde gemeenteautoriteit te kennen is gegeven, dat voor die uitbreiding geen vergunning overeenkomstig de Hinderwet werd vereischt, en een onderzoek naar de juistheid dier administratieve beslissing aan het oordeel van den rechter is onttrokken;

O., dat tegen deze beslissing wordt opgekomen in het middel van cassatie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O. naar aanleiding van de in het slot van het middel geformuleerde grief als zoude men hier niet te doen hebben met eene „beslissing" der administratieve autoriteit in den zin waarin deze uitdrukking in de „Hinderwet" wordt gebezigd omdat de zoogenaamde beslissing geen beschikking op het verzoek van den aanvrager zou behelzen;

dat deze afstuit op de beslissing van den rechter, die over de feiten had te oordeelen, dat er zulk eene beschikking wèl was genomen, terwijl voorzooverre bedoeld is, dat alleen dàn in den zin der „Hinderwet" van eene „beslissing" op eene aanvrage sprake kan zijn, wanneer eene vergunning wordt verleend of geweigerd, de grief ongegrond is;

dat toch, wanneer een administratief gezag van oordeel is, dat op eene aanvrage om vergunning niet gunstig kan worden beschikt, wijl het daartoe de bevoegdheid mist, dat gezag geenszins verplicht is in zulk een geval de aanvrage uitdrukkelijk te „weigeren" maar dat men ook reeds dan in den zin der wet eene „beslissing" neemt, wanneer men den aanvrager te kennen geeft, dat en waarom zijn verzoek niet kan worden ingewilligd;

O., dat het middel ook overigens niet tot cassatie kan leiden;

dat toch in de „Hinderwet" niet alleen in de artt. 1, 2 en 14 bepaald is wanneer hij, die eene inrichting exploiteert, daartoe vergunning noodig heeft, maar de wet tevens aangeeft tot welk gezag men zich tot het verkrijgen der vereischte vergunning heeft te wenden en op welke wijze tegen de beslissing dier autoriteit beroep openstaat;

dat het nu met die wettelijke voorschriften in strijd zou zijn, wanneer de rechter met de beslissingen dier in de wet aangewezen autoriteiten geen rekening hield en dat er geen reden bestaat om dit inzonderheid niet te doen, wanneer zulk gezag op eene aanvrage om vergunning heeft beslist, dat voor het verleenen daarvan geen aanleiding bestaat, wijl de aanvrager die niet noodig heeft;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

24 *Maart* 1917. WET, houdende toezegging van rentelooze voorschotten (subsidies) aan de Naamlooze Vennootschap: Waterleiding Maatschappij „Tholen", gevestigd te *Tholen*, ten behoeve van de watervoorziening der in die Vennootschap opgenomen gemeenten. S. 248.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo. Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de totstandkoming van eene centrale drinkwaterleiding voor het eiland Tholen te bevorderen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Aan de Naamlooze Vennootschap: Waterleiding-Maatschappij „Tholen", gevestigd te Tholen, worden uit 's Rijks schatkist, indien daartoe uit hoofde van de nader door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te stellen regelen en voorwaarden aanspraak ontstaat, rentelooze voorschotten verleend, ten behoeve van de centrale drinkwatervoorziening der in die Vennootschap opgenomen gemeenten.

2. De in het vorige artikel bedoelde rentelooze voorschotten zullen een gezamenlijk bedrag van f 50,000 niet overschrijden.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 24sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 17 *April* 1917.)

—

24 *Maart* 1917. WET, tot vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Bouwfonds voor het Departement van Binnenlandsche Zaken voor het dienstjaar 1917. S. 249.

De begrooting wordt vastgesteld op f 3,710,253.

—

24 *Maart* 1917. WET, tot vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij voor het dienstjaar 1917. S. 250.

De begrooting wordt vastgesteld op f 881,254.

—

26 *Maart* 1917. WET, tot regeling van de inkomsten en uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar 1917. S. 251.

De begrooting wordt vastgesteld op f 542,355.

—

26 *Maart* 1917. WET, tot vaststelling van de begrooting van uitgaven van het Fonds voor de uitvoering van de Tiendwet 1907 (*Staatsblad* nº. 222) voor het dienstjaar 1917. S. 252.

De begrooting wordt vastgesteld op f 2,034,000.

—

26 *Maart* 1917. WET, houdende wijziging van artikel 26 der Burgerlijke Pensioenwet, artikel 32 der Pensioenwet voor de bijzondere leeraren 1913, en artikel II der wet van 21 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 303). S. 253.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/17, nº. 311, 1—5.

Hand. id. 1916/17, *bladz.* 1918.

Hand. 1e *Kamer* 1916/17, *bladz.* 322, 341.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is wijziging te brengen in artikel 26 der Burgerlijke Pensioenwet, in artikel 32 der Pensioenwet voor de bijzondere leeraren 1913, en in artikel II der wet van 21 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 303);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Het tweede en het derde lid van artikel 26 der Burgerlijke Pensioenwet vervallen.

2. Het eerste lid van artikel 32 der Pensioenwet voor de bijzondere leeraren 1913 vervalt.

Het tweede en het derde lid van dat artikel worden respectievelijk eerste en tweede lid.

3. Het tweede lid van artikel II der wet van 21 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 303) wordt gelezen :

De wijziging, welke bij artikel I dezer wet is gebracht in het tweede (nieuw derde) lid van artikel 11 der Burgerlijke Pensioenwet, is niet van toepassing op de op 1 October 1913 in dienst zijnde ambtenaren die niet bij de twee of meer betrekkingen die zij op dat tijdstip vervullen, een nieuw ambt aanvaarden.

4. Deze wet wordt geacht in werking te zijn getreden met 1 October 1913.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 26sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 11 *April* 1917.)

—

26 *Maart* 1917. WET, houdende aanvulling der wet van 14 December 1916 (*Staatsblad* nº. 530), betreffende heffing van statistiekrecht. S. 254.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/17, nº. 354, 1—4.

Hand. id. 1916/17, *bladz.* 1918.

Hand. 1e *Kamer* 1916/17 *bladz.* 322, 341, 342.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, de wet van 14 December 1916 (*Staatsblad* nº. 530) betreffende heffing van Statistiekrecht aan te vullen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Aan het eerste lid van artikel 3 der wet van 14 December 1916 (*Staatsblad* nº. 530) wordt — met vervanging van de punt waarmede dat lid thans eindigt, door een kommapunt — het volgende toegevoegd :

i. van goud, gemunt en in baren, alsmede van munten in zilver of onedel metaal van het Rijk of zijne koloniën.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 26sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 7 *April* 1917.)

—

26 *Maart* 1917. WET, houdende verhooging van de begrooting van uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor het dienstjaar 1916. S. 255.

—

26 *Maart* 1917. WET, houdende verhooging van de begrooting van uitgaven van het Pensioenfonds voor de gemeente-ambtenaren voor het dienstjaar 1916. S. 256.

—

26 *Maart* 1917. WET, tot voorkoming van onredelijke opdrijving van de huurprijzen van woningen van lagere huurwaarde. S. 257.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/1917, nº. 259, 1—28.

Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 1014—1033, 1036—1039, 1051—1059, 1061—1068, 1071—1073, 1076—1097, 1117—1122, 1126—1140, 1147.

Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 261—263, 283—286, 298—301, 324—341.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden maatregelen te treffen ter voorkoming van onredelijke opdrijving van de huurprijzen van woningen van lagere huurwaarde ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Het is verboden in eene gemeente, waarvoor eene huurcommissie ingesteld is, als verhuurder eene hoogere vergoeding, onder welken naam of in welken vorm ook, te bedingen voor het gebruik van eene woning, zooals bedoeld bij artikel 10, dan de huurprijs, voor de woning geldende op, of laatstelijk vóór, 1 Januari 1916, zoo niet die hoogere huurprijs is goedgekeurd of vastgesteld door de huurcommissie.

Is eene woning vóór of op 1 Januari 1916 niet verhuurd geweest, dan vraagt de verhuurder aan de huurcommissie schatting van den huurprijs van 1 Januari 1916, indien deze schatting nog niet heeft plaats gehad, en geldt als die huurprijs de som, welke door de huurcommissie als de huurprijs van 1 Januari 1916 wordt geschat.

Ten aanzien van eene nieuw gebouwde woning na 1 Januari 1916 voor het eerst in gebruik genomen, betreft het verbod van het eerste lid het bedingen van eene hoogere vergoeding dan de huurprijs, waarvoor de woning voor het eerst is verhuurd.

2. Is de overeenkomst, waarbij de hoogere huurprijs bedongen is, aangegaan vóór de instelling der huurcommissie doch na 1 Januari 1916, dan is de verhuurder gehouden binnen eene maand na die instelling hetzij zich tot de huurcommissie te wenden met het verzoek dien hoogeren huurprijs goed te keuren, hetzij zich jegens den huurder bereid te verklaren den huurprijs te verlagen tot dien van 1 Januari 1916.

Is voor het gebruik van eene woning, welke vóór of op 1 Januari 1916 niet verhuurd is geweest, eene overeenkomst aangegaan vóór de instelling der huurcommissie, dan vraagt de verhuurder binnen eene maand na die instelling aan de huurcommissie schatting van den huurprijs van 1 Januari 1916, indien deze schatting nog niet heeft plaats gehad. De termijn van eene maand, genoemd in het voorgaand lid, vangt dan aan op den dag, waarop omtrent de schatting bij einduitspraak is beslist.

Keurt de huurcommissie den hoogeren huurprijs niet goed, dan geldt als huurprijs het door de huurcommissie als zoodanig vast te stellen lager bedrag ; de verlaging werkt dan terug tot het tijdstip, door de huurcommissie te bepalen. Dit tijdstip kan niet vroeger zijn dan 16 October 1916.

3. De huurcommissie wordt in iedere gemeente, waarin naar het oordeel van Burgemeester en Wethouders of van Gedeputeerde Staten daartoe aanleiding bestaat, door Burgemeester en Wethouders ingesteld. Haar werkkring omvat de woningen in de gemeente harer vestiging. Met goedvinden van Gedeputeerde Staten kan echter één huurcommissie voor meer gemeenten en kunnen meer huurcommissiën in één gemeente worden ingesteld. De instelling van eene huurcommissie voor meer gemeenten geschiedt door Burgemeester en Wethouders dier gemeenten in onderling overleg.

De huurcommissie bestaat uit vijf leden ; hare samenstelling geschiedt in dier voege, dat de belangen van huurders en die van verhuurders van woningen, zooals bedoeld bij artikel 10, gelijkelijk in de commissie worden vertegenwoordigd.

4. De huurcommissie behandelt en beslist de bij haar aangebrachte zaken zoo spoedig mogelijk. Hare beslissing is met redenen omkleed.

In de gevallen, bedoeld bij het tweede lid van artikel 1 en bij het tweede lid van artikel 2, volstaat de huurcommissie, indien zij van oordeel is dat de woning niet behoort tot de soort van woningen, bedoeld bij artikel 10, met de verklaring, dat de wet ten aanzien van de woning niet van toepassing is.

De huurcommissie keurt den hoogeren huurprijs niet goed, zoo de verhuurder niet aannemelijk maakt, dat de hoogere huurprijs redelijk is in verband met de normale huurwaarde op 1 Januari 1916 vermeerderd met

de hoogere uitgaven, die hij ter zake van de woning heeft te bestrijden. In bijzondere gevallen echter kan de huurcommissie de verhooging op anderen grond goedkeuren, zoo haar blijkt, dat de huurder met de verhooging instemt.

5. Keurt de huurcommissie den hoogeren huurprijs niet goed, dan stelt zij, den verhuurder gehoord, althans behoorlijk opgeroepen, het bedrag vast, waarvoor de woning mag worden verhuurd. Daarbij wordt rekening gehouden met de normale huurwaarde op 1 Januari 1916 en met de hoogere uitgaven, die de verhuurder ter zake van de woning heeft te bestrijden, of, wat betreft eene nieuw gebouwde woning, na 1 Januari 1916 voor het eerst in gebruik genomen, met den huurprijs, waarvoor de woning voor het eerst is verhuurd.

6. De huurcommissie deelt aan den verhuurder en aan den huurder hare uitspraak schriftelijk mede.

Van de uitspraak der huurcommissie staat zoowel aan den huurder als aan den verhuurder gedurende veertien dagen na de dagteekening der mededeeling beroep open bij den rechter van het kanton, waar de woning gelegen is.

De kantonrechter behandelt en beslist de bij hem aangebrachte zaken zoo spoedig mogelijk. Indien hij de uitspraak niet bevestigt, doet hij wat der huurcommissie was.

Tegen zijne beslissing is geen rechtsmiddel toegelaten, behoudens voorziening in cassatie in het belang der wet.

7. Na het verstrijken van zes maanden, nadat omtrent den huurprijs van eene woning bij einduitspraak is beslist, kan eene nieuwe uitspraak der huurcommissie omtrent die woning worden verzocht.

8. Indien bij eene overeenkomst eene hoogere vergoeding voor het gebruik van eene woning is bedongen dan krachtens deze wet geoorloofd is, geldt, in plaats van dat bedrag, de huurprijs, waarvoor de woning op, of laatstelijk vóór, 1 Januari 1916 is verhuurd geweest. Betreft het eene woning, welke vóór of op 1 Januari 1916 niet is verhuurd geweest, dan geldt de som, welke door de huurcommissie als de huurprijs van 1 Januari 1916 is geschat. Betreft het eene nieuw gebouwde woning, na 1 Januari 1916 voor het eerst in gebruik genomen, dan geldt de huurprijs, waarvoor de woning voor het eerst is verhuurd.

9. De verhuurder, die overtreedt een der bepalingen van artikel 1 of van artikel 2, wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste duizend gulden.

Is eene naamlooze vennootschap, eene coöperatieve of andere rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging of eene stichting verhuurder, dan worden de bestuurders, leden van het bestuur of commissarissen met dezelfde straf gestraft.

De bij deze wet strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als overtredingen.

10. Behoudens de verplichtingen, den verhuurder opgelegd bij het tweede lid van artikel 1 en bij het tweede lid van artikel 2 is deze wet slechts van toepassing:

1°. ten aanzien van de woningen, die op, of laatstelijk vóór, 1 Januari 1916 verhuurd zijn voor een huurprijs, per week berekend, van ten hoogste viermaal de som, voor de gemeente of het gedeelte der gemeente, waarin de woning gelegen is, vermeld in de tabel, bedoeld in de artikelen 1 en 2 der Kieswet;

2°. ten aanzien van de woningen, vóór of op 1 Januari 1916 niet verhuurd geweest zijnde, waarvoor door de huurcommissie op verzoek van den verhuurder of van den huurder of wel ambtshalve een huurprijs in geschat van ten hoogste het bedrag, bedoeld onder 1°.;

3°. ten aanzien van de nieuw gebouwde woningen, na 1 Januari 1916 voor het eerst in gebruik genomen, welke voor het eerst zijn verhuurd voor ten hoogste het bedrag, bedoeld onder 1°.

Wij behouden Ons voor, bij algemeenen maatregel van bestuur voor bepaalde gemeenten of gedeelten eener gemeente een hoogeren maatstaf te bepalen.

Bij de instelling van de huurcommissie maken Burgemeester en Wethouders het bedrag of de verschillende bedragen bekend, in de gemeente geldende ter bepaling van de toepasselijkheid dezer wet.

11. De huurcommissie en de kantonrechter zijn bevoegd bij de toepassing van deze wet zoodanige personen op te roepen en, al of niet na beëediging, als getuigen of deskundigen te hooren of te doen hooren, als zij te hunner voorlichting noodig achten. Die personen zijn verplicht te verschijnen en de gevorderde voorlichting te geven. Zij worden opgeroepen bij te adviseeren brief.

Aan de verschenen personen kan vergoeding worden toegelegd op den voet van het Tarief van Gerechtskosten in Strafzaken.

12. Ter zake van de werkzaamheden der huurcommissie en des kantonrechters ingevolge deze wet worden aan belanghebbenden geene kosten in rekening gebracht. De kosten, veroorzaakt door de instelling en de werkzaamheid der huurcommissie zoomede die, gemaakt door

den kantonrechter ter uitvoering van deze wet, worden gedragen voor de helft door den Staat en voor de wederhelft door de gemeente.

Alle stukken, krachtens deze wet opgemaakt, met uitzondering van huurovereenkomsten, zijn vrij van zegel, van de formaliteit van registratie en alle kosten.

13. Al hetgeen betreft de instelling, de samenstelling, de taak en de werkwijze der huurcommissie, zoomede de regelen en vormen van het beroep van hare uitspraken op den kantonrechter, wordt, voor zoover daarin niet bij deze wet is voorzien, nader bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld.

14. Deze wet kan worden aangehaald onder den titel „Huurcommissiewet".

15. Deze wet treedt in werking met ingang van een nader door Ons te bepalen dag.

Zij vervalt zes maanden na den dag, waarop door Ons, den Raad van State gehoord, zal zijn verklaard dat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden hebben opgehouden te bestaan.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 26sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 27 *Maart* 1917.)

—

26 *Maart* 1917. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. (Verschillende onderwerpen.) S. 258.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd en ingevoegd en wordt een artikel verminderd.

Tengevolge hiervan wordt verhoogd het totaal der Iste Afdeeling met f 60,000;
dat der IIde Afdeeling met f 210,400;
dat der IIIde Afdeeling met f 33,250 en
dat der IVde Afdeeling met f 7235;
terwijl het eindcijfer van het tiende hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916 wordt verhoogd met f 310,885.

—

26 *Maart* 1917. WET, tot verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. (Reiskosten, enz. veeartsenijkundige dienst, en kosten maatregelen ter bestrijding van het mond- en klauwzeer.) S. 259.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IIde afdeeling, alsmede het eindcijfer van het tiende hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915 verhoogd met f 8,283,000.

—

26 *Maart* 1917. WET, tot verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. (Verschillende onderwerpen.) S. 260.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt verhoogd het totaal der Iste afdeeling met f 2260;
dat der IIde afdeeling met f 17,200;
dat der IIIde afdeeling met f 16,970;
dat der IVde afdeeling met f 17,000; en
dat der Vde afdeeling met f 12,000;
terwijl het eindcijfer van het tiende hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915 wordt verhoogd met f 65,430.

—

26 *Maart* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeenten *Maassluis, Maasland* en *Rozenburg,* noodig voor de verbetering van den Waterweg van *Rotterdam* naar zee. S. 261.

—

26 *Maart* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeenten *Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Ridderkerk, Papendrecht, Alblasserdam* en *Nieuw-Lekkerland,* noodig voor de verbreeding van de rivier de Noord. S. 262.

—

26 *Maart* 1917. WET, tot vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisschershavenbedrijf te *IJmuiden* voor het dienstjaar 1917. S. 263.

De begrooting wordt vastgesteld op f 924.950

—

26 *Maart* 1917. WET, tot wijziging van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 264.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd en verminderd en wordt de omschrijving van een artikel gewijzigd.

Tengevolge hiervan wordt *verhoogd* het totaal der IVde afdeeling met f 53,000, dat der Xde afdeeling (oud hoofdstuk VII*B*) met f 190,000, en *verminderd* het totaal der IIIde afdeeling met f 53,000 en dat der IXde afdeeling (oud hoofdstuk VII*B*) met f 190,000.

—

26 *Maart* 1917. WET, tot overbrenging van een gedeelte van den Rijksweg *Eemnes—Hoevelaken* in beheer en onderhoud bij de gemeente *Amersfoort*. S. 265.

—

26 *Maart* 1917. WET, tot vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1917. S. 266.

De begrooting wordt vastgesteld op f 5,965,910.

—

26 *Maart* BESCHIKKING van den Minister van Binnenlandsche Zaken tot uitvoering van het Koninklijk besluit van 21 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 223).

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken;

Overwegende dat krachtens het Koninklijk besluit van 21 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 223) strekkende tot vervanging van het Koninklijk besluit van 4 Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 108), verboden zijn, tenzij met vergunning van den Minister van Binnenlandsche Zaken en met inachtneming van de door dezen ter voorkoming van verbreiding der besmetting te geven voorschriften:

1º. onderzoek van personen en goederen op de aanwezigheid van pestsmetstoffen door middel van proefnemingen op dieren:

2º. het verrichten van lijkopeningen op lijken van personen overleden aan de pest of verdacht van aan de pest lijdende te zijn geweest;

3º. het verrichten van lijkopeningen op lijken van dieren gestorven aan de pest of verdacht van aan de pest lijdende te zijn geweest;

4º. het vervoer van stoffen die pest- of cholerasmetstoffen bevatten of verdacht worden dit te doen;

Gelezen het advies van den Centralen Gezondheidsraad van 22 December 1916, nº. 1748;

Heeft goedgevonden te bepalen:

§ 1. *Onderzoek van personen en goederen op de aanwezigheid van pestsmetstoffen door middel van proefnemingen op dieren.*

Aanvragen om vergunning tot het verrichten van zulk een onderzoek kunnen worden gedaan aan den inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving der wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten, in wiens inspectie men het onderzoek wil verrichten.

Daarbij zullen alle mogelijke inlichtingen moeten worden gegeven betreffende de inrichting van de localiteit waar het onderzoek zal worden verricht, en de voorzorgen welke bij het onderzoek zullen worden genomen tegen de verspreiding van de smetstof.

Er zal o. a. moeten blijken welke voorzorgen de aanvrager heeft genomen:

a. om de localiteit waar het onderzoek zal worden verricht ontoegankelijk te maken voor personen die niet bij het onderzoek behoeven te zijn, en voor dieren die daarbij niet gebezigd worden;

b. om de ontsnapping van proefdieren te voorkomen;

c. om de vernietiging der proefdieren enz. behoorlijk te doen plaats hebben;

d. om de personen kleeren en voorwerpen voldoende te kunnen ontsmetten.

Voorts zal moeten worden opgegeven, welke personen bij het onderzoek tegenwoordig zullen zijn en inlichtingen moeten worden gegeven aangaande de bekwaamheid, de ervaring, de nauwgezetheid en de betrouwbaarheid van de personen die bij het onderzoek zullen behulpzaam zijn.

De inspecteur brengt de aanvrage, met bijvoeging van zijn advies, zoo spoedig mogelijk (desnoods per telegraaf) over aan den Minister van Binnenlandsche Zaken.

§ 2. *Het verrichten van lijkopeningen op lijken van personen overleden aan de pest of verdacht van aan de pest lijdende te zijn geweest.*

Aanvragen om vergunning tot het verrichten van zulk eene lijkopening kunnen worden gedaan aan den inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving der wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten, in wiens inspectie men de lijkopening wil verrichten.

Daarbij zullen alle mogelijke inlichtingen moeten worden gegeven betreffende:

a. de wijze waarop de stoffen, van het lijk afkomstig, zullen worden gehouden buiten het bereik van dieren, welke de smetstof kunnen verspreiden;

b. de wijze waarop die stoffen zullen worden verzameld en onschadelijk gemaakt;

c. de voorzorgen tegen verspreiding der smetstof, te nemen door hen die de lijkopening verrichten, en door hen die daarbij behulpzaam zijn.

Met de aanvrage wordt gehandeld als met die bedoeld in § 1.

§ 3. *Het verrichten van lijkopeningen op lijken van dieren gestorven aan de pest of verdacht van aan de pest lijdende te zijn geweest.*

Aanvragen om vergunning tot het verrich-

ten van zulke lijkopeningen kunnen worden gedaan aan den inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving der wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten, in wiens inspectie men de lijkopeningen wil verrichten.

Daarbij zullen alle mogelijke inlichtingen moeten worden gegeven betreffende de inrichting van de localiteit waar de lijkopeningen zullen worden verricht, en de voorzorgen welke daarbij zullen worden genomen tegen de verspreiding van de smetstof.

Er zal o. a. moeten blijken welke voorzorgen de aanvrager heeft genomen:

a. om de localiteit waar de lijkopeningen zullen worden verricht ontoegankelijk te maken voor personen die niet bij het onderzoek behoeven te zijn, alsmede voor dieren;

b. om de vernietiging der dierenlijken behoorlijk te doen plaats hebben;

c. om de personen, kleeren en voorwerpen voldoende te kunnnen ontsmetten.

Voorts zal moeten worden opgegeven, welke personen bestemd zijn om bij de lijkopeningen tegenwoordig te zijn, en inlichtingen moeten worden gegeven aangaande de bekwaamheid, de ervaring, de nauwgezetheid en de betrouwbaarheid van de personen die bestemd zijn daarbij behulpzaam te zijn.

De inspecteur brengt de aanvrage, met bijvoeging van zijn advies, over aan den Minister van Binnenlandsche Zaken.

§ 4. *Vervoer van stoffen die pestsmetstoffen bevatten of verdacht worden dit te doen.*

Het vervoer van zulke stoffen zonder geleide, met eenig middel van vervoer, wordt niet toegelaten.

Het vervoer is geoorloofd, wanneer het persoonlijk geschiedt door een lid van den Centralen Gezondheidsraad, door een inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving der wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten, door een directeur van een openbaar pathologisch, hygiënisch of pharmaceutisch laboratorium, door een geneeskundige of door een persoon in het bezit van eene bijzondere schriftelijke machtiging daartoe van een lid van den Centralen Gezondheidsraad, een inspecteur, een directeur of een geneeskundige als bovengenoemd, mits:

a. de te onderzoeken stof, met uitzondering van doode ratten (rattenlijken), zij gebracht in een waterdicht gesloten wijdmondsch fleschje, dat, degelijk met gegolfd carton, watten of houtwol omgeven, in een stevig goed gesloten kistje of bus verpakt is, welk kistje of busje weder met papier is omwikkeld of wel in verpakkingsmateriaal, daartoe verstrekt door het Centraal laboratorium voor de volksgezondheid;

b. de te onderzoeken doode ratten (rattenlijken) gebracht zijn in eene met schroefsluiting afgesloten metalen bus, in welker deksel zich eene met een schroefdopje gesloten kleine opening bevindt en welke bus zoodanig hangt in een daarvoor bestemd goed gesloten houten kistje, dat de bus bij het dragen steeds verticaal blijft, of wel in verpakkingsmateriaal, daartoe verstrekt door het Centraal laboratorium voor de volksgezondheid;

c. het pakket voorzien zij van een duidelijk adres en daarop ook het woord „smetstof" met duidelijke letters vermeld zij.

§ 5. *Vervoer van stoffen die cholerasmetstoffen bevatten of verdacht worden dit te doen.*

Het vervoer van zulke stoffen is geoorloofd, mits met inachtneming van de voorschriften in § 4, onder *a* en *c* omschreven.

Deze beschikking zal worden geplaatst in de *Nederlandsche Staatscourant.*

's Gravenhage, 26 Maart 1917.

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal, J. B. KAN.

—

28 *Maart* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk Besluit van den 22sten Januari 1915 (*Staatsblad* n°. 22) ter uitvoering van de artikelen 1, 6*a* en 11*a* der Consulaire Wet. S. 267.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Buitenlandsche Zaken van den 20sten Januari 1917, Eerste Afdeeling, n°. 3188 en van Justitie van den 12den Februari 1917, n°. 516, 1ste Afdeeling C;

Overwegende dat het Koninklijk besluit van 22 Januari 1915 (*Staatsblad* n°. 22) ter uitvoering van de artikelen 1, 6*a* en 11*a* der Consulaire Wet, wijziging behoeft;

Den Raad van State gehoord (advies van den 13den Maart 1917, n°. 25);

Gelet op het nader rapport van Onze Ministers voornoemd van den 20sten Maart 1917, Eerste Afdeeling, n°. 11165 en van den 26sten Maart 1917, 1ste Afdeeling C, n°. 500;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Eenig Artikel.

Artikel 2 van het Koninklijk besluit van

22 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 22), ter uitvoering van de artikelen 1, 6*a* en 11*a* der Consulaire Wet, wordt gewijzigd als volgt:

Nummer 43 wordt gelezen:

Piraeus (ressort de nomarchiën *Acarnanië en Aetolië, Arcadië, Argolis* en *Corinthe*, de nomarchie *Cycladen, Attica* en *Boeotië, Euboea, Laconië, Messenië, Phtiotis, Phocis* en de provincie *Thessalië*): De bevoegdheid om akten van den burgerlijken stand en andere burgerlijke akten op te maken en om de tusschenkomst te verleenen bij de artikelen 99—104 Burgerlijk Wetboek aan den Kantonrechter opgedragen.

Onze Ministers van Buitenlandsche Zaken en van Justitie zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer en aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 28sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 28 *April* 1917.)

—

28 *Maart* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk Besluit van den 22sten Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 22) ter uitvoering van de artikelen 1, 6*a* en 11*a* der Consulaire Wet. S. 268.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Buitenlandsche Zaken van den 25sten November 1916, Eerste Afdeeling, nº. 46560 en van Justitie van den 12den December 1916, Iste Afdeeling C, nº. 525;

Overwegende dat het Koninklijk besluit van 22 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 22), ter uitvoering van de artikelen 1, 6*a* en 11*a* der Consulaire Wet, wijziging en aanvulling behoeft;

Den Raad van State gehoord (advies van den 27sten Februari 1917, nº. 35);

Gelet op het nader rapport van Onze Ministers voornoemd van den 20sten Maart 1917, Eerste Afdeeling, nº. 9023 en van den 26sten Maart 1917, Iste Afdeeling C, nº. 501;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Eenig Artikel.

Artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 22 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 22), ter uitvoering van de Artikelen 1, 6*a* en 11*a* der Consulaire Wet, wordt gewijzigd en aangevuld als volgt:

Achter nummer 73 wordt ingelascht een nieuw nummer 73*a* luidende:

„73*a*. *Hongkong* (ressort de Chineesche provinciën Kwangtung, Kwangsi, Yünnan, Kweichow en Fukien): De bevoegdheid om reglementen uit te vaardigen."

De nummers 74—83 worden vervangen als volgt:

74. *Amoy* (ressorten: de provincie Fukien en van de provincie Kwangtung de prefecturen Chaochowfu en Waichowfu en de onderprefectuur Kayingchow voor wat betreft de bevoegdheid om rechtsmacht uit te oefenen; en van de provincie Fukien de prefecturen Hinghwafu, Chüanchowfu, Tingchowfu en Changchowfu, alsmede de onderprefecturen Yungchunchow en Lungyenchow voor wat betreft de bevoegdheid om akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten op te maken).

75. *Canton* (ressort de provincie Kwangtung, met uitzondering van de daarvan onder de nummers 74 en 82 onderscheidenlijk aan Amoy en Swatow toegekende gedeelten, alsmede de provinciën Kwangsi, Yünnan en Kweichow): De bevoegdheid om rechtsmacht uit te oefenen en tot het opmaken van akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten.

76. *Chefoo* (ressort de provinciën Shantung en Honan): De bevoegdheid om reglementen uit te vaardigen en tot het opmaken van akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten.

77. *Foochow* (ressort de provincie Fukien, met uitzondering van de prefecturen Hinghwafu, Chüanchowfu, Tingchowfu en Changchowfu, alsmede van de onderprefecturen Yungchunchow en Lungyenchow): De bevoegdheid om akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten op te maken.

78. *Hankow* (ressort de provinciën Hupeh, Hunan, Szechwan, alsmede Thibet en Kokonor): De bevoegdheid om akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten op te maken.

79. *Harbin* (ressort de provinciën Kirin en Heilungkiang): De bevoegdheid om reglementen uit te vaardigen en om akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten op te maken.

80. *Newchwang* (ressort de provincie Shengking): De bevoegdheid om reglementen uit te vaardigen en tot het opmaken van akten van

den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten.

81. *Shanghai* (ressorten: de provinciën Kiangsu, Chekiang, Anhwei, Kiangsi, Hunan, Hupeh, Szechwan, alsmede Thibet en Kokonor voor wat betreft de bevoegdheid om rechtsmacht uit te oefenen en reglementen uit te vaardigen; en de provinciën Kiangsu Chekiang, Anhwei en Kiangsi voor wat betreft de bevoegdheid om akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten op te maken.

82. *Swatow* (ressort: van de provincie Kwangtung de prefecturen Chaochowfu en Waichowfu en de onderprefectuur Kayingchow): De bevoegdheid om akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten op te maken.

83. *Tientsin* (ressorten: de provinciën Chili, Shantung, Honan, Shansi, Shensi, Kansu, Sinkiang, alsmede Mongolië en de provinciën van Mandsjoerije Shenking, Kirin en Heilungkiang voor wat betreft de bevoegdheid om rechtsmacht uit te oefenen; en de provinciën Chili, Shansi, Shensi, Kansu, Sinkiang, alsmede Mongolië voor wat betreft de bevoegdheid om reglementen uit te vaardigen en tot het opmaken van akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten.

Nummer 91 wordt gelezen als volgt: *Manila* (ressort de Philippijnsche eilanden): De bevoegdheid om akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten op te maken en om de tusschenkomst te verleenen, bij de artikelen 99—104 Burgerlijk Wetboek aan den kantonrechter opgedragen.

De nummers 103—111 worden vervangen als volgt:

103. *Chicago* (ressort Noord- en Zuid-Dakotah, Idaho, Illinois, Michigan, Minnesota, Montana, Wisconsin en Wyoming): De bevoegdheid om notarieele akten op te maken.

104. *Cleveland* (ressort Ohio en Indiana): De bevoegdheid tot het opmaken van akten, houdende machtiging tot de aangifte van eene geboorte of van een overlijden, van de akte, bedoeld in artikel 134 Burgerlijk Wetboek (huwelijk bij volmacht), van de akte, waarbij een gemachtigde wordt gesteld tot het aangaan van huwelijksche voorwaarden, van de akte van huwelijkstoestemming, bedoeld in art. 126, 2°. Burgerlijk Wetboek, en der akte, houdende machtiging tot de erkenning van een onwettig kind namens een der ouders of beiden.

104*a*. *Denver* (ressort Nieuw Mexico, Utah en Colorado): De bevoegdheid tot het opmaken van akten, houdende machtiging tot de aangifte van eene geboorte of een overlijden, van de akte, bedoeld in artikel 134 Burgerlijk Wetboek (huwelijk bij volmacht), van de akte, waarbij een gemachtigde wordt gesteld tot het aangaan van huwelijksche voorwaarden, van de akte van huwelijkstoestemming, bedoeld in artikel 126, 2°. Burgerlijk Wetboek, en der akte, houdende machtiging tot de erkenning van een onwettig kind namens een der ouders of beiden.

104*b*. *Galveston* (ressort Galveston en omstreken): De bevoegdheid tot het opmaken van akten, houdende machtiging tot de aangifte van eene geboorte of een overlijden, van de akte, bedoeld in artikel 134 Burgerlijk Wetboek (huwelijk bij volmacht), van de akte, waarbij een gemachtigde wordt gesteld tot het aangaan van huwelijksche voorwaarden, van de akte van huwelijkstoestemming, bedoeld in artikel 126, 2°. Burgerlijk Wetboek, en der akte, houdende machtiging tot de erkenning van een onwettig kind namens een der ouders of beiden.

104*c*. *Grand Rapids* (ressort Michigan en Minnesota): De bevoegdheid tot het opmaken van akten, houdende machtiging tot de aangifte van eene geboorte of een overlijden, van de akte, bedoeld in artikel 134 Burgerlijk Wetboek (huwelijk bij volmacht), van de akte, waarbij een gemachtigde wordt gesteld tot het aangaan van huwelijksche voorwaarden, van de akte van huwelijkstoestemming, bedoeld in artikel 126, 2°. Burgerlijk Wetboek, en der akte, houdende machtiging tot de erkenning van een onwettig kind namens een der ouders of beiden.

104*d*. *Honolulu* (ressort de Hawaii-eilanden): De bevoegdheid om akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten op te maken en om de tusschenkomst te verleenen, bij de artikelen 99—104 Burgerlijk Wetboek aan den kantonrechter opgedragen.

104*e*. *Kansas City* (ressort het gedeelte van den staat Missouri gelegen ten westen van den 93sten lengtegraad, Iowa, Nebraska, Kansas en Oklahama): De bevoegdheid tot het opmaken van akten, houdende machtiging tot de aangifte van eene geboorte of een overlijden, van de akte, bedoeld in artikel 134 Burgerlijk Wetboek (huwelijk bij volmacht), van de akte, waarbij een gemachtigde wordt gesteld tot het aangaan van huwelijksche voorwaarden, van de akte van huwelijkstoestemming, bedoeld in artikel 162, 2°. Burgerlijk Wetboek, en der akte, houdende machtiging

tot de erkenning van een onwettig kind namens een der ouders of beiden.

105. *St. Louis* (het gedeelte van den staat Missouri gelegen ten oosten van den 93sten lengtegraad, Arkansas, Tennessee en Kentucky): De bevoegdheid tot het opmaken van akten, houdende machtiging tot de aangifte van eene geboorte of een overlijden, van de akte, bedoeld in artikel 134 Burgerlijk Wetboek (huwelijk bij volmacht), van de akte, waarbij een gemachtigde wordt gesteld tot het aangaan van huwelijksche voorwaarden, van de akte van huwelijkstoestemming, bedoeld in art. 126, 2°. Burgerlijk Wetboek, en der akte, houdende machtiging tot de erkenning van een onwettig kind namens een der ouders of beiden.

106. *New-Orleans* (ressort Louisiana, het gedeelte van den staat Florida gelegen ten oosten van de rivier Apalachicola, Alabama en Missisippi): De bevoegdheid tot het opmaken van akten, houdende machtiging tot de aangifte van eene geboorte of een overlijden, van de akte, bedoeld in artikel 134 Burgerlijk Wetboek (huwelijk bij volmacht), van de akte, waarbij een gemachtigde wordt gesteld tot het aangaan van huwelijksche voorwaarden, van de akte van huwelijkstoestemming, bedoeld in artikel 126, 2°. Burgerlijk Wetboek, en der akte, houdende machtiging tot de erkenning van een onwettig kind namens een der ouders of beiden.

107. *New-York* (ressorten: voor wat betreft de bevoegdheid om akten van den Burgerlijken Stand op te maken en om de tusschenkomst te verleenen bij de artikelen 99—104 Burgerlijk Wetboek aan den kantonrechter opgedragen, de Vereenigde Staten van Amerika, met uitzondering van de Staten en territoriën, uitmakende het aan den consulairen ambtenaar te San Francisco te dezer zake toegewezen ressort; en voor wat betreft de bevoegdheid om notarieele akten op te maken, de Vereenigde Staten van Amerika, met uitzondering van de Staten en territoriën, uitmakende de aan de consulaire ambtenaren te Chicago en San Francisco te dezer zake toegewezen ressorten).

108. *Port Arthur* (ressort de staat Texas met uitzondering van Galveston en omstreken): De bevoegdheid tot het opmaken van akten, houdende machtiging tot de aangifte van eene geboorte of een overlijden, van de akte, bedoeld in artikel 134 Burgerlijk Wetboek (huwelijk bij volmacht), van de akte, waarbij een gemachtigde wordt gesteld tot het aangaan van huwelijksche voorwaarden, van de akte van huwelijkstoestemming, bedoeld in artikel 126, 2°. Burgerlijk Wetboek, en der akte, houdende machtiging tot de erkenning van een onwettig kind namens een der ouders of beiden.

109. *San Francisco* (ressort Arizona, Californië, Nevada, Oregon, de Staat Washington en Alaska): De bevoegdheid om akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten op te maken en om de tusschenkomst te verleenen, bij de artikelen 99—104 Burgerlijk Wetboek aan den kantonrechter opgedragen.

110. *Savannah* (ressort Georgia, Zuid-Carolina en het gedeelte van den Staat Florida, gelegen ten oosten van de rivier Apalachicola): De bevoegdheid tot het opmaken van akten, houdende machtiging tot de aangifte van eene geboorte of een overlijden, van de akte, bedoeld in artikel 134 Burgerlijk Wetboek (huwelijk bij volmacht), van de akte, waarbij een gemachtigde wordt gesteld tot het aangaan van huwelijksche voorwaarden, van de akte van huwelijkstoestemming, bedoeld in artikel 126, 2°. Burgerlijk Wetboek, en der akte, houdende machtiging tot de erkenning van een onwettig kind namens een der ouders of beiden.

111. *Seattle* (ressort de Staat Washington en Alaska): De bevoegdheid tot het opmaken van akten, houdende machtiging tot de aangifte van eene geboorte of een overlijden, van de akte, bedoeld in artikel 134 Burgerlijk Wetboek (huwelijk bij volmacht), van de akte, waarbij een gemachtigde wordt gesteld tot het aangaan van huwelijksche voorwaarden, van de akte van huwelijkstoestemming, bedoeld in artikel 126, 2°. Burgerlijk Wetboek, en der akte, houdende machtiging tot de erkenning van een onwettig kind namens een der ouders of beiden.

In het opschrift boven nummer 114 vervallen de woorden „en Porto-Rico."

Nummer 114 wordt gelezen:

„*Havana* (ressort het eiland Cuba): De bevoegdheid om akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten op te maken en om de tusschenkomst te verleenen, bij de artikelen 99—104 Burgerlijk Wetboek aan den kantonrechter opgedragen."

Nummer 115 vervalt.

Boven nummer 116 wordt als opschrift geplaatst: „Porto-Rico."

Tusschen de nummers 138 en 139 wordt ingelascht:

„*Mexico.*

138*a*. *Mexico City* (ressort de Vereenigde

Staten van Mexico): De bevoegdheid om akten van den Burgerlijken Stand en andere burgerlijke akten op te maken en om de tusschenkomst te verleenen, bij de artikelen 99—104 Burgerlijk Wetboek aan den kantonrechter opgedragen."

Nummer 144 en het opschrift „Hawaii-eilanden" vervallen.

Onze Ministers van Buitenlandsche Zaken en van Justitie zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer en aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 28sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenl. Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 28 *April* 1917.)

—

28 *Maart* 1917. BESLUIT, houdende aanwijzing van *Breda* als losplaats van ruw zout of zouthoudend water, bij invoer te lande met spoorwagens. S. 269.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 24 Maart 1917, n°. 58, Accijnzen;

Gezien artikel 5 der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* n°. 227), artikel 2 van Ons besluit van 3 Januari 1908 (*Staatsblad* n°. 2) en Ons besluit van 14 Juni 1910 (*Staatsblad* n°. 162);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Met ingang van de dagteekening van dit besluit wordt *Breda* mede aangewezen als losplaats van ruw zout of zouthoudend water bij invoer te lande met spoorwagens.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 28sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 24 *April* 1917.)

—

30 *Maart* 1917. BESLUIT, tot gelijkstelling van den door de Noord-Zuid-Hollandsche Tramweg-Maatschappij geëxploiteerden spoorweg van het Soendaplein te *Schoten* naar de grens van de gemeente *Haarlem* bij den Kleinen Houtweg, met de spoorwegen, waarop geen ander vervoer dan personenvervoer binnen één gemeente plaats heeft. S. 270.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, van 2 Maart 1917, n°. 282, Afdeeling Spoorwegen;

Overwegende, dat het gewenscht voorkomt den door de Noord-Zuid-Hollandsche Tramweg-Maatschappij, gevestigd te *Amsterdam*, geëxploiteerden spoorweg van het Soendaplein te *Schoten* naar de grens van de gemeente *Haarlem* bij den Kleinen Houtweg, waarop in hoofdzaak geen ander vervoer plaats heeft dan dat van personen binnen één gemeente, tot wederopzeggens toe gelijk te stellen met de spoorwegen, waarop geen ander vervoer plaats heeft dan dat van personen binnen één gemeente, en zulks met vervanging van Ons besluit van 24 October 1913 (*Staatsblad* n°. 396), waarbij zoodanige gelijkstelling geschied is voor het deel van dezen spoorweg van het voorplein van station *Haarlem* der Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij naar het Soendaplein te *Schoten*;

Gezien artikel 4 der wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 118);

Den Raad van State gehoord (advies van 20 Maart 1917, n°. 32);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Waterstaat, van 27 Maart 1917, n°. 290, Afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

onder intrekking van Ons besluit van 24 October 1913 (*Staatsblad* n°. 396) den door de Noord-Zuid-Hollandsche Tramweg-Maatschappij, gevestigd te *Amsterdam*, geëxploiteerden spoorweg van het Soendaplein te *Schoten* naar de grens van de gemeente *Haarlem* bij den kleinen Houtweg, tot wederopzeggens toe gelijk te stellen met de spoorwegen, waarop geen ander vervoer dan personenvervoer binnen één gemeente plaats heeft.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en aan den Raad van State in afschrift medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 30sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 16 *April* 1917.)

—

30 *Maart* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van een bijzonder reglement van politie voor de *Willemsvaart*. S. 271.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 3 Maart 1917, n°. 238, Afdeeling Waterstaat;

Gelet op de wet van 28 Februari 1891 (*Staatsblad* nº. 69) en op het algemeen reglement van politie voor rivieren, kanalen enz., onder beheer van het Rijk, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 13 Augustus 1891, (*Staatsblad* nº. 158) en laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 16 December 1913 (*Staatsblad* nº. 445);

Den Raad van State gehoord (advies van 20 Maart 1917, nº. 27);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 28 Maart 1917, nº. 231, Afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. vast te stellen het navolgende:

BIJZONDER REGLEMENT VAN POLITIE *voor de Willemsvaart.*

Art. 1. Onder de *Willemsvaart* wordt verstaan het kanaal van zijne vereeniging met de stadsgracht te *Zwolle*, bij de keersluis aldaar, tot de rivier *de IJsel* bij het *Katerveer*.

2. De grootste geoorloofde afmetingen der vaartuigen zijn:

lengte	98 M.;
breedte	11.50 „
diepgang bij een waterstand van 0.20 M. + N.A.P. of hooger	3 M.;

bij lagere waterstanden zooveel minder als de stand lager is dan de genoemde hoogte.

Schepen, breeder dan 9 M., mogen des nachts de *Willemsvaart* niet binnenvaren en overdag niet zonder vergunning van den sluiswachter te *Katerveer* of van den beambte, belast met de bediening van de brug over de keersluis.

3. In de voorhavens te *Katerveer* mag niet worden geankerd zonder vergunning van den sluiswachter.

4. Met de sluizen te *Katerveer*, wordt niet geschut:

1º. wanneer de keersluis te *Zwolle* gesloten is;

2º. wanneer het water op den *IJsel* hooger is dan 2.82 M. boven herzien Amsterdamsch peil (N.A.P.);

3º. wanneer het verschil in hoogte der waterspiegels op den *IJsel* en op de *Willemsvaart* meer bedraagt dan 2.25 M.

5. Het maximum van snelheid, waarmede de stoomvaartuigen zich mogen bewegen, bedraagt per minuut:

voor stoomvaartuigen met meer dan 1.50 M. diepgang, 100 M.;

voor stoomvaartuigen met niet meer dan 1.50 M. diepgang, 125 M.;

voor stoomvaartuigen met niet meer dan 1.25 M. diepgang, 150 M.

6. De grootste geoorloofde afmetingen der vlotten zijn:

lengte	60 M.;
breedte	6 „
diepgang	1.60 „

De vlotten mogen met geen grooter snelheid worden vervoerd dan van 60 M. in de minuut.

Met afwijking van artikel 71 van het Algemeen Reglement wordt voor dit kanaal bepaald, dat voor 35 M. of minder lengte van een vlot, twee bekwame mannen, en voor meerdere lengte één man meer ter besturing aanwezig moeten zijn.

7. Vaartuigen, breed 10 M. of meer, mogen in het kanaal geen ligplaats nemen.

Vaartuigen, minder breed dan 10 M., mogen niet langer dan voor ten hoogste 2 × 24 uur ligplaats nemen en uitsluitend op de plaatsen, welker bestemming daartoe met merkteekenen op den wal is aangegeven.

Nabij de spoorwegbrug in de lijn *Zwolle—Kampen* mogen tusschen de H.M. palen 17 en 20 geen schepen ligplaats nemen dan om te wachten op de eerstvolgende opening van die brug. Schepen, komende van het *Katerveer*, moeten in dat geval langs den zuidoostelijken boord, schepen, komende van de keersluis te *Zwolle*, langs den noordwestelijken boord ligplaats nemen.

Alleen met schriftelijke toestemming van de met het toezicht op de scheepvaart belaste ambtenaren of beambten en onder opvolging van de door hen te geven voorschriften mag in afwijking van het bovenstaande ligplaats worden genomen.

8. Vlotten mogen in het kanaal geen ligplaats nemen dan tusschen de beide merkteekenen, staande op den noordwestelijken wal op de afstanden van ongeveer 150 M. en 275 M., gemeten uit het binnenfront der groote sluis te *Katerveer*. De vlotten moeten zoo dicht mogelijk tegen den wal liggen.

Naast elkander stilliggende vlotten van kleinere breedte dan het in artikel 6 genoemde maximum, mogen te zamen niet meerdere breedte hebben dan 6 M.

Vlotten mogen na zonsondergang het kanaal niet binnenvaren.

9. Door een stoomvaartuig mogen niet meer dan vier vaartuigen tegelijk worden gesleept en ook niet tegelijk vaartuigen met een gezamenlijk laadvermogen van meer dan 800 ton.

Een vaartuig van 500 ton of meer laadver-

mogen mag niet met een of meer andere te gelijk in een sleep worden opgenomen.

10. De met de bediening van de brug over de keersluis belaste beambte is bevoegd deze brug in het belang van het verkeer gesloten te houden, als de spoorwegbrug over de *Willemsvaart* gesloten is of spoedig gesloten zal worden en eveneens in bijzondere omstandigheden, welke hem zulks in het belang van het verkeer gewenscht doen achten.

11. Overtreding van de bepalingen van dit bijzonder reglement wordt, voor zoover daartegen niet bij de wet of het algemeen reglement is voorzien, gestraft als volgt:

a. met geldboete van ten hoogste honderd gulden, de overtreding van artikel 3 en artikel 9, eerste lid, voor zooveel betreft overschrijding van het daarin genoemde laadvermogen en artikel 9, laatste lid;

b. met geldboete van ten hoogste vijf en zeventig gulden, de overtreding van artikel 6, laatste lid en van artikel 7;

c. met geldboete van ten hoogste vijftig gulden, de overtreding van artikel 8.

II. te bepalen, dat met het in werking treden van het onder I bedoelde reglement is vervallen het reglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 23 Mei 1892 (*Staatsblad* nº. 108).

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 30sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 21 *April* 1917.)

—

30 *Maart* 1917. BESLUIT, tot schorsing van de besluiten van den Raad der gemeente *Kamperveen*, dd. 6 Februari 1917, nos. I/2 en I/3, strekkende respectievelijk tot het bepalen van 1 April 1917 als datum van de opheffing der openbare lagere school in die gemeente, en tot het verleenen van eervol ontslag tegen dien datum aan het hoofd dier school. S. 272.

Geschorst tot 1 *October* 1917.

—

30 *Maart* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 29 December 1914, houdende vaststelling van nieuwe bepalingen omtrent het toekennen van premiën voor het dooden van zeehonden binnen het watergebied van het Rijk.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 27 Maart 1917, nº. 2180, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. **1.** Aan art. 3 van Ons besluit van 29 December 1914, nº. 35, houdende nieuwe bepalingen omtrent het toekennen van premiën voor het dooden van zeehonden binnen het watergebied van het Rijk, wordt een nieuw vierde lid toegevoegd, luidende:

„Ingeval de belanghebbende den burgemeester of den door dezen aangewezen persoon aannemelijk weet te maken, dat bewaring van den gedooden zeehond in zijn geheel niet wel doenlijk was, kan, voor de toepassing van dit besluit, met vertooning van het zeehondenvel en de daaraan nog vastzittende voorvinnen en met het afsnijden van die voorvinnen, genoegen worden genomen. De verklaring, bedoeld in model I, wordt alsdan dienovereenkomstig gewijzigd."

2. Dit besluit wordt geacht in werking te zijn getreden op 1 Juli 1916.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's Gravenhage, 30 Maart 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

—

2 *April* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

De Ongevallenwet verstaat, met name waar zij van verzekeringsplichtig bedrijf spreekt, onder bedrijf „vak" of „tak van industrie". Dit komt duidelijk uit, waar zij in art. 10 deze bedrijven opsomt.

Bij het in die opsomming voorkomende bedrijf van „sloopers van bouwwerken" wordt niet gedoeld op het sloopen van meerdere van die werken, maar wel beoogd het vak, in hetwelk dat sloopen gedurende een zeker niet te kort tijdsverloop wordt uitgeoefend, met de bedoeling om daaruit geldelijk voordeel te trekken, zij het dan ook dat de duur van dat tijdsverloop, evenmin als zulks in de wet is geschied, vooraf nauwkeurig is aan te geven.

De Rechtbank kon hier uit de bewijsmiddelen afleiden, dat aan bovenomschreven eisch der wet was voldaan.

(Ongevallenwet 1901 artt. 3 en 10, 24º.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, Dr L. E. Visser en J. Kosters.

B. R., enz., requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Groningen van 21 December 1916 (zie verder concl. adv.-gen.) (gepleit door Mr. A. G. G. Royaards te 's-Gravenhage).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Het onderwerpelijk cassatieberoep eischt een antwoord op de vraag naar de beteekenis van het begrip „bedrijf" in de Ongevallenwet 1901. De Arr.-Rechtbank te Groningen toch meende in haar vonnis van 21 December jl., daarbij vernietigend eene vrijspraak van den Kantonrechter aldaar van 28 October bevorens, requirant als uitoefenende het verzekeringsplichtig bedrijf van slooper van bouwwerken te moeten aanmerken en hem te mogen veroordeelen wegens verzuim van aangifte, doch hij zelf wil van die benaming niets weten en acht zich „objectief" een koopman, al versmaadt hij „subjectief" niet zijn handel in afbraak te begunstigen door het ondernemen van het sloopersvak, waarom hij als eenig cassatiemiddel stelt: „Schending, of verkeerde toepassing, der artt. 1, 2, 3, 10 sub 24°., 32, 33, 34, 98, 99 der Ongevallenwet 1901, in verband met de artt. 211, 216, 221, 253, 256 Sv., doordat de Rechtbank te Groningen den beklaagde schuldig verklarende aan de overtreding van „het als werkgever niet of niet tijdig van het door hem uitgeoefende verzekeringsplichtig bedrijf van slooper van bouwwerken tegen bewijs van ontvangst schriftelijk aangifte doen in duplo ten kantore der posterijen binnen welks kring hij zijne woonplaats heeft", den eisch van continuïteit, welke de Ongevallenwet voor het uitoefenen van een bedrijf stelt, heeft miskend."

In de Ongevallenwet zelve is het begrip „bedrijf" niet omlijnd, weshalve dit niet als een rechtsbegrip, doch als van zuiver feitelijken aard moet worden aangemerkt. Twee plaatsen in hare geschiedenis maken ons echter duidelijk, wat daaronder moet worden verstaan (Romeijn, Ongevallenwet, blz. 65, 66 en 77). Hand. I 145 en Hand. 2e K. I 219 immers leeren: „de beteekenis van het woord bedrijf moge in andere wetten eenigszins anders zijn, hij, die met de uitvoering van de wet belast zal worden, zal de beteekenis, die aan het woord in deze wet moet gegeven worden, uit de wet zelve moeten opmaken. Het woord „bedrijf" wordt daarin opgevat in den zin van „vak" of „tak van industrie" en niet als synoniem met „onderneming", zoodat mag worden aangenomen, dat met „sloopersbedrijf" „sloopvak" of „sloopersberoep" moet worden vereenzelvigd. Dat hiervoor zekere continuïteit niet kan worden gemist, schijnt mij niet twijfelachtig.

Heeft nu de Rechtbank daarmede in haar vonnis rekening gehouden? Ik antwoord bevestigend. Als erkentenis toch van requirant houdt die beslissing in: „dat hij te Groningen uitoefent het bedrijf van koopman en daarbij handel drijft in afbraak van perceelen door die te koopen en weder te verkoopen en dat dit ook het geval was in 1916; dat hij daarvoor vaste arbeiders in dienst heeft en hij ook ten tijde bij dagvaarding vermeld gedurende eenige weken de getuigen Kleersnijder en Mulder in loondienst in het werk heeft gehad aan het in afbraak zijnde perceel n°. 33 aan de Vischmarkt *alhier*, waarvan hij de afbraak van den getuige de Kinkelder had gekocht ten behoeve van zijn gemeld bedrijf", welke erkentenis bevestigd wordt door de verklaring der getuigen de Kinkelder, Kleersnijder, Mulder en Albronda — de laatste immers verklaart „dat het hem bekend is, dat beklaagde koopman is in afbraak van gebouwen, waarvan hij het houtwerk koopt; dat beklaagde hem, getuige, wel heeft erkend daarbij dan wel werklieden in dienst te hebben, die het houtwerk moeten uitbreken". Waar derhalve bleek, dat requirant geregeld en langdurig ten eigen bate sloperswerk deed verrichten, paste daarop de qualificatie „sloopersbedrijf" en maakte hij zich door verzuim van aangifte aan overtreding schuldig.

Ik concludeer mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Gratama;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgedragen bij pleidooi: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat de Rechtbank bij het bestreden vonnis ten laste van den requirant wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, dat hij terwijl hij te Groningen sedert een der data van de week van 21 op 27 Mei 1916 als werkgever uitoefende het verzekeringsplichtig bedrijf van slooper van bouwwerken, bedoeld in art 10 sub 24° der Ongevallenwet 1901, van welke onderneming de zetel was gevestigd te Groningen en van welke hij hoofd en bestuurder was,

niet in die week noch later ten kantore der posterijen te Groningen van voorschreven door hem uitgeoefend bedrijf tegen bewijs van ontvangst schriftelijk aangifte heeft gedaan in duplo, waarop de schuldigverklaring en de strafoplegging zijn gevolg als boven gemeld;

O. alsnu met betrekking tot het voorgestelde middel:

dat de Ongevallenwet 1901, met name daar, waar zij van verzekeringsplichtig bedrijf spreekt, hieronder verstaat „vak" of „tak van industrie", en dit duidelijk uitkomt waar zij in art. 10 deze bedrijven opsomt;

O., dat in deze opsomming van bedrijven onder nº 24 voorkomt dat van „sloopers van bouwwerken", waarbij niet wordt gedoeld op het sloopen van meerdere van die werken, maar wel wordt beoogd het vak, in hetwelk dat sloopen gedurende een zeker niet te kort tijdsverloop wordt uitgeoefend, met de bedoeling om daaruit geldelijk voordeel te trekken, zij het dan dat de duur van dat tijdsverloop, evenmin als zulks in de wet is geschied, vooraf nauwkeurig is aan te geven;

O., dat in zooverre terecht in het middel er beroep op wordt gedaan, dat de Ongevallenwet den bovenomschreven eisch stelt, maar ten onrechte wordt beweerd, dat de Rechtbank dezen eisch zoude hebben miskend;

O., toch, dat de requirant ter terechtzitting heeft erkend, dat hij voor zijn handel in afbraak van perceelen na te noemen arbeiders in loondienst heeft en ook in het werk gehad heeft aan het in afbraak zijnde perceel nº. 33 aan de Vischmarkt te Groningen;

dat voorts de navolgende getuigen hebben verklaard:

de Kinkelder: dat hij bij het afbreken o. a. in de maand Mei jl. van gemeld perceel een vijftal werklieden in dienst heeft gehad en met den requirant was overeengekomen, dat door hem daarbij drie arbeiders, voor zijne rekening zouden worden geleverd, voornamelijk om de gesloopte deelen weg te halen, maar ook om bij den sloopingsarbeid te helpen;

Kleersnijder en Mulder, in hoofdzaak gelijkluidende:

dat zij in den loop van 1916 eenige weken, ook op de data bij dagvaarding vermeld, als arbeiders in dienst zijn geweest van den requirant bij het afbreken van het meergemelde perceel, dat zij daarbij door den requirant waren belast met behulpzaam te zijn bij het afbreken daarvan, en het weghalen der afbraak; dat zij aan dien last uitvoering hebben gegeven; dat zij hun loon van den requirant moesten ontvangen en ook geregeld hebben ontvangen;

Albronda: dat de requirant hem wel heeft erkend werklieden in dienst te hebben, die het houtwerk moeten uitbreken, dat hij heeft gekocht als koopman in afbraak van gebouwen;

O., dat de Rechtbank uit deze bewijsmiddelen kon afleiden, dat aan den bovenomschreven eisch der Ongevallenwet was voldaan, en zij dit ook uitdrukkelijk heeft gedaan, toen zij overwoog, „dat requirant, waar hij in loondienst eenige werklieden gedurende eenige weken dagelijks onafgebroken aan een gebouw sloopersdiensten heeft doen verrichten, zijnde die tijdruimte, noodig voor het afbreken van een gebouw van niet te grooten omvang als in casu, een zeker niet te kort te noemen tijdsbestek, moet worden aangenomen het bedrijf van sloper te hebben uitgeoefend", terwijl de vraag, of de Rechtbank zulks terecht deed, niet staat ter beoordeeling van den rechter in cassatie

O., dat alzoo het beroep in cassatie is ongegrond;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

---

4 *April* 1917. BESLUIT, houdende bepaling van het tijdstip van het in werking treden der wet op het recht van zegel van den 22sten Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 244) en bepalingen ter uitvoering van deze wet. S. 273.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 31 Maart 1917, nº. 116, afdeeling Zegel;

Gelet op de artikelen 3, 5, 7, 47, 60, 61, 62, 77, 95 en 100 der wet op het recht van Zegel van den 22 Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 244);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen hetgeen volgt:

Tijdstip van in werking treden.

Art. 1. De wet op het recht van Zegel van den 22 Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 244), Zegelwet 1917, treedt in werking met ingang van den 1 Juni 1917.

Bijzonder merkteeken van het gezegeld papier.

2. Het gezegeld papier, van wege het Rijk uitgegeven, is voorzien van een watermerk bestaande in het woord: „Nederlanden".

Afmetingen van het papier.

3. Behalve het in artikel 27 der Zegelwet 1917 vermelde papier, zal van wege het Rijk gezegeld papier in groot en in klein formaat worden uitgegeven; het groot formaat zal hebben eene hoogte van 32,20 centimeter en

eene breedte van 40 centimeter, en het klein formaat eene hoogte van 8,84 centimeter en eene breedte van 25 centimeter.

Vorm der plakzegels.

4. Het plakzegel, met uitzondering van dat voor de zegeling der in artikel 75 der Zegelwet 1917 bedoelde stukken, is van rechthoekigen vorm en heeft eene lengte van 29 millimeter bij eene breedte van 22 millimeter.

De kleur is paars voor het zegel van vijf cent en rood voor de zegels van hoogere bedragen.

Het draagt aan het hoofd 's Rijks wapen, vastgehouden door twee gekroonde leeuwen boven een lint met de spreuk: „Je Maintiendrai", alles op een gebloemden achtergrond.

Een ongekleurd rechthoekig vak onder het lint behelst de aanwijzing van het bedrag van het recht, welk bedrag aan den voet van het zegel nog eens vermeld staat. Daartusschen komen, op acht regels, veertien malen voor de woorden: „Nederlandsch plakzegel".

5. Het plakzegel voor de zegeling van de in artikel 75 der Zegelwet 1917 bedoelde stukken is van rechthoekigen vorm en heeft eene lengte van $28^1/_4$ millimeter bij eene breedte van $57^1/_2$ millimeter.

De kleur is groen voor de zegels van vijf cent en tien cent, rood voor de zegels van vijftien cent tot en met één gulden, blauw voor de zegels van hooger dan één gulden, doch niet hooger dan vijf gulden, bruin voor de zegels van hooger dan vijf gulden, doch niet hooger dan tien gulden en paars voor de zegels van hoogere bedragen.

De omranding bevat op gearceerden grond aan de bovenzijde het woord: „Beursbelasting" en aan de benedenzijde de woorden: „Koninkrijk der Nederlanden".

Het zegel is door eene snijlijn verdeeld in twee gedeelten, een rechtergedeelte, breed ongeveer 29 millimeter en een linkergedeelte, breed ongeveer $21^1/_2$ millimeter, beide gedeelten gemeten tot de binnenzijde van den rand.

Het rechtergedeelte vertoont het Rijkswapen boven een rechthoekig vak, waarin vier en twintig malen het woord: „Beursbelasting" is vermeld; het linkergedeelde bevat eene afbeelding van Mercurius met staf in een Gothisch raam. Op beide gedeelten is boven den onderrand door een opdruk in zwarte kleur het bedrag van het recht aangewezen.

Stempels.

6. Voor de zegeling van het van wege het Rijk uit te geven papier en van het buitengewoon te zegelen papier wordt gebruikt:

een stempel, waarmede machinaal een indruk in het papier droog wordt geschroefd op een rond oranjekleurig vlak, hierna aangeduid als „Droge stempel" of

een stempel, welke in blauwen inkt wordt afgedrukt, hierna aangeduidt als „Natte stempel".

De stempels bevatten 's Rijks wapen en het bedrag van het recht, ter zijde van het wapen uitgedrukt. De stempels, bestemd voor de zegeling van stukken, onderworpen aan zegelrecht, met opcenten, zijn voorzien van de woorden: „Zegelrecht met opcenten".

De droge stempel bevat bovendien eene verkorte aanduiding van het kantoor, waar- en eene aanwijzing van het jaar, waarin de stempeling plaats heeft; de natte stempel wijst bovendien aan: te *Rotterdam* den naam der gemeente en in de overige plaatsen den naam der provincie, alwaar — en voor zoover betreft de stempel met de woorden: „Zegelrecht met opcenten", tevens het jaar, waarin — de stempeling plaats heeft.

Tot nadere voorziening kunnen voor de zegeling ook worden gebruikt de stempels, welke thans aan de kantoren van het buitengewoon zegel in gebruik zijn voor de stempeling met blauwen inkt van stukken, welke aan zegelrecht zonder opcenten zijn onderworpen.

Onze Minister van Financiën is gemachtigd te bepalen in welke gevallen uitsluitend stempeling met den drogen stempel of uitsluitend stempeling met den natten stempel zal plaats hebben.

Stempeling met den drogen stempel heeft alleen plaats aan het Algemeen Zegelkantoor en aan de kantoren van het buitengewoon zegel te *Amsterdam*, te *'s-Gravenhage* en te *Rotterdam*.

Bijzondere stempel.

7. De zegeling met den bijzonderen stempel, bedoeld in het eerste lid, onder *c*, van artikel 60, in het laatste lid van artikel 61 en in het laatste lid van artikel 62 der Zegelwet 1917, geschiedt uitsluitend aan de kantoren van het buitengewoon zegel te *Amsterdam*, te *'s-Gravenhage* en te *Rotterdam*.

Voor die zegeling wordt gebezigd een stempel, voorzien van een rand, vermeldende: „Bijzondere stempel Zegelwet 1917", en overigens gelijk aan de stempels, welke worden gebruikt voor de zegeling van effecten.

Stempeling.

8. Op het papier van wege het Rijk uit te geven, wordt de stempel gesteld bovenaan ter linkerzijde van het blad, het vel toegeslagen zijnde; op al het andere papier kan de stempel worden gesteld op de daarvoor meest geschikte plaats.

9. Voor stukken, aan evenredig zegelrecht onderworpen, worden van wege het Rijk uitgegeven: papier, voorzien van een stempel van ten minste vijf cent en ten hoogste twintig gulden; plakzegels tot bedragen van ten minste vijf cent en ten hoogste honderd gulden.

Het van wege het Rijk uitgegeven gezegeld papier, voorzien van een stempel van twintig gulden, wordt door den ontvanger van het zegel desverlangd bijgezegeld tegen betaling van het meerdere recht; hij doet van die betaling blijken door kwitantie of bijstempel naast den gewonen stempel te stellen. Ten aanzien van deze kwitantie geldt het bepaalde in artikel 14.

Stempeling van buitengewoon te zegelen papier.

10. Het buitengewoon te zegelen papier wordt met betaling der daarvoor verschuldigde rechten aangeboden aan een der kantoren van het buitengewoon zegel te *Amsterdam* te *Arnhem*, te *Assen*, te *'s-Gravenhage*, te *Groningen*, te *'s-Hertogenbosch*, te *Leeuwarden*, te *Maastricht*, te *Middelburg*, te *Rotterdam*, te *Utrecht* of te *Zwolle*.

Aan de kantoren te *Amsterdam*, te *'s-Gravenhage* en te *Rotterdam* wordt het papier onmiddellijk van den vereischten zegelstempel voorzien.

Aan de overige kantoren wordt het papier gestempeld met de woorden: „te zegelen" waarna het met een bewijs van de betaling der rechten wordt overgebracht:

te *Arnhem*, te *Assen*, te *'s-Hertogenbosch*, te *Maastricht* en te *Zwolle*: ten kantore van de hypotheken en het kadaster;

te *Groningen*, te *Leeuwarden* en te *Middelburg*: ten kantore der registratie n°. 1.

en te *Utrecht*: ten kantore der successierechten.

Van de stempeling met de woorden: „te zegelen" is uitgezonderd:

a. het papier, waarvoor een stempel wordt vereischt, welke niet voorhanden is aan het kantoor, waar de zegeling zou plaats hebben, als de zegeling niet kan geschieden door het stellen van meer dan één stempel;

b. het papier, waarvoor de droge stempel wordt verlangd of vereischt.

Dit papier wordt door tusschenkomst van den ambtenaar aan wiens kantoor de zegeling zou plaats hebben, opgezonden naar een der kantoren van het buitengewoon zegel te *Amsterdam*, te *'s-Gravenhage* of te *Rotterdam* en aldaar van den drogen stempel voorzien, indien de vereischte stempel aan dat kantoor voorhanden is of de zegeling kan geschieden door het stellen van meer dan één stempel.

11. Onze Minister van Financiën is gemachtigd om, naar gelang van de behoeften, te bepalen welke zegelstempels aan de kantoren van het buitengewoon zegel zullen worden verstrekt. Papier, dat met betaling van het verschuldigde recht ter buitengewone zegeling wordt aangeboden, doch niet op die wijze gezegeld kan worden, omdat de vereischte stempel aan geen der kantoren van het buitengewoon zegel voorhanden is en zegeling tot het bedrag van het verschuldigde recht door het stellen van meer dan één stempel niet kan plaats hebben, wordt door den ontvanger, aan wiens kantoor de aanbieding plaats heeft, op de wijze bepaald bij artikel 14, voorzien van eene kwitantie voor het betaalde recht.

Wijze van gebruik van plakzegels.

12. Het plakzegel, met uitzondering van dat voor de zegeling der in artikel 75 der Zegelwet 1917 bedoelde stukken, wordt op het aan zegelrecht onderworpen stuk geheel en al vastgeplakt, gaaf en ongeschonden, zooals het van wege het Rijk wordt uitgegeven en zonder dat papier of eenige andere stof tusschen het stuk en het zegel aanwezig zij.

Het wordt vastgeplakt daar, waar het stuk moet worden onderteekend door hem, die het zegel gebruikt.

Deze schrijft zijne onderteekening met inkt over het zegel en vermeldt tevens op het zegel en mede met inkt het tijdstip, waarop het wordt gebruikt, door aanduiding van den dag, de maand en het jaar.

Worden twee of meer zegels gebezigd, dan moet de handteekening over al de zegels zijn gesteld.

Wordt een stuk met plakzegels gezegeld, door meerdere personen onderteekend, dan moet alleen hij, die het eerst zijne handteekening zet, het zegel gebruiken.

De vorenstaande bepalingen zijn niet van toepassing op de plakzegels, welke overeenkomstig art. 14 worden gebruikt.

13. Het plakzegel voor de zegeling der in art. 75 der Zegelwet 1917 bedoelde stukken wordt, vóórdat de nota uit het in art. 77 dier

wet bedoelde register wordt getrokken, in dier voege opgeplakt, dat na het uitscheuren der nota, het van het Rijkswapen voorziene gedeelte van het zegel voorkomt op de nota en het andere, langs de snijlijn af te scheiden gedeelte van het zegel voorkomt op het op den stok van het register overgenomen afschrift van de nota. Behoudens die afscheiding, welke voor de opplakking mag plaats hebben, geschiedt deze op gelijke wijze, als in het eerste lid van het vorige artikel is voorgeschreven.

Op elk der deelen van het zegel wordt het tijdstip waarop het wordt gebruikt, met inkt vermeld, door aanduiding van den dag, de maand en het jaar; hiervoor kan gebruik worden gemaakt van een stempel met stempelinkt. Het aldus opgeplakte zegel geldt als aanduiding op het afschrift der nota van het bedrag van het in rekening gebrachte zegelrecht.

Het bezigen van twee of meer zegels voor een nota is toegelaten.

Kwitantie voor de rechten van ter zegeling aangeboden stukken.

14. Wanneer reeds gebruikt papier, zonder betaling van boete, van zegel kan worden voorzien, doet de ontvanger van het recht van zegel van de voldoening van het zegelrecht blijken door opplakking van een plakzegel. Op dit zegel wordt de dag van opplakking aangewezen en over het zegel wordt eene beknopte vermelding van kwaliteit en standplaats van den ontvanger gesteld; hiervoor kan gebruik worden gemaakt van een van wege het Rijk verstrekten stempel.

Het aldus opgeplakte zegel strekt tot kwitantie van het betaalde zegelrecht.

Indien plakzegels tot het vereischte bedrag niet voorhanden zijn en indien op de ter zegeling aangeboden stukken boeten verschuldigd zijn, welke met het zegelrecht worden voldaan, doet de ontvanger van de betaling blijken door de volgende kwitantie op de stukken te stellen:

„N°. Ontvangen voor zegelrecht
„(voor boete)
„te , den
„De Ontvanger".
(Onderteekening).

De vorenstaande bepalingen zijn niet van toepassing op niet hier te lande opgemaakte effecten.

Zegeling van contractboekjes.

15. Het zegelrecht van de in het laatste lid van art. 44 der Zegelwet 1917 bedoelde contractboekjes moet worden voldaan door gebruik van plakzegel.

Bij elke ver- of afrekening tusschen verzekeraar en verzekerde, hetzij direct of door tusschenkomst van een makelaar of assurantiebezorger, wegens de onder dekking van de polis vervoerde goederen, wordt op het contractboekje eene verklaring gesteld, welke de gezamenlijke waarde aanwijst van de vervoerde goederen, waarop de ver- of afrekening betrekking heeft. Deze verklaring wordt door den verzekeraar of door den makelaar of door den assurantiebezorger namens hem, onderteekend en vóór die onderteekening voorzien van een of meer plakzegels tot het bedrag van het verschuldigde zegelrecht, berekend over de voormelde gezamenlijke waarde der vervoerde goederen.

Ten aanzien van het gebruik van het plakzegel geldt het bepaalde in artikel 12.

Waarmerking van het register voor beursnota's.

16. De waarmerking van het register, bedoeld in het tweede lid van art. 77 der Zegelwet 1917, zal geschieden door de ontvangers van de registratie of van het zegel, met de ontvangst van zegelrechten belast ter plaatse, waar de persoon, voor wien het register bestemd is, zijn bedrijf uitoefent, zoo op die plaats geen kantoor van de registratie of van het zegel gevestigd is, door den ontvanger in den kring van wiens kantoor de persoon, voor wien het register bestemd is, zijn bedrijf uitoefent.

Met afwijking van het bepaalde in het vorig lid kan de waarmerking der registers, welke bij de invoering der Zegelwet 1917 in gebruik worden genomen, ook geschieden door andere ambtenaren der registratie, met uitzondering van Rijksklerken, ter plaatse, waar de persoon, voor wien het register bestemd is, zijn bedrijf uitoefent.

Bijstempeling.

17. Papier, dat overeenkomstig artikel 95 der Zegelwet 1917 aan de kantoren van het buitengewoon zegel met betaling van het suppletoir verschuldigde recht ter bijstempeling wordt aangeboden, wordt aldaar voorzien van een stempel, welke het totaal aanwijst van het vroeger aan recht (en opcenten) betaalde bedrag en het suppletoir verschuldigde recht.

Deze stempel wordt in oranjekleurigen inkt afgedrukt naast of onder den aanwezigen stempel in dier voege, dat de randen der stempels elkander raken.

Voor deze bijstempeling worden uitsluitend

gebezigd de stempels, in gebruik voor de stempeling met blauwen inkt van stukken, welke aan zegelrecht zonder opcenten zijn onderworpen.

18. Het van wege het Rijk uit te geven gezegeld papier, dat bij de invoering der Zegelwet 1917 nog aan het Algemeen Zegelkantoor en aan kantoren van het zegel voorhanden is en voorzien is van de thans bestaande zegelstempels, alsmede het gezegeld papier, dat overeenkomstig artikel 94 dier wet wordt ingewisseld, zal worden bijgestempeld op gelijke wijze, als in het vorige artikel is voorgeschreven.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 4den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 24 *April* 1917.)

—

4 *April* 1917. MISSIVE van den Minister van Financiën aan de burgemeesters betreffende keuring voor de toekenning van pensioen.

Ik heb de eer U te verzoeken, wanneer door U geneeskundigen worden benoemd, ten einde een onderzoek in te stellen naar den gezondheidstoestand van op pensioen aanspraak makende ambtenaren, en de door den ambtenaar aangewezen medicus specialist is, hiervan melding te maken in hunne benoemingsbeschikking.

—

5 *April* 1917. BESLUIT, bepalende de bekendmaking in het *Staatsblad* van de goedkeuring, door *Nederland*, van de verlenging der bevoegdheden van de gemengde rechtbanken in *Egypte* (*Staatsblad* 1916, nº. 184). S. 274.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende dat Wij hebben toegestemd in de hernieuwde verlenging van de bevoegdheden der gemengde rechtbanken in *Egypte* voor den tijd van een jaar, eindigende op 1 Februari 1918;

Gelet op Artikel 2 der wet van 6 December 1898 (*Staatsblad* nº. 254);

Gezien de in afschrift hierbijgevoegde Egyptische wet van 30 Januari 1917, nº. 3, waarbij bedoelde verlenging is afgekondigd;

Op de voordracht van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken van den 2den April 1917, nº. 9689, Directie van het Protokol;

Hebben goedgevonden en verstaan:

de bekendmaking van voorzegde verlenging te bevelen door de plaatsing van dit Besluit in het *Staatsblad*.

Onze Ministers, Hoofden van Departementen van Algemeen Bestuur, zijn belast, ieder voor zooveel hem betreft, met de uitvoering van hetgeen ten deze wordt vereischt.

's-Gravenhage, den 5den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

J. LOUDON.

(*Uitgeg.* 20 *April* 1917.)

LOI nº. 3 de 1917.

Loi prorogeant les Pouvoirs des Tribunaux Mixtes jusqu'au 1er *février* 1918.

NOUS, SULTAN D'EGYPTE,

Vu les Règlement d'Organisation Judiciaire pour les procès mixtes et notamment l'article 40 du Titre III;

Vu le Décrets des 6 janvier 1881, 28 janvier 1882, 28 janvier 1883, 19 janvier 1884, 31 janvier 1889, 3 février 1890, 29 janvier 1894, 31 janvier 1899, 30 janvier 1900, 30 janvier 1905, 30 janvier 1910, 26 janvier 1915, 31 janvier 1916 et 20 mars 1916, prorogeant successivement jusqu'au 1er février 1917, le terme de la première période judiciaire des Tribunaux mixtes égyptiens;

Considérant que Notre Gouvernement et les Gouvernements des Puissances intéressées sont convenus de proroger pour un an les pouvoirs des dits tribunaux;

Sur la proposition de Notre Ministre de la Justice et l'avis conforme de Notre Conseil des Ministres;

Décrétons:

Art. 1. Les pouvoirs des Tribunaux mixtes égyptiens sont prorogés pour une nouvelle période d'un an à partir du premier février mil neuf cent dix-sept.

2. Notre Ministre de la Justice est chargé de l'exécution du présente décret.

Fait au Palais d'Abdine, le 30 janvier 1917.

HUSSEIN KAMIL.

Par le Sultan:

Le président du Conseil des Ministres,

H. RUCHDI.

Le Ministre de la Justice,

A. SAROIT.

—

5 *April* 1917. BESLUIT, houdende bekendmaking van den geldenden tekst van de Indische Comptabiliteitswet. S. 275.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 3 April 1917, 3de afdeeling, nº. 10;

Gelet op artikel 3 van de wet van 16 December 1916 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 536, *Indisch Staatsblad* 1917 nº. 115);

Hebben goedgevonden en verstaan:

den tekst der wet van 23 April 1864 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 35, *Indisch Staatsblad* nº. 106) tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van *Nederlandsch-Indië*, zooals die gewijzigd is bij de wetten van:

23 April 1880 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 72, *Indisch Staatsblad* nº. 116);

28 Juni 1881 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 122, *Indisch Staatsblad* nº. 194);

30 December 1882 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 246, *Indisch Staatsblad* 1883 nº. 33);

13 Juli 1895 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 126, *Indisch Staatsblad* nº. 191);

29 Juni 1903 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 172, *Indisch Staatsblad* nº. 315);

29 Juni 1912 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 207, *Indisch Staatsblad* nº. 459);

5 Maart 1915 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 129, *Indisch Staatsblad* nº. 311) en

16 December 1916 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 536, *Indisch Staatsblad* 1917 nº. 115),

overeenkomstig het bepaalde in artikel 3 van laatstgenoemde wet, algemeen bekend te maken door bijvoeging van den tekst in zijn geheel bij dit besluit.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 5den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 17 *April* 1917.)

TEKST VAN DE INDISCHE COMPTABILITEITSWET.

ISTE HOOFDSTUK.

VAN DE RECHTSPERSOONLIJKHEID VAN NEDERLANDSCH-INDIË EN VAN DE WIJZE VAN BEHEER VAN DE NEDERLANDSCH-INDISCHE GELDMIDDELEN.

AFDEELING I.

Algemeene bepaling.

Art. 1. *Nederlandsch-Indië* is een rechtspersoon, die hetzij door den Gouverneur-Generaal, hetzij door den Minister van Koloniën wordt vertegenwoordigd.

De eigendommen, baten en lasten van *Nederlandsch-Indië* zijn gescheiden van die van *Nederland*.

De geldmiddelen van *Nederlandsch-Indië* worden beheerd en verantwoord naar de regelen in deze wet gesteld.

AFDEELING II.

Van de begrooting.

2. De begrooting bestaat uit:

twee hoofdstukken tot regeling van de uitgaven, waarvan het eerste betreft de uitgaven in *Nederland* en het tweede die in *Nederlandsch-Indië*:

twee hoofdstukken tot aanwijzing van de middelen tot dekking der uitgaven, waarvan het eerste betreft de middelen in *Nederland* en het tweede die in *Nederlandsch-Indië*.

3. De hoofdstukken tot regeling van de uitgaven worden gesplitst in afdeelingen en deze in onderafdeelingen.

De afdeelingen, die betrekking hebben op de departementen van algemeen bestuur, betreffen niet meer dan één departement.

4. De begrooting wordt jaarlijks, voor elk hoofdstuk afzonderlijk, voorloopig door den Gouverneur-Generaal en definitief bij de wet vastgesteld.

De ontwerpen worden door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad bij de opening der eerste jaarlijksche gewone zitting aangeboden. Zij worden door den Volksraad, met mededeeling van zijn gevoelen, teruggezonden aan den Gouverneur-Generaal, die de begrooting overeenkomstig dat gevoelen voorloopig vaststelt.

Indien de Volksraad de ontwerpen niet zoo tijdig terugzendt dat de voorloopige vaststelling vóór den in het volgende lid genoemden datum mogelijk is, stelt de Gouverneur-Generaal de begrooting voorloopig vast zonder het advies van den Volksraad af te wachten.

De besluiten tot voorloopige vaststelling der begrooting worden openbaar gemaakt door plaatsing in de *Javasche Courant* vóór 1 Juli van het jaar, voorafgaande aan dat, waarin de begrooting moet werken.

5. De wetsontwerpen tot definitieve vaststelling van de begrooting worden uiterlijk op het tijdstip, voor de indiening van de ontwerpen tot vaststelling der Staatsbegrooting bij artikel 124 der Grondwet bepaald, aan de Staten-Generaal aangeboden.

De wetten tot definitieve vaststelling treden in werking op 1 Januari van het dienstjaar.

Zij worden geacht op dien datum in werking te zijn getreden, indien en voor zoover zij

eerst daarna in *Nederlandsch-Indië* worden afgekondigd. In dat geval strekt de begrooting van het, aan het betrokken dienstjaar voorafgaande, jaar tot grondslag van het beheer, totdat de afkondiging heeft plaats gevonden.

6. Na totstandkoming van de begrooting worden de onderafdeelingen der hoofdstukken tot regeling van de uitgaven in artikelen gesplitst, voor zoover het eerste hoofdstuk betreft, door Ons en voor zoover het tweede aangaat, door den Gouverneur-Generaal.

Bij die splitsing worden de artikelen aangewezen, welke verhoogd kunnen worden door overschrijving uit de sommen, bij de betrokken afdeelingen voor onvoorziene uitgaven toegestaan.

7. Indien het belang van den dienst vordert, dat uitgaven, op het eerste hoofdstuk gebracht, in *Nederlandsch-Indië* worden gedaan of dat uitgaven, op het tweede hoofdstuk uitgetrokken, in *Nederland* geschieden, worden door Ons de betrokken sommen op het eerste hoofdstuk verminderd met machtiging aan den Gouverneur-Generaal om die op het tweede met een gelijk bedrag te verhoogen, of omgekeerd. Zoodanige af- en overschrijving betreft alleen uitgaven ten behoeve van dezelfde soort van onderwerpen.

Ons besluit wordt in het *Staatsblad* geplaatst en aan de Staten-Generaal, den Volksraad en de Algemeene Rekenkamers in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië* medegedeeld.

8. Binnen de grenzen van eene onderafdeeling kan af- en overschrijving van en op artikelen, alsmede wijziging van de omschrijving van artikelen geschieden, voor zooveel het eerste hoofdstuk betreft, door Ons en voor zooveel het tweede hoofdstuk aangaat, door den Gouverneur-Generaal.

9. De overschrijving, bedoeld in het tweede lid van artikel 6, wordt bevolen, voor zoover het eerste hoofdstuk betreft, door Onzen Minister van Koloniën en voor zoover het tweede hoofdstuk aangaat, door den Gouverneur-Generaal.

De in den loop van het dienstjaar opkomende behoeften, die in de begrooting niet zijn omschreven, worden op dezelfde wijze op den post van onvoorziene uitgaven der betrokken afdeeling aangewezen. Die uitgaven worden bij de rekening, bedoeld bij artikel 77, omschreven en verantwoord in zoovele bijzondere posten, als zij gelijksoortige onderwerpen betreffen.

10. Wanneer eene uitgaaf, waarin bij de begrooting niet is voorzien, noodzakelijk is en daarmede niet gewacht kan worden op de totstandkoming van de wet tot definitieve vaststelling van de daarvoor vereischte verhooging der begrooting, is de Gouverneur-Generaal bevoegd om aan het besluit tot voorloopige vaststelling van die verhooging uitvoering te geven.

Daarvan wordt mededeeling gedaan aan den Volksraad en de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië*.

11. Wanneer eene uitgaaf, waarin bij de begrooting niet is voorzien, zoo dringend noodzakelijk is dat daarmede niet gewacht kan worden op de totstandkoming van het besluit tot voorloopige vaststelling van de daarvoor vereischte verhooging van de begrooting, is de Gouverneur-Generaal bevoegd om een krediet boven de begrooting te openen.

Daarvan wordt aan de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* mededeeling gedaan.

De Gouverneur-Generaal dient zoo spoedig mogelijk een voorstel in tot verhooging van de begrooting met het bedrag van het verleende krediet.

12. Indien eene wet tot definitieve vaststelling van wijzigingen van de begrooting tot stand komt na den laatsten dag, waarop ingevolge het laatste lid van artikel 17 de dienst geopend blijft, wordt zij geacht op dien dag in werking te zijn getreden.

AFDEELING III.

Van het dienstjaar.

13. Het dienstjaar voor het beheer der geldmiddelen van *Nederlandsch-Indië* is het burgerlijk jaar.

14. Tot den dienst van een jaar behooren :

a. voor de ontvangsten :

1°. de opbrengst der producten in het dienstjaar verkocht, voor zoover die opbrengst gedurende het openstaan van den dienst is ontvangen ;

2°. de belastingen en andere middelen van inkomst, gedurende het dienstjaar ontvangen ;

3°. de ontvangsten, gedurende het dienstjaar gedaan, wegens opbrengst van producten over afgesloten dienstjaren ;

b. voor de uitgaven :

de rechten gedurende het dienstjaar verkregen door de schuldeischers van den Lande, behoudens de uitzonderingen, vermeld bij de artikelen 15, 16 en 49.

15. Onverevend gebleven vorderingen betreffende afgesloten diensten worden, voor zoover zij niet zijn verjaard, gekweten uit de sommen voor onvoorziene uitgaven, bij de

betrokken afdeelingen aangewezen voor het dienstjaar, waarin zij later verevend worden, en bij de rekeningen, vermeld in artikel 77, afzonderlijk verantwoord.

16. De voorschotten, en de sommen ter goeder rekening, vermeld bij artikel 49, behooren tot den dienst van het jaar, waarin zij zijn betaalbaar gesteld, en de kosten van verscheping en vervoer naar *Nederland* en van verkoop aldaar van producten, tot den dienst van het jaar, waarin de producten zijn verkocht of vergoed.

Toevallige baten behooren tot den dienst van het jaar, waarin zij worden ontvangen.

17. De dienst blijft open:

tot 1 April van het jaar volgende op het dienstjaar, om de werken of gedeelten daarvan en de leverantiën te volbrengen en de goederen te verschepen, waarvan de volbrenging of verscheping, volgens de verklaring van het hoofd der betrokken administratie, ten gevolge van omstandigheden in die verklaring te vermelden, niet vóór den laatsten December van het dienstjaar heeft plaats gehad, alsmede voor de afrekeningen met de mijnkongsies op het eiland *Banka*;

tot 1 Januari daaraanvolgende, om alles ten einde te brengen wat het bewerkstelligen der ontvangsten, het verevenen en ordonnanceeren der uitgaven betreft.

AFDEELING IV.

Van de ontvangsten.

18. Behoudens hetgeen bij het tweede en het derde lid van dit artikel wordt bepaald, worden geldleeningen ten laste van *Nederlandsch-Indië* niet aangegaan noch door *Nederlandsch-Indië* gewaarborgd dan krachtens de wet of krachtens besluit van den Gouverneur-Generaal, overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad, goedgekeurd bij de wet.

Met inachtneming van nader bij algemeenen maatregel van bestuur te stellen regelen is de Gouverneur-Generaal bevoegd de uitgifte van *Nederlandsch-Indische* schatkistbiljetten of schatkistpromessen te bevelen.

Verpanding of beleening van gouvernementsproducten op den voet van artikel 22 geschiedt krachtens machtiging van den Gouverneur-Generaal.

19. Producten van den grond of van de nijverheid, voor 's Lands rekening geteeld of voortgebracht, en niet bestemd om van gouvernementswege in het klein aan de bevolking te worden gedebiteerd, of tegen regularisatie aan departementen van algemeen bestuur te worden verstrekt, alsmede goederen *in natura* aan den Lande opgebracht, worden in het openbaar verkocht.

Door Ons of door den Gouverneur-Generaal kan echter machtiging worden verleend tot onderhandschen verkoop, waar die in 's Lands belang noodig wordt geacht.

20. Bruikbare goederen, voor 's Lands dienst bestemd, worden niet vervreemd.

Van dit verbod zijn uitgezonderd voorwerpen, welke om dringende redenen aan derden of tot uitvoering van gouvernementswerken aan aannemers worden afgestaan of verkocht.

21. Andere roerende goederen, eigendom van den Lande, waarvan de verkoop in 's Lands belang wenschelijk is, worden steeds in het openbaar verkocht, tenzij door Ons of door den Gouverneur-Generaal, of namens dezen door het hoofd van het betrokken departement van algemeen bestuur, in bijzondere omstandigheden, machtiging of last wordt gegeven tot onderhandschen verkoop.

22. Goederen, eigendom van den Lande, worden niet verpand of beleend.

Hiervan zijn uitgezonderd de gouvernementsproducten, wanneer de verpanding of beleening daarvan, om dringende redenen, in 's Lands belang de voorkeur verdient boven verkoop.

23. Regelingen, strekkende tot invoering, verhooging, verlaging of afschaffing van belastingen of tot opheffing van eenig ander middel van inkomst, treden niet in werking, vóórdat bij de begrooting op die invoering, verhooging, verlaging, afschaffing of opheffing gerekend is.

24. Teruggave of vrijstelling van belasting geschiedt niet dan in de gevallen en op de wijze, bepaald bij algemeene verordeningen, vastgesteld door dezelfde of door eene hoogere macht, dan die, welke de belasting regelde.

De bewijzen dier teruggaven, vergezeld van bescheiden, waaruit van de aanleiding en den last daartoe blijkt, worden overgelegd aan de betrokken Algemeene Rekenkamer.

Het bedrag der teruggaven wordt gebracht in mindering van de gelijksoortige ontvangsten over het jaar, waarin de teruggave heeft plaats gehad.

De bepalingen van het tweede en derde lid van dit artikel zijn van toepassing op elke teruggaaf van ontvangen gelden.

Indien meer is teruggegeven dan van de ontvangsten kan worden afgetrokken, wordt het meerdere als uitgaaf verantwoord.

25. Geschillen over vorderingen kunnen *Nederland* door Ons en in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal worden beëin-

digd bij dading waarop, indien het onderwerp van het geschil eene hoogere geldswaarde heeft dan f 10,000, goedkeuring bij de wet is vereischt.

Jaarlijks wordt door Onzen Minister van Koloniën van de dadingen, welke geene goedkeuring bij de wet behoeven, mededeeling gedaan aan de Staten-Generaal.

26. Kwijtschelding van vorderingen wordt verleend in *Nederland* door Ons en in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal, tenzij het bedrag der kwijtschelding f 10,000 te boven gaat, in welk geval zij geschiedt bij de wet.

De Gouverneur-Generaal verleent geene kwijtschelding dan na het advies van de Algemeene Rekenkamer en, wanneer de in overweging genomen kwijtschelding f 500 of meer bedraagt, van den Raad van *Nederlandsch-Indië* te hebben ingewonnen.

27. Als ontvangsten, op den dienst van het loopende jaar, worden onder de toevallige baten gebracht de sommen, die ten onrechte mochten zijn betaald, en waarvan de teruggave eerst plaats heeft na de afsluiting van de begrooting, waarop zij in uitgaaf zijn gebracht.

28. De wijze van verificatie der ontvangsten in *Nederlandsch-Indië* wordt door Ons geregeld in overeenstemming met deze wet.

Bij die regeling wordt gezorgd, dat de comptabelen minstens eenmaal 's jaars rekening aflegen aan de Algemeene Rekenkamer aldaar.

Indien de comptabelen zich bij die rekeningen beroepen op bescheiden, door hen vroeger overgelegd aan de hoofden der takken van bestuur, jegens wie zij zich naar hunne instructiën hebben te verantwoorden, worden, ten verzoeke der belanghebbenden of der Algemeene Rekenkamer, aan deze die bescheiden toegezonden.

AFDEELING V.

Van de uitgaven.

29. De contrôle der uitgaven, evenals die der ontvangsten, geschiedt:

in *Nederland* bij de Algemeene Rekenkamer aldaar, overeenkomstig de voorschriften dezer wet, en voorts naar de thans bestaande of nader vast te stellen bepalingen voor de contrôle der Staatsontvangsten en uitgaven, en

in *Nederlandsch-Indië* bij de Algemeene Rekenkamer aldaar.

De Algemeene Rekenkamer in *Nederland* deelt hare bedenkingen tegen de verevende uitgaven ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van *Nederlandsch-Indië* aan den Minister van Koloniën, met toezending van de bescheiden, waartoe die bedenkingen betrekking hebben, ter inzage en voor zooveel noodig ter verbetering, mede, binnen drie maanden, nadat die bescheiden bij de Kamer zijn ingekomen.

30. De Minister van Financiën opent aan den Minister van Koloniën kredieten:

1°. voor de betaling der uitgaven op het Iste hoofdstuk der begrooting van *Nederlandsch-Indië* voorkomende, of die daarbij worden gevoegd krachtens artikel 9;

2°. ter voorziening in de behoeften van 's Lands kassen in *Nederlandsch-Indië*;

3°. tot het doen van andere betalingen, die weder in de koloniale kassen terugvloeien, of waarvoor in *Nederlandsch-Indië* reeds gelden zijn ontvangen.

Deze kredieten zullen niet te boven gaan het bedrag der volgens artikel 33 in 's Rijks schatkist gestorte gelden.

31. Uitgaven buiten of boven de begrootingen hebben niet plaats.

Hiervan zijn uitgezonderd de uitgaven voor aankoop, aanmaak, vervoer en verkoop van producten, en de daarmede in verband staande percentsgewijze belooningen.

AFDEELING VI.

Van het beheer der begrooting.

32. De Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* heeft het algemeen bestuur van 's Lands geldmiddelen en eigendommen aldaar.

33. Alle met het koloniaal beheer van *Nederlandsch-Indië* in verband staande ontvangsten, van welken aard ook, welke in *Nederland* te doen zijn, worden in 's Rijks schatkist gestort, en alle met het koloniaal beheer van *Nederlandsch-Indië* in verband staande betalingen, welke in *Nederland* te doen zijn, worden door middel van aanwijzingen op 's Rijks schatkist bewerkstelligd.

34. Behoudens het bepaalde bij artikel 49, worden geene sommen van de begrooting afgeschreven of afgezonderd, tot kwijting van vorderingen, wier bedrag eerst later kan blijken.

35. De begrootingsposten en de bij artikel 11 bedoelde kredieten worden, behoudens de bepalingen van artikel 36, middellijk noch onmiddellijk verhoogd door eenige bate, den Lande aankomende.

36. Wanneer voorwerpen, die voor 's Lands dienst zijn aangekocht of voortgebracht, worden afgestaan aan een ander departement van algemeen bestuur, dan dat, hetwelk de uitgaaf tot aankoop of voortbrenging gelastte, wordt de begrootingspost, bestemd tot aanschaffing van gelijksoortige behoeften, in het dienstjaar, waarin de afstand plaats heeft

(onverschillig wanneer de aankoop of voortbrenging is geschied), voor de geschatte geldswaarde goedgeschreven en met een gelijk bedrag belast het artikel, waaruit het departement van algemeen bestuur, dat de goederen behoeft, de uitgaaf tot aanschaffing kan kwijten.

37. Landsgoederen, hoe ook genaamd, worden niet aan eenen schuldeischer afgestaan in het voordeel van het artikel der begrooting, waaruit zijne vordering moet worden gekweten.

38. Het daarstellen van werken en het doen van leverantiën en transporten ten behoeve van *Nederlandsch-Indië*, geschieden op contracten van openbare aanbesteding.

Alleen, wanneer Onze Minister van Koloniën of de Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* zulks in 's Lands belang noodig oordeelt, kan van dien regel worden afgeweken.

In dat geval wordt van de beweegredenen melding gemaakt in het besluit, waarbij de werken of leverantiën en transporten worden bevolen.

39. De voorwaarden van aanbesteding vermelden welke waarborgen vereischt worden, om als mededinger bij eene aanbesteding te worden toegelaten.

40. De rechten en verplichtingen der administratie, van welke aanbestedingen uitgaan, zoomede die der aannemers, inschrijvers en leveranciers, en al wat verder de daarbij in acht te nemen vormen betreft, worden in *Nederland* door Onzen Minister van Koloniën, en in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal geregeld.

41. Het is aan alle landsdienaren in *Nederlandsch-Indië* en aan die, tot het Departement van Koloniën behoorende, verboden eenige werken of leverantiën voor *Nederlandsch-Indië* aan te nemen, zich daarvoor borg te stellen of daaraan, hetzij rechtstreeks, hetzij zijdelings, deel te hebben.

Dit verbod geldt niet voor de bezoldigde of onbezoldigde hoofden der vreemde Oosterlingen in *Nederlandsch-Indië*.

AFDEELING VII.

Van het verevenen der uitgaven.

42. De vorderingen ten laste der begrooting van *Nederlandsch-Indië* worden verevend:

door den Minister van Koloniën of zijne gedelegeerden, wanneer de uitgaaf ten laste van het Iste hoofdstuk moet worden gebracht, en

door den Gouverneur-Generaal of zijne gedelegeerden, wanneer de uitgaaf ten laste van het IIde hoofdstuk moet worden gebracht.

43. Elke verevening moet gegrond zijn op het bewijs of de bewijzen van het verkregen recht der schuldeischers.

44. Vereveningen op rekening of in mindering geschieden alleen voor gedane diensten, en nimmer mogen de verevende sommen dan nog overschrijden *vier vijfde* gedeelten der verkregen rechten, door behoorlijke bewijzen van oplevering gestaafd.

45. De Gouverneur-Generaal bepaalt in welke gevallen onderzoek van vorderingen ten laste van het IIde hoofdstuk der begrooting door de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* noodig is vóór de betaalbaarstelling.

Hij wijst per artikel het maximum van het bedrag aan, dat betaald kan worden zonder zoodanig voorafgaand onderzoek.

Van die aanwijzing wordt aan de Algemeene Rekenkamer mededeeling gedaan.

Alle bescheiden, tot de verevening en betaling gevorderd, worden aan de Algemeene Rekenkamer overgelegd.

46. Indien het onderzoek der vorderingen bij de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* tot bedenkingen aanleiding geeft, waarmede de ordonnateurs zich niet vereenigen, zijn deze bevoegd de betaling te doen plaats hebben, behoudens hunne verantwoordelijkheid volgens artikel 82 dezer wet.

47. Bij koloniale ordonnantie worden voor *Nederlandsch-Indië* bepaald de aard en vorm der bescheiden, door de schuldeischers tot staving hunner vorderingen over te leggen.

48. Bij overeenkomsten wegens het doen van leveringen, het daarstellen van werken of verrichten van diensten, worden aan de aannemers of leveranciers geene interessen toegezegd, ter zake van mogelijke vertraging in de voldoening hunner vorderingen.

49. Voorschotten kunnen worden verleend aan aannemers of leveranciers, en, in de gevallen door Ons of door den Gouverneur-Generaal te bepalen, op traktementen, — verlofs- en non-activiteitstraktementen daaronder begrepen, — wachtgelden, gagementen, pensioenen, declaratiën wegens reis- en verblijfkosten en vaste uitkeeringen.

Sommen ter goede rekening kunnen binnen de grenzen der begrooting worden verstrekt tot het doen van betalingen ten behoeve van zee- en landmacht of van andere onderwerpen van huishoudelijk beheer, door Ons of door den Gouverneur-Generaal aangewezen.

Van die sommen wordt vóór het sluiten van den betrokken dienst rekening afgelegd en de ongebruikte gedeelten worden in mindering

gebracht van de uitgaven ten laste van de artikelen waaruit de sommen zijn gekweten.

AFDEELING VIII.

Van de Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië.

50. De Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* bestaat uit eenen voorzitter en zes leden.

Zij moeten zijn Nederlanders en den vollen ouderdom van dertig jaren bereikt hebben.

51. De voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* worden door Ons benoemd en ontslagen.

De Gouverneur-Generaal zendt, door tusschenkomst van den Minister van Koloniën, voor elke opengevallen plaats eene door den Raad van *Nederlandsch-Indië* opgemaakte en met redenen omkleede aanbeveling van drie personen aan Ons in.

De Raad van *Nederlandsch-Indië* raadpleegt den voorzitter der Algemeene Rekenkamer alvorens eene aanbeveling te doen voor de benoeming van een lid dier Kamer.

Wanneer tegelijkertijd meer dan één vacature bij de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* ontstaat, kan, behoudens Onze bekrachtiging, in de tweede of verdere vacature door den Gouverneur-Generaal worden voorzien uit eene aanbeveling van drie personen, opgemaakt door den Raad van *Nederlandsch-Indië*, na raadpleging van den voorzitter der Algemeene Rekenkamer.

52. De voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* mogen, nevens hun ambt, geene andere betrekkingen in dienst van den Lande bekleeden.

Zij mogen rechtstreeks noch zijdelings deelhebber zijn in, noch borg zijn voor eenige onderneming ten grondslag hebbende eene overeenkomst om winst of voordeel aangegaan met *Nederlandsch-Indië* of met eenig gewest of gedeelte van een gewest, waarop artikel 68*a* van het Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië* toepassing heeft gevonden.

Zij mogen, behalve openbare schuldbrieven, geene schuldvorderingen ten laste van den Lande bezitten.

Zij mogen geen handel drijven, noch, anders dan als houder van aandeelen in of van obligatiën ten laste van naamlooze vennootschappen, rechtstreeks of zijdelings betrokken zijn in dien van anderen of in eenige concessie of onderneming van welken aard ook, op *Nederlandsch-Indië* betrekking hebbende of aldaar gevestigd.

53. De voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* kunnen uit hun ambt worden ontzet:

1°. wanneer zij tot gevangenisstraf of zwaardere straf zijn veroordeeld; uitgezonderd echter wordt de gevangenisstraf, die geldboete vervangt en die wegens overtreding van politie is opgelegd;

2°. wanneer zij in staat van faillissement verklaard of wegens schulden gegijzeld zijn;

3°. bij wangedrag of onzedelijkheid.

54. Behalve op eigen verzoek, worden de voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* uit hun ambt ontslagen, wanneer zij den leeftijd van vijf en zestig jaren hebben bereikt.

Een ontslag buiten eigen verzoek kan mede worden gegeven:

1°. wanneer zij wegens aanhoudende ziels- of lichaamsziekte hun ambt niet behoorlijk kunnen vervullen of door gestadige tekortkomingen getoond hebben daarvoor ongeschikt te zijn;

2°. wanneer zij onder curateele zijn gesteld;

3°. wanneer zij bij het eindigen van hun verloftijd niet zijn teruggekeerd, en

4°. wanneer zij het verbod van artikel 52 overtreden.

55. Indien de Gouverneur-Generaal, den Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord, oordeelt, dat de voorzitter of een der leden van de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië*, om een der redenen in de artikelen 53 en 54 vermeld, behoort te worden ontzet of ontslagen, zendt hij zijne daartoe strekkende voordracht, met alle ter zake betrekkelijke stukken, aan den Minister van Koloniën.

In de gevallen, vermeld in artikel 53 en in artikel 54, nos. 1 tot en met 4, worden aan den betrokken ambtenaar de tegen hem bestaande bezwaren medegedeeld, en wordt hij in de gelegenheid gesteld bij de voordracht van den Gouverneur-Generaal eene schriftelijke verantwoording te voegen.

De Gouverneur-Generaal is bevoegd om, in afwachting van 's Konings beschikking, den betrokken ambtenaar in de gevallen in het vorig lid van dit artikel bedoeld in zijn ambt te schorsen.

In diezelfde gevallen wordt de betrokken ambtenaar, desverkiezende, door toekenning van verlofstraktement en vrijen overtocht, in de gelegenheid gesteld om zich in *Nederland* te gaan verantwoorden.

Op de betrekkelijke voordracht van den Gouverneur-Generaal wordt door Ons beslist.

56. Wanneer tegen den voorzitter of de leden

der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië*, hetzij dagvaarding in persoon of bevel van gevangenneming, hetzij machtiging tot opneming in een huis van bewaring, of geneeskundig gesticht voor krankzinnigen is verleend, of lijfsdwang op hen is ten uitvoer gelegd, worden zij daardoor in hunne bediening geschorst.

57. Schorsing in de bediening stelt den geschorsten ambtenaar op wachtgeld.

Wordt hij echter niet ontzet of ontslagen, dan wordt hem, na Onze beslissing, zijn volle traktement over het tijdvak der schorsing te goed gedaan.

58. De voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* staan te recht voor het Hoog Gerechtshof van *Nederlandsch-Indië*, wegens misdrijven en overtredingen, gedurende den tijd hunner functiën begaan.

59. Met uitzondering van het geval van voorloopige aanhouding bij ontdekking op heeterdaad, kan tegen den voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* geen bevel tot gevangenneming worden uitvoer gelegd, en, in geval van ambtsmisdrijf, geene vervolging plaats hebben, dan nadat daartoe door den Gouverneur-Generaal, op den voet en de wijze, bij algemeene verordening omschreven, machtiging is verleend.

60. Behoudens het voorschrift in de 4de alinea van artikel 55, wordt aan den voorzitter en aan de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* geen verlof naar *Nederland* toegekend, dan overeenkomstig de bepalingen, door Ons vast te stellen bij de instructie der Algemeene Rekenkamer.

Wanneer door verlof, schorsing, ongesteldheid of andere redenen eenig lid der Algemeene Rekenkamer verhinderd wordt zijne werkzaamheden te vervullen, wordt door den Gouverneur-Generaal, zoo noodig, in de waarneming dier werkzaamheden voorzien door de benoeming van een tijdelijk lid.

Indien het te verwachten is dat de waarneming langer dan zes maanden zal moeten duren, vraagt de Gouverneur-Generaal voor de benoeming van een tijdelijk lid eene aanbeveling van drie personen van den Raad van *Nederlandsch-Indië* en onderwerpt hij de benoeming aan Onze bekrachtiging.

De tijdelijke leden worden door den Gouverneur-Generaal ontslagen, wanneer door het weder invallen van gewone leden niet langer behoefte bestaat aan tijdelijke voorziening in de waarneming hunner werkzaamheden, of deze hem om andere redenen niet meer noodig voorkomt. Wanneer er twee of meer tijdelijke leden zijn, bepaalt de Gouverneur-Generaal, na raadpleging van den voorzitter, wie hunner moet aftreden.

61. De contrôle der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* op de uitgaven strekt zich uit tot het onderzoek:

1°. of de betrokken post van de begrooting toereikend is;

2°. of de aard der uitgave met de omschrijving van den post overeenstemt;

3°. of er geen vermenging van fondsen over verschillende dienstjaren of afdeelingen der begrooting het gevolg van kan zijn;

4°. of de overgelegde bewijsstukken beantwoorden aan de door Ons vast te stellen vereischten, om aan de comptabelen in uitgaaf te worden geleden.

62. Het beheer over het materieel, in 's Lands magazijnen en andere bewaarplaatsen voorhanden, is op den voet en de wijze, bij ordonnantie te bepalen, aan het toezicht der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* onderworpen.

63. De Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* is verdeeld in twee tafels.

Iedere tafel beslist met drie leden en bij meerderheid van stemmen.

Zij is bevoegd om bij onvoltalligheid met twee leden te beslissen, wanneer deze eenstemmig zijn.

64. Eene vereenigde zitting der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* kan niet worden gehouden met minder dan vijf leden.

Indien in eene vereenigde zitting de stemmen staken, valt het besluit ten voordeele van den comptabele.

65. De besluiten der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië*, waarbij het slot van rekening van een comptabele vastgesteld, of hem eene boete opgelegd wordt, worden uitgevaardigd in naam des Konings.

De afschriften dier besluiten, aan het hoofd voerende de woorden: „In naam des Konings", en onderteekend door den voorzitter der Algemeene Rekenkamer, hebben dezelfde kracht en worden op dezelfde wijze ten uitvoer gelegd als de grossen van in kracht van gewijsde gegane vonnissen in burgerlijke zaken.

66. De wijze van eedsaflegging en al wat verder de samenstelling en instructie der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* betreft, wordt door Ons vastgesteld in overeenstemming met deze wet.

Die instructie bevat de bepaling, dat de

Rekenkamer verplicht is om den Gouverneur-Generaal ten allen tijde zoodanige voordrachten en mededeelingen te doen, als, volgens haar inzien, kunnen leiden tot vermindering of besparing van uitgaven en tot vereenvoudiging van het geldelijk beheer.

AFDEELING IX.

Van de verjaring van schuldvorderingen.

67. De termijnen van verjaring en verdere bepalingen, daaromtrent bij de Rijkswetten vastgesteld of vast te stellen, voor de indiening der vorderingen ten laste der Staatsbegrooting, zijn toepasselijk op alle vorderingen ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van *Nederlandsch-Indië*.

68. Alle vorderingen ten laste van het IIde hoofdstuk der begrooting van *Nederlandsch-Indië*, die niet zijn ingediend binnen den tijd van achttien maanden na de opening van het dienstjaar, zijn verjaard.

De Gouverneur-Generaal is bevoegd, in bijzondere omstandigheden en om redenen van noodzakelijkheid, dezen termijn te verlengen.

69. De termijnen van verjaring, bij de burgerlijke wetten in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië* bepaald, zijn voor de begrooting van *Nederlandsch-Indië* toepasselijk:

1°. op alle vorderingen wegens rente van Indische schulden, en die wegens traktementen, soldijen, pensioenen, onderstandgelden en alle anderen, welker bedrag bepaald is, en welker verevening niet afhankelijk is van eene voorafgaande oplevering van stukken door belanghebbenden;

2°. op alle verevende vorderingen, waarvan mandaten of ordonnantiën van betaling zijn afgegeven.

70. Door of vanwege het hoofd der betrokken administratie wordt aan den schuldeischer, zoo hij dat verlangt, bij de indiening zijner vordering een behoorlijk gedagteekend bewijs van ontvangst der ingediende stukken afgegeven.

71. Mandaten of ordonnantiën van betaling, welke in *Nederlandsch-Indië* niet ter voldoening zijn aangeboden binnen den termijn voor de afsluiting der begrooting bepaald, zijn vervallen.

Belanghebbenden kunnen eene nieuwe betaalbaarstelling aanvragen.

AFDEELING X.

Van het verbod tegen het in beslag nemen van 's Lands gelden, goederen en eigendommen.

72. Het is in *Nederlandsch-Indië* niet geoorloofd, dan met vooraf verkregen verlof van den rechter, beslag te leggen op:

a. Landsgelden, effecten of geldswaarde hebbende papieren, onder de administratie of onder derden berustende;

b. gelden door derden aan den Lande verschuldigd;

c. 's Lands roerende goederen, koopmanschappen en meubelen, onverschillig of zij in het bezit of gebruik zijn van den Lande, of zich onder derden bevinden; en

d. vaste goederen en zakelijke rechten, den Lande toebehoorende.

Hetzelfde verbod geldt in *Nederland*, wanneer het beslag gelegd wordt ter zake eener vordering, loopende ten laste der begrooting van *Nederlandsch-Indië*, of op gelden of goederen, die door of ten behoeve van het Departement van Koloniën beheerd worden.

73. Dat verlof moet gevraagd worden, voor beslag te leggen in *Nederland*, aan den Hoogen Raad, voor beslag te leggen in *Nederlandsch-Indië*, aan het Hoog Gerechtshof aldaar.

Het openbaar ministerie wordt op het verzoek gehoord.

Het verlof wordt niet verleend, tenzij summierlijk van de deugdelijkheid der vordering, waarvoor beslag gelegd wordt, blijkt.

Het wijst aan de goederen, op welke het beslag zal mogen worden gelegd.

Zaken, die door haren aard of hare bestemming geacht moeten worden buiten den handel te zijn, of bij de wet of algemeene verordening voor geene inbeslagneming vatbaar zijn verklaard, worden in de aanwijzing niet begrepen.

IIDE HOOFDSTUK.

VAN DE VERANTWOORDING DER GELDMIDDELEN VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

AFDEELING I.

Algemeene bepalingen.

74. Het slot der rekening wordt, over elk dienstjaar afzonderlijk, voorloopig door den Gouverneur-Generaal overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad en definitief bij de wet vastgesteld.

Op dezelfde wijze worden geregeld de bestemming van de voordeelige sloten en de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der rekeningen, telkenmale over tijdvakken van ten hoogste tien jaren.

AFDEELING II.

Van de verantwoording der gouvernements-producten.

75. Al wie belast is met den verkoop van

gouvernementsproducten in *Nederland*, doet deswege rekening en verantwoording aan den Minister van Koloniën.

Die rekening toont aan :

1°. wat van die producten hier te lande is aangekomen, de hoeveelheid, die daarvan is verkocht, en wat er van in magazijn overblijft, met vermelding der soorten en oogstjaren, waaruit zij afkomstig zijn ;

2°. de bruto opbrengst van hetgeen is verkocht ;

3°. de gedane stortingen in 's Rijks schatkist.

Daarenboven wordt door den geconsigneerde, binnen vier maanden na afloop van ieder jaar, op dezelfde wijze rechtstreeks rekening gedaan aan de Algemeene Rekenkamer in *Nederland*.

Bij die rekening wordt verwezen :

a. naar maandelijksche staten, door den directeur van het betrokken departement van algemeen bestuur in *Nederlandsch-Indië* opgemaakt, welke aanwijzen de hoeveelheden en soorten van de in consignatie naar *Nederland* afgeleverde producten, met vermelding der oogsten, waaruit zij afkomstig zijn, en welke staten door dengene, aan wien de producten in *Nederlandsch-Indië* zijn afgeleverd, voor ontvangst zijn geteekend ;

b. naar de bescheiden, aan den Minister van Koloniën overgelegd.

De sub *a* en *b* bedoelde stukken worden door den Minister van Koloniën zoo spoedig mogelijk, tot voorbereiding van de verificatie der jaarrekening, aan de Algemeene Rekenkamer ingezonden.

76. Bij het onderzoek der jaarrekening en verantwoording in het vorig artikel omschreven, zal de Algemeene Rekenkamer de bewijsstukken aannemen, zooals ze bij den handel gebruikelijk zijn, en voorts eerbiedigen de voorwaarden, waarop de verkoop der producten heeft plaats gehad, alsmede de bij den handel bestaande usantiën.

Bij verschil van opvatting daaromtrent wordt door Ons beslist.

Afdeeling III.

Van de rekeningen.

77. Van de begrooting wordt, onder dagteekening van hare afsluiting, eene rekening opgemaakt, voor zoover de uitgaven en ontvangsten in *Nederland* betreft, door Onzen Minister van Koloniën en, voor zoover die in *Nederlandsch-Indië* aangaat, door den Gouverneur-Generaal.

De rekening wijst in de volgorde van de in artikel 6 bedoelde splitsingsbesluiten en met de daarin opgenomen omschrijving van de afdeelingen, onderafdeelingen en artikelen, zooals die luidt met inachtneming van artikel 8, afzonderlijk aan :

in uitgaaf,

het geraamde bedrag en wat daarop is verevend ;

in ontvang,

het geraamde bedrag en wat daarop is ontvangen.

Zoowel wat de uitgaven als wat de ontvangsten betreft, geeft de rekening de verschillen tusschen de ramingen en de uitkomsten aan, met toelichting van die verschillen en met aanwijzing, welke der verevende sommen voldaan, welke verschuldigd gebleven zijn.

78. De rekening wordt, voor zoover opgemaakt door Onzen Minister van Koloniën, aan de Algemeene Rekenkamer in *Nederland* en, voor zoover opgemaakt door den Gouverneur-Generaal, aan de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* gezonden.

Zij wordt door die Colleges voorzien van eene verklaring harer bevinding en, onder mededeeling van de bedenkingen en opmerkingen, waartoe het onderzoek, ook van de overgelegde verantwoordingstukken, aanleiding geeft, binnen vier maanden na de ontvangst, voor zooveel noodig, ter beantwoording en ter verbetering, aan de inzenders teruggezonden.

79. Jaarlijks zenden de Algemeene Rekenkamer in *Nederland* aan Ons en die in *Nederlandsch-Indië* aan den Gouverneur-Generaal uiterlijk op 1 April een volledig verslag van hare werkzaamheden over het afgeloopen jaar, waarin tevens worden vermeld alle ontdekte onregelmatigheden en afwijkingen van bestaande verordeningen en de maatregelen, welke zij in het belang van het beheer der geldmiddelen wenschelijk achten.

Voorzien van de noodige toelichtingen wordt zoo spoedig mogelijk het eerste verslag door Onzen Minister van Koloniën aan den Gouverneur-Generaal en het tweede door den Gouverneur-Generaal aan voornoemden Minister gezonden.

Beide verslagen worden daarna te zamen zoo spoedig mogelijk door Ons aan de Staten-Generaal en door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad medegedeeld.

80. De gedeelten der rekening omtrent de uitgaven en ontvangsten in *Nederland* worden, na behandeling als in artikel 78 voorgeschreven, zoo spoedig mogelijk aan den Gouverneur-Generaal gezonden, die vervolgens de rekening in haar geheel doet samenstellen.

Bij de ontwerpen tot voorloopige en tot definitieve vaststelling van het slot der reke-

ning worden, nevens de rekening en hare toelichting, nog overgelegd:

1°. een staat, aantoonende het gebruik, dat is gemaakt van de kredieten, vermeld in het eerste lid sub 2°. van artikel 30;

2°. een staat, die naar onderscheiding van de dienstjaren aantoont, welke sommen wegens op vroegere dienstjaren verevende uitgaven in het afgesloten dienstjaar eensdeels uitgegeven of door verjaring vrijgevallen, anderdeels verschuldigd gebleven zijn;

3°. de mededeelingen van de Algemeene Rekenkamers in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië*, bedoeld aan het slot van artikel 78, benevens de ter beantwoording daarvan door Onzen Minister van Koloniën en den Gouverneur-Generaal opgemaakte nota's.

De voorloopige vaststelling van het slot der rekening geschiedt zoo spoedig mogelijk en in elk geval zóó tijdig, dat het ontwerp der wet tot definitieve vaststelling daarvan aan de Staten-Generaal kan worden aangeboden uiterlijk op den 30sten Juni van het derde jaar, volgende op de afsluiting der begrooting.

Wanneer door onvermijdelijke omstandigheden de aanbieding niet vóór of op dat tijdstip kan plaats vinden, wordt daarvan aan de Staten-Generaal mededeeling gedaan.

AFDEELING IV.

Van de verantwoordelijkheid en vervolging der ordonnateurs en andere landsdienaren ter zake van onrechtmatige handelingen of nalatigheden, waarvoor deze niet als comptabelen kunnen worden aangesproken.

81. De geldelijke verantwoordelijkheid van den Minister van Koloniën en van den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* wordt geregeld bij de wet, regelende de financieele verantwoordelijkheid van de hoofden der Ministerieele Departementen.

82. Alle landsdienaren, die zonder ter zake comptabel te zijn, door onrechtmatige handelingen of door het nalaten van de zorg, waartoe zij gehouden zijn, middellijk of onmiddellijk den Lande schade toebrengen, zijn verplicht die schade te vergoeden.

De vervolgingen van en het verhaal op bedoelde landsdienaren in *Nederland*, hunne erfgenamen of rechtverkrijgenden, geschieden volgens de regelen, bij de Rijkswetten vastgesteld of vast te stellen.

Voor *Nederlandsch-Indië* wordt door Ons in dit onderwerp voorzien.

83. Vóór de afsluiting van iederen dienst worden in 's Lands kas weder overgestort en alzoo tot de begrooting teruggebracht de sommen, waarover door betrokken personen meer mocht zijn beschikt, dan het beloop der aan hen verleende kredieten.

84. Ingeval aan de bepaling van het vorige artikel niet mocht zijn voldaan, wordt voor de invordering der verschuldigde sommen gezorgd:

in *Nederland*, door den Minister van Koloniën;

in *Nederlandsch-Indië*, door den Gouverneur-Generaal.

AFDEELING V.

Van de verantwoordelijkheid en vervolging der comptabelen.

85. Behoudens het bepaalde bij artikel 75 zijn de personen en administratiën van Landswege belast met het ontvangen, bewaren, betalen of afleveren van gelden en geldswaarden en van het bij artikel 62 bedoelde materieel, comptabel, en als zoodanig verplicht aan de betrokken Algemeene Rekenkamer rekening af te leggen van het door hen gevoerd beheer.

In *Nederlandsch-Indië* kan door den Gouverneur-Generaal daarvan vrijstelling worden verleend aan hen, die, terwijl zij andere functiën bekleeden, tevens dienst doen als tusschenpersoon tusschen het publiek en de ontvanger van 's Lands middelen.

De vaststelling van de modellen en tijdstippen van inzending der rekeningen wordt, voor zooveel *Nederlandsch-Indië* betreft, geregeld door den Gouverneur-Generaal.

86. Al wie bevoegd is of gedelegeerd wordt tot het aangaan van schulden en tot de beoordeeling en het onderzoek van vorderingen ten laste van den Lande, alsmede tot de betaalbaarstelling daarvan, mag niet tevens zijn comptabele.

In *Nederlandsch-Indië* kan in bijzondere gevallen van dit voorschrift worden afgeweken.

87. De Algemeene Rekenkamers schrijven aan de comptabelen de termijnen voor tot beantwoording harer bedenkingen en tot het indienen van bezwaren tegen de veranderingen, welke door die autoriteiten zijn gemaakt in de door hen afgelegde rekeningen.

Na het verstrijken van den termijn neemt de Rekenkamer een besluit.

88. Wanneer, ondanks de door een comptabele ingebrachte bezwaren tegen die veranderingen, de betrokken Algemeene Rekenkamer van meening is, niet op de door haar gemaakte veranderingen te moeten terugkomen, zal zoodanig comptabele, binnen éene maand

nadat de beslissing te zijner kennis is gebracht, daarvan herziening kunnen vorderen.

Het onderzoek omtrent zoodanige herziening wordt opgedragen aan andere leden der betrokken Algemeene Rekenkamer dan die, welke de beslissing hebben voorgesteld, waardoor de rekenplichtige zich bezwaard acht.

Het besluit omtrent die herziening wordt genomen in eene vereenigde zitting der betrokken Algemeene Rekenkamer.

Ten allen tijde, ook na afgifte van het in artikel 96 bedoeld bewijs, is de Algemeene Rekenkamer bevoegd tot herziening van besluiten, genomen op grond van stukken, die later blijken valsch te zijn.

Van den uitslag der herzieningen wordt melding gemaakt in de verslagen, bedoeld in artikel 79.

89. Door den Gouverneur-Generaal wordt bepaald, welke comptabelen in *Nederlandsch-Indië* tot borgstelling verplicht zijn.

90. Ter verzekering van 's Lands belangen kunnen aan comptabelen voorloopig vergoedingen opgelegd worden bij besluiten van de autoriteiten door den Gouverneur-Generaal aangewezen.

91. Door den Gouverneur-Generaal, of op zijnen last, wordt gezorgd:

1°. dat de borgstellingen van comptabelen naar behooren worden geregeld; en

2°. dat de akten van borgtocht in daartoe bestemde registers worden ingeschreven.

92. Aan de comptabelen, die achterlijk zijn in het inzenden hunner rekeningen, wordt in *Nederland* door den Minister van Koloniën, in *Nederlandsch-Indië* door de betrokken departementschefs een nieuwe termijn gesteld.

Bij verdere nalatigheid worden de rekeningen ex officio ten koste van de nalatigen opgemaakt door een ambtenaar, daartoe in *Nederland* door den Minister van Koloniën, in *Nederlandsch-Indië* door of vanwege den Gouverneur-Generaal aan te wijzen, en wordt van het gepleegde verzuim kennis gegeven aan de betrokken Algemeene Rekenkamer, die, zoo zij daarvoor termen aanwezig acht, de nalatigen beboet.

Voor zooveel de comptabelen inkomsten van den Lande genieten, gaat de boete niet te boven het een twaalfde gedeelte van het jaarlijksch bedrag hunner bezoldiging, of, wanneer zij procentsgewijze worden beloond, het een twaalfde gedeelte van hunne gemiddelde jaarlijksche inkomsten.

Voor hen, die geen inkomsten uit 's Lands kas genieten, wordt het op te leggen bedrag aan boete in geen geval hooger gesteld dan f 50 voor elk verzuim.

De rekeningen worden verder behandeld en afgedaan, als waren zij door de comptabelen zelven opgemaakt en ingezonden.

93. In *Nederland* wordt door den Minister van Koloniën en in *Nederlandsch-Indië* wordt door den Gouverneur-Generaal gezorgd:

1°. dat uitvoering gegeven wordt aan de besluiten der Algemeene Rekenkamer, vermeld in artikel 88;

2°. dat worden ingevorderd de boeten en kosten, bedoeld in artikel 92.

De invordering der verschuldigde sommen geschiedt bij voorkeur op de inkomsten der comptabelen, en op den door hen gestelden borgtocht, of anders op de wijze, voorgeschreven voor de invordering der directe belastingen.

94. Indien een comptabele wordt onder curateele gesteld, voortvluchtig is of overlijdt, wordt de rekening, die hij had behooren te doen, ex officio opgemaakt door een ambtenaar, daartoe door of vanwege den Minister van Koloniën of den Gouverneur-Generaal aan te wijzen.

De opgemaakte rekening wordt aan den curator of erfgenamen of rechtverkrijgenden medegedeeld; zij ontvangen inzage van de daartoe behoorende bescheiden, en aan hen wordt een redelijke termijn verleend om hunne bezwaren daartegen te doen gelden.

Na ontvangst van het antwoord van den curator, de erfgenamen of rechtverkrijgenden, dan wel wanneer deze den hun verleenden termijn onbenut hebben laten verstrijken, wordt de rekening overgebracht bij de Algemeene Rekenkamer, die haar in vereenigde zitting behandelt, en tegen wier besluit geene voorziening is toegelaten.

De erfgenamen en rechtverkrijgenden zijn van aansprakelijkheid ontslagen wanneer drie jaren zijn verloopen:

1°. na den dood van den comptabele, zonder dat aan hen de ex officio opgemaakte rekening is medegedeeld;

2°. na het verstrijken van den aan hen tot indiening hunner bezwaren verleenden termijn, zonder dat de rekening is vastgesteld.

95. Van de boeten, in artikel 92 bedoeld, zal in *Nederland* door Ons, en in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal kwijtschelding kunnen worden verleend, na gehoord advies van de Algemeene Rekenkamer, die de beboeting heeft uitgesproken.

96. Comptabelen worden ter zake van hun gehouden beheer niet van verantwoordelijkheid

ontheven dan door een bewijs deswege afgegeven door de betrokken Algemeene Rekenkamer.

Dat bewijs ontslaat de comptabelen of hunne erfgenamen of rechtverkrijgenden niet van de verplichting tot aanzuivering der bedragen, welke zij verschuldigd zijn als een gevolg der herzieningen bedoeld in de voorlaatste alinea van artikel 88.

Slotbepaling.

97. Deze wet kan worden aangehaald onder den titel „Indische Comptabiliteitswet", met bijvoeging van het jaar en het nummer van het *Staatsblad*, waarin de gewijzigde tekst laatstelijk is geplaatst.

Artikel 2 der wet van 16 December 1916 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 536, *Indisch Staatsblad* 1917 nº. 115).

De voorschriften der Indische Comptabiliteitswet ten aanzien van de begrooting en de rekening van *Nederlandsch-Indië*, zooals zij luiden volgens deze wet, worden voor de eerste maal toegepast op de begrooting en de rekening betreffende het dienstjaar 1919.

Ten aanzien van de begrootingen en rekeningen betreffende vroegere dienstjaren blijven de voorschriften, zooals zij vóór de totstandkoming van deze wet luidden, toepassing vinden.

Deze wet treedt overigens in werking op een door Ons te bepalen dag.

Behoort bij het Koninklijk besluit van 5 April 1917 (*Staatsblad* nº. 275).

Mij bekend,

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

---

5 *April* 1917. BESLUIT, tot aanvulling van het Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen. S. 276.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 3 Februari 1917, 14de afdeeling, nº. 7;

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Maart 1917, nº. 33);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 April 1917, 14de afdeeling, nº. 59;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Het Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen, vastgesteld bij Ons besluit van 24 Juni 1908 (*Staatsblad* nº. 211, *Indisch Staatsblad* nº. 608), wordt gewijzigd en aangevuld, zooals hieronder aangegeven.

§ 1. Artikel 10 wordt gelezen als volgt:

„Het deelgenootschap in het fonds vervalt eveneens, wanneer deelgenootschap in eenig ander onder Regeeringstoezicht gesteld weduwen- en weezenfonds wordt verkregen, tenzij de belanghebbende den wensch te kennen geeft deelgenoot te blijven tegen betaling van de laatst verschuldigde gewone bijdrage aan het fonds. Deze wensch kan herroepen worden".

§ 2. Aan artikel 16 worden twee nieuwe leden toegevoegd, luidende:

„Evenmin hebben aanspraak op pensioen of onderstand ten laste van het fonds de weduwen en weezen, die als zoodanig aanspraak hebben op pensioen of onderstand uit eenig ander onder Regeeringstoezicht gesteld weduwen- en weezenfonds, indien dit pensioen of deze onderstand meer bedraagt *dan* of gelijk is *aan* het pensioen of den onderstand, waarop zij krachtens dit reglement aanspraak hadden.

Is de laatstbedoelde uitkeering hooger, dan wordt het verschil ten laste van het fonds toegekend".

§ 3. Tusschen de artikelen 13 en 14 wordt een artikel ingevoegd, luidende als volgt:

„*Art. 13bis.* Indien een deelgenoot overgaat in 's lands burgerlijken dienst, wordt de bijdrage, welke door hem is voldaan over buitengewone inkomsten, genoten als gevolg van het verrichten van burgerlijke diensten met gelijktijdige uitoefening van zijn eigen ambt, overgedragen aan het Weduwen- en Weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Hetzelfde geschiedt met de bijdrage, betaald over inkomsten, genoten gedurende de waarneming van een burgerlijk ambt zonder gelijktijdige uitoefening van zijn eigen betrekking, voor zoover die bijdrage meer bedraagt dan die, welke van zijne inkomsten als militair verschuldigd zou zijn geweest."

2. Zij, wier deelgenootschap in het fonds reeds is vervallen, doordat zij in een ander fonds zijn opgenomen, kunnen het deelgenootschap herkrijgen, indien in Nederland de directie of in de koloniën de administratie van het fonds van hun wensch daartoe kennis krijgt vóór den 1sten Januari 1918 en mits zij voldoen de bijdragen, welke zij aan het fonds zouden hebben betaald, indien hun deelgenootschap niet ware vervallen.

Die bijdragen worden aangezuiverd door storting in eens, dan wel door inhouding van tien ten honderd van hun pensioen.

Onze Minister van Koloniën is belast met

de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 17 *April* 1917.)

—

5 *April* 1917. BESLUIT, tot wijziging en aanvulling van de Regelen voor de Rijksnormaallessen, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 29 Juni 1890 (*Staatsblad* nº. 97), aangevuld en gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 27 Juli 1896 (*Staatsblad* nº. 142), 14 April 1898 (*Staatsblad* nº. 108) en 11 Maart 1909 (*Staatsblad* nº. 66). S. 277.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 13 Februari 1917, nº. 2027/3, afdeeling Onderwijs;

Gezien het Koninklijk besluit van 29 Juni 1890 (*Staatsblad* nº. 97), aangevuld en gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 27 Juli 1896 (*Staatsblad* nº. 142), 14 April 1898 (*Staatsblad* nº. 108) en 11 Maart 1909 (*Staatsblad* nº. 66);

Den Raad van State gehoord (advies van 13 Maart 1917, nº. 28);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 23 Maart 1917, nº. 3846, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

De Regelen voor de Rijksnormaallessen ter opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 29 Juni 1890 (*Staatsblad* nº. 97), aangevuld en gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 27 Juli 1896 (*Staatsblad* nº. 142), 14 April 1898 (*Staatsblad* nº. 108) en 11 Maart 1909 (*Staatsblad* nº. 66), worden gewijzigd en aangevuld als volgt:

1º. Het vijfde lid van artikel 3 wordt gelezen als volgt: „Onze voornoemde Minister bepaalt, in hoeverre voor iedere normaalinrichting afzonderlijk wijziging in de vakken en lesuren kan worden toegestaan".

2º. De tweede zinsnede van artikel 5 wordt gelezen als volgt: „Gezamenlijk duren de vacantiën, behoudens vergunning van Onzen voornoemden Minister, niet langer dan acht weken in het jaar".

3º. Het tweede lid van artikel 6 wordt gelezen als volgt: „Zij genieten eene jaarwedde of eene jaarlijksche toelage, waarvan de regeling door Onzen voornoemden Minister geschiedt".

4º. Het eerste lid van artikel 9 wordt gelezen als volgt: „De directeur houdt een register in triplo, waarin in de week vóór de Paaschvacantie, in de week vóór de Zomervacantie en in de week vóór de Kerstvacantie eene beoordeeling der kweekelingen ten opzichte van gedrag, vlijt en vorderingen bij de verschillende lessen gedurende het afgeloopen tijdvak in cijfers wordt aangeteekend. Eén dezer registers is voor den districtsschoolopziener, één voor den arrondissements-schoolopziener bestemd. Eéne week voor het eindigen van iederen termijn zenden dezen hunne registers ter invulling aan den directeur".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken,

CORT. V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 4 *Mei* 1917.)

—

5 *April* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 13 Februari 1892 (*Staatsblad* nº. 43), waarbij aan de vereeniging tot opvoeding en verpleging van idioten en achterlijke kinderen, gevestigd te *Utrecht*, vergunning is verleend om het landgoed „*'s Heerenloo*", te *Ermelo*, tot een gesticht voor idioten in te richten. S. 278.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 27 Maart 1917, nº. 3300, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat in Ons besluit van 25 Augustus 1916 (*Staatsblad* nº. 422 A) onder 2º., in de plaats van „1 Maart" wordt gelezen: „1 Juli".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 5den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken,

CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 3 *Mei* 1917.)

7 *April* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van alle *metalen* in elken vorm. S. 279.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle metalen in elken vorm te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 3 April 1917, Kabinet, Litt. E[45];

Den Raad van State gehoord (advies van 3 April 1917, nº. 26);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 5 April 1917, Kabinet, Litt. L[46];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De uitvoer van alle metalen in elken vorm is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

2. Het in het voorgaand artikel omschreven verbod van uitvoer is niet toepasselijk op ijzer en staal, ten opzichte waarvan Ons Besluit van 13 October 1916 (*Staatsblad* nº. 473) ongewijzigd van kracht blijft.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 7den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 10 *April* 1917.)

—

10 *April* 1917. BESLUIT, tot bepaling van den dag, waarop de wet van 16 December 1916 (*Staatsblad* nº. 535) in werking zal treden. S. 280.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 7 April 1917, 4de Afdeeling, nº. 2;

Gelet op het tweede lid van artikel 2 der wet van 16 December 1916 (*Staatsblad* nº. 535) en op de slotbepaling van Onze besluiten van 30 Maart 1917, nos. 69, 70 en 71;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Eenig artikel.

Te bepalen dat de wet van 16 December 1916 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 535), houdende nadere wijziging van het Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië*, alsmede Onze besluiten van 30 Maart 1917, nos. 69, 70 en 71, tot uitvoering van eenige artikelen van die wet, in werking treden met ingang van 1 Augustus 1917.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 10den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 24 *April* 1917.)

—

10 *April* 1917. BESLUIT, tot bepaling van den dag, waarop de wet van 16 December 1916 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 536, *Indisch Staatsblad* 1917 nº. 115) in werking zal treden. S. 281.

Bepaald op 21 *Mei* 1918.

—

10 *April* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk besluit van 21 Mei 1910 (*Staatsblad* nº. 137), tot organisatie van het personeel voor den dienst der Justitiegebouwen. S. 282.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van 12 Maart 1917, 4de Afdeeling, nº. 633;

Den Raad van State gehoord (advies van den 27sten Maart 1917 nº. 16);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 5den April 1917, 4de Afdeeling nº. 501;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Ons besluit van 21 Mei 1910 (*Staatsblad* nº. 137), tot organisatie van het personeel voor den dienst der Justitiegebouwen, gerekend met ingang van 1 Januari 1917, te wijzigen als volgt:

Eenig artikel.

In artikel 2, eerste lid, vervallen uit den aanhef de woorden „adjunct-Rijksbouwmeesters", terwijl mede vervalt het in dat lid bepaalde, luidende: „voor de adjunct-Rijksbouwmeesters na 2, 4, 6 en 8 jaren dienst in dien rang tot f 2600, f 2800, f 3000 en f 3200 's jaars".

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en van hetwelk

afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 10den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 20 *April* 1917.)

—

12 *April* 1917. BESLUIT, houdende bepalingen betreffende ambtskringen van raden van beroep voor de directe belastingen. S. 283.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 5 April 1917, n°. 77, Directe Belastingen;

Gezien artikel 1 der wet van 19 December 1914 (*Staatsblad* n°. 564), alsmede Onze besluiten van 24 Februari 1915 (*Staatsblad* n°. 115), gewijzigd bij Ons besluit van 26 April 1916 (*Staatsblad* n°. 169), en van 8 Januari 1917, n°. 97;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. In artikel 1 van Ons besluit van 24 Februari 1915 (*Staatsblad* n°. 115) worden de volgende wijzigingen gebracht:

onderdeel 2 wordt gelezen als volgt:

het gedeelte der provincie *Noordbrabant*, behoorende tot de inspectiën der directe belastingen te *Bergen op Zoom*, *Breda*, *Roosendaal*, *Tilburg*, 1ste en 2de afdeeling, en *Waalwijk*; standplaats *Breda*;

onderdeel 10 wordt gelezen als volgt:

het gedeelte der provincie *Noordholland*, behoorende tot de inspectiën der directe belastingen te *Hilversum*, *Zaandam* en *Amsterdam* (buitengemeenten); standplaats *Amsterdam* (aan te duiden als raad van beroep voor de directe belastingen II te *Amsterdam*);

onderdeel 11 wordt gelezen als volgt:

het gedeelte der provincie *Noordholland*, behoorende tot de inspectiën der directe belastingen te *Haarlem* 1ste, 2de en 3de afdeeling; standplaats *Haarlem*;

onderdeel 12 wordt gelezen als volgt:

het gedeelte der provincie *Noordholland*, behoorende tot de inspectiën der directe belastingen te *Alkmaar*, 1ste en 2de afdeeling, *Helder* en *Hoorn*, 1ste en 2de afdeeling; standplaats *Alkmaar*.

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 Mei 1917.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 12den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 23 *April* 1917.)

12 *April* 1917. BESLUIT, houdende bepalingen betreffende eene schattingscommissie en commissiën van aanslag voor de inkomstenbelasting. S. 284.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 5 April 1917, n°. 78, Directe Belastingen;

Gezien artikel 57, 2de lid, en artikel 66, 3de lid, der Wet op de Inkomstenbelasting 1914, alsmede Onze besluiten van 20 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 159) en van 8 Januari 1917, n°. 97;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. In den als Bijlage I bij Ons boven genoemd besluit van 20 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 159) gevoegden staat vervalt uit hetgeen voorkomt onder het opschrift „Directie *Rotterdam*": *Rotterdam* (alsvoren IV). Inspectie 4de afd.

2. In den als bijlage II bij ons in het vorige artikel genoemd besluit gevoegden staat zooals deze is gewijzigd bij Ons besluit van 27 April 1916 (*Staatsblad* n°. 170), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1°. hetgeen voorkomt onder het opschrift „Directie *Amsterdam*", wordt gelezen als volgt:

Hoorn, 1e afd. Hoorn — Kantoor Hoorn.
Purmerend — Het overig gedeelte der inspectie.

2°. hetgeen voorkomt onder het opschrift „Directie *Breda*", wordt gelezen als volgt:

Breda. Breda (aan te duiden als Breda I) — Gemeente Breda.
Breda (Als voren II) — Het overig gedeelte der inspectie.

Bergen op Zoom. Bergen op Zoom — Kantoren Bergen op Zoom en Ossendrecht. Steenbergen — Het overig gedeelte der inspectie.

Middelburg. Kortgene — Kantoor Colijnsplaat. Middelburg — Het overig gedeelte der inspectie.

Zierikzee. Zierikzee — Kantoren Zierikzee, Renesse, Brouwershaven en Oosterland, met uitzondering van de gemeente St. Philipsland.
St. Maartensdijk — Het overig gedeelte der inspectie.

3. Dit besluit treedt in werking met ingang van den 1sten Mei 1917.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 12den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 23 *April* 1917.)

12 *April* 1917. BESLUIT, betreffende inschrijving en keuring voor den landstorm. S. 285.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 10 April 1917, Kabinet, Litt. X[46];

Gezien de wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 345), gewijzigd bij de wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 361);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Voor den landstorm worden ingeschreven, zonder daartoe te behooren, de personen, bedoeld in art. 4 der wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 345), gewijzigd bij de wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 361).

2. Onze Minister van Oorlog regelt de tijdstippen, waarop de inschrijving van de verschillende groepen van personen, in art. 1 bedoeld, moet zijn tot stand gekomen, en al hetgeen verder op hun inschrijving betrekking heeft.

3. Voor de ingeschrevenen, in art. 1 bedoeld, wordt naar regelen, door Onzen Minister van Oorlog gesteld, de gelegenheid opengesteld tot het ondergaan van een onderzoek omtrent de geschiktheid voor den dienst.

Omtrent dit onderzoek geldt het bepaalde in de volgende artikelen.

4. Het onderzoek wordt opgedragen aan de keuringsraden, die belast zijn geweest met de laatst gehouden militiekeuring.

5. Omtrent ieder ingeschrevene, vanwege den keuringsraad onderzocht, doet de raad uitspraak op de wijze, ten aanzien van militieplichtigen bepaald.

Indien niet beide geneeskundigen, die het onderzoek hebben verricht, den ingeschrevene ongeschikt achten, wordt hij voor geschikt gehouden.

De uitspraak wordt in het openbaar medegedeeld.

6. Onverminderd het bepaalde in de artt. 3, 4 en 5, kan door of voor den ingeschrevene, die wegens een ziekte of een gebrek in aanmerking wenscht te komen om van het inschrijvingsregister te worden afgevoerd, een daartoe strekkende aanvraag aan Onzen Minister van Oorlog worden gericht, onder bijvoeging van een behoorlijk gelegaliseerde geneeskundige verklaring tot staving van de gegrondheid der aanvraag.

Hetgeen in de artt. 43—45 van het Landstorm-Besluit is bepaald ten aanzien van den dienstplichtige, die ontslag wenscht, geldt ook voor den ingeschrevene, in art. 1 bedoeld, die afvoering vraagt overeenkomstig het vorig lid.

7. De geschiktheid voor den dienst van de ingeschrevenen wordt beoordeeld naar de bepalingen, die gelden omtrent de beoordeeling van de geschiktheid van dienstplichtigen van den landstorm.

8. De ingeschrevene, die ongeschikt is verklaard, wordt terstond van het inschrijvingsregister voor den landstorm afgevoerd.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 12den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 14 *April* 1917.)

—

13 *April* 1917. WET, tot tijdelijke afwijking van de wet van 23 Juli 1908 (*Staatsblad* nº. 236), tot invoering van een wettelijken tijd. S. 286.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is gedurende den komenden zomer den wettelijken tijd met een uur te vervroegen;

Zoo is het dat Wij, den Raad van State, enz.:

Art. 1. Van 16 April 1917 af tot 17 September 1917, wordt de in artikel 1 der wet van 23 Juli 1908 (*Staatsblad* nº. 236) bedoelde wettelijke tijd met een uur vervroegd.

2. De overgang geschiedt in dier voege dat wanneer de middelbare zonnetijd van Amsterdam op 16 April 1917, twee uur aanwijst in den voormiddag, het wordt geacht te zijn drie uur op dien voormiddag, en dat wanneer het volgens deze wet zoude zijn drie uur voormiddag, op 17 September 1917, de tijdregeling naar den middelbaren zonnetijd van Amsterdam wederom wordt ingesteld.

3. Wanneer eenig ambtelijk geschrift eene tijdsaanwijzing bevat, die betrekking heeft op het uur dat eindigt met het in artikel 2 genoemde tijdstip van drie uur in den voormiddag, op 17 September 1917, wordt bij die tijdsaanwijzing gebezigd het woord „Zomertijd".

4. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 13den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister va: Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 14 *April* 1917.)

13 *April* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende de afgifte van paspoorten.

Ten vervolge op mijne circulaire van 29 Aug. 1916, nº. 6311, afd. B. B., heb ik de eer U H.E.G. mede te deelen, dat de Minister van Buitenlandsche Zaken bij aanschrijving van 5 Maart 1917, afd. I, no. 57563, gericht tot de daarvoor in aanmerking komende diplomatieke en consulaire ambtenaren, heeft bepaald, dat de Nederlandsche consulaire ambtenaren de afgifte of de verlenging van een paspoort zullen weigeren aan de personen, behoorende tot de categorieën in mijne bovenvermelde circulaire genoemd. Ter voorkoming, dat dit voorschrift onjuist zoude worden toegepast, zullen de consulaire ambtenaren, telkens wanneer zij van oordeel zijn, dat de afgifte of de verlenging van het paspoort behoort te worden geweigerd, doch zij dienaangaande geen volkomen zekerheid bezitten, zich tot het Departement van Buitenlandsche Zaken hebben te wenden, onder opgave van naam en voornamen van den betrokken persoon, den datum en de plaats zijner geboorte en zijne laatste woonplaats in Nederland, benevens van alle gegevens, die voor de beoordeeling van het geval van belang zijn.

(Gem.-stem.)

—

14 *April* 1917. WET, tot vaststelling van het *tweede* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 287.

Bij deze wet wordt het IIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1917, betreffende de *Hooge Colleges van Staat* en het *Kabinet der Koningin*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd:		
1. De Staten-Generaal	f	449,055.—
2. De Raad van State	„	118,200.—
3. De Algemeene Rekenkamer	„	177,970.—
4. De Kanselarij der Nederlandsche Orden	„	18,950.—
5. Het Kabinet der Koningin	„	46,446.50
6. Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën, toelagen en kosten voor de vergaderingen van den Ministerraad	„	38,098.—
7. Onvoorziene uitgaven	„	5,000.—
Totaal van het IIde hoofdst.	f	854,619.50

—

14 *April* 1917. WET, tot vaststelling van het *twaalfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 288.

Bij deze wet wordt het XIIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1917, betreffende de *onvoorziene uitgaven*, vastgesteld op 50,000.—.

—

14 *April* 1917. WET, tot vaststelling van het *vierde* hoofdstuk der staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 289.

Bij deze wet wordt het IVde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1917, betreffende het *Departement van Justitie*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1. Kosten v. h. Departement.	f	294,725.—
2. Kosten van de rechterlijke macht	„	2,796,475.—
3. Kosten van het Hoog Militair Gerechtshof, van de krijgsraden bij de Landmacht en van den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa, van het officie bij laatstgenoemden krijgsraad en van de auditiën in de militaire arrondissementen	„	121,848.75
4. Kosten van den Centralen Raad van Beroep en van de Raden van Beroep	„	215,650.—
5. Gerechtskosten	„	421,000.—
6. Kosten van algemeene of Rijkspolitie	„	2,216,738.—
7. Kosten van gevangenissen en Rijkswerkinrichtingen	„	3,188,257.—
8. Kosten van het Rijkstucht- en opvoedingswezen	„	2,833,815,—
9. Reclasseering	„	128,716.—
10. Gebouwen	„	560,114.—
11. Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën enz.	„	681,430.—
12. Verschillende uitgaven	„	38,900.—
13. Onvoorziene uitgaven	„	50,000.—
Totaal van het IVde hoodst.	f	13,547,668.75

—

14 *April* 1917. WET, tot vaststelling van het *vijfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 290.

Bij deze wet wordt het Vde hoofdstuk der begrooting van de Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1917, betreffende het *Departement van Binnenlandsche Zaken*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1. Kosten van het Departement	f	219,601.—
2. Binnenlandsch Bestuur	„	1,103,078.—

3.	Volksgezondheid en Armwezen	f 4,732,550.—
4.	Hooger en Middelbaar onderwijs	„ 8,832,043.—
5.	Lager onderwijs	„ 27,603,443.—
6.	Kunsten en Wetenschappen	„ 1,272,891.—
7.	Nederlandsche Staatscourant, Handelingen der Staten-Generaal en Staatsblad	„ 165,094.—
8.	Pensioenen, Toelagen, Gratificatiën, Wachtgelden, enz.	„ 4,278,516.—
9.	Onvoorziene behoeften	„ 40,000.—
	Totaal van het Vde hoofdstuk	f 48,247,216.

14 *April* 1917. BESLUIT, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de wijze van bevordering en bezoldiging van de ambtenaren, werkzaam ter Secretarie van den Raad van State, en van de bedienden aan dat College verbonden. S. 291.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en van Onzen Minister van Financiën van den 12 April 1917, nº. 2986, afdeeling B.B. en den 13 Maart 1917, nº. 73 (Generale Thesaurie);

Overwegende: dat het wenschelijk is gebleken ten aanzien van de bevordering en de bezoldiging van de ambtenaren, werkzaam ter Secretarie van den Raad van State, en van de bedienden aan dat College verbonden, nadere voorschriften te geven;

Gezien artikel 15 van de gewijzigde wet van 21 December 1861 (*Staatsblad* nº. 129), en artikel 6 van het gewijzigde Koninklijk besluit van 4 September 1862 (*Staatsblad* nº. 174);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ingang van 1 Januari 1917 het volgende te bepalen:

Art. 1. Ter Secretarie van den Raad van State zijn werkzaam:

Een Hoofdcommies;
Commiezen;
Adjunct-commiezen en
ten hoogste vijf klerken.

Voorts zijn aan den Raad van State verbonden:

Een Kamerbewaarder en
Vier boden.

2. Indien de werkkring van een ambtenaar of bediende een anderen titel vordert dan in art. 1 is vermeld, wordt bij de benoeming een der rangen in dat artikel voorkomende, aangewezen welke door den benoemden ambtenaar of bediende zal worden ingenomen.

3. Bevordering in rang geschiedt bij keuze. Onverminderd de mogelijkheid om in bijzondere omstandigheden vroeger te worden bevorderd, worden de klerken wanneer zij daarvoor wegens hunne bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver in aanmerking komen, na gedurende een jaar het maximumtraktement van klerk genoten te hebben, bevorderd tot adjunct-commies.

4. De klerken worden bij voorkeur benoemd uit diegenen die in het bezit zijn van het diploma van voldoend afgelegd examen, uitgereikt door de permanente examen-commissie voor candidaten voor de betrekking van klerk bij een der Departementen van Algemeen Bestuur.

5. De bezoldiging der ambtenaren en bedienden, in art. 1 vermeld, bedraagt voor:

den Hoofdcommies, ten minste f 2400 en ten hoogste f 2900 's jaars;

de Commiezen, ten minste f 1800 en ten hoogste f 2300 's jaars;

de Adjunct-commiezen, ten minste f 1200 en ten hoogste f 1700 's jaars;

de klerken, ten minste f 600 en ten hoogste f 1100 's jaars;

den Kamerbewaarder-Concierge, ten minste f 1000 en ten hoogste f 1300 's jaars;

de Boden, ten minste f 800 en ten hoogste f 1000 's jaars.

Op den dag van ingang hunner benoeming vangt tevens het genot der bezoldiging aan.

6. De bezoldiging van de in het vorig artikel genoemde ambtenaren en bedienden wordt wegens hun diensttijd bij den Raad van State bij bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver verhoogd als volgt:

voor den Hoofdcommies, na twee, vier en zes jaren dienst in dien rang tot f 2600, f 2800 en f 2900 's jaars;

voor de Commiezen, na anderhalf, drie, vier en een half, zes en acht jaren dienst sedert het tijdstip waarop zij (zij het ook in lageren rang) voor het eerst in het genot zijn getreden eener bezoldiging van f 1800, tot f 1900, f 2000, f 2100, f 2200 en f 2300 's jaars;

voor de Adjunct-commiezen na één, twee, drie, vijf en zeven jaren dienst in dien rang tot f 1300, f 1400, f 1500, f 1600 en f 1700 's jaars;

voor de klerken, na één, twee, vier, zes en acht jaren dienst in dien rang tot f 700, f 800, f 900, f 1000 en f 1100 's jaars, onverschillig of zij vóór het in werking treden van dit besluit den rang hadden van eerste klerk of tweede klerk;

voor den Kamerbewaarder-concierge na elk jaar dienst in dien rang met f 50, totdat het maximum van f 1300 zal zijn bereikt;

voor de Boden, na elk jaar dienst in dien rang met f 50, totdat het maximum van f 1000 zal zijn bereikt.

De bezoldiging van Commiezen en van Adjunct-commiezen, die de maximum-bezoldiging, aan hun rang verbonden, hebben bereikt en die omdat de hun opgedragen taak hen niet in aanmerking doet komen voor bevordering, in hun rang moeten gehandhaafd blijven, wordt, indien hun ijver en toewijding niets te wenschen overlaten, drie jaren na het bereiken van de maximum-bezoldiging, verhoogd met f 100 en na nogmaals drie jaar andermaal met f 100.

Eveneens wordt de bezoldiging van klerken die de maximum-bezoldiging aan hun rang verbonden hebben bereikt en die niet voor de bevordering tot Adjunct-commies in aanmerking komen, drie jaar na het bereiken van de maximum-bezoldiging verhoogd met f 100, na nogmaals drie jaar andermaal met f 100 en na wederom drie jaar nogmaals met f 100, mits hun ijver en toewijding niets te wenschen overlaten.

Gaat de benoeming in op een anderen dan den eersten dag van een kalenderkwartaal, dan worden de gestelde tijdvakken geacht aan te vangen met den eersten dag van het onmiddellijk daarop volgende kwartaal.

De tijd, gedurende welken, krachtens wettelijk voorschrift, verlof wordt genoten ter vervulling van militairen dienstplicht, komt van rechtswege in aanmerking als diensttijd, geldig voor de in dit artikel bedoelde periodieke traktementsverhoogingen.

De toekenning van de hierbedoelde traktementsverhoogingen geschiedt door den Vice-President van den Raad van State.

De Vice-President beslist eveneens omtrent latere toekenning van eene verhooging, welke onthouden moest worden, omdat aan de voorwaarden van toekenning niet werd voldaan.

Tenzij er reden is om dienaangaande anders te handelen, worden, voor het geval dat een of meer verhoogingen onthouden worden, de verdere periodieke verhoogingen zooveel later toegekend als de laatste onthouding heeft geduurd.

Als diensttijd blijft buiten aanmerking de tijd gedurende welken de ambtenaar of bediende is geschorst met geheelen of gedeeltelijken stilstand van bezoldiging, alsmede die buiten bezwaar van 's Rijks schatkist met verlof doorgebracht, indien het verlof langer dan een jaar achtereenvolgens geduurd heeft, of verleend is op een vrijelijk door den ambtenaar of bediende gedaan verzoek in zijn persoonlijk belang.

Wij behouden Ons nochtans voor om in de gevallen waarin een verlof langer dan een jaar achtereenvolgens in 's Rijks belang verleend wordt, te bepalen, dat de tijd van dat verlof als diensttijd in aanmerking zal komen.

7. Behalve de voorgeschreven periodieke verhoogingen, kunnen, tot het maximum voor den rang vastgesteld, ook andere traktementsverhoogingen worden verleend, wanneer zij in het belang van den dienst wenschelijk zijn.

De aldus verhoogde bezoldiging, alsmede traktementsverhoogingen, vóór het in werking treden van dit Besluit toegekend, wordt, zoo daaromtrent niet anders wordt beschikt, voor toekenning van de naaste en de daarop volgende periodieke verhoogingen beschouwd als verkregen door regelmatige periodieke verhooging, na den daarvoor gevorderden diensttijd.

Het bepaalde in art. 6, vierde lid, is hierbij van toepassing.

Het vorig lid is eveneens van toepassing voor het geval dat bij de benoeming eene hoogere dan de aan den rang verbonden minimum-bezoldiging is of wordt toegekend.

Is de bezoldiging niet bepaald op een bedrag dat door regelmatige periodieke verhooging kan worden verkregen, dan wordt bij de eerstvolgende periodieke verhooging het verschil aangezuiverd.

Ten aanzien van den Hoofdcommies, de Commiezen en de Adjunct-commiezen wordt beschikt door Ons; overigens door den Vice-President van den Raad van State.

8. Onverminderd het bepaalde in art. 7 kunnen boven het maximum-traktement voor den rang vastgesteld, persoonlijke traktementsverhoogingen worden toegekend aan ambtenaren wegens den hun opgedragen meer belangrijken werkkring, zoomede aan ambtenaren en bedienden van alle rangen, die zich gedurende hun langen diensttijd onderscheiden hebben, mits de hiervoor benoodigde gelden op de begrooting bepaaldelijk voor dit doel zijn beschikbaar gesteld.

Ten aanzien van deze verhoogingen wordt beschikt door Ons bij gemotiveerd besluit.

9. De thans in dienst zijnde ambtenaren, wier bezoldiging het in art. 5 bepaalde maximum overtreft, blijven in het genot van die hoogere bezoldiging.

Voorzoover de bezoldiging van de bij het in werking treden van dit besluit in dienst zijnde ambtenaren en bedienden lager is dan zij naar de in art. 6 gestelde regels zou kunnen bedragen, wordt zij, behoudens de in dat artikel gestelde voorwaarden voor traktementsverhooging en

met inachtneming van het bepaalde bij het zesde lid van art. 6, verhoogd tot het bedrag, dat volgens de schaal der periodieke verhoogingen onmiddellijk volgt op de genoten bezoldiging.

Op gelijke wijze en onder gelijke voorwaarden wordt telkens na verloop van een jaar de bezoldiging verhoogd, totdat zij het in art. 5 bedoelde maximum heeft bereikt.

10. De Koninklijke besluiten van 14 October 1862, nº. 81, van 19 Juni 1863, nº. 85, van 4 Januari 1883, nº. 2, van 5 Augustus 1892, nº. 10 en onze Besluiten van 24 September 1903, nº. 42 en van 2 Juni 1915, nº. 60, worden ingetrokken.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en in afschrift zal worden medegedeeld aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 14den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 7 *Mei* 1917.)

—

16 *April* 1917. BESLUIT, houdende verlenging van den termijn, gedurende welken het invoerrecht voor de stoffen, bedoeld bij artikel 1, tweede lid, der wet van 6 April 1877 (*Staatsblad* nº. 71), naar het tegenwoordig bedrag zal worden geheven. S. 292.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 24 Maart 1917, nº. 61, Accijnzen;

Gezien artikel IV der wet van 20 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 192) en artikel I van Ons besluit van 29 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 31);

Den Raad van State gehoord (advies van 3 April 1917, nº. 25);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 13 April 1917, nº. 108, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Waar in artikel 1 van Ons voormeld besluit van 29 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 31), staat: „31 December 1917", wordt daarvoor gelezen: 31 December 1933.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 16den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 28 *April* 1917.)

—

17 *April* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Binnenvisscherijreglement. S. 293.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 22 Januari 1917, nº. 581, afdeeling Nijverheid;

Gelet op de Visscherijwet (wet van 6 October 1908, *Staatsblad* nº. 311), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 345) en op het Binnenvisscherijreglement (Ons besluit van 15 April 1911, *Staatsblad* nº. 119), waarvan de gewijzigde tekst is bekend gemaakt in Ons besluit van 29 November 1915 (*Staatsblad* nº. 484) en dat nader is gewijzigd bij Ons besluit van 9 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 272);

Den Raad van State gehoord (advies van 13 Maart 1917, nº. 34);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 14 April 1917, nº. 2697, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Het Binnenvisscherijreglement wordt met ingang van 23 April 1917 als volgt gewijzigd:

I. Artikel 1, lid II, nº. 15, wordt gelezen: „*Spieringzegen*", iedere zegen, die gebruikt wordt op de wijze als onder nº. 21, letter *c*, voor de zalm- of elftzegen is omschreven, een lengte heeft van meer dan 40 M. en een maaswijdte van ten hoogste 40 m. M.

II. In artikel 7, letter *a*, wordt aan het slot van de opsomming van wateren in de provincie Friesland, in de plaats van „de Houtwielen en de Sanjes", gelezen: „de Houtwielen, de Sanjes en de Linde, voor zoover deze de grens vormt tusschen de provinciën Friesland en Overijssel".

Aan het slot van de opsomming van wateren in de provincie Drenthe wordt, in de plaats van „het Scholtenskanaal, en het Veenhuizer kanaal", gelezen: „het Scholtenskanaal, het Veenhuizer kanaal, de Reest en de kleine of Koevordensche Vecht".

Letter *b* van artikel 7 wordt gelezen: „met de spieringzegen in alle wateren, behalve den Gelderschen IJsel en het Zwarte Water".

III. In artikel 8, letter *c*, en in artikel 10, letter *h*, wordt, in plaats van „spiering- of alverzegen", gelezen: „spieringzegen".

IV. Artikel 9, lid 1, letter *b*, wordt gelezen:

„van *23 April tot 31 Mei* op barbeel, blankvoorn, brasem, kolblei, meun, ruischvoorn, sneep, snoekbaars, winde en zeelt".

Aan dat artikel wordt een nieuw vierde lid toegevoegd, luidende:

„4. Met afwijking in zoover van het bepaalde in lid 2 van dit artikel en in lid 2 van artikel 23 der Visscherijwet, mogen zij, die van 23 April tot 31 Mei visschen met den aaldobber en den aalreep, en zij, die in de maand Mei visschen met den zetangel en de zetlijn, blankvoorn en ruischvoorn in hun vaartuig vervoeren en in opslag hebben, alsmede als lokaas voor de genoemde vischtuigen bezigen."

V. Aan artikel 10, letter *c*, wordt het volgende toegevoegd:

„, behoudens dat Onze Minister bevoegd is bij een in de *Staatscourant* te plaatsen beschikking te bepalen, dat in de daarin aan te wijzen wateren bereids van 1 Augustus of van een lateren dag vóór 30 September af met de vischzegen mag worden gevischt."

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 17den April 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 18 *April* 1917.)

—

19 *April* 1917. BESLUIT, tot aanwijzing, overeenkomstig art. 157 der hooger-onderwijswet van de afdeeling gymnasium van het Nederlandsch Lyceum van de Vereeniging „het Nederlandsch Lyceum", gevestigd te *'s-Gravenhage*. S. 294.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 27 Februari 1917 n°. 2112/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op artikel 157 der hooger-onderwijswet;

Den Raad van State gehoord (advies van 27 Maart 1917, n°. 17);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 7 April 1917, n°. 4564, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het gymnasium „het Nederlandsch Lyceum" te *'s-Gravenhage* van de Vereeniging „het Nederlandsch Lyceum", gevestigd te *'s-Gravenhage*, te rekenen van 1 Januari 1917 voor een tijdvak van zes jaren aan te wijzen als bevoegd om, met inachtneming der desbetreffende wettelijke voorschriften, aan zijne leerlingen, die het onderwijs tot aan het einde hebben bijgewoond, een getuigschrift van bekwaamheid tot universitaire studiën af te geven, dat met het getuigschrift, in artikel 11 der hooger-onderwijswet vermeld, wordt gelijkgesteld.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 19den April 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,

CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 12 *Mei* 1917.)

—

19 *April* 1917. BESLUIT, tot vernietiging van het besluit van den gemeenteraad van *Haarlem*, van 10 Januari 1917, n°. 11, betreffende het sloopen van de gemeentelijke gebouwtjes ten Noorden van de Groote Houtbrug te *Haarlem* en tot wijziging van den straataanleg bij die brug. S. 295.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 7 Maart 1917, n°. 507/2, afdeeling Kunsten en Wetenschappen, tot vernietiging van het besluit van den gemeenteraad van *Haarlem*, van 10 Januari 1917, n°. 11, betreffende o.a. het sloopen van de gemeentelijke gebouwtjes ten Noorden van de groote Houtbrug te Haarlem;

Overwegende, dat bedoelde gebouwtjes in 1826 zijn gebouwd naar een ontwerp van den Zuid-Nederlandschen architect T. F. Suys, en als beeld van den bouwstijl uit het begin van de 19de eeuw hunne waarde hebben, dat zij door hunne plaatsing ter weerzijden van de brug, met het eigenaardige hek en genoemde brug een schilderachtig geheel vormen en op karakteristieke wijze den zuidelijken toegang tot de stad *Haarlem* versieren; dat door afbraak van deze huisjes de welstand en het stadsschoon daar ter plaatse belangrijk zou worden geschaad;

Overwegende, dat het in strijd met het algemeen belang is, wanneer een gemeentebestuur daartoe doet overgaan;

Overwegende, dat mitsdien de sloping dezer gebouwtjes niet kan worden toegelaten, tenzij een ander, meer overwegend, belang die zou eischen;

Overwegende, dat als zoodanig niet kan gelden de wijziging van den straataanleg bij de groote Houtbrug, zooals die op de bij vorengenoemd raadsbesluit behoorende teekening is aangegeven, aangezien geenszins vaststaat, dat de door den gemeenteraad van *Haarlem* daarmede beoogde verkeersverbetering inderdaad dringend noodig is, terwijl, ook al zoude de noodzakelijkheid daarvan vaststaan, deze verkeersverbetering op andere wijze kan worden verkregen;

Gelet op artikel 153 der Gemeentewet;

Den Raad van State gehoord (advies van 27 Maart 1917, nº. 25);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 10 April 1917, nº. 786, afd. Kunsten en Wetenschappen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het besluit van den Raad der gemeente *Haarlem*, van 10 Januari 1917, nº. 11, betreffende het sloopen van de gemeentelijke gebouwtjes ten noorden van de groote Houtbrug te *Haarlem* en tot wijziging van den straataanleg bij die brug wegens strijd met het algemeen belang te vernietigen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 19den April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 9 *Mei* 1917.)

---

19 *April* 1917. BESCHIKKING van den Minister van Oorlog tot wijziging van zijne beschikking van 6 April 1912 tot uitvoering van het Koninklijk Besluit van 4 Maart 1912 (*Staatsblad* nº. 99).

De Ministerieele Beschikking van 6 April 1912, Afd. Militie en Landweer (M.), nº. 175, gewijzigd bij de Beschikking van 13 Februari 1914, VIIIe Afd., nº. 34, wordt nader gewijzigd als volgt:

De §§ 3 en 4 worden vervangen door de volgende paragrafen:

„§ 3. De door de burgemeesters krachtens artikel 3 van het Besluit gedane betalingen worden op declaratiën in tweevoud aan het Rijk in rekening gebracht. Voor het Departement van Oorlog en voor dat van Marine worden afzonderlijke declaratiën opgemaakt en aan deze Departementen toegezonden."

„Bij deze declaratiën worden overgelegd de quitantiën voor ontvangen tegemoetkomingen, opgemaakt volgens het hierbij gevoegde model, alsmede de verklaringen der consulaire ambtenaren, bedoeld in artikel 2 van het Besluit"

„§ 4. Verlangen de burgemeesters, op grond van het bepaalde bij artikel 4 van het Besluit, tot het doen van de in § 3 bedoelde betalingen een voorschot te ontvangen, dan wenden zij zich tot den Minister van Oorlog, die voor de verstrekking zorg draagt."

„De terugbetaling van een voorschot geschiedt zoo spoedig mogelijk, doch in elk geval binnen drie maanden na den datum der verstrekking."

§ 6 vervalt.

§ 7 wordt § 6.

De Ministerieele Beschikking van 19 Januari 1915, VIII Afd., nº. 66, vervalt.

De eerste en de tweede alinea van § 5 der Ministerieele Beschikking van 2 October 1915, Afd. Dienstplicht, nº. 307 L, vervallen.

---

20 *April* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *gips*. S. 296.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van gips te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 16 April 1917, Kabinet, Litt. O[50];

Den Raad van State gehoord (advies van 17 April 1917, nº. 25);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 19 April 1917, Kabinet, Litt. M[52];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van gips is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk

op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 20sten April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 21 *April* 1917.)

—

20 *April* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *ruwe tabak.* S. 297.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van ruwe tabak te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 17 April 1917, Kabinet, Litt. B[51];

Den Raad van State gehoord (advies van 17 April 1917, nº. 27);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 19 April 1917, Kabinet, Litt. P[52];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van ruwe tabak is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Of tabak als ruw is aan te merken, wordt, zoo noodig, door Onzen Minister van Financiën beslist.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 20sten April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 21 *April* 1917.)

20 *April* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *mandenwerk.* S. 298.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van mandenwerk te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 16 April 1917, Kabinet, Litt. P[50];

Den Raad van State gehoord (advies van 17 April 1917, nº. 26);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 19 April 1917, Kabinet, Litt. F[52];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van mandenwerk is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 20sten April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 21 *April* 1917.)

—

21 *April* 1917. BESLUIT, waarbij, met intrekking van het bij Koninklijk besluit van 27 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 190), gewijzigd en aangevuld bij Koninklijk besluit van 18 September 1912 (*Staatsblad* nº. 297) vastgestelde Algemeen Reglement en Programma wordt vastgesteld het Algemeen Reglement en Programma der Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen cursus, vermeld in de artt. 55 en 57 der Wet op het Middelbaar Onderwijs. S. 299.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 28 Maart 1917, nº. 3791/3, afdeeling Onderwijs;

Gezien Ons besluit van 27 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 190), gewijzigd en aangevuld bij Ons

besluit van 18 September 1912 (*Staatsblad* nº. 297);

Den Raad van State gehoord (advies van 10 April 1917, nº. 18);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 19 April 1917, nº. 5316, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. Met intrekking van het bij Ons voormeld besluit vastgesteld Algemeen Reglement en Programma, vast te stellen het Algemeen Reglement en Programma, voor de eindexamens der Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen cursus, vermeld in de artikelen 55 en 57 der Wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 50), houdende regeling van het Middelbaar Onderwijs, zooals dit hierbij is gevoegd;

2º. te bepalen, dat dit reglement voor het eerst zal worden toegepast op de in dit jaar te houden examens, met uitzondering van artikel 6, derde lid, dat voor het eerst bij de in 1918 af te nemen examens toepasselijk zal zijn.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 21sten April 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 30 *April* 1917.)

ALGEMEEN REGLEMENT *voor de eindexamens der Hoogere Burger-Scholen met vijfjarigen cursus, afgenomen krachtens de artt. 55 en 57 der Wet van 2 Mei* 1863 (Staatsblad nº. 50).

Art. 1. De eindexamens der hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus worden in de afzonderlijke of tot dat doel gecombineerde provinciën afgenomen tegen het einde van den cursus, en wel in de laatste helft van Juni, in Juli en, zoo noodig, in Augustus.

2. Onze Commissarissen in de provinciën benoemen, na ontvangen aanbeveling van den inspecteur van het middelbaar onderwijs in de provincie, de examencommissiën vóór den 1sten April en wijzen tegelijkertijd de gemeente aan, waar het mondeling examen zal worden gehouden.

Van die benoeming en aanwijzing doen zij aanstonds mededeeling aan onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en aan den inspecteur van het middelbaar onderwijs in de provincie.

De examencommissiën zijn enkele of dubbele commissiën. Eene enkele commissie is eene zoodanige, waarvan het aantal leden tusschen 14 en 16 ligt; eene dubbele commissie telt ten minste 29 en ten hoogste 31 leden.

3. De voorzitter en de ondervoorzitter der commissie worden door Onzen Commissaris in de provincie aangewezen.

De commissie benoemt een harer leden tot haren secretaris.

4. Het examen wordt schriftelijk en mondeling afgenomen.

De omvang der kennis, die in elk vak van de candidaten kan worden gevorderd, is aangewezen in het als bijlage bij dit reglement gevoegd programma.

5. Het schriftelijk examen heeft plaats aan de openbare hoogere burgerscholen met vijf-jarigen cursus alsmede aan de jaarlijks door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken daartoe aan te wijzen bijzondere hoogere burgerscholen.

6. De voorzitters der commissiën doen terstond na hunne benoeming in eenige dagbladen naar hunne keuze oproepingen plaatsen, waarbij de leerlingen van de openbare of ingevolge art. 5 aangewezen bijzondere hoogere burgerscholen, die het eindexamen voor hunne commissie wenschen af te leggen, worden uitgenoodigd zich schriftelijk bij hen aan te melden met opgave van de school, aan welke zij onderwijs ontvangen.

De voorzitters zenden vóór den 1sten Mei aan den inspecteur van het middelbaar onderwijs in de provincie eene lijst der candidaten met aanwijzing van de school, aan welke elk hunner het schriftelijk examen zal afleggen.

De candidaten, die geen leerlingen van eene openbare of ingevolge art. 5 aangewezen bijzondere hoogere burgerschool zijn, melden zich vóór den 1sten Mei aan bij den inspecteur van het middelbaar onderwijs in hunne provincie. Deze wijst de hoogere burgerschool aan, waaraan ieder hunner het schriftelijk examen, en de commissie, voor welke ieder hunner het mondeling examen zal hebben af te leggen.

7. Het schriftelijk examen omvat de volgende vakken:

1º. de wiskunde,
2º. de beginselen der theoretische en toegepaste mechanica,
3º. de natuurkunde,
4º. de scheikunde,
5º. de Nederlandsche taal,
6º. de Fransche taal,
7º. de Engelsche taal,
8º. de Hoogduitsche taal,
9º. het hand- en rechtlijnig teekenen.

8. De voorzitter der examencommissie roept, zoo spoedig mogelijk na de benoeming, de leden samen ter plaatse, waar het mondeling examen zal worden gehouden, en deelt hun bij die oproeping tevens mede, voor welk vak ieder hunner als examinator optreedt. In die bijeenkomst verdeelt de commissie zich in sub-commissiën, elke meer bepaaldelijk belast met het onderzoek in eene of meer der volgende afdeelingen:

A. wis- en werktuigkunde (vak *a* en *b* van art. 17 der wet),

B. natuurkundige wetenschappen (vak *c*, *d*, *e* en *f* van art. 17 der wet),

C. geschiedkundige, staats- en handelswetenschappen (vak *g*, *h*, *i*, *k* en *p* van art. 17 der wet),

D. taal- en letterkunde (vak *l*, *m*, *n* en *o* van art. 17 der wet),

E. hand- en rechtlijnig teekenen (vak *r* van art. 17 der wet).

Eenzelfde lid der commissie kan in verschillende sub-commissiën zitting hebben.

In eene enkele commissie wordt voor iedervak of onderdeel daarvan één lid meer bepaald aangewezen als examinator, die zich belast met het nazien van het daarvoor gemaakte schriftelijke werk en het afnemen van het mondeling examen; een tweede lid om eveneens het schriftelijke werk na te zien en bij het mondeling examen tegenwoordig te zijn. Indien de commissie eene dubbele is, zien beide examinatoren het schriftelijk werk na.

De voorzitter regelt, na overleg met de commissie, den duur van het mondeling examen voor de verschillende vakken. De leden van elke sub-commissie treden onderling in overleg omtrent de te volgen wijze van ondervragen of beoordeelen.

9. In dezelfde bijeenkomst der commissie worden de door de leden opgemaakte opgaven voor het schriftelijk werk in de onderscheidene vakken besproken en vastgesteld. Deze opgaven worden vóór den 20sten April met de noodige toelichting en, voor zooveel de voorgestelde vraagstukken betreft, vergezeld van de oplossing, gezonden aan den inspecteur van het middelbaar onderwijs in de provincie.

10. Het schriftelijk examen wordt ieder jaar door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, op voordracht van de inspecteurs van het middelbaar onderwijs, zóódanig geregeld, dat alle candidaten op denzelfden dag het schriftelijk werk voor hetzelfde vak verrichten.

De dagen, waarop het schriftelijk examen plaats heeft, en de duur van elk examen worden door de inspecteurs vóór 1 Juni medegedeeld aan de voorzitters der examen-commissiën, aan de directeuren der hoogere burgerscholen, aan welke het schriftelijk werk wordt gemaakt, en aan de plaatselijke commissiën, met het toezicht op die scholen belast.

De voorzitters der examen-commissiën geven daarvan kennis aan de candidaten.

11. De inspecteurs doen in eene daarvoor bestemde bijeenkomst eene keus uit de hun door de voorzitters der examen-commissiën toegezonden opgaven voor schriftelijk werk. Zij kunnen zich daarbij doen voorlichten door leden dier commissiën of door leeraren der hoogere burgerscholen.

Voor die vakken, waarin een opstel wordt gevorderd, zorgen zij, dat den candidaten de keus tusschen ten minste twee onderwerpen wordt gelaten.

Deze opgaven worden, met de vereischte zorg voor geheimhouding, op Rijkskosten gedrukt.

12. De inspecteurs zenden aan de directeuren der hoogere burgerscholen, aan welke het schriftelijk examen zal plaats hebben, eene lijst der candidaten, die daaraan zullen deelnemen, alsmede in verzegelde pakketten de noodige exemplaren der in het voorgaande artikel vermelde gedrukte opgaven. Op die pakketten zijn uitgedrukt het vak, tot hetwelk de opgaven behooren, de dag, waarop zij moeten worden gebruikt, en de tijd, die voor het werk beschikbaar is gesteld.

De pakketten worden in tegenwoordigheid der candidaten geopend bij den aanvang van het schriftelijk examen in elk vak.

13. De candidaten maken het schriftelijk werk onder toezicht van den directeur en de leeraren der hoogere burgerschool, met dien verstande, dat de directeur voor den geregelden gang van zaken verantwoordelijk is en dat steeds in elk lokaal, waar dit werk gemaakt wordt, òf twee leeraren òf de directeur en een leeraar tegenwoordig zijn.

Al het werk der candidaten moet gemaakt worden op papier, door den directeur der school verstrekt. Hierop moet alleen het nummer, maar niet de naam van den candidaat vermeld zijn.

Nadat de pakketten geopend en, onmiddellijk daarop, de opgaven rondgedeeld zijn aan de candidaten, mogen geene mededeelingen of inlichtingen omtrent de opgaven, van welken aard of door wien ook, aan de candidaten worden verstrekt.

Pauzeeringen worden den candidaten bij het examen niet toegestaan.

Het gebruik van eenig geschreven of gedrukt hulpmiddel, met uitzondering van eene logarithmentafel, die door den directeur voor den aanvang van het examen moet zijn onderzocht, is den candidaten verboden.

De candidaten, die zich aan eenig bedrog bij het schriftelijk examen schuldig maken, worden niet verder tot het examen toegelaten. Indien de ontdekking van eenig bedrog eerst na afloop van het schriftelijk examen plaats vindt, kan het getuigschrift den candidaat, die zich daaraan schuldig maakte, worden onthouden.

Op deze voorschriften behoort de directeur bij den aanvang van de eerste zitting voor het schriftelijk examen, en wel vóór de opening van het pakket, de candidaten uitdrukkelijk opmerkzaam te maken.

Van ieder schriftelijk examen wordt door hen, die daarbij het toezicht hebben, uitgeoefend, een proces-verbaal opgemaakt. Aan de directeuren worden de daarvoor noodige gedrukte exemplaren door of vanwege Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken toegezonden.

Het door de candidaten gemaakte schriftelijk werk kan door den voorzitter der commissie drie jaren na afloop van het examen worden vernietigd.

14. Iederen dag wordt het door de candidaten gemaakte werk met een exemplaar der gedrukte opgave en het proces-verbaal van het examen door den directeur der school gezonden aan den voorzitter der examencommissie, die het, eveneens met een exemplaar der gedrukte opgave, vervolgens toezendt aan het lid of de leden, meer bepaald met het examen in dat vak belast.

15. Na afloop van het geheele schriftelijk examen zenden de inspecteurs een volledig stel van de opgaven voor het schriftelijk werk aan elke hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus.

16. Indien een candidaat door behoorlijk bewezen ongesteldheid of om andere wettige redenen, ter beoordeeling van den voorzitter der commissie, verhinderd is bij het schriftelijk examen in eenig vak tegenwoordig te zijn, wordt hem nog tijdens de mondelinge examens gelegenheid tot het maken van schriftelijk werk, onder toezicht van de commissie, gegeven. De opgaven voor zoodanig werk stelt de commissie vast, daarbij zorgende, dat deze niet dezelfde zijn als de aan de andere candidaten voorgestelde, maar zooveel mogelijk van gelijken omvang en moeilijkheid.

17. Vóór den aanvang van het mondeling examen, waarvan de dag door de commissie wordt bepaald, moet het schriftelijk werk der candidaten zijn nagezien.

De voorzitter wordt gemachtigd de leden tegen een door hem te bepalen dag vóór den aanvang van het mondeling examen op te roepen in de gemeente, waar dit wordt gehouden. Op dezen dag worden de cijfers voor het schriftelijk werk vastgesteld en op eene lijst geschreven en de vrijstellingen volgens art. 18 bepaald.

Bedraagt het aantal candidaten voor eene *enkele* commissie meer dan 48 en voor eene *dubbele* meer dan 96, dan is de voorzitter bevoegd eene tweede vergadering voor dat doel uit te schrijven. In dat geval kunnen bovendien door den voorzitter en den secretaris der commissie ten hoogste twee vacaties in rekening worden gebracht voor het verrichten van de verschillende administratieve werkzaamheden.

Voor de beoordeeling van het schriftelijk werk van elk 24-tal candidaten ontvangen de examinatoren, die met de beoordeeling belast zijn, één vacatie; is het aantal niet juist een veelvoud van 24, dan wordt voor de beoordeeling van het werk der overgebleven candidaten evenzeer één vacatie berekend.

De leden der subcommissie voor de afdeeling E, bedoeld in art. 8, kunnen, desgewenscht, de teekeningen beoordeelen ter plaatse, waar deze vervaardigd zijn.

Zoo spoedig mogelijk wordt aan de candidaten medegedeeld, welke cijfers zij voor hun schriftelijk werk hebben verkregen.

De regeling van de mondelinge examens geschiedt door den voorzitter, met inachtneming van het in de artt. 18 en 19 voorgeschrevene.

18. Een mondeling examen wordt in elk geval afgelegd in de krachtens de wet tot het examen behoorende vakken, waarvoor geen schriftelijk werk is gemaakt, in de drie vreemde talen en hare letterkunde en in de Nederlandsche letterkunde.

Van een mondeling examen in elk ander vak zijn desgewenscht vrijgesteld zij, die in dat vak niet minder dan het praedicaat „ruim voldoende" (7) hebben behaald.

Ingeval de commissie grond heeft te vermoeden, dat er bij het schriftelijk werk bedrog is gepleegd, kan de candidaat, die zich daaraan schuldig heeft gemaakt, in alle vakken mondeling geëxamineerd worden.

19. Bij eene enkele commissie worden de candidaten voor het mondeling examen opgeroepen in groepen van ten hoogste 12, bij eene dubbele commissie in groepen van ten hoogste 24. Het aantal groepen wordt, met inachtne-

ming van deze maxima, tot het kleinst mogelijk getal beperkt.

Het mondeling examen loopt voor iederen candidaat binnen drie dagen ten einde met een duur van ten hoogste drie uren daags. Elke candidaat wordt afzonderlijk ondervraagd.

Des avonds wordt geen examen gehouden.

20. De voorzitter geeft aan de candidaten tijdig kennis van den tijd en de plaats, waar het mondeling examen zal worden gehouden, en noodigt de plaatselijke commissie van toezicht op het Middelbaar Onderwijs in de gemeente, waar het examen plaats heeft ter bijwoning uit.

21. Voor de beslissing omtrent de toelating van de candidaten worden de vakken, waarover het examen zich uitstrekt, verdeeld in vijf afdeelingen, die in art. 8 zijn aangewezen.

22. Het is aan de sub-commissiën geheel vrijgelaten, op welke wijze zij tot een oordeel over de kennis der candidaten in eenig vak of in elke der in art. 8 genoemde afdeelingen willen geraken. In geval van twijfel raadplegen zij, voor zooveel de in art. 6, eerste lid, bedoelde candidaten betreft, de rapportcijfers van het laatste schooljaar. Te dien einde worden door de directeuren der hoogere burgerscholen tijdig voor den aanvang van het mondeling examen de rapporten van dat schooljaar nopens alle leerlingen, die aan het examen deelnemen, aan den voorzitter der betrokken commissie toegezonden.

Het oordeel over de kennis der candidaten in elk der vakken, genoemd in art. 17 der wet, wordt uitgedrukt door een der cijfers van 1 tot 10, aan welke de volgende beteekenis is te hechten :

10 uitmuntend,	5 even voldoende,
9 zeer goed,	4 onvoldoende,
8 goed,	3 gering,
7 ruim voldoende,	2 slecht,
6 voldoende,	1 zeer slecht.

De aldus toegekende cijfers worden op daartoe door het Departement van Binnenlandsche Zaken te verstrekken tabellen ingevuld en de eindcijfers voor de afdeelingen *A*, *B*, *C*, *D* en *E* worden daarbij bepaald. Voor de berekening van het eindcijfer van de afdeelingen *A*, *B* en *C* worden voor de verschillende vakken coëfficienten gebruikt en wel :

In afdeeling *A* : wiskunde : 2.
mechanica : 1.

In afdeeling *B* : natuurkunde : 3.
scheikunde : 3.
plant- en dierkunde : 2.
cosmographie : 1.

In afdeeling *C* : staatsinrichting : 1.
staathuishoudkunde : 1.
geschiedenis : 2.
aardrijkskunde : 2.
boekhouden : 1.

Voor de berekening van het eindcijfer van de afdeelingen *D* en *E* wordt aan ieder der daartoe behoorende vakken gelijke waarde toegekend.

23. Na afloop van het examen voor elke groep wordt eene vergadering gehouden, in welke de commissie over den uitslag beslist.

Is aan een candidaat voor elke der vijf afdeelingen het cijfer 5 of hooger toegekend, dan wordt hem het getuigschrift wegens voldoend afgelegd examen uitgereikt.

Heeft hij voor één der afdeelingen *A*, *B*, *C*, *D* of *E*, of één der eerste vier afdeelingen en afdeeling *E* minder dan het cijfer 5 verkregen, dan wordt door de commissie over de uitreiking van het getuigschrift beraadslaagd, en, zoo noodig, bij meerderheid van stemmen beslist. Bij staking van de stemmen is de candidaat geslaagd.

De candidaat, die in twee der afdeelingen *A*, *B*, *C* of *D* een eindcijfer verkrijgt, dat beneden 5 ligt, is afgewezen, tenzij minstens drie-vierde der aanwezige leden van de commissie zich vóór de uitreiking van het getuigschrift verklaren.

Met meer dan twee onvoldoende groepen is de candidaat afgewezen.

De uitslag wordt den candidaten terstond medegedeeld met overlegging van eene lijst der door hen voor iedere afdeeling en, zoo mogelijk, voor ieder vak, behaalde cijfers en met uitreiking van het getuigschrift aan de geslaagden.

24. Na afloop van het geheele examen houdt de commissie eene vergadering tot het opmaken van het verslag, bedoeld in art. 67, tweede lid, der wet.

Behoort bij Koninklijk besluit van 21 April 1917 (*Staatsblad* nº. 299).

Mij bekend,
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT. V. D. LINDEN.

BIJLAGE.

— PROGRAMMA.

Daar het eindexamen der hoogere burgerscholen moet dienen om te onderzoeken, of de jongelieden, die zich daartoe aanmelden, met vrucht den vijfjarigen cursus eener hoogere burgerschool hebben gevolgd of een daarmede gelijkstaand onderricht hebben genoten, behoort bij dit onderzoek het hoofddoel der hoogere burgerschool, de vorming van ontwikkelde jongelieden, toegerust met de kundigheden, die

de hedendaagsche maatschappij in elk beschaafd man eischt, op den voorgrond te staan. De candidaten moeten dus bewijzen kunnen geven, dat zij door degelijke studie een voldoenden grondslag hebben gelegd voor de speciale voorbereiding tot verschillende ambten of bedrijven, en door veelzijdige oefening van het verstand in staat gesteld zijn om met oordeel partij te trekken van de ervaringen, die het practische leven hun zal aanbieden.

Het examen moet meer de strekking hebben om te ontdekken, wat de candidaten weten en tot welke mate van inzicht hunne studie heeft geleid dan om de leemten aan den dag te brengen, die in zaken van ondergeschikt belang hunne kennis verraadt; het eische daarom meer van het verstand dan van het geheugen. De grenzen, die aan de verschillende vakken behooren te worden gesteld, en de eischen, welke als billijk mogen worden beschouwd, worden hieronder opgegeven. Het examen bepale zich *in hoofdzaak* tot hetgeen in de vierde en vijfde klassen is onderwezen.

A. *De Wiskunde.*

Het examen omvat:

a. de driehoeksmeting, reken- en stelkunde;

b. de stereometrie en de beschrijvende meetkunde.

Het examen in de driehoeksmeting strekt zich uit over de goniometrische betrekkingen van een of meer hoeken en de toepassing hiervan op meetkundige vraagstukken. De oplossing van goniometrische vergelijkingen wordt niet geëischt.

Het examen in de reken- en stelkunde omvat de logarithmen en de reken- en meetkundige reeksen, benevens de toepassing hiervan op de samengestelde intrestrekening.

Bij de stereometrie wordt inzonderheid geëischt inzicht in ruimtefiguren en bekendheid met de eigenschappen van de eenvoudigste veelvlakken en omwentelingslichamen.

Bij de beschrijvende meetkunde zal bekendheid met de uitvoering van de voornaamste werkstukken op den voorgrond treden.

Toepassingen betreffende onderwerpen, waarop de bovengenoemde steunen of die daarmede in onmiddellijk verband staan, zijn niet uitgesloten.

B. *De beginselen van de theoretische en toegepaste mechanica, van de kennis van werktuigen en van de technologie.*

Het examen omvat de beginselen der mechanica, voor zooverre die voor eene degelijke beoefening der natuurkunde, overeenkomstig de eischen voor dit vak, hieronder omschreven, noodig zijn.

De candidaat behoort bekend te zijn met de leer der beweging en der krachten. Bij de bewegingsleer wordt de kennis geëischt van de wetten der eenparige en eenparig veranderlijke bewegingen, de parabolische en de cirkelvormige beweging. Tot de leer der krachten wordt gerekend te behooren het opmaken van evenwichtsvergelijkingen in eenvoudige gevallen, ook met inachtneming van de wrijving, de wet van het behoud van het arbeidsvermogen en de wetten voor de eenvoudigste gevallen van botsing.

Het examen in de kennis van werktuigen en de technologie bepaalt zich uitsluitend tot datgene, wat daarvan bij de natuur- en scheikunde behandeld wordt.

C. *De natuurkunde en hare voornaamste toepassingen.*

Het examen omvat de proefondervindelijke natuurkunde en de belangrijkste toepassingen, die in het dagelijksch leven en de nijverheid voorkomen. De candidaat behoort bekend te zijn met de voornaamste natuurkundige methoden, welke dienen tot het opsporen van de natuurwetten en tot de bepaling van de standvastige grootheden; hij moet de wiskundige uitdrukking dier wetten kunnen toepassen op eenvoudige vraagstukken.

Inzonderheid wordt gewicht gehecht aan een juist begrip van het verband, dat tusschen de verschillende groepen van verschijnselen bestaat, meer dan aan eene uitvoerige kennis van bijzonderheden.

D. *De scheikunde en hare voornaamste toepassingen.*

Het examen omvat de beginselen der anorganische scheikunde, de hoofdpunten der organische scheikunde en enkele belangrijke toepassingen.

Verder wordt, in aansluiting met het onderwijs in de scheikunde, de kennis geëischt van enkele handelswaren ter keuze van den candidaat en van die delfstoffen, welke als van zelf bij het onderwijs in de scheikunde behandeld worden.

E. *De beginselen der delfstof-, aard-, plant- en dierkunde.*

De beginselen der delfstofkunde zijn reeds bij de scheikunde genoemd, die van de aardkunde zullen bij de aardrijkskunde worden vermeld.

Het examen in plant- en dierkunde omvat eenige kennis van een tiental natuurlijke plantenfamiliën, zooveel mogelijk op eigen aanschouwing gegrond, ter keuze van den candidaat, waarbij hij blijk moet geven verschillende inheemsche planten te kennen; aan deze kennis behoort bekendheid met de hoofdtrekken der orgaansbeschrijving en met de hoofdindeeling van het plantenrijk ten grondslag te liggen; voorts kennis van de levensverrichtingen van de onderscheidene deelen der plant en van haren anatomischen bouw, voor zoover deze daarbij vereischt wordt.

De candidaat behoort verder, voor zoover mogelijk door eigen aanschouwing, goed bekend te zijn:

1°. met den bouw en de verrichtingen van het menschelijk lichaam;

2°. met de klasse der zoogdieren en eene andere klasse van de hoofdafdeeling der gewervelde dieren te zijner keuze;

3°. met den bouw van een vertegenwoordiger van elke der andere hoofdafdeelingen;

4°. ter keuze van den candidaat

a. met een paar der belangrijkste insectenorden, of

b. met eene der andere hoofdafdeelingen met hare voornaamste klassen.

F. *De beginselen der cosmographie.*

Het examen in de cosmographie strekt zich uit over de gedaante en de afmetingen der aarde, de wijze, waarop deze bepaald worden, de plaatsbepaling op hare oppervlakte en aan den hemel, de verschijnselen ontstaande door de asbeweging der aarde, door de beweging, zoowel van de aarde als van de planeten om de zon en door de beweging van de maan, de bewegingswetten en de algemeene aantrekkingskracht.

G. *De gronden van de gemeente-, provinciale en staatsinrichting van Nederland.*

Voor dit vak wordt eenige kennis geëischt van de inrichting van het bestuur van den staat, de provinciën en de gemeenten en van de onderlinge verhouding der onderscheidene staatsmachten in Nederland.

H. *De staathuishoudkunde en de statistiek, inzonderheid van Nederland en van zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.*

Het examen in staathuishoudkunde omvat de hoofdbeginselen van de voortbrenging, den omloop, de verdeeling en het verbruik van de maatschappelijke goederen. Van enkele hoofdonderwerpen, ter keuze van den candidaat, kan eenige meerdere kennis worden gevorderd.

Bij het examen in de statistiek wordt eenige kennis geëischt van hare hulpbronnen, voornamelijk met betrekking tot de statistiek van Nederland en van zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.

I. *De aardrijkskunde.*

Het examen in de aardrijkskunde omvat een overzicht van den natuurkundigen toestand benevens de staatkundige indeeling van Nederland, zijne koloniën en overzeesche bezittingen, van Europa en in algemeene trekken van de werelddeelen.

Verder, wat de algemeene aardrijkskunde betreft, eenige kennis van lucht- en zeestroomen in verband met hun invloed op het klimaat, alsmede van eenige belangrijke handelsproducten en van de ethnographische verdeeling der menschheid.

Van de aardkunde wordt bij dit examen geëischt de kennis van de hoofdtrekken der grondsoorten van Nederland.

K. *De geschiedenis.*

Het examen in de geschiedenis omvat:

a. de vaderlandsche geschiedenis, meer in het bijzonder sedert 1713;

b. de algemeene geschiedenis sedert de Fransche revolutie, met eene inleiding sedert 1713.

L. *De Nederlandsche taal en letterkunde.*

Zoowel bij het schriftelijk als bij het mondeling examen moet de candidaat de bewijzen geven, dat hij eene voldoende kennis bezit van de Nederlandsche taal, zoodat hij in staat is zich juist en vaardig in die taal uit te drukken, haar zuiver te schrijven en de voornaamste voortbrengselen der letterkunde te verstaan.

Het examen in de letterkunde omvat naast de kennis der hoofdtrekken van hare geschiedenis sedert het begin der 17de eeuw, die van enkele harer voornaamste voortbrengselen sedert dienzelfden tijd en meer in het bijzonder van het laatste honderdtal jaren.

M. N. O. *Fransche, Engelsche en Hoogduitsche taal- en letterkunde.*

Het examen bestaat uit het schriftelijk weergeven in de vreemde taal van een verhaal of verhalend gedicht in het Nederlandsch, waaruit blijken moet, dat de candidaat zich van elke der drie vreemde talen zonder grove fouten bedienen kan.

Bij het mondeling onderzoek wordt geëischt, dat de candidaat toont een hem voorgelegd stuk in die talen goed te begrijpen, dat hij zich in de vreemde taal redelijk goed weet uit te drukken en eene behoorlijke uitspraak heeft.

Het onderzoek in de letterkunde blijft beperkt tot eene bespreking van eenige werken, die de candidaat in de vreemde taal gelezen heeft uit twee harer hoofdtijdperken.

P. *De beginselen der handelswetenschappen, waaronder die der warenkennis en het boekhouden.*

De eischen van het examen in warenkennis zijn nader omschreven in het programma voor de scheikunde.

In het dubbel of Italiaansch boekhouden behoort de candidaat genoegzaam ervaren te zijn om eenige memoriaalposten in journaal te kunnen overbrengen en eene proefbalans en eene balans te kunnen opmaken. Verder wordt eenige kennis geëischt van de voornaamste berekeningen, die bij het boekhouden te pas komen.

R. 1. *Het handteekenen.*

De candidaat moet vaardigheid bezitten in het maken van eene op eenvoudige wijze geschaduwde perspectievische teekening van een paar voorwerpen uit het dagelijksch leven, waarbij een omwentelingslichaam kan voorkomen.

R. 2. *Het rechtlijnig teekenen.*

De candidaat moet vaardigheid bezitten:

a. in het projecteeren en zuiver in teekening brengen van een of meer voorwerpen uit het dagelijksch leven, waarvan de hoofdvormen bestaan uit meetkundige lichamen (ook omwentelingslichamen) naar gegeven perspectievische schets met ingeschreven maten;

b. in het uitwerken van een vraagstuk uit de planimetrie, toegepast op een vlak-ornament.

De candidaat wordt slechts in één dezer onderdeelen, ter keuze van de inspecteurs, geëxamineerd.

—

25 *April* 1917. WET, tot vaststelling van het *zesde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 300.

Bij deze wet wordt het VIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1917, betreffende het *Departement van Marine*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Iste AFD. Militaire uitgaven. Actieve zeemacht.		
1e Onderafd. Kosten van beheer en administratie. . .	f	582,550.—
2e Onderafd. Materieel der zeemacht en van 's Rijks werven, maritieme etablissementen en inrichtingen . .	„	24,405,886.—
3e Onderafd. Personeel der zeemacht	„	6,334,197.—
4e Onderafd. Pensioenen, onstanden, wachtgelden, enz.	„	3,565,791.—
	f	34,888,424.—
IIde AFD. Niet-militaire uitgaven. Loodswezen, betonning, bebakening, verlichting en hydrographie.		
1e Onderafd. Loodswezen, betonning, bebakening en verlichting	„	3,644,781.—
2e Onderafd. Hydrographie .	„	195,273.—
3e Onderafd. Pensioenen, onderstanden, wachtgelden, enz.	„	365,638.—
	f	4,205,692.—
IIIde AFD. Onvoorziene uitgaven	„	60,000.—
Totaal van het VIde hoofdst.	f	39,154,116.—

—

25 *April* 1917. WET, tot nadere wijziging van het *zesde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 301.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd en verminderd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IIde Onderafdeeling van de Iste Afdeeling verminderd met f 18,800 en dat der Vde Onderafdeeling van die afdeeling verhoogd met f 18,800.

—

25 *April* 1917. WET, tot vaststelling van het *derde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 302.

Bij deze wet wordt het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917, betreffende het *Departement van Buitenlandsche Zaken*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1. Kosten van het Departement.	f	147,137.50
2. Kosten van buitenlandsche zendingen en consulaten . . .	„	1,370,300.—
3. Verschillende uitgaven . . .	„	76,850.—
4. Pensioenen, wachtgelden en toelagen	„	43,166.—
6. Onvoorziene uitgaven. . . .	„	10,000.—
Totaal van het IIIde hoofdst.	f	1,647,453.50

—

26 *April* 1917. WET, tot voorkoming van inbreuk op de volkenrechtelijke verplichtingen van den Staat in zaken van burgerlijke rechtsvordering. S. 303.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/17, nº. 346, 1—7.
Hand. id. 1916/17, *bladz.* 1805—1821.
Hand. 1e *Kamer* 1916/17, *bladz.* 384, 458, 459, 477—480, 489—496.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is door eene uitdrukkelijke wetsbepaling te voorkomen, dat in zaken van burgerlijke rechtsvordering inbreuk wordt gemaakt op de volkenrechtelijke verplichtingen van den Staat ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Tusschen de artikelen 13 en 14 der wet van den 15den Mei 1829 (*Staatsblad* nº. 28), houdende algemeene bepalingen der wetgeving van het Koningrijk, wordt een nieuw artikel 13*a* ingevoegd, luidende als volgt :

„De regtsmagt van den regter en de uitvoerbaarheid van regterlijke vonnissen en van authentieke akten worden beperkt door de uitzonderingen in het volkenregt erkend."

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 26sten April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. OET.
De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.

(*Uitgeg.* 28 *April* 1917.)

—

26 *April* 1917. Wet, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor het verbreeden van een deel van den Rijksstraatweg in de kom der gemeente *Beverwijk.* S. 304.

—

26 *April* 1917. WET, tot beëindiging van den staat van beleg. S. 305.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is in :

1º. het *territoriaal zeegebied* (voor zooverre niet reeds in staat van beleg verkeerende) ;

2º. de hiernagenoemde gemeenten of gedeelten van gemeenten :

in de provincie *Gelderland :*

Arnhem (voor zooverre niet reeds in staat van beleg verkeerende) ; *Gorssel, Rheden, Steenderen, Warnsveld* en *Zutphen ;*

in de provincie *Overijssel :*

Bathmen, Dalfsen, Deventer, Diepenveen, Hasselt, Heino, Holten, Nieuwleusen, Olst, Raalte, Staphorst, Wijhe, Zwolle en *Zwollerkerspel,* den staat van beleg, verklaard bij Ons besluit van 13 December 1916 (*Staatsblad* nº. 527), te doen voortduren ;

Gelet op art. 5 van de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128) ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

De staat van beleg, verklaard bij Ons besluit van 13 December 1916 (*Staatsblad* nº. 527), wordt bestendigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 26sten April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Justitie, B. OET.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT-V. D. LINDEN.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 27 *April* 1917.)

—

26 *April* 1917. WET, houdende wijziging van de wet van den 4den Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 107), houdende regeling van de inkomsten en uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1916 en nadere regeling van de aan 's Rijks Middelen uit te keeren rente. S. 306.

—

26 *April* 1917. WET, tot vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het „Fonds ter verbetering van de Kustverdediging", dienst 1917. S. 307.

De begrooting wordt vastgesteld op een bedrag van f 1,817,350.

—

26 *April* 1917. WET, tot vaststelling van de begrooting van uitgaven, ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1917. S. 308.

De begrooting wordt vastgesteld op een bedrag van f 345,000.

—

26 *April* 1917. WET, tot vaststelling van het *achtste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 309.

Bij deze wet wordt het VIIIste hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1917, betreffende het *Departement van Oorlog*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	Kosten van het Departement.	f 348,768
2.	Bezoldiging van het personeel der staven van het leger	„ 317,025
3.	Bezoldiging van het personeel der militaire administratie	„ 351,433
4.	Bezoldiging van het personeel der verschillende wapens en der landweer	„ 10,512,657
5.	Kosten van voeding van onderofficieren en soldaten	„ 2,151,414
6.	Kosten van kleeding en uitrusting van onderofficieren en soldaten en van ledergoed	„ 2,459,868
7.	Kosten van huisvesting, stalling, nachtligging en reiniging	„ 730,382
8.	Aanschaffing, voeding en verzorging van paarden en trekhonden; maatregelen in het belang der remonteering en africhting van honden voor oorlogsdoeleinden	„ 2,406,575
9.	Studiën, onderwijs en oefeningen	„ 492,254
10.	Administratiekosten	„ 184,971
11.	Verschillende uitgaven bij de staven en diensten en de wapenkorpsen	„ 499,200
12.	Geneeskundige dienst	„ 1,216,664
13.	Inrichtingen van onderwijs	„ 553,245
14.	Kosten van de Luchtvaartafdeeling	„ 876,330
15.	Kosten, vallende op de motorafdeeling	„ 89,915
16.	Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en militaire verplegingsinrichtingen; aanschaffing en onderhoud van kampementsgoederen, velduitrusting en voertuigen voor den verplegingsdienst te velde	„ 713,150
17.	Materieel der artillerie, zoomede practische oefeningen en proeven bij het wapen der artillerie	„ 3,533,518
18.	Militaire verkenningen en Topographische Inrichting	„ 307,503
19.	Dienst der Genie	f 904,255
20.	Kosten van verplaatsing van personen en goederen	„ 287,870
21.	Subsidiën, gratificatiën en verdere uitgaven van bijzonderen aard	„ 143,200
22.	Nonactiviteits-traktementen, pensioenen en daartoe betrekkelijke uitgaven, lijfrenten, toelagen en wachtgelden	„ 3,996,034
23.	Wapen der marechaussee	„ 516,767
24.	Buitengewone uitgaven	„ 1,613,700
25.	Onvoorziene uitgaven	„ 50,000
26.	Voltooiing van het vestingstelsel	*Memorie.*
27.	Verbetering van de kustverdediging	„ 600,000
28.	Begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der artillerie-inrichtingen	*Memorie.*
	Totaal van het VIII[e] hoofdstuk.	f 35,856,698

—

27 *April* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* n°. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* n°. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* n°. 185). S. 310.

—

27 *April* 1917. WET, tot vaststelling van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 311.

Bij deze wet wordt het Xde hoofdstuk der begrooting van de Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1917, betreffende het *Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	Kosten van het Departement	f 287,087.50
2.	Landbouw	„ 4,493,350.34[5]
3.	Nijverheid	„ 18,151,042.50
4.	Handel	„ 499,250.—
5.	Arbeid	„ 559,530.—
6.	Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën, schadeloosstellingen en toelagen, (met uitdering van die, welke komen ten laste van het Staatsmijnbedrijf)	„ 102,433.—
7.	Onvoorziene behoeften	„ 50,000.—
	Totaal van het Xde hoofdstuk	f 24,142,693.34[5]

—

27 *April* 1917. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. (*Beschikbaarstelling van levensmiddelen.*) S. 312.

Bij deze wet wordt een artikel ingelascht.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IVde afdeeling, alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk, verhoogd met f 80,000,000.

—

27 *April* 1917. BESLUIT, tot verdere wijziging van het Koninklijk besluit van den 15den Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 182), houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Buitenlandsche Zaken. S. 313.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken van den 17den Maart 1917, Afdeeling Comptabiliteit, nº. 11453;

Overwegende, dat nadere vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Buitenlandsche Zaken wenschelijk is:

Den Raad van State gehoord (advies van den 17den April 1917, nº. 19);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken van den 23sten April 1917, Afdeeling Comptabiliteit, nº. 17183;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. I. Artikel I van Ons Besluit van den 15den Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 182), zooals het gewijzigd is bij die van den 17den April 1914 (*Staatsblad* nº. 182) en van den 18den Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 177) te lezen als volgt:

„Het aantal burgerambtenaren in de rangen van Administrateur, Referendaris, Hoofdcommies, Commies, Adjunct-Commies en Klerk bij het Departement van Buitenlandsche Zaken bestaat uit ten hoogste:

3 Administrateurs;
5 Referendarissen;
6 Hoofdcommiezen;
26 Commiezen, Adjunct-Commiezen en Klerken.

II. Te bepalen dat de in artikel I van dit besluit vermelde formatie geacht zal worden te zijn in werking getreden den 4den Maart 1916.

Onze Minister van Buitenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal gezonden worden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 27sten April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

(*Uitgeg.* 12 *Mei* 1917.)

—

27 *April* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van de „Oorlogsinstructie Stellingcommandanten". S. 314.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Marine van 20 April 1917, Kabinet, Litt. A 53; en van 25 April 1917, Bureau S. nº. 72;

Gezien het sedert herhaaldelijk gewijzigde Koninklijk besluit van 8 September 1909 (*Staatsblad* nº. 305), houdende nadere vaststelling van de Instructie voor Stellingcommandanten en Commandanten van Afzonderlijke Forten, voor tijd van oorlog of van oorlogsgevaar;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat in de bij bovengenoemd Koninklijk besluit vastgestelde Instructie de volgende wijzigingen worden aangebracht:

1º. De bijlage I van meergenoemde Instructie, zooals die bijlage opnieuw bij Koninklijk besluit van 5 November 1913 (*Staatsblad* nº. 406) is vastgesteld en bij de Koninklijke besluiten van 7 December 1914 (*Staatsblad* nº. 550), van 22 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 330) en van 2 November 1916 (*Staatsblad* nº. 489) is gewijzigd, wordt nader gewijzigd als volgt:

A. Het gestelde onder I. B. wordt gelezen:

B. *Te water.*

Het gedeelte van de Zuiderzee, begrepen tusschen den vasten wal van de provincie *Noordholland* en eene lijn, welke aanvankelijk de oostelijke grens van de gemeente *Muiden* (in de Zuiderzee) volgende, loopt van de noordoostelijke punt van het gebied der genoemde gemeente naar de meest oostelijke punt van het eiland Marken, en verder in de richting van de toren van *Hoorn* tot aan eene lijn, welke in recht oostelijke richting de grensscheiding tusschen de gemeenten *Avenhorn* en *Berkhout* verlengt, om van daar bij die grensscheiding aan den vasten wal aan te sluiten.

Het gedeelte van het territoriaal zeegebied, gelegen tusschen de lijnen, die van de punten, onderscheidenlijk waar de grens tusschen de gemeenten *Castricum* en *Egmond-binnen*, en die tusschen de gemeenten *Bloemendaal en Zand-*

voort de kust ontmoet, in recht westelijke richting kunnen worden getrokken.

B. Het gestelde onder III. B. wordt gelezen :

B. *Te water.*

Het gedeelte van het territoriaal zeegebied, gelegen tusschen de lijnen, die onderscheidenlijk van de noordwestelijke punt van het eiland Texel, en van het punt, waar de grens tusschen de gemeenten *Callantsoog* en *Petten* de kust ontmoet, in recht westelijke richting kunnen worden getrokken.

Het watergebied in het oosten begrensd door een cirkelboog, getrokken uit het midden van den oostelijken koepel van het fort op de Harssens als middelpunt, met een straal van 10 K.M., in het noorden aansluitende aan den vasten wal van *Texel*, en in het zuiden aan dien van *Noordholland*.

C. Het gestelde onder IV en V wordt gelezen als volgt :

IV. *De Stelling van de Monden der Maas en der Schelde.*

a. De Stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet.

In de provincie *Zuidholland* de gemeenten : Abbenbroek. Brielle. Dirksland. Geervliet. Goedereede. 's Gravenzande. Heenvliet. Hekelingen. Hellevoetsluis. Helvoet (Nieuw-). Herkingen. Melissant. Nieuwenhoorn. Oostvoorne. Ouddorp. Oudenhoorn. Rockanje. Rotterdam (onderdeel Hoek van Holland). Rozenburg. Sommelsdijk. Spijkenisse. Stellendam. Vierpolders. Zuidland. Zwartewaal.

Het territoriaal zeegebied gelegen tusschen de lijn, die van het punt, waar de grens tusschen de gemeenten *'s Gravenzande* en *Monster* de kust ontmoet, in recht westelijke richting kan worden getrokken, en de — voor zooveel noodig in recht westelijke richting te verlengen — grens tusschen de provinciën *Zuidholland* en *Zeeland*.

b. De Werken aan de Wester-Schelde.

De provincie *Zeeland*.

Het territoriaal zeegebied gelegen ten zuiden van de — voor zooveel noodig in recht westelijke richting te verlengen — grens tusschen de provinciën *Zuidholland* en *Zeeland*.

V. *De Stelling van 't Hollandsch Diep en het Volkerak.*

In de provincie *Zuidholland* de gemeenten : Beijerland (Zuid-). Bommel (den). Goudswaard. Klaaswaal. Middelharnis. Numansdorp. Ooltgensplaat. Stad aan 't Haringvliet. Strijen. Tonge (Nieuwe-). Tonge (Oude-).

In de provincie *Noordbrabant* de gemeenten : Fijnaart en Heiningen. Klundert. Standdaarbuiten. Willemstad. Zevenbergen.

Bovendien het door bovengenoemde gemeenten ingesloten watergebied, voor zooveel dit niet tot eene gemeente behoort.

2°. In de bijlage II van meergenoemde Instructie, zooals deze bijlage is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 7 December 1914 (*Staatsblad* n°. 550) en bij de Koninklijke besluiten van 22 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 330) en van 2 November 1916 (*Staatsblad* n°. 489) werd gewijzigd, wordt het gestelde onder III, gelezen als volgt :

III. *Het fort Nieuw St. Andries.*

In de provincie *Gelderland* de gemeente : Heerewaarden.

In de provincie *Noordbrubant* de gemeente : Alem, Maren en Kessel.

Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, en dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 27sten April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 30 *April* 1917.)

—

28 *April* 1917. WET, tot vaststelling van het *zevende* hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 315.

Bij deze wet wordt het VIIde hoofdstuk *B* der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1917, betreffende het *Departement van Financiën*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt :

Afd.		
1.	Kosten van het Departement	f 412,108.—
2.	Kosten van de Grootboeken der Nationale Schuld, van de rentebetaling en van het Agentschap van het Ministerie van Financiën te Amsterdam	„ 75,000.—
3.	Kosten van 's Rijks schatkist	„ 133,473.—
4.	Kosten van het Muntwezen.	„ 2,525,000.—
5.	Kosten van administratie der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen en van den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken.	„ 11,810,540.—
6.	Kosten van administratie	

van het zegel, de registratie, de successie, de hypotheken en het kadaster, de vermogensbelasting, de Staatsloterij, de domeinen onder beheer van het Departement van Financiën, het geldelijk beheer der groote wegen, vaarten, veren en der visscherijen op de Zeeuwsche stroomen . . . . . f 3,539,998.50
7. Kosten der Eeredienst en . „ 1,988,502.08⁵
8. Kosten van de Pensioenraden, pensioenen, enz. . . . „ 3,246,371.75
9. Uitkeeringen, verschillende uitgaven, wachtgelden, onderstanden, gratificatiën en toelagen . . . . . „ 13,010,240.—
10. Voorschotten uit 's Rijks schatkist . . . . . „ 22,892,350.—
11. Onvoorziene uitgaven . . . „ 50,000.—

Totaal v. h. VIIde hoofdst. *B* f 59,183,583.33⁵

—

28 *April* 1917. WET, tot heffing van opcenten op de Inkomstenbelasting en op de Vermogensbelasting over het belastingjaar 1917/1918. S. 316.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de maatregelen van duurzamen aard tot versterking der middelen slechts ten deele hunnen invloed kunnen doen gelden op de opbrengst van de middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917, weshalve maatregelen van tijdelijken aard voor de aanvulling van die middelen noodig zijn ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Er worden geheven tien opcenten op :

a. de aanslagen in de inkomstenbelasting over het belastingjaar, loopende van 1 Mei 1917 tot en met 30 April 1918, op te leggen aan de in artikel 1, onder *a* en *c*, en in artikel 2 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 bedoelde belastingplichtigen ;

b. de aanslagen in de vermogensbelasting over het belastingjaar, loopende van 1 Mei 1917 tot en met 30 April 1918.

2. De opbrengst wegens de volgens het voorgaande artikel geheven opcenten wordt toegevoegd aan de middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 28sten April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 2 *Mei* 1917.)

—

28 *April* 1917. WET, tot vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Leeningfonds 1914 voor het dienstjaar 1917. S. 317.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, ingevolge artikel 31 der Leeningwet 1914, eene afzonderlijke begrooting van inkomsten en uitgaven van het Leeningfonds 1914 voor het jaar 1917 bij de wet behoort te worden vastgesteld ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. I. De begrooting van uitgaven van het Leeningfonds 1914 wordt voor het dienstjaar 1917 vastgesteld als volgt :

Artikel 1. Renten van de krachtens de Leeningwet 1914 uitgegeven schuldbekentenissen, tegen vijf ten honderd in het jaar, over een gezamenlijk kapitaal van f 261,250,000 verschijnende 1 Februari 1917 en over een gezamenlijk kapitaal van f 247,500,000 verschijnende 1 Augustus 1917 . . . f 12,718,750

Artikel 2. Aflossing van schuldbekentenissen als in het vorig *artikel* bedoeld . . . . . „ 13,750,000

Artikel 3. Periodieke kosten van het beheer der leening 1914, daaronder begrepen provisie van één achtste ten honderd van het nominaal bedrag van de in het buitenland betaalde coupons van de schuldbekentenissen dier leening „ 2,000

Artikel 4. Renten van de krachtens de eerste Leeningwet 1916 uitgegeven schuldbekentenissen, tegen vier en een half ten honderd in het jaar, over een gezamenlijk kapitaal van f 125,000,000 verschijnende 1 Mei 1917 en 1 November 1917. . . . . „ 5,625,000

Artikel 5. Aflossing van schuldbekentenissen als in het vorig *artikel* bedoeld . . . . . „ 312,500

Artikel 6. Uitgaven in 1917 gedaan ten behoeve van de uitgifte der krachtens de eerste Leeningwet 1916 aangegane leening, met inbegrip van de provisie . . . . „ 10,000

Artikel 7. Periodieke kosten van

het beheer der eerste leening 1916, daaronder begrepen provisie van één achtste ten honderd van het nominaal bedrag van de in het buitenland betaalde coupons van de schuldbekentenissen dier leening. f 1,000

Artikel 8. Renten van de krachtens de Tweede Leeningwet 1916 uitgegeven schuldbekentenissen, tegen vier ten honderd in het jaar, over een gezamenlijk kapitaal van f 125,000,000 verschijnende 1 October 1917. . . . . „ 3,337,500

Artikel 9. Uitgaven in 1916 en 1917 gedaan ten behoeve van de uitgifte der krachtens de Tweede Leeningwet 1916 aangegane leening, met inbegrip van de provisie „ 377,000

Artikel 10. Periodieke kosten van het beheer der tweede leening 1916, daaronder begrepen provisie van één achtste ten honderd van het nominaal bedrag van de in het buitenland betaalde coupons van de schuldbekentenissen dier leening . . . . . „ 1,000

Artikel 11. Gratificatiën wegens kleine uitgaven, gedaan ten behoeve van de uitgifte der in artikel 8 bedoelde leening . . . . . „ 300

Artikel 12. Uitkeering aan de algemeene middelen tot dekking der uitgaven begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917 „ 500,000

Artikel 13. Nadeelig slot van de rekening van het Fonds over het dienstjaar 1916. . . . . *Memorie.*

II. Tot dekking van de uitgaven, begrepen in de bij artikel I dezer wet vastgestelde begrooting, worden aangewezen de volgende middelen:

A. Het voordeelig slot van de rekening van het Fonds over het dienstjaar 1916;

B. Opcenten op *directe belastingen*:

1. de twintig opcenten, welke krachtens artikel 34*bis* der Leeningwet 1914, zooals dat artikel is vastgesteld bij de wet van 20 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 192), worden geheven op de aanslagen in de grondbelasting over het belastingjaar 1917;

2. de twintig opcenten, welke krachtens artikel 34*ter*, onder letter *a*, der Leeningwet 1914, zooals dat artikel is vastgesteld bij de wet van 20 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 192), worden geheven op de aanslagen in de personeele belasting over het belastingjaar 1917;

3. de tachtig opcenten, welke krachtens artikel 34*ter* onder letter *b*, der Leeningwet 1914, zooals dat artikel is vastgesteld bij de wet van 20 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 192), worden geheven op de aanslagen naar den vijfden en den zevenden grondslag der personeele belasting over het belastingjaar 1917;

4. 1/3 gedeelte van de drie en dertig opcenten, welke krachtens artikel 35 der Leeningwet 1914, zooals dat artikel laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 20 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 192), worden geheven op de aanslagen in de inkomstenbelasting over het belastingjaar 1916—1917;

5. 2/3 gedeelte van de veertig opcenten, welke krachtens artikel 35*bis*, I, onder letter *b*, der Leeningwet 1914, zooals dat artikel is vastgesteld bij de wet van 20 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 192), worden geheven op de aanslagen in de inkomstenbelasting over het belastingjaar 1917—1918;

6. 2/3 gedeelte van de drie en dertig opcenten, welke krachtens artikel 35*bis*, II, der Leeningwet 1914, worden geheven op de aldaar bedoelde aanslagen, voor zooveel betreft het belastingjaar 1917—1918;

7. 1/3 gedeelte van de drie en dertig opcenten, welke krachtens artikel 35 der Leeningwet 1914, zooals dat artikel laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 20 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 192), worden geheven op de aanslagen in de vermogensbelasting over het belastingjaar 1916—1917;

8. 2/3 gedeelte van de veertig opcenten, welke krachtens artikel 35 *bis*, I, onder letter *a*, der Leeningwet 1914, zooals dat artikel is vastgesteld bij de wet van 20 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 192), worden geheven op de aanslagen in de vermogensbelasting over het belastingjaar 1917—1918;

C. Opcenten op *indirecte belastingen*.

1. de opcenten, welke krachtens artikel 36 *bis* der Leeningwet 1914, zooals dat artikel is vastgesteld bij de wet van 20 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 192), worden geheven op de zegelrechten van buitenlandsche effecten geheven of verschuldigd geworden in het tijdperk van 1 Januari 1917—31 December 1917;

2. de opcenten, welke krachtens evengenoemd artikel 36 *bis* worden geheven op de rechten en boeten van registratie alsmede op de rechten en boeten van hypotheek, verschuldigd van de in het tijdperk van 1 Januari 1917—31 December 1917 geregistreerde akten;

D. Opcenten op *accijnzen*.

1. de krachtens artikel 37 der Leeningwet

1914 geheven wordende tien opcenten op den gedistilleerdaccijns, die in het tijdperk 1 Januari 1917—31 December 1917 vorderbaar wordt;

2. de krachtens evengenoemd artikel 37 geheven wordende twintig opcenten op den accijns op suiker, welke geheven wordt in het jaar 1917;

3. de krachtens evengenoemd artikel 37 geheven wordende twintig opcenten op den accijns geheven van wijn, die in het jaar 1917 wordt ingevoerd, hier te lande vervaardigd of uitgeslagen uit entrepôt of uit een bergplaats, als bedoeld in artikel 14 der wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* nº. 127), alsmede op den wijnaccijns, die in het jaar 1917 ter zake van ondermaat in een particulier entrepôt moet worden ingevorderd;

E. de in 1917 door het Rijk ontvangen sommen wegens rente van voorschotten aan gemeenten en andere lichamen in verband met de buitengewone omstandigheden in de jaren 1914 en 1915 ten laste van het Rijk verstrekt;

F. de in 1917 door het Rijk ontvangen sommen wegens den verkoop van zaken, welke ten laste van het Rijk zijn gevorderd of aangekocht ten behoeve van de mobilisatie en van het in staat van verdediging brengen van stellingen en forten, alsmede wegens de restitutie van betalingen, welke ten laste van de hoofdstukken VI en VIII der Staatsbegrooting zijn gedaan uit de in verband met de buitengewone omstandigheden toegestane buitengewone credieten;

G. eene uitkeering uit 's Rijks middelen, als bedoeld in artikel 32 der Tweede Leeningwet 1916;

H. andere ontvangsten en toevallige baten.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 28sten April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 2 *Mei* 1917.)

—

28 *April* 1917. WET, tot verhooging van de begrooting van uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar 1916. S. 318.

—

28 *April* 1917. BESLUIT, tot uitvoering van artikel 56, eerste lid, der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916. S. 319.

WIJ WILHELMINA, enz.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 25 April 1917, nº. 89, Directe belastingen;

Gezien artikel 56 der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916;

Hebben goedgevonden en verstaan:

De machtiging tot navordering van oorlogswinstbelasting, bedoeld in artikel 56 der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916, wordt verleend door de directeurs der directe belastingen, elk in zijne directie.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 28sten April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 12 *Mei* 1917.)

—

28 *April* 1917. BESLUIT, tot wijziging van de Regelingen van het instituut der onderluitenants-apothekers-adsistenten, en der onderluitenants bij den magazijnsdienst der intendance en van het wapen der artillerie en der genie van het Nederlandsch-Indische leger; van de nadere regeling van de pensioensvooruitzichten der onderluitenants, en van het Koninklijk besluit van 20 Mei 1914, nº. 46 (*Indisch Staatsblad* nº. 545), betreffende de gelijkstelling van de magazijnmeesters 4e klasse der genie in hunne pensioensvooruitzichten met meestergeweermakers der 1e, 2e of 3e klasse. S. 319A.

WIJ WILHELMINA, enz.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 22 Maart 1917, 8e afdeeling, nº 34;

Den Raad van State gehoord (advies van 3 April 1917, nº. 31);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 26 April 1917, 8e afdeeling, nº. 17;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De „Regeling van het instituut der onderluitenants-apothekers-adsistenten bij het leger in *Nederlandsch Indië*", vastgesteld bij Ons besluit van 10 Maart 1903, nº. 40 (*Indisch Staatsblad* nº. 221), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 20 April 1912, nº. 29 (*Indisch Staatsblad* nº. 365), wordt nader gewijzigd als volgt:

1º. In artikel 1, § 4, wordt punt *b* gelezen:

b. in artikel 1, § 9, het tweede lid:

Overigens hebben zij slechts aanspraak op gagement of pensioen volgens den rang van militair-apothekers-adsistent der 1e klasse;

en wordt instede van het vervallen punt *c* ingelascht een nieuw punt *c*, luidende:

c. in artikel 3, § 1, punt *a*, 1°. en punt *b*, alsmede § 2, in plaats van „adjudant-onderofficier", „militair apothekers-adsistent der 1e klasse".

2°. In artikel 2 vervallen de woorden: „nog ten minste 2 jaren hebben te volbrengen van de verbintenis om te dienen bij de koloniale troepen zoowel in als buiten *Europa*, en";

2. De „Regeling van het instituut der onderluitenants bij den magazijnsdienst der intendance en van het wapen der artillerie en der genie", vastgesteld onder B van Ons besluit van 14 Maart 1913 n°. 64 (*Indisch Staatsblad* n°. 376), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 18 Maart 1916 n°. 28 (*Indisch Staatsblad* n°. 456), wordt nader gewijzigd als volgt:

1°. In artikel 1, § 9, worden de slotwoorden, luidende:

„als magazijnmeester met den rang van militair opzichter 1e klasse of op gagement als militair opzichter 1e klasse" vervangen door de woorden:

„of gagement als voor een meester-geweermaker der 1e klasse is vastgesteld".

2°. In artikel 2, 1e lid, wordt de laatste zinsnede gelezen:

die der genie, uit de adjudant-onderofficieren-magazijnmeester, die — nadat zij in het genot zijn getreden van de laatste aan hunne betrekking verbonden traktementsverhooging — drie jaren werkelijk als zoodanig hebben gediend;

3°. In artikel 3, § 1, punt *a* ten 1°. en punt *b* vervallen de woorden: „of tot magazijnmeester met den rang van militair opzichter 1e klasse";

4°. Artikel 3, § 2, 2e lid wordt gelezen:

Dit ontslag heeft bij terugstelling tot adjudant-onderofficier-magazijnmeester voor hen, die bij hunne benoeming tot onderluitenant hunne dienstverbintenis nog niet hebben vervuld, tevens de herleving van het dienstverband ten gevolge met al de daaraan verbonden rechten en plichten, met dien verstande dat — bij eervol verleend ontslag — de diensttijd als onderluitenant volbracht, in mindering komt van dat dienstverband en meetelt voor de berekening der gratificatiën omschreven in artikel 3 van het Koninklijk besluit van 5 Maart 1888, n°. 17 (*Indisch Staatsblad* n°. 81), en bij de berekening van het pensioens- of gagementsbedrag geldt als diensttijd doorgebracht in den rang van adjudant-onderofficier-magazijnmeester (c. q. adjudant-onderofficier) of meestergeweermaker der 1e klasse.

3. Artikel 1 punt *f* van Ons besluit van 10 November 1905, n°. 28 (*Indisch Staatsblad* 1906, n°. 6), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 15 April 1915, n°. 47 (*Indisch Staatsblad* n°. 436), wordt gelezen:

f. voor zooveel betreft de onderluitenants-magazijnmeester der genie naar den rang van meester-geweermaker der 1e klasse.

4. In Ons besluit van 20 Mei 1914, n°. 46 (*Indisch Staatsblad* n°. 545), zooals het luidt ingevolge Ons besluit van 22 Februari 1915, n°. 30 (*Indisch Staatsblad* n°. 316), wordt instede van „magazijnmeesters 4e klasse" gelezen: „adjudant-onderofficieren-magazijnmeester".

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Oorlog, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 28sten April 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 26 *Mei* 1917.)

—

28 *April* 1917. WET, tot vaststelling van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 320.

Bij deze wet wordt het IXde hoofdstuk der begrooting van de Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1917, betreffende het *Departement van Waterstaat*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	Kosten van het Departement	f 233,600.—
2.	Waterstaat	„ 16,377,524.16
3.	Spoorwegen	„ 2,293,525.—
4.	Arbeidersverzekering	„ 12,472,275.—
5.	Werkloosheid en arbeidsbemiddeling	„ 806,250.—
6.	Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën, enz.	„ 382,100.—
7.	Onvoorziene behoeften	„ 50,000.—
8.	Posterijen, Telegrafie en Telefonie	„ 1,126,250.—
	Totaal van het IXde hoofdst.	f 33,741,524.16

—

28 *April* 1917. WET, houdende regeling van de inkomsten en uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie, voor het dienstjaar 1917. S. 321.

De begrooting bedraagt f 36,606,900.

—

28 *April* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat, waar in art. 6 der Hinderwet sprake is van perceelen grenzende aan het perceel waar de inrichting zal worden opgericht, daaronder niet alleen zijn begrepen de kadastrale perceelen die grenzen aan het perceel der inrichting, maar alle aangrenzende perceelen en dus ook de perceelen die gelegen zijn op hetzelfde kadastrale perceel als het perceel der inrichting en die aan laatstgenoemd perceel grenzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door J. Th. Overkamp e. a. te Groenlo, tegen het besluit van B. en W. dier gemeente van 15 Mei 1916, waarbij aan de firma Mendels-Heymans aldaar en hare rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het oprichten van eene exportslagerij op het perceel kad. bek. gem. Groenlo, Sectie A nº. 2382;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, adviezen van 11 Januari 1917, nº. 507 en van 28 Maart 1917, nº. 507/25;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 2 Maart 1917, nº. 60 H, afdeeling Arbeid en van 25 April 1917, nº. 214 H, afdeeling Arbeid;

Overwegende: dat B. en W. van Groenlo de gevraagde vergunning voorwaardelijk hebben verleend;

dat J. Th. Overkamp e. a., allen te Groenlo, van het besluit van B. en W. bij Ons in beroep zijn gekomen, in hoofdzaak aanvoerende dat aan hunne ten overstaan van het gemeentebestuur ingebrachte bezwaren niet is tegemoet gekomen; dat zij tegen het besluit van B. en W. eenige formeele bedenkingen hebben, welke hierop neerkomen dat van het verzoek om vergunning door het gemeentebestuur geen kennis is gegeven aan C. de Vries te Groenlo, hoewel deze woont in een huis gelegen dicht bij de plaats en op hetzelfde kad. perceel waarop de exportslagerij zou worden opgericht; dat de vergunning is gevraagd door en verleend aan de firma Mendels-Heymans hoewel er geen handelsvennootschap onder die firma bestaat: dat bij de vergunning ook geen termijn is gesteld binnen welken de inrichting moet zijn voltooid en in werking gebracht;

dat zij, wat de hoofdzaak betreft, aanvoeren dat de plaats voor de oprichting der slagerij bestemd geheel ongeschikt is; dat zij vreezen voor hinder door het loeien van vee, het vervoer van afval, het wegschrobben van bloed, het heen en weer loopen van vieze en bebloede slachters, de walgelijke uitdampingen en stank en dergelijke meer, gevolgen waartegen het aangevallen besluit wel zooveel mogelijk voorziening heeft willen treffen, maar die nimmer voldoende kunnen worden voorkomen; dat het ook verkeerd is dat in een woonbuurt vol met kleine kinderen geregeld het slachten zou plaats hebben van talrijke runderen, wier geluiden naar buiten doordringen; dat de gestelde voorwaarden wel is waar waarschuwen tegen „rechtmatige klachten" van de omwonenden, maar waar de rechtmatigheid eener klacht altijd een ding is vatbaar voor debat, en waar het nog de vrrag is welk gezag ten slotte over die rechtmatigheid zou hebben te oordeelen, gemakkelijk is te begrijpen wat in de praktijk van die rechtmatige klachten zal terecht komen;

Overwegende: dat B. en W. van Groenlo erkennen, dat aan C. de Vries, bewoner van een huis hetwelk deel uitmaakt van het perceel A 4382, niet schriftelijk kennis is gegeven van het verzoek tot oprichting der exportslagerij;

dat volgens hunne mededeeling deze kennisgeving opzettelijk is achterwege gelaten omdat art. 6 der Hinderwet spreekt van perceelen onmiddellijk grenzende aan dat waar de inrichting zal worden opgericht en het perceel van De Vries niet grenst aan, maar gelegen is op het perceel waar de inrichting zal worden opgericht;

dat waar in art. 6 der Hinderwet sprake is van perceelen grenzende aan het perceel waar de inrichting zal worden opgericht, daaronder niet alleen zijn begrepen de kad. perceelen die grenzen aan het perceel der inrichting, maar alle aangrenzende perceelen en dus ook de perceelen die gelegen zijn op hetzelfde kad. perceel als het perceel der inrichting en die aan laatstgenoemd perceel grenzen;

dat mitsdien ook aan De Vries van het verzoek schriftelijk kennis had moeten worden gegeven;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het besluit van B. en W. van Groenlo van 15 Mei 1916, waarbij aan de firma Mendels-Heymans aldaar en hare rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het oprichten van eene exportslagerij op het perceel kad. bek. gem. Groenlo, sectie A no. 2382, te vernietigen.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast enz. (W. v. d. B. A.)

30 *April* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van het *tweede* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 322.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt zoowel het totaal van de VIde Afdeeling als het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met f 15,000 en daardoor onderscheidenlijk gebracht op f 53,098 en op f 869,619.50.

—

30 *April* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van het *zevende* hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 323.

Bij deze wet wordt een nieuw artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de IXde Afdeeling, alsmede het eindcijfer van genoemd hoofdstuk verhoogd met f 248,000.

—

30 *April* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar 1917. S. 324.

—

30 *April* 1917. WET, houdende wijziging van de begrooting van uitgaven van het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor het dienstjaar 1917. S. 325.

—

30 *April* 1917. WET, tot aanvulling en verhooging van het *derde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 326.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt zoowel het totaal der 1ste afdeeling als het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met f 7000.

—

30 *April* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van aanleg van een spoorweg van *'s-Gravenhage* over *Voorburg* naar *Leiden*. S. 327.

—

30 *April* 1917. WET, tot verhooging en aanvulling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisschershavenbedrijf te *IJmuiden* voor het dienstjaar 1916. S. 328.

—

30 *April* 1917. WET, tot aanvulling en verhooging van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 329.

Bij deze wet worden 2 artikelen ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der VIde afdeeling verhoogd met f 250,000, dat der VIIIste afdeeling met f 30,000 en het eindcijfer van genoemd hoofdstuk met f 280,000.

—

30 *April* 1917. WET, houdende wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1917. (Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen.) S. 330.

—

30 *April* 1917. WET, tot wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisschershavenbedrijf te *IJmuiden* voor het dienstjaar 1917. (Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen.) S. 331.

—

30 *April* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van het *vijfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 332.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der VIIIste afdeeling van genoemd hoofdstuk verhoogd met f 1,200,000 en het eindcijfer van dat hoofdstuk met gelijk bedrag.

—

30 *April* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van het *zesde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 333.

Bij deze wet worden 2 artikelen ingevoegd.

Tengevolge hiervan worden:

a. het totaal van de IVde onderafdeeling der 1ste afdeeling van genoemde begrooting en het totaal der 1ste afdeeling verhoogd met f 630,000;

b. het totaal van de IIIde onderafdeeling der 2de afdeeling en het totaal der 2de afdeeling dier begrooting verhoogd met f 120,000;

c. het eindcijfer van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1917 verhoogd met f 750,000.

—

30 *April* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. (Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen aan hiervoor in aanmerking komende ambtenaren en beambten.) S. 334.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt zoowel het totaal der VIde afdeeling als het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met f 132,000.

—

30 *April* 1917. WET, houdende wijziging en verhooging van het *elfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 335.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt zoowel het gezamenlijk bedrag der Vde afdeeling als het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met f 10,700.

—

30 *April* 1917. WET, tot aanvulling en verhooging van het *achtste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 336.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de XXIste afdeeling van meergemeld hoofdstuk der Staatsbegrooting en het eindcijfer van dat hoofdstuk verhoogd met een bedrag van f 327,000.

—

30 *April* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1917. S. 337.

—

30 *April* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van het *vierde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 338.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der XIde afdeeling en het eindcijfer van het hoofdstuk, in het vorige artikel vermeld, verhoogd met f 406,000.

—

30 *April* 1917. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Maria Helena Wolfs, geboren te *Kohlscheid* (*Pruisen*) den 7 Januari 1879, naaister, wonende te *Kohlscheid*, *Pruisen*. S. 339.

Nicolaus Heinrich Jansen, geboren te *Altendorf* (*Pruisen*) den 26 December 1872, mijnwerker, wonende te *Walsum a/Rhein*, *Pruisen*. S. 340.

Emma Mathilde Gertrud Grube, geboren te *Eschweiler* (*Pruisen*) den 16 December 1880, zonder beroep, wonende te *Le Locle*, *Zwitserland*. S. 341.

Maria Magdalena Rütten, geboren te *Aken* (*Pruisen*) den 8 April 1876, fabrieksarbeidster, wonende te *Aken*, *Pruisen*. S. 342.

Anna Catharina Rütten, geboren te *Aken* (*Pruisen*) den 5 September 1872, zonder beroep, wonende te *Aken* (*Pruisen*). S. 343.

Anna Elisabeth Hubertina Schwalbach, weduwe van Mathijs Hubert Hollanders, geboren te *Gereonsweiler* (*Pruisen*) den 28 December 1863, zonder beroep, wonende te *Gereonsweiler*, *Pruisen*. S. 344.

Johanna Crombach, weduwe van Jan Joseph Kreiten, geboren te *Forsterheide* (*Pruisen*) den 26 November 1843, zonder beroep, wonende te *Forsterheide*, *Pruisen*. S. 345.

Bernard Johannes Benediktus ten Haaf, geboren te *Lirich* (*Pruisen*) den 14 September 1874, mijnwerker, wonende te *Sterkrade-Buschhausen*, *Pruisen*. S. 346.

Jacob Herman Vanzanten, geboren te *La Louvière* (*België*) den 16 September 1882, procuratiehouder, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 347.

Winand Hubert Joseph Consten, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 3 Juni 1856, smid, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 348.

Anton Joseph Wouters, geboren te *Crefeld* (*Pruisen*) den 6 December 1874, beeldhouwer, wonende te *Dusseldorf*, *Pruisen*. S. 349.

Peter Heinrich Vossen, geboren te *Neuss* (*Pruisen*) den 8 Juni 1880, koopman, wonende te *Keulen-Bickendorf*, *Pruisen*. S. 350.

Johannes Lambertus Moellenkamp, geboren te *Oberhausen* (*Pruisen*) den 11 October 1874, mijnwerker, wonende te *Wattenscheid*, *Pruisen*. S. 351.

Gerhard Janssen, geboren te *Asperden* (*Pruisen*) den 16 Mei 1866, fabrieksarbeider, wonende te *Hüls* bij *Crefeld*, *Pruisen*. S. 352.

Hermann Cohen, geboren te *Hainholz* (*Pruisen*) den 18 Mei 1869, koopman, wonende te *Londen*, *Groot-Britannië*. S. 353.

Hermann Fischer, geboren te *Bischofshagen* (*Pruisen*) den 16 Juli 1873, tabakshandelaar, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 354.

John Pappenheim, geboren te *Frankfort a/d Main* (*Pruisen*) den 28 Februari 1872, tabakshandelaar, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 355.

Max Hertz, geboren te *Gangelt* (*Pruisen*) den 21 Juli 1852, tabakshandelaar, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 356.

Fritz Funke, geboren te *Haarlem* den 20 November 1893, vaandrig, wonende te *Haarlem*, provincie *Noordholland*. S. 357.

—

1 *Mei* 1915. WET tot wijziging van de Beroepswet. S. 358.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/17, no. 297, 1—9.

Hand. id. 1916/17, *bladz.* 2282—2287.

Hand. 1e *Kamer* 1916/17, *bladz.* 354, 487, 488, 557—559.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de Beroepswet en, in verband daarmede, artikel 349 van de Invaliditeitswet te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Artikel 2 van de Beroepswet wordt gelezen:

Wij stellen bij algemeenen maatregel van bestuur de rechtsgebieden en de standplaatsen van de raden van beroep vast.

Het aantal van deze raden bedraagt ten minste zeven.

Behalve ter standplaats zullen, overeenkomstig regelen bij algemeenen maatregel van bestuur te stellen, terechtzittingen van de raden van beroep, bijeenkomsten in raadkamer en nederlegging van stukken ter kostelooze inzage van belanghebbenden plaats hebben in de gemeenten, bij algemeenen maatregel van bestuur aangewezen.

De vereischte voorschriften van inwendigen dienst worden tevens bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.

2. Artikel 8 van de voormelde wet wordt gelezen:

De voorzitter en de griffier hebben hun vast en voortdurend verblijf in de gemeente, waar de raad gevestigd is.

De plaatsvervangende voorzitters en griffiers hebben hun vast en voortdurend verblijf in die gemeente of in een der andere gemeenten, waar de raad zitting houdt.

3. Achter artikel 8 van de voormelde wet wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidend:

Artikel 8*a*. In geval van afwezigheid, belet of ontstentenis van den griffier wordt hij, bij gebreke van een plaatsvervangenden griffier, vervangen door een beëedigden klerk ter griffie.

De beëedigde klerken ter griffie worden, op aanbeveling van den griffier, door den voorzitter van den raad van beroep tot wederopzeggens benoemd; zij worden door hem geschorst en ontslagen.

Zij moeten den vollen ouderdom van drie en twintig jaren bereikt hebben en leggen, alvorens in bediening te treden, in handen van den voorzitter den door Ons vast te stellen eed of belofte af.

Beëedigde klerken ter griffie, die niet in het bezit zijn van een diploma als in artikel 7 bedoeld, zijn niet bevoegd den griffier ter terechtzitting te vervangen.

4. Het tweede lid van artikel 10 van de voormelde wet vervalt.

5. Artikel 12 van de voormelde wet wordt gelezen:

Voor elken raad van beroep worden twee lijsten van leden en plaatsvervangende leden (ledenlijsten genaamd) vastgesteld. In gelijken getale worden op de eene lijst werkgevers, op de andere werklieden geplaatst. Achter den naam van elk lid wordt die van zijn plaatsvervanger gesteld.

De vaststelling van de ledenlijsten geschiedt door de Gedeputeerde Staten van de provincie of de provinciën, binnen wier gebied zich het rechtsgebied van eenen raad van beroep uitstrekt. Voor zoover de raden betreft, wier rechtsgebied zich binnen het gebied van meer dan één provincie uitstrekt, bepaalt een algemeene maatregel van bestuur het aantal leden en plaatsvervangende leden, dat de betrokken Gedeputeerde Staten voor elke provincie of elk deel eener provincie uit de daarin gevestigden onderscheidenlijk zullen benoemen.

Bij overigens gelijke geschiktheid worden bij voorkeur op de ledenlijsten geplaatst personen, die gevestigd zijn in of anders zoo dicht mogelijk bij de gemeente waar zij hunne werkzaamheden bij den raad hebben te vervullen.

Elke ledenlijst bevat de namen, voornamen en woonplaatsen van 24 leden en evenveel plaatsvervangers. Dit aantal kan voor elken raad van beroep door Onzen Minister van Justitie, mits voor beide lijsten met gelijk aantal, worden verhoogd of verlaagd.

6. De artikelen 13, 14, 15, 16, 17 en 18 van de voormelde wet vervallen.

7. In het eerste lid van artikel 19 van de voormelde wet wordt het woord „drie" gelezen: „zes".

8. In artikel 20 van de voormelde wet wordt het woord „en" gelezen: „of".

9. Artikel 21 van de voormelde wet vervalt.

10. In het eerste lid van artikel 23 van de voormelde wet worden de woorden: „aanwijzende den tijd gedurende welken ieder lid-werkgever of lid-werkman zijne functie zal uitoefenen" gelezen: „die de onderlinge verdeeling der werkzaamheden tusschen de leden regelt".

In het tweede lid van artikel 23 van de

voormelde wet wordt het woord: „tweede" gelezen: „eerste".

11. Het eerste lid van artikel 25 van de voormelde wet wordt gelezen:

Degenen, die werkgevers zijn krachtens de Ongevallenwet 1901, het bestuur der Rijksverzekeringsbank, de kamers van arbeid, de districtshoofden der arbeidsinspectie, de gemeentebesturen en alle andere openbare organen en ambtenaren verstrekken aan Gedeputeerde Staten op hun verzoek, overeenkomstig bij algemeenen maatregel van bestuur te stellen regelen, voor zoover zij daartoe in staat zijn, de inlichtingen en opgaven, die deze voor het richtig volbrengen van hunne taak behoeven.

12. Achter artikel 31 van de voormelde wet wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidend:

Artikel 31a. De voorzitters en de griffiers kunnen niet tevens zijn advocaat, procureur of notaris.

Het is hun verboden eenig openbaar ambt te bekleeden, waaraan eene vaste wedde verbonden is.

13. In artikel 34 van de voormelde wet worden onder nº. 3 de woorden: „de voorzitter" gelezen:

„de voorzitter, indien hij handelt in strijd met artikel 31*a*, de voorzitter".

14. Aan artikel 37 van de voormelde wet wordt een nieuw tweede lid toegevoegd, luidend:

Onder leden en plaatsvervangende leden van den raad van beroep zijn in dit, gelijk in de vijf voorgaande artikelen, voorzitters en plaatsvervangende voorzitters mede begrepen.

15. In den aanhef van artikel 38 van de voormelde wet worden de woorden: „Van elk ontslag, schorsing en opheffing van schorsing doet" gelezen:

„Van elk ontslag, schorsing en opheffing van schorsing doet, voor zoover leden-werkgevers, leden-werklieden of hunne plaatsvervangers betreft,".

16. In het eerste lid van artikel 39 van de voormelde wet worden de woorden: „waar de raad van beroep is gevestigd" gelezen: „waar zij hunne werkzaamheden bij den raad vervullen".

17. Achter artikel 44 van de voormelde wet wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidend:

Artikel 44a. In geval van afwezigheid, belet of ontstentenis van den griffier, wordt hij, hij gebreke van een substituut-griffier, vervangen door een beëedigden klerk ter griffie.

De beëedigde klerken ter griffie worden, op aanbeveling van den griffier, door den centralen raad van beroep tot wederopzeggens benoemd; zij worden door hem geschorst en ontslagen.

Zij moeten den vollen ouderdom van vijf en twintig jaren bereikt hebben en leggen, alvorens in bediening te treden, in handen van den voorzitter den door Ons vast te stellen eed of belofte af.

Beëedigde klerken ter griffie, die niet in het bezit zijn van een diploma als in artikel 44 bedoeld, zijn niet bevoegd den griffier ter terechtzitting te vervangen.

18. In artikel 78 van de voormelde wet worden de woorden: „te Utrecht" gelezen:

„, bij algemeenen maatregel van bestuur aangewezen".

19. In het eerste lid van artikel 101 van de voormelde wet wordt het woord: „griffie" gelezen:

„griffie, of indien de terechtzitting buiten de standplaats wordt gehouden, in het gerechtsgebouw op de zittingplaats".

In het derde lid van artikel 101 van de voormelde wet vervallen de woorden: „ter griffie".

20. In artikel 118 van de voormelde wet worden de woorden: „voor het nemen van inzage van boeken en bescheiden" gelezen: „voor het vervullen van hunne werkzaamheden".

21. De artikelen 133 en 136 van de voormelde wet vervallen.

Artikel 138 van de voormelde wet wordt gelezen:

Als misdrijf wordt beschouwd het in artikel 137, als overtredingen de in de artikelen 134 en 135 strafbaar gestelde feiten.

Overgangsbepalingen.

22. De thans bestaande raden van beroep zijn ontbonden.

23. De voorzitters van de ontbonden raden van beroep en de griffiers, de schrijvers en de bedienden bij die colleges behouden de volle wedde, ten tijde van de inwerkingtreding van deze wet door hen genoten, als wachtgeld en wel:

1º. zij die op den dag van de inwerkingtreding van deze wet den vollen ouderdom van 65 jaren bereiken of bereikt hebben, levenslang;

2º. de anderen, tot dat zij hetzij op hun verzoek in eene van Rijkswege bezoldigde betrekking geplaatst zijn, hetzij eene be-

trekking weigeren te aanvaarden, die hun krachtens de artikelen 25, 28 of 29 ook buiten hun verzoek kan worden opgedragen.

Indien een bediende, als in het eerste lid bedoeld, ten tijde van de inwerkingtreding van deze wet, in het genot was van vrije woning al of niet met vrij gebruik van vuur en licht, ontvangt hij als wachtgeld zijne wedde, vermeerderd met het bedrag, waarop dit genot voor de regeling van den pensioensgrondslag was begroot.

24. Als diensttijd komt bij de regeling van de pensioenen der ambtenaren, in artikel 23 bedoeld, ook in aanmerking de tijd, verloopen tusschen de inwerkingtreding van deze wet en hunne herplaatsing of hunne weigering om eene hun overeenkomstig de artikelen 25, 28 of 29 opgedragen betrekking te aanvaarden.

25. De volgende betrekkingen kunnen aan de voorzitters van en de griffiers bij de ontbonden raden van beroep ook buiten hun verzoek worden opgedragen:

1°. aan de voorzitters, de betrekking van voorzitter van eenen raad van beroep of van lid van den centralen raad van beroep of die van rechter van een kanton der eerste klasse, van lid van eene arrondissements-rechtbank of van lid van een gerechtshof;

2°. aan de griffiers, behalve de onder n°. 1 vermelde betrekkingen, die van rechter van een kanton der tweede of derde klasse of die van griffier bij eenen raad van beroep of bij den centralen raad van beroep of die van griffier bij een kantongerecht, eene arrondissements-rechtbank, een gerechtshof of den Hoogen Raad.

26. Indien de voorzitter van of de griffier bij eenen ontbonden raad van beroep, krachtens artikel 25, wordt benoemd tot eene betrekking op eene wedde, die niet 1000 gulden meer bedraagt dan de tot dusverre door hem genotene, ontvangt hij als toelage het verschil tusschen het beloop der nieuwe en het met 1000 gulden verhoogd bedrag der tot dusverre genoten wedde.

Indien aan de nieuwe betrekking eene aanvangswedde verbonden is, houdt de toelage geheel op, zoodra het bedrag van deze wedde tot 1000 gulden boven het beloop der tot dusverre genoten wedde is gestegen.

De toelage wordt geacht tot de wedde te behooren.

27. De voorzitters en griffiers van de ontbonden raden van beroep, die tot voorzitter of griffier van een nieuwen raad van beroep wordeu benoemd, kunnen de door hen op het tijdstip van de inwerkingtreding van deze wet bekleede openbare ambten, waaraan eene vaste wedde verbonden is, blijven bekleeden, voor zoover door Ons niet anders wordt bepaald. Het bedrag dier wedde wordt in mindering gebracht op de toelage, bedoeld bij artikel 26.

28. De volgende betrekkingen kunnen aan de schrijvers bij de ontbonden raden van beroep ook buiten hun verzoek worden opgedragen:

die van schrijver bij den centralen raad van beroep of bij eenen raad van beroep of die van schrijver ter griffie of ten parkette van den Hoogen Raad, een gerechtshof, eene arrondissements-rechtbank of een kantongerecht, of van het Hoog Militair Gerechtshof, de krijgsraden bij de landmacht en den zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa,

mits de maximum-wedde, aan de nieuwe betrekking verbonden, gelijk is aan of meer bedraagt dan de maximumwedde, aan de oude betrekking verbonden.

29. De volgende betrekkingen kunnen aan de bedienden bij de ontbonden raden van beroep ook buiten hun verzoek worden opgedragen:

1°. aan de boden, die van bode:

2°. aan de knechts, die van bode of van knecht:

3°. aan de concierges, die van bode of van concierge:

bij den centralen raad van beroep of eenen raad van beroep of bij den Hoogen Raad, een gerechtshof, eene arrondissements-rechtbank, een kantongerecht, het Hoog Militair Gerechtshof, de krijgsraden bij de landmacht en den zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa of de parketten bij een dier gerechten, mits de maximum-wedde aan de nieuwe betrekking verbonden gelijk is aan of meer bedraagt dan de maximum-wedde, aan de oude betrekking verbonden.

Zij die tot dusverre meer dan één der betrekkingen van bode, knecht of concierge vervulden, worden, voor de toepassing van het eerste lid van deze bepaling, geacht tegen de tot dusverre genoten wedde slechts één dier betrekkingen vervuld te hebben.

30. Indien een schrijver of een bediende bij eenen ontbonden raad van beroep, op zijn verzoek of krachtens de artikelen 28 of 29, wordt benoemd tot eene van Rijkswege bezoldigde betrekking op eene wedde, die

lager is dan de maximum-wedde verbonden aan de tot dusverre door hem bekleede betrekking, ontvangt hij op zijn verzoek de wedde, waarop hij in deze laatste betrekking aanspraak zou hebben gehad, wanneer hij niet op wachtgeld gesteld ware, totdat de wedde, op welke hij in zijne nieuwe betrekking aanspraak heeft, gelijk is aan of meer bedraagt dan de maximum-wedde, aan de oude betrekking verbonden.

De ambtenaar moet het verzoek, in het eerste lid van dit artikel bedoeld, binnen drie maanden nà zijne benoeming tot Onzen Minister van Justitie richten.

31. Indien aan de oude of de nieuwe betrekking of aan beide het genot van vrije woning, al of niet met vrij gebruik van vuur en licht, verbonden was of (en) is, wordt voor de toepassing van de artikelen 29 en 30 de aan de oude of de aan de nieuwe betrekking verbonden wedde of worden deze beide geacht zooveel meer te bedragen als de som beloopt, op welke dit genot voor de regeling van den pensioensgrondslag was of (en) is begroot.

32. Indien een ambtenaar krachtens de artikelen 28 of 29 benoemd wordt tot eene nieuwe betrekking, die moet worden vervuld in eene andere gemeente dan waarin hij tot dusverre werkzaam was, ontvangt hij na de aanvaarding van de nieuwe betrekking eene door Onzen Minister van Justitie te bepalen vergoeding voor verhuiskosten:

a. voor zoover de schrijvers bij de ontbonden raden van beroep betreft, van ten hoogste f 150;

b. voor zoover de bedienden bij de ontbonden raden van beroep betreft, van ten hoogste f 100.

33. Indien een ambtenaar weigert eene hem krachtens de artikelen 25, 28 of 29 opgedragen betrekking te aanvaarden, vervalt het in artikel 23 bedoelde wachtgeld geheel, indien de zetel van de betrekking welke wordt opgedragen, gevestigd is in dezelfde gemeente, waar de ontbonden raad van beroep zijn zetel had, en wordt het met de helft verminderd, indien de eerstbedoelde zetel gevestigd is in eene andere gemeente.

34. Twistgedingen, ten tijde van de invoering van deze wet bij de ontbonden raden van beroep aanhangig, worden afgedaan:

1°. voor zoover aanhangig bij eenen raad, gevestigd in eene gemeente, waar een nieuwe raad van beroep gevestigd wordt, door den nieuwen raad;

2°. voor zoover aanhangig bij eenen elders gevestigden raad, door den nieuwen raad van beroep, tot wiens rechtsgebied de gemeente behoort, waar de ontbonden raad gevestigd was.

De twistgedingen worden voortgezet in den staat, waarin zij ten tijde van de invoering van deze wet verkeeren.

35. Het verzoek tot nietigverklaring van eene uitspraak, door eenen ontbonden raad van beroep gewezen, wordt ingesteld bij den nieuwen raad, die de voor den ontbonden raad aanhangige zaken afdoet.

36. De oproeping om voor eenen ontbonden raad van beroep te verschijnen geldt als oproeping om te verschijnen voor den nieuwen raad, die de voor den ontbonden raad aanhangige zaken afdoet.

Indien deze raad op den bepaalden dag geene zitting houdt, wordt de oproeping geacht gedaan te zijn tegen de eerstvolgende zitting.

37. De minuten, registers en verdere bescheiden, benevens de boeken, ter griffie van eenen ontbonden raad van beroep berustend, worden overgebracht naar de griffie van den nieuwen raad, die de voor den ontbonden raad aanhangige zaken afdoet.

Slotbepalingen.

38. In artikel 349 van de Invaliditeitswet worden de tweemaal daarin voorkomende woorden „te 's-Gravenhage" telkens gelezen:

„, bij algemeenen maatregel van bestuur aangewezen".

39. De in artikel 23 bedoelde ambtenaren, die niet voor het leven zijn aangesteld, ontvangen geen wachtgeld, indien zij nà den 1sten September 1916 benoemd zijn.

40. Deze wet alsmede de te harer uitvoering uit te vaardigen algemeene maatregelen van bestuur treden in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

Benoemingen en beëedigingen, gelijk alles wat verder voor de tijdige samenstelling van de nieuwe raden van beroep (de vaststelling van de roosters inbegrepen) vereischt is, kunnen plaats vinden, zoodra het tijdstip voor de inwerkingtreding van deze wet is vastgesteld.

Op het tijdstip, waarop deze wet in werking treedt, vervallen de bestaande ledenlijsten van de ontbonden raden van beroep en beginnen de voor de eerste maal vastgestelde ledenlijsten van de nieuwe raden van beroep te gelden.

Indien deze wet niet met ingang van eenen eersten Januari in werking treedt, gelden de voor de eerste maal vastgestelde ledenlijsten

van de nieuwe raden van beroep tot den eersten Januari van het zesde op het loopend jaar volgend kalenderjaar.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 1sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 3 *Mei* 1917.)

—

1 *Mei* 1917. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Felix Vaal, geboren te *Schapen* (*Pruisen*) den 12 April 1859, fabrikant, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 359.

Hermine Adrienne Carp, weduwe van Bernardo Vittorio Giuseppe de Ferrante, geboren te *Stuttgart* (*Württemberg*) den 5 Mei 1861, zonder beroep, wonende te *Renkum*, provincie *Gelderland*. S. 360.

Ludwig Emil Albrecht, geboren te *Iserlohn* (*Pruisen*) den 25 October 1879, fabrikant, wonende te *Culemborg*, provincie *Gelderland*. S. 361.

Ernst Adolf Bölte, geboren te *Amsterdam* (provincie *Noordholland*) den 2 Mei 1895, sergeant, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 362.

Johann Gerhard Els sive Meyermann, geboren te *Thiene* (*Pruisen*) den 10 Augustus 1875, vischhandelaar, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 363.

Guillermina Emerenciana Leyba, weduwe van Marie Maurice Petit, geboren op *Curaçao* den 21 November 1875, zonder beroep, wonende op *Curaçao*. S. 364.

Franz Robert Müller, geboren te *Kleinneusslitz* bij *Mertewitz* (*Saksen*) den 23 Mei 1858, gepensionneerd adjudant-onderofficier-geweermaker van het Nederlandsch-Indische leger, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 365.

Joseph Heinrich Ducrot, geboren te *Kalk* (*Pruisen*) den 19 Augustus 1857, portier, wonende te *Schoten*, provincie *Noordholland*. S. 366.

dr. Frederik David Kan Bosch, geboren te *Potchefstroom* (*Transvaal*) den 17 Juni 1887, adjunct-oudheidkundige bij den oudheidkundigen dienst, wonende te *Weltevreden*, *Nederlandsch-Indië*. S. 367.

Philipp Heinrich Weisbart, geboren te *Caub* (*Pruisen*) den 14 Januari 1859, Rijnschipper, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 368.

Johannes Maria Hencke, geboren te *Lüdwighausen* (*Pruisen*) den 19 September 1864, rentmeester, wonende te *'s Heerenberg*, gemeente *Bergh*, provincie *Gelderland*. S. 369.

Johan Gerrit Gotlieb Ferdinand Schrödér, geboren te *Utrecht* (provincie *Utrecht*) den 22 Februari 1895, sergeant, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 370.

René Edouard Borle, geboren te *'s-Gravenhage* den 5 Juli 1893, candidaat in de rechtswetenschap, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 371.

Oscar Hermann Bernard Kniep, geboren te *Arnhem*, provincie *Gelderland*, den 10 Januari 1895, journalist, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 372.

Gerard Marinus Kramer, geboren te *Valburg* (*Gelderland*) den 10 December 1893, sergeant, wonende te *Utrecht*, provincie *Utrecht*. S. 373.

Gerhard Reder, geboren te *Schiedam* den 27 Juni 1894, vaandrig, wonende te *Schiedam*, provincie *Zuidholland*. S. 374.

Johann Heinrich Moss, geboren te *Meppen* (*Pruisen*) den 21 Mei 1862, koopman, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 375.

Bernhardt Zikel, geboren te *Jassy* (*Roemenië*) den 10 December 1867 (Grieksche Kalender), 23 December 1867 (Gregoriaansche Kalender), koopman, wonende te *Nijmegen*, provincie *Gelderland*. S. 376.

Jan Kleine-Rammelkamp, geboren te *Frensdorf* (*Pruisen*) den 9 Februari 1865, landbouwer, wonende te *Denekamp*, provincie *Overijssel*. S. 377.

Johann Bernard Clemens Niehoff genaamd Werning, geboren te *Elte* (*Pruisen*) den 3 Augustus 1871, koopman, wonende te *Gouda*, provincie *Zuidholland*. S. 378.

Jakob Ritter, geboren te *Mannheim* (*Baden*) den 7 April 1864, kapper, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 379.

—

1 *Mei* 1917. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 17 Mei 1909 (*Staatsblad* n°. 122), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, ter uitvoering van de artikelen 45 en 47*bis* der Ongevallenwet 1901, laatstelijk gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 21 Januari 1914 (*Staatsblad* n°. 21). S. 380.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van

Waterstaat van 19 Maart 1917, nº. 623, Afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien de artikelen 45 en 47*bis* der Ongevallenwet 1901 (*Staatsblad* 1910, nº. 241), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 11 Februari 1911 (*Staatsblad* nº. 62);

Den Raad van State gehoord (advies van 17 April 1917, nº. 33);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 27 April 1917, nº. 901, Afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ingang van 7 Mei 1917 te wijzigen Ons besluit van 17 Mei 1909 (*Staatsblad* nº. 122), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 21 Januari 1914 (*Staatsblad* nº. 21), en te bepalen als volgt:

Art. 1. In artikel 9, eerste lid, van Ons besluit van 17 Mei 1909 (*Staatsblad* nº. 122) vervallen de woorden: „een en ander uitgeoefend op de rivier *de Maas* van de oostelijke grens van de gemeente *Rotterdam* af, tot aan zee, zoomede binnen het overige gedeelte der gemeente *Rotterdam*, met uitzondering van het overige gedeelte van *Hoek van Holland*,".

2. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 1sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 5 *Mei* 1917.)

—

2 *Mei* 1917. WET, houdende naturalisatie van Paul Arthur Weise, geboren te *Barmen* (*Pruisen*) den 14 Maart 1871, fotograaf, wonende te *Enschedé*, provincie *Overijssel*. S. 381.

—

2 *Mei* 1917. BESLUIT, houdende beschikking op de aanvragen om pensioen van I. Mauritz, B. J. ter Brugge en J. C. G. Grasé, oud-leeraren bij de opleiding van adspirant-administrateurs bij de Koninklijke Marine te *Amsterdam*. S. 382.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvragen om pensioen van I. Mauritz, B. J. ter Brugge en J. C. G. Grasé, leeraren bij de opleiding van adspirant-administrateurs bij de Koninklijke Marine te *Amsterdam*;

Gezien de adviezen van den Burgerlijken Pensioenraad van 15 April 1916, nºs. 2, 2 *bis* en 2 *ter*;

Den Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 18 October 1916, nº. 367;

Gezien de Burgerlijke Pensioenwet;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 28 April 1917, afdeeling Pensioenen, nº. 139;

Overwegende dat de Burgerlijke Pensioenraad in zijn bovenvermelde adviezen Ons in overweging heeft gegeven op de pensioensaanvragen van belanghebbenden afwijzend te beschikken, daarbij aanvoerende voor zoover ieder der belanghebbenden betreft, dat uit de bij de aanvrage overgelegde stukken, in het bijzonder uit het schrijven van Onzen Minister van Marine van 3 Juli 1914, Bureau B, nº. 55, blijkt, dat, naar de meening van dien bewindsman, de aanvrager in voormelde betrekking slechts van eene tijdelijke aanstelling was voorzien; dat deze opvatting door Onzen Minister van Financiën, luidens diens schrijven van 18 Maart 1916, afdeeling Pensioenen, nº. 70, wordt gedeeld;

dat de belanghebbende niet geacht kan worden van eene vaste aanstelling in een burgerlijk ambt in den zin van artikel 2 der Burgerlijke Pensioenwet te zijn voorzien en hij derhalve niet als pensioengerechtigd ambtenaar kan worden aangemerkt; weshalve de Pensioenraad van oordeel is dat hij aan geen enkele bepaling der wet aanspraak op pensioen kan ontleenen;

dat belanghebbenden, nadat de adviezen van den Pensioenraad hun in afschrift waren medegedeeld, het verlangen hebben te kennen gegeven, dat daarover het gevoelen mocht worden ingewonnen van de afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, aanvoerende dat hunne aanstelling als leeraar aan de opleiding van adspirant-administrateurs bij de Koninklijke Marine, blijkens hare bewoordingen, eene vaste aanstelling is geweest;

dat na eene werkzaamheid van ruim 14 jaren hun wegens reorganisatie van den dienst eervol ontslag verleend is uit hunne betrekking; dat aan alle eischen die de Burgerlijke Pensioenwet stelt, dus voldaan is;

Overwegende dat krachtens artikel 4 van het Reglement voor de opleiding van adspirant-administrateurs bij de Koninklijke Nederland-

sche Zeemacht — vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 Juli 1898 nº. 26 — waarbij is bepaald dat de burgerleeraren, belast met het geven van onderwijs door Onzen Minister van Marine worden aangesteld, aan I. Mauritz, B. J. ter Brugge en J. C. G. Grasé, bij Ministerieele resolutie van 26 September 1898, Bureau B, nº. 30, onderscheidenlijk het onderwijs in de Fransche, Duitsche en Engelsche talen bij bedoelde opleiding is opgedragen op een jaarlijksch salaris van f 250, wanneer één afdeeling in opleiding is en van f 500 wanneer twee afdeelingen in opleiding zijn;

dat uit bij het Departement van Marine berustende stukken gebleken is dat het de bedoeling is geweest aan reclamanten — op grond van de overweging „dat de aard en omvang van gemelde opleiding niet toelieten om een aantal leeraren die slechts enkele lesuren per week hebben en wier belooning van omstandigheden afhankelijk is, als vaste landsdienaren aan te nemen" — eene tijdelijke aanstelling als leeraar te geven en dat daarom bij hunne benoeming niet — ingevolge artikel 13, eerste lid (thans artikel 22, eerste lid) der Burgerlijke Pensioenwet, zooals dat artikel toen luidde — een pensioensgrondslag voor hen werd vastgesteld;

dat reclamanten die bedoeling volkomen hebben begrepen en zich, toen zij in functie waren, dan ook als tijdelijke ambtenaren hebben beschouwd, hetgeen o. a. hieruit blijkt dat zij in Maart of April 1900 aan den directeur en commandant der marine te *Amsterdam* blijkens diens schrijven aan Onzen toenmaligen Minister van Marine van 7 April 1900, nº. 590, hebben verzocht „hunne Ministerieele opdracht tot het geven van onderwijs te veranderen in eene Koninklijke aanstelling, waardoor zij ambtenaar zouden zijn in den zin van artikel 2 van de Burgerlijke Pensioenwet en artikel 2 van de wet tot regeling van het pensioen van weduwen en weezen der burgerlijke ambtenaren";

dat zij bij de afwijzing van hun verzoek, bij Ministerieele beschikking van 8 Mei 1900, bureau B, nº. 40, ook kennis hebben bekomen van bovenbedoelde overweging, op grond waarvan het in de bedoeling heeft gelegen hen niet vast aan te stellen;

dat toch deze overweging voorkwam in die beschikking, van den inhoud waarvan zij door den Commandant der opleiding van adspirant-administrateurs, ingevolge hem verstrekte opdracht in kennis werden gesteld;

dat reclamanten, zij het niet in het begin van hun diensttijd dan toch later, volgens hunne eigen verklaring, ook liever niet vaste ambtenaren wilden zijn; dat toch in eene door hen bij den Raad van State ingediende memorie de volgende zinsnede voorkomt: „Toen de opleiding ruim 10 jaren in *Amsterdam* gevestigd was, hebben wij de vraag besproken of wij er niet op moesten aandringen dat wij in verband met de Burgerlijke Pensioenwet als vaste ambtenaren aangemerkt werden en er een pensioensgrondslag voor ons werd vastgesteld. Op grond van verschillende overwegingen is dat toen door ons niet gedaan. De hoofdreden voor de meesten was daartoe, dat, wanneer onze leeftijd en onze krachten ons misschien zouden noodzaken onze nevenbetrekking op te geven en alleen in onze hoofdbetrekking werkzaam te zijn, wij toch geen aanspraak zouden hebben op pensioen en dat dan de gestorte bijdragen toch verloren zouden zijn";

dat uit het hier geciteerde blijkt, dat reclamanten met het oog op de verplichting voor burgerlijke ambtenaren om voor pensioen bij te dragen, waartegenover voor hen zou staan de onzekere kans om eenmaal als oud-leeraar te worden gepensionneerd, er na een diensttijd van ruim tien jaren de voorkeur aan hebben gegeven als tijdelijke ambtenaren te blijven fungeeren;

dat waar dus op grond van het hier aangevoerde met zekerheid mag worden aangenomen, vooreerst dat het de bedoeling is geweest de benoeming van reclamanten tot leeraar bij vorengemelde opleiding eene tijdelijke te doen zijn, weshalve dan ook niet een pensioensgrondslag voor hen werd vastgesteld, voorts dat nog bij het marinebestuur, noch bij reclamanten zelven vóór hun ontslag ooit eenige twijfel ten aanzien van het tijdelijk karakter hunner aanstelling heeft bestaan en in de derde plaats dat reclamanten — zij het niet in het begin van hun diensttijd dan toch later — prijs hebben gesteld op het niet bekleeden van eene vaste betrekking van leeraar met de daaraan verbonden verplichting tot het betalen van pensioensbijdragen, zij niet na hun ontslag, met het oog op het recht op pensioen, geacht mogen worden eene vaste aanstelling te hebben gehad en alzoo burgerlijk ambtenaar in den zin der Burgerlijke Pensioenwet te zijn geweest;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te verklaren dat het verzoek van reclamanten om toekenning van pensioen, voor inwilliging niet vatbaar is.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en tegelijk met het rapport van dien Minister in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State (afdeeling voor de geschillen van bestuur), aan Onzen Minister van Marine en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 2den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 25 *Mei* 1917.)

—

3 *Mei* 1917. BESLUIT, tot het tijdelijk toelaten van afwijkingen van het Reglement op de maten en gewichten. S. 383.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 28 Maart 1917, n°. 2339, Afdeeling Nijverheid;

Gelet op de artikelen 12 en 16 der wet van 7 April 1869 (*Staatsblad* n°. 57), betreffende de maten, gewichten en weegwerktuigen, waarvan de gewijzigde tekst is bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 29 November 1874 (*Staatsblad* n°. 143), en die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 122) en op Ons besluit van 6 November 1912 (*Staatsblad* n°. 341), tot vaststelling van een Reglement op de maten en gewichten, laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 29 Januari 1915 (*Staatsblad* n°. 30);

Den Raad van State gehoord (advies van 24 April 1917, n°. 29);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 30 April 1917, n°. 3244, Afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Zoolang niet door Ons is verklaard, dat met betrekking tot dit besluit de door den oorlog of het oorlogsgevaar veroorzaakte bijzondere omstandigheden hebben opgehouden te bestaan, mogen door den Inspecteur van het IJkwezen afwijkingen van het bepaalde in de bijlagen van het Reglement op de maten en gewichten en van de daarbij behoorende teekeningen worden toegelaten, indien naar zijn genoegen wordt aangetoond, dat dit door gebrek aan geschikte grondstoffen noodzakelijk is en de voorwerpen aan de daaraan gestelde eischen van nauwkeurigheid, degelijkheid en eenvormigheid zooveel mogelijk beantwoorden.

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 3den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 8 *Mei* 1917.)

—

4 *Mei* 1917. BESLUIT, houdende bepalingen ter uitvoering van de wet van 22 Maart 1917 (*Staatsblad* n°. 243), tot heffing van rechten van registratie, en bepaling van het tijdstip van in werking treding van deze wet. S. 384.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 2 Mei 1917, n°. 93, afdeeling Registratie en Vermogensbelasting;

Gelet op de artikelen 20, 60 en 111 der wet van den 22 Maart 1917 (*Staatsblad* n°. 243) tot heffing van rechten van registratie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen hetgeen volgt:

Art. 1. De nommering en de waarmerking van de bladen van het ingevolge artikel 19 der Registratiewet 1917 aan te houden register zullen geschieden door den directeur der registratie, binnen wiens dienstkring de standplaats van den ambtenaar, die het register zal aanhouden, gelegen is.

2. In afwijking met het vorig artikel wordt voor de nommering en waarmerking van de op 1 Juni 1917 loopende registers, als in dat artikel bedoeld, aangewezen de rechter van het kanton, waarin de notarissen en deurwaarders, die deze registers aanhouden, hunne standplaats hebben.

3. Als de goederen, welke evenals visch, overeenkomstig het tweede lid van artikel 60 der Registratiewet 1917, als voor bederf vatbaar zijn te beschouwen, worden aangewezen vleesch, wild, gevogelte, eieren, boter en ingeoogste vruchten van tuin- en landbouw.

4. Wordt visch of een of meer der andere in het vorig artikel, als voor bederf vatbaar, aangewezen goederen door of vanwege den Staat, eene provincie, gemeente of andere openbare instelling in het openbaar verkocht, dan blijven de bepalingen van de artikelen 56—58

der Registratiewet 1917 buiten toepassing, mits de met de verkooping belaste ambtenaar:

1°. vóór den 15den van elke maand bij schriftelijke verklaring ten kantore der registratie, daartoe door Onzen Minister van Financiën aangewezen, opgave doet van den dag en van de opbrengst van elke verkooping in de laatst verloopen maand gehouden;

2°. binnen veertien dagen na den dag der inlevering van deze verklaring het door den ontvanger berekend recht van registratie aan dezen voldoet.

5. Worden de in het vorig artikel omschreven goederen in het openbaar verkocht door of van wege het bestuur eener naamlooze vennootschap of van eene rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging, dan blijven de bepalingen van de artikelen 56—58 buiten toepassing, indien:

a. dit bestuur of de persoon, die met het houden der verkooping is belast,

1°. op de in artikel 4 onder 1°. omschreven wijze opgave doet van den dag en van de opbrengst van elke verkooping;

2°. binnen een week na den dag van inlevering dezer opgave het door den ontvanger berekend recht van registratie aan dezen voldoet;

3°. den ontvanger mededeeling heeft gedaan van naam, voornamen, beroep en woonplaats van den persoon, die met de verkooping zal worden belast;

b. de naamlooze vennootschap of vereeniging en ieder van de leden van haar bestuur zich tegenover den Staat — desgevorderd bij notarieele akte — hoofdelijk verbinden als medeschuldenaren tot voldoening der ter zake van deze verkoopingen door die naamlooze vennootschap of vereeniging verschuldigde registratierechten en boeten.

Onze Minister van Financiën is evenwel bevoegd, ten aanzien van eene naamlooze vennootschap of vereeniging, te bepalen, dat zij moet voldoen aan de voorwaarden, in het volgend artikel gesteld, om de bepalingen van de artikelen 56—58 der Registratiewet 1917 buiten toepassing te doen blijven.

6. Worden de in artikel 4 omschreven goederen in het openbaar verkocht door of van wege andere personen dan die in de artikelen 4 en 5 vermeld, dan blijven de bepalingen van de artikelen 56—58 der Registratiewet 1917 buiten toepassing, indien wordt voldaan aan de onder letter *a* van het vorig artikel gestelde voorwaarden en de verkooper ten behoeve van den Staat ten genoegen van den ontvanger zekerheid heeft gesteld voor de behoorlijke voldoening van de verschuldigde registratie rechten en boeten.

7. Deze zekerheid zal kunnen worden verstrekt in borgstelling, inpandgeving van ter beurze te *Amsterdam* verhandelbare effecten en hypotheek op hier te lande gelegen onroerend goed.

8. Het bedrag der te stellen zekerheid wordt door den ontvanger bepaald. Hij zal daarbij rekening houden met hetgeen in een tijdvak van drie maanden vermoedelijk aan recht van registratie in totaal zal verschuldigd worden.

9. Waar in dit besluit sprake is van den „ontvanger", wordt daarmede bedoeld de ontvanger der registratie, die door Onzen Minister van Financiën is belast met het toezicht op de openbare verkoopingen van roerende goederen.

10. De artikelen 4—9 zijn niet van toepassing op verkoopingen door notarissen of deurwaarders gehouden.

11. De wet van den 22 Maart 1917 (*Staatsblad* n°. 243), tot heffing van rechten van registratie, treedt in werking met ingang van den 1 Juni 1917.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 4den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 10 *Mei* 1917.)

—

4 *Mei* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *alle groentezaden* en *bloemzaden* (*voor zooverre niet reeds verboden*). S. 385.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle groentezaden en bloemzaden te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 25 April 1917, Kabinet, Litt. K[55];

Den Raad van State gehoord (advies van 1 Mei 1917, n°. 54);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 2 Mei 1917, Kabinet, Litt. O[58];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van alle groentezaden en bloem-

zaden (voor zooverre niet reeds verboden), is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 4den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 5 *Mei* 1917.)

—

4 *Mei* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *alle soorten van vogels, zoowel levend als gedood (voor zooverre niet reeds verboden).* S. 386.

(Tekst als S. 385.)

—

4 *Mei* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *wijn.* S. 387.

(Tekst als S. 385.)

—

7 *Mei* 1917. BESLUIT, tot nadere regeling der jaarwedden van het personeel der Rijksveldwacht. S. 388.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van 4 Mei 1917, 2e afdeeling C, nº. 507;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Het Koninklijk besluit van 24 Februari 1910 (*Staatsblad* nº. 74), zooals dit is gewijzigd laatstelijk bij Koninklijk besluit van 10 Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 116), wordt ingetrokken, behoudens de daarin voorkomende bepalingen, aangaande de vaststelling van de bezoldiging der rijksveldwachters-rechercheurs.

2. De bezoldiging van de districts-commandanten, tevens inspecteurs der rijksveldwacht en van de beambten der rijksveldwacht, met uitzondering van de rijksveldwachters-rechercheurs, wordt vastgesteld als volgt:

voor de districts-commandanten, tevens inspecteurs der rijksveldwacht, op f 2000 **'s jaars,** met dien verstande, dat de bezoldiging bij bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver, telkens na twee jaar dienst in dien rang, met f 200 's jaars wordt verhoogd, totdat eene bezoldiging van f 3000 's jaars is bereikt;

voor de rijksveldwachters (brigadier-majoor) op f 1100 's jaars;

voor de rijksveldwachters (brigadier) op ten minste f 1000 en ten hoogste f 1050 's jaars;

voor de overige rijksveldwachters op ten minste f 800 en ten hoogste f 900 's jaars.

3. De bezoldiging van de beambten der rijksveldwacht wordt bij goed gedrag, bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver verhoogd als volgt:

voor de rijksveldwachters (brigadier), na 6 jaren dienst in dien rang, met f 50 's jaars;

voor de overige rijksveldwachters, na 6 en 10 jaren dienst in dien rang, tot f 850 en f 900 's jaars.

4. De verhoogingen, in de artikelen 2 en 3 vermeld, gaan, behoudens in de gevallen, later in dit artikel aangegeven, in met 1 Januari van het jaar, volgende op het jaar, waarin de gestelde diensttijd is vervuld.

De tijd, gedurende welken krachtens wettelijk voorschrift militaire dienstplicht moet worden vervuld, komt van rechtswege in aanmerking als diensttijd, geldig voor traktementsverhooging.

Als diensttijd blijft buiten aanmerking de tijd buiten bezwaar van 's Rijks schatkist doorgebracht met verlof, verleend op verzoek in het persoonlijk belang van den ambtenaar of beambte;

voorts blijft, tenzij Onze Minister van Justitie daaromtrent anders bepaalt, als diensttijd buiten aanmerking de tijd, gedurende welken de beambte geschorst is of hem door den betrokken procureur-generaal, fungeerend directeur van politie verboden is dienst te doen.

In die gevallen wordt de verhooging verleend met den eersten dag der maand, volgende op die, waarin de daarvoor gestelde tijd in werkelijken dienst doorgebracht, is verstreken, behoudens echter, dat de verhooging niet vroeger kan ingaan dan krachtens het eerste lid van dit artikel kan plaats hebben.

De toekenning van traktementsverhooging geschiedt door Onzen voornoemden Minister, die ook beslist omtrent latere toekenning van eene verhooging, welke op den gestelden tijd onthouden moest worden, omdat aan de voorwaarden van toekenning niet werd voldaan.

Tenzij er redenen zijn om dienaangaande anders te handelen, wordt, voor het geval eenige periodieke verhooging later is verleend dan bij artikel 3 is aangegeven, de verdere periodieke verhooging evenzeer dienovereenkomstig later toegekend.

5. Het tijdstip voor verleening van trakte-

mentsverhooging kan wegens bijzondere verdiensten of in het belang van den dienst, worden vervroegd.

Bij benoeming kan eene bezoldiging worden toegekend, hooger dan de aan den rang verbonden jaarwedde, doch thuisbehoorende in de schaal der periodieke verhooging.

De aldus verkregen bezoldiging wordt, zoo daaromtrent niet anders wordt beschikt, voor toekenning van de naaste en de daarop volgende periodieke verhoogingen beschouwd als verkregen door regelmatige periodieke verhooging na den daarvoor gestelden diensttijd.

Wat betreft de toepassing van de betalingen van dit artikel wordt beschikt ten aanzien van de districts-commandanten, tevens inspecteurs der rijksveldwacht, door Ons, en overigens door Onzen voornoemden Minister.

6. Voor zoover de bezoldiging van de bij het in werking treden van dit besluit in dienst zijnde districts-commandanten, tevens inspecteurs der rijksveldwacht, in verband met den door hen in dien rang volbrachten diensttijd, lager is dan zij naar de bij artikel 2 gestelde regeling zou kunnen bedragen, wordt zij, behoudens de in dat artikel gestelde voorwaarden voor traktementsverhooging met ingang van het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit verhoogd tot het bedrag, dat volgens de schaal der periodieke verhooging volgt op de genoten bezoldiging.

Voor de beambten der rijksveldwacht wordt de bezoldiging met ingang van datzelfde tijdstip, onder de voorwaarden als bij dit besluit aangegeven, vastgesteld op het bedrag, als volgens de regeling van artikel 3 is bepaald.

7. Dit besluit wordt geacht te zijn in werking getreden met 1 Januari 1917.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden opgenomen en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Financiën en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 7den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. OET.

(*Uitgeg.* 14 *Mei* 1917.)

—

8 *Mei* 1917. BESCHIKKING van den Minister van Binnenlandsche Zaken betreffende de zitting van het hoofdstembureau in verband met verkiezing van leden van den raad der gemeente Sneek.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken;

Gelet op art. 93, derde lid, der Kieswet;

Heeft goedgevonden:

na ingewonnen advies van Gedeputeerde Staten van Friesland, te bepalen, dat in het kiesdistrict voor de verkiezing van leden van den raad der gemeente Sneek de zitting van het hoofdstembureau, tot het vaststellen van den uitslag der verkiezing, gehouden wordt onmiddellijk na afloop van de werkzaamheid, bedoeld in art. 92, eerste zinsnede, der Kieswet.

's-Gravenhage, 8 Mei 1917.

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal, J. B. KAN.

—

9 *Mei* 1917. BESLUIT, betreffende wijziging van het Koninklijk besluit van 10 November 1892 (*Staatsblad* n°. 253), zooals dat is gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 5 Augustus 1895 (*Staatsblad* n°. 147), 17 Januari 1898 (*Staatsblad* n°. 22), 24 Juni 1898 (*Staatsblad* n°. 149) en 16 December 1902 (*Staatsblad* n°. 222), van welk gewijzigd Koninklijk besluit de tekst is bekend gemaakt bij het Koninklijk besluit van 19 Februari 1903 (*Staatsblad* n°. 78), en zooals deze tekst wederom is gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 9 September 1910 (*Staatsblad* n°. 279), van 26 Juni 1911 (*Staatsblad* n°. 196) en van 28 October 1915 (*Staatsblad* n°. 442), houdende o. a. vaststelling der reglementaire bepalingen ter uitvoering van de wet betrekkelijk de Inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk en de transporten en leverantiën voor de legers of verdedigingswerken van het Rijk gevorderd, van den 14den September 1866 (*Staatsblad* n°. 138), zooals die wet is gewijzigd bij de wetten van 29 Maart 1877 (*Staatsblad* n°. 53), van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), van 10 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 83) en van 22 Juli 1899 (*Staatsblad* n°. 175). S. 389.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog, van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, alsmede van Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel, van Financiën, van Marine en van Koloniën, dd. 13 Januari 1917, Kabinet, Litt. Q 6; van 20 Januari 1917, n°. 481, Afdeeling Binnenlandsch Bestuur, van 26 Januari 1917, Directie van den Landbouw, n°. 1722, 2de Afdeeling; 30 Januari 1917, n°. 177, Generale Thesaurie; van 5 Februari 1917, Bureau S, n°. 51 en 7 Februari 1917, 7de Afdeeling n°. 5;

Den Raad van State gehoord (advies van 20 Maart 1917, nº. 25);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 7 April 1917, VIIIste Afdeeling nº. 29; van 14 April 1917, nº. 3102, Afdeeling Binnenlandsch Bestuur; van 23 April 1917, Directie van den Landbouw, nº. 10759, 2de Afdeeling; van 25 April 1917, nº. 169, Generale Thesaurie; van 1 Mei 1917, Afdeeling S, nº. 71 en van 5 Mei 1917, 7de Afdeeling, nº. 9;

Overwegende, dat de ondervinding heeft geleerd dat het wenschelijk is om wijziging te brengen in den sedert herhaaldelijk gewijzigden tekst van het Koninklijk besluit van 10 November 1892 (*Staatsblad* nº. 253), zooals deze is bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 19 Februari 1903 (*Staatsblad* nº. 78), en sedert weder is gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 9 September 1910 (*Staatsblad* nº. 279), van 26 Juni 1911 (*Staatsblad* nº. 196) en van 28 October 1915 (*Staatsblad* nº. 442);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

dat in voormelden gewijzigden tekst de navolgende wijzigingen worden aangebracht:

Art. 8. In het eerste lid van punt 7º. *a.* vervallen de woorden „de terugreis daaronder begrepen".

De slotzinsnede van punt 7º. *a.* wordt gelezen:

„Voor de terugreis worden alléén de te betalen tol-, brug- en veergelden vergoed".

Het laatste lid van het artikel, beginnende met de woorden: „Op de in dit artikel bedoelde wagens ....." vervalt en in de plaats daarvan worden gelezen:

„Op de in dit artikel bedoelde wagens of karren moet ten minste kunnen worden geladen:

op een wagen met *twee* paarden 500 K.G. of 8 man;

op een wagen of een kar met *één* paard 350 K.G. of 5 man;

terwijl niet mag worden geëischt, dat meer zal worden geladen

op een wagen met *twee* paarden dan 1000 K.G. of 16 man;

op een wagen of een kar met *één* paard dan 500 K.G. of 8 man.

De Minister van Oorlog is bevoegd in bijzondere omstandigheden de schadeloosstellir gen, bedoeld in punt 7º. van dit artikel, te verhoogen".

Art. 11. Voor:

„behoudens hetgeen bij artikel 27 van dit besluit is bepaald omtrent de levering van paarden"

wordt gelezen:

„behoudens hetgeen, bij artikel 27 van dit besluit is bepaald omtrent de levering van paarden, wanneer deze geschiedt naar de regelen, vastgesteld bij de artikelen 13 tot en met 34 van dit besluit".

Tusschen artikel 34 en artikel 35 wordt ingelascht een nieuw artikel 34*bis*, luidende:

Art. 34*bis*. Met machtiging van Onzen Minister van Oorlog kan bij eene vordering van paarden krachtens artikel 32 der wet na den dag in het oproepingstelegram vermeld zoo noodig worden afgeweken van de bepalingen, vervat in de artikelen 32, 33 en 34 van dit besluit.

Onze Ministers van Oorlog, van Binnenlandsche Zaken, van Landbouw, Nijverheid en Handel, van Financiën, van Marine en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 9den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 21 *Mei* 1917.)

—

9 *Mei* 1917. BESLUIT, tot onteigening van een gedeelte grond, welks bezit, voor het maken van een batterij ten behoeve van de verdediging der *Nieuwe Hollandsche Waterlinie*, vereischt wordt. S. 390.

—

9 *Mei* 1917. BESLUIT, waarbij de wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 184), houdende voorzieningen tegen besmettelijke ziekten, van toepassing wordt verklaard op meningitis cerebrospinalis epidemica. S. 391.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat meerdere gevallen van meningitis cerebrospinalis epidemica in het Rijk voorkwamen;

Gelet op art. 1 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Op de voordracht van Onzen Minister van

Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 14 Maart 1917, nº. 2806, Afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Den Raad van State gehoord (advies van 17 April 1917, nº. 21);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 27 April 1917, nº. 5138, Afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. De wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), houdende voorzieningen tegen besmettelijke ziekten, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165), is gedurende één jaar in het geheele Rijk van toepassing op meningitis cerebrospinalis epidemica.

2. De voorschriften, die in de artikelen 11, 16 en 22 van de wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134) zijn gegeven ten aanzien van de bepaaldelijk in die artikelen genoemde ziekten, zijn ook van toepassing ten aanzien van meningitis cerebrospinalis epidemica.

3. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 9den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 19 *Mei* 1917.)

---

9 *Mei* 1917. BESLUIT, tot aanvulling van het bij Koninklijk besluit van 30 April 1906 (*Staatsblad* nº. 101) en bij Koninklijk besluit van 25 Februari 1907 (*Staatsblad* nº. 57) gewijzigde Koninklijk besluit van 21 Juni 1887 (*Staatsblad* nº. 106). S. 392.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 16 Maart 1917, nº. 3678/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op artikel 13 der hooger-onderwijswet;

Gezien het bij Onze besluiten van 30 April 1906 (*Staatsblad* nº. 101) en van 25 Februari 1907 (*Staatsblad* nº. 57) gewijzigde Koninklijk besluit van 21 Juni 1887 (*Staatsblad* nº. 106);

Den Raad van State gehoord (advies van 17 April 1917, nº. 22);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 27 April 1917, nº. 5848, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Eenig artikel.

Na artikel 9 van het bij Onze besluiten van 30 April 1906 (*Staatsblad* nº. 101) gewijzigde Koninklijk besluit van 21 Juni 1887 (*Staatsblad* nº. 106) worden ingevoegd drie nieuwe artikelen, luidende als volgt:

Art. 9bis. „Zij, die met goed gevolg hebben afgelegd het voorbereidend examen, bedoeld in artikel 13, vierde lid, der wet op het Notarisambt, zijn bij het in artikel 12 der hooger-onderwijswet omschreven examen vrijgesteld van het examen in de afdeelingen III, IV, en V*a* 1, en *b*, van artikel 2."

Art. 9ter. „Zij, die met goed gevolg hebben afgelegd het examen ter toelating tot de Hoogere Krijgsschool, zijn bij het in artikel 12 der hooger-onderwijswet omschreven examen vrijgesteld van het examen in de afdeelingen III*a*, en IV van artikel 2."

Art. 9quater. „Zij, die met goed gevolg hebben afgelegd het eindexamen van de Cadettenschool of het toelatingsexamen tot de Koninklijke Militaire Academie, zijn bij het in artikel 12 der hooger-onderwijswet omschreven examen vrijgesteld van het examen in de afdeelingen III, IV en V van artikel 2."

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 9den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 24 *Mei* 1917.)

---

9 *Mei* 1917. KONINKLIJK BESLUIT.

Een duurtetoeslag maakt geen deel uit van de jaarwedde. Een raadsbesluit tot toekenning van een duurtetoeslag aan het onderwijzend personeel behoeft mitsdien niet de goedkeuring van Ged. Staten.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door A. van Meeteren en vier anderen, onderwijzers

en onderwijzeressen bij het openbaar lager onderwijs in de gemeente Giessendam, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland van 25 September/2 October 1916, B. nº. 1898 (4e Afdeeling) G. S. nº. 16/2 waarbij goedkeuring is verleend aan het besluit van den Raad der gemeente Giessendam van 29 Juli 1916 tot toekenning van een duurtetoeslag over 1916 aan de onderwijzers en onderwijzeressen der openbare lagere scholen, wier jaarwedde minder dan f 800 bedraagt;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 5 April 1917, nº. 60;

Op de voordracht van onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 30 April 1917 nº. 5305 afdeeling Onderwijs;

Overwegende: dat de Raad in zijne vergadering van 29 Juli 1916, naar aanleiding van een verzoek om met het oog op de buitengewone dure tijden maatregelen te willen treffen dat de salarissen van het onderwijzend personeel aan de openbare lagere scholen worden herzien, en overwegende dat het wenschelijk is in deze buitengewone tijdsomstandigheden door toekenning van een duurtetoeslag voor een deel der onderwijzers aan hunne minder gunstige salarisregeling tegemoet te komen, besloot aan diegenen der onderwijzers en onderwijzeressen wier jaarwedde minder dan f 800 bedraagt, een duurtetoeslag toe te kennen van f 50 per persoon, voor het dienstjaar 1916 en halfjaarlijks uit te betalen;

dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 25 September/2 October 1916 dit raadsbesluit hebben goedgekeurd;

dat de appellanten, van dit besluit bij Ons in beroep gekomen, aanvoeren dat daarmede eene onbillijkheid wordt begaan;

dat toch zij, die het hoogste aantal dienstjaren in de gemeente hebben en daardoor iets meer dan f 800 verdienen, nu van den duurtetoeslag zijn uitgesloten; dat de regeling der jaarwedden slechts f 25 in maximum gaat boven het minimum in de wet genoemd, zoodat ook voor de ouderen, die in ten minste even groote zoo niet grooter financieele moeilijkheden verkeeren, een salarisverhooging even onontbeerlijk is als voor de jongeren in dienstjaren; dat zij eene regeling wenschen vastgesteld te zien zooals onlangs in de gemeente Sliedrecht is gemaakt;

Overwegende: dat ingevolge artikel 26, lid 9, der Lager Onderwijswet de jaarwedden der onderwijzers door den gemeenteraad onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten worden geregeld;

dat de verleende duurtetoeslag geen deel uitmaakt van de jaarwedde en mitsdien het besluit van den Raad van Giessendam tot toekenning van een duurtetoeslag aan een deel van het onderwijzend personeel, de goedkeuring van Gedeputeerde Staten niet behoeft;

Gezien de wet tot regeling van het Lager Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland van 25 September/2 October 1916, te verklaren dat het besluit van den Raad der gemeente Giessendam van 29 Juli 1916 tot toekenning van een duurtetoeslag over 1916 aan de onderwijzers en onderwijzeressen der openbare lagere scholen, wier jaarwedde minder dan f 800 bedraagt, de goedkeuring van Gedeputeerde Staten niet behoeft.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast enz. (A. B.)

—

10 *Mei* 1917. BESLUIT, betreffende de sterkte van de lichting der zeemilitie van 1918. S. 393.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Marine van 7 Mei 1917 Afdeeling B nº. 79;

Gelet op artikel 4, tweede en vierde lid, der Militiewet (*Staatsblad* 1912 nº. 21) en op de artikelen 7 en 9 der wet van 22 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 224);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Te bepalen, dat van de lichting der militie van 1918 890 man zullen worden ingelijfd bij de zeemilitie.

Onze Minister van Marine is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 10den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 24 *Mei* 1917.)

—

10 *Mei* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van den 15den April 1914 (*Staatsblad* nº. 176) gewijzigd bij Koninklijk besluit van 12 Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 235), houdende vaststelling van voorschriften ten aanzien van ambtenaren en bedienden bij de Algemeene Rekenkamer. S. 394.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van de Algemeene Rekenkamer van den 23sten April 1917 la X R. S. en op het rapport van Onzen Minister van

Financiën van 7 Mei 1917, nº. 128 (Generale Thesaurie);

Overwegende, dat het wenschelijk is gebleken te wijzigen en aan te vullen Ons besluit van 15 April 1914 (*Staatsblad* nº. 176) gewijzigd bij Ons besluit van 12 Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 235);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. In de eerste zinsnede van artikel 8 van Ons besluit van 15 April 1914 (*Staatsblad* nº. 176) gewijzigd bij Ons besluit van 12 Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 235), vervallen de woorden: „en bij een Departement van Algemeen Bestuur".

Na het eerste lid van het in het vorige lid bedoelde artikel 8 worden de volgende twee leden ingevoegd.

„Diensten bij een Departement van Algemeen Bestuur bewezen, komen voor periodieke verhoogingen in aanmerking voorzooveel zij volgens Ons besluit van 21 April 1913 (*Staatsblad* nº. 136), houdende vaststelling van bepalingen omtrent de wijze van benoeming en bevordering van de ambtenaren en bedienden bij de Departementen van Algemeen Bestuur, bij zoodanig Departement zouden in aanmerking komen.

Diensten, bij een anderen tak van Staatsdienst bewezen, welke gelijksoortig zijn met die der in artikel 1 bedoelde ambtenaren en bedienden, komen voor periodieke verhoogingen in aanmerking alsof die diensten bij de Algemeene Rekenkamer waren bewezen."

OVERGANGSBEPALING.

2. „Voorzooveel bij de toekenning van periodieke traktementsverhoogingen reeds rekening is gehouden met bij een Departement van Algemeen Bestuur bewezen diensten, komen die diensten ook bij volgende periodieke traktementsverhoogingen in aanmerking, onverschillig in welke hoedanigheid zij zijn bewezen."

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 10den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 14 *Mei* 1917.)

—

10 *Mei* 1917. BESLUIT, tot aanwijzing van den hoofdambtenaar, bedoeld in art. 27 der wet van den 27sten September 1892 (*Staatsblad* nº. 223) op de vermogensbelasting. S. 395.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 7den Mei 1917, nº. 142, afdeeling Registratie en Vermogensbelasting;

Gelet op artikel 27 der wet van den 27sten September 1892 (*Staatsblad* nº. 223) op de vermogensbelasting;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1. Met ingang van 1 Juni 1917 in te trekken de aanwijzingen, gedaan bij Ons besluit van 4 December 1908, nº. 51;

2. Met ingang van dienzelfden datum de directeurs der registratie en domeinen, elk in zijne directie, aan te wijzen als de hoofdambtenaren der registratie, die overeenkomstig artikel 27 der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* nº. 223) op de vermogensbelasting, zullen belast zijn met het verleenen van de daarbij bedoelde machtigingen.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in de *Staatscourant* en in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 10den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 18 *Mei* 1917.)

—

13 *Mei* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 14 Mei 1917, nº. 110, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Tusschen het eerste en tweede lid van artikel 157 van Ons besluit van 30 Maart 1904, nº. 19, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd wordt als nieuw tweede lid ingevoegd:

De hierbedoelde kommiezen-verificateurs zullen, voor zoover zij tot verificateur benoembaar zijn, bij de vervulling van vacatures gaan voor de kommiezen-verificateurs, bedoeld in artikel 59 *b* met minder diensttijd als zoodanig.

In het laatste lid van genoemd artikel worden de woorden „Ten aanzien van de hierbedoelde kommiezen-verificateurs", vervangen door: Ten aanzien van hen.

2. Dit besluit treedt in werking 1 Juli 1917.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit.

's-Gravenhage, den 18den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

14 *Mei* 1917. BESLUIT, tot naamsverandering van het grenskantoor *Augustinus* in *Siebengewald*. - S. 396.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 10 Mei 1917, nº. 154 (Invoerrechten);

Herzien het Koninklijk besluit van 8 Februari 1841 (*Staatsblad* nº. 8);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat het bij voormeld besluit gevestigd grenskantoor aan den *Augustinus* voortaan den naam zal dragen van *Siebengewald*.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 14den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 4 *Juni* 1917.)

—

14 *Mei* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Beteekenis van „geheel afgesloten" in art. 12 Jachtwet.

Openingen in het gaas, waarmee het land was afgerasterd. — Voor de toepassing van dit artikel wordt de eisch van geheele afsluiting gesteld, onverschillig of de afsluiting juist voor de diersoort, die gejaagd wordt, een beletsel tot binnenkomen vormt.

Jachtwet art. 12.

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg en J. Kosters.

F. K., enz., requirant van cassatie tegen een vonnis der Arr.-Rechtbank te Zierikzee van 27 Februari 1917, waarbij in hooger beroep, met vernietiging van een vonnis van den Kantonrechter te Zierikzee van 7 December 1916, de requirant werd schuldig verklaard aan: „het jagen zonder akte in eens anders jachtveld zonder schriftelijk bewijs van vergunning, huur of pacht van den rechthebbende op dat jachtveld, gepleegd terwijl nog geen 12 maanden zijn verloopen sedert eene veroordeeling van beklaagde wegens overtreding der verordeningen op de jacht onherroepelijk is geworden", en waarbij hij met toepassing van de artt. 1, 2, 40, 41, 44, 45 der Jagtwet, in verband met de artt. 10 en 11 der Wet van 15 April 1886 (S. 64) en de artt. 23, 34 en 91 Sr., werd veroordeeld tot betaling van twee geldboeten van f 10 en vervangende hechtenis ten aanzien van iedere boete, gedurende 10 dagen, met verbeurdverklaring van het niet in beslag genomen geweer, onder bevel om dit uit te leveren of te betalen een bedrag van f 10 en vervangende hechtenis te dier zake van tien dagen.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Het voorgesteld cassatiemiddel, luidende: „Schending, althans verkeerde toepassing, van art. 12 der Jachtwet", verwijt het beroepen vonnis ten onrechte niet gelet te hebben op het feit, dat requirant in zijne omrasterde bouwhoeve op fazanten zou hebben gejaagd, waarom hij niet strafbaar zou zijn wegens gemis van akte, daar dit wild zich als vogel niet aan afrastering stoort.

Ik acht de grief ongegrond. Immers genoemd art. 12 eischt slechts dan geen jachtakte van den eigenaar eener bouwhoeve, indien zij door muren, schuttingen, rasters of grachten *geheel* afgesloten is, zonder dat daarbij de wildsoort, die gejaagd wordt, in aanmerking komt. Aangezien nu feitelijk werd vastgesteld, dat de aangebrachte afrastering te wenschen overliet, werd derhalve terecht de ingeroepen straffeloosheid verworpen.

Ik concludeer mitsdien tot verwerping dezer voorziening.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Kosters;

Gelet op het middel van cassatie door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat ten laste van requirant, met qualificatie en strafoplegging als vermeld, bewezen is verklaard:

dat hij in den middag van 18 October 1916 te omstreeks 12 uur onder de gemeente Haamstede heeft gejaagd in het veld op een perceel bouwland in eigendom toebehoorende aan hem, beklaagde, en in jachtrecht aan Mr. J. F. van der Lek de Clercq, hebbende hij uit een schietgeweer een schot gelost, op een fazant, welke zich aldaar bevond, zulks zonder voorzien te zijn van eene daartoe betrekkelijke akte, het consent in art. 16 of de buitengewone machtiging in art. 26 der Jagtwet bedoeld, noch van een schriftelijk bewijs van vergunning, huur of pacht van den eigenaar of rechthebbende van de jacht, een en ander, terwijl requirant bij vonnis van het Kantongerecht te Zierikzee van

1 December 1915 bij verstek gewezen, is veroordeeld tot eene geldboete van f 1, subsidiair twee dagen hechtenis, wegens overtreding der Jagtwet, welk vonnis na gedaan verzet op 2 Februari 1916 op tegenspraak gewezen, is bekrachtigd, tegen welk vonnis geene hoogere voorziening is ingesteld;

O. ten aanzien van het middel:

dat blijkens de toelichting het middel in de eerste plaats hierop berust, dat de requirant het ten laste gelegde en bewezen feit gepleegd heeft in den geheel afgesloten tuin- en bouwhof, die zijn eigendom is en dus ten deze toepassing had moeten vinden art. 12 der Jagtwet, houdende, dat geene jachtakte noch buitengewone machtiging wordt vereischt voor het jagen door den eigenaar of rechthebbende in lust- of bouwhoven of buitenplaatsen, door muren, schuttingen, rasters of grachten geheel afgesloten;

O., dat naar aanleiding van requirants gelijkluidende verdediging in hooger beroep, de Rechtbank heeft overwogen, dat dit verweer hem niet kon baten, daar de getuige Jonker, op grond van eigen waarneming heeftverklaard, dat het bewuste perceel bouwland wel met gaas was afgerasterd, maar dat bij een der hekken het gaas niet aan het hek aansloot, doch groote openingen had, en dat in het gaas der verdere afrastering verscheidene openingen voorkwamen, waardoor zeer gemakkelijk wild naar binnen kon komen;

dat daarmede feitelijk en in cassatie onaantastbaar is komen vast te staan, dat het bedoelde bouwland van den requirant niet door gaas geheel was afgesloten en het middel dus feitelijken grondslag mist;

O., dat verder in de toelichting van het middel wordt betoogd, dat, waar requirant geschoten heeft op eenen vogel, die blijkbaar over de afrastering en niet daardoor in het bouwland was gekomen, de Rechtbank had moeten beslissen, dat de openingen in het gaas zoodanig waren, dat niet wild, maar een fazant daardoor kon komen;

dat echter ook deze grief ongegrond is, daar voor de toepassing van voormeld art. 12 de eisch van geheele afsluiting door de wet gesteld wordt, zonder dat daarbij de diersoort, die gejaagd wordt, in aanmerking komt en onverschillig, of de afsluiting juist voor *die* diersoort een beletsel tot binnenkomen vormt;

O., dat derhalve het middel niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

---

15 *Mei* 1917. BESLUIT, tot schorsing van het besluit van den Raad der gemeente *Blaricum* van 30 April 1917, strekkende tot vaststelling van eene verordening, als bedoeld in art. 4, sub 2, der Hinderwet. S. 397.

Geschorst tot 30 *April* 1918.

---

15 *Mei* 1917. KONINKLIJK BESLUIT.

Voor eene luchtgasinstallatie is eene vergunning naar de Hinderwet vereischt, als vallende deze inrichting onder art. 2 IV der wet.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door Dirk Minnes te Hypolitushoef, gemeente Wieringen tegen het besluit van B. en W. van Wieringen van 21 September 1916, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprichting van eene inrichting voor het maken van luchtgas en het bewaren van ten hoogste 100 L. benzine in het perceel gelegen te Hypolitushoef, kad. bekend gemeente Wieringen, sectie C, nº. 3126;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 2 Mei 1917, nº. 34;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 11 Mei 1917, nº. 279H, afdeeling Arbeid;

Overwegende: dat B. en W. hebben overwogen dat toen in 1910 verscheidene kleine gasinstallaties te Hypolitushoef in werking werden gebracht en het te voorzien was dat nog een belangrijk aantal zouden volgen, door de gemeente Wieringen een acetyleengascentrale is gesticht, in de eerste plaats om het stichten van al dergelijke kleine installaties te voorkomen, welke met het oog op het daaraan verbonden gevaar in de bebouwde kom van het dorp niet toelaatbaar werden geacht; dat sedert het stichten van de gascentrale het onderhavige verzoek het eerste verzoek is geweest om vergunning tot het stichten van eene gasinstallatie te Hypolitushoef, terwijl het aantal aansluitingen aan de gasfabriek van 46 gestegen is tot 104, zoodat daarvan thans een vrij algemeen gebruik wordt gemaakt; dat aan elke gasinstallatie gevaar, nl. ontploffings- en brandgevaar, is verbonden, waaraan door het stellen van voorwaarden niet is tegemoet te komen; dat daarom, nu de bewoners der bebouwde kom van Hypolitushoef zich van acetyleengas kunnen voorzien, het stichten van kleine gasinstallaties aldaar dient te worden voorkomen;

dat van het besluit van B. en W. Dirk Minnes bij Ons in beroep is gekomen, in hoofdzaak aanvoerende dat hij alleen vergunning

heeft gevraagd omdat in de inrichting benzine zal worden bewaard ; dat eene inrichting, waar luchtgas wordt gemaakt, niet onder de Hinderwet valt, omdat dit gas niet door droge distillatie wordt verkregen ;

dat bij de weigering van B. en W. vrees voor mededinging heeft voorgezeten en dat, indien het gemeentebestuur de oprichting van particuliere gasinstallaties in de bebouwde kom wil tegengaan, dit aan de hand van het bepaalde in artikel 4 der Hinderwet bij plaatselijke verordening had dienen te geschieden ;

Overwegende : dat de aanvraag betreft eene luchtgasinstallatie vallende onder art. 2 IV der Hinderwet en het verzoek om vergunning mitsdien te recht door B. en W. aan de Hinderwet is getoetst ;

dat de vergunning evenwel ten onrechte is geweigerd ;

dat immers uit een naar aanleiding van het bij de openbare behandeling der zaak voor de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur namens den appellant aangevoerde nader ingesteld deskundig onderzoek is gebleken dat door het stellen van de hieronder aangegeven voorwaarden aan het bezwaar ontleend aan vrees voor ontploffing en brand kan worden tegemoet gekomen ;

Gezien de Hinderwet ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

met vernietiging van het bestreden besluit van B. en W. van Wieringen, aan Dirk Minnes te Hypolitushoef, gemeente Wieringen, en zijne rechtverkrijgenden vergunning te verleenen tot oprichting van eene inrichting voor het maken van luchtgas en het bewaren van ten hoogste 100 L. benzine in het perceel gelegen te Hypolitushoef, kadastraal bekend gemeente Wieringen, sectie C n°. 3126, overeenkomstig de aan dit besluit gehechte beschrijving en plattegrondteekening voor zoover afwijking daarvan niet door de na te noemen voorwaarden mocht zijn geboden of toegelaten, en voorts onder de volgende voorwaarden :

1°. dat de voorraad benzine uitsluitend wordt bewaard in een ondergrondsch voorraadvat van ten hoogste 210 L. inhoud, dat voldoet aan de voorschriften van art. 33 van het Veiligheidsbesluit 1916 ;

2°. dat de vulling van dit voorraadvat geschiedt vanaf een plaats in de open lucht op zoodanige wijze, dat noch in het voorraadvat, noch in het vat waarin de benzine is aangevoerd, een ontplofbaar mengsel van lucht en damp kan ontstaan ;

3°. dat de vaten, waarin de benzine wordt aangevoerd, onmiddellijk bij aankomst worden geledigd in het voorraadvat ;

4°. dat door middel van een pneumatisch peiltoestel gelegenheid moet bestaan om bovengronds de hoegrootheid van den zich in het voorraadvat bevindenden voorraad af te lezen ;

5°. dat het vertrek, waarin de gasgenerator wordt geplaatst, moet zijn voorzien van een brandvrijen vloer, terwijl het toestel moet rusten op een voet van metselwerk of beton ; dat voorts de wanden en zoldering met brandvrij materiaal moeten worden bekleed ; dat in een der buitenwanden een raam worde geplaatst waarvan het bovengedeelte beweegbaar is, terwijl op ten hoogste 0.10 M. boven de vloeren en onder de plafonds in de buitenwanden tezamen vier ventilatieopeningen moeten worden aangebracht, voorzien van roosters, elk groot 0.12 bij 0.20 M. ;

6°. dat in het vertrek, waarin de generator wordt geplaatst, nimmer vuur en geen ander dan behoorlijk geïsoleerd kunstlicht aanwezig mag zijn, terwijl zich in de onmiddellijke nabijheid van den generator zal moeten bevinden eene hoeveelheid zand van ten minste 0.250 M³. met doelmatige schop ;

met bepaling wijders dat de inrichting moet zijn voltooid en in werking gebracht binnen zes maanden na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (A. B.)

—

15 *Mei* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 11 Mei 1917, n°. 70, afdeeling Personeel ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

Art. I. In het eerste lid van artikel 2 van Ons besluit van 18 Juni 1913, n°. 33, worden gewijzigd :

16 jaren in 12 jaren en
28 jaren in 24 jaren.

Art. II. Dit besluit wordt geacht in werking te zijn getreden op 1 April 1917.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 15den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

18 *Mei* 1917. WET, tot het in overweging nemen van een voorstel van verandering in het IIde, IIIde en IVde hoofdstuk der Grondwet. S. 398.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/1916, no. 226, 1—16; 1916/1917, no. 44, 1—50.

Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 128—135, 137—153, 160—176, 178—195, 198—223, 225—251, 253—308, 310—367, 369—380, 382—388, 392—425, 427—448, 449—496, 498—503, 508—543, 545—583, 971.

Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 227—247, 258, 259, 359—372, 385, 447—456, 598—610, 613—654.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid gebleken is om in de Grondwet verandering te brengen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

§ 1. Er bestaat grond om het volgend voorstel van verandering in de Hoofdstukken II, III en IV der Grondwet in overweging te nemen.

§ 2. In artikel 21 wordt in de plaats van : „eene maand", gelezen : „twee maanden".

§ 3. In artikel 73, tweede lid, wordt in de plaats van : „twee maanden", gelezen : „drie maanden".

§ 4. Artikel 80 wordt gelezen :

De leden der Tweede Kamer worden rechtstreeks gekozen door de mannelijke ingezetenen, tevens Nederlanders of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkend, die den door de wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt en door de vrouwelijke ingezetenen, die aan gelijke voorwaarden voldoen, indien en voor zoover de wet haar, niet uit hoofde van aan het bezit van maatschappelijken welstand ontleende redenen, kiesbevoegd verklaart. Ieder kiezer brengt slechts één stem uit.

De wet bepaalt, in hoeverre de uitoefening van het kiesrecht wordt geschorst voor de militairen bij de zee- en de landmacht voor den tijd, gedurende welken zij zich onder de wapenen bevinden.

Van de uitoefening van het kiesrecht zijn uitgesloten zij, wien dat recht bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak is ontzegd ; zij die rechtens van hunne vrijheid zijn beroofd ; zij die krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren en zij die van de ouderlijke macht of de voogdij over een of meer hunner kinderen ontzet zijn. Aan onherroepelijke veroordeeling tot eene vrijheidsstraf van meer dan een jaar of wegens bedelarij of landlooperij, zoomede aan meer dan twee, binnen een door de wet te bepalen tijdperk vallende, onherroepelijke rechterlijke uitspraken openbare dronkenschap vaststellende, verbindt de wet tijdelijk of blijvend verlies van kiesrecht.

De uitoefening van het kiesrecht is verplicht volgens regels door de wet te stellen.

§ 5. Artikel 81 wordt gelezen :

De Tweede Kamer bestaat uit honderd leden, gekozen op den grondslag van evenredige vertegenwoordiging.

Alles wat verder het kiesrecht en de wijze van verkiezing betreft, wordt door de wet geregeld.

§ 6. Artikel 82 wordt gelezen :

De Eerste Kamer bestaat uit vijftig leden.

Zij worden verkozen door de Staten der provinciën op de wijze bij de wet te bepalen.

§ 7. Artikel 84 wordt gelezen :

Om lid der Tweede Kamer te kunnen zijn wordt vereischt, dat men Nederlander of door de wet als Nederlandsch onderdaan erkend zij, niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebbe.

§ 7*a*. Artikel 89 wordt gelezen :

De leden ontvangen eene schadeloosstelling van f 3000 's jaars benevens, volgens regels door de wet te stellen, vergoeding voor reiskosten.

De in het vorige lid bedoelde schadeloosstelling wordt niet genoten door de leden, die het ambt van Minister bekleeden, noch ook door hen, die gedurende eene geheele zitting afwezig bleven.

Aftredende leden ontvangen een pensioen van f 100 's jaars voor elk jaar, gedurende hetwelk zij, zoo vóór als na de totstandkoming dezer bepalingen, lid der Kamer waren, tot een maximum van f 2000. Het pensioen vervalt met den dag, waarop het afgetreden lid na herkiezing weder in het genot van de in het eerste lid bedoelde schadeloosstelling treedt.

§ 8. Artikel 90 wordt gelezen :

Om lid der Eerste Kamer te kunnen zijn, moet men voldoen aan dezelfde vereischten als voor het lidmaatschap der Tweede Kamer zijn gesteld.

§ 9. Artikel 96, vierde lid, vervalt.

§ 10. Artikel 98 wordt gelezen :

Voor zoover de wet niet anders bepaalt, onderzoekt elke Kamer de geloofsbrieven harer nieuw inkomende leden, en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven of de verkiezing zelve oprijzen, volgens regels door de wet te stellen.

§ 11. Artikel 127, eerste lid, wordt gelezen :

De leden der Provinciale Staten worden voor vier jaren rechtstreeks gekozen door de mannelijke ingezetenen der provincie, tevens Nederlanders of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkend, die den door de wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt en door de vrouwelijke ingezetenen der provincie, die aan gelijke voorwaarden voldoen, indien en voor zoover de wet haar, niet uit hoofde van aan het bezit van maatschappelijken welstand ontleende redenen, kiesbevoegd verklaart. De verkiezing geschiedt op den grondslag van evenredige vertegenwoordiging.

§ 12. Artikel 127, tweede lid, wordt gelezen :

De laatste zinsnede van het eerste lid, het tweede, derde en vierde lid van artikel 80 zijn van toepassing.

§ 13. Artikel 127, derde lid, wordt gelezen :

Zij treden te gelijk af en zijn dadelijk herkiesbaar.

§ 14. Artikel 127, vierde lid, wordt gelezen :

Om lid der Provinciale Staten te kunnen zijn wordt vereischt, dat men Nederlander of door de wet als Nederlandsch onderdaan erkend en ingezeten der provincie zij, niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van vijf en twintig jaren vervuld hebbe.

§ 15. Artikel 132 wordt gelezen :

Omtrent het beraadslagen en stemmen gelden de regels in de artikelen 105, 106, en 107, eerste lid, ten aanzien van de Kamers der Staten-Generaal voorgeschreven.

§ 16. Artikel 143, eerste lid, wordt gelezen :

Aan het hoofd der gemeente staat een raad, welks leden rechtstreeks voor een bepaald aantal jaren worden gekozen door de mannelijke ingezetenen der gemeente, tevens Nederlanders of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkend, die den door de wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt en door de vrouwelijke ingezetenen der gemeente, die aan gelijke voorwaarden voldoen, indien en voor zoover de wet haar, niet uit hoofde van aan het bezit van maatschappelijken welstand ontleende redenen, kiesbevoegd verklaart. De verkiezing geschiedt op den grondslag van evenredige vertegenwoordiging.

§ 17. Artikel 143, tweede lid, wordt gelezen :

De laatste zinsnede van het eerste lid, het tweede, derde en vierde lid van artikel 80 zijn van toepassing.

§ 18. Artikel 143, derde lid, wordt gelezen :

Om lid van den raad te kunnen zijn wordt vereischt, dat men Nederlander of door de wet als Nederlandsch onderdaan erkend en ingezeten der gemeente zij, niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van drie en twintig jaren vervuld hebbe.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 18den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 18 *Mei* 1917.)

—

18 *Mei* 1917. WET, tot het in overweging nemen van een voorstel van verandering in de Additionnele Artikelen der Grondwet. S. 399.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/1916, no. 226, 1—16 ; 1916/1917, no. 44, 1—50.

Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 128—135, 137—153, 160—176, 178—195, 198—223, 225—251, 253—308, 310—367, 369—380, 382—388, 392—425, 427—448, 719—726, 728—741, 744—792, 971, 972.

Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 227—247, 258, 259, 359—372, 385, 447—456, 598—610, 613—654.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid gebleken is om in de Grondwet verandering te brengen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

§ 1. Er bestaat grond om het volgend voorstel van verandering in de Additionnele Artikelen der Grondwet in overweging te nemen.

§ 2. Artikel VI wordt gelezen als volgt :

Behoudens het recht des Konings tot ontbinding, blijft de Tweede Kamer der Staten-

Generaal, zooals zij op het tijdstip der afkondiging van de wet houdende veranderingen in de Grondwet, is samengesteld, bestaan tot op den dag der in de laatste zinsnede bedoelde opening van de zitting der Staten-Generaal. Zijn vóór dien dag verkiezingen noodig ter vervulling van plaatsen, die door ontslag, overlijden of om eene andere reden openvallen, dan geschieden deze, met inbegrip van het onderzoek van de geloofsbrieven, volgens de op den dag der genoemde afkondiging bestaande kiezerslijsten en geldende bepalingen. De Koning bepaalt het tijdstip der opening van de Kamers, zoo kort mogelijk na de verkiezingen in art. XI bedoeld.

§ 3. Artikel VII der Additionnele Artikelen der Grondwet wordt gelezen als volgt:

Met afwijking van bovenstaand artikel II, worden in de Kieswet, totdat de wet daaromtrent nader zal hebben beschikt, de volgende veranderingen gebracht:

Artikel 1 wordt gelezen als volgt:

De leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden gekozen door de mannelijke ingezetenen des Rijks, tevens Nederlanders of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkend, die den leeftijd van vijf en twintig jaren hebben bereikt.

Artikel 2 wordt gelezen als volgt:

Onder hen, die den leeftijd van vijf en twintig jaren hebben bereikt, verstaat deze wet hen, die den leeftijd hebben bereikt vóór of op den 15den Mei.

Artikel 3 wordt gelezen als volgt:

Van de uitoefening van het kiesrecht zijn uitgesloten:

zij, wien het kiesrecht ontzegd is bij eene onherroepelijke rechterlijke uitspraak;

zij, die rechtens van hunne vrijheid zijn beroofd;

zij, die krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, of van de ouderlijke macht of de voogdij over een of meer hunner kinderen ontzet zijn;

zij, die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak tot eene gevangenisstraf van meer dan één jaar zijn veroordeeld, gedurende drie jaren nadat hunne straf is volbracht en levenslang wanneer voor de tweede maal eene gelijke straf is opgelegd;

zij, die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens bedelarij of landlooperij zijn veroordeeld, gedurende drie jaren nadat hunne straf is volbracht, gedurende zes jaar, indien de straf voor de tweede maal, en levenslang, indien de straf voor de derde maal opgelegd is;

zij, die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraken binnen een tijdsverloop van drie jaar meer dan tweemaal zijn veroordeeld wegens een strafbaar feit, insluitende openbare dronkenschap, gedurende drie jaren nadat de laatste uitspraak onherroepelijk is geworden.

Met onherroepelijke veroordeeling wordt gelijk gesteld vrijwillige betaling van het maximum van geldboete overeenkomstig artikel 74 Wetboek van Strafrecht en vrijwillige betaling van geldboete krachtens een bij verstek gewezen rechterlijke uitspraak.

Artikel 4 vervalt.

Artikel 5 wordt gelezen als volgt:

De uitoefening van het kiesrecht van militairen bij de zee- en landmacht in werkelijken dienst kan door Ons voor het geheele Rijk of voor een bepaald gedeelte worden geschorst, zoolang de dienstplichtigen krachtens artikel 185 der Grondwet geheel of ten deele buitengewoon onder de wapenen worden gehouden.

Artikel 7 wordt gelezen als volgt:

Voor de bevoegdheid tot het kiezen van leden van den gemeenteraad gelden dezelfde regelen als die welke in de artikelen 1—5 voor de bevoegdheid tot het kiezen van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn gesteld, met dien verstande, dat men bovendien ingezetene der gemeente moet zijn.

Artikel 8, tweede lid, vervalt.

Uit artikel 9, eerste lid, vervallen de woorden: „de bepalingen waaraan zij het kiesrecht ontleenen".

Artikel 9, tweede en derde lid, wordt gelezen:

Is eene gemeente in kieskringen of in stemdistricten of zijn de kieskringen in stemdistricten verdeeld, dan wordt daarenboven, zoo mogelijk met aanduiding van straat en nummer, melding gemaakt van de plaats hunner woning op den 1sten Februari van het jaar der vaststelling, en van den kieskring en van het stemdistrict, waartoe zij dientengevolge behooren.

De kiezers van wie de plaats der woning niet met zekerheid kan worden aangewezen, behooren tot het eerste stemdistrict der gemeente of, is de gemeente in kieskringen verdeeld, tot den eersten kieskring en het eerste stemdistrict daarvan.

De artikelen 10 tot en met 21 vervallen.

Artikel 22 wordt gelezen als volgt:

Onze Minister van Justitie doet jaarlijks vóór den 15den Februari aan de burgemeesters toekomen eene gewaarmerkte opgaaf van de

namen in alphabetische volgorde gesteld, en van de voornamen, met vermelding van plaats en dagteekening van geboorte, van de mannelijke personen, die vóór of op den 15den Mei den leeftijd van vijf en twintig jaren zullen hebben bereikt en op wie toepasselijk is het bepaalde in artikel 3 met uitzondering van hen die rechtens van hunne vrijheid zijn beroofd.

Artikel 23 vervalt.

De artikelen 24 tot en met 27 en artikel 32 vervallen.

In artikel 34, eerste lid, vervallen aan het slot de woorden: „en de aanteekeningen omtrent schorsing, daarin te maken overeenkomstig de bepalingen dezer wet".

Artikel 34, derde lid, wordt gelezen:

Afschrift of afdruk van de van kracht geworden kiezerslijst wordt onverwijld gezonden aan den voorzitter van het hoofdstembureau in den kieskring. Aan hem geschiedt ook mededeeling van de wijzigingen, welke de lijst tengevolge van rechterlijke uitspraken ondergaat.

Artikel 35 vervalt.

In artikel 36, eerste lid, wordt in plaats van de woorden: „der in artt. 33 en 35 bedoelde kennisgeving", gelezen: „der in art. 33 bedoelde kennisgeving".

Artikel 36, tweede lid, vervalt.

Artikel 50, tweede lid, eerste zinsnede, wordt gelezen als volgt:

De mededeelingen en kennisgevingen in de artt. 30 en 33 bedoeld, geschieden bij aangeteekenden brief.

Het derde lid van artikel 50 vervalt.

Artikel 51 wordt gelezen:

Voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer wordt het Rijk, voor de verkiezing van de leden der Provinciale Staten iedere provincie verdeeld in kieskringen, welke op bij deze wet gevoegde tabellen A en B zijn aangewezen. Voor de verkiezing van de leden van den gemeenteraad worden de gemeenten van meer dan 20,000 zielen verdeeld in drie kieskringen. Gedeputeerde Staten, den raad gehoord, regelen de verdeeling in kieskringen. Zij zorgen daarbij dat iedere kieskring een ongeveer gelijk gedeelte der bevolking omvat.

De kieskringen voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer worden door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken na ingewonnen advies der Gedeputeerde Staten, die voor de verkiezing van de leden der Provinciale Staten door de Gedeputeerde Staten verdeeld in stemdistricten, in dier voege, dat een stemdistrict in den regel niet meer dan duizend kiezers bevat en in geen geval samenvoeging van gemeenten of deelen van verschillende gemeenten plaats heeft.

Voor de verkiezing van de leden van den raad kan eene gemeente of kunnen de kieskringen waarin eene gemeente is verdeeld in stemdistricten worden verdeeld. Eene plaatselijke verordening, aan de Gedeputeerde Staten mede te deelen, stelt die verdeeling vast.

Achter artikel 51 worden ingevoegd:

Art. 51*a*. Er is een centraal stembureau, gevestigd te 's-Gravenhage.

Het is samengesteld uit vijf leden. De leden en drie plaatsvervangende leden worden door Ons benoemd en ontslagen. De benoeming geschiedt voor vier jaren.

Uit de leden worden door Ons de voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter aangewezen.

Bepalingen ter regeling van de werkzaamheden van het centraal stembureau worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur. Deze algemeene maatregel wijst ook het lokaal aan waar het centraal stembureau zijne zittingen houdt.

Art. 51 *b*. Voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer en der Provinciale Staten wordt in elken kieskring een hoofdstembureau ingesteld. Het is gevestigd in de gemeente aangewezen op de tabellen genoemd in artikel 51.

Het hoofdstembureau is samengesteld uit een voorzitter en vier andere leden.

Voorzitter is de burgemeester der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd. De andere leden en drie plaatsvervangende leden worden benoemd en ontslagen, door Ons voor de hoofdstembureaux ter verkiezing van de leden der Tweede Kamer, door de Gedeputeerde Staten voor die ter verkiezing van de leden der Provinciale Staten.

Voor de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente, die in kieskringen is verdeeld, wordt in elken kieskring een hoofdstembureau ingesteld. In elke niet in kieskringen verdeelde gemeente wordt, behoudens het bepaalde in art. 51 *c*, derde lid, een hoofdstembureau ingesteld. Het tweede lid van dit artikel is hierbij van toepassing.

In gemeenten, die in kieskringen zijn verdeeld, is de burgemeester voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring waar binnen het gemeentehuis is gelegen; voor de overige hoofdstembureaux wordt de voorzitter door den gemeenteraad benoemd en ontslagen. Hij wordt benoemd uit de leden van den raad. De andere leden en drie plaatsvervangende leden worden door den gemeenteraad benoemd en ontslagen.

De benoemingen krachtens dit artikel te doen geschieden voor vier jaren.

De hoofdstembureaux houden hunne zittingen in de gemeenten die in kieskringen zijn verdeeld, in de stemlokalen door den gemeenteraad aan te wijzen; in de andere gemeenten in het stemlokaal van het eerste stemdistrict van de gemeente waar het is gevestigd.

Art. 51 *c*. Voor de verkiezing van de leden der Provinciale Staten treedt het hoofdstembureau van den kieskring, waarin de gemeente is gelegen waar de vergadering der Staten wordt gehouden, tevens als centraal stembureau op.

Voor de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, treedt het hoofdstembureau, van hetwelk de burgemeester voorzitter is, tevens als centraalstembureau op; in de overige gemeenten treedt het hoofdstembureau tevens als centraalstembureau op.

In de gemeenten, welke voor de verkiezing van de leden van den raad niet zijn verdeeld in stemdistricten, treedt het stembureau tevens als hoofd- en als centraal stembureau op.

Art. 51 *d*. Op den dag der candidaatstelling kunnen bij den burgemeester, voorzitter van het hoofdstembureau, ter secretarie van de gemeente waar dit is gevestigd, van des voormiddags negen uur tot des namiddags vier uur lijsten van candidaten worden ingeleverd.

Ten minste drie dagen vóór den dag der candidaatstelling geschiedt hiervan in elke gemeente openbare kennisgeving.

Iedere lijst wordt onderteekend door ten minste vijf en twintig kiezers, bevoegd tot deelneming aan de verkiezing waarvoor de inlevering geschiedt. Betreft het de verkiezing van de leden der Tweede Kamer of der Provinciale Staten, dan geschiedt de onderteekening door kiezers, voorkomende op de kiezerslijst van eene gemeente gelegen binnen den kieskring waarin de lijst wordt ingeleverd, en wordt, tenzij de kieskring slechts ééne gemeente omvat, tevens achter den naam van ieder der onderteekenaars de gemeente vermeld, op welker kiezerslijst hij voorkomt. Betreft het de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, dan kunnen de lijsten van candidaten op den dag der candidaatstelling op de in het eerste lid vermelde uren worden ingeleverd bij den voorzitter van het hoofdstembureau in elken kieskring en geschiedt de onderteekening door kiezers, die bevoegd zijn te stemmen binnen den kieskring waarin de lijst wordt ingeleverd.

Dezelfde kiezer mag niet meer dan ééne lijst onderteekenen.

De vorm en de inrichting der lijsten worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur. Deze wijst tevens aan den tijd en de plaats waarop formulieren kosteloos voor de kiezers verkrijgbaar moeten zijn.

Art. 51 *e*. De candidaten worden met vermelding van hunne voorletters en woonplaats op de lijsten geplaatst in de volgorde waarin door de onderteekenaars aan hen de voorkeur wordt gegeven.

Art. 51 *f*. Op dezelfde lijst mogen ten hoogste tien candidaten worden geplaatst.

Indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer, of der Provinciale Staten of van den raad van eene gemeente, die in kieskringen is verdeeld, mag dezelfde candidaat niet voorkomen op meer dan ééne van de lijsten, ingeleverd in denzelfden kieskring.

Indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die niet in kieskringen is verdeeld, mag dezelfde candidaat niet voorkomen op meer dan ééne lijst.

Art. 51 *g*. Bij de inlevering van eene lijst kunnen de onderteekenaars schriftelijk een gemachtigde en diens plaatsvervanger aanwijzen, bevoegd tot het verbinden van de lijst overeenkomstig artikel 54 *f*.

Art. 51 *h*. Bij de lijst wordt overgelegd de schriftelijke verklaring van iederen daarop voorkomenden candidaat, dat hij bewilligt in de plaats hem op de lijst aangewezen.

De onderteekening van de verklaring moet zijn gelegaliseerd door den burgemeester van de woonplaats van den candidaat.

Artikel 52 wordt gelezen:

De inlevering der lijsten geschiedt persoonlijk door één der onderteekenaars. De candidaten kunnen daarbij tegenwoordig zijn.

De voorzitter van het hoofdstembureau stelt een bewijs van ontvangst ter hand aan dengene, die de lijst inlevert.

De voorzitter van het hoofdstembureau doet de bij hem ingeleverde lijsten onverwijld op de secretarie der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd voor een ieder ter inzage nederleggen.

Artikel 53 wordt gelezen:

Het hoofdstembureau onderzoekt de lijsten.

Voldoet eene lijst niet aan de eischen gesteld in artikel 51 *d*, derde lid; is een candidaat niet aangeduid met vermelding van zijne voorletters en woonplaats, of ontbreekt eene verklaring als vermeld in artikel 51 *h*, dan geeft het hoofdstembureau hiervan, met aanduiding van het

verzuim, onverwijld bij aangeteekenden brief of tegen gedagteekend ontvangbewijs kennis aan hem, die de lijst heeft ingeleverd. Voor den aangeteekenden brief wordt vrijstelling verleend van het aanteekenrecht bedoeld in artikel 11 der wet van 15 April 1891 (*Staatsblad* nº. 87), en vervalt de aanspraak op schadevergoeding bedoeld in artikel 12 dier wet.

Binnen drie dagen na den dag waarop de kennisgeving is verzonden, kan hij, die de lijst heeft ingeleverd, het verzuim in de kennisgeving aangeduid herstellen ter secretarie der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd.

Bij verhindering of ontstentenis van hem, die de lijst heeft ingeleverd, treedt voor de toepassing van dit artikel en van de artikelen 54 *a*, 54 *b* en 54 *c* in diens plaats een der andere onderteekenaars van de lijst, in de volgorde waarin zij haar hebben onderteekend.

Achter artikel 53 worden ingevoegd :

Art. 53 *a*. Uiterlijk op den veertienden dag na de inlevering beslist het hoofdstembureau in eene openbare zitting over de geldigheid der lijsten en over de handhaving van de daarop voorkomende candidaten, met inachtneming van hetgeen in de beide volgende artikelen is bepaald.

Dag en uur van de zitting worden vooraf aangekondigd in een der nieuwsbladen van de gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd of, bij gebreke daarvan, van eene naburige gemeente.

Art. 53 *b*. Ongeldig zijn de lijsten :

a. die niet zijn ingeleverd met inachtneming van artikel 51 *d*, eerste lid, en artikel 52, eerste lid;

b. die niet door het vereischt getal bevoegde kiezers zijn onderteekend. Bij de vaststelling van dit getal blijven buiten aanmerking de onderteekenaars, achter wier naam ontbreekt de vermelding in artikel 51 *d*, derde lid, gevorderd, of die meer dan ééne lijst hebben onderteekend ;

c. die niet voldoen aan de voorschriften vastgesteld bij den algemeenen maatregel van bestuur in artikel 51 *d*, laatste lid, bedoeld ;

d. waarop, door toepassing van artikel 54, alle candidaten zijn geschrapt.

Artikel 54 wordt gelezen :

Het hoofdstembureau schrapt, in de volgorde in dit artikel aangewezen, van de lijsten de candidaten :

a. die niet daarop zijn geplaatst op de wijze in artikel 51 *e* bepaald ;

b. van wie niet is overgelegd de verklaring vermeld in artikel 51 *h* ;

c. die voorkomen, indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer, der Provinciale Staten of van den raad van eene gemeente, die in kieskringen is verdeeld, op meer dan ééne in den kieskring ingeleverde lijst, indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die niet in kieskringen is verdeeld, op meer dan ééne lijst ;

d. die op de lijst voorkomen na het ten hoogste toegelaten aantal.

Achter artikel 54 worden ingevoegd :

Art. 54 *a*. Binnen twee dagen na den dag waarop door het hoofdstembureau over de geldigheid der lijsten en over de handhaving der daarop voorkomende candidaten is beslist, kan hij, die eene lijst heeft ingeleverd, van de beslissing waarbij zij ongeldig is verklaard, of een candidaat is geschrapt, in beroep komen bij de Gedeputeerde Staten.

Art. 54 *b*. De Gedeputeerde Staten behandelen het beroep in eene openbare vergadering, te houden binnen acht dagen na den dag waarop het is ingekomen.

Dag en uur der vergadering worden onverwijld door Onzen Commissaris in de provincie medegedeeld aan hem die het beroep heeft ingesteld en aan het hoofdstembureau.

Bij de behandeling kan hij die het beroep heeft ingesteld dit beroep, en de voorzitter of een der andere leden van het hoofdstembureau de beslissing van dit bureau toelichten.

Art. 54 *c*. De Gedeputeerde Staten beslissen op het beroep bij een met redenen omkleed besluit, uiterlijk op den dag na de behandeling.

Zij deelen hun besluit onverwijld mede aan hem die het beroep heeft ingesteld en aan het hoofdstembureau.

Art. 54 *d*. Nadat de termijn voor beroep is verstreken, of in geval van beroep, nadat het besluit van de Gedeputeerde Staten aan het hoofdstembureau is medegedeeld, doet dit bureau de geldige lijsten, na die te hebben genummerd in de volgorde door het lot aangewezen onverwijld toekomen aan het centraal stembureau.

Art. 54 *e*. Het centraal stembureau maakt onverwijld de lijsten openbaar.

De openbaarmaking geschiedt :

indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer of der Provinciale Staten, door plaatsing van de lijsten, naar de kieskringen gerangschikt en met vermelding van haar nummers, in de *Staatscourant* ; indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad, door nederlegging van de lijsten ter inzage voor

een ieder op de secretarie der gemeente, als het geldt eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, naar de kieskringen gerangschikt en met vermelding van de nummers der lijsten. Van de nederlegging geschiedt tegelijk openbare kennisgeving.

Bovendien worden de lijsten zoo spoedig mogelijk in afschrift aangeplakt, indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer of der Provinciale Staten, in alle gemeenten van den kieskring in welken de lijsten zijn ingeleverd, indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad in de gemeente waar de verkiezing plaats heeft. Daartoe worden afschriften van de lijsten door het hoofdstembureau toegezonden aan de burgemeesters van de betrokken gemeenten.

Art. 54 *f*. Binnen zeven dagen na den dag waarop de lijsten overeenkomstig het tweede lid van het vorig artikel zijn openbaar gemaakt, kunnen de gemachtigden der onderteekenaars van lijsten deze tot eene groep verbinden door eene daartoe strekkende gemeenschappelijke verklaring schriftelijk bij het centraal stembureau in te leveren.

Dezelfde lijst kan niet deel uitmaken van meer dan ééne lijstengroep. Heeft een gemachtigde meer dan ééne verklaring, als vermeld in het eerste lid, onderteekend, dan is zijne onderteekening onder iedere van deze verklaringen ongeldig.

Onmiddellijk na afloop van den termijn gesteld in het eerste lid wordt, op de wijze voorgeschreven bij artikel 54 *e*, tweede lid, openbaar gemaakt, welke lijsten tot eene groep zijn verbonden.

Art. 54 *g*. Binnen vijf en veertig dagen na de candidaatstelling geschiedt eene stemming over de lijsten en de daarop voorkomende candidaten.

Indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer, der Provinciale Staten of van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, geschiedt in iederen kieskring de stemming uitsluitend over de in dien kieskring ingeleverde lijsten en de daarop voorkomende candidaten.

Artikel 55 wordt gelezen :

Tenminste drie dagen vóór den tot stemming bepaalden tijd ontvangt elk kiezer, die bevoegd is aan de stemming deel te nemen, van den burgemeester der gemeente, op welker kiezerslijst hij voorkomt, eene kaart, bevattende eene oproeping voor de stemming. Op deze kaart worden vermeld zijn naam en voorletters, het nummer, waaronder hij op de kiezerslijst voorkomt, het lichaam, waarin plaatsen moeten worden vervuld, het stemdistrict, waartoe hij behoort, de plaats der stemming in dat district, de tijd der stemming, de lijsten van candidaten in de volgorde der nummers en de inhoud van art. 128 van het Wetboek van Strafrecht, zoomede eene herinnering aan de verplichting opgelegd bij art. 74, tweede lid. Indien het betreft de verkiezing van leden van den raad van eene gemeente, die in kieskringen is verdeeld, wordt op de kaart tevens vermeld de kieskring, waartoe de kiezer behoort.

De vorm en de inrichting dezer kaart worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Aan den tot deelneming aan de stemming bevoegden kiezer die zijne kaart heeft verloren, of wien geen kaart is toegezonden, wordt op zijne aanvraag door of van wege den burgemeester eene kaart uitgereikt, mits hij voldoende van zijne identiteit doe blijken. Tot de uitreiking, hier omschreven, is ook het stembureau bevoegd.

Ten minste drie dagen vóór den tot stemming bepaalden tijd geschiedt tevens in elke gemeente openbare kennisgeving van het lichaam, waarin plaatsen moeten worden vervuld, van den tijd der stemming en van den inhoud van artikel 128 van het Wetboek van Strafrecht, zoomede eene herinnering aan de verplichting, opgelegd bij art. 74, tweede lid.

Artikel 60 wordt gelezen :

In elk stemdistrict is een stembureau.

Elk stembureau bestaat uit vier leden, waarvan een voorzitter is. Bovendien worden daarin ten minste drie plaatsvervangende leden benoemd.

Indien bij de beslissingen van het stembureau de stemmen staken, beslist de stem des voorzitters.

Artikel 61 wordt gelezen :

De raad der gemeente, waarin het stembureau zitting houdt, benoemt, behoudens het bepaalde in artikel 62, eerste lid, de leden en de plaatsvervangende leden van het stembureau uit zijn midden.

De raad evenwel eener gemeente, welke meer dan één stemdistrict bevat, kan buiten zijn midden inwoners dier gemeente, tevens kiezers, telkens voor den tijd van twaalf maanden tot leden en plaatsvervangende leden der stembureaux benoemen.

Artikel 62 wordt gelezen :

De burgemeester is voorzitter van het stembureau in het eerste of eenige stemdistrict zijner gemeente.

Hij kan zich laten vervangen door een lid van

den gemeenteraad daartoe door den raad aan te wijzen.

De voorzitters van alle andere stembureaux worden door den gemeenteraad zooveel mogelijk uit zijn midden benoemd. Is het getal der beschikbare gemeenteraadsleden niet toereikend om daaruit voorzitters voor alle stembureaux in de gemeente aan te wijzen, dan kan de raad daartoe inwoners van de gemeente, tevens kiezers, benoemen.

Artikel 63 wordt gelezen:

De bij de opening der zitting van het stembureau fungeerende voorzitter, leden of plaatsvervangende leden, kunnen slechts aan dat stembureau aan de stemming deelnemen.

Artikel 70 wordt gelezen:

De burgemeester der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, draagt zorg, dat stembiljetten tot een met twintig ten honderd van het getal der kiesbevoegden vermeerderd aantal, tijdig worden in gereedheid gebracht en, indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer of der Provinciale Staten en de kieskring meer dan ééne gemeente omvat, in eene, aan het aantal der kiezers in iedere gemeente evenredige, hoeveelheid aan de burgemeesters der gemeenten van den kieskring worden toegezonden in een verzegeld pak, waarop het aantal der zich daarin bevindende biljetten is vermeld. Geen andere stembiljetten mogen bij de stemming worden gebruikt.

De kosten van het in gereedheid brengen van de stembiljetten worden naar evenredigheid van het aantal verstrekte biljetten over de gemeenten verdeeld.

Artikel 72 wordt gelezen:

Op het stembiljet zijn aan de ééne zijde gedrukt de lijsten van candidaten, waarover de stemming moet geschieden, met vermelding van haar nummer en gerangschikt in de volgorde der nummers; aan de keerzijde is gestempeld de handteekening van den voorzitter van het hoofdstembureau.

De verdere inrichting van het stembiljet wordt geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Aan artikel 74 wordt toegevoegd een lid, luidende:

Ieder die volgens de kiezerslijst bevoegd is tot de keuze mede te werken, is verplicht zich binnen den voor de stemming bepaalden tijd ter uitoefening van zijn kiesrecht aan te melden bij het stembureau in het voor hem op de kiezerslijst aangewezen stemdistrict, behalve in het geval voorzien bij art. 63 of bij het bestaan van eene geldige reden van verhindering.

Artikel 76, laatste lid, wordt gelezen:

Twee leden van het stembureau houden aanteekening van het getal der verstrekte biljetten.

Aan artikel 78 wordt de volgende zinsnede toegevoegd:

Tevens wordt aanteekening gehouden van de namen der kiezers die mochten weigeren een stembiljet in ontvangst te nemen.

Artikel 84, laatste lid, wordt vervangen door de volgende leden:

De voorzitter van het stembureau zendt onmiddellijk op de spoedigste wijze bericht van de schorsing der stemming aan Onzen Commissaris in de provincie.

Deze bepaling is niet van toepassing op de verkiezing van de leden van den raad in de gemeenten die niet in stemdistricten zijn verdeeld.

Artikel 85, eerste lid, wordt gelezen:

Onmiddellijk na onderteekening van het in het vorige artikel bedoelde proces-verbaal, wordt dit met de stembus en de verzegelde pakken, door den voorzitter van het stembureau, zoo hij de burgemeester is, in bewaring genomen en anders aan den burgemeester ter bewaring overgebracht. Deze levert alles op den dag, waarop de stemming wordt hervat, vóór den aanvang der stemming, opnieuw aan het stembureau in.

Aan artikel 87 worden toegevoegd een derde en een vierde lid, luidende:

Met afwijking van het bepaalde in het eerste lid, kan het stembureau tusschen de in artikel 86 voorgeschreven verzegeling en de opening der stembus een tijdruimte laten van ten hoogste een uur, mits het stemlokaal niet verlatende en de stembus onder zijn toezicht houdende.

Indien van deze bevoegdheid gebruik is gemaakt, wordt hiervan en van het voldoen aan de daarvoor gestelde voorwaarden aanteekening gehouden in het proces-verbaal der stemming.

Artikel 88 wordt gelezen:

De voorzitter opent de stembiljetten. Hij deelt, na opening van elk biljet, den naam mede van den candidaat op wien eene stem is uitgebracht.

De oudste der andere leden van het stembureau ziet het stembiljet na. De beide overige leden houden aanteekening van iedere uitgebrachte stem.

Artikel 89, tweede lid, wordt gelezen:

Van onwaarde zijn voorts de stembiljetten:

waarop in geen stemvak het wit stipje zwart is gemaakt;

waarop de namen van andere personen dan de candidaten, of waarop andere bijvoegingen geplaatst zijn;

waarop in meer dan één stemvak het wit stipje zwart is gemaakt;

waarop de aanwijzing van eenen candidaat is geschied op eene andere wijze dan is voorgeschreven bij artikel 77;

en de stembiljetten, die eene aanduiding van den kiezer bevatten;

of die niet voorzien zijn van den voorgeschreven stempel.

Artikel 90 wordt gelezen:

Terstond nadat alle stembiljetten zijn geopend en de daarop uitgebrachte stemmen opgenomen, maakt de voorzitter van het stembureau ten aanzien van iedere lijst bekend zoowel het aantal der op iederen candidaat uitgebrachte stemmen als het gezamenlijk aantal uitgebrachte stemmen.

Artikel 92 wordt gelezen:

Het proces-verbaal der stemming wordt door alle leden van het stembureau geteekend. Het wordt met de verzegelde pakken, in de artikelen 86 en 91 bedoeld, door het jongste lid van het stembureau onverwijld naar den voorzitter van het hoofdstembureau overgebracht.

Achter artikel 92 wordt ingevoegd:

Art. 92 *a*. Het stembureau deelt binnen twee dagen na den dag der stemming aan den burgemeester mede de namen van de kiezers binnen zijn ressort die zich niet hebben aangemeld overeenkomstig art. 74, tweede lid.

Artikel 93 wordt gelezen:

Het hoofdstembureau houdt den volgenden dag des namiddags te twee uren eene zitting.

Is te voorzien, dat de processen-verbaal alsdan nog niet alle naar den zetel van het hoofdstembureau kunnen zijn overgebracht, dan wordt de zitting door Onzen Commissaris in de provincie bij een met redenen omkleed besluit uiterlijk tot den derden dag op den dag der stemming volgenden dag op door hem te bepalen uur verdaagd.

Bij de verkiezing van de leden van den raad wordt in de gemeenten welke slechts één stemdistrict bevatten en in die, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, na ingewonnen advies der Gedeputeerde Staten, aangewezen, de zitting gehouden onmiddellijk na afloop van de werkzaamheid, bedoeld in artikel 92, eerste zinsnede.

De artikelen 82, eerste en tweede lid, en 83 zijn van toepassing.

Artikel 94 wordt gelezen:

Het hoofdstembureau stelt in de bij artikel 93 voorgeschreven zitting ten aanzien van iedere lijst vast:

a. het aantal stemmen op ieder der candidaten uitgebracht;

b. de som van de aantallen stemmen bedoeld onder *a*. Deze som wordt in deze wet stemcijfer genoemd.

De voorzitter maakt de aldus verkregen uitkomsten bekend.

Door de in het lokaal aanwezige kiezers kunnen bezwaren worden ingebracht.

Zij worden in het proces-verbaal der zitting opgenomen.

Artikel 96 wordt gelezen:

De processen-verbaal der zittingen van het hoofdstembureau met de processen-verbaal der stembureaux en de overeenkomstig de artikelen 86 en 91 verzegelde pakken blijven berusten onder den voorzitter.

Hij doet terstond afschrift van de processenverbaal van de zittingen van het hoofdstembureau aanplakken en ter secretarie der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd voor een ieder ter inzage nederleggen.

Na afloop van den tijd waarvoor de verkiezing is geschied vernietigt hij de processenverbaal der stembureaux en de verzegelde pakken.

Van deze vernietiging wordt proces-verbaal opgemaakt.

Artikel 97 wordt gelezen:

Terstond na den afloop van de zitting in artikel 93 bedoeld brengt de voorzitter van het hoofdstembureau de uitkomsten bedoeld in artikel 94, tweede lid, ter kennis van het centraal stembureau.

Artikel 98 wordt gelezen:

Terstond na ontvangst van alle uitkomsten houdt het centraal stembureau eene zitting tot het vaststellen van den uitslag der verkiezing.

Achter artikel 98 worden ingevoegd:

Art. 98 *a*. Indien in verschillende kieskringen lijsten zijn ingeleverd waarop dezelfde candidaten, in gelijk getal en in dezelfde volgorde gerangschikt, zijn geplaatst, gelden deze gelijkluidende lijsten voor de vaststelling van den uitslag der verkiezing als ééne lijst.

Het centraal stembureau telt van deze gelijkluidende lijsten te zamen de stemcijfers en de aantallen op iederen candidaat uitgebrachte stemmen.

Indien één of meer van deze gelijkluidende lijsten deel uitmaken van eene lijstengroep, die niet uitsluitend uit gelijkluidende lijsten bestaat, zijn de bepalingen van het eerste en tweede lid slechts in zooverre van toepassing, dat als ééne lijst gelden de gelijkluidende lijsten,

die deel uitmaken van dezelfde groep, en eveneens als ééne lijst de gelijkluidende lijsten, die niet deel uitmaken van eene groep.

Art. 98 *b*. Het centraal stembureau deelt, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 98 *a* en 98 *d*, eerste lid, de som der stemcijfers van alle lijsten door het aantal te vervullen plaatsen.

Het aldus verkregen quotient wordt in deze wet kiesdeeler genoemd.

Art. 98 *c*. Evenzoovele malen als de kiesdeeler is begrepen in het stemcijfer eener lijst, wordt aan die lijst eene der te vervullen plaatsen toegekend.

Is de som van de uitkomsten, die zijn verkregen dóór deeling van den kiesdeeler in het stemcijfer van ieder der lijsten, kleiner dan het aantal der te vervullen plaatsen, dan wordt van de nog te vervullen plaatsen achtereenvolgens ééne toegekend aan die lijsten, wier stemcijfers, bij de deeling door den kiesdeeler de grootste overschotten hebben gelaten, bij welke toekenning lijsten die geen overschot hebben gelaten, worden geacht lijsten te zijn met het kleinste overschot. Voor het toekennen van deze overblijvende plaatsen komen niet in aanmerking lijsten, wier stemcijfer lager is dan 50 pCt. van den kiesdeeler. Wanneer alle lijsten, die hiervoor in aanmerking komen, een der overblijvende plaatsen hebben ontvangen en er nog plaatsen toe te kennen blijven, worden deze plaatsen opnieuw toegekend aan de lijsten, die na deeling van het stemcijfer door den kiesdeeler het grootste overschot opleverden, zoodat aan de lijst met het grootste overschot het eerst een plaats wordt toegekend en zoo achtereenvolgens. Indien nog overblijvende plaatsen toe te kennen zijn, worden deze toegekend aan de lijsten, wier stemcijfer lager is dan 50 pCt. van den kiesdeeler, en wel met dien verstande dat het eerst een plaats wordt toegekend aan de lijst wier stemcijfer na deeling door den kiesdeeler het grootste overschot oplevert, en zoo achtereenvolgens; wanneer hierna nog plaatsen toe te kennen zijn moeten deze op nieuw aldus worden toegekend. Indien twee of meer van bovenvermelde overschotten gelijk zijn, beslist, zoo noodig, het lot.

Art. 98 *d*. Ter bepaling van het aantal plaatsen toe te kennen aan lijsten die tot eene groep zijn verbonden, wordt de groep beschouwd als ééne lijst, met een stemcijfer gelijk aan de som der stemcijfers van de lijsten waaruit zij bestaat.

De verdeeling der aan de groep toegekende plaatsen over de lijsten, waaruit de groep bestaat, geschiedt op de wijze voorgeschreven in de artikelen 98 *b* en 98 *c*.

Art. 98 *e*. Indien door toepassing der voorafgaande bepalingen aan eene lijst ééne of meer plaatsen zouden moeten worden toegekend boven het aantal harer candidaten, en deze lijst met ééne andere lijst tot eene groep is verbonden, gaan die plaats of plaatsen over op de andere lijst.

Is de lijst met meer dan ééne andere lijst verbonden, dan worden de plaats of de plaatsen toegekend aan ééne of meer der verbonden lijsten, door voortzetting van de toepassing van artikel 98 *d*, tweede lid.

Indien de lijst niet is verbonden, of aan de verbonden lijsten reeds een aantal plaatsen gelijk aan dat harer candidaten is toegekend, worden de overblijvende plaats of plaatsen aan ééne of meer der andere lijsten of lijstengroepen toegekend, door voortzetting van de toepassing van artikel 98 *c*, tweede lid.

Art. 98 *f*. Ter vervulling van de aan iedere lijst toegekende plaatsen zijn gekozen de candidaten der lijst, die het aantal stemmen hebben verkregen gelijk aan den kiesdeeler, die is gebezigd tot toekenning van de plaatsen aan die lijst.

Ter bepaling van het aantal stemmen door ieder van op eene lijst geplaatste candidaten verkregen, worden de stemmen, die boven het aan den kiesdeeler gelijk aantal op een candidaat der lijst zijn uitgebracht, overgedragen op de candidaten dier lijst op wie een aantal stemmen kleiner dan de kiesdeeler, of geen stem, is uitgebracht, in dier voege dat, voor zoover het aantal over te dragen stemmen dit toelaat, aan ieder van deze candidaten, in de volgorde waarin zij op de lijst voorkomen, zoovele van deze stemmen worden toegekend als het aantal der op hem uitgebrachte stemmen minder bedraagt dan de kiesdeeler.

Art. 98 *g*. Hebben minder candidaten eener lijst dan plaatsen aan die lijst zijn toegekend het aantal stemmen gelijk aan den kiesdeeler verkregen, dan zijn, ter vervulling van de overblijvende plaatsen, diegene van de overige candidaten der lijst gekozen die de meeste stemmen hebben verkregen.

Heeft geen enkele candidaat eener lijst het aantal stemmen gelijk aan den kiesdeeler verkregen, dan zijn, ter vervulling van de aan die lijst toegekende plaatsen, diegenen van de candidaten der lijst gekozen die de meeste stemmen hebben verkregen.

Voor zoover candidaten geene of een gelijk

aantal stemmen hebben verkregen, beslist de volgorde der lijst.

Indien dezelfde candidaat op meer dan ééne lijst het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn heeft verkregen, geldt hij als gekozen op de lijst die het lot aanwijst, en wordt voor de toepassing van dit artikel en van artikel 98 *f*, eerste lid, zijn naam op de andere lijsten buiten rekening gelaten. De naam van den candidaat die hierdoor op een lijst het aantal stemmen, vereischt om gekozen te zijn, verkrijgt, wordt op die lijst, voor de toepassing van dit artikel en van artikel 98 *f*, eerste lid, eveneens buiten rekening gelaten, indien die candidaat op een andere lijst dat aantal stemmen reeds verkregen had.

Art. 98 *h*. Het centraal stembureau rangschikt ten aanzien van iedere lijst de daarop voorkomende, niet gekozen, candidaten in de volgorde van het door ieder van hen verkregen aantal stemmen of, voorzoover zij geene of een gelijk aantal stemmen hebben verkregen, in de volgorde van de lijst.

Bij de toepassing van het eerste lid worden buiten rekening gelaten de namen van candidaten, die op eene andere lijst zijn gekozen.

Art. 98 *i*. Is bij de vaststelling van den uitslag der verkiezing een candidaat overleden, dan wordt voor de toepassing der artikelen 98 *f*, eerste lid, 98 *g* en 98 *h* zijn naam buiten rekening gelaten.

Art. 98 *j*. De voorzitter van het centraal stembureau maakt, in de bij artikel 98 voorgeschreven zitting, bekend: den uitslag der verkiezing; de volgorde, vermeld in artikel 98 *h*; het stemcijfer van iedere lijstengroep en van iedere lijst; het aantal stemmen op ieder van de op iedere lijst geplaatste candidaten uitgebracht, en de getallen, die bij de toepassing van de artikelen 98 *b* en 98 *d*, tweede lid, als kiesdeeler zijn gebezigd.

De artikelen 82, eerste en tweede lid, 83 en 94, derde en vierde lid, zijn van toepassing.

Art. 98 *k*. De vorm en de inrichting der, ingevolge de artikelen 84, 91, 94, 98 *j*, 138, 142 *d*, 142 *e* en 144 *a* op te maken, processenverbaal worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Art. 98 *l*. De voorzitter van het centraal stembureau zendt onverwijld een afschrift van het proces-verbaal der zitting aan de voorzitters der hoofdstembureaux in de verschillende kieskringen.

Art. 98 *m*. Het proces-verbaal der zitting van het centraal stembureau voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer wordt terstond openbaar gemaakt door plaatsing in de *Staatscourant*.

Het blijft berusten onder den voorzitter.

Artikel 99 wordt gelezen als volgt:

Leden der Eerste Kamer kunnen alleen zijn Nederlanders, of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkenden, die niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zijn, en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

De artikelen 100 tot en met 114 vervallen.

Artikel 115 wordt gelezen als volgt:

De leden der Eerste Kamer worden op de door de Provinciale Wet bepaalde wijze gekozen door de Provinciale Staten in de volgende verhouding:

Noordbrabant.	6	Friesland . .	4
Gelderland . .	6	Overijssel . .	3
Zuidholland .	10	Groningen. .	3
Noordholland .	9	Drenthe. . .	2
Zeeland . . .	2	Limburg . .	3
Utrecht . . .	2		50

Artikel 122 wordt gelezen als volgt:

De tot lid der Eerste Kamer benoemde legt, nevens zijn geloofsbrief, aan de Kamer over een uittreksel uit de geboorteregisters, bij gemis daarvan, eene akte van bekendheid, waaruit tijd en plaats zijner geboorte blijken, en eene door hem zelven af te geven verklaring, vermeldende alle openbare betrekkingen die hij bekleedt.

Artikel 125, eerste lid, wordt gelezen als volgt:

Wanneer een lid der Eerste Kamer ophoudt Nederlander te zijn of krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over zijne goederen heeft verloren of van de verkiesbaarheid ontzet is, houdt hij op lid te zijn.

Artikel 126 wordt gelezen als volgt:

Leden der Tweede Kamer kunnen alleen zijn Nederlanders, of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkenden, die niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zijn en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

Art. 127 wordt gelezen:

De leden der Tweede Kamer worden gekozen door hen die op de lijst van kiezers voor deze Kamer zijn gebracht.

Artikel 128 vervalt.

Artikel 129 wordt gelezen:

De gewone tijd ter candidaatstelling voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer is de voorlaatste Dinsdag der maand Mei.

Alsdan worden candidaten gesteld ter vervulling van de plaatsen der leden, die met den volgenden derden Dinsdag van September moeten aftreden.

Artikel 130 wordt gelezen:

In geval van ontbinding der Tweede Kamer geschiedt de candidaatstelling voor de verkiezing van de leden der nieuwe Kamer binnen veertig dagen na de dagteekening van het besluit tot ontbinding.

Artikel 131 wordt gelezen:

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken bepaalt vóór elke verkiezing van de leden der Tweede Kamer den dag waarop de stemming zal geschieden.

De stemming geschiedt in alle kieskringen en in alle stemdistricten op denzelfden dag.

De artikelen 132, 133 en 134 vervallen.

Artikel 135 wordt gelezen:

De benoemde ontvangt onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring waarin de lijst, waarop hij is gekozen, is ingeleverd, een afschrift van het proces-verbaal der in artikel 93 voorgeschreven zitting van dit bureau en van de processen-verbaal der stemming, en van den voorzitter van het centraal stembureau een afschrift van het proces-verbaal der in artikel 98 voorgeschreven zitting van dit bureau.

In de gevallen voorzien in de artikelen 138, 142 *d*, 142 *e* en 144 *a*, ontvangt de benoemde tevens een afschrift van het proces-verbaal der zitting van het centraal stembureau waaruit zijne benoeming blijkt.

De afschriften strekken den benoemde tot geloofsbrief.

Artikel 136 wordt gelezen:

De benoemde geeft binnen drie dagen na het bekomen van de afschriften bewijs van ontvangst daarvoor af.

Binnen vier weken na de dagteekening van het bewijs van ontvangst van het afschrift van het proces-verbaal der zitting van het centraal stembureau waaruit zijne benoeming blijkt, geeft hij kennis aan den voorzitter van dit bureau, of hij de benoeming aanneemt.

Hij wordt, laat hij dien tijd zonder kennisgeving voorbijgaan, geacht de benoeming niet aan te nemen.

Artikel 137 vervalt.

Artikel 138 wordt gelezen:

Wanneer een benoemde zijne benoeming niet aanneemt, wordt door het centraal stembureau, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de in artikel 136, tweede lid, bedoelde kennisgeving of na het verstrijken van den daarin gestelden termijn, in plaats van hem, die de benoeming niet heeft aangenomen, benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop hij, die de benoeming niet heeft aangenomen, is gekozen en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *b*, voor benoeming in aanmerking komt. Daarbij wordt buiten rekening gelaten de naam van den candidaat, die is overleden, of die reeds lid der Tweede Kamer is.

Dag en uur der zitting worden vooraf in de *Staatscourant* bekend gemaakt.

De artikelen 82, eerste en tweede lid, 83 en 94, derde en vierde lid, zijn van toepassing.

De voorzitter van het centraal stembureau brengt de benoeming ter kennis van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring in welken de in het eerste lid genoemde lijst is ingeleverd.

De artikelen 139 en 140 vervallen.

Artikel 142, eerste lid, wordt gelezen:

De geloofsbrief moet door den benoemde, binnen twee maanden, na ontbinding binnen een maand, na zijne dagteekening, bij de Kamer worden ingezonden. De griffier der Kamer doet aan den Minister van Binnenlandsche Zaken mededeeling van de ingekomen geloofsbrieven.

Achter artikel 142 worden ingevoegd:

Art. 142 *a*. De Tweede Kamer gaat niet over tot het onderzoek van de geloofsbrieven ingezonden door de na periodieke aftreding of ontbinding nieuw inkomende leden, dan nadat zijn ingekomen de geloofsbrieven van alle leden, of verstreken zijn de termijnen gesteld in artikel 142, eerste lid.

Zij beslist over de toelating niet dan nadat alle ingezonden geloofsbrieven zijn onderzocht.

Art. 142 *b*. Het onderzoek der geloofsbrieven strekt zich niet uit tot de geldigheid van de lijsten en van de verbinding van lijsten, zooals zij door het centraal stembureau zijn openbaar gemaakt.

Art. 142 *c*. Indien de Tweede Kamer besluit tot niet toelating van de leden wegens de ongeldigheid van de stemming in één of meer stemdistricten, geschiedt binnen veertien dagen, op den door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te bepalen dag, in die districten eene

nieuwe stemming en wordt de uitslag der verkiezing opnieuw vastgesteld.

Art. 142 *d*. Indien de Tweede Kamer besluit tot niet toelating van één of meer leden wegens de onjuistheid van de vaststelling, door het centraal stembureau, van den uitslag der verkiezing, stelt dit bureau, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de kennisgeving in artikel 142 *f* bedoeld, den uitslag, voor zoover noodig, opnieuw vast, met inachtneming van de beslissing der Kamer.

Artikel 138, tweede, derde en vierde lid, is van toepassing.

Art. 142 *e*. Indien de Tweede Kamer besluit tot niet toelating van een benoemde op grond dat hij niet voldoet aan de vereischten voor het lidmaatschap, wordt door het centraal stembureau, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de kennisgeving in artikel 142 *f* bedoeld, in de plaats van den niet toegelatene benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop de niet toegelatene is gekozen en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h*, voor benoeming in aanmerking komt.

Artikel 138, eerste lid, laatste zin en tweede, derde en vierde lid, is van toepassing.

Art. 142 *f*. Van de besluiten der Tweede Kamer bedoeld in artikel 142 *c* geeft de griffier der Kamer onverwijld kennis aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van die bedoeld in de artikelen 142 *d* en 142 *e* aan den voorzitter van het centraal stembureau.

In artikel 144, eerste lid, vervallen de woorden: „of na zijn verkiezing een bezoldigd Staatsambt aanneemt, dat hij niet reeds tijdens die verkiezing vervulde,".

Artikel 144, tweede lid, vervalt.

Achter artikel 144 worden ingevoegd:

Art. 144 *a*. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 138 en 142 *e*, doet Onze Minister van Binnenlandsche Zaken, wanneer buiten periodieke aftreding of ontbinding eene plaats in de Tweede Kamer openvalt, binnen veertien dagen nadat dit te zijner kennis is gekomen, hiervan mededeeling aan den voorzitter van het centraal stembureau.

Binnen veertien dagen na de ontvangst van deze mededeeling wordt in eene zitting van het centraal stembureau ter vervulling van de plaats benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop het uitvallend lid is gekozen en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h*, voor benoeming in aanmerking komt.

Artikel 138, eerste lid, laatste zin en tweede en derde lid, is van toepassing.

De voorzitter van het centraal stembureau brengt de benoeming ter kennis van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring in welken de in het tweede lid genoemde lijst is ingeleverd.

Art. 144 *b*. Indien, in de gevallen voorzien in de artikelen 138, 142 *e* en 144 *a*, geen candidaat meer voorkomt op de lijst waarop degene gekozen is wiens plaats moet worden vervuld, en deze lijst met ééne andere lijst tot eene groep is verbonden, wordt de op deze laatste lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h*, voor benoeming in aanmerking komt, benoemd verklaard.

Is de lijst verbonden met meer dan ééne andere lijst, dan wordt, door toepassing van artikel 98 *e*, tweede lid, beslist aan welke van de verbonden lijsten de plaats zal worden toegekend. De op deze lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h*, voor benoeming in aanmerking komt, wordt benoemd verklaard.

Artikel 138, eerste lid, laatste zin, is van toepassing.

Art. 144 *c*. Het onderzoek van den geloofsbrief van hem die is benoemd ingevolge de artikelen 138, 142 *d*, 142 *e*, of 144 *a*, strekt zich niet uit tot punten rakende de wettigheid der verkiezing van toegelaten leden.

De artikelen 149 en 150 vervallen.

Artikel 151 wordt gelezen:

Hij die eene lijst, als bedoeld in artikel 51 *d* inlevert, wetende dat zij voorzien is van handteekeningen van personen, die niet bevoegd zijn tot deelneming aan de verkiezing, waarvoor de inlevering geschiedt, terwijl zonder die handteekeningen geen voldoend aantal voor eene geldige lijst zou overblijven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of eene geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden.

Met gelijke straf wordt gestraft hij, die wetende dat hij niet bevoegd is tot deelneming aan de verkiezing, eene voor die inlevering bestemde lijst, als bedoeld bij artikel 51 *d*, heeft onderteekend.

Artikel 151*bis* vervalt.

De artikelen 152 en 153 worden gelezen als volgt:

Art. 152. De kiezer die verzuimt de verplichting opgelegd bij art. 74, tweede lid,

na te komen, ontvangt binnen veertien dagen na den dag der stemming eene uitnoodiging van den burgemeester zijner woonplaats om zich binnen andermaal veertien dagen, naar verkiezing schriftelijk of mondeling ten overstaan van den burgemeester of een door dezen aangewezen ambtenaar, te verantwoorden ter zake van zijn verzuim.

Indien de burgemeester oordeelt, dat voor het niet nakomen van de verplichting opgelegd bij art. 74, tweede lid, eene geldige reden is aangevoerd, wordt aan de zaak geen verder gevolg gegeven. In het omgekeerde geval zendt de burgemeester de stukken door aan den met de vervolging belasten ambtenaar van het Openbaar Ministerie onder mededeeling dat hem van eene geldige reden van verhindering niet is gebleken.

Art. 153. De kiezer, die niet voldoet aan de verplichting opgelegd bij art. 74, tweede lid, wordt tenzij den rechter van eene geldige reden van verhindering blijkt, gestraft met berisping of met geldboete van ten hoogste drie gulden.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verloopen sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke overtreding onherroepelijk is geworden, of de deswege opgelegde geldboete vrijwillig is betaald, wordt geldboete van ten hoogste tien gulden opgelegd.

De uitspraak is aan hooger beroep noch cassatie onderworpen.

Indien de straf van berisping wordt opgelegd aan een afwezig gebleven beklaagde, wordt eene schriftelijke vermaning van den Kantonrechter om aan de verplichting opgelegd bij art. 74, tweede lid, in het vervolg te voldoen, aan den veroordeelde van wege het openbaar ministerie beteekend op de wijze, voorgeschreven bij art. 144 van het Wetboek van Strafvordering.

Artikel 157 wordt gelezen als volgt:

De in artikel 151 bedoelde strafbare feiten worden als misdrijven, die in de artikelen 153, 154, 155 en 156 bedoeld, worden als overtredingen beschouwd.

Artikel 158 vervalt.

Achter artikel 165 wordt ingevoegd:

Art. 166. De tekst van de Kieswet wordt op Onzen last in het *Staatsblad* geplaatst in eene doorloopend genummerde reeks van artikelen met wijziging dienovereenkomstig van de aanhalingen daarin van artikelen of gedeelten van artikelen.

§ 4. Artikel VIII der Additionnele Artikelen er Grondwet wordt gelezen als volgt:

Met afwijking van bovenstaand artikel II, worden in de Provinciale Wet, totdat de wet daaromtrent nader zal hebben beschikt, de volgende veranderingen gebracht:

Artikel 3 wordt gelezen:

De leden der Staten worden gekozen door hen, die volgens de in artikel 8 der Kieswet bedoelde lijst daartoe bevoegd zijn.

Artikel 4 vervalt.

Artikel 5 wordt gelezen:

De gewone tijd ter candidaatstelling voor de verkiezing van de leden der Staten is de laatste Dinsdag der maand Februari.

Alsdan worden candidaten gesteld ter vervulling van de plaatsen der leden, die met den volgenden eersten Dinsdag van Juli moeten aftreden.

Artikel 6 vervalt.

Artikel 7 wordt gelezen:

Gedeputeerde Staten bepalen vóór elke verkiezing van de leden der Staten den dag waarop de stemming zal geschieden.

De stemming geschiedt in alle kieskringen en in alle stemdistricten op denzelfden dag.

Artikel 8 wordt gelezen:

In afwijking van het bepaalde in artikel 51 *f* der Kieswet, mogen op dezelfde lijst ten hoogste twintig candidaten worden geplaatst.

De artikelen 8*bis*, 9, 9*bis* en 9*ter* vervallen.

rtikel 10 wordt gelezen:

De benoemde ontvangt onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring waarin de lijst, waarop hij is gekozen, is ingeleverd, een afschrift van het proces-verbaal der in artikel 93 der Kieswet voorgeschreven zitting van dit bureau en van de processen-verbaal der stemming.

Hij ontvangt onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet, een afschrift van het proces-verbaal der zitting waarin de uitslag der verkiezing is vastgesteld en, in de gevallen bedoeld in de artikelen 11 *a*, 11 *b*, 70 *c* en 70 *d*, tevens een afschrift van het proces-verbaal waaruit zijne benoeming blijkt.

De afschriften strekken den benoemde tot geloofsbrief.

Artikel 11 wordt gelezen:

De benoemde geeft binnen drie dagen na het bekomen van de afschriften bewijs van ontvangst daarvoor af.

Binnen vier weken na de dagteekening van het bewijs van ontvangst van het afschrift van het in artikel 10, tweede lid, genoemde proces-verbaal waaruit zijne benoeming blijkt, geeft hij kennis aan den voorzitter van het

daarin bedoeld hoofdstembureau, of hij de benoeming aanneemt.

Hij wordt, laat hij dien tijd zonder kennisgeving voorbijgaan, geacht de benoeming niet aan te nemen.

Achter artikel 11 worden ingevoegd :

Art. 11 *a*. Wanneer een benoemde zijne benoeming niet aanneemt, wordt door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de in artikel 11, tweede lid, bedoelde kennisgeving of na het verstrijken van den daarin gestelden termijn, in plaats van hem, die de benoeming niet heeft aangenomen, benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop hij, die de benoeming niet heeft aangenomen, is gekozen en die, naar de volgorde, vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt. Daarbij wordt buiten rekening gelaten de naam van den candidaat, die is overleden, of die reeds lid der Staten is.

Artikel 53 *a*, tweede lid, en artikel 138, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Art. 11 *b*. Onverminderd het bepaalde in het vorige artikel en in artikel 70 *d*, doen de Gedeputeerde Staten, wanneer buiten periodieke aftreding eene plaats in de Staten openvalt, binnen veertien dagen nadat dit te hunner kennis is gekomen, hiervan mededeeling aan den voorzitter van het hoofdstembureau aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet.

Binnen veertien dagen na de ontvangst van deze mededeeling wordt in eene zitting van het hoofdstembureau ter vervulling van de plaats benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst, waarop het uitvallend lid is gekozen, en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt.

Artikel 11 *a*, eerste lid, laatste zin, dezer wet en de artikelen 53 *a*, tweede lid, en 138, derde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

De voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet, brengt de benoeming ter kennis van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring in welken de in het tweede lid genoemde lijst is ingeleverd.

De artikelen 12, 13 en 14 vervallen.

Artikel 15, tweede lid, wordt gelezen :

De geloofsbrief moet door den benoemde binnen twee maanden na zijne dagteekening bij de Staten worden ingezonden.

Artikel 17, eerste lid, wordt gelezen als volgt :

Leden der Staten kunnen alleen zijn ingezetenen der provincie, die Nederlander of door de wet als Nederlandsch onderdaan erkend zijn, niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zijn en den ouderdom van vijf en twintig jaren vervuld hebben.

Artikel 20, tweede lid, wordt gelezen :

Wanneer personen, zich in dien graad bestaande, te gelijker tijd zijn gekozen, wordt de oudste in jaren voor benoemde gehouden.

Artikel 23, tweede lid, vervalt.

Het opschrift van § 3 van het tweede hoofdstuk wordt gelezen :

Van de aftreding van de leden der Staten.

Artikel 24 wordt gelezen :

De leden der Staten treden te gelijk af met den eersten Dinsdag der maand Juli.

De aftredenden zijn dadelijk herkiesbaar.

Artikel 25 vervalt.

Artikel 26 wordt gelezen :

Die ter vervulling eener tusschentijds opengevallen plaats tot lid der Staten gekozen is, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is gekozen, moest aftreden.

In artikel 59, eerste lid, wordt, in plaats van „zes jaren", gelezen : „vier jaren".

Het tweede lid wordt gelezen : Zij treden te gelijk af met den eersten Dinsdag der maand Juli.

Artikel 60 vervalt.

Artikel 70 wordt gelezen :

De vergadering onderzoekt de geloofsbrieven der nieuw inkomende leden en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven of de verkiezing zelve oprijzen.

Zij gaat niet over tot het onderzoek van de geloofsbrieven, ingezonden door de na periodieke aftreding nieuw inkomende leden, dan nadat zijn ingekomen de geloofsbrieven van alle leden, of verstreken is de termijn, gesteld in artikel 15, tweede lid. Zij beslist over de toelating niet dan nadat alle ingezonden geloofsbrieven zijn onderzocht.

Achter artikel 70 worden ingevoegd :

Art. 70 *a*. Het onderzoek der geloofsbrieven strekt zich niet uit tot de geldigheid van de lijsten van candidaten en van de verbinding van lijsten, zooals zij door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet, zijn openbaar gemaakt.

Art. 70 *b*. Indien de vergadering besluit tot niet toelating van de leden wegens de on-

geldigheid van de stemming in één of meer stemdistricten, geschiedt binnen 14 dagen, op den door de Gedeputeerde Staten te bepalen dag, in die districten eene nieuwe stemming en wordt de uitslag der verkiezing opnieuw vastgesteld.

Art. 70 *c*. Indien de vergadering besluit tot niet toelating van één of meer leden, wegens de onjuistheid van de vaststelling van den uitslag der verkiezing door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet, stelt dit bureau, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de kennisgeving in artikel 70 *g* bedoeld, den uitslag, voor zoover noodig, opnieuw vast, met inachtneming van de beslissing der vergadering.

Artikel 53 *a*, tweede lid, en artikel 138, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Art. 70 *d*. Indien de vergadering besluit tot niet toelating van een benoemde, op grond dat hij niet voldoet aan de vereischten voor het lidmaatschap, of op grond van artikel 20, wordt door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de kennisgeving in artikel 70 *g* bedoeld, in plaats van den niet toegelatene benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop de niet toegelatene is gekozen, en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt.

Artikel 11 *a*, eerste lid, laatste zin, dezer wet en de artikelen 53 *a*, tweede lid, en 138, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Art. 70 *e*. Indien, in de gevallen voorzien in de artikelen 11 *a*, 11 *b*, en 70 *d*, geen candidaat meer voorkomt op de lijst waarop degene is gekozen wiens plaats moet worden vervuld, en deze lijst met ééne andere lijst tot eene groep is verbonden, wordt de op deze laatste lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt, benoemd verklaard.

Is de lijst verbonden met meer dan ééne andere lijst, dan wordt, door toepassing van artikel 98 *e*, tweede lid, der Kieswet, beslist aan welke van de verbonden lijsten de plaats zal worden toegekend. De op deze lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt, wordt benoemd verklaard.

Artikel 11 *a*, eerste lid, laatste zin, is van toepassing.

Art. 70 *f*. De vorm en de inrichting der, ingevolge de artikelen 11 *a*, 11*b*, 70 *c* en 70 *d* op te maken, processen-verbaal worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Art. 70 *g*. Van de besluiten der Staten bedoeld in de artikelen 70 *c* en 70 *d* geeft de griffier der Staten onverwijld kennis aan den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet.

Art. 70 *h*. Het onderzoek van den geloofsbrief van hem, die is benoemd ingevolge de artikelen 11 *a*, 11 *b*, 70 *c*, of 70 *d*, strekt zich niet uit tot punten rakende de wettigheid der verkiezing van toegelaten leden.

Aan artikel 73 wordt toegevoegd een derde lid, luidende :

Het eerste lid is niet van toepassing bij de beslissing over de toelating van de na periodieke aftreding nieuw inkomende leden.

Achter artikel 182 wordt ingevoegd :

Art. 183. Op Onzen last wordt de tekst van de artikelen der Provinciale wet, die verwijzen naar artikelen of gedeelten van artikelen der Kieswet, in overeenstemming gebracht, voor zooveel die verwijzingen betreft, met den ingevolge art. 166 der Kieswet bekend te maken tekst dier wet, en in het *Staatsblad* geplaatst.

De wet van 5 November 1852, *Staatsblad* nº. 197, gewijzigd bij de wet van 28 April 1897, *Staatsblad* nº. 111, houdende regeling van de verdeeling der provinciën in kiesdistricten, enz., wordt ingetrokken.

§ 5. Artikel IX der Additionnele Artikelen der Grondwet wordt gelezen als volgt :

Met afwijking van bovenstaand artikel II, worden in de Gemeentewet, totdat de wet daaromtrent nader zal hebben beschikt, de volgende veranderingen gebracht:

Artikel 5 wordt gelezen :

De leden van den raad worden gekozen door hen, die volgens de in artikel 8 der Kieswet bedoelde lijst tot het kiezen van leden van den raad bevoegd zijn.

Artikel 6 vervalt.

Artikel 7 wordt gelezen :

De gewone tijd ter candidaatstelling voor de verkiezing van de leden van den raad is de tweede Dinsdag der maand April.

Alsdan worden candidaten gesteld ter vervulling van de plaatsen der leden, die met den volgenden eersten Dinsdag van September moeten aftreden.

Artikel 8 vervalt.

Artikel 9 wordt gelezen :

Burgemeester en Wethouders bepalen vóór elke verkiezing van de leden van den raad den dag waarop zoo noodig de stemming zal geschieden.

De stemming geschiedt in alle stemdistricten op denzelfden dag.

Artikel 10 wordt gelezen:

In afwijking van het bepaalde in artikel 51 *d* der Kieswet, wordt in gemeenten, waarin het aantal kiezers voor den gemeenteraad volgens de kiezerslijst minder dan 1250 bedraagt, de onderteekening vereischt van ten minste $^1/_{50}$ gedeelte van het aantal dier kiezers.

Is het aantal dier kiezers minder dan 150, dan wordt de onderteekening van ten minste drie kiezers vereischt.

Achter artikel 10 worden ingevoegd:

Art. 10 *a*. In afwijking van het bepaalde in artikel 51 *f* der Kieswet, mogen op ééne lijst ten hoogste vijf candidaten meer worden geplaatst dan het aantal te vervullen plaatsen bedraagt. Indien de gemeente in kieskringen is verdeeld, mogen op elke lijst ten hoogste vijf candidaten meer worden geplaatst dan een derde gedeelte van het aantal te vervullen plaatsen bedraagt.

Art. 10 *b*. Indien op de lijsten evenveel candidaten voorkomen als plaatsen te vervullen zijn, verklaart het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid der Kieswet, alle candidaten benoemd, zoodra de termijn van beroep tegen de beslissing van dit bureau over de geldigheid der lijsten en over de handhaving van de daarop voorkomende candidaten is verstreken, of, in geval van beroep, zoodra de beslissing van Gedeputeerde Staten aan het bureau is medegedeeld.

Is slechts ééne lijst ingeleverd en komen daarop meer candidaten voor dan plaatsen te vervullen zijn, dan verklaart het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, zoodra de in het eerste lid bedoelde termijn is verstreken, of de daar bedoelde beslissing aan dit bureau is medegedeeld, zoovele van de candidaten benoemd, in de volgorde waarin zij op de lijst voorkomen, als plaatsen te vervullen zijn.

Het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, maakt van een en ander onmiddellijk proces-verbaal op, dat ter secretarie der gemeente voor een ieder ter inzage wordt nedergelegd, in afschrift wordt aangeplakt en tegen betaling der kosten verkrijgbaar gesteld.

Art. 10 *c*. Indien geene lijsten van candidaten zijn ingeleverd, of op de ingeleverde lijsten niet zoovele candidaten voorkomen als plaatsen te vervullen zijn, verklaart de voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, zoodra de tijd, bepaald in artikel 51 *d*, eerste lid, der Kieswet, is verstreken, dat niemand is benoemd.

De voorzitter maakt hiervan onmiddellijk proces-verbaal op, dat ter secretarie van de gemeente voor een ieder ter inzage wordt nedergelegd, in afschrift wordt aangeplakt en tegen betaling der kosten verkrijgbaar gesteld.

Binnen veertien dagen na de dagteekening van het proces-verbaal heeft, op den door Burgemeester en Wethouders te bepalen, aan Gedeputeerde Staten mede te deelen, dag, opnieuw de candidaatstelling plaats.

Art. 10 *d*. Indien, tengevolge van het ongeldig verklaren van lijsten, of het daarvan schrappen van candidaten, geen geldige lijst overblijft, of op de geldige lijsten te zamen minder candidaten voorkomen dan plaatsen te vervullen zijn, verklaart het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, zoodra de termijn vermeld in artikel 10 *b*, eerste lid, is verstreken, of de daar bedoelde beslissing van Gedeputeerde Staten aan dit bureau is medegedeeld, dat niemand is benoemd.

Artikel 10 *b*, derde lid, en artikel 10 *c*, laatste lid, zijn van toepassing.

De artikelen 10*bis*, 11, 11*bis* en 11*ter* vervallen.

Artikel 12 wordt gelezen:

Betreft het de verkiezing van leden van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, dan ontvangt de benoemde onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in art. 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, een afschrift van het proces-verbaal der zitting, waarin de uitslag der verkiezing is vastgesteld en, in de gevallen bedoeld in de artikelen 16 *a*, 18 *a*, 38 *a* en 38 *b*, tevens een afschrift van het proces-verbaal waaruit zijne benoeming blijkt.

In geval van stemming ontvangt hij tevens onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring waarin de lijst, waarop hij is gekozen, is ingeleverd, een afschrift van het proces-verbaal der in artikel 93 der Kieswet voorgeschreven zitting van dat bureau en van de processen-verbaal der stemming.

Betreft het de verkiezing van leden van den raad van eene gemeente, die niet in kieskringen is verdeeld, dan ontvangt de benoemde onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembu-

reau een afschrift van het proces-verbaal der zitting, waarin de uitslag der verkiezing is vastgesteld, en, in geval van stemming, afschriften van de daarvan opgemaakte processen-verbaal; in de gevallen bedoeld in de artikelen 16 *a*, 18 *a*, 38 *a* en 38 *b*, ontvangt hij tevens een afschrift van het proces-verbaal der zitting van het hoofdstembureau waaruit zijne benoeming blijkt.

De afschriften strekken den benoemde tot geloofsbrief.

De artikelen 13*bis*, 14 en 15 vervallen.

Artikel 16 wordt gelezen:

Burgemeester en Wethouders zorgen, dat Gedeputeerde Staten van de in artikel 12 bedoelde processen-verbaal, binnen acht dagen na de dagteekening daarvan, afschrift bekomen en geven hun kennis van het al of niet aannemen der benoeming door een benoemde.

Achter artikel 16 wordt ingevoegd:

Art. 16 *a*. Wanneer een benoemde zijne benoeming niet aanneemt, wordt door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, in eene zitting, te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door Burgemeester en Wethouders van de in artikel 13 bedoelde kennisgeving of na het verstrijken van den in dit artikel gestelden termijn van vier weken, in plaats van hem, die de benoeming niet heeft aangenomen, benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop hij, die de benoeming niet heeft aangenomen, is gekozen, en die voor benoeming in aanmerking komt, hetzij naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, hetzij, in het geval voorzien in artikel 10 *b*, tweede lid, naar de volgorde der candidaten op de lijst. Daarbij wordt buiten rekening gelaten de naam van den candidaat, die is overleden, of die reeds lid van den raad is.

Dag en uur van de zitting worden vooraf bekend gemaakt.

De artikelen 82, eerste en tweede lid, 83 en 94, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Artikel 17, tweede lid, wordt gelezen:

De geloofsbrief moet door den benoemde binnen twee maanden na zijne dagteekening bij den raad worden ingezonden.

Achter artikel 18 wordt ingevoegd:

Art. 18 *a*. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 16 *a* en 38 *b*, wordt, wanneer buiten periodieke aftreding eene plaats in den raad openvalt, behoudens het bepaalde in de artikelen 25, laatste lid en 26, vijfde lid, binnen veertien dagen nadat dit ter kennis is gekomen van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, in eene zitting van dit bureau ter vervulling van de plaats benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst, waarop het uitvallend lid is gekozen, en die voor benoeming in aanmerking komt, hetzij naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98*h* der Kieswet, hetzij, in het geval voorzien in artikel 10 *b*, tweede lid, naar de volgorde der candidaten op de lijst.

Dag en uur van de zitting worden vooraf bekend gemaakt.

Artikel 16 *a*, eerste lid, laatste zin, dezer wet en de artikelen 82, eerste en tweede lid, 83 en 94, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Artikel 19, eerste lid, wordt gelezen als volgt:

Leden van den raad kunnen alleen zijn de ingezetenen der gemeente, die Nederlander of door de wet als Nederlandsch onderdaan erkend zijn, niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak, wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zijn, en den ouderdom van drie en twintig jaren vervuld hebben.

Artikel 25 wordt gelezen:

Een lid van den raad, een der in artikel 19 vermelde vereischten verliezende, of eene der in artikel 23 uitgesloten betrekkingen aannemende, houdt op lid te zijn. Hij geeft hiervan kennis aan den raad, met vermelding der reden.

Indien de in de eerste zinsnede bedoelde kennisgeving niet is gedaan, en Burgemeester en Wethouders evenwel van oordeel zijn dat een der aldaar omschreven gevallen zich voordoet, waarschuwen zij den belanghebbende.

Het staat dezen vrij, de zaak binnen acht dagen daarna aan den raad te onderwerpen. Op 's raads beslissing zijn dan de artikelen 33—37 van toepassing.

De voorziening, overeenkomstig artikel 18 *a*, in de opengevallen plaats geschiedt binnen veertien dagen nadat de termijn gesteld in het vorig lid is verstreken, of, is de zaak aan den raad onderworpen, binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis is gekomen van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet.

In artikel 26 wordt na het vierde lid een nieuw lid ingevoegd, luidende:

De voorziening overeenkomstig artikel 18 *a*, in de plaats van hem die van het lidmaatschap is vervallen verklaard, geschiedt binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis is ge-

komen van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet.

Artikel 27 wordt gelezen :

De leden van den raad hebben zitting gedurende vier jaren.

Zij treden om de vier jaren met den eersten Dinsdag van September te gelijk af.

De aftredenden zijn dadelijk herkiesbaar.

De artikelen 28, 29 en 29*bis* vervallen.

Artikel 30 wordt gelezen :

Die, ter vervulling eener, buiten periodieke aftreding opengevallen, plaats, tot lid van den raad verkozen is, treedt af op het tijdstip waarop degeen, in wiens plaats hij is verkozen, moest aftreden.

Artikel 30*bis* wordt gelezen :

Indien vermeerdering van het aantal raadsleden noodig is, worden de open plaatsen bij de eerstvolgende, volgens artikel 7 te houden, verkiezing vervuld.

Indien vermindering van het aantal raadsleden noodig is, treedt deze eerst in, wanneer door overlijden of bedanken eene plaats openvalt.

Artikel 31 wordt gelezen :

De raad onderzoekt de geloofsbrieven der nieuw inkomende leden en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven, of de verkiezing zelve oprijzen.

Het onderzoek der geloofsbrieven strekt zich niet uit tot de geldigheid van de lijsten van candidaten en van de verbinding van lijsten, zooals zij door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, zijn openbaar gemaakt.

De raad gaat niet over tot het onderzoek van de geloofsbrieven, ingezonden door de na periodieke aftreding nieuw inkomende leden, dan nadat zijn ingekomen de geloofsbrieven van al deze leden, of verstreken is de termijn gesteld in artikel 17, tweede lid. Hij beslist over de toelating niet dan nadat alle ingezonden geloofsbrieven zijn onderzocht.

Van elke genomen beslissing wordt terstond kennis gegeven aan Gedeputeerde Staten en aan den benoemde.

De niet toegelatene wordt met de redenen van 's raads beslissing bekend gemaakt.

Artikel 32 vervalt.

Artikel 38 wordt gelezen :

Indien de leden niet worden toegelaten wegens de ongeldigheid van de stemming in één of meer stemdistricten, geschiedt, binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis is gekomen van Burgemeester en Wethouders, op een door hen te bepalen en aan Gedeputeerde Staten mede te deelen dag, in die districten eene nieuwe stemming en wordt de uitslag der verkiezing opnieuw vastgesteld.

Achter artikel 38 worden ingevoegd :

Art. 38 *a*. Indien één of meer leden niet worden toegelaten, wegens de onjuistheid van de vaststelling door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, van den uitslag der verkiezing, stelt dit bureau in eene zitting te houden binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis van den voorzitter is gekomen, den uitslag, voor zoover noodig, opnieuw vast, met inachtneming van die uitspraak.

Dag en uur van de zitting worden vooraf bekend gemaakt.

De artikelen 82, eerste en tweede lid, 83 en 94, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Art. 38 *b*. Indien een benoemde niet wordt toegelaten, op grond dat hij niet voldoet aan de vereischten voor het lidmaatschap of op grond van artikel 22, wordt door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, in eene zitting, te houden binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis van den voorzitter is gekomen, in de plaats van den niet-toegelatene benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst, waarop de niet-toegelatene is gekozen en die voor benoeming in aanmerking komt, hetzij naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, hetzij, in het geval voorzien in artikel 10 *b*, tweede lid, naar de volgorde der candidaten op de lijst.

Dag en uur van de zitting worden vooraf bekend gemaakt.

Artikel 16 *a*, eerste lid, laatste zin, dezer wet en de artikelen 82, eerste en tweede lid, 83 en 94, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Art. 38 *c*. Indien, in de gevallen voorzien in de artikelen 16 *a*, 18 *a* en 38 *b*, geen candidaat meer voorkomt op de lijst, waarop degene is gekozen wiens plaats moet worden vervuld, en deze lijst met ééne andere lijst tot eene groep is verbonden, wordt de op deze laatste lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt, benoemd verklaard.

Is de lijst verbonden met meer dan ééne andere lijst, dan wordt, door toepassing van artikel 98 *e*, tweede lid, der Kieswet, beslist, aan welke van de verbonden lijsten de plaats zal worden toegekend. De op deze lijst voor-

komende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt, wordt benoemd verklaard.

Artikel 16 *a*, eerste lid, laatste zin, is van toepassing.

Art. 38 *d*. De vorm en de inrichting der, ingevolge de artikelen 10 *b*, 10 *c*, 10 *d*, 16 *a*, 18 *a*, 38 *a* en 38 *b* op te maken, processen-verbaal worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Art. 38 *e*. Het onderzoek van den geloofsbrief van hem, die is benoemd ingevolge de artikelen 16 *a*, 18 *a*, 38 *a*, of 38 *b*, strekt zich niet uit tot punten rakende de wettigheid der verkiezing van toegelaten leden.

Aan artikel 46 wordt toegevoegd een derde lid, luidende:

Het eerste lid is niet van toepassing bij de beslissing over de toelating van de na periodieke aftreding nieuw inkomende leden.

In artikel 80, eerste lid, wordt, in plaats van „zes jaren", gelezen: „vier jaren".

Het tweede lid wordt gelezen:

„Zij treden te gelijk af met den eersten Dinsdag der maand September."

Artikel 81 vervalt.

Aan artikel 294 wordt toegevoegd een tweede lid, luidende:

Op Onzen last wordt de tekst van de artikelen der Gemeentewet, die verwijzen naar artikelen of gedeelten van artikelen der Kieswet, in overeenstemming gebracht, voor zooveel die verwijzingen betreft, met den ingevolge art. 166 der Kieswet bekend te maken tekst dier wet, en in het *Staatsblad* geplaatst.

Met afwijking van bovenstaand artikel II worden in de wet van 31 December 1913 (*Staatsblad* nº. 469), tot toevoeging van de terreinen langs den Nieuwen Waterweg en het Scheur, thans deel uitmakende van de gemeenten 's Gravenzande en Naaldwijk, aan de gemeente Rotterdam, totdat de wet daaromtrent nader zal hebben beschikt, de volgende veranderingen gebracht:

De artikelen 4, 5, 8, 9, 11, derde lid, en 17 vervallen.

§ 6. Artikel X der Additionnele Artikelen der Grondwet wordt gelezen als volgt:

Na afkondiging van de wetten, houdende veranderingen in de Grondwet, heeft eene herziening plaats van de kiezerslijsten overeenkomstig de Kieswet, gelijk zij bij artikel VII is gewijzigd.

Voor de herziening van de kiezerslijsten, worden de termijnen, genoemd in artikel 2, 8, derde (thans tweede) lid, 22, en 24 dier wet, gesteld op den 21sten dag na de bedoelde afkondiging. De kiezerslijsten worden vastgesteld uiterlijk op den 49sten en definitief van kracht op den 103den dag na die afkondiging.

De termijnen in de artikelen 28, tweede en derde lid, 29, 30, 31 en 33 der Kieswet gesteld, worden berekend alsof de dag der vaststelling was 22 Maart.

De eerstvolgende herziening van de kiezerslijsten heeft plaats in 1919.

De in artikel 131 der Gemeentewet bedoelde verkiezing blijft geschieden, volgens de bepalingen welke gelden op den dag der in den aanhef bedoelde afkondiging, maar volgens de kiezerslijsten zooals deze nieuw worden vastgesteld.

§ 7. Artikel XI der Additionnele Artikelen der Grondwet wordt gelezen als volgt:

De verkiezingen voor de nieuwe Tweede Kamer der Staten-Generaal hebben plaats binnen een jaar na die afkondiging.

§ 8. Artikel XII der Additionnele Artikelen der Grondwet wordt gelezen als volgt:

De Provinciale Staten en de gemeenteraden blijven, zooals zij op het tijdstip der afkondiging van de wetten houdende veranderingen in de Grondwet, zijn samengesteld, bestaan, de Provinciale Staten tot den eersten Dinsdag van Juli 1919, de gemeenteraden tot den eersten Dinsdag van September van datzelfde jaar. Op genoemde dagen worden zij ontbonden. Zijn vóór die dagen verkiezingen noodig ter vervulling van plaatsen die door ontslag, overlijden of om eene andere reden openvallen, dan geschieden deze, met inbegrip van het onderzoek van de geloofsbrieven, volgens de op den dag der genoemde afkondiging bestaande kiezerslijsten en geldende bepalingen.

§ 9. Aan de Additionnele Artikelen der Grondwet wordt toegevoegd:

Art. XIII. Binnen drie jaren na afkondiging van de wetten, houdende veranderingen in de Grondwet, worden door den Koning de noodige wetsvoorstellen voorgedragen, ter uitvoering van het aangaande het algemeen vormend lager onderwijs bepaalde in artikel 192, vierde, vijfde, zesde en zevende lid der Grondwet.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 18den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 18 *Mei* 1917.)

TABEL A. *Bedoeld in artikel* 51 *der Kieswet.*

Nummer van den kieskring.	Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt.	Gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd.
I	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen I, II, IV, en VI van de prov. Noordbrabant, volgens tabel B.	's Hertogenbosch.
II	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen III, VII, VIII en IX van de prov. Noordbrabant, volgens tabel B.	Tilburg.
III	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen I—V van de prov. Gelderland, volgens tabel B.	Arnhem.
IV	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen VI—X van de prov. Gelderland, volgens tabel B.	Nijmegen.
V	De gemeente Rotterdam (zonder Hoek van Holland).	Rotterdam.
VI	De gemeente 's Gravenhage.	's Gravenhage.
VII	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen III en IV van de prov. Zuidholland, volgens tabel B.	Leiden.
VIII	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen V, VI en VII van de prov. Zuidholland, volgens tabel B.	Dordrecht.
IX	De gemeente Amsterdam.	Amsterdam.
X	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen II, III en IV van de prov. Noordholland, volgens tabel B.	Den Helder.
XI	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen V, VI en VII van de prov. Noordholland, volgens tabel B.	Haarlem.
XII	De prov. Zeeland.	Middelburg.
XIII	„ „ Utrecht.	Utrecht.
XIV	„ „ Friesland.	Leeuwarden.
XV	„ „ Overijssel.	Zwolle.
XVI	„ „ Groningen.	Groningen.
XVII	„ „ Drenthe.	Assen.
XVIII	„ „ Limburg.	Maastricht.

TABEL B. *Bedoeld in artikel* 51 *der Kieswet.*

Nummer van den kieskring.	Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt. Gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd.
	NOORDBRABANT.
I.	De gemeenten 's Hertogenbosch, Rosmalen, Den Dungen, St. Michielsgestel, Schijndel, Vught, Heeswijk, Dinther, Geffen, Nuland, Heesch, Nistelrode, Lith, Lithoyen, Berlicum. *'s Hertogenbosch.*
II.	De gemeenten Grave, Escharen, Velp, Reek, Gassel, Linden, Cuyk en St. Agatha, Schayk, Beers, Uden, Mill en St. Hubert, Zeeland, Ravenstein, Dieden, Demen en Langel, Deursen en Dennenburg, Huisseling en Neerloon, Boxmeer, Sambeek, Vierlingsbeek, Maashees en Overloon, Oploo, St. Anthonis en Ledeacker, Wanroy, Beugen en Rijkevoort, Oeffelt, Haps, Oss, Berghem, Megen, Haren en Macharen, Oijen en Teeffelen, Herpen. *Grave.*
III.	De gemeenten Tilburg, Goirle, Berkel, Oisterwijk, Moergestel, Diessen, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Udenhout, Gilze en Reijen, Boxtel, Esch, Helvoirt, Haaren, Cromvoirt, Liempde. *Tilburg.*
IV.	De gemeenten Heusden, Bokhoven, Alem, Marem en Kessel, Empel en Meerwijk, Engelen, Drongelen, Dussen, Hedikhuizen, Genderen, Herpt, Meeuwen, Oudheusden, Wijk en Aalburg, Veen, Woudrichem, Rijswijk, Op- en Neer-Andel, de Werken en Sleeuwijk, Werkendam, Giessen, Almkerk, Waalwijk, Baardwijk, Besoijen, Capelle, Sprang, Vrijhoeve-Capelle, Waspik, Vlijmen, Nieuwkuyk Drunen. *Heusden.*
V.	De gemeenten Helmond, Aarle-Rixtel, Beek en Donk, Lieshout, Mierlo, Stiphout, Gemert, Bakel en Milheeze, Nunen, Gerwen en Nederwetten, Heeze, Leende, Asten, Deurne en Liessel, Vlierden, Someren, Lierop, Budel, Maarheeze, Soerendonk, Sterksel en Gassel, Veghel, Erp, Boekel. *Helmond.*
VI.	De gemeenten Eindhoven, Aalst, Dommelen, Geldrop, Gestel en Blaarthem, Oerle, Stratum, Strijp, Tongelre, Valkenswaard, Veldhoven en Mereveldhoven, Waalre, Woensel, Zeelst, Zesgehuchten, Borkel en Schaft, Westerhoven, St. Oedenrode, Son en Breugel, Oirschot, Best, Vessem, Wintelre en Knegsel, Oost-, West- en Middelbeers, Bladel en Netersel, Bergeyk, Reusel, Hooge- en Lage Mierde, Hoogeloon, Hapert en Casteren, Eersel, Duizel en Steensel, Riethoven, Luyksgestel. *Eindhoven.*

VII. De gemeenten Breda, Ginneken en Bavel, Teteringen, Princenhage, Etten en Leur, Rijsbergen, Zundert, Chaam, Alphen en Riel, Baarle-Nassau. *Breda.*

VIII. De gemeenten Zevenbergen, Klundert, Willemstad, Standdaarbuiten, Hooge en Lage Zwaluwe, Oudenbosch, Oosterhout, 's Gravenmoer, Raamsdonk, Geertruidenberg, Made en Drimmelen, Terheyden, Dongen, Fijnaart en Heiningen. *Zevenbergen.*

IX. De gemeenten Bergen op Zoom, Putte, Ossendrecht, Woensdrecht, Huybergen, Halsteren, Nieuw Vossemeer, Steenbergen en Kruisland, Roosendaal en Nispen, Rucphen en Vorenseinde, Hoeven, Dinteloord en Prinsland, Wouw, Oud- en Nieuw-Gastel. *Bergen op Zoom.*

GELDERLAND.

I. De gemeenten Arnhem, Rozendaal, Rheden. *Arnhem.*

II. De gemeenten Renkum, Doorwerth, Wageningen, Ede, Scherpenzeel, Barneveld. *Ede.*

III. De gemeenten Hoevelaken, Nijkerk, Putten, Ermelo, Harderwijk, Elburg, Doornspijk, Oldebroek, Hattem, Epe, Heerde. *Oldebroek.*

IV. De gemeenten Apeldoorn, Voorst, Brummen. *Voorst.*

V. De gemeenten Zutphen, Gorssel, Warnsveld, Laren, Lochem, Neede, Borculo, Ruurlo, Vorden, Eibergen, Groenlo, Lichtenvoorde. *Zutphen.*

VI. De gemeenten Winterswijk, Aalten, Dinxperlo, Wisch, Ambt-Doetinchem, Stad-Doetinchem, Doesburg, Hummelo en Keppel, Steenderen, Hengelo, Zelhem. *Aalten.*

VII. De gemeenten Gendringen, Bergh, Didam, Zevenaar, Herwen en Aerdt, Pannerden, Duiven, Westervoort, Angelo, Wehl, Gent, Bemmel, Valburg, Elst, Huissen. *Elst.*

VIII. De gemeenten Nijmegen, Ubbergen, Millingen, Beuningen. *Nijmegen.*

IX. De gemeenten Heteren, Hemmen, Dodewaard, Kesteren, Echteld, IJzendoorn, Lienden, Maurik, Zoelen, Tiel, Wadenoijen, Ophemert, Varik, Est en Opijnen, Geldermalsen, Waardenburg, Deil, Haaften, Herwijnen, Vuren, Buren, Beusichem, Culemborg, Beesd, Buurmalsen. *Tiel.*

X. De gemeenten Heerewaarden, Dreumel, Appeltern, Wamel, Druten, Horssen, Batenburg, Bergharen, Ewijk, Wychen, Balgoy, Overasselt, Heumen, Groesbeek, Brakel, Zuilichem, Poederoyen, Nederhemert, Ammerzoden, Hedel, Kerkwijk, Gameren, Zalt-Bommel, Hurwenen, Driel, Rossum. *Wychen.*

ZUIDHOLLAND.

I. De gemeente Rotterdam (zonder Hoek van Holland). *Rotterdam.*

II. De gemeente 's Gravenhage. *'s Gravenhage.*

III. De gemeenten Leiden, Leiderdorp, Zoeterwoude, Koudekerk, Voorschoten, Oegstgeest, Rijnsburg, Valkenburg, Warmond, Sassenheim, Noordwijk, Noordwijkerhout, Voorhout, Lisse, Hillegom, Katwijk, Wassenaar. *Leiden.*

IV. De gemeenten Alphen, Boskoop, Bodegraven, Zwammerdam, Hazerswoude, Oudshoorn, Ter Aar, Nieuwveen, Alkemade, Woubrugge, Rijnsaterwoude, Aarlanderveen, Nieuwkoop, Zevenhoven, Leimuiden, Gouda, Haastrecht, Woerden, Rietveld, Waarder, Barwoutswaarder, Oudewater, Hekendorp, Papekop, Lange Ruige Weide, Waddinxveen, Reeuwijk, Schoonhoven, Vlist, Stolwijk, Ouderkerk a/d IJssel, Berkenwoude, Gouderak, Bergambacht, Ammerstol, Lekkerkerk, Krimpen a/d Lek, Krimpen a/d IJssel, Zoetermeer, Veur, Voorburg, Zegwaart, Stompwijk, Benthuizen, Pijnacker, Nootdorp, Berkel, Hillegersberg, Schiebroek, Bergschenhoek, Zevenhuizen, Bleiswijk, Nieuwerkerk a/d IJssel, Capelle a/d IJssel, Moordrecht, Moerkapelle. *Gouda.*

V. De gemeenten Delft, Hof van Delft, Vrijenban, Schipluiden, Vlaardingen, Vlaardinger-Ambacht, Maassluis, Maasland, Rozenburg, Naaldwijk, de Lier, 's Gravenzande, Monster, Loosduinen, Wateringen, Rijswijk, Schiedam, Kethel en Spaland, Overschie, Rotterdam (Hoek van Holland). *Delft.*

VI. De gemeenten Dordrecht, Dubbeldam, Meerkerk, Ameide, Tienhoven, Noordeloos, Hoog Blokland, Hoornaar, Groot-Ammers, Nieuwpoort, Langerak, Goudriaan, Ottoland, Giessendam, Giessen-Nieuwkerk, Peursum, Streefkerk, Brandwijk, Molenaarsgraaf, Bleskensgraaf, Sliedrecht, Wijngarden, Alblasserdam, Nieuw Lekkerland, Oud-Alblas, Papendrecht, Gorinchem, Schelluinen, Arkel, Hardinxveld, Leerdam, Schoonrewoerd, Leerbroek, Nieuwland, Asperen, Heukelum, Kedichem, Vianen, Hagestein, Everdingen, Lexmond, Hei- en Boeikop. *Dordrecht.*

VII. De gemeenten Ridderkerk, Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Heerjansdam, IJsselmonde, Oost- en

West Barendrecht, Poortugaal, Rhoon, Hoogvliet, Pernis, Oud-Beijerland, Numansdorp, Zuid-Beijerland, Klaaswaal, Heinenoord, Nieuw-Beijerland, Piershil, Goudswaard, 's Gravendeel, Puttershoek, Maasdam, Strijen, Mijnsheerenland, Westmaas, Brielle, Oostvoorne, Zwartewaal, Vierpolders of het Nieuwland, Nieuwenhoorn, Hellevoetsluis, Nieuw-Helvoet, Rockanje, Zuidland, Hekelingen, Oudenhoorn, Spijkenisse, Geervliet, Heenvliet, Abbenbroek, Middelharnis, Sommelsdijk, Dirksland, Melissant, Goedereede, Stellendam, Ouddorp, Oude Tonge, Nieuwe Tonge, Herkingen, Ooltgensplaat, den Bommel, Stad aan 't Haringvliet. *Ridderkerk.*

NOORDHOLLAND.

I. De gemeente Amsterdam. *Amsterdam.*

II. De gemeenten Den Helder, Terschelling, Texel, Vlieland, Schagen, Sint Maarten, de Zijpe, Wieringerwaard, Callantsoog, Petten, Wieringen, Barsingerhorn, Oudkarspel, Zuid-Scharwoude, Noord-Scharwoude, Sint-Pancras, Broek op Langedijk, Harenkarspel, Warmenhuizen, Koedijk, Bergen, Schoorl, Heer-Hugowaard, Nieuwe-Niedorp, Oude-Niedorp, Winkel, Anna Paulowna. *Den Helder.*

III. De gemeenten Hoorn, Berkhout, Beets, Oudendijk, Avenhorn, Ursum, Oterleek, Wognum, Nibbixwoud, Zwaag, Blokker, Schellinkhout, Wijdenes, Enkhuizen, Urk, Medemblik, Opperdoes, Twisk, Spanbroek, Opmeer, Hoogwoud, Hensbroek, Obdam, Zijbekarspel, Abbekerk, Midwoud, Wervershoof, Andijk, Grootebroek, Bovenkarspel, Hoogkarspel, Westwoud, Venhuizen, Purmerend, Kwadijk, Ilpendam, Landsmeer, Beemster, Oosthuizen, Warder, Schermerhorn, de Rijp, Graft, Zuid- en Noord-Schermer, Wormer, Wijdewormer, Jisp, Edam, Middelie, Monnikendam, Katwoude, Marken, Broek in Waterland, Nieuwendam, Buiksloot, Ransdorp. *Hoorn.*

IV. De gemeenten Zaandam, Zaandijk, Koog a/d Zaan, Wormerveer, Oostzaan, Krommenie, Westzaan, Assendelft, Alkmaar, Oudorp, Egmondbinnen, Egmond aan Zee, Heiloo, Limmen, Castricum, Heemskerk, Uitgeest, Akersloot. *Zaandam.*

V. De gemeenten Haarlem, Zandvoort, Bloemendaal, Schoten. *Haarlem.*

VI. De gemeenten Velsen, Beverwijk, Wijk aan Zee, Spaarndam, Haarlemmermeer, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Bennebroek, Nieuwer-Amstel, Ouder-Amstel, Uithoorn, Aalsmeer, Sloten. *Velsen.*

VII. De gemeenten Weesp, Weespercarspel, Diemen, Watergraafsmeer, Muiden, Naarden, Huizen, Nederhorst den Berg, 's Graveland, Kortenhoef, Ankeveen, Laren, Bussum, Blaricum, Hilversum. *Weesp.*

ZEELAND.

I. De gemeenten Middelburg, Aagtekerke, Arnemuiden, Domburg, Grijpskerke, Nieuw en St. Joosland, Oostkapelle, Serooskerke, St. Laurens, Veere, Vrouwenpolder. *Middelburg.*

II. De gemeenten Vlissingen, Biggekerke, Koudekerke, Meliskerke, Oost- en West-Souburg, Ritthem, Westkapelle, Zoutelande. *Vlissingen.*

III. De gemeenten Zierikzee, Brouwershaven, Bruinisse, Burgh, Dreischor, Duivendijke, Elkerzee, Ellemeet, Haamstede, Kerkwerve, Nieuwerkerk, Noordgouwe, Noordwelle, Oosterland, Ouwerkerk, Renesse, Serooskerke, Zonnemaire. *Zierikzee.*

IV. De gemeenten Tholen, Oud-Vossemeer, Poortvliet, Scherpenisse, St. Annaland, St. Maartensdijk, St. Philipsland, Stavenisse, Wissekerke, Colijnsplaat, Kortgene, Cats. *Tholen.*

V. De gemeenten Goes, Baarland, Borsselen, Driewegen, Ellewoutsdijk, 's Gravenpolder, 's Heer-Abtskerke, 's Heer-Arendskerke, 's Heerenhoek, Heinkenszand, Hoedekenskerke, Kapelle, Kattendijke, Kloetinge, Krabbendijke, Kruiningen, Nisse, Oudelande, Ovezande, Rilland, Schore en Vlake, Waarde en Valkenisse, Wemeldinge, Wolphaartsdijk, Yerseke. *Goes.*

VI. De gemeenten Sluis, Aardenburg, Biervliet, Breskens, Cadzand, Eede, Groede, Hoofdplaat, Nieuwvliet, Oostburg, Retranchement, Schoondijke, St. Kruis, Waterlandkerkje, IJzendijke, Zuidzande. *Sluis.*

VII. De gemeenten Hulst, Axel, Boschkapelle, Clinge, Graauw en Langendam, Hengstdijk, Hoek, Hontenisse, Koewacht, Neuzen, Ossenisse, Overslag, Philippine, Sas van Gent, Stoppeldijk, St. Jansteen, Westdorpe, Zaamslag, Zuiddorpe. *Hulst.*

UTRECHT.

I. De gemeente Utrecht. *Utrecht.*

II. Het overig deel der provincie. *Amersfoort.*

FRIESLAND.

I. De gemeenten Leeuwarden, Leeuwarderadeel, Idaarderadeel, Menaldumadeel, Tietjerksteradeel. *Leeuwarden.*

II. De gemeenten Dokkum, Ferwerderadeel, Westdongeradeel, Oostdongeradeel, Dantumadeel, Kollumerland en Nieuw-Kruisland, Achtkarspelen, Ameland, Schiermonnikoog. *Dokkum.*

III. De gemeenten Smallingerland, Opsterland, Ooststellingwerf, Weststellingwerf, Schoterland, Aengwirden, Utingeradeel. *Schoterland.*

IV. De gemeenten Sneek, IJlst, Sloten, Workum, Hindeloopen, Stavoren, Wijmbritseradeel, Hemelumer—Oldephaert en Noordwolde, Gaasterland, Lemsterland, Doniawerstal, Haskerland, Rauwerderhem, Hennaarderadeel. *Sneek.*

V. De gemeenten Franeker, Harlingen, Bolsward, Wonseradeel, Franekeradeel, Barradeel, 't Bildt, Baarderadeel. *Franeker.*

OVERIJSSEL.

I. De gemeenten Zwolle, Dalfsen, Zwollerkerspel, Staphorst, Heino, Nieuwleusen. *Zwolle.*

II. De gemeenten Kampen, Kamperveen, Zalk, Wilsum, IJsselmuiden, Grafhorst, Steenwijk, Steenwijkerwold, Oldemarkt, Giethoorn, Kuinre, Blankenham, Blokzijl, Stad Vollenhove, Ambt Vollenhove, Zwartsluis, Hasselt, Genemuiden, Wanneperveen. *Kampen.*

III. De gemeenten Deventer, Diepenveen, Wijhe, Olst, Raalte, Holten, Bathmen. *Deventer.*

IV. De gemeenten Stad-Ommen, Ambt-Ommen, Avereest, Stad Hardenberg, Ambt Hardenberg, Gramsbergen, Den Ham, Vriezenveen, Hellendoorn, Wierden. *Stad-Ommen.*

V. De gemeenten Hengelo, Borne, Markelo, Goor, Rijssen, Diepenheim, Stad Delden, Ambt Delden, Haaksbergen. *Hengelo.*

VI. De gemeenten Almelo, Tubbergen, Oldenzaal, Losser, Ootmarsum, Denekamp, Weerselo. *Almelo.*

VII. De gemeenten Enschedé, Lonneker. *Enschedé.*

GRONINGEN.

I. De gemeente Groningen. *Groningen.*

II. De gemeenten Zuidhorn, Grijpskerk, Oldehove, Ezinge, Aduard, de Leek, Marum, Grootegast, Oldekerk, Bedum, Winsum, Leens, Ulrum, Kloosterburen, Eenrum, Baflo, Warffum, Adorp, Middelstum, Kantens, Usquert, Uithuizen, Hoogkerk. *Bedum.*

III. De gemeenten Appingedam, Delfzijl, Bierum, 't Zandt, Loppersum, Ten Boer, Slochteren, Stedum, Uithuizermeeden, Termunten, Noorddijk, Haren. *Appingedam.*

IV. De gemeenten Winschoten, Midwolda, Nieuwwolda, Finsterwolde, Beerta, Nieuweschans, Zuidbroek, Noordbroek, Scheemda, Muntendam, Meeden, Bellingwolde, Hoogezand, Sappemeer. *Winschoten.*

V. De gemeenten Wedde, Onstwedde, Vlagtwedde, Oude Pekela, Nieuwe Pekela, Veendam, Wildervank. *Oude Pekela.*

DRENTHE.

I. De gemeenten Assen, Anlo, Norg, Roden, Peize, Eelde, Zuidlaren, Vries, Smilde, Rolde. *Assen.*

II. De gemeenten Meppel, Havelte, Nijeveen, Ruinen, Ruinerwold, de Wijk, Zuidwolde, Diever, Dwingelo, Vledder. *Meppel.*

III. De gemeenten Hoogeveen, Beilen, Westerbork, Zweeloo, Oosterhesselen, Coevorden, Dalen, Schoonebeek, Sleen. *Hoogeveen.*

IV. De gemeenten Emmen, Odoorn, Borger, Gieten, Gasselte. *Emmen.*

LIMBURG.

I. De gemeente Maastricht. *Maastricht.*

II. De gemeenten Bocholtz, Gulpen, Margraten, Mheer, Noorbeek, Oud-Valkenburg, Schin op Geulle, Simpelveld, Slenaken, Vaals, Valkenburg, Wittem, Wijlre, Mesch, Eijsden, St. Geertruid, Rijckholt, Gronsveld, Cadier en Keer, Heer, St. Pieter, Oud-Vroenhoven, Ambij, Bemelen, Berg en Terblijt, Houthem. *Gulpen.*

III. De gemeenten Amstenrade, Bingelrade, Brunssum, Jabeek, Merkelbeek, Nuth, Oirsbeek, Schinnen, Schinveld, Born, Broeksittard, Geleen, Grevenbicht, Limbricht, Munstergeleen, Nieuwstadt, Obbicht, Sittard, Urmond, Stein, Elsloo, Beek, Spaubeek, Geulle, Bunde, Ulestraten, Itteren, Borgharen, Meerssen. *Sittard.*

IV. De gemeenten Eygelshoven, Heerlen, Hoensbroek, Hulsberg, Kerkrade, Klimmen, Nieuwenhagen, Schaesberg, Schimmert, Ubach over Worms, Voerendaal, Wijnandsrade. *Heerlen.*

V. De gemeenten Roermond, Echt, Herten, Horn, Linne, Maasbracht, Melick en Herkenbosch, Maasniel, Montfort, St. Odiliënberg, Ohé en Laak, Posterholt, Roosteren, Stevensweert, Susteren, Swalmen Vlodrop. *Roermond.*

VI. De gemeenten Baexem, Beegden, Buggenum, Grathem, Haelen, Heel, Heijthuizen, Hunzel, Ittervoort, Meijel, Nederweert, Neer, Neeritter, Nunhem, Roggel, Stamproy, Thorn, Weert, Wessem. *Weert.*

VII. De gemeenten Beesel, Belfeld, Helden, Kessel, Maasbree, Tegelen, Venlo. *Venlo.*

VIII. De gemeenten Horst, Meerlo, Sevenum, Venray, Wanssum, Bergen, Gennep, Mook, Ottersum, Grubbenvorst, Arcen en Velden, Broekhuizen. *Horst.*

—

18 *Mei* 1917. WET tot het in overweging nemen van een voorstel van verandering van art. 192 der Grondwet. S. 400.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/1916, 359, 1—5; 1916/1917, 45, 1—15.

Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 128—135, 137—153, 160—176, 178—195, 198—223, 225—251, 253, 308, 310—367, 369—380, 382—388, 392—425, 427—448, 605—627, 629—647, 649—668, 670—677, 680—694, 971.

Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 355—359, 385, 456—458, 598—610, 613—654.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid gebleken is om in de Grondwet verandering te brengen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

§ 1. Er bestaat grond om het volgend voorstel van verandering in Hoofdstuk X der Grondwet in overweging te nemen.

§ 2. Art. 192 wordt gelezen als volgt:

Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der Regeering.

Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht der Overheid, en bovendien, voor zoover het algemeen vormend zoowel lager als middelbaar onderwijs betreft, behoudens het onderzoek naar de bekwaamheid en de zedelijkheid van den onderwijzer, een en ander bij de wet te regelen.

Het openbaar onderwijs wordt, met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, bij de wet geregeld.

In elke gemeente wordt van Overheidswege voldoend openbaar algemeen vormend lager onderwijs gegeven in een genoegzaam aantal scholen. Volgens bij de wet te stellen regels kan afwijking van deze bepaling worden toegelaten, mits tot het ontvangen van zoodanig onderwijs gelegenheid wordt gegeven.

De eischen van deugdelijkheid, aan het geheel of ten deele uit de openbare kas te bekostigen onderwijs te stellen, worden bij de wet geregeld, met inachtneming, voor zoover het bijzonder onderwijs betreft, van de vrijheid van richting.

Deze eischen worden voor het algemeen vormend lager onderwijs zoodanig geregeld, dat de deugdelijkheid van het geheel uit de openbare kas bekostigd bijzonder onderwijs en van het openbaar onderwijs even afdoende wordt gewaarborgd. Bij die regeling wordt met name de vrijheid van het bijzonder onderwijs betreffende de keuze der leermiddelen en de aanstelling der onderwijzers geëerbiedigd.

Het bijzonder algemeen vormend lager onderwijs, dat aan de bij de wet te stellen voorwaarden voldoet, wordt naar denzelfden maatstaf als het openbaar onderwijs uit de openbare kas bekostigd. De wet stelt de voorwaarden vast, waarop voor het bijzonder algemeen vormend middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs bijdragen uit de openbare kas worden verleend.

De Koning doet jaarlijks van den staat van het onderwijs aan de Staten-Generaal verslag geven.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 18den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 18 *Mei* 1917.)

—

18 *Mei* 1917. BESLUIT, tot nadere regeling van de vergoeding wegens het gebruik van eigen motorrijwiel en eigen automobiel bij reizen, ten behoeve van het Rijk gedaan. S. 401.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 12 Mei 1917, no. 105, Generale Thesaurie;

Overwegende dat de hooge stand der prijzen verhooging van de vergoedingen wegens het gebruik van eigen motorrijwiel of automobiel, zooals die vergoedingen zijn vastgesteld bij artikel 11, eerste lid, onder 2°. en 3°., van het Reisbesluit 1916, noodzakelijk maakt;

Gelet op artikel 11, laatste lid, van voornoemd besluit;

Hebben goedgevonden en verstaan:
te bepalen als volgt:

Eenig artikel.

De vergoedingen, vastgesteld bij artikel 11, eerste lid, onder 2°. en 3°. van het Reisbesluit 1916 worden, te rekenen van 1 Mei 1917,

nader bepaald op onderscheidenlijk 9 cents en 30 cents per afgelegden Kilometer.

Onze Ministers zijn, ieder voor zooveel hem aangaat, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 18den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 2 *Juni* 1917.)

—

18 *Mei* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1907, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren van den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 14 Mei 1917, n°. 66, afdeeling Personeel;

Gelet op Ons besluit van 30 Maart 1907, n°. 31;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. In aansluiting aan de artikelen 25 en 26 van Ons voormeld besluit te bepalen, dat, indien de daarbij bedoelde tijdelijke vervanging wordt opgedragen aan commiezen, of aideessaieurs van den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken, deze, als vergoeding voor de hun door die vervanging veroorzaakte onvermijdelijke kosten, gedurende den tijd dat die kosten ten laste van het Rijk komen, een vast bedrag van *twee gulden* (f 2.—) daags zullen genieten, onverminderd de vergoeding voor reis- en verblijfkosten voor de heen- en terugreis, krachtens het Reisbesluit 1916;

2°. Te bepalen, dat dit besluit wordt geacht met 1 Mei 1917 in werking te zijn getreden.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 18den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

—

19 *Mei* 1917. BESLUIT, betreffende de sluiting van de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal en de ontbinding van de beide Kamers. S. 402.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den Raad van Ministers van 18 Mei 1917, n°. 61, Kabinet;

Gelet op de artikelen 73, 100, 104 en 195 der Grondwet, artikel 66 der Provinciale wet en de artikelen 117 en 130 der Kieswet;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Onze Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, wordt gemachtigd om van Onzentwege de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal te sluiten in eene vereenigde vergadering der beide Kamers op Donderdag den 24 Mei 1917, des namiddags te drie ure.

2. De Eerste en de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden ontbonden met den 27sten Juni 1917.

3. De verkiezingen van de leden der Eerste Kamer zullen plaats hebben op Donderdag 14 Juni aanstaande.

Onze Commissarissen in de onderscheidene provinciën worden gemachtigd de Staten hunner provinciën te dien einde in buitengewone zitting op te roepen.

4. De verkiezingen van de leden der Tweede Kamer zullen plaats hebben op Dinsdag 5 Juni aanstaande; de stemming, zoo noodig, zal plaats hebben op Vrijdag 15 Juni aanstaande en de herstemming, zoo noodig, op Vrijdag 22 Juni daaraanvolgende.

5. De eerste samenkomst van de nieuwe Kamers zal plaats hebben in vereenigde vergadering op Donderdag 28 Juni aanstaande.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de beide Kamers der Staten-Generaal, aan den Raad van State, aan de Departementen van Algemeen Bestuur en aan de Algemeene Rekenkamer en hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 19den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 21 *Mei* 1917.)

—

19 *Mei* 1917. WET, tot wijziging en aanvulling van artikel 75 der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916. S. 403.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/1917, n°. 350, 1—11.

Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 2299—2310.

Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 354, 355, 532, 570—571, 657—663.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de bepalingen van artikel 75 der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916 te wijzigen en aan te vullen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Het eerste lid van artikel 75 der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916 wordt gelezen als volgt:

De aanslag in de belasting moet worden betaald, de helft binnen één maand, de andere helft binnen twee maanden na de dagteekening van het aanslagbiljet.

Het derde lid van voormeld artikel vervalt.

Aan voormeld artikel worden zes nieuwe leden toegevoegd, luidende:

Het recht van parate executie omvat, behalve het recht om de roerende en onroerende goederen des schuldenaars zonder vonnis aan te tasten, ook het recht om den schuldenaar, zonder vonnis, bij lijfsdwang tot betaling te noodzaken. De lijfsdwang is mede toegelaten tegen gehuwde of ongehuwde vrouwen. Voor de toepassing van den lijfsdwang wordt de machtiging van Onzen Minister van Financiën vereischt.

Ten aanzien van hetgeen verschuldigd is door de bij artikel 3 der wet bedoelde belastingplichtigen, kan, tenzij zij aantoonen, dat de wanbetaling der belasting aan hen niet is te wijten, de lijfsdwang worden toegepast op de bestuurders of beheerende vennooten of, bij ontstentenis, op de laatst af- of uitgetreden bestuurders of beheerende vennooten.

De bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering betreffende de tenuitvoerlegging van den lijfsdwang zijn ten deze toepasselijk.

Indien tot toepassing van den lijfsdwang is overgegaan, is verzet tegen de tenuitvoerlegging van het dwangbevel niet anders toegelaten dan op de wijze en met de gevolgen, bepaald bij artikel 604 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

De rente wordt ingevorderd volgens de bepalingen bedoeld bij artikel 74.

De vorige vijf leden gelden niet alleen voor de belasting zelve, doch ook voor de rente en voor de kosten van vervolging.

2. Van de aanslagen in de Oorlogswinstbelasting, waarvoor het aanslagbiljet is gedagteekend vóór den dag, waarop deze wet wordt afgekondigd, moet de helft worden betaald binnen één maand, de andere helft binnen twee maanden na dien dag, met dien verstande, dat voor de gedeelten van een aanslag, die volgens het ongewijzigd artikel 75 reeds eerder moeten zijn betaald, de oorspronkelijke vervaldag onveranderd blijft.

3. Artikel 1 dezer wet wordt geacht in werking te zijn getreden met ingang van 1 Augustus 1914; artikel 2 der wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 19den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 26 *Mei* 1917.)

—

19 *Mei* 1917. BESLUIT, houdende bepalingen betreffende den Geneeskundigen Raad van het Departement van Koloniën. S. 404.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 15 Mei 1917, 8ste afdeeling, nº. 68;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met intrekking van Onze besluiten van 29 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 436), 20 November 1915 (*Staatsblad* nº. 480) en 18 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 326), te bepalen als volgt:

Art. 1. De Geneeskundige Raad van het Departement van Koloniën is belast met de werkzaamheden, die Onze Minister van Koloniën hem zal opdragen, in het bijzonder met het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de koloniën verbonden of daarvoor bestemd burgerlijk en militair personeel.

2. 1. De Raad bestaat uit een voorzitter en vijf leden.

2. De voorzitter wordt door Ons benoemd voor den tijd van ten hoogste vijf jaren en door Ons ontslagen, op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën.

3. De leden worden voor den tijd van ten hoogste vijf jaren benoemd en ontslagen door Onzen Minister van Koloniën.

4. De voorzitter en de leden worden bij voorkeur gekozen uit de gewezen geneeskundigen van den militairen of van den burgerlijken geneeskundigen dienst in *Nederlandsch-Indië.* Eveneens benoembaar zijn officieren van gezondheid en geneeskundige ambtenaren van den burgerlijken geneeskundigen dienst, met verlof in *Nederland* aanwezig, terwijl — zoo dit wenschelijk blijkt — ook andere geneesheeren, die ondervinding hebben van den Indischen dienst, tot lid van den Raad kunnen worden benoemd. De hierbedoelde personen moeten ten minste vijf jaren in *Indië* hebben gediend dan wel aldaar de geneeskundige praktijk hebben uitgeoefend.

5. De voorzitter en de leden van den Raad worden —,ook zonder dat door hen het verzoek daartoe wordt gedaan — als zoodanig ontslagen met het einde van het kalenderjaar, waarin

zij den leeftijd van vijf en zestig jaren bereiken.

6. Behoudens het bepaalde in het vorige lid, kunnen de voorzitter en de leden na afloop van den termijn waarvoor zij zijn benoemd, onmiddellijk voor herbenoeming in aanmerking komen. Overigens wordt bij de benoeming van nieuwe leden rekening gehouden met het beginsel, dat de Raad zooveel mogelijk moet zijn samengesteld uit een gelijk aantal geneeskundigen of gewezen geneeskundigen van den militairen geneeskundigen dienst in *Nederlandsch-Indië* en van den burgerlijken geneeskundigen dienst aldaar, dan wel andere geneesheeren, die ondervinding hebben van den Indischen dienst.

7. Bij afwezigheid of ontstentenis van den voorzitter wordt hij vervangen door het oudste lid in jaren van den Raad en bij gelijken ouderdom door het lid dat in den Raad het langst zitting heeft.

3. 1. Uit de personen, die ingevolge artikel 2, 4de lid, voor benoeming tot lid van den Raad in aanmerking kunnen komen, worden door Onzen Minister van Koloniën de noodige plaatsvervangende leden aangewezen.

2. Op hen zijn van toepassing het 3de en 5de lid en de eerste zinsnede van het 6de lid van artikel 2.

4. 1. De voorzitter geniet eene toelage naar reden van f 2500 's jaars, welke — ter beoordeeling van Onzen Minister van Koloniën — na eenige jaren dienst als zoodanig tot ten hoogste f 3000 's jaars kan worden verhoogd; de overige leden genieten eene toelage van f 2000 's jaars.

2. De plaatsvervangende leden genieten een daggeld van f 10 voor elken dag waarop door hen aan de werkzaamheden van den Raad is deelgenomen.

5. De voorzitter en de leden van den Raad mogen geen praktijk uitoefenen, ook niet consultatief, en geen keuringen verrichten dan voor 's lands dienst; zij en de plaatsvervangende leden hebben zich overigens te gedragen overeenkomstig het voor den Raad door Onzen Minister van Koloniën vast te stellen of nader vast te stellen voorschrift.

6. 1. De Raad wordt verdeeld in twee afdeelingen, de eene bestaande uit den voorzitter en twee leden, de andere uit drie leden, van wie de oudste in jaren als voorzitter der afdeeling optreedt.

2. Elke afdeeling treedt zelfstandig op tot onderzoek en afkeuring van koloniale burgerlijke en militaire landsdienaren en van onderzoek van voor beide takken van den dienst in de koloniën bestemd personeel; het onderzoek en de afkeuring van militairen of van voor den militairen dienst bestemde personen mag slechts geschieden door eene afdeeling, waarin zitting wordt genomen door ten minste twee gewezen of nog in dienst zijnde officieren van gezondheid.

7. 1. Onze Minister van Koloniën kan, al dan niet op verzoek van belanghebbende, een nader geneeskundig onderzoek opdragen aan den geheelen Raad, aangevuld met één of meer plaatsvervangende leden, tot zeven personen.

2. Zij, omtrent wie in *Indië* door eene herkeuringscommissie reeds eene uitspraak werd gedaan, zijn van herkeuring uitgezonderd.

3. Zij, die zich over de beslissing van eene afdeeling van den Raad bezwaard gevoelen, behooren het verzoek voor de in het 1ste lid van dit artikel bedoelde herkeuring te richten tot Onzen Minister van Koloniën binnen drie maanden, nadat zij van de beslissing der afdeeling hebben kennis gekregen.

4. De uitspraak van den Raad, in zijn geheel aangevuld als in het 1ste lid aangegeven, is beslissend; wijkt deze uitspraak af van die der betrokken afdeeling, dan vervalt de laatstbedoelde uitspraak.

8. 1. Indien voor het nemen van eenige beslissing een te onderzoeken persoon onder toezicht moet worden gesteld, zal deze daartoe in het gebouw van den Raad worden opgenomen, of zich op bepaalde dagen en uren ter waarneming hebben aan te melden.

2. Bij opneming in het gebouw wordt voeding volgens eene door Onzen Minister van Koloniën vast te stellen regeling verstrekt.

9. Voor het gebouw van den Raad wordt in dienst gesteld een huisbewaarder, die tevens schrijfwerk voor den Raad verricht.

Hij geniet eene bezoldiging van ten minste f 600 's jaars, benevens vrije woning, vuur en licht en voor het schoonhouden van de lokalen en van de daarin aanwezige meubelen eene som van hoogstens f 40 's maands.

Zijne bezoldiging wordt bij bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver om de twee jaren met f 50 's jaars verhoogd tot ten hoogste f 900. Behalve de voorgeschreven verhoogingen kunnen, tot het vastgestelde hoogste bedrag ook andere weddeverhoogingen worden verleend, wanneer zij in het belang van den dienst wenschelijk zijn.

Zijne benoeming, geldelijke bevordering en ontslag geschieden bij beschikking van Onzen Minister van Koloniën.

10. Ten behoeve van den Raad wordt voorts toegestaan ten hoogste f 3000 's jaars tot bestrijding der kosten van huishuur en beheer, als-

mede voor onderhoud van instrumenten en meubelen.

11. Buiten *'s-Gravenhage* gevestigde personen, reeds in kolonialen dienst zijnde, die ingevolge een van Onzen Minister van Koloniën ontvangen opdracht voor den geneeskundigen Raad verschijnen, genieten op den voet van het Reisbesluit 1916, vergoeding van reiskosten voor de reis van de gemeente in *Nederland* waar zij laatstelijk in het bevolkingsregister waren ingeschreven — of, wanneer zij buitenslands gevestigd waren, van het grensstation waarlangs zij *Nederland* bereiken naar *'s-Gravenhage* en terug, zoomede vergoeding van verblijfkosten voor den tijd gedurende welken zij zich, blijkens eene door den voorzitter van den Raad af te geven verklaring ten behoeve van het onderzoek te *'s-Gravenhage* hebben moeten ophouden.

12. De bezoldiging van den huisbewaarder komt ten laste van het XIde hoofdstuk der Staatsbegrooting, de overige uit dit besluit voortvloeiende uitgaven komen ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië*.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer, en dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 19den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 1 *Juni* 1917.)

—

22 *Mei* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot afwijking van bepalingen, vervat in de algemeene maatregelen van bestuur, bedoeld bij artikel 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), het laatst gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 321), en bij de artikelen 1 en 2 van de wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 118). S. 405.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 5 Mei 1917, La. A., afdeeling Spoorwegen;

Overwegende, dat het wegens de heerschende buitengewone omstandigheden noodzakelijk kan zijn afwijkingen toe te staan van bij algemeenen maatregel van bestuur vastgestelde bepalingen voor het vervoer en den dienst op de spoorwegen;

Gelet op artikel 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), het laatst gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 321), en op de artikelen 1 en 2 der wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 118);

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Mei 1917, n°. 32);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 19 Mei 1917, La. O., afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. Onzen Minister van Waterstaat voor zooveel noodig machtiging te verleenen om in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden tijdelijk afwijkingen toe te staan van bepalingen der algemeene maatregelen van bestuur, bedoeld bij artikel 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), het laatst gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 321), en bij de artikelen 1 en 2 der wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 118).

II. Te bepalen, dat dit besluit in werking treedt den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 22sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 2 *Juni* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, tot uitvoering van artikel 98 der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916. S. 406.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/1917, n°. 347, 1—9.

Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 2281, 2282.

Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 354, 569, 570. 595. 702.

WIJ WILHELMINA, ENZ.... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat naar artikel 98 der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916 nader moeten worden geregeld de uitkeeringen uit de opbrengst der Oorlogswinstbelasting aan de koloniën of bezittingen van het Rijk in verband met de vermindering of ontheffing, die op de aldaar in eenigen vorm te heffen Oorlogswinstbelasting wordt verleend ter zake van het gedeelte der oorlogswinst dat mede hier te lande aan de Oorlogswinstbelasting is onderworpen en dat het ter vermijding van dubbele belasting van oorlogswinst in het Rijk en in de koloniën of bezittingen wenschelijk is die ontheffing te regelen en de wet op de Oorlogswinstbelasting 1916 aan te vullen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Artikel 98 der wet op de Oorlogswinstbelasting 1916 wordt als volgt gelezen :

Indien in de koloniën of bezittingen van het Rijk in eenigen vorm belasting naar oorlogswinst wordt geheven, wordt aldaar ter zake van het gedeelte der oorlogswinst, ten aanzien waarvan de belastingplichtige aantoont dat daarover hier te lande van hem oorlogswinstbelasting is geheven, ontheffing verleend en worden aan de geldmiddelen dier koloniën of bezittingen uit de opbrengst der oorlogswinstbelasting uitkeeringen gedaan ten beloope van de helft van het bedrag, dat die koloniën of bezittingen door het verleenen der bedoelde ontheffingen derven.

2. Achter artikel 98 wordt in de wet op de Oorlogswinstbelasting 1916 een nieuw artikel opgenomen, luidende :

Art. 98*bis*. Indien in de koloniën of bezittingen van het Rijk in eenigen vorm belasting naar oorlogswinst wordt geheven, is, wanneer en voor zoover blijkt, dat eenige vermeerdering van inkomen of winst een gevolg is van eenige uitdeeling gedaan door eene binnen die koloniën of bezittingen gevestigde naamlooze vennootschap of andere vereeniging van personen, wegens die vermeerdering geen belasting verschuldigd en wordt een reeds vóór het inwerkingtreden dezer bepaling vastgestelde aanslag voor zooveel noodig verminderd.

De bepaling van het eerste lid is niet van toepassing ten aanzien van winstaandeelen in binnen de koloniën of bezittingen gevestigde commanditaire vennootschappen op aandeelen, genoten door de voor het geheel aansprakelijke vennooten als zoodanig, noch ook ten aanzien van uitdeelingen van binnen de koloniën of bezittingen gevestigde naamlooze vennootschappen en andere vereenigingen van personen, onder den naam van tantièmes of welken anderen naam ook, aan beheerende vennooten, commissarissen of gecommitteerden, bestuurders en verder personeel, allen als zoodanig.

3. Deze wet treedt in het Rijk en in de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging te bestemder plaatse.

4. Deze wet is ook verbindend voor de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23 Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 8 *Juni* 1917.)

23 *Mei* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van het *achtste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. (Buitengewoon krediet.) S. 407.

Bij deze wet wordt een nieuwe afdeeling toegevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het eindcijfer van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917 verhoogd met f 127,000,000.

—

23 *Mei* 1917. WET, tot het langer in dienst houden van dienstplichtigen bij de landweer. S. 408.

WIJ WILHELMINA, ENZ. .... doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden verlenging noodig maken van den termijn, gesteld bij art. 1 der wet van 31 December 1914 (*Staatsblad* nº. 650), gewijzigd bij de wetten van 30 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 35), 29 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 343), 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 563), 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 349) en 30 December 1916 (*Staatsblad* nº. 562) ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In art. 1 der wet van 31 December 1914 (*Staatsblad* nº. 650), gewijzigd bij de wetten van 30 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 35), 29 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 343), 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 563), 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 349) en 30 December 1916 (*Staatsblad* nº. 562), wordt voor „31 Juli 1917" gelezen : „31 December 1917".

2. Deze wet treedt in werking met ingang van 31 Juli 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog a. i., J. J. RAMBONNET

(*Uitgeg.* 30 *Mei* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, tot het langer in dienst houden van ingelijfden bij de militie. S. 409.

WIJ WILHELMINA, ENZ. .... doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden verlenging noodig maken van den termijn, gesteld in art. 1 der wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 359), gewijzigd bij de wet van 30 December 1916 (*Staatsblad* nº. 563) ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In art. 1 der wet van 29 Juli 1916

(*Staatsblad* nº. 359), gewijzigd bij de wet van 30 December 1916 (*Staatsblad* nº. 363), wordt voor „31 Juli 1917" gelezen: „31 December 1917".

2. Deze wet treedt in werking met ingang van 31 Juli 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog a. i., J. J. RAMBONNET.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 30 *Mei* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, tot aanvulling en verhooging van het *zesde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. (Buitengewoon krediet.) S. 410.

Bij deze wet wordt een nieuwe afdeeling ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het eindcijfer van voormeld hoofdstuk der Staatsbegrooting verhoogd met f 3,300,000.

—

23 *Mei* 1917. WET, tot wijziging van de Militiewet. S. 411.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat verruiming noodig is van de gelegenheid om uit de militie te land manschappen op te leiden tot officier, onderofficier en korporaal;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De Militiewet (*Staatsblad* 1912, nº. 21; 1916, nº. 36) wordt gewijzigd als volgt:

Aan art. 79 wordt een nieuw zevende lid toegevoegd, luidende:

„7. In geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden kan bij militie te land ieder in werkelijken dienst zijnde ingelijfde, die voor de opleiding tot officier, onderofficier of korporaal geschikt wordt geacht, tot het volgen van deze opleiding worden verplicht."

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog a. i., J. J. RAMBONNET.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 30 *Mei* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, tot wijziging der wet betreffende bijzondere maatregelen met betrekking tot de lichting 1918. S. 412.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is een nadere voorziening te treffen ten aanzien van de verplichtingen van hen, aan wie volgens de wet van 22 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 224) vrijstelling van den dienst bij de militie zou worden onthouden;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. De wet van 22 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 224) wordt gewijzigd als volgt:

Art. 2 wordt gelezen als volgt:

„De vrijstelling van den dienst, verleend wegens:

eigen vrijwilligen dienst,

broederdienst,

aanwezigheid van in hetzelfde jaar geboren broeders of halfbroeders,

kostwinnerschap, of

toekomstige woonplaats in de koloniën of bezittingen des Rijks in andere werelddeelen,

gaat in op een door Ons te bepalen tijdstip, echter niet later dan het tijdstip, waarop de in art. 1] bedoelde werkelijke dienst eindigt.

Het bepaalde in het vorig lid geldt niet ten aanzien van vrijstelling, verleend na het eerste der in dat lid bedoelde tijdstippen."

Art. 4 wordt gelezen als volgt:

„De militieraad doet alleen uitspraak omtrent vrijstelling van den dienst."

Art. 10. In de plaats van „de zitting van den keuringsraad" wordt gelezen: „de zittingen van den militieraad en den keuringsraad".

In de plaats van „dien raad" wordt gelezen: „die raden".

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog a. i., J. J. RAMBONNET.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 30 *Mei* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, tot verlenging van den duur van den dienstplicht bij den landstorm. S. 413.

WIJ WILHELMINA, ENZ.. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben,

dat de heerschende buitengewone omstandigheden het noodig maken, tot den landstorm behoorende dienstplichtigen langer van den landstorm deel te doen uitmaken dan tot het tijdstip, waarop in gewone omstandigheden hun dienstplicht zou eindigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De dienstplichtigen bij den landstorm, voor wie volgens art. 3, tweede lid, der Landstormwet de dienstplicht bij den landstorm zou zijn geëindigd op 31 Juli 1916 of op een lateren dag, blijven tot den landstorm behooren tot 31 December 1917.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van 31 Juli 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog a. i., J. J. RAMBONNET.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 30 *Mei* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende vaststelling van de begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1917. (Hoofdstuk I. *Uitgaven in Nederland*). (*verkort.*) S. 414.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat volgens artikel 2 der Indische Comptabiliteitswet de begrooting van *Nederlandsch-Indië* jaarlijks bij afzonderlijke wet of wetten moet worden vastgesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Het 1ste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1917, betreffende de *uitgaven in Nederland*, wordt vastgesteld als volgt:

1e *Afd.* Regeering en Hooge Colleges	f	30,000
2e *Afd.* Departement van Justitie	„	343,000
3e *Afd.* Departement van Financiën	„	42,174,143
4e *Afd.* Departement van Binnenlandsch Bestuur	„	1,710,900
5e *Afd.* Departement van Onderwijs en Eeredienst	„	1,035,550
6e *Afd.* Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel	„	347,259
7e *Afd.* Departement der Burgerlijke Openbare Werken	„	2,049,300
8e *Afd.* Departement van Gouvernementsbedrijven	„	15,531,666
9e *Afd.* Departement van Oorlog	f	11,467,016
10e *Afd.* Departement der Marine	„	14,480,225
	f	89,169,059

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende vaststelling van de begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1917. (Hoofdstuk II. *Uitgaven in Nederlandsch-Indië.*) (*verkort.*) S. 415.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat volgens artikel 2 der Indische Comptaliteitswet de begrooting van *Nederlandsch-Indië* jaarlijks bij afzonderlijke wet of wetten moet worden vastgesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1917, betreffende de *uitgaven in Nederlandsch-Indië*, wordt vastgesteld als volgt:

1e *Afd.* Regeering en Hooge Colleges	f	1,403,074
2e *Afd.* Departement van Justitie	„	11,007,972
3e *Afd.* Departement van Financiën	„	32,185,233
4e *Afd.* Departement van Binnenlandsch Bestuur	„	41,531,175
5e *Afd.* Departement van Onderwijs en Eeredienst	„	29,257,646
6e *Afd.* Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel	„	14,749,292
7e *Afd.* Departement der Burgerlijke Openbare Werken	„	48,250,217
8e *Afd.* Departement van Gouvernementsbedrijven	„	78,174,900
9e *Afd.* Departement van Oorlog	„	33,705,590
10e *Afd.* Departement der Marine	„	17,034,535
11e *Afd.* Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur	„	11,721,615
	f	319,021,249

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende aanwijzing van de middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1917 (Hoofdstuk I. *Middelen in Nederland*). (*verkort.*) S. 416.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat volgens artikel 2 der Indische Comptabiliteitswet de middelen tot dekking der uitgaven, begrepen in de begrooting van *Nederlandsch-Indië*, jaarlijks bij afzonderlijke wet of wetten worden aangewezen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de beide hoofdstukken der begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1917, worden over dat jaar gebezigd de na te noemen in *Nederland* te ontvangen middelen, te weten:

1. Nominale waarde van de door 's Rijks Munt voor rekening van den Lande vervaardigde munten enz.

2. In het bedrag, dat aan de in Nederland en in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking der in artikel 1 dezer wet bedoelde uitgaven ontbreekt, wordt zoo noodig voorzien door eene geldleening op den voet van het eerste lid van artikel 14 der Indische Comptabiliteitswet.

3. Deze wet treedt in werking met den 1sten Januari 1917.

Lasten en bevelen, enz.

RAMING DER MIDDELEN IN NEDERLAND VOOR HET DIENSTJAAR 1917.

1. Nominale waarde van de door 's-Rijks Munt voor rekening van den Lande vervaardigde munten	f 12,000,000
2. Rente van de kapitalen, in de Grootboeken der Nationale Schuld ingeschreven ten name van het „Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van *Nederlandsch-Indië*", alsmede van de aan dat fonds toebehoorende bewijzen van Nederlandsch-Indische schuld	662,500
3. Verkoop van koffie	572,117
4. Verkoop van kinabast	699,186
5. Verkoop van getah pertja (afkomstig van 's Lands getah pertja-onderneming te Tjipetir)	285,600
6. Verkoop van caoutchouc	1,539,225
7. Verkoop van coca (afkomstig van 's Lands getah pertja-onderneming te Tjipetir)	9,900
8. Afstand in erfpacht aan de naamlooze vennootschap „Zeehaven en kolenstation Sabang" van de bezittingen op het eiland Wé (Atjeh en Onderhoorigheden), alsmede aandeel in de winst van die vennootschap	f 97,000
9. Huur, verschuldigd door de Droogdok-Maatschappij „Tandjong Priok", ingevolge de wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 354)	51,500
10. Verkoop van Banka-tin	26,427,000
11. Aandeel in de winst van de Billiton-maatschappij	1,625,000
12. Aandeel in de ontvangsten wegens kabeltaksen uit de bij de Duitsch-Nederlandsche Telegraafmaatschappij in bedrijf zijnde lijnen	*Memorie*
13. Aandeel in de winst van den bij de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij in bedrijf zijnden spoorweg Semarang-Vorstenlanden	300,000
14. Ontvangsten in betrekking tot het departement van oorlog in *Nederlandsch-Indië*	72,070
15. Ontvangsten in betrekking tot het departement der marine in *Nederlandsch-Indië*	639,400
16. Ontvangsten van burgerlijken of algemeenen aard	273,300
	f 45,254,098

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende aanwijzing van de middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1917. (Hoofdstuk II. *Middelen in Nederlandsch-Indië.*) (*verkort.*) S. 417.

WIJ WILHELMINA, ENZ.. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat volgens artikel 2 der Indische Comptabiliteitswet de middelen tot dekking der uitgaven, begrepen in de begrooting van *Nederlandsch-Indië*, jaarlijks bij afzonderlijke wet of wetten worden aangewezen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de beide hoofdstukken der begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1917, worden over dat jaar gebezigd de na te noemen in *Nederlandsch-Indië* te ontvangen middelen, te weten:

1. Gerechtelijke boeten en verbeurdverklaringen enz.

2. Deze wet treedt in werking met den 1sten Januari 1917.

Lasten en bevelen, enz.

RAMING DER MIDDELEN IN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1917.

Departement van Justitie.

1. Gerechtelijke (1) boeten en verbeurdverklaringen. . . . . f	460,000
2. Terugbetaling van gerechtskosten in strafzaken	36,800
3. Leges en salarissen ontvangen door de griffiers der Europeesche rechtscolleges, door die der landraden en door de algemeene ontvangers van 's Lands kassen . .	219,400
4. Hetgeen den Lande aankomt uit de opbrengst der wees- en boedelkamers	144,200
5. Betaling voor het afleggen van de examens ter verkrijging van de bevoegdheid tot uitoefening van het notarisambt . . .	1,000
6. Opbrengst van den arbeid der gevangenen	3,784,000
7. Voor het verstrekken van voeding aan gegijzelden	20,300
8. Registratie van werkovereenkomsten, gesloten door eigenaren of beheerders van landbouw-, mijnbouw- of nijverheidsondernemingen met van elders afkomstige arbeiders	109,000
9. Heffing ter zake van de op Java en Madoera met inlanders te sluiten werkovereenkomsten voor het verrichten van arbeid in de buitenbezittingen of buiten Nederlandsch-Indië (uitgezonderd de kolonie Suriname).	47,300
10. Bijdrage van den Soesoehoenan van Soerakarta in de voedingskosten van gevangen gezette onderdanen in zijn gebied.	27,381

Departement van Financiën.

11. Verpachte middelen . . . f	2,087,904
12. Opiumverkoop	33,032,000
13. Opbrengst van de pandhuizen in eigen beheer.	11,748,000
13*a*. Terugbetaling uit de kassen der zelfbesturen in de residentie Soerakarta van de opbrengst der door de inlandsche vorsten verleende vergunningen tot het houden van pandhuizen	9,200
14. In- en uitvoerrechten en accijnzen en andere ontvangsten daarmede in verband : . . . . . f	41,764,000
15. Personeele belasting . . .	1,830,000
16. Inkomstenbelasting. . . .	14,200,000
17. Tijdelijke suikerbelasting.	4,000,000
18. Verponding, belasting op de door niet-inlanders zonder ingeschreven wettigen titel bezeten, op het land Bloeboer gelegen erven, en belasting van onroerende goederen, bezeten krachtens een titel van het voormalig Britsche gouvernement.	3,100,000
19. Openbare verkoopingen .	1,178,600
20. Zegelrecht.	2,340,000
21. Recht van overschrijving van vaste goederen	1,030,000
22. Rechten van successie en van overgang bij overlijden. . .	200,000
23. Vergunningen tot het houden van Chineesche speel- of dobbeltafels	128,000
24. Belasting op het slachten van runderen, buffels, paarden en veulens	2,125,000
25. Belasting op het slachten van varkens.	440,000
26. Belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten	13,400,000
27. Bijzondere belastingen in de buitenbezittingen.	331,100
28. Voorloopig gehandhaafde pachten en belastingen in het landschap Lingga (Riouw en Onderhoorigheden)	105,000
29. Kortingen ten behoeve van de burgerlijke pensioenen . .	730,000
30. Bijdragen van Europeesch personeel bij het bijzonder lager onderwijs ten behoeve van de pensioenen	8,000
31. Bijdragen van Europeesch personeel bij het bijzonder middelbaar onderwijs ten behoeve van de pensioenen	*Memorie.*
32. Aandeel in de winst van de Javasche bank over het boekjaar 1916—1917	798,000
33. Ontvangsten in verband met muntzuivering.	*Memorie.*
34. Terugbetaling van voorschotten vóór dit dienstjaar aan Europeesche burgerlijke personen verstrekt	1,800,000
35. Terugbetaling van voor-	

(1) De administratief opgelegde boeten wegens te late betaling van belasting enz. zijn onder het bedrag der inkomsten begrepen.

schotten vóór dit dienstjaar aan inlandsche burgerlijke personen verstrekt . . . . . f 550,000

36. Verrekening ten laste van het weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren van ten behoeve van dat fonds gedane uitgaven en van door het fonds verschuldigde vergoedingen. 48,400

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

37. Bijdragen aan de landsmiddelen uit niet onder rechtstreeksch bestuur gebrachte landschappen. 2,400,800

38. Bijdragen in de kosten, verbonden aan de indienststelling van politiepersoneel in het belang van bijzondere ondernemingen . 33,894

39. Hoofdgeld 9,144,459

40. Afkoop van heerendiensten op de buitenbezittingen 176,000

41. Kadaster 94,000

42. Landelijke inkomsten en andere grondlasten. 22,038,000

43. Afstand van grond . . . 2,203,000

44. Landbouwconcessies op de buitenbezittingen 136,600

45. Vergunningen tot landsonderzoek in de buitenbezittingen. . *Memorie.*

46. Verhuur van vischvijvers. 24,700

47. Aflossing en rente ter zake van voor de oprichting van tuinbouwhoeven verleend landbouwkrediet 2,500

48. Aflossing en rente voor kapitaalverstrekking en terugbetaling van uitgaven voor de aanstelling van personeel ten behoeve van bijzondere kredietbanken en desa-kredietinstellingen 47,600

49. Centrale kas voor het volkskredietwezen 203,290

50. Terugbetaling van aan de inlandsche bevolking van Java en Madoera verstrekte voorschotten voor den aankoop van ambtsvelden voor de desabesturen . . 8,250

51. Inkomsten uit bestuurstelephoonnetten 64,800

52. Kantoor voor Chineesche Zaken 1,000

53. Terugbetaling van aan inlandsche zelfbesturen, vorsten, grooten en dergelijken verstrekte voorschotten. 117,620

54. Terugbetaling van verplegingskosten in de ziekeninrichting te Soekaboemi door het personeel van de gewapende politie bij het centraal depot der politie aldaar. *Memorie.*

55. Bijdrage van den post-, telegraaf- en telephoondienst in de uitgaven voor het doen onderhouden eener geregelde stoompaketvaart in den Indischen Archipel. f 100,000

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

56. Onderwijs 1,610,010

57. Toegangsgelden voor de bezichtiging van Hindoemonumenten 3,100

58. Vergoeding voor de verpleging en begrafenis van lijders in de krankzinnigengestichten en burgerlijke ziekeninrichtingen . . . 120,000

59. Vergoeding voor het geneeskundig onderzoek van reizigers op pelgrimsschepen . . . *Memorie.*

60. Landskoepokinrichting te Batavia en gelegenheid tot inenting te Semarang en Soerabaja 15,000

61. Geneeskundig laboratorium. 7,800

62. Belasting op het houden van loterijen 43,400

63. Ontvangsten uit den verkoop van kinine-tabletten . . . 20,000

64. Terugbetaling van verleende voorschotten voor woningverbetering in het belang van de pestbestrijding. 1,911,000

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

65. Inkomsten van de reproductie-ateliers en opbrengst van den verkoop van uitgaven van het departement. 3,000

66. Schoolgelden van de middelbare landbouwschool. 120

67. Inkomsten van de cultuurschool 1,600

68. Verkoop van de vruchten van den cultuurtuin te Buitenzorg 180

69. Verkoop van de vruchten van de proefvelden en van den zaadtuin voor rijst en tweede gewassen. 8,100

70. Koffie 1,449,850

71. Kina 22,000

72. Opbrengst van 's Lands getah pertja-onderneming. . . . 14,400

73. Opbrengst van 's Lands caoutchouc-onderneming . . . . . *Memorie.*
74. Boschwezen . . . . . f 10,646,400
75. Verkoop van zout ten behoeve van vischzouterijen . . . 20,000
76. Inkomsten uit de parelvisscherij 42,920
77. Inkomsten met betrekking tot de zeevischvangst 5,500
78. Inkomsten voortvloeiende uit de heffing van dekgelden . . 10,000
79. Inkomsten van den leergang voor hoefbeslag te Bandoeng . . 1,050
80. Inkomsten van de Nederlandsch-Indische veeartsenschool en van den leergang tot opleiding van mantri's voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst en van keurmeesters van slachtvee en vleesch te Buitenzorg . . 3,500
81. Inkomsten voortvloeiende uit het keuren van slachtvee en vleesch 11,700
82. Terugbetaling van de waarde van aan de inlandsche bevolking verstrekte paarden en fokvee. 57,000
83. Belasting op honden. . . 19,200
84. Verhuur van vogelnest- en meststofgrotten 22,970
85. Vergunningen tot het jagen met vuurwapens op paradijs- en aanverwante vogels en kroonduiven in de afdeeling Zuid-Nieuw-Guinea der residentie Amboina. . . . . *Memorie.*
86. Vergunning tot inzameling van schildpadeieren 6,207
87. Opbrengst der uitgaven van de afdeeling Nijverheid en Handel 9,000
88. Inkomsten van het handelslaboratorium 8,000
89. IJk van maten en gewichten. 7,700
90. Ontvangsten van het hulpkantoor voor den industrieelen eigendom 7,600
91. Schoolgelden van de ambachtsscholen voor inlanders . . 2,750

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

92. Verkoop en verhuur van huizen en andere gebouwen, zoomede ontvangsten wegens korting op bezoldiging van de Europeesche ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur voor het genot van vrije woning, dan wel voor het genot van huishuurvergoeding . . . . . f 549,000
93. Ontvangsten voortvloeiende uit waterleidingen en overvaarten. 6,300
94. Schut- of doorvaartgelden bij enkele landssluizen in de residentiën Batavia, Semarang en Soerabaja 57,000
95. Vergoedingen door ondernemingen van landbouw en nijverheid van de uitgaven voor het toezicht op de waterverdeeling tusschen de daarbij belanghebbenden. 115,000
96. Vergoeding der kosten van onderzoek en beproeving van stoomtoestellen en van vernieuwde akten van vergunning tot gebruik dier toestellen 33,000
97. Terugbetaling door de gemeente Soerabaja van de kosten van den aanleg der drinkwaterleiding aldaar en van verschuldigde rente 94,500
98. Terugbetaling door de locale raden van de uitgaven voor ter beschikking van die raden gesteld personeel. . . . . *Memorie.*
99. Ontvangsten, voortvloeiende uit het bedrijf der haveninrichtingen in Nederlandsch-Indië . . . 3,820,000
100. Opbrengst van ten behoeve van andere diensttakken en van particulieren verrichte werkzaamheden in de laboratoria voor materiaal-onderzoek. 4,000
101. Bijdragen in de kosten van aanleg, vernieuwing, verbetering, uitbreiding en onderhoud van bevloeiings- en andere waterstaatswerken 278,200
102. Verrekeningen ten bate van den baggerdienst 1,750,925
103. Verrekeningen wegens uitgaven voor onderhoud en herstelling van en vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken ten behoeve van den post-, telegraaf- en telephoondienst . . . 806,400
104. Verrekeningen wegens uitgaven voor onderhoud en herstelling van en vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken

ten behoeve van het zoutmonopolie . . . . . f 257,000

Departement van Gouvernementsbedrijven.

105. Mijnwezen 1,825,500
106. Postspaarbank: Teruggaaf door de postspaarbank van de te haren behoeve gedane uitgaven en verrekening van de door die instelling verschuldigde vergoedingen, voor zoover niet elders omschreven 118,400
107. Dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen 25,000
108. Opiumbereiding 4,385,000
109. Landsdrukkerij 685,807
110. Goudontginning in Benkoelen . . . . . *Memorie.*
111. Tin 1,272,800
112. Steenkolen 7,244,700
113. Zout 15,625,000
114. Vervoerdiensten 2,187,000
115. Post-, telegraaf- en telephoondienst 10,026,000
116. Staatsspoor- en tramwegen 43,183,000

Departement van Oorlog.

117. Boeten en andere ontvangsten, voortspruitende uit de overeenkomsten van aanneming en uitleveringen 8,000
118. Terugbetaling van verplegings- en begrafeniskosten in de hospitalen. 115,500
119. Artillerie-constructiewinkel. 7,500
120. Topographisch bureau en lithographisch etablissement . . 14,600
121. Verkoop van bruikbare goederen 625,000
122. Verkoop van bier aan de militaire cantines 199,000
123. Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen. 33,000
124. Verstrekking van water tegen betaling uit waterleidingen van den Lande 15,000
125. Terugbetaling van voorschotten vóór dit dienstjaar aan militairen en tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren verstrekt. 365,000
126. Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire societeit voor onderofficieren te Tjimahi verleend renteloos voorschot. . . . . f 4,500
127. Andere ontvangsten. . . 66,000

Departement der Marine.

128. Bakengelden 964,500
129. Kapoeasgeld 70,000
130. Loodsgelden 682,300
131. Vergoeding voor het keuren van stoomschepen 19,800
132. Scheepsmeting 5,400
133. Scheepsverklaringen. . . 19,600
134. Verrekening met het departement van onderwijs en eeredienst ter zake van de keuring van reizigers op pelgrimsschepen . . . *Memorie.*
135. Vergoeding voor het gebruik van 's Lands Clayton-toestellen en andere voor het ontsmetten van vaartuigen aangewezen ontsmettingstoestellen . . 19,700
136. Verkoop van zeekaarten en boekwerken uit het depot en de onderdepots van kaarten en gidsen 7,700
137. Verkoop van voor 's Lands dienst bestemde bruikbare goederen niet afkomstig uit den voorraad der marine-magazijnen te Soerabaja 23,800
138. Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen, blijvende of tijdelijke werken, zoomede schepen en vaartuigen en hun inventaris, een en ander voor zoover niet afkomstig van het marine-etablissement en de daartoe behoorende inrichtingen en van de diensten behoorende onder scheepvaart 1,400
139. Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen, blijvende of tijdelijke werken, zoomede schepen en vaartuigen en hun inventaris, een en ander afkomstig van de diensten behoorende onder scheepvaart 2,800
140. Ontvangsten en verrekeningen ten bate van het marine-etablissement en de daartoe behoorende inrichtingen 5,025,400
141. Verrekening ten laste van het marine-etablissement van het geldswaardig bedrag van door andere diensten, behoorende onder het departement der marine, aan

de marine-magazijnen afgegeven goederen . . . . . f. 471,500

142. Vergoeding door andere departementen van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten. . . . . *Memorie.*

143. Door andere departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van de ter beschikking van die departementen gestelde vaartuigen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten 419,900

144. Vergoeding voor het beschikbaar stellen van het stoomvaartuig van den haven- en loodsdienst te Emmahaven gedurende de lossing aldaar van petroleum uit particuliere schepen, en voor het sleepen door dat vaartuig van zeilschepen in en uit Emmahaven, zoomede voor het gebruik door particulieren van 's Lands dok te Pontianak. 1,100

145. Ontvangsten in verband met het, op verzoek van belanghebbenden, verrichten van sommige werkzaamheden door havenmeesters of als zoodanig dienstdoende ambtenaren op Zon- en feestdagen. 5,400

146. Ontvangsten met betrekking tot het station voor draadlooze telegraphie te Weltevreden. 1,300

147. Verrekening der geldswaarde van de uit den voorraad der opslagplaatsen, uitgezonderd de marine-magazijnen te Soerabaja, aan de onder het departement der marine behoorende diensten verstrekte steenkolen. 1,246,700

148. Verrekening der geldswaarde van de uit den magazijnsvoorraad buiten dien der marine-magazijnen te Soerabaja aan de onder het departement der marine behoorende diensten verstrekte verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen. 147,900

149. Inhoudingen op de soldijen van de inlandsche schepelingen der zeemacht wegens verstrekte kleeding, zoomede wegens andere voorloopig door den Lande gedane betalingen, welke met de soldij worden verrekend . . . . f 22,800

150. Inhoudingen op de soldijen van de inlandsche schepelingen der gouvernementsmarine wegens verstrekte kleeding, zoomede wegens andere voorloopig door den Lande gedane betalingen, welke met de soldij worden verrekend . 44,200

151. Terugbetaling van voorschotten vóór dit dienstjaar aan landsdienaren verstrekt. 18,500

152. Andere ontvangsten. . . . 5,600

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

153. Rente en terugbetaling van geldleeningen door plaatselijke en gewestelijke zelfbesturen. . . . 1,680

154. Terugbetaling door de betrokken gemeenten van de helft van de kosten van indienststelling van burgemeesters. 48,060

Ontvangsten van gemengden aard en toevallige baten.

155. Verkoop van voor 's Lands dienst bestemde bruikbare goederen uit den voorraad van het departement der burgerlijke openbare werken 300,000

156. Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen uit als voren 50,000

157. Alle andere ontvangsten. 700,000

Te zamen . . f 30[illegible],869,827

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende wijziging van artikel 113 van het Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië*, vastgesteld bij de wet van 2 September 1854 (*Staatsblad* nº. 129). S. 418.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/1916, nº. 448, 1—3, 1916/1917, nº. 131, 1—6.

Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 2183—2192, 2194—2215, 2239—2260, 2262—2269, 2272—2281.

Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 354, 560—562, 588, 589, 663—689, 693—701.

WIJ WILHELMINA, ENZ. doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is om in Nederlandsch-Indië den dienstplicht in te voeren en in verband daarmede artikel 113 van het Reglement

op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

Artikel 113 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië, vastgesteld bij de wet van 2 September 1854 (*Nederlandsch Staatsblad* 1854, nº. 129; *Indisch Staatsblad* 1855 nº. 2), wordt gelezen:

„Op den voet bij algemeene verordening te bepalen, zijn de ingezetenen verplicht mede te werken tot bewaring van rust en orde en, wanneer zij Nederlandsche onderdanen zijn, tevens tot verdediging van het grondgebied van Nederlandsch-Indië.

Bij algemeene verordening wordt mede bepaald wie in den zin van dit artikel als ingezetenen moeten worden beschouwd."

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 7 *Juni* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, tot wijziging van de wetten, houdende aanwijzing van de in 1917 in *Nederland* en *Nederlandsch-Indië* te ontvangen middelen. S. 419.

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende wijziging en verhooging van het *eerste* hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1917. S. 420.

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van *Suriname* voor het dienstjaar 1917. S. 421.

Bij deze wet wordt, de koloniale huishoudelijke begrooting van *Suriname* voor het dienstjaar 1917, voor zooveel de uitgaven betreft, vastgesteld zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	Algemeen en gewestelijk bestuur	f 184,084
2.	Rechts- en politiewezen	440,358
3.	Schutterij	6,785
4.	Geldelijk beheer	1,474,978
5.	Immigratie en kolonisatie	89,715
6.	Eeredienst, onderwijs en armenzorg	630,317
7.	Landbouw	154,718
8.	Burgerlijke geneeskundige dienst	580,263
9.	Openbare werken en verkeer	913,284
10.	Brandweer	21,215
11.	Pensioenen, wachtgelden en onderstanden, zoomede uitgaven voor de waarneming van tijdelijk opengevallen betrekkingen	f 322,500
12.	Onvoorziene uitgaven	50,000
	Totaal	f 4,868,217

Artt. 2 en 3 handelen over af- en overschrijvingen van- en betaling uit de onvoorziene uitgaven.

Bij art. 4 worden tot goedmaking der uitgaven aangewezen:

A. Directe en indirecte belastingen.

B. Inkomsten van onderscheiden aard.

C. Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling van de koloniale geldmiddelen.

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van *Curaçao* voor het dienstjaar 1917. S. 422.

Bij deze wet wordt de koloniale huishoudelijke begrooting van *Curaçao* voor het dienstjaar 1917, voor zoover de uitgaven betreft, vastgesteld zooals hierna verkort volgt:

Afdeeling.		
Iste	Algemeen en gewestelijk bestuur	f 124,276
IIde	Rechts- en politiewezen	107,512
IIIde	Geldelijk beheer	168,918
IVde	Eeredienst, onderwijs en armenzorg	228,994
Vde	Schutterij	375
VIde	Burgerlijke geneeskundige dienst	111,197
VIIde	Landbouw	51,060
VIIIste	Openbare werken	369,172
IXde	Haven- en loodswezen	27,794
Xde	Pensioenen, wachtgelden, enz.	183,656
XIde	Onvoorziene uitgaven	20,000
		f 1,392,954

ALGEMEEN OVERZICHT.

Curaçao	f 838,507
Aruba	60,669
Bonaire	44,010
St. Martin	57,985
St. Eustatius	65,393
Saba	26,234
Kolonie	300,156
	f 1,392,954

Artt. 2 en 3 handelen over af- en overschrijvingen van- en betaling uit de onvoorziene uitgaven.

Bij art. 4 worden tot goedmaking van de uitgaven aangewezen:

A. Belastingen.

B. Inkomsten van onderscheiden aard.

C. Bijdrage uit 's Rijks schatkist.

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende vaststelling van het *elfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 423.

Bij deze wet wordt het XIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1917, betreffende het *Departement van Koloniën*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	Kosten van het Departement.	f 495,826.—
2.	Uitgaven ten behoeve van de kolonie Suriname	2,460,006.—
3.	Uitgaven ten behoeve van de kolonie Curaçao.	848,012.50
4.	Pensioenen van gewezen landsdienaren in de voormalige Nederlandsche bezittingen ter kuste van Guinea.	743.—
5.	Pensioenen, wachtgelden onderstanden en gratificatiën, alsmede daarmede in verband staande uitgaven	57,796.—
6.	Subsidie aan en Regeeringstoezicht over de Duitsch-Nederlandsche telegraafmaatschappij	113,250.—
7.	Onvoorziene behoeften. . .	40,000.—
	Totaal van het XIde Hoofdst.	f 4,015,633.50

—

23 *Mei* 1917, BESLUIT tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 18 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 264), tot uitvoering van de artt. 13, 16, 23, 48, 49, 50 en 56 der Armenwet. S. 424.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 14 Maart 1917, nº. 1845, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gezien art. 16 der Armenwet;

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken, de regelen, gesteld bij Ons besluit van 18 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 264), voor de verdeeling van de gelden, bedoeld in bovengenoemd artikel der Armenwet, op een tweetal punten aan te vullen;

Den Raad van State gehoord (advies van 24 April 1917, nº. 28);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 7 Mei 1917, nº. 5619, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat in Ons besluit van 18 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 264) de volgende wijzigingen worden gebracht:

Art. 1. In art. 15 worden na het woord „kas" ingevoegd de woorden „of uit de kas van eene andere instelling van weldadigheid".

2. Na art. 15 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende als volgt:

„*Art. 15a.* Eene instelling, welke hare werkzaamheden over onderscheidene gemeenten uitstrekt, kan in elk dezer gemeenten mededeelen in de gelden, bedoeld in art. 14, naar mate van hare werkzaamheid ten behoeve van de noodlijdenden dier gemeente, ongeacht of de verzorging van die noodlijdenden in of buiten die gemeente plaats vindt, mits zij, in de gemeente, alwaar hare zetel is gevestigd, is geplaatst op de lijst van instellingen van weldadigheid, bedoeld in art. 3 der Armenwet".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State zal worden gezonden.

's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 20 *Juni* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. BESLUIT, tot schorsing van de besluiten van den Raad der gemeente *Hoeven* van 20 April 1917, strekkende tot ontslag en benoeming van den beheerder van het distributiebedrijf. S. 425.

Geschorst tot 1 *November* 1917.

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende pensioenregeling voor de weduwen en weezen van vóór 1 Januari 1906 overleden, gepensionneerde of op wachtgeld gestelde onderwijzers. S. 426.

Bijl. Hand. 2e *Kamer.* 1915/1916, nº. 257, 1—4; 1916/1917, nº. 71, 1—5.

Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 2576/2578.

Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 656, 690, 705—707.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is alsnog recht op pensioen te verleenen aan de weduwen en de weezen van onderwijzers die vóór het tijdstip van het

in werking treden van de Weduwenwet voor de onderwijzers 1905 zijn overleden, gepensionneerd of op wachtgeld gesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. **1.** 1. Aan de niet hertrouwde weduwen en de weezen beneden den leeftijd van 18 jaren, van vóór 1 Januari 1906 overleden, gepensionneerde of op wachtgeld gestelde onderwijzers, bedoeld in art. 2, *a* en *b* der Weduwenwet voor de onderwijzers 1905, wordt toegekend het pensioen ten laste van het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, waarop zij op grond van die wet, zooals zij luidde op het tijdstip van het in werking treden van deze wet, op dat tijdstip of op het later tijdstip van overlijden van den echtgenoot, vader of moeder recht zouden hebben gehad, wanneer deze na 1 Januari 1906 waren overleden, gepensionneerd of op wachtgeld gesteld.

2. Rechtverkrijgenden van overleden weduwen en weezen ontleenen geen recht op pensioen aan deze wet.

2. Voor de weduwen en weezen wier echtgenoot, vader of moeder vóór het tijdstip van het in werking treden van deze wet is overleden, gaat het pensioen met dat tijdstip in.

3. 1. Toekenning van pensioen op grond van deze wet geschiedt alleen op schriftelijke aanvrage door of vanwege de belanghebbende of belanghebbenden.

2. De aanvrage wordt met de voor de regeling van het pensioen benoodigde stukken binnen zes maanden na het tijdstip der afkondiging van deze wet aan den directeur van het in art. 1 genoemde fonds gezonden.

3. De aanvrage en de overige in het tweede lid bedoelde stukken, zoomede die welke voor de inning van het pensioen moeten worden overgelegd, zijn vrij van zegelrecht.

4. Niet indiening van de aanvrage binnen den in het tweede lid gestelden termijn doet het recht op pensioen verloren gaan.

4. 1. Zij die krachtens deze wet worden gepensionneerd, dragen jaarlijks vijf ten honderd over hun pensioen bij ten behoeve van het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren.

2. De gepensionneerde en de op wachtgeld gestelde onderwijzers die aan deze wet voor hunne na te laten betrekkingen uitzicht op pensioen ontleenen, dragen jaarlijks vijf ten honderd over hun pensioen of wachtgeld bij ten behoeve van het in het eerste lid genoemde fonds.

3. Het tweede lid is niet van toepassing ten opzichte van in dat lid bedoelde gepensionneerde of op wachtgeld gestelde onderwijzers die hun verlangen om niet voor hunne na te laten betrekkingen in het bedoelde fonds deelgerechtigd te worden, binnen drie maanden na het tijdstip van de afkondiging van deze wet in den vorm eener schriftelijke verklaring te kennen geven aan Onzen Minister van Financiën.

4. De op grond van het eerste en het tweede lid verschuldigde bijdragen worden op het pensioen of wachtgeld ingehouden.

5. 1. Van de Weduwenwet voor de onderwijzers 1905 zijn van toepassing art. 17, eerste lid, in gevallen waarin eene op grond van deze wet gepensionneerde weduwe wederom in het huwelijk treedt;

art. 17, vierde lid, bij het overlijden van den latere echtgenoot eener hertrouwde weduwe als bovenbedoeld;

art. 18, derde, vierde, vijfde en zesde lid, met betrekking tot de aanvragen om pensioen op grond van deze wet en de adviezen die daaromtrent door den Burgerlijken Pensioenraad worden uitgebracht;

art. 18, achtste lid met betrekking tot de aanvragen om verhooging van op grond van deze wet verleende pensioenen, met dien verstande, dat voor de bij die aanvragen over te leggen stukken het derde lid van art. 3 dezer wet geldt;

art. 24 met betrekking tot het voor de uitvoering van deze wet verstrekken van inlichtingen, bedoeld in dat artikel.

2. Voorts zijn ten opzichte van de pensioenen, die op grond van deze wet worden verleend, de artt. 9, 10, 15 (voor de pensioenen der weduwen en weezen van na het tijdstip van het in werking treden van deze wet overleden gepensionneerde of op wachtgeld gestelde onderwijzers), 16, 17, tweede, derde en vijfde lid, 18, negende lid, 19, 20 en 22 der in het eerste lid genoemde Weduwenwet van toepassing.

6. Deze wet wordt geacht in werking te zijn getreden met 1 Januari 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's Gravenhage, den 23 Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 5 *Juni* 1917.)

23 *Mei* 1917. WET, tot wijziging der wet van 12 Juli 1895 (*Staatsblad* n°. 104) tot regeling van:

1°. de bevordering en het ontslag van de officieren der Koninklijke Nederlandsche Marine-Reserve;

2°. de pensionneering van officieren, onderofficieren en minderen der Koninklijke Nederlandsche Marine-Reserve en van hunne weduwen en kinderen. S. 427.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/1917, n°. 383, 1—7.
Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 2628.
Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 690, 705.

WIJ WILHELMINA, ENZ.. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is de wet van 12 Juli 1895 (*Staatsblad* n°. 104) tot regeling van: 1° de bevordering en het ontslag van de officieren der Koninklijke Nederlandsche Marine-Reserve; 2° de pensionneering van officieren, onderofficieren en minderen der Koninklijke Nederlandsche Marine-Reserve en van hunne weduwen en kinderen, zooals die is gewijzigd bij de wetten van 21 Maart 1896 (*Staatsblad* n°. 50), 31 December 1896 (*Staatsblad* n°. 258), 9 April 1897 (*Staatsblad* n°. 83) en 30 December 1914 (*Staatsblad* n°. 624), opnieuw op enkele punten te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De hoogergemelde wet wordt gewijzigd als in de hierna volgende paragrafen is aangegeven:

§ *a*. Het eerste lid van artikel 14 onder 2° wordt na de woorden: „welke het gevolg zijn van" gelezen: „verrichtingen of vermoeienissen, aan de uitoefening van den militairen dienst verbonden, of van bijzondere omstandigheden of toestanden, die zich bij de uitoefening van dezen dienst hebben voorgedaan, — voor zoover die verwonding, verminking, ziels- of lichaamsgebreken den belanghebbende tot de verdere waarneming van den dienst bij de Marine-Reserve ongeschikt maken."

Het tweede lid van artikel 14 vervalt.

§ *b*. Artikel 16 wordt gelezen:

(1) Het recht op pensioen ter zake van ten minste twintig jaren dienst wordt eerst verkregen en het pensioen te dier zake gaat in met den dag, waarop de belanghebbende, voor zoover officier zijn zes en vijftigste levensjaar, voor zoover onderofficier met den rang van sergeant of hoogeren rang zijn een en vijftigste levensjaar, en voor zoover korporaal of militair beneden dien rang zijn zes en veertigste levensjaar is ingetreden, of indien bij ontslag bedoeld tijdstip reeds is overschreden, met den dag, waarop hem het ontslag is verleend.

(2) Wordt de belanghebbende reeds bij het ontslag of daarna, doch vóór het bereiken van den in het eerste lid bepaalden leeftijd, geheel ongeschikt bevonden om in zijn levensonderhoud te voorzien wegens ziels- of lichaamsgebreken, niet het gevolg van eigen moedwillige handelingen of ongeregeld gedrag en niet vallende in de termen van artikel 14 onder 2°, dan wordt het recht op pensioen verkregen en het pensioen toegekend zoodra die ongeschiktheid bij militair geneeskundig onderzoek is vastgesteld.

(3) Is de hierbedoelde ongeschiktheid reeds gebleken vóór het ontslag, dan gaat het pensioen in met den datum van ontslag. Is zij gebleken na het ontslag, dan gaat het pensioen in met den door Ons te bepalen datum.

§ *c*. Artikel 17 wordt gelezen:

Het pensioen ter zake van de verwonding, verminking, ziels- of lichaamsgebreken, vermeld onder 2° van artikel 14, gaat in met den datum van het ontslag uit den dienst, behoudens het bepaalde bij art. 17*bis*.

§ *d*. Na artikel 17 wordt ingevoegd een nieuw artikel 17*bis*, luidende:

(1) Om het recht op pensioen te doen gelden, moet door of van wege den belanghebbende eene aanvrage worden ingezonden aan het Departement van Marine, onder overlegging van de voor de regeling van het pensioen benoodigde stukken.

(2) Wij behouden Ons voor pensioen te verleenen ook zonder dat bedoelde aanvrage werd ingezonden.

(3) Wanneer de aanvrage niet binnen één jaar na het tijdstip, waarop het recht op pensioen verkregen werd, is ingediend, gaat het pensioen eerst in met het kwartaal, volgende op dat waarin de aanvrage gedaan is.

(4) Het recht op pensioen is verbeurd, wanneer de belanghebbende het niet heeft doen gelden binnen *vijf* jaren na het tijdstip, waarop dat recht werd verkregen.

§ *e*. Artikel 22 wordt gelezen:

(1) De bedragen der pensioenen — zonder verhooging om bijzondere redenen — welke ingevolge deze wet kunnen worden toegekend, zijn voor elken rang of stand en klasse aangegeven op den bij deze wet gevoegden staat.

(2) De regeling van het pensioen geschiedt naar den rang of stand en klasse, laatstelijk door den betrokkene bekleed:

a. indien hij den rang of stand en klasse

heeft bekleed gedurende de laatste twee jaren van zijn diensttijd:

b. in de gevallen, vermeld onder 2° van artikel 14;

c. indien hij, militair beneden den rang van officier zijnde, in zijne betrekking laatstelijk den laagsten rang of stand en klasse bekleedde;

d. indien hij, verlaagd zijnde, den dienst verlaat binnen twee jaren na het tijdstip van ingang der verlaging;

e. indien hij den dienst verlaat op een tijdstip, dat hij verminderd was tot eene klasse, waarvoor een lager pensioensbedrag is vastgesteld.

(3) In andere gevallen wordt het pensioen geregeld naar den onmiddellijk voorafgaanden lageren rang of stand en klasse, door den betrokkene werkelijk bekleed.

(4) Voor de toepassing van het bepaalde in het tweede lid onder *a* van dit artikel geldt:

1°. ingeval voor verschillende klassen in denzelfden stand op den in het eerste lid van dit artikel bedoelden staat een zelfde pensioensbedrag is aangegeven, wordt de diensttijd, in de verschillende klassen doorgebracht, samengerekend;

2°. indien de betrokkene, verminderd zijnde tot eene klasse, waarvoor een lager pensioensbedrag is vastgesteld, in de laatste twee jaren van zijn diensttijd in klasse is hersteld, wordt de tijd vóór en na zijne vermindering in klasse in dienst doorgebracht, met inachtneming van het bepaalde onder 1°. van dit lid, samengerekend.

(5) Titulaire rangen komen voor de pensioensberekening niet in aanmerking.

§ *f.* Na artikel 22 wordt ingevoegd een nieuw artikel 22*bis*, luidende:

(1) In het geval, vermeld onder 1° van artikel 14, wordt voor elk jaar dienst toegekend het bedrag, dat is aangegeven in de tweede kolom van den bij deze wet gevoegden staat.

(2) In de gevallen, vermeld onder 2°. van artikel 14, wordt toegekend:

a. indien de bekomen verwonding, verminking, ziels- of lichaamsgebreken den betrokkene *voor altijd* buiten staat stellen om in zijn levensonderhoud te voorzien: het volle pensioensbedrag, aangegeven in de derde kolom van den bij deze wet behoorenden staat;

b. indien zij hem *niet* buiten staat stellen om in zijn levensonderhoud te voorzien: de *helft* van het sub *a* bedoelde pensioensbedrag of zooveel meer als hem naar eene berekening in evenredigheid van zijne dienstjaren op den voet van het bepaalde in het eerste lid van dit artikel zou toekomen;

c. indien zij hem *tijdelijk* buiten staat stellen om in zijn levensonderhoud te voorzien: *voorloopig* het sub *a* bedoelde pensioensbedrag.

(3) Het voorloopig te verleenen pensioensbedrag wordt aanvankelijk toegekend voor *een jaar* en zal daarna, zoolang de belanghebbende nog niet verkeert in een der gevallen, sub *a* en *b* vermeld, bij herhaling, doch niet meer dan vier malen, voor gelijken tijd worden toegestaan.

(4) Na verloop van *vijf* jaren wordt het pensioen niet weder voorloopig verleend. De betrokkene wordt alsdan geacht te verkeeren in het geval onder *a*, tenzij blijkt, dat het geval onder *b* aanwezig is.

§ *g.* In artikel 23 worden de woorden: „Het pensioensbedrag, zooals dit in de derde kolom van den bij het voorgaand artikel bedoelden staat is aangegeven, wordt met *een vierde gedeelte* vermeerderd," vervangen door: „Het ingevolge het tweede lid van artikel 22*bis* toe te kennen pensioensbedrag wordt met *een vierde gedeelte* van het in dat artikel vermelde volle pensioensbedrag vermeerderd,".

§ *h.* In artikel 24 worden de woorden: „Het pensioensbedrag, zooals dit in de derde kolom van den bij artikel 22 bedoelden staat is aangegeven, wordt met de *helft* vermeerderd," vervangen door: „Het ingevolge het tweede lid van artikel 22*bis* toe te kennen pensioensbedrag wordt met de *helft* van het in dat artikel vermelde volle pensioensbedrag vermeerderd,".

§ *i.* Artikel 25 wordt na de woorden „*de helft*" gelezen: „van het in artikel 22*bis* vermelde volle pensioensbedrag, vastgesteld voor den rang of stand, door hem bekleed tijdens hij de verwonding, verminking of gebreken heeft bekomen, door welke gemeld verlies of gemis is veroorzaakt."

§ *j.* Het eerste lid van artikel 26 wordt vervangen door: Het volgens de vorige artikelen berekend pensioensbedrag wordt verhoogd voor elk jaar in actieven militairen dienst doorgebracht in 's Rijks overzeesche bezittingen en koloniën en tusschen de keerkringen: voor officieren met *vijf en zeventig gulden*, voor machinisten met *acht en twintig gulden*, voor de overige onderofficieren met een rang boven dien van korporaal met *vijf*

en twintig gulden en voor korporaals en militairen beneden dien rang met *vijftien gulden*. De toekenning dezer verhooging geschiedt naar den rang of stand volgens welken het pensioen moet worden geregeld.

§ *k*. In artikel 29 wordt „4de en 5de alinea" vervangen door „tweede en derde lid".

§ *l*. In het eerste lid van artikel 42 wordt tusschen de woorden „worden" en „op" ingevoegd: ",behoudens het bepaalde bij het volgende lid,".

Tusschen het eerste en het tweede lid van dit artikel wordt ingelascht een nieuw lid, luidende:

„(2) De pensioenen, ingevolge artikel 22*bis*, tweede lid sub *c*, voorloopig tot het volle bedrag toegekend, worden niet in gemeld Grootboek ingeschreven. De belanghebbende bekomt wegens de toekenning daarvan eene beschikking van Onzen Minister van Marine:"

Het tweede lid wordt derde lid.

§ *m*. De „Staat van het bedrag der pensioenen van de officieren, onderofficieren en mindere schepelingen der Koninklijke Nederlandsche Marine-Reserve en der pensioenen van hunne weduwen en kinderen", bedoeld in artikel 22, eerste lid, wordt vervangen door den navolgenden:

Rangen, standen (klassen) en betrekkingen.	Bedrag van het jaarlijksch pensioen ingeval het pensioen wordt verleend krachtens art. 14, sub 1°, voor elk dienstjaar	Bedrag van het jaarlijksch pensioen ingeval het pensioen wordt verleend krachtens art. 14, sub 2°.	Bedrag van het jaarlijksch pensioen der weduwen en kinderen.
Luitenant ter zee der 1ste klasse	f 10	f 1500	f 600
Buitengewoon luitenant ter zee der 1ste klasse	—	1500	600
Luitenant ter zee der 2de klasse.	9	1000	450
Adelborst der 1ste klasse	—	900	450
Buitengewoon adelborst.	—	700	450
Machinist	8	750	350
Sergeant-machinedrijver	7	400	200
Korporaal-machinedrijver der 1ste klasse	6	360	180
Korporaal-machinedrijver der 2de klasse	6	340	170
Stoker-olieman . . .	f 5	f 300	f 140
Stoker der 1ste klasse	5	300	140
Stoker der 2de klasse	5	280	125
Stoker der 3de klasse	4	240	110
Hulpstoker	4	240	110
Matroos der 1ste klasse	5	280	125
Matroos der 2de klasse	5	280	125
Torpedist der 1ste klasse	5	280	125
Torpedist der 2de klasse	5	280	125
Matroos der 3de klasse	4	240	110

2. Deze wet wordt geacht te zijn in werking getreden met 1 Juli 1915.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET

(*Uitgeg.* 1 *Juni* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, tot nadere wijziging der wet van 18 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 109), tot regeling der pensioenen van de mindere geëmployeerden enz., op daggeld werkzaam bij de inrichtingen van 's Rijks zee- en landmacht, en wijziging der wetten van 31 December 1913 (*Staatsblad* n°. 61) en 21 December 1914 (*Staatsblad* n°. 580), tot afwijking van de bepalingen der wet van 18 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 109). S. 428.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken van eene nadere wijziging der wet van 18 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 109), tot regeling der pensioenen van de mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden, op daggeld werkzaam bij de inrichtingen van 's Rijks zee- en landmacht, gewijzigd bij de wetten van 21 Maart 1896 (*Staatsblad* n°. 50), 9 April 1897 (*Staatsblad* n°. 83) en 11 Juli 1904 (*Staatsblad* n°. 134), en van eene wijziging der wetten van 31 December 1913 (*Staatsblad* n°. 461) en 21 December 1914 (*Staatsblad* n°. 580), tot afwijking van de bepalingen der wet van 18 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 109);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. I. De navolgende artikelen der wet van 18 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 109) worden gewijzigd:

Aan artikel 1 wordt toegevoegd een vierde lid, luidende:

Onder hen, genoemd in het eerste lid, zijn

niet begrepen zij, die als los werkman, zonder dienstverband, tijdelijk worden te werk gesteld.

In artikel 2, litt. *c*, vervallen de woorden: *„voor zooveel die ongeschiktheid hem tevens buiten staat stelt, door handenarbeid in zijn levensonderhoud te voorzien,"*.

In artikel 7 wordt het in het vierde lid tweemalen voorkomende woord *„twintig"* vervangen door het woord *„dertig"*.

Artikel 8 wordt gelezen als volgt:

De regeling van het pensioen ter zake van *ongeschiktheid*, bedoeld in artikel 2, litt. *c*, geschiedt overeenkomstig het bepaalde in de eerste drie leden van artikel 7.

Bij minderen diensttijd dan van *vijftien jaren* wordt het pensioen berekend als had de belanghebbende *vijftien* dienstjaren vervuld.

Ingeval het pensioen, in dit artikel bedoeld, minder dan *honderd en vijftig gulden* zou moeten bedragen, wordt het op die som bepaald.

In artikel 11 wordt het in het tweede lid voorkomende woord *„Rijksbetrekking"* vervangen door het woord *„betrekking"*.

II. In het derde lid van het bij de wet van 21 December 1914 (*Staatsblad* n°. 580) aan de wet van 31 December 1913 (*Staatsblad* n°. 461) toegevoegde artikel 4 wordt het woord *„Rijksbetrekking"* vervangen door *„betrekking"*.

III. Artikel I dezer wet wordt, met uitzondering van de wijziging van artikel 1 en artikel 11 der wet van 18 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 109), geacht te zijn in werking getreden met den eersten Juli 1913.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Oorlog, a. i., J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 1 *Juni* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. (Posten wegens crisis-uitgaven.) S. 429.

Bij deze wet worden eenige artikelen ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt verhoogd het totaal der IIIde afdeeling met f 36,000 en dat der IVde afdeeling met f 2,500,000;

terwijl het eindcijfer van het tiende hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917 wordt verhoogd met f 2,536,000.

—

23 *Mei* 1917. WET, tot wijziging der „Schepenvorderingswet 1917". S. 430.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de „Schepenvorderingswet 1917, *Staatsblad* n°. 211" te herzien;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Aan het slot van het eerste lid van artikel I der Schepenvorderingswet 1917 wordt, met vervanging van de punt door eene komma, toegevoegd: „of wel met welker aanvoer Regeeringsbemoeiing in het algemeen belang door Onzen voornoemden Minister noodzakelijk wordt geacht. Eene opgave van laatstbedoelde goederen wordt van tijd tot tijd door Onzen voornoemden Minister in de *Nederlandsche Staatscourant* ter openbare kennisse gebracht."

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 26 *Mei* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, tot wijziging en aanvulling van de wet tot vaststelling van een tarief van geregtskosten in strafzaken, waarvan de militaire regter kennis neemt. S. 431.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/1917, n°. 348, 1—7.

Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 2546.

Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 691, 707.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat wijziging en aanvulling van de wet tot vaststelling van een tarief van geregtskosten in strafzaken, waarvan de militaire regter kennis neemt, noodzakelijk is;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

De wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 67) tot vaststelling van een tarief van geregtskosten in strafzaken, waarvan de militaire regter kennis neemt, gewijzigd bij de wetten van 7 December 1908 (*Staatsblad* n°. 360) en van 31 October 1912 (*Staatsblad* n°. 337), ondergaat de volgende veranderingen.

Art. I. In artikel 3 worden de woorden: „„door den fiscaal van den zeekrijgsraad of door den auditeur-militair", gelezen: of van den krijgsraad, of door den officier-commissaris.

Art. II. Artikel 4 wordt gelezen als volgt:

Ten aanzien van extracten, grossen of afschriften die, niet voor den dienst gevorderd,

door belanghebbenden ten hunnen koste worden verlangd, vindt de bepaling van artikel 30 van het tarief, bedoeld in artikel 1, overeenkomstige toepassing.

Ongeteekende afschriften van vonnissen en sententiën kunnen verkregen worden op de wijze en tegen de kosten, door Onzen Minister van Justitie te bepalen.

De opbrengst der in dit artikel bedoelde kosten komt ten bate van 's Rijks kas.

De griffier van het Hoog Militair Geregtshof en de secretarissen der krijgsraden ontvangen deze gelden en verantwoorden die aan 's Rijks kas.

Art. III. Artikel 5 wordt gelezen als volgt:

De verblijfkosten van den advokaat-fiskaal, van den voorzitter, de leden en den griffier van het Hoog Militair Geregtshof, van de officieren-commissarissen, van de secretarissen bij de informatiën, van de voorzitters en de leden der krijgsraden, de fiscaals, de auditeurs-militair en de secretarissen bij de krijgsraden, worden berekend naar de bepalingen, welke door Ons, ter regeling van de vergoeding van reis- en verblijfkosten, wegens reizen voor 's Rijks dienst zijn of nader zullen worden vastgesteld, en voor zoover betreft de officieren-commissarissen, de secretarissen bij de informatiën en de leden van en de secretarissen bij de krijgsraden, volgens hun militairen rang.

De verdere bepalingen van het in artikel 1 bedoelde tarief, betrekkelijk de reis- en verblijfkosten van regterlijke ambtenaren, zijn op hen toepasselijk.

Art. IV. In het eerste lid van artikel 6 worden de woorden: „Aan den exploiteur van het Hoog Militair Geregtshof" gelezen:

Aan den exploiteur van het Hoog Militair Geregtshof en aan den onderofficier bij een zeekrijgsraad met het doen van exploiten belast,.

In het tweede lid van dat artikel wordt het woord „bij" gelezen:

De genoemde exploiteur

en worden achter het woord: „gesteld" gelezen de woorden:

en geschiedt voor den bedoelden onderofficier de berekening volgens zijn militairen rang.

Art. V. In het eerste lid van artikel 7 wordt het woordt „raden-commissarissen" gelezen:

raden-commissarissen bij dat Hof

en worden de woorden: „de fiscaals bij de zeekrijgsraden of de auditeurs-militair" gelezen:

de voorzitters der krijgsraden of de officieren-commissarissen.

Het tweede lid van genoemd artikel 7 wordt gelezen als volgt:

Artikel 70 van het in artikel 1 bedoeld tarief is op hen toepasselijk, met dien verstande echter, dat kan worden volstaan met het hooren van den advokaat-fiskaal bij het Hoog Militair Geregtshof, indien tegen het hooren van den officier-commissaris, die de toeschatting deed, wegens diens verblijf buiten het Rijk in Europa bezwaren bestaan.

Art. VI. In het tweede lid van artikel 8 worden de woorden „de fiscaals bij de zeekrijgsraden of de auditeurs-militair" gelezen:

de voorzitters der krijgsraden of de officieren-commissarissen.

OVERGANGSBEPALING.

De griffier van het Hoog Militair Geregtshof, de fiscaal, de auditeurs-militair en de secretarissen bij de krijgsraden genieten geenerlei schadeloosstelling uit hoofde der bij deze wet aangebrachte wijzigingen der bepalingen van het tarief.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 1 *Juni* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende wijziging der wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 66) tot vaststelling der tarieven van geregtskosten in strafzaken, waarvan de gewone regter kennis neemt; gewijzigd door de wetten van: 28 Juni 1876 (*Staatsblad* n°. 141); 28 Augustus 1886 (*Staatsblad* n°. 131); 15 April 1896 (*Staatsblad* n°. 70); 20 April 1901 (*Staatsblad* n°. 94); 9 Juli 1906 (*Staatsblad* n°. 197); 7 December 1908 (*Staatsblad* n°. 361); 31 December 1909 (*Staatsblad* n°. 430) en 5 Juli 1910 (*Staatsblad* n°. 182). S. 432.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/1917, n°. 349, 1—6.

Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 2546.

Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 691, 707.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de wenschelijkheid is gebleken van aanvulling der bepalingen van artikel 70 der wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 66) tot vaststelling der tarieven van geregtskosten in strafzaken, waarvan de gewone regter kennis neemt;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

Aan artikel 70 der wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* nº. 66) tot vaststelling der tarieven van geregtskosten in strafzaken, waarvan de gewone regter kennis neemt, wordt een nieuw vijfde lid toegevoegd, te weten:

„Wanneer naar het oordeel van Onzen Minister van Justitie daartoe billijkheidsgronden aanwezig zijn, kan de terugvordering geheel of ten deele achterwege blijven."

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. OET.

(*Uitgeg.* 1 *Juni* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Johan Ludwig Hangard, geboren te *Amsterdam* (provincie *Noordholland*) den 25 Februari 1894, onderwijzer, wonende te *Westzaan*, provincie *Noordholland*. S. 433.

Alexander Heinrich Bensmann, geboren te *Gellenbeck-Hagen* (*Pruisen*) den 17 Mei 1866, leeraar, wonende te *Arnhem*, provincie *Gelderland*. S. 434.

—

23 *Mei* 1917. WET, tot aanvulling en verhooging van het *vierde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 435.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Ten gevolge hiervan wordt het totaal van de IVde afdeeling van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917 en het eindcijfer van dat hoofdstuk verhoogd met f 22,000.

—

23 *Mei* 1917. WET, tot het stellen van waarborgen, dat buitenlandsche verzekeraars de hun bij de Successiewet opgelegde verplichtingen zullen nakomen. S. 436.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/1917, nº. 363, 1—8.

Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 2538—2546, 2555—2557.

Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 611, 691, 705.

WIJ WILHELMINA, enz... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is waarborgen te stellen, dat buitenlandsche verzekeraars bij het uitoefenen van hun bedrijf hier te lande de hun bij de Successiewet opgelegde verplichtingen zullen nakomen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Tot zekerheid van de nakoming der verplichtingen, hem opgelegd in artikel 87 der Successiewet (*Staatsblad* 1917, nº. 236), is ieder verzekeraar, die niet binnen het Rijk woonplaats heeft of gevestigd is, verplicht zekerheid te stellen tot een bedrag van vijf en twintig duizend gulden.

De wijze, waarop die zekerheid wordt gesteld en opgeheven, wordt door Ons bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld.

2. De in het vorig artikel bedoelde verzekeraar is verplicht een hier te lande wonend of gevestigd persoon als zijn vertegenwoordiger aan te wijzen.

Van deze aanwijzing wordt door den verzekeraar en den vertegenwoordiger, te zamen of afzonderlijk, schriftelijk kennis gegeven aan Onzen Minister van Financiën.

3. Zoodra ten opzichte van een verzekeraar aan de voorschriften van de beide vorige artikelen is voldaan, wordt daarvan door Onzen voornoemden Minister in de Staatscourant mededeeling gedaan.

De verzekeraar, omtrent wien de in het vorig lid bedoelde mededeeling is gedaan, wordt geacht tot den laatsten dag van de maand Februari, volgende op de mededeeling, aan de voorschriften van de artikelen 1 en 2 te hebben voldaan.

4. Van de aanwijzing van een vertegenwoordiger ter vervanging van een vorigen wordt door den verzekeraar en den aangewezen vertegenwoordiger kennis gegeven op de wijze, voorgeschreven in het tweede lid van artikel 2. Zoolang die kennisgeving niet is ontvangen, wordt de aangewezene voor de toepassing dezer wet niet als vertegenwoordiger aangemerkt.

5. In de maand Januari van ieder jaar geeft de vertegenwoordiger schriftelijk kennis aan Onzen voornoemden Minister, dat hij nog als zoodanig werkzaam is.

Indien nog geen vervanger is aangewezen voor iemand, die na 30 September van het vorig jaar heeft opgehouden vertegenwoordiger te zijn, kan eene kennisgeving hiervan door den verzekeraar in de plaats treden van de kennisgeving in het eerste lid bedoeld.

Is geen kennisgeving als in dit artikel bedoeld ingezonden, dan wordt de naam van den verzekeraar niet opgenomen in de in het volgend artikel genoemde lijst.

6. Door Onzen voornoemden Minister wordt jaarlijks in de laatste Staatscourant welke in de maand Februari verschijnt een lijst gepubliceerd, bevattende, behoudens de bepaling van het laatste lid van het vorig artikel, de

namen van al de verzekeraars, te wier opzichte op dat tijdstip aan de voorschriften van de artikelen 1 en 2 is voldaan.

De verzekeraars, in deze lijst voorkomende, worden geacht tot den laatsten Februari van het volgend jaar aan die voorschriften te hebben voldaan.

7. Hij die voor zich of in eenige hoedanigheid zijne tusschenkomst verleent tot het sluiten van eene overeenkomst van verzekering op het leven van een hier te lande wonend persoon met een niet binnen het Rijk wonenden of gevestigden verzekeraar, te wiens opzichte niet is voldaan aan de voorschriften van de artikelen 1 en 2, wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste duizend gulden.

Dit strafbaar gestelde feit wordt beschouwd als overtreding.

8. De verzekeraar, die overeenkomstig deze wet een vertegenwoordiger hier te lande heeft aangewezen, wordt geacht voor alle vervolgingen, tegen hem in te stellen wegens niet nakoming van de voorschriften der Successiewet, woonplaats te hebben gekozen ten kantore van dien vertegenwoordiger, of, zoo deze geen kantoor houdt, te zijnen woonhuize.

9. Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

Op dat tijdstip vervalt het bepaalde in het derde lid van artikel VI der wet van 20 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 189).

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 6 *Juni* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende wijziging der Zegelwet 1917. S. 437.

Bijl. 2e *Kamer* 1916/1917, nº. 402, 1—7.

Hand. id. 1916/1917, *bladz.* 2538.

Hand. 1e *Kamer* 1916/1917, *bladz.* 691, 705.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is eenige wijzigingen te brengen in de Zegelwet 1917;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. I. In de wet van den 22sten Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 244), Zegelwet 1917, worden de volgende veranderingen gebracht:

§ 1. In artikel 23 wordt hetgeen onder 7º. voorkomt gelezen als volgt:

„akten van notarissen, voor zoover zij niet vallen onder de bepalingen van Hoofdstuk V of van Hoofdstuk VII;".

§ 2. In artikel 32 worden de volgende wijzigingen gebracht:

Hetgeen voorkomt onder 3º. wordt vervangen door:

„verzoekschriften en verdere stukken, benoodigd tot het bekomen van de hiervoor onder 1º. en 2º. bedoelde beschikkingen;".

In het voorlaatste lid wordt in hetgeen voorkomt onder *a* „621", vervangen door: „521", en onder *i* „12 Juli 1909", door: „12 Juni 1909".

§ 3. In artikel 36 wordt hetgeen onder 6º. voorkomt vervangen door: „voor aanteekeningen van verlenging der prolongatie of beleening op behoorlijk gezegelde akten van prolongatie en van beleening.".

§ 4. Aan het slot van artikel 37 wordt, met vervanging van de punt door eene kommapunt, toegevoegd:

„11º. de stukken, constateerende verandering, vermeerdering of teruggaaf van onderpand eener prolongatie of beleening.".

§ 5. In het eerste lid van artikel 44 wordt hetgeen onder *b* voorkomt gelezen als volgt:

„ingeval van ziekteverzekering, van ongevallenverzekering en van verzekering tegen burgerrechtelijke aansprakelijkheid, aan een vast recht van vijftig cent;".

Aan het vijfde lid van dat artikel wordt toegevoegd:

„Ligt het bedrag van het naar voormelde grondslagen berekend recht tusschen twee der door dit lid bepaalde zegelrechten, dan is het hoogste van die beide rechten verschuldigd.".

§ 6. In het eerste lid van artikel 46 wordt hetgeen onder *f* voorkomt gelezen als volgt:

„verzekeringen tegen inbraak of brand van effecten, geld of geldswaardig papier in brandkasten of kluizen;"

§ 7. In het tweede lid van artikel 61 wordt „66" vervangen door: „67".

§ 8. In artikel 68 wordt aan het slot van hetgeen onder *b* voorkomt, met vervanging van de komma-punt door eene komma, toegevoegd;

„voor zoover deze bewijzen aandeelen aanduiden in geplaatst kapitaal, dat volgens de Registratiewet 1917 met evenredig registratierecht is belast;".

§ 9. Aan het slot van het eerste lid van artikel 76 wordt toegvoegd:

„Indien deze weigert de nota in ontvangst te nemen of indien de afgifte of toezending niet aan hem kan plaats hebben, wordt de nota door de in het vorige artikel genoemde personen, binnen een maand na den aankoop of verkoop, afgegeven of gezonden aan 's Rijks ambtenaar, die haar gedurende zes maanden be-

waart ter beschikking van den belanghebbende."

De aanhef van het tweede lid van artikel 76 wordt gelezen:

„Gelijke verplichting tot afgifte of toezending rust".

§ 10. In het laatste lid van artikel 78 wordt „75" vervangen door: „76".

§ 11. In het voorlaatste lid van artikel 83 wordt „teruggeven" vervangen door: „teruggegeven".

Art. II. Deze wet treedt in werking den eersten Juni 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB

(*Uitgeg.* 26 *Mei* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, tot wijziging van de artikelen 82 en 85 der wet op de Inkomstenbelasting 1914. S. 438.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben dat het wenschelijk is den termijn, bedoeld in artikel 82 der wet op de Inkomstenbelasting 1914, te verlengen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In het eerste lid van artikel 82 der wet op de Inkomsten-belasting 1914 wordt in de plaats van: „twee jaren" gelezen: „drie jaren".

In het tweede lid van artikel 85 dier wet worden de woorden: „twee belastingjaren" vervangen door: „meer dan één belastingjaar".

2. Deze wet wordt geacht in werking te zijn getreden met ingang van den eersten Mei 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 8 *Juni* 1917.)

—

23 *Mei* 1917. WET, tot verhooging van het *eerste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 439.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met f 300 en daardoor gebracht op f 815,300.

—

23 *Mei* 1917. WET, tot verhooging van het *eerste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 440.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met f 5000 en daardoor gebracht op f 820,000.

—

23 *Mei* 1917. WET, tot aanvulling van de Wet tot aanwijzing der middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 441.

—

23 *Mei* 1917. WET, houdende nadere voorziening ten aanzien van de taak der Algemeene Rekenkamer. S. 442.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is nadere voorziening te treffen ten aanzien van de taak der Algemeene Rekenkamer;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In bijzondere gevallen is de Algemeene Rekenkamer bevoegd, aan door haar aangewezen comptabelen ontheffing te verleenen van de verplichting tot het inzenden bij het College van eene rekening en verantwoording met de daarbij behoorende bewijsstukken.

Ingeval de Algemeene Rekenkamer van de in het vorig lid omschreven bevoegdheid gebruik maakt, doet zij, zoo dikwijls zij dit wenschelijk acht, door eene commissie, bestaande uit een of meer harer leden of ambtenaren, desgewenscht met medewerking van een of meer door haar aangewezen boekhoudkundigen, de boeken, bewijsstukken en verdere bescheiden onderzoeken, welke op het beheer der betrokken comptabelen betrekking hebben.

De in het vorig lid bedoelde commissie is te allen tijde bevoegd aanvulling van de in dat lid bedoelde bewijsstukken en verdere bescheiden te vorderen.

2. De in het vorig artikel bedoelde commissie brengt, na afloop van elk door haar ingesteld onderzoek, van hare bevindingen aan de Algemeene Rekenkamer verslag uit, met bijvoeging van zoodanige voorstellen als zij wenschelijk acht.

Aan de hand van dat verslag en na opheffing van de bedenkingen, welke bij haar mochten zijn gerezen, gaat de Algemeene Rekenkamer over tot vaststelling van het saldo, hetwelk door den comptabele verschuldigd is dan wel aan dezen toekomt.

3. Zij, die boeken, bewijsstukken en verdere bescheiden, als bedoeld in artikel 1, 2de lid, onder zich hebben, zijn gehouden die boeken,

bewijsstukken en verdere bescheiden in handen te stellen van de leden, ambtenaren en boekhoudkundigen, door de Algemeene Rekenkamer aangewezen tot het instellen van een onderzoek als in dat artikel bedoeld.

De betrokken comptabelen zijn voorts gehouden, binnen de daarvoor door de Algemeene Rekenkamer te stellen termijnen, het noodige te verrichten ter voldoening aan eene vordering als omschreven in het laatste lid van artikel 1.

De Algemeene Rekenkamer kan eene boete van ten hoogste f 300 opleggen aan hen, die nalatig zijn in het voldoen aan de in dit artikel opgelegde verplichtingen. Van de oplegging van de boete geeft zij kennis aan het Departement van Financiën, dat voor de invordering zorg draagt.

4. Ieder comptabele is bevoegd binnen twee maanden na de dagteekening van het betreffende besluit, bij de Algemeene Rekenkamer in beroep te komen tegen de vasstelling van een saldo als bedoeld in artikel 2, 2de lid.

Binnen gelijken termijn kan in beroep worden gekomen tegen de oplegging van boete ingevolge artikel 3, laatste lid.

De Algemeene Rekenkamer, die ook binnen gelijken termijn bevoegd blijft tot eene herziening ambtshalve te besluiten, doet uitspraak in eene vergadering waarin, behoudens het bepaalde in artikel 11 der wet van 5 October 1841 (*Staatsblad* nº. 40), alle in functie zijnde leden tegenwoordig zijn.

Moet aan eene dergelijke uitspraak een nieuw onderzoek voorafgaan, dan wordt dit opgedragen aan andere leden, ambtenaren en boekhoudkundigen dan die de eerste maal met het onderzoek zijn belast geweest.

5. De Algemeene Rekenkamer is bevoegd ten aanzien van alle of bepaald aangewezen bewijsstukken en verdere bescheiden als in artikel 3 bedoeld, goed te keuren, dat zij ten kantore van den betrokken comptabele blijven berusten of wel op eene, door haar aangewezen plaats worden bewaard. Zij kan aan zoodanige goedkeuring alle voorwaarden verbinden, welke zij tot verzekering van de rechten van het Rijk wenschelijk mocht achten.

6. De Algemeene Rekenkamer is bevoegd ten aanzien van daarvoor naar hare meening in aanmerking komende takken van Staatsdienst te bepalen, dat bij de comptabele contrôle door haar de bewijsstukken zullen aangenomen worden, zooals ze bij den handel gebruikelijk zijn, en de bij den handel bestaande usantiën zullen geëerbiedigd worden.

7. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 23sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 29 *Mei* 1917.)

—

25 *Mei* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Tegen de door de Rechtbank gevolgde wijze van berekening bestaat geen enkel wettelijk bezwaar; de Rechtbank is binnen de door de wet gestelde grenzen vrij de schadeloosstelling te berekenen op de wijze die haar het meest bruikbaar schijnt.

Onjuist is de bewering der onteigende partij dat zij geen vergoeding zou ontvangen voor den tot stratenaanleg bestemden grond; die vergoeding wordt gevonden in de opbrengst der voor werkelijke bebouwing bestemde onderdeelen van het te onteigenen terrein.

Terecht heeft de Rechtbank in mindering gebracht een bedrag voor ophooging, verharding en rioleering van de straat; die kosten komen volgens de hier toepasselijke Bouwverordening ten laste van den exploitant van eenig bouwterrein.

(Onteigeningswet art. 40.)

Voorzitter:

Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. J. J. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen, C. O. Segers en A. P. L. Nelissen.

J. Schenck, zonder beroep, wonende te Bergen op Zoom, eischer tot cassatie van een vonnis der Arr.-Rechtbank te Breda, den 17 April 1917 tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. J. A. Loeff, gepleit door Mr. J. Wolterbeek Muller

tegen:

B. J. Hulshof, wonende te Bergen op Zoom, in hoedanigheid van Burgemeester dier gemeente, op wiens naam ingevolge de wet het na te omschrijven geding tot onteigening ten algemeenen nutte moet worden gevoerd ten behoeve van den Staat der Nederlanden, verweerder, advocaat Jhr. Mr. A. K. C. de Brauw.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

De eigendommen, waarvan bij het vonnis waartegen beroep de onteigening ten behoeve van den Staat voor uitbreiding van spoorwegterrein is uitgesproken, zijn begrepen en een voor-

de gemeente Bergen op Zoom vastgesteld uitbreidingsplan, volgens hetwelk een gedeelte daarvan is bestemd om tot straat te dienen. Het overige is door de ten deze benoemde deskundigen beschouwd en gewaardeerd als bouwterrein, met uitzondering van een thans niet in aanmerking komend gedeelte waaraan het karakter van bouwterrein niet is toegekend. Maar ook aan dat deel dat voor straat bestemd was is eene waarde als bouwterrein toegekend, echter eene mindere dan aan het overige, omdat de waarde door de bestemming gedrukt is.

Deze op zich zelve niet zeer begrijpelijke waardeering als bouwterrein voor grond die voor straat bestemd is en dus nimmer bouwterrein kan worden, wordt bij het vonnis waarvan beroep geoordeeld op onjuisten grondslag te berusten. De Rechtbank is van meening dat de gedaagde moet worden geplaatst in den toestand alsof hij zelf het terrein als bouwterrein exploiteerde; dan zou hij voor de strooken bouwterrein de volle waarde als zoodanig alleen krijgen, wanneer hij het geheele perceel, dus ook de straat, in zoodanigen staat zou hebben gebracht, dat daarop dadelijk zonder verdere kosten voor de koopers der kavels zou kunnen worden gebouwd; hiervan is nu het gevolg dat aan den gedaagde vergoed moet worden de volle waarde van het bouwterrein zoo als het daar zou liggen na ophooging en aanleg der straat, maar dat anderzijds aan gedaagde geen vergoeding mag worden toegekend voor dat gedeelte dat straat wordt.

Aan deze laatste woorden wordt vastgehecht het eerste cassatiemiddel: „Schending of verkeerde toepassing van art. 40 der Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125), in verband met art. 151 der Grondwet en mede in verband met de artt. 1, 3, 5, 26, 27 en 28 der Woningwet, door te beslissen dat voor grond, volgens het uitbreidingsplan der gemeente Bergen op Zoom bestemd voor openbaren weg, den onteigende van de onteigenende partij, zijnde de Staat der Nederlanden, geene schadevergoeding toekomt."

De genoemde woorden van het vonnis zijn dunkt mij niet gelukkig gekozen en passen niet geheel bij de voorafgaande beschouwing in het vonnis als den zin daarvan niet weergevende. Het is toch duidelijk dat de Rechtbank niet bedoeld heeft dat onteigening zonder schadeloosstelling zou kunnen plaats vinden, maar dat zij de schadeloosstelling voor het gedeelte van het onteigende goed dat voor straat bestemd was, gevonden heeft in de hoogere waarde die zij aan het voor bouwterrein bestemde gedeelte toekent boven die welke dit enkel als grond zou hebben; zij maakt dus eene exploitatierekening op, waarbij het verlies van grond, die niets zou kunnen opbrengen wegens zijne bestemming, wordt opgewogen tegen de daarmede verband houdende verhooging der waarde van anderen grond.

Zoodanige wijze van berekening van schadeloosstelling werd geoordeeld in overeenstemming met de Onteigeningswet te zijn bij arrest van den Hoogen Raad van 24 Maart 1916 (W. 9975) (N. J. 1916 bl. 839, Red.) als niet leidende tot de ook wettelijk onaannemelijke uitkomst dat een deel van den grond om niet zou moeten worden afgestaan, daar ten slotte de vastgestelde schadeloosstelling wordt toegekend voor de geheele te onteigenen oppervlakte, terwijl, nu deze geheel aan éénen eigenaar toebehoorde, niet noodig was te onderzoeken welk gedeelte der schadeloosstelling voor het eene deel, welk gedeelte voor een ander deel van den grond werd toegekend.

Of, zooals bij de toelichting van het middel gezegd werd, de deskundigen, hunne berekening makende, eene andere beschouwing hadden dan de Rechtbank en, die der Rechtbank tot de hunne makende, tot eene hoogere waardeering van het bouwterrein gekomen zouden zijn, is eene vraag waarop het antwoord niet meer is te geven; in elk geval had ten slotte de Rechtbank de waarde van het te onteigenen goed te bepalen, en op hare feitelijke waardeering kan in cassatie niet worden teruggekomen.

De Rechtbank heeft voorts in hare exploitatierekening opgenomen de noodzakelijkheid van ophooging, verharding en rioleering van de eventueel aan te leggen straat door den gedaagde en met de kosten daarvan de aan den grond in zijn geheel toe te kennen waarde verminderd. Hiertegen wordt opgekomen met het tweede cassatiemiddel: „Schending of verkeerde toepassing van art. 40 der Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125), in verband met art. 151 der Grondwet en de artt. 1, 3, 5, 26, 27 en 28 der Woningwet en mede in verband met de artt. 17 en 19 der Bouwverordening van de gemeente Bergen op Zoom van 21 Juli 1905 en art. 2 der Verordening van de gemeente Bergen op Zoom van 23 Augustus 1916 op de heffing eener bijzondere belasting wegens gebouwde eigendommen die gelegen zijn in bepaalde gedeelten der gemeente, door te beslissen dat bij de berekening der schadeloosstelling, toe te kennen aan den onteigende, behoort te worden afgetrokken een bedrag van f 1725 voor kosten van ophooging, verharding en rioleering der straat, niettegenstaande deze kosten blijkens voormelde

verordeningen niet ten laste van de eigenaren der aangelegen gronden maar van de gemeente Bergen op Zoom komen.

Art. 19 der Verordening, in de eerste plaats in het middel genoemd, bepaalt wel dat kosten als hier worden bedoeld komen ten laste van de eigenaren, maar de aangehaal e belastingverordening zou voor de in aanmerking komende eigendommen, waartoe dan ook de thans onteigende behooren, de toepassing van eerstgenoemde verordening uitsluiten omdat volgens art. 240*j* der Gemeentewet de belasting slechts mag strekken tot het verkrijgen van eene bijdrage in de kosten ten laste van de gemeente komende ten behoeve van den aanbouw in bepaalde gedeelten der gemeente ; zoo althans heb ik de strekking van het middel begrepen.

In art. 240*i* en *j* der Gemeentewet worden nu twee gevallen onderscheiden ; de gemeenten mogen, op grondslagen volgens welke van de belastingschuldigen in billijke evenredigheid eene bijdrage gevorderd wordt in de kosten ten laste der gemeente komende, belasting heffen wegens gebouwde eigendommen aan openbare straten en wegen belendende, en wegens zulke eigendommen, gelegen in bepaalde gedeelten der gemeente ; de bijdragen van eerstgenoemde eigendommen worden gevorderd voor aanleg en onderhoud van wegen, van laatstgenoemde ten behoeve van den aanbouw in de daar bedoelde gedeelten der gemeenten. Aangenomen nu al dat de belasting van de eerste alleen geheven mag worden in geval aanleg en onderhoud van de belendende wegen ten laste van de gemeente komen, dan is nog niet gezegd dat de belastingverordening medebrengt dat de gemeente de kos.en daarvan voor hare rekening neemt ; dit zou dan alleen kunnen zijn eene voo waarde voor de wettigheid der verordening ; maar tusschen het geval van art. 24 *j* der Gemeentewet en den aanleg en het onderhoud van wegen is geen enkel verband gelegd. Nu berust de betrokkene belastingverordening, die volgens art. 1 betreft eigendommen, gelegen in bepaalde gedeelten der gemeente, op art. 240*j* ; hare toepasselijkheid hangt dus in geen geval af van het antwoord op de vraag wie de kosten van aanleg en onderhoud van wegen betaalt, zoodat nevens deze verordening de bepaling van art. 19 der Bouwverordening volledig toepasselijkheid behoudt.

Beide middelen alzoo ongegrond achtende, concludeer ik tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eischer in de kosten.

De Hooge Raad, enz. ;

O., dat, voor wat de feiten betreft, het voormeld vonnis verwijst naar een daaraanvoorafgaand vonnis van 23 Januari 1917, dat op zijne beurt verwijst naar een vonnis van 12 September 1916 en uit die vonnissen blijkt :

dat bij inleidende dagvaarding is gevorderd de onteigening ten algemeenen nutte ten name van het Rijk van een deel ter grootte van 30 A. en 60 c.A. van het perceel in de gemeente Bergen op Zoom, kadastraal bekend als Sectie H nº. 1771, waarvoor bij dagvaarding werd aangeboden, maar door Schenck niet werd aangenomen, een bedrag van f 6634 ;

dat de Rechtbank deze onteigening heeft uitgesproken met toekenning eener schadeloosstelling van f 6385 en veroordeeling van Schenck in de kosten ;

O., dat tegen deze beslissing als middelen van cassatie zijn aangevoerd : (zie concl. proc.-gen.) ;

Ten aanzien van het *eerste* middel :

O., dat de Rechtbank voor zoover thans van belang, hare wijze van berekening der aan Schenck toe te kennen schadeloosstelling ontvouwt in de eerste vier rechtsoverwegingen van het bestreden vonnis, waarin zij vooropstelt, dat de te onteigenen oppervlakte gelegen is binnen de grenzen van een door de gemeente Bergen op Zoom vastgesteld uitbreidingsplan en dus als bouwterrein moet worden gewaardeerd ;

dat zij vervolgens nagaat welk deel van het terrein, naar het uitbreidingsplan, voor werkelijke bebouwing in aanmerking komt, en welk deel, naar dat plan, voor stratenaanleg is bestemd, en dan, ter berekening der opbrengst van het geheel, nagaat welke de vermoedelijke opbrengst der beide onderdeelen zal zijn, wanneer eenmaal de straten volgens de vastgestelde plannen zullen zijn aangelegd ;

dat zij dan ten slotte aanneemt, dat het bouwterrein zal kunnen opbrengen ten deele f 4.75, ten deele f 2.50 per M², maar die opbrengst alleen zal kunnen worden verkregen nadat stratenaanleg den grond voor dadelijke bebouwing geschikt heeft gemaakt, zoodat bij toekenning dier — wat de Rechtbank noemt *volle* — waarde, aan het bouwterrein, aan den voor stratenaanleg bestemden grond verkoopwaarde moet worden ontzegd ;

O., dat tegen deze wijze van berekening der schadeloosstelling geen enkel wettelijk bezwaar bestaat, zoodat de Rechtbank, die binnen de door de wet gestelde grenzen vrij is de schadeloosstelling te berekenen op de wijze die haar het meest bruikbaar schijnt — ook in dit geval vrij was de vooromschreven methode te volgen ;

O., dat in het bijzonder is onjuist, de in het

thans besproken middel aangevoerde grief, dat Schenck bij deze wijze van berekening geen vergoeding zou ontvangen voor den tot stratenaanleg bestemden grond;

dat toch, eenmaal vaststaande, dat bouwterrein te zijner exploitatie door straten moet worden doorsneden, moet worden aangenomen, dat in de opbrengst der voor werkelijke bebouwing bestemde onderdeelen van het terrein, welker hoogste waarde, gelijk de Rechtbank terecht aanneemt, eerst kan worden verkregen door stratenaanleg, — eene behoorlijke vergoeding ter zake van den voor dien aanleg gebezigden grond, wordt teruggevonden;

O., dat mitsdien dit middel is ongegrond;

Ten aanzien van het *tweede* middel:

O., dat bij het bestreden vonnis inderdaad is aangenomen, dat bij exploitatie van het te onteigenen bouwterrein, Schenck zou hebben uit te geven f 1725 voor ophooging, verharding en rioleering der straat, zoodat gezegd bedrag in het debet der exploitatierekening moest worden gebracht en dus van de veronderstelde brutoopbrengst daarvan moest worden afgetrokken om de als schadeloosstelling toe te kennen veronderstelde netto-opbrengst te verkrijgen, — maar dat deze wijze van berekening niet is in strijd met de in het middel aangehaalde bepalingen;

O. toch, dat blijkens de artt. 17 en 19 der Bouwverordening van Bergen op Zoom van 21 Juli 1905, de evenaangeduide kosten komen ten laste van den exploitant van eenig bouwterrein, waarin geen wijziging is gebracht door eenig ander voorschrift, inzonderheid niet door art. 2 der Verordening van de gemeente Bergen op Zoom van 23 Augustus 1916 op de heffing eener bijzondere belasting wegens gebouwde eigendommen, die gelegen zijn in bepaalde gedeelten der gemeente, waaruit wel kan worden afgeleid, dat wanneer de gemeente ten behoeve van den aanbouw in hare evenbedoelde gedeelten kosten maakt, tot goedmaking daarvan eene bijzondere belasting als bedoeld in art. 141*j* der Gemeentewet kan worden geheven ter zake van genot krachtens bezit of eenig ander zakelijk recht van den bij het bestreden vonnis onteigenden grond, maar niet, dat als gevolg dier mogelijke belastingheffing de gemeente nu ook alle ten behoeve van die bebouwing onvermijdelijke kosten op zich neemt, en dus in het bijzonder de eigenaar van die grond is ontheven van den voorbedoelden hem opgelegden last tot ophooging enz. der aan te leggen straat;

O., dat dus ook dit middel is ongegrond;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

26 *Mei* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van den algemeenen maatregel van bestuur bedoeld bij artikel 10 der Huurcommissiewet. S. 443.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie en van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 21 April 1917, 1ste Afd. C., nº. 572;

Overwegende, dat Wij Ons bij artikel 10 der Huurcommissiewet hebben vorbehouden, bij algemeenen maatregel van bestuur voor bepaalde gemeenten of gedeelten eener gemeente een hoogeren maatstaf te bepalen voor de toepasselijkheid van genoemde wet dan die, in de voorafgaande bepalingen van he artikel gesteld;

Den Raad van State gehoord (advies van 1 Mei 1917, nº. 50);

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 24 Mei 1917, 1ste Afd. C., nº. 621;

Hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Voor de toepasselijkheid der Huurcommissiewet wordt de tabel, bedoeld in de artikelen 1 en 2 der Kieswet, in dier voege gewijzigd, dat in de kolom „Huurprijs" voor de na te noemen gemeenten of gedeelten eener gemeente, in plaats van het vermelde, het volgend bedrag gelezen wordt.

PROVINCIE NOORDBRABANT.	
Eindhoven	f 1.25
Oss	1.25
Rosendaal en Nispen (kom van Rosendaal)	1.25
Stratum (het deel grenzende aan Eindhoven)	1.25
PROVINCIE GELDERLAND.	
Harderwijk (stad)	1.37⁵
Renkum (dorp)	1.12⁵
Ede (Bennekom, Veenendaal, Lunteren en het deel der gemeente, liggende ten zuiden van de spoorbaan Ede—Utrecht binnen een straal van 700 meter gerekend van het station Ede der Staatsspoor)	1.—
Harderwijk (overig deel)	1.—
Ambt-Doetinchem	1.—
PROVINCIE ZUIDHOLLAND.	
Leiderdorp	1.75
Oegstgeest	1.75
Zoeterwoude	1.75
PROVINCIE NOORDHOLLAND.	
Amsterdam (gansche gemeente)	2.50
Haarlem	2.25

Heemstede (Meester Lottelaan, noordelijk deel)	f 2.25
Sloten (Sloterdijk, Baarsjes en IJpolder)	2.50
Watergraafsmeer	2.50
Velsen (IJmuiden)	1.50
Zaandam	2.—
Bloemendaal (Bloemendaal en Overveen)	2.25
Bussum	2.—
den Helder (den Helder en Nieuwe-Diep)	1.50
Hilversum	2.—
Purmerend	1.50
Sloten (Sloten en Osdorp)	1.25
Velzen (Jan Gijzenvaart)	1.50
Naarden (buiten de vesting)	2.—
Naarden (vesting)	1.—
Schoten (zuidelijk deel)	2.25
Schoten (overig deel)	1.50
Velzen (overig deel)	1.50

PROVINCIE ZEELAND.

Goes	1.25
Neuzen (kom)	1.25
Domburg	1.25
Sas van Gent	1.25

PROVINCIE UTRECHT.

Utrecht (gansche gemeente)	2.—
Amersfoort (stad)	1.75
Baarn (kom)	1.50
de Bildt (kom)	1.50
Soest (Soestdijk, Langeind, Middelwijk en de Kerkeburen)	1.50
Zeist (kom)	1.50
Zuilen	2.—
de Bildt (overig deel)	1.—
Soest (overig deel)	1.—
Zeist (overig deel)	1.—

PROVINCIE OVERIJSSEL.

Enschedé	1.75
Kampen (gansche gemeente)	1.50
Hengelo (kom en naaste omgeving)	1.50
Almelo (vroegere gemeente Stad Almelo)	1.25
Almelo (vroegere gemeente Ambt Almelo)	1.—
Lonneker (bij Enschedé alsmede Glanerbrugge)	1.25
Lonneker (overig deel)	1.—
Zwollerkerspel (bij Zwolle)	1.50
Zwollerkerspel (overig deel)	1.—

PROVINCIE GRONINGEN.

Appingedam (Appingedam, het Bolwerk en Solwerd)	1.25
Delfzijl (Delfzijl en Farmsum)	1.25
Haren (dorp)	1.25
Hoogezand (kom, Martenshoek en Foxhol)	1.50
Onstwedde (Stadskanaal en Musselkanaal)	f 1.50
Sappemeer (kom)	1.50
Veendam (kom)	1.50
Wildervank (kom)	1.50
Haren (gedeelte, gelegen tusschen het dorp Haren en de grens der gemeente Groningen)	1.50

PROVINCIE DRENTHE.

Assen	2.—
Meppel	2.—

PROVINCIE LIMBURG.

Heer (bij Maastricht)	1.40
Maastricht	1.75
Meerssen (kom en Limmel)	1.40
Roermond (kom)	1.60
Venlo (stad met het stadsgedeelte van den Bantuin)	1.60
Ambij (bij Maastricht)	1.40
Heerlen (kom)	1.75
Kerkrade (Kerkrade en Holz)	1.60
Meerssen (overig deel)	1.—
Oud-Vroenhoven (bij Maastricht)	1.40
Oud-Vroenhoven (overig deel)	1.—
St. Pieter (bij Maastricht)	1.40
St. Pieter (overig deel)	1.—
Vaals (kom)	1.40
Heerlen (overig deel)	1.60
Kerkrade (overig deel)	1.40
Roermond (overig deel)	1.40
Sittard (kom)	1.40
Venlo (overig deel)	1.40
Weert (kom)	1.40
Sittard (overig deel)	1.—
Ambij (overig deel)	1.—
Brunssum	1.—
Geleen	1.—
Hoensbroek	1.—

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Justitie en van Binnenlandsche Zaken zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 26sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 26 *Mei* 1917.)

26 *Mei* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van den algemeenen maatregel van bestuur bedoeld bij artikel 13 der Huurcommissiewet. S. 444.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie en van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 28 April 1917, 1ste Afdeeling C, nº. 667;

Overwegende, dat krachtens artikel 13 der Huurcommissiewet al hetgeen betreft de instelling, de samenstelling, de taak en de werkwijze der huurcommissie, zoomede de regelen en vormen van het beroep van hare uitspraken op den kantonrechter, bij algemeenen maatregel van bestuur nader moet worden geregeld, voor zoover daarin niet bij die wet is voorzien;

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Mei 1917, nº. 25);

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 24 Mei 1917, 1ste afdeeling C, nº. 619;

Hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

§ 1. *Algemeene Bepalingen.*

Art. 1. In dit besluit wordt verstaan onder:

a. „de wet": de Huurcommissiewet (wet van 26 Maart 1917, *Staatsblad* nº. 257);

b. „woning": eene woning, ten aanzien waarvan de wet van toepassing is, tenzij uitdrukkelijk blijkt, dat het woord ook betrekking heeft op eene woning van hoogere huurwaarde.

2. In dit besluit duiden de woorden, welke betrekking hebben op de overeenkomst van huur en verhuur, zooals bijv. „huurder", „huurprijs", op iedere overeenkomst, onder welken naam of in welken vorm ook aangegaan, welke ten doel heeft het ten gebruike verkrijgen en verstrekken van eene woning.

3. In dit besluit wordt onder „verhuurder" ook verstaan hij die voornemens is als zoodanig eene overeenkomst aan te gaan, zooals bedoeld bij het voorgaand artikel.

4. In dit besluit wordt onder den „huurprijs van 1 Januari 1916" ook verstaan:

1º. ingeval de woning op 1 Januari 1916 tijdelijk onverhuurd was, de laatste huurprijs, waarvoor de woning vóór dien dag verhuurd is geweest;

2º. ingeval de woning vóór of op 1 Januari 1916 niet verhuurd is geweest, de som welke door de huurcommissie ingevolge het tweede lid van artikel 1 der wet als huurprijs van 1 Januari 1916 is geschat.

§ 2. *De Instelling der Huurcommissie.*

5. Indien in eene gemeente meer dan één huurcommissie worden ingesteld, bepalen Burgemeester en Wethouders de gedeelten der gemeente, ten aanzien waarvan iedere huurcommissie bevoegd is.

6. Indien Burgemeester en Wethouders van oordeel zijn dat zich in de gemeente gevallen van onredelijke huuropdrijving voordoen, doch niet in voldoende mate om het instellen van eene afzonderlijke huurcommissie te wettigen, kunnen zij de huurcommissie, of eene der huurcommissiën, eener andere gemeente ook voor hunne gemeente instellen.

Dit besluit wordt genomen in onderling overleg met Burgemeester en Wethouders der andere gemeente. Het treedt niet in werking vóórdat daarop de goedkeuring is verkregen van Gedeputeerde Staten der provincie (provinciën), tot welke de gemeenten behooren.

Leidt het onderling overleg niet tot eene beslissing, dan beslissen Gedeputeerde Staten; behooren de betrokken gemeenten tot meer dan één provincie, dan beslissen Gedeputeerde Staten der provincie met het grootst aantal inwoners in de betrokken gemeente of gemeenten.

7. In het geval, bedoeld bij het voorgaand artikel, worden alle besluiten betreffende wijzigingen in de samenstelling der huurcommissie, zoomede die betreffende de plaatsvervangende leden en den secretaris en diens plaatsvervanger, onverwijld schriftelijk medegedeeld aan Burgemeester en Wethouders der andere gemeente (gemeenten), waarvoor de huurcommissie later ingesteld is.

8. Indien Burgemeester en Wethouders van twee of meer gemeenten van oordeel zijn, dat zich in hunne gemeenten gevallen van onredelijke huuropdrijving voordoen, doch niet in voldoende mate om het instellen van eene afzonderlijke huurcommissie voor iedere gemeente te wettigen, kunnen zij in onderling overleg eene huurcommissie voor alle hunne gemeenten instellen.

Het laatste lid van artikel 6 is van toepassing.

Dit besluit treedt niet in werking vóórdat daarop de goedkeuring is verkregen van Gedeputeerde Staten der provincie (provinciën), tot welke de gemeenten behooren.

9. In het geval, bedoeld bij het voorgaand artikel, worden alle besluiten, de huurcommissie betreffende, welke volgens de wet of dit besluit genomen worden door Burgemeester en Wethouders, genomen in onderling overleg door

Burgemeesters en Wethouders van de betrokken gemeenten.

Het laatste lid van artikel 6 is van toepassing.

10. Indien Gedeputeerde Staten van oordeel zijn dat in eene gemeente, waarvoor geene huurcommissie is ingesteld, een voldoend aantal gevallen van onredelijke huuropdrijving zich hebben voorgedaan om het instellen van eene afzonderlijke huurcommissie voor die gemeente te wettigen, geven zij daarvan schriftelijk kennis aan Burgemeester en Wethouders. Dezen gaan dan onverwijld tot de instelling over.

11. Indien Gedeputeerde Staten van oordeel zijn dat de in eene gemeente bestaande huurcommissie (huurcommissiën) met zoovele zaken belast is (zijn), dat dientengevolge de afdoening van zaken ongewenschte vertraging ondervindt, deelen zij aan Burgemeester en Wethouders schriftelijk mede, dat naar hun oordeel er aanleiding bestaat eene of meer nieuwe huurcommissiën in te stellen. Burgemeester en Wethouders gaan dan onverwijld tot de instelling over.

12. Indien Gedeputeerde Staten van oordeel zijn dat in eene gemeente, waarvoor geene huurcommissie is ingesteld, gevallen van onredelijke huuropdrijving zich hebben voorgedaan, doch slechts in zoodanige mate dat deze behandeld kunnen worden door de huurcommissie eener andere gemeente der provincie, geven zij aan Burgemeester en Wethouders schriftelijk kennis, dat er huns inziens aanleiding bestaat de huurcommissie der andere gemeente ook voor hunne gemeente in te stellen. Een afschrift van die kennisgeving wordt aan Burgemeester en Wethouders der andere gemeente toegezonden. Burgemeester en Wethouders gaan dan onverwijld tot de instelling over.

Artikel 7 is van toepassing.

13. Indien Gedeputeerde Staten van oordeel zijn, dat in twee of meer gemeenten der provincie, waarvoor geene huurcommissie is ingesteld, gevallen van onredelijke huuropdrijving zich hebben voorgedaan, doch niet in voldoende mate om het instellen van eene afzonderlijke huurcommissie voor iedere dezer gemeenten te wettigen, geven zij aan Burgemeesters en Wethouders van deze gemeenten schriftelijk kennis, dat er huns inziens aanleiding bestaat voor alle deze gemeenten gezamenlijk eene huurcommissie in te stellen. Burgemeesters en Wethouders dezer gemeenten gaan dan onverwijld in onderling overleg tot de instelling over.

Het laatste lid van artikel 6 en artikel 9 zijn van toepassing.

14. Indien in de gevallen, bedoeld bij de artikelen 6, 8, 12 en 13, Burgemeester en Wethouders eener gemeente, waarvoor geene afzonderlijke huurcommissie is ingesteld, van oordeel zijn dat dientengevolge de afdoening van zaken in hunne gemeente ongewenschte vertraging ondervindt, kunnen zij eene afzonderlijke huurcommissie voor hunne gemeente instellen.

Dit besluit treedt niet in werking vóórdat daarop de goedkeuring van Gedeputeerde Staten is verkregen.

15. Burgemeester en Wethouders kunnen eene of meer huurcommissiën opheffen, indien het te voorzien is, dat in de gemeente de afdoening van zaken dientengevolge geene ongewenschte vertraging zou ondervinden.

Bij hun besluit wijzen Burgemeester en Wethouders den (de) secretaris (secretarissen) der huurcommissie (huurcommissiën) aan, wien het archief der opgeheven huurcommissie (huurcommissiën) zal worden ter hand gesteld, en regelen zij, zoo noodig, de plaatselijke bevoegdheid der overige huurcommissiën.

Dit besluit treedt niet in werking vóórdat daarop de goedkeuring van Gedeputeerde Staten is verkregen.

16. Bij het besluit tot het instellen of het opheffen van eene huurcommissie wordt bepaald op welk tijdstip het besluit in werking treedt.

Ingeval het besluit de goedkeuring van Gedeputeerde Staten behoeft, wordt bepaald dat het tijdstip, waarop het in werking treedt, nader door Burgemeester en Wethouders zal worden vastgesteld.

17. Alle besluiten van Burgemeester en Wethouders betreffende het instellen en het opheffen van huurcommissiën worden vóór het in werking treden op de in de gemeente gebruikelijke wijze openbaar gemaakt. Zij worden tegen betaling der kosten in afschrift verkrijgbaar gesteld.

§ 3. *De Samenstelling der Huurcommissie.*

18. De vijf leden der huurcommissie moeten zijn meerderjarige Nederlanders, woonachtig in de gemeente waarvoor de huurcommissie is ingesteld, of in eene naburige gemeente.

Onder de leden is één voorzitter, één plaatsvervangend voorzitter, één vertegenwoordiger van de belangen van de huurders van woningen, en één vertegenwoordiger van de belangen der verhuurders van woningen. In laatstgemelde hoedanigheid kunnen niet worden benoemd personen, eigenaar van, of lid van het bestuur over, woningen met geldelijke hulp van overheidswege gebouwd of gekocht, terwijl huurders van zoodanige woningen niet benoembaar zijn

als vertegenwoordiger van de belangen der huurders.

Niemand kan worden benoemd in meer dan ééne der bij het voorgaand lid genoemde hoedanigheden.

De voorzitter en de beide niet als vertegenwoordigers van bepaalde belangen benoemde personen mogen bij geen van beide belangen betrokken zijn.

19. Bij iedere huurcommissie worden benoemd een plaatsvervangend lid, uitsluitend om bij afwezigheid of ontstentenis van het daartoe benoemd lid in de commissie de belangen van de huurders van woningen te vertegenwoordigen, een plaatsvervangend lid, uitsluitend om bij afwezigheid of ontstentenis van het daartoe benoemd lid in de commissie de belangen van de verhuurders te vertegenwoordigen, en twee of drie andere plaatsvervangende leden.

Zij allen moeten aan dezelfde vereischten voldoen als de leden der huurcommissie.

20. Aan de huurcommissie worden een secretaris en een plaatsvervangend secretaris toegevoegd ; zij moeten aan dezelfde vereischten voldoen als de leden der huurcommissie.

21. De voorzitter, de plaatsvervangende voorzitter, de verdere leden, de plaatsvervangende leden, de secretaris en de plaatsvervangende secretaris der huurcommissie worden benoemd en ontslagen door Burgemeester en Wethouders.

Ontslag, anders dan op verzoek van den betrokken persoon, behoeft de goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

4. *De Taak der Huurcommissie.*

A. *Bepalingen, aan de drie soorten van woningen gemeen.*

22. Wanneer met eene woning voor één gezamenlijken huurprijs andere zaken, roerende of onroerende, verhuurd zijn, die niet geacht moeten worden naar haren aard en volgens het plaatselijk gebruik een bestanddeel der woning uit te maken, zooals b.v. meubelen, of een winkel, een stal, tuingronden of landerijen, dan begroot de huurcommissie, ter beantwoording van de vraag of de wet ten aanzien van de woning van toepassing is, den huurprijs van de woning alleen.

Hetzelfde geldt, wanneer in den huurprijs van eene woning begrepen is eenige andere vergoeding dan die voor het gebruik van de woning, zooals b.v. de belooning voor te verrichten diensten, het loon voor te verrichten arbeid of de koopprijs van te leveren zaken.

Wanneer het gebruik van eene woning wordt verstrekt tegen andere verplichtingen des huurders dan die, waartoe hij krachtens het Burgerlijk Wetboek gehouden is (b.v. als geheel of gedeeltelijk loon voor arbeid, door den huurder in dienst van den verhuurder te verrichten), dan begroot de huurcommissie het bedrag, waarvoor de woning geacht moet worden te zijn verhuurd.

23. Hij die een verzoekschrift tot de huurcommissie heeft gericht, verschaft haar alle hem ten dienste staande gegevens ter vervulling van haar taak. Hij gedraagt zich ten deze naar de wenken, hem door of namens de huurcommissie gegeven.

B. *De Taak der Huurcommissie betreffende woningen, reeds vóór of op 1 Januari 1916 verhuurd (art. 1, eerste lid, der wet).*

24. Wanneer er verschil bestaat tusschen de verplichtingen, waartoe de verhuurder of de huurder gehouden was op 1 Januari 1916 en die waartoe hij ter zake van de woning later gehouden is (b.v. doordat op het ééne tijdstip in den huurprijs begrepen is de huurprijs van andere zaken of eenige andere vergoeding, zooals bedoeld in artikel 22), dan begroot de huurcommissie de geldswaarde van het verschil in de verplichtingen des verhuurders of des huurders op de beide tijdstippen, en houdt met die begrooting rekening bij de beoordeeling of de hoogere huurprijs redelijk is.

25. Hij die in eene gemeente, waarvoor eene huurcommissie is ingesteld, voor eene woning een hoogeren huurprijs wil bedingen dan die van 1 Januari 1916, wendt zich vooraf tot de huurcommissie met het schriftelijk verzoek dien hoogeren huurprijs goed te keuren.

Hij vermeldt daarbij kortelijks de gronden waarop hij meent tot verhooging te moeten overgaan. Die gronden moeten, behoudens het geval, bedoeld aan het slot van artikel 4 der wet, uitsluitend betrekking hebben op hoogere uitgaven die hij, in verband met de normale huurwaarde op 1 Januari 1916, ter zake van de woning heeft te bestrijden, zooals b.v. buitengewoon kostbare herstellingen en verhoogde hypotheekrente.

Is de woning verhuurd, dan vermeldt hij tevens de naam des huurders.

26. Voor het verzoekschrift, bedoeld bij het voorgaan artikel, kan het volgend model worden gebezigd :

> De ondergeteekende (*voluit geschreven naam, voornamen en beroep van den verzoeker, of de benaming der verzoekende vereeniging, stichting of vennootschap*) wonende (*of* : ge-

vestigd) (*volledige opgave van de woonplaats des verzoekers, of, indien het verzoek wordt gedaan door eene vereeniging, stichting of vennootschap, van de plaats waar deze gevestigd is of kantoor houdt*) verzoekt de Huurcommissie te (*naam der gemeente, of aanduiding van het deel der gemeente, waarvoor de huurcommissie is ingesteld*) om goed te keuren, dat hij den huurprijs van f (*bedrag*) per (*tijd waarvoor het genoemd bedrag geldt*) van de woning, gelegen (*aanduiding van straat, nummer, enz.*) met ingang van (*datum*) verhoogt tot f (*verhoogd bedrag*) per (*tijd, waarvoor het verhoogd bedrag geldt*).

De reden waarom verzoeker het noodzakelijk oordeelt tot verhooging over te gaan, is (*korte opgave der reden*).

Den 1sten Januari 1916 was de woning verhuurd voor f (*bedrag van den huurprijs, op genoemden dag geldende*) per (*tijd waarvoor het genoemd bedrag van den huurprijs gold*).

De tegenwoordige huurder der woning is (*naam, zoo mogelijk met opgave van voornamen of aanvangsletters der voornamen*).

(N.B. *Indien dezelfde woning reeds het onderwerp van eene beslissing der huurcommissie of van den kantonrechter heeft uitgemaakt, wordt de dagteekening en de korte inhoud der beslissing hier medegedeeld, b.v.* Bij beslissing van den . . . . . 19 . . heeft de Huurcommissie eene verhooging van den wekelijkschen huurprijs tot f . . . . goedgekeurd ; het beroep van den toenmaligen huurder tegen deze goedkeuring is door den kantonrechter bij beschikking van den . . . . . 19 . . verworpen).

(*Onderteekening en dagteekening van het verzoekschrift*).

27. Indien de verhuurder in het geval, bedoeld bij artikel 2 der wet, er de voorkeur aan geeft goedkeuring van den hoogeren huurprijs te verzoeken, dan vermeldt hij kortelijks de gronden, waarop hij meent dat de huurcommissie zijn verzoek zou kunnen inwilligen. Het tweede lid van artikel 25 vindt overeenkomstige toepassing.

Voor het verzoekschrift kan dan het volgend model worden gebezigd :

De ondergeteekende (*voluit geschreven naam, voornamen en beroep van den verzoeker of de benaming der verzoekende vereeniging, stichting of vennootschap*) wonende (*of* : gevestigd) (*volledige opgave van de woonplaats des verzoekers, of, indien het verzoek wordt gedaan door eene vereeniging, stichting of vennootschap, van de plaats waar deze gevestigd is of kantoor houdt*) deelt bij deze aan de Huurcommissie te (*naam der gemeente, of aanduiding van het deel der gemeente, waarvoor de huurcommissie is ingesteld*) mede, dat hij de woning, gelegen (*aanduiding van straat, nummer, enz.*), die op 1 Januari 1916 verhuurd was voor een huurprijs van f (*bedrag*) per (*tijd, waarvoor het genoemd bedrag van den huurprijs geldt*), later, namelijk den (*dagteekening nà 1 Januari* 1916), dus vóór de instelling der Huurcommissie, heeft verhuurd voor f (*verhoogd bedrag*) per (*tijd, waarvoor het verhoogd bedrag geldt*).

De reden waarom verzoeker het noodzakelijk heeft geoordeeld tot die verhooging over te gaan, is (*korte opgave der reden*).

Mitsdien verzoekt hij de Huurcommissie dien hoogeren huurprijs goed te keuren.

(*Onderteekening en dagteekening van het verzoekschrift*).

28. De verlaging van den huurprijs, bedoeld bij het eerste lid van artikel 2 der wet, vangt aan te werken op den eersten dag na afloop van de maand, in dat lid bedoeld.

Het door de huurcommissie ingevolge het derde lid van artikel 2 of ingevolge artikel 5 der wet als huurprijs vast te stellen bedrag kan niet lager zijn dan den huurprijs van 1 Januari 1916.

C. *De Taak der Huurcommissie betreffende woningen, welke 1 Januari 1916 reeds bestonden, doch vóór of op dien dag niet verhuurd zijn geweest* (*art. 1, tweede lid, der wet*).

29. Eene woning, die op 1 Januari 1916 niet verhuurd was, wordt voor de toepassing van dit besluit geacht ook vóór dien dag niet verhuurd te zijn geweest, indien blijkt dat zij zóó vele jaren vóór genoemden dag niet verhuurd is geweest, dat, ook al was de laatste huurprijs bekend, het bedrag daarvan voor het bepalen van de normale huurwaarde der woning op 1 Januari 1916 niet een geschikte maatstaf zou kunnen zijn.

30. Wanneer de verhuurder eene woning, welke vóór of op 1 Januari 1916 niet is verhuurd geweest, vóór de instelling der huurcommissie verhuurd heeft, of daarna verhuren wil, onder andere verplichtingen dan die, waartoe hij of de huurder krachtens het Burgerlijk Wetboek gehouden is (b.v. doordat dan in den huurprijs begrepen is de huurprijs van andere zaken of eenige andere vergoeding, zooals bedoeld in artikel 22), dan begroot de huurcommissie den huurprijs van de woning alleen en houdt met die begrooting rekening bij de beoordeeling of de hoogere huurprijs redelijk is.

31. Hij die in eene gemeente, waarvoor eene huurcommissie is ingesteld, voor het eerst eene woning wil verhuren, welke vóór of op 1 Januari 1916 niet is verhuurd geweest, wendt zich, onafhankelijk van de huurwaarde der woning, vooraf tot de huurcommissie met het schriftelijk verzoek den huurprijs van 1 Januari 1916 van die woning te schatten.

De verplichting van het eerste lid vervalt, indien de huurcommissie den huurprijs van 1 Januari 1916 reeds ambtshalve heeft geschat.

32. Voor het verzoekschrift, bedoeld bij het voorgaand artikel, kan het volgend model worden gebezigd:

De ondergeteekende (*voluit geschreven naam, voornamen en beroep van den verzoeker*), wonende te (*volledige opgave van de woonplaats*), verzoekt de Huurcommissie te (*naam der gemeente of aanduiding van het deel der gemeente, waarvoor de huurcommissie is ingesteld*) den huurprijs van 1 Januari 1916 te schatten van de woning, gelegen (*aanduiding van straat, nummer, enz.*), welke vóór of op 1 Januari 1916 niet is verhuurd geweest.

Dit verzoek geschiedt omdat verzoeker de woning thans wenscht te verhuren.

(*Onderteekening en dagteekening van het verzoekschrift.*)

33. In het geval, omschreven in het eerste lid van artikel 31, kan de verhuurder ook desgewenscht de huurcommissie te gelijk verzoeken, indien blijkens de schatting de wet ten aanzien van de woning van toepassing is en de huurprijs van 1 Januari 1916 lager mocht geschat worden dan den huurprijs dien hij wil bedingen, dezen laatsten goed te keuren.

Hij vermeldt dan kortelijks de gronden waarop hij meent dat de huurcommissie den hoogeren huurprijs zou kunnen goedkeuren.

34. Wil de verhuurder te gelijk schatting verzoeken en goedkeuring van den hoogeren huurprijs, dan wordt aan het model, vastgesteld bij artikel 32, het volgende toegevoegd:

En aangezien verzoeker meent voor de woning een huurprijs te moeten bedingen van f (*bedrag*) per (*tijd waarvoor het genoemd bedrag van den huurprijs geldt*), verzoekt hij de Huurcommissie tevens om, indien dit bedrag hooger blijkt dan den door de Huurcommissie geschatten huurprijs van 1 Januari 1916, dien hoogeren huurprijs goed te keuren en zulks op grond dat (*korte opgave der reden*).

35. Hij die in eene gemeente, waarvoor eene huurcommissie is ingesteld, vóór den dag dier instelling eene woning verhuurd heeft, die vóór of op 1 Januari 1916 niet is verhuurd geweest, wendt zich, onafhankelijk van de huurwaarde der woning, binnen eene maand na die instelling tot de huurcommissie met het schriftelijk verzoek den huurprijs van 1 Januari 1916 van die woning te schatten.

De verplichting van het eerste lid vervalt, indien de huurcommissie den huurprijs van 1 Januari 1916 reeds, hetzij op verzoek van den huurder, hetzij ambtshalve, heeft geschat.

36. Voor het verzoekschrift, bedoeld bij het voorgaand artikel, kan het volgend model worden gebezigd:

De ondergeteekende (*voluit geschreven naam en voornamen en beroep van den verzoeker*) wonende te (*volledige opgave van de woonplaats*) deelt bij deze aan de Huurcommissie te (*naam der gemeente, of aanduiding van het deel der gemeente, waarvoor de huurcommissie is ingesteld*) mede, dat hij vóór de instelling der huurcommissie, immers onder dagteekening van (*datum, gelegen tusschen 1 Januari 1916 en den dag, waarop de huurcommissie is ingesteld*), als verhuurder eene overeenkomst heeft aangegaan voor het gebruik van de woning, gelegen (*aanduiding van straat, nummer, enz.*), welke vóór of op 1 Januari 1916 niet verhuurd is geweest, weshalve hij overeenkomstig het bepaalde bij art. 2, tweede lid, der Huurcommissiewet de Huurcommissie verzoekt den huurprijs van 1 Januari 1916 van die woning te schatten.

(*Onderteekening en dagteekening van het verzoekschrift.*)

37. In het geval, omschreven in het eerste lid van artikel 35, kan de verhuurder ook desgewenscht de huurcommissie te gelijk verzoeken, indien blijkens de schatting de wet ten aanzien van de woning van toepassing is en de huurprijs van 1 Januari 1916 lager mocht geschat worden dan den tegenwoordigen huurprijs, dezen laatsten goed te keuren.

Hij vermeldt dan tevens den naam des huurders.

Artikel 33, tweede lid, is van toepassing.

38. Wil de verhuurder te gelijk schatting verzoeken en goedkeuring van den hoogeren huurprijs, dan wordt aan het model, vastgesteld bij artikel 36, het volgende toegevoegd:

En aangezien verzoeker bij bovenbedoelde overeenkomst voor de woning een huurprijs heeft bedongen van f (*bedrag*) per (*tijd, waarvoor het genoemd bedrag van den huurprijs geldt*), verzoekt hij de Huurcommissie

tevens om, indien blijkens de schatting de wet ten aanzien van de woning van toepassing is en de tegenwoordige huurprijs hooger blijkt dan den door de Huurcommissie geschatten huurprijs van 1 Januari 1916, dien hoogeren huurprijs goed te keuren.

Die goedkeuring zou kunnen gegrond zijn op de overweging (*korte opgave der reden*).

De tegenwoordige huurder der woning is (*naam, zoo mogelijk met opgave van voornamen of aanvangsletters der voornamen*).

39. Indien vóór de instelling der huurcommissie eene overeenkomst is aangegaan voor het gebruik van eene woning, welke vóór of op 1 Januari 1916 niet verhuurd is geweest, en de verhuurder eerst na het verstrijken van eene maand na de instelling der huurcommissie zich tot haar wendt met het verzoek den huurprijs van 1 Januari 1916 van de woning te schatten, dan neemt de huurcommissie het verzoek in behandeling evenals ware het tijdig gedaan. De secretaris doet intusschen aan den bevoegden ambtenaar van het Openbaar Ministerie mededeeling van de overtreding der wet.

40. Het eerste lid van artikel 28 vindt, met inachtneming van het bepaalde bij het tweede lid van artikel 2 der wet, overeenkomstige toepassing ten aanzien van de woning, welke vóór of op 1 Januari 1916 niet verhuurd is geweest.

Het tweede lid van artikel 28 is van toepassing.

41. Wordt als de huurprijs van 1 Januari 1916 geschat eene som, hooger dan het in artikel 10, 1°., der wet bedoeld bedrag, dan blijft in de uitspraak der huurcommissie vermelding van den geschatten huurprijs achterwege. De huurcommissie geeft eene beslissing volgens onderstaand model:

De Huurcommissie te . . . . . ;

Gezien het verzoekschrift van . . . . te . . . . . ter bekoming van schatting (*of*: Ambtshalve schattende) den huurprijs van 1 Januari 1916 van de woning, gelegen . . . . . ;

Overwegende dat genoemde woning vóór of op 1 Januari 1916 niet is verhuurd geweest en dat in de (*of*: in het gedeelte der) gemeente, waar de woning gelegen is, de Huurcommissiewet slechts van toepassing is ten aanzien van woningen, welker huurprijs, per week berekend, ten hoogste f . . . bedraagt;

Geschat hebbende den huurprijs van 1 Januari 1916 van genoemde woning en dientengevolge van oordeel zijnde, dat deze niet behoort tot de soort van woningen, bedoeld bij artikel 10 der wet;

Verklaart dat de wet ten aanzien van de woning, in het verzoekschrift genoemd, niet van toepassing is.

De Huurcommissie voornoemd,
(*onderteekening.*)

D. *De Taak der Huurcommissie betreffende nieuw gebouwde woningen, na 1 Januari 1916 voor het eerst in gebruik genomen* (*art. 1, derde lid, der wet*).

42. Ten aanzien van nieuw gebouwde woningen, na 1 Januari 1916 voor het eerst in gebruik genomen, vindt het bepaalde bij artikel 24 overeenkomstige toepassing.

43. Hij die in eene gemeente, waarvoor eene huurcommissie is ingesteld, voor eene nieuw gebouwde woning, na 1 Januari 1916 voor het eerst in gebruik genomen, een hoogeren huurprijs wil bedingen dan dien, waarvoor de woning voor het eerst is verhuurd, wendt zich vooraf tot de huurcommissie met het schriftelijk verzoek dien hoogeren huurprijs goed te keuren.

Artikel 25, tweede en derde lid, vindt overeenkomstige toepassing.

Het verzoekschrift kan, met de noodige wijziging, worden ingekleed volgens het model, bij artikel 26 vastgesteld.

44. Hij die in eene gemeente, waarvoor eene huurcommissie is ingesteld, vóór de instelling der huurcommissie eene huurovereenkomst heeft aangegaan, waarbij hij voor eene nieuw gebouwde woning, na 1 Januari 1916 voor het eerst in gebruik genomen, een hoogeren huurprijs heeft bedongen dan dien, waarvoor de woning voor het eerst is verhuurd, is gehouden binnen eene maand na die instelling,

hetzij zich tot de huurcommissie te wenden met het schriftelijk verzoek dien hoogeren huurprijs goed te keuren,

hetzij zich jegens den huurder bereid te verklaren den huurprijs te verlagen tot dien, waarvoor de woning voor het eerst is verhuurd.

Artikel 27 vindt overeenkomstige toepassing.

De verlaging vangt aan te werken op den eersten dag na afloop van de maand, hierboven bedoeld.

Het door de huurcommissie ingevolge het derde lid van artikel 2 of ingevolge artikel 5 der wet als huurprijs vast te stellen bedrag kan niet lager zijn dan den huurprijs, waarvoor de woning voor het eerst is verhuurd.

45. Bij de behandeling van een verzoek om goedkeuring van een hoogeren huurprijs

dan den eersten huurprijs van eene nieuw gebouwde woning, na 1 Januari 1916 voor het eerst in gebruik genomen, aanvaardt de huurcommissie als de normale huurwaarde der woning den huurprijs, waarvoor zij voor het eerst is verhuurd.

Bij het vaststellen ingevolge artikel 5 der wet van het bedrag, waarvoor eene nieuw gebouwde woning, na 1 Januari 1916 voor het eerst in gebruik genomen, mag worden verhuurd, houdt de huurcommissie rekening met de hoogere uitgaven, die de verhuurder ter zake van de woning heeft te bestrijden, in verband met den huurprijs, waarvoor de woning voor het eerst is verhuurd.

§ 5. *De Werkwijze der Huurcommissie.*

46. Bij afwezigheid of ontstentenis van den voorzitter worden zijne werkzaamheden verricht door den plaatsvervangenden voorzitter. In dat geval en bij afwezigheid of ontstentenis van een ander lid, neemt een der plaatsvervangende leden zitting op verzoek van den voorzitter en met inachtneming van het bepaalde bij artikel 19. Bij afwezigheid of ontstentenis van den secretaris worden zijne werkzaamheden verricht door den plaatsvervangenden secretaris of, bij afwezigheid of ontstentenis van dezen, door het lid der huurcommissie, dat de voorzitter daartoe zal aanwijzen.

47. Waar in dit besluit sprake is van den „voorzitter" der huurcommissie, wordt daaronder mede verstaan de plaatsvervangende voorzitter, die bij afwezigheid of ontstentenis des voorzitters diens werkzaamheden verricht.

Onder den „secretaris" wordt mede verstaan de plaatsvervangende secretaris, wanneer deze op verzoek der voorzitters werkzaamheden van den secretaris verricht.

Een plaatsvervangend lid, dat op verzoek des voorzitters aan de werkzaamheden der huurcommissie deelneemt, is, wat die werkzaamheden betreft, lid der huurcommissie in de plaats van het lid dat hij vervangt.

48. Wanneer een lid der huurcommissie, een plaatsvervangend lid of de secretaris, voor meer dan eene week de plaats zijner inwoning verlaat, geeft hij daarvan, zoowel als van zijne terugkomst, kennis aan den voorzitter.

De voorzitter zelf geeft in gelijke omstandigheden kennis aan den plaatsvervangenden voorzitter, die den secretaris daarvan verwittigt.

49. De leden der huurcommissie en de secretaris genieten voor hunne werkzaamheden eene schadeloosstelling, bij wijze van vacatiegeld, waarvan het bedrag door Burgemeester en Wethouders wordt vastgesteld; dit bedrag is ten hoogste f 5 per zittingdag en voor den voorzitter f 7.50 per zittingdag. De leden genieten, uit welken hoofde ook, geene meerdere vergoeding of geldelijke belooning. Den secretaris kunnen Burgemeester en Wethouders bovendien eene maandelijksche toelage verleenen.

Indien de huurcommissie voor meer dan één gemeente is ingesteld, regelen Burgemeesters en Wethouders een en ander in onderling overleg. Het laatste lid van artikel 6 is van toepassing.

50. Burgemeester en Wethouders dragen zorg, dat de huurcommissie tot hare beschikking heeft een geschikt lokaal, waar zij kan vergaderen en haar archief bewaren.

De secretaris verricht zijne werkzaamheden ter plaatse, door Burgemeester en Wethouders in overleg met den voorzitter der huurcommissie te bepalen.

Het laatste lid van het voorgaand artikel is van toepassing.

51. De huurcommissie kan geene zaak behandelen, indien niet vijf leden aanwezig zijn en de belangen van huurders en die van verhuurders van woningen niet gelijkelijk vertegenwoordigd zijn.

52. De leden en de secretaris der huurcommissie zijn verplicht het geheim der beraadslagingen te bewaren. Zij zijn voorts verplicht tot geheimhouding omtrent al hetgeen hun in hunne hoedanigheid is bekend geworden, voor zooverre niet de mededeeling aan leden en secretarissen van andere huurcommissiën, strekt ter voldoening aan de bepalingen van artikel 65, en onverminderd het bepaalde bij artikel 72.

53. Eene zaak kan alleen schriftelijk bij de huurcommissie aanhangig worden gemaakt.

De secretaris geeft aan een ieder, die hem een voor de huurcommissie bestemd stuk doet toekomen, desverlangd een gedagteekend ontvangbewijs af.

54. Indien een stuk, bij eene huurcommissie ingekomen, betrekking heeft op eene woning, waaromtrent eene andere huurcommissie heeft te oordeelen, doet de secretaris dit stuk onverwijld aan de bevoegde huurcommissie toekomen.

Heeft het stuk ook betrekking op eene woning, waaromtrent de huurcommissie te oordeelen heeft, bij welke het stuk ingekomen is, dan zendt de secretaris, in plaats van het

stuk, een behoorlijk gewaarmerkt afschrift daarvan.

55. De secretaris doet alle ingekomen stukken, betrekking hebbende op woningen, waaromtrent de huurcommissie heeft te oordeelen, onverwijld aan den voorzitter ter kennisneming toekomen.

56. De voorzitter bepaalt dag, plaats en uur van de behandeling der zaak. De secretaris geeft daarvan onverwijld kennis aan de leden.

Schriftelijke bescheiden, tot de zaak betrekkelijk, worden vóór de behandeling bij den secretaris nedergelegd ter kennisneming van de leden.

57. De leden onthouden zich van deelneming aan de behandeling van eenige zaak, welke hun, hunne echtgenooten of bloed- of aanverwanten tot en met den derden graad, persoonlijk aangaat, of waarin zij of een der genoemde personen als gemachtigden zijn betrokken. Deze onthouding wordt ten aanzien van de bepaalde zaak als afwezigheid aangemerkt.

58. Indien de huurcommissie in geval van een verzoek om goedkeuring van een hoogeren huurprijs na kennisneming van het verzoekschrift van oordeel is dat de verhuurder aannemelijk heeft gemaakt, dat de hoogere huurprijs redelijk is in verband met de normale huurwaarde der woning op 1 Januari 1916, vermeerderd met de hoogere uitgaven, die hij ter zake van de woning heeft te bestrijden, dan kan zij den hoogeren huurprijs goedkeuren zonder oproeping van huurder en verhuurder.

Worden huurder en verhuurder opgeroepen, dan geschiedt dit door den secretaris bij te adviseeren brief.

59. Huurder en verhuurder kunnen zich voor de huurcommissie door een gemachtigde doen bijstaan of door een schriftelijk gemachtigde doen vertegenwoordigen.

60. De oproeping van personen om als getuigen of deskundigen te worden gehoord geschiedt door den secretaris.

Indien de huurcommissie beëediging van een getuige of een deskundige wenschelijk oordeelt, geschiedt deze door den voorzitter vóór het afleggen der verklaring.

De bepalingen van art. 117, tweede lid, 118 en 119, eerste, tweede, derde en vijfde lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van toepassing met dien verstande, dat voor de huurcommissie geldt hetgeen daar omtrent den kantonrechter is bepaald.

Ook kan de huurcommissie getuigen of deskundigen hooren die, door een der partijen medegebracht, vrijwillig voor haar verschijnen.

61. De huurcommissie gaat slechts dan over tot schatting ambtshalve van den huurprijs van 1 Januari 1916 van eene woning, die vóór of op dien dag niet is verhuurd geweest, indien die schatting voor de uitvoering der wet noodzakelijk is; in dat geval zal de huurcommissie, zoo zij voorlichting noodig oordeelt, een of meer harer leden opdragen een onderzoek in te stellen en verslag uit te brengen.

Voorlichting door deskundigen, zooals bij artikel 11 der wet bedoeld, blijft zooveel mogelijk beperkt tot het geval dat de schatting plaats heeft op verzoek van den verhuurder of van den huurder der woning.

62. De huurcommissie kan een of meer harer leden opdragen de zaken te onderzoeken, voordat deze door haar worden beslist.

De huurcommissie kan voorts een of meer harer leden opdragen een plaatselijk onderzoek in te stellen of getuigen of deskundigen te hooren. Zij kan dezen leden den secretaris of een van diens beambten toevoegen.

63. In alle zaken doet de voorzitter hoofdelijk rondvraag, te beginnen met het jongste lid in leeftijd. Zelf brengt hij het laatst zijn advies uit.

Ieder aanwezig lid is verplicht zijn advies uit te brengen.

64. Alle beslissingen worden genomen bij meerderheid van stemmen.

65. Zijn er in eene gemeente meer dan één huurcommissie, dan zorgen de voorzitters en plaatsvervangende voorzitters, door op bepaalde tijden bijeenkomsten te houden of op andere wijze, in onderling overleg vast te stellen, dat de verschillende huurcommissiën in de gelegenheid zijn zooveel mogelijk gelijkheid in hare uitspraken omtrent gelijksoortige aangelegenheden te betrachten.

De voorzitters regelen in onderling overleg de werkwijze in de bijeenkomsten en kunnen bepalen dat de secretarissen aanwezig zijn.

66. De uitspraak der huurcommissie wordt op het verzoekschrift gesteld of daaraan gehecht. Zij is met redenen omkleed, zij vermeldt de leden, die haar hebben gegeven, en wordt door den voorzitter en den secretaris der zitting, waarin de beslissing genomen is, onderteekend.

De mededeeling van de uitspraak der huurcommissie aan den verhuurder en aan den huurder ingevolge artikel 6, eerste lid, der wet, geschiedt bij gedagteekende te adviseeren brieven van den secretaris, waarbij aan ieder

hunner een afschrift der uitspraak en van het verzoekschrift toegezonden wordt.

67. Indien de huurcommissie het wenschelijk acht nadere regelen betreffende de vervulling van haar taak vast te stellen, doet zij dit bij een huishoudelijk reglement. Dit behoeft de goedkeuring van Burgemeester en Wethouders der gemeente (gemeenten), die zorg dragen dat het goedgekeurde reglement op de aldaar gebruikelijke wijze bekend gemaakt en ter gemeente-secretarie, tegen betaling der kosten, in afschrift verkrijgbaar gesteld wordt. Zijn er meer huurcommissiën in eene gemeente, dan zijn de reglementen zooveel mogelijk gelijkluidend.

68. De huurcommissie zorgt zooveel mogelijk dat in den regel niet meer tijd dan veertien dagen verloopt tusschen den dag, waarop het verzoekschrift den secretaris bereikt, en dien waarop zij beslist.

Blijkt het door voortdurenden toevloed van zaken niet mogelijk tijdig te beslissen, dan deelt de huurcommissie of haar voorzitter dit mede aan Burgemeester en Wethouders en aan Gedeputeerde Staten.

69. Indien een verzoekschrift niet voldoende mededeelingen bevat, stelt de secretaris den verzoeker in de gelegenheid het verzoekschrift aan te vullen. De secretaris of een van diens beambten is hem daarbij, voor zooveel noodig, behulpzaam.

70. De secretaris is bij de zittingen der huurcommissie tegenwoordig. Hij houdt aanteekening van hetgeen aldaar verhandeld wordt, met vermelding van den zakelijken inhoud van de verklaringen der door de commissie gehoorde personen.

71. De secretaris bewaart het archief der huurcommissie en is daarvoor persoonlijk verantwoordelijk.

Hij houdt afschrift van de uitgaande brieven.

In geval van opheffing van eene huurcommissie draagt de secretaris haar archief over aan Burgemeester en Wethouders der betrokken gemeente.

72. Op schriftelijke aanvrage geeft de secretaris schriftelijke inlichtingen betreffende uitspraken der huurcommissie in zake schattingen, goedkeuringen en vaststellingen van huurprijzen.

Bij iedere aanvrage moet den secretaris een bedrag van 50 cents worden betaald voor iedere woning, waaromtrent inlichtingen worden gevraagd.

De bepalingen van artikel 54 vinden overeenkomstige toepassing.

73. De secretaris houdt twee afzonderlijke registers, te weten:

1°. van de uitspraken der huurcommissie waarbij de huurprijs van 1 Januari 1916 is geschat van woningen, die vóór of op dien dag niet zijn verhuurd geweest („Schattingen");

2°. van de uitspraken der huurcommissie, waarbij beslist is op verzoeken om goedkeuring van een hoogeren huurprijs („Verhoogingen").

In deze registers worden, ieder onder een afzonderlijk nummer, kortelijk vermeld alle zaken in de volgorde, waarin zij worden aangebracht.

De huurcommissie bepaalt wat in ieder register wordt aangeteekend.

74. De secretaris verricht voorts de werkzaamheden, hem door de huurcommissie of door haren voorzitter opgedragen. Burgemeester en Wethouders kunnen, na overleg met den voorzitter der huurcommissie, den secretaris beambten toevoegen; hun salaris wordt door Burgemeester en Wethouders bepaald.

75. Voor de vergoeding van bureau-onkosten en van de aan getuigen en deskundigen toe te leggen vergoedingen, verstrekt de ontvanger der gemeente, krachtens door Burgemeester en Wethouders af te geven bevelschrift, den secretaris gelden ter goede rekening.

76. De kosten, door het gemeentebestuur ter zake van de uitvoering van de wet en van dit besluit te maken, worden vooraf onderworpen aan de goedkeuring van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, voor zooverre het bedrag niet is vastgesteld bij eenige bepaling van wet of van algemeenen maatregel van bestuur.

77. Is eene huurcommissie voor meer dan één gemeente ingesteld, dan worden de kosten voor de helft gedragen door alle betrokken gemeenten gezamenlijk in verhouding tot het aantal in iedere gemeente gelegen woningen, waaromtrent de huurcommissie eene uitspraak heeft gegeven.

De kosten, gemaakt door den kantonrechter ter zake van het beroep van de uitspraak der huurcommissie, worden voor de helft gedragen door de gemeente, waar de woning gelegen is, omtrent welke de uitspraak werd gegeven.

78. Uiterlijk in Mei van elk jaar doen de gemeentebesturen aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken opgaven toekomen van de in het afgeloopen jaar gemaakte kosten en van de voor inlichtingen ontvangen gelden, ingericht volgens modellen, door genoemden Minister vast te stellen, en vergezeld van de vereischte bewijsstukken.

79. Het bedrag der kosten, hetwelk door den Staat wordt gedragen, wordt, na accoordbevinding van de overgelegde opgaven, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vastgesteld en ten laste van het Vijfde Hoofdstuk der Staatsbegrooting gebracht.

§ 6. *De Regelen en Vormen van het Beroep van de Uitspraken der Huurcommissie op den Kantonrechter.*

80. Het beroep van de uitspraak der huurcommissie geschiedt bij een geschrift, waarin aan den kantonrechter wordt verzocht die uitspraak te vernietigen en eene andere te geven.

Artikel 54 vindt overeenkomstige toepassing.

81. Het verzoekschrift vermeldt de redenen, waarom de uitspraak der huurcommissie den verzoeker onjuist voorkomt, en de uitspraak, die de verzoeker in de plaats daarvan wenscht.

82. Bij het verzoekschrift worden overgelegd het den verzoeker toegezonden afschrift der uitspraak van de huurcommissie en de brief van den secretaris waarbij het werd toegezonden.

83. Voor het verzoekschrift, door den verhuurder in te zenden, kan het volgend model worden gebezigd :

De ondergeteekende (*voluit geschreven naam, voornamen en beroep van den verzoeker, of de benaming der verzoekende vereeniging, stichting of vennootschap*) wonende (*of*: gevestigd) (*volledige opgave van de woonplaats des verzoekers, of, indien het verzoek wordt gedaan door eene vereeniging, stichting of vennootschap, van de plaats waar deze gevestigd is of kantoor houdt*) deelt bij deze aan den heer Kantonrechter te (*zetel van het kantongerecht*) mede, dat de huurcommissie te (*zetel der huurcommissie*) op zijn verzoek om (*strekking van het verzoek, b.v. goedkeuring van een hoogeren huurprijs*) heeft beschikt volgens de uitspraak, waarvan een afschrift hiernevens wordt overgelegd ;

dat die uitspraak hem onjuist voorkomt op grond dat (*reden van de meening des verzoekers*) ;

Weshalve hij den heer Kantonrechter verzoekt die uitspraak te vernietigen en in plaats daarvan (*strekking van het verzoek*).

(*Onderteekening en dagteekening van het verzoekschrift.*)

84. Voor het verzoekschrift, door den huurder in te zenden, kan het volgend model worden gebezigd :

De ondergeteekende (*voluit geschreven naam, voornamen en beroep van den verzoeker*) wonende (*volledige opgave van de woonplaats des verzoekers*), deelt bij deze aan den heer Kantonrechter te (*zetel van het kantongerecht*) mede, dat de huurcommissie te (*zetel der huurcommissie*) op verzoek van den verhuurder omtrent zijne woning eene beschikking heeft gegeven, waarvan een afschrift hiernevens wordt overgelegd ;

dat die uitspraak hem onjuist voorkomt op grond dat (*reden van de meening des verzoekers*) ;

Weshalve hij den heer Kantonrechter verzoekt die uitspraak te vernietigen en in plaats daarvan (*strekking van het verzoek*).

(*Onderteekening en dagteekening van het verzoekschrift.*)

85. De griffier deelt onverwijld aan den secretaris der huurcommissie schriftelijk mede dat beroep van de uitspraak is aangeteekend.

Hij deelt hem de beslissing des kantonrechters met hare dagteekening onverwijld schriftelijk mede en zendt hem, indien de kantonrechter de uitspraak der huurcommissie niet in allen deele heeft bevestigd, een afschrift dier beslissing.

86. De kantonrechter verklaart het beroep des huurders of des verhuurders van de uitspraak der huurcommissie op het verzoek om goedkeuring van een hoogeren huurprijs niet ontvankelijk, indien het niet steunt op den grond, dat de huurcommissie bij die uitspraak niet of niet voldoende in acht heeft genomen hetgeen bepaald is bij art. 4 of bij art. 5 der wet of bij een der artikelen van § 4 van dit besluit, en indien daarbij niet de reden is vermeld waarom dit naar de meening van den verzoeker het geval is.

87. Indien den kantonrechter uit de toegezonden stukken blijkt, dat het beroep niet ontvankelijk is, verwerpt hij het beroep zonder nader onderzoek der zaak.

88. Indien de kantonrechter een nader onderzoek der zaak noodig oordeelt, bepaalt hij dag, plaats en uur van behandeling en doet hij den verzoeker en diens wederpartij door den griffier bij te adviseeren brief oproepen om bij de behandeling tegenwoordig te zijn.

89. Indien de kantonrechter beëediging van een getuige of een deskundige wenschelijk oordeelt, geschiedt deze vóór het afleggen der verklaring.

De bepalingen van art. 117, tweede lid, 118 en 119, eerste, tweede, derde en vijfde lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van toepassing.

Ook kan de kantonrechter getuigen of deskundigen hooren, die, door een der partijen

medegebracht, vrijwillig voor hem verschijnen.

90. Indien de kantonrechter de uitspraak der huurcommissie niet bevestigt, is hij, doende wat der huurcommissie was, niet gebonden aan hetgeen in het verzoekschrift is verzocht.

91. Op schriftelijke aanvrage geeft de griffier schriftelijke inlichtingen betreffende beslissingen door den kantonrechter ingevolge de wet genomen. Bij iedere aanvrage moet den griffier een bedrag van 50 cents worden betaald voor iedere woning, waaromtrent inlichtingen worden gevraagd.

Artikel 54 vindt overeenkomstige toepassing.

92. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Justitie en van Binnenlandsche Zaken zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 26sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 26 *Mei* 1917.)

—

26 *Mei* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Huurcommissiewet. S. 445.

Bepaald op 1 *Juni* 1917.

—

26 *Mei* 1917. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot wijziging van zijn beschikking van 8 Februari 1917, houdende bepalingen betreffende de uitvoering van de Oorlogsmolestverzekeringswet 1915.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Gezien zijne beschikking van 8 Februari 1917 tot vaststelling van bepalingen betreffende de uitvoering der Oorlogsmolestverzekeringswet 1915;

Heeft goedgevonden te bepalen, dat in artikel 6, 2de lid, van zijne aangehaalde beschikking de woorden: „loopt het risico door tegen de dan, overeenkomstig het eerste lid van dit artikel, geldende premie" vervangen zullen worden door de woorden: „loopt het risico door, tenzij de verzekerde verkiezen mocht de verzekering te laten vervallen, tegen de door de gemachtigden vast te stellen premie, welke echter niet lager zal zijn dan de bij het tarief bepaalde minimumpremie".

's-Gravenhage, den 26sten Mei 1917.

De Minister voornoemd, POSTHUMA.

—

26 *Mei* 1917. KONINKLIJK BESLUIT.

Eene benoeming „onder voorwaarde, dat (hij) uiterlijk binnen een jaar hebbe te promoveeren", waaraan niet is toegevoegd de bepaling, dat het niet voldoen aan de gestelde voorwaarde haar een tijdelijk karakter zal geven, is niet eene tijdelijke, doch eene voorwaardelijke benoeming.

De omstandigheid, dat in een later besluit de vroegere aanstelling eene tijdelijke wordt genoemd, mag niet geacht worden te beslissen omtrent het karakter van het bij die aanstelling opgedragen ambt, aangezien het antwoord op de vraag of de belanghebbende vast of tijdelijk leeraar is geweest, uitsluitend aan den inhoud van het benoemingsbesluit moet worden ontleend, dat i. c. met geen enkel woord spreekt van tijdelijkheid der aanstelling.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van Dr. J. M. Smit, Directeur der Rijks Hoogere Burgerschool te Warffum;

Gezien het advies van den Burgerlijken Pensioenraad van 10 Februari 1917, n°. 2;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 9 Mei 1917, n°. 112;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 21 Mei 1917, n°. 69, Afdeeling Pensioenen;

Overwegende: dat de Burgerlijke Pensioenraad in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven aan den belanghebbende met ingang van 1 Mei 1917 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 1716 aanvoerende dat hij bij Kon. Besluit van 18 October 1916, n°. 135, met ingang van 1 Mei 1917 eervol is ontslagen; dat zijn burgerlijke diensttijd van 25 jaren en 1 maand, vereenigd met den overigen volgens art. 14*b* der Burgerlijke Pensioenwet in aanmerking komenden dienst als onderwijzer bij een school als bedoeld in art. 60 der wet tot regeling van het lager onderwijs van 1 jaar en 6 maanden en den volgens art. 14*f* der wet geldigen dienst als onderwijzer bij eene openbare inrichting van middelbaar onderwijs van 5 jaren, 10 maanden en 7 dagen, een tijdvak uitmaakt van 32 jaren, 5 maanden en 7 dagen; dat hij geboren 4 Januari 1852 den ouderdom

van 65 jaren heeft bereikt; dat zijn pensioensgrondslag heeft bedragen: van 1 Mei 1912 tot 1 Januari 1913 f 3000.—; van 1 Januari 1913 tot 1 Mei 1917 f 3200.— zoodat een zestigste deel van de middelsom ad f 3173.33$^1/_3$ bedoeld bij art. 7 1e lid der wet bedraagt f 52.88$^8/_9$; dat de aanvrage is ingediend binnen één jaar na den dag waarop recht op pensioen werd verkregen; dat het tijdvak van 15 November 1879 tot en met 23 Februari 1882, gedurende hetwelk hij heeft dienst gedaan als leeraar aan de Koninklijke H. B. S. Prins Hendrik der Nederlanden te Apeldoorn niet in aanmerking kan komen voor vergelding met pensioen, omdat die diensten blijkens het besluit van den Raad van die gemeente van 24 Februari 1882, waarbij hem eene vaste aanstelling werd verleend, van tijdelijken aard waren; weshalve de Pensioenraad van oordeel is dat hij volgens de artt. 3*a* en 14*a*, *b* en *f* der wet recht heeft op een pensioen van f 1715.50[5];

dat Onze Minister van Financiën zich met het advies van den Pensioenraad niet kan vereenigen, aanvoerende dat de belanghebbende bij besluit van den Raad der gemeente Apeldoorn van 28 October 1879 „met ingang van 1 Januari 1880 of zooveel vroeger als in overleg met den eervol ontslagen leeraar Dr. H. Hage zal kunnen geschieden" werd benoemd tot leeraar aan de Koninklijke H. B. S. Prins Hendrik der Nederlanden aldaar „onder voorwaarde dat (hij) uiterlijk binnen een jaar hebbe te promoveeren"; dat volgens de verklaring van B. en W. van 5 September 1916 deze benoeming 15 November 1879 is ingegaan; dat zij niet eene tijdelijke was, zooals de Pensioenraad haar blijkbaar heeft aangemerkt, doch eene voorwaardelijke, waaraan niet was toegevoegd de bepaling dat het niet voldoen aan de gestelde voorwaarde haar een tijdelijk karakter zou geven; dat bij besluit van den gemeenteraad van 24 Februari 1882, „naar aanleiding van de mededeeling dat de heer Smit aan de voorwaarde in zijne aanstelling tot tijdelijk leeraar gesteld, heeft voldaan, besloten werd den heer Dr. J. M. Smit bij raadsbesluit van 28 October 1879 no. 12 tijdelijk benoemd, definitief te benoemen"; dat de omstandigheid dat in dit latere besluit de vroegere aanstelling eene tijdelijke wordt genoemd niet mag geacht worden te beslissen omtrent het karakter van het bij die aanstelling opgedragen ambt; dat het antwoord op de vraag of de belanghebbende van 15 November 1879 tot 24 Februari 1882 vast of tijdelijk leeraar is geweest, uitsluitend aan den inhoud van het benoemingsbesluit van 28 October 1879 moet worden ontleend; dat dit besluit met geen enkel woord spreekt van tijdelijkheid der aanstelling; dat met tijdelijke waarneming aan het slot van het besluit bedoeld wordt eene tijdelijke waarneming van de betrekking na den ingang van zijn ontslag tot het in functie treden van zijn opvolger; dat trouwens de qualificatie tijdelijk ook alleen, indien zij rechtstreeks op de eigenlijke benoeming sloeg, deze tot eene tijdelijke zou kunnen stempelen; dat ook het tijdvak van 15 November 1879 tot 24 Februari 1882 derhalve bij de regeling van het pensioen als diensttijd behoort in aanmerking te komen en hem dus pensioen moet worden verleend over een diensttijd van 34 jaren 8 maanden en 16 dagen tot een bedrag van f 1836.—;

Overwegende: dat op de gronden door Onzen Minister van Financiën aangevoerd moet worden aangenomen dat den belanghebbende pensioen behoort te worden verleend over een diensttijd van 34 jaren 8 maanden en 16 dagen tot een bedrag van f 1836.—;

Gezien de Burgerlijke Pensioenwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

aan Dr. J. M. Smit, Directeur der Rijks Hoogere Burgerschool te Warffum met ingang van 1 Mei 1917 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 1836.—.

Onze Minister van Financiën is belast enz.

(A. B.)

—

26 *Mei* 1917. BESLUIT, waarbij, met vernietiging van het besluit van Ged. Staten, toestemming verleend wordt tot het waarnemen van de betrekking van secretaris van den Cruyslandspolder, op grond, dat de omstandigheden geen voldoende aanleiding geven om de vrees te wettigen, dat de belangen van het onderwijs schade zullen lijden, indien de gevraagde vrijstelling wordt verleend, terwijl deze voor intrekking vatbaar is, wanneer blijkt, dat de belangen van het onderwijs dat vorderen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkinde op het beroep ingesteld door H. H. Plasmans hoofd der openbare lagere school te Heen gemeente Steenbergen tegen het besluit van Ged. Staten van Noord-Brabant van 16 Augustus 1916 G. no. 202, IIIe Afd., waarbij besloten is de door hem gevraagde vergunning om de betrekking van secretaris van den Cruyslandspolder te mogen waarnemen, niet te verleenen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Ge-

schillen van Bestuur, gehoord, advies van 2 Mei 1917, nº. 99;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 15 Mei 1917, nº. 7077, Afd. Onderwijs;

Overwegende: dat door H. H. Plasmans hoofd der openbare lagere school te Heen, gemeente Steenbergen aan Ged. Staten van Noord-Brabant is verzocht hem te willen verleenen de vrijstelling bedoeld in art. 38 der wet tot regeling van het lager onderwijs, ten einde de betrekking van secretaris van den Cruyslandspolder te mogen waarnemen;

dat Ged. Staten bij hun voormeld besluit afwijzend op dit verzoek hebben beschikt en hebben overwogen dat op grond van verkregen inlichtingen moet worden aangenomen, dat het waarnemen van de betrekking van secretaris van den Cruyslandspolder nevens die van schoolhoofd, in het belang van het onderwijs niet is toe te laten;

dat van het besluit van Ged. Staten H. H. Plasmans bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat hij van meering is dat de afwijzende beschikking van Ged. Staten in strijd is met het algemeen belang, weshalve hij verzoekt hem alsnog de gevraagde vrijstelling te willen verleenen;

Overwegende: dat de omstandigheden, zooals deze blijkens de verkregen inlichtingen zich hier voordoen, geen voldoende aanleiding geven om de vrees te wettigen, dat de belangen van het onderwijs schade zullen lijden indien aan den appellant de gevraagde vrijstelling wordt verleend;

dat voorts de vrijstelling voor intrekking vatbaar is, wanneer blijkt dat de belangen van het onderwijs dat vorderen;

Gezien de wet tot regeling van het Lager Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant aan H. H. Plasmans hoofd der openbare lagere school te Heen gemeente Steenbergen, vrijstelling te verleenen van de verbodsbepaling bedoeld in art. 38 der wet op het Lager Onderwijs, voor zooveel betreft het waarnemen van de betrekking van secretaris van den Cruyslandspolder.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

29 *Mei* 1917. BESLUIT, tot aanvulling van het bij Koninklijk besluit van 14 September 1838 (*Staatsblad* nº. 36) vastgestelde Reglement nº. IV, op de organisatie en de dienst der Deurwaarders en verdere regtsbedienden. S. 446.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 7 Mei 1917, 1ste Afdeeling C, nº. 615;

Overwegende, dat aanvulling noodig is van het bij Koninklijk besluit van 14 September 1838 (*Staatsblad* nº. 36) vastgestelde Reglement nº. IV, op de organisatie en de dienst der Deurwaarders en verdere regtsbedienden, gelijk dit reglement laatstelijk is gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 6 Mei 1916 (*Staatsblad* nº. 183);

Den Raad van State gehoord (advies van 22 Mei 1917, nº. 15);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 25 Mei 1917, 1ste Afdeeling C. nº. 612;

Hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Aan art. 10 van het bij Koninklijk besluit van 14 September 1838 (*Staatsblad* nº. 36) vastgestelde Reglement nº. IV, op de organisatie en de dienst der Deurwaarders en verdere regtsbedienden, gelijk dit Reglement laatstelijk is gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 6 Mei 1916 (*Staatsblad* nº. 183), wordt een nieuw derde lid toegevoegd, luidende als volgt:

„De Deurwaarder is verpligt te weigeren eenig exploit te doen, in geval hem door of vanwege Onzen Minister van Justitie is aangezegd, dat het doen van dat exploit strijdig zoude zijn met de volkenregtelijke verpligtingen van den Staat. Voor die weigering is hij jegens partijen niet verantwoordelijk".

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 29sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 6 *Juni* 1917.)

—

30 *Mei* 1917. BESLUIT tot nadere wijziging van het Reglement voor de Middelbare Landbouwschool, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 3 Augustus 1912 (*Staatsblad* n°. 274) en gewijzigd bij Koninklijk besluit van 8 Juni 1915 (*Staatsblad* n°. 235). S. 447.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 7 Mei 1917, Directie van den Landbouw, n°. 12746, 1ste afdeeling;

Overwegende, dat eene nadere wijziging van het Reglement voor de Middelbare Landbouwschool, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 3 Augustus 1912 (*Staatsblad* n°. 274) en gewijzigd bij Koninklijk besluit van 8 Juni 1915 (*Staatsblad* n°. 235) wenschelijk is;

Den Raad van State gehoord (advies van 22 Mei 1917, n°. 18);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 26 Mei 1917, Directie van den Landbouw, n°. 15038, 1ste afdeeling;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Eenig artikel.

In artikel 3 van het Reglement voor de Middelbare Landbouwschool wordt lid 3 gelezen als volgt:

„De voor volledig onderwijs ingeschreven leerlingen zijn verplicht van de onder *g*, *h* en *i* genoemde vakken twee te volgen ter keuze."

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 30sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 6 *Juni* 1917.)

—

30 *Mei* 1917. BESLUIT, tot het in staat van beleg verklaren van enkele gemeenten des Rijks. S. 448.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den Raad van Ministers van 29 Mei 1917;

Gelet op Art. 1 van de Wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128);

Gezien Ons Besluit van 30 Juli 1914, n°. 72;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

met ingang van 2 Juni 1917 worden de hiernagenoemde gemeenten in staat van beleg verklaard:

in de provincie *Groningen*:

Adorp, Bedum, Haren, Hoogezand, Hoogkerk, Kantens, Loppersum, Middelstum, Noorddijk, Sappemeer, Slochteren, Stedum, Ten Boer en Winsum;

in de provincie *Drenthe*:

Anlo, Assen, Beilen, Eelde, Meppel, Norg, Rolde, Ruinen, Ruinerwold, Vries, Westerbork, de Wijk en Zuidlaren.

Onze Ministers van Oorlog, van Marine, van Buitenlandsche Zaken, van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat, van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Koloniën zijn, ieder voorzooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 30sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Tijdelijk-Voorzitter van den Raad van Ministers, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 31 *Mei* 1917.)

—

30 *Mei* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Art 50, 1e lid, 7°. der Drankwet is niet toepasselijk op hem, die in een lokaliteit, waarvoor een verlof was verleend, sterken drank aanwezig heeft, wanneer hij voor die lokaliteit ook een z. g. logementsvergunning heeft bekomen.

Hij behoeft dus, om niet onder dit art. te vallen, niet eerst intrekking van het verleende verlof te vragen.

(Drankwet art. 50, 1e lid, 7°.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Utrecht, requirant van cassatie tegen een vonnis van die Arr.-Rechtbank van 5 Maart 1917, waarbij in hooger beroep, na vernietiging van een vonnis van den Kantonrechter te Amersfoort van 29 December 1916, het aan Th. B., weduwe J. G. van U, 40 jaren, verlofhoudster, wonende te Amersfoort, telastegelegde wettig en overtuigend bewezen, doch niet strafbaar werd verklaard, met bevel tot teruggave van het overtuigingsstuk aan de gerequireerde.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Zooals feitelijk vaststaat, werd aan gerequi-

reerde voor dezelfde localiteit, als waarvoor haar verlof was verleend voor den verkoop van alcoholhoudenden, anderen dan sterken drank, voor gebruik ter plaatse van verkoop, een logementsvergunning uitgereikt door Gedeputeerde Staten van Utrecht. Desniettegenstaande werd zij vervolgd wegens het daarin aanwezig hebben van jenever in eene flesch, voor welk feit zij evenwel door de Arr.-Rechtbank te Utrecht bij vonnis van 5 Maart jl., ofschoon het wettig en overtuigend bewezen werd geacht, met vernietiging der betrekkelijke uitspraak van den Amersfoortschen Kantonrechter van 29 December bevorens, werd ontslagen van alle rechtsvervolging.

Ter bekoming der meening van Uwen Raad richt zich tegen eerstgemelde beslissing het betrekkelijk cassatieberoep, ter ondersteuning waarvan bij memorie één middel is aangevoerd, luidende :

„Schending en verkeerde toepassing van art. 50, 1, sub 7 der Drankwet, jº. de artt. 211, 214, 216, 221, 247 en 257 Sv."

Ik acht het oordeel der Rechtbank juist. De logementsvergunning vormt eene uitzondering op het gewone type der Drankwetvergunningen en waarborgt aan den houder alle rechten, die zoodanige vergunningen in het algemeen met zich brengen, tenzij de wet anders bepaalt. Als voorbeelden van wettelijke beperking gelden nu de gevallen genoemd in art. 50, 1 sub 7 en 9, voor dat sub 7 echter slechts, voorzoover het aanwezig hebben van sterken drank niet uit anderen hoofde geoorloofd is. Nu steunt onderwerpelijk het recht van gerequireerde daartoe op de logementsvergunning, die anders krachteloos zijn zou, doch de thans straffeloosheid waarborgt. Een beroep op Uw arrest van 26 Juni 1911, W. 9218, faalt, omdat het daar gold twee localiteiten van eenzelfde huis, voor het eene waarvan eene logementsvergunning was uitgereikt, terwijl voor het andere slechts verlof was verleend. Liever verwijs ik dan ook naar Uw arrest van 23 December 1907, W. 8639, hetwelk in de bestreden uitspraak wordt nagevolgd.

Ik concludeer mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz. ;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Gratama ;

Gelet op het middel van cassatie door den requirant voorgesteld bij memorie : (zie concl. adv.-gen.) ;

O., dat bij het bestreden vonnis ten laste van de gerequireerde als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, dat zij op 29 November 1916 des namiddags omstreeks te 12¼ uur te Amersfoort in de benedenvoorlocaliteit van het door haar als hoofd van het bedrijf, in perceel Stationsstraat 3 gehouden café, voor welke benedenvoorlocaliteit haar verlof was verleend voor den verkoop van alcoholhouden drank, anderen dan sterken drank, voor gebruik ter plaatse van verkoop, in een flesch jenever aanwezig heeft gehad ;

O., dat de Rechtbank als vaststaande heeft aangenomen, dat aan de gerequireerde door de Ged. Staten van de provincie Utrecht vergunning op het voormelde tijdstip was verleend om aan logeergasten sterken drank te verkoopen in het klein voor gebruik ter plaatse van verkoop in hetzelfde perceel, waarvoor vroeger door Burg. en Weth. te Amersfoort slechts verlof was verleend voor den verkoop van alcoholhoudende dranken, andere dan sterke dranken voor gebruik ter plaatse van verkoop ;

en de Rechtbank naar aanleiding van de op deze omstandigheid gegronde verdediging der beklaagde, heeft overwogen, dat zij in het bewuste perceel sterken drank aanwezig mocht hebben, omdat ware het anders, zij geen gebruik zoude kunnen maken van de vergunning om daar sterken drank te verkoopen aan hare logeergasten, welke vergunning haar door het bevoegd gezag was gegeven ;

O., dat het middel zich tegen deze beslissing richt en daarbij wordt aangevoerd, dat de gerequireerde, toen zij logementsvergunning had bekomen, — wilde zij niet onder art. 50 I, 7º. der Drankwet vallen, — volgens art. 39, 5e lid intrekking van het verlof had kunnen vragen, temeer waar dit verlof overbodig was geworden, nu zij, als houdster van eene vergunning (art. 34, 1e lid) geen verlof voor diezelfde localiteit behoefde ;

O., dat deze redeneering daarop neerkomende dat de verleende vergunning dan alleen werking zoude kunnen oefenen, als het verlof was ingetrokken, onaannemelijk is, vermits de eerste geenszins inbreuk maakt op het laatste of de in het verlof begrepen bevoegdheid beperkt, maar veeleer deze omvat, en uitbreidt ten aanzien van de localiteit, waarvoor beide zijn verleend, zoodat het tegendeel door den wetgever uitdrukkelijk had moeten zijn bepaald, had hij gewild, dat het recht, bij eene vergunning als de onderwerpelijke verleend, uitsluitend het geoorloofd aanwezig hebben van sterken drank, zoude afhankelijk zijn van de formeele intrekking van het bestaande verlof ;

O., dat alzoo het beroep in cassatie is ongegrond;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

30 *Mei* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Noch art. 7 der Veiligheidswet noch de in aanmerking komende voorschriften van een betrokken algemeene maatregel van bestuur stellen den eisch, dat de daarbij bedoelde voorzorgsmaatregelen alléén aanwezig behoeven te zijn, terwijl de krachten andere werktuigen in werking zijn.

Uit art. 262, 1e lid van het Veiligheidsbesluit 1913, in verband met de artt. 7 en 19 der Veiligheidswet volgt, dat de districtshoofden der arbeidsinspectie bij hun voorschriften of eischen behooren te blijven binnen de grenzen door een algemeene maatregel van bestuur getrokken.

Met betrekking tot de in het 1e en 3e ten laste gelegde feit bedoelde voorschriften blijkt niet —, met betrekking tot het in het 4e ten laste gelegde feit bedoelde voorschrift blijkt wèl uit de dagvaarding, dat die voorschriften bevoegdelijk waren gegeven.

(Veiligheidswet art. 7.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg, Dr. L. E. Visser en J. Kosters.

G. W. v. G., enz., requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Tiel van den 8 Maart 1917 (zie verder concl. adv.-gen.).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Bij vonnis der Tielsche Rechtbank van 8 Maart jl., vernietigend eene beslissing van den Kantonrechter aldaar van 27 November bevorens, werd ten aanzien van requirant, met diens schuld daaraan, als wettig en overtuigend bewezen aangenomen: „dat hij, als hoofd en bestuurder van een te IJsendoorn gevestigde fabriek, zijnde eene inrichting bestaande uit open en gesloten ruimten, waarin voor het steenbakkersbedrijf placht gewerkt te worden aan het vervaardigen van straat- en metselsteenen, waarvoor eene stoommachine als krachtwerktuig voor het drijven der steenpersen en een oven voor het bakken der steenen werd gebezigd, nadat hem 1°. bij schrijven van den 28 Juni 1910 door het districtshoofd der 7e Arbeidsinspectie te Arnhem, was voorgeschreven, om blijvend zorg te dragen voor het navolgende: de drie paar kamraderen der steenpersen moesten door plaatijzeren schermen zoodanig zijn omschut, dat de ingrijpingsplaatsen der tanden volkomen waren beveiligd, aan welk voorschrift moest zijn voldaan uiterlijk twee weken, nadat het onherroepelijk zou zijn geworden; 2°. bij schrijven van den 27 Juni 1911 door het districtshoofd der 7e Arbeidsinspectie te Arnhem was voorgeschreven, om blijvend zorg te dragen voor het navolgende: 1°. van de persen naar de machinekamer moesten bellen zijn aangebracht, om den machinist een sein te kunnen geven de machine onmiddellijk te stoppen; 2°. voor de plaatsen, waar de kamraderen van de persen in elkander liepen, moesten nog metalen zijstukken zijn aangebracht; 3°. voor de klemplaatsen van beugel en bak der persen moest een plaat zijn aangebracht, zoodanig, dat, wanneer de hand op die plaat werd gelegd, de bak onder de hand doordraaide, aan welke voorschriften moest zijn voldaan uiterlijk één maand, nadat zij onherroepelijk zouden zijn geworden, op 8 September 1916 is bevonden, niet aan de bovengenoemde voorschriften te hebben voldaan, zijnde eenig bezwaar tegen die voorschriften door hem niet ingesteld", welk bewezene gequalificeerd als: „het niet voldoen aan een eisch, die is gesteld krachtens eenen algemeenen maatregel van bestuur, uitgevaardigd ingevolge art. 7 der Veiligheidswet, vier malen gepleegd", leidde tot zijne veroordeeling, met toepassing der artt. 23, 57, 62, 91 Sr., 1, 7, 19 der Veiligheidswet, 135, 141, 262 van het K. B. van 27 Juni 1913 (S. 317), in vier geldboeten van f 15 ieder, subsidiair 15 dagen hechtenis voor elke boete.

Tegen dit oordeel nu richt zich het onderwerpelijk cassatieberoep, ter ondersteuning waarvan bij memorie als middel is gesteld: „Schending van de artt. 1, 7, 19 der Veiligheidswet, in verband met de artt. 135, 141, 154 en 262 van het Veiligheidsbesluit 1913, door aan de dagvaarding niet tot eisch te stellen, dat daarin was ten laste gelegd:

a. dat op het oogenblik der bekeuring wegens de vier ten laste gelegde feiten de machine en de persen in werking waren;

b. dat de machinedeelen, bedoeld in het eerste en het derde ten laste gelegde feit, gevaar opleverden en zich op eene hoogte van minder dan 1.80 M. boven den vloer, bordes of traptreden bevonden;

c. dat het vierde ten laste gelegde feit betrof een werktuig, waarvan de onderdeelen door snijden, knellen, pletten, of door hunne groote snelheid gevaar konden veroorzaken."

In de toelichting sub *a.* acht ik de grief verwerpelijk. De Veiligheidswet toch stelt in art. 1 als eisch voor fabrieken en werkplaatsen: „waar in of voor eenig bedrijf pleegt gewerkt te worden", en juist het bezigen van het woord *plegen* duidt er op, dat tijdelijke onderbreking der werkzaamheden daarom nog geen wijziging brengt in de voorwaarden der Veiligheidswet.

Overigens geloof ik met den requirant, dat voor drie feiten een ontslag van rechtsvervolging moet worden uitgesproken wegens onvolledigheid der dagvaarding. Het stelsel der Veiligheidswet immers is niet, dat de macht van het districtshoofd eener arbeidsinspectie onbeperkt is, doch dat hij zich heeft te bewegen binnen de grenzen der wet en van het betrekkelijk Kon. Besluit. Die grenzen nu, die te vinden zijn in de artt. 7 en 19 der Wet voor het onderwerpelijk geval in de artt. 135, 141, 154 en 262 van het Veiligheidsbesluit van 27 Juni 1913 (S. 317), bijna onveranderd overgenomen in het K. B. van 21 Augustus 1916 (S. 418) (artt. 132, 138, 151, 270) zijn derhalve elementen van het delict en moeten in de telastelegging worden opgenomen, daar anders niet blijkt van niet-voldoening aan een voorschrift *krachtens* eenen algemeenen maatregel van bestuur uitgevaardigd.

Nu mis ik daarin voor het eerste en derde feit de vermelding, dat de gevaar veroorzakende deelen van het drijfwerk zich bevonden op eene hoogte van minder dan 1.80 M. boven vloer, bordes of traptreden en dat hunne doelmatige beschutting mogelijk was, terwijl zij voor het vierde niet zegt, dat de daarin aangegeven onderdeelen van het werktuig door snijden, knellen, pletten of door hunne groote snelheid gevaar konden veroorzaken.

Met eenigen goeden wil kan zij dan enkel voor het tweede feit gered worden. Wel is waar toch houdt zij niet in, dat de machinist „in het bijzonder belast met de bediening van het krachtwerktuig", doch zij zegt dat er slechts één krachtwerktuig en één machinist was, zoodat dit verband wel geacht kan worden gesteld te zijn.

Ik concludeer mitsdien tot vernietiging van het beroepen vonnis ten aanzien der gegeven rechtskundige benaming, de toegepaste artikelen en der straf tot qualificatie van het bewezene als: „Als hoofd en bestuurder van eene fabriek niet voldoen aan een voorschrift krachtens eenen algemeenen maatregel van bestuur uitgevaardigd ingevolge art. 7 der Veiligheidswet door het districtshoofd der arbeidsinspectie gegeven" tot requirants veroordeeling deswege, met toepassing der artt. 23 en 91 Sr., 1, 7, 19 der Veiligheidswet, 141 van het Veiligheidsbesluit van 27 Juni 1913 (S. 317), in een geldboete van f 15, bij wanbetaling te vervangen door 15 dagen hechtenis, en ten slotte tot ontslag van rechtsvervolging voor de feiten sub 1, 3 en 4 en tot verwerping van het beroep voor het overige.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij inleidende dagvaarding aan requirant ten laste was gelegd, dat hij (zie hiervoor concl. adv.-gen.);

dat bij het bestreden vonnis dit feit wettig en overtuigend bewezen is verklaard, met qualificatie en strafoplegging als vermeld;

O. betreffende het *eerste* onderdeel van het cassatiemiddel:

dat art. 19*c* der Veiligheidswet straf stelt op het niet voldoen aan een eisch gesteld krachtens eenen algemeenen maatregel van bestuur uitgevaardigd ingevolge art. 7, terwijl dit artikel aan een algemeenen maatregel van bestuur opdraagt te bepalen, wat door het hoofd of den bestuurder van eene fabriek of werkplaats, met inachtneming van de eischen door het districtshoofd der arbeidsinspectie te stellen moet worden aangewend onder andere tot het voorkomen van ongevallen door werktuigen en werktuigdeelen;

dat voorts art. 1 der Wet onder fabrieken en werkplaatsen onder meer verstaat alle open en besloten ruimten, waar in of voor eenig bedrijf als bij dit artikel omschreven, pleegt te worden gewerkt, voor zoover aldaar een krachtwerktuig wordt gebezigd;

dat evenmin als dit art. 7 de in aanmerking komende voorschriften van een betrokken algemeenen maatregel van bestuur, den eisch stellen dat er bedoelde voorzorgsmiddelen alléén aanwezig behoeven te zijn, terwijl de kracht- en andere werktuigen in werking zijn;

dat derhalve dat in werking zijn niet is een element van de ten laste gelegde strafbare feiten en daarom ook niet in de dagvaarding behoeft te worden vermeld;

dat dit onderdeel dus niet tot cassatie kan leiden;

O. betreffende het *tweede* onderdeel:

dat uit art. 262 al. 1 van het Veiligheidsbesluit 1913 in verband met de artt. 7 en 19 der Veiligheidswet volgt, dat de districtshoofden

der arbeidsinspectie bij hun voorschriften of eischen behooren te blijven binnen de grenzen, door een algemeenen maatregel van bestuur getrokken ;

dat blijkens hun inhoud de voorschriften, in het eerste en derde feit bedoeld, betrekking hebben — in verband ook met art. 262 al. 2 van het Veiligheidsbesluit 1913, art. 270 al. 2 van het Veiligheidsbesluit 1916 en art. 19 sub 1°. van het K. B. van 7 December 1896 (S. 215) — op het onderwerp geregeld in art. 135 van eerstgenoemd veiligheidsbesluit ;

dat dit artikel echter alleen beschuttingsmaatregelen voorschrijft voor gevaar opleverende werktuigdeelen, welke zich op een hoogte van minder dan 1.80 M. boven de vloeren, bordessen of traptreden bevinden, welke beperking ook de op dat artikel berustende voorschriften der arbeidsinspectie hebben in acht te nemen ;

dat nu uit die voorschriften zelve, zooals zij bij dagvaarding zijn weergegeven, van die beperking niet blijkt, bij dagvaarding nader had moeten zijn gesteld dat de daarin bedoelde werktuigdeelen op mindere hoogte dan 1.80 M. boven vloer, bordes of traptreden zich bevonden ;

dat, nu zulks niet geschied is, ten aanzien dier feiten uit de dagvaarding niet volgt dat de door requirant niet nageleefde voorschriften bevoegdelijk waren gegeven, zoodat hij, waar die feiten ook niet bij eenig ander wettelijk voorschrift zijn strafbaar gesteld te dien aanzien van alle rechtsvervolging moet worden ontslagen ;

dat hiertegen niet afdoet dat requirant indertijd tegen die voorschriften bezwaren niet heeft ingebracht, omdat zulks wèl de noodzakelijkheid of het nut dier voorschriften, niet hun wettigheid buiten debat stelt ;

O., dat echter het *derde* onderdeel van het middel niet opgaat ;

dat toch het voorschrift, in het vierde feit bedoeld, blijkbaar steunt op art. 154 van het Veiligheidsbesluit 1913, hetwelk beschermingsmaatregelen voorschrijft bij werktuigen, waarvan de onderdeelen onder andere door knellen gevaar kunnen veroorzaken ;

dat echter uit het voorschrift zelf, voorzieningen eischende bij de klemplaatsen van beugel en bak der persen, voldoende blijkt, dat het strekt om gevaar door knellen bij de werktuigonderdeelen te voorkomen, zoodat een nadere aanduiding bij dagvaarding hieromtrent overbodig was ;

Vernietigt het vonnis, door de Arr.-Rechtbank te Tiel den 8 Maart 1917 in deze zaak gewezen, doch alleen voor wat betreft de qualificatie, de aanbaling der artikelen en de opgelegde straffen ;

En rechtdoende krachtens art. 105 R. O. :

Verklaart het eerste en derde feit aan requirant ten laste gelegd, niet strafbaar ;

Ontslaat hem te dien aanzien van alle rechtsvervolging ;

Qualificeert het tweede en vierde feit als : „het niet voldoen aan een eisch, gesteld krachtens eenen algemeenen maatregel van bestuur, uitgevaardigd ingevolge art. 7 der Veiligheidswet, tweemaal gepleegd" ;

Gezien de artt. 23, 57 en 62 Sr., 1, 7, 19 der Veiligheidswet en de artt. 141, 154, 262 van het Veiligheidsbesluit 1913 ;

Verklaart requirant schuldig aan die feiten ;

Veroordeelt hem tot twee geldboeten elk van f 15 ;

Bepaalt den duur der vervangende hechtenis op vijftien dagen voor elke boete ;

Verwerpt het beroep voor het overige.

(N. J.)

—

31 *Mei* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 4 Juni 1878 (*Staatsblad* n°. 81), houdende voorschriften ter uitvoering van artikel 14 der Wet op het Notarisambt. S. 449.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 4 Mei 1917, Iste Afdeeling C, n°. 612 ;

Gelet op art. 14, tweede lid, van de Wet van 9 Julij 1842 (*Staatsblad* n°. 20) op het Notarisambt, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 29 Juni 1912 (*Staatsblad* n°. 195) ;

Overwegende, dat het wenschelijk is wijziging te brengen in het Koninklijk besluit van 4 Junij 1878 (*Staatsblad* n°. 81), laatstelijk gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 19 Juni 1916 (*Staatsblad* n°. 284), houdende voorschriften ter uitvoering van artikel 14 van de wet op het Notarisambt ;

Den Raad van State gehoord (advies van 22 Mei 1917 n°. 16) ;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 29 Mei 1917, 1ste Afdeeling C, n°. 605 ;

Hebben besloten en besluiten :

Art. 1. Artikel 9*bis* van het genoemd Koninklijk besluit gelijk dit artikel is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 28 Maart 1898 (*Staatsblad* n°. 69) wordt gelezen als volgt :

„Voor het onderzoek, hetwelk niet in bijeen-

komsten wordt gehouden, wordt een ieder der daarmede belaste leden als vergoeding toegekend een bedrag van vijf gulden voor iederen adspirant, die aan het derde gedeelte van het examen heeft deelgenomen."

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het (*Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 31sten Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 7 *Juni* 1917.)

—

1 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van de „Oorlogsinstructie Stelling-Commandanten". S. 450.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog ad interim en van Marine van 25 Mei 1917, Kabinet, Litt. F[68] en van 31 Mei 1917, Bureau S, n°. 92;

Gezien het sedert herhaaldelijk gewijzigde Koninklijk besluit van 8 September 1909 (*Staatsblad* n°. 305), houdende nadere vaststelling van de Instructie voor Stelling-Commandanten en Commandanten van Afzonderlijke Forten, voor tijd van oorlog of van oorlogsgevaar;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat in Bijlage I van bij genoemd Koninklijk besluit vastgestelde instructie, zooals deze bijlage opnieuw is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 5 November 1913 (*Staatsblad* n°. 406) en is gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 7 December 1914 (*Staatsblad* n°. 550), van 22 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 330), van 2 November 1916 (*Staatsblad* n°. 489) en van 27 April 1917 (*Staatsblad* n°. 314), de volgende wijzigingen worden gebracht:

1°. In het gestelde sub I A wordt onder: „Noordholland" voor:

Zaandijk.

gelezen:

Zaandijk.

Zandvoort.

2°. In het gestelde sub I B wordt de tweede alinea gelezen:

Het gedeelte van het territoriaal zeegebied, gelegen tusschen de lijnen, die van de punten, onderscheidenlijk waar de grens tusschen de gemeenten *Castricum* en *Egmond-binnen*, en die tusschen de provinciën *Noordholland* en *Zuidholland* de kust ontmoet, in recht Westelijke richting kunnen worden getrokken.

Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel en dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 1sten Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, a. i., J. J. RAMBONNET.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 6 *Juni* 1917.)

—

2 *Juni* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Reglement voor den Hoofdcursus, tevens houdende machtiging om voor den duur van den buitengewonen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van dat Reglement. S. 451.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën van 26 April 1917, IIde Afd., n°. 30 en van 28 April 1917, 7de Afd., n°. 36;

Den Raad van State gehoord (advies van den 15 Mei 1917, n°. 31);

Gezien het nader rapport van voornoemde Ministers van 25 Mei 1917, IIde Afd., n°. 134 en van 31 Mei 1917, 7de Afd., n°. 5;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. In te trekken:

het Koninklijk Besluit van 22 Mei 1915 (*Staatsblad* n°. 224);

II. Vast te stellen:

Art. Een. De eerste zinsnede van Art. 2 van het Reglement voor den Hoofdcursus, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 7 Februari 1910 (*Staatsblad* n°. 45), zooals dat Reglement laatstelijk gewijzigd werd bij Koninklijk Besluit van 21 October 1916 (*Staatsblad* n°. 479), wordt gelezen:

„De deelneming aan het toelatingsexamen wordt slechts vergund aan onderofficieren die ongehuwd zijn, en zoo zij tot het reservekader, de militie of den landstorm behooren, aan het examen voor den vrijwillig dienenden sergeant (wachtmeester) hebben voldaan."

Art. Twee. Onze Minister van Oorlog is gemachtigd van het Reglement, bedoeld in Artikel Een, af te wijken voor zoover dit gedurende den bijzonderen toestand, voortvloei-

ende uit de mobilisatie 1914, noodzakelijk zal blijken.

Art. Drie. Dit Besluit wordt geacht in werking te zijn getreden op 1 April 1917.

Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den Juni 1917.

WILHELMINA

De Minister van Oorlog, a. i., J. J. RAMBONNET.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 6 *Juni* 1917.)

—

2 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende machtiging om voor den duur van den buitengewonen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van het Reglement voor de Cadettenschool. S. 452.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën van 26 April 1917, IIde Afd., n°. 30 en van 28 April 1917, 7de Afd., n°. 36;

Den Raad van State gehoord (advies van den 15 Mei 1917, n°. 31);

Gezien het nader rapport van voornoemde Ministers van 25 Mei 1917, IIde Afd., n°. 134 en van 31 Mei 1917, 7de Afd., n°. 5;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. Een. Onze Minister van Oorlog is gemachtigd van het Reglement voor de Cadettenschool, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 5 April 1893 (*Staatsblad* n°. 58), zooals dat laatstelijk gewijzigd is bij Koninklijk Besluit van 10 April 1916 (*Staatsblad* n°. 160) af te wijken voor zoover dit gedurende den bijzonderen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, noodzakelijk zal blijken.

Art. Twee. Dit Besluit wordt geacht in werking te zijn getreden op 1 April 1917.

Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, a. i., J. J. RAMBONNET.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 6 *Juni* 1917.)

———

2 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende machtiging om voor den duur van den buitengewonen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van de bepalingen nopens de toelating in *Nederlandsch-Indië* tot de Cadettenschool. S. 453.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën van 26 April 1917, IIde Afd., n°. 30 en van 28 April 1917, 7de Afd., n°. 36;

Den Raad van State gehoord (advies van den 15 Mei 1917, n°. 31);

Gezien het nader rapport van voornoemde Ministers van 25 Mei 1917, IIde Afd., n°. 134 en van 31 Mei 1917, 7de Afd., n°. 5;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. Een. Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën zijn gemachtigd, van het Koninklijk Besluit van 6 April 1894 (*Staatsblad* n°. 53), houdende bepalingen betreffende de toelating van jongelieden in *Nederlandsch-Indië* tot het admissie-examen voor de Cadettenschool, zooals dat Besluit laatstelijk gewijzigd is bij Koninklijk Besluit van 3 April 1916 (*Staatsblad* n°. 154), af te wijken, voor zoover dit gedurende den bijzonderen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, noodzakelijk zal blijken.

Art. Twee. Dit Besluit wordt geacht in werking te zijn getreden op 1 April 1917.

Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, a. i., J. J. RAMBONNET.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 6 *Juni* 1917.)

—

2 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende machtiging om voor den duur van den buitengewonen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van de bepalingen nopens de toelating in *Nederlandsch-Indië* tot de Koninklijke Militaire Academie en tot den Hoofdcursus. S. 454.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën van 26 April 1917, IIde Afd., n°. 30 en van 28 April 1917, 7de Afd., n°. 36;

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Mei 1917, n°. 31);

Gezien het nader rapport van voornoemde Ministers van 25 Mei 1917, IIde Afd., n°. 134 en van 31 Mei 1917, 7de Afd., n°. 5;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. Een. Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën zijn gemachtigd, van de Bijlagen Litt. A. en Litt. B., behoorende bij het Koninklijk Besluit van 5 September 1911 (*Staatsblad* n°. 288), houdende onderscheidenlijk bepalingen betreffende de toelating van jongelieden in *Nederlandsch-Indië* tot de Koninklijke Militaire Academie en bepalingen betreffende de toelating van onderofficieren van het leger in *Nederlandsch-Indië* tot den Hoofdcursus, zooals de inhoud van die Bijlage A. gewijzigd is bij het Koninklijk Besluit van 3 April 1916 (*Staatsblad* n°. 154), af te wijken, voor zoover dit gedurende den bijzonderen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, noodzakelijk zal blijken.

Art. Twee. Dit Besluit wordt geacht in werking te zijn getreden op 1 April 1917.

Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, a. i., J. J. RAMBONNET.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 6 *Juni* 1917.)

---

2 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende reorganisatie van het krankzinnigengesticht „Maasoord" te *Poortugaal*. S. 455.

Wij WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 29 Mei 1917, n°. 6782, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* n°. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. Met ingang van 1 Juli 1917 wordt ingetrokken Ons besluit van 11 Juli 1907 (*Staatsblad* n°. 183), gelijk dit is gewijzigd bij Ons besluit van 24 December 1913 (*Staatsblad* n°. 450).

2. Aan het bestuur van de gemeente *Rotterdam* wordt vergunning verleend elf paviljoenen van „Maasoord", gelegen in de gemeente *Poortugaal*, in te richten tot een gesticht voor krankzinnigen overeenkomstig de overgelegde teekeningen en daarbij gegeven beschrijving.

3. De overige zes paviljoenen worden gezamenlijk onder de voorwaarden, behoorende bij dit besluit, aangewezen als eene inrichting, die niet als krankzinnigengesticht wordt beschouwd, ook wanneer daarin meer dan twee krankzinnigen worden verpleegd.

Wij behouden Ons voor die voorwaarden, wanneer dit noodig blijkt, aan te vullen of te wijzigen.

Op de inrichting, bedoeld in het eerste lid, heeft betrekking art. 3 van Ons besluit van 16 Juni 1916, n°. 23.

4. In het gesticht voor krankzinnigen mogen niet meer dan 590 krankzinnigen, 271 mannen en 319 vrouwen, verpleegd worden.

5. Zonder toestemming van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken mogen op het terrein van „Maasoord" geen opstallen, tenzij overeenkomstig de teekeningen en beschrijving, genoemd in art. 2, worden opgericht en mag niet aan derden de beschikking over eenig deel van dit terrein worden gegeven.

6. Zonder toestemming van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken mag in de gebouwen van „Maasoord", de rioleering en verdere inrichtingen op het terrein, zoomede de afrastering van het terrein en in de omheining van de tuinen van het gesticht geen verandering worden aangebracht, welke tengevolge zouden hebben, dat zij niet meer geheel overeenstemden met de teekeningen en beschrijving, bedoeld in art. 2.

7. In elk voor meer dan één verpleegde bestemd slaapvertrek van het gesticht, bedoeld in art. 2, wordt op een duidelijk zichtbare plaats het getal personen aangegeven, waarvoor het bestemd is.

8. De geneeskundige behandeling der verpleegden in „Maasoord" wordt opgedragen aan ten minste zes geneeskundigen, die gevestigd moeten zijn in woningen op het terrein van „Maasoord" en daarbuiten geen geneeskundige praktijk mogen uitoefenen.

9. Aan de inspecteurs voor het Staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten wordt ten allen tijde vrije toegang verleend tot de dienstgebouwen van „Maasoord".

10. Een afschrift van dit besluit en van de Ministerieele beschikkingen, bedoeld in de artt. 5 en 6 van dit besluit, zoomede eene copie van de teekeningen en beschrijving, bedoeld in art. 2, moeten in „Maasoord" aanwezig zijn en aan de inspecteurs voor het Staatstoezicht

op krankzinnigen en krankzinnigengestichten en aan den officier van Justitie ten allen tijde op verlangen ter inzage voorgelegd worden.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 2den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 20 *Juni* 1917.)

VOORWAARDEN, *waaronder zes paviljoenen van „Maasoord" gezamenlijk worden aangewezen als eene inrichting, die niet als krankzinnigengesticht wordt beschouwd, ook wanneer daarin meer dan twee krankzinnigen worden verpleegd.*

Art. **1.** Tot de inrichting wordt ten allen tijde vrije toegang verleend aan de inspecteurs voor het Staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten.

Het bestuur, de geneeskundigen aldaar werkzaam, benevens het overige personeel, geven den inspecteurs de door hen verlangde inlichtingen.

2. Het aantal verpleegden mag niet meer bedragen dan een door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te bepalen getal.

3. Het bestuur zendt aan den inspecteur, in het bijzonder met het toezicht belast, binnen 24 uur eene schriftelijke kennisgeving van elke opneming, ontslag of overlijden van een verpleegde.

4. Het is verboden den verpleegden te beletten zich schriftelijk te wenden tot de hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur, tot de inspecteurs en den officier van Justitie.

5. Door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken kunnen nadere voorschriften worden gegeven ten aanzien van het bepaalde in de artikelen 3 en 4.

Behoort bij Koninklijk besluit van 2 Juni 1917 (*Staatsblad* n°. 455).

Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

—

4 *Juni* 1917. BESLUIT tot intrekking van artikel 23 van het „Reglement Industrieele Eigendom Koloniën 1912", vastgesteld bij Koninklijk besluit van 29 Augustus 1912 (*Staatsblad* n°. 284, *Indisch Staatsblad* n°. 545). S. 456.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Koloniën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 29 Maart 1917, 1ste Afdeeling, n°. 21 en n°. 24233, Afdeeling Handel;

Den Raad van State gehoord (advies van 1 Mei 1917, n°. 61);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 23 Mei 1917, 1ste Afdeeling, n°. 14 en van 31 Mei 1917, n°. 44566, Afdeeling Handel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Artikel 23 van het „Reglement Industrieele Eigendom Koloniën 1912" (Koninklijk besluit van 29 Augustus 1912, n°. 57, *Staatsblad* n°. 284, *Indisch Staatsblad* n°. 545) vervalt.

2. Dit besluit treedt in werking tegelijk met het Wetboek van Strafrecht voor *Nederlandsch-Indië* (*Indisch Staatsblad* 1915, n°. 732).

Onze Ministers van Koloniën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 4den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 14 *Juni* 1917.)

—

4 *Juni* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Al draagt art. 24 Alg. Regl. Dienst Locaalspoorwegen niet uitdrukkelijk den machinist op het geven van het daarbij omschreven belsignaal, toch blijkt uit verschillende artt. van dit reglement, in onderling verband genomen, dat zulks tot diens taak behoort.

(Alg. Regl. Dienst Locaalspoorwegen art. 24.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, H. M. A. Savelberg, L. E. Visser en J. Kosters.

H. J. G. W. enz., requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Almelo van 6 Maart 1917, waarbij in hooger beroep is bevestigd een vonnis van het Kantongerecht te Almelo van 10 November 1916, voor zoover daarbij het aan requirant ten laste gelegde bewezen is verklaard, en, met vernietiging van dit vonnis voor het overige, requirant

als schuldig aan het „als machinist van een locaalspoorweg niet luiden met de bel op de locomotief, wanneer zijn trein een niet bewaakte overweg nadert," met toepassing van de artt. 1 en 5 der Wet van 9 Juli 1900 (S. 118), art. 24 van het K. B. van 3 Juni 1915 (S. 230), art. 23 Sr., is veroordeeld tot eene geldboete van f 25 en tien dagen vervangende hechtenis. (Gepleit door Mr. J. A. Rosenfelt te Utrecht).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Als eenig cassatiemiddel is gesteld:

„Schending, althans verkeerde toepassing van art. 24, 2e lid van het Algemeen Reglement voor den dienst op de spoorwegen, bedoeld in art. 1 der Wet van 9 Juli 1900 (S. 118), vastgesteld bij K. B. van 3 Juni 1915 (S. 230) — in verband met art. 1 Sr."

De vraag is alleen of terecht de requirant *als machinist* van den in de dagvaarding bedoelden trein aansprakelijk is gesteld, voor het niet-naleven van het voorschrift van art. 24 2e lid, van het in het middel aangehaald „Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen", waarbij in het algemeen wordt voorgeschreven, „bij het naderen van niet bewaakte overwegen, wordt met de bel op de locomotief geluid," zonder dat daarbij uitdrukkelijk wordt te kennen gegeven, wie voor het opvolgen van dit voorschrift verantwoordelijk is.

Blijkens het opschrift handelt art. 24 over seinen te geven door den machinist en de overige treinbeambten en waar nu het naderen van niet-bewaakte overwegen, alleen voldoende kan worden waargenomen op de locomotief — die volgens art. 64 1e lid van het Reglement steeds aan het hoofd van den trein wordt geplaatst — kan eene redelijke opvatting er slechts toe leiden aan te nemen, dat de zorg voor het tijdig luiden met de bel op de locomotief rust, op iemand van het op die machine aanwezig personeel.

Dat personeel nu bestaat uit een machinist en een leerling-machinist of stoker (art. 78, 1e lid *b*), van wie de machinist is belast met het bestuur van de locomotief. Deze is dus het hoofd van het machinepersoneel en hieruit volgt dan weder, dat hij er voor verantwoordelijk is, dat behoorlijk geschiede, datgene wat in het algemeen aan het locomotiefpersoneel is opgedragen, voorzoover dus die werkzaamheden niet, onafhankelijk van zijn inzicht, aan eenig bepaald lid van dat personeel bepaaldelijk zijn opgedragen. Uit een en ander zou dus reeds volgen, dat de machinist behoort te zorgen voor het luiden met de bel, onder de in de dagvaarding bedoelde omstandigheden.

Deze opvatting vindt steun in verschillende bepalingen van het A. R. D. L. In het bestreden vonnis wordt reeds gewezen op art. 38, 1e lid *b*, houdende dat elke locomotief voorzien moet zijn, o. a. van eene seinbel onder het onmiddellijk bereik van den machinist, en op art. 64 8e lid, waarin bepaald wordt, dat indien een trein door twee locomotieven wordt getrokken, de machinist van de voorste locomotief de noodige seinen geeft.

Ik vestig verder nog de aandacht op de artt. 78 1e lid en 79 1e en 6e lid, waaruit volgt, dat de beambten of bedienden op den trein aanwezig, voor zoover die niet behooren tot het locomotiefpersoneel, gedurende den loop van den trein, zijn belast met eene taak, die hun zeker zoude beletten, steeds tijdig de seinen te geven in art. 24 2e lid, bedoeld, terwijl deze personen overigens ook geene verbinding hebben met de op de locomotief aanwezige seinbel. Het reglement toch waarborgt alleen eene verbinding tusschen den hoofdconducteur en den machinist (art. 79 3e lid).

Naar mijn oordeel is derhalve terecht de requirant strafrechtelijk aansprakelijk gesteld, voor het als bewezen aangenomen feit en ik concludeer mitsdien tot verwerping van het beroep;

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser ter vervanging van den Raadsheer Jhr. Feith;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat ten laste van requirant wettig en overtuigend bewezen is verklaard, dat hij in de gemeente Vriezenveen op 23 Juni 1916 des namiddags omstreeks 6 uur 20 minuten als machinist een trein vervoerend van Vriezenveen naar Almelo niet heeft gezorgd, dat met de bel op de locomotief werd geluid bij het naderen van den niet-bewaakten overweg over den weg van Vriezenveen naar Wierden nabij de molen van W. van 't Spijker, hebbende op bedoelden spoorweg geen vervoer plaats dan met een snelheid van hoogstens 50 K.M. per uur, en zijnde hij beambte of bediende van den spoorwegdienst;

dat bij het bestreden vonnis dit feit is gequalificeerd en deswege straf is opgelegd, gelijk hierboven is vermeld;

O., dat tot toelichting van het cassatie-

middel is aangevoerd, dat art. 24, 2e lid, van het Algemeen Reglement dienst Locaal-Spoorwegen wèl gelast dat onder andere bij het naderen van niet-bewaakte overwegen met de bel op de locomotief moet worden geluid, doch niet aangeeft wie voor dat luiden aansprakelijk is en dus ook niet de zorg daarvoor aan den machinist opdraagt;

O. hieromtrent:

dat inderdaad genoemd artikel niet uitdrukkelijk den machinist het geven van het daarbij omschreven belsignaal opdraagt, doch dat uit verschillende artikelen van het Reglement, in onderling verband genomen, blijkt dat zulks tot diens taak behoort;

dat toch het bedoelde signaal wordt gegeven met de op de locomotief geplaatste bel, terwijl als regel de locomotief aan het hoofd van den trein geplaatst is;

dat voorts art. 38, 1e lid *b*, bepaalt dat elke locomotief moet voorzien zijn van een helder klinkende seinbel onder het onmiddellijk bereik van den machinist;

dat een en ander verder steun vindt in art. 64, 8e lid, bepalende dat, wordt een trein door twee locomotieven getrokken, de machinist van de voorste locomotief de seinen geeft, waaruit volgt, dat, bijaldien slechts één locomotief den trein trekt, die taak rust op den machinist van die locomotief;

dat het middel dus is ongegrond;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

7 *Juni* 1917. MISSIVE van den Minister van Financiën aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende naleving van art. 8, lit. *b* van het Koninklijk besluit van 17 Maart 1914 (*Staatsblad* no. 150.)

Het is mij gebleken, dat de gemeentebesturen bij de benoeming van leeraren — burgerlijke ambtenaren in den zin der burgerlijke pensioenwet — en van onderwijzers aan gemeentelijke kweekscholen, die vroeger tijdelijke diensten, bedoeld in art. 15 dier wet, hebben bewezen, niet algemeen nauwkeurig voldoen aan art. 8 lit. *b* van het Koninklijk besluit van 17 Maart 1914 (*Staatsblad* no. 150).

Overtreden wordt die bepaling menigmaal bepaaldelijk in dezen zin, dat wanneer een nieuw benoemd leeraar of onderwijzer vroeger in *andere* gemeenten zoodanige diensten heeft gepraesteerd, het overleggen van de vereischte gegevens omtrent *die* diensten wordt nagelaten.

Ik heb de eer U H.E.G. beleefd te verzoeken er bij de gemeentebesturen in Uwe provincie op aan te dringen, het betrokken voorschrift, ook ten aanzien van het verstrekken van de hier bedoelde gegevens, voortaan stipt na te leven.

—

8 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende belissing, dat het voorschrift van art. 15, al. 2 der Hinderwet medebrengt, dat de kennisgeving van het beroep bij exploot aan den verzoeker, in elk geval moet geschieden binnen den termijn voor het beroep gegund.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door J. L. Hertog te Zwolle tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 1 December 1916, 3e Afd., no. 1987, waarbij aan H. Levie en zijne rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het oprichten eener inrichting voor het vervaardigen van kinderspenen in de perceelen kad. bek. gem. Zwolle, Sectie G, nos. 2657, 2658 en 2659, aan de Van der Laenstraat;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur gehoord, advies van 23 Mei 1917, no. 127;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 2 Juni 1917, no. 314 H, Afd. A.;

O., dat Burgemeester en Wethouders de gevraagde vergunning hebben verleend onder een viertal voorwaarden;

dat J. L. Hertog van het besluit van Burgemeester en Wethouders bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat hij vreest voor sterke waardevermindering van zijn grond ten gevolge van stank, die z. i. zal worden verwekt in de op te richten inrichting, terwijl voorts het perceel voor de inrichting bestemd, niet anders te bereiken zal zijn dan over zijn grond;

O., dat art. 15, al. 2, der Hinderwet bepaalt dat bij het instellen van beroep daarvan gelijktijdig kennis wordt gegeven aan het gemeentebestuur en dat, zoo het wordt ingesteld door een ander dan den verzoeker, aan dezen bij exploot moet worden kennis gegeven van het beroep;

dat dit wetsvoorschrift medebrengt dat de kennisgeving van het beroep bij exploot aan den verzoeker, in elk geval moet geschieden binnen den termijn voor het beroep gegund;

dat dit niet is geschied, vermits het besluit van Burgemeester en Wethouders is afgekondigd op 5 December 1916 en de kennisgeving bij exploot aan den verzoeker eerst is geschied op 13 Januari 1917, zoodat niet in acht zijn genomen de voor het beroep bij de wet gestelde eischen;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

den appellant in zijn beroep niet-ontvankelijk te verklaren.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (W. v. d. B. A.)

—

9 *Juni* 1917. BESLUIT, betreffende de uitloting en aflossing van de $4^1/_2$ pcts. schuldbekentenissen, uitgegeven krachtens de Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 135). S. 457.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 5 Juni 1917, nº. 50, Generale Thesaurie;

Gezien de Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 135);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De schuldbekentenissen, uitgegeven krachtens de Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 135) tot een nominaal bedrag van f 125,000,000, worden, ten dienste van hare uitlotingen, naar de volgorde harer nummers, verdeeld in *twaalf duizend vijfhonderd* (12,500) reeksen, elk omvattende een kapitaal van *tien duizend gulden*.

De reeksen van de nummers der schuldbekentenissen van f 1000 bevatten ieder 10 nummers (1—10, 11—20 enz. .... tot en met 109,291—109,300), die van de nummers der schuldbekentenissen van f 500 bevatten ieder 20 nummers (120,001—120,020, 120,021—120,040 enz. ..... tot en met 139,981—140,000) en die van de nummers der schuldbekentenissen van f 100 bevatten ieder 100 nummers (140,001—140,100, 140,101—140,200 enz. ..... tot en met 196,901—197,000).

2. De bij het vorig artikel bedoelde lotingreeksen worden op kartonpapier gedrukt, door twee, daartoe door Onzen Minister van Financiën aangewezen, ambtenaren nagezien en na accoord bevinding gestort in eene voor de uitlotingen bestemde, om een spil draaiende bus, welke, gesloten en verzegeld, wordt bewaard bij het Departement van Financiën. Van die verrichtingen wordt een proces-verbaal opgemaakt, waarvan een exemplaar blijft berusten bij de Algemeene Rekenkamer, een exemplaar bij het Departement van Financiën en een exemplaar bij het Agentschap van het Ministerie van Financiën te *Amsterdam*. De sleutel van de bus blijft onder bewaring van den Thesaurier-Generaal bij het Departement van Financiën.

3. Elke uitloting geschiedt ten minste zes weken vóór den dag, waarop de schuldbekentenissen aflosbaar moeten gesteld worden.

De uitlotingen geschieden in het openbaar in een lokaal van het Departement van Financiën door een, daartoe door Onzen Minister van Financiën aangewezen ambtenaar, ten overstaan van twee leden der Algemeene Rekenkamer of van twee door de Algemeene Rekenkamer aangewezen ambtenaren der Kamer.

De dag der uitloting wordt ten minste één week te voren door middel van de *Nederlandsche Staatscourant* bekend gemaakt.

Onze Minister van Financiën stelt, met inachtneming van het bepaalde in artikel 10 der Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 135), het bedrag vast van het kapitaal, dat krachtens elke uitloting zal worden afgelost. Van de loting wordt een proces-verbaal opgemaakt, terwijl de uitgelote nummers, zoo spoedig mogelijk, in de *Staatscourant* worden medegedeeld.

4. De aflossing van de uitgelote schuldbekentenissen geschiedt, van den daarvoor bestemden dag af, ten kantore van de Nederlandsche Bank te *Amsterdam* en, mits uiterlijk acht dagen vóór den dag, waarop de aflossing verlangd wordt, daarvan aan den betrokken betaalmeester kennis is gegeven, ten kantore van de betaalmeesters.

De aflossing geschiedt tegen intrekking van de uitgelote schuldbekentenissen, voorzien van alle daarbij behoorende nog niet verschenen coupons.

Indien een of meer coupons mochten ontbreken, kan de aflossing der schuldbekentenis, onder inhouding van het bedrag der ontbrekende coupons, door Onzen Minister van Financiën worden toegestaan.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 9den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 16 *Juni* 1917.)

—

9 *Juni* 1917. BESLUIT, betreffende de uitloting en aflossing van de 4 pcts. schuldbekentenissen, uitgegeven krachtens de tweede Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 533). S. 458.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 5 Juni 1917, nº. 50, Generale Thesaurie;

Gezien de tweede Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 533);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De schuldbekentenissen, uitgegeven krachtens de tweede Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 533) tot een nominaal bedrag van f 125,000,000, worden, ten dienste van hare uitlotingen, naar de volgorde harer nummers, verdeeld in *twaalf duizend vijfhonderd* (12,500) reeksen, elk omvattende een kapitaal van *tien duizend gulden*.

De reeksen van de nummers der schuldbekentenissen van f 1000 bevatten ieder 10 nummers (1—10, 11—20 enz..... tot en met 116,291—116,300), die van de nummers der schuldbekentenissen van f 500 bevatten ieder 20 nummers (120,001—120,020, 120,021—120,040 enz...tot en met 131,081—131,100) en die van de nummers der schuldbekentenissen van f 100 bevatten ieder 100 nummers (140,001—140,100, 140,101—140,200 enz. tot en met 171,401—171,500).

2. De bij het vorig artikel bedoelde lotingreeksen worden op kartonpapier gedrukt, door twee, daartoe door Onzen Minister van Financiën aangewezen, ambtenaren nagezien en na accoord bevinding gestort in eene voor de uitlotingen bestemde, om een spil draaiende bus, welke gesloten en verzegeld wordt bewaard bij het Departement van Financiën. Van die verrichtingen wordt een proces-verbaal opgemaakt, waarvan een exemplaar blijft berusten bij de Algemeene Rekenkamer, een exemplaar bij het Departement van Financiën en een exemplaar bij het Agentschap van het Ministerie van Financiën te *Amsterdam*. De sleutel van de bus blijft onder bewaring van den Thesaurier-Generaal bij het Departement van Financiën.

3. Elke uitloting geschiedt ten minste zes weken vóór den dag, waarop de schuldbekentenissen aflosbaar moeten gesteld worden.

De uitlotingen geschieden in het openbaar in een lokaal van het Departement van Financiën door een, daartoe door Onzen Minister van Financiën aangewezen ambtenaar, ten overstaan van twee leden der Algemeene Rekenkamer of van twee door de Algemeene Rekenkamer aangewezen ambtenaren der Kamer.

De dag der uitloting wordt ten minste één week te voren door middel van de *Nederlandsche Staatscourant* bekend gemaakt.

Onze Minister van Financiën stelt met inachtneming van het bepaalde in artikel 10 der Tweede Leeningwet 1916 (Staatsblad nº. 533), het bedrag vast van het kapitaal, dat krachtens elke uitloting zal worden afgelost.

Van de loting wordt een proces-verbaal opgemaakt, terwijl de uitgelote nummers zoo spoedig mogelijk in de *Staatscourant* worden medegedeeld.

4. De aflossing van de uitgelote schuldbekentenissen geschiedt, van den daarvoor bestemden dag af, ten kantore van de Nederlandsche Bank te *Amsterdam* en, mits uiterlijk acht dagen vóór den dag, waarop de aflossing verlangd wordt, daarvan aan den betrokken betaalmeester kennis is gegeven, ten kantore van de betaalmeesters.

De aflossing geschiedt tegen intrekking van de uitgelote schuldbekentenissen, voorzien van alle daarbij behoorende nog niet verschenen coupons.

Indien een of meer coupons mochten ontbreken, kan de aflossing der schuldbekentenis, onder inhouding van het bedrag der ontbrekende coupons, door Onzen Minister van Financiën worden toegestaan.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 9den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 16 *Juni* 1917.)

—

9 *Juni* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 13 Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 180) houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Koloniën. S. 459.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 19 Mei 1917, 9de Afdeeling, nº. 33;

Den Raad van State gehoord (advies van 29 Mei 1917, nº. 63);

Gezien de nadere voordracht van Onzen voornoemden Minister van 6 Juni 1917, 9de Afd., nº. 8;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1 van Ons besluit van 13 Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 180), gewijzigd bij Ons besluit van 18 Januari 1917 (*Staatsblad* nº. 182), wordt nader gelezen als volgt:

Het aantal burgerambtenaren in de rangen van Administrateur, Referendaris, Hoofdcommies, Commies, Adjunct-commies en Klerk,

bij het Departement van Koloniën bestaat uit ten hoogste:

4 Administrateurs,
14 Referendarissen,
13 Hoofdcommiezen,
86 Commiezen, Adjunct-commiezen en Klerken.

Onzen Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 9den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 22 *Juni* 1917.)

—

9 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat:

een raadsbesluit tot aankoop van grond in eene andere gemeente gelegen, voor goedkeuring vatbaar is, wanneer het belang der koopende gemeente daarmede gediend wordt, dit belang als geoorloofd is aan te merken en het geldelijk offer niet bovenmatig is;

eene te verwachten vereeniging der beide gemeenten hierbij buiten beschouwing moet blijven.

Met vernietiging van het besluit van Ged. Staten van Zuidholland, is bij bovengenoemd Kon. besluit alsnog goedkeuring verleend aan het besluit van den gemeenteraad van 's-Gravenhage van 7 Aug. 1916 tot aankoop van de in de gemeente Voorburg gelegen buitenplaats „Vreugd en Rust", groot 91025 H.A., voor den prijs van f 200.000, en tot wijziging van de gemeentebegrooting voor 1916 in verband met dien aankoop.

Het Kon. besluit berust op de navolgende overwegingen:

dat de vatbaarheid voor de goedkeuring van het raadsbesluit hiervan afhangt, of kan worden aangenomen, dat het belang der gemeente 's-Gravenhage daarmede wordt gediend; dit belang als een geoorloofd belang is aan te merken, en het geldelijk offer van de gemeente gevergd, niet bovenmatig is;

dat B. en W. van 's-Gravenhage vooral aan de naar hun meening te verwachten vereeniging van de gemeente Voorburg met 's-Gravenhage, in verband met de behoefte aan een openbaar park in het toekomstige stadsgedeelte, het motief voor hun voorstel tot aankoop hebben ontleend;

dat evenwel in den tegenwoordigen stand van het vraagstuk niet slechts de wenschelijkheid, maar ook de waarschijnlijkheid van een uitbreiding van de grenzen der gemeente 's-Gravenhage buiten dit geding staat;

dat echter in den gemeenteraad bij de beraadslaging over het voorstel omtrent de deugdelijkheid van het aangevoerde motief van groot verschil van gevoelen is gebleken en niet met zekerheid kan worden vastgesteld, of het raadsbesluit op dat motief berust dan wel veeleer op den wensch om de buitenplaats Vreugd en Rust, afgescheiden daarvan, in hoofdzaak te bestemmen tot openbaar wandelpark;

dat inderdaad het belang van eene gemeente als 's-Gravenhage afgescheiden van een mogelijke vergrooting van haar grondgebied, wordt gediend door het behoud van natuurschoon in hare omgeving, en met het oog op het genot, dat hare ingezetenen daarvan zullen hebben, door de aanwezigheid van een openbaar park in de onmiddellijke nabijheid der gemeente;

dat het geldelijk offer van de gemeente gevergd met het oog, eenerzijds op dat belang, anderzijds op de waarde van den grond, niet bovenmatig kan worden geacht;

dat derhalve het raadsbesluit voor goedkeuring vatbaar is, tenzij met het oog op de van de zijde van Voorburg ingebrachte bezwaren het belang van 's-Gravenhage als een niet geoorloofd belang zou moeten worden aangemerkt;

dat die bezwaren voor een groot deel ontleend zijn aan de bedenkingen, die de gemeente Voorburg heeft tegen hare vereeniging met de gemeente 's-Gravenhage;

dat echter geen redelijke grond is aangevoerd, waarom door den aankoop van „Vreugd en Rust" die vereeniging, waartegen in Voorburg een krachtig verzet zich openbaart, zou worden bevorderd;

dat daarover ook na dien aankoop door de bevoegde macht geheel vrij zal kunnen worden beslist;

dat voorts de gemeente Voorburg ten onrechte aanneemt, dat zij door het overgaan van de buitenplaats Vreugd en Rust in den eigendom van de gemeente 's-Gravenhage, zal worden belemmerd in de verzorging van hare gemeentebelangen;

dat wel in het raadsbesluit is uitgesproken, dat die buitenplaats zal worden aangekocht in hoofdzaak met de bestemming tot openbaar wandelpark, doch die bepaling slechts B. en W. van 's-Gravenhage bindt bij de uitvoering van het raadsbesluit en wel niet in dezen zin, dat bij den aankoop een servituut van die strekking op het terrein zou moeten worden gelegd,

maar slechts in dien zin, dat het gemeentebestuur als eigenaar de beschikking hebbende over het terrein, het voor zoover van hem afhangt zal gebruiken in hoofdzaak als openbaar park;

dat indien de gemeente Voorburg mocht oordeelen, dat haar belang medebrengt, dat het geheel of een gedeelte van dit terrein bestemd worde tot een zonder doeleinde, bijv. voor den aanleg van wegen of straten, dit door haar kan worden uitgedrukt in een uitbreidingsplan, dat, als het wettig is tot stand gekomen, tegenover de gemeente 's-Gravenhage dezelfde wettelijke gevolgen zal hebben, als tegenover ieder ander eigenaar, terwijl voorts ook de gemeente 's-Gravenhage bij de uitoefening van haar eigendomsrecht op dezelfde wijze als ieder ander eigenaar aan de verordeningen en de politie van het gemeentebestuur van Voorburg onderworpen zal zijn;

dat om de aangevoerde redenen ook de meening van Ged. Staten, dat de ligging van deze buitenplaats buiten de grenzen der gemeente 's-Gravenhage op de vatbaarheid voor goedkeuring van den aankoop, invloed zou moeten hebben, niet kan worden onderschreven.

(Gem.-stem.)

—

11 *Juni* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in de artikelen 2, 12 en 78 van de Beroepswet en in artikel 349 van de Invaliditeitswet. S. 460.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van 21 Mei 1917, Afdeeling A. S., nº. 589;

Gezien de artikelen 2, 12 en 78 van de Beroepswet en artikel 349 van de Invaliditeitswet, alsmede artikel 40 van de wet van 1 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 358) tot wijziging van de Beroepswet;

Den Raad van State gehoord (advies van 5 Juni 1917 nº. 17);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 9 Juni 1917, Afdeeling A. S. nº. 628;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Een raad van beroep zal gevestigd zijn in elk der na te melden gemeenten:

Amsterdam, Rotterdam, Arnhem, 's-Gravenhage, Groningen, 's-Hertogenbosch en Roermond.

2. Behalve ter standplaats houden tevens op de navolgende zittingplaatsen terechtzittingen:

de raad van beroep te Arnhem: te Zutphen en te Almelo;

de raad van beroep te 's-Gravenhage: te Utrecht;

de raad van beroep te Groningen: te Leeuwarden en te Hoogeveen;

de raad van beroep te 's-Hertogenbosch: te Breda en te Middelburg;

de raad van beroep te Roermond: te Heerlen.

3. Het rechtsgebied van elken raad van beroep omvat de navolgende provinciën of deelen van provinciën:

1. raad van beroep te Amsterdam: de provincie Noord-Holland;

2. raad van beroep te Rotterdam: het deel van de provincie Zuid-Holland, dat niet behoort tot het rechtsgebied van den raad van beroep te 's-Gravenhage;

3. raad van beroep te Arnhem:

A. *eerste deel van het rechtsgebied:* het deel van de provincie Gelderland, gevormd door de gemeenten: Arnhem, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Ede, Renkum, Doorwerth, Zevenaar, Herwen en Aerdt, Pannerden, Duiven, Westervoort, Didam, Elst, Huissen, Bemmel, Gent, Valburg, Kesteren, Heteren, Hemmen, Dodewaard, Echteld, IJzendoorn, Tiel, Maurik, Lienden, Zoelen, Wadenoijen, Ophemert, Waardenburg, Varik, Est en Opijnen, Haaften, Herwijnen, Vuren en Dalem, Geldermalsen, Buren, Buurmalsen, Deil, Beesd, Culenborg, Beusichem, Zaltbommel, Gameren, Zuilichem, Brakel, Poederoijen, Kerkwijk, Nederhemert, Ammerzoden, Hedel, Driel, Hurwenen, Rossum, Heerewaarden, Druten, Wamel, Dreumel, Appeltern, Horssen, Bergharen, Ewijk, Nijmegen, Beuningen, Wijchen, Batenburg, Balgoy, Overasselt, Heumen, Groesbeek, Ubbergen, Millingen;

B. *tweede deel van het rechtsgebied:* het overige deel van de provincie Gelderland (zittingplaats Zutphen);

C. *derde deel van het rechtsgebied:* de provincie Overijsel (zittingplaats Almelo);

4. raad van beroep te 's-Gravenhage:

A. *eerste deel van het rechtsgebied:* het deel van de provincie Zuid-Holland, gevormd door de gemeenten 's-Gravenhage, Loosduinen, Rijswijk, Voorburg, Wassenaar, Leiden, Voorschoten, Zoeterwoude, Leiderdorp, Warmond, Oegstgeest, Sassenheim, Lisse, Hillegom, Noordwijkerhout, Noordwijk, Voorhout, Katwijk, Rijnsburg, Valkenburg, Alphen, Aarlanderveen, Nieuwkoop, Zevenhoven, Nieuwveen, ter Aar, Oudshoorn, Woubrugge, Rijnsaterswoude, Leimuiden, Alkemade, Koudekerk, Hazerswoude,

Woerden, Rietveld, Bodegraven, Zwammerdam, Lange Ruige Weide, Hekendorp, Oudewater, Papekop, Waarder, Barwoutswaarder, Zoetermeer, Moercapelle, Bleiswijk, Bergschenhoek, Berkel en Rodenrijs, Zegwaard, Benthuizen, Stompwijk, Veur, Delft, Hof van Delft, Schipluiden, Vrijenban, Pijnacker, Nootdorp, Naaldwijk, 's-Gravenzande, de Lier, Monster, Wateringen;

B. *tweede deel van het rechtsgebied:* de provincie Utrecht (zittingplaats Utrecht);

5. raad van beroep te Groningen:

A. *eerste deel van het rechtsgebied:* de provincie Groningen;

B. *tweede deel van het rechtsgebied:* de provincie Friesland (zittingplaats Leeuwarden);

C. *derde deel van het rechtsgebied:* de provincie Drente (zittingplaats Hoogeveen);

6. de raad van beroep te 's-Hertogenbosch:

A. *eerste deel van het rechtsgebied:* de provincie Noord-Brabant, met uitzondering van de gemeenten onder B genoemd;

B. *tweede deel van het rechtsgebied:* het deel van de provincie Noord-Brabant gevormd door de gemeenten: Breda, Princenhage, Teteringen, Ginneken en Bavel, Chaam, Rijsbergen, Zundert, Etten en Leur, Tilburg, Gilze en Rijen, Alphen en Riel, Baarle-Nassau, Goirle, Hilvarenbeek, Diessen, Oosterhout, 's Gravenmoer, Dongen, Terheyden, Roosendaal en Nispen, Rucphen en Vorenseinde, Hoeven, Oudenbosch, Oud- en Nieuw-Gastel, Wouw, Bergen op Zoom, Halsteren, Woensdrecht, Huibergen, Ossendrecht, Putte, Steenbergen, Dinteloord en Prinsland, Nieuw-Vossemeer, Zevenbergen, Klundert, Willemstad, Fijnaart en Heiningen, Standdaarbuiten, Geertruidenberg, Made en Drimmelen, Hooge en Lage Zwaluwe, Raamsdonk, Waspik (zittingplaats Breda);

C. *derde deel van het rechtsgebied:* de provincie Zeeland (zittingplaats Middelburg);

7. de raad van beroep te Roermond:

A. *eerste deel van het rechtsgebied:* de provincie Limburg behalve de gemeenten onder B genoemd;

B. *tweede deel van het rechtsgebied:* het deel van de provincie Limburg gevormd door de gemeenten Heerlen, Schaesberg, Nieuwenhagen, Eijgelshoven, Kerkrade, Voerendaal, Simpelveld, Bocholtz, Wittem, Vaals, Slenaken, Noorbeek, Mheer, Gulpen, Mesch, Eijsden, St. Geertruid, Rijckholt, Cadier en Keer, Gronsveld, Oud-Vroenhoven, St. Pieter, Maastricht, Heer, Margraten, Wijlre, Schin op Geulle, Valkenburg, Oud-Valkenburg, Bemelen, Ambij, Berg en Terblijt, Houthem, Borgharen, Itteren, Bunde, Meerssen, Geulle, Ulestraten, Schimmert, Hulsberg, Klimmen, Ubach over Worms, Wijnandsrade, Hoensbroek, Amstenrade, Brunssum, Schinveld, Jabeek, Bingelrade, Merkelbeek, Nuth, Schinnen, Oirsbeek, Spaubeek, Beek, Elsloo, Stein, Urmond, Geleen, Munster-Geleen, Sittard, Broeksittard (zittingplaats Heerlen).

4. Ter zittingplaats van eenen raad van beroep worden ter terechtzitting die zaken behandeld, welke daar zouden behandeld zijn, indien het deel van het rechtsgebied van den raad, waarin de zittingplaats is gelegen, het zelfstandig ressort van een daar gevestigden raad vormde.

De voorzitter kan om bijzondere redenen, aan het belang van eene goede behandeling der zaak ontleend, en mits daartegen bij partijen geen bezwaar bestaat, bepalen, dat de zaak in eene andere gemeente (standplaats of zittingplaats) ter terechtzitting zal worden behandeld, dan daarvoor krachtens het vorige lid zou zijn aangewezen.

De terechtzittingen ter zittingplaats worden gehouden in het door Onzen Minister van Justitie aangewezen gerechtsgebouw.

De voorzitter doet in de kennisgeving van den dag der behandeling van de zaak, die de griffier aan de partijen toezendt, de plaats van de behandeling vermelden.

5. De zaken, ter zittingplaats op de terechtzitting behandeld, worden ook daar in raadkamer afgedaan.

De uitspraak in deze zaken kan elders plaats vinden, mits de voorzitter ter terechtzitting, bij de mededeeling van den dag, tevens de plaats van de uitspraak vermeldt.

6. De stukken betreffende zaken, welke op eene zittingplaats ter terechtzitting moeten worden behandeld, worden aldaar in het door Onzen Minister van Justitie aangewezen gerechtsgebouw gedurende den door de wet bepaalden tijd ter kostelooze inzage van de belanghebbenden in afschrift nedergelegd.

De tevens door Onzen Minister van Justitie aangewezen griffier van een gewoon gerecht ter zittingplaats zorgt voor de nederlegging te zijner griffie in het aangewezen gerechtsgebouw.

De griffier van den raad van beroep zendt de stukken tijdig aan den aangewezen griffier. Deze zorgt voor de terugzending.

Om gewichtige redenen kan de voorzitter van den raad van beroep bepalen, dat alle of enkele oorspronkelijke stukken ter zittingplaats zullen worden nedergelegd.

7. De voorzitter van een raad van beroep,

die ook buiten de standplaats zitting houdt, bepaalt, onder goedkeuring van Onzen Minister van Justitie, op welke dagen en uren de griffier van den raad zich op de zittingplaats of de zittingplaatsen in het door dezen Minister aangewezen gerechtsgebouw zal bevinden ter verschaffing van inlichtingen.

8. Indien geen andere raad van beroep bevoegd is, behooren de in de Ongevallenwet 1901 en in de Invaliditeitswet bedoelde zaken ter kennisneming van den raad van beroep te 's-Gravenhage.

9. Van de leden-werkgevers en -werklieden en hunne plaatsvervangers van de onderstaande raden van beroep worden benoemd:

1. voor zoover betreft den raad van beroep te Arnhem:

a. door de Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland: 14 leden-werkgevers en 14 leden-werklieden en even zoovele plaatsvervangers uit de in die provincie gevestigden;

b. door de Gedeputeerde Staten van de provincie Overijsel: 10 leden-werkgevers en 10 leden-werklieden en even zoovele plaatsvervangers uit de in die provincie gevestigden.

2. Voor zoover betreft den raad van beroep te 's-Gravenhage:

a. door de Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland: 14 leden-werkgevers en 14 leden-werklieden en even zoovele plaatsvervangers uit de in het onder dien raad ressorteerend deel der provincie gevestigden;

b. door de Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht: 10 leden-werkgevers en 10 leden-werklieden en even zoovele plaatsvervangers uit de in die provincie gevestigden.

3. Voor zoover betreft den raad van beroep te Groningen:

a. door de Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen: 10 leden-werkgevers en 10 leden-werklieden en even zoovele plaatsvervangers uit de in die provincie gevestigden;

b. door de Gedeputeerde Staten van de provincie Friesland: 8 leden-werkgevers en 8 leden-werklieden en even zoovele plaatsvervangers uit de in die provincie gevestigden;

c. door de Gedeputeerde Staten van de provincie Drente: 6 leden-werkgevers en 6 leden-werklieden en even zoovele plaatsvervangers uit de in die provincie gevestigden.

4. Voor zoover betreft den raad van beroep te 's-Hertogenbosch:

a. door de Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland: 8 leden-werkgevers en 8 leden-werklieden en even zoovele plaatsvervangers uit de in die provincie gevestigden;

b. door de Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant: 16 leden-werkgevers en 16 leden-werklieden en even zoovele plaatsvervangers uit de in die provincie gevestigden.

10. Indien een raad van beroep ook buiten de standplaats zitting houdt, draagt de voorzitter zorg den ontwerp-rooster, in artikel 24 der Beroepswet bedoeld, zoo in te richten, dat voor de verrichting van werkzaamheden op de stand- of zittingplaatsen zooveel mogelijk die leden-werkgevers en leden-werklieden (plaatsvervangers inbegrepen) worden aangewezen, welke gevestigd zijn in het deel van het rechtsgebied, waarin de stand- of zittingplaats is gelegen.

11. Onze besluiten van den 8sten December 1902 (*Staatsblad* nos. 210 en 212) zijn ingetrokken.

12. De Gedeputeerde Staten stellen vóór 1 December van het jaar, met welks einde de van kracht zijnde ledenlijsten van de raden van beroep ophouden te gelden, nieuwe ledenlijsten vast.

Zij zenden aan den griffier van den raad van beroep onverwijld afschrift van de voor zijnen raad vastgestelde lijsten. De griffier geeft aan de leden en de plaatsvervangende leden van de benoeming kennis en zorgt, dat de lijsten onverwijld in de *Staatscourant* geplaatst worden.

Overgangsbepaling.

13. Voor de eerste maal geschiedt de vaststelling van de ledenlijsten overeenkomstig de nieuwe bepalingen vóór 16 Juli 1917.

De Gedeputeerde Staten zenden aan Onzen Minister van Justitie onverwijld afschrift van de overeenkomstig het eerste lid van dit artikel vastgestelde ledenlijsten. Onze voornoemde Minister zorgt voor de kennisgeving aan de benoemden en voor de plaatsing in de *Staatscourant*.

Slotbepaling.

14. Dit besluit treedt in werking met ingang van 16 Juli 1917.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer en aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 11den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 14 *Juni* 1917.)

—

11 *Juni* 1917. BESLUIT, tot wijziging en aanvulling van het Koninklijk besluit van 26 Januari 1903 (*Staatsblad* nº. 38), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in de artikelen 41 en 76 der Beroepswet. S. 461.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van 21 Mei 1917, Afdeeling A. S., nº. 589;

Gezien de artikelen 41 en 76 van de Beroepswet en artikel 40 van de wet van 1 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 358), tot wijziging van de Beroepswet;

Den Raad van State gehoord (advies van 5 Juni 1917 nº. 17);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 9 Juni 1917, Afdeeling A. S., nº. 628;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. In Ons besluit van den 26sten Januari 1903 (*Staatsblad* nº. 38) wordt het opschrift gelezen:

Van de wijze van beëediging van de voorzitters, de griffiers, de leden-werkgevers, de leden-werklieden van de raden van beroep en hunne plaatsvervangers, alsmede van de beëedigde klerken bij den Centralen raad van beroep en de raden van beroep.

Art. II. Het eerste lid van artikel 5 van Ons voormeld besluit wordt gelezen:

Is de plaats, door den voorzitter voor de beëediging bepaald, gelegen buiten de gemeente, waar de raad van beroep is gevestigd, dan hebben de voorzitter en de griffier aanspraak op schadeloosstelling voor reis- en verblijfkosten overeenkomstig de bepalingen, welke door Ons, ter regeling van de vergoeding van reis- en verblijfkosten, wegens reizen voor 's Rijks dienst zijn of nader zullen worden vastgesteld.

Art. III. Achter artikel 5 van Ons voormeld besluit wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidend:

Artikel 5a. Alvorens hunne betrekking te aanvaarden, leggen de beëedigde klerken ter griffie in handen van den voorzitter van het college den eed of de belofte af, dat zij hetgeen zij als zoodanig te weten komen, niet verder bekend zullen maken dan voor de uitoefening hunner betrekking noodig is, tenzij — onverminderd het geheim der raadkamer — hunne verklaring als getuige of deskundige volgens de wet mocht worden gevorderd.

Door het afleggen van eed of belofte aanvaarden zij tevens hunne betrekking.

Zij voeren den titel van waarnemend griffier.

Art. IV. Artikel 11 van Ons voormeld besluit wordt gelezen:

Het lid of plaatsvervangend lid ingevolge oproeping voor den voorzitter verschenen, heeft aanspraak op schadeloosstelling voor reis- en verblijfkosten overeenkomstig de bepalingen, welke door Ons, ter regeling van de vergoeding van reis- en verblijfkosten, wegens reizen voor 's Rijks dienst zijn of nader zullen worden vastgesteld.

Art. V. In het tweede lid van artikel 18 van Ons voormeld besluit worden de woorden „waarin het college is gevestigd" gelezen: „waarin de terechtzitting wordt gehouden".

Art. VI. Artikel 38 van Ons voormeld besluit wordt gelezen:

Het lid of het plaatsvervangend lid van den raad van beroep, ingevolge eene oproeping als bedoeld in het eerste lid van artikel 35 of het tweede lid van artikel 36 voor den Centralen raad van beroep verschenen, heeft aanspraak op schadeloosstelling voor reis- en verblijfkosten, overeenkomstig de bepalingen, welke door Ons, ter regeling van de vergoeding van reis- en verblijfkosten, wegens reizen voor 's Rijks dienst zijn of nader zullen worden vastgesteld.

Art. VII. In artikel 48 van Ons voormeld besluit wordt het woord „griffier" gelezen:

„griffier, plaatsvervangenden griffier of beëedigden klerk ter griffie".

Art. VIII. In artikel 50 van Ons voormeld besluit worden de woorden „den griffier of plaatsvervangende griffiers" en de woorden: „de griffier en plaatsvervangende griffiers" onderscheidenlijk gelezen:

„den griffier, de plaatsvervangende griffiers of de beëedigde klerken ter griffie" en „de griffier, de plaatsvervangende griffiers en de beëedigde klerken ter griffie".

Art. IX. Het opschrift van het Vierde hoofdstuk van Ons voormeld besluit wordt gelezen:

Van de griffiers, substituut-griffiers, plaatsvervangende griffiers, beëedigde klerken ter griffie, schrijvers, hulpschrijvers en bedienden.

Art. X. Het opschrift van de Eerste afdeeling van het Vierde hoofdstuk van Ons voormeld besluit wordt gelezen:

Van de griffiers, substituut-griffiers, plaatsvervangende griffiers en beëedigde klerken ter griffie.

Art. XI. In het eerste lid van artikel 62 van Ons voormeld besluit worden de woorden „substituut-griffier" en „plaatsvervangenden griffier" onderscheidenlijk gelezen:

„substituut-griffier of beëedigden klerk ter griffie" en „plaatsvervangenden griffier of beëedigden klerk ter griffie".

Art. XII. Artikel 63 van Ons voormeld besluit wordt gelezen:

Het is den griffiers, substituut-griffiers en beëedigden klerken ter griffie verboden als gemachtigden of raadslieden op te treden in twistgedingen, waarvan de Centrale Raad van Beroep en de raden van beroep kennis nemen.

Art. XIII. In artikel 64 van Ons voormeld besluit wordt het woord „substituut-griffiers" en het woord „substituut-griffier" telkens onderscheidenlijk gelezen:

„substituut-griffiers en beëedigde klerken ter griffie" en „substituut-griffier of beëedigden klerk ter griffie".

Art. XIV. De Tweede Afdeeling van het Vierde hoofdstuk van Ons voormeld besluit wordt, met inbegrip van het opschrift, vervangen door het navolgende:

TWEEDE AFDEELING.

Van de bedienden.

Art. 65. Tot concierge, bode of knecht zijn benoembaar:

1. zij, die den vollen ouderdom van 21 jaren bereikt en dien van 40 jaren niet overschreden hebben;

2. zij, die den vollen ouderdom van 50 jaren niet overschreden hebben en ten minste 10 jaren in staatsdienst hebben doorgebracht of eene gemeentelijke betrekking hebben bekleed, waaraan het recht op pensioen verbonden is.

Wanneer bij den Centralen Raad van Beroep of bij eenen raad van beroep eene vacature van bediende is ontstaan, doet de Centrale Raad van Beroep of de voorzitter van den raad van beroep binnen eene maand daarna eene lijst van aanbeveling van drie personen, dingende naar de opengevallen betrekking, aan Onzen Minister van Justitie toekomen.

Bij de aanbeveling worden overgelegd betreffende elken aanbevolene: een extract uit het geboorteregister en eene verklaring van een geneeskundige, houdende dat de belanghebbende lichamelijk geschikt is voor de betrekking, voor de vervulling waarvan hij in aanmerking wenscht te komen.

Art. 66. Dezelfde persoon kan tegelijkertijd meer dan een der in artikel 65 genoemde betrekkingen bekleeden.

Het uitoefenen van een beroep zonder verlof van den voorzitter van het college is den bedienden verboden.

Onze Minister van Justitie ontvangt terstond bericht van het verleend verlof; hij is bevoegd het te allen tijde in te trekken.

Art. 67. De jaarwedden van de bedienden bedragen:

a. voor hen, die werkzaam zijn bij den Centralen Raad van Beroep en de raden van beroep te Amsterdam en te Rotterdam:

voor de concierges ten minste f 800 en ten hoogste f 950;

voor de boden ten minste f 800 en ten hoogste f 1000;

voor de knechts (portiers daaronder begrepen) ten minste f 600 en ten hoogste f 800;

voor hen, die meer dan eene dezer betrekkingen bekleeden, ten minste f 1000 en ten hoogste f 1200;

b. voor hen, die werkzaam zijn bij de overige raden van beroep:

voor de concierges en de boden ten minste f 700 en ten hoogste f 900;

voor de knechts (portiers daaronder begrepen) ten minste f 600 en ten hoogste f 700;

en voor hen, die meer dan eene dezer betrekkingen bekleeden, ten minste f 900 en ten hoogste f 1100.

Aan de concierges kan, boven hunne wedde, het genot van vrije woning en vrij gebruik van vuur en licht worden toegekend.

Art. 68. De aanvangsjaarwedden van de bedienden, bedoeld in het voorgaande artikel, worden voor iedere 2 jaren, die zij in dienst zijn of geweest zijn, verhoogd met f 50, totdat de voor de betrekking, of tegelijkertijd bekleede betrekkingen, vastgestelde hoogste wedde bereikt zal zijn.

In bijzondere gevallen kan bij de aanstelling eene hoogere dan de aanvangsjaarwedde worden toegekend. De aldus bij de aanstelling verkregen bezoldiging wordt voor de toekenning van verdere periodieke verhoogingen beschouwd als verkregen door regelmatige periodieke verhooging na den daarvoor gevorderden diensttijd.

Gaat de benoeming in op een anderen dan den eersten dag van een kalenderkwartaal, dan worden de gestelde tijdvakken geacht aan te vangen met den eersten dag van het onmiddellijk daarop volgende kwartaal.

Art. 69. Voor de toepassing der Burgerlijke Pensioenwet wordt het genot van vrije woning met vrij gebruik van vuur en licht door Onzen Minister van Justitie begroot op eene waarde van ten hoogste f 300.

Art. 70. De boden zijn in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt aan den voorzitter en verrichten werkzaamheden ten behoeve van

den inwendigen dienst van het college, waarbij zij zijn aangesteld.

Ter terechtzitting roept de bode, door den voorzitter daartoe aangewezen, de te behandelen zaken in de vastgestelde volgorde op.

In geval van ontstentenis van den bode worden de aan dezen opgedragen werkzaamheden verricht door den concierge of den knecht.

Art. 71. Behoudens de gevallen, waarin de concierge of de knecht optreedt ter vervanging van den bode, verrichten beiden werkzaamheden ten behoeve van den huishoudelijken dienst van het college, waarbij zij zijn aangesteld.

Zij zijn in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt aan den voorzitter, die hunnen dienst en hunne werkzaamheden regelt.

Art. 72. Voor zooveel noodig kunnen tijdelijk personen in dienst worden genomen als concierge, bode of knecht door den voorzitter van den Centralen Raad van Beroep of van een raad van beroep.

Hunne belooning wordt gekweten uit de jaarlijksche toelage voor kleine onkosten, aan het college verleend.

Derde Afdeeling.

Van de rijksklerken en hulpschrijvers.

Art. 72*a*. De schrijvers bij den Centralen Raad van Beroep en de raden van beroep voeren den titel van rijksklerken.

Zij worden benoemd, voor zoover den Centralen Raad van Beroep aangaat, op eene aanbeveling van dit college, en voor zoover de raden van beroep betreft, op eene aanbeveling van den voorzitter van den betrokken raad.

Art. 72*b*. Tot rijksklerken bij den Centralen Raad van Beroep en de raden van beroep zijn benoembaar zij, die:

1. den vollen ouderdom van 21 jaren bereikt en dien van 40 jaren nog niet overschreden hebben en voor het ambt van rijksklerk ook lichamelijk geschikt worden geacht;

2. ten minste 2 jaar op een griffie van een der gerechten, in den aanhef van dit artikel genoemd, of op een griffie of een parket van een der burgerlijke gerechten als hulpschrijver hebben gewerkt;

3. voor zoover de rijksklerken der eerste klasse aangaat, voldaan hebben aan het onderzoek, dat voor de rijksklerken dier klasse ter griffie of ten parkette bij de burgerlijke gerechten door Onzen Minister van Justitie, krachtens art. 28, onder 3, van het Reglement nº. IV op de organisatie en de dienst der Deurwaarders en verdere regtsbedienden wordt bepaald.

In bijzondere gevallen kan van de bepaling onder 2 van dit artikel worden afgeweken.

Art. 72*c*. De rijksklerken bij den Centralen Raad van Beroep en de raden van beroep zijn verdeeld in twee klassen.

De jaarwedde der rijksklerken van de tweede klasse bedraagt f 600 en wordt verhoogd na een diensttijd als rijksklerk van deze klasse van:

2 jaar tot op f	700;	8 jaar tot op f	1000;
4 „ „ „	800;	10 „ „ „	1100.
6 „ „ „	900;		

In bijzondere gevallen kan bij de aanstelling eene hoogere dan de aanvangsjaarwedde worden toegekend. Aan die bij de aanstelling verkregen wedde is de bij het vorig lid bepaalde diensttijd verbonden voor het verkrijgen van verdere weddeverhooging.

De jaarwedde van de rijksklerken van de eerste klasse bedraagt f 900 en wordt verhoogd na een diensttijd als rijksklerk van deze klasse van:

2 jaar	tot op f	1000;
4		1100;
6		1200;
8		1300;
10		1400;
12		1500.

In bijzondere gevallen kan deze laatste wedde, na een diensttijd van ten minste 14 jaar, trapsgewijze verder verhoogd worden tot op f 1800.

Gaat de benoeming in op een anderen dan den eersten dag van een kalenderkwartaal, dan worden de gestelde tijdvakken geacht aan te vangen met den eersten dag van het onmiddellijk daarop volgende kwartaal.

Voor de toepassing van dit artikel worden als diensttijd mede aangemerkt dienstjaren, onderscheidenlijk als tweede of eerste klerk bij den Centralen Raad van Beroep of een raad van beroep vóór 16 Juli 1917 vervuld.

Art. 72*d*. Aan de rijksklerken bij den Centralen Raad van Beroep en de raden van beroep te Amsterdam en te Rotterdam, door Onzen Minister van Justitie als bureelchef aangewezen, kan eene toelage worden verleend van ten hoogste f 250.

Art. 72*e*. De bevordering tot rijksklerk der eerste klasse kan geschieden, nadat de beambte gedurende ten minste 6 jaren als Rijksklerk der tweede klasse is werkzaam geweest. Is hij langer dan 6 jaren werkzaam geweest, dan wordt hem bij zijne bevordering toegekend de jaarwedde der eerste klasse, in bedrag volgende op het bedrag der jaarwedde door hem in de tweede klasse verkregen.

Aan de bij de bevordering verkregen jaar-

wedde is, ter verkrijging van verdere weddeverhooging, verbonden de diensttijd, daarvoor bij artikel 72c, vierde lid, bepaald.

In bijzondere gevallen kan de bevordering tot de eerste klasse, ook na korter dan 6 jaar diensttijd in de tweede klasse, of de benoeming tot de eerste klasse dadelijk, bij eerste aanstelling, geschieden. Daarbij kan eene hoogere dan de aanvangsjaarwedde worden toegekend, in welk geval het vorige lid van toepassing is.

Bij de beoordeeling der gevallen van bevordering en benoeming tot de eerste klasse zal in het bijzonder zijn te letten op den aard en omvang der te verrichten werkzaamheden.

Art. 72f. De rijksklerken bij den Centralen Raad van Beroep en de raden van beroep zijn in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt aan den griffier bij het college, bij hetwelk zij zijn aangesteld.

Hun dienst en hunne werkzaambeden worden door den betrokken griffier geregeld.

Onverminderd het voorschrift van art. 3 van het Koninklijk besluit van 5 November 1851 (*Staatsblad* nº. 141), is het hun verboden nevens hun ambt eenig ander beroep uit te oefenen zonder verlof van den voorzitter.

Onze Minister van Justitie ontvangt terstond bericht van het verleend verlof; hij is bevoegd het te allen tijde in te trekken.

Art. 72g. Met machtiging van Onzen Minister van Justitie en op de door dezen te bepalen maandelijksche belooning, kunnen voor zooveel noodig, door den Centralen Raad van Beroep en de voorzitters van de raden van beroep hulpschrijvers tijdelijk, op eene aanbeveling van den griffier, in dienst worden genomen; zij kunnen door hen worden geschorst en ontslagen.

De hulpschrijvers zullen bij benoeming den ouderdom van 16 jaren moeten bereikt en dien van 40 jaren niet mogen overschreden hebben.

Aan hen wordt eene aanstelling in tijdelijken dienst uitgereikt, vermeldende hun naam en voluit geschreven voornaam, hunne geboortedagteekening en de dagteekening van hunne indiensttreding, alsmede het bedrag hunner maandelijksche belooning.

Van elke, door Onzen Minister van Justitie vooraf goed te keuren verhooging van belooning wordt aan hen een schriftelijk bewijs verstrekt.

Van de aanstelling en van het bewijs der verhooging van belooning, alsmede van de beschikking van ontslag wordt aanstonds aan het Departement van Justitie een gewaarmerkt afschrift ingezonden.

Art. 72h. De hulpschrijvers zijn aan den betrokken griffier ondergeschikt.

Hun diensttijd wordt naar den eisch der te verrichten werkzaamheden geregeld.

VIERDE AFDEELING.

Bepalingen aan de bedienden, rijksklerken en hulpschrijvers gemeen.

Art. 72i. De bedienden en rijksklerken zijn verplicht te wonen in de gemeente, waar het college gevestigd is, bij hetwelk zij zijn benoemd.

Art. 72j. Zij mogen hetgeen zij als zoodanig te weten komen, niet verder bekend maken dan voor de uitoefening van hun ambt noodig is, tenzij hunne verklaring als getuige of deskundige volgens de wet mocht worden gevorderd.

Zij mogen geene giften of geschenken aannemen van partijen, hunne gemachtigden of raadslieden.

Zij mogen niet ter terechtzitting als gemachtigden of raadslieden van partijen optreden.

Art. 72k. De bedienden en rijksklerken kunnen ook buiten hun verzoek in het belang van den dienst worden verplaatst.

In geval van verplaatsing genieten zij vergoeding van verplaatsingskosten tot het bedrag, door Onzen Minister van Justitie te bepalen.

Art. 72l. De bedienden en rijksklerken hebben aanspraak op een jaarlijksch verlof van 14 achtereenvolgende dagen.

Behalve dit jaarlijksch verlof wordt slechts in buitengewone gevallen en om zeer dringende redenen verlof verleend.

Het verlof wordt verleend door den ambtenaar, aan wien zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn en op den door hem te bepalen tijd.

Zonder verlof mogen zij niet afwezig zijn. Verloven voor langer dan 6 weken worden verleend door Onzen Minister van Justitie.

In geval van ziekte of ongesteldheid geven zij hiervan ten spoedigste kennis aan hem, aan wien zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn.

Art. 72m. Indien een bediende of rijksklerk wegens ziekte verlof geniet, of zonder in het genot van verlof te zijn, door ziekte verhinderd wordt, zijn ambt waar te nemen, komen de onvermijdelijke kosten, aan zijne vervanging verbonden, voor de eerste 6 weken ten laste van het Rijk; daarna kunnen zij te zijnen laste worden gebracht.

Art. 72n. Indien een bediende of rijksklerk gedurende één jaar verhinderd is geweest zijne betrekking waar te nemen, of gedurende één jaar wegens ziekte verlof heeft genoten, en nog

geen termen bestaan voor ontslag, kunnen Wij bepalen, met welk bedrag zijne bezoldiging zal worden verminderd.

Art. 72*o*. De tijd, gedurende welken krachtens wettelijk voorschrift verlof wordt genoten ter vervulling van militairen dienstplicht, komt van rechtswege in aanmerking als diensttijd, geldig voor de toekenning van periodieke weddeverhoogingen.

Als diensttijd in den zin van het eerste lid blijft buiten aanmerking de tijd, gedurende welken de bediende of rijksklerk als zoodanig is geschorst, alsmede die buiten bezwaar van 's Rijks schatkist met verlof doorgebracht, indien het verlof langer dan één jaar achtereenvolgens heeft geduurd, of verleend is op een vrijelijk door den bediende of rijksklerk gedaan verzoek in zijn persoonlijk belang.

Wij behouden Ons nochtans voor om in de gevallen, waarin een verlof langer dan een jaar achtereenvolgens in 's Rijks belang verleend wordt, te bepalen, dat de tijd van het verlof als diensttijd in den zin van het eerste lid in aanmerking zal komen.

Art. 72*p*. De bedienden en rijksklerken kunnen wegens het niet-naleven van eenig voorschrift of gebrek aan ijver, plichtverzuim of onwaardig of onbehoorlijk gedrag in of buiten dienst, door hem, aan wien zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn, worden gestraft met:

a. schriftelijke berisping;

b. ontneming van aanspraak op verlof, of

c. op de wedde in te houden geldboete van ten hoogste f 25.

De strafoplegging heeft plaats bij met redenen omkleede beschikking, gedurende 14 dagen na de mededeeling onderworpen aan beroep op Onzen Minister van Justitie.

De strafoplegging kan door Onzen Minister van Justitie ambtshalve vernietigd worden.

Art. 72*q*. Indien de bovenvermelde tekortkomingen van zeer ernstigen aard zijn, kunnen de bedienden en rijksklerken door Onzen Minister van Justitie worden gestraft met:

a. voortdurende of tijdelijke uitsluiting van periodieke verhooging van wedde;

b. terugplaatsing naar eene lagere klasse;

c. schorsing, of

d. ontslag.

De strafoplegging heeft plaats bij met redenen omkleede beschikking, gedurende 30 dagen na de mededeeling onderworpen aan beroep op Ons.

Art. 72*r*. Onverminderd de voorschriften betreffende de opwachtgeldstelling, wordt aan bedienden en rijksklerken ontslag verleend:

a. op hun verzoek;

b. met het einde van het kalenderjaar, waarin zij den vollen ouderdom van 65 jaar bereikten;

c. wegens opheffing der betrekking, en

d. wegens gemis aan of verlies van de noodige geschiktheid of bekwaamheid voor de vervulling of de verdere vervulling van hun ambt.

Art. 72*s*. Ontslag wegens gemis aan of verlies van de noodige geschiktheid of bekwaamheid voor de vervulling van het ambt en verplaatsing buiten verzoek geschieden bij met redenen omkleede beschikking, gedurende dertig dagen na de mededeeling onderworpen aan beroep op Ons.

Art. 72*t*. De bediende of rijksklerk, die gedurende 14 dagen zonder bekende wettige reden zijn ambt niet waarneemt, wordt geacht zijn ontslag te hebben aangevraagd.

Art. 72*u*. De bepalingen van de artikelen 72*i*, 72*j*, 72*k*, 72*m*, 72*n*, 72*o* en 72*t* vinden overeenkomstige toepassing op de hulpschrijvers.

Art. XV. Artikel 76 van Ons voormeld besluit is ingetrokken.

Overgangsbepalingen.

Art. XVI. In geval van benoeming van hen, die tot aan de inwerkingtreding van dit besluit als schrijver of bediende bij een Raad van Beroep werkzaam waren, tot eene der betrekkingen genoemd in de artikelen 28 en 29 der wet van 1 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 358), tot wijziging van de Beroepswet, blijven de bepalingen omtrent de vereischten van benoembaarheid tot de daarin bedoelde betrekkingen buiten toepassing.

Art. XVII. Benoembaar tot rijksklerk bij den Centralen Raad van Beroep of bij eenen raad van beroep zijn, niettegenstaande zij den leeftijd van veertig jaren overschreden hebben:

1. zij, die tot rijksklerk ter griffie of ten parkette van een burgerlijk gerecht benoembaar zijn;

2. zij, die voor de inwerkingtreding van dit besluit langer dan twee jaar tijdelijk als schrijver werkzaam geweest zijn bij den Centralen Raad van Beroep of bij eene raad van beroep.

Benoembaar tot rijksklerk der eerste klasse bij den Centralen Raad van Beroep of eenen raad van beroep zijn, ook al bezitten zij niet het getuigschrift dat zij met goed gevolg hebben voldaan aan het onderzoek, bedoeld in artikel 72*b* van Ons gewijzigd besluit van den 26sten Januari 1903 (*Staatsblad* nº. 38):

1. zij, die voor de inwerkingtreding van dit besluit langer dan twee jaren tijdelijk als

schrijver bij den Centralen Raad van Beroep of eenen raad van beroep werkzaam geweest zijn;

2. zij, die voor de inwerkingtreding van dit besluit als tweede klerk bij den Centralen Raad van Beroep of eenen raad van beroep werkzaam geweest zijn;

3. zij, die tot rijksklerk der eerste klasse ter griffie of ten parkette van een burgerlijk gerecht benoembaar zijn.

Art. XVIII. Indien een bediende, die voor de inwerkingtreding van dit besluit bij eenen raad van beroep werkzaam was, als zoodanig herplaatst wordt bij een burgerlijk gerecht of bij een parket van zulk een gerecht, bij een krijgsraad van de landmacht, den zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa of het Hoog Militair Gerechtshof of een parket van een dezer gerechten, kan bij de aanstelling het aantal dienstjaren bepaald worden, dat hij ter berekening van zijne wedde geacht zal worden in zijne nieuwe betrekking te hebben.

Art. XIX. Bij de eerste benoeming van schrijvers en bedienden vereischt in verband met de invoering der wet van 1 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 358), blijven de artikelen 65, 2de lid, en 72*a*, 2de lid, van Ons gewijzigd besluit van den 26sten Januari 1903 (*Staatsblad* nº. 38) buiten toepassing.

Art. XX. Bij de inwerkingtreding van dit besluit worden de tweede klerken en de eerste klerk bij den Centralen Raad van Beroep onderscheidenlijk beschouwd als te zijn aangesteld als rijksklerk van de tweede klasse en als rijksklerk van de eerste klasse.

Art. XXI. Op hen, die voor de inwerkingtreding van dit besluit hetzij als schrijver, hetzij als bediende werkzaam zijn geweest bij den Centralen Raad van Beroep of eenen raad van beroep en tot op den dag dier inwerkingtreding een beroep uitoefenden, blijven, zoolang zij na die inwerkingtreding in dezelfde of eene overeenkomstige betrekking werkzaam zijn, de bepalingen van artikel 66, 2de en 3de lid, en van artikel 72*f*, 3de en 4de lid, van Ons gewijzigd besluit van den 26sten Januari 1903 (*Staatsblad* nº. 38) buiten toepassing.

Art. XXII. Met afwijking van den regel, gesteld onder *b* van artikel 72*r* van Ons gewijzigd besluit van den 26sten Januari 1903 (*Staatsblad* nº. 38), kunnen zij, die op den dag der inwerkingtreding van dit besluit den leeftijd van ten minste 63 jaar bereikt hebben, al of niet na herplaatsing overeenkomstig de artikelen 28 en 29 der wet van 1 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 358) tot wijziging van de Beroepswet, in dienst worden gehouden tot 1 Januari 1920.

Slotbepaling.

Art. XXIII. Dit besluit treedt in werking met ingang van 16 Juli 1917.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer en aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 11den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 14 *Juni* 1917.)

—

11 *Juni* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 12 December 1902 (*Staatsblad* nº. 218) tot vaststelling van eenen algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 40 van de Beroepswet. S. 462.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van 21 Mei 1917, Afdeeling A. S., nº. 589;

Gezien artikel 40 van de Beroepswet en artikel 40 van de wet van 1 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 358) tot wijziging van de Beroepswet;

Den Raad van State gehoord (advies van 5 Juni 1917 nº. 17);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 9 Juni 1917, Afdeeling A. S., nº. 628;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. In artikel 5 van Ons besluit van den 12den December 1902 (*Staatsblad* nº. 218) tot vaststelling van eenen algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 40 der Beroepswet, worden de woorden: „waarin de raad van beroep is gevestigd" gelezen: „waarin de bijeenkomst wordt gehouden."

Art. II. In het eerste lid van artikel 6 van Ons voormeld besluit worden de woorden: „waarin de raad van beroep is gevestigd" gelezen: „waarin de bijeenkomst wordt gehouden".

Slotbepaling.

Art. III. Dit besluit treedt in werking met ingang van 16 Juli 1917.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden

geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer en aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 11den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 14 *Juni* 1917.)

—

11 *Juni* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van den 26sten Februari 1903 (*Staatsblad* nº. 80) tot vaststelling van eenen algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld bij de artikelen 39, 57 en 118 der Beroepswet en tot regeling der vergoeding voor reis- en verblijfkosten van leden-commissarissen en van ambtenaren, die zich krachtens die wet voor plaatselijk onderzoek naar elders moeten begeven, gelijk dit besluit laatstelijk gewijzigd is bij Koninklijk besluit van 29 September 1908 (*Staatsblad* nº. 306). S. 463.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Justitie en van Waterstaat van 21 Mei 1917, Afdeeling A. S., nº. 589;

Gezien de artikelen 39, 57 en 118 van de Beroepswet en artikel 40 van de wet van 1 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 358) tot wijziging der Beroepswet;

Den Raad van State gehoord (advies van 5 Juni 1917 nº. 17);

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 9 Juni 1917, Afdeeling A. S., nº. 628;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

In het eerste lid van artikel 12 van Ons besluit van den 26sten Februari 1903 (*Staatsblad* nº. 80), gelijk dit besluit laatstelijk gewijzigd is bij Ons besluit van 29 September 1908 (*Staatsblad* nº. 306) worden de woorden: „in wiens kring het college zetelt", gelezen: „in wiens kring het college eene stand- of zittingplaats heeft".

Slotbepaling.

Dit besluit treedt in werking met ingang van 16 Juli 1917.

Onze Ministers van Justitie en van Waterstaat zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer en aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 11den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 14 *Juni* 1917.)

—

13 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende bepalingen omtrent de jaarwedden van de leden en den griffier van en de substituut-griffiers bij den centralen raad van beroep en van de voorzitters en griffiers van de raden van beroep. S. 464.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 11 Juni 1917, Afdeeling A. S. nº. 660;

Gezien artikel 63, eerste lid, van de Grondwet, artikel 6 van de Beroepswet.

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De aanvangsjaarwedden van de leden en den griffier van en de substituut-griffiers bij den centralen raad van beroep en van de voorzitters en de griffiers van de raden van beroep worden vastgesteld als volgt:

Centrale raad van beroep:

Voorzitter	f 5000;
Onder-Voorzitter	4500;
Lid	4000;
Griffier	3500;
Substituut-Griffier	2400.

Raden van beroep te Amsterdam en te Rotterdam:

Voorzitter.	f 4000;
Griffier	3000.

Overige raden van beroep:

Voorzitter.	f 3500;
Griffier	2500.

2. De aanvangsjaarwedden van de in artikel 1 genoemde ambtenaren worden voor iedere 5 jaren, welke zij in een of meer der daar bedoelde betrekkingen werkzaam zijn of geweest zijn, met f 500 verhoogd.

De verhooging bedraagt in het geheel:

f 1000 voor de ambtenaren met eene aanvangswedde van minder dan f 2500;

f 1500 voor de overige ambtenaren.

Als diensttijd telt ter berekening van de wedde ook mede de tijd, gedurende welken een der in artikel 1 genoemde ambtenaren met een der daar bedoelde betrekkingen tijdelijk is belast geweest.

3. Indien een der in artikel 1 genoemde ambtenaren, aan wiens betrekking een aan-

vangsjaarwedde van minder dan f 2500 is verbonden, benoemd wordt tot eene betrekking, aan welke ingevolge gemeld artikel eene aanvangsjaarwedde van f 2500 of meer is verbonden, tellen zijne vroegere dienstjaren ten hoogste ten getale van 10 mede bij de berekening van de wedde in het nieuwe ambt genoten.

4. Indien zij die als advocaat of als ambtenaar in bezoldigden openbaren dienst werkzaam zijn of geweest zijn, tot een der in artikel 1 bedoelde betrekkingen worden benoemd, waaraan eene aanvangsjaarwedde van ten minste f 2500 is verbonden, tellen de jaren, gedurende welke zij als advocaat of ambtenaar werkzaam waren, voor zoover die het aantal 5 overtreffen, bij de berekening van hunne wedde als dienstjaren mede.

Overgangsbepaling.

5. Voor de berekening van de jaarwedden bedoeld in de artikelen 1—4 van dit besluit, tellen de dienstjaren, welke vóór den dag der inwerkingtreding van dit besluit zijn vervuld, ten hoogste ten getale van 5 mede.

Indien echter na 31 December 1916 diensttijd is vervuld, telt deze geheel en tellen dienstjaren, die vóór dien diensttijd zijn vervuld, ten hoogste ten getale van 5 mede.

Voor die berekening vindt artikel 4 van dit besluit overeenkomstige toepassing ook ten aanzien van hen, die vóór de inwerkingtreding van dit besluit zijn benoemd.

Slotbepalingen.

6. Ons besluit van den 31sten Januari 1903 (*Staatsblad* n°. 41), gelijk dit laatstelijk is gewijzigd bij Ons besluit van den 2den Maart 1914 (*Staatsblad* n°. 139), is ingetrokken.

7. Dit besluit treedt in werking met ingang van 16 Juli 1917.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 13den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 14 *Juni* 1917.)

—

13 *Juni* 1917. BESLUIT, tot toekenning van toelagen aan klerken en bedienden van ontbonden raden van beroep wegens verlies van bijverdiensten. S. 465.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 11 Juni 1917, Afdeeling A. S. n°. 660;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Indien een schrijver of bediende van een der ontbonden raden van beroep benoemd wordt tot een der betrekkingen, genoemd in artikel 28 of 29 der wet van 1 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 358) op eene andere standplaats dan waar de ontbonden raad van beroep gevestigd was, waarbij hij werkzaam was, kan hem wegens verlies van bijverdiensten eene toelage worden verleend.

Bijverdiensten van tijdelijken aard komen niet in aanmerking.

2. Onze Minister van Justitie bepaalt voor elk geval het bedrag der in artikel 1 bedoelde toelage met dien verstande evenwel, dat de som van de jaarlijksche toelage en de aan de nieuwe betrekking verbonden jaarwedde met niet meer dan f 300 mag overtreffen de jaarwedde, die laatstelijk voor de ontbinding der raden van beroep werd genoten.

3. Onze Minister van Justitie onderwerpt het bedrag der in artikel 2 bedoelde jaarlijksche toelage aan herziening

1. wanneer de jaarwedde van den belanghebbende verandering ondergaat;

2. wanneer de belanghebbende weder in het genot van bijverdiensten komt;

3. wanneer de weder verworven bijverdiensten verhooging ondergaan.

4. Indien aan de oude of de nieuwe betrekking of aan beide het genot van vrije woning, al of niet met vrij gebruik van vuur en licht, verbonden was of (en) is, wordt voor de toepassing van de artikelen 2 en 3 de aan de oude of de aan de nieuwe betrekking verbonden wedde of worden deze beide geacht zooveel meer te bedragen als de som beloopt, op welke dit genot voor de regeling van den pensioensgrondslag was of (en) is begroot.

Slotbepaling.

5. Dit besluit treedt in werking met ingang van 16 Juli 1917.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 13den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 14 *Juni* 1917.)

—

13 *Juni* 1917. BESLUIT, tot bepaling van den dag van inwerkingtreding van de wet van 1 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 358) tot wijziging van de Beroepswet. S. 466.

Bepaald op 16 *Juli* 1917.

—

13 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende aanwijzing van overschotten op de begrooting van uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1916, welke worden toegevoegd aan de begrooting van uitgaven voor het dienstjaar 1917. S. 466A.

—

15 *Juni* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Reglement op de maten en gewichten. S. 467.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 10 Mei 1917, nº. 3330, afdeeling Nijverheid;

Gelet op de artikelen 12 en 16 der wet van 7 April 1869 (*Staatsblad* nº. 57), betreffende de maten, gewichten en weegwerktuigen, waarvan de gewijzigde tekst is bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 29 November 1874 (*Staatsblad* nº. 143) en die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 122) en op Ons besluit van 6 November 1912 (*Staatsblad* nº. 341), tot vaststelling van een Reglement op de maten en gewichten, laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 29 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 30);

Den Raad van State gehoord (advies van 5 Juni 1917, nº. 21);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 12 Juni 1917, nº. 4505, Afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Eenig artikel.

Aan het eerste lid van bijlage C. van het Reglement op de maten en gewichten wordt het volgende toegevoegd:

„De duimstok mag aan de uiteinden voorzien zijn van geelkoperen doken, die de maat geschikt maken voor het gebruik bij het toezicht op de naleving der Visscherijwet.".

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 15den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 26 *Juni* 1917.)

—

15 *Juni* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende Kunstnijverheid.

De Nederlandsche Vereeniging voor Ambachts- en Nijverheidskunst heeft er mijne aandacht op gevestigd, dat er in de laatste 25 jaren eene moderne Hollandsche sier- en nijverheidskunst is ontstaan, welke zich van een in hoofdzaak technisch bedrijf, steunende op copie van oude stijlvormen, heeft ontwikkeld tot eene zelfstandige kunstbeoefening door speciaal in deze richting gevormde krachten;

dat niettemin door het Rijk tot nu toe zoo goed als nooit werd gebruik gemaakt van de kennis en de kunde van deze categorie van kunstenaren, welke zich in het bijzonder de technisch-aesthetische veredeling van Ambacht en Nijverheid tot levenstaak hebben gesteld;

dat in het Buitenland, o.a. in Duitschland en Oostenrijk, maar ook in Engeland en Frankrijk zeer sterk de waarde van deze nieuwe ontwikkeling der kunstnijverheid, welke zich vrijmaakte van de min of meer getrouwe nabootsing van oude stijlvormen, werd gevoeld en erkend;

dat, in overeenstemming daarmede, in het Buitenland de overheid voor tal van opdrachten niet de uitvoerende firma's maar de zelfstandige ontwerpende Kunstenaren, bekende vertegenwoordigers dezer kunsten in aanmerking deed komen;

dat, in tegenstelling hiermede in Nederland zoo goed als niets in die richting gedaan wordt, en dat hierdoor een van de meest doeltreffende en practische middelen om de veredeling van tal van vakken en industriën te bevorderen, niet wordt aangewend.

Voornoemde vereeniging heeft mij daarop verzocht te willen bevorderen, dat voor alle zaken, welke tot genoemde kunsten behooren, zooals b.v. voor de inrichting, meubileering en stoffeering van interieurs, van bestaande en nog te stichten gebouwen, voor wand- en glasschilderingen, verder bij deze interieurs behoorend metaalwerk of andere voorwerpen, te rekenen tot verschillende takken der ambachts- en nijverheidskunst, maar ook voor munten, waardepapieren, zegels, wapenen en ander be-

langrijk grafisch en typografisch werk, enz. de medewerking van de Nederlandsche sier- en nijverheidskunst wordt ingeroepen.

Ik heb de vereeniging medegedeeld, dat ik in beginsel haar streven wel wilde bevorderen, doch dat ik eerst eene nadere aanwijzing voor de practische uitvoering van het beginsel verwachtte.

Daarop berichtte mij de vereeniging, dat door haar was ingesteld een College van advies voor opdrachten, welk college thans bestaat uit de heeren : K. P. C. de Bazel, architect te Bussum ; R. N. Roland Holst, kunstschilder te Laren ; Dr. J. Kalff, secretaris van de Rijkscommissie tot het opmaken en uitgeven van eene inventaris en eene beschrijving van de Nederlandsche Monumenten van geschiedenis en kunst ; Dr. A. Pit, directeur van het Nederlandsch Museum van Geschiedenis en Kunst, en Mr. J. F. van Roijen, Administrateur bij het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie ;

dat het college op verzoek van opdrachtgevers kosteloos advies geeft, aan welken nijverheidskunstenaar eenige opdracht op het gebied van ambachts- en nijverheidskunst het meest passend voor het beoogde doel ware te geven en dat aanvragen om advies zijn te adresseeren aan het College van advies der „Vank" van Boetzelaerlaan 43, te 's-Gravenhage.

Naar aanleiding hiervan is door mij aan den Rijksbouwkundige voor de gebouwen van onderwijs enz. opgedragen, om voor de inwendige inrichting en meubileerling van het nieuwe Gouvernementsgebouw te Arnhem van het advies van genoemd college gebruik te maken, terwijl onlangs bij het ontwerpen van een nieuw getuigschrift voor menschlievend hulpbetoon op mijn verzoek door dat college een kunstenaar is aangewezen, aan wien het ontwerp voor zulk een getuigschrift zal worden toevertrouwd.

Het zoude mij aangenaam zijn, indien dit voorbeeld bij voorkomende gelegenheden ook vanwege het college van Ged. Staten Uwer provincie werd gevolgd waardoor m.i. de belangen van de sier- en nijverheidskunst hier te lande, welke mij zeer ter harte gaan, konden worden bevorderd.

Verder heb ik de eer U H.E.G. te verzoeken den inhoud van dit schrijven ter kennis te brengen van de gemeentebesturen in Uwe provincie, en hen er op te wijzen, dat ik het zeer zal toejuichen, indien die besturen in de toekomst, bij aangelegenheden, als boven vermeld, de medewerking van het bovengenoemd college van advies zouden inroepen. (Gem.-stem.)

16 *Juni* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van artikel 7 van het „Reglement voor de Stuurlieden-examens", vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 December 1907 (*Staatsblad* nº. 353). S. 468.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 30 April 1917, nº. 2998, afdeeling Nijverheid ;

Den Raad van State gehoord, advies van 5 Juni 1917, nº. 30 ;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 13 Juni 1917, nº. 4557, afdeeling Nijverheid ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

Art. I. In artikel 7, 1, III van het „Reglement voor de stuurlieden-examens" vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 December 1907 (*Staatsblad* nº. 353), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van Januari 1916 (*Staatsblad* nº. 2) de zinsnede, volgende op de zinsnede : „Dienst als buitengewoon adelborst of als adelborst der eerste klasse bij de Marinereserve, wordt voor dienst onderscheidenlijk als derde- of tweede-stuurman van ten hoogste zes maanden in rekening gebracht.",

te doen luiden :

„Dienst gedurende de mobilisatie doorgebracht op varende oorlogsschepen als buitengewoon adelborst of als adelborst der eerste klasse bij de Marine-reserve, wordt in rekening gebracht voor dienst onderscheidenlijk als derde- of als tweede-stuurman voor ten hoogste de helft van den voor de examens voor tweede- en eerste-stuurman vereischten diensttijd.

Is de buitengewoon adelborst in het bezit van het diploma van derde-stuurman en kan hij eene verklaring van eenige marine-autoriteit overleggen, dat hij heeft dienst gedaan als adelborst der eerste klasse bij de Marine-reserve of als luitenant ter zee 3de klasse bij de Koninklijke Marine, dan wordt die dienst in rekening gebracht als dienst als tweede-stuurman voor ten hoogste de helft van den voor het examen voor eerste-stuurman vereischten vaartijd.

Dienst, gedurende de mobilisatie doorgebracht op varende oorlogsschepen als milicien of landstormplichtige bij de zeemacht, wordt in rekening gebracht voor ten hoogste de helft van den voor toelating tot het examen voor derde-stuurman voor de groote vaart of voor stuurman voor de kleine vaart vereischten vaartijd.

Zijn miliciens of landstormplichtigen bij de

zeemacht in het bezit van het diploma van derde-stuurman en hebben zij gedurende de mobilisatie dienst gedaan als telegrafist op varende oorlogsschepen, dan wordt die dienst in rekening gebracht voor dienst als derde-stuurman voor ten hoogste de helft van den voor toelating tot het examen voor tweede-stuurman vereischten vaartijd."

II. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 16den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 30 *Juni* 1917.)

—

16 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende reorganisatie van het personeel ter Directie van de Rijkspostspaarbank, laatstelijk vastgesteld bij Koninklijk besluit van 13 April 1916 (*Staatsblad* nº. 161). S. 469.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Gelet op de wet van 25 Mei 1880 (*Staatsblad* nº. 88), zooals deze sedert is gewijzigd en aangevuld;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 10 Mei 1917, nº. 11, afdeeling Rijkspostspaarbank, P. T. en T.;

Den Raad van State gehoord (advies van 5 Juni 1917, nº. 20);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 13 Juni 1917, nº. 11, afdeeling Rijkspostspaarbank P. T. en T.;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Het personeel bij de Directie van de Rijkspostspaarbank onder den Directeur bestaat uit:

A. vaste ambtenaren;

B. tijdelijke ambtenaren.

De rangen van de vaste ambtenaren zijn:

Onderdirecteur,
Referendaris,
Hoofdcommies,
Commies,
Adjunct-commies,
Klerk,
Bureelambtenaar,
Magazijnchef,
Machinist,
Concierge,
Bode,
Bediende,
Vakarbeider,
Vaste knecht.

2. De jaarwedden voor den Directeur en voor de in artikel 1 bedoelde rangen bedragen:

voor den Directeur van f 5000 tot f 6000;
„ „ Onderdirecteur van f 4200 tot f 5000;
„ een Referendaris van f 3200 tot f 3900;
„ „ Hoofdcommies van f 2600 tot f 3100;
„ „ Commies van f 2000 tot f 2500;
„ „ Adjunct-commies van f 1200 tot f 1900;
„ „ Klerk van f 400 tot f 1100;
„ „ Bureelambtenaar van f 400 tot f 1500;
„ den Magazijnchef van f 1400 tot f 1800;
„ „ Machinist van f 800 tot f 1200;
„ „ Concierge van f 800 tot f 1000;
„ een Bode en een Bediende van f 400 tot f 1000;
„ „ Vakarbeider van f 400 tot f 1000;
„ „ Vaste knecht van f 400 tot f 800.

De voorwaarden om voor eene benoeming tot vast of tijdelijk ambtenaar bij de Directie van de Rijkspostspaarbank in aanmerking te komen, worden door Onzen Minister van Waterstaat vastgesteld.

Tijdelijke ambtenaren, die aan bedoelde voorwaarden voldoen, kunnen bij behoefte, ter beoordeeling van Onzen Minister van Waterstaat, door den Directeur worden in dienst genomen op zoodanige bezoldiging, als door dien Minister zal worden bepaald.

3. Bevordering in rang geschiedt bij keuze.

Onverminderd de mogelijkheid om in bijzondere omstandigheden vroeger te worden bevorderd, worden de klerken, wanneer zij daarvoor wegens hunne bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver in aanmerking komen, na gedurende een jaar het maximum tractement van klerk te hebben genoten, tot adjunct-commies bevorderd.

De klerken, die reeds f 1200 of meer tractement genieten, zullen bij benoeming tot adjunct-commies f 100 meer ontvangen dan hunne bezoldiging als klerk bedraagt, eventueel afgerond tot het naastbijgelegen hoogere veelvoud van f 100.

4. De jaarwedde van den Directeur wordt na 2 en 4 jaar dienst in dien rang op f 5500 en f 6000 's jaars gebracht.

De jaarwedde van de in artikel 1 genoemde

ambtenaren worden bij bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver verhoogd als volgt:

A. Onderdirecteur:

bij benoeming	f 4200	na 2 jaar.....	f 4400
na 4 jaar	4600	„ 6 „	4800
„ 8 „	5000		

B. Referendaris:

bij benoeming	f 3200	na 2 jaar. . .	3400
na 4 jaar. . .	3600	„ 6 „ . . .	3750
„ 8 „ . . .	3900		

C. Hoofdcommies:

bij benoeming	f 2600	na 2 jaar. . .	2800
na 4 jaar. . .	2950	„ 6 „ . . .	3100

D. Commies:

bij benoeming	f 2000	na 1 jaar. . .	2100
na 2 jaar . .	2200	„ 4 „ . . .	2300
„ 6 „ . . .	2400	„ 8 „ . . .	2500

Voor commiezen, die door den Directeur zijn aangewezen als plaatsvervangend chef eener afdeeling, geldt de volgende schaal:

bij benoeming	f 2000	na 1 jaar. . .	f 2100
na 2 jaar . . .	2200	„ 3 „ . . .	2300
„ 4 „ . . .	2400	„ 6 „ . . .	2500

E. Adjunct-commies:

bij benoeming	f 1200	na 1 jaar. . .	1300
na 2 jaar. . .	f 1400	„ 3 „ . . .	1500
„ 5 „ . . .	1600	„ 7 „ . . .	1700
„ 9 „ . . .	1800	„ 11 „ . . .	1900

Ingeval een adjunct-commies in het bezit is van het schriftelijk bewijs, bedoeld bij artikel 3 van het Koninklijk besluit van 30 Juni 1910 (*Staatsblad* nº. 177) wordt de volgende schaal toegepast:

bij benoeming	f 1200	na 1 jaar. . .	f 1300
na 2 jaar. . .	1400	„ 3 „ . . .	1500
„ 4 „ . . .	1600	„ 6 „ . . .	1700
„ 8 „ . . .	1800	„ 10 „ . . .	1900

De bezoldiging van een adjunct-commies, die de maximum-bezoldiging aan zijn rang verbonden, heeft bereikt en die voor bevordering tot den rang van commies niet in aanmerking kan komen, wordt, indien zijn ijver en toewijding niets te wenschen overlaten, drie jaar na het bereiken van de maximum-bezoldiging, verhoogd met f 100 en na nogmaals drie jaar andermaal met f 100.

F. Klerk:

bij benoeming	f 400	na ½ jaar. . .	f 600
na 2 jaar. . .	700	„ 3 „ . . .	800
„ 4 „ . . .	900	„ 6 „ . . .	1000
„ 8 „ . . .	1100		

met dien verstande, dat de verhooging boven f 600 eerst wordt toegekend na het met goed gevolg afleggen van een examen, waarvan het programma door den Directeur, onder goedkeuring van Onzen Minister van Waterstaat, wordt vastgesteld.

De bezoldiging van klerken, die de maximum-bezoldiging aan hun rang verbonden, hebben bereikt en die niet voor bevordering tot adjunct-commies in aanmerking komen, wordt verhoogd volgens de schaal onder letter G van dit besluit voor de bureelambtenaren vastgesteld, mits hun ijver en toewijding niets te wenschen overlaten.

Echter geschiedt voor de thans in dienst zijnde klerken, in gevallen als in het vorige lid bedoeld, de vaststelling der jaarwedde naar de schaal, voorkomende bij artikel 4 letter F van het Koninklijk besluit van 30 Juni 1910 (*Staatsblad* nº. 177), in de gevallen dat deze voor hen voordeeliger is.

G. Bureelambtenaar:

bij benoeming	f 400	na ½ jaar. . .	f 600
na 2 jaar. . .	700	„ 3 „ . . .	800
„ 5 „ . . .	900	„ 7 „ . . .	1000
„ 9 „ . . .	1100	„ 11 „ . . .	1200
„ 13 „ . . .	1300	„ 15 „ . . .	1350
„ 17 „ . . .	1400	„ 20 „ . . .	1450
„ 23 „ . . .	1500		

met dien verstande, dat de verhooging boven f 700 eerst wordt toegekend na het met goed gevolg afleggen van een examen, waarvan het programma door den Directeur, onder goedkeuring van Onzen Minister van Waterstaat, wordt vastgesteld.

In buitengewone gevallen, ter beoordeeling van Onzen voornoemden Minister, kan echter, op voorstel van den Directeur van vorenstaanden regel worden afgeweken.

Voor de vaststelling der jaarwedde telt het aantal dienstjaren, in den vroegeren rang van assistent of als bediende doorgebracht mede, waarbij de bepaling van kracht blijft, dat voor hen, die op 1 October 1902 als assistent zijn benoemd, de diensttijd wordt berekend vanaf het 20ste levensjaar, voor zoover zij alsdan 4 jaren of langer bij de Rijkspostspaarbank zijn werkzaam geweest.

Voor de bureelambtenaren, die in het bezit zijn van een einddiploma Hoogere Burgerschool met 3-jarigen cursus of van een door Onzen Minister van Waterstaat daarmede gelijk te stellen diploma, zal voor de vaststelling der jaarwedde, de tijd, welken zij langer dan 2 jaar als tijdelijk ambtenaar aan de Rijkspostspaarbank zijn werkzaam geweest, medetellen als diensttijd in den rang van bureelambtenaar, met dien verstande evenwel, dat de verhooging tot f 600 in geen geval binnen 6 maanden na de benoeming als vast ambtenaar zal worden verleend.

H. Magazijnchef:

bij benoeming	f 1400	na 2 jaar . . .	f 1500
na 5 jaar . . .	1600	„ 8 „ . . .	1700
„ 11 „ . . .	1800		

I. Machinist:

bij benoeming	f 800	na 2 jaar. . .	900
na 4 jaar. . .	950	„ 6 „ . . .	1000
„ 8 „ . . .	1050	„ 10 „ . . .	1100
„ 12 „ . . .	1150	„ 14 „ . . .	1200

J. Concierge:

bij benoeming	f 800	na 2 jaar. . .	850
na 4 jaar. . .	900	„ 6 „ . . .	950
„ 8 „ . . .	1000		

K. Bode en bediende:

bij benoeming	f 400	na ½ jaar. . .	600
na 2 jaar. . .	700	„ 4 „ . . .	800
„ 6 „ . . .	850	„ 8 „ . . .	900
„ 10 „ . . .	950	„ 12 „ . . .	1000

Diensttijd door boden in den vroegeren rang van adjunct-bode of assistent-bode doorgebracht, telt hierbij mede.

Voor boden, die 1 October 1902 eene vaste aanstelling ontvingen, wordt ook de tijdelijke dienst — onder aftrek van een jaar — in rekening gebracht.

L. Vakarbeider:

bij benoeming	f 400	na 1 maand .	f 700
na 1 jaar. . .	750	„ 2 jaar. . .	800
„ 3 „ . . .	850	„ 4 „ . . .	900
„ 5 „ . . .	950	„ 6 „ . . .	1000

Vaste knecht:

bij benoeming	f 400	na 3 maanden	600
na 2 jaar. . .	650	„ 4 jaar. . .	700
„ 7 „ . . .	750	„ 10 „ . . .	800

Gaat eene benoeming in op een anderen dan den eersten dag van een kalenderkwartaal, dan worden de voorgeschreven periodieke verhoogingen geacht aan te vangen met den eersten dag van het onmiddellijk daarop volgende kwartaal.

Deze bepaling geldt niet voor hen, die bij het in werking treden van dit besluit reeds eene vaste aanstelling bij de bank hebben.

Behalve de voorgeschreven periodieke verhoogingen kunnen tot het maximum voor den rang vastgesteld, ook andere tractementsverhoogingen worden verleend, wanneer zij in het belang van den dienst wenschelijk zijn.

Wordt bij eene benoeming eene hoogere dan de aan den rang verbonden minimum bezoldiging toegekend of wordt ingevolge het bepaalde bij de vorige alinea eene hoogere jaarwedde verleend dan waarop volgens vorenstaande schalen aanspraak kan worden gemaakt, dan wordt deze voor de toekenning van de naaste en de daarop volgende periodieke verhoogingen beschouwd als verkregen door regelmatige periodieke verhooging na den daarvoor gestelden diensttijd.

5. Indien de Directeur van de Rijkspostspaarbank van oordeel is, dat een ambtenaar dier Bank wegens onvoldoende bekwaamheid, geschiktheid of dienstijver behoort te worden ontslagen of teruggezet in rang of bezoldiging, geeft hij daarvan bij een met redenen omkleed advies kennis aan Onzen Minister van Waterstaat en doet hij gelijktijdig een afschrift van dat advies toekomen aan den ambtenaar, op wien het betrekking heeft.

Indien een ambtenaar, op wien een advies, als in de vorige alinea bedoeld, betrekking heeft, daartoe het verlangen te kennen geeft, kan te zijnen aanzien een nader onderzoek plaats hebben naar de regelen te stellen door Onzen Minister van Waterstaat.

Bij uitstel van eene periodieke traktementsverhooging worden volgende verhoogingen over gelijk tijdperk verschoven, tenzij daarvoor een kortere tijd wordt gesteld.

6. Tenzij blijkt, dat herstel is buitengesloten, blijven de vaste ambtenaren die door ziekte verhinderd zijn hun dienst geregeld waar te nemen, gedurende negen maanden in het genot van hunne jaarwedde.

Gedurende de daarop volgende negen maanden wordt op hunne jaarwedde een derde gedeelte ingehouden en na dat tijdvak de helft.

Voor het tijdelijk personeel wordt, tenzij blijkt, dat herstel is buitengesloten, de belooning na zes maanden op de helft gebracht en na twaalf maanden geheel ingehouden.

7. Dit besluit treedt in werking op 1 Juni 1917, met welk tijdstip het Koninklijk besluit van 13 April 1916 (*Staatsblad* n°. 161) buiten werking wordt gesteld, behoudens dat de in artikel 4 van laatstgenoemd besluit en van het besluit van 30 Juni 1910 (*Staatsblad* n°. 177) vermelde schalen van opklimming worden toegepast op hen, die door de thans vastgestelde tractementsregeling nadeel zouden ondervinden.

De aan de invoering van dit besluit verbonden geldelijke gevolgen worden echter geacht te zijn ingegaan op 1 Januari 1917.

De bepaling, voorkomende in de slotalinea van artikel 7 van het Koninklijk besluit van 13 April 1916, n°. 12, wordt ingetrokken; aan de adjunct-commiezen en aan de klerken, die op 31 December 1916 slechts aan één gedeelte van het examen, bedoeld bij artikel 3 van het Koninklijk besluit van 30 Juni 1910 (*Staatsblad* n°. 177) hebben voldaan, zal in het jaar 1917 eene gratificatie van f 100 worden toegekend.

8. Bij het in werking treden van dit besluit vervallen de regelingen omtrent de organisatie van het personeel ter Directie van de Rijkspostspaarbank, bij vorige besluiten vastgesteld, voor zoover deze niet bij dit besluit zijn van kracht verklaard.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, den 16den Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 22 *Juni* 1917.)

—

18 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat verkoop en daarmede gepaard gaande opruiming van boomen op groote schaal, waardoor een gemeente in sterke mate van haar natuurschoon zou worden beroofd, niet voor goedkeuring vatbaar is.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Buren, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 9 Januari 1917, n°. 72, waarbij goedkeuring is onthouden aan zijn besluit van 6 October 1916 tot openbaren verkoop van 180 boomen, staande in het Plantsoen en langs de Wallen te Buren;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 16 Mei 1917, n°. 117;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 7 Juni 1917, n°. 4273, Afd. B. B.;

O.: dat de Raad der gemeente Buren bij besluit van 6 October 1916, n°. 1, heeft besloten;

1°. zoo spoedig mogelijk over te gaan tot den publieken verkoop van 180 op stam staande boomen in het gemeenteplantsoen, langs de noordelijke stadsgracht en op den Weeshuiswal;

2°. de opbrengst aan te wenden tot het bestrijden der kosten verbonden aan de oprichting eener centrale drinkwatervoorziening;

3°. de betaling der kooppenningen te doen plaats hebben op 1 April 1917;

dat de Raad daarbij heeft overwogen dat sommige dezer boomen, hetzij in de takken of in den kop, beginnen te sterven, waardoor zij belangrijk in waarde verminderen en ook de andere een wasdom hebben bereikt, die het het mogelijk maakt hen met voordeel te verkoopen; dat de houtprijzen thans bijzonder hoog zijn, zoodat het in het belang van de gemeente kan geacht worden tot den openbaren verkoop van de boomen over te gaan;

dat, nadat bij Gedeputeerde Staten omtrent het raadsbesluit bezwaarschriften waren ingekomen van het College van Curatoren van het Koninklijk Weeshuis te Buren en van N. J. M. F. van Everdingen, Gedeputeerde Staten bij besluit van 9 Januari 1917, n°. 72, aan het raadsbesluit de goedkeuring hebben onthouden op grond dat de verkoop en de daarmede gepaard gaande opruiming van boomen op zoo groote schaal, als waartoe bij bovenbedoeld raadsbesluit besloten is, de gemeente Euren in sterke mate van haar natuurlijk schoon zoude berooven, hetgeen niet in het belang dier gemeente zijn kan;

dat de gemeenteraad van het besluit van Gedeputeerde Staten bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat gebleken is, dat vroeger het verlengde van het vak boomen op den „Weeshuiswal" aldaar, is vervangen door een nieuwe beplanting met iepen afgewisseld door kastanjes, ten gevolge waarvan het natuurschoon niet verminderd, maar zelfs verfraaid is;

O.: dat de verkoop en de daarmede gepaard gaande opruiming van boomen op zoo groote schaal, als waartoe bij het raadsbesluit besloten is, de gemeente Buren in sterke mate van haar natuurschoon zou berooven en Gedeputeerde Staten daarom terecht hunne goedkeuring aan dezen verkoop hebben onthouden;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (W. v. d. B. A.).

—

20 *Juni* 1917. BESLUIT, betreffende de opening van de buitengewone zitting van de Staten-Generaal. S. 470.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den Raad van Ministers van 19 Juni 1917;

Overwegende dat bij Ons besluit van 19 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 402) de beide Kamers der Staten-Generaal zijn ontbonden met den 27sten Juni 1917, en het samenkomen van de nieuwe Kamers is bepaald op 28 Juni daaraanvolgende;

Gelet op de artikelen 100, 103 en 104 der Grondwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

De buitengewone zitting van de Staten-Generaal zal worden geopend in eene vereenigde vergadering van de beide Kamers op Donderdag 28 Juni eerstkomende, te één ure des namiddags.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de beide Kamers der Staten-Generaal, aan den Raad van State, aan de Departementen van Algemeen Bestuur en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 20sten Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT v. d. LINDEN.

(*Uitgeg.* 20 *Juni* 1917.)

—

21 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *azijn* en *azijnzuur*. S. 471.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van azijn en azijnzuur te verbieden;

Gezien de wet van 8 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog a. i., van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 30 Mei 1917, Kabinet, Litt. H[69];

Den Raad van State gehoord (advies van 19 Juni 1917, n°. 37);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 20 Juni 1917, Kabinet, Litt. S[78];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van azijn en azijnzuur is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 21sten Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 22 *Juni* 1917.)

—

22 *Juni* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 7 Juli 1913 (*Staatsblad* n°. 323), houdende invoering van perstelegrammen tegen verlaagd tarief, gewisseld tusschen *Nederland* en de landen, behoorende tot het Europeesch verkeer. S. 472.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van den 18 Juni 1917, n°. 20, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Gelet op artikel 16 van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 (*Staatsblad* n°. 7);

Overwegende, dat het wenschelijk is wijziging te brengen in het Koninklijk besluit van 7 Juli 1913 (*Staatsblad* n°. 323), houdende invoering van perstelegrammen tegen verlaagd tarief gewisseld tusschen *Nederland* en de landen, behoorende tot het Europeesch verkeer;

Hebben besloten en besluiten:

Eenig artikel.

Het Eenig artikel van het genoemd Koninklijk besluit wordt gelezen als volgt:

„Perstelegrammen worden tegen verminderd tarief toegelaten, overeenkomstig de bepalingen, vervat in de desbetreffende artikelen van het Internationaal Telegraafreglement, in het verkeer met de landen en bestemmingen, waar zulke telegrammen eveneens tegen verlaagd tarief zijn toegelaten".

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 22sten Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 11 *Juli* 1917.)

—

23 *Juni* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 25 der Beroepswet. S. 473.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 9 Juni 1917, afdeeling A. S. n°. 627;

Gezien artikel 25 der Beroepswet, alsmede artikel 40 der wet van 1 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 358) tot wijziging van de Beroepswet;

Den Raad van State gehoord (advies van 19 Juni 1917, n°. 30);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 21 Juni 1917, Afdeeling A. S., n°. 599;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De in artikel 25 der Beroepswet bedoelde inlichtingen worden verstrekt binnen den door de Gedeputeerde Staten bij hunne aanvrage te stellen termijn.

Deze termijn moet ten minste drie dagen bedragen.

SLOTBEPALING.

Dit besluit treedt in werking met ingang van 16 Juli 1917.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer en aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 23sten Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 23 *Juni* 1917.)

—

23 *Juni* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 25 Juli 1908 (*Staatsblad* nº. 274), waarbij aan de Vereeniging tot Christelijke verzorging van krankzinnigen in *Zeeland*, gevestigd te *Middelburg*, vergunning is verleend op een terrein in de gemeente *Bergen op Zoom* en *Halsteren* een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 474.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 16 Juni 1917, nº. 7680, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met intrekking van Onze besluiten van 31 Maart 1914 (*Staatsblad* nº. 168) en van 26 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 163), te bepalen, dat in Ons besluit van 25 Juli 1908 (*Staatsblad* nº. 274) nader de volgende wijzigingen worden gebracht:

Het eerste lid van artikel 2 wordt gelezen als volgt:

„In het gesticht, bestaande uit 11 paviljoenen en de noodige dienstgebouwen, mogen niet meer dan 532 krankzinnigen, 236 mannen en 296 vrouwen, verpleegd worden".

Artikel 6 wordt gelezen als volgt:

„De geneeskundige behandeling der patiënten wordt opgedragen aan ten minste 4 geneeskundigen, die gevestigd moeten zijn in woningen op het terrein van het gesticht en daarbuiten geen geneeskundige praktijk mogen uitoefenen".

„Tot 31 December 1919 en voorts zoolang het aantal verpleegden niet meer dan 515 bedraagt moet aan ten minste 3 geneeskundigen de geneeskundige behandeling zijn opgedragen".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 23sten Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 16 *Juli* 1917.)

—

23 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende reorganisatie van het idiotengesticht „'s-Heerenloo" te *Ermelo*. S. 475.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 13 Juni 1917, nº. 7603, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. Met ingang van 1 Juli 1917 wordt ingetrokken het Koninklijk besluit van 13 Februari 1892 (*Staatsblad* nº. 43), gelijk dat laatstelijk is gewijzigd bij Ons besluit van 5 April 1917 (*Staatsblad* nº. 278).

2. Aan de Vereeniging tot Opvoeding en Verpleging van idiote en achterlijke kinderen, gevestigd te *Utrecht*, wordt vergunning verleend het gesticht voor idioten op het landgoed „'s-Heerenloo" te *Ermelo*, tot de oprichting waarvan haar vergunning is verleend bij Koninklijk besluit van 13 Februari 1892 (*Staatsblad* nº. 43), in te richten tot een gesticht voor zwakzinnigen (idioten en imbecillen) overeenkomstig de overgelegde teekeningen en beschrijving.

3. In het gesticht, dat bestaat uit een hoofdgebouw benevens elf paviljoenen en de noodige dienstgebouwen, mogen niet meer dan 446 zwakzinnigen, 409 mannelijke en 37 vrouwelijke, verpleegd worden.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken bepaalt na de voltooiing van elk paviljoen het tijdstip, waarop dit in gebruik mag worden genomen en het maximum van het getal verpleegden, dat daarin mag worden opgenomen.

4. Zonder toestemming van Onzen Minis-

ter van Binnenlandsche Zaken mogen op het gestichtsterrein geene opstallen, tenzij overeenkomstig de teekeningen en beschrijving, bedoeld in artikel 2, worden opgericht, en mag niet aan derden de beschikking over eenig deel van het terrein worden gegeven.

5. Zonder toestemming van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken mag in de gebouwen, de rioleering en verdere inrichtingen op het terrein, zoomede in de afrastering van het terrein en in de omheining der tuinen geene verandering worden aangebracht, welke tengevolge zoude hebben, dat zij niet meer geheel overeenstemden met de teekeningen en beschrijving, bedoeld in artikel 2.

6. In elk voor meer dan één verpleegde bestemd slaapvertrek wordt op eene duidelijk zichtbare plaats het aantal personen aangegeven, waarvoor het bestemd is.

7. De geneeskundige behandeling der verpleegden wordt opgedragen aan ten minste 2 geneeskundigen, die gevestigd moeten zijn in woningen op het terrein van het gesticht en daarbuiten geen geneeskundige praktijk mogen uitoefenen.

8. Een afschrift van dit besluit en van de Ministerieele beschikkingen, bedoeld in de artikelen 3, 4 en 5, zoomede eene copie van de teekeningen en beschrijving, bedoeld in artikel 2, moeten in het gesticht aanwezig zijn, en aan de inspecteurs voor het Staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten en aan den officier van justitie ten allen tijde op verlangen ter inzage voorgelegd worden.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 23sten Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 16 *Juli* 1917.)

—

23 *Juni* 1917. BESLUIT, houdende reorganisatie van het idiotengesticht „Lozenoord" te *Ermelo*. S. 476.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 13 Juni 1917, nº. 7603, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. Met ingang van 1 Juli 1917 wordt ingetrokken Ons besluit van 9 Maart 1910 (*Staatsblad* nº. 82), gelijk dat laatstelijk is gewijzigd bij Ons besluit van 10 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 145).

2. Aan de Vereeniging tot Opvoeding en Verpleging van idioten en achterlijke kinderen, gevestigd te *Utrecht*, wordt vergunning verleend het gesticht voor idioten op het terrein van „Lozenoord", tot de oprichting waarvan vergunning is verleend bij Ons besluit van 9 Maart 1910 (*Staatsblad* nº. 82), in te richten tot een gesticht voor zwakzinnigen (idioten en imbecillen) overeenkomstig de overgelegde teekeningen en beschrijving.

3. In het gesticht, dat bestaat uit 4 paviljoenen en de noodige dienstgebouwen, mogen slechts meisjes verpleegd worden ten getale van niet meer dan 186.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken bepaalt na de voltooiing van elk paviljoen het tijdstip, waarop dit in gebruik mag worden genomen en het maximum van het getal verpleegden, dat daarin mag worden opgenomen.

4. Zonder toestemming van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken mogen op het gestichtsterrein geene opstallen, tenzij overeenkomstig de teekeningen en beschrijving, bedoeld in artikel 2, worden opgericht en mag niet aan derden de beschikking over eenig deel van het terrein worden gegeven.

5. Zonder toestemming van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken mag in de gebouwen, de rioleering en verdere inrichtingen op het terrein, zoomede in de afrastering van het terrein en in de omheining der tuinen geen verandering worden aangebracht, welke tengevolge zoude hebben, dat zij niet meer geheel overeenstemden met de teekeningen en beschrijving, bedoeld in artikel 2.

6. In elk voor meer dan één verpleegde bestemd slaapvertrek wordt op een duidelijk zichtbare plaats het aantal personen aangegeven, waarvoor het bestemd is.

7. De geneeskundige behandeling der verpleegden wordt opgedragen aan ten minste één geneeskundige, die gevestigd moet zijn in eene woning op het terrein van het gesticht en buiten het gesticht geen geneeskundige praktijk mag uitoefenen dan voor zooverre dit door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken wordt toegestaan.

8. Een afschrift van dit besluit en van de Ministeriéele beschikkingen bedoeld in de ar-

tikelen 3, 4 en 5, zoomede eene copie van de teekeningen en beschrijving, bedoeld in artikel 2, moeten in het gesticht aanwezig zijn, en aan de Inspecteurs voor het Staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten en aan den officier van justitie ten alle tijde op verlangen ter inzage voorgelegd worden.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 23sten Juni 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 16 *Juli* 1917.)

—

25 *Juni* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van de Regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren behoorende tot de Nederlandsch-Indische landmacht. S. 477.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 4 Juni 1917, 8ste Afdeeling, nº. 65;

Den Raad van State gehoord (advies van 19 Juni 1917, nº. 39);

Gelet op het nader bericht van Onzen voornoemden Minister van 22 Juni 1917, 8ste Afdeeling, nº. 37;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Eenig artikel.

In de regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren, behoorende tot de Nederlandsch-Indische landmacht, vastgesteld bij Ons besluit van 8 September 1910, nº. 39 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 278, *Indisch Staatsblad* nº. 592), en laatstelijk gewijzigd bij artikel twee van Ons besluit van 13 Juli 1915, nº. 17 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 332, *Indisch Staatsblad* nº. 580), wordt in het tweede lid van artikel 14 het woord „vier" veranderd in „drie".

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Oorlog, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 25sten Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 7 *Juli* 1917.)

—

25 *Juni* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Onder „*vangen*" in art. 1 K. B. 19 September 1914, S. 456, moet verstaan worden *de geslaagde bemachtiging,* en niet ook de op bemachtiging gerichte, maar niet door deze gevolgde, werkzaamheid.

Het in het werk stellen van pogingen tot het bemachtigen van mollen is dus niet strafbaar.

[Vgl. over de artt. 2 en 33 Vogelwet en art. 28 Jachtwet in dit verband: de Concl. O. M.]

(K. B. 19 September 1914, S. 456 art. 1.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, H. M. A. Savelberg, Dr. L. E. Visser en J. Kosters.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Zwolle, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Zwolle van 12 April 1917, waarbij, met vernietiging in hooger beroep van een bij verstek gewezen vonnis van den Kantonrechter te Harderwijk van 27 Februari 1917, J. v. d. H., enz., bij verstek is ontslagen van alle rechtsvervolging.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Als cassatiemiddel is bij memorie gesteld:

„Schending althans verkeerde toepassing van art. 1 van het K. B. van 19 September 1914 (S. 456)."

De heer requirant is namelijk tegenover de Rechtbank, van oordeel, dat in bedoeld art. 1, met de woorden, het is verboden .... „mollen te vangen", niet alleen verboden is het daadwerkelijk bemachtigen van die dieren, maar ook het aanwenden van pogingen om die te bemachtigen.

Hoewel ik wil toegeven, dat in het spraakgebruik, bij het bezigen van uitdrukkingen, als b.v. bezig zijn met mollen vangen, ook wel eens gedacht wordt aan handelingen, die wegens het uitblijven van het beoogd resultaat, slechts pogingen tot het vangen van mollen vormen, kan ik toch de in de memorie verdedigde opvatting van art. 1 van bedoeld Kon. Besluit niet deelen. In dat artikel toch, wordt naast het vangen, ook het dooden van mollen verboden. Met de laatstbedoelde uitdrukking kan men niet anders op het oog hebben gehad, dan de feitelijke levensberooving van het dier, en, moet men dus wel aannemen, dat de Kroon, eene poging tot het dooden van mollen, niet

heeft willen verbieden. Maar dan zal men ook moeten aannemen, dat het woord „vangen" is gebezigd in den gewonen zin en dan ook daarbij slechts is gedacht, aan een verbod van feitelijk bemeesteren en men de poging tot vangen, niet zelfstandig strafbaar heeft willen stellen.

Ten onrechte beroept de heer requirant zich, op Uw arrest van 31 Mei 1915 (W. 9831) (N. J. 1915 bl. 979, Red.). Daaruit toch volgt juist, dat ook Uw College, in art. 33 van de Vogelwet 1912 (S. 303) ziet, een verbod tot gebruik van nader aan te wijzen middelen, om beschermde vogels te vangen of te dooden, alzoo een verbod, om op die wijze eene poging aan te wenden, tot het vangen van vogels.

Nu verbiedt echter art. 2 dier Vogelwet, o. a. beschermde vogels te vangen, of te dooden en blijkt dus ook in dat artikel, de poging tot het vangen, niet onder de gebezigde uitdrukking te zijn begrepen; anders toch zou er voor een afzonderlijk verbod van poging daartoe, door welke middelen dan ook, geen reden zijn.

Tot staving mijner meening, mag ik mij dunkt mij ook beroepen, op Uw arrest van 22 April 1912 (W. 9341).

Volledigheidshalve zij echter ook gewezen op de rechtspraak van den Hoogen Raad op art. 28 der Jachtwet, waarbij onder uitgraven en delven van konijnen, bunsings, enz. ook is begrepen, het delven naar die dieren. (H. R. 15 September 1863, v. d. Honert, Jacht en visscherij, VI nº. 391, bl. 338; 23 Augustus 1864, W. 2625.)

Naar mijn oordeel is het middel alzoo ongegrond en ik concludeer mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Kosters;

Gelet op het middel van cassatie door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij inleidende dagvaarding aan den gerequireerde is ten laste gelegd, dat hij 11 December 1916 des voormiddags circa 11¼ uur onder de gemeente Putten, op grond toebehoorende aan Mevr. de Wed. van Aylva van Pallandt, althans aan een ander dan beklaagde, zonder schriftelijke machtiging van den Commissaris der Koningin in de provincie Gelderland en zonder schriftelijke toestemming van en niet in gezelschap van den gebruiker van dien grond zeer voorzichtig heeft rondgeloopen met het oogmerk mollen te vangen, terwijl hij een schop bij zich had, waarmee hij na een oogenblik te hebben stilgestaan en vóór zich op den grond te hebben gekeken, vlug in den grond stak en de aarde voor zich uitwierp;

dat de Rechtbank in haar vonnis het aan den gerequireerde ten laste gelegde met zijne schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met dien verstande, dat de grond toebehoorde aan Mevr. de Wed. van Aylva van Pallandt, doch het ten laste gelegde en bewezen feit niet strafbaar heeft geoordeeld en den gerequireerde te dier zake heeft ontslagen van alle rechtsvervolging;

O., dat de beslissing der Rechtbank op laatstgenoemd punt berust op de overweging: dat wel het bemachtigen van mollen, doch niet het in het werk stellen van pogingen daartoe strafbaar is gesteld;

dat bij het middel tegen deze beslissing wordt opgekomen uit hoofde, dat, waar krachtens art. 1 van het K. B. van 19 September 1914 (S. 456), houdende bepalingen tot bescherming van mollen en kikvorschen, verboden is — tenzij met machtiging en toestemming en onder de verdere omstandigheden, als aldaar geregeld — op gronden van derden „mollen te vangen", onder de laatste uitdrukking mede te begrijpen is het „vangen *naar* mollen";

O. daaromtrent:

dat taalkundig aan het begrip „vangen" eigen is: de geslaagde bemachtiging, en het woord buiten zijne gewone beteekenis wordt uitgebreid door daaronder ook te verstaan: de op bemachtiging gerichte, maar niet door deze gevolgde werkzaamheid;

dat het genoemd artikel tot deze taalkundig niet geoorloofde uitbreiding van het begrip „vangen" geene aanleiding geeft, vermits daarin het verbod om mollen te vangen op ééne lijn wordt gesteld met dat om deze dieren te dooden, en zoomin als in laatstbedoeld verbod ligt besloten het verbod van poging tot levensberooving zonder bereiking van het beoogde doel, evenmin eene zoodanige uitbreiding ten aanzien van het verbod om te vangen, aannemelijk is;

O., dat, waar het vangen van mollen in strijd met het onderwerpelijk verbod krachtens art. 13 der Nuttige-Dierenwet 1914, als eene overtreding beschouwd wordt, de poging daartoe ingevolge de artt. 46 en 91 Sr. niet strafbaar is, tenzij de wet anders bepaalt, hetgeen, zooals boven overwogen, niet het geval is;

O., dat dus het middel niet is gegrond;

Verwerpt het beroep.

(N. J.)

—

25 *Juni* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

De Octrooiwet onderscheidt duidelijk tusschen het recht van voorrang bij het aanvragen van een octrooi hier te lande (art. 7) en het recht om in Nederland als uitvinder te worden beschouwd (art. 6).

Het Hof heeft bij het vaststellen van de beteekenis van de onderhavige akte van overdracht van 2 April 1915 met dat onderscheid rekening gehouden en beslist dat die akte wel overdroeg het recht van art. 7 dat de cedens hier te lande sedert de indiening zijner aanvraag in Amerika op 20 Juni 1914 bezat, niet echter het recht, omschreven in art. 6, dat bedoelde overdrager eerst op 15 Juni 1915 door zijn aanvraag hier te lande deed geboren worden.

Die beslissing moet, als van feitelijken aard, in cassatie worden geëerbiedigd.

Hof: Tijdens de overdracht van 2 April 1915 was het recht voortvloeiende uit de octrooiaanvrage van 15 Juni 1915 niet alleen nog niet geboren, maar de op 2 April overgedragen rechten omvatten ook niet het toekomstige recht van de onderhavige octrooiaanvrage.

(Octrooiwet art. 38.)

Voorzitter:
Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. B. C. J. Loder, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en C. O. Segers.

Verzoekschrift.

Aan
den Hoogen Raad der Nederlanden.

Geeft eerbiedig te kennen:

H. F. Clark, koopman, wonende te Washington in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, ten deze domicilie kiezende aan de Eerste van den Boschstraat nº. 1 te 's-Gravenhage, ten kantore van ondergeteekende, Mr. M. Oppenheimer, advocaat bij den Hoogen Raad;

dat hij op 2 April 1915 eene schriftelijke overeenkomst heeft gesloten met F. Murke, te Fort Collins in Colorado, waarbij deze aan hem overdroeg alle rechten en aanspraak op de *buitenlandsche* rechten op eene, bij die overeenkomst nader omschreven en door Murke gedane uitvinding en op in vreemde landen daarop te verkrijgen octrooi;

dat Murke op 15 Juni d. a. v. in Nederland eene octrooiaanvrage voor bedoelde uitvinding, welke hij tevoren op 23 Maart 1915 in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika reeds had gepatenteerd, heeft ingediend en wel onder nº. 5989 Ned;

dat requestrant, daar z. i. krachtens vorenbedoelde schriftelijke overeenkomst de rechten, uit de Nederlandsche octrooiaanvrage voortvloeiende, op hem waren overgedragen, op 21 Februari 1916 aan den Octrooiraad te 's-Gravenhage heeft doen verzoeken de bedoelde akte in de registers van den Octrooiraad in te schrijven, overeenkomstig art. 38 van de Octrooiwet 1910 (S. 313), ten openbaren blijke dat de rechten, uit de Nederlandsche Octrooiaanvrage voortvloeiende, op hem, requestrant, waren overgegaan;

dat de Octrooiraad bij beschikking van 9 Maart 1916 dit verzoek heeft geweigerd, op grond dat:

1º. niet uitdrukkelijk uit de bedoelde akte zou blijken, dat de rechten, voortvloeiende uit de Nederlandsche octrooiaanvrage, waren overgedragen;

2º. requestrant niet bij de akte de rechten uit meergemelde octrooiaanvrage zou hebben geaccepteerd;

dat requestrant, zich met die beschikking niet vereenigende, krachtens art. 55 der Octrooiwet zich tot de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage heeft gewend, met gevolg, dat deze Rechtbank, de bezwaren van den Octrooiraad ongegrond oordeelende, heeft gelast, dat de inschrijving van de bedoelde akte alsnog geschiede;

dat het Gerechtshof te 's-Gravenhage echter, op het beroep van den Voorzitter van den Octrooiraad, de beschikking der Rechtbank bij arrest van 19 Maart 1917 heeft vernietigd en het verzoek tot inschrijving alsnog van de hand heeft gewezen;

dat requestrant, zich door 's Hofs beslissing bezwaard gevoelende, daarvan bij Uwen Raad beroep in cassatie instelt, onder aanvoering van de volgende middelen van cassatie:

I. Schending of verkeerde toepassing van art. 38 der Octrooiwet 1910 (S. 313), in verband met de artt. 1374, 1375 en 1370 B. W., doordien het Hof, hoewel feitelijk beslissende, dat bij de bedoelde akte aan requestrant waren overgedragen *alle* rechten en aanspraken op de buitenlandsche rechten betreffende de uitvinding van Murke, niettemin op grond, dat het uit de Nederlandsche octrooiaanvrage van Murke voortvloeiend recht eerst door die aanvrage d. i. op 15 Juni 1915 en na de akte van overdracht, werd geboren, laatstgemeld recht daarbij niet overgedragen achtte; naar requestrants oordeel ten onrechte, daar immers ook het uit

de latere Nederlandsche octrooiaanvrage voortvloeiend recht behoorde tot de buitenlandsche rechten betreffende de uitvinding van Murke, temeer, nu blijkens 's Hofs feitelijke beslissing bij de bedoelde akte ook werden overgedragen de rechten uit het in vreemde landen *te verkrijgen* octrooi.

II. Schending, of verkeerde toepassing van de artt. 38 en 7 der Octrooiwet 1910 (S. 313), door te beslissen „dat de overgedragen rechten alleen bij tijdige octrooiaanvraag hier te lande een recht van voorrang verleenden", terwijl dit recht van voorrang volgens bedoeld art. 7 ontstond niet door de overgedragen, d. w. z. de niet Amerikaansche rechten, maar uitsluitend door de Amerikaansche octrooiaanvrage, waarop de rechten juist *niet* waren overgedragen.

III. Schending of verkeerde toepassing van art. 38 der Octrooiwet 1910 (S. 313) in verband met art. 1378 B. W., doordien het Hof, bij de duidelijke bewoordingen der akte van overdracht, zich niettemin ook begeven heeft in een onderzoek naar de *bedoeling* dier akte.

IV. Schending of verkeerde toepassing van art. 38 der Octrooiwet 1910 (S. 313), in verband met de artt. 1374 en 1375 B. W. en 6 der Octrooiwet voornoemd, door te beslissen, dat hoewel requestrant bij de akte van Murke zelfs het recht had verkregen, om zelf hier te lande octrooi aan te vragen, hij niet de vruchten zoude mogen plukken van de octrooiaanvrage, door Murke gedaan, terwijl toch het recht, om hier te lande zelf octrooi aan te vragen, requestrant stempelde tot alleen gerechtigde over alle rechten en voordeelen, die de uitvinding van Murke hier te lande kon afwerpen.

Op welke gronden requestrant Uwen Raad eerbiedig verzoekt, het arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage dd. 19 Maart 1917, in deze zaak gewezen, te vernietigen, met zoodanige verdere beschikking, als Uw Raad zal meenen te behooren.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

De Procureur-Generaal;

O., dat de Octrooiwet 1910 (S. 313), in het algemeen en behoudens de bepalingen omtrent de gevolgen van elders verkregene octrooien in Nederland enkel handelt over octrooien in Nederland te verleenen; dat alzoo ook art. 38 alleen toepasselijk is op octrooien in Nederland verleend en octrooiaanvragen in Nederland gedaan; dat daarom de inschrijving van eene overdracht van rechten uit een elders gedane octrooiaanvrage of een elders verleend octrooi, ontstaande als niet betreffende een octrooi reeds in Nederland verleend of aangevraagd, niet kan worden gevraagd en uitgevoerd;

dat nu de acte van overdracht waarvan de inschrijving gevraagd wordt alleen betreft gevolgen van een in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika verleend octrooi en niets inhoudt omtrent rechten, voortvloeiende uit eene aanvrage van octrooi in Nederland, zoodat door de weigering van inschrijving art. 38 voornoemd niet geschonden kan zijn;

dat, indien onder de overgedragene rechten ook begrepen mocht zijn het recht om in Nederland octrooi aan te vragen, de verzoeker wellicht voor zich een uitsluitend recht op het verkrijgen van octrooi aanspraak zou kunnen maken, maar ten deze alleen is te beantwoorden de vraag of de acte van overdracht voor inschrijving vatbaar is;

dat op grond van een en ander de middelen I, II en IV niet tot cassatie kunnen leiden;

dat ook het derde middel niet tot cassatie leiden kan omdat niet de uitlegging van de akte van overdracht ten deze beslissend is, maar enkel het feit, dat zij niet betreft een Nederlandsch octrooi; en daarenboven omdat in de aangevallen beschikking niet door uitlegging is afgeweken van de door het Hof zelf als duidelijk aangemerkte woorden der akte, en dus niets is gedaan waarop de bewering van schending van art. 1378 B. W. gegrond zou kunnen zijn;

Concludeert tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat blijkens de bestreden beslissing vaststaat:

1°. dat zekere F. Murke op 20 Juni 1914 in de Vereenigde Staten van Amerika een octrooiaanvraag heeft ingediend voor een uitvinding betreffende verbeteringen bij het raffineeren van ruwe suiker en hem onder n°. 1132868 daar te lande voor die uitvinding octrooi is verleend;

2°. dat gezegde Murke op 2 April 1915 aan verzoeker heeft overgedragen alle recht en aanspraak op en belang in de buitenlandsche rechten in en op de bedoelde uitvinding, waarvoor Murke octrooi had verkregen in de Vereenigde Staten onder n°. 1132868 en in vreemde landen daarop te verkrijgen octrooi, waarbij verzoeker aannam op eigen kosten octrooibescherming onder andere in Holland aan te vragen;

3°. dat Murke op 15 Juni 1915 onder n°. 5989 in Nederland een octrooiaanvraag heeft inge-

diend voor zijn uitvinding onder te kennengeving, dat hem van 20 Juni 1914 recht van voorrang toekomt, berustende op aanvraag van octrooi voor die uitvinding ingediend op dien datum in Amerika;

4°. dat verzoeker Clark op 21 Februari 1916 heeft doen verzoeken aan den Octrooiraad alhier de inschrijving van de akte houdende de hierboven onder n°. 2 vermelde overdracht, waarbij volgens verzoeker zou zijn overgedragen het recht, voortvloeiende uit de onder n°. 5989 door Murke in Nederland ingediende octrooiaanvrage;

5°. dat de Octrooiraad dit verzoek heeft geweigerd;

O., dat Clark zich toen tot de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage heeft gewend met verzoek, dat deze alsnog de overschrijving van bovengenoemde akte zou gelasten en de Rechtbank dit verzoek heeft toegewezen;

dat de Voorzitter van den Octrooiraad bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage van de beslissing der Rechtbank in hooger beroep is gekomen en het Hof daarop na vernietiging van de beroepen beschikking, het oorspronkelijk verzoek om inschrijving der akte heeft van de hand gewezen;

dat de verzoeker Clark tegen 's Hofs beslissing aanvoert de navolgende middelen van cassatie: (zie verzoekschrift);

O. ten aanzien van de middelen I, II en IV:

dat de Octrooiwet duidelijk onderscheidt tusschen:

a. het recht van voorrang bij het aanvragen van een octrooi hier te lande, hetwelk art. 7 toekent aan hem, die in een der Staten, toegetreden tot de internationale overeenkomst tot bescherming van den industrieelen eigendom een octrooi heeft aangevraagd gelden de gedurende 12 maanden na laatstgenoemde aanvrage, en

b. het recht, om in Nederland als de uitvinder te worden beschouwd, dat, naar luid van art. 6 is verbonden aan het indienen van een aanvraag om octrooi bij den Nederlandschen Octrooiraad;

dat nu de beslissing van het Hof in hoofdzaak berust op deze gronden:

„dat tijdens de overdracht het recht voortvloeiende uit de octrooiaanvrage, door Murke onder n°. 5989 in Nederland gedaan, niet alleen nog niet was geboren, daar dit recht eerst op 15 Juni 1915 door de aanvraag werd geschapen, maar ook de bij de akte van 2 April overgedragen rechten niet omvatten het toekomstige recht van de octrooiaanvraag in Nederland onder n°. 5989, daar dit recht sproot uit de octrooiaanvrage hier te lande en de overgedragen rechten alleen bij tijdige octrooiaanvraag, hier te lande een recht van voorrang verleenden;

„dat de uitgesproken bedoeling van de akte van overdracht van 2 April 1915 dan ook geenszins was, dat de overdrager Murke ook na die overdracht in Holland voor Clark nog zou verwerven de rechten voortvloeiende uit een octrooiaanvraag in Holland, maar integendeel, dat Clark op eigen kosten in Holland het octrooi zou aanvragen;

„dat alzoo de oorspronkelijke verzoeker Clark door overschrijving van de akte van 2 April 1915 niet kon verkrijgen, zooals hij verzocht, overschrijving van het recht, voortvloeiende uit de octrooiaanvraag op 15 Juni 1915 door F. Murke in Nederland ingediend";

O., dat uit de hier weergegeven gronde blijkt, dat het Hof, toen het de beteekenis der akte van 2 April 1915 naging, met het onderscheid tusschen de verschillende rechten, uit art. 6 en uit art. 7 voortvloeiende heeft rekening gehouden en toen heeft beslist, dat die akte — voor zoover het onderhavige punt betreft — wel overdroeg het recht van art. 7 dat Murke hier te lande sedert de indiening zijner aanvraag in Amerika op 20 Juni 1914 bezat, niet echter het recht, omschreven in art. 6, dat Murke eerst op 15 Juni 1915 door zijn aanvraag hier te lande deed geboren worden;

dat die beslissing, als betreffende de vaststelling van den omvang der rechten, die bij een overeenkomst zijn overgedragen, is van feitelijken aard en in cassatie moet worden geëerbiedigd;

dat op grond van het hiervoren overwogene de middelen I, II en IV moeten worden verworpen, en dat wel deels omdat zij opkomen tegen de door het Hof gegeven uitlegging der overeenkomst, voor een ander deel, omdat zij verzuimen tusschen de rechten, die uit art. 6 en uit art. 7 der Octrooiwet voortspruiten, behoorlijk te onderscheiden;

O., dat het 3e middel van cassatie, hetwelk uitgaat van de stelling, dat het Hof van de duidelijke bewoordingen der akte van overdracht zou zijn afgeweken tengevolge van een onderzoek naar de bedoeling, mist feitelijken grondslag, vermits het Hof uitdrukkelijk heeft te kennen gegeven, dat de bedoeling, waarop beroep wordt gedaan, is in overeenstemming met den inhoud der akte, immers daarin wordt „uitgesproken";

dat dus ook dit middel niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

25 *Juni* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

De onderhavige verordening, houdende verbod langs de straat boomen te snoeien anders dan met verlof van B. en W. enz., valt binnen de naar art. 135 der Gemeentewet den Raad toekomende bevoegdheid.

De omstandigheid, dat de boomen en de grond, waarop zij staan, in eigendom toebehooren aan den beklaagde, kan daarin geen verandering brengen, vermits de onderhavige bepaling enkel beperking van de uitoefening van het recht van eigendom medebrengt.

(Gemeentewet art. 135.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

J. W. B., enz., requirant van cassatie tegen een vonnis van het Kantongerecht te 's-Gravenhage van 19 April 1917, waarbij de requirant werd schuldig verklaard aan: „het door misbruik van gezag, opzettelijk uitlokken de overtreding van het te Wassenaar, zonder vergunning van Burgemeester en Wethouders langs de straat boomen snoeien", en onder toepassing van de artt. 34 en 187 der Alg. Pol. Verord. der gemeente Wassenaar, de artt. 23 en 47 Sr., veroordeeld tot eene geldboete van f 5 en vervangende hechtenis van drie dagen, met vrijspraak van wat den beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan bewezen verklaard (gepleit door Mr. F. H. Carbentus Gerritsen te 's-Gravenhage).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Als middel van cassatie is voorgesteld:

„Schending immers verkeerde toepassing van artt. 625 B. W., 135 Gemeentewet, 34 en 187 Alg. Pol. Veror. der gemeente Wassenaar, door den beklaagde strafbaar te achten wegens het te Wassenaar zonder vergunning van Burgemeester en Wethouders snoeien van boomen langs de straat, hoewel de betrekkelijke verbodsbepaling der Alg. Pol. Verord. der gemeente Wassenaar treedt buiten de grenzen, waarbinnen ingevolge art. 135 Gemeentewet de beperking van den eigendom of deszelfs gebruik bij gemeenteverordening is toegelaten, en als zoodanig bindende kracht mist en buiten toepassing had behooren te worden gelaten."

Bedoeld art. 34 der Wassenaarsche verordening, verbiedt o. a. langs de straat boomen te snoeien, anders dan met verlof van Burgemeester en Wethouders en met inachtneming van de door hen te stellen voorwaarden, terwijl krachtens art. 187 dier verordening onder straat of openbare weg worden verstaan: alle voor het publiek toegankelijk gestelde wegen, paden, straten, enz., onverschillig wie daarvan eigenaar is.

Nu staat in dit geval wel vast, dat de gesnoeide boomen beklaagde's eigendom waren en dat de in de dagvaarding bedoelde weg, met gedoogen van beklaagde voor het publiek verkeer open stond.

Het bedoeld verbod is kenlijk uitgevaardigd, in het belang van de goede orde en veiligheid van het publiek en betreft alzoo, ook voor zoover het bestrijkt, gronden die aan particulieren toebehooren, doch — zij het ook wederopzeggens toe — voor het publiek openstaan, de openbare orde en veiligheid in de gemeente.

De gemeentelijke wetgever, was dus op dien grond bevoegd, bepalingen als de hier toegepaste te maken, ook indien daardoor de uitoefening van het eigendomsrecht op grond en boomen, aan bepaalde beperkingen werden onderworpen. Door het bovenaangehaald voorschrift nu van art. 34, is die bevoegdheid geenszins overschreden, want daarbij wordt geenerlei eigendom aan beklaagde onttrokken, doch hem slechts eenige beperking opgelegd in de vrije uitoefening van zijn recht.

Ik acht dus met den heer Kantonrechter de bepaling volkomen verbindend, het middel alzoo ongegrond. (Vgl. o. a. arrest H. R. 15 November 1909, W. 8932, 4 April 1910, W. 9016, 28 November 1910, W. 9101.)

Ik concludeer tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Gratama;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat het beroep in cassatie onbeperkt is ingesteld, doch niet-ontvankelijk is, voor zoover het is gericht tegen de in het vonnis vervatte vrijspraak;

O. voorzoover het beroep is ontvankelijk;

dat art. 34 der in het middel genoemde Pol. Verord. voor zoover thans van belang inhoudt:

„Het is verboden langs de straat boomen.... te snoeien, anders dan met verlof van B. en W. en met inachtneming van de door hen te stellen voorwaarden";

O., dat bij het middel het verbindende dezer bepaling wordt betwist, doch de daarvoor aangevoerde gronden niet kunnen opgaan;

O. toch, dat voorschriften omtrent het snoeien van boomen „langs de straat", d. i. den openbaren, voor het publiek bestemden weg, zonder twijfel worden gegeven in het belang van de openbare orde en het niet behoorlijk snoeien de openbare veiligheid in gevaar kan brengen, zoodat het uitvaardigen van desbetreffende bepalingen valt binnen de naar art. 135 der Gemeentewet den Raad toekomende bevoegdheid;

O., dat ook de omstandigheid, dat, zooals in dezen is gebleken, de boomen en de grond, waarop zij staan, in eigendom behooren aan den requirant, daarin geen verandering kan brengen, vermits een bepaling als de bedoelde enkel beperking van de uitoefening van het recht van eigendom medebrengt;

O., dat alzoo het middel is ongegrond;

Verklaart het beroep in cassatie niet-ontvankelijk, voor zoover het is gericht tegen de in het vonnis vervatte vrijspraak;

Verwerpt het voor het overige. (N. J.)

—

25 *Juni* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Om een voorwerp een wapen te doen zijn in den zin der Wapenwet, is niet noodig, dat dit voorwerp zonder eenige verdere handgreep overeenkomstig zijn bestemming kan worden gebruikt.

[*Kantonrechter en Rechtbank:* De geweerloop en geweerkolf, welke beklaagde droeg, pasten in elkaar en konden binnen eenige oogenblikken in en uit elkaar worden genomen, zoodat die stukken, zooals bekl. die vervoerde — in elke hand een stuk — een wapen (geweer) vormden tot dadelijk gebruik gereed.]

Door de op bekl. gevonden patronen verbeurd te verklaren, is art. 2 der Wapenwet geschonden.

(Wapenwet art. 1.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

J. E. W. B. enz., requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Zutphen van 11 April 1917, waarbij in hooger beroep, behoudens na te noemen uitzondering, is bevestigd een vonnis van het Kantongerecht te Zutphen dd°. 19 Januari 1917, na verzet vernietigende ten aanzien der straf, doch voor het overige bekrachtigende een verstekvonnis van dat Kantongerecht dd°. 14 Juli 1916, bij hetwelk requirant als schuldig aan het „op den openbaren weg een wapen bij zich hebben", met toepassing der artt. 1 en 2 der Wapenwet en art. 23 Sr., is veroordeeld tot f 60 geldboete en 120 dagen hechtenis, met verbeurdverklaring van het in beslag genomen geweer en patronen; — zijnde die straf bij het na verzet gewezen vonnis gewijzigd in eene geldboete van f 20 en 20 dagen vervangende hechtenis, met verbeurdverklaring van het in beslag genomen geweer en patronen, terwijl de Rechtbank, na vernietiging van laatstbedoeld vonnis wat betreft de opgelegde boete, deze heeft verminderd tot f 5 geldboete en 10 dagen vervangende hechtenis.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Bij vonnis in eersten aanleg bij verstek gewezen, werd ten laste van beklaagde als bewezen aangenomen, dat hij op tijd en plaats in de dagvaarding vermeld op den openbaren weg een geweer bij zich heeft gehad en werd hij deswege veroordeeld tot een geldboete van f 60 subsidair 120 dagen hechtenis, met verbeurdverklaring van een in beslag genomen geweer en patronen.

Na verzet werd deze uitspraak bekrachtigd, behalve wat de opgelegde straf betreft, en beklaagde veroordeeld tot f 20 boete, subsidiair 20 dagen hechtenis, met verbeurdverklaring als boven.

In hooger beroep werd dit vonnis na verzet bevestigd, met uitzondering van de daarbij opgelegde boete en vervangende hechtenis en met vernietiging in zooverre van het vonnis waarvan beroep, aan beklaagde alstoen opgelegd eene boete van f 5 subsidair 10 dagen hechtenis.

Bij tijdig ingediende memorie wordt gesteld:

„Schending, althans verkeerde toepassing van art. 1 in verband met 2 der Wet van 9 Mei 1890 (S. 81) en van 216 in verband met 257 Sv."

De rechter heeft het bewijs van het te laste gelegde, geput uit een procesverbaal, inhoudende blijkens het verstekvonnis o. m., dat beklaagde een geweerloop droeg in de linkerhand en een geweerkolf onder den rechterarm. Deze omstandigheid mag dus, zooals de raadsman van requirant terecht stelt, worden beschouwd als door den rechter als vaststaand te zijn aangenomen.

Bij het vonnis na verzet is, naar aanleiding van deze omstandigheid en de namens beklaagde gevoerde verdediging, overwogen, dat de verbalisant, aan den Rechter ter terechtzitting

heeft voorgedaan, hoe dat geweer binnen enkele seconden, in en uit elkaar kon worden genomen, en dat den Rechter duidelijk bleek, dat de twee stukken, zooals opposant die vervoerde — in elke hand een stuk — een wapen vormen, tot dadelijk gebruik gereed, ongeveer even vlug, als een revolver, die men in den zak draagt en op veilig staat, waarvoor dan ook eenige manipulaties noodig zijn, alvorens dit wapen kan worden gebruikt.

De geachte raadsman meent echter te kunnen volhouden, dat onder die omstandigheden, geen wapen door requirant kan zijn gedragen, omdat, zooals de Rechter zou beslist hebben, uit de aldus gedragen stukken, nog eerst, door ze in elkaar te zetten, een wapen moest worden gevormd, zoodat er te voren nog geen wapen bestond. In elk geval zou hier slechts sprake kunnen zijn van een wapen niet tot dadelijk gebruik gereed. Daargelaten, dat in deze van eenig ingepakt voorwerp niet wordt gesproken (verg. art. 3 sub 7°. der Wapenwet), zou deze laatste bewering afstuiten, op de zoo even aangehaalde, in dit opzicht ongetwijfeld feitelijke beslissing.

Doch ook de hoofdstelling van requirant acht ik niet houdbaar. Het wil mij nl. voorkomen, dat daaraan de feitelijke grondslag ontbreekt, doordat requirant de beslissing verkeerd leest. De beteekenis toch van 's Rechters beslissing is juist, dat er reeds een wapen voorhanden was, toen de twee stukken gescheiden werden gedragen, en wel een, dat, wegens de snelheid waarmede de deelen samengevoegd konden worden, uitmaakte, of „vormde", een wapen tot dadelijk gebruik gereed. Niet dus, dat er slechts onderdeelen worden gedragen, waaruit door samenvoeging een wapen kon worden vervaardigd.

In elk geval acht ik ook dit deel van 's Rechters beslissing, eene feitelijke in cassatie onaantastbare. Want, waar men in het algemeen heeft te onderscheiden, tusschen losse deelen van een wapen, waaruit dat zou zijn te vervaardigen en een wapen dat, tengevolge van zijne bizondere constructie, desverkiezende in twee of meer, deelen is te dragen — zooals zulks b.v. bij jachtgeweren veelal het geval is — zal uit de bepaalde omstandigheden, in elk bizonder geval, moeten blijken, of het een dan wel het ander voorhanden is. De waardeering van bizondere omstandigheden nu, komt uitsluitend toe aan den Rechter die de feiten heeft vast te stellen.

Het middel zal alzoo niet tot cassatie kunnen leiden.

Ik moet echter de aandacht van Uw College vestigen op de verbeurdverklaring van patronen, welke niet op de wet is gegrond.

Hierdoor is door Kantonrechter en Rechtbank geschonden art. 2 der Wet van 9 Mei 1890 (S. 81), in verband met art. 214 Sv., onderscheidenlijk in verband met artt. 253 en 267 en met die artt. en de artt. 256 en 257 van dat Wetboek.

Ik concludeer mitsdien tot vernietiging van het bestreden vonnis, doch alleen voorzoover daarbij is in stand gehouden de verbeurdverklaring van patronen en van het vonnis na verzet, alleen voorzoover daarbij patronen verbeurd zijn verklaard, met verwerping overigens van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat ten laste van requirant wettig en overtuigend bewezen is verklaard, dat hij 20 Mei 1916 des avonds circa 8 uur te Harfsen, gemeente Gorssel op een openbaren weg Deventer—Laren, een geweer bij zich heeft gehad; welk feit is gequalificeerd en waarvoor straf is opgelegd, als hierboven is vermeld;

O., dat de rechter daarbij heeft aangenomen dat requirant een geweerloop in zijn linkerhand en een geweerkolf onder zijn rechterarm droeg, welke kolf en loop in elkaar pasten, terwijl hij voorts, — blijkens het bevestigde vonnis — ter terechtzitting heeft bevonden dat die kolf en loop binnen eenige oogenblikken in en uit elkaar konden worden genomen en dat die stukken, zooals requirant „die vervoerde, — in elke hand een stuk — een wapen vormden tot dadelijk gebruik gereed, ongeveer even vlug als een revolver, die men in een zak draagt en op veilig staat, waarvoor toch ook eenige manipulaties noodig zijn alvorens dit wapen kan worden gebruikt";

O. nu, dat het cassatiemiddel blijkens de toelichting er tegen opkomt dat, wat de requirant droeg, als een wapen is beschouwd, omdat, al mogen de beide stukken ook zeer snel tot een wapen kunnen worden samengevoegd, vóór dat samenvoegen een wapen nog niet bestaat, zoodat requirant, die de stukken los van elkaar droeg, iets bij zich had, wat nog niet was een wapen, dus geen wapen was;

dat voorts in ieder geval hier was een wapen, niet voor dadelijk gebruik geschikt, zoodat met

overeenkomstige toepassing van het aan art. 3, 7°. der Wapenwet ten grondslag liggende beginsel, ook hierom veroordeeling uitgesloten was;

O. hieromtrent:

dat de Kantonrechter blijkens het bovenvermelde krachtens wettige bewijsmiddelen heeft bewezen verklaard dat de beide stukken, welke requirant bij zich droeg, vormden een geweer;

dat hij door dat voorwerp te beschouwen als een wapen in den zin der Wapenwet, de in het middel genoemde artikelen niet heeft geschonden, omdat om een voorwerp een wapen in den zin dier wet te doen zijn, zeker niet noodig is, dat dit voorwerp zonder eenige verdere handgreep overeenkomstig zijn bestemming kan worden gebruikt;

dat voorts requirants beroep op een verwijzing naar art. 3, 7°. der Wapenwet hem niet kan baten, reeds hierom niet, omdat feitelijk is beslist, dat het wapen tot dadelijk gebruik gereed was;

O. ambtshalve:

dat de Rechtbank heeft bevestigd na verzet gewezen vonnis, ook voorzooverre daarbij de verbeurdverklaring der op requirant gevonden patronen was uitgesproken;

dat die patronen echter niet mochten worden verbeurd verklaard, daar art. 2 al. 2 der Wapenwet wèl toelaat de verbeurdverklaring van het wapen, waarmee de overtreding plaats heeft, maar niet van andere op den overtreder bevonden voorwerpen;

Vernietigt het vonnis, door de Arr.-Rechtbank te Zutphen 11 April 1917 in deze zaak gewezen, doch alleen en voorzooverre daarbij is bevestigd het vonnis van den Kantonrechter te Zutphen dd°. 19 Januari 1917 ook ten aanzien van de verbeurdverklaring der patronen;

En rechtdoende krachtens art. 105 R. O.;

Vernietigt laatstgenoemd vonnis te dien aanzien;

Beveelt de teruggave der patronen aan requirant na verloop van acht dagen na de uitspraak van dit arrest;

Verwerpt het beroep voor het overige.

(N. J.)

—

27 *Juni* 1917. BESLUIT, waarbij, met intrekking van het programma, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 2 Februari 1864 (*Staatsblad* n°. 8), onder L., het programma wordt vastgesteld voor het examen ter verkrijging van akten van bekwaamheid voor schoolonderwijs in de levende talen en hare letterkunde, bedoeld in het voorlaatste lid van artikel 77 der wet tot regeling van het middelbaar onderwijs. S. 478.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 22 Mei 1917, n°. 3223/3, afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat het wenschelijk is het programma, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 2 Februari 1864 (*Staatsblad* n°. 8) onder L., aan te vullen voor zooveel betreft het akte-examen in de Spaansche taal en letterkunde;

Den Raad van State gehoord (advies van 19 Juni 1917, n°. 33);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 25 Juni 1917 n°. 10040 afdeeling Onderwijs:

Hebben goedgevonden en verstaan:

Met intrekking van het programma, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 2 Februari 1864 (*Staatsblad* n°. 8) onder L., vast te stellen het navolgende programma voor het examen ter verkrijging van akten van bekwaamheid tot het geven van schoolonderwijs in de levende talen en hare letterkunde, bedoeld in het voorlaatste lid van artikel 77 der wet tot regeling van het middelbaar onderwijs;

De vereischten zijn:

eene grondige kennis van de taal, van hare spraakkunst en van de vereischten van een goeden stijl, blijkende uit een vaardig en juist gebruik, zoowel mondeling als schriftelijk;

kennis van de geschiedenis en de voornaamste voortbrengselen harer letterkunde.

Voor de Spaansche taal wordt mede geëischt kennis van de geschiedenis der taal.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 27sten Juni 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 21 *Juli* 1917.)

—

27 *Juni* 1917. BESLUIT, tot organisatie van het personeel voor den dienst der Landsgebouwen. S. 479.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 25 Mei 1917 n°. 237, Afdeeling Waterstaat:

Den Raad van State gehoord, advies van 12 Juni 1917, nº. 64;

Gezien het nader rapport van voornoemden Minister van 23 Juni 1917 La. E, Afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met intrekking van het Koninklijk besluit van den 29sten April 1908 (*Staatsblad* nº. 122) zooals dit gewijzigd is bij Ons besluit van den 16den Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 71), te bepalen:

a. Het personeel voor den dienst der Landsgebouwen bestaat uit:

1º. ten hoogste twee Rijksbouwmeesters met jaarwedden van f 3500 tot en met f 5500;

2º. ten hoogste twee adjunct-Rijksbouwmeesters met jaarwedden van f 2500 tot en met f 3200;

3º. ten hoogste twee hoofdopzichters met jaarwedden van f 2200 tot en met f 2600;

4º. ten hoogste acht districtsopzichters met jaarwedden van f 2000 tot en met f 2600;

5º. ten hoogste dertig opzichters, verdeeld in twee klassen met jaarwedden:

voor de opzichters der 1ste klasse van ten minste f 2000, ten hoogste f 2600;

voor de opzichters der 2de klasse van ten minste f 1400, ten hoogste f 1900.

Bij gebleken geschiktheid geschiedt bevordering tot opzichter der 1ste klasse 12 jaar na de indiensttreding;

6º. ten hoogste vier klerken op jaarwedden van f 600 tot en met f 1200.

Voorts zullen bij den dienst der Landsgebouwen zooveel tijdelijke Ingenieurs en tijdelijke of buitengewone opzichters op de door Ons of van Onzentwege te bepalen bezoldiging kunnen worden aangesteld als de dienst zal vorderen.

Bij vaste aanstelling in één der betrekkingen bij de Landsgebouwen, in dit besluit bedoeld, waarin de betrokken ambtenaar reeds tijdelijke diensten heeft bewezen, die voor de toekenning van pensioen in aanmerking zijn gebracht, wordt door Ons bepaald welk gedeelte van den tijd, gedurende welken deze tijdelijke diensten zijn verricht, in aanmerking komt als dienst, die aanspraak geeft op periodieke rangs- en tractementsverhooging.

De bezoldiging der hoofdopzichters, districtsopzichters en opzichters, alsmede die der klerken, wordt bij gebleken geschiktheid en dienstijver verhoogd als volgt:

voor de hoofdopzichters na 2 en 4 jaar dienst in dien rang tot f 2400 en f 2600.

Bij benoeming tot hoofdopzichter van een districts-opzichter of een opzichter der 1ste klasse zullen de in deze rangen boven het aantal van 8 doorgebrachte dienstjaren in aanmerking worden genomen bij de toekenning der voor eerstbedoelde betrekking vastgestelde tractementsverhoogingen;

voor de districts-opzichters na 2, 4, 6, 8, 10 en 12 jaar dienst in dien rang tot f 2100, f 2200, f 2300, f 2400, f 2500 en f 2600.

Bij benoeming tot districts-opzichter van een opzichter der 1ste klasse zullen de in dezen rang doorgebrachte dienstjaren in aanmerking worden genomen bij de toekenning der voor eerstvermelde betrekking vastgestelde tractementsverhoogingen;

voor de opzichters der 1ste klasse na 2, 4, 6, 8, 10 en 12 jaar dienst in dien rang tot f 2100, f 2200, f 2300, f 2400, f 2500 en f 2600.

Bij benoeming tot opzichter der 1ste klasse van een districts-opzichter zullen de in dezen rang doorgebrachte dienstjaren in aanmerking worden genomen bij de toekenning der voor eerstvermelde betrekking vastgestelde tractementsverhoogingen;

voor de opzichters der 2de klasse na 2, 4, 6, 8 en 10 jaar dienst in dien rang tot f 1500, f 1600, f 1700, f 1800 en f 1900;

voor de klerken na 2, 4, 6, 8, 10 en 12 jaar dienst in dien rang tot f 700, f 800, f 900, f 1000, f 1100 en f 1200.

Aan de klerken, die als bureelchef dienst doen of die met werk belast zijn, dat hen daarvoor naar het oordeel van Onzen Minister van Waterstaat in aanmerking doet komen, kan door Ons eene toelage van f 100 tot f 250 's jaars boven hunne jaarwedde worden toegekend.

Wanneer bevordering of verhooging van jaarwedde eerst heeft plaats gehad na een grooter aantal dienstjaren dan hiervoren is bepaald, worden, behoudens bijzondere gevallen, de hierboven genoemde termijnen met dien meerderen tijdsduur verlengd.

Bij benoeming tot een der voormelde betrekkingen in den loop van een kwartaal worden de hiervoren vermelde tijdvakken geacht aan te vangen met den eersten dag van het kwartaal, volgende op dat, waarin de benoeming is geschied.

De verhoogingen der jaarwedden, welke van dit besluit het gevolg zijn, en de toelagen, welke krachtens dit besluit worden toegekend, zullen, voor zoover niet anders wordt bepaald, rekenen van 1 Januari 1917 af.

b. De voornoemde ambtenaren worden door Ons en voor zooverre zij tijdelijk worden aan-

gesteld door Ons of van Onzentwege benoemd, geschorst en ontslagen.

c. De instructie voor de Rijksbouwmeesters en voor zooveel noodig die voor het overige personeel worden door Onzen Minister van Waterstaat in overleg met Onze Ministers van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel vastgesteld.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk tegelijkertijd in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en aan den Raad van State in afschrift zal worden medegedeeld.

's-Gravenhage, den 27sten Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 14 *Juli* 1917.)

—

28 *Juni* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van regelingen omtrent toekenning van verloven en wachtgelden aan- en omtrent terugbetaling van genoten uitkeeringen enz. door ter vervulling van burgerlijke ambten naar *Nederlandsch West-Indië* gezonden personen. S. 480.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 10 Mei 1917, 10de Afdeeling, nº. 6;

Den Raad van State gehoord (advies van 5 Juni 1917, nº. 26);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 23 Juni 1917, 10de Afdeeling, nº. 34;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Aan tijdelijk, voor den duur van ten minste drie jaren — de heen- en de terugreis niet inbegrepen — in den burgerlijken dienst in een der koloniën *Suriname* en *Curaçao* werkzaam gestelde personen kan, indien hun dienstverband nog ten minste één jaar zou moeten duren, voor éénmaal binnen- of buitenlandsch verlof wegens ziekte verleend worden, overeenkomstig de omtrent binnen- en buitenlandsch verlof voor in de betrokken kolonie in vasten burgerlijken dienst zijnd personeel geldende bepalingen, en onder genot van verlofsbezoldiging volgens de voor datzelfde personeel geldende voorschriften.

Zoodanig verlof mag echter, verlengingen inbegrepen, den duur van één jaar niet overschrijden, terwijl de duur van dergelijk verlof niet in mindering komt van dien van het nog niet vervuld gedeelte van het tijdelijk dienstverband.

2. Aan door Onzen Minister van Koloniën voor den burgerlijken dienst in *Suriname* of *Curaçao* uitgezonden en aldaar tijdelijk of met eene aanstelling in vasten dienst werkzaam gestelde personen, die vóór hunne uitzending eene bezoldigde betrekking of werkkring hebben verlaten, kan, nadat zij zonder genot van of aanspraak op pensioen of wachtgeld uit anderen hoofde, eervol ontslagen of van hun dienstverband aldaar zijn ontheven, ten laste van de betrokken begrooting een wachtgeld verleend worden naar reden van de helft van de laatste in de kolonie genoten jaarlijksche bezoldiging. Dit wachtgeld gaat in met den dag volgende op dien, waarover de jaarwedde het laatst genoten is en duurt voort tot en met den dag vóór dien van ingang van andere inkomsten, doch uiterlijk gedurende één half jaar na den dag van vertrek uit de betrokken kolonie.

3. Alle personen, die door Onzen Minister van Koloniën na al dan niet voor rekening der betrokken kolonie te zijn opgeleid, voor den burgerlijken dienst in *Suriname* of *Curaçao* worden bestemd, zijn verplicht de deswege aan hen of te hunnen behoeve, dan wel ten behoeve van hun gezin, van Landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van opleiding en (of) uitrusting, wegens overtocht naar de kolonie, zoomede alle andere aan hen in verband met hunne opleiding en (of) terbeschikkingstelling, uitzending of detacheering, middellijk of onmiddellijk van Landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging, en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's Lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aangewezen termijn naar de kolonie vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken, of om andere redenen dan wel bewezen ziekte, ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling in *Nederland* van Onzen Minister van Koloniën en in de Koloniën van den betrokken Gouverneur), de werkzaamheden waarvoor zij zijn uitgezonden, niet aanvaarden dan wel binnen vier en een half jaar na hunne aankomst in de kolonie uit den Kolonialen dienst worden ontslagen of van hunne detacheering worden ontheven.

Indien de in dit artikel bedoelde personen op het tijdstip waarop zij ter beschikking gesteld of voor uitzending of detacheering bestemd worden minderjarig zijn, rust de uit dit artikel voortvloeiende verplichting mede op hunne wettelijke vertegenwoordigers.

Gemelde verplichting wordt den schuldenaar

opgelegd bij beschikking van den Gouverneur. Deze is echter bevoegd om, indien naar zijn oordeel de betrokken landsdienaar door gewichtige onvoorziene omstandigheden is genoopt tot de handeling, tengevolge waarvan vorenbedoelde verplichting tot terugbetaling is ontstaan, den landsdienaar van die verplichting geheel of gedeeltelijk ontheffing te verleenen.

Een afschrift van de beschikking waarbij de verplichting tot terugbetaling wordt opgelegd, aan het hoofd voerende de woorden: „In naam der Koningin", en onderteekend door den Gouvernements-Secretaris, heeft dezelfde kracht en kan op gelijke wijze en met inachtneming van dezelfde voorschriften ten uitvoer gelegd worden als de grossen van in kracht van gewijsde gegane vonnissen in zaken van burgerlijk recht.

De invordering der terug te betalen gelden geschiedt bij voorkeur door inhouding van de door den schuldenaar ten laste van de betrokken begrooting of begrootingen genoten wordende inkomsten.

De vroeger gemaakte nog loopende regelingen omtrent terugbetaling door in den burgerlijken dienst van *Suriname* of *Curaçao* zijnd personeel van gelden als vorenbedoeld houden bij de in werking treding van dit besluit op van kracht te zijn en worden door de bepalingen van dit artikel vervangen.

4. Wij behouden Ons voor om, in bijzondere gevallen, bij een met redenen omkleed besluit, af te wijken van de bepalingen van dit besluit.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 28sten Juni 1917,

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 10 *Juli* 1917.)

—

29 *Juni* 1917. BESLUIT, waarbij, met intrekking van de programma's, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 24 April 1885 (*Staatsblad* nº. 112), onderscheidenlijk onder P. en D., programma's worden vastgesteld voor de examens ter verkrijging van bekwaamheid onderscheidenlijk tot het geven van middelbaar onderwijs in de gymnastiek en tot het geven van lager onderwijs in de gymnastiek. S. 481.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 15 Mei 1917, nº. 1768/3, afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat het wenschelijk is, de programma's voor de akten van bekwaamheid tot het geven van middelbaar en lager onderwijs in de gymnastiek, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 24 April 1885 (*Staatsblad* nº. 112), onderscheidenlijk onder P. en D., te herzien;

Den Raad van State gehoord (advies van 19 Juni 1917, nº. 31);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 25 Juni 1917 nº. 10125, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. Met intrekking van de programma's, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 24 April 1885 (*Staatsblad* nº. 112) onderscheidenlijk onder P. en D., vast te stellen de navolgende programma's voor de akten van bekwaamdheid onderscheidenlijk tot het geven van middelbaar onderwijs in de gymnastiek en tot het geven van lager onderwijs in de gymnastiek:

Examen ter verkrijging van eene akte van bekwaamheid voor schoolonderwijs in de gymnastiek, vermeld in artikel 77 der wet tot regeling van het middelbaar onderwijs.

De vereischten zijn:

I. voor MANNELIJKE candidaten:

Theoretisch.

Schriftelijk.

1. Het maken van een opstel over één van drie opgegeven onderwerpen, ontleend aan de stof voor het mondeling onderzoek;

2. Het beantwoorden van drie vragen, mede ontleend aan de onder 1 bedoelde stof.

Mondeling.

a. Duidelijk begrip van:

1. het doel der lichaamsoefeningen;

2. de plaats, welke de lichaamsoefeningen in de taak der school behooren in te nemen.

b. 1. Algemeen kennis van de geschiedenis der lichaamsoefeningen, meer in het bijzonder van het begin der achttiende eeuw af;

2. Kennis van de meest gebruikelijke stelsels van lichaamsoefeningen en van de bijzondere waarde van ieder hunner;

3. Kennis van de voornaamste standaardwerken, op de lichaamsoefeningen betrekking hebbende.

c. Kennis der leerstof:

1. Van de lichaamsoefeningen voor de onderscheidene scholen, waar zij onderwezen worden, de veldspelen daaronder begrepen;

2. Van enkele vormen van de kunst van

zelfverdediging, het schermen daaronder begrepen;

3. van de zwemkunst.

d. Kennis van de toepasselijkheid en het methodisch gebruik der onder *c* bedoelde leerstof.

e. Kennis van de veiligheidsmaatregelen, bij het onderwijs in de lichaamsoefeningen te nemen, meer in het bijzonder met betrekking tot de ademhaling en de hartwerking.

f. Kennis van het menschelijk lichaam:

1. Van het geraamte, van de beenderen en hunne verbindingen en van de spieren voor de animale verrichtingen, (met uitzondering van die, welke uitsluitend aanhechting hebben aan de beenderen van hoofd, hand of voet);

2. Van de vegetatieve verrichtingen; n. l. van de ademhaling en den bloedsomloop in het bijzonder, en van de spijsvertering en de uitscheiding in hoofdzaken;

3. Van het zenuwstelsel, met uitzondering van de werking en de samenstelling der zintuigen en van de namen en de ligging der zenuwen;

4. Van de beteekenis der beenderen, der verbindingsmiddelen en der spieren voor willekeurige bewegingen en voor sommige vegetatieve verrichtingen.

g. Algemeene kennis van de gezondsheidsleer met betrekking tot de schoolopvoeding.

Practisch.

a. Bedrevenheid in:

1. Het uitvoeren van de hiervoren onder *c.* bedoelde leerstof;

2. Het onderwijzen en doen uitvoeren van de onder *c.* 1. bedoelde leerstof.

b. Eenige bedrevenheid in het verleenen van eerste hulp bij ongelukken.

TOELICHTING.

Waar in dit programma wordt gesproken van lichaamsoefeningen zijn daaronder te verstaan:

de zaalgymnastiek zonder en met gebruikmaking van handgereedschap, handtoestellen en werktuigen;

de klein-terrein- en zaalspelen;

het loopen, springen, werpen en vangen;

de veldspelen en

het zwemmen.

Waar gesproken wordt van „het menschelijk lichaam", wordt daarmede bedoeld het gezonde, normaal ontwikkelde menschelijk lichaam.

De candidaat zal blijk hebben te geven:

betreffende de *veldspelen*:

van een duidelijk inzicht in den aard van ieder spel;

van de kennis van speelmethoden (techniek van het spel);

van de wijze van uitvoering van de in ieder spel voorkomende bewegingsvormen (analyse van het spel) en van de voorbereidende oefeningen, zoowel voor de opleiding tot als tot vervolmaking van de spelbeoefening (methodiek van het spel);

van kennis der techniek van en bedrevenheid in het werpen, slaan, schoppen, drijven, slingeren en vangen van de daarvoor onderscheidenlijk geschikte, bij de veldspelen gebruikte, ballen;

betreffende de kunst van *zelfverdediging*:

van een duidelijk inzicht in de techniek van het *schermen* (met drie der wapens, sabel, floret, degen en geweer, naar keuze van den candidaat), van het *Engelsch-boksen* en van het *Grieksch-Romeinsch worstelen*;

van de kennis der vereischte vóóroefening en van voldoende bedrevenheid in het schermen van eene partij op één der gekozen wapenen en in het uitvoeren van de bij het boksen en worstelen meest voorkomende bewegingsvormen;

betreffende de *zwemkunst*:

van de kennis van zwem-methoden (techniek); van de wijze van uitvoering van de bij het zwemmen voorkomende bewegingsvormen (analyse) en van de voorbereidende oefeningen, zoowel voor de opleiding tot als tot vervolmaking van de zwemkunst;

bedrevenheid in het vrij (ongekleed) buik- en rugzwemmen.

II. Voor VROUWELIJKE candidaten geldt eveneens het onder I. omschreven programma, met dien verstande, dat in de onder *c.* 1. aangeduide leerstof niet begrepen is die voor de mannelijke leerlingen boven den leeftijd van acht jaar, terwijl de kennis bedoeld onder *c.* 2. van haar niet wordt gevorderd.

Examen ter verkrijging van eene akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in de gymnastiek naar aanleiding van artikel 86 der wet tot regeling van het lager onderwijs.

De vereischten zijn:

I. Voor MANNELIJKE candidaten:

Theoretisch.

a. Eenig begrip van:

1. Het doel der lichaamsoefeningen;

2. De plaats, welke de lichaamsoefeningen in de taak der scholen voor lager onderwijs dienen in te nemen.

b. Kennis der leerstof:

van de lichaamsoefeningen voor scholen,

onder *a.* 2. bedoeld tot en met het 18de levensjaar; onder de lichaamsoefeningen zijn begrepen de klein-terrein- en zaalspelen, zoomede de meest gebruikelijke veldspelen.

c. Kennis van de toepasselijkheid en het methodisch gebruik der onder *b.* bedoelde leerstof.

d. Kennis van de veiligheidsmaatregelen, bij het onderwijs in de lichaamsoefeningen te nemen, meer in het bijzonder met betrekking tot de ademhaling en de hartwerking.

e. Kennis van het menschelijk lichaam:

1. Van het geraamte (met uitzondering van de beenderen van hoofd, hand en voet en van de bijzondere kenmerken van de wervels en de ribben);

2. Van de verbindingen van de deelen van het geraamte — in hoofdtrekken — (met uitzondering van die der beenderen van hoofd, hand en voet, zoomede van de namen der banden);

3. Van de voorname spieren voor de bewegingen van den romp en de ledematen, ligging en aanhechting in hoofdtrekken (met uitzondering van die spieren, uitsluitend dienende voor de bewegingen van hals, hoofd, hand en voet):

4. van den dienst van het bloed, van de werking van het hart en van de groote bloedvaten;

5. van de ademhaling met betrekking tot de onderlinge gaswisseling tusschen weefsels, bloed en lucht.

Practisch.

Bedrevenheid in:

1. Het uitvoeren van de onder *b.* bedoelde leerstof;

2. Het onderwijzen en doen uitvoeren van deze leerstof.

TOELICHTINGEN.

Waar in dit programma wordt gesproken van „het menschelijk lichaam" wordt daarmede bedoeld het gezonde, normaal ontwikkelde menschelijk lichaam en waar gesproken wordt van lichaamsoefeningen zijn daaronder te verstaan:

de zaalgymnastiek zonder en met gebruikmaking van handgereedschap, handtoestellen en werktuigen;

de klein-terrein- en zaalspelen, als: nabootsings-loop-, vang-, partij- en kampspelen zonder en met spelbenoodigdheden;

het loopen, springen, werpen en vangen;

de veldspelen: veldbal, zessen-voetbal, korfbal, kastie en slingerbal.

De candidaat zal met betrekking tot deze veldspelen blijk hebben te geven van eenige kennis der techniek van en eenige bedrevenheid in het werpen, slaan, schoppen, drijven, slingeren en vangen van de daarvoor onderscheidenlijk geschikte, bij genoemde veldspelen gebruikte, ballen.

II. Voor VROUWELIJKE candidaten geldt eveneens het onder I. omschreven programma, met dien verstande, dat in de onder *b.* aangeduide leerstof niet begrepen is die voor de mannelijke leerlingen boven den leeftijd van acht jaar.

2°. te bepalen, dat deze programma's voor het eerst zullen gelden voor de in 1918 te houden examens.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 29sten Juni 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 21 *Juli* 1917.)

—

3 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van *ruwe tabak.* S. 482.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 2 Juli 1917, Kabinet Litt. V[83];

Gezien Ons Besluit van 20 April 1917 (*Staatsblad* n°. 297);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Het verbod van uitvoer van ruwe tabak, uitgevaardigd bij Ons bovengemeld Besluit, is tijdelijk opgeheven.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 3den Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 3 *Juli* 1917.)

—

7 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende wijziging en aanvulling van het Reglement voor den dienst der Rijkstelefoon, vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 20sten November 1916 (*Staatsblad* nº. 509). S. 483.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van den 6den Juni 1917, nº. 20, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Gelet op artikel 16 van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 (*Staatsblad* nº. 7);

Gelet op het Koninklijk besluit van den 20sten November 1916 (*Staatsblad* nº. 509), houdende vaststelling van een Reglement voor den dienst der Rijkstelefoon;

In aanmerking nemende de wenschelijkheid, dat het Reglement voor den dienst der Rijkstelefoon op enkele punten wordt gewijzigd en aangevuld;

Den Raad van State gehoord (advies van den 19 Juni 1917, nº. 38);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 3 Juli 1917, nº. 12, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

dat met ingang van 1 Augustus 1917 in artikel 27 van het Reglement voor den dienst der Rijkstelefoon de navolgende wijzigingen en aanvullingen worden aangebracht:

a. in punt 1 vervalt het woord „*Stadskanaal*"

b. punt 8 wordt gelezen als volgt:

„Voor aansluiting aan het locale Rijkstelefoonnet *Veendam* aan een der bureelen van dat net te *Veendam*, *Muntendam*, *Ommelanderwijk*, *Wildervank* en *Wildervank-Bareveld*, van perceelen in de gemeenten *Veendam*, *Muntendam* of *Wildervank*, gelegen op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 250 M. loodrecht op de as van het *Oosterdiep*, het *Westerdiep*, den *Middenweg*, den *Dorpsweg* te *Muntendam*, het *Muntendammerdiep*, het *Ommelanderdiep* en het *Zuidwendinger Hoofddiep* is verschuldigd per jaar . . . . f 50.—."

c. in punt 9 vervalt het woord „*Hoogezand*";

d. na punt 11 worden de navolgende bepalingen opgenomen:

„12. Voor aansluiting aan het locale Rijkstelefoonnet *Stadskanaal* aan een der bureelen van dat net te *Stadskanaal*, *Stadskanaal-Pekelderweg*, *Stadskanaal-Afdraai*, *Nieuw-Buinen*, *Musselkanaal-1ste Exloermond* en *Musselkanaal*, van perceelen gelegen op geen verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 250 M. loodrecht op de as van:

het gedeelte van het *Stadskanaal*, liggende niet verder dan 1000 M. ten noorden van het bureel te *Stadskanaal-Pekelderweg*,

het *Zuider-Hoofddiep* en het *Noorder-Hoofddiep*, liggende niet verder dan 1000 M. ten Westen van het bureel te *Nieuw-Buinen*,

het *Musselkanaal*, liggende niet verder dan 1000 M. ten zuiden van het bureel te *Musselkanaal*,

en de *Buinermond*,

is verschuldigd per jaar. . . . . f 50.—".

„13. Voor aansluiting aan het locale Rijkstelefoonnet *Hoogezand* aan een der bureelen van dat net te *Hoogezand* en *Sappemeer*, van perceelen in de gemeenten *Hoogezand*, *Sappemeer* of *Slochteren*, gelegen binnen een hemelsbreed gemeten afstand van 250 M. ten Noorden of 500 M. ten Zuiden loodrecht op de as van het *Winschoterdiep* is verschuldigd per jaar . . . . . f 50.—,

met dien verstande, dat dit tarief voor perceelen ten Westen van het bureel te *Hoogezand* alleen van toepassing is op die perceelen gelegen op geen grooteren hemelsbreed gemeten afstand dan 2000 M. van laatstgenoemd bureel";

„14. Voor aansluiting aan het locale Rijkstelefoonnet *Oude-Pekela* aan een der bureelen te *Oude-Pekela*, *Nieuwe-Pekela* en *Boven-Pekela*, van perceelen in de gemeenten *Oude-Pekela* of *Nieuwe-Pekela*, gelegen binnen een hemelsbreed gemeten afstand van 100 M. loodrecht op de as van het *Pekelder-Hoofddiep* is verschuldigd per jaar . . . . . f 50.—".

e. de punten 12, 13, 14, 15, 16 en 17 worden respectievelijk 15, 16, 17, 18, 19 en 20;

f. het tweede lid van punt 13 (oud) vervalt en het 1ste lid van punt 16 (nieuw) wordt gelezen als volgt:

„Voor aansluiting van perceelen op verderen afstand, dan die bedoeld onder punt 1 tot en met 14 is boven het jaarlijksch abonnement verschuldigd een jaarlijksch bedrag van f 2 voor elke 100 M. (of gedeelte daarvan) over den verderen hemelsbreed gemeten afstand tusschen het perceel en de grens van het gebied waarbinnen het minimum-tarief geldt".

g. in punt 17 (nieuw) wordt de aanduiding: „punt 13" vervangen door „punt 16".

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 7den Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 18 *Juli* 1917.)

7 *Juli* 1917. BESLUIT, tot nadere regeling van de vergoeding wegens het gebruik van eigen rijwiel bij reizen, ten behoeve van het Rijk gedaan. S. 484.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 3 Juli 1917, n°. 163, Generale Thesaurie;

Overwegende, dat de hooge stand der prijzen verhooging van de vergoeding wegens het gebruik van eigen rijwiel, zooals die vergoeding is vastgesteld bij artikel 11, eerste lid, onder 1°, van het Reisbesluit 1916, noodzakelijk maakt;

Gelet op artikel 11, laatste lid, van voornoemd besluit;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen als volgt:

Eenig artikel.

De vergoeding, vastgesteld bij artikel 11, eerste lid, onder 1° van het Reisbesluit 1916 wordt, te rekenen van 1 Juli 1917, nader bepaald op 5 cents per afgelegden kilometer.

Onze Ministers zijn, ieder voor zooveel hem aangaat, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 7den Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 14 *Juli* 1917.)

—

12 *Juli* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Voorschrift voor het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen. S. 485.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 5 Juni 1917, Kabinet, Litt. S[71];

Den Raad van State gehoord (advies van 26 Juni 1917, n°. 49);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 9 Juli 1917, Kabinet, Litt. IJ[86];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat in artikel 7 van Ons Besluit van 16 Januari 1913 (*Staatsblad* n°. 34), tusschen het tweede en het derde lid, een nieuw lid wordt ingelast, luidende:

„Op den dag van ingang der benoeming van voormelde ambtenaren vangt tevens het genot hunner bezoldiging aan."

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, aan de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 12den Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.

(*Uitgeg.* 14 *Juli* 1917.)

—

12 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 27 Juli 1887 (*Staatsblad* n°. 142) tot regeling der inschrijving in registers van personen, samenwonend in gebouwen, gestichten of schepen, staande onder bestuur of toezicht van Rijkswege. S. 486.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 23 Augustus 1916, n°. 4795, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Den Raad van State gehoord, advies van 19 Juni 1917, n°. 32;

Gezien het nadere rapport van Onzen voornoemden Minister van 3 Juli 1917, n°. 5118, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Gelet op de wet van 17 April 1887 (*Staatsblad* n°. 67) en op artikel 140 der Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Eenig artikel.

Artikel 1, 1° *a*, van het Koninklijk besluit van 27 Juli 1887 (*Staatsblad* n°. 142), laatstelijk gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 3 October 1899 (*Staatsblad* n°. 211), wordt gelezen als volgt:

„de personen, die bij de zee- of landmacht als vrijwilliger of ter opleiding in werkelijken dienst zijn met bestemming om gedurende ten minste twee achtereenvolgende jaren in werkelijken dienst te blijven, voor zooverre zij in een gebouw of schip, tot militair einde in gebruik, nachtverblijf hebben:".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 12den Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 28 *Juli* 1917.)

—

13 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *alle roet*. S. 487.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle roet te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 6 Juli 1917, Kabinet, Litt. E[86];

Den Raad van State gehoord (advies van 10 Juli 1917, n°. 18);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 12 Juli 1917, Kabinet, Litt. Q[88];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van alle roet is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 13den Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 14 *Juli* 1917.)

---

13 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende beslissing, over een geschil over de kosten, voortvloeiende uit een gemeenschappelijke regeling, bedoeld in art. 16, vierde lid der Wet tot regeling van het lager onderwijs.

Beslissing dat de Kroon bevoegd is om van dit geschil kennis te nemen, ook al betreft het hier een twistgeding over een burgerlijk recht.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beslissende het geschil tusschen de gemeentebesturen van Klundert en van Hooge en Lage Zwaluwe betreffende de uitvoering der gemeenschappelijke regeling van de schoolbelangen van beide gemeenten te Moerdijk;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 13 Juni 1917, n°. 116;

Op de voordracht van Onze Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 Juli 1917, n°. 5050, Afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Overwegende, dat, nadat Gedeputeerde Staten van Noordbrabant bij besluit van 16 April 1875, G. n°. 38, 5e Afdeeling de gemeenten Klundert en Hooge en Lage Zwaluwe hadden gemachtigd tot gemeenschappelijke regeling harer schoolbelangen te Moerdijk, die gemeenten op 10 September 1875 tot zulk een regeling hebben besloten;

dat bij deze regeling de Raad der gemeente Hooge en Lage Zwaluwe zich heeft verbonden o. a. om met de Gemeente Klundert gezamenlijk te dragen en te betalen al de kosten, die telken jare vereischt worden tot onderhoud en instandhouding van het schoolgebouw te Moerdijk met al wat daartoe in den ruimsten zin behoort, tot aanschaffing van schoolbehoeften, tot eventueele vergrooting van schoolgebouwen, tot het salarieeren van het onderwijzend personeel, in welke hierboven genoemde kosten door de gemeente Zwaluwe zal bijgedragen worden naar evenredigheid van het aantal schoolgaande kinderen uit beide gemeenten, en welk geëvenredigd gedeelte jaarlijks in de maand Februari aan de gemeente Klundert zal worden uitbetaald;

dat de Raad der gemeente Klundert zich tegenover den Raad der gemeente Hooge en Lage Zwaluwe heeft verbonden o. a. om jaarlijks in de maand Januari aan de gemeente Zwaluwe toe te zenden een staat (door Burgemeester en Wethouders van Klundert in de maand Januari in duplo op te maken), waaruit zal blijken het bedrag van alle in het vorige jaar gemaakte kosten, het onderwijs en het schoolgebouw te Moerdijk betreffende, na aftrek van die gelden die door de gemeente Klundert in den loop des jaars mochten ontvangen zijn van leerlingen, die onder andere gemeenten dan Klundert en Zwaluwe woonachtig zijn;

dat Gedeputeerde Staten deze regeling op 23 September 1875 hebben goedgekeurd;

dat naar aanleiding van den „staat" hierbovengenoemd en loopende over het jaar 1913, tusschen de gemeenten Klundert en Hooge en Lage Zwaluwe geschil is gerezen over hetgeen de laatstgenoemde gemeente krachtens de tot stand gekomen regeling in de kosten heeft bijgedragen;

dat Gedeputeerde Staten van Noordbrabant er niet in zijn geslaagd het geschil in der minne bij te leggen;

dat de gemeente Klundert beweert, dat op de

kosten slechts in mindering moeten worden gebracht de schoolgelden ontvangen van leerlingen uit andere gemeenten; dat na de inwerking treding van de wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* nº. 127) en die van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 187) het gemeentebestuur echter de billijkheid heeft erkend om de kosten met de bijdragen toegekend overeenkomstig voornoemde wetten te verminderen; dat over 1906 als grondslag is genomen de bijdrage ingevolge art. 48 der wet op het Lager Onderwijs, zooals die luidt na de wijzigingen bij de wetten van 3—5 Juni 1905 (*Staatsbladen* nos. 151—152), onder aftrek van de vermindering bedoeld in art. 9*bis* der wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 156);

dat door stijging van het aantal schoolgaande kinderen op 15 Januari 1909 de aanstelling van een onderwijzer met verplichte hoofdakte aan de school te Moerdijk noodig was; dat, ten einde de gemeente niet te doen ontgaan het voordeel, dat zij vanaf 1906 behaald had en nog jaarlijks heeft tengevolge van de vermindering van 2 leerkrachten aan de Openbare Lagere school in de kom der gemeente, waardoor de aftrek bedoeld in art. 9*bis*, belangrijk was verminderd, het alleszins billijk was dat van af 1907 en volgende jaren de onderwijskosten werden verminderd met de bijdrage volgens art. 45 der wet van 28 December 1907 (*Staatsblad* nº. 361), daar immers die som niet werkelijk ten laste der gemeente is gebleven;

dat de gemeente Zwaluwe betoogt, dat volgens de regeling de gemeente Zwaluwe verplicht is naar evenredigheid van het aantal schoolgaande kinderen bij te dragen in het salarieeren van het onderwijzend personeel; dat, nu het Rijk krachtens de wet van 17 Aug. 1878 (*Staatsblad* nº. 127) en latere wetten een gedeelte van het salaris der onderwijzers voor zijne rekening heeft genomen, het niet meer dan plicht van Klundert is de kosten van het onderwijs met het bedrag der Rijksbijdrage te verminderen; dat daarin volstrekt geen bewijs van royaliteit kan worden gezien; dat wordt anders gehandeld eene onrechtmatige daad wordt gepleegd; dat uit den staat van 1913 blijkt dat door de gemeente Klundert voor de Rijksbijdrage in de jaarwedden der onderwijzers niet meer in rekening is gebracht dan het bedrag, waarop de gemeente recht had krachtens art. 45, 1°, onder *a* der wet op het lager onderwijs, zooals dit luidde vóór de wijzigingswet van 3 Juni 1905, vermeerderd met de verhoogde bijdrage krachtens de wet van 28 Dec. 1907; dat het billijk is dat als aftrek in rekening wordt gebracht de volle Rijksbijdrage verminderd met den in 1905 vastgestelden aftrek, bedoeld in het 2e lid van art. 9*bis* der wet op de gemeentefinanciën;

O. ten aanzien van het bij de behandeling dezer zaak in de openbare vergadering der Afdeeling van den Raad van State voor de geschillen van bestuur opgeworpen middel, dat het hier zou betreffen een twistgeding over een burgerlijk recht, waarvan de beslissing volgens art. 153 der Grondwet tot de kennisneming van de rechterlijke macht zou behooren, dat het geschil betreft de uitvoering van een publiekrechtelijke regeling, als is bedoeld in art. 121 der Gemeentewet en mitsdien aan Onze beslissing is onderworpen;

O. wat de hoofdzaak betreft, dat in de gemeenschappelijke regeling, die in 1875 is tot stand gekomen, is bepaald dat de gemeenten Hooge en Lage Zwaluwe en Klundert gezamenlijk zullen dragen en betalen alle kosten die telken jare voor de school te Moerdijk vereischt worden, in welke kosten de gemeente Hooge en Lage Zwaluwe zal bijdragen naar evenredigheid van het aantal schoolgaande kinderen uit beide gemeenten;

dat in 1878 dus na het tot stand komen van de gemeenschappelijke regeling bij de wet is bepaald, dat het Rijk in de kosten der gemeentescholen voor het lager onderwijs bijdraagt, zoodat sedert dat jaar de gemeenten niet meer al de kosten voor die scholen dragen en betalen, doch slechts de kosten, voorzoover zij hooger zijn dan het Rijk er in bijdraagt;

dat bij de wet van 3 Juni 1905 (*Staatsblad* nº. 151) de Rijksbijdragen in de kosten van het openbaar lager onderwijs zijn verhoogd en tegelijkertijd door inlassching van een nieuw artikel (art. 9*bis*) in de wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 156) de in deze wet vastgestelde uitkeering door het Rijk aan de gemeenten verminderd wordt met een gedeelte van de Rijksbijdrage voor het openbaar lager onderwijs, welke vermindering leidt tot verhooging van de kosten, die de beide gemeenten telken jare voor de school te Moerdijk gezamenlijk moeten betalen;

dat bij gevolg de kosten, die de gemeenten Klundert en Hooge en Lage Zwaluwe telken jare moeten dragen en betalen voor de school te Moerdijk, worden gevormd door hetgeen die kosten meer bedragen dan de Rijksbijdrage voor die school, verminderd met het bedrag dat ingevolge art. 9*bis* der wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 156) voor die school wordt ingehouden van de in de artt. 1 tot en met 9 dier wet bedoelde uitkeering;

Gezien de gemeentewet, de wet tot regeling van het lager onderwijs en de wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 156);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te beslissen, dat onder de kosten van de school te Moerdijk, die de gemeenten Klundert en Hooge en Lage Zwaluwe ingevolge de gemeenschappelijke regeling van 1875 telken jare gezamenlijk zullen dragen en betalen, verstaan worden alle kosten dier school, voor zoover zij niet gedekt worden door de Rijksbijdrage voor die school, verminderd met hetgeen krachtens art. 9*bis* der wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 156) voor die school wordt ingehouden van de in die wet bedoelde uitkeering.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (W. v. d. B. A.)

—

16 *Juli* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van nieuwe bepalingen omtrent het gelijktijdig genot van burgerlijke en militaire bezoldiging door burgerlijke ambtenaren en andere doorloopend of voor een bepaald werk in 's Rijks dienst werkzame personen, die zich buitengewoon onder de wapenen bevinden. S. 488.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de gemeenschappelijke voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Marine, van Buitenlandsche Zaken, van Justitie, van Staat van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat, van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Koloniën, van 8 Mei 1917, 1ste Afd., nº. 84;

Den Raad van State gehoord (advies van 29 Mei 1917, nº. 59);

Gezien het nader gemeenschappelijk rapport van Onze voornoemde Ministers van 12 Juli 1917, 1ste Afd., nº. 123;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Onze besluiten van 30 September 1914 (*Staatsblad* nº. 467) en van 20 April 1915 (*Staatsblad* nº. 202) in te trekken en te bepalen als volgt:

Eenig artikel.

Burgerlijke ambtenaren en andere doorloopend of voor een bepaald werk in 's Rijks dienst werkzame personen genieten — voor zoover zij bij de gemobiliseerde strijdmacht anders dan voor eerste oefening onder de wapenen zijn — van 1 Januari 1917 af bezoldiging aan hun burgerlijk ambt of hunnen burgerlijken dienst verbonden, indien en voor zoover deze hooger is dan hunne militaire soldij, jaarwedde of traktement na aftrek van de toelage of het vast traktement, welke zij als reservist ten laste van de begrooting van het Departement van Oorlog of van dat van Marine zouden genieten, indien zij niet gemobiliseerd waren.

Deze regeling geldt niet voor het personeel van het Staatsmijnbedrijf, waarop de door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel gestelde of nog te stellen regelen van toepassing zijn.

Onze Ministers van Oorlog, van Marine, van Buitenlandsche Zaken, van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat, van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Koloniën zijn ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de onderscheiden Ministerieele Departementen, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 16den Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Min. van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Justitie, B. ORT.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken CORT V. D. LINDEN.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 19 *Juli* 1917.)

—

16 *Juli* 1917. BESCHIKKING van den Minister van Binnenlandsche Zaken, betreffende de zitting van het hoofdstembureau in verband met verkiezing van leden van den raad der gemeente Hilversum.

De Minister van Staat van Binnenlandsche Zaken;

Gelet op art. 93, derde lid, der Kieswet;

Heeft goedgevonden, na ingewonnen advies van Gedeputeerde Staten van Noordholland, te bepalen, dat in de kiesdistricten voor de verkiezing van leden van den raad der gemeente Hilversum, de zitting van het hoofdstembureau tot het vaststellen van den uitslag der verkiezing gehouden wordt onmiddellijk na afloop van de werkzaamheid bedoeld in art. 92, eerste zinsnede, der Kieswet.

's Gravenhage, 16 Juli 1917.

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal, J. B. KAN.

—

17 *Juli* 1917. BESLUIT, tot nadere aanvulling en wijziging van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij de artikelen 3 en 21 der wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 64), vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 15 Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 209). S. 489.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van 5 Juni 1917, 3de Afdeeling B, n°. 614;

Overwegende, dat het wenschelijk is den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij de artt. 3 en 21 der wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 64), vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 15 Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 209) en aangevuld en gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 29 October 1906 (*Staatsblad* n°. 274), 10 Mei 1907 (*Staatsblad* n°. 99), 25 October 1909 (*Staatsblad* n°. 344), 23 September 1910 (*Staatsblad* n°. 291), 28 October 1911 (*Staatsblad* n°. 328) en 25 September 1916 (*Staatsblad* n°. 456), nader aan te vullen en te wijzigen;

Den Raad van State gehoord, advies van 26 Juni 1917, n°. 45;

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Justitie van 14 Juli 1917, 3de Afdeeling B. n°. 512;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Te rekenen van 1 Januari 1917 te bepalen als volgt:

In den algemeenen maatregel van bestuur in hoofde vermeld, worden de volgende aanvullingen en wijzigingen gebracht:

Art. I. Aan artikel 184 wordt een vijfde lid toegevoegd, luidende als volgt:

Het College kan zich daarnevens onder goedkeuring van Onzen Minister van Justitie door een plaatsvervangenden secretaris doen bijstaan, aan wien door Ons voor zijne werkzaamheden eene vergoeding kan worden toegekend.

Art. II. Het laatste lid van artikel 187 wordt gelezen als volgt:

Bij ontstentenis of afwezigheid van den secretaris en den plaatsvervangenden secretaris wordt het secretariaat waargenomen door een door den voorzitter aan te wijzen lid.

Art. III. Artikel 188 wordt gelezen als volgt:

De leden genieten voor elke door hen bijgewoonde vergadering van het College een vacatiegeld van acht gulden per dag.

De leden, de secretaris en de plaatsvervangende secretaris genieten vergoeding voor reis- en verblijfkosten.

De bureelkosten worden den secretaris vergoed op daartoe in te dienen declaratie.

Dit besluit zal gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* worden geplaatst en treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad*, waarin het is opgenomen, en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 17den Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 18 *Juli* 1917.)

—

18 *Juli* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van een reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de beweegbare spoorwegbruggen der Zeeuwsch-Vlaamsche Tramweg-Maatschappij over den Oost- en Middenkanaalarm te *Terneuzen* en den Midden- en Westkanaalarm te *Sas van Gent* van het kanaal van Gent naar *Terneuzen*. S. 490.

WIJ WILHELMINA, enz.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, van 12 April 1917, n°. 286, afdeeling Spoorwegen;

Gelet op artikel 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 321);

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Mei 1917, n°. 37);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 14 Juli 1917, n°. 302, afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

vast te stellen het reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de beweegbare spoorwegbruggen der Zeeuwsch-Vlaamsche Tramweg-Maatschappij over de Oost- en Middenkanaalarm te *Terneuzen* en den Midden- en Westkanaalarm te *Sas van Gent* in het kanaal van *Gent* naar *Terneuzen*, zooals dat hiernevens is gevoegd.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 18den Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 3 *Aug.* 1917.)

REGLEMENT *voor de scheepvaart ter beveiliging van de beweegbare spoorwegbruggen der Zeeuwsch-Vlaamsche Tramweg-Maatschappij over den Oost- en Middenkanaalarm te Terneuzen en den Midden- en Westkanaalarm te Sas van Gent van het kanaal van Gent naar Terneuzen.*

Art. **1.** Alleen het met de bediening belaste personeel is bevoegd de bruggen te openen of te sluiten of eenig deel daarvan te verzetten.

2. (1) De bruggen werden ten dienste van de scheepvaart zooveel mogelijk geopend gehouden.

(2) Is er tijdelijk geene scheepvaart te verwachten, dan kunnen de bruggen gesloten blijven.

(3) Met het sluiten van de bruggen wordt zoo tijdig aangevangen, dat zij zooveel mogelijk vóór de komst van de treinen gesloten zijn.

(4) Alvorens over te gaan tot het sluiten van de bruggen, geeft het met de bediening belaste personeel het sein, dat de doorvaart gestremd is.

(5) De vaart door de bruggen is gestremd, indien bij de brug des daags een roode vlag of een rood bord wordt getoond en indien des nachts een of meer roode lichten worden getoond. De doorvaart is niet geoorloofd, zoolang de voornoemde seinen niet zijn verwijderd.

(6) Voor de brug over den Middenkanaalarm te *Sas van Gent* worden geen afzonderlijke seinen gegeven. De scheepvaart door deze brug wordt geregeld door de seinen van de Middensluis aldaar.

(7) Nachtseinen worden gegeven van een half uur na zonsondergang tot een half uur vóór zonsopgang.

(8) Bij mist, dichte sneeuwjacht of andere duisternis verwekkende omstandigheden wordt bovendien bij dag tevens het nachtsein gegeven.

3. (1) Bij het naderen en doorvaren van de bruggen gedragen de schippers zich naar de bestaande of nog vast te stellen bepalingen omtrent de vaart op het kanaal van *Terneuzen* en naar de bevelen van het met de bediening belaste personeel.

(2) Bij het naderen van de bruggen moet de schipper de vaart van het schip zoodanig verminderen, dat het desnoods op 100 M. afstand van de brug kan stoppen.

4. (1) Bij het doorvaren van de bruggen worden de schepen met geringe snelheid bewogen, door trekdieren niet dan stapvoets; schepen, met mechanische beweegkracht varende, met geene grootere snelheid dan voor het besturen van het schip gevorderd wordt.

(2) Zeilende schepen moeten zoodanig zeil minderen, dat zij de brug langzaam doorvaren.

(3) Van het tuig mogen geen touwwerk of zeilen met de bruggen of de remmingwerken in aanraking komen.

(4) Het is verboden met haken, boomen of andere voorwerpen het hout-, muur- of ijzerwerk van de bruggen aan te raken; de remmingwerken, schuifhouten, haalpennen of ringen zijn hiervan uitgezonderd.

5. Het is verboden schepen in de opening van de bruggen te doen stilliggen, dan wel aan eenig deel van de bruggen of de daarbij behoorende seininrichtingen vast te leggen of te verhalen.

6. De orde van doorvaren wordt door het met de bediening van de bruggen belaste personeel, indien noodig, geregeld.

7. Wanneer een vastgeraakt schip het sluiten van de brug verhindert, zijn de bestuurders van den spoorwegdienst bevoegd, onder toezicht van het hoofd van het bestuur der gemeente, waarin de brug gelegen is, en op kosten van den schipper of eigenaar van het schip, het noodige te verrichten om aan deze belemmering een einde te maken.

8. (1) Onder „*schepen*" worden in dit reglement verstaan alle soorten van vaartuigen, vlotten, gesleept wordende zandbakken en andere drijvende voorwerpen.

(2) Onder „*schipper*" wordt verstaan ieder gezagvoerder van een vaartuig of vlot, of die dezen vervangt; voor gesleept wordende zandbakken of andere drijvende voorwerpen wordt als „*schipper*" aangemerkt de gezagvoerder van de sleepboot of die dezen vervangt.

9. (1) Aan het met de bediening belaste personeel is de handhaving van de bepalingen van dit reglement opgedragen.

(2) Het met de bediening belaste personeel, de ambtenaren in artikel 8, sub 1°. tot en met 6°., van het Wetboek van Strafvordering bedoeld, de ambtenaren, aan wie door den Staat en de beëedigde beambten en bedienden, aan wie door de spoorwegonderneming het toezicht op de bruggen is opgedragen, zijn met het opsporen van de overtredingen van dit reglement belast.

10. Aan het met de bediening belaste personeel wordt op zijne aanvraag door het hoofd van het bestuur der gemeente, waarin de brug gelegen is, en door alle ambtenaren, met openbaar gezag bekleed, bijstand verleend.

Behoort bij Koninklijk besluit van 18 Juli 1917 (*Staatsblad* nº. 490).

Mij bekend,

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

—

18 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende vaststelling van bepalingen betreffende den werkkring van het aan het Departement van Koloniën verbonden Koloniaal Etablissement te *Amsterdam* en betreffende het personeel bij die inrichting. S. 491.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 21 Juni 1917, 12de Afdeeling, nº. 30;

Den Raad van State gehoord (advies van 3 Juli 1917, nº. 21);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Koloniën van 14 Juli 1917, 12de Afdeeling, nº. 33;

Overwegende, dat het wenschelijk is gebleken den werkkring van het Koloniaal Etablissement te *Amsterdam*, zoomede de bezoldiging en bevordering van het personeel bij die inrichting opnieuw vast te stellen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen hetgeen volgt:

Art. **1.** Het Koloniaal Etablissement te *Amsterdam* is belast met de zorg voor de aanschaffing, keuring, verpakking en uitzending van textielgoederen, uitrustingsstukken, levensmiddelen, leder en lederwaren, verschillende papiersoorten, schrijf- en teekenbehoeften, verfwaren, chemicaliën, oliën en vetten, metalen (uitgezonderd belangrijke partijen onbewerkt ijzer, staal en koper) en metalen voorwerpen, hout- en steenwerk, glas- en aardewerk, gereedschappen, kramerijen, enz., ten behoeve van den burgerlijken en militairen dienst in *Nederlandsch-Indië* en de koloniën *Suriname* en *Curaçao*.

Voorts wordt het Koloniaal Etablissement belast met alle andere aanschaffingen en alle met den hiervoren omschreven werkkring verband houdende zaken, die door Onzen Minister van Koloniën aan die inrichting worden opgedragen.

2. Het personeel van het Koloniaal Etablissement bestaat uit ambtenaren, bedienden en werklieden.

De ambtenaren worden verdeeld in:

Een directeur, die belast is met de leiding van de inrichting;

hoofdambtenaren;

ambtenaren van administratie 1ste klasse;

ambtenaren van administratie 2de klasse;

bureelambtenaren;

assistenten bij de keuringen;

opzichters en

schrijvers.

De bedienden bekleeden den rang van:

bode.

Een van de ambtenaren of bedienden is tevens huisbewaarder.

De bepalingen, vervat in de artikelen 4 tot en met 9 van dit besluit, zijn niet van toepassing op ambtenaren en bedienden, tijdelijk bij het Koloniaal Etablissement werkzaam. De arbeidsvoorwaarden van tijdelijk ambtelijk of bedienend personeel worden telkens bij de indienstneming van zoodanig personeel door Onzen Minister van Koloniën bepaald.

3. De ambtenaren tot en met den rang van ambtenaar van administratie 2de klasse worden benoemd en ontslagen door Ons; de bureelambtenaren, assistenten bij de keuringen, opzichters, schrijvers en de bedienden door Onzen Minister van Koloniën.

Op den dag van ingang hunner benoeming vangt tevens het genot der jaarwedde aan.

Bevordering in rang geschiedt bij keuze.

De werklieden worden in dienst genomen op door Onzen Minister van Koloniën geregelde of nader te regelen voorwaarden.

4. De jaarwedden der ambtenaren en bedienden, in artikel 2 vermeld, bedragen voor:

den directeur, ten minste f 4000 en ten hoogste f 5000;

de hoofdambtenaren ten minste f 2400 en ten hoogste f 4200;

de ambtenaren van administratie 1ste klasse ten minste f 2000 en ten hoogste f 3400;

de ambtenaren van administratie 2de klasse ten minste f 1200 en ten hoogste f 2400;

de bureelambtenaren ten minste f 1000 en ten hoogste f 1700;

de assistenten bij de keuringen ten minste f 1000 en ten hoogste f 1700;

de opzichters ten minste f 1000 en ten hoogste f 1700;

de schrijvers ten minste f 700 en ten hoogste f 1400;

de boden ten minste f 800 en ten hoogste f 1100.

De ambtenaar, die doorloopend belast wordt met het toezicht op de pakhuizen na beëindiging van den dagelijkschen dienst, geniet boven zijne bezoldiging vrije ambtswoning, waarvan het genot op f 300 wordt geschat.

De ambtenaar of bediende, die tevens tot huisbewaarder wordt benoemd, geniet boven zijne bezoldiging vrije woning, vrij water, vuur

en licht, waarvan het genot op f 350 wordt geschat. Voorts wordt hem voor het schoonhouden der lokalen en meubelen eene som van ten hoogste f 940 per jaar toegekend.

Voor aan den vervanger van den huisbewaarder, gedurende een aan dezen verleend verlof, toe te kennen vergoeding, zal de directeur kunnen beschikken over een bedrag van ten hoogste f 40 's jaars.

5. De jaarwedden van de in het vorig artikel genoemde ambtenaren en bedienden worden bij bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver geregeld verhoogd totdat de voor ieder vastgestelde grens is bereikt, op de volgende wijze:

voor den directeur vijfmaal, telkens na anderhalf jaar dienst in dien rang, met f 200;

voor de hoofdambtenaren negenmaal, telkens na anderhalf jaar dienst in dien rang, met f 200;

voor de ambtenaren van administratie 1ste klasse veertienmaal, telkens na anderhalf jaar dienst in dien rang, met f 100;

voor de ambtenaren van administratie 2de klasse viermaal, met f 100, telkens na één jaar dienst in dien rang, en vervolgens achtmaal met f 100, telkens na twee jaren dienst;

voor de bureelambtenaren, de assistenten bij de keuringen, de opzichters en de schrijvers zevenmaal, telkens na twee jaren dienst in elken rang, met f 100;

voor de boden zesmaal, telkens na één jaar dienst in dien rang, met f 50.

Gaat de benoeming in op een anderen dan den eersten dag van een kalenderkwartaal, dan worden de hierboven gestelde tijdvakken geacht aan te vangen met den eersten dag van het onmiddellijk daarop volgende kwartaal.

6. De toekenning van de in artikel 5 bepaalde verhoogingen van jaarwedde geschiedt door Onzen Minister van Koloniën, die eveneens beslist omtrent latere toekenning van eene verhooging, welke onthouden moest worden omdat aan de voorwaarden van toekenning niet werd voldaan.

Tenzij er reden is om dienaangaande anders te handelen, worden, voor het geval dat een of meer verhoogingen onthouden zijn, de verdere regelmatige verhoogingen zooveel later toegekend als de laatste onthouding heeft geduurd.

De tijd gedurende welken, krachtens wettelijk voorschrift, verlof wordt genoten ter vervulling van militairen dienstplicht, komt van rechtswege in aanmerking als diensttijd voor regelmatige verhooging van jaarwedde.

Als diensttijd voor die verhooging blijft buiten aanmerking de tijd, gedurende welken een ambtenaar of bediende als zoodanig is geschorst, alsmede die buiten bezwaar van 's Rijks Schatkist met verlof doorgebracht, indien het verlof langer dan een jaar achtereenvolgens geduurd heeft of verleend is op een door den ambtenaar gedaan verzoek in zijn persoonlijk belang.

Wij behouden Ons nochtans voor om in gevallen, waarin een verlof voor langer dan een jaar achtereenvolgens in 's Rijks belang verleend wordt, te bepalen, dat de tijd van dat verlof als diensttijd voor regelmatige verhooging van jaarwedde in aanmerking zal komen.

7. Behalve de voorgeschreven regelmatige verhoogingen, kunnen, tot het hoogste bedrag voor den rang vastgesteld, ook andere verhoogingen van jaarwedde worden verleend, wanneer zij in het belang van den dienst wenschelijk zijn of wanneer daartoe gronden van billijkheid aanwezig worden geacht.

De aldus verhoogde jaarwedde wordt, zoo daaromtrent niet anders wordt beschikt, voor toekenning van de naaste en de daaropvolgende verhoogingen beschouwd als regelmatig verkregen na den daarvoor gevorderden diensttijd. Het bepaalde in artikel 5, laatste lid, is hierbij van toepassing.

Het voorgaand lid is eveneens van toepassing voor het geval dat bij de benoeming eene hoogere dan de aan den rang verbonden minste jaarwedde wordt toegekend.

Is de bezoldiging niet bepaald op een bedrag, dat door regelmatige verhooging kan worden verkregen, dan wordt bij de eerstvolgende verhooging het verschil aangezuiverd.

Ten aanzien van den directeur, de hoofdambtenaren en ambtenaren van administratie 1ste en 2de klasse wordt beschikt door Ons wat het overige personeel betreft door Onzen Minister van Koloniën.

8. Onverminderd het bepaalde in artikel 5 kunnen, boven de hoogste wedde voor den rang vastgesteld, persoonlijke jaarwedde-verhoogingen worden toegekend aan ambtenaren wegens den hun opgedragen meer belangrijken werkkring, zoomede aan ambtenaren en bedienden van alle rangen, die zich gedurende hun langen diensttijd onderscheiden hebben, mits de hiervoor benoodigde gelden op de begrooting bepaaldelijk voor dit doel beschikbaar zijn gesteld.

Ten aanzien van deze verhoogingen wordt beschikt door Ons bij met redenen omkleed besluit.

OVERGANGSBEPALING.

9. Voor de ambtenaren en bedienden, die op 1 April 1917 reeds in vasten dienst bij het Koloniaal Etablissement of bij het Departement van Koloniën werkzaam waren en zonder verhooging hunner wedde worden benoemd of herbenoemd tot een in dit besluit genoemden rang, komt de diensttijd, op de laatstelijk vóór 1 April 1917 genoten wedde doorgebracht, in aanmerking voor de berekening van de eerste verhooging volgens de bepalingen van dit besluit, met dien verstande, dat de aldus verkregen diensttijd voor de ambtenaren van alle rangen twee jaren moet bedragen. Artikel 5, laatste lid, is bij een en ander van toepassing.

10. De ambtenaren van het Koloniaal Etablissement doen reizen naar die plaatsen van Nederland en in het buitenland waar hunne diensten noodig zijn, ingevolge aanwijzing door of vanwege Onzen Minister van Koloniën.

11. De jaarwedden van de ambtenaren en bedienden worden gekweten uit de Staatsinkomsten; de dientengevolge ten laste van de Staatsbegrooting gedane uitgaven worden vergoed uit de geldmiddelen van *Nederlandsch-Indië*.

Alle overige uit dit besluit voortvloeiende uitgaven komen rechtstreeks ten laste van de laatstbedoelde geldmiddelen.

12. De in dit besluit gestelde regelen worden geacht op 1 April 1917 in werking te zijn getreden.

Alle met dit besluit in strijd zijnde Koninklijke besluiten en bepalingen worden ingetrokken.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 18den Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 1 *Aug.* 1917.)

—

19 *Juli* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 10 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 274), houdende bepalingen betreffende heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer, gewijzigd en aangevuld bij het Koninklijk besluit van 17 Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 237). S. 492.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Financiën van 24 Mei 1917, Directie van den Landbouw, nº. 14928[1], Algemeene Dienst, en van 30 Mei 1917, nº. 56, Afdeeling Invoerrechten;

Overwegende, dat het wenschelijk is het Koninklijk besluit van 10 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 274), houdende bepalingen betreffende heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer, gewijzigd en aangevuld bij het Koninklijk besluit van 17 Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 237), nader te wijzigen;

Den Raad van State gehoord (advies van 3 Juli 1917, nº. 18);

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 14 Juli 1917, Directie van den Landbouw, nº. 19006, Algemeene Dienst, en van 17 Juli 1917, nº. 133, Afdeeling Invoerrechten;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Ons besluit van 10 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 274), gewijzigd en aangevuld bij Ons besluit van 17 Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 237), wordt nader gewijzigd als volgt:

Art. I. In artikel 1, eerste lid, worden onder x de woorden „vijftig cent per 100 KG." veranderd in „$^1/_8$ pct. van de waarde".

Art. II. In artikel 2, eerste lid, vervalt: „14: aan de Vlasvereeniging, het volle bedrag".

Art. III. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 19den Juli 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 1 *Aug.* 1917.)

—

19 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende uitbreiding van de gunst van entrepôt tot fabrieken van chemische producten. S. 493.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 5 Juni 1917, nº. 4, afdeelingen Invoerrechten en Accijnzen;

Gezien artikel 1 der laatstelijk bij de wet van 18 Juli 1911 (*Staatsblad* nº. 247) gewijzigde

wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* n°. 61) en de wet van 7 December 1896 (*Staatsblad* n°. 212);

Gelet op het Koninklijk besluit van 26 Maart 1872 (*Staatsblad* n°. 19), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 18 December 1916 (*Staatsblad* n°. 559) en het Koninklijk besluit van 7 November 1876 (*Staatsblad* n°. 193), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 30 Juni 1916 (*Staatsblad* n°. 316);

Den Raad van State gehoord (advies van 26 Juni 1917, n°. 54);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 16 Juli 1917, n°. 160, afdeelingen Invoerrechten en Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Onze Minister van Financiën wordt gemachtigd fabrieken van chemische producten, welke voldoen aan door hem te stellen eischen betreffende de ligging, inrichting en afscheiding van andere perceelen, behalve voor de toepassing der wetten van 28 April 1916 (*Staatsblad* n°. 175) en van 14 December 1916 (*Staatsblad* n°. 530), als algemeen entrepôt toe te laten.

De hierbovenbedoelde machtiging heeft mede betrekking op de bij die fabrieken behoorende erven en de daarop geplaatste gebouwen.

2. Tijdelijke opslag van goederen op den voet van het tweede en zesde hoofdstuk van het Koninklijk besluit van 26 Maart 1872 (*Staatsblad* n°. 19), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 18 December 1916 (*Staatsblad* n°. 559), is in de hierbedoelde entrepôts niet geoorloofd.

Indien het entrepôt niet is gevestigd op een ingevolge artikel 1 van vorenbedoeld besluit van 26 Maart 1872 aangewezen losplaats, kunnen goederen bestemd om in dat entrepôt te worden opgeslagen, daarheen niettemin op den voet van het derde hoofdstuk van dat besluit met volglijst worden doorgezonden; aanzuivering van de volglijsten anders dan door opslag der daarin vermelde goederen in het entrepôt, kan enkel geschieden met machtiging van den inspecteur der invoerrechten en accijnzen in wiens dienstkring het entrepôt is gelegen.

3. Onze Minister van Financiën kan toelaten dat goederen uit het vrije verkeer in het entrepôt worden ingeslagen. Daarbij kan teruggaaf van accijns worden verleend als bij uitvoer naar het buitenland.

4. Het verpakken, sorteeren, bewerken en verwerken van de ingeslagen goederen is geoorloofd, dit laatste behalve voor zooveel betreft het daaruit vervaardigen van accijnsgoederen, anders dan als bijproduct eener bewerking. Of eene zelfstandigheid al dan niet als een bijproduct is te beschouwen, wordt zoo noodig door Onzen Minister van Financiën beslist.

5. Alle in het entrepôt ingeslagen of vervaardigde goederen worden als buitenlandsche goederen aangemerkt. De eerste twee leden van artikel 11 van het Koninklijk besluit van 7 November 1876 (*Staatsblad* n°. 193), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 30 Juni 1916 (*Staatsblad* n°. 316), zijn van toepassing op alle goederen die uit het entrepôt, worden uitgeslagen, onverschillig of al of niet de emballage is veranderd of de fusten zijn aangevuld.

Van het gedistilleerd bedoeld bij artikel 2, § 3, der wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 47) worden de accijns en het invoerrecht naar de werkelijke sterkte berekend, mits het wordt uitgeslagen in hoeveelheden van ten minste 5 liter.

6. Uitslag van goederen is slechts toegestaan met documenten verkregen na aangifte op den voet van artikel 120 der Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 38). Bij uitslag anders dan met betaling van invoerrecht of accijns of met vrij-paspoort, wordt zekerheid gesteld ten bedrage van vijf gulden voor ieder kilogram bruto gewicht van de goederen, gedeelten van een kilogram voor een geheel genomen. Komt echter dit bedrag den ontvanger ten wiens kantore het document tot uitslag wordt gelicht niet voldoende voor, dan kan hij het bedrag der rechten en accijnzen, welke van de goederen bij aangifte tot invoer verschuldigd zouden zijn, in overleg met den entrepositaris, desnoods bij benadering bepalen. De ontvanger stelt aanteekening van het aldus bepaalde bedrag op de aangifte, welke aanteekening door den belanghebbende voor gezien wordt geteekend en tot maatstaf strekt van de in deze gevallen geldende zekerheid. Deze zekerheid wordt ingevorderd voor de goederen waarvoor het document niet binnen den voorgeschreven termijn gezuiverd ten kantore der afgifte is terugontvangen.

7. Wegens het door ambtenaren der invoerrechten en accijnzen te houden toezicht wordt een bedrag geheven, dat door Onzen Minister van Financiën voor elk volgens dit besluit toegelaten entrepôt afzonderlijk wordt vastgesteld. Dat bedrag wordt zoodanig geregeld, dat het de werkelijke kosten van toezicht zooveel mogelijk nabij komt.

8. Onze Minister van Financiën is ten allen tijde bevoegd, ten opzichte van een door hem ingevolge de bepalingen van dit besluit toegelaten entrepôt, aanvullende voorschriften te geven.

Hij is mede bevoegd, bij een met redenen omkleed besluit, verderen inslag in het entrepôt te verbieden, bijaldien van misbruiken blijkt, of wanneer bij herhaling niet wordt voldaan aan de krachtens het eerste lid van dit artikel door hem gegeven voorschriften.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 19den Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 1 *Aug.* 1917.)

—

20 *Juli* 1917. BESLUIT, betreffende het verplegen van krankzinnigen in het zenuwpaviljoen van het Wilhelmina-Gasthuis te *Amsterdam.* S. 494.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 13 Juli 1917 nº. 8897, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Gezien art. 2 van Ons besluit van 31 Mei 1905 (*Staatsblad* nº. 145);

Hebben goedgevonden en verstaan:

de voorwaarden, waaronder in het zenuwpaviljoen van het Wilhelmina-Gasthuis te *Amsterdam* meer dan twee krankzinnigen mogen worden verpleegd, zonder dat dat paviljoen als krankzinnigengesticht wordt beschouwd, nader vast te stellen als volgt:

Art. **1.** Tot de inrichting wordt ten allen tijde vrije toegang verleend aan de inspecteurs voor het staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten.

Het bestuur, de geneeskundigen aldaar werkzaam benevens het overige personeel geven den inspecteurs de door hen verlangde inlichtingen.

2. Het bestuur draagt zorg, dat in de inrichting steeds aanwezig is een stel platte grondteekeningen, waaruit de bestemming van alle vertrekken duidelijk blijkt; deze teekeningen worden den inspecteurs op verlangen ter inzage voorgelegd.

3. Jaarlijks, vóór 15 Januari, wordt, den inspecteur, meer in het bijzonder met het toezicht belast, toegezonden eene opgave van het aantal krankzinnigen die in het afgeloopen jaar zijn opgenomen, ontslagen en overleden, zoomede van het aantal op 31 December aanwezig.

4. Het is verboden den verpleegden te beletten zich schriftelijk te wenden tot Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur, tot de inspecteurs en tot den officier van Justitie.

Door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken kunnen dienaangaande nadere voorschriften worden gegeven.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 20sten Juli 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 13 *Aug.* 1917.)

—

21 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende bekendmaking in het *Staatsblad* van de toetreding voor *Nederland* tot het op 19 Maart 1902 te *Parijs* tusschen *Duitschland, Oostenrijk, België, Spanje, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Lichtenstein, Luxemburg, Monaco, Noorwegen, Portugal, Zweden* en *Zwitserland* gesloten verdrag tot bescherming van de voor den landbouw nuttige vogels. S. 495.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Gezien het op 19 Maart 1902 te *Parijs* tusschen *Duitschland, Oostenrijk, België, Spanje, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Lichtenstein, Luxemburg, Monaco, Noorwegen, Portugal, Zweden* en *Zwitserland* gesloten verdrag tot bescherming van de voor den landbouw nuttige vogels, van welk verdrag een afdruk met vertaling bij dit besluit is gevoegd;

Overwegende dat Wij krachtens de Ons bij de Wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 366) voorbehouden bevoegdheid voor *Nederland* tot bedoeld verdrag zijn toegetreden, zulks echter onder voorbehoud van het bij Artikel 8, tweede lid, van dat verdrag bepaalde;

Op de voordracht van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken van 19 Juli 1917, Directie van het Protocol, nº. 23833;

Hebben goedgevonden en verstaan:

voorzegd verdrag en de vertaling daarvan te doen bekend maken door de plaatsing van dit besluit in het *Staatsblad.* (1)

(1) Hierna is alleen de vertaling opgenomen. Zie voor den Franschen tekst *Staatsblad* nº. 366 van 1916.

Onze Ministers, Hoofden van Departementen van Algemeen Bestuur, zijn belast, ieder voor zooveel hem betreft, met de uitvoering van hetgeen ten deze wordt vereischt.

's-Gravenhage, den 21sten Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

(*Uitgeg.* 17 *Aug.* 1917.)

VERTALING.

VERDRAG *tot bescherming van de voor den landbouw nuttige vogels.*

Art. 1. De voor den landbouw nuttige vogels, in het bijzonder de insecten-etende, met name die, welke zijn opgesomd in de lijst, behoorende bij dit verdrag, welke lijst vatbaar is voor uitbreiding door de wetgeving van ieder land, zullen eene volstrekte bescherming genieten, zoodat het te allen tijde verboden zal zijn hen op welke wijze ook te dooden en hunne nesten, eieren en broedsels te vernielen.

In afwachting dat dit resultaat overal in zijn geheel zal zijn bereikt, verbinden zich de Hooge Contracteerende Partijen, om die bepalingen te maken of aan hare respectieve wetgevende machten voor te stellen, welke noodig zijn, om de uitvoering te verzekeren van de maatregelen, vervat in de navolgende artikelen.

2. Het is te allen tijde verboden, door welke middelen ook, nesten te verwijderen, eieren weg te nemen, gebroed te vangen en te dooden.

De in- en doorvoer, het vervoeren, het rondventen, het te koop stellen, het verkoopen en het koopen van deze nesten, eieren en jongen is verboden.

Dit verbod heeft geen betrekking op de vernieling van nesten, gebouwd in of tegen woonhuizen of gebouwen in het algemeen en op de binnenplaatsen, door den eigenaar, den gebruiker of hun gemachtigde. Op de bepalingen van dit artikel kan eene uitzondering worden gemaakt ten aanzien van de eieren van kieviten en meeuwen.

3. Het plaatsen en het gebruiken van vallen, kooien, netten, strikken, lijmstokken en van alle andere middelen tot het in massa vangen of dooden van vogels is verboden.

4. Ingeval de Hooge Contracteerende Partijen zich niet in staat mochten bevinden de verbodsbepalingen van het vorige artikel onmiddellijk en volledig toe te passen, zullen Zij die verbodsbepalingen, voor zoover noodig geacht wordt, kunnen verzachten, maar Zij verbinden zich het gebruik van de vang- en verdelgingsmethoden, -werktuigen en -middelen te beperken, om zoodoende langzamerhand te geraken tot de verwezenlijking van de beschermingsmaatregelen, genoemd in artikel 3.

5. Behalve de algemeene verbodsbepalingen, vervat in artikel 3, is het verboden van den 1sten Maart tot en met den 15den September de nuttige volgels, opgesomd in de bij het Verdrag gevoegde lijst nº. 1, te vangen of te dooden.

Het verkoopen en het te koop stellen er van is eveneens gedurende dat tijdvak verboden.

De Hooge Contracteerende Partijen verbinden zich om den in- en doorvoer van gezegde vogels en hun vervoer van den 1sten Maart tot en met den 15den September te verbieden voor zoover hare wetgevingen dit toelaten.

De duur van het in dit artikel bedoelde verbod kan echter in de noordelijke landen gewijzigd worden.

6. Bij wijze van uitzondering kunnen de bevoegde autoriteiten aan de eigenaren of gebruikers van wijngaarden, boomgaarden en tuinen, van boomkweekerijen, van beplante of bezaaide velden, alsook aan de opzichters daarvan het tijdelijk recht geven, om de vogels te schieten, wier aanwezigheid schadelijk zou zijn en werkelijk nadeel zou veroorzaken.

Het is echter verboden de alzoo gedoode vogels te koop te stellen en te verkoopen.

7. Door de bevoegde autoriteiten kunnen in het belang van de wetenschap of van het aankweeken van den vogelstand uitzonderingen op de bepalingen van dit verdrag worden toegestaan naar gelang der omstandigheden en onder het nemen van alle noodige voorzorgen om misbruik te voorkomen.

Onder diezelfde voorzorgen kan het vangen, verkoopen en in gevangen staat houden van kooivogels worden vergund. De vergunningen moeten door de bevoegde autoriteiten worden verleend.

8. De bepalingen van dit verdrag zijn niet toepasselijk op pluimvee en op vederwild in gereserveerde jachten.

Overal elders is het dooden van vederwild slechts door middel van schietgeweer en op bij de wet bepaalde tijden geoorloofd.

De Contracteerende Staten worden uitgenoodigd den verkoop, het vervoer en den doorvoer van vederwild, waarvan de jacht op hun gebied verboden is, gedurende den tijd van dat verbod te verbieden.

9. Ieder der Contracteerende Partijen kan op de bepalingen van dit verdrag uitzonderingen maken :

1°. ten aanzien van de vogels, die de wetgeving van het land toestaat te schieten of te dooden als zijnde schadelijk voor de jacht of voor de visscherij ;

2°. ten aanzien van de vogels, die de wetgeving van het land heeft aangewezen als schadelijk voor den plaatselijken landbouw.

Bij gebreke van eene officieele, door de wetgeving van het land vastgestelde lijst zal het onder 2°. van dit artikel bedoelde worden toegepast op de vogels, aangewezen in de bij dit verdrag gevoegde lijst n°. 2.

10. De Hooge Contracteerende Partijen verbinden zich, om de noodige maatregelen te nemen, ten einde hare wetgeving binnen drie jaren van den dag, waarop dit verdrag is onderteekend, in overeenstemming te brengen met de bepalingen van dit verdrag.

11. De Hooge Contracteerende Partijen verbinden zich, door tusschenkomst der Fransche Regeering elkander mededeeling te doen van de wetten en administratieve besluiten, welke met betrekking tot het onderwerp van dit verdrag in hare Staten reeds mochten bestaan of mochten worden uitgevaardigd.

12. Wanneer dit noodig wordt geacht, zullen de Hooge Contracteerende Partijen zich doen vertegenwoordigen op eene internationale bijeenkomst, belast met het onderzoeken van de vragen, welke de uitvoering van het verdrag doet oprijzen, en met het voorstellen van de wijzigingen, waarvan de ervaring het nut zal hebben aangetoond.

13. De Staten, die aan dit verdrag geen deel hebben genomen, kunnen op hun verzoek daartoe toetreden. Van deze toetreding zal langs diplomatieken weg kennis worden gegeven aan de Regeering der Fransche Republiek en door haar aan de andere Regeeringen, welke het verdrag hebben onderteekend.

14. Dit verdrag treedt in werking een jaar na den dag van de uitwisseling der akten van bekrachtiging.

Het zal voor de onderteekenende Mogendheden voor onbepaalden tijd van kracht blijven.

Ingeval een Harer het verdrag mocht opzeggen, zal deze opzegging slechts voor haar en eerst een jaar na den dag, waarop van deze opzegging aan de andere Contracteerende Staten zal zijn kennis gegeven, van kracht zijn.

15. Dit verdrag zal worden bekrachtigd en de akten van bekrachtiging zullen te Parijs binnen den korst mogelijken tijd worden uitgewisseld.

16. De bepaling, vervat in het tweede lid van artikel 8 van dit verdrag, is bij wijze van uitzondering niet toepasselijk op de noordelijke provinciën van Zweden, wegens de zeer bijzondere klimatologische omstandigheden, waarin deze verkeeren.

Ter oorkonde waarvan de wederzijdsche gevolmachtigden het verdrag hebben onderteekend en van hunne zegels voorzien.

Gedaan te Parijs, den 19den Maart 1902.

(*L. S.*) DELCASSÉ.
„ RADOLIN.

Voor Oostenrijk en Hongarije :
De Ambassadeur van Oostenrijk-Hongarije :
(*L. S.*) WOLKENSTEIN.
„ Baron D'ANETHAN.
„ F. DE LEON Y CASTILLO.
„ N. S. DELYANNI.
„ VANNERUS.
„ J. DEPELLEY.
„ T. DE SOUZA ROZA.
„ AKERMAN.
„ LARDY.

LIJST N°. 1.

NUTTIGE VOGELS.

Nachtroofvogels of Uilen :
Holenuilen, Steenuilen en Dwerguilen.
Daguilen.
Nachtuilen, Boschuilen.
Kerk- of Torenuilen.
Velduilen en Ransuilen.
Dwergooruil.
Klimvogels :
Spechten, alle soorten.
Vergroeidbeenige Vogels :
Scharrelaar.
Bijeneters.
Zangvogels.
Hop.
Boomkruipers, Klimmers en Boomkleevers of Blauwspechten.
Gierzwaluwen.
Nachtzwaluwen of Geitenmelkers.
Nachtegalen.
Blauwborstjes.
Roodstaartjes.
Roodborstjes.
Tapuiten.
Bastaardnachtegalen, Winterzangers.
Zangers van alle soorten, zooals :
Grasmusschen.
Braamsluipers.
Spotvogels.

Rietzangers.
Boschzangers.
Goudhaantjes, Winterkoninkjes.
Meezen van alle soorten.
Vliegenvangers.
Zwaluwen van alle soorten.
Kwikstaarten.
Piepers.
Kruisbekken.
Groene en geele Vinkachtigen.
Distelvinken, Putters en Sijzen.
Spreeuwen.

Steltloopers :
Ooievaars.

LIJST N°. 2.

SCHADELIJKE VOGELS.

Dagroofvogels :
Lammergier.
Arenden.
Zeearenden.
Vischarend.
Milanen of Wouwen.
Valken : Giervalk, Slechtvalk, Boomvalk, Merlinvalk ; alle soorten, met uitzondering van Avondvalken, Torenvalk en Kleine Torenvalk.
Havik.
Sperwers.
Kuikendieven.

Nachtroofvogels of Uilen :
Oehoe.

Kraaien :
Raaf.
Ekster.
Vlaamsche Gaai.

Reigerachtigen :
Blauwe of Roode Reigers.
Roerdompen en Kwakken.

Zwemvogels :
Pelikanen.
Aalscholvers.
Zaagbekken.
Duikers.

—

21 *Juli* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van de inrichting van den Rijkswaterstaatsdienst, als bedoeld bij artikel 5, tweede lid, der wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* n°. 176), houdende algemeene regels omtrent het Waterstaatsbestuur. S. 496.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 7 Juni 1917, n°. 257, afdeeling Waterstaat;

Gezien artikel 5, tweede lid, der wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* n°. 176), houdende algemeene regels omtrent het Waterstaatsbestuur;

Den Raad van State gehoord, advies van 3 Juli 1917, n°. 23;

Gezien het nader rapport van Onzen Minister voornoemd van 18 Juli 1917, n°. 240, afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen :

Art. 1. De Rijkswaterstaatsdienst onder de bevelen van Onzen Minister van Waterstaat omvat den dienst ten aanzien van :

1°. het verzamelen van gegevens voor de nauwkeurige kennis van den waterstaatstoestand des lands („algemeene dienst");

2°. aanleg, beheer en onderhoud van- en toezicht over waterstaatswerken;

3°. het oppertoezicht over alles wat den Waterstaat betreft;

4°. de zorg voor de naleving der wetten en verordeningen, concessiën en vergunningen betreffende den Waterstaat;

5°. in het algemeen alle waterstaatsaangelegenheden van Rijksbelang.

De Rijkswaterstaatsdienst betreffende de spoorwegen is, evenals de dienst der landsgebouwen, onderwerp van afzonderlijke regeling.

2. Het algemeen beleid van den dienst, omschreven in het eerste lid van artikel 1, wordt opgedragen aan inspecteurs-generaal.

Ten behoeve van het toezicht op den dienst wordt het Rijk verdeeld in inspectiën.

Aan het hoofd van eene inspectie staat een inspecteur-generaal.

Aan het hoofd van den dienst bedoeld onder het eerste punt van artikel 1, die geheel het Rijk omvat, staat een hoofd-ingenieur-directeur of een hoofdingenieur.

Ten behoeve van de uitvoering van den dienst bedoeld onder de punten 2 tot en met 5 wordt het Rijk verdeeld in directiën en districten.

Aan het hoofd van den dienst in eene directie staat een hoofdingenieur-directeur; aan het hoofd van den dienst in een district staat een hoofdingenieur of een ingenieur.

Door Ons kan worden bepaald, dat aan het hoofd van den dienst in meer dan één directie zal zijn gesteld één hoofdingenieur-directeur.

De dienst in elke directie wordt onder onmiddellijk toezicht en leiding van den hoofd-ingenieur-directeur uitgeoefend door hoofd-ingenieurs en ingenieurs als hoofden van den

dienst in de arrondissementen, waarin de directiën worden onverdeeld.

Voorts wordt de dienst uitgeoefend door hoofdingenieurs, ingenieurs en technische ambtenaren, toegevoegd aan de hoofden der inspectiën, directiën, districten en arrondissementen, of voor zooveel de technische ambtenaren betreft, geplaatst in de dienstkringen waarin de districten en arrondissementen worden onderverdeeld.

3. Er zijn ten minste twee inspectiën en ten hoogste tien directiën.

Het aantal en de omvang van de inspectiën, directiën en districten worden door Ons, die van de arrondissementen en dienstkringen, worden door Onzen Minister van Waterstaat bepaald.

4. De in artikel 2 genoemde hoofdambtenaren en ambtenaren worden bijgestaan door verdere ambtenaren als: tijdelijke hoofdingenieurs, tijdelijke ingenieurs, adjunct-opzichters, tijdelijke opzichters-teekenaar en buitengewoon, opzichters, havenmeesters en sluismeesters bij de groote kanalen en zeehavens, bureelambtenaren, ambtenaren bij den algemeenen dienst, hoofdopzieners, opzieners, opzichters-electricien en hoofdmachinisten bij de Rijkselectriciteitswerken, stoomgemalen, enz., bakenmeesters en overige ambtenaren, zoomede door beambten als: haven- en sluismeesters bij de kleine kanalen en havens, sluis- en brugwachters, rivier- en kanaalbeambten, electriciens, machinisten en verder noodige beambten.

5. Werk- en dienstkring en instructiën van de hoofdambtenaren, ambtenaren en beambten, genoemd in de artikelen 2 en 4 worden door of vanwege Onzen Minister van Waterstaat vastgesteld.

In bijzondere gevallen zal de leiding en uitvoering van groote werken door Ons kunnen worden opgedragen aan hoofdingenieurs-directeuren, hoofdingenieurs en ingenieurs niet met den dienst in eene directie, district of arrondissement belast.

6. De ambtenaren van den Rijkswaterstaat, genoemd in de artikelen 2 en 4, worden door Ons, en voor zooverre zij tijdelijk worden aangesteld, alsmede de beambten bedoeld in artikel 4, door Ons of van Onzentwege benoemd, geschorst en ontslagen.

Tot ingenieur van den Rijkswaterstaat zijn alleen benoembaar zij, die het diploma van civiel-ingenieur volgens de wet hebben verkregen, daarna ten minste twee jaar bij het Rijk of elders werkzaam zijn geweest en op de door Ons of van Onzentwege te bepalen wijze blijk hebben gegeven de noodige geschiktheid voor eene benoeming te bezitten.

Ongeacht de vorenstaande bepaling kunnen in buitengewone gevallen tot hoofdingenieur, belast met de leiding van groote werken, worden benoemd civiel-ingenieurs, die het diploma als zoodanig volgens de wet hebben verkregen en die naar Ons oordeel daarvoor in het bijzonder in aanmerking komen.

Tot technisch ambtenaar van den Rijkswaterstaat zijn alleen benoembaar zij, die een diploma wegens voldoend afgelegd examen als zoodanig of een ander daarmede door Ons gelijk te stellen diploma hebben verkregen.

De vereischten voor het verkrijgen van het diploma als technisch ambtenaar en voor de benoeming tot bureelambtenaar en tot ambtenaar bij den algemeenen dienst worden door Onzen Minister van Waterstaat vastgesteld.

7. Er zullen zijn:

ten minste twee inspecteurs-generaal;

ten hoogste tien hoofdingenieurs-directeuren, verdeeld in twee klassen;

ten hoogste zestig hoofdingenieurs en ingenieurs, deze laatste categorie verdeeld in drie klassen;

ten hoogste honderdvijftig technische ambtenaren, verdeeld in vier klassen;

ten hoogste honderddertig bureelambtenaren, verdeeld in drie klassen;

ten hoogste vijf en twintig ambtenaren bij den algemeenen dienst, verdeeld in twee klassen.

8. De jaarwedden der ambtenaren, in artikel 7 bedoeld, bedragen voor:

de inspecteurs-generaal f 6500;

de hoofdingenieurs-directeuren der 1ste klasse, ten minste f 5700 en ten hoogste f 6000;

de hoofdingenieurs-directeuren der 2de klasse, ten minste f 5300 en ten hoogste 5500;

de hoofdingenieurs ten minste f 4750 en ten hoogste f 5000;

de ingenieurs der 1ste klasse, ten minste f 4100 en ten hoogste f 4500;

de ingenieurs der 2de klasse, ten minste f 3000 en ten hoogste f 3400;

De ingenieurs der 3de klasse, ten minste f 2000 en ten hoogste f 2800;

de technische ambtenaren der 1ste klasse, ten minste f 2200 en ten hoogste f 2600;

de technische ambtenaren der 2de klasse, ten minste f 1700 en ten hoogste f 2000;

de technische ambtenaren der 3de klasse, ten minste f 1400 en ten hoogste f 1600;

de technische ambtenaren der 4de klasse, ten minste f 1000 en ten hoogste f 1200;

benevens, wat betreft de technische ambte-

naren, vrije woning voor zooveel door Ons of van Onzentwege het genot daarvan aan de standplaats wordt verbonden, of eene door Ons te bepalen toelage, wegens het gemis daarvan, doch met de verplichting om zoowel in het eene als in het andere geval een bureel ten behoeve van den dienst te houden;

de bureelambtenaren der 1ste klasse, ten minste f 1500 en ten hoogste f 1800;

de bureelambtenaren der 2de klasse, ten minste f 1100 en ten hoogste f 1400;

de bureelambtenaren der 3de klasse, ten minste f 600 en ten hoogste f 1000;

de ambtenaren bij den algemeenen dienst der 1ste klasse ten minste f 1250 en ten hoogste f 1800;

de ambtenaren bij den algemeenen dienst der 2de klasse, ten minste f 600 en ten hoogste f 1200.

De bezoldiging der in artikel 4 bedoelde tijdelijke hoofdingenieurs, tijdelijke ingenieurs, tijdelijke opzichters-teekenaar en buitengewoon-opzichters, havenmeesters en sluismeesters bij de groote kanalen en zeehavens, hoofdopzieners, opzieners, opzichters-electricien en hoofdmachinisten bij de Rijkselectriciteitswerken, stoomgemalen, enz., bakenmeesters en overige ambtenaren zoomede der in dat artikel bedoelde beambten, worden in elk bijzonder geval door Ons geregeld.

9. De bevordering tot hoofdingenieur, tot hoofdingenieur-directeur der 2de klasse en tot inspecteur-generaal geschiedt bij keuze.

Alleen de meest geschikte ingenieurs komen voor die bevordering in aanmerking; voor zooveel betreft de bevordering tot hoofdingenieur zal daarbij mede gelet worden op ancienniteit.

Bij gebleken geschiktheid geschiedt de bevordering:

tot hoofdingenieur-directeur der 1ste klasse uiterlijk vijf jaar na de benoeming tot hoofdingenieur-directeur der 2de klasse;

tot ingenieur der 2de en 1ste klasse respectievelijk na tien en zestien jaar dienst.

Het aantal hoofdingenieurs-directeuren der 1ste klasse zal echter nimmer beneden vijf dalen.

Voor de technische ambtenaren geschiedt bij gebleken geschiktheid de bevordering:

tot technisch ambtenaar der 3de, 2de en 1ste klasse respectievelijk na zes, twaalf en twintig jaar dienst.

De bevordering van de bureelambtenaren tot de 2de en 1ste klasse geschiedt bij gebleken geschiktheid respectievelijk na acht en achttien jaar dienst.

De bevordering tot ambtenaar bij den algemeenen dienst der 1ste klasse geschiedt bij gebleken geschiktheid na twaalf jaar dienst.

De eischen, waarvan zal moeten worden voldaan, om van de geschiktheid tot bevordering te doen blijken worden door Onzen Minister van Waterstaat bepaald.

10. De jaarwedde van de in artikel 8 genoemde ambtenaren wordt bij gebleken geschiktheid verhoogd als volgt:

voor de hoofdingenieurs-directeuren der 1ste klasse, na 3 jaar dienst in dien rang, tot f 6000;

voor de hoofdingenieurs-directeuren der 2de klasse, na 3 jaar dienst in dien rang, tot f 5500;

voor de hoofdingenieurs, na 3 jaar dienst in dien rang, tot f 5000;

voor de ingenieurs der 1ste klasse, na 20 en 24 jaar dienst tot f 4300 en f 4500;

voor de ingenieurs der 2de klasse, na 12 en 14 jaar dienst, tot f 3200 en f 3400;

voor de ingenieurs der 3de klasse telkens na 2 jaar dienst, met f 200 totdat het maximum is bereikt;

voor de technische ambtenaren der 1ste klasse, na 22, 24, 26 en 28 jaar dienst, tot f 2300, f 2400, f 2500 en f 2600;

voor de technische ambtenaren der 2de klasse, na 14, 16 en 18 jaar dienst tot f 1800, f 1900 en f 2000;

voor de technische ambtenaren der 3de klasse, na 8 en 10 jaar dienst, tot f 1500 en f 1600;

voor de technische ambtenaren der 4de klasse, na 2 en 4 jaar dienst, tot f 1100 en f 1200;

voor de bureelambtenaren der 1ste klasse, na 20, 22 en 24 jaar dienst, tot f 1600, f 1700 en f 1800;

voor de bureelambtenaren der 2de klasse na 10, 12 en 16 jaar dienst, tot f 1200, f 1300 en f 1400;

voor de bureelambtenaren der 3de klasse na 1, 3, 5 en 7 jaar dienst, tot f 700, f 800, f 900 en f 1000;

voor de ambtenaren bij den algemeenen dienst der 1ste klasse na 14, 16, 18, 20, 22 en 24 jaar dienst tot f 1350, f 1450, f 1550, f 1650, f 1750 en f 1800;

voor de ambtenaren bij den algemeenen dienst der 2de klasse, na 1, 3, 5, 7, 9 en 11 jaar dienst, tot f 700, f 800, f 900, f 1000. f 1100 en f 1200.

Wanneer bevordering of verhooging van jaarwedde eerst heeft plaats gehad na een grooter aantal dienstjaren dan hiervoren is bepaald, worden, behoudens bijzondere gevallen, de hierboven genoemde termijnen met dien meerderen tijdsduur verlengd.

Aan de bureelambtenaren, die als bureelchef

dienst doen of die met werk belast zijn, dat hen daarvoor naar het oordeel van Onzen Minister van Waterstaat, in aanmerking doet komen, kan door Ons nog eene toelage van f 200 tot f 500 's jaars boven hunne jaarwedde worden toegekend.

Gelijke toelage kan door Ons worden toegekend aan de ambtenaren bij den algemeenen dienst, die belast zijn met werkzaamheden, die hen daarvoor, naar het oordeel van Onzen Minister van Waterstaat, in aanmerking doen komen.

Onverminderd het in artikel 8 bepaalde ten aanzien van de tractementen, kunnen toelagen worden toegekend aan hoofdingenieurs-directeuren, hoofdingenieurs en ingenieurs wegens den hun opgedragen meer belangrijken werkkring of om andere redenen, mits de hiervoor benoodigde gelden op de begrooting bepaaldelijk voor dit doel zijn beschikbaar gesteld.

Ten aanzien van deze toelagen wordt door Ons beschikt bij gemotiveerd besluit.

11. Door Ons wordt voor ingenieurs, die tijdelijk bij het Rijk of elders werkzaam zijn geweest, bij aanstelling of herplaatsing bepaald, welk gedeelte van den tijd, dien zij meer dan twee jaar als zoodanig werkzaam waren, als dienst bij den Rijkswaterstaat, bedoeld in de artikelen 9 en 10, zal medetellen.

Bij vaste aanstelling in eene der overige betrekkingen, in dit besluit bedoeld, waarin de betrokken ambtenaar of beambte reeds tijdelijke diensten heeft bewezen, die voor de toekenning van pensioen in aanmerking zijn gebracht, wordt door Ons of van Onzentwege bepaald, welk gedeelte van den tijd gedurende welken deze tijdelijke diensten zijn verricht, in aanmerking komt als dienst, die aanspraak geeft op periodieke rangs- en tractementsverhooging.

12. Bij verlof buiten bezwaar van den Lande, gedurende meer dan vijf achtereenvolgende jaren genoten, worden van de tractements- en rangsverhoogingen, bedoeld in de artikelen 9 en 10, ten hoogste vijf jaren medegerekend.

13. Tenzij dienaangaande anders wordt bepaald, worden bij benoeming of bevordering tot een der voormelde betrekkingen of rangen in den loop van een kwartaal, de hiervoor vermelde tijdvakken geacht aan te vangen met den eersten dag van het kwartaal, volgende op dat, waarin de benoeming is geschied.

De verhoogingen der jaarwedden, welke van dit besluit het gevolg zijn, en de toelagen, welke krachtens dit besluit worden toegekend, zullen voor zoover niet anders wordt bepaald, rekenen van 1 Januari 1917 af.

14. De ambtenaren en beambten leggen, alvorens in dienst te treden, den volgenden ambtseed of belofte af:

„Ik zweer (beloof) getrouwheid aan de Koningin; dat ik de wetten en verordeningen van den Staat zal nakomen en onderhouden en dat ik mij in den dienst nauwkeurig zal toeleggen op de vervulling mijner verplichtingen, overeenkomstig de mij te geven instructiën".

„Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig."

(„Dat beloof ik").

Deze eed of belofte wordt afgelegd door de hoofdingenieurs en de ingenieurs voor de Rechtbank, door de overige ambtenaren en de beambten voor den Kantonrechter hunner standplaats.

15. Betreffende vergoeding voor bureel- en verplaatsingskosten, kosten voor lokaalhuur, voor het gebruik van automobielen, motorrijwielen en rijwielen, ten behoeve van den dienst, en voor het verrichten van veldwerk, alsmede alle andere vergoeding en andere toelagen, dan die bedoeld in artikel 10 van dit besluit, aan de ambtenaren en beambten van den Rijkswaterstaat, worden de verder noodige regels, voor zoover deze niet reeds uit anderen hoofde zijn gegeven, afzonderlijk door Ons vastgesteld.

16. De Koninklijke besluiten van 24 April 1914 (*Staatsblad* n°. 186), 24 Juni 1916 (*Staatsblad* n°. 310) en 18 December 1916 (*Staatsblad* n°. 560) zijn ingetrokken.

17. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en aan den Raad van State in afschrift zal worden medegedeeld.

's-Gravenhage, den 21sten Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 1 *Aug.* 1917.)

---

25 *Juli* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van — de regelen voor het gebruik van het locale Rijkstelefoonnet te *Katwijk* en tot intrekking van de aan de gemeente *Katwijk* verleende concessie voor den aanleg en de exploitatie van een voor publiek verkeer bestemd telefoonnet aldaar. S. 497.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Gelet op artikel 16 van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 (*Staatsblad* n°. 7);

In aanmerking nemende, dat het wenschelijk is om — met intrekking van de aan de gemeente *Katwijk* verleende concessie voor den

aanleg en de exploitatie van een voor publiek verkeer bestemd telefoonnet aldaar — regelen vast te stellen voor het gebruik van het te *Katwijk* te vestigen locale Rijkstelefoonnet;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 7 Juli 1917, n°. 14, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Den Raad van State gehoord (advies van den 17den Juli 1917, n°. 17);

Gezien het nader rapport van voornoemden Minister van 21 Juli 1917, n°. 17, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ingang van *1 Augustus 1917*:

A. in te trekken het Koninklijk besluit van 17 Mei 1902, n°. 16, gewijzigd bij dat van 9 Maart 1911, n°. 17, houdende concessie aan de gemeente *Katwijk* voor den aanleg en de exploitatie van het locale telefoonnet aldaar;

B. vast te stellen de navolgende regelen voor het gebruik van het locale Rijkstelefoonnet te *Katwijk*.

Art. 1. Voor aansluiting van een perceel aan het locale Rijkstelefoonnet te *Katwijk* gelegen binnen het gebied: ten *Noorden* begrensd door Rijnlands uitwateringskanaal; ten *Westen* door de Noordzee vanaf dat kanaal tot en met den vuurtoren; ten *Zuiden* door eene rechte lijn getrokken vanaf den vuurtoren tot de brug in den Valkenburgschen straatweg te *Katwijk aan den Rijn* over de vaart der zanderij „Westerbaan", verder door een lijn aan den Zuidkant van den Valkenburgschen straatweg op 20 meter afstand evenwijdig aan dien weg getrokken tot de grens der gemeenten *Katwijk* en *Valkenburg* en vervolgens langs die grens tot de grens der gemeenten *Katwijk* en *Oegstgeest;* ten *Oosten* door laatstbedoelde grens en de grens der gemeenten *Katwijk* en *Rijnsburg* tot het punt, waar deze grens wordt gesneden door Rijnlands uitwateringskanaal, is verschuldigd per jaar f 45.—.

2. Voor aansluiting van perceelen gelegen buiten het in artikel 1 omschreven gebied, wordt het jaarlijksch abonnement ad f 45.— verhoogd met een jaarlijksch bedrag van f 2.— per 100 M. (of gedeelte daarvan) over den kortsten hemelsbreed gemeten afstand tusschen het aan te sluiten perceel en de grens van het vorenbedoelde gebied.

3. Het abonnement voor eene netaansluiting wordt aangegaan voor perceelen gelegen binnen het in artikel I bedoelde minimum-tariefsgebied voor den tijd van ten minste één jaar, terwijl voor elken hemelsbreed gemeten afstand van 1000 M. (of gedeelte daarvan), dat een perceel buiten dat gebied is gelegen, het abonnement wordt afgesloten voor één jaar langer, met een maximum van 5 jaren.

4. Aansluitingen over langeren afstand dan 15 K.M. worden niet tot stand gebracht, behoudens in bijzondere gevallen en onder door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie te stellen bepalingen en met betaling van de aanlegkosten over het lijngedeelte boven de 15 K.M.

In bijzondere gevallen ter beoordeeling van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie kunnen op verzoek van belanghebbenden worden toegestaan:

a. tijdelijke aansluitingen voor een korteren termijn dan één jaar, tegen voldoening in eens en bij vooruitbetaling van alle aanleg- en opruimingskosten en tegen betaling van een evenredig deel van het jaarlijksch abonnement;

b. seizoenabonnementen voor niet langer dan 6 achtereenvolgende maanden, tegen betaling van $^2/_3$ van het in dit besluit genoemde tarief, met dien verstande evenwel, dat de belanghebbende zich verbindt voor 2, 3, 4 of 5 achtereenvolgende seizoenen, al naar gelang het perceel, waarvoor de aansluiting wordt verlangd, is gelegen buiten het minimum-tariefsgebied op niet meer dan 1000 M., 2000 M., 3000 M., en boven 3000 M. buiten dat gebied.

5. 1. Het in artikel 2 bedoelde bedrag van f 2.— kan in bijzondere gevallen door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie worden verminderd.

2. Indien ten behoeve van de aansluiting van perceelen uitkeeringen aan derden of buitengewone kosten van aanleg noodig zijn, kunnen deze op den belanghebbende worden verhaald.

3. Met afwijking van het bepaalde omtrent den duur van het abonnement kan door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie, op schriftelijk verzoek van den geabonneerde, tusschentijds ontheffing van een abonnement verleend worden, indien hiervoor bijzondere redenen aanwezig zijn. Aan eene ontheffing van een gewoon abonnement kan evenredige terugbetaling van abonnementsgelden en eventueel jaarlijks verschuldigde bijzondere vergoedingen worden verbonden over het aantal volle maanden waarvoor de ontheffing geldt, en waarover die gelden, enz., reeds zijn voldaan.

4. Indien en voor zoolang een geabonneerde meer dan 10 aansluitingen aan het locale Rijkstelefoonnet *Katwijk* ten eigen behoeve in gebruik heeft, wordt van die meerdere aansluitingen eene vermindering van abonnement ge-

noten van $^1/_3$ van den abonnementsprijs per jaar en per aansluiting.

6. Zij, wier perceelen op de in dit besluit bedoelde voorwaarden aan het locale Rijkstelefoonnet te *Katwijk* zijn aangesloten, kunnen gedurende de openingsuren van dat net onderling kosteloos gesprekken voeren. Deze kostelooze gesprekken zijn echter niet toegelaten tusschen perceelen aangesloten aan het net *Katwijk*, wanneer die perceelen liggen binnen eenzelfde gemeente aan welke concessie is verleend voor een locaal telefoonnet.

Eveneens kunnen uit de openbare spreekcellen of publieke telefoonstations locale gesprekken worden aangevraagd met de aangeslotenen aan het locale telefoonnet te *Katwijk*.

BIJZONDERE VERGOEDINGEN.

7. Van Rijkswege worden op verzoek van den geabonneerde, wiens perceel tegen de in dit besluit bepaalde bedragen aan het locale Rijkstelefoonnet te *Katwijk* is aangesloten, in de aansluiting van zijn perceel neventoestellen ingeschakeld of wijzigingen aangebracht tegen betaling van het tarief in onderstaanden staat vermeld.

ONDERWERP.	Bedrag.
1. Tweede en volgend wandtelefoontoestel:	
a. in hetzelfde perceel als het hoofdtoestel, per toestel	p. jaar. f 10.—
b. in een ander perceel, niet meer dan 100 M. hemelsbreed verwijderd van het perceel, waarin zich het hoofdtoestel bevindt	„ 15.—
c. in een ander perceel, meer dan 100, doch niet meer dan 500 M. hemelsbreed verwijderd van het perceel, waarin het hoofdtoestel is geplaatst	„ 25.—
d. de vergoeding vermeld onder *b* en *c* wordt voor het eerste jaar van ingebruikgeving der toestellen verhoogd met onderscheidenlijk	f 5.— en „ 10.— in eens
e. ingebruikgeving van neventoestellen in een perceel, meer dan 500 M. hemelsbreed verwijderd van het perceel, waarin het hoofdtoestel is geplaatst, kan geschieden volgens speciale voor elk geval door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie met den aanvrager te sluiten overeenkomst;	
f. voor eene nevenaansluiting op eene andere nevenaansluiting is hetzelfde tarief van toepassing als voor eene nevenaansluiting op eene hoofdaansluiting;	
g. bij het aanbrengen van neventoestellen is steeds ook de vergoeding voor den benoodigden schakelaar verschuldigd.	
2. Voor een tafeltoestel (in plaats van een wandtoestel) worden de kosten verhoogd met	p. jaar. f 2.50
3. Extra-schel (verklikker):	
a. in hetzelfde perceel als het toestel, waarmede de extra-schel verbonden is, per schel	„ 1.50
b. in een ander perceel, niet meer dan 100 M. hemelsbreed verwijderd van het perceel, waarin het met de extra-schel verbonden toestel is geplaatst, per schel . . .	„ 5.—
c. zijn in een perceel, als bedoeld in punt *b* hiervoren, twee of meer met hetzelfde toestel verbonden extra-schellen geplaatst, dan is alleen op de eerste van deze extra-schellen het tarief volgens punt *b* van toepassing, terwijl voor de overige op hetzelfde toestel geplaatste extra-schellen in dat perceel verschuldigd is het in punt *a* genoemde bedrag.	
4. Schakelaar:	
a. uitschakelaar voor toestel of extra-schel	„ 1.—
b. omschakelaar (niet ingericht voor het voeren van onderlinge gesprekken)	„ 2.50
c. omschakelaar (ingericht voor het voeren van onderlinge gesprekken tusschen twee toestellen) .	„ 6.—
5. Tweede telefoon	„ 1.—
6. Voor elke aansluiting op een schakelbord	„ 3.—
7. Stopcontacten in hetzelfde perceel, per stopcontact	„ 7.50
8. Verplaatsing van een toestel:	in eens.
a. binnen hetzelfde vertrek . . .	f 2.50
b. in hetzelfde perceel naar een ander vertrek	„ 5.—
c. naar een ander perceel binnen het minimum-tariefsgebied . .	„ 12.50
d. naar een ander perceel buiten het minimum-tariefsgebied wordt het bedrag sub *c*, ad . . . . . voor elke 100 M. of gedeelte	„ 12.50

daarvan, hemelsbreed gemeten in eens.
van af dat gebied, verhoogd met f 2.—

e. vervanging van een wand- door een tafeltoestel, of omgekeerd, wordt als eene verplaatsing van een toestel binnen hetzelfde vertrek aangemerkt, indien de vervanging niet gepaard gaat met verplaatsing van het toestel naar een ander vertrek of naar een ander perceel. Is dit wel het geval, dan is verschuldigd het bedrag, zooeven genoemd in punt *b*, *c* of *d*;

f. gaat de verplaatsing van een hoofdtoestel naar een ander perceel gepaard met de verplaatsing van een neventoestel of extra-schel, dan wordt voor elk der te verplaatsen neven-toestellen en schellen betaald een bedrag van „ 4.—

9. Verplaatsing van een extra-schel:
   a. binnen hetzelfde vertrek . . . „ 1.50
   b. in hetzelfde perceel naar een ander vertrek . . . . . „ 2.50
   c. naar een ander perceel niet meer dan 100 M. hemelsbreed verwijderd van het perceel, waarin oorspronkelijk de schel was geplaatst . . . . . „ 5.—
10. Verplaatsing van een uitschakelaar voor toestel of extra-schel . . . . „ 1.—
11. Verplaatsing van een omschakelaar bedoeld in punt 4*b* en 4*c*:
    a. binnen hetzelfde vertrek . . . . „ 1.50
    b. naar een ander vertrek, hetzij in hetzelfde, hetzij in een ander perceel . . . . . „ 2.50
12. Verplaatsing van een schakelbord per aansluiting:
    a. binnen hetzelfde vertrek . . . „ 1.50
    b. naar een ander vertrek, hetzij in hetzelfde, hetzij in een ander perceel . . . . . „ 2.50

De in punten *10*, *11* en *12* bedoelde tarieven gelden zoowel wanneer de daarin genoemde apparaten zonder meer worden verplaatst, als wanneer de verplaatsing een gevolg is van verhuizing van de hoofdaansluiting.

13. Verplaatsing van een stopcontact:
    a. binnen hetzelfde vertrek . . . „ 1.50
    b. naar een ander vertrek, hetzij in hetzelfde, hetzij in ander perceel. „ 2.50

Verplaatsing van een stopcontact naar een ander perceel kan alleen geschieden, indien dit andere perceel reeds aangesloten is.

14. Voorzieningen in gebreken aan geleidingen en toestellen, welke niet zijn te wijten aan gebrekkige constructie, aan de wijze van aanbren- De
    gen of aan onvoldoend onderhoud, kosten-
    alsmede tijdelijke of hiervoren niet de prijs
    genoemde voorzieningen . . . . . in eens.
15. Op verzoek van den aangeslotene kunnen ook andere toestellen of inrichtingen dan in het algemeen worden verstrekt en hiervoren zijn bedoeld, in gebruik worden gegeven, en zulks tegen betaling in eens, boven en behalve het volgens vorenstaand tarief jaarlijks verschuldigde, van het verschil tusschen den kostenden prijs van het toestel of de inrichting, in het tarief bedoeld, en van hetgeen in gebruik wordt gegeven.
16. Indien ten behoeve van aangesloten perceelen, terzake van de hierbovenbedoelde neventoestellen of veranderingen, uitkeeringen aan derden of buitengewone kosten van aanleg of voorziening noodig zijn, worden de werkzaamheden slechts ter hand genomen, indien belanghebbende zich verplicht tot betaling van die uitkeeringen of kosten.
17. Voor neventoestellen, extra-schellen, schakelaars, tweede telefonen, aansluitingen op een schakelbord en stopcontacten is tenminste gedurende een vol jaar vergoeding verschuldigd.

8. De in dit besluit bedoelde tarieven worden van kracht:

a. voor nieuwe aansluitingen op 1 Augustus 1917;

b. voor bestaande aansluitingen zoo spoedig mogelijk na het einde van den loopenden verbintenistermijn; voor die aansluitingen blijven de oude tarieven verschuldigd totdat de loopende verbintenis in overeenstemming zal zijn gebracht met de voorwaarden van dit besluit.

Het bestaande abonnement voor eene aansluiting kan echter op verzoek van den geabonneerde vóór het einde van den loopenden verbintenistermijn worden vervangen door een abonnement op de bij dit besluit bepaalde voorwaarden, met ingang van den eerstvolgenden betalingstermijn.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 25sten Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 28 *Juli* 1917.)

—

25 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende bepalingen nopens de opleiding enz. van ingelijfden bij de militie tot den officiersrang bij de Motorafdeeling. S. 498.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 23 Juli 1917, IIde Afd., nº. 4;

Overwegende, dat het noodzakelijk is om bepalingen vast te stellen nopens de opleiding, enz. van ingelijfden bij de militie tot den officiersrang bij de Motorafdeeling;

Gelet op het bepaalde bij art. 79 der Militiewet (*Staatsblad* 1912 nº. 21);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Jaarlijks worden bij de Motorafdeeling uit de manschappen, die hun eerste oefening hebben aangevangen, een door Onzen Minister te bepalen aantal opgeleid tot officier.

2. Voor de opleiding kan zich beschikbaar stellen:

a. de dienstplichtige, die is toegewezen aan de Genie, met bestemming voor de Motorafdeeling;

b. de ingelijfde bij de militie, uiterlijk veertien dagen na den datum, waarop hij zijn eerste oefening heeft aangevangen bij de Motorafdeeling.

3. Zij, die zich voor de opleiding beschikbaar stellen, doen daarvan blijken door het afgeven van eene schriftelijke verklaring waarvan het model door Onzen Minister van Oorlog wordt vastgesteld.

4. Ten einde tot de opleiding te worden toegelaten, moet de dienstplichtige of ingelijfde bij de militie, bedoeld in art. 2, overleggen een bewijs van te zijn Nederlander, alsmede een bewijs van met gunstigen uitslag afgelegd wetenschappelijk examen, gevorderd voor toelating tot eene vrijwillige verbintenis als adspirant-vaandrig of adspirant-kornet bij het reservepersoneel der landmacht, dan wel een diploma of getuigschrift, vereischt voor vrijstelling van bedoeld examen.

Hij, die niet in het bezit is van een dergelijk bewijs, diploma of getuigschrift, dan wel alleen in het bezit is van een diploma of getuigschrift voor gedeeltelijke vrijstelling van dat examen en zich toch voor de opleiding beschikbaar wil stellen, moet met gunstigen uitslag het wetenschappelijk examen (c.q. aanvullingsexamen) afleggen volgens het programma van toelating tot het reservekader.

Voorts zal de adspirant blijk moeten geven van voldoend technisch begrip, door het met voldoenden uitslag afleggen van een examen aangaande de beginselen der motortechniek, waarbij in het bijzonder op practische bekwaamheid zal worden gelet.

De regeling van de examens wordt door Onzen Minister van Oorlog vastgesteld.

5. Overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 6, 7, 8 en 9 van dit besluit, kan een door den Chef van den Generalen Staf te bepalen aantal miliciens voor de opleiding worden aangewezen.

6. De aanwijzing, bedoeld in art. 5, geschiedt uitsluitend uit miliciens, die voor deze opleiding geschikt worden geacht en Nederlander zijn.

7. Door de daarbij betrokken Compagnies-Commandanten worden op een, door Onzen Minister van Oorlog te bepalen tijdstip, lijsten vastgesteld van de voor de officiersopleiding in aanmerking komenden.

Op deze lijsten worden in de eerste plaats vermeld zij, die zich, op grond van het bepaalde in art. 2, hebben aangemeld voor de opleiding tot officier en aan wie vergund is deze opleiding te volgen.

Zij worden op deze lijsten ingeschreven in de volgorde van den datum van aanmelding of, indien inschrijving in de volgorde van geschiktheid mogelijk blijkt, in die volgorde.

In de tweede plaats worden op deze lijsten vermeld al degenen, die, hoewel zij zich daarvoor niet hebben aangemeld, toch voor deze opleiding geschikt worden geacht, in de volgorde van hunne geschiktheid.

Voor zooveel laatstbedoelden betreft, komen voor plaatsing op de lijsten alleen in aanmerking miliciens, die voldaan hebben aan het wetenschappelijk examen, gevorderd voor toelating tot eene vrijwillige verbintenis als adspirant-vaandrig of adspirant-kornet bij het reservepersoneel der landmacht, dan wel miliciens die voldaan hebben aan eenig examen, waarvan het diploma of getuigschrift recht geeft op vrijstelling van bovenbedoeld examen en omtrent wie in beide gevallen de overtuiging bestaat, dat zij het vereischte technisch begrip bezitten.

Van plaatsing op de lijst doet de Compag-

nies-Commandant mededeeling aan den belanghebbende.

8. De in art. 7 bedoelde lijsten worden door den Commandant van de Motorafdeeling verzameld en ingediend bij den Chef van den Generalen staf.

9. De Chef van den Generalen Staf wijst, rekening houdende met het aantal ingelijfden, die op grond van art. 1 tot officier zullen worden opgeleid, en met het aantal ingelijfden, die zich voor deze opleiding beschikbaar hebben gesteld, degenen aan, die tot de opleiding verplicht worden, beginnende daarbij met hen, die op de lijsten bovenaan staan. Van de aanwijzing voor de verplichte opleiding wordt den belanghebbende mededeeling gedaan vóór een door Onzen Minister van Oorlog te bepalen datum.

10. De miliciens, die zich vrijwillig voor de opleiding hebben beschikbaar gesteld, vertrekken na het afleggen van de in art. 4 genoemde examens, dan wel na het overleggen van het bewijs van geheele vrijstelling van het wetenschappelijk examen en het afleggen van het technisch examen, met groot verlof tot den door Onzen Minister van Oorlog te bepalen datum, op welken zij hunne eerste oefening aanvangen. Heeft een dienstplichtige als bedoeld onder *a* van art. 2, in het bezit zijnde van een bewijs, diploma of getuigschrift, als bedoeld in art. 4, zich onder overlegging daarvan en van de bewijzen, dat hij het vereischte technisch begrip bezit, schriftelijk aangemeld voor de opleiding, dan kan hij onmiddellijk — evenwel met ingang van den voor zijn inlijving bepaalden datum — in het genot van groot verlof gesteld worden tot den in den vorigen volzin bedoelden datum.

De miliciens, die ingevolge art. 5 voor de opleiding tot officier worden aangewezen, vertrekken met groot verlof tot den in het eerste lid van dit artikel bedoelden datum, zoodra de aanwijzing voor die opleiding te hunner kennis is gebracht.

11. De eerste oefening van hen, die ingevolge de voorgaande artikelen tot officier worden opgeleid, duurt twaalf maanden. Zij wordt verdeeld in eene theoretische en eene practische opleiding.

12. De opleiding heeft plaats in het garnizoen, waar de Motorafdeeling is gevestigd.

13. Gedurende de opleiding kan aan de leerlingen de rang van korporaal en van sergeant worden verleend, naar door Onzen Minister van Oorlog te stellen regelen.

14. Tegen het einde van de opleiding wordt door de leerlingen, die den rang van sergeant bekleeden, examen afgelegd voor den rang van vaandrig. Het programma voor dat examen, zoomede de regeling, volgens welke het zal worden afgenomen, worden door of vanwege Onzen Minister van Oorlog vastgesteld.

Aan hen, die voor het examen slagen, kan de rang van vaandrig verleend worden.

15. Onze Minister van Oorlog kan, onder voorwaarden, door hem vast te stellen, aan de leerlingen die aan het examen, in art. 14 bedoeld, niet voldaan hebben, vergunnen nogmaals, hetzij geheel of gedeeltelijk, eene opleiding te volgen.

16. De milicien, die tot officier wordt opgeleid en den rang van vaandrig nog niet heeft verkregen en die blijken geeft:

a. wegens tekortkoming in intellectueele ontwikkeling, dan wel wegens langdurige ziekte de opleiding niet te kunnen volgen;

b. zich niet gunstig door beschaving te onderscheiden, dan wel hoedanigheden voor den officiersrang vereischt, mist;

wordt door den Chef van den Generalen Staf van de opleiding ontheven en kan, zoo hij nog niet den rang van onderofficier bekleedt, door den Commandant van de Motorafdeeling voor de opleiding, c.q. verdere opleiding, tot onderofficier worden bestemd.

17. De miliciens, die aan het einde van den opleidingstijd niet geacht worden te voldoen aan de eischen, voor den officiersrang gesteld, kunnen wanneer het niet voldoen aan die eischen het gevolg is van omstandigheden, afhankelijk van den wil van den betrokkene, door den Chef van den Generalen Staf worden verplicht om nog ten hoogste twee maanden in werkelijken dienst te blijven of te komen.

Is het niet voldoen aan die eischen een gevolg van ziekte of andere buitengewone omstandigheden, dan kan door den Chef van den Generalen Staf aan de hier bedoelde miliciens vergund worden, om na het einde van den opleidingstijd nog ten hoogste twee maanden in werkelijken dienst te blijven of te komen.

18. De tijdsduur, waartoe de in het voorgaand artikel bedoelde miliciens worden verplicht om langer onder de wapenen te blijven of te komen, wordt in voorkomende gevallen voor elk hunner afzonderlijk bepaald door den Chef van den Generalen Staf.

19. Aan de miliciens, die een verlengden opleidingstijd zullen volbrengen, kan vergund worden dezen diensttijd, mits in zijn geheel achter elkaar, te volbrengen in het jaar, volgende op dat, waarin hun eerste oefeningstijd geëindigd is.

20. Vóór den afloop van de opleiding wordt

door den Commandant van de Motorafdeeling gerapporteerd, in hoeverre de miliciens, die aan het examen, bedoeld in artikel 14, hebben voldaan, geacht worden te voldoen aan de eischen, gesteld om tot officier te worden benoemd, dan wel, of zij al dan niet in aanmerking moeten worden gebracht voor een verlengden oefeningstijd.

21. Na afloop van de opleiding worden de leerlingen, voor zooverre zij niet volgens artikel 17 in werkelijken dienst blijven, in het genot van groot verlof gesteld.

22. Voor benoeming tot officier wordt in aanmerking gebracht de vaandrig, die, op grond van hetgeen gebleken is bij de opleiding, door den Commandant van de Motorafdeeling alleszins geschikt wordt geacht voor den officiersrang en dien Commandant, desgevraagd, het verzoek heeft gedaan, voor eene benoeming tot officier in aanmerking te worden gebracht.

23. Wordt een vaandrig niet voor benoeming tot officier voorgedragen, op grond van hetgeen gebleken is bij de opleiding, terwijl hij niet verplicht was ingevolge art. 17 in werkelijken dienst te blijven of te komen, dan kan hem door den Chef van den Generalen Staf worden toegestaan in een volgend jaar voor ten hoogste twee maanden in werkelijken dienst te komen. Wordt hij na afloop van dit tijdsverloop door den Commandant van de Motorafdeeling alsnog alleszins geschikt geacht voor den officiersrang, dan kan hij voor benoeming tot officier in aanmerking worden gebracht.

24. De vaandrig, die naar het oordeel van den Commandant van de Motorafdeeling blijken geeft de eigenschappen te missen, welke voor eene benoeming tot officier moeten worden geëischt, alsmede de vaandrig, die, desgevraagd, den wensch te kennen heeft gegeven niet tot officier te worden benoemd, wordt in den rang van vaandrig gehandhaafd.

25. De vaandrig, die de geschiktheid niet meer bezit voor het bekleeden van den rang van vaandrig, kan worden teruggebracht in de positie van milicien-sergeant.

26. De miliciens, die opleiding tot officier volgen, genieten gedurende den tijd, welken zij aan die opleiding, c.q. verlengde opleiding deelnemen, soldij of jaarwedde als hun ranggenooten bij de Genie.

Ten aanzien van het genot van soldij of jaarwedde bij afwezigheid met verlof, alsmede ten opzichte van de verstrekking en het onderhoud van kleeding en uitrusting aan de in het vorig lid bedoelde miliciens, gelden, zoolang zij den rang van vaandrig niet hebben bereikt, de daaromtrent voor de militie vastgestelde bepalingen.

Op den vaandrig, bedoeld in art. 24, is het bepaalde in het eerste lid van dit artikel van toepassing, gedurende den tijd, welken hij zich in werkelijken dienst bevindt na afloop van zijne eerste oefening.

27. Wanneer het leger op voet van oorlog is, wordt in de voorgaande artikelen in plaats van *Motorafdeeling* gelezen: *Depotafdeeling van den Motordienst*, en voor *Chef van den Generalen Staf*: *Directeur van het Etappen- en Verkeerswezen*.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 25sten Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.

(*Uitgeg.* 4 *Aug.* 1917.)

—

27 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 499.

—

27 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende aanwijzing der gemeente *Nijmegen* als eene der plaatsen alwaar ruw zout, bij aanvoer uit het buitenland, kan worden opgeslagen in particulier entrepôt. S. 500.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën, van 24 Juli 1917, nº. 170, Accijnzen;

Gelet op artikel 18, tweede lid, der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* nº. 227);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

De gemeente *Nijmegen* wordt, te rekenen van den 1sten Augustus 1917, aangewezen als eene der plaatsen alwaar ruw zout, bij aanvoer uit het buitenland, kan worden opgeslagen in particulier entrepôt.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden opgenomen.

's-Gravenhage, den 27sten Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 13 *Aug.* 1917.)

—

27 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 206) (laatstelijk gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 6 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 207), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in de artikelen 52, tweede en derde lid, en 59, sub 1, 3 en 4 der Ongevallenwet 1901. S. 501.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 20 Juni 1917, nº. 1393, Afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien artikel 52, eerste, tweede en derde lid, der Ongevallenwet 1901 (wet van 2 Januari 1901, *Staatsblad* nº. 1) laatstelijk gewijzigd bij de wet van 11 Februari 1911 (*Staatsblad* nº. 62);

Den Raad van State gehoord (advies van 17 Juli 1917, nº. 20);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 25 Juli 1907, nº. 1725, Afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen als volgt;

Art. 1. In artikel 11, 1ste lid, van Ons besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 206), laatstelijk gewijzigd bij dat van 6 Februari 1907 (*Staatsblad* nº. 207), worden de woorden „welke vijf ten honderd lager is dan" vervangen door „welke gesteld wordt op het 19/20 gedeelte van" en wordt de laatste zin gelezen als volgt: „Het 19/20 gedeelte van de geschatte waarde van het fonds wordt dan als de waarde van het fonds aangemerkt".

2. In artikel 23 van Ons besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 206), laatstelijk gewijzigd bij dat van 6 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 207), worden na het woord „geweigerd" ingevoegd een komma en de volgende woorden „zoolang de werkgever in gebreke is te voldoen aan zijne verplichting ingevolge artikel 32 der Ongevallenwet 1901, terwijl de onderneming niet reeds ambtshalve door het bestuur der Rijksverzekeringsbank is ingedeeld, en voorts".

3. Van artikel 24*bis* van Ons besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 206), laatstelijk gewijzigd bij dat van 6 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 207), vervallen in het eerste lid de woorden „hier te lande gevestigde" en in het tweede lid de woorden „hier te lande".

4. Tusschen de artikelen 24*bis* en 25 van Ons besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 206), laatstelijk gewijzigd bij dat van 6 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 207), wordt opgenomen een nieuw artikel, luidende als volgt:

„*Art.* 24*ter*. Tusschen den dag, waarop een verzoek, als bedoeld in artikel 52, eerste lid der Ongevallenwet 1901, door Ons zal zijn ontvangen en den dag met ingang waarvan een werkgever het risico van de wettelijke verzekering zijner werklieden, hetzij zelf wenscht te dragen, hetzij dit wenscht over te dragen aan eene naamlooze vennootschap of rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging moeten ten minste dertig volle dagen zijn gelegen.

De bepaling van het voorgaande lid blijft buiten toepasing in het geval, genoemd in het tweede lid van artikel 26, benevens in het geval, waarin toelating wordt verzocht om het risico zelf te dragen of dit over te dragen met ingang van den dag waarop de verzoeker aanvangt met werklieden een verzekeringsplichtig bedrijf uit te oefenen."

5. Van artikel 27 van Ons besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 206), laatstelijk gewijzigd bij dat van 6 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 207), vervalt de laatste zinsnede van het vierde lid en de laatste zinsnede van het vijfde lid.

6. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 27sten Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 17 *Aug.* 1917.)

—

28 *Juli* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat bij de pensionneering van herhalingsonderwijzers, die benoemd worden om gedurende enkele maanden in het jaar een cursus voor het herhalingsonderwijs te leiden, slechts in aanmerking komt de tijd, gedurende welken zij *daadwerkelijk* in functie zijn geweest.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van G. F. Crone, gewezen onderwijzer belast met het geven van herhalingsonderwijs te Vries;

Gezien het advies van den Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren van 16 September 1916, nº. 1;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Ge-

schillen van Bestuur, gehoord, advies van 3 Juli 1917, nº. 163;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 24 Juli 1917, nº. 65 afd. Pensioenen;

Overwegende: dat de Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven aan den belanghebbende met ingang van 1 Februari 1916 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 13, in hoofdzaak aanvoerende dat hij bij besluit van den Raad der gemeente Vries van 3 Nov. 1915 met ingang van 1 Februari 1916 eervol is ontslagen; dat hij, geboren 4 Juni 1849, den leeftijd van 65 jaren heeft bereikt; dat zijn pensioensgrondslag van 1 Oct. 1913 tot en met ultimo Jan. 1916 f 56.88 en de gedurende de tijdvakken van 1 Februari 1911 tot en met 30 Sept. 1911, van 1 Oct. 1911 tot en met 30 Sept. 1912, van 1 Oct. 1912 tot en met 30 Sept. 1913 genoten wedden f 16.20, f 57.60 en f 57.60 hebben bedragen, zoodat overeenkomstig de beslissing betreffende de berekening der in art. 8, eerste lid, der wet bedoelde middelsom, genomen bij K. B. van 21 Juli 1914, nº. 40, een zestigste deel van die middelsom ad f $52.82^2/_5$ bedraagt f $0.88^1/_{25}$; dat de aanvrage is ingediend binnen één jaar na het tijdstip, waarop het recht op pensioen werd verkregen; dat door Onzen Minister van Financiën bij beschikking van 15 Juli 1916, Afdeeling Pensioenen, nº. 36, is bepaald dat bij de regeling van het pensioen van G. F. Crone, krachtens het bepaalde bij art. 62 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913, als diensttijd in aanmerking kan komen de tijd waarin hij gedurende de cursusmaanden in werkelijken dienst is geweest; dat hieruit volgt dat ook na 1 Oct. 1913 slechts de tijd, gedurende welken de cursus werd gegeven — derhalve voor ieder jaar het tijdvak van 16 weken — als voor pensioen geldige diensttijd in rekening zou kunnen worden gebracht; dat naar het oordeel van den Pensioenraad aan het begrip „werkelijke dienst" evenwel niet de beteekenis behoort te worden toegekend van „daadwerkelijk in functie zijn"; dat het toch nimmer de bedoeling van den wetgever is geweest den diensttijd van vast aangestelde ambtenaren te berekenen over de tijdvakken, waarin daadwerkelijk arbeid werd gepresteerd; dat ook art. 14 der Burgerlijke Pensioenwet nimmer in dien zin is uitgelegd en toegepast; dat het volgens den Pensioenraad niet aan twijfel onderhevig is, dat een leeraar aan eene burgeravondschool en een onderwijzer bij het herhalingsonderwijs steeds in werkelijken dienst zijn, ook dan wanneer zij gedurende een deel van het jaar geen onderwijs geven, hetgeen ook hieruit volgt, dat, wanneer een gemeentebestuur goedvindt buiten den cursus zulk een leeraar of onderwijzer ter bespreking van eenig onderwijsbelang te ontbieden, deze krachtens zijn dienstverband dan gehouden is aan dien oproep te voldoen; dat het voor den Pensioenraad dan ook niet aan twijfel onderhevig is, dat de wedde in het algemeen evenredig is aan den duur der arbeidsprestatie, die van den ambtenaar wordt gevorderd, en dat van eene berekening van den diensttijd uitsluitend over zooveel maanden als de betrokken ambtenaar ieder jaar daadwerkelijk in functie is, het gevolg zou zijn dat een te laag pensioen werd toegekend; dat ten slotte uit art. 18, eerste lid, der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 (evenals uit art. 19 in verband met art. 22 der Burgerlijke Pensioenwet) voortvloeit dat, waar de pensioensgrondslag wordt berekend naar het bedrag der wedde over een vol jaar, ook de diensttijd van vastaangestelde ambtenaren slechts jaarsgewijze in berekening kan worden gebracht; dat in verband hiermede de Pensioenraad van oordeel is dat de diensttijd van den belanghebbende, bedoeld in art. 15*a* der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913, van 2 jaren en 4 maanden, vereenigd met den overigen volgens art. 15*b* dier wet in aanmerking komenden dienst van 11 jaren, 10 maanden en 16 dagen, een tijdvak uitmaakt van 14 jaren, 2 maanden en 16 dagen; weshalve de Pensioenraad van oordeel is, dat hij volgens de artt. 3*a* en 15*a* en *b* der wet recht heeft op een pensioen van f 12.51;

dat Onze Minister van Financiën zich met het advies van den Pensioenraad niet kan vereenigen en hij bij de toezending van het afschrift van het advies aan den belanghebbende heeft medegedeeld, dat naar zijn oordeel pensioen behoort te worden verleend over een diensttijd van 4 jaren en 6 maanden, de tijdvakken ingekocht krachtens zijne beschikking van 15 Juli 1916, Afd. Pens., nº. 36, benevens 8 weken van het jaar 1913, 16 weken van het jaar 1914, 16 weken van het jaar 1915 en 4 weken van het jaar 1916, naar eene middelsom waarvan het $^1/_{60}$ deel bedraagt f $0.96^2/_5$, tot een bedrag van f 5;

O., dat bij de beslissing, welke tijdvakken bij de berekening van het aan G. F. Crone toe te kennen pensioen als diensttijd in aanmerking komen, te onderscheiden valt tusschen het tijdvak vóór 1 October 1913 en dat nà 1 October 1913;

O. ten aanzien van het tijdvak vóór 1 October

1913, dat krachtens het 4e lid van art. 62 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913, Onze Minister van Financiën de tijdvakken vaststelt, die als vóór 1 Oct. 1913 in gemeentelijke betrekkingen in den zin der wet doorgebracht, voor pensioen kunnen worden ingekocht;

dat bij eene nader gewijzigde beschikking van 15 Juli 1916, Afd. Pens., no. 36, Onze Minister van Financiën heeft bepaald, dat voor den belanghebbende als gewezen onderwijzer bij het herhalingsonderwijs te Vries; 190 weken in de maanden November, December, Januari en Februari in het tijdvak van 1901 tot en met 1913 bij de regeling van zijn pensioen als diensttijd in aanmerking kunnen komen, in rekening te brengen volgens art. 15*b* der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913;

O. ten aanzien van het tijdvak nà 1 October 1913, dat ingevolge art. 5 van de verordening tot regeling van het herhalingsonderwijs in de gemeente Vries, de cursus van 16 weken voor de jongens begint op den eersten Maandag in November, waaruit volgt, dat voor den belanghebbende, die met ingang van 1 Februari 1916 eervol is ontslagen, nà 1 October 1913 ingevolge art. 15*a* van meergenoemde wet, een diensttijd kan worden in rekening gebracht van 44 weken;

dat mitsdien aan den belanghebbende pensioen behoort te worden verleend over een diensttijd van 234 weken of 4 jaren en 6 maanden naar de in het advies van den Pensioenraad genoemde middelsom, tot een bedrag van f 5.—;

Gezien de Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913;

Hebben goedgevonden en verstaan:

aan G. F. Crone, gewezen onderwijzer belast met het geven van herhalingsonderwijs te Vries, te rekenen van 1 Februari 1916 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 5.—.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(W. v. d. B. A.)

—

31 *Juli* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, betreffende afgifte van nationaliteitsbewijzen.

Naar aanleiding van eene desbetreffende door een Uwer ambtgenooten tot mij gerichte vraag heb ik de eer U H.E.G. mede te deelen, dat bij mij geen bezwaar bestaat tegen afgifte door U H.E.G. van meer dan één nationaliteitsbewijs tegelijkertijd ten behoeve van eenzelfde(n) persoon, indien zoodanige bewijzen door belanghebbenden worden aangevraagd voor verzending van pakketten levensmiddelen naar het buitenland.

Volgens mededeeling van den Minister van Financiën met wien ik ter zake overleg pleegde, moet, volgens de bestaande bepalingen, een bewijs van Nederlanderschap worden overgelegd aan den betrokken Duitschen Consul, ter verkrijging van een „Ausnahmeschein" voor de gemengde zoogenaamde vierkilogramspakketten.

Voorts kan een dergelijk bewijs gevorderd worden door de Rijkscommissie's van toezicht op de Eier-, Boter-, Kaas- en Melkproductenvereeniging, die ieder voor zich gemachtigd zijn tot afgifte van consenten voor kleine hoeveelheden eieren, boter enz., die door de Nederlanders hier te lande worden gezonden aan Nederlanders in het buitenland.

Ten slotte moet voor verzending van pakketten levensmiddelen naar Nederlandsche gezinnen in België een bewijs van Nederlanderschap van den afzender worden overgelegd aan het bureau Uitvoer van het Departement van Financiën.

Teneinde evenwel misbruik te voorkomen, gelieve U H.E.G. op de nationaliteitsbewijzen, af te geven voor bovenomschreven doel, duidelijk te omschrijven, dat zij uitsluitend kunnen dienen ter verkrijging van vergunningen tot uitvoer van pakketten levensmiddelen te verzenden door Nederlanders aan Nederlanders in het buitenland. (W. v. d. B. A.)

—

3 *Augustus* 1917. WET, tot het aangaan van eene geldleening ten name en ten laste van *Nederlandsch-Indië*. S. 502.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is ter aflossing van vlottende schuld eene geldleening ten name en ten laste van *Nederlandsch-Indië* aan te gaan;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Onze Minister van Koloniën wordt gemachtigd tot het te gelde maken van schuldbewijzen ten name en ten laste van *Nederlandsch-Indië*, tot een bedrag van nominaal vijftig millioen gulden, gesteld aan toonder, met een rente van vijf ten honderd 's jaars.

2. 1. De krachtens deze wet uitgegeven schuldbewijzen zullen tegen hunne nominale waarde op 1 Mei van ieder jaar na 1917 tot een bedrag van tenminste één veertigste van het geleende aflosbaar worden gesteld.

2. Tot 1 Mei 1922 zal de leening niet vatbaar zijn voor conversie en zal de jaarlijksche

aflossing het één veertigste van het geleende niet te boven gaan.

3. De aflosbaar te stellen schuldbewijzen zullen telken jare bij loting, in de maand Maart in Nederland te houden, worden aangewezen.

4. De aflosbaar gestelde schuldbewijzen zijn betaalbaar te Amsterdam, te Batavia en zoo noodig in verdere, in Nederland door Onzen Minister van Koloniën en in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen plaatsen.

3. 1. De voorwaarden van de tegeldemaking der schuldbewijzen en de regeling van de uitloting worden, voor zoover dienaangaande bij deze wet geene bepalingen zijn gegeven, door Onzen Minister van Koloniën vastgesteld. Van de tegeldemaking wordt eene rekening aangelegd die, na door de Algemeene Rekenkamer in Nederland te zijn opgenomen en gesloten, aan de Staten-Generaal wordt medegedeeld.

2. De schuldbewijzen worden vóór de uitgifte door de Algemeene Rekenkamer in Nederland geregistreerd en van een bewijs dier registratie voorzien.

3. De afgeloste schuldbewijzen worden ter vernietiging bij de Algemeene Rekenkamer in Nederland overgebracht.

4. 1. De rente is betaalbaar, de eerste maal op eene coupon voor drie maanden, verschijnende 1 November 1917 en vervolgens op halfjaarlijksche coupons, verschijnende 1 Mei en 1 November. Zij loopt niet verder dan tot aan den dag, waarop de schuldbewijzen aflosbaar zijn.

2. De coupons zijn betaalbaar te Amsterdam, te Batavia en zoo noodig in verdere, in Nederland door Onzen Minister van Koloniën en in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen plaatsen.

3. Voor de betaling buiten Nederlandsch-Indië kan door Onzen Minister van Koloniën aan de met die betaling belaste bankiers eene provisie worden toegekend van ten hoogste één achtste ten honderd over het nominaal bedrag der door hunne tusschenkomst uitbetaalde coupons.

5. Ingeval van uitgifte rechtstreeks door Onzen Minister van Koloniën wordt aan de bankiers, de makelaars in effecten, en de commissionnairs in effecten, door wier tusschenkomst inschrijvingen voor deze leening worden ingeleverd, over het nominaal bedrag der aan hen toegewezen schuldbewijzen, waarvoor het verschuldigde wordt gestort, eene provisie van ten hoogste één vierde ten honderd toegekend en bij de storting verrekend.

6. Het recht tot opvordering van het kapitaal der aflosbaar gestelde stukken vervalt tien jaren na den eersten dag, waarop zij aflosbaar zijn.

7. Voor de voldoening van rente en aflossing wordt het benoodigde bedrag op de begrooting van Nederlandsch-Indië uitgetrokken.

8. De biljetten van inschrijving en de bewijzen van toewijzing van deze leening zijn vrij van zegelrecht.

9. Deze wet treedt in Nederland en in Nederlandsch-Indië onderscheidenlijk in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging ter eene en ter andere plaatse.

10. Deze wet kan worden aangehaald als „Nederlandsch-Indische Leeningwet 1917."

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te Soestdijk, den 3den Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 30 *Aug.* 1917.)

—

4 *Augustus* 1917. BESLUIT, tot aanwijzing overeenkomstig art. 157 der Hooger-Onderwijswet, van het Christelijk gymnasium te *Utrecht* der Vereeniging voor Christelijk voorbereidend universitair onderwijs, gevestigd te *Utrecht.* S. 503.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 19 Juni 1917, nº. 9104/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op art. 157 der Hooger-Onderwijswet;

Gezien Ons besluit van 16 November 1911 (*Staatsblad* nº. 339);

Den Raad van State gehoord, advies van 17 Juli 1917, nº. 15;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 27 Juli 1917, nº. 11926, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het Christelijk gymnasium te *Utrecht* der Vereeniging voor Christelijk voorbereidend universitair onderwijs, gevestigd te *Utrecht*, met ingang van 1 November 1917, voor een tijdperk van 6 jaren aan te wijzen als bevoegd om, met inachtneming der desbetreffende wettelijke voorschriften, aan zijne leerlingen die het onderwijs tot aan het einde hebben bijgewoond, een getuigschrift van bekwaamheid tot universitaire studiën af te geven, dat met

het getuigschrift, in art. 11 der Hooger-Onderwijswet vermeld, wordt gelijk gesteld.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Soestdijk, den 4den Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Min. v. Staat, Min. v. Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 1 *Sept.* 1917.)

—

4 *Augustus* 1917. WET, houdende verhooging van de koloniale huishoudelijke begrooting van *Curaçao* voor het dienstjaar 1917. S. 504.

—

4 *Augustus* 1917. WET, houdende kwijtschelding van de helft eener uitstaande vordering van de kolonie *Curaçao*. S. 505.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is kwijtschelding te verleenen van de helft der uitstaande vordering van de kolonie *Curaçao* tegen de „Eerste Sisal Cultuur-Maatschappij", gevestigd te *'s-Gravenhage*, wegens haar verleende rentelooze voorschotten voor een proefneming met het verbouwen van sisal;

Gelet op art. 15 der Curaçaosche Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1910 n°. 316, *Publicatieblad* 1910 n°. 63);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

Aan de „Eerste Sisal Cultuur-Maatschappij", gevestigd te *'s-Gravenhage*, wordt kwijtschelding verleend van de helft der tegen haar uitstaande vordering der kolonie *Curaçao*, in haar geheel groot f 60,000 (*zestig duizend gulden*), wegens aan die naamlooze vennootschap verleende rentelooze voorschotten voor een proefneming met het verbouwen van sisal in die kolonie, zoodra ten genoegen van Onzen Minister van Koloniën zal zijn voldaan aan de volgende voorwaarden:

ten eerste, dat eene hervorming van de maatschappij is tot stand gebracht, waarbij èn op de reeds uitgegeven aandeelen èn op het bedrag der uitstaande, in aandeelen om te zetten, obligatiën de helft wordt afgeschreven, en

ten tweede, dat door uitgifte van nieuwe aandeelen de maatschappij de beschikking heeft verkregen over een nieuw werkkapitaal van ten minste f 150,000, nevens het haar toegezegd nader renteloos voorschot van f 100,000 ten laste van de genoemde kolonie.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te Soestdijk, den 4den Augustus 1917

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 1 *Sept.* 1917.)

—

4 *Augustus* 1917. WET, houdende wijziging en verhooging van het *elfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 506.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd en twee nieuwe artikelen ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het gezamenlijk bedrag van de Iste afdeeling, dat van de IIIde afdeeling en het eindcijfer van genoemd hoofdstuk, onderscheidenlijk met f 5231, f 88,300 en f 93,531 verhoogd.

—

4 *Augustus* 1917. WET, houdende bepalingen betreffende de beteekening en tenuitvoerlegging in de koloniën, van in *Nederland* uitgevaardigde dwangbevelen en in *Nederland* alsmede in *Nederlandsch-Indië*, *Suriname* en *Curaçao* onderling, van in de koloniën uitgevaardigde dwangbevelen. S. 507.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de beteekening en tenuitvoerlegging in Nederland en de koloniën te regelen met betrekking tot dwangbevelen, welke niet zijn uitgevaardigd binnen het rechtsgebied, alwaar de beteekening en tenuitvoerlegging behoort te geschieden;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

TITEL I.

Algemeene bepaling.

Art. 1. In deze wet worden met dwangbevelen tevens bedoeld dwangschriften.

TITEL II.

Beteekening en tenuitvoerlegging in de koloniën van in Nederland uitgevaardigde dwangbevelen.

2. In Nederland uitgevaardigde dwangbevelen kunnen in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao worden beteekend en ten uitvoer gelegd op den voet en de wijze, als is bepaald ten aanzien van de grossen van vonnissen in burgelijke zaken in die koloniën gewezen.

3. De zorg voor de beteekening en tenuitvoerlegging van dwangbevelen, als in het vorige artikel bedoeld, wordt opgedragen in Nederlandsch-Indië aan door of vanwege den Gouverneur-Generaal, en in Suriname en Curaçao

aan door of vanwege den Gouverneur aan te wijzen ambtenaren.

Die ambtenaren maken daarbij gebruik van de diensten van deurwaarders der belastingen, bijaldien deze in de betrokken kolonie zijn of worden aangesteld.

De tenuitvoerlegging geschiedt namens de in het eerste lid bedoelde ambtenaren met vermelding alleen van hunne hoedanigheid zonder bijvoeging van hun naam, in Nederlandsch-Indië bij den gewonen dagelijkschen rechter van den schuldenaar èn in Suriname en Curaçao bij het Hof van Justitie.

TITEL III.

Beteekening en tenuitvoerlegging in Nederland en in Nederlandsch-Indië, Suriname of Curaçao onderling van in de koloniën uitgevaardigde dwangbevelen.

4. In Nederlandsch-Indië, Suriname of Curaçao uitgevaardigde dwangbevelen kunnen in Nederland en in de genoemde koloniën onderling worden beteekend en ten uitvoer gelegd op den voet en de wijze, als is bepaald ten aanzien van de grossen van vonnissen in burgelijke zaken, gewezen in het rechtsgebied alwaar de beteekening en tenuitvoerlegging moeten geschieden.

5. De zorg voor de beteekening en tenuitvoerlegging van dwangbevelen, als in het vorige artikel bedoeld, wordt opgedragen in Nederland aan den ontvanger der directe belastingen, onder wiens kantoor de schuldenaar woont of verblijf houdt en in Nederlandsch-Indië, Suriname of Curaçao aan de aldaar ingevolge het eerste lid van artikel 3 aangewezen ambtenaren.

De tenuitvoerlegging geschiedt in Nederland namens den bedoelden ontvanger; hij maakt daarvoor gebruik van de diensten van een aan zijn kantoor verbonden deurwaarder.

Ten aanzien van de tenuitvoerlegging in de koloniën zijn het tweede en het derde lid van artikel 3 van toepassing.

TITEL IV.

Slotbepalingen.

6. De in de artikelen 2 en 4 bedoelde dwangbevelen strekken tevens tot verhaal van alle op de beteekening en tenuitvoerlegging vallende kosten, zoowel van die in Nederland als van die in de koloniën gemaakt.

Die kosten worden berekend in de koloniën, naar de aldaar geldende tarieven en in Nederland naar de bepalingen betrekkelijk de kosten van vervolging in zake 's Rijks directe belastingen.

7. Na de beteekening der dwangbevelen kan uitsluitend worden betaald aan de met de zorg voor de beteekening en tenuitvoerlegging belaste ambtenaren, behoudens dat in geval van inbeslagneming de betaling kan geschieden aan den ambtenaar, die houder is van de stukken.

8. De stukken, noodig voor de beteekening en tenuitvoerlegging van de dwangbevelen, zijn vrij van alle in Nederland en in de koloniën geheven rechten van zegel en registratie.

9. Deze wet treedt, zoowel in Nederland als in de koloniën, in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

10. Deze wet kan worden aangehaald onder den titel „Koloniale invorderingswet" met bijvoeging van het jaar, waarin zij is tot stand gekomen.

Lasten en bevelen enz.

Gegeven te Soestdijk, den 4den Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 5 *Sept.* 1917.)

—

4 *Augustus* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van het *zevende* hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 508.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd, wordt een artikel verlaagd en wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt:

het totaal van de Iste Afdeeling verhoogd met f 25,000 en daardoor gebracht op f 487,657.99;

het totaal van de IIIde Afdeeling verhoogd met f 1,600 en daardoor gebracht op f 130,548;

het totaal van de IVde Afdeeling verhoogd met f 1,459,550 en daardoor gebracht op f 13,459,550;

het totaal van de Vde Afdeeling verhoogd met f 8,200 en daardoor gebracht op f 8,920,071;

het totaal van de VIIIste Afdeeling verhoogd met f 38,700 en daardoor gebracht op f 3,300,536.75;

het totaal van de XIde Afdeeling verhoogd met f 98,600 en daardoor gebracht op f 13,004,580;

het totaal van de XIIde Afdeeling verhoogd

met f 3,800,000 en daardoor gebracht op f 21,756,717;

en het eindcijfer van het hoofdstuk gebracht op f 80,298,396.32⁵.

—

4 *Augustus* 1917. WET, tot verhooging van het *tweede* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 509.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt zoowel het totaal van de Iste Afdeeling als het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met f 3340 en daardoor onderscheidenlijk gebracht op f 439,970 en op f 845,397.

—

4 *Augustus* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van het Fonds voor de uitvoering van de Tiendwet 1907 (*Staatsblad* nº. 222) voor het dienstjaar 1916. S. 510.

—

4 *Augustus* 1917. WET, tot verhooging van het *tweede* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 511.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de Iste Afdeeling verhoogd met f 1100 en daardoor gebracht op f 451,055 en het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met f 1100 en daardoor gebracht op f 870,719.50.

—

4 *Augustus* 1917. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Bertha Luise Emilie Stumpp, weduwe van Ernst Bächer, geboren te *Gönningen* (*Württemberg*) den 10 November 1863, zonder beroep, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 512.

Leonhard Hubert Langohr, geboren te *Neutraal-Moresnet*, den 24 Maart 1869, fabrieksarbeider, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 513.

Agnes Maria Rode, geboren te *Ibbenbüren* (*Pruisen*) den 25 September 1879, fabrieksarbeidster, wonende te *Ibbenbüren*, *Pruisen*. S. 514.

Johanna Maria Hubertina Wolfs, geboren te *Kohlscheid* (*Pruisen*) den 16 Augustus 1872, landbouwster, wonende te *Kohlscheid*, *Pruisen*. S. 515.

Anna Margareta Hubertina Bonn, weduwe van Hendricus Zegers, geboren te *Aken* (*Pruisen*) den 6 Februari 1855, zonder beroep, wonende te *Aken* (*Pruisen*). S. 516.

Maria Josefine Hubertine Proemper, weduwe van Johannes Leonardus Wolters, geboren te *Bardenberg* (*Pruisen*) den 9 September 1839, zonder beroep, wonende te *Aken*, *Pruisen*. S. 517.

Christian Reijcken, geboren te *Rosellerheide* (*Pruisen*) den 13 Maart 1877, kellner, wonende te *Düsseldorf*, *Pruisen*. S. 518.

Charles Hubert Bonnemayers, geboren te *Luik* (*België*) den 4 September 1862, kleermaker, wonende te *Luik*, (*België*). S. 519.

Maria Hermine Stegemann, geboren te *Gross-Andelfingen* (*Zwitserland*) den 16 Januari 1883, arbeidster, wonende te *Zürich*, *Zwitserland*. S. 520.

Johann Leonhard Hendrix, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 22 December 1868, mijnwerker, wonende te *Neutraal-Moresnet*, S. 521.

Heinrich Hubert Creusen, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 5 Juli 1880, werkman, wonende te *Kohlscheid*, *Pruisen*. S. 522.

—

6 *Augustus* 1917. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Carl August Pflitsch, geboren te *Rotterdam* (provincie *Zuidholland*) den 20 April 1895, vaandrig, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 523.

Friedrich Heinrich Ludwig Beerman, geboren te *Osnabrück* (*Pruisen*) den 15 Augustus 1876, agent in manufacturen, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 524.

Adelgunda Hubertina Bongers, geboren te *Aken* (*Pruisen*) den 23 September 1872, zonder beroep, wonende te *Aken*, *Pruisen*. S. 525.

Maria Anna Chatharina Roën, geboren te *Kettenis* (*Pruisen*) den 6 April 1872, huishoudster, wonende te *Hennef a. d. Sieg*, *Pruisen*. S. 526.

Nikolas Joseph Hubert Pirson, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 9 April 1882, stoker, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 527.

Max Joseph Schmeetz, geboren te *Millen* (*Pruisen*) den 14 Mei 1879, landbouwer, wonende te *Millen*, *Pruisen*. S. 528.

Johann Hubert Duekers, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 4 November 1858, schoenmaker, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 529.

Heinrich Peter Joseph Lemmens, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 16 Juni 1870, werkman, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 530.

Cornelius Hubert Autmanns, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 2 Februari 1881, slotenmaker, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 531.

Marie Josephe Meesen, geboren te *Luik* (*België*) den 16 Mei 1878, dagloonster wonende te *Luik*, *België*. S. 532.

Karl Lux, geboren te *Forst* (*Pruisen*) den 28 December 1876, koetsier, wonende te *Stolberg*, *Pruisen*. S. 533.

Antoine Vanden Brom, geboren te *Luik* (*België*) den 7 September 1873, caoutchoucbewerker, wonende te *Bressoux*, *België*. S. 534.

Heinrich Hubert Joseph Langohr, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 14 April 1874, fabrieksarbeider, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 535.

Friedrich August Leus, geboren te *Osnabrück* (*Pruisen*) den 25 October 1875, fabrieksarbeider, wonende te *Düsseldorf*, *Pruisen*. S. 536.

Richard Eduard Spanier, geboren te *Berlijn* (*Pruisen*), den 11 April 1880, reiziger, wonende te *Düsseldorf*, *Pruisen*. S. 537.

Jean Wilhelm Heinrich Hurstjes, geboren te *Ehrenfeld* (*Pruisen*) den 11 Februari 1884, fabrieksarbeider, wonende te *Düsseldorf*, *Pruisen*. S. 538.

Peter Theodor Thommissen, geboren te *Heven* (*Pruisen*) den 11 Februari 1874, fabrieksarbeider, wonende te *Crefeld*, *Pruisen*. S. 539.

Jacques Peres, geboren te *Braux* (*Frankrijk*) den 11 Maart 1880, handelsreiziger, wonende te *Brussel-Molenbeek*, *België*. S. 540.

Marie Pauline Vanderweiden, geboren te *Luik* (*België*) den 28 Maart 1867, dagwerkster, wonende te *Luik*, *België*. S. 541.

Luise Schäfer, weduwe van Herman Romünde, geboren te *Duisburg* (*Pruisen*) den 20 Maart 1846, zonder beroep, wonende te *Duisburg*, *Pruisen*. S. 542.

Theresia Reifkogel, geboren te *Fischeln* (*Pruisen*) den 15 December 1882, weefster, wonende te *Crefeld*, *Pruisen*. S. 543.

Peter Grefkens, geboren te *Düsseldorf* (*Pruisen*) den 29 Januari 1875, machinist, wonende te *Düsseldorf*, *Pruisen*. S. 544.

Cornel Peter Lavalle, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 21 Juli 1885, stukadoor, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 545.

Hubert Joseph Duckers, geboren te *Moresnet* (*België*) den 12 October 1871, daglooner, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 546.

Hermann Gerads, geboren te *Nieukerk* (*Pruisen*) den 14 Januari 1864, opzichter in het boerenbedrijf, wonende te *Leithe*, *Pruisen*. S. 547.

Johann Martin van Kesteren, geboren te *Ueckendorf*, *Pruisen*, den 21 September 1877, kunststeenvormer, wonende te *Kupferdreh*, *Pruisen*. S. 548.

Heinrich Joseph Debie, geboren te *Aken* (*Pruisen*) den 21 Mei 1881, daglooner, wonende te *Aken*, *Pruisen*. S. 549.

Heinrich Hubert Sonnenschein, geboren te *Würselen* (*Pruisen*) den 23 April 1880, timmerman, wonende te *Würselen*, *Pruisen*. S. 550.

Hubert Nikolas Lenders, geboren te *Neutraal-Moresnet* den 24 Maart 1874, fabrieksarbeider, wonende te *Neutraal-Moresnet*. S. 551.

Minna Silberschmidt, geboren te *Lingen* (*Pruisen*) den 9 Augustus 1881, koopvrouw, wonende te *Emden*, *Pruisen*. S. 552.

—

6 *Augustus* 1917. WET, tot verhooging van het *vierde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 553.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de IIde Afdeeling verhoogd met f 16,000; dat van de IIIde Afdeeling verhoogd met f 13,000; dat van de IVde Afdeeling verhoogd met f 2000; dat van de VIde Afdeeling verhoogd met f 36,000; dat van de VIIde Afdeeling verhoogd met f 173,500; dat van de VIIIste Afdeeling verhoogd met f 1000; dat van de Xde Afdeeling verhoogd met f 25,000, en het eindcijfer van dit hoofdstuk verhoogd met f 266,500.

—

6 *Augustus* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van het *vijfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 554.

Bij deze wet worden eenige artikelen ingevoegd en verhoogd en wordt de omschrijving van een artikel gewijzigd.

Tengevolge hiervan wordt verhoogd het totaal van de IIde afdeeling met f 400; dat der IIIde afdeeling met f 3,534,500; dat der IVde afdeeling met f 186, 696; dat der Vde afdeeling met f 22,000; dat der VIde afdeeling met f 9760 en het totaal van het hoofdstuk met f 3,753,356.

—

6 *Augustus* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor de uitbreiding der Stedelijke Fabrieken van Gas en Electriciteit te *Leiden* en het uitvoeren van daarmede verband houdende werken. S. 555.

—

6 *Augustus* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van uitbreiding van het stationsemplacement *Delft* van den spoorweg *Amsterdam—Rotterdam*. S. 556.

6 *Augustus* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor de verruiming van het Apeldoornsch kanaal tusschen *Apeldoorn* en *Hattem*. S. 557.

6 *Augustus* 1917. BESLUIT, tot nadere aanvulling en wijziging van het besluit op de Indische Bestuursopleiding. S. 558.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 2 Juli 1917, 9de afdeeling, nº. 44;

De Raad van State gehoord (advies van 24 Juli 1917, nº. 26);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 31 Juli 1917, 9de afdeeling, nº. 16;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Ons besluit op de Indische Bestuursopleiding (*Nederlandsch Staatsblad* 1907, nº. 71, *Indisch Staatsblad* 1907, nº. 230), zooals dat luidt ingevolge Onze besluiten van 14 April 1909, nº. 26, 20 September 1909, nº. 45, 2 Januari 1913, nº. 28, 8 Mei 1913, nº. 57, 27 Juni 1913, nº. 63, 11 Juni 1914, nº. 66, 31 Mei 1915, nº. 71, 24 Januari 1916, nº. 46 en 9 Maart 1916, nº. 39, (*Nederlandsch Staatsblad* 1909, nos. 108 en 312, 1913, nos. 1, 179 en 318, 1914, nº. 224, 1915, nº. 228 en 1916, nos. 57 en 118, *Indisch Staatsblad* 1909, nos. 312 en 558, 1913, nos. 237, 467 en 504, 1914, nº. 567, 1915, nº. 483 en 1916, nos. 342 en 480) wordt nader aangevuld en gewijzigd als volgt:

I. Het bepaalde in art. 5, onder I, letter *c*, wordt gelezen als volgt:

„het eindexamen van de openbare handelsscholen met tweejarigen cursus te *Amsterdam*, *Alkmaar*, *Arnhem*, *Groningen*, *Haarlem*, *Harlingen*, *Rotterdam*, *Utrecht*, *Vlissingen* en *Enschedé* (afdeeling van de Nederlandsche school voor Nijverheid en Handel aldaar), van de bijzondere handelsscholen met tweejarigen cursus te *Hilversum*, van het Canisius College te *Nijmegen*, het college St. Willebrord te *Katwijk aan den Rijn* en het Bisschoppelijk Seminarie te *Rolduc* (gemeente *Kerkrade*), van de handelsschool, deel uitmakende van de Middelbare School voor Handel en Administratie te *'s-Gravenhage* en van de aan de Prins Hendrikschool te *Batavia* verbonden openbare handelsschool met tweejarigen cursus".

II. Artikel 20 wordt ingetrokken en vervangen door het volgende nieuwe artikel 20:

1) Nadat de candidaat-Indische ambtenaren in het voorbereidend examen zijn geslaagd, bepaalt Onze Minister van Koloniën voor wie hunner het eindexamen loopen zal onderscheidenlijk over de Javaansche of over de Maleische taal als verplicht vak.

2) Bij die bepaling wordt zooveel mogelijk rekening gehouden met het verlangen van de candidaat-Indische ambtenaren zelven.

3) Desverlangd kunnen candidaat ambtenaren voor de beide talen examen afleggen.

4) De opdracht tot het afleggen van examen in eene bepaalde taal houdt geen beslissing in omtrent eene indeeling bij het bestuur op *Java* en *Madoera* of de buitenbezittingen, terwijl overplaatsing van *Java* en *Madoera* naar de buitenbezittingen en omgekeerd, ook na de aanvankelijke plaatsing, steeds mogelijk blijft.

III. *a.* In artikel 24 wordt het bepaalde onder *a* gelezen als volgt:

„eene lijst, waarin vermeld zijn de namen van alle binnen dien zittingstijd geëxamineerden voor elk der beide examens, met vermelding van den uitslag hunner examens, en, voor zooveel de geslaagden in het voorbereidend examen betreft, met advies omtrent de hun op te dragen verplichte taalstudie";

b. in artikel 24, onder *b*, vervallen de woorden: „met voorloopige bestemming voor *Java* en *Madoera*";

c. artikel 24, onder *c*, wordt ingetrokken.

IV. In artikel 25, 1ste lid, vervallen, met weglating van de achter „ambtenaar" geplaatste komma, de woorden: „onderscheidenlijk naar hunne voorloopige bestemming, voor *Java* en *Madoera* of voor de buitenbezittingen."

V. In artikel 27 worden de woorden: „f 200 (*tweehonderd gulden*)", vervangen door de woorden: „f 250 (*tweehonderd vijftig gulden*)".

VI. In artikel 29, 1ste lid, vervallen de woorden: „en *c*", terwijl instede van: „ranglijsten" wordt gelezen: „ranglijst".

VII. In artikel 40, 1ste lid, vervallen met weglating van de komma achter „ambtenaren" de woorden: „zooveel mogelijk een gelijk getal van het binnenlandsch bestuur op *Java* en *Madoera* en van dat in de buitenbezittingen".

OVERGANGSBEPALING.

De bij II tot en met IV en VI gewijzigde of ingetrokken bepalingen blijven onveranderd gelden voor de candidaat-Indische ambtenaren,

die voor 1917 zijn aangewezen, terwijl de bij V gewijzigde bepaling wordt geacht te zijn ingegaan op 1 Januari 1917.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

Soestdijk, den 6den Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 1 *Sept.* 1917.)

—

6 *Augustus* 1917. BESLUIT, tot vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van *Noordholland* van 14 Maart 1917 n°. 164, waarbij in beroep is vernietigd het besluit van Burgemeester en Wethouders van *Hilversum* van 19 December 1916 tot intrekking van de ten name van J. Wijnands, aldaar, staande vergunning voor den verkoop van sterken drank in het klein. S. 559.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 25 Juni 1917, n°. 7119, Afdeeling Volksgezondheid en Armwezen, betreffende het besluit van Gedeputeerde Staten van *Noordholland* van 14 Maart 1917 n°. 164, waarbij in beroep is vernietigd het besluit van Burgemeester en Wethouders van *Hilversum* van 19 December 1916 tot intrekking, op grond van het bepaalde bij artikel 28, 2°. der Drankwet (*Staatsblad* 1904 n°. 235), van de ten name van J. Wijnands, aldaar, staande vergunning voor den verkoop van sterken drank in het klein;

Overwegende, dat voormeld besluit van Gedeputeerde Staten van *Noordholland* berust op de overwegingen: dat de vergunning is ingetrokken op grond, dat de vergunninghouder-reclamant, die zich in de uitoefening van zijn bedrijf door een ander laat vervangen, zelf langer dan drie maanden in het loopende vergunningsjaar buiten noodzaak niet heeft gewoond in het huis, waarin zijn bedrijf wordt uitgeoefend, omdat al moge het wellicht juist zijn, dat reclamant, naar hij voorgeeft, op een zijkamer van de bovenverdieping van het perceel Gijsbrecht van Amstelstraat 76 een ledikant te zijner beschikking heeft en daarvan op min of meer geregelde tijden gebruik maakt, dit nog niet tengevolge heeft, dat de vergunninghouder ook in dat huis zijn hoofdverblijf heeft gevestigd; dat zoowel uit de overgelegde stukken als uit de verklaringen van reclamant ter openbare zitting als vaststaande mag worden aangenomen, dat deze inderdaad in genoemd perceel een ledikant te zijner beschikking heeft, en ook dat deze daarvan op min of meer geregelde tijden gebruik maakt; dat op grond van deze omstandigheid in verband met het feit, dat reclamant in perceel Gijsbrecht van Amstelstraat 76 in zijn bedrijf behulpzaam is en ook in het bevolkingsregister als aldaar wonende is ingeschreven, moet worden aangenomen, dat de vergunninghouder in dat huis „woont" en dat de vergunning van raclamant derhalve ten onrechte is ingetrokken op grond van artikel 28, 2°., der Drankwet;

Overwegende, dat ingevolge het bepaalde bij artikel 28, 2°., der Drankwet, de vergunning door burgemeester en wethouders wordt ingetrokken, wanneer de vergunninghouder, die zich in de uitoefening van het bedrijf door een ander laat vervangen, zelf langer dan drie maanden in het vergunningsjaar buiten noodzaak niet woont in het huis, waarin het bedrijf wordt uitgeoefend;

dat de vergunninghouder J. Wijnands, na in het vergunningsbedrijf een vervanger te hebben aangesteld, in April 1916 met vrouw en kind verhuisde naar *Amsterdam*, waar het gezin een woning betrok;

dat Wijnands, die in *Hilversum* in een dagbetrekking bleef, gewoon is iederen werkdag na afloop van zijn arbeid naar *Amsterdam* te vertrekken, waar hij bij zijn gezin blijft totdat hij den volgenden morgen weder naar *Hilversum* gaat;

dat hij derhalve geacht moet worden te *Amsterdam* te wonen;

dat daarin geen verandering gebracht wordt door de omstandigheid, dat hij in het perceel te *Hilversum*, waar de vergunning wordt uitgeoefend, een kleine localiteit met een ledikant te zijner beschikking heeft en daar bij hooge uitzondering een nacht doorbrengt, noch de omstandigheid, dat hij in zijn vrijen tijd over dag in het vergunningsbedrijf behulpzaam is, noch ook die, dat hij in het bevolkingsregister der gemeente *Hilversum* als aldaar wonende staat ingeschreven;

dat Burgemeester en Wethouders van *Hilversum* dus te recht de te zijnen name staande vergunning voor den verkoop van sterken drank in het klein hebben ingetrokken en het tegen die intrekking ingestelde beroep ongegrond had moeten worden verklaard;

Gelet op de artikelen 166 en 168 der Provinciale Wet;

Den Raad van State gehoord, advies van 17 Juli 1917, nº. 21;

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 27 Juli 1917, nº. 9480, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

bovenvermeld besluit van Gedeputeerde Staten van *Noordholland* van 14 Maart 1917, nº. 164, te vernietigen wegens strijd met de wet.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

Soestdijk, 6 Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 5 *Sept.* 1917.)

—

7 *Augustus* 1917. BESLUIT, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door S. Gans te *Utrecht*, tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 14 Januari 1916, nº. 7416 O. W., waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprichten van eene inrichting tot het bewaren van afval en tot het sorteeren van lompen in het perceel aan den Vleutenschenweg nº. 173 te *Utrecht*. S. 560.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door S. Gans te *Utrecht* tegen het besluit van burgemeester en wethouders dier gemeente van 14 Januari 1916, nº. 7416 O. W., waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprichten van eene inrichting tot het bewaren van afval, met name lompen, beenderen, huiden en vellen en tot het sorteeren van lompen in het perceel aan den Vleutenschen weg nº. 173, kadastraal bekend gemeente *Catharijne*, sectie B nº. 2600 (gedeeltelijk);

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 17 April 1917, nº. 88;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 2 Augustus 1917, nº. 255 H, Afdeeling Arbeid;

Overwegende: dat nadat op de zitting, gehouden ingevolge artikel 7 der Hinderwet, mondeling en schriftelijk bezwaren tegen de oprichting der inrichting waren ingebracht, burgemeester en wethouders bij hun voormeld besluit de gevraagde vergunning hebben geweigerd, overwegende dat op eene vroegere aanvrage van den adressant van ongeveer gelijke maar minder verre strekking dan de onderhavige bij hun besluit van 1 Juli 1913, nº. 4126 O. W., in weigerenden zin is beschikt; dat die weigering gegrond is geweest op de omstandigheid dat de inrichting zou worden opgericht in eene dichtbevolkte wijk; dat werd gevreesd dat door de inrichting schade aan de gezondheid der omwonenden zou worden toegebracht; dat lompenmagazijnen gevaar voor verbreiding van besmettelijke ziekten opleveren en daarom in den regel niet in de bebouwde kom eener gemeente behooren te worden toegelaten, vooral niet waar het niet de uitbreiding van eene bestaande, doch de oprichting van eene nieuwe dergelijke inrichting geldt; dat bovendien voor de omwonenden hinder van ernstigen aard van de oprichting der inrichting te vreezen was, omdat deze ongetwijfeld in de omgeving stank zou verspreiden en eene verzamelplaats van ongedierte zou worden en dat aan deze bezwaren niet door het stellen van voorwaarden kon worden tegemoetgekomen: dat dit besluit bij Koninklijk besluit van 27 Januari 1914, nº. 16, is gehandhaafd, met ongegrondverklaring van het daartegen ingesteld beroep; dat sinsdien in de omstandigheden geen wijziging is gekomen, die thans eene andere beslissing zou rechtvaardigen en dat dan ook de gronden, die indertijd hebben geleid tot weigering van de gevraagde vergunning, thans nog van kracht zijn;

dat S. Gans van het weigeringsbesluit van burgemeester en wethouders bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat zijne belangen door deze beslissing ernstig worden benadeeld, terwijl naar zijn oordeel door hem geheel wordt tegemoetgekomen aan de geopperde bezwaren, gezien de wijze van bouwing en inrichting der lompenbewaarplaats;

Overwegende, dat uit een ingesteld deskundig onderzoek is gebleken, dat door het stellen van voorwaarden aan het bezwaar van gevaar, schade of hinder kan worden tegemoet gekomen, weshalve de vergunning alsnog voorwaardelijk behoort te worden verleend;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van burgemeester en wethouders van *Utrecht*, dd. 14 Januari 1916, nº. 7416 O. W., aan S. Gans te *Utrecht* en zijne rechtverkrijgenden vergunning te verleenen tot het oprichten van eene inrichting tot het bewaren van afval (met name lompen, beenderen) en van huiden en

vellen, zoomede tot het sorteeren van lompen in het perceel aan den Vleutenschen weg n°. 173, kadastraal bekend gemeente *Catharijne*, sectie B n°. 2600 (gedeeltelijk), overeenkomstig de aan dit besluit gehechte beschrijving en teekening (1), wat deze laatste betreft voor zoover opvolging van de na te noemen voorwaarden afwijking daarvan niet noodig maakt, en voorts onder de volgende voorwaarden:

1°. De vloeren van de tot het inkoopen of bewaren en verwerken van lompen en tot het inkoopen of bewaren van beenderen, vellen en huiden bestemde lokalen, benevens de vloer van het lokaal, dat tot kantoor dient, moeten zoodanig zijn samengesteld, dat de oppervlakte volkomen waterdicht en voldoende glad afgepleisterd is. De vloeren moeten onder zoodanige helling liggen, dat het schrob- en spoelwater snel kan afvloeien naar eene verzamelput, die van een goed werkend stankscherm en van een rooster moet voorzien zijn.

2°. De wanden der bovengenoemde lokalen moeten behoorlijk waterdicht, glad worden afgepleisterd. Alle aansluitingen, ook die van de wanden en de vloeren, moeten met ronde hoeken zijn bewerkt. In de pleisterlaag moet eene blauwe kleurstof gemengd worden.

3°. De plafonds van de bovengenoemde lokalen moeten vlak en glad worden afgepleisterd en met ronde hoeken aansluiten aan de wanden. In de bepleistering der plafonds moet eveneens eene blauwe kleurstof gemengd worden.

4°. Alle openingen, welke in directe verbinding staan met de buitenlucht, behalve de deuren, moeten voorzien zijn van metaalgaas, waarvan de mazen niet grooter mogen zijn dan 1½ m.M. in het vierkant.

De vensters moeten van blauw of blauw gemaakt glas voorzien zijn.

De deuren in de hoofdscheidingsmuren en die, welke op de buitenlucht uitkomen, moeten van goed werkende drangveeren voorzien zijn.

Alle hout- en ijzerwerken in de bovengenoemde lokalen moeten blauw geverfd worden.

5°. Voor kunstverlichting mag alleen gebruik worden gemaakt van electriciteit. De gloeilampjes moeten in ballons van blauw glas besloten zijn.

In de inrichting mag ter voorkoming van brandgevaar niet worden gerookt. Ook mag niemand er zich met een brandende sigaar, sigaret of pijp bevinden. Van een en ander moet door een opschrift blijken.

Verwarmingsinrichtingen moeten zoodanig zijn ingericht, dat zij geen gevaar voor brand kunnen opleveren.

6°. Tot reiniging der lokalen en der na te noemen bakken en kluizen moet in de sorteerderij en het inkooplokaal eene kraan zijn, aangesloten aan de waterleiding, waarop eene slang met straalpijp kan worden gesteld.

7°. De ingekochte en opgegaarde lompen, behalve de geëmballeerde en geperste, moeten worden geborgen in bakken van steen of gewapend beton, waarvan de vloer en de wanden met waterdichte specie glad afgepleisterd zijn met ronde hoeken in de aansluitingen.

Deze bakken moeten ongeveer 1 M. lang, breed en hoog zijn en tegen de wanden van de lokalen zijn geplaatst. De vloeren dezer bakken moeten afhellen naar in den voorwand met roosterwerk afgesloten openingen.

8°. De naden en vloeren der kluis tot het bewaren van beenderen moeten glad worden afgepleisterd. Deze kluis moet afgesloten worden door een gewelf, dat doorbroken is door een steenen of metalen luchtkoker, reikende tot ten minste 1 M. boven het hoogste punt van het gebouw. De luchtkoker moet voorzien zijn van eene doelmatige zuigkap. Op 0.20 M. boven den vloer van deze kluis moeten over eene oppervlakte, ongeveer gelijk aan die van den vloer van de kluis, uitneembare, horizontale roosters van staafijzer worden aangebracht, waarvan de staven niet verder dan 1½ c.M. uit elkander liggen. De deur dier kluis moet samengesteld zijn van plaatijzer, of van hout, versterkt en beslagen met plaatijzer, en voorzien zijn aan de vloerzijde, beneden de bovengenoemde roosters, van eene ventilatie-opening met een rooster van vliegendicht kopergaas. De deur moet met een beugel of bovenklem worden gesloten.

9°. De kluis tot het bewaren van huiden of vellen moet gelijk zijn aan die, genoemd onder 8°., met deze uitzondering, dat de bovengenoemde roosters kunnen vervallen, en dat er ijzeren staven boven in de kluis moeten worden aangebracht voor het ophangen der huiden of vellen.

10°. In het inkooplokaal mogen nimmer lompen, beenderen, huiden, vellen en dergelijke goederen aanwezig zijn, behalve die welke daar ten inkoop worden aangeboden.

Zoodra deze voorwerpen aangekocht zijn, moeten zij ten spoedigste naar de bewaarplaats worden gebracht, de lompen naar de bakken, de beenderen, vellen en huiden naar de daarvoor bestemde kluizen. Op de open plaats,

(1) Deze teekening wordt hierna niet opgenomen.

aangegeven op de aan dit besluit gehechte teekening, mogen genoemde voorwerpen of andere stankverspreidende goederen nimmer aanwezig zijn.

11°. Elke week des Vrijdags, voor des namiddags 3 uur, moeten de beide kluizen geheel geledigd zijn en moeten deze, na ledig te zijn gemaakt, door middel van de onder 6°. genoemde, op de waterleiding geschroefde slang geheel schoon gespoten worden.

12°. Onverminderd het bepaalde onder 11°. moet de geheele inrichting voortdurend zindelijk en in behoorlijken staat gehouden worden. De vloeren, wanden en plafonds moeten ten minste éénmaal in de twee maanden worden ontdaan van alle vuil en daarna met sodawater of eene soortgelijke reinigende vloeistof worden schoongemaakt.

13°. In de inrichting mogen niet meer dan 750 K.G. losse lompen en niet meer dan 300 K. G. beenderen, huiden en vellen tegelijk aanwezig zijn.

14°. De uit de inrichting te vervoeren lompen, beenderen, huiden en vellen moeten, voor zij de inrichting verlaten, geborgen zijn in uitwendig zindelijke, goed gesloten zakken, kisten of bussen.

15°. De aanvoer of doorvoer van lucht door roosters of luchtkokers mag nimmer worden belemmerd.

Met bepaling wijders, dat de inrichting moet zijn voltooid en in werking gebracht binnen zes maanden na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, met het rapport van Onzen voornoemden Minister in de *Staatscourant* zal worden openbaar gemaakt en aan den Raad van State (Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur) in afschrift zal worden medegedeeld.

's-Gravenhage, den 7den Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 8 *Sept.* 1917.)

AFSCHRIFT.

—

Vrij van zegel ingevolge Koninklijk besluit van 4 Nov. 1875 n°. 21.

OMSCHRIJVING.

De bewaarplaats voor afval, lompen, beenderen, huiden en vellen zal worden opgericht in het perceel aan den Vleutenschen weg 173, kadastraal gemeente *Catharijne*, sectie B, n°. 2600 (ged.).

De hiervoren genoemde artikelen zullen na in de voorruimte te zijn ingekocht, tijdelijk worden bewaard in de bewaarplaats op den beganen grond hiervoor aangewezen.

In de inrichting zal alleen van handenarbeid worden gebruik gemaakt, en zullen minder dan 10 personen verblijf houden.

Utrecht, 10 November 1915.

(*get.*:) S. GANS.

Behoort bij Koninklijk besluit van 7 Augustus 1917 (*Staatsblad* n°. 560).

Mij bekend,

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

—

8 *Augustus* 1917. BESLUIT, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door het gemeentebestuur van *'s-Hertogenbosch* tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van *Noord-Brabant* van 4 October 1916, G n°. 244, 1ste afdeeling, strekkende tot afwijzing van het verzoek van genoemd bestuur om vergunning ingevolge artikel 1, § I, onder 2°. der „Electriciteitsverordening *Noord-Brabant*" tot het exploiteeren van een bedrijf tot productie en levering van electrischen stroom binnen de gemeente *'s-Hertogenbosch*. S. 561.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door Burgemeester en Wethouders van *'s-Hertogenbosch*, handelende krachtens machtiging van den Raad dier gemeente, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant van 4 October 1916, G n°. 244, 1ste afdeeling, waarbij afwijzend is beschikt op het verzoek van het gemeentebestuur om vergunning ingevolge art. 1, § I onder 2°. der „Electriciteitsverordening Noordbrabant" tot het exploiteeren van een bedrijf tot productie en levering van electrischen stroom binnen de gemeente *'s-Hertogenbosch*.

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 3 Juli 1917, n°. 38;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 30 Juli 1917, La. A, afdeeling Waterstaat, en van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 6 Augustus 1917, n°. 6422, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Overwegende: dat Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant bij besluit van 4 Oct. 1916, G n°. 244, 1ste afdeeling, afwijzend hebben

beschikt op het verzoek van het gemeentebestuur van 's-Hertogenbosch van 11 Augustus te voren, om vergunning tot het exploiteeren van een bedrijf tot productie en levering van electrischen stroom binnen de gemeente, welke vergunning door de „Electriciteitsverordening Noord-Brabant" wordt geëischt;

dat Gedeputeerde Staten den grond voor hunne weigering in de eerste plaats hebben ontleend aan de beschikking van den Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en den Minister van Waterstaat van 11/17 April 1916, krachtens onze machtiging genomen op het verzoek van Burgemeester en Wethouders van 's-Hertogenbosch tot het verkrijgen van de Koninklijke verklaring, bedoeld in art. 1, § II, letter *a*, van de „Electriciteitsverordening Noordbrabant", die het mogelijk maakt zonder vergunning van Gedeputeerde Staten eene gemeentelijke electrische centrale op te richten, in welke beschikking is overwogen „dat het algemeen belang hetwelk in zake electriciteitsvoorziening, als waarop de provinciale verordening betrekking heeft, behartiging vraagt, is een streekbelang, dat alleen dan behoorlijk kan worden bevorderd, indien het belang van het geheel steeds als doorslag gevende maatstaf wordt erkend; dat het mitsdien met dat belang zoude strijden, indien een of meerdere gemeenten tot het betrokken streekgebied behoorende, zich aan samenwerking zouden onttrekken; dat waar, als in Noord-Brabant, het streekbelang in zake electriciteitsvoorziening, door het provinciaal bestuur wordt behartigd, de samenwerking van alle deelen der provincie door het algemeen belang wordt geëischt";

dat Gedeputeerde Staten daarnaast voor hunne weigering hebben aangevoerd dat, waar de tegenwoordige omstandigheden zoo uitermate belemmerend werken op den door de naamlooze vennootschap Provinciale Noord-Brabantsche Electriciteitsmaatschappij te verrichten arbeid, thans meer dan ooit de meest intensieve samenwerking noodig is om het beoogde doel, de electriciteitsvoorziening der geheele provincie, te bereiken;

dat het gemeentebestuur van 's-Hertogenbosch in beroep aanvoert, dat de grond van afwijzing ontleend aan het algemeen streekbelang geen steun vindt in de „Electriciteitsverordening Noordbrabant"; dat Gedeputeerde Staten het verzoek om vergunning hadden behooren te toetsen niet aan de vraag, of het verleenen er van al of niet in strijd is met het algemeen streekbelang, maar hieraan of het voor de gemeente voordeeliger moet geacht worden zelve het electrisch bedrijf te exploiteeren dan den electrischen stroom te betrekken van de naamlooze vennootschap Provinciale Noord-Brabantsche Electriciteitsmaatschappij; dat de eigen exploitatie door de gemeente voor haar groot financieel voordeel zal opleveren; dat, wat de overweging betreft door Gedeputeerde Staten aan de tegenwoordige omstandigheden ontleend, daartegen is aan te voeren, dat de oprichting van een electrisch bedrijf door de gemeente de electriciteitsvoorziening door de provincie allerminst in den weg zal staan en de niet-aansluiting door de gemeente aan de proviniciale onderneming geen enkel ander gevolg zal hebben dan dat wellicht het provinciaal bedrijf minder spoedig rendabel wordt;

Overwegende wat in de eerste plaats betreft de stelling van het gemeentebestuur, dat de grond van afwijzing ontleend aan het algemeen streekbelang geen steun vindt in de verordening en Gedeputeerde Staten het verzoek om vergunning hadden behooren te toetsen niet aan de vraag, of het verleenen er van al of niet in strijd is met het streekbelang, maar hieraan, of het voor de gemeente voordeeliger moet geacht worden zelve het electrisch bedrijf te exploiteeren dan den electrischen stroom te betrekken van de naamlooze vennootschap Provinciale Noord-Brabantsche Electriciteits-maatschappij;

dat deze stelling niet als juist kan worden erkend;

dat immers meergenoemde verordening strekt ter behartiging van het belang der electriciteitsvoorziening voor de streek (samenvallende met de provincie), zoodat deze aangelegenheid is geworden tot eene van algemeen belang;

dat het derhalve in de rede ligt, dat voor de beschikkingen, welke onderscheidenlijk door Gedeputeerde Staten en door Ons ter toepassing van die verordening worden genomen, (art. 1, § I onder 2°. j°. artikel 14 en artikel 16) het streekbelang en niet het financieel belang der gemeente als toetssteen wordt gebruikt;

dat, zooals ook is overwogen in de bovenaangehaalde beschikking van den Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en den Minister van Waterstaat, van 11/17 April 1916, een streekbelang „alleen dan behoorlijk kan worden bevorderd, indien het belang van het geheel steeds als doorslag gevende maatstaf wordt erkend;"

„dat het mitsdien met dat belang zoude strijden, indien een of meerdere gemeenten tot

het betrokken streekgebied behoorende, zich aan samenwerking zouden onttrekken;"

„dat, waar als in Noord-Brabant, het streekbelang in zake electriciteitsvoorziening door het provinciaal bestuur wordt behartigd, de samenwerking van alle deelen der provincie door het algemeen belang wordt geëischt;"

dat nu wel zoude kunnen worden toegegeven, dat de niet-aansluiting van de gemeente 's-Hertogenbosch aan de provinciale electriciteitsfabriek op zich zelve aan de electriciteitsvoorziening van de geheele provincie niet in den weg zoude staan, maar dat daartegenover niet mag worden voorbijgezien, dat ten opzichte van aanvragen van gemeentebesturen om vergunning tot den aanleg eener eigen centrale door het provinciaal bestuur en door Ons eenzelfde gedragslijn zoude moeten worden gevolgd, zoodat het dus niet wel zoude aangaan aan eene andere gemeente, welke in gelijke of ongeveer gelijke omstandigheden zoude blijken te verkeeren als de gemeente 's-Hertogenbosch, te weigeren, wat aan deze laatste zoude zijn toegestaan;

dat derhalve het verleenen der vergunning aan de gemeente 's-Hertogenbosch zeer waarschijnlijk ten gevolge zoude hebben, dat ook andere gemeenten zich aan samenwerking zouden onttrekken, waardoor het algemeen belang ernstig zoude worden benadeeld;

overwegende dat, zooals ook wordt erkend in meer genoemde beschikking van Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Waterstaat, het bovenaangegeven beginsel echter uitzondering zoude moeten lijden, indien vast zoude staan, dat het specifiek gemeentebelang van 's-Hertogenbosch door de vastgestelde regeling in verhouding tot het algemeen belang diermate zoude worden geschaad, dat uit dien hoofde inbreuk op het beginsel verantwoord ware;

dat dit punt nader onder de oogen moet worden gezien, nu door het gemeentebestuur in zijn beroepsadres en verder in de overgelegde memorie met nadruk is gewezen op bezwaren, welke voor de gemeente uit de aansluiting aan de provinciale centrale zouden voortvloeien;

dat in de eerste plaats door het gemeentebestuur is beweerd, dat bij stroomlevering door eene eigen binnen de gemeente gelegen centrale technisch aan veel hoogere eischen zoude kunnen worden voldaan dan bij stroomlevering door de provincie;

dat deze bewering niet geheel onjuist kan worden genoemd, aangezien bij gemeentelijke voorziening inderdaad iets minder technische moeilijkheden zouden zijn te overwinnen dan bij eene streekvoorziening, maar dat dit verschil toch te gering is om daaraan een motief tot het verleenen der vergunning te kunnen ontleenen;

dat overigens de meerdere technische moeilijkheden, welke voor de gemeente 's-Hertogenbosch in geval van aansluiting aan de provinciale centrale zouden zijn te overwinnen, die gemeente niet meer zouden schaden dan elke andere gemeente, welke aan genoemde centrale zoude zijn aangesloten, zoodat van een specifiek gemeentebelang van 's-Hertogenbosch geen sprake zoude kunnen zijn en dat, indien bedoeld bezwaar inderdaad als ernstig zoude moeten worden beschouwd, alsdan vrijwel elke streekvoorziening veroordeeld zoude zijn, aangezien dat bezwaar immers aan elke streekvoorziening is verbonden;

dat verder door het gemeentebestuur is aangevoerd, dat voor de gemeente uit de gemeentelijke electriciteitsproductie financieele voordeelen zouden voortvloeien, welke aan deze bij aansluiting aan de provinciale electriciteitsfabriek zouden ontgaan;

dat genoemd bestuur dus kennelijk van oordeel is, dat het voor de provincie niet mogelijk zoude zijn aan de gemeente inzake stroomlevering voorwaarden aan te bieden, waarbij deze gelijke of ten naaste bij gelijke voordeelen zoude genieten, als voor haar uit de eigen stroomopwekking zouden voortvloeien;

dat nu deze opvatting door het gemeentebestuur in het geheel niet aannemelijk is gemaakt;

Overwegende in dit verband:

1°. dat Gedeputeerde Staten vroeger aan de gemeente hebben voorgesteld door deskundigen den prijs te doen bepalen, waarvoor stroom aan de gemeente zou moeten worden geleverd om haar niet in ongunstiger conditie te brengen dan waarin zij zou verkeeren bij eigen stroomopwekking, zoodat het er voor mag worden gehouden, dat Gedeputeerde Staten indertijd geneigd waren en ook de naamlooze vennootschap Provinciale Noord-Brabantsche Electriciteitsmaatschappij wel geneigd zal zijn gunstige voorwaarden van stroomlevering aan te bieden;

2°. dat bedoelde maatschappij ook inderdaad gunstige voorwaarden zal kunnen aanbieden, aangezien immers volgens de statuten dier maatschappij bij de stroomvoorziening in het algemeen geen winst zal worden gemaakt, zoodat van de afnemers geen grootere offers zullen behoeven te worden gevraagd dan voor dezen gelegen zullen zijn in de kosten der stroomvoorziening;

3°. dat er daarenboven op grond van artikel 4 van de concessie, welke door Ons aan de Naamlooze Vennootschap Provinciale Noord-Brabantsche Electriciteitsmaatschappij werd verleend (zie *Staatscouranten* n°. 67 en n°. 277 van 1914) door Onzen Minister van Waterstaat voor kan worden gewaakt, dat met de belangen der afnemers en dus ook met die van de gemeenten behoorlijk rekening zal worden gehouden;

Overwegende dat met het oog op het vorenstaande mag worden aangenomen, dat Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant terecht aan de gemeente 's-Hertogenbosch de door deze gevraagde vergunning hebben onthouden;

Gezien de Electriciteitsverordening Noord-Brabant;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant van 4 October 1916, G n°. 244, 1ste afdeeling, het daartegen ingestelde beroep ongegrond te verklaren.

Onze Ministers van Waterstaat en van Binnenlandsche Zaken zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en tegelijk met het rapport van die Ministers in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, afdeeling voor de Geschillen van Bestuur.

's-Gravenhage, den 8sten Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 20 *Aug.* 1917.)

—

9 *Augustus* 1917. BESLUIT, houdende aanvulling der bepalingen omtrent vrijdom van den accijns op het gedistilleerd. S. 562.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van onzen Minister van Financiën van 19 Juli 1917, n°. 87, Accijnzen;

Gelet op Onze besluiten van 30 November 1908 (*Staatsblad* n°. 346) en van 19 Mei 1916 (*Staatsblad* n°. 189);

Den Raad van State gehoord (advies van 31 Juli 1917, n°. 17);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 6 Augustus 1917, n°. 99, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Voor de toepassing van Onze besluiten van 30 November 1908 (*Staatsblad* n°. 346) en van 19 Mei 1916 (*Staatsblad* n°. 189) worden gelijkgesteld:

a. zoogenaamd petroleum-distillaat, hetwelk wordt verkregen bij het overhalen van petroleumresidu's, met houtgeest en met methylalcohol;

b. gedistilleerd dat petroleum-distillaat bevat, met gemethyleerd gedistilleerd.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, 9 Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 1 *Sept.* 1917.)

—

9 *Augustus* 1917. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 16 September 1895 (*Staatsblad* n°. 161), waarbij aan het bestuur der gemeente *Leiden* vergunning is verleend op het landgoed „Endegeest", gemeente *Oegstgeest*, een gesticht voor krankzinnigen op te richten S. 563.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 31 Juli 1917, n°. 9383, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* n°. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Met intrekking van Onze besluiten van 2 Juni 1913 (*Staatsblad* n°. 199), van 5 December 1914 (*Staatsblad* n°. 549), van 16 September 1915 (*Staatsblad* n°. 397) en van 19 Januari 1917 (*Staatsblad* n°. 188), te bepalen:

Art. 1. Artikel 2 van het Koninklijk besluit van 16 September 1895 (*Staatsblad* n°. 161) wordt gelezen als volgt:

„In het gesticht, bestaande uit vier paviljoenen voor mannen, vier paviljoenen en de Kasteel-étage voor vrouwen, één paviljoen ten deele voor mannen en ten deele voor vrouwen, één paviljoen voor mannelijke en één paviljoen voor vrouwelijke jeugdige idioten, zoomede uit de noodige dienstgebouwen, mogen niet meer dan 572 krankzinnigen, namelijk 266 mannen en 306 vrouwen, verpleegd worden.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken bepaalt, na de voltooing van elk paviljoen, het tijdstip, waarop dit in gebruik mag worden

genomen en het maxium van het getal verpleegden, dat daarin mag worden opgenomen.

Bovendien mogen gedurende het tijdvak, eindigende 31 December 1917, in elk der beide paviljoenen voor jeugdige idioten 6 patiënten verpleegd worden boven het bepaalde maximum".

2. Artikel 5 van het Koninklijk besluit van 16 September 1895 (*Staatsblad* nº. 161) wordt gelezen als volgt:

„De geneeskundige behandeling der verpleegden wordt opgedragen aan ten minste vier geneeskundigen, waarvan ten minste drie gevestigd moeten zijn in woningen op het terrein van het gesticht en daar buiten geene geneeskundige praktijk, tenzij consultatieve, mogen uitoefenen."

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 9den Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 7 *Sept.* 1917.)

—

11 *Augustus* 1917. KONINKLIJK BESLUIT.

Geldige reden om, met toepassing van art. 39 van het Militiebesluit, afwijking toe te staan van den termijn in art. 32 van dit besluit gesteld.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door K. Boorsma te Kampen, ingeschrevene voor de militie lichting 1918 uit de gemeente Dokkum, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland van 16 Mei 1917, nº. 80, waarbij hij in zijn aanvraag om vrijstelling van militiedienst als student in de godgeleerdheid niet-ontvankelijk is verklaard;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 25 Juli 1917, nº. 189;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 6 Augustus 1917, nº. 6325, afd. B. B.

Overwegende: dat Gedeputeerde Staten bij gemeld besluit hebben overwogen, dat de reden van vrijstelling blijkens het ingeleverd bewijsstuk op 21 Maart 1917 aanwezig was; dat dus volgens art. 32 1º. van het Miliebesluit het bewijsstuk vóór 1 April 1917 door of vanwege den belanghebbende bij den burgemeester van Dokkum moest worden ingeleverd; dat de inlevering eerst 25 April 1917 is geschied, dus na den voorgeschreven termijn; dat de belanghebbende onbekendheid met de wettelijke bepalingen als reden opgeeft, waarom hij het stuk niet eerder heeft ingeleverd; dat de burgemeester van Dokkum in de eerste helft van Maart 1917 eene openbare kennisgeving heeft gedaan betreffende het aanvragen van vrijstelling van militiedienst door ingeschrevenen van de lichting 1918, welke kennisgeving ook in de beide plaatselijke bladen te Dokkum is geplaatst, terwijl bovendien een persoonlijke kennisgeving aan de belanghebbenden is gezonden; dat uit deze kennisgevingen aan Boorsma voldoende heeft kunnen blijken, wanneer hij de stukken voor het verkrijgen der gewenschte vrijstelling moest inleveren; dat in die omstandigheden onbekendheid met de wettelijke bepalingen naar het oordeel van Gedeputeerde Staten voor den belanghebbende geen voldoende verontschuldiging voor het overschrijden van den termijn van inlevering van het bewijsstuk oplevert; dat er daarom geen termen zijn tot toepassing van art. 39 van het Militiebesluit;

dat de appellant in beroep aanvoert, dat wanneer hij in werkelijken dienst wordt gesteld, zijne studiën geheel worden onderbroken, hij wellicht in zijn verder leven zal zijn gedupeerd en het predikambt wellicht nimmer zal kunnen uitoefenen;

Overwegende ten aanzien van de ontvankelijkheid, dat de aan den appellant vanwege den burgemeester uitgereikte kennisgeving niet heeft ingehouden eene zoodanige juiste omschrijving van de verplichtingen, waaraan zij hadden te voldoen, die vrijstelling van militiedienst wilden aanvragen op grond hiervan, dat zij tot een geestelijk ambt worden opgeleid, dat daaruit door den appellant met stellige zekerheid kon worden afgeleid wat hem stond te doen;

dat immers in deze kennisgeving wel nauwkeurig aan het militiebesluit aansluitende verplichtingen waren omschreven van hen die vrijstelling wegens kostwinnerschap verlangden, maar daarin niet melding werd gemaakt van de verklaringen over te leggen met betrekking tot de vrijstelling wegens het worden opgeleid tot een geestelijk ambt;

dat dan ook in het schrijven van den burgemeester van Dokkum aan Onzen Commissaris in de provincie Friesland van 11 Mei 1917 wordt erkend, dat uit deze kennisgeving door een misverstand eene clausule is weggevallen, die wel in de openbare kennisgeving wordt aangetroffen, en betrekking heeft op de vrijstelling van hen, die tot een geestelijk ambt worden opgeleid;

dat waar mitsdien de aan den appellant uitgereikte kennisgeving niet volledig was en het daarin medegedeelde niet terugsloeg op hetgeen in het Militiebesluit voorkomt nopens degenen die aanspraak maken op vrijstelling ter zake van opleiding tot een geestelijk ambt, hier een geldige reden bestaat, met toepassing van art. 39 van het Militiebesluit, voor den appellant afwijking toe te staan van den termijn in art. 32 van dit besluit gesteld en alzoo alsnog zijne aanvrage ontvankelijk te verklaren;

Overwegende wat de gegrondheid van de aanvrage van den appellant betreft, dat uit de door hem overgelegde verklaring van den Rector van het gerefomeerd gymnasium te Kampen blijkt, dat hij op 21 Maart1917 leerling was van de 5e klasse van dit gymnasium en daar onderwijs ontving in de Hebreeuwsche taal met het stellig gebleken voornemen om zich voor te bereiden tot de studie der godgeleerdheid;

dat hij dus op vrijstelling aanspraak maken kan;

Gezien de Militiewet (*Staatsblad* 1915, nº. 21) en het Militiebesluit (*Staatsblad* 1912, nº. 145);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten, aan den militieplichtige K. Boorsma voor den tijd van één jaar vrijstelling te verleenen van den militiedienst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast enz. (W. v. d. B. A.)

—

11 *Augustus* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende kostelooze afgifte van bewijzen van goed gedrag.

De op grond van art. 79 der Militiewet getroffen bepalingen (beschikking van den Minister van Oorlog d.d. 15 Januari 1913, IIe afdeeling, nº. 52 P) schrijven o. a. voor, dat voor militieplichtigen, die tot het kader zullen worden opgeleid, een bewijs van goed gedrag moet worden overgelegd.

Aangezien mij van verschil van opvatting ten deze is gebleken, heb ik de eer U H.E.G. te verzoeken de Burgemeesters der gemeenten in Uwe provincie mede te deelen, dat op de verstrekking van bedoelde bewijzen het gestelde in art. 9 van voormelde wet van toepassing is, zoodat zij, indien aangevraagd voor bovenomschreven doel, *kosteloos* behooren te worden afgegeven. (W. v. d. B. A.)

—

13 *Augustus* 1917. BESLUIT, houdende vrijstelling van zegelrecht. S. 564.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 23 Juli 1917, nº. 141, afdeeling Zegel;

Gelet op artikel 91 der Zegelwet 1917;

Den Raad van State gehoord (advies van den 31 Juli 1917, nº. 18);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 9 Augustus 1917, nº. 97, afdeeling Zegel;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Vrijstelling van zegelrecht te verleenen voor de niet aan evenredig zegelrecht onderworpen hierna genoemde stukken:

1º. de verzoekschriften en de beschikkingen betreffende de toepassing van artikel 65, §§ 1, 2 en 3 der wet op de Personeele Belasting van den 16den April 1896 (*Staatsblad* nº. 72) en de verzoekschriften en de beschikkingen betreffende de ontheffing van andere directe belastingen wegens onvermogen;

2º. kwitantiën voor schoolgelden.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 13den Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 4 *Sept.* 1917.)

—

13 *Augustus* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Wanneer de hoegrootheid van het bedrag der schadeloosstelling afhankelijk is van toekomstige onzekere gebeurlijkheden, heeft de Rechtbank met die omstandigheden, welke zich waarschijnlijk zullen voordoen, rekening te houden.

Waar de Rechtbank het aannemelijk oordeelt, dat de som als vergoeding der waarde van het onteigende toegekend, vermeerderd met de vergoeding voor het verplaatsen der zaak, niet zal toereikend zijn ter verkrijging van een perceel geheel geschikt om daarin de zaak op denzelfden voet voort te zetten, doch dat daarvoor nog een bedrag van f 4000 noodig zal zijn, heeft zij terecht dit bedrag van f 4000 aan hare schatting toegevoegd.

(Onteigeningswet art. 40.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, A. P. L. Nelissen, H. Hesse en J. Kosters.

Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, wonende te 's-Gravenhage, eischer tot cassatie van een vonnis door de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage den 6 Juli 1917 tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. J. R. Thorbecke

tegen:

S. Netto, winkelier, wonende te 's-Gravenhage, verweerder, advocaat Mr. J. van Kuyk.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Als eenig cassatiemiddel is gesteld: „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 Grondwet, 34, 37, 39, 40, 41 Onteigeningswet, doordat de Rechtbank met verwerping van eischers betwisting op grond dat alleen dan vergoeding mag worden toegekend indien met zekerheid vaststaat dat en tot welk bedrag schade zal worden geleden, dien eisch verwaarloozende een post schadevergoeding ad f 4000 toekent."

Bij het vonnis waarvan beroep is beslist dat de onteigende in de gelegenheid moet worden gesteld zijn bedrijf over te brengen in eene localiteit, niet minder ruim dan die waarin het thans wordt uitgeoefend, indien hij anders in zijn bedrijf schade zou lijden wat de Rechtbank aanneemt dat hier het geval zou zijn.

Voorts verklaart de Rechtbank aannemelijk dat de onteigende uit gemelden hoofde een schade zal lijden ten bedrage van f 4000; zij verwerpt daarbij de betwisting van de onteigenende partij, hierop gegrond dat alleen vergoeding mag worden toegekend indien met zekerheid vaststaat dat en tot welk bedrag schade zal worden geleden.

Dat de Rechtbank hierbij aanneemt dat ook onzekere schade in aanmerking mag komen, wordt weersproken door de beslissing waarbij zij uitmaakt dat schade geleden zal worden indien niet vergoed worden de kosten van het elders voortzetten van het bedrijf. Daarmede is toch de zekerheid van schade vastgesteld; in zooverre ontbreekt aan het middel dus de feitelijke grondslag.

Alzoo blijft slechts over de vaststelling van het bedrag der schade; met betrekking daartoe verwerpt de Rechtbank de bewering dat dit van te voren absoluut zou moeten vaststaan, hetgeen niet anders kan beteekenen dan dat nimmer vooraf te zeggen is welken invloed latere omstandigheden daarop zullen hebben, dat de Rechter alzoo dat bedrag moet begrooten en vaststellen naar de gegevens die hij bij het wijzen van zijn vonnis heeft.

Deze redeneering schijnt mij volkomen juist; het stelsel van den eischer zoude medebrengen dat, indien geene absolute zekerheid omtrent het bedrag bestaat, in het geheel geene vergoeding gegeven kan worden, voor schade die dan toch in elk geval, tot welk bedrag ook, geleden zal worden. En de bepaling van dat bedrag is overgelaten aan den Rechter, die over de feiten oordeelt (zie arrest van 23 Juli 1910, W. 9054).

Het middel kan alzoo niet tot cassatie leiden.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eischer q.q. in de kosten.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat blijkens het bestreden vonnis de Burgemeester van 's-Gravenhage, namens den Staat der Nederlanden optredende tegen S. Netto, nu verweerder, de onteigening heeft gevorderd van twee perceelen gelegen aan de Hofstraat te 's-Gravenhage en aldaar kadastraal bekend in Sectie F, als nº. 338, huis en erf, groot 91 c.A. en nº. 339, huis en erf groot 58 c.A., staande ten name van den verweerder, die in die perceelen eene winkelnering drijft;

O., dat bij dat vonnis de onteigening van deze perceelen is uitgesproken en door wat betreft de daarvoor aan den verweerder uit te keeren schadevergoeding, de Rechtbank na in de 4e rechtsoverweging te hebben beslist, dat aan de perceelen eene waarde van f 52,500 moet worden toegekend, en vervolgens in de 5e rechtsoverweging te hebben vastgesteld, dat de kosten van verplaatsing der winkelzaak in een nieuw aan te koopen pand op f 4200 zijn te stellen, ten slotte in de 8e rechtsoverweging, in aansluiting aan het gevoelen der deskundigen, het aannemelijk acht, dat de verweerder voor de hem toegekende bedragen niet zal kunnen verkrijgen een pand geheel geschikt om daarin zijne zaak op denzelfden voet als thans voort te zetten, doch daarvoor een bedrag van f 4000 meer zal behoeven, en op dezen grond ook dit bedrag van f 4000 bij de vaststelling der voor de onteigening van voormelde perceelen verschuldigde vergoeding heeft in aanmerking genomen;

O., dat tegen deze beslissing als eenig middel van cassatie wordt aangevoerd: (zie concl. proc.-gen.);

O., dat de Rechtbank bij de vaststelling der schadevergoeding die den verweerder toekomt voor de eigendomsontneming der twee hem toebehoorende perceelen in de Hofstraat alhier, in welke perceelen hij zijne winkelzaak drijft, zich terecht heeft gesteld op het standpunt, dat de verweerder recht heeft om daarvoor als schadevergoeding te ontvangen een bedrag dat hem in staat stelt aan te koopen en in te richten een pand geschikt om daarin zijne zaak op denzelfden voet voort te zetten;

dat uit den aard der zaak niet immer reeds bij het vaststellen der uit te betalen schadevergoeding met wiskundige zekerheid kan worden bepaald, hoeveel door den onteigende voor kosten van wederbelegging zal zijn uit te geven, daar de hoegrootheid van dit bedrag vaak afhankelijk zal zijn van toekomstige onzekere gebeurlijkheden en alsdan ook met die omstandigheden, die zich waarschijnlijk zullen voordoen moet worden rekening gehouden;

O., dat de Rechtbank in deze, het aannemelijk oordeelend, dat de som den verweerder als vergoeding der waarde van het onteigende toegekend, vermeerderd met de vergoeding voor het verplaatsen der zaak, niet zal toereikend zijn ter verkrijging van een perceel geheel geschikt om daarin de zaak op denzelfden voet voort te zetten, doch dat daarvoor nog een bedrag van f 4000 zal noodig zijn, terecht dit bedrag van f 4000 aan hare schatting heeft toegevoegd, en door dit te doen geen der in het middel aangehaalde artikelen kan hebben geschonden of verkeerd toegepast, zoodat het middel is onaannemelijk;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

13 *Augustus* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

De omvang der schade op het tijdstip der eigendomsontneming den eigenaar berokkend, kan afhankelijk zijn van toekomstige gebeurlijkheden, welke ten tijde der onteigening slechts als waarschijnlijk kunnen worden voorzien; ook op die omstandigheden moet bij de berekening der schade worden gelet.

Bij de waardeering van het verlies wegens de noodzakelijk geworden vervanging van machinerieën op een tijdstip dat de prijzen sterk zijn opgeloopen, heeft de Rechtbank niet tweemaal denzelfden factor in rekening gebracht.

(Onteigeningswet art. 40.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. C. O. Segers, A. P. L. Nelissen, H. Hesse en J. Kosters.

Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, burgemeester van 's-Gravenhage, eischer tot cassatie van een vonnis der Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage dd. 29 Juni 1917, advocaat Mr. J. R. Thorbecke

tegen:

de Handelsvennootschap onder de firma Gebroeders Smeele, en tegen hare individueele leden N. J. M. Smeele en J. P. M. Smeele, beiden wonende te 's-Gravenhage, verweerders, advocaat Mr. J. van Kuyk.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Bij vonnis waarvan beroep, waarbij de onteigening van eene waschinrichting is uitgesproken, heeft de Rechtbank in overeenstemming met de deskundigen uit de omstandigheden afgeleid dat ter vervanging van de onteigende eene geheel nieuwe inrichting gebouwd moet worden, en de kosten van opbouw naar de prijzen van materialen en de arbeidsloonen op het tijdstip waarop het rapport van deskundigen werd uitgebracht vastgesteld, maar uit aanmerking dat naar waarschijnlijkheid de prijzen en loonen tusschen dat tijdstip en den tijd waarop zal kunnen worden gebouwd aanmerkelijk zullen stijgen, het uitgetrokken bedrag met 10 % verhoogd.

Deze wijze van berekening van de te vergoeden schade geeft den eischer aanleiding tot het stellen van zijn eerste cassatiemiddel: „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 Grondwet, 34, 37, 39, 40, 41, 42 Onteigeningswet, door boven de tegenwoordige bouwkosten en de machineprijzen nog een bedrag van 10 % dier kosten en prijzen aan de onteigende partij toe te kennen op grond van mogelijke, althans waarschijnlijke prijsstijging; ten onrechte, daar eene dergelijke onzekere gebeurtenis geen maatstaf voor vergoeding van werkelijk te lijden schade mag zijn en bovendien uit het oog verloren wordt dat de Onteigeningswet de schade wil bepaald zien op het tijdstip der eigendomsontneming.

Waarom eene niet volkomen zekere, maar toch zeer waarschijnlijke gebeurtenis niet een maatstaf voor de berekening van het bedrag der schade zou mogen zijn, zie ik niet in; de Hooge Raad heeft trouwens in meer dan één arrest de noodzakelijkheid om rekening te houden met hetgeen waarschijnlijk zal gebeuren

erkend ; en men zal, zoodra er sprake is van het brengen in eenen financieelen toestand gelijk aan dien vóór de onteigening, waarop het geven van volledige schadeloosstelling neerkomt, zeker altijd hebben te rekenen met hetgeen te verwachten is, ook al kan daarbij van absolute zekerheid niet de rede zijn ; zoo is het o. a. met de vergoeding wegens nadeelen welke te verwachten zijn van verplaatsing van een bedrijf ; vgl. arrest van 5 December 1904 (W. 8151).

De eischer, hiertegen aanvoerende dat volgens art. 40 der Onteigeningswet de waarde van het onteigende op den dag van het verlies van den eigendom bepaald moet worden, miskent het onderscheid tusschen de waarde van eigendommen en de schade door de onteigening te lijden welke veelal meer omvat dan de materieele waarde van gebouw of grond.

Nu rekent de Rechtbank ook niet louter met eene mogelijkheid of eene onbepaalde waarschijnlijkheid, maar met zoodanige waarschijnlijkheid van gebeurtenissen die haar redelijkerwijze dwingt aan te nemen dat zij zich zullen voordoen.

Dit middel komt mij derhalve ongegrond voor.

Het tweede middel is : „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 Grondwet, 34, 37, 39, 40, 41 en 42 Onteigeningswet, door boven en behalve de vergoeding van de waarde van de in deze procedure onteigende machines nog een bedrag aan de onteigende partij toe te kennen uitsluitend ter vergoeding van de schade, daardoor ontstaan dat de onteigende partij gedwongen is op het tegenwoordige sterk verhoogde prijsniveau te koopen ; ten onrechte, omdat dit tegenwoordige hoog niveau reeds bij de bepaling van de waarde in aanmerking is genomen en het niet aangaat het tweemaal bij de bepaling van de schadevergoeding te doen meetellen ; in elk geval, indien de Rechtbank het oog mocht hebben gehad op prijsdaling na het tijdstip van aankoop, dit is eene onzekere gebeurtenis welke niet als factor ten deze mocht medetellen.

De Rechtbank beslist feitelijk dat de gedaagden om hun bedrijf voort te zetten nieuwe machines in plaats van de onteigende zullen moeten aanschaffen „op het tegenwoordige sterk verhoogde prijsniveau", terwijl zij, ware de onteigening niet tusschenbeide gekomen, met aanschaffing hadden kunnen wachten tot de tegenwoordige machines verbruikt waren.

De door de onteigende partij te lijden schade wordt nu vergoed geacht door het in het vonnis uitgedrukte bedrag ; of de taxatie onjuist is kan in cassatie niet worden onderzocht ; in het bijzonder blijkt uit het vonnis niet dat hetzelfde element van schade tweemaal in rekening is gebracht.

Het slot van het middel berust op de onderstelling van eene mogelijke bedoeling der Rechtbank, waarvan uit het vonnis niet blijkt.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eischer q.q. in de kosten.

De Hooge Raad, enz. ;

O., dat blijkens het bestreden vonnis en blijkens het vonnis den 16 Mei 1916 door de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage tusschen partijen gewezen, waarheen het bestreden vonnis voor wat de feiten betreft verwijst, de Burgemeester van 's-Gravenhage, namens die gemeente optredende, tegen de verweerders de onteigening heeft gevorderd van eenige te hunnen name staande perceelen, gelegen in de Bilderdijkstraat te 's-Gravenhage en kadastraal aldaar bekend als Sectie O nos. 7303, pakhuis en bovenwoning, groot 61 c.A., 7304 waschinrichting, werkplaats, erf en koetshuis, groot 8 A. en 13 c.A., 5500 huis en erf, groot 82 c.A., 5501 huis, groot 1 A. 8 c.A. en 5502 huis, overbouwde poort en erf, groot 82 c.A., op welke perceelen zich o. m. bevinden eene machinale waschinrichting door de voornoemde Vennootschap, de verweerster onder 1°. gedreven, benevens de woningen van ieder der beide firmanten ;

O., dat de Rechtbank in de 3e rechtsoverweging van het bestreden vonnis, na feitelijk te hebben beslist, dat de Gebrs. Smeele, nu verweerders, niet zullen kunnen koopen eene reeds bestaande soortgelijke inrichting, noch bestaande panden daartoe zullen kunnen inrichten, voorop stelt, dat zij door de hun toe te kennen schadevergoeding moeten worden in staat gesteld, om een terrein aan te koopen en daarop eene waschinrichting te bouwen en in te richten, die met de bestaande overeenkomst en tot grondslag voor hare berekening dier schadevergoeding vaststelt, dat die bouw- en inrichtingskosten, berekend naar den maatstaf der prijzen geldende op het tijdstip, waarop de deskundigen hun verslag uitbrachten, de verweerders voor bouwkosten op f 70,938.24 voor kosten van aanschaffing van machinerieën op f 42,421.50 zouden komen te staan ;

O., dat blijkens de 24ste rechtsoverweging van het bestreden vonnis, de deskundigen, van oordeel, dat de prijzen der materialen en machinerieën vermoedelijk nog verder

zullen stijgen, en aanmerkelijk zullen gestegen zijn op het tijdstip dat de waschinrichtingen en de daarbij behoorende woningen worden gebouwd en ingericht, als hun gevoelen hebben te kennen gegeven, dat de geraamde kosten van bouw en inrichting uit dien hoofde met 10% behooren te worden verhoogd;

O., dat de gemeente 's-Gravenhage zich tegen die verhooging heeft verzet, omdat daardoor een slechts mogelijke niet eene werkelijke schade zoude worden vergoed, maar dat de Rechtbank, blijkens de 28ste en 29ste rechtsoverwegingen van het bestreden vonnis, van meening, dat het hier geldt een der factoren tot begrooting der schade die bij de berekening daarvan in aanmerking moest worden gebracht, daar ook al kon de invloed van dien factor op het bedrag der schade niet met zekerheid worden bepaald, toch redelijkerwijze moest worden aangenomen dat die omstandigheden zich zouden voordoen, op dien grond de verhooging van 10% heeft aangenomen;

O., dat tegen dit deel der beslissing als middel van cassatie is aangevoerd: (zie concl. proc.-gen.);

O. hieromtrent:

dat de Rechtbank bij de waardeering van den omvang der schade, die de eigendomsontneming der bestaande en de daardoor noodzakelijk geworden oprichting eener nieuwe waschinrichting den verweerders in cassatie zou berokkenen, terecht heeft rekening gehouden met al de omstandigheden, die op den omvang dier schade zouden van invloed zijn;

dat daarvoor niet noodig is de zekerheid dat die omstandigheden zich zullen voordoen, doch dat ook bij *waarschijnlijkheid* dat zij zullen voorkomen daarop bij de berekening der schade moet worden acht geslagen;

O., dat daarbij niet — gelijk bij dit middel wordt beweerd — wordt uit het oog verloren, dat moet worden bepaald de schade die op het tijdstip der eigendomsontneming den eigenaar wordt berokkend, doch, en zulks terecht, aangenomen, dat de omvang der schade die door en bij de eigendomsontneming den onteigende treft, afhankelijk kan zijn van toekomstige gebeurlijkheden, die ten tijde der onteigening slechts als waarschijnlijk kunnen worden voorzien;

O., dat derhalve het cassatiemiddel tegen dit deel der beslissing gericht, is onaannemelijk;

O., dat de Rechtbank verder, ter berekening van de vergoeding die aan de verweerders behoort te worden toegekend voor de eigendomsontneming der in de waschinrichting aanwezige machinerieën en de daardoor voor de verweerders noodzakelijk geworden aanschaffing van nieuwe machinerieën, heeft bepaald de waarde, die thans, bij de sterk opgeloopen prijzen, moet worden toegekend aan de aanwezige machinerieën in haren tegenwoordigen toestand en daarbij nog zeker bedrag heeft gevoegd om mogelijk te maken, dat zij geheel zullen zijn afgeschreven op het tijdstip, dat zij uit hoofde van langdurig gebruik door nieuwe moeten worden vervangen;

O., dat tegen dit deel der beslissing is gericht het tweede middel van cassatie, luidende: (zie concl. proc.-gen.);

O., dat echter ook dit middel niet kan opgaan;

dat immers door die beslissing niet tweemaal dezelfde factor wordt in rekening gebracht, doch het verlies gewaardeerd dat de verweerders treft door de noodzakelijk geworden vervanging van machinerieën op een tijdstip dat de prijzen sterk zijn opgeloopen, welke waardeering in cassatie is onaantastbaar;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

14 *Augustus* 1917. BESLUIT, waarbij met intrekking van het Koninklijk besluit van 1 April 1896 (*Staatsblad* nº. 62), wordt vastgesteld een gewijzigd Bijzonder reglement van politie voor het Afsluitingskanaal, de Houthaven en Martieme binnenhaven, behoorende tot 's-Rijks werf te Willemsoord. S. 565.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Marine en van Waterstaat van 20 April 1917, afdeeling D, nº. 62, en van 25 April 1917, nº. 270, afdeeling Waterstaat;

Gezien de wet van 28 Februari 1891 (*Staatsblad* nº. 69);

Gelet op artikel 1 van het Algemeen reglement van politie voor rivieren, kanalen, havens, sluizen, bruggen en daartoe behoorende werken, onder beheer van het Rijk, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 13 Augustus 1891 (*Staatsblad* nº. 158), zooals dit laatstelijk gewijzigd is bij Ons besluit van 16 December 1913 (*Staatsblad* nº. 445);

Den Raad van State gehoord (advies van 5 Juni 1917, nº. 25);

Gelet op het nader rapport van Onze Ministers van Marine en van Waterstaat van 25 Juli 1917, afdeeling D, nº. 55, 9 Augustus 1917, afdeeling Waterstaat, nº. 238;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met intrekking van het Koninklijk besluit van 1 April 1896 (*Staatsblad* n°. 62), vast te stellen het als bijlaag bij dit besluit gevoegde Bijzonder reglement van politie voor het Afsluitingskanaal, de Houthaven en Maritieme binnenhaven, behoorende tot 's-Rijks werf te *Willemsoord*.

Dit besluit treedt in werking met den eersten October 1917.

Onze Ministers van Marine en van Waterstaat zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 14den Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Marine. J. J. RAMBONNET.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 6 *Sept.* 1917.)

BIJZONDER REGLEMENT *van politie voor het Afsluitingskanaal, de Houthaven en Maritieme binnenhaven, behoorende tot 's Rijks werf te Willemsoord.*

Art. **1**. (1). Onder het Afsluitingskanaal wordt verstaan het water, dat loopt van den N. O. hoek van 's Rijks werf te *Willemsoord* langs de Noord- en Westzijde van die werf tot een lijn, gelegen in het verlengde van de Zuidzijde van die werf.

(2). Onder de Houthaven en Maritieme binnenhaven wordt verstaan het water gelegen langs de zuidzijde van die werf, tusschen evenbedoelde lijn, de brug over de Koopvaardersbinnenhaven en de Marine-schutsluis.

2. In dit reglement wordt verstaan:

onder Directeur van 's Rijks werf, de Directeur van 's Rijks werf te *Willemsoord* of degene, die hem vervangt;

onder Hoofdingenieur der Marine, de Chef der afdeeling „Industrie" van 's Rijks werf te *Willemsoord* of degene, die hem vervangt;

onder Chef der afdeeling „Arsenaal" de zeeofficier die deze betrekking aan 's Rijks werf te *Willemsoord* vervult, of degene, die hem vervangt;

onder Chef der werfpolitie, de zeeofficier die deze betrekking aan 's Rijks werf te *Willemsoord* vervult of degene, die hem vervangt;

onder Kanaalbeambten, de opzichter van politie, de sasmeester, de portiers en de sluiswachters bij 's Rijks werf te *Willemsoord*.

3. Dit reglement wordt kosteloos verkrijgbaar gesteld bij den opzichter van politie en den sasmeester bij 's Rijks werf te *Willemsoord*.

4. (1). Het kanaal en de havens mogen worden bevaren door:

a. Rijksvaartuigen:

b. particuliere vaartuigen, welke goederen op 's Rijks werf moeten brengen of halen, of welker lading bestemd is voor 's Rijks werken;

c. particuliere vaartuigen aan welke dit door den Directeur van 's Rijks werf is veroorloofd.

(2). De vaartuigen onder *b* genoemd moeten voorzien zijn van een passeerbiljet, onderteekend door een daartoe volgens de Verordeningen voor 's Rijks werven bevoegde autoriteit; die onder *c* genoemd van een passeerbiljet, onderteekend door den Chef der werfpolitie.

5. De grootste geoorloofde diepgang der vaartuigen is voor het Afsluitingskanaal 2,3 M., voor de Hout- en Maritieme binnenhaven bewesten het verlengde van het westelijk boord van het dokkanaal 3 M. en beoosten die lijn 4 M.

6. (1). Het is aan de schippers van particuliere vaartuigen verboden, deze buiten den gewonen werktijd op 's Rijks werf aan den binnenoever van het Afsluitingskanaal of aan de werfzijde van de Houthaven en Maritieme binnenhaven te leggen, tenzij de Directeur van 's Rijks werf oordeelt, dat het belang van 's Rijks dienst, dan wel groote afmetingen van het vaartuig, toestand van weder of water of bijzondere omstandigheden afwijking van deze bepaling noodig maakt.

(2). Van het sub (1) bedoelde verbod kan — ter beoordeeling van voornoemden Directeur — mede ontheffing worden verleend wanneer de gezagvoerder of schipper daartoe het verzoek doet en zich bereid verklaart om de bewakingskosten te betalen.

(3). In de gevallen sub (1) bedoeld komen de bewakingskosten voor rekening van het Rijk.

7. Het is verboden het kanaal en de havens buiten den gewonen werktijd op 's-Rijks werf of des nachts te bevaren, tenzij met vergunning van den Directeur van 's-Rijks werf.

8. De juiste plaats voor doorvaring van de bruggen en van de sluis wordt des nachts door witte lichten aangegeven.

9. De maximum-snelheid, waarmede de stoom- of motorvaartuigen zich mogen bewegen bedraagt per minuut 180 M.

10. Van alle schadevaringen, zoowel aan het kanaal of zijne werken als aan schepen, moet onverwijld door den schipper van het vaartuig worden kennis gegeven aan een der kanaalbeambten.

11. (1). De grootste geoorloofde lengte der vlotten bedraagt voor het kanaal 25 M., voor de haven 50 M., de grootste geoorloofde breedte 7,5 M.

(2). De vlotten mogen met geen grootere snel-

heid vervoerd worden dan van 75 M. per minuut.

12. (1). Zonder vergunning van een der kanaalbeambten mogen vaartuigen niet worden getrokken.

(2). Het jagen (trekken met paarden) van vaartuigen is verboden.

13. (1). Het is aan schippers van particuliere stoom- of motorvaartuigen verboden om vaartuigen of vlotten te sleepen, tenzij, voor zooveel de Hout- en Maritieme binnenhaven betreft, met vergunning van den Directeur van 's-Rijks werf.

(2). Tenzij met vergunning van den Directeur van 's Rijks werf, mag *tegelijk* niet meer dan één vaartuig gesleept worden.

14. (1). Geadmitteerde loodsen bestaan voor het kanaal en de havens niet.

(2). Verlangt een schipper een gids aan boord te hebben om het kanaal en de havens te bevaren, dan kan hij zich daartoe bij het bureau der werfpolitie vervoegen.

(3). De havens mogen met zeeschepen, grooter dan 200 M³. bruto inhoud, niet anders bevaren worden dan in tegenwoordigheid van een daartoe door den Directeur van 's Rijks werf bevoegd verklaard persoon.

15. De schippers zijn verplicht de bevelen op te volgen van den gids of den persoon, in wiens tegenwoordigheid het varen geschiedt, en die de te verrichten manoeuvres leidt; hunne verantwoordelijkheid als schipper wordt daardoor echter niet opgeheven.

16. De gids of de persoon in het vorige artikel bedoeld is verplicht om, wanneer een vaartuig schade heeft gevaren, daarvan ten spoedigste kennis te geven aan den Chef der werfpolitie en zoo het schade heeft toegebracht aan de werken van het kanaal of de havens, tevens aan den Directeur van 's Rijks werf.

17. Artikel 53 van het algemeen reglement van politie voor rivieren, kanalen, havens, sluizen, bruggen en daartoe behoorende werken, onder beheer van het Rijk (verder aan te halen als Algemeen reglement) (*) wordt voor dit kanaal en deze havens gelezen als volgt:

(1). De schipper, die het kanaal of de havens wil verlaten geeft hiervan kennis aan het bureau der werfpolitie; zoo noodig bepaalt de Chef der werfpolitie de orde waarin de vaartuigen of vlotten moeten verhalen.

(2). Bij het in- en uitvaren van de Marineschutsluis wordt die orde door den sasmeester bepaald.

18. Met uitbreiding van artikel 84 van het Algemeen reglement wordt voor dit kanaal en deze havens bepaald, dat het verboden is:

1°. langs het kanaal of de havens met inbegrip van de daarbij behoorende gronden voorwerpen op te hangen of neer te leggen tenzij met vergunning van den Chef der werfpolitie;

2°. over de loopbrug aan de Noordzijde van het kanaal te rijden;

3°. met troepen over de bruggen te marcheeren anders dan uit den pas.

19. Artikel 85 van het Algemeen reglement wordt voor dit kanaal en deze havens gelezen als volgt:

Het is verboden met paarden en voertuigen over de tot den buitenoever van het kanaal behoorende gronden te rijden voor zoover dit niet in verband staat met aan het kanaal of de havens te verrichten werkzaamheden.

20. Met afwijking van het algemeen reglement wordt voor dit kanaal en deze havens bepaald, dat de functiën in de artikelen 54 en 83 van dat Reglement opgedragen aan den Minister, worden uitgeoefend door den Minister van Marine; die in de artikelen 23, 84, 85, 86 en 90 opgedragen aan den Commissaris der Koningin, door den Directeur van 's Rijks werf; die in de artikelen 9, 10, 11, 24, 25, 26, 27, 30, 33, 34, 45, 46, 48, 49, 52, 54, 63, 64, 67, 69, 78, 84, 89 en 90 opgedragen aan den hoofdingenieur, ingenieur, ambtenaar van den Waterstaat of havenmeester, door den Chef der werfpolitie; die in de artikelen 7, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 39, 40, 43, 45, 46, 48, 49, 52, 63, 64, 67, 68, 70, 78, 84, 86 en 90 opgedragen aan een ambtenaar van den Waterstaat, kanaalbeambte, sluismeester, of sluis- of brugwachter, door een kanaalbeambte.

21. (1). Artikel 88 van het algemeen reglement wordt voor dit kanaal en deze havens gelezen als volgt:

Met de handhaving van het Algemeen reglement en van dit Bijzonder reglement zijn belast de Directeur van 's Rijks werf, de Hoofdingenieur der Marine, de Chef van de afdeeling Arsenaal, de Chef der werfpolitie en de kanaalbeambten en op de gronden, behoorende tot den buitenoever van het kanaal en de haven, bovendien de ambtenaren en beambten der Rijks- en Gemeente-politie.

(2). De ambtenaren en beambten in het eerste lid bedoeld zijn bevoegd tot de handelingen

(*) Zie Koninklijk besluit van 13 Augustus 1891 (*Staatsblad* n°. 158), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 16 December 1913 (*Staatsblad* n°. 445).

in artikel 6 der wet van 28 Februari 1891 (*Staatsblad* n°. 69) omschreven.

(3). De door hen opgemaakte processen-verbaal worden gezonden aan den daarbij betrokken Ambtenaar van het Openbaar Ministerie en in afschrift aan den Chef der werfpolitie medegedeeld.

22. Overtredingen van de bepalingen van dit reglement worden, voor zoover daartegen niet bij de wet of het Algemeen reglement is voorzien, gestraft als volgt:

a. met hechtenis van ten hoogtste 30 dagen of geldboete van ten hoogste *honderd vijftig gulden*, de overtreding van artikel 7, 14, 3de lid, en artikel 15;

b. met geldboete van ten hoogste *honderd gulden* de overtreding van artikel 4, 2de lid, 6 en 13;

c. met geldboete van ten hoogste *vijf en zeventig gulden*, de overtreding van artikel 10;

d. met geldboete van ten hoogste *vijftig gulden*, de overtreding van artikel 18, 1°.;

e. met geldboete van ten hoogste *vijf en twintig gulden*, de overtreding van artikel 17, 18, 2°., en 19;

f. met geldboete van ten hoogste *tien gulden*, de overtreding van artikel 12.

Behoort bij Koninklijk besluit van 14 Augustus 1917 (*Staatsblad* n°. 565).

Ons bekend,

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.

---

15 *Augustus* 1917. BESLUIT, houdende bekendmaking van den tekst der wet van den 21sten Juny 1881 (*Staatsblad* n°. 70), tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande, zooals die is gewijzigd en aangevuld bij de wet van den 16den December 1916 (*Staatsblad* n°. 549). S. 566.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 26 Juni 1917, n°. 20, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Gelet op artikel 7 der wet van den 16den December 1916 (*Staatsblad* n°. 549) en op Ons besluit van den 23sten Februari 1917 (*Staatsblad* n°. 227);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de bij dit besluit behoorende tekst der wet van den 21sten Juny 1881 (*Staatsblad* n°. 70), tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande, zooals die is gewijzigd en aangevuld bij de wet van den 16den December 1916 (*Staatsblad* n°. 549), in eene doorloopende reeks van artikelen samengevat en met wijziging dienovereenkomstig van de aanhaling van artikelen of gedeelten van artikelen, met nummering voor zooveel noodig van de leden der artikelen en met inachtneming van de gebruikelijke spelling, zal worden geplaatst in het *Staatsblad*.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 15den Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 30 *Aug.* 1917.)

TEKST DER WET *van den 21sten Juni 1881* (Staatsblad *n°. 70*), *tot inrichting van eenen dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewicht van 5 kilogram niet te boven gaande, zooals die is aangevuld en gewijzigd bij de wet van den 16den December 1916* (Staatsblad *n°. 549*).

Art. **1.** 1. De dienst der posterijen wordt dienstbaar gemaakt aan het overbrengen van pakketten, het gewicht van 5 kilogram niet te boven gaande.

2. Die uitbreiding zal achtereenvolgens in de verschillende gedeelten des lands geschieden, aldus dat zij twee jaar na het in werking treden der wet in het geheele land zij ingevoerd.

2. 1. Voor de verzendingen met de pakketpost wordt het volgende port geheven, onverschillig den afstand, waarover het vervoer plaats heeft:

voor elk pakket:

tot een gewicht van 1 kilogram . . 20 cent;
van een gewicht boven 1 tot 3 kilogram 25 „ ;
van een gewicht boven 3 tot 5 kilogram 30 „ .

2. Het port wordt bij vooruitbetaling op door Ons te bepalen wijze gekweten.

3. Samenvoeging van pakketten voor meer dan een geadresseerde, met het doel om ze voor de toepassing van het tarief als één pakket te doen doorgaan, is verboden.

3. 1. Aangifte van de waarde der pakketten is toegelaten, tot ten hoogste een bedrag, als door Ons zal worden bepaald.

2. Behalve het port bij artikel 2 vermeld, is voor pakketten met aangegeven waarde een opklimmend recht verschuldigd, dat door Ons wordt bepaald, doch dat niet hooger wordt gesteld dan $2^1/_2$ cent voor elke honderd gulden of gedeelte van honderd gulden aangegeven

waarde, met een minimum van $12^1/_2$ cent voor elk pakket.

3. Dit recht wordt bij vooruitbetaling op door Ons te bepalen wijze gekweten.

4. 1. Invordering van gelden op pakketten is toegelaten tot ten hoogste een bedrag als door Ons zal worden bepaald. Voor elk afzonderlijk in te vorderen bedrag is verschuldigd een recht van:

5 cent voor bedragen niet hooger dan f 1,
$7^1/_2$ „ „ „ tusschen f 1 en f 25, en
15 „ „ „ van f 25 en hooger.

2. Dit recht wordt bij vooruitbetaling op door Ons te bepalen wijze gekweten.

3. De pakketten worden niet uitgereikt dan tegen betaling van het bedrag, waarmede zij zijn belast, tenzij de afzender daarvan geheele of gedeeltelijke ontheffing verleent. Het recht, bedoeld in het eerste lid van dit artikel, wordt in geen geval teruggegeven.

4. Het ingevorderde bedrag wordt ter beschikking van den afzender gesteld op de wijze, en met aftrek van de kosten, als door Ons te bepalen.

5. 1. Voor het verloren gaan of het in het ongereede geraken van pakketten, of voor de aan den inhoud daarvan toegebrachte schade, wordt aan den afzender vergoeding verleend.

2. Die vergoeding geschiedt met betrekking tot pakketten, waarvan de waarde niet is aangegeven, naar den grondslag van de werkelijk geleden schade, doch zij bedraagt in geen geval meer dan f 2.50 voor elk kilogram of gedeelte van een kilogram.

3. Wanneer pakketten met aangegeven waarde op de post verloren gaan of in het ongereede geraken, wordt het volle bedrag der aangegeven waarde aan den afzender vergoed. Indien een gedeelte van den inhoud op de post verloren gaat of in het ongereede geraakt, is, met toepassing van het bepaalde bij artikel 93 van het Wetboek van Koophandel, vergoeding van dat gedeelte of, in geval van beschadiging, van de werkelijk toegebrachte schade verschuldigd.

6. 1. De bij artikel 5 bedoelde vergoeding is niet verschuldigd:

a. wanneer de schade het gevolg is van overmacht;

b. wanneer zij uit een gebrek van het vervoerde zelf is ontstaan;

c. wanneer zij veroorzaakt is door onvoldoende inpakking of in het algemeen door schuld of nalatigheid van den afzender;

d. wanneer de aanvrage om vergoeding niet binnen zes maanden na het ter post bezorgen van het pakket, waarvoor vergoeding gevraagd wordt, bij het bestuur der posterijen is ingediend.

2. De schade, ten gevolge van vertraagde overkomst, niet ten gevolge van overmacht ontstaan, wordt alleen dan vergoed, wanneer de inhoud van het pakket door de vertraging bedorven is.

3. Een pakket wordt geacht verloren te zijn gegaan of in het ongereede te zijn geraakt, wanneer het 30 dagen na de ter post bezorging niet kan worden geleverd.

7. Wij behouden Ons voor om in den dienst krachtens deze wet ingericht, de gelegenheid open te stellen tot andere bemoeiingen der posterijen, dan de hiervoren genoemde; de hiervoor verschuldigde rechten worden door Ons bepaald.

8. 1. Het vervoer op de spoorwegen van de pakketten en van de ambtenaren, onder wier geleide en toezicht dat vervoer plaats vindt, geschiedt in de rijtuigen of afdeelingen van rijtuigen der postadministratie, die zich in den trein bevinden.

2. Bij gemis van zulke rijtuigen of afdeelingen van rijtuigen of ook in geval van gebrek aan de noodige ruimte daarin, geschiedt het vervoer in de goederenwagens van de ondernemers der spoorwegdiensten, die, op verlangen van het bestuur der posterijen, verplicht zijn daartoe in die wagens ruimte beschikbaar te stellen.

9. 1. Voor het vervoer op de spoorwegen van de voorwerpen der pakketpost, onverschillig of het in de rijtuigen of afdeelingen van rijtuigen der postadministratie, dan wel in de spoorwegwagens plaats vindt, wordt door de ondernemers der spoorwegdiensten, op den grondslag van de boeken of aanteekeningen der postadministratie, de navolgende vergoeding van vracht genoten:

7 cent voor een pakket tot een gewicht van 1 kilogram;

11 cent voor een pakket boven het gewicht van 1 kilogram tot 3 kilogram;

15 cent voor een pakket boven het gewicht van 3 kilogram tot 5 kilogram.

2. Indien meer dan één spoorwegdienst in het vervoer betrokken is, wordt het bedrag van de vergoeding door die diensten gezamenlijk, elk voor een gelijk deel, genoten.

3. In overleg met de bestuurders der spoorwegdiensten, kan het bedrag der vergoeding voor het vervoer der pakketten ook bij abonnement per jaar of per kwartaal geregeld worden.

4. Het vervoer op de spoorwegen van de ambtenaren der posterijen, die met de begeleiding van pakketten of met eenig toezicht op de uitvoering van den dienst van de pakketpost op de spoorwegen zijn belast, geschiedt kosteloos.

10. 1. De bepalingen dezer wet betreffen het binnenlandsch verkeer.

2. Het vervoer van pakketten met de post, in verkeer met de Nederlandsche bezittingen en koloniën, alsmede met vreemde Staten, wordt door Ons geregeld in overeenstemming, voor zooveel het verkeer met vreemde Staten betreft, met de overeenkomsten of schikkingen, die daaromtrent met vreemde regeeringen of postadministratiën mochten tot stand komen.

3. Het bepaalde bij de artikelen 8 en 9 dezer wet is mede van toepassing op de pakketten, die in het bij het voorgaande lid bedoelde verkeer worden vervoerd.

11. Wij behouden Ons voor te bepalen:

a. welke afmetingen de pakketten niet mogen te boven gaan;

b. welke voorwerpen ter verzending met de pakketpost niet kunnen worden toegelaten;

c. welke verplichtingen op de afzenders rusten omtrent de inpakking der voorwerpen, en welke formaliteiten door hen bij de verzending en door de geadresseerden bij de in ontvangstneming zijn in acht te nemen;

d. welke regels zijn op te volgen met betrekking tot pakketten, die door de geadresseerden geweigerd worden, of om andere redenen onbestelbaar zijn.

12. 1. Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

2. Zij kan worden aangehaald onder den titel „Pakketpostwet", met vermelding van het *Staatsblad*, waarin zij wordt geplaatst.

Behoort bij Koninklijk besluit van 15 Augustus 1917 (*Staatsblad* n°. 566).

Mij bekend,

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

—

15 *Augustus* 1917. BESLUIT, houdende voorschriften tot uitvoering van onderscheidene bepalingen van de, bij de wet van den 16den December 1916 (*Staatsblad* n°. 549) aangevulde en gewijzigde wet van den 21sten Juny 1881 (*Staatsblad* n°. 70), tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande. S. 567.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in verband met de bij de wet van den 16den December 1916 (*Staatsblad* n°. 549) gebrachte aanvullingen en wijzigingen in de wet van den 21sten Juny 1881 (*Staatsblad* n°. 70), tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande, wenschelijk is voorgekomen tot uitvoering van onderscheidene bepalingen van deze wet nieuwe voorschriften vast te stellen, zulks met intrekking van het laatstelijk bij Koninklijk besluit van 14 October 1916 (*Staatsblad* n°. 475) gewijzigde Koninklijk besluit van den 15den January 1882 (*Staatsblad* n°. 14), houdende voorschriften in verband met artikelen 6 en 10 der voormelde wet, alsmede van het Koninklijk besluit van den 21sten Augustus 1883 (*Staatsblad* n°. 130), houdende bepalingen betreffende invordering en overmaking aan de afzenders van de waarde der per post verzonden pakketten;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 26 Juni 1917, n°. 20, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Den Raad van State gehoord (advies van 24 Juli 1917, n°. 25);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 10 Augustus 1917, n°. 25, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

de voorschriften tot uitvoering van onderscheidene bepalingen van de, bij de wet van den 16den December 1916 (*Staatsblad* n°. 549) aangevulde en gewijzigde wet van den 21sten Juny 1881 (*Staatsblad* n°. 70), tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande, vast te stellen, als volgt:

Art. 1. In dit besluit wordt onder „de wet" verstaan: de wet van den 21sten Juny 1881 (*Staatsblad* n°. 70) tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande, zooals die is aangevuld en gewijzigd bij de wet van den 16den December 1916 (*Staatsblad* n°. 549) en waarvan de tekst is bekend gemaakt bij Ons besluit van 15 Augustus 1917 (*Staatsblad* n°. 566).

2. Ten vervoere met de pakketpost worden niet aangenomen:

a. Pakketten met een inhoud van meer dan 45 kubieke decimeter of met, aan eenige zijde, eene afmeting van meer dan 105 centimeter.

b. Pakketten, welke levende dieren bevatten. Nochtans kunnen door Onzen Minister van Waterstaat op dit punt uitzonderingsbepalingen worden vastgesteld.

c. Pakketten, bevattende voorwerpen of

stoffen, welke gedurende het vervoer voor personen of goederen gevaar kunnen opleveren.

d. Pakketten, welke brieven bevatten. Nochtans zijn de afzenders bevoegd om in de pakketten schriftelijke mededeelingen, niet in gesloten omslag, op te nemen, betrekking hebbende op de in de pakketten verpakte zaken.

3. Ten einde zich te kunnen overtuigen, dat de inhoud van ter verzending aangeboden pakketten niet strijdig is met eenig wettelijk voorschrift, zijn de postambtenaren bevoegd om bij de aanbieding te eischen, dat de aanbieders hen in staat stellen om van den inhoud kennis te nemen. Indien de aanbieders aan dien eisch niet genoegzaam voldoen, zijn de postambtenaren bevoegd te weigeren de pakketten ten vervoere aan te nemen.

4. § 1. De verpakking van de te vervoeren pakketten moet zoodanig zijn, dat zij den inhoud voor beschadiging vrijwaart en geen gevaar oplevert voor andere pakketten.

§ 2. Door of vanwege Onzen Minister van Waterstaat kunnen ten aanzien van de verpakking algemeene of bijzondere voorschriften worden gegeven.

5. § 1. De pakketten moeten bij aanbieding voorzien zijn van duidelijk adres en vergezeld gaan van behoorlijk ingevulde adreskaarten, van welke het model en de prijs door Onzen Minister van Waterstaat worden bepaald en die aan alle kantoren der posterijen verkrijgbaar worden gesteld.

§ 2. Op de kaart moet o. a. nauwkeurig worden vermeld, waaruit het pakket bestaat en welke de naam en de woonplaats van den afzender zijn.

6. § 1. De bij vooruitbetaling verschuldigde porten en rechten, met uitzondering van de in artikel 9 en in artikel 11, § 4, van dit besluit genoemde, worden voldaan door middel van postzegels, te hechten op de bij de pakketten behoorende adreskaarten en hiervan niet te scheiden door de gebruikers van den postpakkettendienst.

§ 2. In geval van verloren gaan van een pakket of van waardeloos worden van zijn inhoud wordt bij de toepassing van artikel 5 der wet het betaalde port mede vergoed.

7. § 1. De waarde van pakketten kan worden aangegeven tot een bedrag van ten hoogste duizend gulden per pakket.

§ 2. Voor pakketten met aangegeven waarde is, behalve het bij artikel 2 der wet vastgestelde port, per pakket verschuldigd een recht van 12½ cent, en zoo de aangegeven waarde vijf honderd gulden te boven gaat voor dit meerdere bovendien een recht van $2^1/_2$ cent voor elke honderd gulden of voor een overschietend gedeelte van honderd gulden.

§ 3. Pakketten met aangegeven waarde moeten met zegels in lak of lood of op eenige andere door of vanwege Onzen Minister van Waterstaat vastgestelde of goedgekeurde wijze zoodanig zijn gesloten, dat er niets uit kan worden verwijderd, zonder dat de sluiting of de verpakking geschonden wordt. De zegels op een pakket moeten aan elkander gelijk zijn en een geslachtswapen, een naamletter of een ander kenteeken van den afzender vertoonen.

8. § 1. Invordering van geld op pakketten is mogelijk tot een bedrag van ten hoogste vijf honderd gulden per pakket.

De pakketten, waarop geld wordt ingevorderd, heeten verrekenpakketten.

§ 2. Het ingevorderde geld wordt ter beschikking van den afzender gesteld door middel van een postwissel, van welken het bedrag gelijk is aan de ingevorderde som, verminderd met het voor den postwissel verschuldigde recht.

9. § 1. Aan de afzenders van pakketten met aangegeven waarde of van verrekenpakketten wordt kosteloos een bewijs van ter post bezorging uitgereikt. Aan de afzenders van andere pakketten wordt zoodanig bewijs uitgereikt indien zij het verlangen, en dan tegen betaling van 5 cent.

§ 2. Op verlangen van de afzenders van pakketten en dan tegen vooruitbetaling van 5 cent per pakket wordt:

a. hun bericht gezonden omtrent de uitreiking;

b. een onderzoek naar het lot daarvan ingesteld en de uitslag hun bericht.

Het sub *b* vermelde onderzoek geschiedt kosteloos indien gebruik is gemaakt van de sub *a* bedoelde bevoegdheid.

Het in geval van gebruikmaking van de sub *b* bedoelde bevoegdheid betaalde recht wordt teruggegeven indien uit het onderzoek blijkt, dat door de postadministratie ten opzichte van het betreffende pakket een verzuim is begaan.

§ 3. De in § 1 en § 2 van dit artikel vermelde rechten worden gekweten door het hechten van postzegels op de te gebruiken stukken.

10. De uitreiking van de pakketten aan de geadresseerden geschiedt tegen ontvangbewijs, te stellen op de in artikel 5 van dit besluit genoemde adreskaarten.

11. § 1. Op verlangen van de afzenders of de geadresseerden worden pakketten door middel van expresse-bestelling uitgereikt.

§ 2. Voor de expresse-bestelling is voor elk pakket verschuldigd :

a. indien de geadresseerde woont binnen den bestelkring van het postkantoor, van waaruit de bestelling geschiedt, of op een afstand van niet meer dan $^1/_4$ uur gaans van het hulppostkantoor, van waaruit de bestelling geschiedt: een recht van 15 cent ;

b. indien de geadresseerde woont buiten den sub *a* bedoelden bestelkring, of op een afstand van meer dan $^1/_4$ uur van het sub *a* bedoelde hulppostkantoor :

het sub *a* genoemde recht, vermeerderd met 15 cent indien de afstand van het kantoor, van waaruit de bestelling geschiedt, niet meer dan $^1/_2$ uur gaans bedraagt;

bovendien 15 cent voor elk $^1/_4$ uur of voor een overschietend gedeelte van $^1/_4$ uur, waarmede de afstand van dat kantoor $^1/_2$ uur gaans overtreft.

Deze rechten worden verhoogd met eventueel verschuldigde veer- of overvaartgelden.

§ 3. Het in § 2 van dit artikel sub *a* vermelde recht moet bij vooruitbetaling worden voldaan. De verdere verschuldigde rechten kunnen ten laste van den geadresseerde worden gelaten, met verplichting nochtans voor den afzender om ze alsnog te voldoen indien de geadresseerde weigert het pakket te ontvangen of, zoo de uitreiking van het pakket op verzoek van den afzender per expresse-bestelling geschiedt, het alsnog wegens de expresse-bestelling verschuldigde te voldoen.

§ 4. Indien geadresseerden van pakketten verlangen, dat voor hen bestemde pakketten per expresse-bestelling worden uitgereikt, kunnen de daarvoor verschuldigde rechten reeds bij het te kennen geven van het verlangen worden gevorderd.

12. Indien pakketten niet aan de geadresseerden kunnen worden uitgereikt, wordt hiervan aan de afzenders kennis gegeven, met verzoek om binnen tien dagen op te geven op welke wijze zij over hun pakket wenschen te beschikken. Indien de afzenders niet aan dit verzoek voldoen, wordt het pakket hun teruggezonden.

13. § 1. Voor de terugzending van pakketten aan de afzenders en voor elke verzending aan een nader opgegeven adres, is opnieuw het bij artikel 2 der wet vastgestelde port verschuldigd, tenzij de terug- of de nazending geschiedt binnen den kring van een post- of hulppostkantoor, of binnen twee aan elkander grenzende kringen van post- of hulppostkantoren, welke door Onzen Minister van Waterstaat geacht worden één kring te vormen.

§ 2. Onze Minister van Waterstaat is bevoegd om, zoo daartoe naar zijne meening aanleiding bestaat, kwijtschelding van het in § 1 van dit artikel genoemde port te verleenen.

§ 3. De in artikel 4 van de wet en de in artikel 7 van dit besluit vastgestelde rechten worden bij na- of terugzending niet opnieuw geheven.

14. § 1. Pakketten, welke niet aan de geadresseerden kunnen worden uitgereikt en ten opzichte van welke niet overeenkomstig het voorschrift van artikel 12 van dit besluit kan worden gehandeld, worden gedurende zes maanden door de postadministratie bewaard, welke bewaring na afloop van dien termijn in de *Staatscourant* wordt bekend gemaakt.

§ 2. Indien pakketten een maand na de in § 1 van dit artikel genoemde bekendmaking niet door de afzenders of door de geadresseerden zijn opgevraagd, worden zij op de door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie te bepalen wijze verkocht.

§ 3. Bij toepassing van § 2 van dit artikel wordt de opbrengst van den verkoop, na aftrek van de kosten, zoo mogelijk aan den afzender van het pakket overgemaakt en anders ten bate van het Staatsbedrijf der Posterijen geboekt, of in de consignatiekas gestort.

15. § 1. Pakketten, waarvan de inhoud aan spoedig bederf onderhevig is, kunnen, indien dit naar het oordeel van den beheervoerder van het betrokken kantoor of diens vervanger in het belang van de rechthebbenden moet worden geacht, aanstonds op zoo goed mogelijke wijze worden verkocht.

§ 2. Met de opbrengst van den verkoop wordt gehandeld als bedoeld in § 3 van artikel 14 van dit besluit.

16. § 1. De Koninklijke besluiten van 15 January 1882 (*Staatsblad* n°. 14), 16 Mei 1896 (*Staatsblad* n°. 83), 19 September 1900 (*Staatsblad* n°. 162), 17 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 152), 14 October 1916 (*Staatsblad* n°. 475) en 21 Augustus 1883 (*Staatsblad* n°. 130) worden ingetrokken.

§ 2. Waar een in § 1 van dit artikel genoemd besluit is vermeld, wordt Ons tegenwoordig besluit geacht te zijn vermeld.

17. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 15den Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 30 *Aug.* 1917.)

—

17 *Augustus* 1917. MISSIVE van den Minister van Justitie aan de griffiers bij de arrondissements-rechtbanken betreffende nazoeking in registers burgerlijken stand in verband met Zegelwet.

De bepaling van de laatste zinsnede van art. 96 der Zegelwet 1917 zal herhaaldelijk aanleiding geven tot navraag betreffende het nog ongebruikte gezegelde papier, aanwezig in de regis. ters van den burgerlijken stand ter griffie be. rustend.

Ten einde aan de Gemeentebesturen zooveel mogelijk zonder het maken van kosten weder te doen toekomen het bedrag aan zegelrecht betaald, ben ik met mijn Ambtgenoot van Financiën overeengekomen, dat door den griffier der rechtbank geene verklaring omtrent het in de registers aaanwezige aantal vellen ongebruikt papier behoeft te worden afgegeven en derhalve geene nazoeking door hem behoeft te worden gedaan, doch dat de Rijksambtenaar, in de Zegelwet bedoeld, zal nagaan, hoeveel vellen ongebruikt papier zich alsnog in de registers bevinden.

Overbrenging der registers naar het kantoor van den ambtenaar zal daartoe noodzakelijk zijn.

Deze overbrenging en terugbezorging ter griffie zal kunnen geschieden onder Uw toezicht of onder dat van den door U aangewezen persoon, zonder berekening van kosten.

Is, wegens het groote aantal of de omvangrijkheid der registers, buitengewone hulp noodig voor de overbrenging en terugbezorging der registers, zoo komen de kosten daarvan voor rekening van de aanvragende Gemeente.

Geeft de bedoelde Rijksambtenaar er de voorkeur aan het onderzoek te verrichten of te doen verrichten ter griffie, zoo bestaat mijnerzijds daartegen geen bezwaar, in welk geval ik U verzoek dien ambtenaar kosteloos bij te staan.

Bij het inkomen van talrijke aanvragen zal m. i. overleg met den Rijksambtenaar volgens de Zegelwet, omtrent tijd en plaats der nazoeking zeer gewenscht zijn, opdat niet alleen de belangen der aanvragers, doch ook die van den dienst der griffie en van het kantoor der registratie of van het zegel, behoorlijk worden behartigd.

Het wil mij wijders voorkomen, dat de Gemeentebesturen, die reeds de in den aanhef bedoelde aanvrage hebben gedaan en griffierechten hebben betaald, in deze niet mogen worden achtergesteld en in slechter positie geraken dan later komenden, door overigens prijzenswaardige voortvarendheid, waarom het mij billijk voorkomt, dat de reeds betaalde griffierechten aan die Gemeenten worden gerestitueerd.

Ik heb derhalve de eer U WelEdelGestrenge te machtigen tot terugbetaling dier griffierechten tegen behoorlijke kwitantie. Het aldus terugbetaalde kan aan het eind van de maand in het register van ontvang van griffierechten in mindering der ontvangsten worden gebracht. onder verwijzing naar deze circulaire, zoo noodig met de kwitantiën, aan den Inspecteur der Registratie bij de eerstvolgende inspectie te vertoonen.

Ten slotte verzoek ik U de thans ter afdoening ingekomen aanvragen om nazoeking aan te houden, totdat de betrokken ambtenaren, ressorteerend onder het Departement van Financiën, door de zorgen van dit Departement van deze regeling zijn in kennis gesteld.

(W. v. d. B. A.)

—

24 *Augustus* 1917. BESLUIT, betreffende de tenuitvoerlegging van sententies, door het Hoog Militair Gerechtshof van *Nederlandsch-Indië* in hooger beroep van vonnissen van zeekrijgsraden gewezen. S. 568.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Koloniën, van Marine en van Justitie van 5 Juni 1917, 2de Afdeeling A, n°. 616);

Den Raad van State gehoord (advies van 10 Juli 1917, n°. 26);

Gelet op de nadere voordracht van Onze Ministers van Justitie, van Marine en van Koloniën van 1 Augustus 1917, 2de Afdeeling A, n°. 521; 14 Augustus 1917, Afdeeling B, n°. 63, en 21 Augustus 1917, 1ste Afdeeling, n°. 20;

Gezien de wet van 15 Mei 1914 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 206, *Indisch Staatsblad* n°. 677);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. I. In artikel 1 van Ons besluit van 18 Februari 1887 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 36, *Indisch Staatsblad* n°. 102), gelijk dit is gewijzigd bij Ons besluit van 9 April 1903 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 98, *Indisch Staatsblad* n°. 251), worden de volgende wijzigingen aangebracht.

In het eerste lid wordt, in plaats van „vonnis van een zeekrijgsraad in *Nederlandsch-Indië*",

gelezen: „een vonnis van een zeekrijgsraad in *Nederlandsch-Indië* of bij eene in hooger beroep van zoodanig vonnis gewezen sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van *Nederlandsch-Indië*" en, in plaats van „het vonnis", „het vonnis of de sententie".

In het tweede lid wordt, in plaats van „door een zeekrijgsraad" gelezen: „bij een vonnis of sententie, als in het eerste lid bedoeld,".

II. De tenuitvoerlegging in *Nederlandsch-Indië* van sententies, door het Hoog Militair Gerechtshof daar te lande in hooger beroep van vonnissen van zeekrijgsraden gewezen, geschiedt door dezelfde beambten, als voor de tenuitvoerlegging van andere sententies van dat Hof zijn aangewezen. Intusschen is de Advocaat-Fiscaal voor de Land- en Zeemacht bevoegd de tenuitvoerlegging van sententies, als eerstbedoeld, te doen plaats vinden door de fiscaals bij de zeekrijgsraden.

III. Dit besluit treedt in werking tegelijk met de voornoemde wet van 15 Mei 1914.

Onze voornoemde Ministers zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in het *Staatsblad* voor *Nederlandsch-Indië* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 24sten Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 10 *Sept.* 1917.)

—

24 *Augustus* 1917. BESLUIT, ter bevordering van eene behoorlijke uitvoering in *Nederlandsch-Indië* van sommige bepalingen van de Regtspleging bij de Zeemagt. S. 569.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Koloniën, van Marine en van Justitie van 5 Juni 1917, 2e Afdeeling A, nº. 616;

Den Raad van State gehoord (advies van 10 Juli 1917, nº. 26);

Gelet op de nadere voordracht van Onze Ministers van Justitie, van Marine en van Koloniën van 1 Augustus 1917, 2e Afdeeling A, nº. 521; 14 Augustus 1917, Afdeeling B, nº. 63, en 21 Augustus 1917, 1e Afdeeling, nº. 20;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Ter bevordering van een behoorlijke uitvoering in *Nederlandsch-Indië* van sommige bepalingen van de Regtspleging bij de Zeemagt, vast te stellen als volgt:

Art. I. Alle bevelen, vorderingen en oproepingen, ingevolge bepalingen van de Regtspleging bij de Zeemagt gericht tot personen, die zich in *Nederlandsch-Indië* bevinden, worden, ook ten aanzien van de daaruit voor die personen voortvloeiende verplichtingen, gelijk gesteld met soortgelijke bevelen, vorderingen en oproepingen van den militairen rechter of van militair-rechterlijke autoriteiten aldaar.

Aan die bevelen, vorderingen en oproepingen moet worden voldaan met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van genoemd wetboek.

II. Aan de verzoeken of bevelen tot medebrenging, gedaan bij de missives, bedoeld in de artikelen 79, 80, 81, 82, 87 en 168 juncto 169 van de Regtspleging bij de Zeemagt, wordt in *Nederlandsch-Indië* van wege den commandeerenden officier bij de landmacht of de burgerlijke rechtbank, tot wie(n) die missives gericht zijn, uitvoering gegeven overeenkomstig de desbetreffende voorschriften van genoemd wetboek.

III. Voor de deurwaarders en de als zoodanig fungeerende personen zullen in *Nederlandsch-Indië* ook ten aanzien van hunne verrichtingen ten behoeve van de rechtspleging bij de zeemacht de bepalingen gelden, daar te lande van kracht voor hunne verrichtingen in burgerlijke strafzaken.

IV. De berekening van de aan getuigen, deskundigen, tolken en eedsafnemers bij de rechtspleging bij de zeemacht toekomende reis- en andere kosten geschiedt in *Nederlandsch-Indië* overeenkomstig de daar te lande op dit stuk bestaande voorschriften.

De toeschatting geschiedt door den voorzitter van het Hoog Militair Gerechtshof van *Nederlandsch-Indië*, de officieren-commissarissen of de fiscaals.

V. Dit besluit treedt in werking tegelijk met de wet van 15 Mei 1914 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 206, *Indisch Staatsblad* nº. 677).

Onze voornoemde Ministers zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in het *Staatsblad* voor *Nederlandsch-Indië* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 24sten Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 10 *Sept.* 1917.)

25 *Augustus* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *bloembollen*. S. 570.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van bloembollen te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 21 Augustus 1917, Kabinet, Litt. O[106];

Den Raad van State gehoord (advies van 22 Augustus 1917, nº. 1);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 23 Augustus 1917, Kabinet Litt. L[107];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van bloembollen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 25sten Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 30 *Aug.* 1917.)

—

27 *Augustus* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 4 Mei 1917, nº. 54 (*Staatsblad* nº. 384), houdende bepalingen ter uitvoering van de Registratiewet 1917. S. 571.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 22 Augustus 1917, nº. 41, afdeeling Registratie en Vermogensbelasting;

Gelet op ons besluit van 4 Mei 1917, nº. 54 (*Staatsblad* nº. 384) en op art. 60 der wet van 22 Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 243) tot heffing van rechten van registratie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Te bepalen, hetgeen volgt:

Art. 1. Artikel 10 van Ons besluit van 4 Mei 1917, nº. 54 (*Staatsblad* nº. 384) zal worden gelezen als volgt:

„Worden de in artikel 4 omschreven goederen in het openbaar verkocht door een notaris of een deurwaarder, dan blijven de bepalingen van de artikelen 56—58 der Registratiewet 1917 buiten toepassing, indien wordt voldaan aan de voorwaarden in voormeld artikel 4 gesteld."

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 27sten Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 5 *Sept.* 1917.)

—

30 *Augustus* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *droge* en *aangemaakte verf*. S. 572.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van droge en aangemaakte verf te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 27 Augustus 1917, Kabinet, Litt. T[108];

Den Raad van State gehoord (advies van 28 Augustus 1917, nº. 19);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 29 Augustus 1917, Kabinet, Litt. F[110];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van droge en aangemaakte verf is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 30sten Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 1 *Sept.* 1917.)

30 *Augustus* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *beukennootolie*. S. 573.
(Tekst als S. 572.)

—

30 *Augustus* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *sigaren, sigaretten en verdere bewerkte producten van tabak*. S. 574.
(Tekst als S. 572.)

—

30 *Augustus* 1917. WET, houdende bepalingen betreffende het behoud en de onteigening van bosschen en andere houtopstanden. S. 575.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1917, no. 194, 1—11. *Hand. id.* 1917, *bladz.* 251—253, 256—272. *Hand.* 1e *Kamer* 1917, *bladz.* 37—39, 46, 49, 50, 60—63, 78—80, 82 en vlg.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden bepalingen dienen te worden vastgesteld ten aanzien van het behoud en de onteigening van bosschen en andere houtopstanden;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In geval van oorlog of oorlogsgevaar, alsmede zoolang niet door Ons is verklaard, dat met betrekking tot deze wet de door den oorlog of het oorlogsgevaar veroorzaakte bijzondere omstandigheden hebben opgehouden te bestaan, kan Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, in het belang van de voorziening in de behoefte aan brandstoffen, mijnhout, heipalen of werkhout, tot bewaring van het natuurschoon of ter voorkoming van het vellen van onrijp hout, zoowel voor het geheele grondgebied des Rijks als voor een gedeelte daarvan, in het algemeen of in bijzondere gevallen, het vellen van bosschen en andere houtopstanden, geheel of gedeeltelijk, verbieden of niet dan voorwaardelijk toestaan. Voor zoover dit verbod of voorwaardelijk verlof is van algemeene strekking, wordt het zoo spoedig mogelijk in de *Nederlandsche Staatscourant* bekend gemaakt.

Het verbod om te vellen is niet van toepassing op bosschen en andere houtopstanden:

1°. indien ten genoegen van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel door den eigenaar of rechthebbende wordt aangetoond, dat dit vellen noodzakelijk is voor eene normale boschexploitatie;

2°. indien dit vellen geschiedt door het bevoegd gezag, krachtens de wet.

2. Aan de Onteigeningswet van den 28sten Augustus 1851 (*Staatsblad* no. 125), zooals die bij latere wetten is gewijzigd, wordt toegevoegd een titel III*a*: „Over onteigening van bosschen en andere houtopstanden in tijden van oorlog of oorlogsgevaar".

Deze titel bevat de volgende bepalingen:

76*g*. In geval van oorlog of oorlogsgevaar kunnen krachtens bijzonderen schriftelijken last van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bosschen en andere houtopstanden, geheel of gedeeltelijk, onmiddellijk voor het Rijk of voor eene provincie of gemeente tegen schadeloosstelling worden onteigend om ter voorziening in de behoefte aan brandstoffen, mijnhout, heipalen of werkhout te worden geveld.

Van de onteigening wordt eene schriftelijke verklaring opgemaakt, waarvan een afschrift wordt uitgereikt aan den belanghebbende.

Door die uitreiking gaat de eigendom op de onteigenende partij over.

76*h*. Tot onteigening wordt niet overgegaan dan nadat is getracht, den eigendom in der minne te verkrijgen.

76*i*. Bij de onteigening wordt een termijn van ten hoogste twee jaren bepaald, binnen welken het hout van het terrein moet zijn verwijderd. Bij gebreke van verwijdering binnen den bepaalden termijn, vervalt het hout aan den onteigende of diens rechtverkrijgenden, zonder dat daarvoor eenige vergoeding aan den onteigenaar verschuldigd is.

76*j*. Indien omtrent de schadeloosstelling wegens onteigening geen overeenstemming is verkregen, wordt zij door drie deskundigen, aangewezen door den kantonrechter, binnen wiens rechtsgebied zich de goederen of het grootste gedeelte er van bevinden, geschat.

Indien bij de schatting geen meerderheid wordt verkregen, wordt de schadeloosstelling bepaald op $^1/_3$ van de som der geschatte bedragen.

76*k*. De schatting geschiedt zoo spoedig mogelijk na de onteigening.

Daarbij komt alleen de werkelijke waarde van den houtopstand, niet de denkbeeldige, welke zij uitsluitend voor den persoon des eigenaars heeft, in aanmerking. Artikel 41 is hierbij van toepassing.

Zoodra het bedrag der schadeloosstelling vaststaat, wordt van wege het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel voor de betaalbaarstelling daarvan zorg gedragen.

76*l*. De bepalingen der artikelen 76 *g*—76 *k* gelden ook ingeval de staat van oorlog of van beleg is afgekondigd.

Echter wordt dan geen last tot onteigening als in artikel 76*g* bedoeld, gegeven dan na overleg met het militair gezag.

3. Voor zoover zulks voor de uitvoering dezer wet noodig is, wordt aan de in artikel 6 genoemde ambtenaren toegang verleend tot alle ongebouwde eigendommen en, op vertoon van eene algemeene of bijzondere machtiging van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, ook aan anderen.

Indien de toegang wordt geweigerd of belet, wordt de tusschenkomst ingeroepen van den burgemeester of kantonrechter, op wiens bevel de toegang desnoods met behulp van den sterken arm verschaft wordt.

4. Ieder is, behoudens schadeloosstelling, verplicht alle werkzaamheden te gedoogen, welke verband houden met de uitvoering dezer wet.

Het bedrag dezer schadeloosstelling wordt vastgesteld op de wijze, bepaald in art. 76*j* en betaalbaar gesteld overeenkomstig art. 76 *k*, der wet van den 28sten Augustus 1851 (*Staatsblad* nº. 125).

5. Overtreding van een verbod of niet-nakoming van eene voorwaarde, als bedoeld in artikel 1, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste tien duizend gulden. Het in strijd met dat verbod of die voorwaarde gevelde hout kan worden verbeurd verklaard.

De feiten, strafbaar gesteld bij het vorig lid, worden beschouwd als overtredingen.

Als dader van de in het eerste lid strafbaar gestelde feiten wordt gestraft de eigenaar of rechthebbende.

Onder eigenaar worden begrepen degene, die het beheer over het bosch of den houtopstand heeft en, indien eene naamlooze vennootschap, eene coöperatieve of andere rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging of eene stichting den eigendom of het beheer heeft, alle leden van het bestuur.

Niet strafbaar is de eigenaar of rechthebbende, van wien blijkt, dat het strafbare feit buiten zijn toedoen is gepleegd.

6. Met het opsporen van de feiten, bij deze wet strafbaar gesteld, zijn, behalve de bij artikel 8 van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, belast de marechaussee, alle ambtenaren der Rijks- en gemeentepolitie, alsmede de ambtenaren, daartoe aangewezen door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.

7. Deze wet kan worden aangehaald als Nood-Boschwet en treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 30sten Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 4 *Sept.* 1917.)

—

1 *September* 1917. WET, houdende bijzondere maatregelen ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland. S. 576.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/17, nº. 432, 1—4; 1917, 18, 1—4.

Hand. id. 1917, *bladz.* 65—79, 82—102, 104—120, 131—148, 150—197, 199—226.

Hand. 1e *Kamer* 1917, *bladz.* 40, 53—58, 69—78, 102—119, 121—155.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden bijzondere maatregelen ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland wenschelijk zijn;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. **1.** In geval van oorlog of oorlogsgevaar, alsmede zoolang het in artikel 3 bedoelde voorstel niet kracht van wet zal hebben verkregen, kunnen door Ons maatregelen genomen worden ter centraliseering van de leiding van het goederenverkeer naar het buitenland, ten einde:

a. er voor te zorgen, dat de uitvoer van goederen zooveel mogelijk wordt geregeld in verband met de binnenlandsche behoefte, zoowel aan hier te lande voortgebrachte als van elders te betrekken goederen en in verband daarmede de invoer van hier te lande benoodigde goederen wordt bevorderd;

b. wanneer in het buitenland voor de overeenkomstig *a* uit te voeren artikelen hoogere prijzen mochten zijn te bedingen dan bij verkoop dezer artikelen voor binnenlands verbruik, den uitvoer van zoodanige artikelen, onder voor alle artikelen zooveel mogelijk gelijkwaardige voorwaarden, toe te staan. Deze voorwaarden worden niet opgelegd dan overeenkomstig voorschriften te stellen bij algemeenen maatregel van bestuur.

Voor de uitvoering der in de eerste zinsnede bedoelde maatregelen kan gebruik worden gemaakt van eene op te richten naamlooze vennootschap, uitsluitend ten doel hebbende om zoolang het goederenverkeer met het buitenland als gevolg van den oorlogstoestand zal zijn belemmerd, te voorzien in en tusschen-

komst te verleenen bij den uitvoer van goederen uit Nederland en te bevorderen, dat tegenover dien uitvoer goederen worden ingevoerd, waaraan hier te lande behoefte bestaat.

Ten aanzien van deze vennootschap kan in zoover worden afgeweken van de bepalingen van het Wetboek van Koophandel, dat in de statuten kan worden bepaald:

1°. dat de besluiten van de algemeene vergadering der vennootschap, van haar bestuur, van hare commissarissen en van commissies uit commissarissen, niet worden uitgevoerd zonder goedkeuring van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel of van Onzen Minister van Financiën;

2°. dat de vennootschap in liquidatie treedt, indien Wij van oordeel zijn, dat het voortbestaan der vennootschap niet langer gewenscht is.

Ook kan door Ons de Nederlandsche Bank tot een bedrag van ten hoogste f 20,000,000 gevrijwaard worden voor verlies uit het beleenen van effecten of het disconteeren of beleenen van handelspapier, voor zoover die credietgeving in goederenverkeer naar het buitenland haar oorsprong vindt.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag, volgende op dien harer afkondiging.

3. Zoodra de tegenwoordige buitengewone omstandigheden ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland hebben opgehouden te bestaan, zal aan de Staten-Generaal een voorstel van wet worden gedaan, waarbij de intrekking van deze wet, alsmede voor zooveel noodig de overgang tot den normalen toestand, worden geregeld.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 1sten September 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 10 *Sept.* 1917.)

—

1 *September* 1917. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. (Kosten verwerking afvalproducten tot veevoeder). S. 577.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Ten gevolge hiervan wordt het totaal der IIde Afdeeling, alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk, verhoogd met f 60,000.

—

1 *September* 1917. WET, tot wijziging der Wet van den 3den Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344), houdende verbod tot uit- en vervoer van sommige artikelen. S. 578.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/17, n°. 434, 1—4; 1917, n°. 69, 1.

Hand. id. 1917, *bladz.* 226.

Hand. 1e *Kamer* 1917, *bladz.* 51, 155.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat de Wet van den 3den Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344), gewijzigd bij de wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* n°. 532), herziening behoeft;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. I. Artikel 1 der wet van den 3den Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344), gewijzigd bij de wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* n°. 532), wordt gelezen als volgt:

1. In geval van oorlog of oorlogsgevaar alsmede zoolang niet door Ons is verklaard, dat met betrekking tot deze wet de door den oorlog of het oorlogsgevaar veroorzaakte bijzondere omstandigheden hebben opgehouden te bestaan, kan:

a. de uitvoer van alle goederen of van bepaalde goederen, geheel of gedeeltelijk, al of niet voorwaardelijk, zoowel voor het geheele grondgebied des Rijks als voor een gedeelte daarvan worden verboden;

b. het vervoer van alle goederen of van bepaalde goederen uit een gedeelte naar het overige deel des Rijks geheel, gedeeltelijk of voorwaardelijk worden verboden.

2. Een verbod, als bedoeld in het eerste lid sub *a* wordt uitgevaardigd door Ons, op voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, nadat deze overleg heeft gepleegd met Onze Ministers van Buitenlandsche Zaken, Financiën en Oorlog. Bij dreigend oorlogsgevaar en in geval van oorlogsgevaar of oorlog kan zulk een verbod in het belang van 's lands verdediging ook worden uitgevaardigd door Ons op voordracht van Onzen Minister van Oorlog, nadat deze overleg heeft gepleegd met Onze Ministers van Buitenlandsche Zaken, Financiën en Landbouw, Nijverheid en Handel.

3. Een verbod, als bedoeld in het eerste lid sub *b* wordt uitgevaardigd door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel. Voorzooveel betreft het vervoer van goederen, die in het belang van 's lands verdediging in bepaalde gedeelten van het Rijk beschikbaar

moeten zijn, kan zulk een verbod ook worden uitgevaardigd door Onzen Minister van Oorlog.

4. Verbodsbepalingen als bedoeld in het eerste lid worden in de *Nederlandsche Staatscourant* bekend gemaakt en gelden van die bekendmaking af, tenzij een later in werking treden bij het verbod is bepaald.

5. Dispensatie van een verbod, als bedoeld in het eerste lid sub *a*, kan worden verleend door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, echter, zoolang oorlog of oorlogsgevaar aanwezig is, slechts voorzooveel daartegen Onze Minister van Oorlog geen bezwaar kenbaar maakt.

6. Dispensatie van een verbod, als bedoeld in het eerste lid sub *b*, kan worden verleend door Onzen Minister, die het verbod heeft uitgevaardigd.

7. Dispensatie van een verbod als bedoeld in het eerste lid, kan worden verleend, hetzij bij algemeen voorschrift voor alle gevallen, waarin bepaalde omstandigheden aanwezig zijn, hetzij in bijzondere gevallen op daartoe strekkend verzoek. Aan eene dispensatie kan Onze Minister, die haar verleent, voorwaarden verbinden, alsmede den eisch, dat zekerheid voor de nakoming dier voorwaarden wordt gesteld.

II. In de eerste alinea van artikel 2 van de in artikel I bedoelde wet worden de woorden „de eerste of tweede alinea" vervangen door de woorden: „het eerste lid sub *a* of sub *b*".

III. Deze wet treedt in werking met den dag volgende op dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 1ste 1 September 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 14 *Sept.* 1917.)

---

1 *September* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk besluit van 26 Februari 1903 (*Staatsblad* nº. 80), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij de artikelen 39, 57 en 118 der Beroepswet en tot regeling der vergoeding voor reis- en verblijfkosten van leden-commissarissen en van ambtenaren, die zich krachtens die wet voor plaatselijk onderzoek naar elders moeten begeven, zooals dat bij de Koninklijke besluiten van 1 Maart 1904 (*Staatsblad* nº. 54), van 20 Juli 1904 (*Staatsblad* nº. 195), van 29 September 1908 (*Staatsblad* nº 306 en van 11 Juni 1917 (*Staatsblad* nº. 463) is gewijzigd. S. 579.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Justitie en van Waterstaat, van 27 Juli 1917, 4de Afdeeling, nº. 587 en van 27 Juli 1917, Afdeeling Arbeidersverzekering, nº. 1801;

Overwegende dat het wenschelijk is wijziging te brengen in Ons besluit van 26 Februari 1903 (*Staatsblad* nº. 80) tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij de artikelen 39, 57 en 118 der Beroepswet en tot regeling der vergoeding voor reis- en verblijfkosten van leden-commissarissen en van ambtenaren, die zich krachtens die wet voor plaatselijk onderzoek naar elders moeten begeven, zooals dat bij Onze besluiten van 1 Maart 1904 (*Staatsblad* nº. 54), van 20 Juli 1904 *Staatsblad* nº. 195), van 29 September 1908 (*Staatsblad* nº. 306) en van 11 Juni 1917 (*Staatsblad* nº. 463) is gewijzigd;

Den Raad van State gehoord (advies van 14 Augustus 1917, nº. 18);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 23 Augustus 1917, 4de Afdeeling, nº. 507 en van 29 Augustus 1917, nº. 2013, Afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Eenig artikel.

Aan artikel 12*bis* van Ons besluit van 26 Februari 1903 (*Staatsblad* nº. 80) ingevoegd bij Ons besluit van 20 Juli 1904 (*Staatsblad* nº. 195), wordt een nieuw vijfde lid toegevoegd, te weten:

„Wanneer naar het oordeel van Onzen Minister van Justitie daartoe billijkheidsgronden aanwezig zijn, kan de terugvordering geheel of ten deele achterwege blijven."

Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Justitie en van Waterstaat zijn belast, ieder voor zooveel hem aangaat, met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad

van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 1sten September 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 7 *Sept.* 1917.)

—

1 *September* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk besluit van 18 December 1874 (*Staatsblad* n°. 213), houdende voorschriften omtrent de onderwerpen, bedoeld bij het eerste lid van artikel 10 der wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 67), tot vaststelling van eenige bepalingen ten aanzien der berekening, toeschatting, begrooting en betaling van geregtskosten in strafzaken, waarvan de militaire regter kennis neemt, welke wet is gewijzigd door de wetten van 7 December 1908 (*Staatsblad* n°. 360), van 31 October 1912 (*Staatsblad* n°. 337) en van 23 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 431). S. 580.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van 31 Juli 1917, 4e Afdeeling, n°. 562;

Den Raad van State gehoord (advies van 21 Augustus 1917, n°. 14);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister, van 29 Augustus 1917, 1e Afdeeling C, n°. 653;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Eenig Artikel.

Het Koninklijk besluit van 18 December 1874 (*Staatsblad* n°. 213), houdende voorschriften omtrent de onderwerpen, bedoeld bij het eerste lid van artikel 10 der wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 67), tot vaststelling van eenige bepalingen ten aanzien der berekening, toeschatting, begrooting en betaling van geregtskosten in strafzaken, waarvan de militaire regter kennis neemt, gewijzigd door de wetten van 7 December 1908 (*Staatsblad* n°. 360), van 31 October 1912 (*Staatsblad* n°. 337) en van 23 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 431), ondergaat de navolgende wijziging:

In artikel 3 wordt in plaats van „Secretaris bij den Zeekrijgsraad" gelezen: „fiscaal bij den Zeekrijgsraad".

Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 1sten September 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 5 *Sept.* 1917.)

—

1 *September* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk besluit van den 16den September 1905 (*Staatsblad* n°. 270), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in de artikelen 50 en 50*b* der wet op het Notarisambt, zooals dat is gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 11 April 1906 (*Staatsblad* n°. 63). S. 581.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie, van 31 Juli 1917, 4de Afdeeling, n°. 562;

Overwegende dat het wenschelijk is wijziging te brengen in Ons besluit van 16 September 1905 (*Staatsblad* n°. 270) tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in de artikelen 50 en 50*b* der wet op het Notarisambt, zooals dat is gewijzigd bij Ons Besluit van 11 April 1906 (*Staatsblad* n°. 63);

Den Raad van State gehoord (advies van 21 Augustus 1917, n°. 14);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister, van 29 Augustus 1917, 1ste Afdeeling C, n°. 653;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Eenig artikel.

Aan artikel 35 van Ons besluit van 16 September 1905 (*Staatsblad* n°. 270), zooals dat is gewijzigd bij Ons besluit van 11 April 1906 (*Staatsblad* n°. 63), wordt een nieuw vijfde lid toegevoegd, te weten:

„Wanneer naar het oordeel van Onzen Minister van Justitie daartoe billijkheidsgronden aanwezig zijn, kan de terugvordering geheel of ten deele achterwege blijven."

Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 1sten September 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 5 *Sept.* 1917.)

6 *September* 1917. MISSIVE van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, aan de Burgemeesters der gemeenten betreffende uitvoering Nood-Boschwet.

Op 5 dezer is in werking getreden de Nood-Boschwet, welke mij de bevoegdheid geeft om in geval van oorlog of oorlogsgevaar:

in het belang van de voorziening in de behoefte aan brandstoffen, mijnhout, heipalen of werkhout, tot bewaring van het natuurschoon of ter voorkoming van het vellen van onrijp hout, het vellen van bosschen en andere houtopstanden, geheel of gedeeltelijk, te verbieden of niet dan voorwaardelijk toe te staan (artikel 1);

bosschen en andere houtopstanden, geheel of gedeeltelijk, onmiddellijk voor het Rijk of voor eene provincie of gemeente tegen schadeloosstelling te onteigenen, om ter voorziening in de behoefte aan brandstoffen, mijnhout, heipalen of werkhout te worden geveld (artikel 2, 76 *g*).

Het ligt in mijn voornemen om, voor de uitvoering der wet, onder leiding van den Inspecteur van het Staatsboschbeheer te Utrecht, tijdelijk een afzonderlijken tak van dienst aan diens bureau in te stellen.

Het zou mij aangenaam zijn, indien U tot bereiking van het beoogde doel wilde medewerken door, ter kennis van het Staatsboschbeheer (adres het Bureau van het Staatsboschbeheer te Utrecht) te brengen de gevallen, waarin naar Uw oordeel een kapverbod zou behooren te worden uitgevaardigd.

Wat de bewaring van het natuurschoon betreft, vestig ik er Uwe aandacht op, dat ten einde de uitvoering der wet niet onnoodig te bemoeilijken, alleen behooren opgegeven te worden die gevallen, waardoor eene bepaalde omgeving of streek, en dus een algemeen belang zou worden getroffen.

Ik maak U er voorts opmerkzaam op, dat thans ter voorziening in de behoefte aan brandstoffen voor eene gemeente ongeveld hout kan worden onteigend.

Aan de ambtenaren van het Staatsboschbeheer wordt opgedragen mij, na plaatselijke opneming en bespreking met U en de belanghebbenden, omtrent elk kapverbod of iedere onteigening, onverschillig door wie zij worden uitgelokt, te adviseeren. Aanvankelijk ligt het niet in mijne bedoeling, een algemeen kapverbod voor het geheele grondgebied des Rijks of voor een gedeelte daarvan uit te vaardigen.

Ik draag U ten slotte op, om, zoodra U voor een bepaald geval een ingevuld formulier wordt verstrekt:

a. het kapverbod, bedoeld in art. 1 der wet, te leggen;

b. de onteigening, bedoeld in art. 2 der wet (art. 76*g* der Onteigeningswet) te verrichten.

De in verband met het kapverbod of de onteigening te verrichten publicatiën en uitreikingen alsmede de aanvragen tot benoeming van deskundigen waren mede door Uwe zorg te geschieden.

Omtrent een en ander zal met U overleg worden gepleegd door de Ambtenaren van het Staatsboschbeheer, aan wie tevens wordt opgedragen, U bij te staan en alle inlichtingen te verschaffen.

Uwe hulp bij de besprekingen met de belanghebbenden zal in het bijzonder worden op prijs gesteld.

Ik meen mij van Uwe krachtige medewerking in deze zaak van algemeen belang overtuigd te kunnen houden.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

—

10 *September* 1917. BESLUIT, betreffende de opening der gewone vergadering van de Staten-Generaal. S. 582.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 September 1917, nº. 127, Kabinet;

Gezien de artikelen 100 en 103 der Grondwet;

Hebben besloten en besluiten:

de gewone zitting van de Staten-Generaal wordt op Dinsdag 18 September 1917, des namiddags te één uur, in eene vereenigde vergadering der beide Kamers geopend door eene Commissie van Onzentwege, waartoe worden benoemd Onze Ministers, Hoofden van Ministerieele Departementen.

Onze voornoemde Ministers zijn belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de beide Kamers der Staten-Generaal, aan den Raad van State, aan de Departementen van Algemeen Bestuur en aan de Algemeene Rekenkamer en hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 10den September 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.
(*Uitgeg.* 11 *Sept.* 1917.)

—

10 *September* 1917. BESLUIT, tot regeling van de wijze, waarop de zekerheid bedoeld in artikel 1, eerste lid, der wet van 23 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 436) wordt gesteld en opgeheven. S. 583.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 9 Augustus 1917, nº. 156, Generale Thesaurie;

Gelet op artikel 1, 2de lid, der wet van 23 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 436), tot het stellen van waarborgen, dat buitenlandsche verzekeraars de hun bij de Successiewet opgelegde verplichtingen zullen nakomen;

Den Raad van State gehoord (advies van den 28sten Augustus 1917, nº. 25);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Financiën van den 7den September 1917, nº. 59, Generale Thesaurie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen als volgt:

I.

Van het stellen der zekerheid.

§ 1. *Algemeene bepalingen.*

Art. 1. De zekerheid, bedoeld in artikel 1 der wet van 23 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 436), wordt ten behoeve van het Rijk gesteld op eene der volgende wijzen:

a. door verpanding van eene geldsom;

b. door verpanding van eene vrije en onbezwaarde inschrijving in een der Grootboeken van de Nationale Schuld;

c. door verpanding van effecten;

d. door het verleenen van eerste hypotheek op hier te lande gelegen onroerende goederen.

2. Elke zekerheid moet voor haar geheele bedrag worden gesteld op eene der wijzen in het vorig artikel bedoeld.

De verzekeraar geeft van de wijze, waarop hij de zekerheid wenscht te stellen, schriftelijk kennis aan Onzen Minister van Financiën.

3. In de akte van zekerheidstelling wordt, behalve de overigens door Onzen Minister van Financiën voorgeschreven bepalingen, de bepaling opgenomen, dat, bij gebreke van betaling van hetgeen ingevolge artikel 87 der Successiewet (*Staatsblad* 1917, nº. 236) van den verzekeraar kan gevorderd worden, Onze Minister van Financiën onherroepelijk gemachtigd is, zonder dat eene sommatie tot voldoening vereischt wordt, de vordering, met inbegrip van alle kosten, op het onderpand te verhalen.

4. Alle kosten, verbonden aan of voortvloeiende uit het stellen en opheffen van zekerheid als in dit besluit bedoeld en de in verband daarmede door Onzen Minister van Financiën getroffen maatregelen komen ten laste van den verzekeraar, door of ten behoeve van wien de zekerheid is gesteld.

5. In geval de waarde van het onderpand is gedaald beneden het volgens de onderstaande bepalingen in verband met artikel 1, 1ste lid, der wet van 23 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 436) vereischte bedrag, geeft Onze Minister van Financiën daarvan vóór het einde van de maand Januari, aan de eerstvolgende publicatie als bedoeld in artikel 6, 1ste lid, dier wet, voorafgaande, schriftelijk kennis aan den verzekeraar. Na ontvangst van deze kennisgeving is de verzekeraar verplicht zorg te dragen, dat de vereischte aanvulling van het onderpand vóór de zooeven bedoelde publicatie geschied.

6. Onze Minister van Financiën is bevoegd toe te staan, dat wijziging wordt gebracht in de wijze, waarop de zekerheid is gesteld.

§ 2. *Van de verpanding van eene geldsom.*

7. De te verpanden geldsom wordt in 's Rijks Schatkist gestort.

Zoolang de verzekeraar niet in gebreke blijft te voldoen aan de op hem rustende verplichtingen, vergoedt het Rijk over de verpande geldsom eene rente, gelijk aan het wisseldisconto der Nederlandsche Bank, doch in geen geval meer dan vier ten honderd 's jaars. De rente wordt in twee halfjaarlijksche termijnen uitbetaald.

§ 3. *Van de verpanding van eene inschrijving in een der Grootboeken van de Nationale Schuld.*

8. Onze Minister van Financiën stelt de verhouding vast tusschen het nominale bedrag van de inschrijvingen in de verschillende Grootboeken van de Nationale Schuld en het bedrag, waarvoor die inschrijvingen geacht worden waarborg te geven. Hij wijzigt die verhouding zoo dikwijls hij zulks noodig acht.

§ 4. *Van de verpanding van effecten.*

9. In pand kunnen gegeven worden de effecten, welke ingevolge de Ongevallenwet 1901 aan de Rijksverzekeringsbank in pand kunnen worden gegeven mits zij opgenomen zijn in de Prijscourant van de Vereeniging voor den Effectenhandel te *Amsterdam*.

10. De waarde der in pand te geven effecten wordt berekend naar een koers, welke voor de schuldbrieven van de Nationale Schuld vijftien ten honderd en voor de overige effecten dertig ten honderd lager is dan de koers, welke voor het betrokken fonds laatstelijk is genoteerd in de, in het vorig artikel bedoelde Prijscourant.

11. De effecten worden door den verzekeraar ten name van het Rijk in open bewaargeving

gegeven bij een door Onzen Minister van Financiën aangewezen kantoor van de Nederlandsche Bank.

12. Zoolang de verzekeraar niet in gebreke blijft te voldoen aan de op hem rustende verplichtingen, worden de verschenen coupons en dividendbewijzen van de in pand gegeven effecten te zijner beschikking gesteld. In het tegenovergestelde geval blijven die coupons en dividendbewijzen een deel van het pand uitmaken.

13. Onze Minister van Financiën is bevoegd ruiling van in pand gegeven effecten tegen andere effecten toe te staan.

§ 5. *Van het verleenen van hypotheek.*

14. Bestaat bij Onzen Minister van Financiën tegen het te verbinden onroerend goed aanvankelijk geen bezwaar, dan gelast hij eene taxatie van dat goed door ten minste twee, door hem te benoemen deskundigen.

De aangeboden hypotheek wordt niet aangenomen tenzij het onroerend goed, volgens de in het vorig lid bedoelde taxatie eene overwaarde bezit van ten minste veertig ten honderd.

15. Onze Minister van Financiën is bevoegd te allen tijde hertaxatie van het verbonden goed door ten minste twee, door hem benoemde deskundigen, te gelasten.

II.

Van het opheffen der gestelde zekerheid.

16. Ter verkrijging van de opheffing van overeenkomstig de bepalingen van dit besluit gestelde zekerheid wendt de verzekeraar zich schriftelijk tot Onzen Minister van Financiën.

17. Behoudens het bepaalde in de artikelen 6 en 13 van dit besluit, verleent Onze Minister van Financiën zijn medewerking tot de gevraagde opheffing niet tenzij te zijnen genoegen is aangetoond, dat geene overeenkomsten van levensverzekering loopen, waaruit voor den verzekeraar verplichtingen als bedoeld in artikel 87 der Successiewet (*Staatsblad* 1917, nº. 236), kunnen voortvloeien.

III.

Slotbepaling.

18. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het geplaatst is.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 10den September 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 14 *Sept.* 1917.)

—

11 *September* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 28 Juli 1902 (*Staatsblad* nº. 160), tot uitvoering van de artikelen 7, 8, 9, 26, 27, 28, 30, 34, 35 en 36 der Woningwet. S. 584.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken en van Onze Ministers van Justitie en van Financiën van 9 Mei 1917, nº. 4617, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen, van 6 Juli 1917, 2de afdeeling A, nº. 600 en van 11 Juli 1917, nº. 153, afdeeling Generale Thesaurie;

Den Raad van State gehoord, advies van 14 Augustus 1917, nº. 30;

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 22 Augustus 1917, nº. 10837, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; van 5 September 1917, 2de afdeeling A, nº. 513 en van 7 September 1917, nº. 77, afdeeling Generale Thesaurie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. I. Ons besluit van 28 Juli 1902 (*Staatsblad* nº. 160), gewijzigd bij Onze besluiten van 10 November 1903 (*Staatsblad* nº. 274), 5 November 1906 (*Staatsblad* nº. 277), 28 Februari 1907 (*Staatsblad* nº. 60), 12 Februari 1913 (*Staatsblad* nº. 52), 31 Mei 1915 (*Staatsblad* nº. 227) en 2 October 1915 (*Staatsblad* nº. 415), wordt nader gewijzigd als volgt:

Artikel 15*d*, wordt gewijzigd als volgt:

„dat de gemeente, zoolang het voorschot niet geheel is afgelost, met goedkeuring van Gedeputeerde Staten, of bij weigering met Onze goedkeuring, het recht zal hebben alle bezittingen, met het voorschot verkregen, met de daarop rustende lasten en verplichtingen en alle schulden der vereeniging, vennootschap of stichting, voor zoover die ten behoeve van die bezittingen zijn gemaakt, gezamenlijk over te nemen tegen betaling van een bedrag, door Gedeputeerde Staten goedgekeurd of bij weigering door Ons vast te stellen, met dien verstande, dat boven het voor de verwerving of instandhouding van die bezittingen aangewende deel van het eigen vermogen van de vereeniging, vennootschap of stichting slechts

eene billijke vergoeding voor noodzakelijke met den eigendomsovergang verband houdende kosten wordt uitgekeerd."

Art. II. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Justitie en van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State gezonden zal worden.

's-Gravenhage, den 11den September 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.
De Minister van Justitie, B. ORT.
De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 6 *Oct.* 1917.)

—

11 *September* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging en aanvulling van het bij Koninklijke besluiten van 11 Juli 1913 (*Staatsblad* nº. 325) en 23 Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 143) aangevulde Koninklijke besluit van 30 Juni 1909 (*Staatsblad* nº. 208), waarbij worden aangewezen de buitenlandsche instellingen van onderwijs of onderzoek, bedoeld in art. 125 der hooger-onderwijswet. S. 585.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 16 Augustus 1917, nº. 5994/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op art. 125 der hooger-onderwijswet;

Gezien Onze besluiten van 30 Juni 1909 (*Staatsblad* nº. 208), 11 Juli 1913 (*Staatsblad* nº. 325) en 23 Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 143);

Mede gezien het advies van den Senaat der Technische Hoogeschool te *Delft*, van 4 April j.l. nº. 29;

Den Raad van State gehoord (advies van 4 September 1917, nº. 12);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 8 September 1917, nº. 14824, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Te bepalen:

In artikel 1 van Ons besluit van 30 Juni 1909 (*Staatsblad* nº. 208), zooals dat sedert is gewijzigd, worden na de zinsnede vermeld onder 3º., twee nieuwe zinsneden ingevoegd, luidende als volgt:

4º. het getuigschrift van toelating tot de école polytechnique fédérale te *Zürich*;

5º. het getuigschrift van inrichtingen van onderwijs in *Zwitserland*, dat recht geeft om toegelaten te worden tot de examens aan de école polytechnique fédérale te *Zürich*.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 11den September 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 28 *Sept.* 1917.)

—

12 *September* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 20 Januari 1913 (*Staatsblad* nº. 35), regelende de voorwaarden, waaronder voor rekening van anderen dan het Rijk aan 's Rijks Munt kan worden gemunt, medailles kunnen worden geslagen en muntstempels of medaillestempels kunnen worden vervaardigd. S. 586.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 13 Augustus 1917, nº. 78, Generale Thesaurie;

Den Raad van State gehoord (advies van den 4den September 1917, nº. 22);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 10den September 1917, nº. 85, Generale Thesaurie;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. In artikel 9 van Ons besluit van 20 Januari 1913 (*Staatsblad* nº. 35), gewijzigd bij Ons besluit van 6 Maart 1914 (*Staatsblad* nº. 143), worden de woorden en cijfers:

„8-florijnstukken (Oostenrijk-Hongarije) 0899⁵"

vervangen door de woorden en cijfers:

„20- en 10-Kronenstukken (Oostenrijk-Hongarije) . . . . . 0,899⁵"

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 12den September 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 21 *Sept.* 1917.)

12 *September* 1917. BESLUIT houdende beslissing dat hij, die krachtens vaste aanstelling jaarlijks gefungeerd heeft bij een soepuitdeeling van het burgerlijk armbestuur, welke telken jare na afloop van den winter werd opgeheven, zoodat hij zijne taak eerst weer opnam bij het begin van den volgenden winter, voor de berekening van zijn pensioen slechts in aanmerking kan brengen den tijd, gedurende welken hij *daadwerkelijk* in functie is geweest.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van W. Koolhoven, gewezen opzichter in de soepkokerij van het burgerlijk armbestuur te Delft;

Gezien het advies van den Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren van 2 October 1916, n°. 1;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 29 Augustus 1917, n°. 245;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 8 September 1917 n°. 107, afdeeling Pensioenen;

Overwegende: dat de Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven den belanghebbende met ingang van 1 Januari 1916 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 37.— aanvoerende dat hij bij besluit van het Burgerlijk Armbestuur te Delft van 4 December 1915 met ingang van 1 Januari 1916 eervol is ontslagen; dat hij, geboren 5 Mei 1841, bij ontslag den leeftijd van 65 jaren had bereikt; dat zijn pensioensgrondslag van 1 October 1913 tot en met 31 December 1915 f 57.10 en de gedurende de tijdvakken van 1 Januari 1911 tot en met 31 December 1911, van 1 Januari 1912 tot en met 31 December 1912 en van 1 Januari 1913 tot en met 30 September 1913 genoten wedden onderscheidenlijk f 55.50, f 54 en f 46 per jaar hebben bedragen, zoodat overeenkomstig de beslissing betreffende de berekening der in art. 8, 1° lid der wet bedoelde middelsom, genomen bij Koninklijk besluit van 21 Juli 1914 n°. 40, een zestigste deel van die middelsom ad f 56.79½ bedraagt f 0.94 79/120;

dat de aanvrage is ingediend binnen een jaar na het tijdstip waarop het recht op pensioen werd verkregen; dat, vooropstellende dat uit de stukken blijkt dat hij van 1 December 1877 af in vasten dienst der gemeente Delft is geweest, de vraag zal moeten worden beantwoord of aan het begrip „werkelijke dienst" in den zin van de artt. 15*a* en 62 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 de beteekenis behoort te worden toegekend van „daadwerkelijk in functie zijn"; dat die vraag ontkennend behoort te worden beantwoord; dat er toch, daargelaten dat geen enkel ambtenaar ooit doorloopend daadwerkelijk fungeert, er tal van betrekkingen zijn, waarin de titularissen, hetzij een gedeelte van het jaar onafgebroken, hetzij regelmatig op bepaalde dagen per week of per maand daadwerkelijk hunne ambtsbezigheden verrichten; dat het stellig nimmer de bedoeling van den wetgever is geweest in dergelijke gevallen den diensttijd van vast aangestelde ambtenaren uitsluitend te berekenen over de tijdvakken, waarin daadwerkelijk arbeid werd gepraesteerd; dat ook art. 14 der Burgerlijke Pensioenwet, welk voorschrift mede „werkelijken dienst" eischt, nimmer in dien zin is uitgelegd en toegepast; dat, om slechts enkele voorbeelden te noemen, de vast aangestelde leeraren aan Burgeravondscholen en aan Landbouwwintercusussen, die mede — en voorzoover bekend zonder uitzondering — slechts gedurende een cursus van ongeveer 8 maanden daadwerkelijk onderwijs geven, steeds geacht worden doorloopend in werkelijken dienst te zijn; dat aan de uitdrukking „tijd in werkelijken dienst doorgebracht" steeds de beteekenis is toegekend van „tijd, gedurende welken de ambtenaar ter beschikking van de Overheid heeft gestaan"; dat het, in dien zin opgevat, niet aan twijfel onderhevig is dat een leeraar aan eene Burgeravondschool en een onderwijzer bij het herhalingsonderwijs steeds in werkelijken dienst zijn, ook dan wanneer zij gedurende een deel van het jaar geen onderwijs geven; dat immers, wanneer een gemeentebestuur goedvindt buiten den cursus zulk een leeraar of onderwijzer ter bespreking van eenig onderwijsbelang te ontbieden, deze dan krachtens zijn dienstverband gehouden is aan dien oproep te voldoen; dat het voorts niet aan twijfel onderhevig is dat de wedde in het algemeen evenredig is aan den duur der arbeidspraestatie, die van den ambtenaar wordt gevorderd; dat, zoo men den diensttijd uitsluitend berekent over zooveel maanden als de betrokken ambtenaar ieder jaar daadwerkelijk in functie was, daarvan het gevolg zou zijn dat een te laag pensioen werd toegekend; dat, wanneer — om deze bedoeling met een voorbeeld te verduidelijken — de diensttijd van een leeraar aan een landbouwwintercursus, wiens wedde — gelet op het feit dat die cursus 6 maanden duurt — slechts f 600 bedraagt, naar 6/12 van ieder jaar werd berekend, het pensioen na 20

kalenderdienstjaren niet zou bedragen 20/60 × f 600 = f 200, maar slechts 20/2/60 × f 600 = f 100; dat, ware deze leeraar verbonden geweest aan een landbouwschool, welker cursus zich over het volle kalenderjaar uitstrekt, zijne wedde dan b.v. f 1200 zou hebben bedragen en zijn pensioen 20/60 × f 1200 of f 400; dat bij vergelijking van de pensioensbedragen f 100 en f 400 blijkt dat de wijze van diensttijd-berekening uitsluitend over de tijdvakken, waarin daadwerkelijk arbeid werd gepraesteerd, in het gestelde voorbeeld gelijk staat met eene halveering van den over een jaar berekenden pensioensgrondslag (wedde); dat derhalve de naar verhouding van den arbeidsduur reeds lagere wedde door de gewraakte wijze van diensttijdberekening andermaal zou worden gehalveerd; dat de Pensioenraad meent dat uit art. 18, 1e lid, der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 (evenals uit art. 19, in verband met art. 22 der Burgerlijke Pensioenwet) voortvloeit, dat, waar de pensioensgrondslag wordt berekend naar het bedrag der wedde, over een vol jaar berekend, daaruit logisch voortvloeit, dat ook de diensttijd van vast aangestelde ambtenaren slechts jaarsgewijze in berekening kan worden gebracht, in verband waarmede hij van oordeel is dat de diensttijd van den belanghebbende bedoeld in art. 15*a* der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 van 2 jaren en 3 maanden, vereenigd met den overigen, volgens art. 15*b* dier wet in aanmerking komenden dienst van 35 jaren en 10 maanden, een tijdvak uitmaakt van 38 jaren en 1 maand en dat de belanghebbende volgens de artt. 3*a* en 15*a* en *b* der wet recht heeft op een pensioen van f 36.05;

dat Onze Minister van Financiën zich met dit advies niet kan vereenigen en van oordeel is dat aan den belanghebbende pensioen behoort te worden verleend over een diensttijd van 9 jaren, 6 maanden en 16 dagen (de tijdvakken ingekocht krachtens zijne beschikking van 21 Juli 1917, afd. Pens. no. 99, benevens het tijdvak van 15 tot en met 30 December 1913 en de tijdvakken van 1 Januari—15 Maart en 15 tot en met 30 December van de jaren 1914 en 1915), naar de in het advies van den Pensioenraad genoemde middelsom tot een bedrag van f 10 per jaar, daarbij in hoofdzaak aanvoerende dat de belanghebbende jaarlijks gefungeerd heeft bij eene soepuitdeeling die telken jare na afloop van den winter werd opgeheven; dat na de opheffing er voor hem als opzichter niets meer te doen viel; dat de burgemeester van Delft uitdrukkelijk heeft verklaard dat hij na elke periode van 15 December tot 15 Maart geen diensten als opzichter meer had te verrichten en dat hij zijne taak weer opneemt bij het begin van de volgende periode; dat zijne werkzaamheid als opzichter dus niet buiten die periode kon uitgaan; dat het ophouden van de soepuitdeeling hem deed treden in een toestand van non-activiteit, die eerst met den aanvang van de volgende periode een einde nam; dat, wordt een leeraar aan eene burgeravondschool of een leeraar aan een landbouwwintercursus — op welke beide categorieën van leeraren de Raad in zijn advies wijst — na afloop van elken cursus, gedurende welken hij onderwijs geeft, nonactief, hetgeen voor hem geldt ook ten aanzien van den belanghebbende van toepassing is; dat Onze Minister niet kan inzien dat de diensten van ambtenaren, die gedurende een deel van het jaar nonactief zijn, niet naar billijkheid met pensioen worden vergolden wanneer zij alleen over hun actieven diensttijd worden gepensioneerd; dat, bestond er echter ten opzichte van zulke ambtenaren inderdaad eene minder juiste verhouding tusschen pensioensbedrag en dienstpraestatie, in dit bezwaar op andere wijze zou moeten worden voorzien dan door bij de pensioensberekening als diensttijd aan te nemen wat volgens de wet niet als zoodanig in aanmerking mag komen; dat voor de meening van den Pensioenraad dat uit art. 18, eerste lid, der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren, krachtens hetwelk de pensioensgrondslag wordt gesteld op het bedrag der wedde berekend over een vol jaar, logisch volgt dat ook de diensttijd slechts jaarsgewijze in berekening kan worden gebracht, naar het inzien van Onzen Minister geen goede grond bestaat;

dat, nadat het advies van den Pensioenraad en het afwijkend gevoelen van Onzen Minister aan den belanghebbende waren medegedeeld, hij zijn verlangen heeft te kennen gegeven dat daarover het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur;

Overwegende: dat met Onzen Minister van Financiën moet worden aangenomen dat aan den belanghebbende pensioen behoort te worden verleend over een diensttijd van 9 jaren, 6 maanden en 16 dagen naar de in het advies van den Pensioenraad genoemde middelsom tot een bedrag van f 10 per jaar;

Gezien de Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913;

Hebben goedgevonden en verstaan:

aan W. Koolhoven, gewezen opzichter in

de soepkokerij van het burgerlijk armbestuur te Delft, met ingang van 1 Januari 1916 een jaarlijksch pensioen te verleenen van f 10.—.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(W. v. d. B. A.)

—

12 *September* 1917. MEDEDEELINGEN van den Centralen Gezondheidsraad betreffende bewaarplaatsen van lompen, beenderen enz., opgenomen in een schrijven van den Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, onder nº. 11682, afd. V. A.

In den Centralen Gezondheidsraad is de vraag ter sprake gekomen, of en zoo ja, in hoeverre het mogelijk zou zijn, te komen tot eene regeling ingevolge waarvan hinder van lompen- en beenderenbewaarplaatsen tot een minimum wordt herleid en of en zoo ja, op welke wijze meer dan tot heden overeenstemming gebracht zou kunnen worden in de voorwaarden, die worden verbonden aan vergunningen tot het oprichten of hebben van kleine bewaarplaatsen van lompen, beenderen enz.

Het eerste punt, dat overwogen werd, is de vraag, of vaststelling van verordeningen op grond van het bepaalde in artikel 4 der Hinderwet ten opzichte van inrichtingen bestemd tot bewaring en verwerking van lompen en beenderen gewenscht is.

Bij de beantwoording dezer vraag dient het volgende in het oog te worden gehouden.

1. Elk gezin heeft als het ware geregeld lompen en beenderen te verkoopen; het transport daarvan naar een ver verwijderd punt kan, althans in groote gemeenten, dagelijks niet geschieden. Zoude dus eene verordening als de bedoelde zich ook uitstrekken over de kleinere inrichtingen, die voor den dagelijkschen inkoop in het klein bestemd zijn, dan zouden de clandestiene bewaarplaatsjes vermeerderen, die, doordat zij min of meer verborgen zijn en dientengevolge aan geen enkele voorwaarde voldoen, veel meer hinder aan hunne omgeving veroorzaken dan behoorlijk ingerichte, aan bepaalde eischen voldoende inrichtingen.

2. Eene dergelijke verordening kan eigenaardige bezwaren medebrengen voor de gemeenten, waar industrieën gevestigd zijn, van welke lompensorteerderijen en inrichtingen tot verwerking van beenderen een onderdeel vormen, zooals het geval is bij papierfabrieken en fabrieken van lijm en beenzwart, welke laatste *zeker* niet minder hinderlijk voor de omgeving zijn dan lompen- en beenderenbewaarplaatsen.

Desniettemin kan eene verordening, waarbij eene bepaalde plaats of gedeelte der gemeente wordt aangewezen voor lompen- en beenderenbewaarplaatsen *van min of meer belangrijken omvang*, voor menige gemeente noodig zijn.

Als zoodanige inrichtingen zouden dan moeten worden beschouwd die, waarin meer dan 1500 K.G. lompen en (of) 500 K.G. beenderen tegelijk aanwezig zijn.

Bij de oprichting van de *kleinere* inrichtingen voor verkoop, bewaren en sorteeren behooren — opdat de nog bestaande bezwaren tegen de toelating daarvan in bebouwde kommen worden opgeheven — duidelijk omschreven, doeltreffende voorwaarden gesteld te worden.

De ervaring heeft geleerd welke voorwaarden in dezen voor toepassing geschikt zijn.

Uit verschillende bepalingen, waarvan de practijk de doelmatigheid heeft aangewezen, is het hierna volgende Schema samengesteld, dat van nut kan zijn als richtsnoer bij het verleenen van Hinderwetsvergunningen door gemeentebesturen. Het spreekt van zelf, dat plaatselijke toestanden afwijkingen noodig of gewenscht kunnen maken.

Tot toelichting dier voorwaarden moge het volgende strekken.

De verzamelplaatsen van beenderen, vooral van niet afgekookte beenderen, geven in het algemeen den meesten hinder; deze wordt tot een minimum herleid indien de beenderen niet te lang en in behoorlijke kluizen bewaard worden. Een waarborg daarvoor wordt gevonden in de bepalingen, dat de kluis goed afgesloten en behoorlijk geventileerd is en op geregelde tijdstippen geledigd moet worden.

Met opzet is hier niet opgenomen eene bepaling, dat behoorlijk en voldoend drink- en waschwater ten behoeve van het personeel aanwezig moet zijn, aangezien een dergelijke bepaling niet als voorwaarde kan worden verbonden aan eene vergunning, die krachtens de Hinderwet wordt verleend. Het komt evenwel in aanmerking, de beschikbaarstelling er van zooveel mogelijk te bevorderen. Bij grootere inrichtingen zijn een schaftlokaal, een privaat en een urinoir gewenscht. Ook verdient het aanbeveling, dat de personen, die in het bedrijf werkzaam zijn, gedurende den arbeid een overkleed dragen.

Indien vrouwen en kinderen of meer dan 10 personen (na de inwerking treding van de betreffende bepaling der Veiligheidswet, zooals deze laatstelijk is gewijzigd, 5 personen) in het bedrijf werkzaam zijn, kan de Arbeids-

inspectie ten aanzien van deze onderwerpen dwingende voorschriften geven.

Bepalingen omtrent het vervoer, het lossen en het laden, zoomede een verbod tot het in- en uitpakken van lompen en beenderen en het sorteeren of verwerken van lompen op den openbaren weg, kunnen bij politieverordening worden vastgesteld.

Door het stellen van voorwaarden zal afdoende verbetering echter niet worden bereikt, indien door de gemeentebesturen niet tevens een tijdig, krachtig en voortdurend toezicht op de inrichtingen wordt uitgeoefend. De aandacht dier besturen ware daarop, voor zooveel noodig, te vestigen.

SCHEMA van eenige voorwaarden, welke krachtens de Hinderwet, al naar behoefte zouden zijn te stellen bij het verleenen van vergunning tot het oprichten, veranderen, of uitbreiden van kleinere inrichtingen, waarin lompen, beenderen en huiden worden ingezameld, bewaard of voor de eerste maal gesorteerd.

A. Algemeene bepalingen.

De ten inkoop aangeboden of uit de inrichting te vervoeren lompen, beenderen en dergelijken moeten door den concessionaris binnen de inrichting worden in ontvangst genomen.

Indien de inrichting dient tot inkoopen, bewaren en sorteeren van lompen zullen hiervoor verschillende ruimten moeten worden voorgeschreven.

In het lokaal uitsluitend tot inkoop bestemd mogen geen lompen en beenderen bewaard of gesorteerd worden.

De lompen moeten binnen den daarvoor aangegegeven tijd in de daarvoor bestemde bakken verzameld zijn (bijv. tusschen des avonds 9 uur en des morgens 7 uur). De beenderen en huiden moeten in de voorgeschreven kluis worden geborgen.

Behalve in de lokalen, waarvoor de vergunning is verleend, mogen overigens nog in het perceel, noch op het daarbij behoorend open terrein, lompen, beenderen of andere dergelijke onaangename lucht verspreidende goederen aanwezig zijn; ook niet om gesorteerd of verpakt te worden.

Hoelang en tot welke hoeveelheden lompen en beenderen in de daarvoor bestemde bewaar- of opslagplaatsen mogen verzameld blijven, zal voor elke inrichting in verband met de omliggende toestanden en het ter plaatse aanwezig zijn van „en gros" opslagplaatsen moeten worden bepaald. Voor de contrôle op het vervoeren naar elders, moeten hiervoor vastgestelde dagen, hoogstens één of twee in de week, worden aangegeven. Voor het gewicht van de losse lompen is 1500 K.G. en voor de beenderen 500 K.G. als maximum van hetgeen tegelijk aanwezig mag zijn, aan te nemen.

De hoeveelheid geperste en verpakte lompen kan dan in verband met de beschikbare localiteit nader worden vastgesteld (25000 K.G. als maximum). Ook ware te bepalen, dat de lompen en beenderen vóór een bepaald uur des avonds moeten worden weggevoerd. Op de dagen van vervoer naar elders, moet na dat vervoer tot algemeene reiniging van de lokalen, bakken en kluizen worden overgegaan.

B. Inrichting van de lokalen.

a. De vloeren.

De vloeren van de tot bewaring en verwerking van lompen of het bewaren van beenderen, huiden, enz. bestemde lokalen benevens van de localiteiten, welke kunnen worden beschouwd als deel uit te maken van de inrichting (kantoortjes, enz.) moeten zoodanig zijn samengesteld, dat de oppervlakte volkomen waterdicht en voldoende glad afgepleisterd is. De vloeren moeten onder zoodanige helling liggen, dat schrob- en spoelwater snel kan afvloeien naar een verzamelput, die van een goed werkend stankscherm en van een rooster moet voorzien zijn.

b. De wanden.

De wanden der onder *a* genoemde ruimte moeten behoorlijk waterdicht en glad worden afgepleisterd. Alle aansluitingen, ook die van de wanden aan de vloeren, moeten met ronde hoeken zijn bewerkt; in de pleisterlaag een blauwe kleurstof te mengen met het oog op het verdrijven van de vliegen.

c. Scheidingen.

Scheidingsmuren tusschen localiteiten, bestemd tot inkoop, bewaren of sorteeren van afval, moeten zijn van metselwerk, of van gewapend beton.

d. Plafonds, enz.

De plafonds van de lokalen moeten vlak en glad zijn afgepleisterd en met ronde hoeken aansluiten aan de wanden.

e. Lichtopeningen en deuren.

Alle openingen, welke in directe verbinding staan met de buitenlucht, behalve de deuren, moeten voorzien zijn van metaalgaas, waarvan de mazen niet grooter mogen zijn dan $1^1/_2$ Mm. in het vierkant.

De vensters moeten van blauw, of blauwgemaakt glas voorzien zijn.

De deuren in de hoofdscheidingsmuren en die, welke op de buitenlucht uitkomen, moeten van goed werkende drangveeren voorzien zijn.

f. Kunstlicht en vuur.

Indien het aanbrengen van kunstlicht wordt toegestaan (wat meestal niet gewenscht is) moet dit zijn electrisch licht of gaslicht; het laatste moet ontsteekbaar zijn door middel van een dagvlammetje en een kettinkje, terwijl het geheel met een kap van zwaar kopergaas met mazen van hoogstens 1 c.M. in het vierkant moet afgesloten zijn.

In de inrichting mag ter voorkoming van brandgevaar niet worden gerookt; verwarmingsinrichtingen moeten zoodanig zijn ingericht, dat zij geen gevaar voor brand kunnen opleveren.

g. Waterleiding.

Tot reiniging der lokalen en na te noemen bakken en kluizen moet aanwezig zijn, indien het pand aan de waterleiding kan worden aangesloten, minstens één op deze aangesloten kraan, waarop kan gesteld worden een slang met straalpijp.

h. Blauwe kleur tegen de vliegen.

Alle wanden, hout en ijzerwerken, waar dit mogelijk is, te kleuren of verven in blauwe kleur.

i. Lompenbakken.

De ingekochte of opgegaarde lompen (niet de verpakte en geperste) moeten worden geborgen in bakken van steen of van gewapend beton, waarvan de vloer en de wanden met waterdichte specie glad afgepleisterd zijn met ronde hoeken in de aansluitingen. Deze bakken moeten ± 1 M. breed, lang en hoog zijn en zooveel mogelijk tegen de wanden van de lokalen zijn geplaatst. De vloeren moeten afhellen naar in den voorwand met roosterwerk afgesloten openingen.

j. Beenderenbewaarplaatsen.

Tot het verzamelen der beenderen moet in de inrichting aanwezig zijn een kast of kluis, groot naar behoefte (doch van eene oppervlakte van niet minder dan 1 M. bij 1 M.), van steen of gewapend beton, waarvan de vloer en wanden met waterdichte specie glad zijn afgepleisterd; de vloer naar de deuropening afhellend te bewerken.

In deze kluis aan te brengen:

1. een luchtkoker met zuigkap;
2. een of meer uitneembare ± 0.20 M. boven den vloer gelegen horizontale roosters van staafijzer met staven niet verder dan $1^1/_2$ c.M. uit elkaar;
3. een nauw sluitende deur, samengesteld van plaatijzer of van hout, versterkt en beslagen met plaatijzer, en voorzien aan de vloerzijde, beneden roosterhoogte, van eene ventilatie-opening met een rooster van vliegendicht kopergaas;
4. een beugel of boom, waarmede de deur klemdicht afgesloten kan worden.

Indien huiden bewaard moeten worden en de inrichtingen niet groot zijn, kan dit geschieden door een grootere hoogte te geven aan de beenderenkluis, zoodat daarin alsdan aan vaste ijzeren staven boven de beenderen de huiden kunnen worden opgehangen om evenals de beenderen eene opdroging te ondergaan.

Is in de inrichting geen beenderkluis aanwezig en moeten toch huiden worden bewaard, dan moet, in den geest als voor de beenderen is aangegeven, een kluis met bovenstaven, doch zonder horizontaal onderrooster, worden voorgeschreven.

C. Onderhoud.

In de vergunning de voorwaarde op te nemen, dat de inrichting met de daarbij behoorende plaatsen, lokalen, bakken en kluizen voortdurend zindelijk en in behoorlijken staat moet worden onderhouden en dat de vloeren ten minste eenmaal in de 2 maanden worden ontdaan van alle vuil en daarna met sodawater of eene dergelijke reinigende vloeistof gereinigd.

Bepalingen, welke bij politieverordening zouden zijn vast te stellen.

Bij politieverordening worde bepaald:

1. dat niet verpakte of niet geperste lompen of beenderen, b.v. tot een gewicht van ± 5 K.G., niet mogen worden vervoerd dan in zindelijke, dichte, goed gesloten, linnen of katoenen zakken, trommels of bussen of wel in goed gesloten wagens, waarvan de wanden aan de binnenzijde met zink of plaatijzer zijn beslagen;
2. dat verladen, en het daartoe verzamelen, sorteeren of op eenigerlei wijze bewerken van lompen, beenderen, huiden en dergelijke niet mag plaats hebben op den openbaren weg of de straat of op binnenplaatsen, vanaf den publieken weg toegankelijk of zichtbaar;
3. dat op bepaalde uren van den dag, bijv. van een uur na zonsopgang tot een uur vóór zonsondergang geen lompen of beenderen boven een hoeveelheid van 5 K.G. mogen worden vervoerd.

Wenschelijk kan ook zijn te bepalen, dat zij, die zich met den inkoop van vodden, lompen, enz. langs den openbaren weg onledig houden, van een kenteeken moeten zijn voorzien.

—

12/14 *September* 1917. MISSIVE van de Ministers van Justitie en van Binnenlandsche Zaken, aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende huwelijksbevoegdheid van Belgen.

In het rondschrijven onzer Ambtvoorgangers van 1/5 Nov. 1909, 1e Afd. B, no. 511/11616 B.B. betreffende huwelijksbevoegdheid van Belgen, werd tot U het verzoek gericht te willen ter kennis brengen van burgemeesters en ambtenaren van den burgerlijken stand in Uw gewest o. a. dat het aanbeveling zou verdienen, dat alleen, wanneer in verband met de overgelegde stukken twijfel mocht rijzen omtrent de huwelijksbevoegdheid der Belgische partij(en), ter zake de overlegging zou worden gevorderd van eene verklaring, af te geven door de Belgische Legatie te 's-Gravenhage.

Nu heeft intusschen de Belgische Gezant de aandacht er op gevestigd, dat de ambtenaren van den burgerlijken stand, te wier overstaan een huwelijk zal worden voltrokken tusschen personen van wie een of beide de Belgische nationaliteit bezitten, vrijwel geregeld, onder toezending van de door belanghebbenden bijgebrachte bescheiden, zich tot hem wenden ter verkrijging van eene verklaring, als bedoeld in art. 4 van het huwelijksverdrag. Onder waardeering van de zorg voor regelmaat, door deze ambtenaren betoond, merkt de Gezant op, dat in de meeste gevallen de stukken volmaakt in orde zijn en dat, waar de vereischten van de Belgische wet bekend zijn bij de ambtenaren van den burgerlijken stand, de afgifte van het ambtelijk bewijsstuk van huwelijksbevoegdheid niet onmisbaar schijnt. Voorts zijn de Belgische consulaten in de gelegenheid, om in twijfelgevallen gemelde ambtenaren voor te lichten nopens de waarde der bijgebrachte bescheiden. De Gezant zoude het mitsdien op prijs stellen, indien het geijkt gebruik van het ambtelijk bewijsstuk werd beperkt tot de weinig voorkomende gevallen, waarin de door de Belgische belanghebbenden overgelegde stukken niet voldoende voorkomen of geen wezenlijk karakter van authenticiteit vertoonen.

In verband met het voorafgaande verdient het aanbeveling, dat de ambtenaren van den burgerlijken stand zich richten tot de consuls of consulaire agenten van België ter bekoming van bedoelde verklaringen van huwelijksbevoegdheid en dit alleen voor het geval de hun overgelegde stukken onvoldoende voorkomen, om de huwelijksbevoegdheid der partij(en) aan te nemen, of geen wezenlijk karakter van authenticiteit vertoonen. Desnoodig kunnen de consuls en consulaire agenten van België alsdan bij twijfel hunnerzijds zich wenden tot het Belgische Gezantschap. De Gezant is van oordeel, dat deze wijze van handelen niet zal verminderen de waarborgen, geboden aan de Nederlandsche ambtenaren van den burgerlijken stand, en daarnevens het gevolg zal hebben, dat verlicht wordt de taak van het Belgische Gezantschap, hetwelk nu dikwijls zich genoodzaakt ziet over dezelfde huwelijksaangelegenheden briefwisseling te onderhouden met de ambtenaren van den burgerlijken stand, met de consuls en met de belanghebbenden.

Hierbij worde opgemerkt, dat onverkort blijft de bevoegdheid der partijen, om ingevolge art. 129 van het Burgerlijk Wetboek de al- of niet genoegzaamheid van overgelegde stukken en verklaringen te onderwerpen aan het oordeel der betrokken arrondissements-rechtbank. In dit verband zij medegedeeld, dat een rechterlijke beslissing in zake toelating tot de huwelijksvoltrekking op Nederlandsch territoir van een Belgisch onderdaan, die in gebreke was ten aanzien van militaire verplichtingen, een onderwerp van gedachtenwisseling heeft uitgemaakt tusschen de Belgische en Nederlandsche Regeeringen. Eerstgenoemde Regeering berichtte, dat Zij te dien aanzien gereedelijk zich gedraagt aan de beslissingen van den Nederlandschen rechter, tot wiens bevoegdheid behoort de toepassing der wetten op het nationaal territoir. Bereids vroeger heeft de Minister van Buitenlandsche Zaken ten verzoeke van den Belgischen Gezant er de aandacht op gevestigd, dat in enkele gemeenten de ambtenaren van den burgerlijken stand geweigerd hadden de huwelijken van Belgische uitgewekenen te voltrekken op den enkelen grond, dat de aanstaande echtgenooten hier te lande geen woonplaats hadden. Destijds zijn door tusschenkomst van de betrokken Procureurs-Generaal de ambtenaren van den burgerlijken stand in dezer ressort uitgenoodigd bij voorkomende gevallen belanghebbenden er op te wijzen, dat zij ingevolge de artikelen 75 en 76 van het Burgerlijk Wetboek hunne woonplaats hier te lande kunnen vestigen. Uit hoofde der wenschelijkheid, dat onder de tegenwoordige buitengewone omstandigheden de Nederlandsche administratie de uitgewekenen zooveel mogelijk ter wille zij, wordt deze aangelegenheid in herinnering gebracht.

Wij veroorloven ons Uwe tusschenkomst in te roepen, opdat in aansluiting aan bovengenoemd rondschrijven van 1/5 November 1909, de ambtenaren van den burgerlijken stand in Uw gewest worden in kennis gesteld met het

bovenstaande, ten einde daarmede naar omstandigheden rekening te houden. Ook waren de gemeentelijke besturen in Uw gewest hiermede in kennis te stellen. (W. v. d. B. A.)

—

14 *September* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat een raadsbesluit tot vestiging van een bouwverbod, waarover de gezondheidscommissie niet heeft geadviseerd, niet voor goedkeuring vatbaar is, ook al heeft deze commissie advies uitgebracht over het voorafgaand raadsbesluit, waarop het bouwverbod steunt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende: dat de Raad der gemeente Hengelo, na ingewonnen advies van de gezondheidscommissie te Hengelo (O.) van 24 April 1915, nº. 50, bij besluit van 26 April 1915 grond heeft aangewezen, welke in de naaste toekomst is bestemd voor den aanleg van eene straat tusschen de Deldenerstraat en de Bornschestraat, aansluitende aan de Madoerastraat en de Bataviastraat te Hengelo;

dat de gemeenteraad daarop bij besluiten van 15 Nov. 1915, nos. 4—7, verordeningen heeft vastgesteld houdende verbod tot bouwen of herbouwen op grond, welke krachtens eerstgenoemd raadsbesluit in de naaste toekomst is bestemd voor aanleg van eene straat, daarbij overwegende dat de bouwverboden in het belang van eene stelselmatige bebouwing wenschelijk zijn, terwijl hij bij het nemen van deze besluiten nogmaals heeft gelet op het bovengenoemde advies der gezondheidscommissie;

dat Gedep. Staten bij besluit van 27 Maart 1917, 3e afd. nº. 1457/1410, aan de raadsbesluiten hunne goedkeuring hebben onthouden uit overweging dat in vorenbedoelde raadsbesluiten sprake is van een advies der gezondheidscommissie d.d. 24 April 1915; dat evenwel dit advies alleen betreft het ontwerpstratenplan, terwijl volgens art. 6 der gezondheidswet het betrekkelijk advies der gezondheidscommissie dient te worden aangehaald, in dit geval derhalve een advies uitgebracht over het vestigen van bouwverboden die berusten op een vastgesteld stratenplan; dat Gedep. Staten verder hebben overwogen dat door het vestigen van enkele der bouwverboden de Hengelosche Electrische en Mechanische Apparatenfabriek op ernstige wijze wordt benadeeld, zonder dat dit door de belangen eener stelselmatige bebouwing gevorderd wordt;

dat van het besluit van Ged. Staten de gemeenteraad bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat B. en W. bij schrijven van 29 Maart 1915 aan de gezondheidscommissie om advies inzonden een stratenplan, waarop was geprojecteerd een verbindingsweg tusschen de Deldenerstraat en de Bornschestraat, aansluitende aan de Madoerastraat en de Bataviastraat, onder mededeeling dat het de bedoeling was overeenkomstig art. 27 der woningwet een bouwverbod te leggen op de punten, waar deze ontworpen weg aansluit aan de Deldenerstraat, Javastraat, Bataviastraat en Bornschestraat, daar zoodoende, in verband met het bepaalde bij art. 2 der bouw- en woonverordening, bouw op de strook grond voor bedoelden weg bestemd, voorkomen werd; dat de gezondheidscommissie bij schrijven van 24 April 1915 aan B. en W. mededeelde, dat zij geen bezwaar had tegen de geprojecteerde wegen, voorzoover deze eene verbinding bedoelen van het stratennet benoorden de Deldenerstraat met de Bornschestraat, doch dat naar hare meening een weg van circa 20 M breedte, loopende van af de Deldenerstraat, tegenover de nieuwe aangelegde straat van den Marskant, naar de Bornschestraat, een veel betere verbindingsweg zou zijn te noemen, in welken weg zou kunnen worden opgenomen de op het plan mede geprojecteerde weg van uit de richting der Celebesstraat, in welk geval het laatste eind van dien geprojecteerden weg, loopende langs de alg. begraafplaats, zoude vervallen; dat het college van B. en W., zich geheel met dit advies van de gezondheidscommissie kunnende vereenigen, het denkbeeld der commissie omtrent de te maken verbindingen tusschen de Deldenerstraat en de Bornschestraat tot het zijne makende, dienovereenkomstig een gewijzigd plan opmaakte, waarbij de grond werd aangewezen, in de naaste toekomst bestemd voor den aanleg van bedoelde straten, welk plan bij raadsbesluit van 26 April 1915 werd vastgesteld; dat nu de bewering van Gedep. Staten, dat het in de besluiten aan te halen advies der gezondheidscommissie zou moeten zijn een advies, „uitgebracht over het vestigen van bouwverboden die berusten op een *vastgesteld* stratenplan", naar 's Raads meening geen steun vindt in het bepaalde bij art. 6 der gezondheidswet, welk artikel slechts eischt, dat geen besluit of verordening betreffende de volkshuisvesting en andere met name genoemde onderwerpen wordt vastgesteld, aangevuld, gewijzigd of ingetrokken dan na ingewonnen advies van de gezondheidscommissie, alsmede dat het „daarop betrekking hebbend advies van de gezondheidscommissie" in de besluiten wordt aangehaald;

dat uit dien eisch niet volgt dat het gevorderd advies omtrent het vaststellen van bouwverboden niet reeds zoude kunnen worden ingewonnen op een tijdstip waarop het volgens art. 27 der woningwet te nemen voorafgaand raadsbesluit nog slechts in ontwerp bestaat ; dat enkel de vraag van beteekenis is, of het aangehaald advies betrekking heeft op het onderwerp in het besluit geregeld ; dat dit in dezen het geval is, daar immers, blijkens het vorenstaande, het advies der gezondheidscommissie d.d. 24 April 1915, hetwelk werd uitgebracht in antwoord op het hiervoren genoemd schrijven van B. en W. van 29 Maart 1915, waarbij mededeeling werd gedaan van het voornemen om bouwverboden te leggen, mede betrekking had op de raadsbesluiten tot oplegging der bouwverboden, al werd in dat antwoord bedoeld punt niet aangeroerd ;

O. : dat art. 6 der gezondheidswet bepaalt dat de besluiten en verordeningen van de gemeenteraden betreffende o. m. de volkshuisvesting, niet worden vastgesteld dan na ingewonnen advies van de gezondheidscommissie voor de gemeente ingesteld ;

dat aan dit wetsvoorschrift niet is voldaan, nu het gemeentebestuur bij het vaststellen der bouwverboden slechts rekening heeft gehoudeu met een advies der gezondheidscommissie te Hengelo dat betrekking had op het ontwerp van het stratenplan ;

dat nu wel is waar bij de openbare behandeling der zaak voor de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur door den vertegenwoordiger van het gemeentebestuur is beweerd dat — nu B. en W. in hun schrijven aan de gezondheidscommissie van 29 Maart 1915 er op gewezen hebben dat het de bedoeling was op de in dat schrijven aangewezen punten van den verbindingsweg, over het ontwerp waarvan het advies der gezondheidscommissie werd ingewonnen, een bouwverbod te leggen en de gezondheidscommissie in haar antwoord van 24 April 1915 verklaarde dat zij behoudens eenige opmerkingen „geen bezwaren had tegen de geprojecteerde wegen" — die commissie geacht moet worden over de bouwverboden zich in goedkeurenden zin te hebben verklaard, maar dat deze ver gaande strekking uit het aangehaald schrijven der commissie, waarin alleen van het ontworpen stratenplan wordt gewaagd, en van de bouwverboden in het geheel geen sprake is, niet mag worden afgeleid ;

dat reeds uit dezen hoofde aan de bovengenoemde raadsbesluiten goedkeuring niet kan worden verleend en dus de bezwaren van de Hengelosche Electrische en Mechanische Apparatenfabriek, tegen de bouwverboden ingebracht, buiten onderzoek en beslissing kunnen blijven ;

Gezien de woningwet en de gezondheidswet ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

het beroep ongegrond te verklaren.

(Gem.-Stem.)

—

14 *September* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

De Rechtbank heeft door bij de waardebepaling der te onteigenen perceelen te letten op den prijs die *bij verkoop gelijktijdig met een aangrenzend perceel* zou kunnen worden bedongen, niet rekening gehouden met een mogelijkheid, die zou kunnen uitblijven, maar veeleer met *aard en ligging* van perceelen, die bij toevoeging aan een aangrenzend terrein van groote beteekenis worden.

Feitelijke beslissing dat een perceel als *aan den Hofweg gelegen* bouwterrein moet worden beschouwd.

(Onteigeningswet art. 40.)

Voorzitter :

Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden : Mrs. A. Fentener van Vlissingen, C. O. Segers, H. Hesse en Jhr. Rh. Feith.

Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, q.q., eischer tot cassatie van een vonnis der Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage van 13 Juli 1917, advocaat Mr. J. R. Thorbecke

tegen :

Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, burgemeester van 's-Gravenhage, verweerder, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Brauw

en tegen :

D. en C. E. A. Senteur, c. s., medeverweerders, advocaat Mr. J. H. Telders.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Als eerste cassatiemiddel is gesteld : „Schending en verkeerde toepassing van artt. 151 Grondwet, 37, 40 Onteigeningswet, door bij de bepaling van de schadeloosstelling voor de onteigening van de perceelen, kadastraal bekend gemeente 's-Gravenhage, Sectie F nº. 991, 992 (lees : 982), 984, 985 en 990 als waarde dier perceelen te beschouwen den prijs welken die perceelen kunnen bedingen als onderdeelen van omliggende terreinen indien zij

tegelijk met die omliggende terreinen ten verkoop komen,

- ten onrechte omdat dit laatste is eene eventualiteit waaromtrent niets vaststaat en welke niet bij de waardebepaling in aanmerking mag komen."

De perceelen waarvan hier sprake is zijn kleine stukken waarvan onteigening gevorderd wordt en gelegen temidden van een complex van grootere eigendommen.

De Rechtbank te 's-Gravenhage betoogt nu in het vonnis waarvan beroep dat de waarde van dergelijke stukken grond niet bepaald moet worden naar het tegenwoordige gebruik maar dat zij moeten beschouwd worden als onderdeel van de omliggende terreinen; en de waarde wordt in verband met de ligging bepaald; de Rechtbank neemt daarbij blijkbaar aan dat zij bepaald moet worden naar de voor de stukken te verwachten bestemming, vereeniging met het omliggende terrein door verkoop uit ééne hand.

Zoodanige waardeering is van feitelijken aard en niet in strijd met de wet, daar niet eene eventualiteit, maar de natuurlijke bestemming, berustende op den omvang en de ligging, in rekening wordt gebracht. Zoo wordt ook geregeld ongestraft de natuurlijke bestemming als bouwterrein als waardefactor aangenomen.

Eene tweede reden waarom de berekening van de waarde op den gemelden voet ongeoorloofd zou zijn, wordt vermeld in het tweede cassatiemiddel: „Schending of verkeerde toepassing van artt. 151 Grondwet, 37, 40 Onteigeningswet, 28 van de Bouw- en Woningverordening voor de gemeente 's-Gravenhage, vastgesteld 7 Mei 1906, goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland 25 Juni 1906, door bij de bepaling van de waarde van de bovengemelde perceelen die perceelen te beschouwen als onderdeel van omliggende terreinen en die waarde vast te stellen op dien prijs welke dat onderdeel naar zijne grootte kan bedingen indien het tegelijk met omliggend terrein ten verkoop komt, waarbij de Rechtbank over het hoofd ziet dat niet slechts de grootte van een onderdeel van een terrein den prijs bepaalt maar ook bestaande bebouwing in verband met de bepaling van bovenaangehaalde bepaling van de Bouw- en Woningverordening van 's-Gravenhage."

De bij het middel aangehaalde verordening schrijft voor dat bij bebouwing van terreinen een bepaald gedeelte onbebouwd moet blijven, maar uit het vonnis blijkt niet dat hiermede geene rekening gehouden is; en voorts staat geenszins vast dat bij eventueele nieuwe bebouwing juist de stukken waarover het geding loopt afzonderlijk bebouwd zouden moeten worden en dus op elk daarvan in het bijzonder een bouwverbod zou drukken. Aan het middel ontbreekt dus de feitelijke grondslag.

Het derde middel is: „Schending of verkeerde toepassing van de artikelen in middel 2 genoemd, doordat de Rechtbank voor het perceel Sectie F nº. 1808 schadevergoeding toekent: *a.* ten onrechte rekening houdende met de ligging van den Hofweg hoewel zulks eerst het geval zal zijn na vaststelling van de rooilijn van het gebouw voor welks stichting onteigend wordt, en *b.* in dezelfde fout vervallende als in middel 2 aangevoerd."

Het vonnis zegt dat het sub *b.* omschrevene, d. i. het hier bedoelde, grondstuk uit hoofde van zijne ligging, ten opzichte van den Hofweg moet worden beschouwd als bouwterrein aan genoemde straat.

Of dit juist is of niet, of eene toekomstige rooilijn de beschouwing der Rechtbank onjuist zou doen blijken, kan in cassatie niet worden onderzocht; de Rechtbank geeft hier eene feitelijke beslissing, zoodat het middel in zijn eerste onderdeel niet tot cassatie kan leiden. Trouwens, had de Rechtbank rekening gehouden met eene rooilijn waarvan vooralsnog niets ten aanzien van plaats en richting vaststaat, zij zou zeker gedaan hebben datgene wat door den eischer blijkens zijn eerste middel zoozeer wordt afgekeurd: rekenen met eene eventualiteit.

Over het tweede onderdeel wordt feitelijk beslist bij de beslissing over het tweede middel; ik verwijs naar het daaromtrent aangevoerde.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep, het veroordeeling van den eischer q.q. in de kosten.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat blijkens het aangevallen vonnis de Burgemeester van 's-Gravenhage ten behoeve van den Staat der Nederlanden tegen de gemeente 's-Gravenhage de onteigening heeft gevorderd van de kadastrale perceelen gemeente 's-Gravenhage, Sectie F. nº. 991, erf, groot 34 c.A., nº. 982, erf groot 6 c.A., nº. 984, erf groot 20 c.A., een deel groot ± 7 c.A. van nº. 1808 en een deel, groot ± 2 c.A. van nº. 1728, alle staande ten name van die gemeente;

dat de medeverweerders, bewerende samen eigenaren te zijn van het deel van nº. 1728 hebben verzocht in het geding te mogen tus-

schenkomen, welk verzoek niet is tegengesproken;

dat deze tot tusschenkomst zijn toegelaten en de onteigening van gemelde perceelen is uitgesproken;

O., dat de Rechtbank in haar vonnis bij de bepaling der schadeloosstelling deze perceelen indeelt in de volgende drie groepen:

a. de nummers 991, 982, 984, 985 en 990;

b. het deel groot 7 c.A. van nº. 1808; en

c. het deel groot 2 c.A. van nº. 1728 en, in overeenstemming met het gevoelen der deskundigen, de waarde van de perceelen onder *a.*, uit kracht van het beginsel, dat de normale waarde van dergelijke grondstukken moet worden gevonden door ze te beschouwen als onderdeel van omliggende terreinen en de vraag te stellen, welke prijs voor het onderdeel naar zijn grootte kan worden bedongen, indien het tegelijk met omliggend terrein ten verkoop komt, en in verband met hun ligging heeft bepaald op een totaal bedrag van f 7220;

de waarde voor het perceel onder *b.*, wijl het, uit hoofde van zijn ligging ten opzichte van den Hofweg, als bouwterrein moet worden beschouwd op f 2100;

en die van het perceel onder *c.* op het door de onteigenende partij aangeboden en de medeverweerders aangenomen bedrag van één cent voor partijen Senteur en één cent voor partij Schraagen;

O., dat de eischer ten aanzien van de bepaling der schadeloosstelling voor de perceelen onder *a.* en *b.* tegen het vonnis de volgende middelen van cassatie heeft aangevoerd: (zie concl. proc.-gen.);

O., dat de medeverweerders hebben verklaard zich ten opzichte van deze middelen gaaf en onvoorwaardelijk te gedragen aan het oordeel van den Hoogen Raad;

O. wat betreft het *eerste* middel:

dat bij de bepaling van de werkelijke waarde van eenig te onteigenen perceel alle omstandigheden in aanmerking dienen te worden genomen, die op den prijs van invloed kunnen zijn;

dat mitsdien de Rechtbank door bij de waardebepaling van de perceelen onder *a.* te letten op den prijs, die bij verkoop gelijktijdig met een aangrenzend terrein zou kunnen worden bedongen, geen der in het middel aangehaalde artikelen heeft geschonden of verkeerd toegepast;

dat hier niet rekening wordt gehouden met een mogelijkheid, die zou kunnen uitblijven, maar veeleer met den aard en ligging van perceelen, die bij toevoeging aan een aangrenzend terrein van groote beteekenis worden;

O., dat het tweede middel feitelijken grondslag mist, daar de Rechtbank bij de bepaling van de waarde niet enkel de grootte in aanmerking neemt van de perceelen beschouwd als onderdeelen van terrein, waarvan het overige gelijktijdig is verkocht, doch daarbij *zoowel* met de grootte *als* met de ligging rekening houdt, waarbij met „grootte" kennelijk die van het grondstuk als zoodanig is bedoeld, terwijl geenszins blijkt dat de Rechtbank, sprekende van de ligging, aan art. 28 van de Bouw- en Woningverordening van de gemeente 's-Gravenhage geen aandacht heeft geschonken;

O. ten aanzien van het derde middel, dat de Rechtbank feitelijk en derhalve in cassatie onaantastbaar beslist, dat het grondstuk in geschil als aan den Hofweg gelegen bouwterrein moet worden beschouwd en in aansluiting aan het oordeel van de deskundigen alleen op deze omstandigheid de bepaling der waarde doet steunen, zoodat ook aan dit middel in zijn beide deelen de feitelijke grondslag ontbreekt;

O., dat mitsdien geen der middelen tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

15 *September* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 15 October 1885 (*Staatsblad* nº. 187), houdende vaststelling van voorschriften omtrent het vervoer, den in-, uit- en doorvoer, verkoop en opslag van buskruit en andere ontplofbare stoffen. S. 587.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het wenschelijk is het Koninklijk besluit van 15 October 1885 (*Staatsblad* nº. 187), houdende vaststelling van voorschriften omtrent het vervoer, den in-, uit- en doorvoer, verkoop en opslag van buskruit en andere ontplofbare stoffen, zooals dit is gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 10 October 1894 (*Staatsblad* nº. 162), van 26 September 1896 (*Staatsblad* nº. 159), van 15 Juni 1900 (*Staatsblad* nº. 107), van 6 Mei 1905 (*Staatsblad* nº. 136), van 7 Maart 1907 (*Staatsblad* nº. 69), en van 27 Juni 1912 (*Staatsblad* nº. 194) te wijzigen;

Op de voordracht van Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel van 17 Februari 1916, nº. 142, afd. Nijverheid; van Oorlog van 26 April 1916, IVde Afd., nº. 104; van Waterstaat van 11 Mei 1916, nº. 241, afdeeling Waterstaat; van Marine van 3 Juni 1916, Bureau D, nº. 55; van Justitie van

19 Juni 1916, 2de Afdeeling A, nº. 645; van Financiën van 22 Juni 1916, Afdeeling Invoerrechten, nº. 149;

Gelet op artikel 1 van de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* nº. 81);

Den Raad van State gehoord (advies van 1 Augustus 1916, nº. 33);

Gezien het nader rapport van Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel van 8 Augustus 1917, nº. 5840, afdeeling Nijverheid; van Oorlog van 14 Augustus 1917, IVde afd. nº. 157; van Waterstaat van 20 Augustus 1917, La. H., afd. Waterstaat; van Marine van 4 September 1917, afd. B, nº. 57; van Justitie van 10 September 1917, 2de afd. A, nº. 594 en van Financiën van 12 September 1917, nº. 62, afd. Invoerrechten;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen als volgt:

In het Koninklijk besluit van 15 October 1885 (*Staatsblad* nº. 187), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 27 Juni 1912 (*Staatsblad* nº. 194), worden de in de artikelen I, II, II*bis*, III, IV, IV*bis*, V, V*bis*, VI t/m XIX, XIX*bis*, XX en XXI omschreven wijzigingen aangebracht.

Art. I. In artikel 1, eerste lid, wordt in plaats van „*Nitro-verbindingen*", gelezen: „*organische nitraten*" en worden nà „*knalkwikzilver en andere knalsoorten en de daarmede vervaardigde preparaten*" afzonderlijk genoemd: „*ontplofbare nitro-verbindingen*".

II. In artikel 2, tweeden regel, wordt in plaats van „*Nitro-verbindingen*", gelezen: „*organische nitraten*".

II*bis*. Artikel 3 wordt gelezen als volgt:

Door Ons kan van het verbod van vervoer in het vorig artikel bedoeld, ten behoeve van anderen dan het Rijk, op daartoe gedaan verzoek, ontheffing worden verleend.

III. § 1 van artikel 6 wordt gelezen als volgt:

1. Met zeeschepen, zoowel stoom- als zeilschepen, is vervoer van ten hoogste 30,000 Kg. ontplofbare stof toegelaten. Heeft het vervoer plaats met zeeschepen, *geen openbare middelen tot het vervoer van personen zijnde*, dan mogen de ontplofbare stoffen *bovendeks* geladen worden, mits aan door de bevoegde autoriteiten te stellen eischen zal worden voldaan.

Ontstekings- en detonatiemiddelen zullen steeds afgezonderd van de andere ontplofbare stoffen moeten worden geborgen.

Indien de zeeschepen *openbare middelen tot het vervoer van personen* zijn, mogen daarmede geene andere ontplofbare stoffen worden vervoerd dan:

buskruit en munitiën, waarin uitsluitend buskruit voorkomt;

veiligheidskruitsoorten en

nitro-verbindingen;

en moeten de ondervolgende voorschriften worden nageleefd:

a. De ontplofbare stof moet benedendeks geladen worden in ruimten, welke door waterdichte schotten van de andere lading afgesloten zijn en tevens zooveel mogelijk verwijderd zijn van de machinekamer en van de bewoonde gedeelten van het schip.

b. In de afgesloten ruimten moeten de met ontplofbare stoffen gevulde kisten en dergelijke zóódanig gestapeld worden, dat zij niet kunnen verschuiven, schudden, stooten, omkantelen of van de bovenste lagen vallen en in horizontale richting ten minste drie meter verwijderd zijn van de wanden van die ruimten, waarin steenkolen of andere, voor broeiing of brand vatbare, stoffen geladen zijn.

c. Bij het verstapelen, laden of lossen dezer ontplofbare stoffen moeten de navolgende voorzorgen worden toegepast, te weten:

Tot de afgesloten ruimten, waarin ontplofbare stoffen bewaard worden, mogen slechts vertrouwde en geschikte personen worden toegelaten.

Alvorens de afgesloten ruimten, waarin ontplofbare stoffen bezwaard worden, binnen te gaan, moeten schoenen van zeildoek of linnen met koezeemlederen of vilten zolen worden aangetrokken, terwijl lucifers, rooktuig, metalen voorwerpen e.d. niet mogen worden medegenomen.

Mocht van den inhoud der kisten e.d. iets gestort zijn, dan moet dit voorzichtig worden opgeveegd, verzameld en zoo spoedig mogelijk in volle zee overboord geworpen worden.

Het verplaatsen van kisten e.d., welke meer dan 25 Kilogram wegen, moet door ten minste twee man geschieden.

2. In afwijking van het bepaalde in het voorgaande lid is in- en uitvoer van en naar het buitenland langs *IJmuiden* en *Hoek van Holland* van *dynamiet* en de *veiligheidskruitsoorten*, vermeld in artikel 1, met *zeestoomschepen* en *zeesleepschepen, geen openbare middelen tot vervoer van personen zijnde*, toegelaten tot eene maximum hoeveelheid van 120,000 Kilogram, netto-gewicht, evenwel zonder directe overlading in een ander zeeschip en met inachtneming van de navolgende bepalingen:

a. Het dynamiet en de hiervoren bedoelde veiligheidskruitsoorten moeten benedendeks in die zeeschepen worden ingeladen in een of

meer ruimen en moeten afgezonderd van elkander worden geborgen.

b. Bevinden zich in die ruimen nog andere goederen, dan moeten de onder *a* bedoelde ontplofbare stoffen het bovenste deel der lading uitmaken. Laden van deze ontplofbare stoffen in ruimen, waarin zich licht ontvlambare of aan broeiing of aan zelfontbranding onderhevige stoffen bevinden, is verboden.

c. Op de hiervorenbedoelde *zeestoomschepen* en *zeesleepschepen* is overigens van toepassing hetgeen in artikel 7 voor zeestoomschepen, met betrekking tot de lig- en overlaadplaatsen bij *Buitenhuizen* en aan de *Oostpunt van Rozenburg* is bepaald.

d. In- en uitvoer, als bedoeld onder 2 dezer paragraaf, is alleen toegelaten *gedurende het tijdvak van* 15 *April tot* 15 *October*.

In § 2 van artikel 6, voorlaatsten regel, wordt in plaats van „afgeschoten", gelezen: „afgesloten".

In § 3 van artikel 6, zesden regel, wordt in plaats van „der artikelen 30 en 31", gelezen: „der artikelen 30, 31 en 64, behoudens het hieronder in dit artikel gestelde onder *f*.

In § 3, *e*, van artikel 6 wordt in plaats van „vrachtbrief", gelezen: „*vrachtbrief of het cognossement*".

Aan § 3 van artikel 6 wordt het navolgende toegevoegd:

f. Met zeestoomschepen, *geen openbare middelen tot vervoer van personen zijnde*, zijn voor het vervoer, in deze paragraaf bedoeld, ook artikel 30, benevens artikel 7, *niet* van toepassing, indien de metaalpatronen voor handvuurwapenen benedendeks geborgen worden in eene ten genoegen van den Commandant van het Korps geleiders van ontplofbare stoffen behoorlijk ingerichte kruitkamer, welke in korten tijd onder water kan worden gezet.

In artikel 6 wordt voorts opgenomen § 4, luidende:

De bepalingen van dit besluit zijn niet van toepassing op het vervoer van:

a. trinitrotoluol met een stolpunt van ± 80.5° C.;

b. trinitrotoluol met een stolpunt van 74 tot 76° C. en

c. zoogenaamd „vloeibaar trinitrotoluol",

met zeeschepen in het algemeen, wanneer deze stoffen benedendeks geladen worden in ruimten, welke door waterdichte schotten van de andere lading afgesloten zijn en tevens zooveel mogelijk verwijderd zijn van de machinekamer en van de bewoonde gedeelten van het schip en wanneer daarbij de voorwaarden, bedoeld in artikel 11, onder 2, *a*, *b* en *c* van dit besluit worden in acht genomen.

Eindelijk wordt meergenoemd artikel 6 aangevuld met de §§ 5, 6 en 7, luidende:

§ 5. Indien dit bij het laden, lossen of verstapelen van ontplofbare stoffen in- of uit zeeschepen, als bedoeld in dit artikel, bepaald noodzakelijk is, mag gebruik worden gemaakt van:

a. electrisch licht;

b. electrische zaklantaarns;

c. veiligheidslampen.

§ 6. Onverminderd het bepaalde in den leidraad betreffende de toepassing van electriciteit aan boord van schepen, als bedoeld in artikel 33 van het Koninklijk besluit van 22 September 1909 (*Staatsblad* nº. 315), zooals dit is gewijzigd bij Koninklijk besluit van 5 November 1913 (*Staatsblad* nº. 407), moet bij het gebruik van electrisch licht, hiervoren in § 5*a* van dit artikel vermeld, aan boord van zeeschepen het volgende worden nagekomen:

a. De verlichting moet bij voorkeur geschieden door lampen, welke zich buiten de ruimten bevinden. Indien dit niet mogelijk is, mogen alleen worden gebezigd verplaatsbare lampen, die door middel van eene losse leiding aan het vaste leidingnet zijn aangesloten.

b. De verlichting mag alleen geschieden door gloeilampen, waaronder verstaan worden lampen, waarvan het gloeilichaam luchtdicht van de omringende lucht is afgescheiden.

c. Bij gebruikmaking van gloeilampen in de ruimten moeten deze deugdelijk bevestigd en opgehangen zijn.

§ 7. Bij het gebruik van veiligheidslampen, als bedoeld in § 5, *c*, van dit artikel, mag hierin alleen patent- of slaolie worden gebrand. Het aansteken dezer lampen moet *buiten* de ruimten geschieden.

IV. Artikel 7 wordt gelezen als volgt:

1. De bepalingen, vervat in Hoofdstuk II, §§ 2 en 3 en in de artikelen 44, 45, 46, 47 en 48, benevens in Hoofdstuk III, zijn niet van toepassing op het vervoer in beide richtingen van ontplofbare stoffen met zeestoomschepen tusschen de zee en

A. Buitenhuizen;

B. de Oostpunt van Rozenburg;

C. Amsterdam en *Zaandam en*

D. Rotterdam,

noch gedurende het verblijf van die schepen op die plaatsen zelve, onder voorwaarde evenwel, dat gedurende het verblijf op de plaatsen genoemd onder *C.* en *D.*, en tijdens het vervoer

tusschen die plaatsen en de plaatsen, bedoeld onderscheidenlijk onder *A.* en *B.*, aan de bijzondere bepalingen, betreffende de belading en de verpakking, vervat in de §§ 1 en 2 van dit artikel, benevens aan de Algemeene bepalingen, vervat in § 3 van dit artikel, wordt voldaan.

2. Bij lading of lossing van ontplofbare stoffen in of uit zeestoomschepen op de plaatsen hiervoren onder *A*, *B*, *C* en *D* bedoeld, of tusschen deze plaatsen en de zee, moeten bovendien de voorschriften, betreffende de vergunning van Onzen Commissaris in de betrokken provincie en het geleide, worden in acht genomen.

3. De geleiders mogen bij inlading van ontplofbare stoffen op de plaatsen, hiervoren onder *A* en *B* bedoeld, de schepen niet verlaten, vóórdat zij zich overtuigd hebben, dat alle toegangen tot die gedeelten, waarin de ontplofbare stoffen geladen zijn, naar behooren zijn gesloten en de schepen van die ligplaatsen onderscheidenlijk in de richting van *IJmuiden* o n de richting van *Hoek van Holland* naar zee vertrekken.

4. Valt het tijdstip van vertrek van het zeeschip niet binnen den termijn, door Onzen Commissaris in de betrokken provincie in de vergunning gesteld, dan is voor het langer *verblijf* waakloon verschuldigd, overeenkomstig het door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vast te stellen tarief.

5. De betrokken reederij is verplicht om aan hen, die zich als passagier aanmelden, of zich daartoe hebben laten inschrijven, van de voorgenomen verzending van ontplofbare stoffen mededeeling te doen.

6. De hiervoren bedoelde vrijstelling geldt voor *Amsterdam*, *Zaandam* en *Rotterdam* slechts voor zooveel betreft het vervoer enz. van:

a. buskruit en munitiën, waarin uitsluitend *buskruit* voorkomt;

b. slaghoedjes voor vuurwapenen, voor projectielen en voor patroonhulzen (zoowel voor handvuurwapenen als voor geschut) en *patroonhulzen* (zoowel voor handvuurwapenen als voor geschut), voorzien van het ontstekingsmiddel;

c. slagkwik- (detonator-) pijpjes;

d. veiligheidskruitsoorten, in hoofdzaak bevattende ammoniaksalpeter (met of zonder toevoeging van andere salpetersoorten) gemengd met organische nitro-verbindingen, harsen of andere brandbare stoffen; het ammoniaksalpeter mag ook geheel door andere salpetersoorten vervangen zijn.

Tot de hierbedoelde veiligheidskruitsoorten behooren o.a. „ammon-cahücit", „cahücit", „poudre-Favier", „titanit", enz. De beide eerstgenoemde veiligheidskruitsoorten moeten, wat de samenstelling betreft, voldoen aan het gestelde in artikel 2;

e. veiligheidslont (vuurkoord van Bickford);

f. vuurwerk, bestaande uit geperst meelpulver, of uit dergelijke hoofdzakelijk uit salpeter, zwavel en kool bestaande mengsels, eveneens in gepersten toestand.

§ 1. *Belading.*

1. De hiervoren onder *a*, *b*, *c*, *d* en *f* vermelde ontplofbare stoffen moeten benedendeks geborgen worden en blijven in eene ten genoegen van den Commandant van het Korps geleiders van ontplofbare stoffen behoorlijk ingerichte kruitkamer, welke in korten tijd onder water kan worden gezet, terwijl, ten einde zulks te kunnen uitvoeren, te allen tijde het personeel en materieel en de stoom- of andere beweegkracht, door den voornoemden Commandant noodig geacht, beschikbaar moeten zijn.

2. De hiervoren onder *e* vermelde *veiligheidslont* moet geborgen worden in eene kruitkamer, welke moet voldoen aan de hiervoren gestelde eischen, dan wel benedendeks in een afzonderlijk ruim, dat, hetzij door schotten, hetzij door haren kleeden van de andere lading afgesloten is en tevens zooveel mogelijk verwijderd is van de machinekamer en van het bewoonde gedeelte van het schip. Bij berging in een ruim moet de veiligheidslont zóódanig worden geplaatst, dat zij spoedig kan worden gelost of over boord geworpen, dan wel onder water kan worden gezet, een en ander ter beoordeeling van den Commandant van het Korps geleiders van ontplofbare stoffen.

3. Van de hiervoren onder *a*, *b*, *c*, *d*, *e* en *f* genoemde ontplofbare stoffen mogen alleen te zamen in de kruitkamer geladen worden:

die vermeld onder *a* en *e*,
die vermeld onder *b* en *c* en
die vermeld onder *e* en *f*.

§ 2. *Verpakking.*

De hiervoren onder *a*, *b*, *c*, *d*, *e* en *f* vermelde ontplofbare stoffen moeten verpakt zijn als volgt:

1. *Buskruit en munitiën* waarin uitsluitend *buskruit* voorkomt, moeten gepakt zijn in stevige houten of koperen kisten, stevige zinken bussen, tonnen of vaten, die geheel gevuld moeten zijn en zóódanig verpakt, dat geen doorstuiven kan plaats hebben.

2. *Slaghoedjes* voor vuurwapenen, voor projectielen en voor patroonhulzen (zoowel voor handvuurwapenen als voor geschut) en patroonhulzen (zoowel voor handvuurwapenen als voor geschut), voorzien van het ontste-

kingsmiddel, moeten zorgvuldig gepakt zijn in stevige kisten, tonnen of vaten.

De overschietende ruimte in de kisten, tonnen of vaten moet zóódanig met droog werk, stroo, papierafval of dergelijke, goed droge stoffen zijn aangevuld, dat beweging der slaghoedjes of patroonhulzen is uitgesloten.

3. *Slagkwik- (detonator-) pijpjes* moeten naast elkander, met de opening naar boven, verpakt zijn in stevige blikken doozen, waarvan elk niet meer dan 100 stuks mag bevatten en zóódanig, dat bewegen of verschuiven der pijpjes, zelfs bij stooten, niet mogelijk is.

De ledige ruimte in en tusschen de pijpjes moet met droog zaagsel of een ander dergelijke zandvrije stof geheel opgevuld zijn. Dit opvullen is niet noodzakelijk, wanneer de pijpjes zijn voorzien van eene inwendige, de sas of lading volkomen afsluitende, schutcapsule, waardoor zekerheid bestaat, dat de sas of lading tijdens het vervoer niet kan losraken.

De bodem en het deksel der blikken doozen moeten aan de binnenzijde met een stuk vilt of laken, de binnenkant der zijwanden der doozen moet met bordpapier zóódanig bekleed zijn, dat eene onmiddellijke aanraking van de pijpjes met het blik uitgesloten is.

De op deze wijze gevulde blikken doozen moeten elk zóódanig met een stevige strook papier omplakt zijn, dat daardoor het deksel zóó vast op den inhoud gedrukt wordt, dat bij het schudden geen geluid van losliggende pijpjes te hooren is. Vijf van zulke blikken doozen moeten telkens in een omslag van sterk pakpapier of in bordpapier tot één pakket vereenigd zijn.

De pakketten moeten vervolgens in een stevige houten kist met eene wanddikte van ten minste 22 m.M. of in een sterke blikken kist zóódanig zijn ingepakt, dat ruimte tusschen de pakketten onderling en tusschen deze en de kistwanden zooveel mogelijk vermeden wordt. Ten einde het uitpakken van de kisten te vergemakkelijken, zal ten minste één pakket in elke laag op zóódanige wijze met een stevigen band moeten omwonden zijn, dat dit pakket met behulp van dezen band gemakkelijk er uit genomen kan worden.

Ruimten in de kist, die verschuiven van de pakketten ten gevolge zouden kunnen hebben, moeten zijn opgevuld met papiersnippers, stroo, hooi, werk, houtwol of krullen — alles volkomen droog —, het deksel moet er op gesoldeerd zijn als de kist van blik is en met koperen of vertinde houtschroeven er op bevestigd zijn, indien het een houten kist is.

Deze kist, waarvan het deksel den inhoud zóódanig moet vastdrukken, dat deze niet kan verschuiven, moet met het deksel naar boven, verpakt zijn in eene tweede, stevige houten kist met eene wanddikte van ten minste 25 m.M. en gesloten met koperen of vertinde houtschroeven.

Tusschen de binnen- en de buitenkisten moet overal eene ruimte zijn van ten minste 3 c.M., die met droog houtmeel of zaagsel stevig moet zijn opgevuld.

Door doeltreffende maatregelen moet zekerheid verkregen zijn, dat de tusschenruimte ten gevolge van schokken gedurende het vervoer niet kan veranderen.

Na het vastschroeven van het tweede deksel, moet dit de binnenkist zóódanig vastdrukken, dat deze niet kan verschuiven.

Het deksel van de buitenste kist moet van een etiquet voorzien zijn, waarop in duidelijk leesbare letters het opschrift: „*Slagkwikpijpjes. Niet stooten.*" is aangebracht.

Elke kist mag ten hoogste 20 K.G. knalkwikzilverspringstof of eene, in werking daarmede overeenkomende, hoeveelheid van een ander springstofmengsel bevatten; kisten, waarvan het gewicht meer dan 25 K.G. bedraagt, moeten voorzien zijn van handvatsels of lijsten, ten einde het hanteeren te vergemakkelijken.

4. *Veiligheidskruitsoorten* moeten vervat zijn in patronen met voor vocht ondoordringbare omhulsels; de patronen moeten verpakt zijn in stevige houten kisten met blikken, goed dichtgesoldeerde, binnenkisten of andere volkomen waterdichte afsluitingen.

De kisten moeten geheel gevuld zijn.

De patronen mogen noch van slagkwik- of detonatorpijpjes, noch van andere ontstekingsmiddelen voorzien zijn.

5. *Veiligheidslont* moet in stevige houten kisten met blikken, goed dichtgesoldeerde, binnenkisten gepakt zijn, zóódanig, dat de ruimte der emballage geheel gevuld is.

Veiligheidslont mag niet voorzien zijn van slagkwikpijpjes of andere ontstekingsmiddelen.

6. *Vuurwerk* moet gepakt zijn in papieren doozen of in papier en vervolgens in stevige houten kisten, die van binnen met stevig, taai papier beplakt zijn, zoodat doorstuiven niet mogelijk is.

De overschietende ruimten in de kisten moeten met droog werk, stroo, papierafval of dergelijke, goed droge, stoffen zijn aangevuld.

§ 3. *Algemeene bepalingen.*

1. De overlading uit de spoorwegwagons in de zeeschepen moet zijn afgeloopen uiterlijk

binnen 36 uren na aankomst van die wagons op het station, doch mag niet eerder geschieden dan 2×24 uren vóór het vertrek van het zeeschip.

Kan aan die voorwaarde, om welke reden dan ook, niet worden voldaan, dan wordt de voor bedoelde overlading door Onzen Commissaris in de betrokken provincie verleende vergunning onverwijld ingetrokken en moeten de hier bedoelde ontplofbare stoffen, zoodra de vereischte vergunning daarvoor door Onzen vorenbedoelden Commissaris zal zijn verleend, aan het station worden overgeladen in vaartuigen (lichters, voorzien van een vast dek) en daarmede worden overgebracht naar de overlaadplaatsen, respectievelijk te *Buitenhuizen* en aan de *Oostpunt van Rozenburg*.

2. De weder voor uitvoer langs *IJmuiden* en den *Hoek van Holland* bestemde ontplofbare stoffen (geladen in binnenvallende schepen, die *Amsterdam*, *Zaandam*, *Rotterdam* of andere plaatsen zullen aandoen), welke respectievelijk te *Buitenhuizen* of aan de *Oostpunt van Rozenburg* moeten worden overgeladen in de soort van vaartuigen, als bedoeld onder 1, tweede zinsnede, van deze paragraaf, alsmede de ontplofbare stoffen, welk op grond van het bepaalde onder 1 van deze paragraaf in vaartuigen, als hiervorenbedoeld, naar die overlaadplaatsen moeten worden overgebracht, moeten op die overlaadplaatsen in de zeeschepen worden verladen en mogen niet naar *Amsterdam*, *Zaandam*, *Rotterdam*, of andere plaatsen met kleine vaartuigen in kleine hoeveelheden worden vervoerd.

IV*bis*. Artikel 10 wordt gelezen als volgt:

Behalve de personen, genoemd in artikel 8 der wet, zijn met het opsporen van de overtredingen der bepalingen van die wet en van dit besluit belast de ambtenaren en officieren, door Onzen Minister van Oorlog uit kracht van artikel 24 der „Hinderwet" aangewezen, alsmede de ambtenaren van den Rijkswaterstaat, die van het loodswezen, die van de Scheepvaartinspectie, de Commandant van het Korps geleiders van Ontplofbare Stoffen, de geleiders van ontplofbare stoffen, de opzieners en schippers van de visscherijpolitie op de Schelde en de Zeeuwsche Stroomen en de havenmeesters in dienst van het Rijk.

V. Aan artikel 11 wordt het navolgende toegevoegd:

2. Eveneens zijn de bepalingen van dit besluit niet van toepassing op het vervoer van:

A. trinitrotoluol met een stolpunt van ± 80.5° C.

B. trinitrotoluol met een stolpunt van 74 tot 76° C., en

C. zoogenaamd „vloeibaar trinitrotoluol".

Deze stoffen worden onder de navolgende voorwaarden ten vervoer toegelaten:

a. Zij moeten in sterke, dichte, goed gesloten houten pakmiddelen vast verpakt zijn; de deksels mogen alleen met behulp van houtschroeven zijn vastgezet; in plaats van de houten emballage mogen ook zoogenaamde Amerikaansche vaten (van geperst papier) gebezigd worden. Het vloeibare trinitrotoluol mag ook vervoerd worden in ijzeren vaten; deze moeten eene volledige afsluiting bezitten, welke, in geval van brand, gemakkelijk door de uit het trinitrotoluol zich vormende gassen verbroken wordt.

b. Dekisten en vaten moeten voorzien zijn van een opschrift, dat den inhoud duidelijk vermeldt.

c. Op den vrachtbrief of het cognossement moet door den afzender eene verklaring zijn gesteld, waaruit blijkt, dat aan bovenstaande voorschriften is voldaan. Verder moet elke zending vergezeld zijn van een verklaring van een bij het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, of bij dat van Oorlog, of bij een der groote spoorwegondernemingen bekend scheikundige, inhoudende, dat de te vervoeren stof voldoet aan de daarvoor in dit artikel gestelde eischen.

d. Het vervoer moet steeds in gesloten of goed overdekte voer- of vaartuigen plaats hebben.

e. De genoemde goederen mogen noch met licht-ontvlambare goederen, noch met patronen, vuurwerk, ontplofbare ontstekingsmiddelen of lonten in éénzelfde voer- of vaartuig geladen worden.

V*bis*. Achter artikel 11 wordt opgenomen een artikel 11*bis*, luidende als volgt:

Art. 11*bis*. Van de bepalingen van dit besluit kan, wanneer de belangen van het Rijk dit noodzakelijk maken, door Onzen Minister van Oorlog, van Marine, of van Landbouw, Nijverheid en Handel worden afgeweken.

VI. Het eerste lid van artikel 12 wordt gelezen als volgt:

De ontplofbare stoffen zijn stevig ingepakt in metalen kisten of bussen, of in houten kisten, tonnen of vaten. Deze voorwerpen moeten goed dicht en gesloten zijn. Aan de houten voorwerpen mogen geen ijzeren banden of beslag aanwezig zijn, behoudens het navolgende:

Houten voorwerpen, bestemd voor het vervoer van projectielen of andere munitie (behalve kardoezen), alsmede voor het vervoer van veiligheidslont, mogen van ijzeren banden of ijzeren beslag voorzien en met ijzeren houtschroe-

ven gesloten worden, mits zij niet met andere ontplofbare stoffen worden samengeladen.

Houten voorwerpen, waarin zich buskruit of nitro-glycerine houdende stoffen bevinden, mogen alleen voorzien zijn van houten nagels of pennen, of wel van verzonken koperen, messingen of verzinkt ijzeren nagels of schroeven.

Aan artikel 12 wordt als laatste lid toegevoegd:

Pikrinezuur en nitro-verbindingen, die een zuur karakter bezitten, moeten zóódanig verpakt zijn, dat zij niet met lood of andere metalen in aanraking zijn of kunnen komen.

VII. Aan artikel 13 worden een nieuw zesde lid en een nieuw zevende lid toegevoegd, luidende:

6. Prikrinezuur mag slechts dan vervoerd worden, wanneer een bij de Departementen van Landbouw, Nijverheid en Handel of van Oorlog, of bij een der Spoorwegondernemingen bekend scheikundige op den vrachtbrief of het cognossement eene verklaring heeft gesteld, houdende dat het aangeboden pikrinezuur niet gevaarlijk is.

7. Lood mag niet met pikrinezuur in dezelfde afdeeling van het vaartuig of in hetzelfde voertuig vervoerd worden. Voer- of vaartuigen, die van binnen met lood zijn bekleed, of daarmede gedekt zijn, mogen voor dit vervoer niet gebezigd worden.

VIII. Artikel 14 wordt gelezen als volgt:

Voorwerpen, die buskruit, munitiën, vuurwerken of nitro-verbindingen inhouden, mogen met inhoud ten hoogste 130 Kilogram per stuk, voorwerpen, die schietkatoen, veiligheidskruit of ontstekingsmiddelen bevatten, mogen met inhoud ten hoogste 90 Kilogram per stuk en voorwerpen, die dynamietpatronen inhouden, mogen met inhoud ten hoogste 35 Kilogram wegen.

Kisten, waarvan het bruto-gewicht meer dan 25 Kilogram bedraagt, moeten, ten einde beter gehanteerd te kunnen worden, voorzien zijn van sterke, stevig aan de kisten bevestigde, handvatsels of lijsten.

Kisten en dergelijke, bevattende gevulde eenheidsprojectielen, mogen een bruto-gewicht hebben van meer dan 130 Kilogram, mits elke colli niet meer dan één projectiel inhoudt.

De beperkende bepalingen van dit artikel zijn niet van toepassing op het vervoer ten behoeve van 's Rijks dienst.

IX. Het eerste lid van artikel 17 wordt gelezen als volgt:

Van elk transport van ontplofbare stoffen door of voor rekening van het Rijk wordt door de militaire autoriteit of door den afzender, met aanwijzing van den te volgen weg en van het tijdstip van binnenkomst in het Rijk of van den aanvang van het vervoer, vooraf kennis gegeven aan Onze Commissarissen in de betrokken provinciën en aan de burgemeesters der betrokken gemeenten, door welke het vervoer moet geschieden.

X. In het eerste lid van artikel 22 vervallen de woorden: „of waarvan aan hen mededeeling is gedaan".

XI. Artikel 23 wordt gelezen als volgt:

Aan de burgemeesters der in de artikelen 17 en 22 bedoelde gemeenten wordt overgelaten, in het belang der openbare veiligheid de noodige voorzorgsmaatregelen te nemen, niet strijdig met de bepalingen van dit besluit, noch met de voorwaarden der vergunning.

XII. Artikel 24, eerste lid, wordt gelezen als volgt:

Voor elk transport, onverschillig of het door het Rijk of door anderen geschiedt, wordt het geleide van één of meer personen gevorderd.

XIII. Aan artikel 26 wordt het navolgende toegevoegd:

Onder de in het vorige lid bedoelde huisvesting wordt verstaan:

a. Voor iederen geleider een *behoorlijk* te bereiken verblijf van ten minste 6 M³; bij ladingen dynamiet en dergelijke nitro-glycerine bevattende stoffen moet bedoeld verblijf zijn gelegen buiten het ruim, waarin de hierbedoelde ontplofbare stoffen zijn geborgen.

b. het verschaffen van deugdelijk nachtleger, bestaande uit: voor iederen geleider 1 matras, 1 hoofdkussen, ten minste 2 wollen dekens en 2 lakens, een en ander van goede hoedanigheid.

Wanneer de binnenvaartuigen, geladen met ontplofbare stoffen, ligplaats nemen *in* de kruithavens aan de *Oostpunt van Rozenburg* of bij *Buitenhuizen*, wordt de in het vorige lid bedoelde huisvesting niet vereischt.

XIV. Artikel 28 wordt gelezen als volgt:

Op of in de vervoermiddelen, met uitzondering van de stoomvaartuigen, bedoeld in artikel 6, § 2, mag geen vuur of licht aanwezig zijn en mag niet gerookt worden.

Dit verbod is niet van toepassing op de sein- en andere lichten, die ingevolge de daaromtrent bestaande voorschriften aan boord der vaartuigen of aan de voertuigen aanwezig moeten zijn.

Deze lichten, waartoe alleen raap-, patent- of slaolie, dan wel stearine-kaarsen gebezigd worden, mogen niet aan boord van de vaartuigen of op de voertuigen, welke de ontplofbare stoffen vervoeren, worden aangestoken of geblusch.

XV. Het tweede lid van artikel 30 wordt gelezen als volgt:

Onder dit verbod is niet begrepen het voor eigen gebruik aan boord aanwezige teer, en bij transporten, als bedoeld bij artikel 6, zoomede bij het vervoer met motorrijtuigen, de benoodigdheden uitsluitend bestemd voor de bediening der machine.

XVI. Aan het slot van artikel 31 wordt in plaats van „de artikelen 8 en 11", gelezen: „de artikelen 8, 11 en 42*bis*".

XVII. Tusschen de artikelen 42 en 43 wordt opgenomen een artikel 42*bis*, luidende als volgt:

Art. 42*bis*. Onverminderd het bepaalde bij de Motor- en Rijwielwet, *Staatsblad* 1905, nº. 69", laatstelijk gewijzigd bij de wet van 18 Juli 1910 (*Staatsblad* nº. 237), en bij het „Motor- en Rijwielreglement, *Staatsblad* 1905, nº. 294", laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 15 December 1916 (*Staatsblad* nº. 532), gelden voor het vervoer van ontplofbare stoffen met motorrijtuigen de navolgende voorschriften:

1. Ontplofbare stoffen kunnen met motorrijtuigen worden vervoerd zoowel op het rijtuig als op niet meer dan één aanhangwagen.

2. Ten opzichte van het vervoer van ontplofbare stoffen, als bedoeld in artikel 31, worden motorrijtuig en aanhangwagen als afzonderlijke voertuigen beschouwd.

3. Ontplofbare stoffen, die meer dan 6 % nitro-glycerine bevatten, alsmede ontstekingsmiddelen van ontplofbare stoffen (uitgezonderd lont) of zwart buskruit, mogen alleen in den aanhangwagen vervoerd worden, doch niet te zamen.

4. Elk dier voertuigen moet, behalve van de witte vlag, vermeld in artikel 36, voorzien zijn van een aan beide zijden rood gekleurd, goed zichtbaar geplaatst, bord van 0.50 M. in het vierkant.

5. In de lantaarns der voertuigen mogen niet anders dan stearine-kaarsen worden gebezigd.

6. Op de voertuigen mag geen vracht worden geladen, waarvan het gewicht met inbegrip van dat der medegevoerde personen, grooter is dan het draagvermogen, waarvoor de voertuigen zijn vervaardigd en dat er duidelijk zichtbaar op moet zijn vermeld. In geen geval mag de aldus berekende belasting per voertuig meer bedragen dan 3000 K. G.

7. Behoudens het bepaalde in § 2 van Hoofdstuk II moet in de vergunning worden vermeld het gewicht van de te bezigen voertuigen en van de daarop te laden vracht.

8. Elk voertuig moet voorzien zijn van ten minste twee handbluschtoestellen van goede constructie, welke toestellen voor onmiddellijk gebruik gereed, gemakkelijk te bereiken en verzegeld moeten zijn. Bovendien behoort elk voertuig mede te voeren een gemakkelijk te bereiken reservoir, bevattende ten minste 25 liter water, benevens ten minste 2 opvouwbare emmers.

9. Bij het in- en uitladen van ontplofbare stoffen moet de motor afgesteld zijn.

10. Het vullen of openen van het brandstofreservoir moet zooveel mogelijk bij daglicht geschieden en in allen gevalle op grooten afstand van vuur of van open licht; het storten van brandstof naast de opening van het reservoir moet worden vermeden. Het vullen van het reservoir mag niet plaats hebben tijdens het laden of lossen van het voertuig, terwijl het bijvullen, wanneer het voertuig geladen is, zooveel mogelijk moet worden voorkomen.

11. Tijdens het vervoer mag niet met zoogenaamden „vrijen uitlaat" worden gereden. De inrichting, dienende tot opening van den uitlaat, moet verzegeld zijn.

12. Tijdens het vervoer mag met geen grootere snelheid worden gereden dan 20 K.M. per uur.

13. Elk motorrijtuig moet, om te kunnen worden gebezigd voor het vervoer van ontplofbare stoffen, voldoen aan de volgende eischen:

a. Het onderstel moet vervaardigd zijn van niet-brandbare materialen.

b. De motor met carburator moet zich aan den voorkant van het motorrijtuig bevinden en van de laadruimte gescheiden zijn door de zitplaats van den bestuurder.

c. Het brandstofreservoir moet exploisievrij zijn en aangebracht onder de zitplaats van den bestuurder of aan de achterzijde van het rijtuig onder den wagenbak. In het laatste geval moet het reservoir tegen mechanische beschadiging beschermd zijn door het op voldoende hoogte boven den grond aan te brengen en het te omgeven met een omhulsel van voldoende stevigheid.

d. In de brandstofaanvoerleiding moet een kraan aanwezig zijn, die door den bestuurder van het motorrijtuig vanaf zijn zitplaats gemakkelijk kan worden gesloten.

e. In de uitlaatleiding moet zich een knalpot bevinden; de uitlaatbuis moet doorloopen tot aan het einde van den wagenbak. Ter hoogte van den knalpot moet tegen de onderzijde van den wagenbak een asbestplaat zijn aangebracht.

f. De motor moet voorzien zijn van een snelheidsregelaar, die verzegeld kan worden

en het overschrijden van een uursnelheid van 20 K.M. automatisch belet.

g. Elk rijtuig moet voorzien zijn van een betrouwbaren snelheidsmeter van goede constructie.

h. Het motorrijtuig moet zóódanig zijn ingericht, dat de bestuurder, alsmede het geleide, daarop eene behoorlijke zitplaats heeft, welke tegen regen is beschut

i. Van uit de zitplaatsen van het motorrijtuig moet het, door middel van een raam of op andere wijze, voor den bestuurder en het geleide gemakkelijk zijn den geheelen wagen, en wanneer met een aanhangwagen gereden wordt, ook dezen, te overzien.

k. De wagenbak moet van hout vervaardigd zijn, inwendig bekleed met plaatijzer. Tusschen den houten wand en het plaatijzer moet een laag asbest zijn aangebracht. Voorts moet de wagenbak zóódanig zijn ingericht, dat de lading zoo weinig mogelijk kan verschuiven.

l. Het motorrijtuig moet zeer goed afgeveerd zijn en massieve rubberbanden bezitten.

m. De wagenbak moet geheel overdekt zijn.

n. Het roode bord, bedoeld in punt 4 van dit artikel, moet verticaal geplaatst zijn, rechthoekig op de lengteas van het rijtuig en stevig op of nabij het hoogste punt van het rijtuig bevestigd zijn.

14. De aanhangwagen moet zóódanig aan het motorrijtuig gekoppeld zijn, dat het goed volgen onder alle omstandigheden verzekerd is, dat een niet-elastisch stooten van den aanhangwagen niet kan voorkomen en dat de koppeling steeds snel kan worden verbroken.

15. Op den aanhangwagen moet, behalve het geleide, een remmer aanwezig zijn. Deze personen moeten in de gelegenheid zijn om den aanhangwagen en het motorrijtuig te overzien, terwijl de remmer, door het geven van een luidklinkend signaal of op andere wijze, de aandacht van den bestuurder van het motorrijtuig moet kunnen trekken.

Voorts moeten bestuurder en remmer van uit hun zitplaatsen elkander kunnen zien.

16. Voor den aanhangwagen gelden voorts de voorschriften, genoemd onder 13 van dit artikel, sub *a*, *h*, *k*, *l*, *m* en *n*.

17. Bij elk transport moet er dagelijks voor gezorgd worden, dat de motor, de onderdeelen, welke den motor omgeven, en het onderpantser worden ontdaan van verontreinigingen, te wijten aan het gebruik van smeerolie en brandstof. De bestuurder is verplicht zorg te dragen, dat alle deelen, welke blootstaan aan vervuiling door smeerolie of brandstof, in zindelijken toestand verkeeren en dat alle reservoirs, buisleidingen en toebehooren, waarin zich brandstof bevindt, behoorlijk dicht zijn. Daartoe zal hij dagelijks deze deelen nagaan en de noodige herstellingen uitvoeren, of doen uitvoeren.

18. De Commandant van het Korps geleiders van ontplofbare stoffen kan, wanneer hij zulks noodig acht, technische voorlichting inroepen, of doen inroepen.

19. Bij het in dit artikel bedoelde vervoer is artikel 37 niet van toepassing.

XVIII. Het laatste lid van artikel 45 wordt gelezen als volgt:

Op elk vaartuig zijn één of meer geleiders aanwezig.

XIX. In artikel 56, eerste lid, wordt in plaats van „de artikelen 12, 13, 14, 15, 27 en 31," gelezen: „de artikelen 12, 13, 14, eerste, tweede en vierde lid, 15, 27, 31, 35, 44 en 51" en wordt instede van de woorden: „met dien verstande, dat" gelezen: „met dien verstande, dat het gewicht van de in artikel 14, eerste lid, in de eerste plaats genoemde ontplofbare stoffen (buskruit, munitiën, vuurwerken of nitro-verbindingen) voor de toepassing van dit artikel, zonder de verpakking, slechts 100 K.G. mag bedragen, terwijl".

Het woordje „dat" in den vierde regel van het eerste lid van artikel 56 vervalt.

XIX*bis*. Het eerste lid van artikel 68 wordt gelezen als volgt:

Voor het bewaren van ontplofbare stoffen wordt de vergunning vereischt van het gemeentebestuur, overeenkomstig de „*Hinderwet*".

XX. Aan artikel 71 wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:

Rijksmunitiën voor hand- of vuistvuurwapenen en mitrailleurs, zoomede springmiddelen tot vernieling van bruggen en andere kunstwerken, mogen in onbeperkte hoeveelheid tijdelijk worden opgeslagen volgens de voorschriften door Onzen Minister van Oorlog of van Marine te geven.

XXI. Achter artikel 74 wordt opgenomen een artikel 74*bis*, luidende als volgt:

74*bis*. Onverminderd het bepaalde in artikel 3 van dit besluit is Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bevoegd in *bijzondere omstandigheden geheel of gedeeltelijk of voorwaardelijk* vrijstelling van een of meer bepalingen van dit besluit te verleenen.

XXII. De tekst van het Koninklijk besluit van 15 October 1885 (*Staatsblad* nº. 187), zooals het luidt na de daarin bij de Koninklijke besluiten van 10 October 1894 (*Staatsblad* nº. 162), van 26 September 1896 (*Staatsblad* nº. 159),

van 15 Juni 1900 (*Staatsblad* n°. 107), van 6 Mei 1905 (*Staatsblad* n°. 136), van 7 Maart 1907 (*Staatsblad* n°. 69), van 27 Juni 1912 (*Staatsblad* n°. 194) en bij dit Koninklijk besluit gebrachte wijzigingen, wordt op Onzen last in het *Staatsblad* geplaatst in eene doorloopende genummerde reeks van in genummerde leden verdeelde artikelen met wijziging dienovereenkomstig van de aanhaling daarin van artikelen, of gedeelten van artikelen.

XXIII. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel, van Oorlog, van Waterstaat, van Marine, van Justitie en van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en aan den Raad van State in afschrift medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 15den September 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Justitie, B. ORT.
De Min. van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 6 *Oct.* 1917.)

—

15 *September* 1917. BESLUIT tot wijziging van het Koninklijk besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 11 September 1917, n°. 114, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. Artikel 84, 1ste lid, van Ons besluit van 30 Maart 1904, n°. 19, zooals dat bij latere besluiten is gewijzigd, wordt gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging van de kommiezen te water der 2de klasse bedraagt f 400 en wordt verhoogd, na een diensttijd als kommies te water van:

1 maand tot . f 570; 4 jaren tot . . f 630;
8 jaren tot . f 660.

Art. II. Dit besluit wordt geacht in werking te zijn getreden met 1 Juli 1917.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 15den September 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

—

17 *September* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van het tijdstip van afsluiting der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 588.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Financiën van 11 September 1917, Kabinet Litt. IJ[115] en van 12 September 1917, n°. 133, Generale Thesaurie;

Gelet op artikel 1 der Wet van 30 December 1916 (*Staatsblad* n°. 565), tot verlenging van de termijnen voor de afsluiting der Staatsbegrooting over 1915 en de inzending der rekeningen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de Algemeene Rekenkamer de begrootingen over het dienstjaar 1915 in hare registers zal afsluiten op 31 December 1917.

Onze Ministers voornoemd zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 17den September 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 21 *Sept.* 1917.)

—

18 *September* 1917. BESLUIT, houdende bepaling van het tijdstip, waarop de „Koloniale invorderingswet 1917" in *Nederland*, *Nederlandsch-Indië*, *Suriname* en *Curaçao* in werking zal treden. S. 589.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de gemeenschappelijke voordracht van Onzen Minister van Koloniën, Onzen Minister van Financiën en Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 7 September 1917, 3de en 10de afdeeling n°. 19, van 11 September 1917, n°. 111, Directe Belastingen; en van 14 September 1917, n°. 7534, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Gelet op artikel 9 der wet van 4 Augustus 1917 (*Staatsblad* n°. 507);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de „Koloniale invorderingswet 1917" in *Nederland*, *Nederlandsch-Indië*, *Suriname* en *Curaçao* in werking zal treden met ingang van 1 Maart 1918.

Onze Ministers van Koloniën, van Financiën en van Binnenlandsche Zaken zijn, ieder voor

zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 18den September 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 28 *Sept.* 1917.)

—

18 *September* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk besluit van 17 October 1904 (*Staatsblad* n°. 236), waarbij aan Anna Maria Dartois, als bestuurderesse van het te *Schimmert* gevestigde zedelijk lichaam „Dochteren der Wijsheid", vergunning is verleend in de gemeente *Druten* een gesticht voor idioten op te richten. S. 590.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 15 September 1917, n°. 11654, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* n°. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Aan artikel 2 van Ons besluit van 17 October 1904 (*Staatsblad* n°. 236) wordt na het eerste lid een nieuw, tweede lid toegevoegd, luidende als volgt:

„Bovendien mogen in het gesticht gedurende het tijdvak, eindigende 31 December 1918, nog 50 meisjes worden verpleegd".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 18 September 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 6 *Oct.* 1917.)

—

20 *September* 1917. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot uitvoering van het Koninklijk besluit van 5 September 1916 (*Staatsblad* n°. 435).

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Gezien het Reglement voor de commissiën voor den havenarbeid (Koninklijk besluit van 5 September 1916, *Staatsblad* n°. 435);

Heeft goedgevonden:

de navolgende bepalingen vast te stellen:

A. De candidatenlijsten, bedoeld in artikel 19 van bovenvermeld Reglement, moeten zijn ingericht als volgt:

a. voor patroons-leden volgens het bij deze beschikking gevoegde model I;

b. voor plaatsvervangende patroons-leden volgens het bij deze beschikking gevoegde model II;

c. voor werklieden-leden volgens het bij deze beschikking gevoegde model III;

d. voor plaatsvervangende werklieden volgens het bij deze beschikking gevoegde model IV.

B. De kaart, bevattende eene oproeping voor de stemming, als bedoeld in art. 29, 2de lid van dat Reglement, moet zijn ingericht als volgt:

a. voor de oproeping voor de stemming ter verkiezing van patroons-leden en plaatsvervangende patroons-leden volgens het bij deze beschikking gevoegde model V;

b. voor de oproeping voor de stemming ter verkiezing van werklieden-leden en plaatsvervangende werklieden-leden volgens het bij deze beschikking gevoegde model VI;

met bepaling voorts, dat de onder *a* bedoelde kaarten moeten zijn gedrukt op blauw en die onder *b* bedoeld moeten zijn gedrukt op rood papier;

C. De stembussen, bedoeld in art. 38 van bovenbedoeld Reglement, moeten zijn ingericht overeenkomstig het bepaalde in het Koninklijk besluit van 26 Februari 1897 (*Staatsblad* n°. 69), tot uitvoering van de Kieswet; echter mag de lengte der gleuf in het deksel en mogen de afmetingen der bussen zooveel grooter zijn, dan onderscheidenlijk in de artt. 5 en 6 van dat besluit is voorgeschreven, als met het oog op de grootte der stembiljetten noodig mocht zijn.

D. De stembiljetten, bedoeld in art. 41 van het Reglement voor de commissiën voor den havenarbeid, moeten zijn ingericht als volgt:

a. voor de verkiezing van patroons-leden volgens het bij deze beschikking behoorende model VII;

b. voor de verkiezing van plaatsvervangende patroons-leden volgens het bij deze beschikking behoorende model VIII;

c. voor de verkiezing van werklieden-leden volgens het bij deze beschikking behoorende model IX;

d. voor de verkiezing van plaatsvervangende werklieden-leden volgens het bij deze beschikking behoorende model X;

met bepaling voorts, dat de kaarten onder *a*, *b*, *c* en *d* bedoeld, onderscheidenlijk moeten zijn gedrukt op blauw, op geel, op rood en op groen, ondoorzichtig papier,

's Gravenhage, 20 September 1917.

De Minister voornoemd, POSTHUMA.

(*Voorzijde.*) MODEL I.

Commissie voor den Havenarbeid te . . . . .

CANDIDATENLIJST N°. . . . 1)
VOOR
PATROONS-LEDEN.

Volgnummer.	Familienaam.	Vóórletters.	Woonplaats (Gemeente).

ONDERTEEKENINGEN. 2)

Handteekening.	Naam en voorlettters.	Woonplaats.	
		Gemeente.	Adres.

(*Voorzijde.*) MODEL II.

Commissie voor den Havenarbeid te . . . . .

CANDIDATENLIJST N°. . . 1)
VOOR
PLAATSVERVANGENDE PATROONS-LEDEN.

Volgnummer.	Familienaam.	Vóórletters.	Woonplaats (Gemeente).

ONDERTEEKENINGEN. 2)

Handteekening.	Naam en voorletters.	Woonplaats	
		Gemeente.	Adres.

(*Voorzijde.*) MODEL III.

Commissie voor den Havenarbeid te . . . . .

CANDIDATENLIJST N°. . . 1)
VOOR
WERKLIEDEN-LEDEN.

Volgnummer.	Familienaam.	Vóórletters.	Woonplaats. (Gemeente).

ONDERTEEKENINGEN. 2)

Handteekening.	Naam en voorletters.	Woonplaats.	
		Gemeente.	Adres.

(*Voorzijde.*) MODEL IV.

Commissie voor den Havenarbeid te . . . . .

CANDIDATENLIJST N°. . . 1)
VOOR
PLAATSVERVANGENDE WERKLIEDEN-LEDEN.

Volgnummer.	Familienaam.	Vóórletters.	Woonplaats (Gemeente).

ONDERTEEKENINGEN. 2)

Handteekening.	Naam en voorletters.	Woonplaats	
		Gemeente.	Adres.

1) Alleen in te vullen door het hoofdstembureau (art. 26 Reglement voor de Commissiën voor den Havenarbeid).

2) Naam, voorletters en adres van alle onderteekenaars door deze naast hunne handteekening duidelijk in te vullen.

Achterzijde van elk der modellen I-IV.

Reglement voor de Commissiën voor den Havenarbeid.

(K. B. van 5 September 1916, *Staatsblad* n°. 435.)

Art. 15. 1. Op den voor de candidaatstelling bepaalden dag kunnen binnen de aangewezen uren aan den voorzitter van het hoofdstembureau in het lokaal van dit bureau, of, in

de tot het gebied der commissie behoorende gemeenten, waar dat bureau niet is gevestigd, aan den burgemeester, lijsten van candidaten worden overhandigd. De burgemeester levert de door hem ontvangen lijsten onverwijld in bij den voorzitter van het hoofdstembureau.

2. Iedere lijst voor patroons-leden en plaatsvervangende patroons-leden wordt onderteekend door ten minste vijf, iedere lijst voor werklieden-leden en plaatsvervangende werklieden-leden door ten minste vijftien kiezers, bevoegd tot deelneming aan de verkiezing, waarvoor de inlevering geschiedt. Dezelfde kiezers mogen niet meer dan één lijst van leden en één lijst van plaatsvervangende leden voor dezelfde Commissie onderteekenen.

3. De candidaten worden met vermelding van hunne voorletters en woonplaats op de lijsten geplaatst in de volgorde, waarin door de onderteekenaars aan hen de voorkeur wordt gegeven.

4. Bij elke candidatenlijst wordt overgelegd de schriftelijke verklaring van iederen daarop voorkomenden candidaat, dat hij bewilligt in de plaats, hem op de lijst aangewezen. Indien een candidaat op meer dan één candidatenlijst voorkomt, wordt tevens overgelegd zijne verklaring, in welke volgorde hij bij voorkeur verkozen verklaard wenscht te worden.

Art. 21. Ongeldig zijn de lijsten :

a. die niet tijdig zijn ingeleverd ;

b. ten aanzien waarvan niet voldaan is aan het bepaalde in het tweede lid van artikel 15 ;

c. wier vorm en inrichting afwijkt van het daaromtrent krachtens artikel 17 door Onzen Minister vastgestelde.

Art. 22. Het hoofdstembureau schrapt van de lijsten de candidaten :

a. van wie niet is overgelegd eene verklaring, als bedoeld in het vierde lid van artikel 15 ;

b. die niet daarop zijn geplaatst met vermelding van hunne voorletters en woonplaats.

MODEL V.

AAN

.....

TE

.....

N°..... van de kiezerslijst voor de patroons van de Commissie voor den havenarbeid te .....

(STEMDISTRICT .....).

OPROEPING

voor de stemming ter verkiezing van ..... patroons-leden en ..... plaatsvervangende patroons-leden voor de Commissie voor den havenarbeid te....., op .... dag,.... 19...

Het stembureau houdt zitting in .....

.....

tusschen ..... uur $\frac{\text{v.m.}}{\text{n.m.}}$ en ..... uur $\frac{\text{v.m.}}{\text{n.m.}}$

NB. *Deze oproeping mede te brengen.*

Art. 128 Wetboek van Strafrecht.

Hij, die opzettelijk zich voor een ander uitgevende, aan eene krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing deelneemt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

Art. 29, 3e lid, Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid :

Aan den tot deelneming aan de stemming bevoegden kiezer, die zijne kaart heeft verloren, of wien geen kaart is toegezonden, wordt op zijne aanvraag door of vanwege den burgemeester eene kaart uitgereikt, mits hij voldoende van zijne identiteit doe blijken. Tot de uitreiking, hier bedoeld, is ook het stembureau bevoegd.

Voor de stemming wordt herinnerd aan het bepaalde in het 1e lid van artikel 45 en in het 2e en 3e lid van artikel 57 van het Reglement voornoemd, luidende :

Artikel 45, 1e lid:

De kiezer begeeft zich na ontvangst van het stembiljet of de stembiljetten onverwijld naar een niet in gebruik genomen lessenaar en stemt aldaar door met potlood **zwart** te maken een wit stipje, geplaatst in een stemblokje boven de candidatenlijst zijner keuze. Hij vouwt het biljet dicht naar de zijde, waarop de candidatenlijsten zijn aangewezen, en begeeft zich daarmede onmiddellijk naar het stembureau.

Artikel 57, 2e en 3e lid :

Van onwaarde zijn voorts de stembiljetten :
waarop geen enkele lijst is aangegeven ;
waarop meer dan één lijst is aangewezen ;
waarop bijvoegingen geplaatst zijn ;
waarop eene lijst is aangewezen op eene andere wijze, dan is voorgeschreven bij artikel 45,
en de stembiljetten, die eene aanduiding van den kiezer bevatten,
of die niet voorzien zijn van den voorgeschreven stempel.

Onder bijvoegingen worden niet begrepen punten, strepen, vlakken, nagelindrukken, vouwen, scheuren, gaten en vlekken, tenzij deze blijkbaar opzettelijk zijn aangebracht.

MODEL VI.

AAN

.....

TE

.....

N°..... van de kiezerslijst voor de havenarbeiders van de Commissie voor den havenarbeid te .....

(STEMDISTRICT .....).

OPROEPING

voor de stemming ter verkiezing van .....

werklieden-leden en ..... plaatsvervangende werklieden-leden voor de Commissie voor den havenarbeid te ....., op .... dag,.... 19...

Het stembureau houdt zitting in .....

.....

tussschen ..... uur $\frac{\text{v.m.}}{\text{n.m.}}$ en ..... uur $\frac{\text{v.m.}}{\text{n.m.}}$

NB. *Deze oproeping mede te brengen.*

Art. 128 Wetboek van Strafrecht :

Hij, die opzettelijk zich voor een ander uitgevende, aan eene krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing deelneemt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

Art. 29, 3e lid, Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid :

Aan den tot deelneming aan de stemming bevoegden kiezer, die zijne kaart heeft verloren, of wien geen kaart is toegezonden, wordt op zijne aanvraag door of vanwege den burgemeester eene kaart uitgereikt, mits hij voldoende van zijne identiteit doe blijken. Tot de uitreiking, hier bedoeld, is ook het stembureau bevoegd.

Voor de stemming wordt herinnerd aan het bepaalde in het 1e lid van artikel 45 en in het 2e en 3e lid van artikel 57 van het Reglement voornoemd, luidende :

Artikel 45, 1e lid :

De kiezer begeeft zich na ontvangst van het stembiljet of de stembiljetten onverwijld naar een niet in gebruik genomen lessenaar en stemt aldaar door met potlood **zwart** te maken een wit stipje, geplaatst in een stemblokje boven de candidatenlijst zijner keuze. Hij vouwt het biljet dicht naar de zijde, waarop de candidatenlijsten zijn aangewezen, en begeeft zich daarmede onmiddellijk naar het stembureau.

Artikel 57, 2e en 3e lid :

Van onwaarde zijn voorts de stembiljetten :
waarop geen enkele lijst is aangegeven ;
waarop meer dan één lijst is aangewezen ;
waarop bijvoegingen geplaatst zijn ;
waarop eene lijst is aangewezen op eene andere wijze, dan is voorgeschreven bij artikel 45,
en de stembiljetten, die eene aanduiding van den kiezer bevatten,
of die niet voorzien zijn van den voorgeschreven stempel.
Onder bijvoegingen worden niet begrepen punten, strepen, vlakken, nagelindrukken, vouwen, scheuren, gaten en vlekken, tenzij deze blijkbaar opzettelijk zijn aangebracht.

MODEL VII.

STEMDISTRICT (gemeente) ..... (*Voorzijde.*) (nº .....)

STEMBILJET

voor de verkiezing van . . . . . patroons-leden van de Commissie voor den havenarbeid te . . . . . op . . . . . dag, den . . . . . 19 . . .

Het stemmen geschiedt door met potlood het witte stipje in het stemblokje boven *één* der onderstaande lijsten zwart te maken. Van onwaarde zijn onder meer stembiljetten, waarop meer dan één stemblokje zwart gemaakt is.

1. ■	2. ●	3. ■	enzoovoort.
(1)	(1)	(1)	
1.	1.	1.	
2.	2.	2.	
enz.	enz.	enz.	

(1) (In te vullen de namen der candidatenlijst.)

(*Achterzijde.*)

Handteekeningsstempel van den Burgemeester.

MODELLEN VIII—X.

Voor de *plaatsvervangende patroons-leden, werklieden-leden* en *plaatsvervangende werklieden-leden* worden de woorden *patroons-leden* vervangen door *plaatsvervangende patroons-leden, werklieden-leden* en *plaatsvervangende werklieden-leden.*

22 *September* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* n°. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* n°. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* n°. 185). S. 591.

—

22 *September* 1917. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *gelatine*. S. 592.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van gelatine te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 14 September 1917, Kabinet Litt. B[118];

Den Raad van State gehoord (advies van 18 September 1917, n°. 88);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 21 September 1917, Kabinet, Litt. W[120];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van gelatine is verboden van den dag der afkondiging van dit besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten September 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 25 *Sept.* 1917.)

—

24 *September* 1917. MISSIVE van den Minister van Justitie aan de Commissarissen der Koningin betreffende uitvoering van de Huurcommissiewet.

Naar men mij mededeelt zou het slot van het tweede lid van art. 25 van het Koninklijk Besluit van 26 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 444), tot vaststelling van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij art. 13 der Huurcommissiewet, herhaaldelijk aanleiding geven tot misverstand. Met het oog op het groot belang der gemeenschap bij eene juiste toepassing dezer wet, waartoe, naar mij voorkomt, de Regeering het hare heeft bij te dragen, meen ik, natuurlijk onder volledige erkenning der vrijheid van handelen der huurcommissiën, de aandacht te moeten vestigen op de bedoeling van genoemde bepaling. U HoogEdelGestrenge zoude dan een afschrift van deze aan de huurcommissiën in uwe provincie kunnen doen toekomen.

Art. 4, derde lid, der wet schrijft voor, dat de verhuurder, teneinde goedkeuring van den hoogeren huurprijs te erlangen, aannemelijk heeft te maken, „dat de hoogere huurprijs „redelijk is in verband met de normale huur„waarde op 1 Januari 1916, vermeerderd met „de hoogere uitgaven, die hij ter zake van de „woning heeft te bestrijden." Met „hoogere uitgaven" is hier klaarblijkelijk bedoeld: uitgaven die hooger zijn dan die welke de normale huurwaarden op 1 Januari 1916 bepaalden. In den algemeenen maatregel, die dezelfde woorden bezigt, kan aan deze uitdrukking geene andere beteekenis worden toegekend, en de voorbeelden van hoogere uitgaven, die aan het slot van het tweede lid van art. 25 worden toegevoegd, leiden er ook allerminst toe, eene andere beteekenis aan te nemen. Bij „verhoogde hypotheekrente" treedt dit zeer duidelijk aan het licht: is de normale huurwaarde van 1 Januari 1916 gegrondvest op eene hypotheekrente van 4½ pCt., dan zal, indien deze rente tot 5 pCt. of 5½ pCt. stijgt, een overeenkomstig hoogere huur billijk zijn. De uitdrukking „buitengewoon kostbare herstellingen" moet in hetzelfde licht worden beschouwd; als de normale huurwaarde op genoemden dag berekend wordt naar een jaarlijksch onderhoud van b.v. f 50.—, dan zal, als dit onderhoud f 60.— of meer in het jaar blijkt te kosten, er inderdaad sprake zijn van hoogere uitgaven in den zin der wet en van den algemeenen maatregel. Grond om slechts buitengewone herstellingen, zooals het leggen van een nieuw dak, het maken van nieuwe riolen, als hoogere uitgaven aan te merken, levert de uitdrukking niet, daar toch het woord „buitengewoon" betrekking heeft op „kostbare" en niet op „herstellingen." (W. v. d. B. A.)

—

8 *September* 1917. BESLUIT, tot vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van *Sittard* van 23 Juli 1917, waarbij verlof voor den verkoop van alcoholhoudenden drank, anderen dan sterken drank is verleend aan Dora Maria Ida Thissen aldaar. S. 593.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 24 Augustus 1917, nº. 10599, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; betreffende het besluit van Burgemeester en Wethouders van *Sittard* van 23 Juli 1917, waarbij verlof voor den verkoop van alcoholhoudenden drank anderen dan sterken drank is verleend aan Dora Maria Ida Thissen, aldaar;

Overwegende, dat ingevolge het bepaalde bij art. 36, 1ste lid, 7º der Drankwet (*Staatsblad* 1904, nº. 235), het verlof geweigerd wordt, wanneer de verzoeker is de tusschenpersoon voor iemand, die verkeert in een der onder nº. 2 genoemde gevallen en dat onder 2º, *a* onder andere wordt genoemd het geval, dat de verzoeker binnen de laatste vijf jaar onherroepelijk is veroordeeld wegens het feit, omschreven in art. 50, 1ste lid, 7º van genoemde wet;

dat binnen de laatste 5 jaren tweemaal is veroordeeld wegens bedoeld feit Mathieu Thissen, vader van Dora Maria Ida Thissen, zulks bij vonnissen van den kantonrechter te *Sittard*, onderscheidenlijk van 29 December 1914 en 2 Maart 1917, welke vonnissen onherroepelijk zijn geworden;

dat Burgemeester en Wethouders van *Sittard* bij besluit van 1 Juni 1917 op grond van deze veroordeelingen, krachtens art. 39 van de Drankwet, het aan Mathieu Thissen verleende verlof hebben ingetrokken;

dat Dora Maria Ida Thissen evenals vroeger inwoont bij haren vader, het hoofd van het gezin, dat het huis bewoont, waarvoor het verlof is gevraagd;

dat de vader buitenshuis bij een kleermakersfirma werkzaam is, zijne dochter de huishoudelijke bezigheden verricht en de moeder in de verlofslocaliteit de klanten bedient;

dat onder deze omstandigheden niet kan worden aangenomen, dat Dora Maria Ida Thissen, uit eigen hoofde de zaak zal drijven, maar moet worden beschouwd te zijn de tusschenpersoon voor haar vader;

dat haar dus verlof is verleend in strijd met de wet;

Gelet op art. 153 der Gemeentewet;

Den Raad van State gehoord, advies van 11 September 1917, nº. 24;

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 21 September 1917, nº. 11915, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

bovenvermeld besluit van Burgemeester en Wethouders van *Sittard* van 23 Juli 1917 te vernietigen wegens strijd met de wet.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 28sten September 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 12 *Oct.* 1917).

—

1 *October* 1917. BESLUIT, tot uitvoering van artikel 19*bis*, sub 1, der wet tot regeling der brievenposterij (*Staatsblad* 1908, nº. 316), laatstelijk gewijzigd bij de wet van den 29sten Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 342), (*Instelling van een postchèque en girodienst.*) S. 594.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 30 Juli 1917, nº. M 25, afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Den Raad van State gehoord (advies van 14 Augustus 1917, nº. 31);

Gelet op het nader rapport van Onzen voormelden Minister van 26 September 1917, nº. M 36, afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. In dit besluit wordt verstaan onder:

postrekening: eene rekening bij den postchèque- en girodienst;

rekeninghouder: een persoon, ten wiens name eene postrekening is geopend;

directeur (zonder nadere aanduiding): de directeur van den postchèque- en girodienst;

directeur-generaal: de directeur-generaal der posterijen en telegrafie;

girobiljet: een formulier tot overschrijving van eene postrekening op eene andere.

2. Ieder die eene postrekening te zijnen name wenscht te zien geopend, geeft hiervan kennis aan het postkantoor binnen welks kring hij woont, verstrekt de gegevens, welke daartoe, of bij veranderde omstandigheden later, worden noodig geacht, en onderwerpt zich door onderteekening van het formulier van aan-

vraag, ten postkantore kosteloos verkrijgbaar, aan de bepalingen tot regeling van den dienst, zooals deze zijn of nader worden vastgesteld. Dit formulier wordt, na invulling en onderteekening, in duplo ten postkantore ingeleverd, en ambtshalve doorgezonden aan den directeur, die machtiging tot opening geeft of weigert, in welk laatste geval den aanvrager beroep op den directeur-generaal openstaat.

3. De rekeninghouders zijn verplicht alle veranderingen in hun adres, ambt of geroep, zoo spoedig mogelijk ter kennis te brengen van den directeur van het postkantoor, waar hunne postrekening berust.

Vrouwelijke rekeninghouders, die in het huwelijk treden, wier huwelijk is ontbonden, of die door scheiding van goederen de vrije beheering van hare goederen hebben terugbekomen, geven van die omstandigheden mede zoo spoedig doenlijk kennis aan bovenbedoelden directeur.

4. De aanvrager, wiens postrekening kan geopend worden, stort daarop een waarborgsom van f 50, waarover door hem niet kan worden beschikt, en welke slechts wordt verrekend bij opheffing van de postrekening.

5. Ten name van denzelfden persoon kan meer dan één postrekening op hetzelfde postkantoor of ook op andere postkantoren worden geopend.

6. 1. De postkantoren zijn voor den postchèque- en girodienst open op de uren, welke daartoe voor elk postkantoor door den directeur-generaal worden vastgesteld.

2. Op Zondagen en daarmede gelijkgestelde dagen zijn de postkantoren voor dien dienst gesloten.

3. Met den Zondag worden ten deze gelijkgesteld de Nieuwjaarsdag, de Christelijke tweede Paasch- en Pinksterdagen, de beide Kerstdagen, de Hemelvaartsdag en de verjaardag des Konings.

7. Stortingen zijn aan te bieden bij formulieren, welke door de postkantoren tegen betaling worden uitgegeven, en door den aanbieder worden ingevuld en onderteekend.

8. Onze Minister van Waterstaat is bevoegd een maximum-bedrag in geld te bepalen, waarmede door storting op een postkantoor eenzelfde postrekening per dag of in een langer tijdvak mag worden vermeerderd.

9. Postwissel-, quitantie- en verrekenbedragen, welke de postadministratie aan den rekeninghouder heeft uit te betalen, kunnen, op diens verzoek, kosteloos op zijne postrekening worden tegoed geschreven.

10. 1. De rekeninghouder kan over zijn tegoed, behoudens het bepaalde bij artikel 4, beschikken:

a. door middel van chèques, niet hooger dan vijf duizend gulden, aan toonder betaalbaar bij het daarop door den rekeninghouder aan te geven postkantoor;

b. door middel van girobiljetten.

2. Uitbetaling in geld kan worden uitgesteld tot den vierden dag na vertoon van de chèque.

3. Van afgifte van eene chèque geeft de rekeninghouder door middel van een formulier terstond, of vooraf, kennis aan het kantoor, waar zijne postrekening berust. Het tegoed dier rekening wordt na ontvangst van dit formulier met het bedrag van de chèque verminderd.

4. Voor chèques en verzoeken tot overschrijving als onder 1*a* en *b* bedoeld, en voor kennisgevingen als bedoeld onder 3, moet worden gebruik gemaakt van bij de postkantoren tegen betaling en bewijs van overneming verkrijgbare formulieren.

11. De chèques, in het vorige artikel bedoeld, zijn betaalbaar gedurende tien dagen na derzelver dagteekening, eventueel uitstel door het postkantoor niet daaronder begrepen, mits ten kantore alwaar de chèque betaalbaar is, de kennisgeving sub 3 van het vorige artikel bedoeld, intijds ontvangen zij.

12. Na verloop van tien dagen wordt de chèque niet uitbetaald, behoudens de bevoegdheid van den directeur om, op verzoek van den houder van de chèque of van den rechthebbende op de uitbetaling, naar bevind van zaken, zoo noodig onder voorwaarden, alsnog machtiging tot uitbetaling te geven.

13. Intrekking van stortingen en van girobiljetten kan plaats hebben zoolang de tegoedschrijving op eens anders postrekening nog niet is geschied.

14. 1. Als recht is verschuldigd:

a. voor elke storting in geld:

3 of 5 cent naar gelang de postrekening al dan niet aan het postkantoor van storting wordt gehouden;

b. voor elke uitbetaling in geld:

5 cent voor elke f 100 of gedeelte van f 100;

c. voor elke overschrijving van de eene postrekening op eene andere:

I. als het betreft postrekeningen van hetzelfde kantoor 3 cent;

II. als er twee kantoren bij betrokken zijn 5 cent voor elke f 200 of gedeelte van f 200.

2. Het sub *a* bedoelde recht wordt voldaan door aanhechting van een frankeerzegel van 3

respectievelijk 5 cent, ter plaatse, aangegeven op het stortingsformulier.

De sub *b* en *c* bedoelde rechten worden gebracht ten laste van de postrekening van afschrijving.

3. Aan rechten wordt op elke postrekening ten minste f 1.— per vol kalenderhalfjaar afgeschreven.

15. 1. Op postrekeningen, ten name van ambtenaren als zoodanig en openbare besturen, of instellingen, waarop alleen wordt gestort of overgeschreven datgene wat wegens belastingen, omslagen en heffingen voor het gebruik van Rijks-, provinciale of gemeentelijke werken en inrichtingen verschuldigd is, zullen ter zake van de in artikel 14 bedoelde rechten van overschrijving en van beschikking per chèque gelijke bedragen worden afgeschreven als wegens rente op die rekeningen verschuldigd zijn.

2. Wegens andere betalingen ten openbaren dienste of welke daarmede naar zijn oordeel voldoende overeenkomen, is Onze Minister van Waterstaat bevoegd meerdere, alleen daarvoor dienende, postrekeningen aan te wijzen, op welke het 1ste lid van dit artikel eveneens van toepassing zal zijn.

3. Rekeningen ten dienste van openbare besturen of instellingen, alsmede die bedoeld in het vorige lid, zijn vrij van het storten der in artikel 4 bedoelde waarborgsom.

16. 1. Spoedbehandeling kan worden verlangd van gedane stortingen, alsmede van ingezonden girobiljetten en adviezen voor chèques.

2. Alsdan behooren de formulieren waarbij de stortingen worden aangeboden, de girobiljetten en de adviezen, alsmede eventueel de omslagen waarin zij zijn gesloten, te zijn voorzien van de duidelijk leesbare in het oog loopende aanduiding: „spoedbehandeling".

3. Voor spoedbehandeling is een bijzonder recht verschuldigd van 40 cent per storting, per girobiljet of per chèque, hetwelk op de postrekening van afschrijving wordt geboekt, of voor zooveel het stortingen betreft, door middel van frankeerzegels op het stortingsformulier is te voldoen.

17. 1. De rekeninghouders ontvangen kosteloos bericht van de boeking wegens tegoed- en afschrijvingen, met vermelding van het berekende saldo-tegoed.

2. Aan rekeninghouders worden inlichtingen omtrent hunne postrekening verstrekt tegen afschrijving van 10 cent.

Zij kunnen afschrift van hunne postrekening, over de laatste 5 jaar of een gedeelte daarvan verkrijgen, tegen afschrijving van 5 cent voor elke tien boekingsposten of overblijvend minder aantal, met een minimum van 15 cent.

Voormalige rekeninghouders of hunne rechtverkrijgenden kunnen eveneens zoodanige inlichtingen en afschriften bekomen tegen betaling van gelijk recht.

18. Rekeninghouders hebben gedurende een week na ontvangst van het in het vorig artikel, sub 1, bedoelde bericht, het recht elke storting of overschrijving op hunne postrekening te weigeren, indien zij over het bedrag nog niet hebben beschikt, in welk geval de geboekte som van hunne rekening wordt geroyeerd en als storting in geld teruggeboekt en aangerekend op de postrekening waarvan het bedrag afkomstig is, dan wel ter beschikking gesteld van dengene, die de storting deed.

19. De directeur stelt tegen betaling verkrijgbaar lijsten van de namen der rekeninghouders, met aanduiding van het postkantoor waar de postrekening berust en van het nummer dier rekening.

20. Verschillen over postrekeningen moeten door rekeninghouders bij den directeur aanhangig gemaakt worden binnen drie maanden na den dag, waarop de betrokken boekingen of handelingen hebben plaats gehad.

21. Na afloop van elk kalenderjaar, c. q. bij opheffing van postrekeningen wordt de rente, berekend overeenkomstig de daarop betrekking hebbende bepalingen der wet van den 29sten Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 342), op die rekeningen bijgeschreven.

22. 1. De directeur is bevoegd de beschikking over het tegoed eener postrekening, gedurende het bestaan van een verschil, geheel of ten deele, op te schorten.

2. Hij kan eene postrekening ambtshalve opheffen, indien girobiljetten of chèques zijn afgegeven, waardoor het beschikbare saldo dier rekening wordt overschreden, bij het bevinden van onregelmatigheden en van misbruik, bij het niet nakomen door den rekeninghouder van de bepalingen betreffende den postchèque en girodienst, of wel in het belang van den dienst.

3. Opheffing van eene postrekening geschiedt niet dan nadat de rekeninghouder schriftelijk is gewaarschuwd.

4. Indien eene postrekening in het belang van den dienst wordt opgeheven, heeft de rekeninghouder gedurende een maand na de dagteekening der desbetreffende kennisgeving, het recht daartegen in beroep te komen bij Onzen Minister van Waterstaat.

23. Verzoeken om opheffing van postreke-

ningen worden schriftelijk gericht tot den directeur van het postkantoor waar de rekening berust.

De directeur van den postchèque en girodienst beslist over zoodanig verzoek binnen 14 dagen na de indiening.

24. Bij de opheffing van eene postrekening wordt aan den rekeninghouder het bedrag medegedeeld, waarover hij, na inlevering van de bij hem nog voorhanden ongebruikte formulieren als bedoeld in artikel 10, sub 4, hiervoren, per saldo door middel van giro of per chèque kan beschikken.

Na den datum dier mededeeling wordt over het saldo geen rente meer berekend.

25. Met uitzondering van de stukken, welke de directeur noodig acht te behouden, worden alle bescheiden betreffende postrekeningen na vijf jaar vernietigd.

26. Het Rijk is niet geldelijk aansprakelijk voor de gevolgen van door de rekeninghouders verstrekte onjuiste of onvolledige gegevens, alsmede van verkeerd gebruik, misbruik of ontvreemding van formulieren, welke aan rekeninghouders door de postadministratie zijn verstrekt.

27. De ambtenaren, die met de uitvoering van den postchèque en girodienst worden belast, zijn verplicht tot stipte geheimhouding van de zaken, welke door hunne ambtsvervulling te hunner kennis komen.

28. De directeur is bevoegd de regelen en voorzieningen te treffen, welke ter uitvoering van dit besluit noodig zijn.

29. Dit besluit, hetwelk kan worden aangehaald onder den titel: „Girobesluit", treedt in werking op denzelfden dag als de wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 342) tot instelling van een postchèque en girodienst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 1sten October 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 23 *Oct.* 1917.)

—

1 *October* 1917. BESLUIT, houdende bepaling van het tijdstip, waarop de wet van den 23sten Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 436) in werking treedt. S. 595.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 27 September 1917, nº. 89, afdeeling Successie en Personeel;

Gezien artikel 9 der wet van 23 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 436);

Gelet op Ons besluit van 10 September 1917 (*Staatsblad* nº. 583);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De wet van 23 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 436) tot het stellen van waarborgen, dat buitenlandsche verzekeraars de hun bij de Successiewet opgelegde verplichtingen zullen nakomen, treedt in werking met ingang van den 1sten Februari 1918.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 1sten October 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 15 *Oct.* 1917.)

—

1 *October* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende papier voor de registers van den Burgerlijken Stand.

In overleg met den Minister van Justitie heb ik de eer U Hoogedelgestrenge te verzoeken, de aandacht van de besturen der gemeenten in uwe provincie er op te vestigen, dat eene juiste opvatting der taak, hun ten opzichte van den burgerlijken stand bij art. 205, sub *g*, der Gemeentewet opgelegd, meebrengt, te zorgen, dat voor de registers van den burgerlijken stand, nu die door de Zegelwet 1917 niet meer aan zegelrecht zijn onderworpen, evenals voorheen deugdelijk en duurzaam papier worde gebruikt. Om aan die eischen te voldoen moet het papier geheel van lompen zijn vervaardigd, waarvan door een watermerk in elk vel dient te blijken.

U Hoogedelgestrenge gelieve toe te zien, dat dienovereenkomstig door de gemeentebesturen worde gehandeld en te bevorderen, dat zoo noodig door Gedeputeerde Staten met toepassing van art. 212 der Gemeentewet voor de naleving van de voormelde verplichting worde gezorgd. (W. v. d. B. A.)

—

2 *October* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van een bijzonder reglement van politie voor het Nederlandsche gedeelte van het kanaal van *Luik* naar *Maastricht.* S. 596.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van

Waterstaat, van 5 Maart 1917, n°. 280, Afdeeling Waterstaat;

Gelet op de wet van 28 Februari 1891 (*Staatsblad* n°. 69) en op artikel 1 van het Algemeen Reglement van politie voor rivieren, kanalen, enz. onder beheer van het Rijk, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 13 Augustus 1891 (*Staatsblad* n°. 158) en laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 16 December 1913 (*Staatsblad* n°. 445);

Overwegende, dat omtrent de vaststelling van een bijzonder reglement van politie voor het Nederlandsche gedeelte van het kanaal van *Luik* naar *Maastricht*, ter vervanging van dat, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 9 Juli 1892 (*Staatsblad* n°. 174) en aangevuld bij Koninklijk besluit van 21 Februari 1910 (*Staatsblad* n°. 71) overleg met de Belgische Regeering heeft plaats gehad;

Den Raad van State gehoord, advies van 4 September 1917, n°. 19;

Gezien het nader rapport van Onzen genoemden Minister van 27 September 1917, n°. 237, Afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. vast te stellen het navolgende

BIJZONDER REGLEMENT *van Politie voor het Nederlandsche gedeelte van het kanaal van Luik naar Maastricht.*

Art. 1. Onder het Nederlandsche gedeelte van het kanaal van *Luik* naar *Maastricht* wordt verstaan het gedeelte van de Belgische grens bij *Klein Lanaye* tot het bassin binnen de hoofdsluis der *Zuid-Willemsvaart* te *Maastricht*.

2. Dit reglement, zoomede eene vertaling in het Fransch en het Duitsch, worden gedrukt en algemeen verkrijgbaar gesteld.

3. De grootste geoorloofde afmetingen der vaartuigen zijn:

lengte	50.00	meter
breedte	5.00	,,
diepgang	1.90	,,
hoogte van schip met opperlast boven peil	4.80	,,

Echter zullen op dit kanaalgedeelte vaartuigen met eene breedte van meer dan 5 doch niet meer dan 6.60 meter worden toegelaten, onder voorwaarde dat door den schipper wordt gehandeld naar de voorschriften of aanwijzingen door de kanaalbeambten in het belang der vaart te geven.

De bepaling omtrent de hoogte van schip en opperlast is alleen van toepassing voor kanaalvakken, waarin zich vaste of ophaalbruggen bevinden.

Met afwijking van artikel 5 van het Algemeen reglement wordt bepaald, dat de waterdichte borden, boorden of wanden ten minste 0.20 meter boven den waterspiegel moeten reiken.

4. De maximum-snelheid, waarmede de stoomvaartuigen zich mogen bewegen, bedraagt per minuut:

voor stoomvaartuigen met meer dan 1.65 meter diepgang, 100 meter;

voor stoomvaartuigen met niet meer dan 1.65 meter diepgang, 120 meter;

De hoofdingenieur-directeur is bevoegd voor stoomvaartuigen, die blijkens gedane proeftochten geen schadelijken invloed op de oevers of den bodem uitoefenen, schriftelijk eene grootere snelheid te vergunnen tot een maximum van 180 meter in de minuut.

Dergelijke vergunningen moeten, des verlangd, aan de ambtenaren van politie, van den waterstaat en aan de kanaalbeambten worden vertoond.

5. De grootste geoorloofde afmetingen der vlotten zijn:

lengte	20.00	meter.
breedte	5.00	,,
diepgang	1.50	,,

De vlotten worden met geen grootere snelheid vervoerd dan van 60 meter in de minuut.

6. Als ligplaatsen voor vlotten worden aangewezen de verbreede plaatsen in het kanaal.

7. Voor het jagen op het gedeelte kanaal tusschen den grondduiker van de *Jeker* en de Maasbrug te *Maastricht* mogen geen trekdieren worden gebezigd.

8. Het grootste aantal vaartuigen, dat tegelijk door een stoomvaartuig mag worden gesleept, bedraagt twee tusschen den grondduiker van de *Jeker* en sluis n°. 6 en vier op het overige gedeelte van het kanaal.

De ambtenaren van den waterstaat zijn echter bevoegd hierop schriftelijk uitzonderingen te vergunnen voor kleinere vaartuigen dan van 15 ton laadvermogen.

9. Het is verboden aan de los- en laadplaats, gelegen aan de St. Pieterskade bij het Villapark onder de gemeente *Maastricht*, zand, kalk, mergel of andere stofverwekkende materialen te lossen of te laden, tenzij rechtstreeks op of uit karren of andere vervoermiddelen.

Van dat verbod kan voor zooveel betreft het gedeelte der los- en laadplaats tusschen den walmuur en de Heylerhoflaan door de ambtenaren van den waterstaat en de kanaalbeambten schriftelijk ontheffing worden verleend onder daarbij nader te stellen voorwaarden.

10. De schippers van geladen vaartuigen van meer dan 200 ton laadvermogen zijn na de aartoe van de kanaalbeambten ontvangen lastgeving verplicht om zoowel bij het invaren als bij het uitvaren van de sluizen n°. 5 en n°. 6 te *Maastricht* gebruik te maken van de voor het sleepen bestemde kaapstanders en daartoe een deugdzaam staaldraad, lang ten minste 100 M. en dik ten minste 8 m.M., beschikbaar te stellen, dat tijdig met het eene uiteinde aan het vaartuig moet zijn bevestigd.

11. Artikel 4, eerste lid, en artikel 31 van het Algemeen reglement zijn voor de vaart op dit kanaal niet van toepassing.

12. Overtreding van de bepalingen van dit bijzonder reglement wordt, voor zoover daartegen niet bij de wet of het Algemeen reglement is voorzien, gestraft als volgt:

a. met geldboete van ten hoogste *honderd* gulden, de overtreding van artikel 9, eerste lid, en artikel 10;

b. met geldboete van ten hoogste *vijftig* gulden, de overtreding van artikel 3, laatste lid;

c. met geldboete van ten hoogste *vijf en twintig* gulden, de overtreding van artikel 4, derde lid, en van artikel 7.

II. te bepalen, dat met het in werking treden van het onder I bedoelde reglement is vervallen het reglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 9 Juli 1892 (*Staatsblad* n°. 174), aangevuld bij Koninklijk besluit van 21 Februari 1910 (*Staatsblad* n°. 71).

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 2den October 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 18 *Oct.* 1917.)

—

4 *October* 1917. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, tot vaststelling van een letterteeken, dat door zee- en kustvisschersvaartuigen moet worden gevoerd.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Gelet op art. 7 der Visscherijwet (wet van 6 October 1908, *Staatsblad* n°. 311), gewijzigd bij de wet van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* n°. 66) en op art. 8 van het Koninklijk besluit van 12 Juni 1911 (*Staatsblad* n°. 144), betreffende de registers voor de zee- en kustvisschersvaartuigen en het voeren van letterteekens en nummers door de kustvisschersvaartuigen, gewijzigd bij Koninklijk besluit van 5 Februari 1912 (*Staatsblad* n°. 53);

Heeft goedgevonden:

te bepalen, dat door de zee- en kustvisschersvaartuigen tehuis behoorende te Oostvoorne moet worden gevoerd het letterteeken O.V.

's Gravenhage, 4 October 1917.

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal, VERSTEEG.

—

5 *October* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van art. 1, 3°., van het Koninklijk besluit van 6 Februari 1911 (*Staatsblad* n°. 45), tot uitvoering van de artt. 1, 4 en 5 der „Trekhondenwet" 1910 (*Staatsblad* n°. 203). S. 597.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 28 Augustus 1917, n°. 7049, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Den Raad van State gehoord (advies van 25 September 1917, n°. 26);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 2 October 1917, n°. 8118, afd. Binnenlandsch Bestuur;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. Te rekenen van 1 September 1917 wordt in art. 1, 3°., van Ons besluit van 6 Februari 1911 (*Staatsblad* n°. 45) gewijzigd bij Onze besluiten van 12 Juni 1911 (*Staatsblad* n°. 143) 28 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 431), 24 Juni 1915 (*Staatsblad* n°. 289) en van 28 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 335), in plaats van „1 September 1917" (tweemaal) gelezen „een nader door Ons te bepalen dag".

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en in afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den October 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 13 *Oct.* 1917.)

5 *October* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van artikel 2 van het Koninklijk besluit van den 15den December 1910 (*Staatsblad* nº. 369) tot uitvoering van de wet tot instelling eener Rijkspostspaarbank (*Staatsblad* 1910, nº. 368). S. 598.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het wenschelijk is, de posten de hulppostkantoren des Zondags voor den dienst der Rijkspostspaarbank te sluiten;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van den 24sten Juli 1917, nº. 16, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Gelet op artikel 5 van de wet tot instelling eener Rijkspostspaarbank (*Staatsblad* 1910, nº. 368);

Den Raad van State gehoord (advies van den 4den September 1917, nº. 17);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 3den October 1917, nº. 4, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

in artikel 2, eerste zinsnede, van Ons besluit van den 15den December 1910 (*Staatsblad* nº. 369) tot uitvoering van de wet tot instelling eener Rijkspostspaarbank (*Staatsblad* 1910, nº. 368) te doen vervallen het woord „niet".

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den October 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 6 *Nov.* 1917.)

—

8 *October* 1917. BESLUIT, tot regeling van den herijk der maten en gewichten in 1918 en 1919. S. 599.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 24 Augustus 1917, nº. 6242, Afdeeling Nijverheid;

Gelet op artikel 15, letter *a*, der wet van 7 April 1869 (*Staatsblad* nº. 57), waarvan de gewijzigde tekst is bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 29 November 1874 (*Staatsblad* nº. 143);

Den Raad van State gehoord (advies van 25 September 1917, nº. 29);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 5 October 1917, nº. 7334, Afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

1º. de maten en gewichten moeten in het jaar 1918 of 1919 worden onderworpen aan den herijk, bedoeld bij artikel 15, letter *a*, der bovengenoemde wet;

2º. de herijk heeft plaats binnen het tijdvak van 1 Januari 1918 tot en met 31 December 1919;

3º. aan Gedeputeerde Staten der provinciën wordt opgedragen het tijdstip te bepalen, waarop de herijk voor elke gemeente binnen het onder 2º. genoemde tijdvak zal geschieden;

4º. het merk van goedkeuring, dat in 1916 en 1917 bij den ijk en den herijk van maten en gewichten is gebezigd, is geldig tot 1 Januari 1920.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 8sten October 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 19 *Oct.* 1917.)

—

9 *October* 1917. BESLUIT, tot het verleenen van vervroegd voorschot op de Rijksbijdragen over 1917 aan besturen van bijzondere lagere scholen, bedoeld in art. 59 der wet tot regeling van het lager onderwijs. S. 600.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 5 September 1917, nº. 11507/3, afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat het wenschelijk is aan besturen van bijzondere scholen, die hebben doen blijken aanspraak te zullen maken op Rijksbijdrage, bedoeld in art. 59 der wet tot regeling van het lager onderwijs, over het jaar 1917, met afwijking van het bepaalde in art. 11*bis* van Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 303), zooals dat is aangevuld bij Ons besluit van 2 Juni 1910 (*Staatsblad* nº. 153), vervroegd voorschot op die Rijksbijdrage uit te keeren;

Den Raad van State gehoord, advies van 2 October 1917, nº. 20;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 5 October 1917, nº. 17084, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan,

te bepalen:

Art. I. Met afwijking van het bepaalde bij art. 11*bis* van Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 303), zooals dat besluit is

aangevuld bij Ons besluit van 2 Juni 1910 (*Staatsblad* nº. 153), kan door Onzen Minister, met de uitvoering der wet tot regeling van het lager onderwijs belast, aan het bestuur van de bijzondere lagere school, hetwelk heeft doen blijken aanspraak te zullen maken op Rijksbijdrage, bedoeld in art. 59 der genoemde wet, over het jaar 1917 en dat, naar het oordeel van Onzen voornoemden Minister, dringend behoefte aan kasgeld heeft, een vervroegd voorschot op die Rijksbijdrage worden verleend tot een bedrag van ten hoogste zestig ten honderd van de laatstelijk aan dat bestuur toegekende Rijksbijdrage, indien dat bestuur eendaartoe strekkend verzoek aan dien Minister indient, en zich daarbij bereid verklaart tot terugbetaling van hetgeen eventueel bij voorschot te veel mocht worden genoten, voor de nakoming van welke verbintenis twee door voornoemden Minister goed te keuren borgen behooren te worden gesteld. In dat verzoekschrift behoort te worden vermeld het bedrag der laatstelijk toegekende Rijksbijdrage, het bedrag van het verlangde vervroegde voorschot, zoomede waarom en in hoeverre dringend behoefte aan kasgeld bestaat.

Indien het eene school betreft, welke voor de eerste maal aanspraak maakt op Rijksbijdrage, wordt het vervroegde voorschot berekend over het vermoedelijk bedrag der Rijksbijdrage over het jaar 1917.

Art. II. Het krachtens art. I van dit besluit uitbetaalde voorschot wordt bij de uitbetaling van het juiste bedrag der Rijksbijdragen, waarop het schoolbestuur overeenkomstig de bepalingen van art. 59 der wet tot regeling van het lager onderwijs over het jaar 1917 aanspraak heeft, in mindering gebracht.

Art. III. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 9den October 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 13 *Oct.* 1917.)

—

10 *October* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van een naderen algemeenen maatregel van bestuur bedoeld bij artikel 10 der Huurcommissiewet. S. 601.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie en van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 23 Augustus 1917 1ste Afdeeling C, nº. 581 en van 23 Augustus 1917 nº. 11025, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Overwegende dat na de vaststelling bij Ons besluit van den 26 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 443) van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij art. 10 der Huurcommissiewet, het wenschelijk is gebleken ook voor de gemeente *Apeldoorn* een hoogeren maatstaf voor de toepasselijkheid van genoemde wet te bepalen dan die, in de voorafgaande bepalingen van het wetsartikel gesteld;

Den Raad van State gehoord (advies van 25 September 1917, nº. 17);

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 1 October 1917, nº. 604, afdeeling 1 C en van 8 October 1917, nº. 12712, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Voor de toepasselijkheid der Huurcommissiewet wordt de tabel bedoeld in de artikelen 1 en 2 der Kieswet, nader gewijzigd in dier voege dat in de kolom „Huurprijs" in plaats van de vermelde bedragen wordt gelezen bij Apeldoorn (kom van de Hoofdafdeeling Apeldoorn) f 2.— en bij Apeldoorn (overig deel) f 1.60.

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Justitie en van Binnenlandsche Zaken zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 10den October 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 17 *Oct.* 1917.)

—

13 *October* 1917. BESLUIT, tot regeling van de pensioenen van weduwen en weezen van werklieden en van gepensionneerde werklieden van het Koloniaal Etablissement te *Amsterdam*. S. 602.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het wenschelijk is regelen vast te stellen omtrent de toekenning van pensioen aan de weduwen en weezen van werklieden en van gepensionneerde werklieden van het Koloniaal Etablissement te *Amsterdam*;

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 14 September 1917, 12de afdeeling, nº. 39;

Den Raad van State gehoord (advies van 25 September 1917, nº. 23);

Gezien de nadere voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 10 October 1917, 12de afdeeling, nº. 21;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. **1.** Ten laste van de begrooting van *Nederlandsch-Indië* wordt aan de weduwen en weezen van werklieden en van gepensionneerde werklieden van het Koloniaal Etablissement te *Amsterdam* pensioen verleend op den voet van de bepalingen van de „Weduwenwet voor de Rijkswerklieden 1914" (*Staatsblad* 1914, nº. 44), behoudens de in dit besluit te vermelden afwijkingen.

2. Onder „werklieden" bij het Koloniaal Etablissement te *Amsterdam* worden verstaan zij, die bij genoemde instelling als zoodanig werkzaam zijn met het vooruitzicht op pensioen voor zich zelven volgens de daaromtrent geldende bepalingen; en onder „gepensionneerde werklieden" zij, die na de inwerkingtreding van dit besluit volgens laatstbedoelde bepalingen in het genot van pensioen worden gesteld.

3. De bijdragen voor de bij dit besluit bedoelde weduwen- en weezenpensioenen worden opgenomen en verantwoord onder de middelen en inkomsten der begrooting van *Nederlandsch-Indië*.

4. De pensioenen worden door Ons toegekend op voordracht van Onzen Minister van Koloniën, aan wien de aanvragen om pensioen met de voor de regeling noodige stukken worden ingezonden.

Van de bepalingen, op grond waarvan een pensioen wordt verleend, wordt in Ons besluit tot toekenning van het pensioen melding gemaakt.

Bij de indiening van de ontwerpen van wet tot vaststelling der begrooting van *Nederlandsch-Indië* wordt aan de Staten Generaal mededeeling gedaan van de pensioenen, die sedert de indiening der vorige begrooting zijn verleend, met opgave van de bepalingen welke aan de toekenning ten grondslag liggen.

5. Onze Minister van Koloniën beschikt omtrent alles wat op de voldoening van de bijdragen voor en op de betaling van de pensioenen betrekking heeft.

6. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na de dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

7. Aan de weduwen en weezen van werklieden in den zin van dit besluit, welke nà 31 December 1913, doch vóór de inwerkingtreding van dit besluit zijn overleden, wordt toegekend het pensioen, waarop zij aanspraak zouden hebben, indien het overlijden had plaats gevonden op den dag waarop dit besluit in werking treedt.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Financiën, van Marine en van Oorlog, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 13den October 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 27 *Oct.* 1917.)

—

15 *October* 1917. BESLUIT, tot onteigening van een gedeelte van een perceel in de gemeente *Warder*, ten behoeve van het verhoogen en verzwaren van den zeedijk van den polder „De Zeevang." S. 603.

—

15 *October* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Het uitoefenen van het beroep van geneeskundige *„als bedrijf"* is terecht door den Kantonrechter aangenomen op grond van het door beklaagde erkende feit, dat zij voor het verstrekken der geneesmiddelen met daarbij gevoegden raad geld in betaling had angenomen.

I. c. is telastegelegd en bewezen verklaard, niet alleen dat geneesmiddelen zijn verstrekt, doch tevens dat aan de personen, die beklaagde's hulp kwamen inroepen, is aangeraden, hoe zij die geneesmiddelen ter bestrijding der opgegeven kwalen hadden aan te wenden, waardoor geneeskundige

raad of bijstand is verleend, derhalve de geneeskunde is uitgeoefend in den zin van art. 1 der wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* nº. 60).

(Sr. art. 436, Wet uitoefening geneeskunst art. 1.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, A. P. L. Nelissen en J. Kosters.

G. de V. enz., requirante van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Amsterdam van 25 Mei 1917, waarbij in hooger beroep is bevestigd een vonnis door den Kantonrechter te Amsterdam op 2 September 1916 tegen de requirante gewezen, waarbij zij is schuldig verklaard aan het „niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefenen", en met toepassing van de artt. 23, 56 en 436 Sr., in verband met art. 1 der Wet van 1 Juni 1865 (S. nº. 60), en 219 in verband met art. 253 Sv., is veroordeeld tot eene geldboete van f 300, bij gebreke van betaling te vervangen door hechtenis voor den tijd van 3 maanden, met bevel tot teruggave der stukken van overtuiging gelijk in het bevestigde vonnis is bepaald (gepleit door Mr. J. H. G. Bekker te Amsterdam).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Ten aanzien van requirante verklaarde de Kantonrechter te Amsterdam bij vonnis van 2 September 1916, door de Arr.-Rechtbank aldaar bevestigd op 25 Mei j.l., wettig en overtuigend bewezen, met hare schuld daaraan: „dat zij te Watergraafsmeer, in perceel 36 aan den Nieuwen weg, zonder te zijn toegelaten tot uitoefening der geneeskunst, waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak het beroep van geneeskundige als bedrijf heeft uitgeoefend, door op 5 Juli 1916, omstreeks $1^1/_4$ uur, kort na elkaar:

a. aan J. M., die haar hulp had ingeroepen voor een maagkwaal, waaraan hij toen voorgaf lijdende te zijn, als medicijn te verstrekken een fleschje zalf en een flesch met medicijnen, en hem het gebruik daarvan aan te duiden door ongeveer de volgende woorden: „de zalf moet U op een lap smeren en op de plaats leggen, waar U pijn heeft en van de medicijnen 3× daags een eetlepel innemen", voor welke medicijnen zij f 1.45 in betaling heeft aangenomen;

b. aan J. B., die haar hulp had ingeroepen voor pijn in de maagstreek, waaraan hij haar toen daar voorgaf te lijden, als medicijn daartegen te verstrekken een fleschje met medicijn en het gebruik daarvan aan te duiden door ongeveer de volgende woorden: „ge neemt daarvan driemaal per dag een eetlepel vol", voor welke medicijn zij f 0.85 in betaling heeft aangenomen", waarna hij haar vervolgens veroordeelde, als bewijsmiddel o. a. hare volledige bekentenis bezigend, wegens de voortgezette overtreding van het: „Niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefenen", in eene geldboete van f 300, subsidiair drie maanden hechtenis.

Niet tevreden met 's Rechters uitspraak heeft requirante zich daartegen van cassatie voorzien, terwijl zij bij pleidooi als eerste middel heeft doen aanvoeren: „Schending van art. 403 Sv., jis de artt. 253, 211, 220 van dat Wetboek, in verband met art. 436 Sr. en art. 1 der Wet van 1 Juni 1865, S. 60, door de opgaven van beklaagde als bekentenis van het ten laste gelegde aan te merken, hoewel die opgaven veeleer eene ontkentenis inhielden, n.l. voorzoover aan haar ten laste gelegd was, dat zij, „het beroep van geneeskundige *als bedrijf* had uitgeoefend".

Bij arrest van 15 November 1916, W. 9878, heeft Uw Raad beslist, dat de verklaring van een beklaagde, al de feitelijke omstandigheden van de dagvaarding omvattende en niets behelzende wat niet op eigen waarneming kan berusten, terecht met den naam „bekentenis" wordt bestempeld. Toets ik nu hieraan die van requirante, zooals 's Kantonrechters vonnis haar weergeeft, dan valt zij geheel onder de gegeven omschrijving. Zij vormt immers als het ware eene copie van de dagvaarding, behoudens deze uitzondering dan, dat daarin het woord „bedrijf" niet wordt genoemd. In zooverre schijnt mij echter het vonnis goed verzorgd, omdat „bedrijf" in den zin der toegepaste wet geen feit is, doch een begrip, hetwelk de Rechter aan de hand der feiten behoort vast te stellen, zonder daarbij de meening daaromtrent van een beklaagde als bewijsmiddel te mogen bezigen.

Voor mijn oordeel over het tweede middel, luidende: „Schending van art. 436 Sr., jº art. 1 der Wet van 1 Juni 1865, S. 60," meen ik Uw Raad te mogen verwijzen naar mijne dadelijk te nemen conclusie in de zaak der zelfde requirante, behoudens deze uitzondering, dat hier slechts sprake is van vermeende lijders en geen geld is aangenomen voor den geneeskundigen raad, hetgeen echter eene gelijke en ongunstige

waardeering der grief niet in den weg treedt.

Ik concludeer mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Nelissen;

Gelet op de middelen van cassatie, namens de requirante voorgesteld bij pleidooi: (Zie conclusie Adv.-Gen.);

O., dat aan de requirante was ten laste gelegd: (zie conclusie Adv.-Gen.);

O., dat in het bevestigde vonnis deze feiten, zoomede requirante's schuld daaraan wettig en overtuigend zijn bewezen verklaard, als ééne voortgezette handeling zijn aangemerkt en aan de requirante deswege is opgelegd de straf hierboven vermeld;

O. ten aanzien van het *eerste* middel van cassatie tegen deze beslissing aangevoerd:

dat blijkens het bevestigde vonnis, de beklaagde ter terechtzitting van het Kantongerecht van 14 Augustus 1916 onder meer heeft opgegeven, dat zij op 5 Juli 1916 des namiddags te ongeveer kwart na één uur, zonder toegelaten te zijn tot de uitoefening der geneeskunst en buiten noodzaak kort na elkaar 1°. aan getuige M., die hare hulp had ingeroepen tegen een maagkwaal, waaraan hij toen beweerde te lijden, ter genezing van die kwaal een fleschje zalf en een flesch met medicijnen verstrekt heeft, daarna tot hem heeft gezegd: „In Uw geval zou ik de zalf op een lap smeren en op de plaats leggen waar U pijn hebt en van de medicijnen zou ik driemaal daags een eetlepel nemen" en vervolgens voor die medicijnen f 1.45 in betaling heeft aangenomen;

2°. aan getuige B., die hare hulp had ingeroepen tegen pijn in zijn maagstreek, waaraan hij haar toen voorgaf lijdende te zijn, ter genezing van die pijn een flesch met medicijn verstrekt heeft, daarna tot hem heeft gezegd: „ik zou daarvan driemaal per dag een eetlepel nemen" en vervolgens voor die medicijn f 0.85 in betaling heeft aangenomen;

O., dat deze opgaaf al de feitelijke omstandigheden van de dagvaarding omvat, terwijl de telastelegging dat de beklaagde het beroep van geneeskundige „als bedrijf" heeft uitgeoefend, door den Kantonrechter terecht is aangenomen op grond van het mede ter terechtzitting door beklaagde erkende feit, dat zij voor het verstrekken dier geneesmiddelen met daarbij gevoegden raad geld in betaling had aangenomen;

O. dat dus dit middel is ongegrond;

O., dat het *tweede* middel van cassatie, blijkens de toelichting daarvan bij pleidooi gegeven, is gebouwd op de stelling, dat de Kantonrechter niet meer zou hebben bewezen verklaard, dan dat de requirante aan J. M. en aan J. B., die hare hulp kwamen inroepen, de een voor een maagkwaal, de andere voor pijn in de maagstreek, tegen betaling geneesmiddelen had verstrekt en bij die toelichting werd betoogd, dat levering van geneesmiddelen ten onrechte als het verleenen van geneeskundigen of heelkundigen raad of bijstand in den zin der Wet van 1 Juni 1865 (S. n°. 60) is aangemerkt;

O., dat dit echter feitelijk is onjuist, daar is ten laste gelegd en bewezen verklaard, niet alleen dat geneesmiddelen zijn verstrekt, doch tevens dat aan de genoemde personen is aangeraden hoe zij die geneesmiddelen ter bestrijding van de opgegeven kwalen hadden aan te wenden, waardoor geneeskundige raad of bijstand is verleend, derhalve de geneeskunde is uitgeoefend in den zin van art. 1 der Wet van 1 Juni 1865 (S. n°. 60);

O., dat mitsdien dit middel, als missende zijnen feitelijken grondslag, evenmin tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

15 *October* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende Zondagsrust.

Bij de behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal van de „Regeling van de inkomsten en uitgaven van de posterijen, de telegrafie en de telefonie voor het dienstjaar 1917" werd o. a. door den Heer Bichon van IJsselmonde, mede sprekende namens den afgevaardigde uit Hilversum, er op aangedrongen om algemeen het verzenden van dienststukken nà *des Zaterdags* 12 *uur* 's middags, te verbieden (Handelingen, vel 487, bladz. 1894, kolom 2, onderaan).

Naar aanleiding daarvan heeft mijn ambtgenoot voor Waterstaat een onderzoek doen instellen naar het aantal dienststukken welke, zonder aanwijzing: „spoed" des Zaterdags na 12 uur 's middags ter post worden bezorgd.

Uit dit onderzoek is gebleken, dat door vele onder de Departementen van Algemeen Bestuur ressorteerende autoriteiten stukken als boven bedoeld na gemeld uur ter post worden afgegeven.

In verband met vorenstaande heb ik de eer het schrijven van mijn ambtsvoorganger van

11 November 1910 nº. 1312, afdeeling G. S., bij U in herinnering te brengen en nogmaals een beroep te doen op Uwe welwillende medewerking om te geraken tot eene algemeene regeling, welke voorkomt dat des Zaterdags na 12 uur 's middags ook dienststukken, welke geen spoed vereischen, ter post worden bezorgd en zoo deze maatregel reeds bestaat, te willen bevorderen dat daaraan zooveel mogelijk de hand wordt gehouden.

—

16 *October* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van art. 5 van het Koninklijk besluit van 21 Maart 1907, nº. 19 (verhooging der voorloopige bezoldiging van uittezenden rechterlijke ambtenaren voor den Indischen dienst.) S. 604.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 14 September 1917, 9de Afdeeling, nº. 73;

Den Raad van State gehoord (advies van 2 October 1917, nº. 29);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Koloniën van 12 October 1917, 9de Afdeeling, nº. 47;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Het eerste lid van art. 5 van Ons besluit van 21 Maart 1907, nº. 19 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 75, *Indisch Staatsblad* nº. 264), zooals dat artikel luidt ingevolge Ons besluit van 28 Maart 1913, nº. 52 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 116, *Indisch Staatsblad* nº. 393) en van 26 Juli 1915, nº. 19 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 340, *Indisch Staatsblad* nº. 738), wordt gelezen als volgt:

„Aan de uitzending is, behalve overtocht naar *Nederlandsch-Indië* voor Landsrekening met het wettig gezin, op den voet der daaromtrent geldende bepalingen, eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting verbonden ten bedrage van f 2500 (*twee duizend vijfhonderd gulden*) en van den dag van inscheping naar *Nederlandsch-Indië* af eene voorloopige bezoldiging ten bedrage van f 300 (*driehonderd gulden*) 's maands."

2. De in het voorgaand artikel vervatte nieuwe lezing van art. 5, eerste lid, is van toepassing ten aanzien van hen, die na 31 December 1916 door Onzen Minister van Koloniën ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* zijn gesteld om daartelande in rechterlijke betrekkingen te worden geplaatst.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 16den October 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 27 *Oct.* 1917.)

—

17 *October* 1917. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot vaststelling van modellen ter uitvoering van dit besluit van 5 September 1916, (*Staatsblad* nº. 435).

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Gezien het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid (Koninklijk besluit van 5 September 1916, *Staatsblad* nº. 435);

Heeft goedgevonden te bepalen:

dat de processen-verbaal, die volgens vorengenoemd reglement moeten worden opgemaakt, zullen zijn ingericht als volgt:

a. het proces-verbaal, bedoeld in art. 27, 3de lid, volgens het bij deze beschikking gevoegde model I;

b. het proces-verbaal van de zitting van het stembureau, bedoeld bij art. 59, 3de lid, volgens het bij deze beschikking gevoegde model II;

c. het proces-verbaal van de verzegeling, bedoeld bij art. 52, 3de lid, volgens het bij deze beschikking gevoegde model III;

d. het proces-verbaal van de zitting van het hoofdstembureau, bedoeld bij art. 62, volgens het bij deze beschikking gevoegde model IV;

e. de processen-verbaal van de zittingen, bedoeld bij de artt. 77 en 85, volgens het bij deze beschikking gevoegde model V.

's Gravenhage, 17 October 1917.

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal, VERSTEEG.

I.

PROCES-VERBAAL, *bedoeld bij het* 3e *lid van artikel* 27 *van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid.*

Het Hoofdstembureau voor de verkiezing van leden en plaatsvervangende leden van de Commissie voor den Havenarbeid te . . . . . verklaart, dat in zijne vergadering van . . . . gebleken is, dat voor de verkiezing van . . (plaatsvervangende) $\frac{\text{patroons}}{\text{werklieden}}$-leden dier Commissie

slechts ééne geldige candidatenlijst is ingediend,
. . . geldige candidatenlijsten zijn ingediend,
welke lijst(en) de volgende niet geschrapte, nog in leven zijnde candidaten $\frac{\text{vermeldt : *)}}{\text{vermelden :}}$

Volgnummer der lijst.	NAAM.	VOOR-NAMEN.	WOON-PLAATS (gemeente)

en mitsdien gekozen zijn tot (plaatsvervangende) $\frac{\text{patroons}}{\text{werklieden}}$-leden der voornoemde commissie :

(volgen namen en woonplaatsen)

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

waarvan onverwijld proces-verbaal is opgemaakt.

Gedaan te . . . . . den . . . . .

Haudteekening van den Voorzitter en de leden van het hoofdstembureau.

*) De candidaten te vermelden in dezelfde volgorde als die, waarin zij voorkomen op de candidatenlijst.

II.

PROCES-VERBAAL *van de zitting van het Stembureau, bedoeld bij het 3e lid van artikel 59 van het Reglement voor de Commissiën van den havenarbeid.*

Ten behoeve van de stemming voor de verkiezing van ... patroons-leden, ... plaatsvervangende patroons-leden, ... werklieden-leden en ... plaatsvervangende werklieden-leden van de Commissie voor den havenarbeid te ..... neemt het stembureau in de gemeente ....., (stemdistrict ....) op den ..... des voormiddags ten ... ure plaats in het stemlokaal.

Een exemplaar van de Stuwadoorswet, van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid, van de op deze verkiezing betrekking hebbende beschikkingen van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van ..... 19..., afdeeling Arbeid, nºº. ..... en een afschrift (afdruk) der kiezerslijst van patroons en van die van havenarbeiders worden op of nevens de tafel, die vóór het stembureau staat, neergelegd.

Het stembureau opent vóór het uur van aanvang der stemming, alvorens iemand tot deelneming daaraan is toegelaten, het verzegeld pak met stembiljetten en bevindt, dat hun aantal bedraagt :

.... voor patroons-leden ;
.... „ werklieden-leden ;
.... „ plaatsvervangende patroons-leden;
.... „ „ werklieden-leden.

De stembus(sen), na onderzocht en volkomen ledig bevonden te zijn, wordt (worden ieder) met twee verschillende sleutels gesloten, waarvan de eene door den voorzitter van het stembureau en de andere door den heer ..... als oudste lid in bewaring wordt (worden) genomen.

In de stembus(sen) zijn stembiljetten geworpen door de kiezers, die op de in verzegelde papieren gesloten lijsten door paraphéering zijn aangeduid, nadat elk van hen aan het stembureau de in artikel 29 van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid bedoelde kaart had overhandigd.

(Ingeval bezwaren als bedoeld bij het 3e lid van artikel 50 van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid zijn ingebracht, die hier te vermelden.)

[Heeft zich het in artikel 52 bedoeld geval voorgedaan, bij te voegen :

De voorzitter van het stembureau verklaart ten ... ure, dat naar de bevinding van het stembureau wanorde den behoorlijken voortgang der stemming onmogelijk maakt. De stemming wordt daarop geschorst en tot .....dag, den .....19.., des $\frac{\text{v.m.}}{\text{n.m.}}$ ten ..... ure verdaagd.

Onmiddellijk daarop is (zijn) de stembus(sen) in tegenwoordigheid van de in het stemlokaal aanwezige kiezers gesloten en verzegeld.

En is hiervan terstond proces-verbaal opgemaakt.

Gedaan te ..... den .....

Voorzitter.
Leden.

Nadat de na de schorsing der stemming aangebrachte zegels der stembus(sen) en van de in het 3e lid van artikel 52 van het Reglement bedoelde papieren, die voor den

aanvang der hervatte stemming aan het stembureau zijn ingeleverd, zijn onderzocht en (on)geschonden zijn bevonden, worden op .....dag, den ..... 19..., des v.m. / n.m. ten ... ure de bedoelde papieren ontzegeld en wordt de stemming voortgezet, waarbij geen stembus(sen) word(t)(en) gebruikt, die bij de stemming van den vorigen dag is (zijn) gebezigd.]

Ten ... ure kondigt de voorzitter van het stembureau aan, dat de voor stemming bepaalde tijd verstreken is. De op dat tijdstip in het stemlokaal aanwezige kiezers worden nog tot de stemming toegelaten.

Aan de aanwezige kiezers wordt bekend gemaakt, dat blijkens het aantal ingeleverde kaarten .... patroons kiezers en .... werklieden-kiezers aan de stemming hebben deelgenomen; dat het aantal niet gebruikte stembiljetten bedraagt:

voor de groep der patroons-leden....;
„ „ „ „ werklieden-leden ....;
„ „ „ „ plaatsvervangende patroons-leden ....;
„ „ „ „ plaatsvervangende werklieden leden.....

en dat het aantal teruggegeven stembiljetten bedraagt:

voor de groep der patroons-leden.....;
„ „ „ „ werklieden-leden .....;
„ „ „ „ plaatsvervangende patroons-leden .....;
„ „ „ „ plaatsvervangende werklieden-leden.....

Het stembureau waarmerkt de ter parapheering bestemde afschriften (afdrukken) der kiezerslijsten, met opgave, dat zijn gesteld op de lijst van patroons:

..... paraphen en op die van havenarbeiders:

..... paraphen.

Zoowel deze afschriften (afdrukken) als de niet gebruikte stembiljetten, de teruggegeven stembiljetten en de ingeleverde kaarten worden in afzonderlijke verzegelde papieren gesloten.

Onmiddellijk daarna wordt (worden) de stembus(sen) geopend.

De in elke bus aanwezige stembiljetten worden dooreengemengd en geteld (en naar de kleur gesorteerd).

Hun aantal bedraagt voor patroons-leden ..., voor werklieden-leden ....., voor plaatsvervangende patroonsleden ..... en voor plaatsvervangende werklieden-leden .....

De voorzitter opent de stembiljetten en deelt na opening van elk biljet het nummer mede van de candidatenlijst, voor patroonsleden, werklieden-leden, plaatsvervangende patroons-leden en plaatsvervangende werkliedenleden, op welke een stem is uitgebracht.

Het stembureau heeft van de stembiljetten:

a. voor patroons-leden van waarde verklaard ..., van onwaarde ... stembiljetten;

b. voor plaatsvervangende patroons-leden van waarde verklaard ..., van onwaarde ... stembiljetten;

c. voor werklieden-leden van waarde verklaard ..., van onwaarde ... stembiljetten;

d. voor plaatsvervangende werklieden-leden van waarde verklaard ..., van onwaarde ... stembiljetten;

(In te vullen de redenen van ongeldigverklaring van stembiljetten, de redenen van twijfel aan de geldigheid en de beslissing daaromtrent. Te vermelden, dat de voorzitter die redenen en deze beslissingen onmiddellijk bekend gemaakt heeft. Indien een der aanwezige kiezers verlangd, dat een biljet wordt vertoond, hiervan en van het vertoonen melding te maken.)

De voorzitter maakt bekend, dat het getal der geldig uitgebrachte stemmen is:

voor patroons-leden .....;
„ werklieden-leden .....;
„ plaatsvervangende patroons-leden....;
„ „ werklieden-leden....

en dat van deze getallen zijn uitgebracht op:

(In te vullen voor de vier groepen afzonderlijk de nummers der candidatenlijsten, waarop geldige stemmen zijn uitgebracht en het aantal door ieder dier lijsten verkregen.)

Daarop worden de geopende, zoowel de geldige als de van onwaarde verklaarde stembiljetten, voor elk der vier genoemde groepen afzonderlijk, in een verzegeld papier gesloten.

(Ingeval de in het lokaal aanwezige kiezers bezwaren, als bedoeld bij art. 59, 2e lid, van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid hebben ingebracht, die hier te vermelden.)

En is hiervan aanstonds proces-verbaal opgemaakt.

Het stembureau is gedurende al deze werkzaamheden onveranderd gebleven.

(In de samenstelling van het stembureau is (zijn) de volgende verwisseling(en) voorgekomen .....

Deze verwisseling (Eerstgenoemde verwisseling) geschiedde op grond van ....en op .....dag, den .....19...,

van . . . ure $\frac{\text{v.m.}}{\text{n.m.}}$ tot . . . ure $\frac{\text{v.m.}}{\text{n.m.}}$ de in de tweede plaats genoemde verwisseling enzoovoorts (art. 35, 3e lid).

Gedaan te ....., den ..... 19....

Voorzitter.
Leden.

III.

PROCES-VERBAAL *van de verzegeling, bedoeld bij het 3e lid van artikel 52 van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid.*

Nadat de stemming op ..... voor de verkiezing van ..... patroons-leden, ... plaatsvervangende patroons-leden, ... werklieden-leden en ..... plaatsvervangende werklieden-leden van de Commissie voor de havenarbeid te ..... krachtens art. 52 van het Reglement voor die Commissiën door het stembureau in de gemeente ..... (Stemdistrict .....) is geschorst, zijn het proces-verbaal van de zitting van dat stembureau, de sleutels der stembus(sen), de niet gebruikte stembiljetten, de ingeleverde kaarten en de kiezerslijsten, bedoeld in artikel 46 van genoemd Reglement, in afzonderlijke verzegelde papieren gesloten.

Er is hiervan terstond proces-verbaal opgemaakt.

Gedaan te ....., den .....

Voorzitter.
Leden.

IV.

PROCES-VERBAAL *van de zitting van het Hoofdstembureau, bedoeld bij artikel 62 van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid.*

Tot het vaststellen van den uitslag der op . . . . . gehouden stemming voor de verkiezing van . . . patroons-leden, . . . plaatsvervangende patroons-leden, . . . werklieden-leden en . . . plaatsvervangende werklieden-leden der Commissie voor den havenarbeid te . . . . . neemt het hoofdstembureau voor die verkiezing zitting in het stemlokaal:

a) op den . . . . . 19. . des voormiddags te negen uur,

b) op den . . . . . 19. . des $\frac{\text{voor}}{\text{na}}$middags te . . . uur, ingevolge beschikking van den Commissaris der Koningin in de provincie, ... , van . . . . . , n°. . . . .

De voorzitter maakt aan de in het lokaal aanwezige kiezers bekend:

dat gestemd hebben van:
de patroons-kiezers in totaal: . . . personen;
van de werklieden-kiezers „ . . . „ ;
dat zijn uitgebracht voor:
patroons-leden in totaal: . . stemmen;
werklieden-leden „ „ . . . „ ;
plaatsvervangende patroons-leden in totaal: . . . „ ;
plaatsvervangende werklieden-leden in totaal: . . . „ ;
dat zijn ingeleverd voor:
patroons-leden in totaal: . . . van onwaarde verklaarde stembiljetten;
werklieden-leden in totaal: . . . van onwaarde verklaarde stembiljetten;
plaatsvervangende patroons-leden in totaal: . . . van onwaarde verklaarde stembiljetten;
plaatsvervangende werklieden-leden in totaal: . . . van onwaarde verklaarde stembiljetten;
dat zijn uitgebracht op de lijsten voor:
patroons-leden in totaal: . . . geldige stemmen;
werklieden-leden „ „ . . . „ „ ;
plaatsvervangende patroons-leden in totaal: . . . geldige stemmen;
plaatsvervangende werklieden-leden in totaal: . . . geldige stemmen.

[Indien het hoofdstembureau ambtshalve of naar aanleiding van een verzoek van één of meer kiezers ten aanzien van één of meer der groepen (patroons-leden, plaatsvervangende patroons-leden, werklieden-leden en plaatsvervangende werklieden-leden) een nieuwe opneming van stembiljetten van één of meer stemdistricten beveelt, hier het daartoe strekkend besluit te vermelden en de redenen, waarmede het is omkleed en dan te laten volgen:

Nadat bovenstaand besluit is genomen, wordt onmiddellijk tot de daarbij bevolen nieuwe opneming van stembiljetten overgegaan.

Daartoe worden geopend:

a. van het stembureau in de gemeente . . . . . ., (stemdistrict . . . . . .,) de verzegelde paketten, bevattende . . . . . van de groep(en) . . . . . ;

b. van het stembureau in de gemeente . . . . . ., (stemdistrict . . . . . .,) de verzegelde paketten, bevattende . . . . . van de groep(en) . . . . . ;

c. van . . . . . enz.

De voorzitter opent de stembiljetten en deelt na opening van elk biljet het nummer mede van de candidatenlijst voor patroons-leden,

werklieden-leden, plaatsvervangende patroonsleden of plaatsvervangende werklieden-leden, op welke een stem is uitgebracht.

Indien de beslissing van het hoofdstembureau omtrent de geldigheid van een stembiljet afwijkt van die, bij de eerste opneming der stembiljetten genomen, hier de redenen daarvan in te vullen. Te vermelden, dat de voorzitter de beslissing van het hoofdstembureau en de gronden, waarop zij rust, onmiddellijk heeft bekend gemaakt.

Geen der aanwezige kiezers heeft verlangd, dat een biljet worde vertoond.

De volgende kiezers hebben verlangd, dat stembiljetten worden vertoond, aan welk verlangen is voldaan . . . . . .

Geen der aanwezige kiezers heeft bezwaren ingebracht,

Door aanwezige kiezers zijn de volgende bezwaren ingebracht,

} als bedoeld

bij art. 59, 2e lid, van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid.

De voorzitter maakt bekend, dat bij de nieuwe opneming:

a. van de . . . aan het stembureau in de gemeente . . . . : . ., (stemdistrict . . . . .), ingeleverde stembiljetten voor (patroons-) (plaatsvervangende partoons-) (werklieden-) (plaatsvervangende werklieden-)leden van waarde zijn verklaard . : . . en van onwaarde . . . . stembiljetten, zoodat het aantal geldige stemmen bedraagt . . . .;

b. van de . . . aan het stembureau in de gemeente . . . . . ., (stemdistrict . . . . .), enz.

en dat van deze getallen zijn uitgebracht op: (in te vullen voor elke groep afzonderlijk de nummers der candidatenlijsten, waarop geldige stemmen zijn uitgebracht en het aantal, door elk dier lijsten verkregen).

Uit de nieuwe opneming van vorenbedoelde stembiljetten is gebleken, dat . . . . . .

Nadat deze conclusie is vastgesteld, worden de stembiljetten, met inachtneming van art. 59, 1e lid, van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid, in verzegelde papieren gesloten, evenals de lijsten, stembiljetten en kaarten, bedoeld in art. 54, 3e lid, van het Reglement, voor zoover deze bij de nieuwe opneming zijn gebruikt.]

De voorzitter maakt aan de aanwezige kiezers bekend, dat (den uitslag der nieuwe opneming van stembiljetten in aanmerking genomen) verkreeg van de lksten voor de *patroonsleden:*

lijst No. 1 . . . . geldige stemmen (stemcijfer dus . . .);
lijst No. 2 . . . . geldige stemmen (stemcijfer dus . . . .)

enzoovoort (achtereenvolgens in te vullen voor de lijsten voor de patroons-leden, werklieden-leden, plaatsvervangende patroons-leden en plaatsvervangende werklieden-leden).

Door toepassing van artikel 66 van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid wordt als kiesdeeler gevonden:

voor de lijsten voor de patroons-leden . . . .;
„ „ „ „ „ werklieden-leden. . . .;
„ „ „ „ „ plaatsvervangende patroons-leden . . . .
„ „ „ „ „ plaatsvervangende werklieden-leden . . . .

Toepassing van het 2de lid van artikel 67 van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid is $\frac{\text{niet noodig gebleken}}{\text{noodig gebleken}}$ ten aanzien van de lijsten voor (in te vullen de groep); ingevolge de gehouden loting is aan de lijst(en) (in te vullen het nummer en de groep) eene plaats minder toegekend dan de deeling van den kiesdeeler in het stemcijfer aangaf. De uitslag van de loting wordt door den voorzitter aan de aanwezige kiezers bekend gemaakt. (Indien door een of meer der aanwezige kiezers bezwaren tegen den uitslag der loting worden gemaakt, die bezwaren hier te vermelden).

De $\frac{\text{candidaat}}{\text{candidaten}}$ (in te vullen de naam), voorkomende onderscheidenlijk op de lijst(en) (in te vullen het nummer en de groep) onder volgnummer . . . $\frac{\text{is}}{\text{zijn}}$ overleden en $\frac{\text{wordt}}{\text{worden}}$ ingevolge artikel 68 van het Reglement als niet meer op de candidatenlijst vermeld beschouwd. De voorzitter doet hiervan mededeeling aan de aanwezige kiezers.

De voorzitter maakt bekend, dat ingevolge artikel 68 van het Reglement gekozen zijn verklaard tot patroons-leden der commissie voor den havenarbeid te . . . . . (naam en voorletters), te . . . . (woonplaats), voorkomende op lijst No. . . . onder volgnummer . . . . .

. . . . . (naam en voorletters), te . . . . (woonplaats), voorkomende op lijst No. . . . onder volgnummer . . . .

(en zulks nadat ingevolge artikel 68, 2e lid, van het Reglement van de lijst(en) No. . . . $\frac{\text{is}}{\text{zijn}}$ geschrapt de $\frac{\text{naam}}{\text{namen}}$ van . . ., voor-

komende onder volgnummer . . . . omdat . . . . . .)

enzoovoort (achtereenvolgens in te vullen voor de patroons-leden, werklieden-leden, plaatsvervangende patroons-leden en plaatsvervangende werklieden-leden).

(Indien door een of meer der aanwezige kiezers bezwaren tegen dezen uitslag worden gemaakt, die bezwaren hier te vermelden).

Toepassing van artikel 69 van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid is niet noodig gebleken.

noodig gebleken, omdat aan de lijst (in te vullen nummer en groep) . . . plaatsen meer zouden moeten worden toegekend boven het aantal harer candidaten. De Voorzitter maakt bekend, dat bij toepassing van dat artikel alsnog aan de lijst(en) . . . . (in te vullen nummer en groep) zijn toegekend (onderscheidenlijk) . . . . plaats(en), (van welke bij loting tusschen de lijsten N°. . . . en N°. . . . aan lijst N°. . . . eene plaats is toegekend) en dat mitsdien alsnog is (zijn) gekozen verklaard tot (plaatsvervangende) patroons/werklieden-leden der voornoemde Commissie:

. . . . . (naam en voorletters) te . . . . . (woonplaats), voorkomende op lijst N°. . . . onder volgnummer . . . .

(Indien door een of meer der aanwezige kiezers bezwaren tegen dezen uitslag worden gemaakt, die bezwaren hier te vermelden).

Gedaan te . . . . . den . . . .

Voorzitter.
Leden.

V.

PROCES-VERBAAL *van de zitting van het Hoofdstembureau, bedoeld bij artikel* $\frac{77}{85}$ *van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid.*

Het hoofdstembureau voor de verkiezing van leden en plaatsvervangende leden van de Commissie voor den havenarbeid te . . . . . neemt op . . . . . des vóór/na middags te . . . uur zitting in het lokaal, gelegen . . . ., zulks ter benoeming ingevolge artikel $\frac{77}{85}$ van het Reglement voor die Commissiën van:

een lid-patroon / een lid-werkman / een plaatsvervangend lid-patroon / een plaatsvervangend lid-werkman

. . . leden-patroons' / . . . leden-werklieden' / . . . plaatsvervangende leden-patroons' / . . . plaatsvervangende leden-werklieden

van genoemde Commissie, welke benoeming(en) noodig is (zijn), doordien

1°. . . . . (naam en voornamen), den . . . . . door het hoofdstembureau benoemd verklaard tot . . . . . der vorengenoemde Commissie.

a) niet tijdig de in art. 75 van het Reglement bedoelde stukken aan Burgemeester en Wethouders van . . . . . heeft/hebben ingezonden.

b) geweigerd heeft/hebben die benoeming aan te nemen.

c) op . . . . . overleden is/zijn.

d) bij onherroepelijk geworden beslissing als zoodanig niet is/zijn toegelaten.

2°. . . . . (naam en voornamen), den . . . . . enz.

Na raadpleging van de in aanmerking komende candidatenlijsten wordt/worden

a) overeenkomstig het bepaalde in den 2en en 3en volzin van art. 77, eerste lid, van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid;

b) nadat art. 69 van het Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid is toegepast,

door het hoofdstembureau benoemd verklaard tot . . . . . der voornoemde Commissie . . . . . (naam en voorletters), te . . . . . (woonplaats), voorkomende op de candidatenlijst N°. . . . onder volgnummer . . . . .

De Voorzitter maakt deze beslissing onmiddellijk bekend aan de in het lokaal aanwezige kiezers.

(Indien door een of meer der aanwezige kiezers bezwaar tegen deze beslissing wordt gemaakt, die bezwaren hier te vermelden).

Gedaan te . . . . . , den . . . . .

Voorzitter.
Leden.

---

19 *October* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Verzoek van een kiezer tot verbetering van de kiezerslijst, op grond dat daarop staat vermeld zijn naam zonder den hem toekomenden titel van Baron, door B. en

W. geweigerd, doch door den Kantonrechter toegestaan. Beroep tot cassatie (in het belang der wet) verworpen.

(Kieswet art. 9, B. W. art. 18.)

Voorzitter:
Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. B. C. J. Loder, A. Fentener van Vlissingen, C. O. Segers en H. M. A. Savelberg.

Requisitoir van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

De beantwoording van de vraag of in de kiezerslijsten bij de namen der kiezers de adellijke titels waarop zij recht hebben behooren te worden vermeld heeft het onderwerp uitgemaakt van eene beslissing van den Kantonrechter te Utrecht, die de vraag bevestigend beantwoordt nadat Burgemeester en Wethouders van Utrecht afwijzend hadden beschikt op een verzoek van W. H. Baron Taets van Amerongen van Woudenberg tot verbetering van de kiezerslijst der Gemeente Utrecht waarin zijn titel niet vermeld is.

Voor de beantwoording van de vraag komen in aanmerking het Besluit van den Souvereinen Vorst van 13 Februari 1815, (S. nº. 15,) en het Koninklijk Besluit van 26 Junuari 1822, (S. nº. 1).

Het eerstgenoemde besluit bepaalt dat in alle publieke en particuliere documenten ten aanzien van personsn tot den adelstand behoorende en voor zoover door den Souvereinen Vorst aan dezelve geen andere of meerdere titel mocht zijn verleend, zal worden gebezigd de titulature van Jonkheer en Hoogwelgeboren.

Beschouwt men deze bepaling op zich zelve, dan kan zij gelezen worden als enkel inhoudende dat een adellijke wien geen andere titel verleend is, Jonkheer genoemd moet worden, en alleen vaststellende de titulatuur van bepaalde adellijke personen; dan houdt zij slechts in het bevel dat iemand die Jonkheer is als zoodanig in alle documenten moet worden aangewezen. Het besluit berust dan op de onderstelling dat de adellijke titels vermeld worden en behandelt niet meer dan een bijzonder geval. Maar die onderstelling is nog niet een algemeen bevel dat noodig zou zijn om tot vermelding van alle adellijke titels te dwingen.

Het gevolg van deze opvatting is dat het praedicaat van Jonkheer wel, maar eenige andere adellijke titel niet vermeld behoort te worden in de kiezerslijst, en ik erken dat in zooverre voor eene andere lezing gewichtige redenen zijn aan te voeren en eene beslissing in anderen zin zeker eene gewenschte eenheid zou bevorderen; maar het betreft hier de vraag in hoeverre Burgemeester en Wethouders gedwongen kunnen worden tot vermelding van adellijke titels in de kiezerslijsten, waaromtrent art. 9 der Kieswet voorschrijft dat zij de namen, niet dat zij de titels der kiezers zullen bevatten; tot den naam behoort nu zeker niet de adellijke titel, die er enkel aan wordt toegevoegd.

Een rechtstreeksch en algemeen bevel wordt aangetroffen in het besluit van 1822, doch dit bevel wordt gegeven aan de Hoven en Rechtbanken, Ambtenaren van den Burgerlijken Stand, notarissen en alle andere openbare ambtenaren.

Wat er nu zij van de staatsrechtelijke positie van de Colleges van Burgemeester en Wethouders ten tijde van de uitvaardiging van dit besluit, thans bestaan zij met uitzondering van den Burgemeester uit personen, aangewezen uit de gekozene raadsleden, alzoo niet uit ambtenaren, en zij kunnen dus in hun geheel, als College, niet onder de benaming openbare ambtenaren begrepen worden, zoodat het bevel althans nu hen niet meer kan betreffen.

In het tegenovergestelde geval zouden de kiezerslijsten zeker in de acten bij het besluit bedoeld begrepen zijn. En dat de kieswet niet het vermelden van adellijke titels voorschrijft zou ten deze geenen invloed hebben omdat ook artikel 18 B. W. alleen het vermelden van de namen in de acten van den burgerlijken stand beveelt, en niettemin het besluit ongetwijfeld op die acten van toepassing is.

Op grond dat er geene wettelijke bepaling bestaat die vermelding van den titel van baron in de kiezerslijsten voorschrijft, stel ik als middel van cassatie: Schending van art. 9 der Kieswet en verkeerde toepassing van het besluit van den Souvereinen Vorst van 13 Februari 1815, (S. nº. 15), en het Koninklijke Besluit van 26 Januari 1822, (S. nº. 1) door het gelasten van de verbetering van de kiezerslijst der Gemeente Utrecht voor het jaar 1917/18 in dier voege dat daarin onder nº. 15201 vóór den naam Taets van Amerongen worde gevoegd de titel van Baron, en verder ik cassatie in het belang der wet van de beslissing van den Kantonrechter te Utrecht van 12 Mei 1917 op het verzoekschrift van W. H. Baron Taets van Amerongen van Woudenberg.

De Hooge Raad, enz.;

Rechtdoende op het ter openbare zitting

van 6 September 1917 door den Proc.-Gen. genomen requisitoir tot cassatie in het belang der wet van de beslissing van den Kantonrechter te Utrecht van 12 Mei 1917 op het verzoekschrift van W. H. baron Taets van Amerongen van Woudenberg;

O., dat uit voormelde beslissing blijkt, dat de verzoeker, op de kiezerslijst voorkomende met vermelding alleen van zijn naam, zonder bijvoeging van den hem toekomenden titel van baron, de verbetering der kiezerslijst aan het Gemeentebestuur van Utrecht heeft gevraagd, ten einde die bijvoeging alsnog te verkrijgen;

dat echter op dat verzoek afwijzend is beschikt, waarna verzoeker, in die afwijzing niet berustende, de zaak aan de beslissing van den Kantonrechter heeft onderworpen;

dat deze de gevraagde verbetering heeft gelast, in dier voege, dat op de kiezerslijst onder nº. 15201 vóór den naam Taets van Amerongen worde gevoegd de titel van „baron", zulks op grond der bepalingen van het Besluit van den Souvereinen Vorst van 13 Februari 1815 (S. nº. 15) en van het K. B. van 26 Januari 1822 (S. nº. 1) in verband met het feit dat verzoeker op gemelden titel recht heeft en de kiezerslijst is een authentiek stuk door openbare ambtenaren in hunne qualiteit opgemaakt;

O., dat tegen deze beslissing de Proc.-Gen. is gekomen in cassatie en daarbij, op grond dat er geen wettelijke bepaling bestaat die de vermelding van den titel van baron in de kiezerslijst omschrijft, als middel van cassatie heeft gesteld: zie Req.

O. dienaangaande:

dat het Besluit van 1815 sub 2º voorschrijft: „dat in alle publieke en particuliere documenten, ten aanzien der personen tot den Adelstand behoorende en voorzooverre door Ons aan deselve geenen anderen of meerderen titel mogt zijn toegekend of verleend, zal worden gebezigd de titulature van *Jonkheer* en *Hoogwelgeboren*", welk voorschrift ondubbelzinnig beteekent dat in alle die documenten de personen tot den adelstand behoorende, zullen worden aangeduid met bijvoeging der hun toekomende titels, — als ridder, baron of graaf — terwijl voor hen, die tot zoodanigen titel niet gerechtigd zijn de titel van jonkheer is voorgeschreven;

dat dit algemeene voorschrift geene wijziging heeft ondergaan door het K. B. van 1822, hetwelk integendeel beoogde de naleving van dat voorschrift doeltreffender te verzekeren, ook blijkens de verwijzing in den aanhef naar art. 259 van het lijfstraffelijk Wetboek en naar de Wet van 6 Maart 1818 (S. nº. 12);

dat derhalve, al moge ook het College van B. en W. niet behooren tot de in het besluit genoemde, of daarin slechts aangeduide „overige openbare beambten", het algemeen voorschrift van het besluit van 1815 niettemin onverlet is gebleven;

O., voorts, dat naardien een kiezerslijst zeker behoort tot de publieke documenten in het besluit genoemd en feitelijk vaststaat dat de verzoeker gerechtigd is tot het voeren van den titel van baron, de Kantonrechter de als geschonden voorgestelde wettelijke bepalingen met juistheid heeft toegepast;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

---

20 *October* 1917. BESLUIT, tot schorsing van de besluiten van den Raad der gemeente *Leimuiden* van 29 September 1917, strekkende tot toekenning van ongevraagd eervol ontslag als directeur van het levensmiddelenbedrijf aan C. J. VAN AS en tot benoeming in gemelde betrekking van H. G. J. VAN DE WEIJER, beide met ingang van 1 November 1917. S. 605.

Geschorst tot 1 *April* 1918.

---

20 *October* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten, betreffende baksteen-industrie.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel deelt mij mede, dat hem de wenschelijkheid gebleken is, dat wordt overgegaan tot intrekking van het verbod tot gebruik van Belgische steen bij de uitvoering van bouwwerken, welke geheel of gedeeltelijk uit de openbare kassen worden bekostigd.

Ik heb de eer U mede te deelen, dat mitsdien mijn circulaire van 23 Maart 1916, Nr. 3332, afd. V. A. welke op bedoeld verbod betrekking had, wordt ingetrokken.

Uw College gelieve hiervan kennis te geven aan de gemeentebesturen in Uwe provincie.

(W. v. d. B. A.)

---

22 *October* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van het, bij het besluit van 16 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 219) gewijzigde, Koninklijk besluit van 22 April 1916 (*Staatsblad* nº. 168), tot vaststelling van den uiterlijken vorm voor de zilverbons van een gulden, tot bepaling van de hoeveelheid der uit te geven zilverbons van dien vorm en tot wijziging van artikel 2 van het besluit van den 31sten Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 174). S. 606.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 18 October 1917, n°. 127, Generale Thesaurie;

Gezien Onze Besluiten van den 31 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 174) en van den 22 April 1916 (*Staatsblad* n°. 168);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

Artikel 1, laatste lid, van Ons besluit van den 22 April 1916 (*Staatsblad* n°. 168), gewijzigd bij Ons besluit van den 16 Februari 1917 (*Staatsblad* n°. 219), wordt gelezen als volgt:

De bons worden gedrukt op waardepapier van ten naastenbij acht bij twaalf centimeters, waarin als watermerk de woorden

„EEN GULDEN"

voorkomen. Zij worden voorzien van den stempel der handteekening van Onzen Minister van Financiën en van dien der handteekening van den Agent van het Ministerie van Financiën te *Amsterdam*.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 22sten October 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 27 *Oct.* 1917.)

—

22 *October* 1917. BESLUIT, houdende regeling van de vrijwillige hulpverleening aan zieke en gewonde personen, behoorende tot de legers of vloten van oorlogvoerende mogendheden en voorziening in de hulpverleening en inlichtingsdienst ten aanzien van krijgsgevangenen en geïnterneerden. S. 607.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Marine van den 20 Juli 1917, 1e afd., n°. 1, en van 30 Juli 1917, Bureau S, n°. 57;

Overwegende,

dat bij het tractaat, te *Genève* gesloten op den 6den Juli 1906, en goedgekeurd bij de wet van 25 Mei 1908 (*Staatsblad* n°. 152), zijn vastgesteld de voorwaarden waaronder door personeel van vrijwillige vereenigingen tot hulpbetoon medewerking mag worden verleend aan den militairen geneeskundigen dienst, ten einde mede de bescherming volgens het Tractaat te kunnen genieten;

dat ter zake bepalingen zijn gemaakt bij het Koninklijk besluit van 19 Maart 1913 (*Staatsblad* n°. 113), gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 27 November 1914 (*Staatsblad* n°. 546), ten doel hebbende zoowel eenheid te waarborgen in die vrijwillige hulpverleening in tijd van oorlog, als de richtige uitvoering daarvan door ëene doelmatige voorbereiding in tijd van vrede te verzekeren;

dat genoemd Koninklijk Besluit nadere wijziging en aanvulling behoeft;

Gezien de Koninklijke besluiten van 27 Maart 1912, n°. 31, en 19 Maart 1913 (*Staatsblad* n°. 113) waarbij de Nederlandsche Afdeeling der Souvereine Orde van Malta, de Commenderij Nederland der Johanniter Orde en de Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis zijn gemachtigd om in tijd van oorlog hulp te verleenen aan gewonden en zieken, behoorende tot de legers of vloten van oorlogvoerende mogendheden;

Den Raad van State gehoord, advies van 18 September 1917, n°. 94;

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 10 October 1917, 1e afd., n°. 116, en van 17 October 1917, Bureau S, n°. 64;

Hebben goedgevonden en verstaan, met intrekking van de artikelen 1 en 3 en alle daarop volgende artikelen van het Koninklijk besluit van 19 Maart 1913 (*Staatsblad* n°. 113) en van het Koninklijk besluit van 27 November 1914 (*Staatsblad* n°. 546), te bepalen:

Art. 1. Vereenigingen welke hulpbetoon aan zieken en gewonden ten doel hebben, kunnen door Ons als zoodanig worden erkend en toegelaten tot vrijwillige hulpverleening aan zieke en gewonde personen, behoorende tot de legers of vloten van oorlogvoerende mogendheden. Op deze vereenigingen, alsmede op de reeds erkende en toegelaten vereenigingen, zijn de bepalingen van dit besluit van toepassing. Voor de Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis gelden de te haren aanzien in dit besluit afzonderlijk gestelde bepalingen.

2. Omtrent de erkenning en toelating van vereenigingen wordt het Hoofdbestuur van de Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis gehoord.

3. I. Afgescheiden van het doel der in artikel 1 genoemde Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis, omschreven in hare statuten, heeft zij tot taak, in geval van oorlog waarin Nederland is betrokken, onder den militairen geneeskundigen dienst:

a. hulp te verleenen aan zieke en gewonde personen behoorende tot de legers of vloten van de oorlogvoerende mogendheden;

b. de algemeene leiding van de vrijwillige hulpverleening te voeren;

c. in werking te hebben een Informatiebureau, zijnde bureau van inlichtingen omtrent zieken, gewonden, dooden en vermisten, tevens bureau van inlichtingen nopens krijgsgevangenen en geïnterneerden, overeenkomstig artikel 14 van het Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land, vastgesteld bij het Haagsch Verdrag van 18 October 1907, bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 22 Februari 1910 (*Staatsblad* nº. 73);

d. in werking te hebben een bijzondere commissie (commission spéciale) belast met het verstrekken van hulp en met de contrôle op de verzending van geschenken aan krijgsgevangenen en geïnterneerden in *Nederland* en andere landen, overeenkomstig artikel 15 van genoemd Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land.

II. Ingeval van mobilisatie, zal de Vereeniging aanstonds de in het eerste lid onder *b* bedoelde algemeene leiding aanvaarden. Voorts zal zij alles doen wat noodig is om de vrijwillige hulpverleening in volledige gereedheid te brengen en zich belasten met de verpleging van zieke militairen, een en ander voor zoover dit door den Inspecteur van den Militairen Geneeskundigen Dienst der Landmacht verlangd wordt.

III. Ten einde in staat te zijn haar oorlogstaak te vervullen, is de Vereeniging verplicht in tijd van vrede:

a. de noodige voorbereidingen te treffen, om, bij uitbreken van oorlog, te kunnen beschikken over:

1. doelmatige geneeskundige inrichtingen met het daarbij noodige personeel, en de vereischte bedrijfsmiddelen;

2. vertrouwd en geoefend personeel, tot vervoer en geleide van gewonden;

3. doelmatig transportmaterieel voor gewonden;

b. de noodige voorbereidingen te treffen om in bedrijf te brengen een Informatiebureau, zijnde bureau van inlichtingen omtrent zieken, gewonden, dooden en vermisten, tevens bureau van inlichtingen nopens krijgsgevangenen en geïnterneerden, overeenkomstig artikel 14 van het Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land, vastgesteld bij het Haagsch Verdrag van 18 October 1907, bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 22 Februari 1910 (*Staatsblad* nº. 73);

c. in te stellen een bijzondere commissie (commission spéciale) belast met het verstrekken van hulp en met de contrôle op de verzending van geschenken aan krijgsgevangenen en geïnterneerden in Nederland en andere landen, overeenkomstig artikel 15 van genoemd Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land;

d. zoodanige middelen aan te wenden, dat de belangstelling in haar streven bij de natie levendig gehouden, haar ledental vermeerderd en het vormen van kapitaal en het verkrijgen van de noodige hulpmiddelen bevorderd worden.

Voor zoover een goede vervulling van haar oorlogstaak daardoor niet in gevaar wordt gebracht, zal de vereeniging naar vermogen kunnen medewerken tot leniging van den nood bij rampen binnenslands, in onze Koloniën en overzeesche bezittingen, en in het buitenland, alsmede bij oorlog tusschen buitenlandsche mogendheden.

4. Andere erkende en toegelaten vereenigingen hebben tot taak, in geval van oorlog waarin Nederland betrokken is, of bij mobilisatie:

a. naar vermogen mede te werken, om de Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis in staat te stellen, te voldoen aan hare verplichtingen;

b. zich te onderwerpen aan de, ingevolge art. 3, door het Nederlandsche Roode Kruis te voeren algemeene leiding van de vrijwillige hulpverleening.

Tot goede vervulling van die taak zijn zij verplicht in tijd van vrede:

a. de noodige voorbereidingen te treffen om bij uitbreken van oorlog vertrouwd en geoefend personeel, geneeskundige inrichtingen en vervoer- en verplegingsmiddelen beschikbaar te kunnen stellen;

b. mede te werken, in overleg met het hoofdbestuur van het Nederlandsche Roode Kruis, bij de maatregelen, welke dat Hoofdbestuur noodzakelijk acht om onder *a* bedoelde voorbereidingen doeltreffend te doen zijn;

c. de inlichtingen te geven, welke het Hoofdbestuur van het Nederlandsche Roode Kruis behoeft om de aan deze vereeniging opgelegde verplichtingen te kunnen nakomen.

Van de in dit artikel genoemde taak en verplichtingen kan door Ons geheel of gedeeltelijk ontheffing verleend worden.

Wanneer de in dit artikel bedoelde erkende en toegelaten vereenigingen hare verplichtingen niet nakomen, kan de erkenning en toelating worden ingetrokken, het Hoofdbestuur van

de Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis gehoord.

5. De Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis omvat zoowel het Rijk in Europa als de Koloniën.

In de vereeniging worden onderscheiden:

a. de Afdeelingen;

b. de Kringen;

c. het Hoofdbestuur;

d. het Dagelijksch Bestuur;

e. de Algemeene Vergadering.

6. In alle gemeenten kunnen, onder goedkeuring van het Hoofdbestuur, Afdeelingen worden opgericht. Zij dragen den naam van: „Afdeeling van het Nederlandsche Roode Kruis . . . . .”

Zij moeten rechtspersoonlijkheid bezitten.

In eene gemeente kan niet meer dan één Afdeeling gevestigd zijn.

Een Afdeeling moet uit ten minste 20 gewone leden bestaan; hare statuten en reglementen, alsmede de daarin te brengen veranderingen, moeten door het Kringbestuur zijn goedgekeurd.

De Afdeelingen kiezen haar bestuur en regelen, voor zoover betreft de taak in artikel 3, I onder *a* en *b* van dit Besluit omschreven, onder goedkeuring van het Kringbestuur, en anders zelfstandig, de wijze waarop zij zullen werken.

De Afdeelingen kiezen de in artikel 11 aangegeven leden van het Kringbestuur.

Zij zenden jaarlijks aan het Kringbestuur een verslag van den toestand der Afdeeling, met opgave van haar bestuur, het aantal harer gewone leden, leden van verdienste en donateurs, een overzicht van de geldmiddelen, het personeel en het materieel, waarover zij beschikken of in oorlogstijd de beschikking zullen verkrijgen.

Zij dragen jaarlijks aan het Kringbestuur af, het bij de statuten vastgestelde percentage der contributies der leden, bestemd voor de algemeene kas der Vereeniging en de kas van het Kringbestuur.

Ieder jaar wordt door de Afdeelingen een begrooting opgemaakt, welke zij aan de goedkeuring van het Kringbestuur onderwerpen. Uitgaven de begrooting te boven gaande, mogen niet worden gedaan zonder goedkeuring van het Kringbestuur.

Elke Afdeeling is bevoegd afgevaardigden te zenden naar de Algemeene Vergaderingen.

De Afdeelingsbesturen geven aan het Hoofdbestuur, aan de Kringbesturen en aan de in artikel 26 bedoelde Gedelegeerden de gevraagde voorlichting en medewerking.

Van beslissingen van het Kringbestuur kunnen de Afdeelingen binnen den Kring in beroep komen bij het Hoofdbestuur.

7. Het Rijk in Europa is, op de wijze als in de bij dit Besluit gevoegde Bijlage is aangegeven, verdeeld in 17 Kringen, t.w.:

1. Kring—Stelling *Amsterdam.*
2. Kring—Stelling *den Helder.*
3. Kring—*Leiden.*
4. Kring—*'s Gravenhage.*
5. Kring—*Rotterdam.*
6. Kring—*Zeeland.*
7. Kring—Nieuwe Hollandsche Waterlinie
8. Kring—*Friesland.*
9. Kring—*Groningen.*
10. Kring—*Drenthe.*
11. Kring—*West-Overijssel.*
12. Kring—*Twenthe.*
13. Kring—*Amersfoort.*
14. Kring—*Arnhem.*
15. Kring—*West-Noord-Brabant.*
16. Kring—*Oost-Noord-Brabánt.*
17. Kring—*Limburg.*

8. De Kringen, wier bestuur gevestigd is in de in de Statuten genoemde plaatsen, hebben in geval van oorlog waarin *Nederland* betrokken is, tot taak in totaal beschikbaar te stellen:

30,000 bedden, 725 artsen, 3000 verpleegsters, 300 hoofdverpleegsters en 2000 leden van transportcolonnes.

9. In de Statuten moet, onder goedkeuring van Onzen Minister van Oorlog, de taak van elken Kring voor zoover betreft het aantal bedden, artsen, verpleegsters, hoofdverpleegsters en leden van transportcolonnes dat hij beschikbaar moet stellen, omschreven worden.

In tijd van vrede moet in iederen Kring door middel van de Afdeelingen de vervulling van die taak worden voorbereid.

Tot die voorbereiding behoort:

1. het zich verzekeren van de gebouwen, welke tot noodziekeninrichtingen moeten worden ingericht;

2. het zich verzekeren van de benoodigde artsen, verpleegsters, hoofdverpleegsters en helpsters;

3. het bevorderen van de opleiding van helpsters en de vorming van transportcolonnes.

De eischen waaraan de beschikbaar te stellen personen moeten voldoen, de plaatsen waar geneeskundige inrichtingen zullen worden voorbereid en het aantal ligplaatsen, dat in de verschillende inrichtingen beschikbaar zal worden gesteld, de vorm en de afmetingen van het vervoer- en verplegingsmaterieel, worden door het Hoofdbestuur vastgesteld.

10. In elken Kring worden ten minste eenmaal per jaar Algemeene Kringvergaderingen gehouden. Daartoe hebben alle gewone leden der Afdeelingen, waaruit de Kring bestaat, toegang.

11. De Kringen worden bestuurd door een Bestuur waarvan de leden, met uitzondering van den Voorzitter, den Secretaris en den Penningmeester, worden gekozen door de Afdeelingen.

De Voorzitter, de Secretaris en de Penningmeester worden bij meerderheid van stemmen van de aanwezige leden door de Algemeene Kringvergadering gekozen.

Elke Afdeeling kiest één lid in het Kringbestuur. Bij verhindering van dit lid wordt hij vervangen door een, door de Afdeeling die hem afvaardigde, te benoemen plaatsvervanger.

Recht van stemmen hebben in het Kringbestuur:

de Kringcommissaris, de Voorzitter, de Secretaris en de Penningmeester, ieder één stem, en voorts:

de Afgevaardigden der Afdeelingen, met dien verstande, dat wordt uitgebracht voor een Afdeeling,

van	20	tot	en	met	50	leden	1 stem,
„	51	„	„	„	100	„	2 stemmen.
„	101	„	„	„	150	„	3 „
„	151	„	„	„	200	„	4 „
„	201	„	„	„	300	„	5 „
„	301	„	„	„	500	„	6 „
			boven		500	„	7 „

12. De Kringbesturen zijn verantwoording schuldig aan het Hoofdbestuur voor het beheer van de gelden en in het algemeen voor de wijze waarop het doel der Vereeniging binnen den Kring wordt nagestreefd.

Zij richten een Kringmagazijn op en voorzien dit van ten minste 25 pct. van de noodige artikelen voor ligging, kleeding en verpleging.

Zij treden omtrent de artsen door tusschenkomst van het Hoofdbestuur, in overleg met den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht.

Zij geven aan het Hoofdbestuur en aan de in artikel 26 bedoelde Gedelegeerden de gevraagde voorlichting en medewerking.

13. In geval van oorlog, waarin *Nederland* is betrokken en bij oorlogsgevaar bepaalt en regelt het Hoofdbestuur in overleg met de Inspecteurs van den Militairen Geneeskundigen Dienst, de hulp door de Vereeniging te bieden.

In de bovenbedoelde gevallen mogen de Kring- en Afdeelingsbesturen niet beschikken over de eigendommen, fondsen en gelden der Kringen en Afdeelingen alvorens daartoe de goedkeuring van het Hoofdbestuur verkregen te hebben.

In geval van oorlog, waarin *Nederland* is betrokken, is het Hoofdbestuur bevoegd, op verzoek van den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht, verplegend personeel en materieel van een Kring naar een anderen over te brengen.

14. Het Kringbestuur maakt de voordracht op voor de benoeming van een Kringcommissaris. De op die voordracht geplaatste wordt, door tusschenkomst van het Hoofdbestuur, aan Ons ter benoeming voorgedragen.

De Kringcommissarissen worden benoemd voor den tijd van drie jaar en zijn dadelijk herbenoembaar.

Zij hebben ambtshalve zitting in het Kringbestuur en vertegenwoordigen hun Kring in het Hoofdbestuur.

Zij zijn verplicht zich op de hoogte te houden van alles wat met de taak van hunnen Kring verband houdt en de richtige vervulling van die taak te bevorderen.

15. Het Hoofdbestuur, dat zijn zetel heeft te 's Gravenhage, heeft de algemeene leiding van de Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis, met inachtneming der bij dit Besluit en de Statuten gegeven voorschriften, en is belast met de uitvoering der besluiten van de Algemeene Vergadering, de werkzaamheden welke bij dit Besluit en de Statuten aan het Hoofdbestuur zijn opgedragen, het toezicht op de Kringen en de afdeelingen en het aan Ons aanbieden van alle voordrachten tot benoeming van hen, die daarvoor, ingevolge dit Besluit, in aanmerking komen.

16. Het Hoofdbestuur bestaat uit:

den Voorzitter, tevens Voorzitter van het Dagelijksch Bestuur;

de overige leden van het Dagelijksch Bestuur;

de Kring-Commissarissen ambtshalve;

leden adviseurs door Ons te benoemen op voordracht van de Algemeene Vergadering;

vertegenwoordigers van instellingen van goed omschreven nut voor de Vereeniging door Ons te benoemen, op voordracht van de Algemeene Vergadering;

den Hoofdcommissaris van het Nederlandsche Roode Kruis, genoemd in artikel 26, ambtshalve;

den Directeur van het Informatiebureau, genoemd in artikel 27, ambtshalve;

een Opper- of Hoofdofficier van den Generalen Staf door Ons te benoemen op voordracht van Onzen Minister van Oorlog;

een rechtskundig vertegenwoordiger van het Departement van Oorlog door Ons te benoemen op voordracht van Onzen Minister van Oorlog.

17. De Voorzitter en de leden van het Hoofdbestuur en van het Dagelijksch Bestuur worden, voor zoover zij niet ambtshalve zitting hebben, door Ons benoemd voor den tijd van vijf jaren; zij zijn dadelijk hernoembaar.

Zij treden af zoodra zij hun 70ste jaar volbracht hebben.

Het Hoofdbestuur wordt bijgestaan door een of meer Secretarissen, die door Ons benoemd en ontslagen worden op voordracht van het Hoofdbestuur.

18. Het Dagelijksch Bestuur, dat zijn zetel heeft te 's Gravenhage, is belast met de dagelijksche leiding van de Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis en bestaat uit:

een Voorzitter, door Ons te benoemen;

een Eersten Ondervoorzitter, door Ons te benoemen, op voordracht van de Algemeene vergadering;

den Inspecteur van den Geneeskundigen dienst der Landmacht, ambtshalve, tevens Tweeden Ondervoorzitter;

den Inspecteur van den Geneeskundigen dienst der Zeemacht, ambtshalve;

één afgevaardigde van de Nederlandsche Afdeeling der Souvereine Orde van Malta, door Ons te benoemen op voordracht van Onzen Minister van Oorlog na overleg met het Kapittel dier Afdeeling;

één afgevaardigde van de Commenderij Nederland der Johanniter Orde, door Ons te benoemen, op voordracht van Onzen Minister van Oorlog na overleg met het Convent dier Commenderij;

vier leden door Ons te benoemen, op voordracht van de Algemeene Vergadering.

Het Dagelijksch Bestuur heeft de bevoegdheid zich voor bepaalde onderwerpen, te zijner beoordeeling, adviseurs toe te voegen.

19. Het Dagelijksch Bestuur verdeelt zijn fuctiën onderling in dier voege, dat één der leden wordt aangesteld tot Secretaris-Generaal, één tot Penningmeester, één tot Hoofd van het transportwezen en één tot Hoofd van het ziekenhuiswezen.

20. Ten minste éénmaal per jaar wordt een Algemeene Vergadering gehouden. Deze bestaat uit de leden van het Hoofdbestuur, de afgevaardigden der Afdeelingen, en van *Nederlandsch Oost-* en *West-Indië*.

21. De Algemeene Vergadering stelt de Statuten van de Vereeniging vast, heeft het recht van contrôle op de handelingen van het Hoofdbestuur, stelt de begrooting vast en maakt de voordracht voor de benoeming van de leden van het Hoofdbestuur en van het Dagelijksch Bestuur, voor zoover dit recht bij dit Besluit aan haar is toegekend.

22. Voor alle benoemingen, welke geschieden op voordracht van de Algemeene Vergadering, kunnen het Hoofdbestuur, alsmede de Kringbesturen en de Afdeelingsbesturen door tusschenkomst van het Hoofdbestuur, aanbevelingslijsten indienen bij de Algemeene Vergadering.

23. De Eereleden der Vereeniging worden door Ons benoemd, op voordracht van het Hoofdbestuur.

24. Voor zoover daarop bij de Staatsbegrooting is gerekend, wordt door Ons aan de Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis een subsidie toegekend, ten einde haar in de vervulling van haar taak behulpzaam te zijn.

Het subsidie wordt uitgekeerd aan het Hoofdbestuur en door dat bestuur verdeeld over de Kringen naarmate iedere Kring zijn taak heeft vervuld.

Onze Minister van Oorlog is bevoegd desgewenscht een andere verdeeling aan te geven.

25. Reeds in tijd van vrede wordt zooveel mogelijk door het Nederlandsche Roode Kruis de aansluiting van de vrijwillige hulpverleening aan den Militairen Geneeskundigen Dienst voorbereid en geregeld.

De Inspecteurs van den Geneeskundigen Dienst der Land- en Zeemacht ontvangen daartoe doorloopend van het Hoofdbestuur alle inlichtingen omtrent het personeel, waarover de Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis en de andere erkende en toegelaten Vereenigingen beschikken, of in tijd van oorlog beschikking zullen verkrijgen, omtrent de ingerichte en voorbereide geneeskuudige inrichtingen, alsmede omtrent de hoeveelheid en den aard van het beschikbare materieel; zij zijn bevoegd, de geneeskundige inrichtingen en het materieel zoo dikwijls hun dit noodig voorkomt, in oogenschouw te nemen, en de oefeningen van het personeel bij te wonen.

De Inspecteurs voornoemd, zijn bevoegd om het Hoofdbestuur gelegenheid te geven, zich op de hoogte te stellen van het materieel, waarover de Militaire Geneeskundige Dienst voor de vervulling van zijn taak in oorlogstijd kan beschikken.

In vredestijd wordt vóór 1 Juni van elk jaar door het Hoofdbestuur aan Onze Ministers van Oorlog en van Marine een rapport

toegezonden betreffende het personeel, de geneeskundige inrichtingen en het materieel, dat de Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis en de andere erkende en toegelaten Vereenigingen voor oorlogstijd beschikbaar hebben.

26. In geval van Oorlog of oorlogsgevaar wordt aan het Algemeen Hoofdkwartier, aan het Hoofdkwartier van het Veldleger, aan de Staven der Divisiën, aan de Etappen-inspectie en aan de Hoofdkwartieren van de Liniën en Stellingen een Gedelegeerde van het Nederlandsche Roode Kruis toegevoegd.

De Gedelegeerde, toegevoegd aan het Almeen Hoofdkwartier draagt den titel van Hoofdcommissaris van het Nederlandsche Roode Kruis en heeft, onder den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, de algemeene leiding van de vrijwillige hulpverleening voor Land- en Zeemacht.

De Gedelegeerde, toegevoegd aan het Hoofdkwartier van het Veldleger, draagt den titel van Legercommissaris van het Nederlandsche Roode Kruis, en heeft, onder den Legerarts, de algemeene leiding van de vrijwillige hulpverleening bij het Veldleger.

De overige Gedelegeerden dragen den titel van Commissaris van het Nederlandsche Roode Kruis (b.v. bij de Ie Divisie enz., of: in de Stelling van Amsterdam, enz.). Zij hebben, onder den Chef van den geneeskundigen dienst van het onderdeel, waarbij zij zijn in dienst gesteld, de algemeene leiding van de vrijwillige hulpverleening.

Met toestemming van den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, kunnen door het Hoofdbestuur Gedelegeerden worden benoemd, belast met de leiding van de vrijwillige hulpverleening bij andere dan de bovengenoemde onderdeelen van de Weermacht.

De Hoofdcommissaris, de Legercommissaris en de Divisie-, Linie- en Stelling-commissarissen worden reeds in vredestijd door Ons benoemd, op voordracht van het Hoofdbestuur, voor den tijd van 5 jaren. Zij zijn dadelijk herbenoembaar.

Zoodra zij hun 65e jaar volbracht hebben treden zij af.

27. Door Ons wordt reeds in vredestijd, op voordracht van het Hoofdbestuur, voor den tijd van 5 jaren benoemd een Directeur van het Informatiebureau, bedoeld in het eerste lid van artikel 3, onder *c*, tevens belast met de uitvoering van de besluiten van de Commission Spéciale, bedoeld in het eerste lid van artikel 3, onder *d*. Hij is dadelijk herbenoembaar en treedt af zoodra hij zijn 70e jaar volbracht heeft.

De benoeming van de andere ambtenaren behoorende tot dit Bureau geschiedt door Ons, op voordracht van genoemden Directeur, het Hoofdbestuur gehoord.

28. Het teeken — ingesteld bij artikel 18 van het Traktaat van Genève — goedgekeurd bij de Wet van 25 Mei 1908 (*Staatsblad* nº. 152), bestaande in een rood kruis op een witten grond, is ook het onderscheidingsteeken van het Nederlandsche Roode Kruis.

Voormeld onderscheidingsteeken mag, ingevolge de artikelen 23 en 27 van dat tractaat, zoowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog, worden gebruikt door de leden van die vereeniging, mits niet voor handelsdoeleinden; door de leden van andere vereenigingen, erkend en toegelaten volgens artikel 1 van dit besluit, alleen dan, wanneer zij gezamenlijk met de eerstgenoemden optreden.

In oorlogstijd zijn alle mannelijke leden der erkende en toegelaten vereenigingen, die zich verbonden hebben om bij eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht dienst te doen tot het verzorgen van zieken en gewonden, verplicht, zoolang zij als zoodanig in functie zijn, een aan den linkerarm vastgehechten band met het roode kruis op wit veld te dragen, verstrekt en gestempeld door den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht, en wat de Marine betreft door den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Zeemacht, en moeten zij bovendien voorzien zijn van een door voormelde autoriteiten verstrekt identiteitsbewijs, indien zij niet de militaire uniform van leger of vloot of van de Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis, of de militaire of de Velduniform van de Malthezer- en Johanniter-Orde, welke door Ons bij afzonderlijk besluit is vastgesteld, dragen.

Ingevolge artikel 3 der Wet van 7 Januari 1911 (*Staatsblad* nº. 5), is bedoeld personeel, gedurende den tijd van zijn dienstverband, onderworpen aan de militaire wetten en reglementen.

Andere dan door voormelde Inspecteurs verstrekte en gestempelde armbanden mogen in oorlogstijd niet gedragen worden.

Het voeren van de onderscheidingsvlag op geneeskundige formaties en inrichtingen zal in tijd van oorlog of oorlogsgevaar niet geschieden dan met toestemming van de bevoegde militaire overheid; op geneeskundige inrichtingen zal de vlag slechts mogen geheschen worden, wanneer deze ten behoeve van zieke en gewonde militairen in bedrijf zijn gebracht.

Het hijschen van de onderscheidingsvlag

op voer- en vaartuigen, welke geen zieke of gewonde militairen vervoeren, zal in tijd van oorlog of oorlogsgevaar niet geschieden dan met een bepaalde tijdelijke of doorloopende vergunning van of namens den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht. In landstreken, welke in staat van oorlog of van beleg verklaard zijn, behoeven zij daarenboven de vergunning van den militairen Commandant ter plaatse.

Ingevolge artikel 21 van het Tractaat zal steeds naast de onderscheidingsvlag de nationale vlag moeten geheschen worden.

29. Door Ons wordt aan het Hoofdbestuur van de Vereeniging het Nederlandsche Roode Kruis de bevoegdheid verleend, voor belangrijke diensten in of jegens de Vereeniging bewezen een zichtbaar te dragen „Kruis van Verdienste" of een „Medaille van Verdienste" te verleenen. De kosten hieraan verbonden komen ten laste der Vereeniging.

30. Ten aanzien van de Koloniën treft het Hoofdbestuur onder Onze goedkeuring afzonderlijke regelingen.

Overgangsbepalingen.

31. Bij het in werking treden van dit Besluit treedt het bestaande Hoofdcomité af en wordt door Ons, op voordracht van Onzen Minister van Oorlog, een Hoofdbestuur benoemd, dat zitting heeft tijdens den duur van de tegenwoordige buitengewone omstandigheden en het in dit Besluit bedoelde Dagelijksch Bestuur en Hoofdbestuur vervangt.

De samenstelling van dit Hoofdbestuur wordt door Ons in verband met de behoefte geregeld.

Door Ons wordt bepaald wanneer voor de toepassing van dit artikel de tegenwoordige buitengewone omstandigheden hebben opgehouden te bestaan.

32. Het Hoofdbestuur bevordert zooveel mogelijk de spoedige totstandkoming van de nieuwe Statuten der Vereeniging.

Het zorgt intusschen voor de vorming van de Kringbesturen. Daartoe draagt het de Afdeelingen op binnen een aan te geven tijd over te gaan tot de verkiezing van een lid van het Kringbestuur, terwijl het tevens de leden der Afdeelingen oproept om op een aan te geven plaats binnen den Kring samen te komen, ten einde onder leiding van de plaatselijke afdeeling over te gaan tot de verkiezing van een Voorzitter, Secretaris en Penningmeester van het Kringbestuur.

Wanneer in een gemeente meer dan één Afdeeling gevestigd is, zorgt het Hoofdbestuur te voren, dat samensmelting van de verschillende afdeelingen heeft plaats gehad.

Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn belast met de uitvoering van dit Besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Buitenlandsche Zaken, van Binnenlandsche Zaken, van Justitie, van Koloniën en van Landbouw, Nijverheid en Handel, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer en dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 22sten October 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 5 *Nov.* 1917.)

Behoort bij Koninklijk besluit van 22 October 1917 (*Staatsblad* nº. 607).

BIJLAGE.

I. Kring Stelling-Amsterdam.

Kring Stelling-Amsterdam, omvat de Stelling Amsterdam met uitzondering van het gedeelte van de gemeente Naarden tot de Stelling behoorende en bovendien de geheele gemeente Nederhorst den Berg.

NOORDHOLLAND. Gemeenten : *Amsterdam.* — Aalsmeer. Akersloot. Assendelft. Avenhorn.— Beemster. Beets. — Bennebroek. — Beverwijk. — Bloemendaal. — Broek in Waterland. — Buiksloot. Castricum. — Diemen. — Edam. Graft. — Haarlem. — Haarlemmerliede en Spaarnwoude. — Haarlemmermeer. Heemskerk. Heemstede. Heiloo. — Ilpendam. — Jisp.— Koog aan de Zaan. Katwoude. — Krommenie. Kwadijk. Landsmeer, Linnen. — Marken. — Middelie. — Monnikendam. — Muiden. — Nederhorst den Berg. Nieuwendam. — Nieuwer-Amstel. Oosthuizen. — Oostzaan. Oudendijk. — Ouder-Amstel. — Purmerend. — Ransdorp. de Rijp. Schermerhorn. Schoten. — Sloten. — Spaarndam. — Uitgeest. Uithoorn. — Velsen. Warder. — Watergraafsmeer. — Weesp. — Westzaan. — Wijdewormer. — Wijk aan Zee en Duin. — Wormer. — Wormerveer. — IJmuiden. — Zaandam. — Zaandijk. — Zandvoort. — Zuid- en Noord Schermer. —

UTRECHT. Abcoude—Baambrugge. — Abcoude—Proostdij. — Mijdrecht. — Nigtevecht. — Vinkeveen. — Wilnis.

ZUIDHOLLAND. ter Aar. Hillegom. — Leimuiden. — Nieuwveen. — Rijnsaterwoude. — Zevenhoven.

II. Kring Stelling-den Helder.

Abbekerk. — *Alkmaar.* — Andijk. — Anna Paulowna. — Barsingerhorn. — Beets. — Bergen. Berkhout. — Blokker. — Bovenkarspel. — Broek op Langendijk. — Callantsoog. — Egmond aan Zee. — Egmond-binnen. — Enkhuizen. — Grootebroek. — Harenkarspel. — Heerhugowaard. — Helder. — Hensbroek. — Hoogkarspel. — Hoogwoud. — Hoorn. — Koedijk. — Maarten (St.). — Medemblik. — Midwoud. — Nibbixwoud. — Nieuwe Niedorp. — Noord-Scharwoude. — Obdam. — Opmeer. — Opperdoes. — Oterleek. — Oude Niedorp. — Oudkarspel. — Oudorp. — Pancras (St.). — Petten. — Schagen. — Schellinkhout. — Schoorl. — Sijbekarspel. — Spanbroek. — Terschelling. — Texel. — Twisk. — Urk. — Ursum. — Venhuizen. — Vlieland. — Warmenhuizen. — Wervershoof. — Westwoud. — Wieringen. — Wieringerwaard. — Wijdenes. — Winkel. — Wognum. — Zijpe. — Zuid-Scharwoude. — Zwaag.

III. Kring Leiden.

ZUIDHOLLAND. Aarlanderveen. — Alkemade. — Alphen. — Barwoutswaarder. — Bodegraven. — Hazerswoude. — Katwijk. — Koudekerk. — *Leiden.* — Leiderdorp. — Lisse. — Nieuwkoop. — Noordwijk. — Noordwijkerhout. — Oegstgeest. — Oudshoorn. — Rietveld. — Rijnsburg. — Sassenheim. — Valkenburg. — Voorhout. — Voorschoten. — Warmond. — Woubrugge. — Zoeterwoude. — Zwammerdam.

IV. Kring 's-Gravenhage.

ZUIDHOLLAND. Ammerstol. — Benthuizen. — Bergambacht. — Bergschenhoek. — Berkel. — Berkenwoude. — Bleiswijk. — Boskoop. — Capelle a/d IJsel. — Delft. — Gouda. — Gouderak. — *'s-Gravenhage.* — 's-Gravenzande. — Haastrecht. — Hekendorp. — Hillegersberg. — Hof van Delft. — Kethel. — Langerak. — Lange-Ruige-Weide. — Lekkerkerk. — de Lier. — Loosduinen. — Maasland. — Moerkapelle. — Monster. — Moordrecht. — Naaldwijk. — Nieuwerkerk a/d IJsel. — Nootdorp. — Ouderkerk a/d IJsel. — Oudewater. — Papekop. — Pijnacker. — Reeuwijk. — Rijswijk. — Schiebroek. — Schipluiden. — Schoonhoven. — Stolwijk. — Stompwijk. — Veur. — Vlaardingen-Ambacht. — Vlist. — Voorburg. — Vrijenban. — Waarder. — Waddinxveen. — Wassenaar. — Wateringen. — Zegwaard. — Zevenhuizen. — Zoetemeer.

UTRECHT. Honkoop. — Polsbroek. — Willige-Langerak.

V. Kring Rotterdam.

A. ZUIDHOLLANDSCHE EILANDEN. *B.* DE GEMEENTEN: Alblasserdam. — Alblas (Oud). — Bleskensgraaf. — Brandwijk. — Dordrecht. — Dubbeldam. — Giessendam. — Groot-Ammers. — Goudriaan. — Krimpen a/d Lek. — Krimpen a/d IJsel. — Lekkerland (Nieuw). — Maassluis. — Molenaarsgraaf. — Nieuwpoort. — Ottoland. — Overschie. — Papendrecht. — Peursum. — *Rotterdam.* — Schiedam. — Sliedrecht. — Streefkerk. — Vlaardingen. — Wijngaarden.

VI. Kring Zeeland.

(Omvat de geheele provincie Zeeland.)

VII. Kring Nieuwe Hollandsche Waterlinie.

NOORDHOLLAND. Ankeveen. — Blaricum. — Bussum. — 's-Graveland. — Huizen. — Hilversum. — Kortenhoef. — Laren. — Naarden. — Weesperkarspel.

UTRECHT. Achttienhoven. — Amerongen. — Baarn. Benschop. — de Bildt. — Breukelen-Nijenrode. — Breukelen-St. Pieters. — Bunnik. — Cothen. — Doorn. — Driebergen. — Eemnes. — Haarzuilen. Harmelen. — Houten. Jaarsveld. — Jutphaas. Kamerik. Kockengen. — Laagnieuwkoop. — Langbroek. — Leersum. Linschoten. — Loenen. — Loenersloot. — Loosdrecht. Lopik. — Maarssen. — Maarsseveen. — Maartensdijk. Montfoort. — Odijk. — Oudenrijn. — Rijsenburg. — Ruwiel. — Schalkwijk. Snelrewaard. — Soest. — Tienhoven. — Tull en 't Waal. — *Utrecht.* — Veldhuizen. — Vleuten. — Vreeland. — Vreeswijk. — Werkhoven. — Westbroek. — Wijk bij Duurstede. Willeskop. — IJselstein. — Zeist. — Zuilen.

GELDERLAND. Ammerzoden. — Beesd. — Beusichem. — Brakel. — Buren. — Buurmalsen. — Culenborg. — Deil. Driel. Echteld. — Est en Opijnen. — Gameren. — Geldermalsen. — Haaften. Hedel. — Herwijnen. Hurwenen. — IJzendoorn. Kerkwijk. — Kesteren. Lienden. — Maurik. Nederhemert. — Ophemert. — Poederoijen. Rossum. — Tiel. — Varik. — Vuren. — Waardenburg. — Wadenooijen. — Zaltbommel. — Zoelen. — Zuilichem.

NOORDBRABANT. Almkerk. Andel (Op- en Neer-). — Baardwijk. — Besoyen. — Capelle. — Drongelen. — Dussen. — Geertruidenberg. — Genderen. — Giesen. Herpt. — Hooge- en Lage-Zwaluwe. — Made en Drimmelen. —

Meeuwen. — Raamsdonk. — Rijswijk. — Veen. Waalwijk. Waspik. — Werkendam. — de Werken en Sleeuwijk. — Wijk en Aalburg. — Woudrichem.

BUITEN DE STELLING. Zegveld (provincie Utrecht).

ZUIDHOLLAND. Ameide. — Arkel. — Asperen. — Everdingen. — Giessen-Nieuwkerk. — Gorinchem. — Hagestein. — Hardinxveld. — Hei- en Boeicop. — Heukelom. — Hoogblokland. — Hoornaar. — Kedichem. — Leerbroek. — Leerdam. — Lexmond. — Meerkerk. — Nieuwland. — Noordeloos. — Schelluinen. — Schoonrewoerd. Tienhoven. — Vianen. Woerden.

VIII. Kring Friesland.

(Omvat de geheele Provincie Friesland.)

IX. Kring Groningen.

(Omvat de geheele Provincie Groningen.)

X. Kring Drenthe.

(Omvat de geheele Provincie Drenthe.)

XI. Kring West-Overijssel.

Avereest. — Bathmen. — Blankenham. — Blokzijl. — Dalfsen. — Deventer. — Diepenheim. — Diepenveen. — Genemuiden. — Giethoorn. — Goor. — Grafhorst. — Gramsbergen. — den Ham. — Ambt-Hardenberg. — Stad-Hardenberg. — Hasselt. — Heino. — Hellendoorn. — Holten. — IJselmuiden. — Kampen. — Kamperveen. — Kuinre. — Markelo. — Nieuwleusen. — Oldemarkt. — Olst. — Ambt-Ommen. — Stad-Ommen. — Raalte. — Staphorst. — Steenwijk. — Steenwijkerwold. — Ambt-Vollenhove. — Stad-Vollenhove. — Wanneperveen. — Wijhe. — Wilsum. — Zalk en Veecaten. — Zwartsluis. — *Zwolle.* — Zwollerkerspel.

XII. Kring Twenthe.

Almelo. — Borne. — Ambt-Delden. — Stad-Delden. — Denekamp. — *Enschede.* — Haaksbergen. — Hengelo. — Lonneker. — Losser. — Oldenzaal. — Ootmarsum. — Rijssen. — Tubbergen. — Vriezenveen. — Weerselo. — Wierden.

XIII. Kring Amersfoort.

UTRECHT. *Amersfoort.* — Bunschoten. — Hoogland. — Leusden. — Maarn. — Renswoude. — Rhenen. — Stoutenburg. — Veenendaal. — Woudenberg.

GELDERLAND. Apeldoorn. — Barneveld. — Doornspijk. — Ede. — Elburg. — Epe. — Ermelo. — Harderwijk. — Hattem. — Heerde. — Hoevelaken. — Nijkerk. — Oldebroek. — Putten. — Renkum. — Scherpenzeel. — Wageningen.

XIV. Kring Arnhem.

Aalten. — Angerlo. — Appeltern. — *Arnhem.* — Balgoy. — Batenburg. — Bemmel. — Bergh. — Bergharen. — Beuningen. — Borculo. — Brummen. — Didam. — Dinxperlo. — Dodewaard. — Doesburg. — Ambt-Doetinchem. — Stad-Doetinchem. — Doorwerth. — Dreumel. — Druten. — Duiven. — Eibergen. — Elst. — Ewijk. — Gendringen. — Gent. — Gorssel. — Groenlo. — Groesbeek. — Heerewaarden. — Hengelo. — Herwen en Aerdt. — Heteren. — Heumen. — Horssen. — Huissen. — Hummelo. — Laren. — Lichtenvoorde. — Lochem. — Millingen. — Neede. — Nijmegen. — Overasselt. — Pannerden. — Rheden. — Rozendaal. — Ruurlo. — Steenderen. — Ubbergen. — Valburg. — Voorst. — Vorden. — Wamel. — Warnsveld. — Wehl. — Westervoort. — Wijchen. — Winterswijk. — Wisch. — Zelhem. — Zevenaar. — Zutphen.

XV. Kring West-Noordbrabant.

Alphen. — Baarle-Nassau. — Bergen op Zoom. — Berkel. — Bokhoven. — *Breda.* — Chaam. — Diessen. — Dinteloord en Prinsland. — Dongen. — Drunen. — Engelen. — Etten en Leur. — Fijnaart en Heiningen. — Gilze en Rijen. — Ginneken en Bavel. — Goirle. — 's Gravenmoer. — Halsteren. — Hedikhuizen. — Heusden. — Hilvarenbeek. — Hoeven. — Hooge- en Lage-Mierde. — Huybergen. — Klundert. — Loon-op-Zand. — Moergestel. — Nieuwkuijk. — Nieuw-Vossemeer. — Oisterwijk. — Oosterhout. — Ossendrecht. — Oudenbosch. — Oud- en Nieuw-Gastel. — Oudheusden. — Princenhage. — Putte. — Reusel. — Rijsbergen. — Roosendaal en Nispen. — Rucphen en Vorenseinde. — Sprang. — Standdaarbuiten. — Steenbergen en Kruisland. — Terheijden. — Teteringen. — Tilburg. — Udenhout. — Vlijmen. — Vrijhoeve Capelle. — Willemstad. — Woensdrecht. — Wouw. — Zevenbergen. — Zundert.

XVI. Kring Oost-Noordbrabant.

Aalst. — Aarle-Rixtel. — Alem, Maren en Kessel. — Asten. — Bakel en Milheeze. — Beek en Donk. — Beers. — Bergeijk. — Berghem. — Berlicum. — Best. — Beugen en Rijkevoort. — Bladel en Netersel. — Boekel. —

Borkel en Schaft. — Boxmeer. — Boxtel. — Budel. — Cromvoirt. — Cuijk en St. Agatha. — Deurne en Liesel. — Deursen en Dennenburg. — Dieden, Demer en Langel. — Dinther. — Dommelen. — Duizel en Steensel. — den Dungen. — Eersel. — Eindhoven. — Empel en Meerwijk. — Erp. — Esch. — Escharen. — Gassel. — Geldrop. — Geffen. — Gemert. — Gestel en Blaarthem. — Grave. — Haaren. — Hops. — Heesch. — Heeswijk. — Heeze. — Helmond. — Helvoirt. — Herpen. — *'s Hertogenbosch.* — Hoogeloon, Hapert en Casteren. — Huisseling en Neerloon. — Leende. — Liempde. — Lierop. — Lieshout. — Linden. — Lith. — Lithoijen. — Luijksgestel. — Maarheeze. — Maashees en Overloon. — Megen, Haren en Macharen. St. Michielsgestel. — Mierlo — Mill en St. Hubert. — Nistelrode. — Nieland. — Nunen, Gerwen en Nederwetten. — St. Oedenrode. — Oeffelt. — Oerle. — Oijen en Teeffelen. — Oirschot. — Oost-, West- en Middelbeers. — Oploo, St. Anthonis en Ledeakker. — Oss. — Ravenstein. — Reek. — Riethoven. — Rosmalen. — Sambeek. — Schaijk. — Schijndel. — Soerendonk, Sterkse en Gassel. — Someren. — Son en Breugel. — Stiphout. — Stratum. — Strijp. — Tongelre. — Uden. — Valkenswaard. — Veghel. — Veldhoven en Mereveldhoven. — Velp. — Vessem, Wintelre en Knegsel. — Vierlingsbeek. — Vlierden. — Vught. — Waalré. — Wanroy. — Westerhoven. — Woensel. — Zeeland. — Zeelst. — Zesgehuchten.

XVII. Kring Limburg.

(Omvat de geheele Provincie Limburg.)

Ons bekend,

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

—

23 *October* 1917. BESLUIT, tot schorsing van het besluit van den Raad der gemeente *Leimuiden* van 29 September 1917, strekkende tot sluiting en liquidatie van de gemeentelijke mineraalolie-gasfabriek en eervol ontslag van den baas-fitter. S. 608.
Geschorst tot 28 September 1918.

—

24 *October* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* n°. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* n°. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* n°. 185). S. 609.

—

26 *October* 1917. BESLUIT, tot regeling van de verplichtingen ten aanzien van den verplichten krijgsdienst in Nederlandsch-Indië. S. 610.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën, van 15 September 1917, 7de Afdeeling, n°. 23;

Den Raad van State gehoord (advies van 16 October 1917, n°. 42);

Gezien het nader rapport van onzen voornoemden Minister, van 24 October 1917, 7de Afdeeling, n°. 20;

Gelet op artikel 113 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië;

Hebben goedgevonden en verstaan;

Vast te stellen de volgende bepalingen, welke zullen uitmaken het

Dienstplichtbesluit voor Nederlandsch-Indië.

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. Zij, die ingevolge dit besluit verplichten krijgsdienst verrichten, dienen bij de landmacht; zij vormen de militie en den landstorm.

2. In geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal, kan deze de militie en den landstorm, hetzij geheel hetzij ten deele, buitengewoon bijeenroepen.

3. (1) Dienstplichtig zijn, binnen de bij dit besluit gestelde leeftijdsgrenzen, alle mannelijke ingezetenen van Nederlandsch-Indië, die Nederlandsche onderdanen zijn en niet behooren tot de Inlandsche of de daarmede gelijkgestelde bevolking.

(2) Ingezetenen in den zin van dit besluit zijn zij, die in Nederlandsch-Indië wonen.

(3) Of en waar iemand in Nederlandsch-Indië woont, wordt naar de omstandigheden beoordeeld.

4. (1) De dienstplicht vangt aan:

a. bij de militie op den dag, waarop de inlijving bedoeld in artikel 25 van dit besluit plaats vindt;

b. bij den landstorm, op den dag, waarop die bij de militie eindigt of wel, indien geen dienst bij de militie voorafgaat, op den dag waarop de inschrijving, bedoeld in artikel 10 van dit besluit, plaats vindt.

(2) De dienstplicht eindigt:

a. bij de militie, op den 1sten Juli van het

jaar, waarin de dienstplichtige het 32ste levens jaar heeft volbracht of zal volbrengen ;

b. bij den landstorm, op den 1sten Juli van het jaar, waarin de dienstplichtige het 45ste levensjaar heeft volbracht of zal volbrengen.

(3) Tot den landstorm behooren, behalve zij, die daarbij na volbrachten dienst bij de militie overgaan, allen, die ingevolge dit besluit dienstplichtig zijn en, om welke reden ook, niet bij de militie zijn ingelijfd of niet bestemd zijn om daarbij te worden ingelijfd.

5. (1) De tot den krijgsdienst verplichten, die in eenzelfde jaar geboren zijn, vormen ongeacht het tijdstip, waarop zij dienstplichtig worden, een jaarklasse.

(2) Uit elke jaarklasse wordt een afzonderlijke lichting getrokken, die, tenzij de Gouverneur-Generaal anders bepaalt, alle tot den krijgsdienst verplichten der jaarklasse omvat.

6. (1) De dienstplichtigen kunnen niet dan met hun toestemming voor diensten buiten Nederlandsch-Indië worden gebruikt.

(2) Zij nemen geen deel aan militaire expeditiën.

7. (1) De dienstplichtigen en de voor de militie ingeschrevenen kunnen, overeenkomstig de daaromtrent bestaande voorschriften, worden toegelaten tot eene vrijwillige verbintenis bij het leger in Nederlandsch-Indië en bij de Koninklijke Marine.

(2) Gedurende den tijd van de vrijwillige verbintenis zijn de bepalingen van dit besluit slechts van toepassing, voor zoover de Gouverneur-Generaal zulks bepaalt.

8. Indien tengevolge van het verblijf in werkelijken dienst van een dienstplichtige voldoende middelen tot levensonderhoud ontbreken of zouden komen te ontbreken aan zijn gezin, of aan dat waartoe hij behoort of waarin hij als pleegkind is opgenomen, dan wel aan personen, die hem in den eersten of tweeden graad van bloed- of aanverwantschap bestaan, wordt aan het gezin of aan bedoelde personen, op zijn (hun) verzoek, eene vergoeding uit 's lands kas toegekend, tot het bedrag en op de wijze door den Gouverneur-Generaal te bepalen.

9. Alle in verband met de bepalingen van dit besluit en van de ter uitvoering daarvan te geven voorschriften, in te dienen verzoek- en bezwaarschriften, over te leggen of gevorderde stukken en uit te reiken beschikkingen zijn vrij van het recht van zegel, van legesheffing, van kosten van legalisatie, van de rechten, bedoeld in artikel 33 van het Reglement op het houden der registers van den burgerlijken stand voor de Europeesche en de daarmede gelijkgestelde bevolking van Nederlandsch-Indië en van griffiekosten.

HOOFDSTUK II.

Van de inschrijving voor den verplichten krijgsdienst.

10. (1) Behoudens het bepaalde in het vierde lid van dit artikel wordt ieder, die ingevolge artikel 3 van dit besluit tot verplichten krijgsdienst gehouden is, den leeftijd van 18 jaar heeft bereikt en nog geen 45 jaar oud is, voor den dienst, hetzij bij de militie hetzij bij den landstorm, op den tijd en de wijze als bij ordonnantie te bepalen, ingeschreven in de daartoe bestemde inschrijvingsregisters.

(2) Hij, die ingevolge het eerste lid van dit artikel moet worden ingeschreven, is verplicht zich in persoon of schriftelijk aan te melden binnen den tijd en bij den ambtenaar, bij ordonnantie te bepalen ; hij is gehouden daarbij alle voor de inschrijving noodige gegevens te verstrekken.

(3) Nadat tot genoegen van den betrokken ambtenaar, alle voor de inschrijving noodige gegevens zijn verstrekt, wordt aan den belanghebbende een bewijs van inschrijving afgegeven.

(4) Van de in het tweede lid van dit artikel bedoelde verplichting is ontheven :

a. hij, die vrijwillig dient bij de Koninklijke Marine of bij het leger in Nederlandsch-Indië ;

b. hij, die vertoeft in een gesticht, waarin hij gevangenisstraf, hechtenis of gijzeling ondergaat ;

c. hij, die verpleegd wordt in een ziekeninrichting of een inrichting voor lijders aan zielsziekten of lichaamsgebreken ;

d. de ingezetene, die buiten Nederlandsch-Indië verblijf houdt ;

en zulks onderscheidenlijk voor den duur van den vrijwilligen dienst, van het verblijf in de onder *b.* en *c.* bedoelde gestichten en inrichtingen en van het verblijf buiten Nederlandsch-Indië.

11. (1) Hij, wiens aanmelding ter inschrijving of wiens inschrijving is verzuimd, wordt door den betrokken ambtenaar ambtshalve ingeschreven, zoodra deze het verzuim ontdekt.

(2) De ambtenaar geeft van de inschrijving terstond kennis aan den belanghebbende onder afgifte van een bewijs van inschrijving, als bedoeld in het derde lid van artikel 10 van dit besluit.

12. (1) De inschrijvingsregisters worden op de wijze en gedurende den tijd, bij ordon-

nantie te bepalen, voor een ieder ter raadpleging neergelegd.

(2) Mede wordt bij ordonnatie geregeld de wijze waarop en de termijnen binnen welke tegen den inhoud der registers bezwaren kunnen worden ingebracht, zoomede de wijze waarop omtrent die bezwaren uitspraak wordt gedaan.

HOOFDSTUK III.

Van de vrijstelling van den verplichten krijgsdienst.

13. (1) Vrijstelling van den verplichten krijgsdienst wordt verleend :

a. aan hen, die een geestelijk- of een godsdienstig-menschlievend ambt bekleeden of daartoe worden opgeleid ;

b. in bijzondere gevallen.

(2) De vrijstelling moet door den belanghebbende, op de wijze door den Gouverneur-Generaal te bepalen, worden aangevraagd, behalve die onder *b* genoemd, welke door hem, ook zonder aanvraag, wordt verleend.

(3) Bij ordonnatie wordt bepaald, wie worden geacht in een der onder *a* van het eerste lid van dit artikel bedoelde gevallen te verkeeren, wie bevoegd is de vrijstelling onder *a* te verleenen, in welke gevallen de vrijstelling voorgoed en in welke gevallen zij tijdelijk wordt verleend, zoomede de wijze waarop, en den ambtenaar of het college bij wien tegen het niet verleenen van de vrijstelling bezwaar kan worden ingebracht.

14. (1) Tot de „bijzondere gevallen", bedoeld onder *b* van het eerste lid van artikel 13 van dit besluit behoort ook het geval, dat een tot den krijgsdienst verplichte zoodanig persoonlijk onmisbaar is voor de instandhouding van de middelen van bestaan van zijn gezin of van dat, waartoe hij behoort of waarin hij als pleegkind is opgenomen, dan wel van personen, die hem in den eersten of tweeden graad van bloed- of aanverwantschap bestaan, dat zijne aanwezigheid daarvoor dringend noodzakelijk is.

(2) Van elke op grond van het bepaalde onder *b* in het eerste lid van artikel 13 van dit besluit verleende vrijstelling wordt met opgaaf van de redenen die daartoe hebben geleid, in de *Javasche Courant* mededeeling gedaan.

HOOFDSTUK IV.

Van de uitsluiting van den verplichten krijgsdienst.

15. (1) Van den verplichten krijgsdienst wordt voorgoed uitgesloten de ingeschrevene :

a. die in Nederlandsch-Indië, hetzij bij één vonnis, hetzij bij verschillende vonnissen gezamenlijk, onherroepelijk is veroordeeld tot een straf, zwaarder dan gevangenisstraf of militaire gevangenisstraf van twee jaren ;

b. die elders dan in Nederlandsch-Indië, hetzij bij één vonnis, hetzij bij verschillende vonnissen gezamenlijk, onherroepelijk is veroordeeld tot een straf, die — ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal — geacht kan worden — ook in verband met het gepleegde feit — gelijk te staan met een straf als bedoeld onder *a* hiervoren ;

c. die in het Rijk of in de Koloniën en bezittingen buiten Europa van den militairen stand of van de betrekking van militair geëmployeerde is vervallen verklaard of is ontzet van het recht om ooit weder bij de gewapende macht te dienen of eene betrekking van militair geëmployeerde te bekleeden ;

d. die op grond van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te water of op grond van dat voor het krijgsvolk te lande met een briefje van ontslag of met een bijzonder gemerkt paspoort uit den dienst bij de Koninklijke Marine, bij de Landmacht in Nederland of bij die in de Koloniën en bezittingen buiten Europa is weggezonden.

(2) Voor de toepassing van de bepalingen in het eerste lid van dit artikel wordt hij, die gratie heeft verkregen, geacht slechts te zijn veroordeeld tot de straf, welke krachtens de gratie op hem blijft rusten of komt te rusten.

16. (1) Van den verplichten krijgsdienst wordt voorloopig uitgesloten de ingeschrevene :

a. die zich in verzekerde bewaring bevindt, hetzij tot het ondergaan van straf, hetzij als verdacht of beklaagd van zich aan eenig strafbaar feit te hebben schuldig gemaakt ;

b. in wiens opvoeding, krachtens bevel van den rechter, van Regeeringswege wordt voorzien ;

c. wien tijdelijk het recht is ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen of van dat recht tijdelijk is ontzet, tenzij de ontzegging of ontzetting ten gevolge van verleende gratie een einde heeft genomen.

(2) De voorloopige uitsluiting geschiedt niet, indien het te voorzien is dat de reden tot uitsluiting zal hebben opgehouden te bestaan op het tijdstip van inlijving bij de militie, onderscheidenlijk van het in werkelijken dienst komen als landstormplichtige ; zij eindigt zoodra de reden, waarom zij werd toegepast, heeft opgehouden te bestaan.

17. (1) Bij ordonnantie wordt bepaald, wie bevoegd is de uitsluiting, voorgoed dan wel tijdelijk, uit te spreken omtrent den ingeschre-

vene, die blijkt of komt te verkeeren in de gevallen omschreven in de artikelen 15 en 16 van dit besluit, alsmede de wijze, waarop en den ambtenaar of het college bij wien tegen die uitspraak bezwaar kan worden ingebracht.

(2) De inlijving bij de militie van de ingeschrevenen, wier voorloopige uitsluiting is geëindigd, wordt door den Gouverneur-Generaal geregeld.

HOOFDSTUK V.

Van den dienstplichtcommissaris, de keurings- en herkeuringsraden.

18. (1) Het gebied van Java en Madoera en, indien noodig, ook dat van de buitenbezittingen wordt bij ordonnantie verdeeld in „dienstplichtkringen".

(2) In elken kring zijn een „dienstplichtcommissaris" en een of meer „keuringsraden"; de Gouverneur-Generaal bepaalt waar „herkeuringsraden" zijn gevestigd.

19. (1) De dienstplichtcommissaris wordt door den Gouverneur-Generaal benoemd en ontslagen. Hij heeft den rang van majoor of luitenant-kolonel, tenzij hij als gepensionneerd officier een hoogeren rang mocht hebben.

(2) De Gouverneur-Generaal wijst zijn standplaats aan, regelt zijne bevoegdheden en werkzaamheden en zijne vervanging bij ongesteldheid, afwezigheid of ontstentenis.

20. De keuringsraad, wiens samenstelling, werkzaamheden en bevoegdheden bij ordonnantie worden geregeld, doet, naar daarin te stellen regelen, uitspraak omtrent de geschiktheid voor den dienst bij de militie.

21. De herkeuringsraad, wiens samenstelling, werkzaamheden en bevoegdheden bij ordonnantie worden geregeld, doet, naar daarin te stellen regelen, uitspraak omtrent de geschiktheid voor den dienst bij de militie van hen, te wier aanzien de keuringsraad niet heeft kunnen beslissen of die een nieuw geneeskundig onderzoek hebben aangevraagd.

22. (1) Voorgoed ongeschikt voor den verplichten krijgsdienst worden geacht:

a. zij, die kleiner zijn dan een door den Gouverneur-Generaal te bepalen lengte;

b. zij, die lijden aan- of behept zijn met door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen ziekten of gebreken.

(2) Naar bij ordonnantie te stellen regelen kunnen ingeschrevenen voor de militie ten hoogste tweemaal, telkens voor een jaar, tijdelijk ongeschikt worden verklaard.

23. (1) Ieder, die voor den verplichten krijgsdienst is ingeschreven, het 32ste levensjaar nog niet heeft volbracht en niet onherroepelijk van den dienst is vrijgesteld of uitgesloten, is verplicht zich voor den keuringsraad te onderwerpen aan een onderzoek naar zijn lichaamslengte en, indien hij niet op grond van te geringe lengte voorgoed ongeschikt wordt geacht, aan een geneeskundig onderzoek.

(2) Bij ordonnantie wordt geregeld de wijze en de tijd, waarop door de ingeschrevenen aan de in het vorig lid van dit artikel omschreven verplichting moet worden voldaan, alsmede de wijze waarop het onderzoek naar de geschiktheid voor den dienst bij de militie van hen, die doen blijken door ziekte of gebreken buiten staat te zijn voor den keuringsraad te verschijnen, zal plaats hebben.

(3) De Gouverneur-Generaal regelt de wijze en den tijd, waarop de keuring van landstormplichtigen zal geschieden.

24. (1) De uitspraken van den keuringsraad worden in het openbaar medegedeeld.

(2) Op de wijze en binnen den termijn bij ordonnantie te bepalen, kan omtrent de uitspraak van een keuringsraad bezwaar worden ingebracht met verzoek om herkeuring door een herkeuringsraad.

(3) Ieder ingeschrevene voor den verplichten krijgsdienst, die door of vanwege den herkeuringsraad voor een onderzoek wordt opgeroepen, is verplicht daaraan gevolg te geven en zich aan dat onderzoek te onderwerpen.

HOOFDSTUK VI.

Van de inlijving bij de militie.

25. (1) De voor de militie ingeschrevenen, die niet zijn vrijgesteld of uitgesloten van den verplichten krijgsdienst en niet ongeschikt zijn bevonden, zijn beschikbaar voor de inlijving, welke in den regel plaats zal vinden op een door den Gouverneur-Generaal te bepalen tijd in het jaar, volgende op dat van inschrijving.

(2) Een vervroegde inlijving kan plaats hebben:

a. op verzoek van den betrokkene tot vervroegde opkomst voor eerste oefening;

b. indien de Gouverneur-Generaal zulks noodig oordeelt.

26. (1) De Gouverneur-Generaal stelt telken jare de verdeeling van de voor inlijving bij de militie beschikbaren over de verschillende wapens, wapenonderdeelen en diensten vast en geeft algemeene voorschriften met betrekking tot hunne indeeling bij de onderscheidene korpsen en andere onderdeelen van het leger, met dien verstande dat daarbij voor zoover zulks met de belangen van den dienst is overeen

te brengen, rekening zal worden gehouden met de door de dienstplichtigen kenbaar gemaakte voorkeur voor een der wapens, wapenonderdeelen of diensten.

(2) Zij, die bij het leger in Nederland, bij de landmacht in de koloniën en bezittingen buiten Europa of de Koninklijke Marine een rang hebben bekleed, worden, naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen, ingelijfd in een rang gelijkgesteld aan- of het meest overeenkomende met den vroeger bekleeden rang.

(3) De ingevolge het vorige lid van dit artikel in den officiersrang ingelijfden gaan over bij het reservepersoneel der landmacht.

27. De Gouverneur-Generaal geeft met betrekking tot de regeling van de inlijving de noodige voorschriften en treft maatregelen ten aanzien van de ingeschrevenen, die, voor inlijving bestemd, niet op den daarvoor aangegeven tijd ter bepaalde plaatse zijn verschenen.

HOOFDSTUK VII.

Van den werkelijken dienst.

A. Bij de militie.

28. (1) De ingelijfden bij de militie dienen tegelijk met en op dezelfde wijze als de vrijwilligers bij de landmacht voor zoover niet anders wordt bepaald.

29. (1) Op de ingelijfden bij de militie zijn van toepassing het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande en het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te lande :

1°. zoo vaak en zoolang zij in werkelijken dienst zijn ;

2°. wanneer zij, buiten werkelijken dienst, in het tijdvak gedurende hetwelk zij voor dien dienst kunnen worden opgeroepen, een der feiten plegen, omschreven in de artikelen 99, 100 en 101 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande ;

3°. voor zooveel desertie betreft, zoodra zij als deserteur zijn afgevoerd.

(2) De ingelijfden bij de militie worden geacht in werkelijken dienst te zijn :

1°. zoodra zij, tot den dienst opgeroepen, ter plaatse hunner bestemming zijn aangekomen, totdat zij met groot verlof worden gezonden ;

2°. zoolang zij deelnemen aan militaire oefening of militair onderricht, dan wel eenige andere militaire werkzaamheid verrichten ;

3°. zoolang zij bij eenig onderzoek als verlofganger tegenwoordig zijn ;

4°. wanneer zij uniformkleeding dragen.

(3) Aan de ingelijfden bij de militie wordt zoo spoedig mogelijk na de inlijving medegedeeld, dat zij onder militaire tucht staan.

30. (1) Behoudens het bepaalde in het vierde en vijfde lid van dit artikel worden de dienstplichtigen bij de militie na hunne inlijving in werkelijken dienst gehouden tot eerste oefening.

(2) De duur der eerste oefening wordt voor elke lichting door den Gouverneur-Generaal bepaald en bedraagt, behoudens het bepaalde in artikel 31 van dit besluit :

a. bij de onbereden wapens, wapenonderdeelen en diensten ten hoogste acht en een halve maand ;

b. bij de bereden wapens en wapenonderdeelen ten hoogste twee jaren.

(3) Aan ingelijfden die verlangen na volbrachte eerste oefening in werkelijken dienst te blijven of te komen, kan zulks naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen worden vergund.

(4) Van de eerste oefening zijn vrijgesteld :

a. zij, die een verplichte eerste oefening bij de landmacht in Nederland, in Nederlandsch-Indië, in Suriname, in Curaçao of bij de Koninklijke Marine hebben volbracht ;

b. zij, die in Nederland of in de koloniën en bezittingen van het Rijk buiten Europa vrijwillig hebben gediend tenminste gedurende acht en een halve maand bij de onbereden- of ten minste twee jaren bij de bereden wapens, wapenonderdeelen of diensten.

(5) Uitstel van opkomst voor eerste oefening kan worden verleend naar regelen en voor een tijd als door den Gouverneur-Generaal te bepalen.

(6) Op hen, aan wie uitstel van eerste oefening is verleend, is, zoolang dat uitstel duurt, het bepaalde in de artikelen 42 en 43 van dit besluit van toepassing.

31. (1) De Gouverneur-Generaal bepaalt telken jare het aantal bij de militie ingelijfden, dat naar bij ordonnantie te stellen regelen tot officier, onderofficier en korporaal zal worden opgeleid ; voor deze opleiding worden aangewezen zij, die voor het bekleeden van een rang geschikt worden geacht.

(2) De eerste oefening van hen, die tot officier worden opgeleid, duurt ten hoogste twee jaren bij de bereden- en ten hoogste veertien en een halve maand bij de onbereden wapens, wapenonderdeelen en diensten ; zij die aan het einde van den opleidingstijd niet hebben voldaan aan de eischen, gesteld om tot den rang van officier te worden benoemd, kunnen worden verplicht nog voor ten hoogste twee maanden in werkelijken dienst te blijven of te komen.

(3) Zij, die uit de militie tot officier worden

bevorderd, gaan bij hunne benoeming als zoodanig over naar het reservepersoneel der landmacht voor den tijd, dat zij ingevolge dit besluit nog militieplichtig zijn.

(4) De dienstplichtigen bij de militie, die bij de wapens, wapenonderdeelen of diensten, waarbij de eerste oefening ten hoogste acht en een halve maand duurt, tot onderofficier worden opgeleid, zijn verplicht na volbrachte eerste oefening nog ten hoogste drie en een halve maand in werkelijken dienst te blijven.

32. (1) De ingelijfden bij de militie, die hun eerste oefening hebben volbracht, komen voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst:

a. bij de onbereden wapens, wapenonderdeelen en diensten ten hogste acht en veertig dagen, hetzij in eens, hetzij verdeeld over ten hoogste drie tijdperken;

b. bij de bereden wapens en wapenonderdeelen éénmaal voor ten hoogste achtentwintig dagen.

(2) Naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen kan aan bijzondere groepen van dienstplichtigen bij de militie geheel of gedeeltelijk vrijstelling van herhalingsoefeningen worden verleend.

33. Wanneer ingelijfden bij de militie, die in werkelijken dienst of met groot verlof zijn, krachtens artikel 2 van dit besluit in werkelijken dienst worden gehouden of geroepen ter handhaving of tot herstel van de openbare rust of orde, tot uitvoering van wettelijke voorschriften of om andere overwegende redenen, dan geschiedt dit in dier voege, dat het in werkelijken dienst houden of roepen van de ingelijfden van een jongere jaarklasse steeds aan het in werkelijken dienst houden of roepen van die der daarop volgende jaarklasse vooraf- of daarmede gepaard gaat.

34. (1) Het verplicht verblijf in werkelijken dienst kan met evenveel dagen worden verlengd als een ingelijfde bij de militie door het ondergaan van straf aan den dagelijkschen dienst werd onttrokken.

(2) Zoo een ingelijfde op den dag, waarop hij aanspraak zou hebben op groot verlof, in werkelijken dienst behoort te blijven, hetzij wegens het ondergaan van een straf, hetzij wegens het onderzoek omtrent eene krijgstuchtelijke overtreding of omtrent een strafbaar feit, waarvan hij verdacht of beklaagd wordt, kan het verblijf in werkelijken dienst voor zooveel noodig worden verlengd.

(3) Zoo een ingelijfde op den dag, waarop hij aanspraak zou hebben op groot verlof, ziek is, kan hij, zoo hij het verlangen daartoe te kennen geeft, in werkelijken dienst blijven zoolang zijn toestand dit wenschelijk maakt.

35. De ingelijfde bij de militie, die niet voldoet aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, wordt als deserteur behandeld, zoodra hij, overeenkomstig door den Gouverneur-Generaal te geven voorschriften, als deserteur is afgevoerd.

B. Bij den landstorm.

36. (1) De dienstplichtigen bij den landstorm — van wier verblijfplaatsen op door den Gouverneur-Generaal te bepalen wijze aanteekening wordt gehouden — zijn alleen tot werkelijken dienst verplicht, indien de militie en de landstorm ingevolge het bepaalde bij artikel 2 van dit besluit door den Gouverneur-Generaal buitengewoon bijeen worden geroepen; zij kunnen alsdan door het daartoe door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen gezag worden opgeroepen wanneer, waar en naarmate het belang van den Lande dit mocht vorderen.

(2) De oproeping, bedoeld in het eerste lid van dit artikel, benevens de verzameling en het indienststellen van de landstormplichtigen geschieden op de wijze door den Gouverneur-Generaal te bepalen.

37. De landstormplichtigen in werkelijken dienst worden in het algemeen op denzelfden voet behandeld en staan met gelijke rechten onder dezelfde verplichtingen als het personeel van de onderdeelen van het leger waarbij zij zijn indienstgesteld of waarmede zij dienen.

38. (1) De landstormplichtigen in werkelijken dienst dragen, indien hun geen uniformkleeding wordt verstrekt, een door den Gouverneur-Generaal vast te stellen ken- of onderscheidingsteeken.

(2) Mede worden door den Gouverneur-Generaal vastgesteld de afzonderlijke onderscheidingsteekenen, welke de landstormplichtigen in werkelijken dienst, die in een bijzonderen werkkring zijn geplaatst, als zoodanig zullen dragen en die zullen aanduiden met welken militairen rang hun werkkring is gelijkgesteld.

(3) Zij, die gediend hebben bij het leger in Nederland, bij de landmacht in de koloniën en bezittingen buiten Europa of bij de Koninklijke Marine en aantoonen bij het verlaten van den dienst een rang te hebben bekleed, vervullen den werkelijken dienst bij den landstorm in een rang gelijkgesteld aan- of het meest overeenkomende met den vroeger bekleeden rang.

39. (1) Op de landstormplichtigen zijn het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande en het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te lande van toepassing zoo vaak en

zoolang zij zich in werkelijken dienst bevinden.

(2) De landstormplichtigen worden geacht zich in werkelijken dienst te bevinden:

1°. van het oogenblik waarop zij zich ingevolge de oproeping voor den werkelijken dienst hebben aangemeld totdat zij weder huiswaarts worden gezonden;

2°. wanneer zij uniformkleeding of het voor hen vastgestelde ken- of onderscheidingsteeken dragen.

(3) Aan de landstormplichtigen in werkelijken dienst wordt zoo spoedig mogelijk medegedeeld, dat zij onder militaire tucht staan.

(4) Wanneer aan den landstormplichtige in werkelijken dienst, door de militaire overheid straf is of wordt opgelegd en deze straf nog niet is ten uitvoer gelegd ten tijde waarop de gestrafte heeft opgehouden in werkelijken dienst te zijn, dan wordt deze, zoo hij zich niet aan de straf onderwerpt, naar de naastbijgelegen provoost of de naastbijzijnde gevangenis overgebracht.

40. Op de landstormplichtigen, die niet voldoen aan een oproeping tot den werkelijken dienst is van toepassing het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande; zij worden als deserteur behandeld, zoodra zij overeenkomstig door den Gouverneur-Generaal te geven voorschriften als deserteur zijn afgevoerd.

41. (1) De tot den landstorm behoorende dienstplichtige, die zich in werkelijken dienst bevindt, wordt, zoodra hij tot dezen dienst niet verder kan of behoeft te worden verplicht, huiswaarts gezonden. Is hij buiten staat zich huiswaarts te begeven, dan kan hij, zoo hij het wenscht, langer in werkelijken dienst worden gehouden.

(2) Van den vervulden werkelijken dienst wordt hem een bewijs afgegeven, overeenkomstig door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen.

HOOFDSTUK VIII.

Van het groot verlof.

42. (1) De bij de militie ingelijfden genieten groot verlof zoolang zij krachtens dit besluit of krachtens vrijwillige verbintenis geen werkelijken dienst behoeven te vervullen.

(2) Waar in dit hoofdstuk wordt gesproken van „verlof" en „verlofganger" wordt daarmede bedoeld „groot verlof" en „groot verlofganger".

43. (1) De Gouverneur-Generaal regelt de wijze waarop aanteekening wordt gehouden van de verblijfplaatsen van de verlofgangers en dezen worden opgeroepen voor den werkelijken dienst en voor het jaarlijksch onderzoek bedoeld in artikel 44 van dit besluit.

(2) Verlofgangers zijn verplicht, overeenkomstig bij ordonnantie te stellen regelen, kennis te geven van het verlaten van het gewest waarin zij woonachtig zijn.

(3) In gevallen als bedoeld in artikel 2 van dit besluit, kan de Gouverneur-Generaal bepalen dat de verlofgangers het gewest hunner inwoning niet mogen verlaten dan na daartoe verkregen toestemming van het Hoofd van Gewestelijk bestuur.

(4) De Gouverneur-Generaal regelt de wijze waarop de in het derde lid van dit artikel bedoelde toestemming moet worden gevraagd en kan worden verleend; aan die toestemming kunnen zoodanige voorwaarden worden verbonden als in 's Lands belang noodig worden geoordeeld.

(5) De verlofganger, die in strijd met de in dit artikel gegeven voorschriften handelt, wordt, op de door den Gouverneur-Generaal aan te geven wijze, in werkelijken dienst geroepen of gehouden voor den tijd van ten hoogste 2 maanden.

44. (1) De verlofgangers worden zoo noodig jaarlijks éénmaal op een door den Gouverneur-Generaal te bepalen tijd door den dienstplichtcommissaris onderzocht.

(2) Bij ordonnantie wordt de wijze geregeld waarop het in het eerste lid van dit artikel bedoeld onderzoek zal geschieden.

45. (1) De verlofganger staat bij het in artikel 44 van dit besluit bedoeld onderzoek, en zoolang hij ter gelegenheid van dat onderzoek in uniform is gekleed, onder de bevelen van den dienstplichtcommissaris.

(2) Indien een verlofganger te kort schiet in het nakomen van de ingevolge het bepaalde in het tweede lid van artikel 44 van dit besluit te geven voorschriften, is de dienstplichtcommissaris bevoegd hem een der navolgende straffen op te leggen:

a. arrest van één dag tot zes dagen, te ondergaan in de naastbijgelegen provoost of de naastbijzijnde gevangenis;

b. kwartierarrest van één dag tot zes dagen, te ondergaan in een kazerne.

(3) Tot het ondergaan van kwartierarrest wordt de verlofganger in werkelijken dienst opgeroepen.

46. De verlofganger, die zich niet onderwerpt aan een door den dienstplichtcommissaris of door de militaire overheid opgelegde straf, uitgezonderd kwartierarrest, wordt naar

de naastbijgelegen provoost of de naastbijzijnde gevangenis overgebracht.

47. (1) De verlofganger, die zich heeft schuldig gemaakt aan tekortkomingen als bedoeld in het tweede lid van artikel 45 van dit besluit is, onverminderd de in dat lid vermelde straf, verplicht op den daartoe door den dienstplichtcommissaris te bepalen tijd en plaats voor dezen te verschijnen om te worden onderzocht. Hierbij gelden de in het tweede lid van artikel 44 van dit besluit bedoelde voorschriften.

(2) De in het eerste lid van dit artikel bedoelde verlofganger, die niet overeenkomstig het bepaalde in dat lid voor den dienstplichtcommissaris verschijnt of, voor dezen verschenen zijnde, zich daarbij schuldig maakt aan tekortkomingen als bedoeld in het tweede lid van artikel 45 van dit besluit, wordt, naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen, in werkelijken dienst gehouden of geroepen voor den tijd van ten hoogste twee maanden.

HOOFDSTUK IX.

Van het ontslag.

48. (1) De tot den landstorm behoorende dienstplichtigen worden op het in artikel 4, tweede lid onder *b*, van dit besluit bedoelde tijdstip van den dienstplicht bij den landstorm ontslagen.

(2) Met betrekking tot den overgang van de militie naar den landstorm bedoeld in het eerste lid onder *b*. van artikel 4 van dit besluit en het ontslag bedoeld in het eerste lid van dit artikel en in artikel 49 van dit besluit, worden bij ordonnantie de noodige voorschriften uitgevaardigd.

(3) Heeft de dienstplichtige bij de militie vóór het tijdstip, waarop hij volgens het bepaalde in het eerste lid onder *b*. van artikel 4 van dit besluit uit den dienst bij de militie naar dien bij den landstorm zou moeten overgaan, zich schuldig gemaakt aan eenig verzuim of aan eenige overtreding ten aanzien van dit besluit en heeft hij de aan het verzuim of aan de overtreding verbonden gevolgen nog niet ondergaan, dan wordt, totdat dit zal hebben plaats gehad, die overgang geschorst.

49. Met afwijking van de bepalingen in het vorige artikel van dit besluit wordt terstond uit den dienst bij de militie of van den dienstplicht bij den landstorm ontslagen:

a. hij, die ophoudt in den zin van dit besluit ingezetene van Nederlandsch-Indië of Nederlandsch onderdaan te zijn;

b. hij, die wegens te geringe lichaamslengte of wegens ziekten of gebreken blijkt ongeschikt te zijn voor den dienst bij de militie en den landstorm;

c. hij, die voorgoed van den verplichten krijgsdienst wordt vrijgesteld;

d. hij, die tijdelijk van den verplichten krijgsdienst wordt vrijgesteld, met dien verstande dat hij naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen opnieuw wordt in dienst gesteld, zoodra de tijd, waarover de vrijstelling is verleend, is verstreken, tenzij hem voorgoed vrijstelling wordt verleend;

e. hij, die blijkt of komt te verkeeren in een der gevallen bedoeld in de punten *a* t/m *d* van het eerste lid van artikel 15 van dit besluit;

f. hij, die blijkt of komt te verkeeren in het geval, bedoeld onder *c* van het eerste lid van artikel 16 van dit besluit met dien verstande, dat hij naar door den Gouverneur-Generaal te stellen regelen opnieuw wordt indienstgesteld, zoodra de tijd van de ontzegging of ontzetting verstreken is of tengevolge van verleende gratie een einde heeft genomen.

50. In de gevallen bedoeld in artikel 2 van dit besluit is de Gouverneur-Generaal bevoegd te bepalen dat de ingelijfden bij de militie langer in den dienst bij de militie worden gehouden en de landstormplichtigen langer tot den dienst bij den landstorm worden verplicht dan tot den tijd waarop zij, ingevolge het bepaalde in het eerste lid onder *b* van artikel 4 van dit besluit naar den landstorm zouden moeten overgaan of ingevolge het bepaalde in het eerste lid van artikel 48 van dit besluit zouden moeten worden ontslagen.

HOOFDSTUK X.

Strafbepalingen.

51. (1) Met hechtenis van ten hoogste veertien dagen of geldboete van ten hoogste tweehonderd gulden wordt gestraft:

a. hij, die krachtens het bepaalde in het tweede lid van artikel 10 van dit besluit verplicht zijnde zich ter inschrijving voor den verplichten krijgsdienst aan te melden, binnen den bij ordonnantie te stellen termijn niet aan deze verplichting voldoet;

b. de voor den verplichten krijgsdienst ingeschrevene, bedoeld in het eerste lid van artikel 23 van dit besluit, die niet voldoet aan een verplichting krachtens het bepaalde in dat lid, of in het derde lid van artikel 24 van dit besluit op hem rustend.

(2) Met gevangenisstraf van ten hoogste maanden of geldboete van ten hoogste achthonderd gulden wordt gestraft hij, die opzette-

lijk een der in het eerste lid van dit artikel bedoelde feiten pleegt.

52. (1) Met hechtenis van ten hoogste een maand of geldboete van ten hoogste vierhonderd gulden wordt gestraft hij, die ter inlijving bij de militie moetende opkomen, niet verschijnt op tijd en plaats voor zijn inlijving bepaald, tenzij blijkt, dat voor zijne niet-verschijning een geldige reden bestond.

(2) Met gevangenisstraf van ten hoogste tien maanden of geldboete van ten hoogste vierduizend gulden wordt gestraft hij, die opzettelijk een der in het eerste lid van dit artikel bedoelde feiten pleegt.

53. De feiten bij dit besluit strafbaar gesteld worden als overtredingen beschouwd, met uitzondering van die, strafbaar gesteld bij het tweede lid van artikel 51 en het tweede lid van artikel 52, welke als misdrijven worden beschouwd.

54. Met de opsporing van de feiten, strafbaar gesteld bij dit besluit of bij een ordonnantie, vastgesteld ter uitvoering van dit besluit, zijn, behalve de in artikel 2 van het Reglement op de strafvordering aangewezen personen, belast de controleurs en gezaghebbers bij het Binnenlandsch Bestuur.

HOOFDSTUK XI.

Invoeringsbepalingen.

55. (1) Gedurende de eerste vijf jaren na het in werking treden van dit besluit voor Java en Madoera kan elk jaar meer dan één jaarklasse worden ingelijfd.

(2) Voor de toepassing van den in het eerste lid van dit artikel bedoelden maatregel worden bij ordonnantie de noodige voorschriften gegeven.

56. (1) De Gouverneur-Generaal bepaalt den tijd en de wijze waarop zij, die bij het in werking treden van dit besluit tot de schutterijen behooren en ingevolge de bepalingen van dit besluit dienstplichtig zijn, zullen worden ingelijfd bij de militie of zullen overgaan bij den landstorm en in hoeverre de hierbedoelde militieplichtigen nog een eerste oefening zullen hebben te vervullen.

(2) De tot de schutterijen behoord hebbende dienstplichtigen, die daarbij een rang bekleed hebben, behouden dien rang bij inlijving bij de militie en bij het in werkelijken dienst treden als landstormplichtige; de militieplichtige officieren gaan ingevolge het bepaalde in het derde lid van artikel 31 van dit besluit als zoodanig over naar het reservepersoneel der landmacht.

57. De aanwijzing van de gebiedsdeelen van Nederlandsch-Indië, waarop dit besluit zal worden toegepast, geschiedt bij ordonnantie.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan Onze Ministers van Oorlog en van Marine en dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 26sten October 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën,
TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 2 *Nov.* 1917.)

—

27 *October* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de besturen van gemeenten betreffende het geven van teekenonderwijs aan gymnasia.

Het heeft de aandacht der Regeering getrokken, dat, ofschoon het teekenen niet is opgenomen onder de vakken, genoemd in art. 5 der hooger-onderwijswet, dat vak aan sommige openbare gymnasia wordt onderwezen.

M. i. is aan het tweede lid van dat artikel, hetwelk niet in limitatieven zin behoeft opgevat te worden, geen wettelijk bezwaar hiertegen te ontleenen en verdient op zichzelf het voorbeeld, aan bovenbedoelde gymnasia gegeven, navolging.

Teneinde het onderwijs in het teekenen mitsdien aan de gesubsidieerde openbare gymnasia te bevorderen, ben ik bereid, met aanvulling in zooverre van de circulaire van mijnen ambtsvoorganger van 16 Jan. 1880, litt. A, afd. O., te rekenen van 1 Jan. 1918 af, ook in de uitgaven, veroorzaakt door de jaarwedde van een leeraar in het teekenen en door de hulpmiddelen, voor dit onderwijs benoodigd, een Rijkssubsidie van 50 pct. te verleenen. In aansluiting hieraan heb ik de eer Uw college mede te deelen, dat voortaan ook de benoemingen van leeraren in dit vak bij gymnasia, welke door het Rijk worden gesubsidieerd, aan mijne goedkeuring behooren te worden onderworpen, aangezien art. 17, tweede lid, der H.-O.-wet te hunnen opzichte geen uitzondering maakt. (Gem. stem).

—

2 *November* 1917. BESLUIT, tot toepassing der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* no. 80), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* no. 314), tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 611.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat toepassing der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 314), tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen, noodzakelijk is, wegens het voorkomen van pest en andere der bedoelde ziekten in enkele plaatsen in het buitenland;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 16 Augustus 1917, n°. 10418, afd. Volksgezondheid en Armwezen, en van Onzen Minister van Financiën van 18 Augustus 1917, n°. 138, afd. Invoerrechten;

Gelet op Ons besluit van 27 September 1916 (*Staatsblad* n°. 458);

Den Raad van State gehoord (advies van 16 October 1917, n°. 30);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 26 October 1917, n°. 13397, afd. Volksgezondheid en Armwezen, en van Onzen Minister van Financiën van 30 October 1917, n°. 184, afd. Invoerrechten;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. In-, door- en vervoer van lompen, gebruikte kleedingstukken en ongewasschen lijf- en beddegoed zijn verboden uit landen of plaatsen door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen.

De aanwijzingen worden telkens ten minste één dag vóórdat zij in werking treden, door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht.

Onze voornoemde Ministers zijn bevoegd die aanwijzingen te veranderen, zoo dikwijls de omstandigheden dit gedoogen of noodig maken, alsmede te bepalen of en in hoeverre de bagages, door reizigers medegebracht, onder het verbod zijn begrepen. De beschikkingen over deze onderwerpen worden ook in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst.

2. Heeft het verbod afwending van de Aziatische cholera of van pest ten doel, dan gedragen zich Onze genoemde Ministers bij aanwijzingen betreffende den in- en doorvoer uit landen die toegetreden zijn tot de op 17 Januari 1912 te *Parijs* gesloten en bij de wet van 26 Februari 1914 (*Staatsblad* n°. 57) goedgekeurde internationale sanitaire overeenkomst, naar de bepalingen van die overeenkomst.

3. Met het opsporen van de overtredingen van de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80) en van dit besluit zijn, behalve de ambtenaren en beambten, daartoe in artikel 6 dier wet aangewezen, mede belast de geneeskundigen, die ingevolge het bepaalde in artikel 7, 1ste lid, der wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* n°. 35), tot wering van besmetting door uit zee aankomende schepen, door Ons voor het in artikel 7 bedoelde gezondheidsonderzoek zijn aangewezen.

4. Dit besluit, dat gedurende 1 jaar van kracht blijft, treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Financiën. TREUB.

(*Uitgeg.* 24 *Nov.* 1917.)

—

3 *November* 1917. BESLUIT, houdende opheffing van den staat van beleg in de gemeente *Bodegraven*, verklaard bij Koninklijk Besluit van 19 Januari 1915 (*Staatsblad* n°. 18), S. 612.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Marine, van Buitenlandsche Zaken, van Justitie, van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat, van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Koloniën van 31 October 1917, Kabinet Litt. p [141];

Gelet op artikel 3 van de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128);

Hebben goedgevonden en verstaan:

den Staat van beleg in de gemeente *Bodegraven*, verklaard bij Ons Besluit van 19 Januari 1915 (*Staatsblad* n°. 18), op te heffen.

Onze Ministers van Oorlog, van Marine, van Buitenlandsche Zaken, van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat, van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal

worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 3den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Justitie, B. ORT.
De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT v. d. LINDEN.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 6 *Nov.* 1917.)

—

5 *November* 1917. BESLUIT, houdende vaststelling van bepalingen, omtrent de wijze van benoeming en bevordering van den directeur van de school tot opleiding voor commies bij den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst en van den aan die school verbonden huisbewaarder, tevens instrumentmaker. S. 613.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 2 November 1917, Afdeeling Kabinet (p. t.), nº. 4;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Met intrekking van Ons besluit van 28 September 1914, nº. 55, voor zoover de bezoldiging en de toelage van den daarin bedoelden directeur betreft, alsmede van Ons besluit van 30 Juli 1915, nº. 29, te bepalen als volgt:

Art. 1. Gerekend van en met 1 Januari 1917 bedraagt de bezoldiging van den directeur van de hier te lande gevestigde school tot opleiding voor commies bij den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst ten minste f 3500 (*drie duizend vijfhonderd gulden*) 's jaars, welke bezoldiging bij bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver regelmatig verhoogd wordt met 3 twee-jaarlijksche verhoogingen, de eerste 2 van f 200 (*tweehonderd gulden*), de laatste van f 100 (*eenhonderd gulden*) 's jaars tot ten hoogste f 4000 (*vier duizend gulden*) 's jaars.

Gerekend van en met 25 October 1916 geniet de aan de voormelde school verbonden huisbewaarder, tevens instrumentmaker, een bezoldiging van tenminste f 800 (*achthonderd gulden*) 's jaars, welke bij bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver verhoogd wordt met 4 twee-jaarlijksche verhoogingen van f 50 (*vijftig gulden*) 's jaars tot ten hoogste f 1000 (*een duizend gulden*) 's jaars, benevens vrije woning en vrij vuur en licht.

2. De benoeming en het ontslag van den directeur geschieden door Ons, die van den huisbewaarder, tevens instrumentmaker, door Onzen Minister van Koloniën; de toekenning der regelmatige verhoogingen van bezoldiging aan beiden door Onzen Minister van Koloniën.

Op den dag van ingang hunner benoeming vangt tevens het genot der bezoldiging aan.

Gaat de benoeming in op een anderen dan den eersten dag van een kalenderkwartaal, dan worden de in het vorig artikel genoemde tijdvakken geacht aan te vangen met den eersten dag van het onmiddellijk daarop volgende kwartaal.

De tijd gedurende welken, krachtens wettelijk voorschrift, verlof wordt genoten ter vervulling van militairen dienstplicht, komt van rechtswege in aanmerking als diensttijd, geldig voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen.

Ingeval een of meer verhoogingen onthouden worden, omdat aan de voorwaarden van toekenning niet was voldaan, worden, tenzij er reden is om dienaangaande anders te handelen, de verdere regelmatige verhoogingen zooveel later toegekend, als de laatste onthouding heeft geduurd.

Als diensttijd blijft buiten aanmerking de tijd gedurende welken de directeur of de huisbewaarder, tevens instrumentmaker, is geschorst, alsmede die buiten bezwaar van 's Rijks schatkist met verlof doorgebracht, indien het verlof langer dan een jaar achtereenvolgens geduurd heeft, of verleend is op een vrijelijk door hen gedaan verzoek in hun persoonlijk belang.

Wij behouden Ons nochtans voor om, wanneer hun een verlof voor langer dan een jaar achtereenvolgens in 's Rijks belang wordt verleend, te bepalen, dat de tijd van dat verlof als diensttijd in aanmerking zal komen.

3. Behalve de voorgeschreven regelmatige verhoogingen kunnen, tot het vastgestelde maximum, ook andere bezoldigingsverhoogingen worden verleend, wanneer zij in het belang van den dienst wenschelijk zijn of wanneer daartoe gronden van billijkheid aanwezig worden geacht. Ten aanzien aan deze verhoogingen wordt voor zoover den directeur betreft door Ons beschikt.

De aldus verhoogde bezoldiging wordt, zoo daaromtrent niet anders wordt bepaald, voor toekenning van de naaste en de daaropvolgende regelmatige verhoogingen beschouwd als ver-

kregen door regelmatige verhooging, na den daarvoor gevorderen diensttijd. Het bepaalde in het derde lid van artikel 2 is toepasselijk.

Het vorig lid is eveneens van toepassing voor het geval, dat bij de benoeming eene hoogere dan de minimum-bezoldiging wordt toegekend.

Wordt de bezoldiging niet bepaald op een bedrag dat door regelmatige verhooging kan worden verkregen, dan wordt bij de eerstvolgende regelmatige verhooging het verschil aangezuiverd.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 5den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 21 *Nov.* 1917.)

—

6 *November* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van een reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de brug in den spoorweg *Zwolle—Blokzijl* over het *Zwarte Water* bij *Hasselt.* S. 614.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 15 Augustus 1917, n°. 281, afdeeling Spoorwegen;

Gelet op artikel 2, laatste lid, der wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 118);

Den Raad van State gehoord (advies van 4 September 1917, n°. 21);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 November 1917, n°. 294, afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

vast te stellen het bij dit besluit gevoegde reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de brug in den spoorweg *Zwolle—Blokzijl* over het *Zwarte Water* bij *Hasselt.*

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 6den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 19 *Nov.* 1917.)

REGLEMENT *voor de scheepvaart ter beveiliging van de brug in den spoorweg Zwolle—Blokzijl over het Zwarte Water bij Hasselt.*

Art. 1. (1) Onder „brug" worden in dit reglement verstaan het beweegbare gedeelte en de vaste gedeelten van de brug.

(2) Onder „brugwachter" wordt verstaan ook die persoon, welke den brugwachter vervangt.

(3) Onder „schepen" worden verstaan alle soorten van vaartuigen en houtvlotten.

(4) Onder „schippers" worden verstaan zij, die op het schip het gezag uitoefenen of met de leiding daarvan belast zijn.

2. Alleen de brugwachter is bevoegd het beweegbare gedeelte van de brug te openen, te sluiten of eenig deel daarvan te verzetten.

3. (1) Behoudens hetgeen verder in dit artikel is bepaald, wordt het beweegbare gedeelte van de brug ten dienste van de scheepvaart geopend, zoodra daartoe door de schippers het verlangen wordt kenbaar gemaakt.

(2) De brug wordt niet geopend van vijf minuten vóór tot vijftien minuten na het tijdstip van aankomst op het station *Hasselt* van een trein uit de richting *Zwolle* en van vijf minuten vóór tot vijftien minuten na het tijdstip van vertrek van station *Hasselt* van een trein in de richting *Zwolle,* met dien verstande, dat de brug binnen de genoemde tijdgrenzen mag geopend worden, zoodra de te verwachten trein de brug is overgetrokken.

(3) Als de in het vorige lid bedoelde tijdstippen worden aangenomen die, welke daarvoor zijn opgenomen in de op den spoorweg *Zwolle—Blokzijl* geldende dienstregeling.

(4) Gedurende de tijden, dat het beweegbare gedeelte der brug overeenkomstig het in het 2de lid van dit artikel bepaalde niet wordt geopend, wordt daarop het in artikel 4 bedoelde scheepvaartsein vertoond en wordt het sein, bestemd voor de treinen van den spoorwegdienst, op „veilig" gehouden.

4. (1) De schipper moet zijn schip doen stilhouden, indien op de brug wordt vertoond; *des daags* een rood gekleurd vierkant bord en *des nachts* twee roode lichten boven elkaar.

(2) De doorvaart is niet geoorloofd, zoolang het onder (1) bedoelde sein niet is verwijderd.

(3) Nachtseinen worden gegeven tusschen zonsondergang en zonsopgang.

(4) Bij mist, dichte sneeuwjacht of andere duisternis veroorzakende omstandigheden wordt bovendien bij dag tevens het nachtsein gegeven.

5. (1) Bij het varen door de brug gedragen de schippers zich naar de bevelen van den brugwachter en worden de schepen met geringe snelheid voortbewogen.

(2) De schippers dragen zorg, dat ankers, tuig en andere voorwerpen, behoorende tot

schip en lading, niet met de brug in aanraking komen.

6. (1) Het is verboden:

a. schepen in de opening van het beweegbare gedeelte van de brug te doen stilhouden;

b. schepen aan eenig deel van de brug vast te leggen of te verhalen;

c. met haken, boomen of andere voorwerpen het hout-, muur- of ijzerwerk van de brug aan te raken; de remmingwerken, schuifhouten, haalpennen of ringen zijn hiervan uitgezonderd.

(2) De doorvaart door de openingen onder het beweegbare of de vaste gedeelten van de brug is verboden bij zoodanige waterstanden en (of) met schepen van zoodanige afmetingen, dat er kans bestaat op vastvaren onder de brug.

(3) De schipper draagt zorg, dat geene schade wordt toegebracht aan schepen, steigers, heien, bokken of andere werktuigen, gebezigd voor herstelling of vernieuwing van de brugwerken of voor uitdieping van het vaarwater in of nabij de brug.

7. Ingeval twee of meer schepen aan dezelfde zijde voor het gesloten beweegbare gedeelte van de brug aankomen, blijven de later aankomende op behoorlijken afstand achter de eerder aankomende en varen de schepen door naar volgorde van aankomst.

8. Wanneer een schipper weigert zijn schip naar de aanwijzing van den brugwachter met inachtneming van de bepalingen van dit reglement te doen stoppen of bewegen is deze, desnoods ondersteund door den sterken arm, bevoegd op kosten van den onwillige het noodige te verrichten om die aanwijzing te doen uitvoeren.

9. Het is aan een ieder verboden zich met een rij- of voertuig op de brug te begeven of daarop paarden, vee of andere dieren te drijven, wanneer een trein in het gezicht is of de komst daarvan door geluidseinen is aangekondigd.

10. (1) Aan den brugwachter is de handhaving van de bepalingen v an dit reglement opgedragen.

(2) De brugwachter, de ambtenaren, in artikel 8, sub 1°. tot en met 6°., van het Wetboek van Strafvordering bedoeld, de ambtenaren, aan wie door den Staat en de beëedigde beambten en bedienden, aan wie door de spoorwegonderneming het toezicht op het op de brug gelegen gedeelte van den spoorweg is opgedragen, zijn met het opsporen van de overtredingen van dit reglement belast.

Behoort bij Koninklijk Besluit van 6 November 1917 (*Staatsblad* n°. 614).

Mij bekend,

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

—

6 *November* 1917. BESLUIT, tot aanvulling van het Koninklijk besluit van 30 September 1916 (*Staatsblad* n°. 463), zooals dat is aangevuld door het Koninklijk besluit van 3 Februari 1917 (*Staatsblad* n°. 204), tot aanwijzing van de gewassen, waarvan de verbouw kan worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk toegestaan. S. 615.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 20 September 1917, afdeeling Crisiszaken, Bureau Landbouw, n°. 1128;

Overwegende, dat het wenschelijk is, Ons besluit van 30 September 1916 (*Staatsblad* n°. 463), zooals dat is aangevuld door Ons besluit van 3 Februari 1917 (*Staatsblad* n°. 204), tot aanwijzing van de gewassen, waarvan de verbouw kan worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk toegestaan, aan te vullen;

Den Raad van State gehoord (advies van 23 October 1917, n°. 34);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 3 November 1917, Afdeeling Crisiszaken, Bureau Landbouw, n°. 2123;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Eenig artikel.

Het eenige artikel van Ons besluit van 30 September 1916 (*Staatsblad* n°. 463), zooals dat is aangevuld door Ons besluit van 3 Februari 1917 (*Staatsblad* n°. 204) tot aanwijzing van de gewassen, waarvan de verbouw kan worden beperkt, verboden of niet dan voorwaardelijk toegestaan, wordt gewijzigd en gelezen als volgt:

Door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel kan, indien naar zijn oordeel de verbouw van andere gewassen van meer belang voor de voeding van mensch en dier is, het verbouwen van de navolgende gewassen in het algemeen of in bepaalde gedeelten des lands worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk worden toegestaan:

bruin mosterdzaad,
geel mosterdzaad,
karwijzaad,
blauwmaanzaad,
kanariezaad,
zaaiuien,
Westerwoldsch raygraszaad en andere grassen voor zaadwinning,

koolrapenzaad,
knollenzaad,
peenzaad,
uienzaad,
spinaziezaad,
alle groentezaden voor zoover in dit besluit nog niet genoemd,
suikerbieten,
vlas,
hennep,
cichorei,
tabak,
pootuien,
kool,
penen,
koolrapen,
knollen,
pastinaken,
alle soorten groenten voor zoover in dit besluit nog niet genoemd.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 6den November 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 15 *Nov.* 1917.)

—

7 *November* 1917. WET, tot wijziging van de artikelen 132, 133 en 186*f* en tot aanvulling der Hooger-onderwijswet. S. 616.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/17, no. 371, 1—8; 1917, no. 188, 1—4.

Hand. id. 1916/17, *bladz.* 2417—2438, 2445; 1917, *bladz.* 226.

Hand. 1e *Kamer* 1917, *bladz.* 58—60, 63—65, 160—171.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is aan de getuigschriften van met goed gevolg afgelegd eind-examen van de hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus en aan de door de wet daarmede gelijkgestelde examens de bevoegdheid te verbinden tot het afleggen der examens in de faculteiten der geneeskunde en der wis- en natuurkunde, alsmede de bepaling omtrent koloniale getuigschriften te verduidelijken;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Eenig Artikel.

1. Het eerste lid van artikel 132 der Hoogeronderwijswet wordt gelezen als volgt:

Van het afleggen van de in het vorig artikel bedoelde examens kan geheel of gedeeltelijk worden vrijgesteld de bezitter van een diploma of getuigschrift, afgegeven door instellingen van onderwijs in de koloniën en overzeesche bezittingen van het Rijk en door buitenlandsche universitaire instellingen van onderwijs of onderzoek, mits hij op het tijdstip waarop het diploma of het getuigschrift werd verkregen, geen ingezetene van het Rijk was.

2. Het eerste lid van artikel 133 der Hoogeronderwijswet wordt gelezen als volgt:

Tot het afleggen der examens wordt ieder, onverschillig waar hij de daarvoor vereischte kundigheden heeft opgedaan, toegelaten, mits hij in het bezit zij van een der getuigschriften, vermeld in de artikelen 11 en 12, of, voor zoover de examens in de faculteiten der geneeskunde en der wis- en natuurkunde betreft, van een getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eindexamen van de hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus of van een door de wet daarmede gelijkgesteld examen.

3. Het laatste lid van artikel 133 der Hoogeronderwijswet wordt gelezen als volgt:

Met het getuigschrift, in artikel 11 vermeld, wordt gelijkgesteld dat, hetwelk in de koloniën en overzeesche bezittingen van het Rijk door bestuurders van instellingen, alwaar het onderwijs naar Ons oordeel gelijkwaardig is met dat aan de gymnasia of aan de hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus hier te lande, aan hen die het onderwijs aan zoodanige instellingen tot het einde toe hebben genoten, wegens met goed gevolg afgelegd examen is uitgereikt, voor zooverre dit voorrecht door Ons aan die instellingen is toegekend.

4. Het onder letter *f* bepaalde van artikel 186 der Hooger-onderwijswet wordt gelezen als volgt:

Voorschriften, waaruit blijkt, dat tot het afleggen van de examens alleen kunnen worden toegelaten zij, die in het bezit zijn van een der getuigschriften bedoeld in de artikelen 133 en 134, en dat het getuigschrift voor den aanvang van het examen aan de faculteit of aan haar voorzittend lid moet worden overgelegd.

Overgangsbepaling.

Zij, die op het tijdstip waarop deze wet in werking treedt, in het bezit zijn van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd theoretisch-geneeskundig examen, worden toegelaten tot de promotie in de faculteit der geneeskunde.

Zij, die op het tijdstip waarop deze wet in werking treedt, in het bezit zijn van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd theoretisch

apothekersexamen, worden toegelaten tot de promotie in de artsenijbereidkunde.

Zij, die op het tijdstip, waarop deze wet in werking treedt, in het bezit zijn van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eerste natuurkundig examen, worden toegelaten tot het afleggen van het candidaatsexamen, en zij, die op gemeld tijdstip in het bezit zijn van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd tweede natuurkundig examen, worden toegelaten tot het afleggen van het doctoraal examen in de faculteit der geneeskunde.

Zij, die op het tijdstip waarop deze wet in werking treedt, in het bezit zijn van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eerste natuurkundig examen en van het aanvullingsexamen, bedoeld in artikel 15 der wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* nº. 222), worden toegelaten tot het doctoraal examen der artsenijbereidkunde.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 7den November 1917.

WILHELMINA.

De Minster van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 19 *Nov.* 1917.)

—

7 *November* 1917. BESLUIT, tot nadere aanvulling van het Koninklijk besluit van 7 Juni 1906 (*Staatsblad* nº, 125). aangevuld 1915 (*Staatsblad* nº. 433) en van 14 Februari bij Koninklijke besluiten van 20 October 1917 (*Staatsblad* nº. 218), waarbij buitenlandsche instellingen, bedoeld in artikel 132 der Hooger-onderwijswet, worden aangewezen, alsmede de diploma's en getuigschriften, bedoeld in dat wetsartikel en de daaraan verbonden vrijstellingen worden omschreven. S. 617.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 29 September 1917, nº. 11759/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op artikel 132 der Hooger-onderwijswet;

Gezien Ons besluit van 7 Juni 1906 (*Staatsblad* nº. 125), aangevuld bij Onze besluiten van 20 October 1915 (*Staatsblad* nº. 433) en van 14 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 218);

Mede gezien de adviezen van ieder der senaten der Rijksuniversiteiten;

Den Raad van State gehoord (advies van 23 October 1917, nº. 23);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 31 October 1917, nº. 18435, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

na artikel 3 van Ons besluit van 7 Juni 1906 (*Staatsblad* nº. 125), aangevuld bij Onze besluiten van 20 October 1915 (*Staatsblad* nº. 433) en van 14 Februari 1917 (*Staatsblad* nº. 218), wordt ingevoegd een nieuw artikel, luidende als volgt:

Art. 3*bis*. „Van het afleggen van het in het vorige artikel bedoelde examen wordt, onder het in artikel 132 der Hooger-onderwijswet gestelde voorbehoud, geheel vrijgesteld de bezitter van het getuigschrift van met gunstig gevolg afgelegd eerste Bachelor of Agriculture examination aan the University of the *Cape of Good Hope* te *Kaapstad*, onder voorwaarde, dat de bezitter van dit getuigschrift tot dit examen is toegelaten na met gunstig gevolg afgelegd „matriculation examination".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 7den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 30 *Nov.* 1917.)

—

7 *November* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van den algemeenen maatregel van bestuur, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 26 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 443). S. 618.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 10 October 1917, 1ste Afdeeling C., nº. 621, en van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 10 October 1917, nº. 13023, afdeeling V. A.;

Overwegende dat het wenschelijk is gebleken, ten aanzien van de gemeente *Kerkrade*, eene wijziging aan te brengen in den bij Ons besluit van den 26 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 443) vastgestelden algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij artikel 10 der Huurcommissiewet;

Den Raad van State gehoord (advies van 23 October 1917, nº. 22);

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 26 October 1917, 1ste Afdeeling C, nº. 652, en van 1 November 1917,

nº. 13721, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. In den bij Ons besluit van 26 Mei 1917 (*Staatsblad* nº. 443) vastgestelden algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij artikel 10 der Huurcommissiewet, wordt in plaats van „Kerkrade (Kerkrade en Holz)" gelezen: „Kerkrade (Kerkrade, Holz, Chevermont en Spekholzerheide)".

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Justitie en van Binnenlandsche Zaken zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 7den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 12 *Nov.* 1917.)

—

7 *November* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat hij wiens faillissement is geëindigd, als lid van den gemeenteraad moet worden toegelaten, ook al is zijn naam blijven staan op de lijst, bedoeld in art. 22 der Kieswet.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Schoonhoven tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland van 31 Juli 1917, G. S. nº. 26, waarbij met vernietiging van het bestreden besluit van den Raad der gemeente Schoonhoven van 19 Juli 1917, W. F. H. Regtdoorzee Greup alsnog is toegelaten als lid van d en Raad;

Den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 16 October 1917, nº. 298;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 30 October 1917, nº. 8790, Afd. B. B.;

Overwegende: dat de Raad in zijne vergadering van 18 Juli 1917 heeft besloten tot niet-toelating van den heer W. F. H. Regtdoorzee Greup op grond dat zijn naam voorkomt op de lijst, bedoeld bij art. 22 der Kieswet, terwijl bovendien bekend is, dat hij bij vonnis der arrondissements-rechtbank te Rotterdam in staat van faillissement is verklaard, en niet is gebleken, dat hij weder de beschikking of het beheer over zijne goederen heeft teruggekregen;

Overwegende: dat de niet-toegelatene daartegen beroep heeft ingesteld en dat Gedeputeerde Staten met vernietiging van het Raadsbesluit hem alsnog hebben toegelaten, overwegende dat blijkens mededeeling van den Officier van Justitie bij de arrondissementsrechtbank te Rotterdam, hun geworden door tusschenkomst van het Departement van Justitie, adressants naam ten onrechte op bedoelde lijst voorkomt, waar toch zijn op 13 Aug. 1913 uitgesproken faillissement is geëindigd door het verbindend worden der eenige uitdeelingslijst — zijnde het daartegen gedaan verzet bij vonnis van de Rechtbank te Rotterdam van 19 Mei 1915 ongegrond verklaard — en overigens geen der bij art. 22 der Kieswet bedoelde omstandigheden op 1 Februari 1917 aanwezig waren; dat Gedeputeerde Staten ook verder geen redenen bekend zijn, waarom adressant niet zou behooren te worden toegelaten als lid van den Raad;

dat de Raad zich daarop tot Ons heeft gewend, met verzoek deze beslissing te vernietigen op grond dat de gekozene niet de vereischten bezit om lid van den Raad te zijn, daar hij op den dag, waarop de uitslag der verkiezing was vastgesteld, of dien, waarop werd beslist omtrent zijne toelating, stond vermeld op de lijst bedoeld bij art. 22 der Kieswet, zij het dan ook abusief, en dat deze lijst van kracht blijft; dat W. F. H. Regtdoorzee Greup derhalve niet de vereischten bezit om lid van den Raad te zijn;

Ovewegende: dat het op 13 Augustus 1913 uitgesproken faillissement van W. F. H. Regtdoorzee Greup reeds in 1915 was geëindigd door het verbindend worden der eenige uitdeelingslijst, zijnde het daartegen gedaan verzet bij vonnis van de arrondissements-rechtbank te Rotterdam van 19 Mei 1915 ongegrond verklaard, zoodat hij op het tijdstip zijner toelating de beschikking en het beheer over zijne goederen had;

dat ook overigens geene feiten zijn gebleken op grond waarvan hij niet zou behooren te worden toegelaten als lid van den Raad;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit, het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (W. v. d. B. A.)

9 *November* 1917. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Dr. Arthur Joseph De Sopper, geboren te *Brugge* (*België*) den 5 December 1875, predikant, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 619.

Carl Joseph Berling, geboren te *Münster* (*Pruisen*) den 22 Augustus 1886, handelsagent, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 620.

Cornelis van Goor, geboren te *Amersfoort* (provincie *Utrecht*) den 27 December 1868, procuratiehouder, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 621.

Richard Bernhard Schier, geboren te *Leipzig* (*Saksen*) den 11 Mei 1844, koopman, wonende te *Haarlem*, provincie *Noordholland*. S. 622.

Wilhelm Bischoff, geboren te *Huckelrieden* (*Oldenburg*) den 18 Maart 1871, koopman, wonende te *Zaandam*, provincie *Noordholland*. S. 623.

Franz Josef Anton Gockel, geboren te *Meppen* (*Pruisen*) den 31 Mei 1867, koopman, wonende te *Groningen*, provincie *Groningen*. S. 624.

Bernhard Peiser, geboren te *Halle* (*Pruisen*) den 25 Mei 1893, civiel-ingenieur, wonende te *Groningen*, provincie *Groningen*. S. 625.

Jan Hinderink, geboren te *Zwolle* den 22 Mei 1894, klerk, wonende te *Zwolle*, provincie *Overijssel*. S. 626.

Oscar Blankenstein, geboren te *Hagen* (*Pruisen*) den 19 November 1869, handelsagent, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 627.

—

9 *November* 1917. WET, tot vereeniging van de gemeenten *Alphen*, *Aarlanderveen*, en *Oudshoorn*. S. 628.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de gemeenten Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn te vereenigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De gemeenten Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn werden vereenigd.

De vereenigde gemeente draagt den naam van Alphen aan den Rijn.

De vereeniging komt tot stand op 1 Januari 1918.

2. Alle bezittingen, lasten, rechten en verplichtingen der drie vereenigde gemeenten gaan over op de nieuwe gemeente Alphen aan den Rijn, zonder dat daarvoor een nadere akte gevorderd wordt.

Voor zoover overschrijving in de openbare registers noodig mocht zijn, zal die geschieden krachtens deze wet.

3. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland bepalen tijd en plaats voor de verkiezing en eventueele stemming en herstemming van leden van den Raad der nieuwe gemeente.

Voor deze verkiezing zijn stemgerechtigd de personen, voorkomende op de te Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn bestaande lijsten van kiezers voor den Gemeenteraad.

De Raad der gemeente Alphen benoemt de stembureaux voor deze verkiezingen en onderzoekt de geloofsbrieven der gekozenen.

De dag der eerste vergadering van den Raad der nieuwe gemeente wordt bepaald door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.

Het eerste derde gedeelte der leden van den Raad der nieuwe gemeente treedt af op den eersten Dinsdag van September 1919 en de eerste helft der wethouders op den eersten Dinsdag van September 1920.

4. De reglementen van orde voor de vergaderingen van den Raad en van het College van Burgemeester en Wethouders, alsmede de instructies voor den secretaris en den ontvanger der gemeente Alphen gelden voor de nieuwe gemeente, totdat zij door andere zijn vervangen.

De bepalingen der overige verordeningen der gemeente Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn blijven voor het gebied, waarvoor zij op het in art. 1, derde lid, bedoelde tijdstip golden, van kracht, totdat zij worden ingetrokken.

5. Het door het Rijk jaarlijks ingevolge de artt. 1—9 der wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 156), aan de gemeente Alphen aan den Rijn uit te keeren bedrag daalt niet beneden de som van de bedragen, waarover de gemeenten Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn over het jaar 1917 hebben kunnen beschikken.

Het door het Rijk ingevolge de in het voorgaande lid bedoelde wetsbepalingen aan de gemeente Alphen aan den Rijn voor iederen inwoner uit te keeren bedrag wordt bepaald op f 1.57.

De vermindering, bedoeld bij art. 9*bis*, eerste lid, van genoemde wet, wordt voor de gemeente Alphen aan den Rijn bepaald op f 4920.

6. De ingezetenen der gemeenten Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn worden voor het opmaken der kiezerslijsten en voor de verkiesbaarheid tot leden van den gemeenteraad reeds met den dag van het in werking treden dezer wet als ingezetenen der nieuwe gemeente beschouwd.

De in die drie gemeenten op het tijdstip der vereeniging van kracht zijnde kiezerslijsten voor het kiezen van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van de Provinciale Staten en van den Gemeenteraad gelden voor de nieuwe gemeente, totdat zij overeenkomstig de Kieswet door een nieuwe kiezerslijst zullen zijn vervangen.

7. Te beginnen met het tijdstip van vereeniging vervalt in wetten en daarop gegronde voorschriften de vermelding als gemeente van „Aarlanderveen" en van „Oudshoorn" en wordt in plaats van „Alphen" gelezen „Alphen aan den Rijn".

8. Door Ons kan in het jaar 1918 het tweede lid van art. 4 der Drankwet ten aanzien van de nieuwe gemeente Alphen aan den Rijn worden toegepast.

Besluiten, als bedoeld in het voorgaande lid, treden, met afwijking van het derde lid van genoemd art. 4, in werking met 1 Januari 1919 en zijn gedurende ten minste twee jaren geldig.

Tot 1 Januari 1919 wordt het aantal vergunningen, op het tijdstip van vereeniging in de gemeente Alphen aan den Rijn geldende, niet vermeerderd.

De lijsten, vermeld in art. 13 der Drankwet, van de gemeenten Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn worden vervangen door één door het bestuur der gemeente Alphen aan den Rijn op te maken lijst, waarop de namen der verzoekers worden vermeld in de volgorde van de dagen, waarop hunne verzoeken om vergunning bij de betrokken gemeentebesturen inkwamen, met dien verstande dat, voor zoover verzoeken op denzelfden dag inkwamen, de in leeftijd oudere verzoeker voorgaat.

Tot de vaststelling in het jaar 1924 door Gedeputeerde Staten van Zuidholland van de lijst, bedoeld in art. 17, eerste lid, der Drankwet, zal de bepaling van art. 1, tweede lid, dier wet, onderscheidende den verkoop van sterken drank in het klein in verkoop voor gebruik ter plaatse van verkoop en gebruik elders dan ter plaatse van verkoop, niet van toepassing zijn op de gemeente Alphen aan den Rijn, voor zooveel betreft den verkoop in eene voor het publiek toegankelijke localiteit uitgezonderd dien in een logement alleen aan logeergasten.

9. Zij, die voor de lichting der militie van 1918 in eene der vereenigde gemeenten zijn ingeschreven, blijven voor de toepassing der Militiewet (*Staatsblad* 1912 nº. 21) en van de te harer uitvoering gegeven voorschriften beschouwd als militieplichtigen van de gemeente, waar hunne inschrijving voor de militie plaats had; hetgeen echter te hunnen aanzien overeenkomstig genoemde wet en de te harer uitvoering gegeven voorschriften zou moeten gedaan worden door den burgemeester der gemeente, waar zij voor de militie zijn ingeschreven, ware die niet met eene andere gemeente vereenigd, geschiedt na het tot stand komen van de vereeniging door den burgemeester der nieuwe gemeente Alphen aan den Rijn.

Zij, die bij het tot stand komen van de vereeniging in eene der vereenigde gemeenten voor de lichting der militie van 1919 zijn ingeschreven en zij, die daar voorkomen in het register, bedoeld in art. 87 der Militiewet, in het register, bedoeld in art. 26 der Landweerwet, of in het register, bedoeld in art. 5 der Landstormwet, worden op de voor de nieuwe gemeente Alphen aan den Rijn op te maken registers overgeschreven.

10. Aan de burgemeesters en aan de ambtenaren van de gemeenten Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn, die tengevolge van de vereeniging worden ontslagen, wordt uiterlijk tot 1 Januari 1928 ten laste van de nieuwe gemeente een wachtgeld verleend tot het bedrag gelijk aan dat van hunne wedderegeling bij het in werking treden van deze wet of, indien zij pensioen genieten, tot een bedrag gelijk aan het verschil tusschen het bedrag van dat pensioen en hunne voormelde wedderegeling en wel zoolang zij niet eene minstens gelijk-bezoldigde openbare of andere betrekking zullen hebben aanvaard, met dien verstande dat bij aanvaarding van eene minder bezoldigde betrekking het wachtgeld met het bedrag van die bezoldiging zal worden verminderd. Bij verlies vóór 1 Januari 1928 van de betrekking, welke tot onthouding, intrekking of vermindering van wachtgeld leidde, wordt dit laatste geheel of gedeeltelijk toegekend, tenzij het verlies het gevolg was van eigen verzoek, gegrond op niet door Gedeputeerde Staten van Zuidholland deugdelijk verklaarde redenen.

Gelijk gevolg als aan het aanvaarden van eene betrekking zal zijn verbonden aan eene benoeming door de Overheid tot eene minstens gelijkbezoldigde betrekking, ook al wordt deze benoeming niet aangenomen, tenzij deze niet-aanneming geschiedt op grond van bezwaren, welke door Gedeputeerde Staten van Zuidholland deugdelijk worden verklaard.

Onder gelijkbezoldigde betrekking wordt

verstaan eene betrekking of vereeniging van betrekkingen, welke den betrokken ambtenaar eene gelijke bezoldiging oplevert als hij in zijn vroegere functiën tezamen in dienst der opgeheven gemeente of opgeheven gemeenten op het oogenblik van het in werking treden van deze wet genoot.

11. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien hunner afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 9den November 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 13 *Nov.* 1917.)

—

9 *November* 1917. WET, tot verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1917. S. 629.

—

9 *November* 1917. WET, tot wijziging van den termijn van navordering van vermogensbelasting. S. 630.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/17, no. 439, 1—4; 1917, no. 210, 1—3; 1917/18, no. 210, 1.

Hand id. 1916/17, *bladz.* 2657; 1917/18, *bladz.* 325.

Hand. 1e *Kamer* 1917/18, *bladz.* 17—24.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, den termijn, binnen welken navordering van vermogensbelasting kan plaats hebben, te verlengen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In het vierde lid van artikel 45 B der wet van den 27 September 1892 (*Staatsblad* no. 223), aangevuld bij de wet van den 27 April 1904 (*Staatsblad* no. 80), wordt in de plaats van: „de twaalfde maand" gelezen: „het tweede jaar".

In het laatste lid van dat artikel worden de woorden: „twee belastingjaren" vervangen door: „meer dan één belastingjaar".

2. Deze wet wordt geacht in werking te zijn getreden met ingang van den eersten Mei 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 9den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 16 *Nov.* 1917.)

—

9 *November* 1917. WET, houdende goedkeuring van den onderhandschen verkoop aan de Coöperatieve Woningbouwvereeniging „Eigen Haard" gevestigd te *Delfzijl*, van eene oppervlakte voormaligen vestinggrond aldaar. S. 631.

—

9 *November* 1917. WET, houdende goedkeuring van den onderhandschen verkoop aan de gemeente *Gouda* van het perceel weiland tusschen den Goejanverwelledijk aldaar en de spoorbaan naar *Schoonhoven*, kadastraal *Gouda*, Sectie A, no. 4960. S. 632

—

9 *November* 1917. WET, tot wijziging van de bepalingen in de wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* no. 176) omtrent het hooger beroep van besluiten van Gedeputeerde Staten ten opzichte van waterschappen, veenschappen en veenpolders en in verband daarmede van artikel 26 dezer wet. S. 633.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1914/15, no. 400, 1—5; 1915/16, no. 87; 1916/17, no. 67, 1; 1917, no. 35, 1; 1917/18, no. 35, 1.

Hand. id. 1917/18, *bladz.* 244.

Hand. 1e *Kamer* 1917/18, *bladz.* 11, 17—24.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat wijziging wenschelijk is van de bepalingen in de wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* no. 176) omtrent het hooger beroep van besluiten van Gedeputeerde Staten ten opzichte van waterschappen, veenschappen en veenpolders, en in verband daarmede van artikel 26 dezer wet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. I. De negende paragraaf van de wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* no. 176) wordt gelezen als volgt:

§ 9. *Beroep van besluiten van Gedeputeerde Staten genomen krachtens provinciale verordeningen betreffende den waterstaat of reglementen van waterschappen, veenschappen en veenpolders.*

Art. 19. Aan Onzen Commissaris in de provincie en aan alle belanghebbenden staat beroep op Ons open van krachtens provinciale verordeningen betreffende den waterstaat of reglementen van waterschappen, veenschappen en veenpolders genomen besluiten van Gedeputeerde Staten:

A. I. tot onthouding van goedkeuring aan, tot wijziging of tot vaststelling van

a. begrootingen van waterschappen, veenschappen en veenpolders;

b. wijzigingen dier begrootingen ;

II. tot onthouding van goedkeuring aan of tot wijziging van besluiten van waterschappen, veenschappen en veenpolders betreffende omslagplicht of heffing van omslag ;

III. tot ontbouding van goedkeuring aan besluiten van waterschappen, veenschappen en veenpolders betreffende :

a. het aangaan van geldleeningen ;

b. het waarborgen van de renten en de aflossingen van geldleeningen, door anderen aan te gaan ;

c. het koopen, ruilen, vervreemden, bezwaren en verpanden van onroerende zaken, van inschrijvingen in een der Grootboeken der Nationale Schuld, van schuldvorderingen of aandeelen in vennootschappen of maatschappijen en van ander waardepapier ;

d. het aanvaarden der aan de instelling gemaakte erfstellingen, legaten of gedane schenkingen ;

e. het treffen van dadingen ;

f. het voeren van rechtsgedingen ;

IV. houdende beslissing omtrent toelating en ongevraagd ontslag van bestuursleden van waterschappen, veenschappen en veenpolders;

V. houdende beslissing van geschillen tusschen waterschappen, veenschappen en veenpolders ;

VI. tot al of niet goedkeuring van overeenkomsten betreffende den waterstaat tusschen waterschappen, veenschappen, veenpolders of gemeenten ;

VII. tot al of niet goedkeuring, tot wijziging, vaststelling of handhaving van rekeningen van waterschappen, veenschappen en veenpolders ;

VIII. tot al of niet goedkeuring, tot wijziging, vaststelling of handhaving van :

a. regeling van en indeeling in omslagklassen ;

b. besluiten betreffende uitkeeringen aan ingelanden ;

c. lijsten tot bepaling van stembevoegdheid ;

IX. houdende beslissing :

a. omtrent geschillen over het bestaan van de verplichting tot ondernoud van waterstaatswerken ;

b. betreffende afkoop van onderhoudsplicht of omzetting van onderhoudsplicht in eene geldelijke uitkeering ;

c. betreffende de vraag, of en in hoeverre waterstaatswerken liggen ten algemeenen nutte.

B. welke bij provinciale verordening of reglement van een waterschap, veenschap of veenpolder daarvoor vatbaar worden verklaard.

Art. 20. De aan beroep onderworpen besluiten, waarbij goedkeuring wordt geweigerd of een geschil wordt beslist, zijn altijd met redenen omkleed.

Art. 21. De aan beroep onderworpen besluiten worden medegedeeld aan het bestuur van de gemeente, het waterschap, het veenschap of den veenpolder, waarop het besluit betrekking heeft, aan het bestuur van de gemeente, het waterschap, het veenschap of den veenpolder, onder welks toezicht of beheer het betrokken waterstaatswerk staat, en wanneer het besluit een weg betreft, bovendien aan het bestuur der gemeente, waarin de weg is gelegen.

Zij worden door het gezag belast met het dagelijksch bestuur der instelling, waaraan mededeeling geschiedde, onmiddellijk ter openbare kennis gebracht en tegelijkertijd gedurende dertig dagen na de dagteekening dier bekendmaking voor belanghebbenden ter inzage gelegd, alles op de wijze voor de bekendmakingen dier instellingen voorgeschreven.

Het beroep staat open tot aan het einde van den in het voorgaande lid genoemden termijn.

Art. II. In den aanhef van artikel 26 van genoemde wet wordt in plaats van „Waar in deze wet" gelezen „Waar in of krachtens deze wet".

Art. III. Op beschikkingen of beslissingen van Gedeputeerde Staten als bedoeld in artikel 19 van de wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* n°. 176), genomen vóór het in werking treden van deze wijzigingswet, blijven de bepalingen der wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* n°. 176) ongewijzigd van toepassing.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 9den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 23 *Nov.* 1917.)

—

9 *November* 1917. WET, houdende aanvulling van het eerste en het derde lid van artikel 82 der Indische Comptabiliteitswet. S. 634.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1914/15, n°. 406, 1—3 ; 1915/16, n°. 92, 1 ; 1916/17, n°. 68, 1—3 ; 1917/18, n°. 25, 1—2.

Hand. id. 1917/18, *bladz.* 244—251, 254—260 ; 274.

Hand. 1e *Kamer* 1917/18, *bladz.* 17—24.

WIJ WILHELMINA, ENZ.... doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is het eerste en het derde

lid van artikel 82 der Indische Comptabiliteitswet aan te vullen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De wet van 23 April 1864 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 35, *Indisch Staatsblad* n°. 106) tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van *Nederlandsch-Indië* — Indische Comptabiliteitswet —, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 16 December 1916 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 536, *Indisch Staatsblad* 1917 n°. 115) wordt nader gewijzigd als volgt:

Het eerste en het derde lid van artikel 82 worden gelezen:

Alle landsdienaren, die als zoodanig en zonder ter zake comptabel te zijn, door onrechtmatige handelingen of door het nalaten van de zorg, waartoe zij gehouden zijn, middellijk of onmiddellijk den Lande schade toebrengen, zijn verplicht die schade te vergoeden.

Voor *Nederlandsch-Indië* wordt door Ons in dit onderwerp voorzien. Daarbij kan de kennisneming van geschillen ter zake worden opgedragen, hetzij aan de rechterlijke macht, hetzij aan het administratief gezag.

2. Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen datum.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 9den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 21 *Nov.* 1917.)

—

9 *November* 1917. WET, houdende wijziging van artikel 77 van het Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië*. S. 635.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat artikel 77 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië wijziging behoeft,

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

Artikel 77 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië, vastgesteld bij de wet van 2 September 1854 (*Nederlandsch Staatsblad* 1854, n°. 129; *Indisch Staatsblad* 1855, n°. 2), wordt gelezen:

Onteigening ten algemeenen nutte van eenig goed of recht kan niet plaats hebben dan na voorafgaande verklaring bij ordonnantie dat het algemeen nut onteigening vordert en tegen vooraf genoten of vooraf verzekerde schadeloosstelling, een en ander volgens voorschriften bij algemeene verordening vast te stellen.

De vereischten van voorafgaande verklaring bij ordonnantie en van voorafgaand genot of voorafgaande verzekering van de verschuldigde schadeloosstelling gelden niet, wanneer oorlog, oorlogsgevaar, oproer, brand, watersnood, aardbeving, vulkanische uitbarsting of andere dringende omstandigheden eene onverwijlde inbezitneming vorderen.

Bij algemeene verordening kunnen nog andere dan de in het vorige lid bedoelde gevallen worden aangewezen, waarin de voorafgaande verklaring bij ordonnantie niet wordt vereischt.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 9den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 21 *Nov.* 1917.)

—

9 *November* 1917. WET, houdende goedkeuring van de op den 26sten Mei 1916 te *'s-Gravenhage* onderteekende Verklaring tot afschaffing van de Nederlandsche Capitulaties in de Fransche zone van *Marokko*. S. 636.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de op den 26sten Mei 1916 te 's-Gravenhage onderteekende Verklaring tot afschaffing van de Nederlandsche Capitulaties in de Fransche zone van Marokko wettelijke rechten betreft;

Gelet op artikel 59, 2de alinea, der Grondwet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De op den 26sten Mei 1916 te 's-Gravenhage namens Nederland en Frankrijk onderteekende Verklaring strekkende tot afschaffing van de Nederlandsche capitulaties in de Fransche zone van Marokko, alsmede de op gelijken datum tusschen Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken en den Gezant der Fransche Republiek uitgewisselde Nota's, welke verklaring en Nota's in afschrift nevens deze Wet zijn gevoegd, worden goedgekeurd.

2. Deze Wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 9den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 22 *Dec.* 1917.)

DÉCLARATION.

Les soussignés, dûment autorisés par leurs Gouvernements respectifs, font, d'un commun accord, la déclaration suivante :

Prenant en considération les garanties d'égalité juridique, offertes aux étrangers par les Tribunaux français du Protectorat, le Gouvernement Royal Néerlandais renonce à réclamer pour ses Consuls, ses ressortissants et ses établissements dans la zone française de l'Empire Chérifien, tous droits et privilèges issus du régime des capitulations.

Les traités et conventions de toute nature en vigueur entre la France et les Pays-Bas s'étendent de plein droit, sauf clause contraire, à la zone française de l'Empire Chérifien.

La présente déclaration sera ratifiée et les ratifications en seront échangées à la Haye aussitôt que faire se pourra.

Elle entrera en vigueur un mois après la date de l'échange des ratifications.

Fait en double à la Haye, le 26 mai 1916.

(*L. S.*) J. LOUDON.
(*L. S.*) H. ALLIZÉ.

NOTA, *door den Minister van Buitenlandsche Zaken gericht aan den Gezant der Fransche Republiek.*

La Haye, le 26 mai 1916.

Monsieur le Ministre,

A l'occasion de la signature de la Déclaration portant abrogation des privilèges capitulaires néerlandais dans la zone française de l'Empire Chérifien, j'ai l'honneur de porter à la connaissance de Votre Excellence ce qui suit :

1°. Il sera procédé aussitôt que possible à la révision, d'un commun accord, de la dernière liste des protégés néerlandais, communiquée au Ministre des Affaires Etrangères de Sa Majesté le Sultan du Maroc conformément à l'article 7 de la Convention de Madrid du 3 juillet 1880.

Cette révision se fera au moyen de négociations directes entre l'Agent Diplomatique des Pays-Bas à Tanger et le Résident Général de la République Française au Maroc sur la base de la Convention de Madrid.

Une nouvelle liste sera dressée par eux, mentionnant, autant que possible, les noms, prénoms, qualité et domicile des protégés néerlandais dans la zone française de l'Empire Chérifien ; cette liste sera soumise à l'approbation des deux Gouvernements contractants.

2°. Les protégés néerlandais qui seront portés sur la nouvelle liste visée ci-dessus, seront, leur vie durant, justiciables des tribunaux français dans la zone française de l'Empire Chérifien.

3°. Les procédures tant civiles que pénales déjà commencées devant la juridiction consulaire néerlandaise dans la zone française de l'Empire Chérifien au moment de l'entrée en vigueur de la Déclaration visée ci-dessus se poursuivront jusqu'en dernier ressort devant les tribunaux compétents néerlandais. La sentence rendue dans pareille procédure obtiendra l'exéquatur des juridictions françaises dans ladite zone sans que celles-ci procèdent à un nouvel examen du fond de l'affaire.

4°. Il est bien entendu que tous les droits et privilèges dont il n'est pas fait mention dans les Traités et conventions visés dans le troisième alinéa de la Déclaration et qui sont ou seraient accordés dans la zone française de l'Empire Chérifien à une autre nation, seront également et sans condition quelconque étendus aux ressortissants et aux établissements néerlandais dans ladite zone.

5°. Aucune nouvelle protection ne pourra être accordée par les Consuls, les ressortissants et les établissements néerlandais dans la zone française de l'Empire Chérifien à partir de la date de l'approbation par les deux Gouvernements contractants de la liste qui doit être dressée ainsi qu'il est dit ci-dessus entre l'Agent Diplomatique des Pays-Bas à Tanger et le Résident Général de la République Française au Maroc.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, l'assurance renouvelée de ma haute considération.

J. LOUDON.

NOTA, *door den Gezant der Fransche Republiek gericht aan den Minister van Buitenlandsche Zaken.*

La Haye, le 26 mai 1916.

Monsieur le Ministre,

A l'occasion de la signature de la Déclaration portant abrogation des privilèges capitulaires néerlandais dans la zone française de l'Empire Chérifien, j'ai l'honneur, dûment autorisé par mon Gouvernement, de porter à la connaissance de Votre Excellence ce qui suit :

1°. Il sera procédé aussistôt que possible à la revision, d'un commun accord, de la dernière liste des protégés néerlandais, communiquée au Ministre des Affaires Etrangères de Sa Majesté le Sultan du Maroc conformément à l'article 7 de la Convention de Madrid du 3 juillet 1880.

Cette révision se fera au moyen de négocia-

tions directes entre l'Agent Diplomatique des Pays-Bas à Tanger et le Résident Général de la République Française au Maroc sur la base de la Convention de Madrid.

Une nouvelle liste sera dressée par eux, mentionnant, autant que possible, les noms, prénoms, qualité et domicile des protégés néerlandais dans la zone française de l'Empire Chérifien ; cette liste sera soumise à l'approbation des deux Gouvernements contractants.

2°. Les protégés néerlandais qui seront portés sur la nouvelle liste visée ci-dessus, seront, leur vie durant, justiciables des tribunaux français dans la zone française de l'Empire Chérifien.

3°. Les procédures tant civiles que pénales déjà commencées devant la juridiction consulaire néerlandaise dans la zone française de l'Empire Chérifien au moment de l'entrée en vigueur de la Déclaration visée ci-dessus se poursuivront jusqu'en dernier ressort devant les tribunaux compétents néerlandais. La sentence rendue dans pareille procédure obtiendra l'exéquatur des juridictions françaises dans ladite zone sans que celles-ci procèdent à un nouvel examen du fond de l'affaire.

4°. Il est bien entendu que tous les droits et privilèges dont il n'est pas fait mention dans les Traités et conventions visés dans le troisième alinéa de la Déclaration et qui sont ou seraient accordés dans la zone française de l'Empire Chérifien à une autre nation, seront également et sans condition quelconque étendus aux ressortissants et aux établissements néerlandais dans ladite zone.

5°. Aucune nouvelle protection ne pourra être accordée par les Consuls, les ressortissants et les établissements néerlandais dans la zone française de l'Empire Chérifien à partir de la date de l'approbation par les deux Gouvernements contractants de la liste qui doit être dressée ainsi qu'il est dit ci-dessus entre l'Agent Diplomatique des Pays-Bas à Tanger et le Résident Général de la République Française au Maroc.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma haute considération.

H. ALLIZÉ.

---

9 *November* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van de „Regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren behoorende tot de Nederlandsch-Indische landmacht". S. 637.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 17 October 1917, 7de Afdeeling, n°. 1 ;

Den Raad van State gehoord (advies van 30 October 1917, n°. 36) ;

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Koloniën van 6 November 1917, 7de Afdeeling, n°. 2 ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

Art. 1. De bij artikel een van Ons besluit van 8 September 1910, n°. 39 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 278, *Indisch Staatsblad* n°. 592) vastgestelde en sedert herhaaldelijk, laatstelijk bij Ons besluit van 25 Juni 1917 n°. 208 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 477) gewijzigde „Regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren, behoorende tot de Nederlandsch-Indische landmacht" wordt nader gewijzigd als volgt :

1°. In artikel 6 wordt tusschen „artikelen" en „21" ingelascht : „7, zevende lid".

2°. Het laatste lid van artikel 7 wordt gelezen :

„(7) Ten opzichte van officieren, die tengevolge van eene overplaatsing bij de intendance in een andere ranglijst moeten worden vermeld, wordt de plaats in die ranglijst in het besluit der overplaatsing aangegeven naar de beginselen, neergelegd in het vierde, vijfde en zesde lid van dit artikel, met dien verstande evenwel, dat, indien de overplaatsing gepaard gaat met eene bevordering tot kapitein, de overgeplaatste in rangorde wordt geplaatst boven de kapiteins-intendanten, die in den eersten luitenantsrang jonger in rang waren".

3°. Het derde lid van artikel 29 wordt gelezen :

„(3) In de aanvulling van de openvallende plaatsen in den laagsten (kapiteins)rang bij de intendance wordt voorzien door overplaatsing, zoo noodig met bevordering, van officieren van een der wapens of van het dienstvak der militaire administratie, die getoond hebben voor den intendancedienst eene bijzondere geschiktheid te bezitten."

4°. Het vijfde lid van artikel 29 vervalt.

2. Dit besluit treedt in werking op den dag van uitgifte van het *Staatsblad* van *Nederlandsch-Indië*, waarin het wordt afgekondigd.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van

Oorlog, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 9den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 21 *Nov.* 1917.)

—

9 *November* 1917. MISSIVE van den Minister van Oorlog aan de burgemeesters betreffende inschrijving in de verlofgangersregisters.

In mijn rondschrijven van 25 Maart 1916, afd. Dpl., nº. 337 L. deed ik de wenschelijkheid uitkomen, dat gedirende de heerschende buitengewone omsteandigheden ook de niet met groot verlof zijnde landweerplichtigen staan ingeschreven in het verlofgangersregister der gemeente, waarin zij woonplaats hebben of geacht worden te hebben.

Die wenschelijkheid bestaat evenzeer ten opzichte van de militieplichtigen, die in het genot zijn van onbepaald (klein) verlof of van een ander tijdelijk verlof van langen duur.

Ik heb daarom de eer U, mede namens mijn ambtgenoot van Marine, te verzoeken:

1º. alle militieplichtigen met onbepaald (klein) verlof, omtrent wie U bekend is of wordt, dat zij in Uwe gemeente gevestigd zijn, in te schrijven in het verlofgangersregister Uwer gemeente, voor zoover hun namen niet reeds in dat register voorkomen;

2º. nopens de militieplichtigen met onbepaald (klein) verlof, omtrent wie U bekend is of wordt, dat zij Uwe gemeente metterwoon zullen verlaten of hebben verlaten en zich in eene andere gemeente binnen her Rijk zullen vestigen of hebben gevestigd, kennisgeving van hun woonplaatsverandering te doen aan den burgemeester van laatstbedoelde gemeente;

3º. na de kennisgeving, onder 2º. bedoeld, te hebben ontvangen en U zekerheid te hebben verschaft, dat de militieplichtige inderdaad in Uwe gemeente gevestigd is, nopens de ontvangst der kennisgeving en de inschrijving van den militieplichtige in het verlofgangersregister Uwer gemeente bericht te zenden aan den burgemeester, die de kennisgeving deed, zoomede van de inschrijving mededeeling te doen aan den burgemeester der gemeente, voor welke de militieplichtige is ingelijfd, indien deze gemeente eene andere is dan de Uwe of dan die, welker burgemeester de kennisgeving zond;

4º. na ontvangst van een bericht van inschrijving in het verlofgangersregister eener andere gemeente, als onder 3º. bedoeld, te zorgen voor doorhaling van den naam van den militieplichtige in het verlofgangersregister Uwer gemeente, zoo zijn naam daarin voorkomt.

Ten aanzien van den militieplichtige met onbepaald (klein) verlof, die gevestigd is of zich ophoudt buiten het Rijk dan wel na verblijf buitenslands zich vestigt of weder gaat verblijven in eene gemeente binnen het Rijk, ware in den zin van het vermelde onder 1º. t/m 4º. te handelen door de burgemeesters, die bij de inschrijving van den naam van den militieplichtige in het verlofgangersregister en de doorhaling van den naam op dat register betrokken zouden zijn, zoo de militieplichtige zich met groot verlof in plaats van onbepaald (klein) verlof zou bevinden.

Gelijke gedragslijn gelieve U te volgen met betrekking tot de militieplichtigen, die, hoewel geen groot-verlof of onbepaald (klein) verlof genietende, in het genot van verlof van drie maanden of van langeren duur.

Voor zooveel noodig vestig ik er Uwe aandacht op, dat, zoolang een militieplichtige zich niet met groot-verlof bevindt, hij niet verplicht is tot naleving van art. 88 of art. 89 der militiewet en derhalve ten aanzien van den militieplichtige met onbepaald (klein) verlof art. 81 van het Militiebesluit II buiten toepassing moet blijven. (Gem.-stem.)

—

9 *November* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

De omstandigheid, dat de Staat aan een militair ter zake van een ongeval pensioen heeft verleend krachtens de bepalingen der ten deze geldende Pensioenwet, staat aan een actie tot schadevergoeding uit onrechtmatige daad tegen den Staat in verband met datzelfde ongeval ingesteld, niet in den weg.

Blijkens art. 1407 B. W. is als een privaatrecht te beschouwen het recht om niet door toedoen van een ander lichamelijk letsel te ondergaan.

De artt. 1401 en volgg. B. W. verleenen bescherming tegen zoodanig letsel onrechtmatig toegebracht, ook indien dit geschiedt bij gelegenheid van een geneeskundige behandeling en in dat geval geven zij een vordering tegen hem, die de behandeling toepast en de zorg daarvoor, heeft op zich genomen.

De Staat, zich belastende met den militairen geneeskundigen dienst, staat te dien aanzien op één lijn met ieder bijzonder persoon, die de geneeskundige verzorging van een ander vrijwillig op zich neemt en hij is dan ook voor daarbij gepleegde na-

latigheid evenals die bijzondere persoon, jegens den daardoor benadeelde, op gronden ontleend aan het *privaatrecht*, aansprakelijk, ook al moge de Staat bij het op zich nemen van voorschreven last bevoegen daarmede zijn *publiekrechtelijke* taak naar behooren te vervullen.

(B. W. artt. 1401, 1407; Pensioenwet landmacht 1902 art. 2.)

Voorzitter:
Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. A. Fentener van Vlissingen, C. O. Segers, H. Hesse en Jhr. Rh. Feith.

De Staat der Nederlanden, gedomicilieerd te 's-Gravenhage, eischer tot cassatie van een arrest op 18 December 1916 door het Gerechtshof te 's-Gravenhage tusschen partijen gewezen, (hierna volgend *Red.*), advocaat Mr. J. H. Telders, gepleit door Mr. J. R. Thorbecke

tegen:

J. H. van Bommel, wonende te 's-Gravenhage, verweerder in cassatie, advocaat Mr. A. Nicol Speijer.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

De verweerder in cassatie, die in militairen dienst een beenbreuk heeft opgedaan, heeft den Staat aangesproken tot schadevergoeding op grond dat hij ten gevolge van nalatigheid en verzuim in de behandeling van dien breuk door den geneeskundigen dienst van het leger gebrekkig is geworden en buiten staat tot het winnen van levensonderhoud.

De Staat heeft tegen de vordering aangevoerd ten eerste dat de schadevergoeding wegens in en door den dienst bekomene vermink ing is geregeld bij de Pensioenwet voor de Landmacht 1902, waardoor toepasselijkheid van art. 1401 en volgende B. W. is uitgesloten, ten andere dat hier eene civielrechtelijke rechtsband ontbreekt, daar deze niet ontstaat doordat een militaire arts „als dienst" eenen soldaat behandelt.

Dit tweevoudige verweer, afgewezen bij het arrest waarvan beroep, is belichaamd in twee cassatiemiddelen, waarvan eerste is: schending of verkeerde toepassing van de artt. 1401, 1402 en 1403 B. W., artt. 1, 2 en 5 van de Pensioenwet voor de landmacht 1902, door te beslissen dat een militair jegens den Staat de actie van artt. 1401 en 1402 B. W. heeft ter zake van een ongeval waarvoor hem reeds pensioen is verleend krachtens de bepalingen van bovengenoemde Pensioenwet; ten onrechte omdat door het verleenen van pensioen de Staat aan alle zijne verplichtingen tot vergoeding van schade heeft voldaan.

Volgens het middel derogeert de bepaling van art. 2, 2°. der Pensioenwet, als eene algemeene regeling van de financieele gevolgen van ongevallen in en door den dienst, den militair overkomen, inhoudende, aan de gewone bepalingen omtrent schadevergoeding wegens onrechtmatige daad.

Voor goedmaking van deze stelling moet vaststaan dat de Staat in de Pensioenwet voor zijne eigene aansprakelijkheid wegens schuld van zijne ambtenaren eene regeling heeft getroffen waardoor die van het B. W. wordt uitgesloten of beperkt. Dit kan ik nu in de Pensioenwet niet zien. De eischer beweert dat, nu in deze wet geen onderscheid wordt gemaakt in verband met de oorzaak der beloopen schade, zij ook de gevolgen van schuld regelt. Voor deze gevolgtrekking zou echter m.i. meer noodig zijn, nl. een uitdrukkelijk derogeeren aan de bepalingen van het B.W. Art. 2, 2°. spreekt echter alleen van verwonding of verminking, in den dienst bekomen of veroorzaakt door gevorderde of bevolene militaire diensten, voor zoover die den belanghebbende tot de verdere waarneming van den militairen dienst ongeschikt maken. Indien hierin eene uitsluiting van aansprakelijkheid, verder gaande dan de verplichting tot het verleenen van pensioen, gelegen mocht zijn, dan zou die toch enkel betreffen de aansprakelijkheid wegens het vorderen of bevelen van militaire diensten, maar in geen geval kan beweerd worden dat nalatigheid of verzuim in de geneeskundige behandeling of verminking of verwonding op niets meer dan het pensioen aanspraak geeft; zij liggen geheel buiten het kader der betrokkene wetsbepaling, zoodat de algemeene bepalingen omtrent schuld en de daaruit voortvloeiende verplichting tot schadevergoeding hare kracht hier behouden.

Daarom schijnt dit middel mij ongegrond.

Het tweede middel is: Schending of verkeerde toepassing van de artt. 1401, 1402, 1403 en 1407 B. W. door te beslissen dat eene verplichting tot schadevergoeding bestaat voor den Staat wanneer de Staat door den militairen geneeskundigen dienst een militair laat behandelen; ten onrechte omdat voor de toepassing van de bovengenoemde artikelen is noodig een band, althans eene verhouding tusschen partijen naar civiel recht, welke in casu ontbreekt.

Ook dit middel komt mij ongegrond voor,

al zou ik de motiveering van de beslissing in het arrest waarvan beroep niet voor mijne rekening wenschen te nemen. Het Hof zegt dat tusschen den geneesheer en zijne patiënt eene civielrechtelijke verhouding bestaat, en de Staat, die door den militairen geneeskundigen dienst eenen militair laat behandelen, te dien opzichte tot dien militair ook komt te staan in civielrechtelijke verhouding. Hierbij wordt over het hoofd gezien dat de verhouding tusschen geneesheer en patiënt berust op lastgeving van de zijde van den laatste, welke ten deze geheel ontbreekt.

Maar de Staat, den militair aan geneeskundige behandeling van zijnentwege onderwerpende, draagt de verantwoordelijkheid voor hetgeen namens hem wordt verricht, indien daardoor private rechten worden geschonden onverschillig of de handeling eene publiekrechtelijke mocht zijn; in het licht der latere jurisprudentie mag dit thans wel als vaststaande worden aangemerkt. Ik verwijs in het bijzonder naar 's Hoogen Raads arrest van 31 December 1915 (W. 9947); (N. J. 1916 blz. 407 *Red.*) dat, hoewel de quaestie meer bepaaldelijk met betrekking tot de bevoegdheid der rechterlijke macht behandelende, eene bevestiging van de reeds vroeger aangenomene leer inhoudt.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eischer in de kosten.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat — voor zoover thans van belang — blijkens het bestreden arrest en blijkens het vonnis door de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage op 1 Februari 1916 tusschen partijen gewezen, naar welk vonnis de aangevallen uitspraak, voor zooveel de feiten betreft, verwijst, partij van Bommel, als eischer in eersten aanleg, van den Staat vergoeding heeft gevorderd op grond, dat de zorgelooze en onoordeelkundige behandeling, op hem toegepast door organen van den Staat, veroorzaakt heeft, dat een hem als militair-motorwielrijder in dienst overkomen ongeval — een breuk van het linkerbeen — tengevolge heeft gehad, dat hij voor zijn leven gebrekkig is;

dat de Staat tegen die vordering onder meer heeft aangevoerd:

1°. dat ter zake van gemeld ongeval aan eischer door den Staat reeds pensioen is toegekend;

2°. dat tusschen partijen ontbreekt een civielrechtelijke rechtsband en daarom uit eischer's stellingen niet volgt een naar civiel recht onrechtmatige daad;

dat de Rechtbank, met verwerping van deze beide weren en van nog een derde middel van niet-ontvankelijkheid, den eischer in zijne vordering ontvankelijk heeft verklaard en hem toegelaten tot het bewijs van de door hem gestelde feiten;

dat het Gerechtshof, na door den Staat ingesteld hooger beroep de tegen die beslissing aangevoerde grieven ongegrond achtende, het vonnis der Rechtbank bij de aangevallen uitspraak heeft bekrachtigd;

O., dat tegen 's Hofs uitspraak zijn gericht de twee middelen van cassatie, luidende: (zie concl. proc.-gen.);

O., met betrekking tot het *eerste* middel:

dat, blijkens de toelichting, dit middel uitgaat van de stelling, dat zoowel de artt. 1401 en volgende van het B. W. als de bepalingen der Pensioenwet voor de landmacht 1902, tot onderwerp hebben een regeling van schadevergoeding ter zake van ondervonden lichamelijk letsel en dat de bepalingen van laatstgenoemde wet, als zijnde ten deze de bijzondere wet, geldende voor militairen, de toepasselijkheid van de algemeene regeling in het B. W. uitsluiten;

dat echter de enkele omstandigheid, dat in twee verschillende wettelijke regelingen valt aan te wijzen eenig element, dat zij met elkander gemeen hebben, op zich zelve geenszins voldoende is om aan te nemen, dat er tusschen haar zoude bestaan de verhouding van bijzondere tegenover algemeene wet, met de daaraan in de wetstoepassing vastgeknoopte gevolgen;

dat immers daartoe mede vereischt is, dat de Wetgever, hetzij door eene uitdrukkelijke wetsbepaling, hetzij door den aard der door hem gegeven voorschriften, zijn wil heeft te kennen gegeven, dat de beide regelingen niet nevens elkander zullen worden toegepast, doch dat in bepaalde gevallen of ten aanzien van bepaalde personen de eene regeling zal voorgaan boven de andere;

dat nu een uitdrukkelijke wetsbepaling, als hierboven bedoeld, niet is aan te wijzen;

dat evenmin de aard der hier bedoelde regelingen medebrengt, dat de eene de andere uitsluit;

dat immers, al aangenomen, dat de Pensioenwet inderdaad tot strekking heeft geleden schade te vergoeden, dan toch de verplichting tot vergoeding van die schade, waarbij schuld van den Staat zelfs niet wordt ondersteld, op een geheel anderen rechtsgrond berust, dan de gehoudendheid tot schadeloosstelling, welke door de artt. 1401 en volgende van het B. W. wordt opgelegd;

dat het onderscheiden karakter van beide regelingen, wier gelijktijdige toepassing zeker

mogelijk is, verbiedt aan te nemen, dat de wetgever, door omtrent de eerstgenoemde schadevergoeding in de Pensioenwet voorschriften vast te stellen, den Staat zou hebben willen ontheffen van iedere verantwoordelijkheid voor onrechtmatige handelingen door hemzelf jegens militairen begaan;

dat bovendien uit de bepalingen der Pensioenwet is op te maken, dat de raadsman van den eischer tot cassatie aan die wet een ruimere strekking heeft gegeven, dan haar toekomt;

dat immers art. 2, 3°. recht op voortdurend pensioen ter zake van ongeschiktheid voor de verdere waarneming van den militairen dienst uit hoofde van verwonding of lichaamsgebreken, niet in of tengevolge van den dienst ontstaan, eerst toekent, als de belanghebbende tien jaren werkelijken dienst heeft gehad, en dat het toch ongerijmd zou zijn te onderstellen, dat de Staat, zoolang de tien jaren nog niet zijn verstreken, vrijelijk zich jegens een militair buiten dienst iedere onrechtmatige daad zou kunnen veroorloven, immers uit dien hoofde aangesproken, elke vordering zou kunnen afwijzen met het enkele verweer, dat de eischer militair is en uitsluitend recht heeft op schadevergoeding krachtens de Pensioenwet;

dat het al evenmin aangaat om wat voor art. 2, 3°. als ongerijmd moet worden verworpen, te aanvaarden voor art. 2, 2°. en dus te betoogen, dat in elk geval voor ongevallen in en door den dienst, dit laatste artikel een volledige, toepassing van andere wetsvoorschriften uitsluitende, regeling inhoudt;

dat toch, om dit met vrucht te kunnen betoogen, zou moeten worden ondersteld, wat al evenzeer onaannemelijk is, dat de Wetgever den Staat met lichter verantwoordelijkheid zou hebben belast voor ongevallen *in* dienst, dan voor die *buiten* dienst, immers in het laatste geval de mogelijkheid zou hebben geopend voor volledige vergoeding van het geleden nadeel in het eerste, in stede van deze, — ook bij grove schuld van den Staat — slechts de bij het tarief der Pensioenwet vastgestelde bedragen zou hebben toegekend;

dat op deze gronden het eerste middel moet worden verworpen;

O., ten aanzien van het *tweede* middel:

dat krachtens de artt. 1401 en volgende B. W. schadevergoeding verschuldigd is wegens onrechtmatig handelen en nalaten niet bestaande in schending van bij overeenkomst aangegane verplichtingen, indien daardoor inbreuk is gemaakt op eenige aan een ander toekomend privaatrecht;

dat blijkens art. 1407, hetwelk bijzondere voorschriften inhoudt omtrent onrechtmatige daden, bestaande in moedwillige of onvoorzichtige kwetsing of verminking van eenig deel des lichaams, als een privaatrecht is te beschouwen het recht om niet door toedoen van een ander lichamelijk letsel te ondergaan;

dat de genoemde artikelen bescherming verleenen tegen zoodanig letsel onrechtmatig toegebracht, ook indien dit geschiedt bij gelegenheid van een geneeskundige behandeling, en in dat geval een vordering geven tegen hem, die die behandeling toepast en de zorg daarvoor heeft op zich genomen;

dat nu de Staat, zich belastende met den militairen geneeskundigen dienst, daarmede moge beoogen de belangen der landverdediging te dienen en het in zooverre dus zijn bedoeling moge zijn, zijn publiekrechtelijke taak naar behooren te vervullen, maar dat dit niet wegneemt, dat hij, aldus doende en een bemoeiing aanvaardende, welke naar haren aard niet noodzakelijkerwijze van den Staat behoeft uit te gaan, in elk geval op één lijn staat met ieder bijzonder persoon, die de geneeskundige verzorging van een ander vrijwillig op zich neemt en dat hij dan ook voor daarbij gepleegde nalatigheid, evenals die bijzondere persoon, jegens den daardoor benadeelde, op gronden ontleend aan het privaatrecht, aansprakelijk is;

dat dus ook het tweede middel is ongegrond

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

10 *November* 1917. BESLUIT, houdende ongegrondverklaring der bezwaren van den eervol-ontslagen reserve-kapitein der infanterie C. H. von Stein, te *'s-Gravenhage*, tegen de beslissing in zake zijn verzoek om pensioen. S. 638.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de reclame van den eervol ontslagen reserve-kapitein der infanterie C. H. von Stein, te *'s-Gravenhage*, betreffende zijne aanspraken op pensioen;

Gezien het advies van den Militairen Pensioenraad van 17 Januari 1917, n°. 22 L;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 1 Augustus 1917, n°. 154;

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 5 November 1917, Kabinet Litt. Q 144;

Overwegende, dat de Militaire Pensioenraad in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven den belanghebbende te doen kennen dat hij op pensioen geen aanspraak

kan maken, aanvoerende dat een militair geneeskundig onderzoek heeft plaats gehad door de Commissie voor het geneeskundig onderzoek te *'s-Gravenhage* op 17 April 1916; dat door de Commissie te *Utrecht* op 6 Juni 1916 een herhaald militair geneeskundig onderzoek werd ingesteld; dat hij geacht wordt tot de verdere waarneming van den militairen dienst ongeschikt te zijn uit hoofde van lichaamsgebreken; dat hij met ingang van 1 Juni 1916 uit den militairen dienst eervol is ontslagen; dat hij bij ontslag volgens de wet voor het reservepersoneel der landmacht 1905 een dienst had van 21 jaren, waarvan 11 jaren bij voornoemd reserve-personeel; dat in overeenstemming met het gevoelen van den generaal-majoor, inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht en op de door dezen opperofficier daarvoor aangevoerde gronden behoort te worden aangenomen dat geen oorzakelijk verband bestaat tusschen de ziekte uit hoofde waarvan hij voor de verdere waarneming van den militairen dienst is ongeschikt verklaard en het hem op 8 Februari 1915 overkomen ongeval; dat mitsdien die ongeschiktheid niet is aan te merken als het gevolg van lichaamsgebreken, ontstaan in den strijd, door gevorderde of bevolen militaire diensten, door verrichtingen of vermoeienissen aan de uitoefening van den militairen dienst verbonden of door bijzondere omstandigheden of toestanden die zich bij de uitoefening van dien dienst hebben voorgedaan; dat hij een dienst bij genoemd reserve-personeel heeft van minder dan 20 jaar; weshalve de Pensioenraad van oordeel is dat hij aan geen enkele bepaling der genoemde wet recht op pensioen kan ontleenen;

dat, nadat bij Ministerieele beschikking van 12 Februari 1917, Kabinet Litt. U[19], aan den belanghebbende was medegedeeld dat geen termen zijn gevonden tot inwilliging van zijn verzoek om in het genot van pensioen te worden gesteld, hij zijn verlangen heeft te kennen gegeven dat daarover het gevoelen moge worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur;

Overwegende, dat de Militaire Pensioenraad zich met de opvatting van den reclamant dat zijn gebrek het gevolg is van het hem op 8 Februari 1915 overkomen ongeval in dienst (val van zijn paard), niet vereenigt op grond zoowel van de rapporten van de geneeskundige commissies welke hem hebben onderzocht als van het bericht van den vorigen Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht, in welke bescheiden als de oorzaak van het gebrek wordt opgegeven een constitutioneele ziekte van den belanghebbende;

dat, wel is waar, hiertegenover staat de opvatting van den hoogleeraar Pel, die als resultaat van het bij belanghebbende ingesteld onderzoek heeft geconstateerd verwijding van den grooten lichaamsslagader en heeft verklaard het verband tusschen het trauma en het gebleken ziektebeeld te houden „voor absoluut zeker, dus onafwijsbaar", doch dat die hoogleeraar tevens verklaard heeft, dat voor het traumatische ontstaan van het ziektebeeld niet noodig is de aanwezigheid van een constitutioneele afwijking als door de militair-geneeskundigen bedoeld, *tenzij* het trauma *zeer hevig* was;

dat uit de feiten blijkt, dat het trauma *niet* hevig is geweest, zoodat het er voor moet gehouden worden dat het door den hoogleeraar aangenomen verband *niet* is een *oorzakelijk* verband als vereischt wordt om de pensioenaanspraken van belanghebbende te wettigen, en zulks te minder waar zoodanig oorzakelijk verband door de militair-geneeskundigen ten deze stellig wordt ontkend en naar hunne meening, hetgeen ook door den hoogleeraar Pel wordt toegegeven, het trauma reclamant's ongeschiktheid voor den dienst niet zou hebben tengevolge gehad, indien bij hem niet aanwezig ware geweest de meerbedoelde constitutioneele aandoening van den aortawand;

dat derhalve het lichaamsgebrek, ter zake waarvan de gewezen reserve-kapitein von Stein voor den dienst bij het reserve-personeel der landmacht ongeschikt is geworden niet geacht moet worden te zijn ontstaan op een der wijzen als bedoeld in art. 43, 2°., van de „Wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905";

dat hij ook aan geen enkele andere bepaling dier wet recht op pensioen kan ontleenen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te verklaren dat de bezwaren van den eervol ontslagen reserve-kapitein der infanterie C. H. von Stein tegen de beslissing in zake zijn verzoek om pensioen, zijn ongegrond.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* en, tegelijk met het rapport van Onzen genoemden Minister, in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State (Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur) en aan den Militairen Pensioenraad.

's-Gravenhage, den 10den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.

(*Uitgeg.* 30 *Nov.* 1917.)

12 *November* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 207), houdende vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 7, sub III, der Ongevallenwet 1901. S. 639.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 19 October 1917, nº. 3406, afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien artikel 7, sub III, der Ongevallenwet 1901;

Den Raad van State gehoord (advies van 30 October 1917, nº. 33);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 9 November 1917, nº. 3554, afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ingang van 1 Januari 1918 te wijzigen Ons besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 207) en te bepalen als volgt:

Het eenig artikel van Ons besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 207), wordt gelezen als volgt:

„De in artikel 7, sub III, der Ongevallenwet 1901 bedoelde bedrijven, welke volgens hunnen aard niet gedurende het geheele jaar, maar slechts gedurende een zekeren tijd van het jaar worden uitgeoefend zijn de volgende:

het vervaardigen van aardappelmeel,
het vervaardigen van beetwortelsuiker,
het bakken van jodenpaaschbrood,
de cichoreidrogerij."

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 12den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 24 *Nov.* 1917.)

—

13 *November* 1917. BESLUIT, houdende wijziging van artikel 11 van het Koninklijk besluit van 14 December 1895 (*Staatsblad* nº. 222) tot uitvoering van onderscheidene bepalingen der wet tot regeling der brievenposterij, laatstelijk gewijzigd bij dat van 22 November 1916 (*Staatsblad* nº. 511). S. 640.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 6 October 1917, nº. 17, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Gelet op artikel 21 der wet tot regeling der brievenposterij (*Staatsblad* 1908, nº. 316), laatstelijk gewijzigd bij de wet van den 29sten Juli 1916 (*Staatsblad* 364);

Den Raad van State gehoord (advies van den 23 October 1917, nº. 32);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 9 November 1917, nº. 17, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Artikel 11, § 1, eerste lid, van het Koninklijk besluit van den 14den December 1895 (*Staatsblad* nº. 222), tot uitvoering van onderscheidene bepalingen der wet tot regeling der brievenposterij, laatstelijk gewijzigd bij dat van 22 November 1916 (*Staatsblad* nº. 511) wordt gewijzigd en gelezen, als volgt:

„In gebruik blijven of worden gesteld:

„postzegels van ½, 1, 2, 2½, 3, 5, 7½, 10, 12½, 15, 17½, 20, 22½, 25, 30 en 50 cent, f 1.—, f 2,50 en f 10.—;

„postzegelboekjes;

„postzegelrollen;

„postbladen, voorzien van een zegelafdruk van 3, 5 of 12½ cent;

„briefomslagen, voorzien van een zegelafdruk van 5 of 12½ cent;

„enkele en dubbele briefkaarten, elke kaart voorzien van een zegelafdruk van 2, 3, of 5 cent;

„postbewijsformulieren, voorzien van een zegelafdruk van 12½ cent;

„andere noodige formulieren."

Na het eerste lid van § 4 van genoemd artikel wordt opgenomen een nieuw tweede lid, luidende als volgt:

„De ter voldoening van het recht op postwissels gehechte postzegels mogen daarvan door de gebruikers van den postwisselDienst niet worden gescheiden."

2. Artike 12 van Ons besluit van den 22sten November 1916 (*Staatsblad* nº. 511) wordt gewijzigd en gelezen, als volgt:

„De in omloop zijnde postzegels van 1½ cent en van f 5.— worden buiten gebruik gesteld met ingang van een door Onzen Minister van Waterstaat vast te stellen tijdstip."

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 13den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 23 *Nov.* 1917.)

—

14 *November* 1917. BESLUIT, tot het verleenen van gedeeltelijke vrijstelling van de in 1918 af te nemen examens, bedoeld in de artt. 12 en 123 der Hooger-onderwijswet en 57 der wet tot regeling van het Middelbaar Onderwijs voor hen die tijdens het afleggen van het examen onder de wapenen zullen zijn of wel minder dan 10 maanden vóór het examen den militairen dienst zullen hebben verlaten na daarin ten minste 12 maanden onafgebroken te hebben doorgebracht. S. 641.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 11 October 1917, n°. 16264/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op de artt. 12 en 123 der Hooger-onderwijswet en de artt. 55 en 57 der wet tot regeling van het Middelbaar Onderwijs;

Gezien het Koninklijk besluit van 21 Juni 1887 (*Staatsblad* n°. 106), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 25 Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 57), artt. 1 en 2 van Ons besluit van 4 Juli 1905 (*Staatsblad* n°. 227), laatstelijk gewijzigd bij dat van 16 November 1912 (*Staatsblad* n°. 348), Ons besluit van 29 Januari 1916 (*Staatsblad* n°. 58), gewijzigd bij dat van 6 April 1916 (*Staatsblad* n°. 157) en Ons besluit van 25 Januari 1917 (*Staatsblad* n°. 195);

Den Raad van State gehoord, advies van 6 November 1917, n°. 26;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 12 November 1917, n°. 19493, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat zij, die, na in 1914, 1915, 1916 of 1917 hiervoor te zijn afgewezen, zich in 1918 opnieuw zullen onderwerpen aan een der examens, bedoeld in de artt. 12 en 123 der Hooger-onderwijswet en in art. 57 der Wet op het Middelbaar Onderwijs, en bij het afleggen van het examen onder de wapenen zullen zijn of wel minder dan 10 maanden vóór het examen den militairen dienst zullen hebben verlaten, na daarin ten minste 12 maanden onafgebroken te hebben doorgebracht, vrijgesteld zijn van het examen:

1°. in die groepen, waarvoor hun bij het examen, in 1914, 1915, 1916 of 1917 gehouden, een voldoende of hooger eindcijfer is toegekend;

2°. in die onderdeelen der groepen met onvoldoende of lager eindcijfer, waarvoor hun bij het examen, in 1914, 1915, 1916 of 1917 gehouden, een voldoende of hooger eindcijfer is toegekend.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 14den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 27 *Nov.* 1917.)

—

15 *November* 1917. BESLUIT, tot aanwijzing, overeenkomstig art. 157 der Hoogeronderwijswet, van het Gereformeerd gymnasium te *Amsterdam* der Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs, gevestigd te *Amsterdam*. S. 642.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 4 October 1917, n°. 15719³, afdeeling Onderwijs;

Gelet op art. 157 der Hooger-onderwijswet;

Gezien Ons besluit van 16 November 1911 (*Staatsblad* n°. 340);

Den Raad van State gehoord (advies van 30 October 1917, n°. 27);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 8 November 1917, n°. 19057, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het Gereformeerd gymnasium te Amsterdam der Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs, gevestigd te Amsterdam, met ingang van 1 November 1917 voor een tijdperk van zes jaren aan te wijzen als bevoegd, om, met inachtneming der desbetreffende wettelijke voorschriften, aan zijne leerlingen, die het onderwijs tot aan het einde hebben bijgewoond, een getuigschrift van bekwaamheid tot universitaire studiën af te geven, dat met het getuigschrift, in art. 11 der Hoogeronderwijswet vermeld, wordt gelijkgesteld.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 15den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 30 *Nov.* 1917.)

15 *November* 1917. BESLUIT, tot aanwijzing, overeenkomstig artikel 157 der Hooger-onderwijswet, van het Marnix-gymnasium te *Rotterdam* der Vereeniging voor middelbaar onderwijs, handelsonderwijs en voorbereidend hooger-onderwijs op Gereformeerden grondslag, gevestigd te *Rotterdam*. S. 643.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 6 October 1917, nº. 15721/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op artikel 157 der Hooger-onderwijswet;

Gezien Ons besluit van 29 November 1911 (*Staatsblad* nº. 349);

Den Raad van State gehoord (advies van 30 October 1917, nº. 26);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van 8 November 1917, nº. 19058, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het Marnix-gymnasium te *Rotterdam* der Vereeniging voor middelbaar onderwijs, handelsonderwijs en voorbereidend hooger onderwijs op Gereformeerden grondslag, gevestigd te *Rotterdam*, met ingang van 1 Januari 1918 voor een tijdvak van zes jaren aan te wijzen als bevoegd, om met inachtneming der desbetreffende wettelijke voorschriften aan zijne leerlingen, die het onderwijs tot aan het einde hebben bijgewoond, een getuigschrift van bekwaamheid tot universitaire studiën af te geven, dat met het getuigschrift, in artikel 11 der Hooger-onderwijswet vermeld, wordt gelijkgesteld.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 15den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 5 *Dec.* 1917.)

—

15 *November* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat een geneesheer, door het gemeentebestuur niet alleen belast met de armenpraktijk doch tevens met het kosteloos verrichten van de vaccinatiën en de doodschouw, op grond van art. 23 litt. *f* Gemeentewet uitgesloten is van het lidmaatschap van den Raad.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door W. H. Ittman, arts te Brouwershaven, tegen het besluit van Ged. Staten van Zeeland van 10 Aug. 1917, nº. 145, 3e Afd., waarbij met handhaving van het besluit van den Raad der gem. Brouwershaven van 31 Juli 1917 besloten is hem niet toe te laten als lid van dien Raad;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, advies van 27 Oct. 1917, nº. 315;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 5 Nov. 1917, nº. 9040, Afd. B. B.;

Overwegende: dat Ged. Staten bij hun besluit van 10 Aug. 1917, nº. 145, 3e Afd., bovenbedoeld besluit van den Raad van Brouwershaven hebben gehandhaafd, overwegende dat de Raad als gronden voor zijn besluit aanvoert dat W. H. Ittman, als gemeente-geneesheer niet alleen belast is met de armenprakrijk doch tevens met het kosteloos verrichten van de vaccinatiën en de doodschouw; dat hij als zoodanig is te beschouwen als ambtenaar vanwege het gemeentebestuur aangesteld en daaraan ondergeschikt, met welke betrekking, blijkens art. 23 der Gemeentewet, het lidmaatschap van den Raad onvereenigbaar is; dat deze gronden als juist moeten worden beschouwd; dat de omstandigheid, waarop de belanghebbende zich beroept, dat in plaatsen waar één geneesheer woont, deze uit den aard der zaak tevens is belast met de koepokinenting en de doodschouw, niets verandert aan het feit dat hij voor het verrichten van die functiën als gemeenteambtenaar is aan te merken; dat weliswaar de Gemeentewet genees-, heel- of verloskundigen die met de armenpraktijk belast zijn, benoembaar verklaart als lid van den Raad, doch dat de Gemeenteraad van Brouwershaven heeft besloten den adressant niet toe te laten, *niet* op grond van zijne betrekking van gemeentegeneesheer met de armenpraktijk belast, maar op grond van zijne functies als doodschouwer en vaccinateur;

dat tegen bovenbedoeld besluit van Ged. Staten de appellant bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat in eene kleine gemeente waar slechts één geneesheer is, uit den aard der zaak, aan dezen, naast armenpraktijk, wordt opgedragen het kosteloos verrichten van de vaccinatiën en de doodschouw;

dat echter deze omstandigheid niet ten gevolge mag hebben dat voor hem als geneesheer belast met de armenpraktijk, de uitzondering ophoudt te gelden krachtens welke hij, hoewel gemeente-ambtenaar, toch als raadslid mag optreden;

Overwegende: dat de appellant door het gemeentebestuur is belast met de verrichting van de kostelooze vaccinatie en van de doodschouw;

dat deze verrichtingen niet zijn begrepen in die, welke hem zijn opgedragen als geneeskundige met de armenpraktijk belast;

dat hij mitsdien bekleedt een ambt als is bedoeld in art. 23 *f* der Gemeentewet, waarmede het lidmaatschap van den Raad onvereenigbaar is;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (W. v. d. B. A.)

—

15 *November* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten der provinciën betreffende papier voor belangrijke bescheiden.

Ofschoon de prijzen van papier in het algemeen zeer gestegen zijn, en door mij dan ook bij herhaling op zoo groot mogelijke bezuiniging in het papiergebruik, zoowel in kwaliteit als in kwantiteit, is aangedrongen, mag hierin toch geen aanleiding gevonden worden om stukken, welke tot in de verre toekomst dienen te worden bewaard, zooals bescheiden voor archieven, registers enz., op ander papier te drukken, dan hetwelk vervaardigd is van gegarandeerd zuivere lompen, waarvan door een watermerk in elk vel dient te blijken.

Eveneens verdient het gebruik van de schrijfmachine geen aanbeveling voor belangrijke minuten, aangezien dit schrift spoedig verbleekt en onleesbaar wordt.

In overeenstemming met door de Tweede Kamer der Staten-Generaal in haar voorloopig verslag op hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1918 te dezer zake gemaakte opmerkingen, heb ik mitsdien de eer U voorzooveel noodig te verzoeken in het vervolg met het bovenstaande rekening te houden.

(W. v. d. B. A.)

—

16 *November* 1917. BESLUIT, tot nadere regeling van de vergoeding wegens het gebruik van eigen automobiel bij reizen, ten behoeve van het Rijk gedaan. S. 644.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 13 November 1917, n°. 97, Generale Thesaurie;

Overwegende, dat de hooge stand der benzineprijzen verhooging van de vergoeding wegens het gebruik van eigen automobiel, zooals die vergoeding is vastgesteld laatstelijk bij Ons besluit van den 18 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 401) noodzakelijk maakt;

Gelet op artikel 11, laatste lid, van het Reisbesluit 1916;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen als volgt:

Eenig artikel.

De vergoeding wegens het gebruik van eigen automobiel, laatstelijk vastgesteld bij Ons besluit van den 18 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 401), wordt, te rekenen van 1 November 1917, nader bepaald op 40 cents per afgelegden kilometer.

Onze Ministers zijn, ieder voor zooveel hem aangaat, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 16den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 21 *Nov.* 1917.)

—

16 *November* 1917. MISSIVE van den Minister van Waterstaat aan de Gedeputeerde Staten der provinciën betreffende kennisgeving van aanbestedingen en het uitvoeren van belangrijke openbare werken in eigen beheer.

Ten behoeve van de bestrijding van werkloosheid komt het mij gewenscht voor, voortdurend op de hoogte te worden gehouden van de gunningen van eenigszins belangrijke openbare werken, mede met het doel om de organen der arbeidsbemiddeling (arbeidsbeurzen), door middel van het Dagelijksch Bericht der onder mijn Departement ressorteerende Centrale Arbeidsbeurs, hieromtrent voor zooveel noodig in te lichten.

Mitsdien heb ik de eer Uw College te verzoeken mij in het vervolg, te beginnen met 1 December a.s., mededeeling te willen doen van de gunningen van in Uw provincie aanbestede openbare werken.

Aangenaam zal het mij zijn Uw berichten zoo spoedig mogelijk na de gunningen te ontvangen onder opgave van naam en adres van aanbesteder en aannemer, omschrijving van het werk, en vermelding der aannemingssom. Mocht tegen publicatie van de aannemingssom bezwaar bestaan, dan zal ik zulks gaarne bij Uw bericht vernemen.

Werken met een aannemingssom beneden f 500 alsmede werken van Rijkswege uitbesteed, behoeven niet te worden vermeld.

Ook omtrent besluiten tot uitvoering van

belangrijke openbare werken in eigen beheer zal ik het, wanneer deze werken in Uw gewest zullen worden tot stand gebracht, op prijs stellen, door U te worden ingelicht.

Ter voorkoming van tijdverlies zouden al Uw hierboven bedoelde berichten rechtstreeks kunnen worden gezonden aan den *Directeur van den dienst der werkloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling te 's-Gravenhage.*

(W. v. d. B. A.)

—

17 *November* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 645.

—

19 *November* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot afwijking van bepalingen van het Motor- en Rijwielreglement. S. 646.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 16 October 1917, La. D, afdeeling Waterstaat;

Overwegende, dat het wegens de heerschende buitengewone omstandigheden noodzakelijk kan zijn afwijkingen toe te staan van bepalingen van het Motor- en Rijwielreglement;

Gezien artikel 2 der Motor- en Rijwielwet;

Gelet op de door Onzen Minister voornoemd overgelegde adviezen van de Gedeputeerde Staten der provinciën;

Den Raad van State gehoord (advies van 13 November 1917, nº. 29);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister voornoemd van 16 November 1917, La. C, Afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. Onzen Minister van Waterstaat, voor zooveel noodig, machtiging te verleenen om in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, voor het geheele Rijk of voor gedeelten daarvan, onder nader te stellen voorwaarden tijdelijk afwijkingen toe te staan van bepalingen van het Motor- en Rijwielreglement.

II. Te bepalen, dat dit besluit in werking treedt met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 19den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 30 *Nov.* 1917.)

—

19 *November* 1917. BESLUIT, tot het vaststellen van een verbod van nachtvaart en van nadere bepalingen op het voeren van seinlichten. S. 647.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 30 Juli 1917, La. B., Afdeeling Waterstaat, tot het in verband met de schaarschte van verlichtingsmiddelen vaststellen van een verbod van nachtvaart en van nadere bepalingen op het voeren van seinlichten.

Gelet op de wet van 15 April 1891 (*Staatsblad* nº. 91), houdende bepalingen tot voorkoming van aanvaring of aandrijving op de openbare wateren in het Rijk, die voor de scheepvaart open staan;

Den Raad van State gehoord (advies van 21 Augustus 1917, nº. 20);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 15 November 1917, La. M., Afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. **1.** Het is, behoudens het bepaalde in de beide volgende artikelen, den schippers en schepelingen verboden tusschen één uur na zonsondergang en één uur vóór zonsopgang te varen op de openbare wateren in het Rijk, die voor de scheepvaart openstaan.

Dit verbod geldt niet voor schippers en schepelingen van veerponten en veerbooten.

In dringende gevallen geldt het verbod voorts niet voor schippers en schepelingen van oorlogsschepen, werkvaartuigen der Marine en van schepen en vaartuigen in dienst van of varende ten behoeve van de Marine, het loodswezen, de betonning, bebakening en verlichting, noch ook voor schippers en schepelingen van schepen en vaartuigen in dienst van of varende ten behoeve van de politie en de douane.

2. Onze Minister van Waterstaat is bevoegd wateren of gedeelten van wateren aan te wijzen, ten aanzien waarvan het in artikel 1 bedoelde verbod niet of niet ten volle van toepassing zal zijn.

3. In bijzondere gevallen zal door of vanwege Onzen voornoemden Minister van het in

artikel 1 bedoelde verbod ontheffing kunnen worden verleend.

4. De verlichting van vaartuigen (veerponten en veerbooten inbegrepen), vlotten, ankers, boeien, landingsbruggen en andere drijvende inrichtingen, voor zooveel die strekt ter voorkoming van aanvaring of aandrijving, mag, in afwijking van hetgeen daaromtrent in de scheepvaartreglementen mocht zijn bepaald, op alle wateren achterwege blijven gedurende het laatste uur vóór zonsopgang en het eerste uur na zonsondergang, terwijl gedurende die uren de in de genoemde reglementen voorgeschreven dagseinen zullen moeten worden vertoond of gegeven.

5. Op de wateren, waarvoor het verbod van nachtvaart geldt, mag de verlichting en verdere seingeving van vaartuigen (veerponten en veerbooten inbegrepen) en de andere in artikel 4 genoemde voorwerpen, werken en inrichtingen, voor zooveel die verlichting en verdere seingeving strekken ter voorkoming van aanvaring of aandrijving, in afwijking van hetgeen daaromtrent in de scheepvaartreglementen mocht zijn bepaald, geheel achterwege blijven.

Het in het eerste lid bepaalde is niet van toepassing ten aanzien van de vaartuigen, bedoeld in het laatste lid van artikel 1, voor zoover niet voor die schepen door of van wege den betrokken Hoofdingenieur-Directeur van den Rijkswaterstaat vrijstelling van verlichting is gegeven.

6. In afwijking van het dienaangaande in de scheepvaartreglementen bepaalde, zal voor wateren, welke volgens artikel 2 door Onzen voornoemden Minister zullen zijn aangewezen, op alle gier- en andere kabelponten en vrijvarende stoom- of motor-veerbooten het witte toplicht achterwege mogen blijven. Door of van wege genoemden Minister zal voorts ten aanzien van die wateren ook voor andere vaartuigen eene beperking of het achterwege laten der voorgeschreven seinen, voor zooveel die strekken ter voorkoming van aanvaring of aandrijving, kunnen worden toegestaan.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en aan den Raad van State in afschrift zal worden medegedeeld.

's-Gravenhage, den 19den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 30 *Nov.* 1917.)

—

19 *November* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het Reglement voor de Koninklijke Militaire Academie. S. 648.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën van 10 September 1917, IIe Afd., n°. 19, en van 12 September 1917, 7^e^ Afdeeling, n°. 29;

Den Raad van State gehoord (advies van den 9den October 1917, n°. 31);

Gezien het nader rapport van voornoemde Ministers van 12 November 1917, IIe Afd., n°. 105, en van 15 November 1917, 7^e^ Afdeeling, n°. 29;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel Een.

Het Reglement voor de Koninklijke Militaire Academie, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 7 Juni 1912 (*Staatsblad* n°. 186), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 3 April 1916 (*Staatsblad* n°. 154), wordt nader gewijzigd als volgt:

1°. In de derde alinea van Artikel 7 wordt in plaats van:

„De eindexamens vangen aan" gelezen: „Het eindexamen vangt aan".

2°. In de vijfde alinea van genoemd artikel worden de slotwoorden: „van het nieuwe leerjaar" vervangen door: „van de lessen in het nieuwe leerjaar."

3°. De derde alinea van Artikel 8 vervalt.

4°. Tusschen de tegenwoordige vierde en vijfde alinea van Artikel 8, wordt eene nieuwe alinea ingelascht, luidende:

„De titulaire rangen worden in den regel toegekend gedurende de overgangsexamens der cadetten van de infanterie en de cavalerie. De rangen zelf worden toegekend aan hen, die naar een hooger studiejaar overgaan en wel: aan hen, die bij de overgangsexamens voldaan hebben, spoedig na de beslissing omtrent de overgangsexamens der cadetten van de artillerie en de genie; aan hen, die eerst bij het nader examen voldaan hebben, spoedig na de beslissing omtrent dit examen."

5°. In de laatste alinea van Artikel 9 wordt in plaats van: „kan niettemin worden vergund het eindexamen af te leggen," gelezen: „kan niettemin door den voorzitter der Commissie voor het eindexamen worden vergund dit examen af te leggen,".

6°. Onder c van artikel 10 wordt in plaats van: „het bij art. 57, onder 3°., bedoelde verlof", gelezen: „de bij art. 57, onder 3°., bedoelde vacantie."

7°. In het slot van Artikel 14 vervalt: „, zoomede dien van sergeant-majoor en van adjudant-onderofficier".

8°. In de tweede alinea van Artikel 15 wordt achter „art. 19", ingelascht: „de officieren of burgerleeraren, bedoeld in de slotalinea van laatstgemeld artikel en den Kapitein bedoeld in art. 20".

9°. Voor „commandant" in de eerste alinea van Artikel 16 wordt gelezen: „inspecteur".

10°. In Artikel 16 vervalt de derde alinea.

11°. Onder 1° van Artikel 19 vervalt: „en het meetkundig teekenen".

12°. In 2°. van Artikel 19 vervallen de zinsdeelen: „het militair strafrecht", „(behalve die van Nederlandsch-Indië)", zoomede: „rechtlijnig en het topographisch".

13°. De aanhef van 3°. onder Artikel 19 wordt gelezen: „de paardenkennis en het paardrijden; voorts voor zooveel de cadetten der cavalerie betreft: de rij- en africhtingskunst, het gedeelte der tactiek, ... enz."

14°. In de laatste alinea van Artikel 19 vervalt: „, de militaire aardrijkskunde van Nederlandsch-Indië" en wordt voor: „officieren of leeraren" gelezen: „officieren of burgerleeraren".

15°. In de eerste alinea van Artikel 20 wordt tusschen: „de militaire wetten," en „de militaire administratie" ingelascht: „het militair strafrecht,".

16°. In Artikel 32, wordt onder *a* voor: „waarbij hij werd ingedeeld" gelezen: „waarvoor hij werd bestemd".

17°. In Artikel 32 vervallen onder *b* de woorden: „ter beoordeeling van den Minister van Oorlog".

18°. Aan het slot van de eerste alinea van Artikel 35 wordt voor: „of ijver, dan wel om andere redenen, afhankelijk van eigen wil of van eigen toedoen, zijne bestemming niet volgt", gelezen: „of ijver, dan wel in geval hij om eenige andere reden, mits afhankelijk van eigen wil of van eigen toedoen, zijne bestemming niet volgt".

19°. voor: „raad van administratie" in den aanvang van Artikel 36 wordt gelezen: „administrateur".

20°. Artikel 47 vervalt.

21°. In Artikel 48 vervalt in de eerste alinea het woord „bijzondere".

22°. De inhoud van *e* onder Artikel 49 wordt gelezen: „arrest in de politiekamer, al of niet verbonden met straf — na afloop van het arrest — als genoemd onder *c*;".

23°. Het gestelde onder *f* van hetzelfde Artikel wordt gelezen: „arrest in de provoost, hetzij met gewone voeding, hetzij om den anderen dag te water en te brood en al of niet verbonden met straf — na afloop van het arrest — als genoemd onder *c*.".

24°. Punt *a* van Artikel 51 wordt gelezen: „*a.* wegens ondeugden of handelingen die een slecht voorbeeld voor andere cadetten opleveren;"

tusschen *c* en *d* van dat zelfde artikel wordt een nieuw punt ingelascht, luidende:

„c^1. wegens gedragingen, die hem den officiersrang onwaardig doen zijn;".

25°. In Artikel 52 wordt in de derde alinea in plaats van „*d*" gelezen: „c^1 of *d*".

26°. De derde alinea van Artikel 58 wordt gelezen: „Overigens kan in bijzondere gevallen een kort verlof worden verleend.".

27°. Het woord „soldij" aan het slot van Artikel 59 wordt vervangen door: „jaarwedde of soldij".

28°. In Artikel 62 wordt in de op twee na laatste alinea het gedeelte luidende: „extracten uit het stamboek en uit de straflijst" gelezen: „een uittreksel uit het stamboek en een afschrift van de straflijst," terwijl in Artikel 62*a* in de voorlaatste alinea voor: „17" gelezen wordt: „27".

29°. Achter het woord „kennis" aan het slot van de vierde alinea van Artikel 63 wordt de „." vervangen door „, " en wordt daarachter geplaatst: „rechtstreeks aan het Departement van Oorlog, onder overlegging van eene nieuwe aanvraag.".

30°. In de laatste alinea onder *a* van Artikel 66 wordt in plaats van: „meetkundige reeksen" gelezen: „de meetkundige reeksen", en in plaats van: „stelkunst" „stelkunde".

31°. Onder 2°. van *b* van Artikel 66 wordt tusschen de woorden „en" en „snijding" geplaatst het woord „de".

32°. Onder *c* van Artikel 66 wordt voor „scheefhoekige" gelezen: „van scheefhoekige" en voor „meetkunst" „meetkunde".

33°. Onder *e* van Artikel 66 wordt voor: „cirkelvormige" gelezen: „de cirkelvormige".

34°. Het opschrift onder *i* van Artikel 66 wordt gelezen:

„Gronden van de Staats-, provinciale- en gemeente-inrichting van Nederland".

35°. Onder *n* van Artikel 66 wordt in plaats van: „17de, 18de" gelezen: „17de en de 18de" en in plaats van: „19de en 20ste" „19de en de 20ste".

36°. In de laatste alinea van Artikel 74

wordt tusschen „getal" en „is" ingelascht: „, zoo noodig naar boven tot geheelen afgerond,".

37°. Aan Artikel 76 wordt als laatste alinea toegevoegd:

„Bedoeld verslag, zoomede de daarop betrekking hebbende bescheiden worden, namens de commissie, door den voorzitter en den secretaris onderteekend.".

38°. De letters „*a*" en „*b*" onderscheidenlijk vóór „Algemeene bepalingen" en „Programma" van § 4 worden veranderd in: „A" en „B".

39° Onder *a* van Artikel 82 wordt voor „meetkundige" gelezen: „de meetkundige".

40°. Onder *b* van Artikel 82 wordt voor „scheefhoekige" gelezen: „van scheefhoekige".

41°. Onder *a* van Artikel 86 wordt voor „derdemachtsworteltrekking" gelezen: „de derdemachtsworteltrekking".

42°. In de eerste alinea onder *b* van Artikel 86 wordt voor „exponent aalvergelijkingen" gelezen: „exponentieele vergelijkingen", en in de tweede alinea onder *b* van dat zelfde Artikel wordt voor „scheefhoekige" gelezen: „van scheefhoekige".

43°. Onder 2° van *c* van Artikel 86 wordt in plaats van „snijding" gelezen: „de snijding".

44°. De derde alinea van Artikel 97 wordt als laatste zin van de tweede alinea aangemerkt.

45°. In 1° van *b* onder Artikel 104 wordt voor „art. 20 en" gelezen: „art. 20; de officieren en burgerleeraren, bedoeld in de slotalinea van art. 19 en desgewenscht".

46°. In Artikel 105 wordt onder:

A bij *h*
B bij *k*
E bij *k* en
F bij *l*

de naam van het studievak veranderd in: „Teekenen".

47°. In Artikel 105 wordt onder B bij *a* gelezen:

„*a.* Militaire aardrijkskunde.

1°. De geographische toestand van Nederland uit een militair oogpunt beschouwd;

2°. de hoofdbeginselen van ons vestingstelsel en de inrichting onzer verdedigingsliniën en stellingen in hoofdtrekken;

3°. een overzicht van de organisatie van de legers van *België*, *Duitschland* en *Frankrijk*;

4°. een overzicht van het vestingstelsel der drie genoemde landen, in verband met de staatkundige en geographische toestanden in die rijken."

48°. In Artikel 105 wordt onder:

B bij *f*
D bij *h*
E bij *h*
F bij *g* en
H bij *k*

de inhoud van 3°. gelezen:

„de gedaante en de eigenschappen der kogelbaan; trefkans; de inrichting, de vervaardiging en het gebruik van de schootstafels voor de handvuurwapenen; de wijze van vuren uit en de uitwerking van geschut en handvuurwapenen;".

49°. Voor het gestelde onder „Toegepaste mechanica" vermeld bij *b* onder D en bij *b* onder H van Artikel 105 wordt gelezen:

„Belastingleer; leer der elasticiteit en vastheid; berekening van bouwconstructiën; hydrostatica; hydrodynamica; hydraulica."

50°. Het gestelde onder *a* van E en F van Artikel 105 wordt gelezen:

„*a.* Maleische taal.

Vertalen uit het Maleisch in het Nederlandsch en omgekeerd; overbrengen van een niet te moeilijk Maleisch handschrift in Latijnsche karakters; kennis van de hoofdzaken uit de Maleische spraakkunst; eenige vaardigheid, om zich over eenvoudige onderwerpen mondeling in het Maleisch uit te drukken.".

51°. Het gestelde onder *c* van G en onder *d* van H van Artikel 105 wordt vervangen door:

„Maleische taal.

Vertalen uit het Maleisch in het Nederlandsch en omgekeerd; overbrengen van een niet te moeilijk Maleisch handschrift in Latijnsche karakters; kennis van de hoofdzaken uit de Maleische spraakkunst.".

52°. Waar in Artikel 105, vóór den naam van eenig studievak het teeken * voorkomt, vervalt dit teeken.

53°. In Artikel 105 onder H bij *m* vervalt in 1°. „en verwarming.".

54°. Punt *a* van Artikel 106 wordt gelezen:

a. schriftelijk en mondeling in de Maleische taal; geheel of ten deele mondeling of schriftelijk in: de dienst- en exercitiereglementen, de dienstvoorschriften en de militaire wetten;".

55°. De eerste alinea van Atikel 111 vervalt.

56°. In Artikel 115 wordt onder *a* voor „extracten-stamboek" gelezen: „uittreksels uit het stamboek" terwijl onder *b* van datzelfde artikel voor „extracten-strafregister" in de plaats gesteld wordt: „afschriften van de straflijsten.".

Artikel Twee.

De Tabel, behoorende bij het Reglement in Artikel Een bedoeld, wordt vervangen door de nevenstaande Tabel.

TABEL BEHOORENDE BIJ HET REGLEMENT.

TABEL *aanduidende de samenstelling van het aan de Koninklijke Militaire Academie te verbinden personeel, zoomede de regeling voor de vaststelling der traktemementen, jaarwedden, toelagen, daggelden, soldijen en andere vergoedingen van dat personeel, enz.*

PERSONEEL.	Rangen, betrekkingen of bestemmingen.	Sterkte.	Bijzondere bepalingen.
A. *Staf.*			
Gouverneur	Opper- of Hoofdofficier. (1)	1	*a.* Het traktement van den gouverneur en de toelage van gepensionneerde officieren, tijdelijke leeraren, als bedoeld onder *f.*; de traktementen en de toelagen van de officieren, behoorende tot het Nederlandsch-Indische leger; de traktementen van de vaste burgerleeraren en beambten; de jaarwedden, de daggelden, de soldijen en de toelagen van het vaste personeel, beneden den rang van officier, worden bij Koninklijk besluit geregeld.
Eerste-Officier	Hoofdofficier. (1)	1	
Adjudant van den gouvern.	Eerste-Luitenant. (1) (2)	1	
Kwartiermeester.	Kapitein-kwartmeester. (1)	1	
Administrateur van kleeding, enz.	Kapit. of Eerste-Luitenant. (1)	1	
Officieren van Gezondheid.	Dirigeerend offic. van gezondheid der 3e klasse of officier v. gezondheid 1e klasse. (1) offic. v. gezondh. 2e klasse. (1) (3)	1	*b.* Te geldelijke vergoeding, toe te kennen aan de burgerleeraren en de burgerbeambten, bedoeld onder *f*, wordt voor ieder hunner door den Minister van Oorlog bepaald.
Paardenarts.	1e of 2e klasse (1)	1	
Bibliothecaris.	Burgerambtenaar.	1	*c.* De gouverneur, de eerste-officier en de paardenarts zijn gerechtigd tot het houden van één dienstpaard; de officieren bij de Academie werkzaam en behoorende tot een bereden wapen of dienstvak, alsmede officieren aan de inrichting verbonden voor het onderwijs in paardrijden, zijn gerechtigd tot het houden van zooveel dienstpaarden als voor de officieren van hunnen rang bij bedoeld wapen of dienstvak is vastgesteld. De overige officieren, bij de Academie werkzaam, zijn niet gerechtigd tot het houden van een of meer dienstpaarden.
Amanuensis in het physisch kabinet en hetscheikundig laboratorium . . .	Burgerbeambte.	1	
B. *Officieren ingedeeld bij de cadettencompagnieën.*			
Commandanten	Kapiteins der infanterie. (1)	2	
Overige Officieren	Luitenants der infanterie. (1)	7	
C. *Onderwijzend personeel.*			
Hoofden van onderwijs . .	Kapit. of Ritm. (1) (4)	1	
	Ritm. (1) (4)	1	
	Kapit. der artillerie. (1) (4)	1	
	Kapit. der genie. (1) (4)	1	
Hoofd van onderwijs in de wis-, natuur- en scheikunde	Kapitein (1) (4) of burgerleeraar.	1	*d.* Wijzigingen in de in de tweede kolom aangegeven rangen, waarin de betrekkingen door de officieren en de verdere militairen worden vervuld, kunnen — indien wijziging in de organisatie van de wapens en dienstvakken daartoe aanleiding geeft — bij Koninklijk besluit worden aangebracht.
Leeraren in de wiskunde, de natuurkunde, de scheikunde, de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië en de Maleische taal	Luitenants (1) (2) of burgerleeraren.	8	
Leeraren in de militaire en aanverwante vakken . .	Luitenants der infanterie, cavalerie, artillerie en genie (1) (2) of burgerleeraren	25	*e.* Naar gelang van de behoefte kunnen worden verminderd of vermeerderd: bij Koninklijk besluit de aantallen officieren- en burgerleeraren, benevens het aantal paarden, hiervoren vermeld bij *c.*; bij Ministerieele beschikking de aantallen onderofficieren, korporaals en manschappen, behoorende tot het vaste personeel.
D. *Vast militair personeel beneden den officiersrang.* (5)			
Militaire onderwijzers beneden den rang van officier in: gymnast.	Sergeant of wachtm. (6) (7)	2	
Militaire onderwijzers beneden den rang van officier in: schermen.	Sergeant of wachtm. (6) (7)	2	*f.* Het geven van onderricht kan ook worden opgedragen aan gepension-

PERSONEEL.	Rangen, betrekkingen of bestemmingen.	Sterkte.	Bijzondere bepalingen.
Conducteur der artillerie .	1e of 2e klasse.	1	
Belast met het toezicht op en de administratieve werkzaamheden verbonden aan:			
den inwendigen en den huishoudelijken dienst .	Adjudant-onderofficier.	1	
de vernieuwing en het onderhoud van de gebouwen, het meubilair, enz.	Idem.	1	
de voeding	Idem.	1	
Vuurwerker	Sergeant-majoor.	1	
Administrateur der compagnie oppassers . . .	Sergeant-majoor. (8)	1	
Administrateur der cadettencompagnieën	Sergeant-majoor.	2	
Fouriers	Fourier.	3	
Schrijvers op het bureel van den gouverneur . .	Schrijver 1e, 2e of 3e klasse.	2	
Schrijver op het bureel van den kwartiermeester	Idem.	1	
Onderofficier in de bibliotheek	Sergeant. (9)	1	
Voor het practisch onderricht der cadetten en voor het verrichten van huishoudelijke, inwendige en andere diensten	Sergeanten der infanterie of van het regiment genietroepen.	17	
	Wachtm. der cavalerie, (10),		
	Serg. of Wachtm. der artillerie	2	
	Korporaals der infanterie.	2	
	Korporaals der cavalerie.	5	
	Tamboers. (11)	6	
Sergeant-majoor, Sergeant- of Korporaal-tamboer .	Sergeant-majoor, Sergeant of Korporaal.	1	
Hoefsmid	Werkman 2e of 1e klasse.	1	
Timmerman	Werkman 2e of 1e klasse.	1	
Koks, cadettenkeuken . .	Korporaal-kok.	3	
Bijkoks, cadettenkeuken .	Soldaat.	4	
Kok manschappen . . .	Korporaal-kok.	1	
Machinist-stoker	Soldaat. (12) (13)	1	
Hulpstokers	Idem. (13) (14)	2	
Oppasser in de lithographie	Idem. (13)	1	
Schilder	Idem. (12) (13)	1	
Oppassers	Soldaten der infanterie, cavalerie, vesting-artillerie, genietroepen en burgerwerklieden. (15)	(16)	
Hoofdverpleger	Sergeant-majoor of Sergeant-hoofdverplegers	1	
Hospitaalbedienden . . .	Hospitaalbediende (17)	2	

g. Het aantal paarden voor het geven van rijkunstig onderricht wordt, naar gelang van de behoefte, door den Minister van Oorlog bepaald.

(1) De gouverneur en de overige officieren van de Koninklijke Militaire Academie worden in hunnen rang overcompleet gevoerd bij den staf van het wapen of het dienstvak, waartoe zij behooren.

(2) Kunnen bij uitzondering en tijdelijk kapitein zijn.

(3) Kan bij uitzondering en tijdelijk officier van gezondheid 1ste klasse zijn.

(4) Kunnen bij uitzondering en tijdelijk majoor zijn.

(5) De tot dit personeel behoorende militairen worden gedetacheerd bij de Koninklijke Militaire Academie en bij het korps of de inrichting, waartoe zij behooren, boven de formatie gevoerd.

(6) Kunnen ook Sergeant-majoor-Instructeur of Opperwachtmeester-Instructeur zijn.

(7) Kunnen zoo noodig ook voor andere diensten worden bestemd.

(8) Kan ook Adjudant-onderofficier zijn.

(9) Kan ook burgerbeambte zijn.

(10) Eén kan den rang van Opperwachtmeester-Instructeur bekleeden.

(11) Allen kunnen tamboer 1ste klasse en 3 hunner kunnen compagnies-Korporaal-tamboer zijn.

(12) Kan ook Korporaal zijn.

(13) Kunnen ook burgerwerklieden zijn.

(14) Eén kan Korporaal zijn.

(15) Bij gebrek aan vrijwillig dienende militairen kunnen burgerwerklieden worden aangenomen tot het verrichten van diensten, welke door oppassers worden vervuld.

(16) Naar behoefte, door den Minister van Oorlog te bepalen.

(17) Kunnen verpleger 2de klasse (gediplomeerd) zijn.

Artikel Drie.

Dit besluit wordt, voor wat de wijzigingen in Artikel 105 betreft, geacht in werking te zijn getreden bij den aanvang van het leerjaar 1917/1918.

Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën zijn belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 19den November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.

(*Uitgeg.* 5 *Dec.* 1917.)

—

9 *November* 1917. BESLUIT, tot schorsing van het besluit der gemeente *Almelo* van 26 October 1917, strekkende om een agent van politie 2de klasse te beschouwen als agent van politie 1ste klasse en hem de bezoldiging overeenkomstig dien rang te doen toekennen. S. 640.

Geschorst tot 1 *Juni* 1918.

—

19 *November* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Beroep van beklaagde, die niet zou hebben gezorgd, dat zijn kind geregeld de school bezocht, op de omstandigheid, dat de hoofdonderwijzer geweigerd heeft het kind tot de school toe te laten omdat het niet gevaccineerd was. Verwerping van het beroep door de Rechtbank.

Gebondenheid van den H. R. aan de opvatting der Rechtbank omtrent dit verweer, dat n.l. beklaagde meende vrijgesteld te zijn niet omdat het kind de toegang was geweigerd, maar op grond van art. 7, 6°. der Leerplichtwet.

Bedoelde weigering kon voor beklaagde geen beroep op overmacht opleveren, omdat hij door voorafgaande kennisgeving, als bedoeld in art. 9 dier wet, ontheffing van zijn verplichting had kunnen bekomen.

Terecht oordeelde de Rechtbank, dat voor een beroep op het niet-ingeënt zijn, als vallende onder art. 7 6°, het bepaalde in art. 9 een onmisbare voorwaarde is, van welks vervulling echter blijkens het vonnis niets is gebleken.

(Leerplichtwet art. 7.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, J. A. A. Bosch en A. P. L. Nelissen.

H. J. U. enz., requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Amsterdam van 4 Mei 1917, waarbij in hooger beroep, met aanvulling en verbetering van gronden, werd bevestigd het vonnis van het Kantongerecht aldaar van 9 Mei 1916, bij hetwelk de requirant als schuldig aan: „als ouder, krachtens de wet belast met de verzorging van een bij hem inwonend kind, dat als leerling op eene lagere school is geplaatst en nog niet buiten de leerverplichting valt, niet zorgen, dat het kind die school geregeld bezoekt, en zulks terwijl tijdens het plegen der overtreding geen zes maanden zijn verloopen, sedert een vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een overtreding in § 1 art. 23 der Leerplichtwet bedoeld, ten aanzien van hetzelfde kind onherroepelijk is geworden", met toepassing der artt, 1, 6, 23 § 1 sub 3°. juncto § 2 al. 1 der Leerplichtwet, en art. 23 Sr., werd veroordeeld tot eene geldboete van f 15 en vervangende hechtenis van 5 dagen.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Besier.

De eischer, die bij het in hooger beroep met aanvulling en verbetering der gronden bevestigde vonnis was veroordeeld, ter zake dat hij als ouder krachtens de wet belast met de verzorging van een bij hem inwonend kind, dat (ambtshalve) als leerling op eene lagere school was geplaatst en nog niet buiten de leerverplichting viel, niet had gezorgd, dat het kind die school geregeld bezocht en zulks bij eerste herhaling, heeft binnen den hiervoor gestelden tijd eene memorie van cassatie ingediend. Deze is echter blijkbaar door een ondeskundige hand gesteld, en het is mij niet duidelijk geworden, wat eigenlijk daarin wordt bedoeld. Niet uitgesloten is het echter, dat de grief der memorie dezelfde of ongeveer dezelfde is, als ik mijnerzijds toch tegen het vonnis zou willen aanvoeren. Ik laat derhalve de memorie rusten.

Reeds in eersten aanleg had de beklaagde te zijner verdediging aangevoerd, dat de hoofdonderwijzer van de bij dagvaarding vermelde school (waarop zijn kind was geplaatst) geweigerd had, het kind tot de school toe te laten op grond van het feit, dat het niet gevaccineerd was. Met verwerping van wat de Kantonrechter ter weerlegging van dit verweer had aangevoerd, overwoog de Rechtbank:

„dat het niet gevaccineerd zijn van het kind inderdaad ingevolge art. 7, 6° der Leerplichtwet in verband met art. 17 der Wet van 4 Dec. 1872

(S. 134), houdende Voorzieningen tegen Besmettelijke Ziekten, eene reden tot vrijstelling oplevert; dat echter beklaagde zich daarop niet kan beroepen, nu niet is gebleken, dat hij te dien aanzien de bij art. 9 der Leerplichtwet bedoelde kennisgeving heeft gedaan."

Beklaagde heeft door zijne houding in dit en in de vorige gedingen, die zijn beëindigd door Uwe arresten van 28 Febr. 1916 (niet in het Weekblad opgenomen), getoond, dat het hem ernst is met zijne bezwaren tegen de koepokinenting. Onder deze omstandigheden mag er wel dubbel op worden gelet, dat wat voor hem een gewetensvraag is niet wordt weggedoezeld onder het verzuimen van een formaliteit, wanneer de wet hiertoe niet dwingt. Het komt mij voor, dat dit het geval niet is en dat wat de Rechtbank tot weerlegging der verdediging aanvoert, hiertoe niet kan dienen.

Deze verdediging toch was niet, dat het kind niet was gevaccineerd, doch dat de hoofdonderwijzer aan het kind den toegang tot de school had geweigerd, wat iets geheel anders is.

Het recht, dat art. 7, 6° der Leerplichtwet den ouders en verzorgers geeft, zich te beroepen op het wettelijk verbod, het niet-ingeënte kind de school te doen bezoeken, welk recht hun is verleend, omdat art. 30 der Wet van 1872 hen in dit geval strafbaar zou maken, is krachtens art. 9 der Leerplichtwet gebonden aan de voorwaarde van voorafgaande kennisgeving van dezen vrijstellingsgrond aan den Burgemeester. Doch hiermede wordt hun, ook wanneer niet blijkt, dat zij deze formaliteit hebben vervuld, nog niet de pas afgesneden tot een beroep op de feitelijke onmogelijkheid, aan hunne verplichting uit de Leerplichtwet te voldoen, wanneer het schoolhoofd, ook zijnerzijds bevreesd voor eene strafvervolging krachtens art. 30 der Wet van 1872, aan het niet-ingeënte kind den toegang weigert. Dit verweer, hetwelk de beklaagde in deze vorm niet in de reeds genoemde vroegere gedingen, doch blijkens het bestreden vonnis zelf wel in dit geding heeft gevoerd, is een beroep op overmacht, en wordt in dit vonnis niet weerlegd. Het vonnis is dus ten opzichte van de weerlegging dezer verdediging niet behoorlijk met redenen omkleed.

Daar hierdoor is geschonden art. 221 in verband met art. 257, beide van Sv., concludeer ik tot vernietiging van het bestreden vonnis en verwijzing der zaak naar het Gerechtshof te Amsterdam om op het bestaande hooger beroep op nieuw te worden berecht en afgedaan.

De Hooge Raad, enz.:

Gehoord het verslag van den Raadsheer Gratama;

Gelet op de door den requirant tijdig ingediende memorie:

O., dat bij het bestreden vonnis, voor zoover thans van belang, ten laste van den requirant wettig en overtuigend bewezen is verklaard, dat hij niet heeft gezorgd, dat in de maand Maart 1916 zijn dochtertje Elisabeth Maria U., geboren 3 April 1906, die bij hem inwoonde en met wier verzorging hij als vader krachtens de wet was belast, de lagere school in perceel n°. 75 aan de 2de Jan van der Heydenstraat te Amsterdam, waarop dat kind als leerling was geplaatst, geregeld bezoekt, hebbende toch dat kind, dat nog niet buiten de leerverplichting viel, in genoemde maand zes schooltijden verzuimd, en wel op 1 en 3 Maart, telkens des voor- en namiddags, en op 2 en 4 Maart, telkens des voormiddags;

O., dat de requirant, als beklaagde, in hooger beroep te zijner verdediging heeft aangevoerd, gelijk hij zulks reeds in eersten aanleg had gedaan, dat de hoofdonderwijzer van de bij dagvaarding vermelde school geweigerd heeft meergenoemd kind tot de school toe te laten, op grond van het feit, dat het kind niet gevaccineerd was;

O., dat de Rechtbank deze verdediging heeft verworpen, daarbij overwegende, dat zij zich niet vereenigt met het gevoelen van den Kantonrechter, dat de beklaagde had te zorgen, dat zijn kind gevaccineerd werd, daar toch niemand verplicht is zijn kind te laten vaccineeren; dat het niet gevaccineerd zijn van het kind inderdaad ingevolge art. 7, 6° der Leerplichtwet in verband met art. 17 der Wet van 4 Dec. 1872 (S. 134), houdende voorzieningen tegen Besmettelijke Ziekten, eene reden tot vrijstelling oplevert; dat echter de beklaagde zich daarop niet kan beroepen, nu niet is gebleken, dat hij te dien aanzien de bij art. 9 der Leerplichtwet bedoelde kennisgeving heeft gedaan;

O., dat in de memorie, afgezien van eenige verdere bijvoegingen wier zin niet duidelijk is, als hoofdzaak het gemelde verweer als grief tegen het vonnis der Rechtbank wordt te berde gebracht;

O. hieromtrent:

dat kennelijk de Rechtbank het verweer heeft opgevat in dien zin, dat de requirant meende vrijgesteld te zijn van de naleving der ook op hem krachtens art. 1 der Leerplichtwet rustende verplichting, niet omdat de hoofdonderwijzer het kind den toegang weigerde,

maar op grond van art. 7, 6°, dierzelfde wet

O., dat ten aanzien van deze opvatting van des requirants verweer, nu zij geenszins in strijd is met den zin der bewoordingen, zooals het boven uit het vonnis werd overgenomen, de Hooge Raad in het geding in cassatie is gebonden aan die van den lageren rechter, waarbij dan tevens niet uit het oog mag worden verloren, dat de bedoelde weigering in het algemeen de uit de Leerplichtwet voortvloeiende verplichting niet kon opheffen, en zij voor den requirant geen beroep op overmacht kon opleveren, omdat hij door voorafgaande kennisgeving aan den Burgemeester ontheffing van die verplichting had kunnen bekomen ;

O. dat, dit zoo zijnde, door de Rechtbank volkomen te recht is geoordeeld, dat voor een beroep op de bewuste omstandigheid, als vallende onder art. 7, 6°, de bepaling van art. 9 der Leerplichtwet, voorschrijvende voor dergelijk beroep een voorafgaande kennisgeving aan den Burgemeester, — voor welk kind en op welken grond aanspraak op vrijstelling wordt gemaakt ; — deze onmisbare voorwaarde is, van welker vervulling echter blijkens het vonnis niets is gebleken, terwijl nu het hier geldt een beroep op een omstandigheid, welke de strafbaarheid zoude opheffen, vermelding daarvan in de dagvaarding onnoodig, ja onjuist zoude zijn, al hetwelk nog te meer geldt ten aanzien van het verzuim der bedoelde kennisgeving, immers onmisbare voorwaarde voor zoodanig beroep ;

O., dat alzoo het beroep in cassatie is ongegrond ;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

20 *November* 1917. BESLUIT, tot onteigening van een gedeelte van een perceel in de gemeente *Oosthuizen*, ten behoeve van het onderhoud van den zeedijk van het heemraadschap van den Schardam en Keukendijk. S. 650.

—

20 *November* 1917. BESLUIT, op grond van artikel 3 der wet van 16 December 1916 (*Staatsblad* n°. 553), houdende nadere bijzondere maatregelen ten opzichte van de Kamers van arbeid met het oog op de tegenwoordige buitengewone omstandigheden. S. 651.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 16 November 1917, n°. 2847, afdeeling Arbeid;

Gelet op artikel 3 der wet van 16 December 1916 (*Staatsblad* n°. 553), houdende nadere bijzondere maatregelen ten opzichte van de Kamers van arbeid met het oog op de tegenwoordige buitengewone omstandigheden;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Eenig artikel.

De artikelen 1 en 2 van voormelde wet zijn van toepassing op in het jaar 1918 te houden verkiezingen en vast te stellen kiezerslijsten voor de Kamers van arbeid.

Voorts kunnen in 1918 tot leden eener Kamer van arbeid worden gekozen zij, die niet aan alle in artikel 8 der wet op de Kamers van arbeid gestelde vereischten voldoen, maar in 1917 verkiesbaar waren, en zullen op de bovenbedoelde kiezerslijsten behalve de namen van hen, die daarop uit anderen hoofde moeten worden gebracht, mede worden geplaatst de namen van hen, die voorkomen op de in 1917 vastgestelde en in dat jaar niet meer voor wijziging vatbare kiezerslijsten, een en ander onder het voorbehoud, onderscheidenlijk bij de artikelen 1 en 2 der wet van 16 December 1916 (*Staatsblad* n°. 553) gemaakt.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 20sten November 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 28 *Nov.* 1917.)

—

20 *November* 1917. BESLUIT, houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor zout, benoodigd in fabrieken tot vervaardiging van briketten, dienende als brandstof. S. 652.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 3den November 1917, n°. 66, Accijnzen;

Gezien artikel 74, lr. c, der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* n°. 227) houdende bepalingen omtrent den accijns op het zout;

Den Raad van State gehoord (advies van 13 November 1917, n°. 27);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 16 November 1917, n°. 206, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Voor het zout, benoodigd in fabrieken tot

vervaardiging van briketten, dienende als brandstof, wordt vrijdom van den accijns toegestaan en zulks op den voet van het Koninklijk besluit van 19 Augustus 1898 (*Staatsblad* nº. 202).

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 20sten November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 1 *Dec.* 1917.)

—

21 *November* 1917. BESLUIT, tot vaststelling der voorwaarden voor de opneming en verpleging van krankzinnigen in 's Rijksgesticht te *Woensel.* S. 653.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 24 September 1917, nº. 12278, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen en van Onzen Minister van Justitie van 5 October 1917, 1ste afd. C nº. 503;

Gelet op art. 10 der wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Den Raad van State gehoord (advies van 30 October 1917, nº. 25);

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 10 November 1917, nº. 14032, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen, en van 19 November 1917, 1ste afd. C. nº. 530;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de voorwaarden voor de opneming en verpleging van krankzinnigen in de Rijksgestichten te Medemblik en te Grave, vastgesteld bij Ons besluit van 23 November 1904 (*Staatsblad* nº. 243), gelijk dat is gewijzigd bij Ons besluit van 11 Juli 1911 (*Staatsblad* nº. 203), ook van toepassing zullen zijn op de opneming en verpleging van krankzinnigen in 's Rijksgesticht te *Woensel.*

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Justitie zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 21sten November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 21 *Dec.* 1917.)

21 *November* 1917. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 5 December 1902, *Staatsblad* nº. 206, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in de artikelen 52, tweede en derde lid, en 59, sub 1, 3 en 4, der Ongevallenwet 1901, laatstelijk gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 27 Juli 1917, *Staatsblad* nº. 501. S. 654.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 2 October 1917, nº. 3231, afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien artikel 52, tweede en derde lid der Ongevallenwet 1901 (*Staatsblad* 1910, nº. 241), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 11 Februari 1911, *Staatsblad* nº. 62;

Den Raad van State gehoord (advies van 6 November 1917, nº. 37);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 17 November 1917, nº. 3620, Afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te wijzigen Ons besluit van 5 December 1902, *Staatsblad* nº. 206, laatstelijk gewijzigd bij dat van 27 Juli 1917, *Staatsblad* nº. 501, en te bepalen als volgt:

Eenig artikel.

In het eerste lid van artikel 10 van Ons besluit voornoemd worden de woorden, volgende op „40,000 guiden", vervangen door de woorden: „indien het meer dan 500,000 gulden en niet meer dan 600,000 gulden bedraagt, voor een bedrag van ten hoogste 60,000 gulden, en indien het meer dan 600,000 gulden bedraagt, voor een bedrag van ten hoogste een tiende gedeelte van het pand, uit schuldbrieven ten laste van denzelfden schuldenaar bestaan".

Tusschen het eerste lid en het tweede lid van voornoemd artikel 10 wordt ingevoegd een nieuw lid 1*bis* luidende als volgt:

„De bevoegdheid om een pand, als in het voorgaand lid bedoeld, voor een bedrag van meer dan 60,000 gulden te doen bestaan in schuldbrieven ten laste van denzelfden schuldenaar, kan door Onzen Minister, belast met de uitvoering der Ongevallenwet 1901, in tijden van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden worden beperkt tot door hem aan te wijzen schuldbrieven".

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan

afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 21sten November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 5 *Dec.* 1917.)

—

23 *November* 1917. BESLUIT tot wijziging van het Landstorm-Besluit (*Staatsblad* 1913, nº. 273). S. 655.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de gemeenschappelijke voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Marine, van 5 November 1917, Afd. Dienstplicht, nº. 1 L., en van 21 November 1917, Bureau S/B, nº. 54;

Overwegende, dat het wenschelijk is, de mogelijkheid te openen tot het vaststellen van bijzondere bepalingen nopens de rangschikking van gezaghebbenden van den landstorm en de bezoldiging van tot den landstorm behoorenden, zoomede tot het toelaten van landstormplichtigen tot een vrijwillige verbintenis bij den landstorm;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. buiten verdere werking te stellen Ons besluit van 8 April 1915 (*Staatsblad* nº. 176), voor zooveel daarbij tijdelijk is gewijzigd en aangevuld art. 24 van het Landstorm-Besluit;

2º. het 3de lid van art. 24 van het Landstorm-Besluit te doen luiden:

„**3.** Gezaghebbenden van den landstorm worden gerangschikt onder militairen van den rang, met wie zij in positie zijn gelijkgesteld. In bijzondere gevallen kunnen Onze Ministers van Oorlog en van Marine, ieder voor zooveel hem betreft, van deze bepaling doen afwijken, indien zij het wegens de belangen van den dienst of van de gezaghebbenden van den landstorm noodig achtten.";

3º. tusschen de artt. 24 en 25 van het Landstorm-Besluit een nieuw artikel op te nemen, luidende:

„*Art.* 24*bis*. In bijzondere gevallen kunnen Onze Ministers van Oorlog en van Marine, ieder voor zooveel hem betreft, bijzondere regelingen vaststellen ten aanzien van het genot van traktement, jaarwedde, soldij en verdere vergoedingen uit 's Rijks kas door tot den landstorm behoorenden, indien die Ministers het wegens de belangen van den dienst en van de tot den landstorm behoorenden noodig achten. Bij die regelingen kan ten aanzien van gezaghebbenden van den landstorm worden afgeweken van het bepaalde in art. 24, vierde lid.";

4º. in art. 53, eerste lid, van het Landstorm-Besluit te doen vervallen het gedeelte, luidende:

„die niet behooren tot de militie, de landweer of den landstorm, noch wegens uit anderen hoofde op hen rustende verplichting reeds tot dienst bij de zee- of landmacht kunnen worden geroepen", en dat gedeelte te vervangen door: „als vermeld in art. 8, derde en vierde lid, der wet".

Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 23sten November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 7 *Dec.* 1917.)

—

23 *November* 1917. BESLUIT, tot aanwijzing overeenkomstig artikel 157 der Hooger-onderwijswet van de afdeeling gymnasium van het Bisschoppelijk College te *Roermond* der vereeniging Bisschoppelijk College, gevestigd te *Roermond*. S. 656.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 9 October 1917, nº. 15722[3], afdeeling Onderwijs;

Gelet op art. 157 der Hooger-onderwijswet;

Gezien Ons besluit van 15 November 1911 (*Staatsblad* nº. 337);

Den Raad van State gehoord (advies van 6 November 1917, nº. 23);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 16 November 1917 nº. 19484, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

de afdeeling gymnasium van het Bisschoppelijk College, gevestigd te *Roermond*, met ingang van 16 November 1917, voor een tijdperk van zes jaren aan te wijzen als bevoegd, om, met inachtneming der desbetreffende wettelijke voorschriften, aan hare leerlingen, die het onderwijs tot het einde hebben bijgewoond, een getuigschrift van bekwaamheid tot universitaire studiën af te geven, dat met het getuigschrift, in art. 11 der Hooger-onderwijswet vermeld, wordt gelijkgesteld.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat

in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 23sten November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 11 *Dec.* 1917.)

—

23 *November* 1917. BESLUIT, tot aanwijzing, overeenkomstig artikel 157 der Hooger-onderwijswet van het Roomsch-Katholiek gymnasium te *Tilburg*, van de Roomsch-Katholieke Stichting „St. Odulphus Lyceum", gevestigd te *Tilburg*. S. 657.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 9 October 1917, n°. 15717/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op artikel 157 der Hooger-onderwijswet;

Gezien Ons besluit van 9 Januari 1912 (*Staatsblad* n°. 7);

Den Raad van State gehoord (advies van 6 November 1917, n°. 24);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 16 November 1917, n°. 19485, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Het Roomsch-Katholiek gymnasium te *Tilburg*, van de Roomsch-Katholieke Stichting „St. Odulphus-Lyceum", gevestigd te *Tilburg*, te rekenen van 1 September 1917 voor een tijdperk van zes jaren aan te wijzen als bevoegd, om, met inachtneming der desbetreffende wettelijke voorschriften, aan zijne leerlingen, die het onderwijs tot aan het einde hebben bijgewoond, een getuigschrift van bekwaamheid tot universitaire studiën af te geven, dat met het getuigschrift, in artikel 11 der Hooger-onderwijswet vermeld, wordt gelijk gesteld.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 23sten November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D LINDEN.

(*Uitgeg.* 11 *Dec.* 1917.)

—

23 *November* 1917. BESLUIT, houdende toepassing van art. 40 der Armenwet.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beslissende het geschil over de kosten van ondersteuning van den armlastige J. Post;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 7 November 1917, n°. 323;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 19 November 1917, n°. 14345, Afd. Volksgezondheid en Armwezen;

Overwegende: dat Johannes Post in October 1916 met zijn gezin uit Weesperkarspel in Den Haag kwam;

dat hij op 15 Mei 1917 met zijn gezin uit Den Haag naar Baarn vertrok, waar hij werk hoopte te vinden;

dat het Burgerlijk Armbestuur van 's-Gravenhage de helft van de kosten van de reis naar Baarn, zijnde f 15, heeft betaald;

dat de politie te Baarn bij aankomst voor het gezin Post een onderkomen heeft gezocht bij particulieren, waarin hij slechts geslaagd is tegen eene vergoeding van f 5 per dag voor kost en inwoning;

dat Post daarop voor rekening van het gemeentebestuur van Baarn naar Heerlen is vertrokken om te trachten daar werk te vinden en toen hij daarin geslaagd was, met gezin en inboedel daarheen is gezonden;

dat voor een en ander door het gemeentebestuur f 50 is uitgegeven;

dat over de betaling zijner ondersteuningskosten geschil is ontstaan tusschen de gemeentebesturen van Baarn en 's-Gravenhage;

dat Gedeputeerde Staten van Utrecht, omdat de beide betrokken gemeenten in meer dan eene provincie zijn gelegen, deze aangelegenheid ingevolge art. 40, 1e lid, der Armenwet te Onzer kennis hebben gebracht;

Overwegende: dat al heeft het Burgerlijk Armbestuur te 's-Gravenhage de helft der transportkosten voor het gezin Post naar Baarn betaald, daarin nog geen aanleiding ligt om aan te nemen dat het Armbestuur het gezin uit Den Haag wenschte te verwijderen ten einde de kosten van de ondersteuning van zich af te schuiven;

dat toch het Armbestuur redelijkerwijze mocht verwachten dat Post, die gedurende den winter door werk in zijn onderhoud had kunnen voorzien en zelf verzocht te vertrekken naar Baarn, waar hij beweerde werk te kunnen vinden, in staat zou zijn, door arbeid zijn gezin

te onderhouden, temeer daar hij terugkeerde naar een streek, waar hij ook vroeger reeds werk had gevonden;

dat onder deze omstandigheden het verstrekken van reisgeld niet als ongeoorloofde afschuiving kan worden aangemerkt;

Gezien de Armenwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te verklaren, dat er geen termen bestaan om de kosten van de ondersteuning van J. Post door de gemeente Baarn ten laste van de gemeente 's-Gravenhage te doen toekomen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (W. v. d. B. A.)

—

26 *November* 1917. BESLUIT, tot schorsing van het besluit van den Raad der gemeente *Delft* van 26 October 1917, strekkende tot benoeming van eene commissie van onderzoek in zake het politiecorps aldaar. S. 658.
Geschorst tot 1 *Juni* 1918.

—

26 *November* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van bijzondere pensioensbepalingen voor het in 's lands vasten dienst in *Nederlandsch-Indië* overgegaan Europeesch en Inlandsch personeel van de voormalige Steenkolen Maatschappij „Poeloe Laoet". S. 659.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 21 September 1917, 9de Afdeeling, nº. 43;

Den Raad van State gehoord (advies van 2 October 1917, nº. 26);

Gezien de nadere voordracht van Onzen voornoemden Minister van 22 November 1917, 9de Afdeeling, nº. 31;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen als volgt:

Art. 1. Voor hen, die op den 30sten September 1913 waren verbonden aan de toenmalige Steenkolen Maatschappij „Poeloe Laoet" en met ingang van 1 October daaraanvolgende in Nederlandsch-Indischen dienst zijn overgegaan, zal bij de berekening van hun diensttijd geldig voor pensioen, in aanmerking komen de tijd, door hen onder genot van doorloopende inkomsten in den dienst van genoemde maatschappij doorgebracht, met uitzondering van den tijd, gedurende welken buitenlandsch verlof is genoten.

Het bedrag van het pensioen wordt berekend naar den in dienst van den Lande doorgebrachten tijd en de gedurende dezen dienst genoten inkomsten.

Ten aanzien van hen, die worden gepensionneerd met toepassing van het Reglement op het verleenen van pensioenen aan Europeesche burgerlijke ambtenaren (*Indisch Staatsblad* 1881, nº. 142, juncto 1892, nº. 175) telt de tijd doorgebracht in dienst van de Steenkolen Maatschappij „Poeloe Laoet" voor het bereiken van den vollen ouderdom van achttien jaren niet mede bij de berekening van den voor pensioen geldigen diensttijd.

Over de inkomsten, genoten gedurende den diensttijd bij genoemde maatschappij, worden geen bijdragen ten behoeve van de Indische burgerlijke pensioenen gevorderd.

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst en werkt terug tot 1 October 1913.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer en dat gelijktijdig in de *Staatscourant* en in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 26sten November 1917.

WILHELMINA

De Min. van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 7 *Dec.* 1917.)

—

29 *November* 1917. WET, tot verandering in het IIde, IIIde en IVde hoofdstuk der Grondwet. S. 660.

Vergelijk over de wetten van 18 *Mei* 1917, *tot het in overweging nemen van voorstellen van verandering, onderscheidenlijk in het II*e*, III*e *en IV*e *hoofdstuk, in de Additionnele Artikelen en van artikel* 192 *der Grondwet, opgenomen in de Staatsbladen nos.* 398, 399 *en* 400 *van dat jaar:*

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, *nº.* 226, 1—16 *en nº.* 359, 1—5; 1916/17, *nº.* 44, 1—50 *en nº.* 45, 1—15.

De beraadslagingen in de Tweede Kamer zijn te vinden in de Handelingen dier Kamer 1916/17, *blz.* 128—135, 137—153, 160—176, 178—195, 198—223, 225—251, 253—308, 310—367, 369—380, 382—388, 392—425, 427—448 (algemeene beschouwingen); 449—496, 498—543, 545—583 (kiesrecht); 605—627, 629—647, 649—668, 670—677, 680—695 (onderwijs-artikel); 719—726, 728—741, 744—792 (additionnele artikelen) *en die der Eerste Kamer in de Handelingen dier Kamer* 1916/'17, *blz.* 598—610, 613—634 *en* 635—655.

De drie wetsontwerpen zijn op 21 *December* 1916 *in de Tweede Kamer* (zie *Hand.* 1916/'17, *blz.* 971 *en* 972) *en op* 16 *Mei* 1917 *in de Eerste Kamer aangenomen.*

De ingevolge artikel 195 *der Grondwet vereischte ontbinding der Kamers na aanneming van de wetten van* 18 *Mei* 1917 (S. 398—400) *is gevolgd bij besluit van* 19 *Mei* 1917 (S. 402) *en wel met den* 27*sten Juni* 1917, *terwijl bij hetzelfde besluit de eerste samenkomst der nieuwe Kamers is bepaald op* 28 *Juni* 1917.

De wetsontwerpen, waarbij de bovenvermelde veranderingen in de Grondwet definitief werden voorgedragen, zijn aan de nieuwe Tweede Kamer ingediend bij Koninklijke boodschap van 9 *Juli* 1917 (Bijl. Hand. 2e Kamer 1917, no. 180, 1—5).

De behandeling in de Tweede Kamer is gevolgd in de zitting van 25 *September* 1917 (*Handelingen* 1917/18, *blz.* 25—28), *waarin de wetten werden aangenomen resp. met* 71 *tegen* 2, *algemeene* (75) *en* 74 *tegen* 1 *stem, en in de Eerste Kamer in de zitting van* 29 *November* 1917 (*Handelingen* 1917/18, *blz.* 34—42), *waar zij aangenomen zijn resp. met* 42 *tegen* 1, 42 *tegen* 1 en 41 *tegen* 2 *stemmen. De wetten zijn daarna opgenomen in de* Staatsbladen 660—662 *van* 1917.

Ingevolge de Publicatie van 29 *November* 1917, S. 663, *is de plechtige afkondiging geschied op* 12 *December* 1917, *des middags te twaalf uur, van welk oogenblik af zij, met de onveranderd gebleven hoofdstukken en artikelen, de Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden vormen.*

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de wet van 18 Mei 1917 (*Staatsblad* no. 398), heeft verklaard dat er grond bestaat om het daarbij vastgestelde voorstel van verandering in het IIde, IIIde en IVde hoofdstuk der Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden in overweging te nemen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

1 In artikel 21 der Grondwet wordt in de plaats van: „eene maand", gelezen: „twee maanden".

§ 2. In artikel 73, tweede lid, der Grondwet wordt in de plaats van: „twee maanden", gelezen: „drie maanden".

§ 3. Artikel 80 der Grondwet wordt gelezen:

De leden der Tweede Kamer worden rechtstreeks gekozen door de mannelijke ingezetenen, tevens Nederlanders of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkend, die den door de wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt en door de vrouwelijke ingezetenen, die aan gelijke voorwaarden voldoen, indien en voor zoover de wet haar, niet uit hoofde van aan het bezit van maatschappelijken welstand ontleende redenen, kiesbevoegd verklaart. Ieder kiezer brengt slechts één stem uit.

De wet bepaalt, in hoeverre de uitoefening van het kiesrecht wordt geschorst voor de militairen bij de zee- en de landmacht voor den tijd, gedurende welken zij zich onder de wapenen bevinden.

Van de uitoefening van het kiesrecht zijn uitgesloten zij, wien dat recht bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak is ontzegd; zij die rechtens van hunne vrijheid zijn beroofd; zij die krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren en zij die van de ouderlijke macht of de voogdij over een of meer hunner kinderen ontzet zijn. Aan onherroepelijke veroordeeling tot eene vrijheidsstraf van meer dan een jaar of wegens bedelarij of landlooperij, zoomede aan meer dan twee, binnen een door de wet te bepalen tijdperk vallende, onherroepelijke rechterlijke uitspraken openbare dronkenschap vaststellende, verbindt de wet tijdelijk of blijvend verlies van kiesrecht.

De uitoefening van het kiesrecht is verplicht volgens regels door de wet te stellen.

§ 4. Artikel 81 der Grondwet wordt gelezen:

De Tweede Kamer bestaat uit honderd leden, gekozen op den grondslag van evenredige vertegenwoordiging.

Alles wat verder het kiesrecht en de wijze van verkiezing betreft, wordt door de wet geregeld.

§ 5. Artikel 82 der Grondwet wordt gelezen:

De Eerste Kamer bestaat uit vijftig leden.

Zij worden verkozen door de Staten der provinciën op de wijze bij de wet te bepalen.

§ 6. Artikel 84 der Grondwet wordt gelezen:

Om lid der Tweede Kamer te kunnen zijn wordt vereischt, dat men Nederlander of door de wet als Nederlandsch onderdaan erkend zij, niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebbe.

§ 6*a*. Artikel 89 der Grondwet wordt gelezen:

De leden ontvangen eene schadeloosstelling van f 3000 's jaars benevens, volgens regels door de wet te stellen, vergoeding voor reiskosten.

De in het vorige lid bedoelde schadeloosstelling wordt niet genoten door de leden, die het ambt van Minister bekleeden, noch ook door hen, die gedurende eene geheele zitting afwezig bleven.

Aftredende leden ontvangen een pensioen van f 100 's jaars voor elk jaar, gedurende hetwelk zij, zoo vóór als na de totstandkoming dezer bepalingen, lid der Kamer waren, tot een maximum van f 2000. Het pensioen vervalt met den dag, waarop het afgetreden lid na herkiezing weder in het genot van de in het eerste lid bedoelde schadeloosstelling treedt.

§ 7. Artikel 90 der Grondwet wordt gelezen:

Om lid der Eerste Kamer te kunnen zijn, moet men voldoen aan dezelfde vereischten als voor het lidmaatschap der Tweede Kamer zijn gesteld.

§ 8. Artikel 96, vierde lid, der Grondwet vervalt.

§ 9. Artikel 98 der Grondwet wordt gelezen:

Voor zoover de wet niet anders bepaalt, onderzoekt elke Kamer de geloofsbrieven harer nieuw inkomende leden, en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven of de verkiezing zelve oprijzen, volgens regels door de wet te stellen.

§ 10. Artikel 127, eerste lid, der Grondwet wordt gelezen:

De leden der Provinciale Staten worden voor vier jaren rechtstreeks gekozen door de mannelijke ingezetenen der provincie, tevens Nederlanders of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkend, die den door de wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt en door de vrouwelijke ingezetenen der provincie, die aan gelijke voorwaarden voldoen, indien en voor zoover de wet haar, niet uit hoofde van aan het bezit van maatschappelijken welstand ontleende redenen, kiesbevoegd verklaart. De verkiezing geschiedt op den grondslag van evenredige vertegenwoordiging.

§ 11. Artikel 127, tweede lid, der Grondwet wordt gelezen:

De laatste zinsnede van het eerste lid, het tweede, derde en vierde lid van artikel 80 zijn van toepassing.

§ 12. Artikel 127, derde lid, der Grondwet wordt gelezen:

Zij treden tegelijk af en zijn dadelijk herkiesbaar.

§ 13. Artikel 127, vierde lid, der Grondwet wordt gelezen:

Om lid der Provinciale Staten te kunnen zijn wordt vereischt, dat men Nederlander of door de wet als Nederlandsch onderdaan erkend en ingezeten der provincie zij, niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van vijf en twintig jaren vervuld hebbe.

§ 14. Artikel 132 der Grondwet wordt gelezen:

Omtrent het beraadslagen en stemmen gelden de regels in de artikelen 105, 106 en 107, eerste lid, ten aanzien van de Kamers der Staten-Generaal voorgeschreven.

§ 15. Artikel 143, eerste lid, der Grondwet wordt gelezen:

Aan het hoofd der gemeente staat een raad, welks leden rechtstreeks voor een bepaald aantal jaren worden gekozen door de mannelijke ingezetenen der gemeente, tevens Nederlanders of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkend, die den door de wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt en door de vrouwelijke ingezetenen der gemeente, die aan gelijke voorwaarden voldoen, indien en voor zoover de wet haar, niet uit hoofde van aan het bezit van maatschappelijken welstand ontleende redenen, kiesbevoegd verklaart. De verkiezing geschiedt op den grondslag van evenredige vertegenwoordiging.

§ 16. Artikel 143, tweede lid, der Grondwet wordt gelezen:

De laatste zinsnede van het eerste lid, het tweede, derde en vierde lid van artikel 80 zijn van toepassing.

§ 17. Artikel 143, derde lid, der Grondwet wordt gelezen:

Om lid van den raad te kunnen zijn wordt vereischt, dat men Nederlander of door de wet als Nederlandsch onderdaan erkend en ingezeten der gemeente zij, niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van drie en twintig jaren vervuld hebbe.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

De Min. van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.

De Min. van Waterstaat, C. LELY.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

De Min. van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 1 *Dec.* 1917.)

—

29 *November* 1917. WET, tot verandering van artikel 192 der Grondwet. S. 661.

Vergelijk over de wetten van 18 *Mei* 1917, *tot het in overweging nemen van voorstellen van verandering, onderscheidenlijk in het II*e, *III*e *en IV*e *hoofdstuk, in de Additionnele Artikelen en van artikel* 192 *der Grondwet, opgenomen in de Staatsbladen nos.* 398, 399 *en* 400 *van dat jaar :*

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, *n°.* 226, 1—16 *en n°.* 359, 1—5; 1916/17, *n°.* 44, 1—50 *en n°.* 45, 1—15.

De beraadslagingen in de Tweede Kamer zijn te vinden in de Handelingen dier Kamer 1916/17, *blz.* 128—135, 137—153, 160—176, 178—195, 198—223, 225—251, 253—308, 310—367, 369—380, 382—388, 392—425, 427—448 (algemeene beschouwingen); 449—496, 498—543, 545—583 (kiesrecht); 605—627, 629—647, 649—668, 670—677, 680—695 (onderwijs-artikel); 719—726, 728—741, 744—792 (additionnele artikelen) *en die der Eerste Kamer in de Handelingen dier Kamer* 1916/'17, *blz.* 598—610, 613—634 *en* 635—655.

De drie wetsontwerpen zijn op 21 *December* 1916 *in de Tweede Kamer* (zie *Hand.* 1916/'17, *blz.* 971 *en* 972) *en op* 16 *Mei* 1917 *in de Eerste Kamer aangenomen.*

De ingevolge artikel 195 *der Grondwet vereischte ontbinding der Kamers na aanneming van de wetten van* 18 *Mei* 1917 (S. 398—400) *is gevolgd bij besluit van* 19 *Mei* 1917 (S. 402) *en wel met den* 27*sten Juni* 1917, *terwijl bij hetzelfde besluit de eerste samenkomst der nieuwe Kamers is bepaald op* 28 *Juni* 1917.

De wetsontwerpen, waarbij de bovenvermelde veranderingen in de Grondwet definitief werden voorgedragen, zijn aan de nieuwe Tweede Kamer ingediend bij Koninklijke boodschap van 9 *Juli* 1917 (Bijl. Hand. 2e Kamer 1917, n°. 180, 1—5).

De behandeling in de Tweede Kamer is gevolgd in de zitting van 25 *September* 1917 (*Handelingen* 1917/18, *blz.* 25—28), *waarin de wetten werden aangenomen resp. met* 71 *tegen* 2, *algemeene* (75) *en* 74 *tegen* 1 *stem, en in de Eerste Kamer in de zitting van* 29 *November* 1917 (*Handelingen* 1917/18, *blz.* 34—42), *waar zij aangenomen zijn resp. met* 42 *tegen* 1, 42 *tegen* 1 en 41 *tegen* 2 *stemmen. De wetten zijn daarna opgenomen in de* Staatsbladen 660—662 *van* 1917.

Ingevolge de Publicatie van 29 *November* 1917, S. 663, *is de plechtige afkondiging geschiedt op* 12 *December* 1917, *des middags te twaalf uur, van welk oogenblik af zij, met de onveranderd gebleven hoofdstukken en artikelen, de Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden vormen.*

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de wet van 18 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 400), heeft verklaard dat er grond bestaat om het daarbij vastgestelde voorstel van verandering van artikel 192 der Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden in overweging te nemen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

Artikel 192 der Grondwet wordt gelezen als volgt :

Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der Regeering.

Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht der Overheid, en bovendien, voor zoover het algemeen vormend zoowel lager als middelbaar onderwijs betreft, behoudens het onderzoek naar de bekwaamheid en de zedelijkheid van den onderwijzer, een en ander bij de wet te regelen.

Het openbaar onderwijs wordt, met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, bij de wet geregeld.

In elke gemeente wordt van Overheidswege voldoend openbaar algemeen vormend lager onderwijs gegeven in een genoegzaam aantal scholen. Volgens bij de wet te stellen regels kan afwijking van deze bepaling worden toegelaten, mits tot het ontvangen van zoodanig onderwijs gelegenheid wordt gegeven.

De eischen van deugdelijkheid, aan het geheel of ten deele uit de openbare kas te bekos-

tigen onderwijs te stellen, worden bij de wet geregeld, met inachtneming, voor zoover het bijzonder onderwijs betreft, van de vrijheid van richting.

Deze eischen worden voor het algemeen vormend lager onderwijs zoodanig geregeld, dat de deugdelijkheid van het geheel uit de openbare kas bekostigd bijzonder onderwijs en van het openbaar onderwijs even afdoende wordt gewaarborgd. Bij die regeling wordt met name de vrijheid van het bijzonder onderwijs betreffende de keuze der leermiddelen en de aanstelling der onderwijzers geëerbiedigd.

Het bijzonder algemeen vormend lager onderwijs, dat aan de bij de wet te stellen voorwaarden voldoet, wordt naar denzelfden maatstaf als het openbaar onderwijs uit de openbare kas bekostigd. De wet stelt de voorwaarden vast, waarop voor het bijzonder algemeen vormend middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs bijdragen uit de openbare kas worden verleend.

De Koning doet jaarlijks van den staat van het onderwijs aan de Staten-Generaal verslag geven.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

De Min. van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

De Min. van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 1 *Dec.* 1917.)

—

29 *November* 1917. WET, tot verandering in de Additionnele Artikelen der Grondwet. S. 662.

Vergelijk over de wetten van 18 *Mei* 1917, *tot het in overweging nemen van voorstellen van verandering, onderscheidenlijk in het IIe, IIIe en IVe hoofdstuk, in de Additionnele Artikelen en van artikel* 192 *der Grondwet, opgenomen in de Staatsbladen nos.* 398, 399 *en* 400 *van dat jaar :*

Bijl. Hand. 2^e *Kamer* 1915/16, *n°.* 226, 1—16 *en n°.* 359, 1—5; 1916/17, *n°.* 44, 1—50 *en n°.* 45, 1—15.

De beraadslagingen in de Tweede Kamer zijn te vinden in de Handelingen dier Kamer 1916/17, *blz.* 128—135, 137—153, 160—176, 178—195, 198—223, 225—251, 253—308, 310—367, 369—380, 382—388, 392—425, 427—448 (algemeene beschouwingen); 449—496, 498—543, 545—583 (kiesrecht); 605—627, 629—647, 649—668, 670—677, 680—695 (onderwijs-artikel); 719—726, 728—741, 744—792 (additionnele artikelen) *en die der Eerste Kamer in de Handelingen dier Kamer* 1916/'17, *blz.* 598—610, 613—634 *en* 635—655.

De drie wetsontwerpen zijn op 21 *December* 1916 *in de Tweede Kamer* (zie *Hand.* 1916/'17, *blz.* 971 *en* 972) *en op* 16 *Mei* 1917 *in de Eerste Kamer aangenomen.*

De ingevolge artikel 195 *der Grondwet vereischte ontbinding der Kamers na aanneming van de wetten van* 18 *Mei* 1917 (S. 398—400) *is gevolgd bij besluit van* 19 *Mei* 1917 (S. 402) *en wel met den* 27*sten Juni* 1917, *terwijl bij hetzelfde besluit de eerste samenkomst der nieuwe Kamers is bepaald op* 28 *Juni* 1917.

De wetsontwerpen, waarbij de bovenvermelde veranderingen in de Grondwet definitief werden voorgedragen, zijn aan de nieuwe Tweede Kamer ingediend bij Koninklijke boodschap van 9 *Juli* 1917 (Bijl. Hand. 2^e Kamer 1917, n°. 180, —5).

De behandeling in de Tweede Kamer is gevolgd in de zitting van 25 *September* 1917 (*Handelingen* 1917/18, *blz.* 25—28), *waarin de wetten werden aangenomen resp. met* 71 *tegen* 2, *algemeene* (75) *en* 74 *tegen* 1 *stem, en in de Eerste Kamer in de zitting van* 29 *November* 1917 (*Handelingen* 1917/18, *blz.* 34—42), *waar zij aangenomen zijn resp. met* 42 *tegen* 1, 42 *tegen* 1 en 41 *tegen* 2 *stemmen. De wetten zijn daarna opgenomen in de* Staatsbladen 660—266 *van* 1917.

Ingevolge de Publicatie van 29 *November* 1917, S. 663, *is de plechtige afkondiging geschiedt op* 12 *December* 1917, *des middags te twaalf uur, van welk oogenblik af zij, met de onveranderd gebleven hoofdstukken en artikelen, de Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden vormen.*

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de wet van 18 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 399), heeft verklaard dat er grond bestaat om het daarbij vastgesteld voorstel van verandering in de Additionnele Artikelen der Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden in overweging te nemen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

§ 1. Artikel VI der Additionnele Artikelen der Grondwet wordt gelezen als volgt:

Behoudens het recht des Konings tot ontbinding, blijft de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zooals zij op het tijdstip der afkondiging van de wet houdende veranderingen in de Grondwet, is samengesteld, bestaan tot op den dag der in de laatste zinsnede bedoelde opening van de zitting der Staten-Generaal. Zijn vóór dien dag verkiezingen noodig ter vervulling van plaatsen, die door ontslag, overlijden of om eene andere reden openvallen, dan geschieden deze, met inbegrip van het onderzoek van de geloofsbrieven, volgens de op den dag der genoemde afkondiging bestaande kiezerslijsten en geldende bepalingen. De Koning bepaalt het tijdstip der opening van de Kamers, zoo kort mogelijk na de verkiezingen in art. XI bedoeld.

§ 2. Artikel VII der Additionnele Artikelen der Grondwet wordt gelezen als volgt:

Met afwijking van bovenstaand artikel II, worden in de Kieswet, tot de wet daaromtrent nader zal hebben beschikt, de volgende veranderingen gebracht:

Artikel 1 wordt gelezen als volgt:

De leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden gekozen door de mannelijke ingezetenen des Rijks, tevens Nederlanders of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkend, die den leeftijd van vijf en twintig jaren hebben bereikt.

Artikel 2 wordt gelezen als volgt:

Onder hen, die den leeftijd van vijf en twintig jaren hebben bereikt, verstaat deze wet hen, die den leeftijd hebben bereikt vóór of op den 15den Mei.

Artikel 3 wordt gelezen als volgt:

Van de uitoefening van het kiesrecht zijn uitgesloten:

zij, wien het kiesrecht ontzegd is bij eene onherroepelijke rechterlijke uitspraak;

zij, die rechtens van hunne vrijheid zijn beroofd;

zij, die krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, of van de ouderlijke macht of de voogdij over een of meer hunner kinderen ontzet zijn;

zij, die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak tot eene gevangenisstraf van meer dan één jaar zijn veroordeeld, gedurende drie jaren nadat hunne straf is volbracht en levenslang wanneer voor de tweede maal eene gelijke straf is opgelegd;

zij, die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens bedelarij of landlooperij zijn veroordeeld, gedurende drie jaren nadat hunne straf is volbracht, gedurende zes jaar, indien de straf voor de tweede maal, en levenslang, indien de straf voor de derde maal opgelegd is;

zij, die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraken binnen een tijdsverloop van drie jaar meer dan tweemaal zijn veroordeeld wegens een strafbaar feit, insluitende openbare dronkenschap, gedurende drie jaren nadat de laatste uitspraak onherroepelijk is geworden.

Met onherroepelijke veroordeeling wordt gelijk gesteld vrijwillige betaling van het maximum van geldboete overeenkomstig artikel 74 Wetboek van Strafrecht en vrijwillige betaling van geldboete krachtens een bij verstek gewezen rechterlijke uitspraak.

Artikel 4 vervalt.

Artikel 5 wordt gelezen als volgt:

De uitoefening van het kiesrecht van militairen bij de zee- en landmacht in werkelijken dienst kan door Ons voor het geheele Rijk of voor een bepaald gedeelte worden geschorst, zoolang de dienstplichtigen krachtens artikel 185 der Grondwet geheel of ten deele buitengewoon onder de wapenen worden gehouden.

Artikel 7 wordt gelezen als volgt:

Voor de bevoegdheid tot het kiezen van leden van den gemeenteraad gelden dezelfde regelen als die welke in de artikelen 1—5 voor de bevoegdheid tot het kiezen van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn gesteld, met dien verstande, dat men bovendien ingezetene der gemeente moet zijn.

Artikel 8, tweede lid, vervalt.

Uit artikel 9, eerste lid, vervallen de woorden: „de bepalingen waaraan zij het kiesrecht ontleenen".

Artikel 9, tweede en derde lid, wordt gelezen:

Is eene gemeente in kieskringen of in stemdistricten of zijn de kieskringen in stemdistricten verdeeld, dan wordt daarenboven, zoo mogelijk met aanduiding van straat en nummer, melding gemaakt van de plaats hunner woning op den 1sten Februari van het jaar der vaststelling, en van den kieskring en van het stemdistrict, waartoe zij dientengevolge behooren.

De kiezers van wie de plaats der woning niet met zekerheid kan worden aangewezen, behooren tot het eerste stemdistrict der gemeente of, is de gemeente in kieskringen verdeeld, tot den eersten kieskring en het eerste stemdistrict daarvan.

De artikelen 10 tot en met 21 vervallen.

Artikel 22 wordt gelezen als volgt:

Onze Minister van Justitie doet jaarlijks vóór den 15den Februari aan de burgemeesters toekomen eene gewaarmerkte opgaaf van de namen in alphabetische volgorde gesteld, en van de voornamen, met vermelding van plaats en dagteekening van geboorte, van de mannelijke personen, die vóór of op den 15den Mei den leeftijd van vijf en twintig jaren zullen hebben bereikt en op wie toepasselijk is het bepaalde in artikel 3 met uitzondering van hen die rechtens van hunne vrijheid zijn beroofd.

Artikel 23 vervalt.

De artikelen 24 tot en met 27 en artikel 32 vervallen.

In artikel 34, eerste lid, vervallen aan het slot de woorden: „en de aanteekeningen omtrent schorsing, daarin te maken overeenkomstig de bepalingen dezer wet".

Artikel 34, derde lid, wordt gelezen:

Afschrift of afdruk van de van kracht geworden kiezerslijst wordt onverwijld gezonden aan den voorzitter van het hoofdstembureau in den kieskring. Aan hem geschiedt ook mededeeling van de wijzigingen, welke de lijst tengevolge van rechterlijke uitspraken ondergaat.

Artikel 35 vervalt.

In artikel 36, eerste lid, wordt in plaats van de woorden: „der in artt. 33 en 35 bedoelde kennisgeving", gelezen: „der in art. 33 bedoelde kennisgeving".

Artikel 36, tweede lid, vervalt.

Artikel 50, tweede lid, eerste zinsnede, wordt gelezen als volgt:

De mededeelingen en kennisgevingen in de artt. 30 en 33 bedoeld, geschieden bij aangeteekenden brief.

Het derde lid van artikel 50 vervalt.

Artikel 51 wordt gelezen:

Voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer wordt het Rijk, voor de verkiezing van de leden der Provinciale Staten iedere provincie verdeeld in kieskringen, welke op de bij deze wet gevoegde tabellen A en B zijn aangewezen. Voor de verkiezing van de leden van den gemeenteraad worden de gemeenten van meer dan 20,000 zielen verdeeld in drie kieskringen. Gedeputeerde Staten, den raad gehoord, regelen de verdeeling in kieskringen. Zij zorgen daarbij dat iedere kieskring een ongeveer gelijk gedeelte der bevolking omvat.

De kieskringen voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer worden door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken na ingewonnen advies der Gedeputeerde Staten, die voor de verkiezing van de leden der Provinciale Staten door de Gedeputeerde Staten verdeeld in stemdistricten, in dier voege, dat een stemdistrict in den regel niet meer dan duizend kiezers bevat en in geen geval samenvoeging van gemeenten of deelen van verschillende gemeenten plaats heeft.

Voor de verkiezing van de leden van den raad kan eene gemeente of kunnen de kieskringen waarin eene gemeente is verdeeld in stemdistricten worden verdeeld. Eene plaatselijke verordening, aan de Gedeputeerde Staten mede te deelen, stelt die verdeeling vast.

Achter artikel 51 worden ingevoegd:

Art. 51*a*. Er is een centraal stembureau, gevestigd te 's-Gravenhage.

Het is samengesteld uit vijf leden. De leden en drie plaatsvervangende leden worden door Ons benoemd en ontslagen. De benoeming geschiedt voor vier jaren.

Uit de leden worden door Ons de voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter aangewezen.

Bepalingen ter regeling van de werkzaamheden van het centraal stembureau worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur. Deze algemeene maatregel wijst ook het lokaal aan waar het centraal stembureau zijne zittingen houdt.

Art. 51 *b*. Voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer en der Provinciale Staten wordt in elken kieskring een hoofdstembureau ingesteld. Het is gevestigd in de gemeente aangewezen op de tabellen genoemd in artikel 51.

Het hoofdstembureau is samengesteld uit een voorzitter en vier andere leden.

Voorzitter is de burgemeester der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd. De andere leden en drie plaatsvervangende leden worden benoemd en ontslagen, door Ons voor de hoofdstembureaux ter verkiezing van de leden der Tweede Kamer, door de Gedeputeerde Staten voor die ter verkiezing van de leden der Provinciale Staten.

Voor de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente, die in kieskringen is verdeeld, wordt in elken kieskring een hoofdstembureau ingesteld. In elke niet in kieskringen verdeelde gemeente wordt, behoudens het bepaalde in art. 51 c, derde lid, een hoofdstembureau ingesteld. Het tweede lid van dit artikel is hierbij van toepassing.

In gemeenten, die in kieskringen zijn verdeeld, is de burgemeester voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring waar binnen het gemeentehuis is gelegen; voor de overige hoofdstembureaux wordt de voorzitter door

den gemeenteraad benoemd en ontslagen. Hij wordt benoemd uit de leden van den raad. De andere leden en drie plaatsvervangende leden worden door den gemeenteraad benoemd en ontslagen.

De benoemingen krachtens dit artikel te doen geschieden voor vier jaren.

De hoofdstembureaux houden hunne zittingen in de gemeenten die in kieskringen zijn verdeeld, in de stemlokalen door den gemeenteraad aan te wijzen; in de andere gemeenten in het stemlokaal van het eerste stemdistrict van de gemeente waar het is gevestigd.

Art. 51 *c*. Voor de verkiezing van de leden der Provinciale Staten treedt het hoofdstembureau van den kieskring, waarin de gemeente is gelegen waar de vergadering der Staten wordt gehouden, tevens als centraal stembureau op.

Voor de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, treedt het hoofdstembureau, van hetwelk de burgemeester voorzitter is, tevens als centraalstembureau op; in de overige gemeenten treedt het hoofdstembureau tevens als centraalstembureau op.

In de gemeenten, welke voor de verkiezing van de leden van den raad niet zijn verdeeld in stemdistricten, treedt het stembureau tevens als hoofd- en als centraal stembureau op.

Art. 51 *d*. Op den dag der candidaatstelling kunnen bij den burgemeester, voorzitter van het hoofdstembureau, ter secretarie van de gemeente waar dit is gevestigd, van des voormiddags negen uur tot des namiddags vier uur lijsten van candidaten worden ingeleverd.

Ten minste drie dagen vóór den dag der candidaatstelling geschiedt hiervan in elke gemeente openbare kennisgeving.

Iedere lijst wordt onderteekend door ten minste vijf en twintig kiezers, bevoegd tot deelneming aan de verkiezing waarvoor de inlevering geschiedt. Betreft het de verkiezing van de leden der Tweede Kamer of der Provinciale Staten, dan geschiedt de onderteekening door kiezers, voorkomende op de kiezerslijst van eene gemeente gelegen binnen den kieskring waarin de lijst wordt ingeleverd, en wordt, tenzij de kieskring slechts ééne gemeente omvat, tevens achter den naam van ieder der onderteekenaars de gemeente vermeld, op welker kiezerslijst hij voorkomt. Betreft het de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, dan kunnen de lijsten van candidaten op den dag der candidaatstelling op de in het eerste lid vermelde uren worden ingeleverd bij den voorzitter van het hoofdstembureau in elken kieskring en geschiedt de onderteekening door kiezers, die bevoegd zijn te stemmen binnen den kieskring waarin de lijst wordt ingeleverd.

Dezelfde kiezer mag niet meer dan één lijst onderteekenen.

De vorm en de inrichting der lijsten worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur. Deze wijst tevens aan den tijd en de plaats waarop formulieren kosteloos voor de kiezers verkrijgbaar moeten zijn.

Art. 51 *e*. De candidaten worden met vermelding van hunne voorletters en woonplaats op de lijsten geplaatst in de volgorde waarin door de onderteekenaars aan hen de voorkeur wordt gegeven.

Art. 51 *f*. Op dezelfde lijst mogen ten hoogste tien candidaten worden geplaatst.

Indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer, of der Provinciale Staten of van den raad van eene gemeente, die in kieskringen is verdeeld, mag dezelfde candidaat niet voorkomen op meer dan één van de lijsten, ingeleverd in denzelfden kieskring.

Indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die niet in kieskringen is verdeeld, mag dezelfde candidaat niet voorkomen op meer dan één lijst.

Art. 51 *g*. Bij de inlevering van eene lijst kunnen de onderteekenaars schriftelijk een gemachtigde en diens plaatsvervanger aanwijzen, bevoegd tot het verbinden van de lijst overeenkomstig artikel 54 *f*.

Art. 51 *h*. Bij de lijst wordt overgelegd de schriftelijke verklaring van iederen daarop voorkomenden candidaat, dat hij bewilligt in de plaats hem op de lijst aangewezen.

De onderteekening van de verklaring moet zijn gelegaliseerd door den burgemeester van de woonplaats van den candidaat.

Artikel 52 wordt gelezen:

De inlevering der lijsten geschiedt persoonlijk door één der onderteekenaars. De candidaten kunnen daarbij tegenwoordig zijn.

De voorzitter van het hoofdstembureau stelt een bewijs van ontvangst ter hand aan dengene, die de lijst inlevert.

De voorzitter van het hoofdstembureau doet de bij hem ingeleverde lijsten onverwijld op de secretarie der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd voor een ieder ter inzage nederleggen.

Artikel 53 wordt gelezen:

Het hoofdstembureau onderzoekt de lijsten.

Voldoet eene lijst niet aan de eischen gesteld

in artikel 51*d*, derde lid ; is een candidaat niet aangeduid met vermelding van zijne voorletters en woonplaats, of ontbreekt eene verklaring als vermeld in artikel 51 *h*, dan geeft het hoofdstembureau hiervan, met aanduiding van het verzuim, onverwijld bij aangeteekenden brief of tegen gedagteekend ontvangbewijs kennis aan hem, die de lijst heeft ingeleverd. Voor den aangeteekenden brief wordt vrijstelling verleend van het aanteekenrecht bedoeld in artikel 11 der wet van 15 April 1891 (*Staatsblad* nº. 87), en vervalt de aanspraak op schadevergoeding bedoeld in artikel 12 dier wet.

Binnen drie dagen na den dag waarop de kennisgeving is verzonden, kan hij, die de lijst heeft ingeleverd, het verzuim in de kennisgeving aangeduid herstellen ter secretarie der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd.

Bij verhindering of ontstentenis van hem, die de lijst heeft ingeleverd, treedt voor de toepassing van dit artikel en van de artikelen 54*a*, 54*b* en 54*c* in diens plaats een der andere onderteekenaars van de lijst, in de volgorde waarin zij haar hebben onderteekend.

Achter artikel 53 worden ingevoegd :

Art. 53*a*. Uiterlijk op den veertienden dag na de inlevering beslist het hoofdstembureau in eene openbare zitting over de geldigheid der lijsten en over de handhaving van de daarop voorkomende candidaten, met inachtneming van hetgeen in de beide volgende artikelen is bepaald.

Dag en uur van de zitting worden vooraf aangekondigd in een der nieuwsbladen van de gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd of, bij gebreke daarvan, van eene naburige gemeente.

Art. 53*b*. Ongeldig zijn de lijsten :

a. die niet zijn ingeleverd met inachtneming van artikel 51*d*, eerste lid, en artikel 52, eerste lid ;

b. die niet door het vereischt getal bevoegde kiezers zijn onderteekend. Bij de vaststelling van dit getal blijven buiten aanmerking de onderteekenaars, achter wier naam ontbreekt de vermelding in artikel 51*d*, derde lid, gevorderd, of die meer dan één lijst hebben onderteekend ;

c. die niet voldoen aan de voorschriften vastgesteld bij den algemeenen maatregel van bestuur in artikel 51*d*, laatste lid, bedoeld ;

d. waarop, door toepassing van artikel 54, alle candidaten zijn geschrapt.

Artikel 54 wordt gelezen :

Het hoofdstembureau schrapt, in de volgorde in dit artikel aangewezen, van de lijsten de candidaten :

a. die niet daarop zijn geplaatst op de wijze in artikel 51*e* bepaald ;

b. van wie niet is overgelegd de verklaring vermeld in artikel 51*h* ;

c. die voorkomen, indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer, der Provinciale Staten of van den raad van eene gemeente, die in kieskringen is verdeeld, op meer dan één in den kieskring ingeleverde lijst, indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die niet in kieskringen is verdeeld, op meer dan één lijst ;

d. die op de lijst voorkomen na het ten hoogste toegelaten aantal.

Achter artikel 54 worden ingevoegd :

Art. 54*a*. Binnen twee dagen na den dag waarop door het hoofdstembureau over de geldigheid der lijsten en over de handhaving der daarop voorkomende candidaten is beslist, kan hij, die eene lijst heeft ingeleverd, van de beslissing waarbij zij ongeldig is verklaard, of een candidaat is geschrapt, in beroep komen bij de Gedeputeerde Staten.

Art. 54*b*. De Gedeputeerde Staten behandelen het beroep in eene openbare vergadering, te houden binnen acht dagen na den dag waarop het is ingekomen.

Dag en uur der vergadering worden onverwijld door Onzen Commissaris in de provincie medegedeeld aan hem die het beroep heeft ingesteld en aan het hoofdstembureau.

Bij de behandeling kan hij die het beroep heeft ingesteld dit beroep, en de voorzitter of een der andere leden van het hoofdstembureau de beslissing van dit bureau toelichten.

Art. 54*c*. De Gedeputeerde Staten beslissen op het beroep bij een met redenen omkleed besluit, uiterlijk op den dag na de behandeling.

Zij deelen hun besluit onverwijld mede aan hem die het beroep heeft ingesteld en aan het hoofdstembureau.

Art. 54*d*. Nadat de termijn voor beroep is verstreken, of in geval van beroep, nadat het besluit van de Gedeputeerde Staten aan het hoofdstembureau is medegedeeld, doet dit bureau de geldige lijsten, na die te hebben genummerd in de volgorde door het lot aangewezen onverwijld toekomen aan het centraal stembureau.

Art. 54*e*. Het centraal stembureau maakt onverwijld de lijsten openbaar.

De openbaarmaking geschiedt :

indien het betreft de verkiezing van de leden

der Tweede Kamer of der Provinciale Staten, door plaatsing van de lijsten, naar de kieskringen gerangschikt en met vermelding van haar nummers, in de *Staatscourant*; indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad, door nederlegging van de lijsten ter inzage voor een ieder op de secretarie der gemeente, als het geldt eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, naar de kieskringen gerangschikt en met vermelding van de nummers der lijsten. Van de nederlegging geschiedt tegelijk openbare kennisgeving.

Bovendien worden de lijsten zoo spoedig mogelijk in afschrift aangeplakt, indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer of der Provinciale Staten, in alle gemeenten van den kieskring in welken de lijsten zijn ingeleverd, indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad in de gemeente waar de verkiezing plaats heeft. Daartoe worden afschriften van de lijsten door het hoofdstembureau toegezonden aan de burgemeesters van de betrokken gemeenten.

Art. 54*f*. Binnen zeven dagen na den dag waarop de lijsten overeenkomstig het tweede lid van het vorig artikel zijn openbaar gemaakt, kunnen de gemachtigden der onderteekenaars van lijsten deze tot eene groep verbinden door eene daartoe strekkende gemeenschappelijke verklaring schriftelijk bij het centraal stembureau in te leveren.

Dezelfde lijst kan niet deel uitmaken van meer dan ééne lijstengroep. Heeft een gemachtigde meer dan ééne verklaring, als vermeld in het eerste lid, onderteekend, dan is zijne onderteekening onder iedere van deze verklaringen ongeldig.

Onmiddellijk na afloop van den termijn gesteld in het eerste lid wordt, op de wijze voorgeschreven bij artikel 54 *e*, tweede lid, openbaar gemaakt, welke lijsten tot eene groep zijn verbonden.

Art. 54*g*. Binnen vijf en veertig dagen na de candidaatstelling geschiedt eene stemming over de lijsten en de daarop voorkomende candidaten.

Indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer, der Provinciale Staten of van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, geschiedt in iederen kieskring de stemming uitsluitend over de in dien kieskring ingeleverde lijsten en de daarop voorkomende candidaten.

Artikel 55 wordt gelezen:

Tenminste drie dagen vóór den tot stemming bepaalden tijd ontvangt elk kiezer, die bevoegd is aan de stemming deel te nemen, van den burgemeester der gemeente, op welker kiezerslijst hij voorkomt, eene kaart, bevattende eene oproeping voor de stemming. Op deze kaart worden vermeld zijn naam en voorletters, het nummer, waaronder hij op de kiezerslijst voorkomt, het lichaam, waarin plaatsen moeten worden vervuld, het stemdistrict, waartoe hij behoort, de plaats der stemming in dat district, de tijd der stemming, de lijsten van candidaten in de volgorde der nummers en de inhoud van art. 128 van het Wetboek van Strafrecht, zoomede eene herinnering aan de verplichting opgelegd bij art. 74, tweede lid. Indien het betreft de verkiezing van leden van den raad van eene gemeente, die in kieskringen is verdeeld, wordt op de kaart tevens vermeld de kieskring, waartoe de kiezer behoort.

De vorm en de inrichting dezer kaart worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Aan den tot deelneming aan de stemming bevoegden kiezer die zijne kaart heeft verloren, of wien geen kaart is toegezonden, wordt op zijne aanvraag door of van wege den burgemeester eene kaart uitgereikt, mits hij voldoende van zijne identiteit doe blijken. Tot de uitreiking, hier omschreven, is ook het stembureau bevoegd.

Ten minste drie dagen vóór den tot stemming bepaalden tijd geschiedt tevens in elke gemeente openbare kennisgeving van het lichaam, waarin plaatsen moeten worden vervuld, van den tijd der stemming en van den inhoud van artikel 128 van het Wetboek van Strafrecht, zoomede eene herinnering aan de verplichting, opgelegd bij art. 74, tweede lid.

Artikel 60 wordt gelezen:

In elk stemdistrict is een stembureau.

Elk stembureau bestaat uit vier leden, waarvan een voorzitter is. Bovendien worden daarin ten minste drie plaatsvervangende leden benoemd.

Indien bij de beslissingen van het stembureau de stemmen staken, beslist de stem des voorzitters.

Artikel 61 wordt gelezen:

De raad der gemeente, waarin het stembureau zitting houdt, benoemt, behoudens het bepaalde in artikel 62, eerste lid, de leden en de plaatsvervangende leden van het stembureau uit zijn midden.

De raad evenwel eener gemeente, welke meer dan één stemdistrict bevat, kan buiten zijn midden inwoners dier gemeente, tevens kiezers, telkens voor den tijd van twaalf maanden tot

leden en plaatsvervangende leden der stembureaux benoemen.

Artikel 62 wordt gelezen :

De burgemeester is voorzitter van het stembureau in het eerste of eenige stemdistrict zijner gemeente.

Hij kan zich laten vervangen door een lid van den gemeenteraad daartoe door den raad aan te wijzen.

De voorzitters van alle andere stembureaux worden door den gemeenteraad zooveel mogelijk uit zijn midden benoemd. Is het getal der beschikbare gemeenteraadsleden niet toereikend om daaruit voorzitters voor alle stembureaux in de gemeente aan te wijzen, dan kan de raad daartoe inwoners van de gemeente, tevens kiezers, benoemen.

Artikel 63 wordt gelezen :

De bij de opening der zitting van het stembureau fungeerende voorzitter, leden of plaatsvervangende leden, kunnen slechts aan dat stembureau aan de stemming deelnemen.

Artikel 70 wordt gelezen :

De burgemeester der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, draagt zorg, dat stembiljetten tot een met twintig ten honderd van het getal der kiesbevoegden vermeerderd aantal, tijdig worden in gereedheid gebracht en, indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer of der Provinciale Staten en de kieskring meer dan ééne gemeente omvat, in eene, aan het aantal der kiezers in iedere gemeente evenredige, hoeveelheid aan de burgemeesters der gemeenten van den kieskring worden toegezonden in een verzegeld pak, waarop het aantal der zich daarin bevindende biljetten is vermeld. Geen andere stembiljetten mogen bij de stemming worden gebruikt.

De kosten van het in gereedheid brengen van de stembiljetten worden naar evenredigheid van het aantal verstrekte biljetten over de gemeenten verdeeld.

Artikel 72 wordt gelezen :

Op het stembiljet zijn aan de ééne zijde gedrukt de lijsten van candidaten, waarover de stemming moet geschieden, met vermelding van haar nummer en gerangschikt in de volgorde der nummers ; aan de keerzijde is gestempeld de handteekening van den voorzitter van het hoofdstembureau.

De verdere inrichting van het stembiljet wordt geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Aan artikel 74 wordt toegevoegd een lid, luidende :

Ieder die volgens de kiezerslijst bevoegd is tot de keuze mede te werken, is verplicht zich binnen den voor de stemming bepaalden tijd ter uitoefening van zijn kiesrecht aan te melden bij het stembureau in het voor hem op de kiezerslijst aangewezen stemdistrict, behalve in het geval voorzien bij art. 63 of bij het bestaan van eene geldige reden van verhindering.

Artikel 76, laatste lid, wordt gelezen :

Twee leden van het stembureau houden aanteekening van het getal der verstrekte biljetten.

Aan artikel 78 wordt de volgende zinsnede toegevoegd :

Tevens wordt aanteekening gehouden van de namen der kiezers die mochten weigeren een stembiljet in ontvangst te nemen.

Artikel 84, laatste lid, wordt vervangen door de volgende leden :

De voorzitter van het stembureau zendt onmiddellijk op de spoedigste wijze bericht van de schorsing der stemming aan Onzen Commissaris in de provincie.

Deze bepaling is niet van toepassing op de verkiezing van de leden van den raad in de gemeenten die niet in stemdistricten zijn verdeeld.

Artikel 85, eerste lid, wordt gelezen :

Onmiddellijk na onderteekening van het in het vorige artikel bedoelde proces-verbaal, wordt dit met de stembus en de verzegelde pakken, door den voorzitter van het stembureau, zoo hij de burgemeester is, in bewaring genomen en anders aan den burgemeester ter bewaring overgebracht. Deze levert alles op den dag, waarop de stemming wordt hervat, vóór den aanvang der stemming, opnieuw aan het stembureau in.

Aan artikel 87 worden toegevoegd een derde en een vierde lid, luidende :

Met afwijking van het bepaalde in het eerste lid, kan het stembureau tusschen de in artikel 86 voorgeschreven verzegeling en de opening der stembus een tijdruimte laten van ten hoogste een uur, mits het stemlokaal niet verlatende en de stembus onder zijn toezicht houdende.

Indien van deze bevoegdheid gebruik is gemaakt, wordt hiervan en van het voldoen aan de daarvoor gestelde voorwaarden aanteekening gehouden in het proces-verbaal der stemming.

Artikel 88 wordt gelezen :

De voorzitter opent de stembiljetten. Hij deelt, na opening van elk biljet, den naam mede van den candidaat op wien eene stem is uitgebracht.

De oudste der andere leden van het stembureau ziet het stembiljet na. De beide overige leden houden aanteekening van iedere uitgebrachte stem.

Artikel 89, tweede lid, wordt gelezen:

Van onwaarde zijn voorts de stembiljetten:

waarop in geen stemvak het wit stipje zwart is gemaakt;

waarop de namen van andere personen dan de candidaten, of waarop andere bijvoegingen geplaatst zijn;

waarop in meer dan één stemvak het wit stipje zwart is gemaakt;

waarop de aanwijzing van eenen candidaat is geschied op eene andere wijze dan is voorgeschreven bij artikel 77;

en de stembiljetten, die eene aanduiding van den kiezer bevatten;

of die niet voorzien zijn van den voorgeschreven stempel.

Artikel 90 wordt gelezen:

Terstond nadat alle stembiljetten zijn geopend en de daarop uitgebrachte stemmen opgenomen, maakt de voorzitter van het stembureau ten aanzien van iedere lijst bekend zoowel het aantal der op iederen candidaat uitgebrachte stemmen als het gezamenlijk aantal uitgebrachte stemmen.

Artikel 92 wordt gelezen:

Het proces-verbaal der stemming wordt door alle leden van het stembureau geteekend Het wordt met de verzegelde pakken, in de artikelen 86 en 91 bedoeld, door het jongste lid van het stembureau onverwijld naar den voorzitter van het hoofdstembureau overgebracht.

Achter artikel 92 wordt ingevoegd:

Art. 92 *a*. Het stembureau deelt binnen twee dagen na den dag der stemming aan den burgemeester mede de namen van de kiezers binnen zijn ressort die zich niet hebben aangemeld overeenkomstig art. 74, tweede lid.

Artikel 93 wordt gelezen:

Het hoofdstembureau houdt den volgenden dag des namiddags te twee uren eene zitting.

Is te voorzien, dat de processen-verbaal alsdan nog niet alle naar den zetel van het hoofdstembureau kunnen zijn overgebracht, dan wordt de zitting door Onzen Commissaris in de provincie bij een met redenen omkleed besluit uiterlijk tot den derden dag op den dag der stemming volgenden dag op door hem te bepalen uur verdaagd.

Bij de verkiezing van de leden van den raad wordt in de gemeenten welke slechts één stemdistrict bevatten en in die, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, na ingewonnen advies der Gedeputeerde Staten, aangewezen, de zitting gehouden onmiddellijk na afloop van de werkzaamheid, bedoeld in artikel 92, eerste zinsnede.

De artikelen 82, eerste en tweede lid, en 83 zijn van toepassing.

Artikel 94 wordt gelezen:

Het hoofdstembureau stelt in de bij artikel 93 voorgeschreven zitting ten aanzien van iedere lijst vast:

a. het aantal stemmen op ieder der candidaten uitgebracht;

b. de som van de aantallen stemmen bedoeld onder *a*. Deze som wordt in deze wet stemcijfer genoemd.

De voorzitter maakt de aldus verkregen uitkomsten bekend.

Door de in het lokaal aanwezige kiezers kunnen bezwaren worden ingebracht.

Zij worden in het proces-verbaal der zitting opgenomen.

Artikel 96 wordt gelezen:

De processen-verbaal der zittingen van het hoofdstembureau met de processen-verbaal der stembureaux en de overeenkomstig de artikelen 86 en 91 verzegelde pakken blijven berusten onder den voorzitter.

Hij doet terstond afschrift van de processen-verbaal van de zittingen van het hoofdstembureau aanplakken en ter secretarie der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd voor een ieder ter inzage nederleggen.

Na afloop van den tijd waarvoor de verkiezing is geschied vernietigt hij de processen-verbaal der stembureaux en de verzegelde pakken.

Van deze vernietiging wordt proces-verbaal opgemaakt.

Artikel 97 wordt gelezen:

Terstond na den afloop van de zitting in artikel 93 bedoeld brengt de voorzitter van het hoofdstembureau de uitkomsten bedoeld in artikel 94, tweede lid, ter kennis van het centraal stembureau.

Artikel 98 wordt gelezen:

Terstond na ontvangst van alle uitkomsten houdt het centraal stembureau eene zitting tot het vaststellen van den uitslag der verkiezing.

Achter artikel 98 worden ingevoegd:

Art. 98 *a*. Indien in verschillende kieskringen lijsten zijn ingeleverd waarop dezelfde candidaten, in gelijk getal en in dezelfde volgorde gerangschikt, zijn geplaatst, gelden deze gelijkluidende lijsten voor de vaststelling van den uitslag der verkiezing als ééne lijst.

Het centraal stembureau telt van deze gelijkluidende lijsten te zamen de stemcijfers en de aantallen op iederen candidaat uitgebrachte stemmen.

Indien één of meer van deze gelijkluidende

lijsten deel uitmaken van eene lijstengroep, die niet uitsluitend uit gelijkluidende lijsten bestaat, zijn de bepalingen van het eerste en tweede lid slechts in zooverre van toepassing, dat als ééne lijst gelden de gelijkluidende lijsten, die deel uitmaken van dezelfde groep, en eveneens als ééne lijst de gelijkluidende lijsten, die niet deel uitmaken van eene groep.

Art. 98 *b*. Het centraal stembureau deelt, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 98 *a* en 98 *d*, eerste lid, de som der stemcijfers van alle lijsten door het aantal te vervullen plaatsen.

Het aldus verkregen quotient wordt in deze wet kiesdeeler genoemd.

Art. 98 *c*. Evenzoovele malen als de kiesdeeler is begrepen in het stemcijfer eener lijst, wordt aan die lijst eene der te vervullen plaatsen toegekend.

Is de som van de uitkomsten, die zijn verkregen door deeling van den kiesdeeler in het stemcijfer van ieder der lijsten, kleiner dan het aantal der te vervullen plaatsen, dan wordt van de nog te vervullen plaatsen achtereenvolgens ééne toegekend aan die lijsten, wier stemcijfers, bij de deeling door den kiesdeeler de grootste overschotten hebben gelaten, bij welke toekenning lijsten die geen overschot hebben gelaten, worden geacht lijsten te zijn met het kleinste overschot. Voor het toekennen van deze overblijvende plaatsen komen niet in aanmerking lijsten, wier stemcijfer lager is dan 50 pCt. van den kiesdeeler. Wanneer alle lijsten, die hiervoor in aanmerking komen, een der overblijvende plaatsen hebben ontvangen en er nog plaatsen toe te kennen blijven, worden deze plaatsen opnieuw toegekend aan de lijsten, die na deeling van het stemcijfer door den kiesdeeler het grootste overschot opleverden, zoodat aan de lijst met het grootste overschot het eerst een plaats wordt toegekend en zoo achtereenvolgens. Indien nog overblijvende plaatsen toe te kennen zijn, worden deze toegekend aan de lijsten, wier stemcijfer lager is dan 50 pCt. van den kiesdeeler, en wel met dien verstande dat het eerst een plaats wordt toegekend aan de lijst wier stemcijfer na deeling door den kiesdeeler het grootste overschot oplevert, en zoo achtereenvolgens; wanneer hierna nog plaatsen toe te kennen zijn moeten deze op nieuw aldus worden toegekend. Indien twee of meer van bovenvermelde overschotten gelijk zijn, beslist, zoo noodig, het lot.

Art. 98 *d*. Ter bepaling van het aantal plaatsen toe te kennen aan lijsten die tot eene groep zijn verbonden, wordt de groep beschouwd als ééne lijst, met een stemcijfer gelijk aan de som der stemcijfers van de lijsten waaruit zij bestaat.

De verdeeling der aan de groep toegekende plaatsen over de lijsten, waaruit de groep bestaat, geschiedt op de wijze voorgeschreven in de artikelen 98 *b* en 98 *c*.

Art. 98 *e*. Indien door toepassing der voorafgaande bepalingen aan eene lijst ééne of meer plaatsen zouden moeten worden toegekend boven het aantal harer candidaten, en deze lijst met ééne andere lijst tot eene groep is verbonden, gaan die plaats of plaatsen over op de andere lijst.

Is de lijst met meer dan ééne andere lijst verbonden, dan worden de plaats of de plaatsen toegekend aan ééne of meer der verbonden lijsten, door voortzetting van de toepassing van artikel 98 *d*, tweede lid.

Indien de lijst niet is verbonden, of aan de verbonden lijsten reeds een aantal plaatsen gelijk aan dat harer candidaten is toegekend, worden de overblijvende plaats of plaatsen aan ééne of meer der andere lijsten of lijstengroepen toegekend, door voortzetting van de toepassing van artikel 98 *c*, tweede lid.

Art. 98 *f*. Ter vervulling van de aan iedere lijst toegekende plaatsen zijn gekozen de candidaten der lijst, die het aantal stemmen hebben verkregen gelijk aan den kiesdeeler, die is gebezigd tot toekenning van de plaatsen aan die lijst.

Ter bepaling van het aantal stemmen door ieder van op eene lijst geplaatste candidaten verkregen, worden de stemmen, die boven het aan den kiesdeeler gelijk aantal op een candidaat der lijst zijn uitgebracht, overgedragen op de candidaten dier lijst op wie een aantal stemmen kleiner dan de kiesdeeler, of geen stem, is uitgebracht, in dier voege dat, voor zoover het aantal over te dragen stemmen dit toelaat, aan ieder van deze candidaten, in de volgorde waarin zij op de lijst voorkomen, zoovele van deze stemmen worden toegekend als het aantal der op hem uitgebrachte stemmen minder bedraagt dan de kiesdeeler.

Art. 98 *g*. Hebben minder candidaten eener lijst dan plaatsen aan die lijst zijn toegekend het aantal stemmen gelijk aan den kiesdeeler verkregen, dan zijn, ter vervulling van de overblijvende plaatsen, diegene van de overige candidaten der lijst gekozen die de meeste stemmen hebben verkregen.

Heeft geen enkele candidaat eener lijst het aantal stemmen gelijk aan den kiesdeeler ver-

krégen, dan zijn, ter vervulling van de aan die lijst toegekende plaatsen, diegenen van de candidaten der lijst gekozen die de meeste stemmen hebben verkregen.

Voor zoover candidaten geene of een gelijk aantal stemmen hebben verkregen, beslist de volgorde der lijst.

Indien dezelfde candidaat op meer dan ééne lijst het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn heeft verkregen, geldt hij als gekozen op de lijst die het lot aanwijst, en wordt voor de toepassing van dit artikel en van artikel 98 *f*, eerste lid, zijn naam op de andere lijsten buiten rekening gelaten. De naam van den candidaat die hierdoor op een lijst het aantal stemmen, vereischt om gekozen te zijn, verkrijgt, wordt op die lijst, voor de toepassing van dit artikel en van artikel 98 *f*, eerste lid, eveneens buiten rekening gelaten, indien die candidaat op een andere lijst dat aantal stemmen reeds verkregen had.

Art. 98 *h*. Het centraal stembureau rangschikt ten aanzien van iedere lijst de daarop voorkomende, niet gekozen, candidaten in de volgorde van het door ieder van hen verkregen aantal stemmen of, voorzoover zij geene of een gelijk aantal stemmen hebben verkregen, in de volgorde van de lijst.

Bij de toepassing van het eerste lid worden buiten rekening gelaten de namen van candidaten, die op eene andere lijst zijn gekozen.

Art. 98 *i*. Is bij de vaststelling van den uitslag der verkiezing een candidaat overleden, dan wordt voor de toepassing der artikelen 98 *f*, eerste lid, 98 *g* en 98 *h* zijn naam buiten rekening gelaten.

Art. 98 *j*. De voorzitter van het centraal stembureau maakt, in de bij artikel 98 voorgeschreven zitting, bekend: den uitslag der verkiezing; de volgorde, vermeld in artikel 98 *h*; het stemcijfer van iedere lijstengroep en van iedere lijst; het aantal stemmen op ieder van de op iedere lijst geplaatste candidaten uitgebracht, en de getallen, die bij de toepassing van de artikelen 98 *b* en 98 *d*, tweede lid, als kiesdeeler zijn gebezigd.

De artikelen 82, eerste en tweede lid, 83 en 94, derde en vierde lid, zijn van toepassing.

Art. 98 *k*. De vorm en de inrichting der, ingevolge de artikelen 84, 91, 94, 98 *j*, 138, 142 *d*, 142 *e* en 144 *a* op te maken, processenverbaal worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Art. 98 *l*. De voorzitter van het centraal stembureau zendt onverwijld een afschrift van het proces-verbaal der zitting aan de voorzitters der hoofdstembureaux in de verschillende kieskringen.

Art. 98 *m*. Het proces-verbaal der zitting van het centraal stembureau voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer wordt terstond openbaar gemaakt door plaatsing in de *Staatscourant*.

Het blijft berusten onder den voorzitter.

Artikel 99 wordt gelezen als volgt:

Leden der Eerste Kamer kunnen alleen zijn Nederlanders, of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkenden, die niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zijn, en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

De artikelen 100 tot en met 114 vervallen.

Artikel 115 wordt gelezen als volgt:

De leden der Eerste Kamer worden op de door de Provinciale Wet bepaalde wijze gekozen door de Provinciale Staten in de volgende verhouding:

Noordbrabant.	6	Friesland . .	4
Gelderland . .	6	Overijssel . .	3
Zuidholland .	10	Groningen. .	3
Noordholland .	9	Drenthe. . .	2
Zeeland . . .	2	Limburg . .	3
Utrecht . . .	2		50

Artikel 122 wordt gelezen als volgt:

De tot lid der Eerste Kamer benoemde legt, nevens zijn geloofsbrief, aan de Kamer over een uittreksel uit de geboorteregisters, bij gemis daarvan, eene akte van bekendheid, waaruit tijd en plaats zijner geboorte blijken, en eene door hem zelven af te geven verklaring, vermeldende alle openbare betrekkingen die hij bekleedt.

Artikel 125, eerste lid, wordt gelezen als volgt:

Wanneer een lid der Eerste Kamer ophoudt Nederlander te zijn of krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over zijne goederen heeft verloren of van de verkiesbaarheid ontzet is, houdt hij op lid te zijn.

Artikel 126 wordt gelezen als volgt:

Leden der Tweede Kamer kunnen alleen zijn Nederlanders, of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkenden, die niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, noch van de verkiesbaarheid

ontzet zijn en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

Art. 127 wordt gelezen :

De leden der Tweede Kamer worden gekozen door hen die op de lijst van kiezers voor deze Kamer zijn gebracht.

Artikel 128 vervalt.

Artikel 129 wordt gelezen :

De gewone tijd ter candidaatstelling voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer is de voorlaatste Dinsdag der maand Mei.

Alsdan worden candidaten gesteld ter vervulling van de plaatsen der leden, die met den volgenden derden Dinsdag van September moeten aftreden.

Artikel 130 wordt gelezen :

In geval van ontbinding der Tweede Kamer geschiedt de candidaatstelling voor de verkiezing van de leden der nieuwe Kamer binnen veertig dagen na de dagteekening van het besluit tot ontbinding.

Artikel 131 wordt gelezen :

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken bepaalt vóór elke verkiezing van de leden der Tweede Kamer den dag waarop de stemming zal geschieden.

De stemming geschiedt in alle kieskringen en in alle stemdistricten op denzelfden dag.

De artikelen 132, 133 en 134 vervallen.

Artikel 135 wordt gelezen :

De benoemde ontvangt onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring waarin de lijst, waarop hij is gekozen, is ingeleverd, een afschrift van het procesverbaal der in artikel 93 voorgeschreven zitting van dit bureau en van de processen-verbaal der stemming, en van den voorzitter van het centraal stembureau een afschrift van het proces-verbaal der in artikel 98 voorgeschreven zitting van dit bureau.

In de gevallen voorzien in de artikelen 138, 142 *d*, 142 *e* en 144 *a*, ontvangt de benoemde tevens een afschrift van het proces-verbaal der zitting van het centraal stembureau waaruit zijne benoeming blijkt.

De afschriften strekken den benoemde tot geloofsbrief.

Artikel 136 wordt gelezen :

De benoemde geeft binnen drie dagen na het bekomen van de afschriften bewijs van ontvangst daarvoor af.

Binnen vier weken na de dagteekening van het bewijs van ontvangst van het afschrift van het proces-verbaal der zitting van het centraal stembureau waaruit zijne benoeming blijkt, geeft hij kennis aan den voorzitter van dit bureau, of hij de benoeming aanneemt.

Hij wordt, laat hij dien tijd zonder kennisgeving voorbijgaan, geacht de benoeming niet aan te nemen.

Artikel 137 vervalt.

Artikel 138 wordt gelezen :

Wanneer een benoemde zijne benoeming niet aanneemt, wordt door het centraal stembureau, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de in artikel 136, tweede lid, bedoelde kennisgeving of na het verstrijken van den daarin gestelden termijn, in plaats van hem, die de benoeming niet heeft aangenomen, benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop hij, die de benoeming niet heeft aangenomen, is gekozen en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *b*, voor benoeming in aanmerking komt. Daarbij wordt buiten rekening gelaten de naam van den candidaat, die is overleden, of die reeds lid der Tweede Kamer is.

Dag en uur der zitting worden vooraf in de *Staatscourant* bekend gemaakt.

De artikelen 82, eerste en tweede lid, 83 en 94, derde en vierde lid, zijn van toepassing.

De voorzitter van het centraal stembureau brengt de benoeming ter kennis van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring in welken de in het eerste lid genoemde lijst is ingeleverd.

De artikelen 139 en 140 vervallen.

Artikel 142, eerste lid, wordt gelezen :

De geloofsbrief moet door den benoemde, binnen twee maanden, na ontbinding binnen een maand, na zijne dagteekening, bij de Kamer worden ingezonden. De griffier der Kamer doet aan den Minister van Binnenlandsche Zaken mededeeling van de ingekomen geloofsbrieven.

Achter artikel 142 worden ingevoegd :

Art. 142 *a*. De Tweede Kamer gaat niet over tot het onderzoek van de geloofsbrieven ingezonden door de na periodieke aftreding of ontbinding nieuw inkomende leden, dan nadat zijn ingekomen de geloofsbrieven van alle leden, of verstreken zijn de termijnen gesteld in artikel 142, eerste lid.

Zij beslist over de toelating niet dan nadat alle ingezonden geloofsbrieven zijn onderzocht.

Art. 142 *b*. Het onderzoek der geloofsbrieven strekt zich niet uit tot de geldigheid van de lijsten en van de verbinding van lijsten, zooals zij door het centraal stembureau zijn openbaar gemaakt.

Art. 142 *c*. Indien de Tweede Kamer besluit tot niet toelating van de leden wegens de ongeldigheid van de stemming in één of meer stemdistricten, geschiedt binnen veertien dagen, op den door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te bepalen dag, in die districten eene nieuwe stemming en wordt de uitslag der verkiezing opnieuw vastgesteld.

Art. 142 *d*. Indien de Tweede Kamer besluit tot niet toelating van één of meer leden wegens de onjuistheid van de vaststelling, door het centraal stembureau, van den uitslag der verkiezing, stelt dit bureau, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de kennisgeving in artikel 142 *f* bedoeld, den uitslag, voor zoover noodig, opnieuw vast, met inachtneming van de beslissing der Kamer.

Artikel 138, tweede, derde en vierde lid, is van toepassing.

Art. 142 *e*. Indien de Tweede Kamer besluit tot niet toelating van een benoemde op grond dat hij niet voldoet aan de vereischten voor het lidmaatschap, wordt door het centraal stembureau, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de kennisgeving in artikel 142 *f* bedoeld, in de plaats van den niet toegelatene benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop de niet toegelatene is gekozen en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h*, voor benoeming in aanmerking komt.

Artikel 138, eerste lid, laatste zin en tweede, derde en vierde lid, is van toepassing.

Art. 142 *f*. Van de besluiten der Tweede Kamer bedoeld in artikel 142 *c* geeft de griffier der Kamer onverwijld kennis aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van die bedoeld in de artikelen 142 *d* en 142 *e* aan den voorzitter van het centraal stembureau.

In artikel 144, eerste lid, vervallen de woorden: „of na zijn verkiezing een bezoldigd Staatsambt aanneemt, dat hij niet reeds tijdens die verkiezing vervulde,".

Artikel 144, tweede lid, vervalt.

Achter artikel 144 worden ingevoegd:

Art. 144 *a*. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 138 en 142 *e*, doet Onze Minister van Binnenlandsche Zaken, wanneer buiten periodieke aftreding of ontbinding eene plaats in de Tweede Kamer openvalt, binnen veertien dagen nadat dit te zijner kennis is gekomen, hiervan mededeeling aan den voorzitter van het centraal stembureau.

Binnen veertien dagen na de ontvangst van deze mededeeling wordt in eene zitting van het centraal stembureau ter vervulling van de plaats benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop het uitvallend lid is gekozen en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h*, voor benoeming in aanmerking komt.

Artikel 138, eerste lid, laatste zin en tweede en derde lid, is van toepassing.

De voorzitter van het centraal stembureau brengt de benoeming ter kennis van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring in welken de in het tweede lid genoemde lijst is ingeleverd.

Art. 144 *b*. Indien, in de gevallen voorzien in de artikelen 138, 142 *e* en 144 *a*, geen candidaat meer voorkomt op de lijst waarop degene gekozen is wiens plaats moet worden vervuld, en deze lijst met ééne andere lijst tot eene groep is verbonden, wordt de op deze laatste lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h*, voor benoeming in aanmerking komt, benoemd verklaard.

Is de lijst verbonden met meer dan ééne andere lijst, dan wordt, door toepassing van artikel 98 *e*, tweede lid, beslist aan welke van de verbonden lijsten de plaats zal worden toegekend. De op deze lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h*, voor benoeming in aanmerking komt, wordt benoemd verklaard.

Artikel 138, eerste lid, laatste zin, is van toepassing.

Art. 144 *c*. Het onderzoek van den geloofsbrief van hem die is benoemd ingevolge de artikelen 138, 142 *d*, 142 *e*, of 144 *a*, strekt zich niet uit tot punten rakende de wettigheid der verkiezing van toegelaten leden.

De artikelen 149 en 150 vervallen.

Artikel 151 wordt gelezen:

Hij die eene lijst, als bedoeld in artikel 51 *d* inlevert, wetende dat zij voorzien is van handteekeningen van personen, die niet bevoegd zijn tot deelneming aan de verkiezing, waarvoor de inlevering geschiedt, terwijl zonder die handteekeningen geen voldoend aantal voor eene geldige lijst zou overblijven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of eene geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden.

Met gelijke straf wordt gestraft hij, die wetende dat hij niet bevoegd is tot deelneming aan de verkiezing, eene voor die inlevering bestemde lijst, als bedoeld bij artikel 51 *d*, heeft onderteekend.

Artikel 151*bis* vervalt.

De artikelen 152 en 153 worden gelezen als volgt:

Art. 152. De kiezer die verzuimt de verplichting opgelegd bij art. 74, tweede lid, na te komen, ontvangt binnen veertien dagen na den dag der stemming eene uitnoodiging van den burgemeester zijner woonplaats om zich binnen andermaal veertien dagen, naar verkiezing schriftelijk of mondeling ten overstaan van den burgemeester of een door dezen aangewezen ambtenaar, te verantwoorden ter zake van zijn verzuim.

Indien de burgemeester oordeelt, dat voor het niet nakomen van de verplichting opgelegd bij art. 74, tweede lid, eene geldige reden is aangevoerd, wordt aan de zaak geen verder gevolg gegeven. In het omgekeerde geval zendt de burgemeester de stukken door aan den met de vervolging belasten ambtenaar van het Openbaar Ministerie onder mededeeling dat hem van eene geldige reden van verhindering niet is gebleken.

Art. 153. De kiezer, die niet voldoet aan de verplichting opgelegd bij art. 74, tweede lid, wordt tenzij den rechter van eene geldige reden van verhindering blijkt, gestraft met berisping of met geldboete van ten hoogste drie gulden.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verloopen sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke overtreding onherroepelijk is geworden, of de deswege opgelegde geldboete vrijwillig is betaald, wordt geldboete van ten hoogste tien gulden opgelegd.

De uitspraak is aan hooger beroep noch cassatie onderworpen.

Indien de straf van berisping wordt opgelegd aan een afwezig gebleven beklaagde, wordt eene schriftelijke vermaning van den Kantonrechter om aan de verplichting opgelegd bij art. 74, tweede lid, in het vervolg te voldoen, aan den veroordeelde van wege het openbaar ministerie beteekend op de wijze, voorgeschreven bij art. 144 van het Wetboek van Strafvordering.

Artikel 157 wordt gelezen als volgt:

De in artikel 151 bedoelde strafbare feiten worden als misdrijven, die in de artikelen 153, 154, 155 en 156 bedoeld, worden als overtredingen beschouwd.

Artikel 158 vervalt.

Achter artikel 165 wordt ingevoegd:

Art. 166. De tekst van de Kieswet wordt op Onzen last in het *Staatsblad* geplaatst in eene doorloopend genummerde reeks van artikelen met wijziging dienovereenkomstig van de aanhalingen daarin van artikelen of gedeelten van artikelen.

§ 3. Artikel VIII der Additionnele Artikelen der Grondwet wordt gelezen als volgt:

Met afwijking van bovenstaand artikel II, worden in de Provinciale Wet, totdat de wet daaromtrent nader zal hebben beschikt, de volgende veranderingen gebracht:

Artikel 3 wordt gelezen:

De leden der Staten worden gekozen door hen, die volgens de in artikel 8 der Kieswet bedoelde lijst daartoe bevoegd zijn.

Artikel 4 vervalt.

Artikel 5 wordt gelezen:

De gewone tijd ter candidaatstelling voor de verkiezing van de leden der Staten is de laatste Dinsdag der maand Februari.

Alsdan worden candidaten gesteld ter vervulling van de plaatsen der leden, die met den volgenden eersten Dinsdag van Juli moeten aftreden.

Artikel 6 vervalt.

Artikel 7 wordt gelezen:

Gedeputeerde Staten bepalen vóór elke verkiezing van de leden der Staten den dag waarop de stemming zal geschieden.

De stemming geschiedt in alle kieskringen en in alle stemdistricten op denzelfden dag.

Artikel 8 wordt gelezen:

In afwijking van het bepaalde in artikel 51*f* der Kieswet, mogen op dezelfde lijst ten hoogste twintig candidaten worden geplaatst.

De artikelen 8*bis*, 9, 9*bis* en 9*ter* vervallen.

Artikel 10 wordt gelezen:

De benoemde ontvangt onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring waarin de lijst, waarop hij is gekozen, is ingeleverd, een afschrift van het proces-verbaal der in artikel 93 der Kieswet voorgeschreven zitting van dit bureau en van de processen-verbaal der stemming.

Hij ontvangt onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet, een afschrift van het proces-verbaal der zitting waarin de uitslag der verkiezing is vastgesteld en, in de gevallen bedoeld in de artikelen 11 *a*, 11 *b*, 70 *c* en 70 *d*, tevens een afschrift van het proces-verbaal waaruit zijne benoeming blijkt.

De afschriften strekken den benoemde tot geloofsbrief.

Artikel 11 wordt gelezen:

De benoemde geeft binnen drie dagen na

het bekomen van de afschriften bewijs van ontvangst daarvoor af.

Binnen vier weken na de dagteekening van het bewijs van ontvangst van het afschrift van het in artikel 10, tweede lid, genoemde proces-verbaal waaruit zijne benoeming blijkt, geeft hij kennis aan den voorzitter van het daarin bedoeld hoofdstembureau, of hij de benoeming aanneemt.

Hij wordt, laat hij dien tijd zonder kennisgeving voorbijgaan, geacht de benoeming niet aan te nemen.

Achter artikel 11 worden ingevoegd :

Art. 11 *a*. Wanneer een benoemde zijne benoeming niet aanneemt, wordt door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de in artikel 11, tweede lid, bedoelde kennisgeving of na het verstrijken van den daarin gestelden termijn, in plaats van hem, die de benoeming niet heeft aangenomen, benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop hij, die de benoeming niet heeft aangenomen, is gekozen en die, naar de volgorde, vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt. Daarbij wordt buiten rekening gelaten de naam van den candidaat, die is overleden, of die reeds lid der Staten is.

Artikel 53 *a*, tweede lid, en artikel 138, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Art. 11 *b*. Onverminderd het bepaalde in het vorige artikel en in artikel 70 *d*, doen de Gedeputeerde Staten, wanneer buiten periodieke aftreding eene plaats in de Staten openvalt, binnen veertien dagen nadat dit te hunner kennis is gekomen, hiervan mededeeling aan den voorzitter van het hoofdstembureau aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet.

Binnen veertien dagen na de ontvangst van deze mededeeling wordt in eene zitting van het hoofdstembureau ter vervulling van de plaats benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst, waarop het uitvallend lid is gekozen, en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt.

Artikel 11 *a*, eerste lid, laatste zin, dezer wet en de artikelen 53 *a*, tweede lid, en 138, derde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

De voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet, brengt de benoeming ter kennis van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring in welken de in het tweede lid genoemde lijst is ingeleverd.

De artikelen 12, 13 en 14 vervallen.

Artikel 15, tweede lid, wordt gelezen :

De geloofsbrief moet door den benoemde binnen twee maanden na zijne dagteekening bij de Staten worden ingezonden.

Artikel 17, eerste lid, wordt gelezen als volgt :

Leden der Staten kunnen alleen zijn ingezetenen der provincie, die Nederlander of door de wet als Nederlandsch onderdaan erkend zijn, niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zijn en den ouderdom van vijf en twintig jaren vervuld hebben.

Artikel 20, tweede lid, wordt gelezen :

Wanneer personen, zich in dien graad bestaande, te gelijker tijd zijn gekozen, wordt de oudste in jaren voor benoemde gehouden.

Artikel 23, tweede lid, vervalt.

Het opschrift van § 3 van het tweede hoofdstuk wordt gelezen :

Van de aftreding van de leden der Staten.

Artikel 24 wordt gelezen :

De leden der Staten treden te gelijk af met den eersten Dinsdag der maand Juli.

De aftredenden zijn dadelijk herkiesbaar.

Artikel 25 vervalt.

Artikel 26 wordt gelezen :

Die ter vervulling eener tusschentijds opengevallen plaats tot lid der Staten gekozen is, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is gekozen, moest aftreden.

In artikel 59, eerste lid, wordt, in plaats van „zes jaren", gelezen : „vier jaren".

Het tweede lid wordt gelezen : Zij treden te gelijk af met den eersten Dinsdag der maand Juli.

Artikel 60 vervalt.

Artikel 70 wordt gelezen :

De vergadering onderzoekt de geloofsbrieven der nieuw inkomende leden en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven of de verkiezing zelve oprijzen.

Zij gaat niet over tot het onderzoek van de geloofsbrieven, ingezonden door de na periodieke aftreding nieuw inkomende leden, dan nadat zijn ingekomen de geloofsbrieven van alle leden, of verstreken is de termijn, gesteld in artikel 15, tweede lid. Zij beslist over de toelating niet dan nadat alle ingezonden geloofsbrieven zijn onderzocht.

Achter artikel 70 worden ingevoegd :

Art. 70 *a*. Het onderzoek der geloofsbrieven strekt zich niet uit tot de geldigheid van de lijsten van candidaten en van de verbinding van lijsten, zooals zij door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet, zijn openbaar gemaakt.

Art. 70 *b*. Indien de vergadering besluit tot niet toelating van de leden wegens de ongeldigheid van de stemming in één of meer stemdistricten, geschiedt binnen 14 dagen, op den door de Gedeputeerde Staten te bepalen dag, in die districten eene nieuwe stemming en wordt de uitslag der verkiezing opnieuw vastgesteld.

Art. 70 *c*. Indien de vergadering besluit tot niet toelating van één of meer leden, wegens de onjuistheid van de vaststelling van den uitslag der verkiezing door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet, stelt dit bureau, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de kennisgeving in artikel 70 *g* bedoeld, den uitslag, voor zoover noodig, opnieuw vast, met inachtneming van de beslissing der vergadering.

Artikel 53 *a*, tweede lid, en artikel 138, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Art. 70 *d*. Indien de vergadering besluit tot niet toelating van een benoemde, op grond dat hij niet voldoet aan de vereischten voor het lidmaatschap, of op grond van artikel 20, wordt door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de kennisgeving in artikel 70 *g* bedoeld, in plaats van den niet toegelatene benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop de niet toegelatene is gekozen, en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt.

Artikel 11 *a*, eerste lid, laatste zin, dezer wet en de artikelen 53 *a*, tweede lid, en 138, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Art. 70 *e*. Indien, in de gevallen voorzien in de artikelen 11 *a*, 11 *b*, en 70 *d*, geen candidaat meer voorkomt op de lijst waarop degene is gekozen wiens plaats moet worden vervuld, en deze lijst met ééne andere lijst tot eene groep is verbonden, wordt de op deze laatste lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt, benoemd verklaard.

Is de lijst verbonden met meer dan ééne andere lijst, dan wordt, door toepassing van artikel 98 *e*, tweede lid, der Kieswet, beslist aan welke van de verbonden lijsten de plaats zal worden toegekend. De op deze lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt, wordt benoemd verklaard.

Artikel 11 *a*, eerste lid, laatste zin, is van toepassing.

Art. 70 *f*. De vorm en de inrichting der, ingevolge de artikelen 11 *a*, 11*b*, 70 *c* en 70 *d* op te maken, processen-verbaal worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Art. 70 *g*. Van de besluiten der Staten bedoeld in de artikelen 70 *c* en 70 *d* geeft de griffier der Staten onverwijld kennis aan den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, eerste lid, der Kieswet.

Art. 70 *h*. Het onderzoek van den geloofsbrief van hem, die is benoemd ingevolge de artikelen 11 *a*, 11 *b*, 70 *c*, of 70 *d*, strekt zich niet uit tot punten rakende de wettigheid der verkiezing van toegelaten leden.

Aan artikel 73 wordt toegevoegd een derde lid, luidende :

Het eerste lid is niet van toepassing bij de beslissing over de toelating van de na periodieke aftreding nieuw inkomende leden.

Achter artikel 182 wordt ingevoegd :

Art. 183. Op Onzen last wordt de tekst van de artikelen der Provinciale wet, die verwijzen naar artikelen of gedeelten van artikelen der Kieswet, in overeenstemming gebracht, voor zooveel die verwijzingen betreft, met den ingevolge art. 166 der Kieswet bekend te maken tekst dier wet, en in het *Staatsblad* geplaatst.

De wet van 5 November 1852, *Staatsblad* nº. 197, gewijzigd bij de wet van 28 April 1897, *Staatsblad* nº. 111, houdende regeling van de verdeeling der provinciën in kiesdistricten, enz., wordt ingetrokken.

§ 4. Artikel IX der Additionnele Artikelen der Grondwet wordt gelezen als volgt :

Met afwijking van bovenstaand artikel II, worden in de Gemeentewet, totdat de wet daaromtrent nader zal hebben beschikt, de volgende veranderingen gebracht:

Artikel 5 wordt gelezen :

De leden van den raad worden gekozen door hen, die volgens de in artikel 8 der Kieswet

bedoelde lijst tot het kiezen van leden van den raad bevoegd zijn.

Artikel 6 vervalt.

Artikel 7 wordt gelezen:

De gewone tijd ter candidaatstelling voor de verkiezing van de leden van den raad is de tweede Dinsdag der maand April.

Alsdan worden candidaten gesteld ter vervulling van de plaatsen der leden, die met den volgenden eersten Dinsdag van September moeten aftreden.

Artikel 8 vervalt.

Artikel 9 wordt gelezen:

Burgemeester en Wethouders bepalen vóór elke verkiezing van de leden van den raad den dag waarop zoo noodig de stemming zal geschieden.

De stemming geschiedt in alle stemdistricten op denzelfden dag.

Artikel 10 wordt gelezen:

In afwijking van het bepaalde in artikel 51 *d* der Kieswet, wordt in gemeenten, waarin het aantal kiezers voor den gemeenteraad volgens de kiezerslijst minder dan 1250 bedraagt, de onderteekening vereischt van ten minste $^1/_{50}$ gedeelte van het aantal dier kiezers.

Is het aantal dier kiezers minder dan 150, dan wordt de onderteekening van ten minste drie kiezers vereischt.

Achter artikel 10 worden ingevoegd:

Art. 10 *a*. In afwijking van het bepaalde in artikel 51 *f* der Kieswet, mogen op ééne lijst ten hoogste vijf candidaten meer worden geplaatst dan het aantal te vervullen plaatsen bedraagt. Indien de gemeente in kieskringen is verdeeld, mogen op elke lijst ten hoogste vijf candidaten meer worden geplaatst dan een derde gedeelte van het aantal te vervullen plaatsen bedraagt.

Art. 10 *b*. Indien op de lijsten evenveel candidaten voorkomen als plaatsen te vervullen zijn, verklaart het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid der Kieswet, alle candidaten benoemd, zoodra de termijn van beroep tegen de beslissing van dit bureau over de geldigheid der lijsten en over de handhaving van de daarop voorkomende candidaten is verstreken, of, in geval van beroep, zoodra de beslissing van Gedeputeerde Staten aan het bureau is medegedeeld.

Is slechts ééne lijst ingeleverd en komen daarop meer candidaten voor dan plaatsen te vervullen zijn, dan verklaart het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, zoodra de in het eerste lid bedoelde termijn is verstreken, of de daar bedoelde beslissing aan dit bureau is medegedeeld, zoovele van de candidaten benoemd, in de volgorde waarin zij op de lijst voorkomen, als plaatsen te vervullen zijn.

Het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, maakt van een en ander onmiddellijk proces-verbaal op, dat ter secretarie der gemeente voor een ieder ter inzage wordt nedergelegd, in afschrift wordt aangeplakt en tegen betaling der kosten verkrijgbaar gesteld.

Art. 10 *c*. Indien geene lijsten van candidaten zijn ingeleverd, of op de ingeleverde lijsten niet zoovele candidaten voorkomen als plaatsen te vervullen zijn, verklaart de voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, zoodra de tijd, bepaald in artikel 51 *d*, eerste lid, der Kieswet, is verstreken, dat niemand is benoemd.

De voorzitter maakt hiervan onmiddellijk proces-verbaal op, dat ter secretarie van de gemeente voor een ieder ter inzage wordt nedergelegd, in afschrift wordt aangeplakt en tegen betaling der kosten verkrijgbaar gesteld.

Binnen veertien dagen na de dagteekening van het proces-verbaal heeft, op den door Burgemeester en Wethouders te bepalen, aan Gedeputeerde Staten mede te deelen, dag, opnieuw de candidaatstelling plaats.

Art. 10 *d*. Indien, tengevolge van het ongeldig verklaren van lijsten, of het daarvan schrappen van candidaten, geen geldige lijst overblijft, of op de geldige lijsten te zamen minder candidaten voorkomen dan plaatsen te vervullen zijn, verklaart het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, zoodra de termijn vermeld in artikel 10 *b*, eerste lid, is verstreken, of de daar bedoelde beslissing van Gedeputeerde Staten aan dit bureau is medegedeeld, dat niemand is benoemd.

Artikel 10 *b*, derde lid, en artikel 10 *c*, laatste lid, zijn van toepassing.

De artikelen 10*bis*, 11, 11*bis* en 11*ter* vervallen.

Artikel 12 wordt gelezen:

Betreft het de verkiezing van leden van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, dan ontvangt de benoemde onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in art. 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, een afschrift van het proces-verbaal der zitting, waarin de uitslag der verkiezing is vastgesteld en, in de gevallen bedoeld

in de artikelen 16 *a*, 18 *a*, 38 *a* en 38 *b*, tevens een afschrift van het proces-verbaal waaruit zijne benoeming blijkt.

In geval van stemming ontvangt hij tevens onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring waarin de lijst, waarop hij is gekozen, is ingeleverd, een afschrift van het proces-verbaal der in artikel 93 der Kieswet voorgeschreven zitting van dat bureau en van de processen-verbaal der stemming.

Betreft het de verkiezing van leden van den raad van eene gemeente, die niet in kieskringen is verdeeld, dan ontvangt de benoemde onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau een afschrift van het proces-verbaal der zitting, waarin de uitslag der verkiezing is vastgesteld, en, in geval van stemming, afschriften van de daarvan opgemaakte processen-verbaal; in de gevallen bedoeld in de artikelen 16 *a*, 18 *a*, 38 *a* en 38 *b*, ontvangt hij tevens een afschrift van het proces-verbaal der zitting van het hoofdstembureau waaruit zijne benoeming blijkt.

De afschriften strekken den benoemde tot geloofsbrief.

De artikelen 13*bis*, 14 en 15 vervallen.

Artikel 16 wordt gelezen:

Burgemeester en Wethouders zorgen, dat Gedeputeerde Staten van de in artikel 12 bedoelde processen-verbaal, binnen acht dagen na de dagteekening daarvan, afschrift bekomen en geven hun kennis van het al of niet aannemen der benoeming door een benoemde.

Achter artikel 16 wordt ingevoegd:

Art. 16 *a*. Wanneer een benoemde zijne benoeming niet aanneemt, wordt door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, in eene zitting, te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door Burgemeester en Wethouders van de in artikel 13 bedoelde kennisgeving of na het verstrijken van den in dit artikel gestelden termijn van vier weken, in plaats van hem, die de benoeming niet heeft aangenomen, benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop hij, die de benoeming niet heeft aangenomen, is gekozen, en die voor benoeming in aanmerking komt, hetzij naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *b* der Kieswet, hetzij, in het geval voorzien in artikel 10 *b*, tweede lid, naar de volgorde der candidaten op de lijst. Daarbij wordt buiten rekening gelaten de naam van den candidaat, die is overleden, of die reeds lid van den raad is.

Dag en uur van de zitting worden vooraf bekend gemaakt.

De artikelen 82, eerste en tweede lid, 83 en 94, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Artikel 17, tweede lid, wordt gelezen:

De geloofsbrief moet door den benoemde binnen twee maanden na zijne dagteekening bij den raad worden ingezonden.

Achter artikel 18 wordt ingevoegd:

Art. 18 *a*. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 16 *a* en 38 *b*, wordt, wanneer buiten periodieke aftreding eene plaats in den raad openvalt, behoudens het bepaalde in de artikelen 25, laatste lid en 26, vijfde lid, binnen veertien dagen nadat dit ter kennis is gekomen van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, in eene zitting van dit bureau ter vervulling van de plaats benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst, waarop het uitvallend lid is gekozen, en die voor benoeming in aanmerking komt, hetzij naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98*b* der Kieswet, hetzij, in het geval voorzien in artikel 10 *b*, tweede lid, naar de volgorde der candidaten op de lijst.

Dag en uur van de zitting worden vooraf bekend gemaakt.

Artikel 16 *a*, eerste lid, laatste zin, dezer wet en de artikelen 82, eerste en tweede lid, 83 en 94, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Artikel 19, eerste lid, wordt gelezen als volgt:

Leden van den raad kunnen alleen zijn de ingezetenen der gemeente, die Nederlander of door de wet als Nederlandsch onderdaan erkend zijn, niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak, wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zijn, en den ouderdom van drie en twintig jaren vervuld hebben.

Artikel 25 wordt gelezen:

Een lid van den raad, een der in artikel 19 vermelde vereischten verliezende, of eene der in artikel 23 uitgesloten betrekkingen aannemende, houdt op lid te zijn. Hij geeft hiervan kennis aan den raad, met vermelding der reden.

Indien de in de eerste zinsnede bedoelde kennisgeving niet is gedaan, en Burgemeester en Wethouders evenwel van oordeel zijn dat een der aldaar omschreven gevallen zich

voordoet, waarschuwen zij den belanghebbende.

Het staat dezen vrij, de zaak binnen acht dagen daarna aan den raad te onderwerpen. Op 's raads beslissing zijn dan de artikelen 33—37 van toepassing.

De voorziening, overeenkomstig artikel 18 *a*, in de opengevallen plaats geschiedt binnen veertien dagen nadat de termijn gesteld in het vorig lid is verstreken, of, is de zaak aan den raad onderworpen, binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis is gekomen van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet.

In artikel 26 wordt na het vierde lid een nieuw lid ingevoegd, luidende:

De voorziening overeenkomstig artikel 18 *a*, in de plaats van hem die van het lidmaatschap is vervallen verklaard, geschiedt binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis is gekomen van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet.

Artikel 27 wordt gelezen:

De leden van den raad hebben zitting gedurende vier jaren.

Zij treden om de vier jaren met den eersten Dinsdag van September te gelijk af.

De aftredenden zijn dadelijk herkiesbaar.

De artikelen 28, 29 en 29*bis* vervallen.

Artikel 30 wordt gelezen:

Die, ter vervulling eener, buiten periodieke aftreding opengevallen, plaats, tot lid van den raad verkozen is, treedt af op het tijdstip waarop degeen, in wiens plaats hij is verkozen, moest aftreden.

Artikel 30*bis* wordt gelezen:

Indien vermeerdering van het aantal raadsleden noodig is, worden de open plaatsen bij de eerstvolgende, volgens artikel 7 te houden, verkiezing vervuld.

Indien vermindering van het aantal raadsleden noodig is, treedt deze eerst in, wanneer door overlijden of bedanken eene plaats openvalt.

Artikel 31 wordt gelezen:

De raad onderzoekt de geloofsbrieven der nieuw inkomende leden en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven, of de verkiezing zelve oprijzen.

Het onderzoek der geloofsbrieven strekt zich niet uit tot de geldigheid van de lijsten van candidaten en van de verbinding van lijsten, zooals zij door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, zijn openbaar gemaakt.

De raad gaat niet over tot het onderzoek van de geloofsbrieven, ingezonden door de na periodieke aftreding nieuw inkomende leden, dan nadat zijn ingekomen de geloofsbrieven van al deze leden, of verstreken is de termijn gesteld in artikel 17, tweede lid. Hij beslist over de toelating niet dan nadat alle ingezonden geloofsbrieven zijn onderzocht.

Van elke genomen beslissing wordt terstond kennis gegeven aan Gedeputeerde Staten en aan den benoemde.

De niet toegelatene wordt met de redenen van 's raads beslissing bekend gemaakt.

Artikel 32 vervalt.

Artikel 38 wordt gelezen:

Indien de leden niet worden toegelaten wegens de ongeldigheid van de stemming in één of meer stemdistricten, geschiedt, binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis is gekomen van Burgemeester en Wethouders, op een door hen te bepalen en aan Gedeputeerde Staten mede te deelen dag, in die districten eene nieuwe stemming en wordt de uitslag der verkiezing opnieuw vastgesteld.

Achter artikel 38 worden ingevoegd:

Art. 38 *a*. Indien één of meer leden niet worden toegelaten, wegens de onjuistheid van de vaststelling door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, van den uitslag der verkiezing, stelt dit bureau in eene zitting te houden binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis van den voorzitter is gekomen, den uitslag, voor zoover noodig, opnieuw vast, met inachtneming van die uitspraak.

Dag en uur van de zitting worden vooraf bekend gemaakt.

De artikelen 82, eerste en tweede lid, 83 en 94, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Art. 38 *b*. Indien een benoemde niet wordt toegelaten, op grond dat hij niet voldoet aan de vereischten voor het lidmaatschap of op grond van artikel 22, wordt door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 51 *c*, tweede lid, der Kieswet, in eene zitting, te houden binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis van den voorzitter is gekomen, in de plaats van den niet-toegelatene benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst, waarop de niet-toegelatene is gekozen en die voor benoeming in aanmerking komt, hetzij naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, hetzij, in het geval voorzien in artikel 10 *b*, tweede lid, naar de volgorde der candidaten op de lijst.

Dag en uur van de zitting worden vooraf bekend gemaakt.

Artikel 16 *a*, eerste lid, laatste zin, dezer wet en de artikelen 82, eerste en tweede lid, 83 en 94, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

Art. 38 *c*. Indien, in de gevallen voorzien in de artikelen 16 *a*, 18 *a* en 38 *b*, geen candidaat meer voorkomt op de lijst, waarop degene is gekozen wiens plaats moet worden vervuld, en deze lijst met ééne andere lijst tot eene groep is verbonden, wordt de op deze laatste lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt, benoemd verklaard.

Is de lijst verbonden met meer dan ééne andere lijst, dan wordt, door toepassing van artikel 98 *e*, tweede lid, der Kieswet, beslist, aan welke van de verbonden lijsten de plaats zal worden toegekend. De op deze lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 98 *h* der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt, wordt benoemd verklaard.

Artikel 16 *a*, eerste lid, laatste zin, is van toepassing.

Art. 38 *d*. De vorm en de inrichting der, ingevolge de artikelen 10 *b*, 10 *c*, 10 *d*, 16 *a*, 18 *a*, 38 *a* en 38 *b* op te maken, processen-verbaal worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Art. 38 *e*. Het onderzoek van den geloofsbrief van hem, die is benoemd ingevolge de artikelen 16 *a*, 18 *a*, 38 *a*, of 38 *b*, strekt zich niet uit tot punten rakende de wettigheid der verkiezing van toegelaten leden.

Aan artikel 46 wordt toegevoegd een derde lid, luidende:

Het eerste lid is niet van toepassing bij de beslissing over de toelating van de na periodieke aftreding nieuw inkomende leden.

In artikel 80, eerste lid, wordt, in plaats van „zes jaren", gelezen: „vier jaren".

Het tweede lid wordt gelezen:

„Zij treden te gelijk af met den eersten Dinsdag der maand September."

Artikel 81 vervalt.

Aan artikel 294 wordt toegevoegd een tweede lid, luidende:

Op Onzen last wordt de tekst van de artikelen der Gemeentewet, die verwijzen naar artikelen of gedeelten van artikelen der Kieswet, in overeenstemming gebracht, voor zooveel die verwijzingen betreft, met den ingevolge art. 166 der Kieswet bekend te maken tekst dier wet, en in het *Staatsblad* geplaatst.

Met afwijking van bovenstaand artikel II worden in de wet van 31 December 1913 (*Staatsblad* nº. 469), tot toevoeging van de terreinen langs den Nieuwen Waterweg en het Scheur, thans deel uitmakende van de gemeenten 's Gravenzande en Naaldwijk, aan de gemeente Rotterdam, totdat de wet daaromtrent nader zal hebben beschikt, de volgende veranderingen gebracht:

De artikelen 4, 5, 8, 9, 11, derde lid, en 17 vervallen.

§ 5. Artikel X der Additionnele Artikelen der Grondwet wordt gelezen als volgt:

Na afkondiging van de wetten, houdende veranderingen in de Grondwet, heeft eene herziening plaats van de kiezerslijsten overeenkomstig de Kieswet, gelijk zij bij artikel VII is gewijzigd.

Voor de herziening van de kiezerslijsten worden de termijnen, genoemd in artikel 2, 8, derde (thans tweede) lid, 22, en 24 dier wet, gesteld op den 21sten dag na de bedoelde afkondiging. De kiezerslijsten worden vastgesteld uiterlijk op den 49sten en definitief van kracht op den 103den dag na die afkondiging.

De termijnen in de artikelen 28, tweede en derde lid, 29, 30, 31 en 33 der Kieswet gesteld, worden berekend alsof de dag der vaststelling was 22 Maart.

De eerstvolgende herziening van de kiezerslijsten heeft plaats in 1919.

De in artikel 131 der Gemeentewet bedoelde verkiezing blijft geschieden volgens de bepalingen welke gelden op den dag der in den aanhef bedoelde afkondiging, maar volgens de kiezerslijsten zooals deze nieuw worden vastgesteld.

§ 6. Artikel XI der Additionnele artikelen der Grondwet wordt gelezen als volgt:

De verkiezingen voor de nieuwe Tweede Kamer der Staten-Generaal hebben plaats binnen een jaar na die afkondiging.

§ 7. Artikel XII der Additionnele Artikelen der Grondwet wordt gelezen als volgt:

De Provinciale Staten en de gemeenteraden blijven, zooals zij op het tijdstip der afkondiging van de wetten houdende veranderingen in de Grondwet, zijn samengesteld, bestaan, de Provinciale Staten tot den eersten Dinsdag van Juli 1919, de gemeenteraden tot den eersten Dinsdag van September van datzelfde jaar. Op genoemde dagen worden zij ontbonden. Zijn vóór die dagen verkiezingen noodig ter

vervulling van plaatsen die door ontslag, overlijden of om eene andere reden openvallen, dan geschieden deze, met inbegrip van het onderzoek van de geloofsbrieven, volgens de op den dag der genoemde afkondiging bestaande kiezerslijsten en geldende bepalingen.

§ 8. Aan de Additionnele Artikelen der Grondwet wordt toegevoegd:

Art. XIII. Binnen drie jaren na de afkondiging van de wetten, houdende veranderingen in de Grondwet, worden door den Koning de noodige wetsvoorstellen voorgedragen, ter uitvoering van het aangaande het algemeen vormend lager onderwijs bepaalde in artikel 192, vierde, vijfde, zesde en zevende lid der Grondwet.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te s-Gravenhage, den 29sten November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

De Min. van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Min. van Financiën, TREUB.

De Min. van Oorlog, DE JONGE.

De Min. van Waterstaat, C. LELY.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

De Min. van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 1 *Dec.* 1917.)

TABEL A. *Bedoeld in artikel* 51 *der Kieswet.*

Nummer van den kieskring.	Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt.	Gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd.
I	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen I, II, IV, V en VI van de prov. Noordbrabant, volgens tabel B.	's Hertogenbosch.
II	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen III, VII, VIII en IX van de prov. Noordbrabant, volgens tabel B.	Tilburg.
III	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen I—V van de prov. Gelderland, volgens tabel B.	Arnhem.
IV	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen VI—X van de prov. Gelderland, volgens tabel B.	Nijmegen.
V	De gemeente Rotterdam (zonder Hoek van Holland).	Rotterdam.
VI	De gemeente 's Gravenhage.	's Gravenhage.
VII	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen III en IV van de prov. Zuidholland, volgens tabel B.	Leiden.
VIII	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen V, VI en VII van de prov. Zuidholland, volgens tabel B.	Dordrecht.
IX	De gemeente Amsterdam.	Amsterdam.
X	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen II, III en IV van de prov. Noordholland, volgens tabel B.	Den Helder.
XI	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen V, VI en VII van de prov. Noordholland, volgens tabel B.	Haarlem.
XII	De prov. Zeeland.	Middelburg.
XIII	„ „ Utrecht.	Utrecht.
XIV	„ „ Friesland.	Leeuwarden.
XV	„ „ Overijssel.	Zwolle.
XVI	„ „ Groningen.	Groningen.
XVII	„ „ Drenthe.	Assen.
XVIII	„ „ Limburg.	Maastricht.

TABEL B. *Bedoeld in artikel* 51 *der Kieswet.*

Nummer van den kieskring.	Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt. *Gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd.*
	NOORDBRABANT.
I.	De gemeenten 's Hertogenbosch, Rosmalen, Den Dungen, St. Michielsgestel, Schijndel, Vught, Heeswijk, Dinther, Geffen, Nuland, Heesch, Nistelrode, Lith, Lithoyen, Berlicum. *'s Hertogenbosch.*
II.	De gemeenten Grave, Escharen, Velp, Reek, Gassel, Linden, Cuyk en St. Agatha, Schayk, Beers, Uden, Mill en St. Hubert, Zeeland, Ravenstein, Dieden, Demen en Langel, Deursen en Dennenburg, Huisseling en Neerloon, Boxmeer, Sambeek, Vierlingsbeek, Maashees en Overloon, Oploo, St. Anthonis en Ledeacker, Wanroy, Beugen en Rijkevoort, Oeffelt, Haps, Oss, Berghem, Megen, Haren en Macharen, Oijen en Teeffelen, Herpen. *Grave.*

III. De gemeenten Tilburg, Goirle, Berkel, Oisterwijk, Moergestel, Diessen, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Udenhout, Gilze en Reijen, Boxtel, Esch, Helvoirt, Haaren, Cromvoirt, Liempde. *Tilburg.*

IV. De gemeenten Heusden, Bokhoven, Alem, Marem en Kessel, Empel en Meerwijk, Engelen, Drongelen, Dussen, Hedikhuizen, Genderen, Herpt, Meeuwen, Oudheusden, Wijk en Aalburg, Veen, Woudrichem, Rijswijk, Op- en Neer-Andel, de Werken en Sleeuwijk, Werkendam, Giessen, Almkerk, Waalwijk, Baardwijk, Besoijen, Capelle, Sprang, Vrijhoeve-Capelle, Waspik, Vlijmen, Nieuwkuyk Drunen. *Heusden.*

V De gemeenten Helmond, Aarle-Rixtel, Beek en Donk, Lieshout, Mierlo, Stiphout, Gemert, Bakel en Milheeze, Nunen, Gerwen en Nederwetten, Heeze, Leende, Asten, Deurne en Liessel, Vlierden, Someren, Lierop, Budel, Maarheeze, Soerendonk, Sterksel en Gassel, Veghel, Erp, Boekel. *Helmond.*

VI. De gemeenten Eindhoven, Aalst, Dommelen, Geldrop, Gestel en Blaarthem, Oerle, Stratum, Strijp, Tongelre, Valkenswaard, Veldhoven en Mereveldhoven, Waalre, Woensel, Zeelst, Zesgehuchten, Borkel en Schaft, Westerhoven, St. Oedenrode, Son en Breugel, Oirschot, Best, Vessem, Wintelre en Knegsel, Oost-, West- en Middelbeers, Bladel en Netersel, Bergeyk, Reusel, Hooge- en Lage Mierde, Hoogeloon, Hapert en Casteren, Eersel, Duizel en Steensel, Riethoven, Luyksgestel. *Eindhoven.*

VII. De gemeenten Breda, Ginneken en Bavel, Teteringen, Princenhage, Etten en Leur, Rijsbergen, Zundert, Chaam, Alphen en Riel, Baarle-Nassau. *Breda.*

VIII. De gemeenten Zevenbergen, Klundert, Willemstad, Standdaarbuiten, Hooge en Lage Zwaluwe, Oudenbosch, Oosterhout, 's Gravenmoer, Raamsdonk, Geertruidenberg, Made en Drimmelen, Terheyden, Dongen, Fijnaart en Heiningen. *Zevenbergen*

IX. De gemeenten Bergen op Zoom, Putte, Ossendrecht, Woensdrecht, Huybergen, Halsteren, Nieuw Vossemeer, Steenbergen en Kruisland, Roosendaal en Nispen, Rucphen en Vorenseinde, Hoeven, Dinteloord en Prinsland, Wouw, Oud- en Nieuw-Gastel. *Bergen op Zoom.*

GELDERLAND.

I. De gemeenten Arnhem, Rozendaal, Rheden. *Arnhem.*

II. De gemeenten Renkum, Doorwerth, Wageningen, Ede, Scherpenzeel, Barneveld. *Ede.*

III. De gemeenten Hoevelaken, Nijkerk, Putten, Ermelo, Harderwijk, Elburg, Doornspijk, Oldebroek, Hattem, Epe, Heerde. *Oldebroek.*

IV. De gemeenten Apeldoorn, Voorst, Brummen. *Voorst.*

V. De gemeenten Zutphen, Gorssel, Warnsveld, Laren, Lochem, Neede, Borculo, Ruurlo, Vorden, Eibergen, Groenlo, Lichtenvoorde. *Zutphen.*

VI. De gemeenten Winterswijk, Aalten, Dinxperlo, Wisch, Ambt-Doetinchem, Stad-Doetinchem, Doesburg, Hummelo en Keppel, Steenderen, Hengelo, Zelhem. *Aalten.*

VII. De gemeenten Gendringen, Bergh, Didam, Zevenaar, Herwen en Aerdt, Pannerden, Duiven, Westervoort, Angelo, Wehl, Gent, Bemmel, Valburg, Elst, Huissen. *Elst.*

VIII. De gemeenten Nijmegen, Ubbergen, Millingen, Beuningen. *Nijmegen.*

IX. De gemeenten Heteren, Hemmen, Dodewaard, Kesteren, Echteld, IJzendoorn, Lienden, Maurik, Zoelen, Tiel, Wadenoijen, Ophemert, Varik, Est en Opijnen, Geldermalsen, Waardenburg, Deil, Haaften, Herwijnen, Vuren, Buren, Beusichem, Culemborg, Beesd, Buurmalsen. *Tiel.*

X. De gemeenten Heerewaarden, Dreumel, Appeltern, Wamel, Druten, Horssen, Batenburg, Bergharen, Ewijk, Wychen, Balgoy, Overasselt, Heumen, Groesbeek, Brakel, Zuilichem, Poederoyen, Nederhemert, Ammerzoden, Hedel, Kerkwijk, Gameren, Zalt-Bommel, Hurwenen, Driel, Rossum. *Wychen.*

ZUIDHOLLAND.

I. De gemeente Rotterdam (zonder Hoek van Holland). *Rotterdam.*

II. De gemeente 's Gravenhage. *'s Gravenhage.*

III. De gemeenten Leiden, Leiderdorp, Zoeterwoude, Koudekerk, Voorschoten, Oegstgeest, Rijnsburg, Valkenburg, Warmond, Sassenheim, Noordwijk, Noordwijkerhout, Voorhout, Lisse, Hillegom, Katwijk, Wassenaar. *Leiden.*

IV. De gemeenten Alphen aan den Rijn (1), Boskoop, Bodegraven, Zwammerdam, Hazerswoude, Ter Aar, Nieuwveen, Alkemade, Woubrugge, Rijnsaterwoude, Nieuwkoop, Zeven-

(1) Bij de wet van 9 November 1917, S. 628, zijn de gemeenten Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn tot één nieuwe gemeente Alphen aan den Rijn vereenigd, met ingang van 1 Januari 1918. Met deze wet is hierboven (punt IV) rekening gehouden.

hoven, Leimuiden, Gouda, Haastrecht, Woerden, Rietveld, Waarder, Barwoutswaarder, Oudewater, Hekendorp, Papekop, Lange Ruige Weide, Waddinxveen, Reeuwijk, Schoonhoven, Vlist, Stolwijk, Ouderkerk a/d IJssel, Berkenwoude, Gouderak, Bergambacht, Ammerstol, Lekkerkerk, Krimpen a/d Lek, Krimpen a/d IJssel, Zoetermeer, Veur, Voorburg, Zegwaart, Stompwijk, Benthuizen, Pijnacker, Nootdorp, Berkel, Hillegersberg, Schiebroek, Bergschenhoek, Zevenhuizen, Bleiswijk, Nieuwerkerk a/d IJssel, Capelle a/d IJssel, Moordrecht, Moerkapelle. *Gouda.*

V. De gemeenten Delft, Hof van Delft, Vrijenban, Schipluiden, Vlaardingen, Vlaardinger-Ambacht, Maassluis, Maasland, Rozenburg, Naaldwijk, de Lier, 's Gravenzande, Monster, Loosduinen, Wateringen, Rijswijk, Schiedam, Kethel en Spaland, Overschie, Rotterdam (Hoek van Holland). *Delft.*

VI. De gemeenten Dordrecht, Dubbeldam, Meerkerk, Ameide, Tienhoven, Noordeloos, Hoog Blokland, Hoornaar, Groot-Ammers, Nieuwpoort, Langerak, Goudriaan, Ottoland, Giessendam, Giessen-Nieuwkerk, Peursum, Streefkerk, Brandwijk, Molenaarsgraaf, Bleskensgraaf, Sliedrecht, Wijngaarden, Alblasserdam, Nieuw Lekkerland, Oud-Alblas, Papendrecht, Gorinchem, Schelluinen, Arkel, Hardinxveld, Leerdam, Schoonrewoerd, Leerbroek, Nieuwland, Asperen, Heukelum, Kedichem, Vianen, Hagestein, Everdingen, Lexmond, Hei- en Boeikop. *Dordrecht.*

VII. De gemeenten Ridderkerk, Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Heerjansdam, IJsselmonde, Oost- en West Barendrecht, Poortugaal, Rhoon, Hoogvliet, Pernis, Oud-Beijerland, Numansdorp, Zuid-Beijerland, Klaaswaal, Heinenoord, Nieuw-Beijerland, Piershil, Goudswaard, 's Gravendeel, Puttershoek, Maasdam, Strijen, Mijnsheerenland, Westmaas, Brielle, Oostvoorne, Zwartewaal, Vierpolders of het Nieuwland, Nieuwenhoorn, Hellevoetsluis, Nieuw-Helvoet, Rockanje, Zuidland, Hekelingen, Oudenhoorn, Spijkenisse, Geervliet, Heenvliet, Abbenbroek, Middelharnis, Sommelsdijk, Dirksland, Melissant, Goedereede, Stellendam, Ouddorp, Oude Tonge, Nieuwe Tonge, Herkingen, Ooltgensplaat, den Bommel, Stad aan 't Haringvliet. *Ridderkerk.*

NOORDHOLLAND.

I. De gemeente Amsterdam. *Amsterdam.*

II. De gemeenten Den Helder, Terschelling, Texel, Vlieland, Schagen, Sint Maarten, de Zijpe, Wieringerwaard, Callantsoog, Petten, Wieringen, Barsingerhorn, Oudkarspel, Zuid-Scharwoude, Noord-Scharwoude, Sint-Pancras, Broek op Langedijk, Harenkarspel, Warmenhuizen, Koedijk, Bergen, Schoorl, Heer-Hugowaard, Nieuwe-Niedorp, Oude-Niedorp, Winkel, Anna Paulowna. *Den Helder.*

III. De gemeenten Hoorn, Berkhout, Beets, Oudendijk, Avenhorn, Ursum, Oterleek, Wognum, Nibbixwoud, Zwaag, Blokker, Schellinkhout, Wijdenes, Enkhuizen, Urk, Medemblik, Opperdoes, Twisk, Spanbroek, Opmeer, Hoogwoud, Hensbroek, Obdam, Zijbekarspel, Abbekerk, Midwoud, Wervershoof, Andijk, Grootebroek, Bovenkarspel, Hoogkarspel, Westwoud, Venhuizen, Purmerend, Kwadijk, Ilpendam, Landsmeer, Beemster, Oosthuizen, Warder, Schermerhorn, de Rijp, Graft, Zuid- en Noord-Schermer, Wormer, Wijdewormer, Jisp, Edam, Middelie, Monnikendam, Katwoude, Marken, Broek in Waterland, Nieuwendam, Buiksloot, Ransdorp. *Hoorn.*

IV. De gemeenten Zaandam, Zaandijk, Koog a/d Zaan, Wormerveer, Oostzaan, Krommenie, Westzaan, Assendelft, Alkmaar, Oudorp, Egmondbinnen, Egmond aan Zee, Heiloo, Limmen, Castricum, Heemskerk, Uitgeest, Akersloot. *Zaandam.*

V. De gemeenten Haarlem, Zandvoort, Bloemendaal, Schoten. *Haarlem.*

VI. De gemeenten Velsen, Beverwijk, Wijk aan Zee, Spaarndam, Haarlemmermeer, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Bennebroek, Nieuwer-Amstel, Ouder-Amstel, Uithoorn, Aalsmeer, Sloten. *Velsen.*

VII. De gemeenten Weesp, Weespercarspel, Diemen, Watergraafsmeer, Muiden, Naarden, Huizen, Nederhorst den Berg, 's Graveland, Kortenhoef, Ankeveen, Laren, Bussum, Blaricum, Hilversum. *Weesp.*

ZEELAND.

I. De gemeenten Middelburg, Aagtekerke, Arnemuiden, Domburg, Grijpskerke, Nieuw en St. Joosland, Oostkapelle, Serooskerke, St. Laurens, Veere, Vrouwenpolder. *Middelburg.*

II. De gemeenten Vlissingen, Biggekerke, Koudekerke, Meliskerke, Oost- en West-Souburg, Ritthem, Westkapelle, Zoutelande. *Vlissingen.*

III. De gemeenten Zierikzee, Brouwershaven, Bruinisse, Burgh, Dreischor, Duivendijke, Elkerzee, Ellemeet,

Haamstede, Kerkwerve, Nieuwerkerk, Noordgouwe, Noordwelle, Oosterland, Ouwerkerk, Renesse, Serooskerke, Zonnemaire. *Zierikzee.*

IV. De gemeenten Tholen, Oud-Vossemeer, Poortvliet, Scherpenisse, St. Annaland, St. Maartensdijk, St. Philipsland, Stavenisse, Wissekerke, Colijnsplaat, Kortgene, Cats. *Tholen.*

V De gemeenten Goes, Baarland, Borsselen, Driewegen, Ellewoutsdijk, 's Gravenpolder, 's Heer-Abtskerke, 's Heer-Arendskerke, 's Heerenhoek, Heinkenszand, Hoedekenskerke, Kapelle, Kattendijke, Kloetinge, Krabbendijke, Kruiningen, Nisse, Oudelande, Ovezande, Rilland, Schore en Vlake, Waarde en Valkenisse, Wemeldinge, Wolphaartsdijk, Yerseke. *Goes.*

VI. De gemeenten Sluis, Aardenburg, Biervliet, Breskens, Cadzand, Eede, Groede, Hoofdplaat, Nieuwvliet, Oostburg, Retranchement, Schoondijke, St. Kruis, Waterlandkerkje, IJzendijke, Zuidzande. *Sluis.*

VII. De gemeenten Hulst, Axel, Boschkapelle, Clinge, Graauw en Langendam, Hengstdijk, Hoek, Hontenisse, Koewacht, Neuzen, Ossenisse, Overslag, Philippine, Sas van Gent, Stoppeldijk, St. Jansteen, Westdorpe, Zaamslag, Zuiddorpe. *Hulst.*

UTRECHT.

I. De gemeente Utrecht. *Utrecht.*

II Het overig deel der provincie. *Amersfoort.*

FRIESLAND.

I. De gemeenten Leeuwarden, Leeuwarderadeel, Idaarderadeel, Menaldumadeel, Tietjerksteradeel. *Leeuwarden.*

II. De gemeenten Dokkum, Ferwerderadeel, Westdongeradeel, Oostdongeradeel, Dantumadeel, Kollumerland en Nieuw-Kruisland, Achtkarspelen, Ameland, Schiermonnikoog. *Dokkum.*

III. De gemeenten Smallingerland, Opsterland, Ooststellingwerf, Weststellingwerf, Schoterland, Aengwirden, Utingeradeel. *Schoterland.*

IV. De gemeenten Sneek, IJlst, Sloten, Workum, Hindeloopen, Stavoren, Wijmbritseradeel, Hemelumer—Oldephaert en Noordwolde, Gaasterland, Lemsterland, Doniawerstal, Haskerland, Rauwerderhem, Hennaarderadeel. *Sneek.*

V. De gemeenten Franeker, Harlingen, Bolsward, Wonseradeel, Franekeradeel, Barradeel, 't Bildt, Baarderadeel. *Franeker.*

OVERIJSSEL.

I. De gemeenten Zwolle, Dalfsen, Zwollerkerspel, Staphorst, Heino, Nieuwleusen. *Zwolle.*

II. De gemeenten Kampen, Kamperveen, Zalk, Wilsum, IJsselmuiden, Grafhorst, Steenwijk, Steenwijkerwold, Oldemarkt, Giethoorn, Kuinre, Blankenham, Blokzijl, Stad Vollenhove, Ambt Vollenhove, Zwartsluis, Hasselt, Genemuiden, Wanneperveen. *Kampen.*

III. De gemeenten Deventer, Diepenveen, Wijhe Olst, Raalte, Holten, Bathmen. *Deventer.*

IV. De gemeenten Stad-Ommen, Ambt-Ommen, Avereest, Stad Hardenberg, Ambt Hardenberg, Gramsbergen, Den Ham, Vriezenveen, Hellendoorn, Wierden. *Stad-Ommen.*

V. De gemeenten Hengelo, Borne, Markelo, Goor, Rijssen, Diepenheim, Stad Delden, Ambt Delden, Haaksbergen. *Hengelo.*

VI. De gemeenten Almelo, Tubbergen, Oldenzaal, Losser, Ootmarsum, Denekamp, Weerselo. *Almelo.*

VII. De gemeenten Enschedé, Lonneker. *Enschedé.*

GRONINGEN.

I. De gemeente Groningen. *Groningen.*

II. De gemeenten Zuidhorn, Grijpskerk, Oldehove, Ezinge, Aduard, de Leek, Marum, Grootegast, Oldekerk, Bedum, Winsum, Leens, Ulrum, Kloosterburen, Eenrum, Baflo, Warffum, Adorp, Middelstum, Kantens, Usquert, Uithuizen, Hoogkerk. *Bedum.*

III. De gemeenten Appingedam, Delfzijl, Bierum, 't Zandt, Loppersum, Ten Boer, Slochteren, Stedum, Uithuizermeeden, Termunten, Noorddijk, Haren. *Appingedam.*

IV. De gemeenten Winschoten, Midwolda, Nieuwwolda, Finsterwolde, Beerta, Nieuweschans, Zuidbroek, Noordbroek, Scheemda, Muntendam, Meeden, Bellingwolde, Hoogezand, Sappemeer. *Winschoten.*

V. De gemeenten Wedde, Onstwedde, Vlagtwedde, Oude Pekela, Nieuwe Pekela, Veendam, Wildervank. *Oude Pekela.*

DRENTHE.

I. De gemeenten Assen, Anlo, Norg, Roden, Peize, Eelde, Zuidlaren, Vries, Smilde, Rolde. *Assen.*

II. De gemeenten Meppel, Havelte, Nijeveen, Ruinen, Ruinerwold, de Wijk, Zuidwolde, Diever, Dwingelo, Vledder. *Meppel.*

III. De gemeenten Hoogeveen, Beilen, Westerbork, Zweeloo, Oosterhesselen, Coevorden, Dalen, Schoonebeek, Sleen. *Hoogeveen.*

IV. De gemeenten Emmen, Odoorn, Borger, Gieten, Gasselte. *Emmen.*

LIMBURG.

I. De gemeente Maastricht. *Maastricht.*

II. De gemeenten Bocholtz, Gulpen, Margraten, Mheer, Noorbeek, Oud-Valkenburg, Schin op Geulle, Simpelveld, Slenaken, Vaals, Valkenburg, Wittem, Wijlre, Mesch, Eijsden, St. Geertruid, Rijckholt, Gronsveld, Cadier en Keer, Heer, St. Pieter, Oud-Vroenhoven, Ambij, Bemelen, Berg en Terblijt, Houthem. *Gulpen.*

III. De gemeenten Amstenrade, Bingelrade, Brunssum, Jabeek, Merkelbeek, Nuth, Oirsbeek, Schinnen, Schinveld, Born, Broeksittard, Geleen, Grevenbicht, Limbricht, Munstergeleen, Nieuwstadt, Obbicht, Sittard, Urmond, Stein, Elsloo, Beek, Spaubeek, Geulle, Bunde, Ulestraten, Itteren, Borgharen, Meerssen. *Sittard.*

IV. De gemeenten Eygelshoven, Heerlen, Hoensbroek, Hulsberg, Kerkrade, Klimmen, Nieuwenhagen, Schaesberg, Schimmert, Ubach over Worms, Voorendaal, Wijnandsrade. *Heerlen.*

V. De gemeenten Roermond, Echt, Herten, Horn, Linne, Maasbracht, Melick en Herkenbosch, Maasniel, Montfort, St. Odiliënberg, Ohé en Laak, Posterholt, Roosteren, Stevensweert, Susteren, Swalmen Vlodrop. *Roermond.*

VI. De gemeenten Baexem, Beegden, Buggenum, Grathem, Haelen, Heel, Heijthuizen, Hunzel, Ittervoort, Meijel, Nederweert, Neer, Neeritter, Nunhem, Roggel, Stamproy, Thorn, Weert, Wessem. *Weert.*

VII. De gemeenten Beesel, Belfeld, Holden, Kessel, Maasbree, Tegelen, Venlo. *Venlo.*

VIII. De gemeenten Horst, Meerlo, Sevenum, Venray, Wanssum, Bergen, Gennep, Mook, Ottersum, Grubbenvorst, Arcen en Velden, Broekhuizen. *Horst.*

—

29 *November* 1917. PUBLICATIE betreffende de plechtige afkondiging van de vastgestelde veranderingen in de Grondwet. S. 663.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Aan allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut!

Overwegende dat bij de wetten van 29 November 1917 (*Staatsbladen* nos. 660—662), op de voorgeschreven wijze, eene herziening is tot stand gekomen van het IIde, IIIde en IVde Hoofdstuk, van artikel 192 en van de Additionnele Artikelen der Grondwet;

dat volgens artikel 197 der Grondwet die verandering plechtig moet worden afgekondigd en bij de Grondwet gevoegd;

Hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

1°. In eene plechtige openbare zitting van den Hoogen Raad der Nederlanden, van elk der gerechtshoven en der arrondissementsrechtbanken zullen op den 12den December 1917, des middags te twaalf ure, door den griffier worden voorgelezen, van welke voorlezing proces-verbaal zal worden opgemaakt:

de wet van 29 November 1917 (*Staatsblad* n° 660) tot verandering in het IIde, IIIde en IVde Hoofdstuk der Grondwet;

de wet van 29 November 1917 (*Staatsblad* n°. 661) tot verandering van artikel 192 der Grondwet;

de wet van 29 November 1917 (*Staatsblad* n°. 662) tot verandering in de Additionnele Artikelen der Grondwet, voor zooveel betreft de §§ 1, 6, 7 en 8 dier wet;

2°. Op genoemd tijdstip van den 12den December 1917, des middags te twaalf ure, zal deze Onze publicatie worden afgelezen in iedere gemeente van de pui of voor de deur van het huis der gemeente;

3°. De bij voormelde wetten van 29 November 1917 (*Staatsbladen* nos. 660—662) vastgestelde bepalingen vormen van het oogenblik der plechtige afkondiging af, met de onveranderd gebleven hoofdstukken en artikelen, de Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden.

Onze Ministers van Justitie en van Binnen-

landsche Zaken zijn belast met de uitvoering van deze publicatie, welke in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET

De Minister van Financiën, TREUB.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 1 *Dec.* 1917.)

—

29 *November* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat onder de „aan eene gemeentelijke betrekking verbonden vaste inkomsten", bedoeld in art. 2 H der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren", mede moet worden gerekend het deel, dat de provincie daarin bijdraagt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het bezwaar van E. H. Berch Gravenhorst, gemeente-veearts te Leerdam, tegen de beschikking van Onzen Minister van Financiën van 7 Juli 1917, Afd. Pens. n°. 59366, tot vaststelling van zijn pensioensgrondslag;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 10 October 1917, n°. 300;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 24 November 1917, n°. 64, afd. Pensioenen;

Overwegende: dat bij bovenvermelde beschikking de pensioensgrondslag van den belanghebbende als gemeente-veearts te Leerdam met ingang van 1 October 1913 is vastgesteld op f 500;

dat van deze beschikking den belanghebbende kennis is gegeven onder mededeeling, dat de hem door de provincie Zuid-Holland verleende toelage van f 400 niet in zijn pensioensgrondslag als gemeente-veearts te Leerdam kan worden opgenomen; dat aan het genot van die toelage de verplichting is verbonden om ten behoeve van de provincie de in art. 3 der „regeling omtrent het toekennen van toelagen uit de Provinciale kas aan veeartsen in Zuid-Holland gevestigd" bedoelde diensten te bewijzen; dat zij dus niet genoten wordt voor eenige dienstpraestatie ten behoeve van de gemeente Leerdam en derhalve niet aan eene gemeentelijke betrekking verbonden is;

dat de belanghebbende bij schrijven van 9 September 1917 zijn verlangen heeft te kennen gegeven, dat omtrent zijne bezwaren daartegen het gevoelen moge worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, aanvoerende dat hij zich niet met de zienswijze van Onzen Minister kan vereenigen omdat hij als gemeenteveearts nog f 400 geniet uit provinciale fondsen; dat in art. 2 der „regeling omtrent het toekennen van toelagen uit de Provinciale kas aan veeartsen in Zuid-Holland gevestigd" wordt gezegd: „Wanneer gemeenten, hetzij uit eigen middelen, hetzij daartoe door bijzondere vereenigingen in staat gesteld, aan eenen op het platteland gevestigden veearts toelagen of bezoldigingen verleenen tot een gezamenlijk bedrag van meer dan f 150, kunnen Gedeputeerde Staten op *aanvrage der besturen* dier gemeenten, de provinciale toelage verhoogen tot gelijk bedrag als door de gemeenten wordt bijgedragen, tot een maximum van f 400"; dat zijn toelage derhalve dient als eene tegemoetkoming in zijn tractement van gemeente-veearts, al wordt deze hem op aanvraag van het gemeentebestuur van Leerdam ook verstrekt uit de provinciale fondsen;

Overwegende: dat art. 2 H der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 onder „wedde" verstaat de „aan eene gemeentelijke betrekking verbonden vaste inkomsten" en artikel 18 dier wet „het bedrag der wedde" doet in aanmerking komen voor de vaststelling van den pensioensgrondslag;

dat wel is waar art. 2 A bij de omschrijving van het begrip „gemeente-ambtenaren" spreekt van betaling der wedden „uit gemeentelijke inkomsten", maar dat, in verband met het evengenoemde artikel 2 H, de wedde ook dan geacht moet worden voor haar volle bedrag uit gemeentelijke inkomsten te worden gekweten als de provincie daarin voor een deel bijdraagt, hetzij dan dat dit gedeelte rechtstreeks aan den betrokken ambtenaar wordt uitgekeerd, dan wel in de gemeentekas wordt gestort als aanddel in de wedde van den ambtenaar;

dat nu de toelage, welke aan den belanghebbende wordt verstrekt uit de provinciale fondsen, inderdaad beschouwd moet worden als eene bijdrage in de jaarwedde van den gemeente-veearts;

dat dit te eerder moet worden aan genomen nu de provinciale toelage alleen wordt verstrekt op aanvrage van het gemeentebestuur;

dat hiertegen niet afdoet, dat aan de toekenning der provinciale toelage de voorwaarden zijn verbonden, dat de veearts jaarlijks ten minste twee besprekingen of lezingen zal houden toegankelijk voor de veehouders uit de provincie, en dat hij jaarlijks een verslag omtrent den algemeenen gezondheidstoestand van den veestapel in zijn streek aan Gedeputeerde Staten moet inzenden, daar immers het bedrag der toelage, dat gelijken tred houdt met de door het gemeentebestuur toegekende bezoldiging, tot een maximum van f 400, duidelijk doet uitkomen dat zij niet bedoelt te zijn eene vergoeding voor het bewijzen van de diensten in deze voorwaarden genoemd, maar tot naaste doel heeft eene tegemoetkoming aan de gemeente te verzekeren in het tractement van den gemeente-veearts;

Gezien de Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913;

Hebben goedgevonden en verstaan:

den pensioensgrondslag van E. H. Berch Gravenhorst, gemeente-veearts te Leerdam, te rekenen van 1 October 1913, vast te stellen op f 900.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(W. v. d. B. A.)

—

1 *December* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 664.

—

1 *December* 1917. WET, houdende maatregelen tot het verkrijgen van eene juiste statistiek van voortbrenging en verbruik. S. 665.

WIJ WILHELMINA, enz... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, maatregelen te nemen tot het verkrijgen van eene juiste statistiek van voortbrenging en verbruik hier te lande;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Het Centraal Bureau voor de Statistiek is bevoegd, met machtiging en onder toezicht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, de Centrale Commissie voor de Statistiek gehoord, rechtstreeks of door tusschenkomst van ambtenaren en deskundigen, de opgaven en inlichtingen in te winnen, die het noodig acht tot het verkrijgen van eene juiste statistiek van voortbrenging en verbruik hier te lande, ook over reeds verloopen jaren.

Alle ingezetenen en andere binnen het Rijk in Europa verblijf houdende personen, met uitzondering van de hoofden der Departementen van algemeen bestuur, zijn verplicht de gevraagde opgaven en inlichtingen te verstrekken.

2. Tot het verkrijgen van schriftelijke opgaven en inlichtingen wendt het Centraal Bureau zich per aangeteekenden brief tot de betrokken personen.

Deze zijn verplicht de gestelde vragen binnen dertig dagen na de dagteekening van den aangeteekenden brief duidelijk en zonder voorbehoud naar waarheid te beantwoorden, tenzij uitstel voor langer termijn is toegestaan.

Artikel 19 der wet van 5 Augustus 1850 (*Staatsblad* nº. 45) is ten deze toepasselijk.

2*bis*. In bijzondere gevallen kan Onze Minister van Binnenlandsche Zaken den Directeur van het Centraal Bureau voor de Statistiek, alsmede de door dezen aangewezen ambtenaar en deskundigen machtigen inzage te vorderen van boeken en bescheiden.

3. Het is aan de ambtenaren van het Centraal Bureau en aan de deskundigen, ten dienste van dat bureau werkzaam, verboden de ontvangen opgaven en inlichtingen, in artikel 1 bedoeld, alsmede de verkregen gegevens, in artikel 2*bis* bedoeld, verder bekend te maken dan voor de uitoefening van hunne taak gevorderd wordt.

4. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken, de Centrale Commissie voor de Statistiek gehoord, is bevoegd ter zake van de uitoefening van de bevoegdheden, in de artikelen 1 en 2 bedoeld, nadere voorschriften vast te stellen.

5. De personen die, hoewel daartoe in staat, weigeren of nalatig zijn de opgaven of inlichtingen, bedoeld in de artikelen 1 en 2, te verstrekken of weigeren inzage van boeken of bescheiden, bedoeld in art. 2*bis*, te verleenen, worden gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Hij die opzettelijk eene onjuiste opgave of inlichting, als bedoeld in de artikelen 1 en 2, verstrekt of opzettelijk tot de verstrekking meewerkt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste één jaar of geldboete van ten hoogste twaalf duizend gulden.

Hij die opzettelijk de bij artikel 3 opgelegde geheimhouding schendt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd

gulden. Hij aan wiens schuld schending van die geheimhouding te wijten is, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

De feiten, in het eerste lid van dit artikel strafbaar gesteld, worden beschouwd als overtredingen, de in het tweede, derde en vierde lid bedoelde als misdrijven.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage den 1sten December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 6 *Dec.* 1917.)

—

1 *December* 1917. WET, tot wijziging van het *vijfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 666.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd, ingevoegd en worden eenige artikelen verminderd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de IVde afdeeling verminderd met f 69,250, het totaal van de Vde afdeeling verhoogd met f 8450 en het totaal van de VIIIste afdeeling verhoogd met f 60,800, zoodat het totaal van het hoofdstuk geen wijziging ondergaat.

—

1 *December* 1917. WET, tot verhooging van het *vijfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 667.

Bij deze wet wordt de tekst van een artikel gewijzigd en worden eenige artikelen verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal verhoogd: van de IIde afdeeling met f 83; van de IIIde afdeeling met f 1,107,075; van de IVde afdeeling met f 89,200; van de Vde afdeeling met f 21,460; van de VIIIste afdeeling met f 165,000 en het totaal van het hoofdstuk met f 1,382,818.

—

1 *December* 1917. WET, tot verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Bouwfonds voor het Departement van Binnenlandsche Zaken voor het dienstjaar 1917. S. 668.

—

1 *December* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor en ten behoeve van het verbreeden van een gedeelte van de Hommelstraat te *Arnhem*. S. 669.

—

1 *December* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor het verbreeden en normaliseeren van een gedeelte van den Rijswijkschen weg te *'s-Gravenhage*. S. 670.

—

1 *December* 1917. WET, houdende verhooging van de bedragen der pensioenen ten laste van het fonds, ingesteld bij de Weduwenwet voor de ambtenaren 1890 en wijziging en aanvulling van art. 27 der Weduwenwet voor de Rijkswerklieden 1914. S. 671.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1917, no. 181, 1—5; 1917/18, no. 181, 4.

Hand. id. 1917/18, *bladz.* 36—42.

Hand. 1e *Kamer* 1917/18, *bladz* 43, 49, 90.

WIJ WILHELMINA, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de bedragen der pensioenen ten laste van het fonds, ingesteld bij de Weduwenwet voor de ambtenaren 1890, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 30 December 1914 (*Staatsblad* no. 635), te verhoogen en tevens art. 27 der Weduwenwet voor de Rijkswerklieden 1914 te wijzigen en aan te vullen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. I.

In de Weduwenwet voor de ambtenaren 1890 worden de volgende wijzigingen gebracht:

1. In art. 5 wordt gelezen:

In het eerste lid onder *a*, *b*, *c* en *d* voor „negen en veertig honderd zestigste", „een derde";

in het eerste lid onder *b* voor „negen en veertig achthonderdste", „een vijftiende";

in het eerste lid onder *c* en *d* voor negen en veertig vier honderd tachtigste", „een negende".

2. In art. 6 wordt voor „735" gelezen „800".

3. In art. 7 wordt voor „735" gelezen „800".

Art. II.

In de Weduwenwet voor de onderwijzers 1905 worden de volgende wijzigingen gebracht:

1. In art. 6 wordt gelezen:

In het eerste lid onder *a*, *b*, *c* en *d* voor „negen en veertig honderd zestigste", „een derde";

in het eerste lid onder *b* voor „negen en veertig acht honderdste", „een vijftiende";

in het eerste lid onder *c* en *d* voor „negen en veertig vier honderd tachtigste", „een negende".

2. In art. 7 wordt voor „zevenhonderd vijf en dertig gulden" gelezen „f 800".

3. In art. 8 wordt voor „zeven honderd vijf en dertig gulden" gelezen „f 800".

Art. III.

In de Weduwenwet voor de Rijkswerklieden 1914 worden de volgende wijzigingen gebracht:

1. In art. 6 wordt gelezen:

In het eerste lid voor „$^{49}/_{160}$" „een derde";

in het derde lid voor „735", „800";

in het vierde lid voor „735", „800".

2. In art. 7 wordt gelezen:

In het eerste lid, onder *a*, voor „$^{49}/_{800}$" „een vijftiende";

in het eerste lid, onder *b*, voor „$^{49}/_{480}$", „een negende".

3. In art. 8, eerste lid, wordt gelezen voor „$^{49}/_{160}$", „een derde" en voor „735", „800".

4. In art. 27, derde lid, wordt achter „werklieden" ingevoegd „— met uitzondering van werklieden, bedoeld in art. 29, die zonder pensioen worden ontslagen —" en wordt aan het slot van dat lid toegevoegd:

„Werklieden, bedoeld in art. 29, die zonder pensioen worden ontslagen, dragen jaarlijks bij de bijdrage of de som der bijdragen, welke zij vroeger als gepensionneerde verschuldigd waren, vermeerderd met voor de mannelijke vijf, voor de vrouwelijke een ten honderd over het verschil tusschen den pensioensgrondslag of de som der pensioensgrondslagen in de laatste betrekking of betrekkingen en den pensioensgrondslag of de som der pensioensgrondslagen in de vroegere betrekking of betrekkingen, waaruit zij met pensioen werden ontslagen".

Art. IV.

De op het tijdstip van het in werking treden van deze wet reeds ten laste van het in art. 18 der Weduwenwet voor de ambtenaren 1890 bedoelde fonds verleende en nog niet vervallen pensioenen worden zonder aanvrage van de gepensionneerden door den directeur van dat fonds, met ingang van bedoeld tijdstip gesteld op de bedragen waarop zij zouden zijn toegekend, wanneer reeds bij het ontstaan van het recht op pensioen de bij de vorige artikelen dezer wet vastgestelde bedragen als maatstaf van berekening hadden gegolden.

De in het eerste lid bedoelde pensioenen worden tot de bedragen waarop zij op grond van dat lid nader worden vastgesteld, door de Algemeene Rekenkamer verevend, tenzij de betaling op grond van art. 22 der Weduwenwet voor de ambtenaren 1890, art. 22 der Weduwenwet voor de onderwijzers 1905 of art. 44 der Weduwenwet voor de Rijkswerklieden 1914 achterwege moet blijven.

Art. V.

Aan de weduwen en weezen, die bij het in werking treden van deze wet pensioengerechtigd zijn, wordt ten laste van het fonds, ingesteld bij de Weduwenwet voor de ambtenaren 1890, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 30 December 1914 (*Staatsblad* no. 635), een bedrag uitgekeerd, overeenkomende met het bedrag, hetwelk ieder hunner meer aan pensioen zou hebben genoten, indien deze wet in werking ware getreden met 1 Januari 1916.

Art. VI.

Deze wet treedt in werking met 1 Juli 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 1sten December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.
De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 27 *Dec.* 1917.)

—

1 *December* 1917. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor het maken van een spoorbaan ter verbinding van de ontworpen Rijnhaven en van gemeentelijke inrichtingen te *Arnhem* met het te stichten goederenemplacement der Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen in het *Arnhemsche Broek*, voor het aanleggen van een terrein voor handel en industrie, alsmede voor daarmede verband houdende werken. S. 672.

—

1 *December* 1917. WET, houdende nadere verhooging van het *zevende* hoofdstuk B der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 673.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt *verhoogd*:

het totaal van de Vde Afdeeling met f 600 en daardoor gebracht op f 8,113,367;

het totaal van de XIde Afdeeling met f 2200 en daardoor gebracht op f 12,581,738;

en het eindcijfer van het hoofdstuk met f 2800 en daardoor gebracht op f 110,054,250.75.

—

1 *December* 1917. WET, tot verlenging van de termijnen voor de afsluiting der Staatsbegrooting over 1916 en de inzending der rekeningen. S. 674.

WIJ WILHELMINA, ENZ.... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat ten gevolge van de nog steeds voortdurende buitengewone omstandigheden de verantwoordingstukken wegens de uitgaven, die ten laste

van het dienstjaar 1916 bij de staven, korpsen en onderdeelen van de landmacht zijn gedaan, niet tijdig genoeg bij het Departement van Oorlog zijn ingekomen en bij de Algemeene Rekenkamer kunnen worden overgebracht om de daarmede verband houdende begrootingen over dat dienstjaar, overeenkomstig de bestaande wettelijke voorschriften op den laatsten December van het jaar 1917 te kunnen afsluiten;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Met afwijking van het bepaalde bij artikel 31 der wet van 5 October 1841 (*Staatsblad* nº. 40), zal de Algemeene Rekenkamer de begrootingen over het dienstjaar 1916 in hare registers afsluiten op een nader door Ons te bepalen tijdstip, doch uiterlijk op den laatsten December 1918, nadat geboekt zijn alle stukken van uitgaaf, welke nog tot aan het tijdstip der afsluiting bij haar zijn ingekomen, zullende mitsdien nà gemeld tijdstip daarop geenerlei uitgaaf meer worden toegelaten.

2. Met afwijking van het bepaalde bij de artikelen 37 en 38 van voormelde wet zal, voor wat het dienstjaar 1916 betreft, bij de Algemeene Rekenkamer worden overgebracht:

a. de tweede rekening van ontvangst en uitgaven van de verschillende Departementen van Algemeen Bestuur, betrekking hebbende op het tweede en het derde jaar, dat de begrooting over gemeld dienstjaar zal openstaan, uiterlijk binnen drie maanden nà het tijdstip, waarop die begrooting overeenkomstig artikel 1 dezer wet wordt afgesloten;

b. de rekening, bedoeld bij artikel 126 van de Grondwet, binnen zes maanden na evenbedoeld tijdstip van afsluiting.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 1sten December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 13 *Dec.* 1917.)

—

1 *December* 1917. WET, tot overbrenging van een gedeelte van den Rijksweg van *Maastricht* naar *Vaals* en van een verlaten gedeelte van den Rijksweg van *Maastricht* naar *Nijmegen* in beheer en onderhoud bij de gemeente *Maastricht*. S. 675.

—

1 *December* 1917. WET, houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van den aanleg van een kanaal ter verbinding van de Maas bij *Wessem* met de Zuid-Willemsvaart te *Nederweert*. S. 676.

—

1 *December* 1917. WET, houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor havenuitbreiding op den linker Maasoever door de gemeente *Rotterdam*. S. 677.

—

1 *December* 1917. WET, houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeente *Rotterdam*, noodig voor de berging van bij den verderen aanleg van de Waalhaven aldaar beschikbaar komende specie. S. 678.

—

1 *December* 1917. WET, houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van uitbreiding van het stationsemplacement *Hattem-Stad*. S. 679.

—

1 *December* 1917. WET, tot verhooging van het maximum van het rentelooze voorschot uit 's Rijks schatkist ten behoeve van den aanleg en het in exploitatie brengen van spoorweglijnen van *Ter Apel* over *Winschoten* naar *Delfzijl* en van *Blijham* naar *Bellingwolde*. S. 680.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is den aanleg en het in exploitatie brengen van spoorweglijnen van *Ter Apel* over *Winschoten* naar *Delfzijl* en van *Blijham* naar *Bellingwolde* nader te bevorderen door verhooging van het maximum van het bij de wet van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 62) uit 's Rijks schatkist toegekende rentelooze voorschot;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

In artikel 1 van de wet van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 62) wordt in plaats van „f 1,000,000" gelezen „f 1,400,000".

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's Gravenhage, den 1sten December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 15 *Dec.* 1917.)

—

1 *December* 1917. WET, tot wijziging van de wet van 18 Augustus 1916 (*Staatsblad* nº. 408), betreffende de overbrenging van een gedeelte van den Rijksweg van *Tilburg* naar *Breda* in beheer en onderhoud bij de gemeente *Tilburg*. S. 681.

—

1 *December* 1917. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. (Aankoop terrein gebouw Bureau voor den Industrieelen Eigendom.) S. 682.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IVde afdeeling, alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk, verhoogd met f 97,000.

—

1 *December* 1917. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. (Subsidie verplegingscommissie in de Stelling van *Amsterdam*.) S. 683.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IIde afdeeling, alsmede het eindcijfer van het tiende hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917, verhoogd met f 78,350.

—

1 *December* 1917. WET, tot wijziging der „Oorlogsmolestverzekeringswet 1915". S. 684.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1917/18, nº. 231, 1—7.

Hand. id. 1917/18, *bladz.* 405, 406.

Hand. 1e *Kamer* 1917/18, *bladz.* 44, 52.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, wijzigingen aan te brengen in de „Oorlogsmolestverzekeringswet 1915";

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Aan artikel 3 der „Oorlogsmolestverzekeringswet 1915" wordt toegevoegd: „Gelijke machtiging heeft Onze voornoemde Minister onvoorwaardelijk ten aanzien van alle schepen, welke ingevolge de „Schepenvorderingswet 1917" door hem zijn gevorderd".

2. Artikel 4 der „Oorlogsmolestverzekeringswet 1915" vervalt.

3. Artikel 7 der „Oorlogsmolestverzekeringswet 1915" wordt gelezen als volgt:

„Deze wet kan worden aangehaald onder den titel „Oorlogsmolestverzekeringswet", doch met bijvoeging van den jaargang en het nummer van het *Staatsblad*, waarin zij is geplaatst."

4. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 1sten December 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 6 *Dec.* 1917.)

1 *December* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat vakscholen voor het ambachtsonderwijs gerekend moeten worden te behooren tot de scholen voor middelbaar onderwijs, en daar het handteekenen behoort tot de vakken genoemd in de Wet tot regeling van het middelbaar onderwijs, hij die aan zoodanige school in dat vak onderwijs geeft, onderwijzer is voor het middelbaar onderwijs, en dus op grond van art. 23 litt. *i* der Gemeentewet, uitgesloten is van het lidmaatschap van den Raad.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de beroepen, ingesteld door 1º den Raad der gemeente Apeldoorn en 2º. H. C. J. te Loo aldaar tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 31 Juli 1917 nº. 96, waarbij is vernietigd het besluit van genoemden Raad van 27 Juli 1917 voor zoover dit strekt tot toelating van het gekozen raadslid H. C. J. te Loo;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur gehoord, advies van 7 November 1917, nº. 305;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 23 November 1917, nº. 9414, afd. Binnenl. Bestuur;

Overwegende: dat nadat H. C. J. te Loo, tot lid van den gemeenteraad benoemd, de bij art. 17 der Gemeentewet bedoelde stukken had ingeleverd, de Commissie uit den gemeenteraad, benoemd tot onderzoek der geloofsbrieven, als haar gevoelen heeft te kennen gegeven dat uit de ingeleverde stukken wel is waar niet blijkt, dat zij niet aan de bij de wet gestelde eischen zouden voldoen, doch dat H. C. J. te Loo op grond van art. 23*i* der Gemeentewet toch niet als lid van den Gemeenteraad zal kunnen worden toegelaten, omdat hij onderwijzer is aan de ambachtsschool der Vereeniging tot bevordering van het Ambachtsonderwijs, gevestigd te Apeldoorn:

dat de gemeenteraad bij besluit van 27 Juli 1917 o.a. H. C. J. te Loo als raadslid heeft toegelaten uit overweging dat inderdaad de heer H. C. J. te Loo onderwijzer in schilderen, handteekenen en materialenleer is aan genoemde ambachtsschool, doch dat hij daardoor nog niet beschouwd kan worden als onderwijzer voor het middelbaar onderwijs, zoodat het geval bedoeld in art. 23 *i* der wet niet van toepassing is;

dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 31 Juli 1917 nº. 96 's Raads beslissing voorzoover zij strekt tot toelating van H. C. J. te Loo, hebben vernietigd;

dat Gedeputeerde Staten daarbij hebben overwogen dat het toegelaten raadslid H. C. J. te Loo, blijkens bovenbedoeld raadsbesluit, is onderwijzer in schilderen, handteekenen en materialenleer aan de ambachtsschool der Vereeniging tot bevordering van het ambachtsonderwijs, gevestigd te Apeldoorn; dat, zooals ook bij Koninklijk Besluit van 6 December 1901 is beslist, eene ambachtsschool is eene inrichting van middelbaar onderwijs, en hij dus geacht moet worden de betrekking van onderwijzer voor het middelbaar onderwijs te vervullen; dat ingevolge art. 23, lid 1., i. der Gemeentewet het lidmaatschap van den Raad onvereenigbaar is met de betrekking van onderwijzer voor het middelbaar onderwijs; dat daarmede de beslissing van den Raad van Apeldoorn van 27 Juli 1917, voor zoover zij strekt tot toelating van het gekozen raadslid H. C. J. te Loo, in strijd is;

dat de gemeenteraad van het besluit van Gedeputeerde Staten bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat de stelling, dat een ambachtsschool zou zijn eene inrichting van middelbaar onderwijs, op geen enkelen wettelijken grondslag rust; dat immers, weliswaar art. 13, lid 1, der wet op het Middelbaar Onderwijs de burgerscholen omschrijft als te zijn inrichtingen, voornamelijk bestemd voor aanstaande ambachtslieden en landbouwers, waaruit dan de gevolgtrekking schijnt te worden gemaakt dat een ambachtsschool zou zijn een burgerschool in den zin der wet en mitsdien eene inrichting voor middelbaar onderwijs; dat echter deze gevolgtrekking kwalijk opgaat, vermits met de genoemde bewoordingen van art. 13 kennelijk bedoeld wordt en ook niets anders bedoeld kan zijn dan eene aanduiding, dat de burgerscholen voornamelijk bestemd zijn om aan de aanstaande ambachtslieden en landbouwers die algemeene vorming en wetenschappelijke opleiding te geven, welke zij op hun lateren levensweg van noode hebben, en geenszins daarmede bedoeld kan zijn dat die lieden aan die scholen de voor hen noodige volledige vakkennis en practische vaardigheid kunnen aanleeren; dat toch, ware dit laatste wèl het geval, daarmede niet te rijmen zou zijn dat de wet náást de burgerscholen nog bepaaldelijk landbouwscholen (artikelen 19 en 20 der wet) kent, waar aan de aanstaande landbouwers de eigenlijke vakkennis wordt onderwezen; dat derhalve de wet op het Middelbaar Onderwijs wèl bedoelt het *landbouwvak*onderwijs te regelen, doch niet het *ambachtsvak*onderwijs binnen hare bemoeiingsfeer te trekken; dat dat ook door de Regeering begrepen is, toen zij in 1915 een wetsontwerp indiende tot regeling van het vakonderwijs en daarmede dus te kennen gaf dat het vakonderwijs tot dusver nog niet wettelijk geregeld is; dat volgens genoemd wetsontwerp (art. 11) de ambachtsscholen tot het vakschoolonderwijs behooren; dat, ware de tegenwoordige Regeering evenals blijkbaar in 1901 de toenmalige Regeering, de meening toegedaan dat het ambachtsonderwijs behoort tot het Middelbaar Onderwijs, zij het wetsontwerp ongetwijfeld zou hebben gegoten in den vorm van eene aanvulling van de wet op het Middelbaar Onderwijs en geenszins in dien van een afzonderlijke op zich zelf staande regeling; dat ware genoemd ontwerp reeds wet, daarmede in ieder geval aan hen, die de onderwerpelijke incompatibiliteitskwestie opwerpen, elke redelijke grond voor hunne stelling ontnomen zou zijn, zoolang niet ook tevens artikel 23 der Gemeentewet dienovereenkomstig aangevuld zou zijn, waartoe tot dusver, zoover den Raad bekend is, geen voorstel werd gedaan; dat met het bovenstaande, naar 's Raads gevoelen, de overweging van Gedeputeerde Staten en daarmede ook die van de toenmalige Regeering belichaamd in het door dat College aangehaalde Koninklijk Besluit van 6 December 1901, genoegzaam weerlegd is;

dat eveneens H. C. J. te Loo bij Ons beroep heeft ingesteld, aanvoerende dat in de eerste plaats niet juist is de onderstelling van Gedeputeerde Staten, door hen aanvaard zonder eenig onderzoek, dat de appellant zou zijn onderwijzer aan de ambachtsschool te Apeldoorn; dat toch uit de origineele aanstelling van den appellant, van 11 October 1902, welke aanstelling steeds is verlengd zonder dat daarin eenige verandering is gebracht, duidelijk blijkt, dat van eene benoeming tot onderwijzer geen sprake is, doch dat hij aangesteld en werkzaam is als assistent bij het onderwijs in het schilderen en bij het onderwijs in het handteekenen; dat bovendien, in de tweede plaats naar de overtuiging van den appellant, de wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50) tot regeling van het Middelbaar Onderwijs, geen grond of aanleiding geeft eene inrichting, als de school te Apeldoorn, te rangschikken onder het Middelbaar Onderwijs; dat wel is waar een Koninklijk Besluit van 6 December 1901, betreffende de verkiezing van een onderwijzer aan de ambachtsschool te Leeuwarden, dergelijke rangschikking aanvaardt, maar dat de appellant — zonder in beoordeeling te treden der gronden van bedoelde beslissing — zich toch de opmer-

king veroorlooft, dat de meening van Regeering en schoolautoriteiten omtrent de zelfstandigheid en de indeeling van het vak- en ambachtsonderwijs sedert het jaar 1901 zóódanige belangrijke wijziging heeft ondergaaan, dat thans de overwegingen van het jaar 1901 toch bezwaarlijk meer kunnen gelden ;

Overwegende : dat zoolang het vakonderwijs niet afzonderlijk wettelijk is geregeld, vakscholen voor het ambachtsonderwijs als waaraan de appellant te Loo werkzaam is, gerekend moeten worden te behooren tot de scholen voor middelbaar onderwijs ;

dat het handteekenen, waarin door hem onderwijs wordt gegeven aan de ambachtsschool der Vereeniging tot bevordering van ambachtsonderwijs te Apeldoorn, behoort tot de vakken genoemd in de wet tot regeling van het Middelbaar Onderwijs ;

dat derhalve te Loo moet geacht worden te vervullen de betrekking van onderwijzer voor het Middelbaar Onderwijs en Gedeputeerde Staten van Gelderland uit dien hoofde te recht de beslissing van den raad der gemeente Apeldoorn van 27 Juli 1917 voor zoover zij strekt tot toelating van het gekozen raadslid H. C. J. te Loo, hebben vernietigd ;

Gezien de Gemeentewet ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

de beroepen ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (W. v. d. B. A.)

—

1 *December* 1917. BESLUIT, betreffende de beteekenis bijstand in den zin van art. 80 (77 *nieuw*) der Kieswet.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de beroepen, ingesteld door 1°. den Raad der gemeente Veenendaal, en 2°. Jac. van Leeuwen, J. H. Jansen en G. H. van Leeuwen, allen wonende aldaar, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht van 10 Augustus 1917, 3e Afd. n°. 2255/1724, waarbij, met vernietiging van het besluit van den Raad van 20 Juli 1917, is verklaard dat de op 10 Juli te voren gekozen leden van den Raad Jac. van Leeuwen, J. H. Jansen en G. H. van Leeuwen niet als zoodanig kunnen worden toegelaten ;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 14 November 1917, n°. 314 ;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 24 November 1917, n°. 9686, afd. Binnenl. Bestuur ;

Overwegende : dat de Raad der gemeente Veenendaal bij besluiten van 20 Juli 1917 als leden van dien Raad heeft toegelaten J. van Leeuwen, J. H. Jansen en G. H. van Leeuwen, als zoodanig bij herstemming gekozen op 10 Juli 1917 ;

dat door S. L. van Essen, lid van den Raad dier gemeente, bij Gedeputeerde Staten bezwaren zijn ingebracht, op grond dat bij die herstemming aan twee kiezers, genaamd Klaas Hardeman en W. Diepeveen, bijstand is verleend, ofschoon deze kiezers niet lichamelijk hulpbehoevend zijn, hetgeen z. i. in strijd is met art. 80 der Kieswet ;

dat Gedeputeerde Staten het bezwaar ontleend aan bijstand verleend aan den kiezer K. Hardeman ongegrond hebben geacht, waarbij zij hebben aangenomen dat Hardeman bij velen als slecht van gezicht bekend stond, terwijl aan dezen bij het uitbrengen van zijn stem bij vroegere verkiezingen meermalen bijstand is verleend, zoodat kan worden aangenomen dat, toen Hardeman den Voorzitter van het stembureau om bijstand verzocht, deze in gemoede overtuigd was van de lichamelijke hulpbehoevendheid van den kiezer en de bedoelde bijstand alzoo te recht is verleend ;

dat Gedeputeerde Staten echter op grond van bijstand verleend aan den kiezer W. Diepeveen bij besluit van 10 Augustus 1917, 3e afd. n°. 2255/1724, met vernietiging van de besluiten van den gemeenteraad van 20 Juli 1917, J. H. Jansen, G. H. van Leeuwen en J. van Leeuwen als raadsleden niet hebben toegelaten ;

dat Gedeputeerde Staten daarbij overwogen, dat volgens het bezwaarschrift aan den kiezer W. Diepeveen bijstand zou zijn verleend door den kiezer J. de Geit, doordat deze, bij Diepeveen in het stemhokje staande, den laatstgenoemde op zijn stembiljet zou hebben aangewezen, welke vakjes hij zwart te maken had, terwijl Diepeveen, zijnde een analphabeet, niet lichamelijk hulpbehoevend is ; dat uit de overgelegde stukken en uit de mondeling gegeven toelichtingen wordt bevestigd dat de kiezer W. Diepeveen inderdaad een analphabeet is ; dat voorts aan Gedeputeerde Staten uit de mondelinge verklaring van den kiezer J. de Geit is gebleken dat deze bij de hiervorenbedoelde herstemming in het stemlokaal den kiezer Diepeveen, voor dat hij zich naar het stemhokje begaf, op diens verzoek op zijn stembiljet heeft aangewezen de plaats waar de namen stonden der candidaten, die hij (Diepeveen) wilde stemmen, en daarna, toen Diepeveen reeds in het stemhokje stond

en deze zich omkeerende en wijzende op zijn stembiljet aan de Geit vroeg „of hij dezen moest hebben", heeft geantwoord: „neen, die er onder staat"; dat, daargelaten de vraag of de Geit al dan niet bij Diepeveen in het stemhokje heeft gestaan, het in elk geval vaststaat, dat de Geit Diepeveen bij het uitbrengen van zijn stem heeft bijgestaan; dat deze bijstand dus in strijd met art. 80 van de Kieswet is verleend, aangezien de meergenoemde kiezer W. Diepeveen wel analphabeet, doch niet lichamelijk hulpbehoevend is; dat de volstrekte zelfstandigheid van den kiezer een essentieel bestanddeel van het verkiezingswerk vormt en de uitzondering, die de wet op dit beginsel toelaat, niet mag worden uitgebreid; dat derhalve de bij de hiervoren meerbedoelde herstemming gekozen leden van den Raad der gemeente Veenendaal J. H. Jansen, G. H. van Leeuwen en J. van Leeuwen niet als zoodanig hadden mogen worden toegelaten;

dat van het besluit van Gedeputeerde Staten de gemeenteraad en eveneens de niet-toegelaten raadsleden bij nagenoeg gelijkluidende adressen bij Ons in beroep zijn gekomen, aanvoerende dat bij het door Gedeputeerde Staten ingestelde onderzoek is gebleken 1°. dat een medekiezer J. de Geit aan Diepeveen voornoemd, vóór het uitbrengen van zijn stem *inlichtingen* heeft verstrekt hoe het stembiljet er uitziet, hetgeen nergens bij de wet is verboden; 2°. dat Diepeveen de handeling van stemmen, geheel zelfstandig, zonder eenige hulp van wien ook, heeft verricht; 3°. dat het geheim van de stemming niet is geschonden, daar de Geit noch iemand anders heeft gezien op wie der candidaten Diepeveen zijn stem heeft uitgebracht; dat derhalve aan de volstrekte zelfstandigheid van den kiezer Diepeveen bij het verrichten van het verkiezingswerk niet is tekort gedaan en de uitzondering, bedoeld bij artikel 80 der Kieswet, inderdaad niet is uitgebreid;

Overwegende: dat hetgeen door Gedeputeerde Staten omtrent den bijstand verleend aan den kiezer K. Hardeman is overwogen, in hooger beroep niet is weersproken en met Gedeputeerde Staten moet worden aangenomen, dat die bijstand is verleend in overeenstemming met artikel 80 der Kieswet;

dat ten aanzien van den kiezer W. Diepeveen moet worden aangenomen, dat hem geen bijstand in den zin van art. 80 der Kieswet is verleend;

dat toch volgens de adressen van beroep en volgens de inlichtingen verstrekt bij de openbare behandeling van deze zaak in de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur die kiezer voor het stembureau verschenen is vergezeld van den heer J. de Geit, en de voorzitter, nadat Diepeveen verklaarde analphabeet te zijn, op zijn verzoek heeft toegestaan, dat de Geit hem, voor het stembureau staande, inlichtingen gaf aangaande het stembiljet op deze wijze, dat hij hem het geheele stembiljet voorlas en onder het lezen de namen van al de candidaten aanwees, waarop Diepeveen alleen in het stemhokje gegaan is en daar, alleen staande, zich met het stembiljet heeft bezig gehouden, terwijl de Geit op een afstand buiten is blijven staan;

dat ook indien met Gedeputeerde Staten zou moeten worden aangenomen dat Diepeveen in het stemhokje staande aan de Geit, die er buiten stond, een naam heeft aangewezen, en de Geit daarop heeft gezegd: „neen, die er onder", toch Diepeveen zelf zonder bijstand de behandeling van het stembiljet heeft verricht, zonder dat hem bij het invullen daarvan bijstand is verleend, en dan ook niet is gebleken of Diepeveen het stembiljet heeft ingevuld en op welke wijze;

dat derhalve de beroepen zijn gegrond en geene wettelijke bezwaren aan de toelating van Jac. van Leeuwen, J. H. Jansen en G. H. van Leeuwen als leden van den gemeenteraad van Veenendaal in den weg staan;

Gezien de Kieswet en de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit, Jac. van Leeuwen, J. H. Jansen en G. H. van Leeuwen op 10 Juli 1917 bij herstemming gekozen tot leden van den gemeenteraad van Veenendaal, als zoodanig toe te laten.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (W. v. d. B. A.)

—

4 *December* 1917. BESLUIT, tot nadere vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending der Aziatische cholera en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 685.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat, onverminderd Ons besluit van 27 September 1916 (*Staatsblad* n°. 458), nader buitengewone maatregelen noodzakelijk zijn tot afwending der Aziatische cholera en tot wering harer uitbreiding en gevolgen;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en

Handel van 28 September 1917, nº. 12159, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; van 3 October 1917, nº. 101, Invoerrechten; van 8 October 1917, La. C, afdeeling Spoorwegen en van 10 October 1917, nº. 7556, afdeeling Nijverheid;

Gelet op de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* nº. 80), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 314), en op de wet van 26 Februari 1914 (*Staatsblad* nº. 57);

Den Raad van State gehoord (advies van 6 November 1917, nº. 22);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 17 November 1917, nº. 14300, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; 24 November 1917, nº. 98, afd. Invoerrechten, 27 November 1917, La. L, afdeeling Spoorwegen en van 30 November 1917, nº. 8741, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

HOOFDSTUK I.

ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 1. De gemeentebesturen en de burgemeesters, ieder voor zooveel hen aangaat, dragen nauwlettend zorg voor eene doeltreffende toepassing van de bepalingen der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), gewijzigd bij de wetten van 3 December 1874 (*Staatsblad* nº. 188), 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36), 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 8 April 1893 (*Staatsblad* nº. 64), 21 Juli 1899 (*Staatsblad* nº. 166), 21 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 157), 14 Juli 1910 (*Staatsblad* nº. 204), 17 Juli 1911 (*Staatsblad* nº. 208) en 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165).

Uittreksels uit den tekst dier wet, voor zoover de bepalingen op Aziatische cholera toepasselijk zijn, en de herinnering daarvan aan de ingezetenen van belang moet worden geacht, benevens uit den tekst van dit besluit worden vanwege Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, zoodra deze dit noodig acht, aan de gemeentebesturen verzonden, ten einde in elke gemeente te worden aangeplakt.

2. Een ieder is verplicht de inlichtingen, door ambtenaren of geneeskundigen van hem verlangd ter zake van de uitvoering van dit besluit, nauwkeurig en naar waarheid onverwijld te geven.

3. Een ieder, die waarneemt, dat een persoon aan Aziatische cholera lijdt of verschijnselen vertoont, welke doen vermoeden dat hij door die ziekte is besmet, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabij zijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en daarbij geëmployeerden.

4. De burgemeester is bevoegd, op de personen, die aan Aziatische cholera lijden of, op grond van een ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, doen vermoeden dat zij door die ziekte besmet zijn of de besmetting op anderen kunnen overbrengen, de door hem, gehoord genoemden ambtenaar of geneeskundige, noodig geachte maatregelen van onderzoek, afzondering en ontsmetting te doen toepassen en hen naar eene openbare inrichting of andere verblijfplaats in de gemeente ter verpleging te doen overbrengen, wanneer hun toestand overeenkomstig de verklaring van den behandelenden geneeskundige dit gedoogt.

De personen, waarop de in de vorige alinea bedoelde maatregelen worden toegepast, zijn verplicht zich aan die maatregelen te onderwerpen en mogen zich niet zonder vergunning van den burgemeester naar eene andere plaats begeven.

Indien het gemeentebestuur aan personen, die inkomsten derven ten gevolge van krachtens het eerste lid van dit artikel genomen maatregelen van afzondering, deswege schadeloosstelling verleent, wordt door den Staat aan de gemeente eene bijdrage verleend van vijftig ten honderd in de uitgaven voor die schadeloosstelling.

5. De burgemeester is bevoegd, na ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, het uitvoeren van verdachte of voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen, van welken aard ook, uit het huis, erf, voer- of vaartuig, waar een geval of een verdacht geval van Aziatische cholera voorkwam, anders dan met inachtneming van de door hem te geven voorschriften, te verbieden.

6. In spoedeischende gevallen zijn de bestuurders van Rijksinrichtingen, voor zoover de dienst in hunne inrichting het toelaat, verplicht, op verzoek van een burgemeester aan dezen onmiddellijk te doen toekomen of ten gebruike af te staan tot hunne inrichting behoorend materieel, noodig voor behandeling, verpleging, afzondering, ontsmetting of ver-

voer van lijders aan Aziatische cholera of daarvan verdachten, of voor ontsmetting of vervoer van besmette goederen.

Bij weigering of geschil wordt onverwijld de beslissing ingeroepen van het hoofd van het Departement, waaronder de inrichting ressorteert.

7. De burgemeester doet de hand houden aan een nauwkeurig bijhouden van het in artikel 438 van het Wetboek van Strafrecht bedoelde register in slaapsteden en logementen, en doet, voor zoover hem dit noodig voorkomt, toezicht houden op deze inrichtingen en op de aldaar nachtverblijfhoudende reizigers.

Indien vanwege het gemeentebestuur een geneeskundige met het houden van toezicht op de in het eerste lid van dit artikel bedoelde reizigers belast is, zijn dezen verplicht dien geneeskundige bij zich te ontvangen en hem alle verlangde inlichtingen ter zake van de uitvoering van dit besluit, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, te verschaffen, tenzij zij kunnen aantoonen binnen de laatste vijf dagen niet in eene met Aziatische cholera besmette plaats vertoefd te hebben.

De burgemeester doet van hetgeen door hem ter bestrijding der Aziatische cholera of van verdachte gevallen dier ziekte wordt of is verricht, ten spoedigste mededeeling aan den ambtenaar van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid.

HOOFDSTUK II.

§ 1. *Van het toezicht op landverhuizers en dergelijken.*

8. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden: *a.* landloopers en zigeuners (bohémiens), *b.* landverhuizers en personen, die bij troepen reizen of de grens overtrekken, niet toegelaten, dan na geneeskundig onderzocht te zijn en zoo noodig, na ontsmetting der kleederen en reiniging der personen.

Uitzonderingen op het bepaalde in de eerste alinea worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel kunnen bepalen, dat personen, bedoeld sub *b* van het eerste lid van dit artikel, in Nederland slechts worden toegelaten, langs de wegen en casu quo met de treinen, daartoe door hen aan te wijzen.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten, wegen en casu quo treinen, worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst tenminste één dag, vóórdat zij in werking treden.

9. Het onderzoek geschiedt aan het grensstation of den eersten Nederlandschen grenspost, waar de in het vorig artikel bedoelde personen aankomen, door eenen geneeskundige, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken met toekenning van een door dezen te bepalen vergoeding tot wederopzeggens wordt aangewezen, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10, 11 en 12 van dit besluit.

10. Het onderzoek valt steeds zooveel mogelijk samen met het douane-onderzoek en wordt verricht op de wijze, die door den geneeskundige het meest doeltreffend wordt geoordeeld.

Deze treedt omtrent het onderzoek in overleg met den hoogst in rang zijnden der aanwezige ambtenaren van de Invoerrechten en Accijnzen en, indien het onderzoek geschiedt op een spoorweg- of tramstation, tevens met den chef daarvan.

11. Personen, die door den geneeskundige bevonden worden, niet aan Aziatische cholera te lijden, noch verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte besmet zijn, mogen niet worden aangehouden, maar worden terstond tot voortzetting van hunne reis toegelaten.

Aan de vergunning tot voortzetting van de reis kunnen voorwaarden worden verbonden.

Aan hen wordt zoo spoedig mogelijk een schriftelijk bewijs afgegeven, volgens door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vastgesteld model, vermeldende dat zij, Nederland binnengekomen, geen ziekteverschijnselen vertoonden, welke het bestaan van Aziatische cholera deden vermoeden.

12. Personen, die door den geneeskundige bevonden worden aan Aziatische cholera te lijden, worden onverwijld, met inachtneming van artikel 9 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134), overgebracht naar eene door den burgemeester der grensgemeente, waarin het onderzoek plaats heeft, volgens artikel 20 van dit besluit aan te wijzen inrichting voor verpleging van lijders aan besmettelijke ziekte, en daar afgezonderd en verpleegd.

Gelijke maatregelen worden genomen, indien de geneeskundige dit noodig oordeelt, ten opzichte van personen, die verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte besmet zijn.

De kosten van vervoer en verpleging worden door de verpleegden of hunne erfgenamen vergoed. Behoeftigen worden op 's Rijks kosten vervoerd en verpleegd.

Personen, wier lichaam of kleederen besmet moeten worden geacht, worden niet tot voortzetting hunner reis toegelaten, dan na reiniging en ontsmetting.

§ 2. *Van het grensverkeer.*

13. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden geen personen toegelaten, komende uit door Onze genoemde Ministers aangewezen naburige, met Aziatische cholera besmette, buitenlandsche gemeenten, dan na geneeskundig onderzocht en zoo noodig ontsmet te zijn.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst ten minste één dag, vóórdat zij in werking treden.

Uitzonderingen op het bepaalde in het 1ste lid worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Op dit onderzoek is toepasselijk het bepaalde in de artikelen 9, 10, 11 en 12 van dit besluit.

§ 3. *Van het goederenvervoer.*

14. Onverminderd de bestaande bepalingen omtrent het verbod van in-, door- en vervoer van lompen, gebruikte kleedingstukken en ongewasschen lijf- en beddegoed uit landen en plaatsen, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, is verboden in-, door- en vervoer van onbewerkte wol en haar, huiden, bontwerk en andere voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen, uit landen of plaatsen, mede door Onze genoemde Ministers aan te wijzen.

De aanwijzingen worden door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht.

Bij aanwijzingen betreffende den in- of doorvoer uit landen, die toegetreden zijn tot de op 17 Januari 1912 te *Parijs* gesloten en bij de wet van 26 Februari 1914 (*Staatsblad* n°. 57) goedgekeurde internationale sanitaire overeenkomst, gedragen Onze genoemde Ministers zich naar de bepalingen van die overeenkomst.

15. Een ieder, die waarneemt, dat van goederen, waarvan in-, door- en vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabijzijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie of van 's Rijks belastingen.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en daarbij geëmployeerden.

Op de goederen, van welke, niettegenstaande daarvan in-, door- of vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is artikel 5 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134) toepasselijk.

16. Brieven en correspondentie, drukwerken, boeken, dagbladen, dienststukken enz. (postpakketten niet inbegrepen) worden aan geen enkele belemmering of ontsmetting onderworpen.

17. Spoor- of tramwagens (zoo personenals goederenwagens) uit het buitenland binnenkomende, worden aan de grenzen niet aangehouden, behoudens dat wagens, die bevuild zijn — indien de geneeskundige het noodig oordeelt — van den trein worden gehaakt en op de wijze, door den geneeskundige voorgeschreven, worden besmet.

18. Bagages en lijfgoederen van personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, zijn onderworpen aan het onderzoek, bedoeld in genoemde artikelen.

Deze bagages en lijfgoederen worden niet aangehouden dan voor zoover en voor zoolang dit ter ontsmetting noodig is.

Bagages en lijfgoederen, voor ontsmetting aangehouden, worden, desverlangd, aan de eigenaars op hunne kosten door den burgemeester nagezonden.

19. Koopmans- en andere goederen, uit het buitenland aangevoerd, waarvan de in- of doorvoer niet verboden is, worden niet aangehouden en aan ontsmetting onderworpen, tenzij zij, naar het oordeel van den met het onderzoek belasten geneeskundige, geacht kunnen worden besmet te zijn.

§ 4. *Verdere bepalingen.*

20. De burgemeester van elke grensgemeente, als in artikel 8 en artikel 13 van dit besluit is bedoeld, zorgt, zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of met den krachtens artikel 9 aangewezen deskundige:

a. voor de inrichting van een gelegenheid tot afzondering en verpleging van de in de artikelen 8 en 13 van dit besluit bedoelde personen, lijdende aan of verdacht van Aziatische cholera;

b. voor een geschikte plaats voor de ont-

smetting van de in de artikelen 18 en 19 van dit besluit bedoelde goederen;

c. voor het personeel, noodig tot hulp of opzicht bij het onderzoek, de afzondering, de ontsmetting of het vervoer van personen en goederen, bedoeld in de artikelen 8, 13, 18 en 19 van dit besluit;

d. voor de noodige geneesmiddelen, ontsmettingsmiddelen, vervoermiddelen, meubelen en ander noodig materieel.

Zoo gebruik gemaakt wordt van de inrichting van gemeentewege tot stand gebracht ter voldoening aan artikel 7 van de wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134), bepaalt Onze Minister van Binnenlandsche Zaken de som deswege aan de gemeente te vergoeden.

21. De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, de ambtenaren der invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en alle geëmployeerden aan een spoor- of tramwegonderneming zijn, voor zoover hun dienst het toelaat, verplicht met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de door den krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige voorgeschreven maatregelen, betreffende het onderzoek, de afzondering, de ontsmetting, behandeling en verpleging en het vervoer van personen of van goederen.

Onverminderd het bepaalde in artikel 3, zijn conducteurs van elken uit het buitenland binnenkomenden trein of tram verplicht, den geneeskundige, zoo spoedig mogelijk na aankomst van den trein of tram aan het station, kennis te geven van de verdachte verschijnselen, die zij bij personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, hebben waargenomen en van hunne bevinding omtrent de aanwezigheid in den trein of tram van voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen.

22. De kosten, vallende op de maatregelen, voorgeschreven in de artikelen 9, 11, 12, 13, 18 en 19 van dit besluit, komen ten laste van het Rijk, voor zooveel in genoemde artikelen niet anders is bepaald, en die kosten niet ingevolge eenige andere wettelijke bepaling, ten laste van anderen moeten worden gebracht.

23. De krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige volgt in de uitoefening van zijn ambt de aanwijzingen, die Onze Minister van Binnenlandsche Zaken of de ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, tot wiens dienstkring zijne standplaats behoort, hem geven.

Hij staat den burgemeester, elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie, of van de invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en de overige geëmployeerden bij eene spoor- of tramwegonderneming met zijn advies ter zijde, wanneer zij dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding der Aziatische cholera.

Ontdekt hij dreigend gevaar voor de openbare gezondheid, dan geeft hij daarvan, onverminderd artikel 16 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134), onverwijld kennis aan den burgemeester en aan bovengenoemden ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid.

§ 5. *Van het scheepvaartverkeer.*

24. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is bevoegd om, waar noodig, met medewerking van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, tot wering van de besmetting van Aziatische cholera, toezicht te doen houden op schepen, die langs binnenwateren het land binnenvaren, en zulks met toepassing, voor zoover mogelijk en noodig, van de artikelen 8 tot en met 12 en 20 tot en met 23 van dit besluit.

25. Schippers van vaartuigen, komende uit landen of plaatsen door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken wegens Aziatische cholera besmet verklaard of aan boord waarvan een geval dier ziekte tijdens de jongste zeereis is voorgekomen, mogen geen andere Nederlandsche havens of reeden dan die van *Vlissingen, Hoek van Holland, IJmuiden, Helder, Harlingen, Delfzijl, Hellevoetsluis* of *Neuzen* of die nader door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken zullen zijn aangewezen, aandoen, of elders in *Nederland* landen, die na hun schip in eene der genoemde havens of op eene der genoemde reeden het gezondheidsonderzoek, voorgeschreven bij de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* n°. 35), te hebben doen ondergaan.

De schipper van een vaartuig, na aankomst uit zee in *Nederland* elders liggende, dan in een van bovengenoemde havens of op een van bovengenoemde reeden, en waarop de Aziatische cholera wordt waargenomen, is verplicht op de eerste aanzegging van den burgemeester van de havenplaats, waar hij ligt, of van de gemeente, die het naast aan zijn ankerplaats ligt, naar eene der genoemde havens of reeden te vertrekken, tenzij hij verkiest weder zee te kiezen.

Onder „reede" wordt verstaan elke ankerplaats voor uit zee komende schepen binnen de zeegaten en op de rivieren en stroomen.

26. Aan elk der door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Waterstaat, aan te wijzen plaatsen, gelegen aan stroomen, rivieren, kanalen of andere binnenwateren, wordt geneeskundig toezicht gehouden op de daarlangs varende schepen en hunne opvarenden door een of meer geneeskundigen, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, met toekenning van een door dezen te bepalen vergoeding, tot wederopzegging worden aangewezen.

De beschikking tot aanwijzing van bedoelde plaatsen wordt in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst ten minste één dag, vóórdat zij in werking treedt.

Onverminderd het bepaalde in de beide voorgaande leden, is de burgemeester bij het verschijnen of dreigen der Aziatische cholera bevoegd, ten koste van de gemeente, geneeskundig toezicht te doen houden op de opvarenden van de in de gemeente vertoevende vaartuigen. De personen, waarop dit toezicht wordt uitgeoefend, zijn verplicht zich daaraan te onderwerpen.

27. Onverminderd artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36), wordt elk schip, varende langs of aankomende aan eene der in artikel 26 van dit besluit bedoelde plaatsen, onderworpen aan een gezondheidsonderzoek.

De schipper is verplicht met zijn schip de door den burgemeester aan te wijzen ligplaats in te nemen en aldaar zonder gemeenschap met den wal of met andere vaartuigen te blijven, totdat het gezondheidsonderzoek en de naar aanleiding daarvan bevolen gezondheidsmaatregelen toegepast zijn.

Op dit verbod van gemeenschap met den wal is toepasselijk het tweede lid van artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36).

De schipper zorgt met al de te zijner beschikking staande middelen voor de stipte naleving van de gegeven bevelen en is verplicht de vragen, hem door of namens den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige gedaan, nauwkeurig en naar waarheid te beantwoorden.

28. De geneeskundige verricht het gezondheidsonderzoek van het schip, van de opvarenden en van de lading of andere op het schip aanwezige goederen, op de wijze, die hem, na overleg met den burgemeester, het meest doeltreffend voorkomt.

Indien het blijkt, dat het schip binnen de laatste 24 uren een gezondheidsonderzoek overeenkomstig de voorschriften van dit besluit heeft ondergaan, kan hij het van verder onderzoek vrijstellen, indien de toestand van het schip of van de opvarenden hem tot zoodanig onderzoek overigens geen aanleiding geeft.

29. De geneeskundige, die het onderzoek verricht heeft, geeft den burgemeester advies omtrent de in het belang der volksgezondheid te nemen maatregelen, aan welk advies de burgemeester verplicht is onverwijld gevolg te geven, behoudens beroep op Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

De kosten op deze maatregelen vallende, komen ten laste van het Rijk.

Ontsmetting geschiedt, zoo noodig, volgens de regelen, krachtens artikel 25 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134) vastgesteld.

30. Het schip wordt dadelijk tot den verderen doortocht toegelaten en het verbod van gemeenschap met den wal opgeheven, hetzij na afloop van het gezondheidsonderzoek, indien dit tot geen verdere maatregelen aanleiding geeft, hetzij, nadat aan de maatregelen naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek voorgeschreven, uitvoering is gegeven. In het laatste geval kunnen evenwel de opvarenden, die bij het gezondheidsonderzoek bevonden worden, niet te lijden aan Aziatische cholera, noch verschijnselen van die ziekte te vertoonen, met toestemming van den met het onderzoek belasten geneeskundige, terstond onbelemmerd aan den wal worden toegelaten. Vooraf heeft ontsmetting der kleederen en reiniging der personen plaats, indien dit door den geneeskundige noodig wordt geoordeeld.

31. Ten bewijze dat het schip tot den verderen doortocht is toegelaten, en het verbod van gemeenschap met den wal is opgeheven, ontvangt de schipper van den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige eene schriftelijke verklaring volgens het model door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vast te stellen en waaruit zal moeten blijken van den toestand van het schip, van dien der opvarenden en van dien der lading of andere op het schip aanwezige goederen, benevens van het aantal der opvarenden.

Eene dergelijke verklaring wordt ook door den geneeskundige afgegeven in het geval, bedoeld in het tweede lid van artikel 28 van dit besluit, in welk geval daarvoor ook de bevestiging van een vroegere verklaring in de plaats kan treden.

32. De burgemeester van elke gemeente, waarin eene plaats ligt als in artikel 26 van dit besluit bedoeld, zorgt zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of den krachtens genoemd artikel aangewezen geneeskundige, voor het personeel en het materieel, dat de geneeskundige voor het gezondheidsonderzoek behoeft en dat noodig is voor de uitvoering van de naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek voorgeschreven maatregelen, en voorts voor de voortdurende aanwezigheid van zuiver drinkwater en water voor huishoudelijke doeleinden, opdat dit aan de schippers, indien de geneeskundige het noodig oordeelt, kunne worden verstrekt.

Onverminderd het in het voorgaande lid bepaalde, zorgt de burgemeester van elke gemeente, waarin eene plaats ligt, daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken aangewezen, zoo spoedig mogelijk op 's Rijks kosten voor de verstrekking van zuiver drinkwater en water voor huishoudelijke doeleinden aan de schippers der langs de plaats varende schepen.

33. Op de krachtens artikel 26 van dit besluit aangewezen geneeskundigen zijn toepasselijk het eerste en derde lid van artikel 23 van dit besluit.

Zij staan den burgemeester en elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie met hun advies ter zijde, wanneer dezen dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding van de Aziatische cholera.

De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie zijn, voor zooveel de dienst het toelaat, verplicht, met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de door bedoelde geneeskundigen voorgeschreven maatregelen.

HOOFDSTUK III.

SLOTBEPALINGEN.

34. Onze in dit besluit genoemde Ministers zijn bevoegd de door hen krachtens dit besluit genomen beschikkingen of gedane aanwijzingen, zoo dikwijls de omstandigheden dit gedoogen of noodig maken, op dezelfde wijze als zij zijn tot stand gekomen, te wijzigen of in te trekken.

35. Waar in dit besluit sprake is van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, wordt daaronder verstaan de Inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten.

36. Dit besluit, dat, tenzij het eerder wordt ingetrokken, gedurende één jaar van kracht blijft, treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het geplaatst is.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 4den December 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 12 *Dec.* 1917.)

---

4 *December* 1917. MISSIVE van den Minister van Financiën aan de colleges van Burgemeester en Wethouders betreffende versmelting van bronzen en nikkelen munten.

Gelijk aan uw bestuur waarschijnlijk zal bekend zijn, werden, in verband met de sterk gerezen metaalprijzen, maatregelen getroffen en zijn nog andere in voorbereiding om zooveel mogelijk tegen te gaan dat bronzen en nikkelen munten, na onttrekking aan het verkeer, worden versmolten, ten einde het aldus verkregen metaal te verkoopen. Het ligt voor de hand, dat dergelijke pogingen het meest zijn te duchten in centra, waar veel bronzen en nikkelen pasmunt samenstroomt, b.v. administratiën van trams, gasfabrieken enz. Het schijnt daarom niet onaannemelijk, dat handelaars in metaal hebben getracht c.q. zullen trachten zich in verbinding te stellen met conducteurs, knechts en andere ondergeschikten, om van hen de pasmunt af te koopen en te doen versmelten.

Het is daarom, dat ik een ernstig beroep doe op de welwillende medewerking van uw bestuur, ten einde zooveel als in uw vermogen zal zijn, tegen te gaan dat dergelijke met 's lands belang strijdige handelingen geschieden. Ik verzoek u met name de in dienst uwer gemeente zijnde, daarvoor in aanmerking komende personen er met nadruk op te wijzen, dat elke poging om pasmunt van hen af te nemen, onvoorwaardelijk moet worden afge-

wezen en dat van zoodanige poging terstond, met opgave van dengene die haar deed, mededeeling aan uw bestuur moet geschieden.

Mochten praktijken als vorenbedoeld te uwer kennis komen of mochten aanwijzingen in uw bezit geraken omtrent het vasthouden, opkoopen of versmelten van pasmunt als vorenbedoeld, dan zou ik het op hoogen prijs stellen hiervan onverwijld mededeeling te ontvangen, met alle inlichtingen, welke u te dezer zake zoudt kunnen verstrekken. (W. v. d. B. A.)

—

5 *December* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën betreffende papier voor belangrijke bescheiden.

In mijn circulaires van 1 October jl., nº. 8014, afd. BB. en van 15 Nov. jl., nº. 14002, afd. A.S.C., werd respectievelijk voor registers van den Burgerlijken Stand en voor andere belangrijke bescheiden aanbevolen deugdelijk en duurzaam papier te gebruiken. Daarbij werd als vereischte gesteld, dat het papier geheel van lompen vervaardigd zij, waarvan door een watermerk in elk vel zou dienen te blijken.

Intusschen ontmoet het geen bezwaar, dat voor gemelde doeleinden nog voorhanden of besteld papier wordt gebruikt, dat niet aan genoemd vereischte en kenmerk voldoet, mits het ook deugdelijk en duurzaam is.

Ik heb de eer U, Hoogedelgestrenge, te verzoeken de besturen der gemeenten in Uwe provincie met deze nadere toelichting in kennis te stellen. (W. v. d. B. A.)

—

5 *December* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën betreffende liefdadige ondernemingen.

Het Officieel Belgisch Comiteit voor Nederland vestigt mijn aandacht er op, dat de vrees gewettigd is, dat het comité „Elisabethdag", dat bloemendagen in verschillende steden van Nederland heeft ingericht ten behoeve van de Belgische noodlijdenden, een veel te groot aandeel van de ontvangsten aan inrichtingskosten besteedt, zoodat slechts een gering gedeelte der opbrengsten ten goede komt aan de liefdadigheid. Dit is wellicht ook met andere liefdadige ondernemingen het geval en om de misbruiken op dat gebied zooveel mogelijk tegen te gaan, heeft dat comité een finantieel controol ingericht, waaraan de menschlievende werken ten bate van België, zich kunnen onderwerpen. De voorwaarden aan dat controol gesteld, zijn er bijzonder op berekend, om overdreven of misplaatste uitgaven bij liefdadige werken te weren, en te verhinderen, dat persoonlijke belangen onder den mantel der menschlievendheid zouden worden verborgen.

Vele Belgische comité's hebben zich aan dat controol onderworpen. Bovenbedoeld comité „Elisabethdag" evenwel niet. Het bestaat overigens uit Nederlanders en het ligt niet in de bedoeling van het Belgisch Comiteit om aan Nederlandsche vereenigingen zijne tusschenkomst op te dringen. Maar door zijne organisatie is het vrij goed op de hoogte van de ware verdiensten van de meeste vereenigingen en werken in Nederland, die zich met hulpverschaffing aan Belgen bezig houden, en misschien zou het Comiteit van dienst kunnen zijn aan de gemeentelijke autoriteiten, die voor het houden van liefdadige collecten enz. vergunning hebben te geven.

Het is op grond van bovenstaande dat ik de eer heb U hoogedelgestrengen te verzoeken de aandacht van de gemeentebesturen in Uw gewest — althans de besturen van de voornaamste gemeenten — op dezen toestand te vestigen en hun aan te bevelen, om, waar het liefdadige ondernemingen van of voor Belgen betreft, vooraf inlichtingen in te winnen bij het Officieel Belgisch Comité. (W. v. d. B. A.)

—

6 *December* 1917. BESLUIT, tot plaatsing in het *Staatsblad* van den tekst van het Koninklijk besluit van 15 October 1885 (*Staatsblad* nº. 187), zooals dit is gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 10 October 1894 (*Staatsblad* nº. 162), van 26 September 1896 (*Staatsblad* nº. 159), van 15 Juni 1900 (*Staatsblad* nº. 107), van 6 Mei 1905 (*Staatsblad* nº. 136), van 7 Maart 1907 (*Staatsblad* nº. 69), van 27 Juni 1912 (*Staatsblad* nº. 194) en van 15 September 1917 (*Staatsblad* nº. 587). S. 686.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel van 6 November 1917, nº. 7627, afdeeling Nijverheid; van Oorlog van 13 November 1917, IVde afd. nº. 96; van Waterstaat van 20 November 1917, La. B. afd. Waterstaat; van Marine van 29 November 1917, Bureau D, nº. 60; van Justitie van 3 December 1917, 2de afd. A, nº. 622 en van Financiën van 4 December 1917, nº. 164, afd. Invoerrechten;

Gezien het bepaalde bij artikel XXII van het Koninklijk besluit van 15 September 1917 (*Staatsblad* nº. 587) tot nadere wijziging van

het Koninklijk besluit van 15 October 1885 (*Staatsblad* nº. 187), houdende vaststelling van voorschriften omtrent het vervoer, den in-, uit- en doorvoer, verkoop en opslag van buskruit en andere ontplofbare stoffen.

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de tekst van het Koninklijk besluit van 15 October 1885 (*Staatsblad* nº. 187), zooals dit is gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 10 October 1894 (*Staatsblad* nº. 162), van 26 September 1896 (*Staatsblad* nº. 159), van 15 Juni 1900 (*Staatsblad* nº. 107), van 6 Mei 1905 (*Staatsblad* nº. 136), van 7 Maart 1907 (*Staatsblad* nº. 69), van 27 Juni 1912 (*Staatsblad* nº. 194) en van 15 September 1917 (*Staatsblad* nº. 587) met bijbehoorende lijst van correspondeerende artikelen in het *Staatsblad* zullen worden geplaatst als *bijlagen van dit besluit* en dat eerstgenoemd stuk zal worden opgenomen in eene doorloopend genummerde reeks van in genummerde leden verdeelde artikelen met wijziging dienovereenkomstig van de aanhaling daarin van artikelen, of gedeelten van artikelen.

Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel, van Oorlog, van Waterstaat, van Marine, van Justitie en van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 6den December 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Justitie, B. ORT.
De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 22 *Dec.* 1917.)

BIJLAGE I.

—

KONINKLIJK BESLUIT *van den* 15*den October* 1885 (Staatsblad nº. 187) *houdende vaststelling van voorschriften omtrent het vervoer, den in-, uit- en doorvoer, verkoop en opslag van buskruit en andere ontplofbare stoffen, zooals dit is gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van* 10 *October* 1894 (Staatsblad nº. 162), *van* 26 *September* 1896 (Staatsblad nº. 159), *van* 15 *Juni* 1900 (Staatsblad nº. 107), *van* 6 *Mei* 1905 (Staatsblad nº. 136), *van* 7 *Maart* 1907 (Staatsblad nº. 69), *van* 27 *Juni* 1912 (Staatsblad nº. 194) *en van* 15 *September* 1917 (Staatsblad nº. 587).

HOOFDSTUK I.

ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 1. 1. Voor de toepassing van dit besluit worden onder ontplofbare stoffen verstaan:

buskruit;

ontplofbare organische nitraten, als: nitroglycerine en preparaten die nitro-glycerine bevatten, in het bijzonder dynamiet en lithofracteur (niet vloeibare mengsels van nitroglycerine en op zich zelf niet ontplofbare stoffen), nitro-cellulose, in het bijzonder schietkatoen;

ontplofbare mengsels, welke chloorzure of pikrinezure zouten bevatten;

knalkwikzilver en andere knalsoorten en de daarmede vervaardigde preparaten;

ontplofbare nitro-verbindingen;

munitiën, vuurwerken en ontstekingsmiddelen, waarin buskruit, schietkatoen of andere ontplofbare preparaten voorkomen;

veiligheidskruitsoorten, in hoofdzaak bevattende ammoniak-salpeter (met of zonder toevoeging van andere salpetersoorten), gemengd met organische nitro-verbindingen, harsen of andere brandbare stoffen; het ammoniaksalpeter mag ook geheel door andere salpetersoorten vervangen zijn.

2. Hetgeen verder in dit besluit bepaald wordt omtrent dynamiet geldt ook voor lithofracteur.

2. Van het vervoer zijn, behoudens het bepaalde in artikel 3, uitgesloten:

nitro-glycerine en alle andere ontplofbare organische nitraten in vloeibaren toestand, alsmede vloeibare mengsels, waarin dergelijke stoffen voorkomen;

ammon-cahücit en cahücit, voor zoover van deze veiligheidskruitsoorten de samenstelling niet voldoet aan de volgende omschrijving:

ammon-cahücit moet ten minste 65 % ammoniak-salpeter en mag ten hoogste 10 % kali-, natron- of baryt-salpeter of mengsels daarvan, ten hoogste 15 % trinitrotoluol of trinitronaphtaline, die geheel of gedeeltelijk door mono- en dinitrotoluol, mono- en dinitro-benzol of nitro-naphtaline vervangen kunnen zijn en ten hoogste 2 % roet bevatten;

cahücit mag ten hoogste 70 % kali-salpeter en 8 % roet en moet ten minste 10 % cellulose en geringe hoeveelheden ijzersulfaat bevatten;

ontplofbare verbindingen, welke chloorzure of pikrinezure zouten bevatten;

knalkwikzilver en andere knalsoorten en de daarmede vervaardigde preparaten, daaronder niet begrepen slaghoedjes en andere ontstekings-

middelen, welke dergelijke preparaten bevatten.

3. Door Ons kan van het verbod van vervoer, in het vorige artikel bedoeld, ten behoeve van anderen dan het Rijk, op daartoe gedaan verzoek, ontheffing worden verleend.

4. Van het vervoer zijn uitgesloten:

ontplofbare stoffen, waarvan het vervoer overigens is toegestaan, indien zij wegens onvoldoende hoedanigheid of verpakking gevaar opleveren voor de openbare veiligheid, in het bijzonder niet-vloeibare mengsels van nitroglycerine en andere ontplofbare nitro-verbindingen met op zichzelf niet voor ontploffing vatbare stoffen, wanneer zich daaruit de nitro-glycerine of andere ontplofbare nitro-verbinding door afdruppelen en doorzijgen laat afzonderen.

5. 1. Onverminderd het bepaalde bij de artikelen 2 en 4 en behoudens hetgeen in artikel 6, § 1, is voorgeschreven, is het vervoer van ontplofbare stoffen verboden:

a. met de brievenpost;

b. met de pakketpost;

c. met openbare middelen tot vervoer van personen.

2. Van het verbod sub 1, *c*, zijn uitgesloten:

de munitiën, welke tot de uitrusting van in dienst afzonderlijk, of in detachement, reizende militairen, van politiebeambten en van ambtenaren der invoerrechten en accijnzen behooren;

het buskruit en de vuurwerken, welke geacht kunnen worden tot de uitrusting van het vaartuig te behooren, alsmede het buskruit dat reizigers in niet grootere hoeveelheid dan van één kilogram, in behoorlijk gesloten verpakking met zich voeren.

3. Geladen vuurwapenen worden op deze vervoermiddelen niet toegelaten.

6. § 1. 1. Met zeeschepen, zoowel stoom- als zeilschepen, is vervoer van ten hoogste 30,000 Kg. ontplofbare stof toegelaten. Heeft het vervoer plaats met zeeschepen, *geen openbare middelen tot vervoer van personen zijnde*, dan mogen de ontplofbare stoffen *bovendeks* geladen worden, mits aan door de bevoegde autoriteiten te stellen eischen zal worden voldaan.

Ontstekings- en detonatiemiddelen zullen steeds afgezonderd van de andere ontplofbare stoffen moeten worden geborgen.

Indien de zeeschepen *openbare middelen tot vervoer van personen zijn*, mogen daarmede geene andere ontplofbare stoffen worden vervoerd dan:

buskruit en munitiën, waarin uitsluitend buskruit voorkomt;

veiligheidskruitsoorten en

nitro-verbindingen;

en moeten de ondervolgende voorschriften worden nageleefd:

a. De ontplofbare stof moet benedendeks geladen worden in ruimten, welke door waterdichte schotten van de andere lading afgesloten zijn en tevens zooveel mogelijk verwijderd zijn van de machinekamer en van de bewoonde gedeelten van het schip.

b. In de afgesloten ruimten moeten de met ontplofbare stoffen gevulde kisten en dergelijke zóódanig gestapeld worden, dat zij niet kunnen verschuiven, schudden, stooten, omkantelen of van de bovenste lagen vallen en in horizontale richting ten minste drie meter verwijderd zijn van de wanden van die ruimten, waarin steenkolen of andere, voor broeiing of brand vatbare, stoffen geladen zijn.

c. Bij het verstapelen, laden of lossen dezer ontplofbare stoffen moeten de navolgende voorzorgen worden toegepast, te weten:

Tot de afgesloten ruimten, waarin ontplofbare stoffen bewaard worden, mogen slechts vertrouwde en geschikte personen worden toegelaten.

Alvorens de afgesloten ruimten, waarin ontplofbare stoffen bewaard worden, binnen te gaan, moeten schoenen van zeildoek of linnen met koezeemlederen of vilten zolen worden aangetrokken, terwijl lucifers, rooktuig, metalen voorwerpen e. d. niet mogen worden medegenomen.

Mocht van den inhoud der kisten e. d. iets gestort zijn, dan moet dit voorzichtig worden opgeveegd, verzameld en zoo spoedig mogelijk in volle zee overboord geworpen worden.

Het verplaatsen van kisten e. d., welke meer dan 25 Kilogram wegen, moet door ten minste twee man geschieden.

2. In afwijking van het bepaalde in het voorgaande lid is in- en uitvoer van en naar het buitenland langs *IJmuiden* en *Hoek van Holland* van *dynamiet* en de *veiligheidskruitsoorten*, vermeld in artikel 1, met *zeestoomschepen* en *zeesleepschepen, geen openbare middelen tot vervoer van personen zijnde*, toegelaten tot eene maximum hoeveelheid van 120,000 Kilogram, netto-gewicht, evenwel zonder directe overlading in een ander zeeschip en met inachtneming van de navolgende bepalingen:

a. Het dynamiet en de hiervoren bedoelde veiligheidskruitsoorten moeten benedendeks in die zeeschepen worden ingeladen in een of meer ruimen en moeten afgezonderd van elkander worden geborgen.

b. Bevinden zich in die ruimen nog andere goederen, dan moeten de onder *a* bedoelde ontplofbare stoffen het bovenste deel der lading uitmaken. Laden van deze ontplofbare stoffen in ruimen, waarin zich licht ontvlambare of aan broeiing of aan zelfontbranding onderhevige stoffen bevinden, is verboden.

c. Op de hiervoren bedoelde *zeestoomschepen* en *zeesleepschepen* is overigens van toepassing hetgeen in artikel 7 voor zeestoomschepen, met betrekking tot de lig- en overlaadplaatsen bij *Buitenhuizen* en aan de *Oostpunt van Rozenburg* is bepaald.

d. In- en uitvoer, als bedoeld onder 2 dezer paragraaf, is alleen toegelaten *gedurende het tijdvak van* 15 *April tot* 15 *October.*

§ 2. Met stoomvaartuigen, geen zeeschepen zijnde, is, wanneer zij *niet zijn openbare middelen tot vervoer van personen*, vervoer van ten hoogste 100 K.G. ontplofbare stof toegelaten. Echter is met deze schepen geoorloofd het vervoer van metaalpatronen voor handvuurwapenen, bevattende ten hoogste 30,000 K.G. ontplofbare stof, mits die patronen zijn geborgen in eene daartoe afzonderlijk afgeschoten bergplaats of kruitkamer, welke ten minste vier meter van de stookplaatsen en de ketelruimte verwijderd en behoorlijk afgesloten is, en welke in geval van brand gemakkelijk onder water kan worden gezet.

§ 3. Voor het vervoer van metaalpatronen voor handvuurwapenen, bevattende ten hoogste 30,000 K.G. ontplofbare stof, met vaartuigen in het algemeen, *mits geen openbare middelen tot vervoer van personen zijnde*, zijn de bepalingen van de Hoofdstukken II, III en IV, met uitzondering van die der artikelen 31, 32 en 67, behoudens het hieronder in deze paragraaf gestelde onder *f*, niet van toepassing, en behoeft evenmin ten aanzien van de inrichting van het vaartuig aan het voorschrift van § 2 van dit artikel te worden voldaan, wanneer daarbij het volgende wordt in acht genomen:

a. Bij de patronen, waarvan de hulzen uitsluitend van metaal vervaardigd zijn, moeten de projectielen en de houten of kurken stoppen zóó vast aan de hulzen verbonden zijn, dat zij niet kunnen loslaten en de ontplofbare stoffen niet uitgestort kunnen worden. Patronen, waarvan de hulzen bestaan uit bordpapier en een inwendigen of uitwendigen mantel van metaal, behooren zóó te zijns amengesteld, dat de geheele hoeveelheid der ontplofbare stof zich in het metalen benedendeel bevindt en afgesloten is door een prop of spiegel. Het bordpapier der patronen moet van zoodanige hoedanigheid zijn, dat van breken gedurende het vervoer geen sprake kan zijn.

b. De patronen moeten vastgepakt zijn in blikken emballage, kleine houten kistjes of stevige kartonnen doozen en wel zóó, dat zij daarin niet kunnen verschuiven. Die afzonderlijke colli moeten vervolgens vast naast en boven elkander worden gepakt in goed bewerkte, stevige houten kisten, met eene wanddikte van ten minste 15 m.M.; de opengebleven ruimten moeten met bordpapier, papier-afval, werk- of houtwol — alles volkomen droog — zóó vast aangevuld worden, dat van schudden gedurende het vervoer geen sprake kan zijn. Zijn de kisten inwendig met blik bekleed, dan behoeven de houten wanden slechts 10 m.M. dik te zijn.

c. Het gewicht van eene met patronen gevulde kist mag niet meer bedragen dan 100 K.G. Kisten, waarvan het brutogewicht meer dan 10 K.G. bedraagt, moeten ten einde beter gehanteerd te kunnen worden, voorzien zijn van handvatsels of lijsten.

d. De kisten moeten van een, den inhoud duidelijk aanwijzend, opschrift voorzien zijn. Bovendien moeten zij gesloten zijn door middel van looden zegels, of voorzien zijn van een op twee schroef- of spijkerkoppen van het deksel aangebracht zegel (afdruk of merk) of van een teeken, houdende het fabrieksmerk, en geplakt over het deksel en de zijwanden van de kist.

e. De afzender moet op den *vrachtbrief of het cognossement* eene door hem onderteekende verklaring stellen, waarin ook het merk der looden of andere zegels of het fabrieksmerk moet voorkomen. Deze verklaring moet luiden:

„De ondergeteekende verklaart, dat de op dezen vrachtbrief (dit cognossement) vermelde, met het merk ..... gesloten zending, wat den aard en de inpakkingswijze betreft, voldoet aan de bepalingen van artikel 6, § 3, *a* t/m *d*, der *Voorschriften omtrent het vervoer, den in-, uit- en doorvoer, verkoop en opslag van buskruit en andere ontplofbare stoffen.*

f. Met zeestoomschepen, *geen openbare middelen tot vervoer van personen zijnde*, zijn voor het vervoer in deze paragraaf bedoeld, ook artikel 31, benevens artikel 7, *niet* van toepassing, indien de metaalpatronen voor handvuurwapenen benedendeks geborgen worden in eene ten genoegen van den Commandant van het Korps geleiders van ontplofbare stoffen behoorlijk ingerichte kruitkamer, welke in korten tijd onder water kan worden gezet.

§ 4. De bepalingen van dit besluit zijn niet van toepassing op het vervoer van:

a. trinitrotoluol met een stolpunt van ± 80.5° C.;

b. trinitrotoluol met een stolpunt van 74 tot 76° C. en

c. zoogenaamd „vloeibaar trinitrotoluol",

met zeeschepen in het algemeen, wanneer deze stoffen benedendeks geladen worden in ruimten, welke door waterdichte schotten van de andere lading afgesloten zijn en tevens zooveel mogelijk verwijderd zijn van de machinekamer en van de bewoonde gedeelten van het schip en wanneer daarbij de voorwaarden, bedoeld in artikel 11, onder 2, *a*, *b* en *c* van dit besluit worden in acht genomen.

§ 5. Indien dit bij het laden, lossen of verstapelen van ontplofbare stoffen in- of uit zeeschepen, als bedoeld in dit artikel, bepaald noodzakelijk is, mag gebruik worden gemaakt van:

a. electrisch licht;

b. electrische zaklantaarns;

c. veiligheidslampen.

§ 6. Onverminderd het bepaalde in den leidraad betreffende de toepassing van electriciteit aan boord van schepen, als bedoeld in artikel 33 van het Koninklijk besluit van 22 September 1909 (*Staatsblad* nº. 315), zooals dit is gewijzigd bij Koninklijk besluit van 5 November 1913 (*Staatsblad* nº. 407), [artikel 38 van den doorloopenden tekst (bijlage van het Koninklijk besluit van 29 November 1913, *Staatsblad* nº. 418)], moet bij het gebruik van electrisch licht, hiervoren in § 5, *a* van dit artikel vermeld, aan boord van zeeschepen het volgende worden nagekomen:

a. De verlichting moet bij voorkeur geschieden door lampen, welke zich buiten de ruimten bevinden. Indien dit niet mogelijk is, mogen alleen worden gebezigd verplaatsbare lampen, welke door middel van eene losse leiding aan het vaste leidingnet zijn aangesloten.

b. De verlichting mag alleen geschieden door gloeilampen, waaronder verstaan worden lampen, waarvan het gloeilichaam luchtdicht van de omringende lucht is afgescheiden.

c. Bij gebruikmaking van gloeilampen in de ruimten moeten deze deugdelijk bevestigd en opgehangen zijn.

§ 7. Bij het gebruik van veiligheidslampen, als bedoeld in § 5, *c* van dit artikel, mag hierin alleen patent- of slaolie worden gebrand. Het aansteken dezer lampen moet *buiten* de ruimten geschieden.

7. 1. De bepalingen, vervat in Hoofdstuk II, §§ 2 en 3 en in de artikelen 46, 47, 48, 49 en 50, benevens in Hoofdstuk III, zijn niet van toepassing op het vervoer in beide richtingen van ontplofbare stoffen met zeestoomschepen tusschen de zee en

A. Buitenhuizen;

B. de Oostpunt van Rozenburg;

C. Amsterdam en *Zaandam* en

D. Rotterdam,

noch gedurende het verblijf van die schepen op die plaats zelve, onder voorwaarde evenwel, dat gedurende het verblijf op de plaatsen genoemd onder *C.* en *D.*, en tijdens het vervoer tusschen die plaatsen en de plaatsen, bedoeld onderscheidenlijk onder *A.* en *B.*, aan de bijzondere bepalingen, betreffende de belading en de verpakking, vervat in de §§ 1 en 2 van dit artikel, benevens aan de Algemeene bepalingen, vervat in § 3 van dit artikel, wordt voldaan.

2. Bij lading of lossing van ontplofbare stoffen in of uit zeestoomschepen op de plaatsen hiervoren onder *A*, *B*, *C* en *D* bedoeld, of tusschen deze plaatsen en de zee, moeten bovendien de voorschriften, betreffende de vergunning van Onzen Commissaris in de betrokken provincie en het geleide, worden in acht genomen.

3. De geleiders mogen bij inlading van ontplofbare stoffen op de plaatsen, hiervoren onder *A* en *B* bedoeld, de schepen niet verlaten, vóórdat zij zich overtuigd hebben, dat alle toegangen tot die gedeelten, waarin de ontplofbare stoffen geladen zijn, naar behooren zijn gesloten en de schepen van die ligplaatsen onderscheidenlijk in de richting van *IJmuiden* of in de richting van *Hoek van Holland* naar zee vertrekken.

4. Valt het tijdstip van vertrek van het zeeschip niet binnen den termijn, door Onzen Commissaris in de betrokken provincie in de vergunning gesteld, dan is voor het langer *verblijf* waakloon verschuldigd, overeenkomstig het door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vast te stellen tarief.

5. De betrokken reederij is verplicht om aan hen, die zich als passagier aanmelden, of zich daartoe hebben laten inschrijven, van de voorgenomen verzending van ontplofbare stoffen mededeeling te doen.

6. De hiervoren bedoelde vrijstelling geldt voor *Amsterdam*, *Zaandam* en *Rotterdam* slechts voor zooveel betreft het vervoer, enz. van:

a. buskruit en munitiën, waarin uitsluitend *buskruit* voorkomt;

b. slaghoedjes voor vuurwapenen, voor projectielen en voor patroonhulzen (zoowel voor handvuurwapenen als voor geschut) en *patroon-*

hulzen (zoowel voor handvuurwapenen als voor geschut), voorzien van het ontstekingsmiddel;

c. slagkwik- (detonator-) pijpjes;

d. veiligheidskruitsoorten, in hoofdzaak bevattende ammoniaksalpeter (met of zonder toevoeging van andere salpetersoorten) gemengd met organische nitro-verbindingen, harsen of andere brandbare stoffen; het ammoniaksalpeter mag ook geheel door andere salpetersoorten vervangen zijn.

Tot de hierbedoelde veiligheidskruitsoorten behooren o. a. „ammon-cahücit", „cahücit", „poudre-Favier", „titanit", enz. De beide eerstgenoemde veiligheidskruitsoorten moeten, wat de samenstelling betreft, voldoen aan het gestelde in artikel 2;

e. veiligheidslont (vuurkoord van Bickford);

f. vuurwerk, bestaande uit geperst meelpulver, of uit dergelijke hoofdzakelijk uit salpeter, zwavel en kool bestaande mengsels, eveneens in gepersten toestand.

§ 1. *Belading.*

1. De hiervoren onder *a, b, c, d* en *f* vermelde ontplofbare stoffen moeten benedendeks geborgen worden en blijven in eene ten genoegen van den Commandant van het Korps geleiders van ontplofbare stoffen behoorlijk ingerichte kruitkamer, welke in korten tijd onder water kan worden gezet, terwijl, ten einde zulks te kunnen uitvoeren, te allen tijde het personeel en materieel en de stoom- of andere beweegkracht, door den voornoemden Commandant noodig geacht, beschikbaar moeten zijn.

2. De hiervoren onder *e* vermelde *veiligheidslont* moet geborgen worden in eene kruitkamer, welke moet voldoen aan de hiervoren gestelde eischen, dan wel benedendeks in een afzonderlijk ruim, dat, hetzij door schotten, hetzij door haren kleeden, van de andere lading afgesloten is en tevens zooveel mogelijk verwijderd is van de machinekamer en van het bewoonde gedeelte van het schip. Bij berging in een ruim moet de veiligheidslont zóódanig worden geplaatst, dat zij spoedig kan worden gelost of over boord geworpen, dan wel onder water kan worden gezet, een en ander ter beoordeeling van den Commandant van het Korps geleiders van ontplofbare stoffen.

3. Van de hiervoren onder *a, b, c, d, e* en *f* genoemde ontplofbare stoffen mogen alleen te zamen in de kruitkamer geladen worden:

die vermeld onder *a* en *e*,
die vermeld onder *b* en *c* en
die vermeld onder *e* en *f*.

§ 2. *Verpakking.*

De hiervoren onder *a, b, c, d, e* en *f* vermelde ontplofbare stoffen moeten verpakt zijn als volgt:

1. *Buskruit en munitiën* waarin uitsluitend *buskruit* voorkomt, moeten gepakt zijn in stevige houten of koperen kisten, stevige zinken bussen, tonnen of vaten, welke geheel gevuld moeten zijn en zóódanig verpakt, dat geen doorstuiven kan plaats hebben.

2. *Slaghoedjes* voor vuurwapenen, voor projectielen en voor patroonhulzen (zoowel voor handvuurwapenen als voor geschut) en patroonhulzen (zoowel voor handvuurwapenen als voor geschut), voorzien van het ontstekingsmiddel, moeten zorgvuldig gepakt zijn in stevige kisten, tonnen of vaten.

De overschietende ruimte in de kisten, tonnen of vaten moet zóódanig met droog werk, stroo, papierafval of dergelijke, goed droge stoffen zijn aangevuld, dat beweging der slaghoedjes of patroonhulzen is uitgesloten.

3. *Slagkwik- (detonator-) pijpjes* moeten naast elkander, met de opening naar boven, verpakt zijn in stevige blikken doozen, waarvan elk niet meer dan 100 stuks mag bevatten en zóódanig, dat bewegen of verschuiven der pijpjes, zelfs bij stooten, niet mogelijk is.

De ledige ruimte in en tusschen de pijpjes moet met droog zaagsel of een ander dergelijke zandvrije stof geheel opgevuld zijn. Dit opvullen is niet noodzakelijk, wanneer de pijpjes zijn voorzien van eene inwendige, de sas of lading volkomen afsluitende, schutcapsule, waardoor zekerheid bestaat, dat de sas of lading tijdens het vervoer niet kan losraken.

De bodem en het deksel der blikken doozen moeten aan de binnenzijde met een stuk vilt of laken, de binnenkant der zijwanden der doozen moet met bordpapier zóódanig bekleed zijn dat eene onmiddellijke aanraking van de pijpjes met het blik uitgesloten is.

De op deze wijze gevulde blikken doozen moeten elk zóódanig met een stevige strook papier omplakt zijn, dat daardoor het deksel zóó vast op den inhoud gedrukt wordt, dat bij het schudden geen geluid van losliggende pijpjes te hooren is. Vijf van zulke blikken doozen moeten telkens in een omslag van sterk pakpapier of in bordpapier tot één pakket vereenigd zijn.

De pakketten moeten vervolgens in een stevige houten kist met eene wanddikte van ten minste 22 m.M. of in een sterke blikken kist zóódanig zijn ingepakt, dat ruimte tusschen de pakketten onderling en tusschen deze en de

kistwanden zooveel mogelijk vermeden wordt. Ten einde het uitpakken van de kisten te vergemakkelijken, zal ten minste één pakket in elke laag op zóódanige wijze met een stevigen band moeten omwonden zijn, dat dit pakket met behulp van dezen band gemakkelijk er uit genomen kan worden.

Ruimten in de kist, die verschuiven van de pakketten ten gevolge zouden kunnen hebben, moeten zijn opgevuld met papiersnippers, stroo, hooi, werk, houtwol of krullen — alles volkomen droog —, het deksel moet er op gesoldeerd zijn als de kist van blik is en met koperen of vertinde houtschroeven er op bevestigd zijn, indien het een houten kist is.

Deze kist, waarvan het deksel den inhoud zóódanig moet vastdrukken, dat deze niet kan verschuiven, moet met het deksel naar boven, verpakt zijn in een tweede, stevige houten kist met eene wanddikte van ten minste 25 m.M. en gesloten met koperen of vertinde houtschroeven.

Tusschen de binnen- en de buitenkisten moet overal eene ruimte zijn van ten minste 3 c.M., die met droog houtmeel of zaagsel stevig moet zijn opgevuld.

Door doeltreffende maatregelen moet zekerheid verkregen zijn, dat de tusschenruimte ten gevolge van schokken gedurende het vervoer niet kan veranderen.

Na het vastschroeven van het tweede deksel, moet dit de binnenkist zóódanig vastdrukken, dat deze niet kan verschuiven.

Het deksel van de buitenste kist moet van een etiquet voorzien zijn, waarop in duidelijk leesbare letters het opschrift: „*Slagkwikpijpjes. Niet stooten.*" is aangebracht.

Elke kist mag ten hoogste 20 K.G. knalkwikzilverspringstof of eene, in werking daarmede overeenkomende, hoeveelheid van een ander springstofmengsel bevatten; kisten, waarvan het gewicht meer dan 25 K.G. bedraagt, moeten voorzien zijn van handvatsels of lijsten, ten einde het hanteeren te vergemakkelijken.

4. *Veiligheidskruitsoorten* moeten vervat zijn in patronen met voor vocht ondoordringbare omhulsels; de patronen moeten verpakt zijn in stevige houten kisten met blikken, goed dichtgesoldeerde, binnenkisten of andere volkomen waterdichte afsluitingen.

De kisten moeten geheel gevuld zijn.

De patronen mogen noch van slagkwik- of detonatorpijpjes, noch van andere ontstekingsmiddelen voorzien zijn.

5. *Veiligheidslont* moet in stevige houten kisten met blikken, goed dicht gesoldeerde, binnenkisten gepakt zijn, zóódanig, dat de ruimte der emballage geheel gevuld is.

Veiligheidslont mag niet voorzien zijn van slagkwikpijpjes of andere ontstekingsmiddelen.

6. *Vuurwerk* moet gepakt zijn in papieren doozen of in papier en vervolgens in stevige houten kisten, welke van binnen met stevig, taai papier beplakt zijn, zoodat doorstuiven niet mogelijk is.

De overschietende ruimten in de kisten moeten met droog werk, stroo, papierafval of dergelijke, goed droge stoffen zijn aangevuld.

§ 3. *Algemeene bepalingen.*

1. De overlading uit de spoorwegwagons in de zeeschepen moet zijn afgeloopen uiterlijk binnen 36 uren na aankomst van die wagons op het station, doch mag niet eerder geschieden dan 2 × 24 uren vóór het vertrek van het zeeschip.

Kan aan die voorwaarde, om welke reden dan ook, niet worden voldaan, dan wordt de voor bedoelde overlading door Onzen Commissaris in de betrokken provincie verleende vergunning onverwijld ingetrokken en moeten de hier bedoelde ontplofbare stoffen, zoodra de vereischte vergunning daarvoor door Onzen vorenbedoelden Commissaris zal zijn verleend, aan het station worden overgeladen in vaartuigen (lichters, voorzien van een vast dek) en daarmede worden overgebracht naar de overlaadplaatsen, respectievelijk te *Buitenhuizen* en aan de *Oostpunt van Rozenburg*.

2. De weder voor uitvoer langs *IJmuiden* en den *Hoek van Holland* bestemde ontplofbare stoffen (geladen in binnenvallende schepen, welke *Amsterdam, Zaandam, Rotterdam,* of andere plaatsen zullen aandoen), welke respectievelijk te *Buitenhuizen* of aan de *Oostpunt van Rozenburg* moeten worden overgeladen in de soort van vaartuigen, als bedoeld onder 1, tweede zinsnede, van deze paragraaf, alsmede de ontplofbare stoffen, welke op grond van het bepaalde onder 1 van deze paragraaf in vaartuigen, als hiervorenbedoeld, naar die overlaadplaatsen moeten worden overgebracht, moeten op die overlaadplaatsen in de zeeschepen worden verladen en mogen niet naar *Amsterdam, Zaandam, Rotterdam,* of andere plaatsen met kleine vaartuigen in kleine hoeveelheden worden vervoerd.

8. 1. Met stoomtrammen, welke *geen openbare middelen tot vervoer van personen* zijn, is verzending of vervoer alleen geoorloofd van buskruit, munitiën en vuurwerken tot eene hoeveelheid van 25 kilogram ontplofbare stof,

alsmede van metaalpatronen tot een getal van 10,000 stuks.

2. Voor de toepassing van dit besluit wordt onder vervoer met stoomtrammen verstaan het vervoer, bedoeld bij artikel 2 der wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 118).

9. 1. Het bedrag der zekerheid, bedoeld bij artikel 4 der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 81), wordt bepaald door den ambtenaar van het openbaar ministerie, die belast is met de vervolging van het strafbare feit.

2. Als zekerheid kan door den vervoerder, ter beoordeeling van dien ambtenaar, een voldoende borgtocht, met solidaire verbintenis van den borg of de borgen gesteld, of de bepaalde som in geld of geldswaardige papieren (courante effecten) gestort worden.

3. Deze storting geschiedt op een kantoor van registratie, door den ambtenaar van het openbaar ministerie aan te wijzen.

4. Zoodra de borgtocht gesteld of het geld of de geldswaarde gestort is, wordt het bedrag daarvan geacht de waarde van het in beslag genomen voer- of vaartuig te vertegenwoordigen. In geval van verbeurdverklaring wordt, bij gebreke van uitlevering van het tegen zekerheid ontslagen voer- of vaartuig met zijnen inventaris, de gestorte of de op den borg of de borgen verhaalde som aan 's Rijks schatkist verantwoord; indien de zekerheid in effecten is gesteld, worden die ten bate van die schatkist ter beurze te gelde gemaakt; in geval van niet-verbeurdverklaring wordt de gestorte som of worden de gedeponeerde geldswaardige papieren aan den belanghebbende teruggegeven, laatstgemelde papieren met de daarop verschenen renten of dividenden, en vervalt de borgtocht.

10. Behalve de personen, genoemd in artikel 8 der wet, zijn met het opsporen van de overtredingen der bepalingen van die wet en van dit besluit belast de ambtenaren en officieren, door Onzen Minister van Oorlog uit kracht van artikel 24 der „Hinderwet" aangewezen, alsmede de ambtenaren van den Rijkswaterstaat, die van het Loodswezen, die van de Scheepvaartinspectie, de Commandant van het Korps geleiders van ontplofbare stoffen, de geleiders van ontplofbare stoffen, de opzieners en schippers van de visscherijpolitie op de Schelde en de Zeeuwsche Stroomen en de havenmeesters in dienst van het Rijk.

11. 1. De bepalingen van dit besluit zijn niet toepasselijk op het vervoer van buskruit, munitiën en vuurwerken tot eene hoeveelheid van 3 kilogram ontplofbare stof, noch op het buskruit en de vuurwerken, welke geacht kunnen worden tot de uitrusting van een vaartuig te behooren, behoudens dat de stoffen moeten gepakt zijn in goed besloten houten of metalen voorwerpen, waarop in goed leesbare letters de soort der stof is vermeld.

2. Eveneens zijn de bepalingen van dit besluit niet van toepassing op het vervoer van:

A. trinitrotoluol met een stolpunt van ± 80.5° C.;

B. trinitrotoluol met een stolpunt van 74 tot 76° C., en

C. zoogenaamd „vloeibaar trinitrotoluol".

Deze stoffen worden onder de navolgende voorwaarden ten vervoer toegelaten:

a. Zij moeten in sterke, dichte, goed gesloten houten pakmiddelen vast verpakt zijn; de deksels mogen alleen met behulp van houtschroeven zijn vastgezet; in plaats van de houten emballage mogen ook zoogenaamde Amerikaansche vaten (van geperst papier) gebezigd worden. Het vloeibare trinitrotoluol mag ook vervoerd worden in ijzeren vaten; deze moeten eene volledige afsluiting bezitten, welke, in geval van brand, gemakkelijk door de uit het trinitrotoluol zich vormende gassen verbroken wordt.

b. De kisten en vaten moeten voorzien zijn van een opschrift, dat den inhoud duidelijk vermeldt.

c. Op den vrachtbrief of het cognossement moet door den afzender eene verklaring zijn gesteld, waaruit blijkt, dat aan de voorschriften, bedoeld onder *a* en *b* van deze alinea is voldaan. Verder moet elke zending vergezeld zijn van een verklaring van een bij het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, of bij dat van Oorlog, of bij een der spoorwegondernemingen bekend scheikundige, inhoudende, dat de te vervoeren stof voldoet aan de daarvoor in dit artikel onder *A*, *B* of *C* gestelde eischen.

d. Het vervoer moet steeds in gesloten of goed overdekte voer- of vaartuigen plaats hebben.

e. De genoemde goederen mogen noch met licht-ontvlambare goederen, noch met patronen, vuurwerk, ontplofbare ontstekingsmiddelen of lonten in éénzelfde voer- of vaartuig geladen worden.

12. Van de bepalingen van dit besluit kan, wanneer de belangen van het Rijk dit noodzakelijk maken, door Onzen Minister van Oorlog, van Marine, of van Landbouw, Nijverheid en Handel worden afgeweken.

HOOFDSTUK II.

Verzending en vervoer van ontplofbare stoffen, de hoeveelheid van 100 Kilogram te boven gaande, voor zooveel Hoofdstuk IIIbis daarop niet van toepassing is.

§ 1. *Van de inpakking, alsmede van het op-, af- en overladen.*

13. 1. De ontplofbare stoffen zijn stevig ingepakt in metalen kisten of bussen, of in houten kisten, tonnen of vaten. Deze voorwerpen moeten goed dicht en gesloten zijn. Aan de houten voorwerpen mogen geen ijzeren banden of beslag aanwezig zijn, behoudens het navolgende:

a. Houten voorwerpen, bestemd voor het vervoer van projectielen of andere munitie (behalve kardoezen), alsmede voor het vervoer van veiligheidslont, mogen van ijzeren banden of ijzeren beslag voorzien en met ijzeren houtschroeven gesloten worden, mits zij niet met andere ontplofbare stoffen worden samengeladen.

b. Houten voorwerpen, waarin zich buskruit of nitro-glycerine houdende stoffen bevinden, mogen alleen voorzien zijn van houten nagels of pennen, of wel van verzonken koperen, messingen of verzinkt ijzeren nagels of schroeven.

2. De tonnen en vaten zijn op de beide bodems, de houten of metalen kisten en bussen ter weerszijden of wel enkel op het deksel, voorzien van een opschrift, waardoor de soort der stof wordt aangeduid (in de Nederlandsche, Fransche, Engelsche of Duitsche taal). Zijn de metalen kisten of bussen in houten kisten gepakt, dan behoeven alleen de laatste van het opschrift voorzien te zijn.

3. Bij vervoer van Rijkswege zijn de kisten, tonnen, vaten of bussen volgens de voorschriften van het Departement van Oorlog of van Marine ingericht en gemerkt.

4. De voorwerpen, welke dynamiet inhouden, moeten bovendien de firma of het merk der fabriek, waarvan het dynamiet afkomstig is, vermelden.

5. Pikrinezuur en nitro-verbindingen, welke een zuur karakter bezitten, moeten zóódanig verpakt zijn, dat zij niet met lood of andere metalen in aanraking zijn of kunnen komen.

14. 1. Dynamiet mag alleen in patronen, niet in losse massa worden vervoerd.

2. Dynamietpatronen en schietkatoenpatronen (patronen, welke uit samengeperst gemalen schietkatoen vervaardigd en met paraffine overtrokken zijn), moeten in de kisten zóódanig door papier of doek omgeven zijn, dat geene aanraking met de wanden kan plaats hebben.

3. Dynamiet- en schietkatoenpatronen, schietkatoen en andere nitro-cellulose mogen noch van ontstekingsmiddelen voorzien, noch daarmede in hetzelfde voorwerp ingepakt zijn.

4. Schietkatoen en andere nitro-cellulose moet, na bedeeling met ten minste 20 % water, in waterdichte voorwerpen bijzonder stevig inpakt zijn, zoodat wrijving van den inhoud niet kan plaats vinden.

5. Het in het vorige lid bepaalde betreffende het watergehalte is niet van toepassing op schietkatoen, dat voor 's Rijks dienst benoodigd is.

6. Pikrinezuur mag slechts dan vervoerd worden, wanneer een bij de Departementen van Landbouw, Nijverheid en Handel of van Oorlog, of bij een der spoorwegondernemingen bekend scheikundige op den vrachtbrief of het cognossement eene verklaring heeft gesteld, houdende dat het aangeboden pikrinezuur niet gevaarlijk is.

7. Lood mag niet met pikrinezuur in dezelfde afdeeling van het vaartuig of in hetzelfde voertuig vervoerd worden. Voer- of vaartuigen, welke van binnen met lood zijn bekleed, of daarmede gedekt zijn, mogen voor dit vervoer niet gebezigd worden.

15. 1. Voorwerpen, welke buskruit, munitiën, vuurwerken of nitro-verbindingen inhouden, mogen met inhoud ten hoogste 130 Kilogram per stuk, voorwerpen, welke schietkatoen, veiligheidskruit of ontstekingsmiddelen bevatten, mogen met inhoud ten hoogste 90 Kilogram per stuk en voorwerpen, welke dynamietpatronen inhouden, mogen met inhoud ten hoogste 35 Kilogram wegen.

2. Kisten, waarvan het bruto-gewicht meer dan 25 Kilogram bedraagt, moeten, ten einde beter gehanteerd te kunnen worden, voorzien zijn van sterke, stevig aan de kisten bevestigde, handvatsels of lijsten.

3. Kisten en dergelijke, bevattende gevulde eenheidsprojectielen, mogen een bruto-gewicht hebben van meer dan 130 Kilogram, mits elke colli niet meer dan één projectiel inhoudt.

4. De beperkende bepalingen van dit artikel zijn niet van toepassing op het vervoer ten behoeve van 's Rijks dienst.

16. 1. De voorwerpen, waarin ontplofbare stoffen zijn gepakt, mogen bij het op-, af- en overladen niet geworpen worden.

2. Het op-, af- en overladen geschiedt door dragen van de voorwerpen, of door sleepen

daarvan over haren of wollen kleeden, of wel met behulp van een takeltuig.

3. Voor tonnen met buskruit is ook het rollen over kleeden toegestaan.

17. 1. Het op- en afladen mag alleen op eene door den burgemeester aangewezen plaats geschieden, welke zoo ver mogelijk van bewoonde plaatsen moet verwijderd zijn.

2. Deze bepaling geldt niet voor het op- en afladen van ontplofbare stoffen voor het Rijk.

3. De ladingsplaats mag, gedurende den tijd, dat zij tot het op- en afladen gebezigd wordt, niet voor het publiek toegankelijk zijn en moet, wanneer bij uitzondering het op- en afladen bij donker plaats vindt, door vaste, hoogstaande lantaarns verlicht worden. In die lantaarns mag geen petroleum worden gebrand.

4. Het overladen van het eene vaartuig in het andere geschiedt zooveel doenlijk op stroom en zoo mogelijk op niet minder dan 300 meter afstand van andere vaartuigen, of van bewoonde plaatsen.

5. Bij het op-, af- en overladen mag geen vuur gebrand en niet gerookt worden.

6. Licht mag alleen aanwezig zijn voor zoover zulks overeenkomstig het bepaalde in de 3de alinea van dit artikel noodig is voor de verlichting van de ladingsplaats.

7. De ontplofbare stoffen mogen niet eer ter plaatse van oplading gebracht of aldaar toegelaten worden, dan wanneer het opladen een aanvang neemt.

8. Het op-, af- en overladen wordt, eenmaal aangevangen, steeds zoo spoedig mogelijk volbracht en bij dag niet onderbroken, tenzij dit bij opkomend onweder noodig blijkt.

§ 2. *Van de kennisgevingen of de vergunningen tot vervoer en van het geleide.*

18. 1. Van elk transport van ontplofbare stoffen door of voor rekening van het Rijk wordt door de militaire autoriteit of door den afzender, met aanwijzing van den te volgen weg en van het tijdstip van binnenkomst in het Rijk of van den aanvang van het vervoer, vooraf kennis gegeven aan Onze Commissarissen in de betrokken provinciën en aan de burgemeesters der betrokken gemeenten, door welke het vervoer moet geschieden.

2. Gelijke kennisgeving geschiedt, indien, door onvoorziene omstandigheden, de te volgen weg of het aangegeven tijdstip verandering moet ondergaan.

19. 1. Voor elk transport van ontplofbare stoffen, door en voor rekening van anderen dan het Rijk, wordt voorafgaande schriftelijke vergunning vereischt.

2. Onder transport is in dit artikel en in de artikelen 23, 25, 26 en 27 ook te verstaan overlading.

3. Indien het vervoer zich binnen ééne provincie bepaalt, wordt de vergunning verleend door Onzen Commissaris in die provincie.

4. Indien het transport door meer dan ééne provincie moet plaats hebben, wordt de vergunning verleend door Onzen Commissaris in de provincie, waar het vervoer, de in- of de doorvoer een aanvang neemt, en door dezen daarvan ten spoedigste mededeeling gedaan aan Onze Commissarissen in de andere bij het vervoer betrokken provinciën.

5. Een afschrift der verleende vergunning wordt gelijktijdig aan Onzen Minister van Oorlog gezonden.

6. Bij weigering der vergunning worden de redenen dier weigering schriftelijk aan den aanvrager medegedeeld.

20. 1. De vergunningen, in het vorige artikel bedoeld, worden aangevraagd bij schriftelijk door den afzender of zijn gemachtigde onderteekend verzoek.

2. In het verzoekschrift worden vermeld:

a. De soort en de hoeveelheid der te verzenden stoffen en de wijze van inpakking.

b. De naam der gemeente waaruit en die der gemeente waarheen de verzending zal geschieden, met aanwijzing van de bergplaats, waar de stoffen zoo noodig zullen worden opgeslagen, of van het vaartuig waarin zij tot verder vervoer zullen worden overgeladen, alsmede de naam van den geadresseerde.

c. Het tijdstip der verzending.

d. Het middel van vervoer.

e. De naam van den voerman of van den schipper en bij vervoer te water, die van het vaartuig of de vaartuigen, waarmede het vervoer zal geschieden.

3. Bij invoer of rechtstreeksch doorvoer wordt, voor de toepassing van het hierboven sub 2, *b*, bepaalde, de gemeente van binnenkomst hier te lande aangemerkt als die, waaruit de verzending zal geschieden.

21. 1. In de vergunning worden de in het vorig artikel bedoelde opgaven vermeld en wordt de weg, dien het transport volgen moet, omschreven.

2. Aan de vergunning kunnen, in het belang der openbare veiligheid, voorwaarden worden verbonden, niet strijdig met de bepalingen van dit besluit.

3. In de vergunning wordt de tijd aangeduid, waarvoor zij geldig blijft.

4. Indien het ter bespoediging van een transport te water wenschelijk is, dat daarbij van eene sleepboot wordt gebruik gemaakt, wordt het gebruik daarvan in de vergunning voorgeschreven.

5. Bij transporten langs de groote rivieren is het bezigen van eene sleepboot regel, het zeilen uitzondering.

22. 1. Indien door onvoorziene omstandigheden het tijdstip, bepaald voor den aanvang van het vervoer, den in- of den doorvoer, verandering moet ondergaan, wordt daarvan door den afzender of zijn gemachtigde ten spoedigste kennis gegeven aan Onzen Commissaris, die de vergunning tot vervoer heeft verleend.

2. Deze doet daarvan onverwijld mededeeling aan Onze Commissarissen in de andere bij het vervoer betrokken provinciën.

23. 1. Van elk transport waartoe door Onze Commissarissen in de provinciën vergunning wordt verleend, alsmede van de verandering van het tijdstip van aanvang van het vervoer, den in- of den doorvoer of van den daarbij te volgen weg, geven Onze Commissarissen in de provinciën, door welke het transport zal plaats hebben, tijdig kennis aan de burgemeesters der in hunne provinciën gelegen gemeenten, waaruit het transport vertrekt, door welke het zal gaan en waarheen het bestemd is.

2. Bij invoer of rechtstreekschen doorvoer wordt ten deze de gemeente van binnenkomst aangemerkt als gemeente waaruit het transport vertrekt.

24. Aan de burgemeesters der in de artikelen 18 en 23 bedoelde gemeenten wordt overgelaten, in het belang der openbare veiligheid de noodige voorzorgsmaatregelen te nemen, niet strijdig met de bepalingen van dit besluit, noch met de voorwaarden der vergunning.

25. 1. Voor elk transport, onverschillig of het door het Rijk of door anderen geschied, wordt het geleide van één of meer personen gevorderd.

2. Dit geleide bestaat:

a. bij transporten door en voor rekening van het Rijk, uit onderofficieren en minderen van de landmacht, bij voorkeur van het wapen der artillerie, of van de zeemacht. Zoo noodig kan het bevel over het geleide aan een officier worden opgedragen.

b. bij transporten door en voor rekening van anderen dan het Rijk, uit beambten daarvoor door of van wege Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aangewezen en door of van wege Onzen Minister van Justitie voorzien van eene aanstelling als onbezoldigd rijksveldwachter.

3. Het getal dezer begeleiders wordt in elk bijzonder geval door Onzen Commissaris, die de vergunning tot vervoer verleent, met inachtneming van de tweede zinsnede van artikel 47 bepaald en in de vergunning uitgedrukt, met aanwijzing van den beambte, wien het bevel over het geleide is opgedragen.

4. Bij ontstentenis dezer beambten geldt voor de hierbedoelde transporten het bepaalde sub 2, *a*, van dit artikel. Het geleide wordt alsdan verstrekt door de militaire autoriteit op aanvraag van Onzen Commissaris in de provincie.

26. 1. Het geleide ziet toe, dat de in de hoofdstukken I en II vervatte bepalingen worden nageleefd en is ook tegenwoordig bij het op-, af- en overladen der stoffen.

2. Aan het hoofd van het geleide wordt, door de zorg van de autoriteit die dit aanwijst, eene beknopte instructie verstrekt, onder bijvoeging van een gedrukt exemplaar der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 81) en van dit besluit, bovendien bij elk transport door en voor rekening van anderen dan het Rijk, van een afschrift der vergunning en der daaraan verbonden voorwaarden.

3. Indien het transport door en voor rekening van anderen dan het Rijk geschiedt, wordt door het hoofd van het geleide, na afloop, een schriftelijk verslag uitgebracht aan Onzen Commissaris in de provincie, die de vergunning tot vervoer heeft verleend.

27. 1. Bij elk transport door en voor rekening van anderen dan het Rijk, is door den afzender eene vergoeding verschuldigd, volgens een tarief, dat door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel zal worden vastgesteld.

2. Heeft het transport onder militair geleide plaats, dan worden door den afzender aan dat geleide de onkosten vergoed, welke in gelijk geval door het Rijk zouden zijn te goed gedaan.

3. De wijze waarop de uitbetaling der vergoeding moet geschieden en het bedrag daarvan worden door Onzen Commissaris in de provincie, zoo noodig in overleg met de militaire autoriteit, bepaald en in de vergunning vermeld.

4. Indien het vervoer te water geschiedt, wordt in de vergunning vermeld, dat door den afzender voor huisvesting van het geleide aan boord der vaartuigen moet worden gezorgd.

5. Onder de in het vorige lid bedoelde huisvesting wordt verstaan:

a. voor iederen geleider een *behoorlijk* te

bereiken verblijf van ten minste 6 M³.; bij ladingen dynamiet en dergelijke nitro-glycerine bevattende stoffen moet bedoeld verblijf zijn gelegen buiten het ruim, waarin de hierbedoelde ontplofbare stoffen zijn geborgen;

b. het verschaffen van deugdelijk nachtleger, bestaande uit: voor iederen geleider 1 matras, 1 hoofdkussen, ten minste 2 wollen dekens en 2 lakens, een en ander van goede hoedanigheid.

6. Wanneer de binnenvaartuigen, geladen met ontplofbare stoffen, ligplaats nemen *in* de kruithavens aan de *Oostpunt van Rozenburg* of bij *Buitenhuizen*, wordt de in het vorige lid bedoelde huisvesting niet vereischt.

§ 3. *Algemeene voorschriften voor het vervoer.*

28. 1. De voorwerpen, waarin de ontplofbare stoffen zijn gepakt, zijn in de vervoermiddelen geplaatst op en overdekt met haren of wollen kleeden of dekens.

2. Zij moeten zóódanig vastgezet zijn, dat geen wrijving op hout of op metaal kan ontstaan.

29. 1. Op of in de vervoermiddelen, met uitzondering van de stoomvaartuigen bedoeld in artikel 6, § 2, mag geen vuur of licht aanwezig zijn en mag niet gerookt worden.

2. Dit verbod is niet van toepassing op de sein- en andere lichten, welke ingevolge de daaromtrent bestaande voorschriften aan boord der vaartuigen of aan de voertuigen aanwezig moeten zijn.

3. Deze lichten, waartoe alleen raap-, patent- of slaolie, dan wel stearine-kaarsen gebezigd worden, mogen niet aan boord van de vaartuigen of op de voertuigen, welke de ontplofbare stoffen vervoeren, worden aangestoken of gebluscht.

30. 1. Indien kisten, vaten, tonnen of bussen, waarin zich ontplofbare stoffen bevinden, zóódanig hebben geleden, dat daaruit gevaar zou kunnen ontstaan, worden deze voorwerpen dadelijk in een enkel of dubbel genomen haren of wollen kleed ingenaaid, waartoe bij elk transport het noodige aanwezig moet zijn, ten genoegen van het hoofd van het geleide.

2. Het vernieuwen van de verpakking moet alleen bij dringende noodzakelijkheid plaats hebben.

3. De vervoerder zorgt dat, volgens aanwijzing van het geleide, eenige ledige buskruittonnen of kisten en kuipersgereedschappen bij het transport worden medegenomen.

31. 1. Met een transport ontplofbare stoffen mogen niet gelijktijdig licht ontvlambare stoffen vervoerd worden, waartoe onder anderen gerekend worden: alcohol, chloroform, aether, zwavelkoolstof, chloorzwavel, phosphorus, terpentijn, benzol, naphta, benzine, lichte petroleumaether, gazoline, petroleum, oleonaphta, koolteer, houtteer.

2. Onder dit verbod is niet begrepen het voor eigen gebruik aan boord aanwezige teer, en bij transporten, als bedoeld bij artikel 6, zoomede bij het vervoer met motorrijtuigen, de benoodigdheden uitsluitend bestemd voor de bediening der machine.

32. Het gelijktijdig vervoer van buskruit, dynamiet, schietkatoen of andere ontplofbare stoffen met hetzelfde vervoermiddel is verboden, behoudens het bepaalde bij de artikelen 8, 11 en 44.

33. Gedurende het vervoer, het op-, af- en overladen daaronder begrepen, staan de daartoe gebezigde voerlieden en schippers en hunne onderhoorigen onder de bevelen van het hoofd van het geleide, voor alle maatregelen welke, ter uitvoering van dit besluit en van de voorwaarden der vergunning, in het belang der openbare veiligheid, moeten worden genomen.

34. 1. De doortocht door de bebouwde kom der gemeenten mag, buiten dringende noodzakelijkheid, niet bij nacht plaats hebben en wordt ook buitendien door het transport zooveel mogelijk vermeden.

2. Is die doortocht noodzakelijk, dan doet het hoofd van het geleide den burgemeester in tijds van de nadering van het transport verwittigen.

3. De doortocht mag eerst aanvangen, nadat van den burgemeester bericht is ontvangen, dat de bijzondere maatregelen van voorzichtigheid, welke hij noodig acht, genomen zijn, of dat geen zoodanige maatregelen door hem worden geëischt. In afwachting daarvan moet het transport op ten minste 300 meter afstand buiten de bebouwde kom blijven.

35. 1. Oponthoud binnen de bebouwde kom eener gemeente is verboden, tenzij dit volstrekt noodig is. In dit geval bepaalt de burgemeester, in overleg met het hoofd van het geleide, de plaats van het oponthoud en verordent hij de noodige veiligheidsmaatregelen.

2. In geen geval houdt het transport stil in de onmiddellijke nabijheid van in werking zijnde fabrieken, ovens, smederijen en van andere plaatsen, waar, anders dan tot huishoudelijk gebruik, vuren aanwezig zijn.

§ 4. *Bijzondere voorschriften voor het vervoer te lande.*

36. Voor het vervoer worden alleen overdekte voertuigen, bij voorkeur met veeren, gebezigd.

37. Elk voertuig is voorzien van eene aan een winkelhaak uitgezette witte vlag, van ten minste 0.5 meter in het vierkant, waarop in goed leesbare zwarte letters het opschrift „buskruit" gesteld is.

38. 1. De onderlinge afstand der voertuigen bedraagt ten minste 25 meter, behalve bij het doortrekken van de bebouwde kom eener gemeente, waarbij de afstand mag worden verminderd, indien dit in het belang der openbare veiligheid wordt noodig geacht.

2. Elk transport wordt op den noodigen afstand voorafgegaan door een geleider met een roode vlag.

39. Het rooken is in de nabijheid der voertuigen verboden.

40. 1. Bij het naderen van overwegen bij spoorwegen wordt door het transport op ten minste 150 meter afstand halt gehouden.

2. Het transport trekt de spoorbaan niet over, vóór dat het geleide zich overtuigd heeft, dat geen trein nadert en dat de op den overweg gevallen sintels zijn uitgedoofd.

3. Wanneer het transport moet gaan langs wegen, welke binnen den afstand van 150 meter evenwijdig aan spoorwegen gelegen zijn, geschiedt het vervoer zooveel mogelijk alleen dan, wanneer geen locomotief in aantocht is.

4. Het geleide is verplicht hieromtrent vooraf inlichting in te winnen.

41. 1. Wegen, waarvan door een stoomtram wordt gebruik gemaakt, worden zooveel mogelijk door het transport vermeden.

2. Moet van zoodanigen weg gebruik gemaakt worden, dan wordt bij het naderen van een tram een geleider met eene roode vlag afgezonden, op wiens aanmaning de tram stil houdt tot het transport zich aan den zijkant van den weg en zoo mogelijk boven den wind heeft opgesteld. Bij het voorbijtrekken van de tram mogen de vuren der locomotief niet geopend of geroerd worden, terwijl het transport zich eerst weder in beweging stelt, wanneer de tram ten minste 150 meter voorbij is.

42. Bij onweder houdt het transport zooveel mogelijk stil, op ten minste 300 meter afstand van bewoonde gebouwen of van plaatsen, welke met hoog opgaand houtgewas bezet zijn.

43. Moet het transport van eene veerpont of gierbrug gebruik maken, dan mogen zich daarop niet gelijktijdig andere voertuigen of personen bevinden, tenzij deze laatsten voor de bediening der veerpont of der gierbrug noodig zijn.

44. Onverminderd het bepaalde bij de „Motor- en Rijwielwet, *Staatsblad* 1905, nº. 69", laatstelijk gewijzigd bij de wet van 18 Juli 1910 (*Staatsblad* nº. 237), en bij het „Motor- en Rijwielreglement, *Staatsblad* 1905, nº. 294", laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 15 December 1916 (*Staatsblad* nº. 532), gelden voor het vervoer van ontplofbare stoffen met motorrijtuigen de navolgende voorschriften:

1. Ontplofbare stoffen kunnen met motorrijtuigen worden vervoerd zoowel op het rijtuig als op niet meer dan één aanhangwagen.

2. Ten opzichte van het vervoer van ontplofbare stoffen, als bedoeld in artikel 32, worden motorrijtuig en aanhangwagen als afzonderlijke voertuigen beschouwd.

3. Ontplofbare stoffen, welke meer dan 6 % nitro-glycerine bevatten, alsmede ontstekingsmiddelen van ontplofbare stoffen (uitgezonderd lont) of zwart buskruit, mogen alleen in den aanhangwagen vervoerd worden, doch niet te zamen.

4. Elk dier voertuigen moet, behalve van de witte vlag, bedoeld in artikel 37, voorzien zijn van een aan beide zijden rood gekleurd, goed zichtbaar geplaatst, bord van 0.50 M. in het vierkant.

5. In de lantaarns der voertuigen mogen niet anders dan stearine-kaarsen worden gebezigd.

6. Op de voertuigen mag geen vracht worden geladen, waarvan het gewicht met inbegrip van dat der medegevoerde personen, grooter is dan het draagvermogen, waarvoor de voertuigen zijn vervaardigd en dat er duidelijk zichtbaar op moet zijn vermeld. In geen geval mag de aldus berekende belasting per voertuig meer bedragen dan 3000 K.G.

7. Behoudens het bepaalde in § 2 van Hoofdstuk II moet in de vergunning worden vermeld het gewicht van de te bezigen voertuigen en van de daarop te laden vracht.

8. Elk voertuig moet voorzien zijn van ten minste twee handbluschtoestellen van goede constructie, welke toestellen voor onmiddellijk gebruik gereed, gemakkelijk te bereiken en verzegeld moeten zijn. Bovendien behoort elk voertuig mede te voeren een gemakkelijk te bereiken reservoir, bevattende ten minste 25 liter water, benevens ten minste 2 opvouwbare emmers.

9. Bij het in- en uitladen van ontplofbare stoffen moet de motor afgesteld zijn.

10. Het vullen of openen van het brandstofreservoir moet zooveel mogelijk bij daglicht geschieden en in allen gevalle op grooten afstand van vuur of van open licht; het storten van

brandstof naast de opening van het reservoir moet worden vermeden. Het vullen van het reservoir mag niet plaats hebben tijdens het laden of lossen van het voertuig, terwijl het bijvullen, wanneer het voertuig geladen is, zooveel mogelijk moet worden voorkomen.

11. Tijdens het vervoer mag niet met zoogenaamden „vrijen uitlaat" worden gereden. De inrichting, dienende tot opening van den uitlaat, moet verzegeld zijn.

12. Tijdens het vervoer mag met geen grootere snelheid worden gereden dan 20 K.M. per uur.

13. Elk motorrijtuig moet, om te kunnen worden gebezigd voor het vervoer van ontplofbare stoffen, voldoen aan de volgende eischen:

a. Het onderstel moet vervaardigd zijn van niet-brandbare materialen.

b. De motor met carburator moet zich aan den voorkant van het motorrijtuig bevinden en van de laadruimte gescheiden zijn door de zitplaats van den bestuurder.

c. Het brandstofreservoir moet explosievrij zijn en aangehecht onder de zitplaats van den bestuurder of aan de achterzijde van het rijtuig onder den wagenbak. In het laatste geval moet het reservoir tegen mechanische beschadiging beschermd zijn door het op voldoende hoogte boven den grond aan te brengen en het te omgeven met een omhulsel van voldoende stevigheid.

d. In de brandstofaanvoerleiding moet een kraan aanwezig zijn, welke door den bestuurder van het motorrijtuig vanaf zijn zitplaats gemakkelijk kan worden gesloten.

e. In de uitlaatleiding moet zich een knalpot bevinden: de uitlaatbuis moet doorloopen tot aan het einde van den wagenbak. Ter hoogte van den knalpot moet tegen de onderzijde van den wagenbak een asbestplaat zijn aangebracht.

f. De motor moet voorzien zijn van een snelheidsregelaar, welke verzegeld kan worden en het overschrijden van een uursnelheid van 20 K.M. automatisch belet.

g. Elk rijtuig moet voorzien zijn van een betrouwbaren snelheidsmeter van goede constructie.

h. Het motorrijtuig moet zóódanig zijn ingericht, dat de bestuurder, alsmede het geleide, daarop eene behoorlijke zitplaats heeft, welke tegen regen is beschut.

i. Van uit de zitplaatsen van het motorrijtuig moet het, door middel van een raam of op andere wijze, voor den bestuurder en het geleide gemakkelijk zijn den geheelen wagen, en wanneer met een aanhangwagen gereden wordt, ook dezen, te overzien.

k. De wagenbak moet van hout vervaardigd zijn, inwendig bekleed met plaatijzer. Tusschen den houten wand en het plaatijzer moet een laag asbest zijn aangebracht. Voorts moet de wagenbak zóódanig zijn ingericht, dat de lading zoo weinig mogelijk kan verschuiven.

l. Het motorrijtuig moet zeer goed afgeleverd zijn en massieve rubberbanden bezitten.

m. De wagenbak moet geheel overdekt zijn.

n. Het roode bord, bedoeld in punt 4 van dit artikel, moet verticaal geplaatst zijn, rechthoekig op de lengteas van het rijtuig en stevig op of nabij het hoogste punt van het rijtuig bevestigd zijn.

14. De aanhangwagen moet zóódanig aan het motorrijtuig gekoppeld zijn, dat het goed volgen onder alle omstandigheden verzekerd is, dat een niet-elastisch stooten van den aanhangwagen niet kan voorkomen en dat de koppeling steeds snel kan worden verbroken.

15. Op den aanhangwagen moet, behalve het geleide, een remmer aanwezig zijn. Deze personen moeten in de gelegenheid zijn om den aanhangwagen en het motorrijtuig te overzien, terwijl de remmer, door het geven van een luidklinkend signaal of op andere wijze, de aandacht van den bestuurder van het motorrijtuig moet kunnen trekken.

Voorts moeten bestuurder en remmer van uit hun zitplaatsen elkander kunnen zien.

16. Voor den aanhangwagen gelden voorts de voorschriften, genoemd onder 13 van dit artikel, sub *a*, *h*, *k*, *l*, *m* en *n*.

17. Bij elk transport moet er dagelijks voor gezorgd worden, dat de motor, de onderdeelen, welke den motor omgeven, en het onderpantser worden ontdaan van verontreinigingen, te wijten aan het gebruik van smeerolie en brandstof. De bestuurder is verplicht zorg te dragen, dat alle deelen, welke blootstaan aan vervuiling door smeerolie of brandstof, in zindelijken toestand verkeeren en dat alle reservoirs, buisleidingen en toebehooren, waarin zich brandstof bevindt, behoorlijk dicht zijn. Daartoe zal hij dagelijks deze deelen nagaan en de noodige herstellingen uitvoeren, of doen uitvoeren.

18. De Commandant van het Korps geleiders van ontplofbare stoffen kan, wanneer hij zulks noodig acht, technische voorlichting inroepen of doen inroepen.

19. Bij het in dit artikel bedoelde vervoer is artikel 38 niet van toepassing.

45. De bepalingen van dit hoofdstuk zijn niet van toepassing op het vervoer van buskruit, schietkatoen, munitiën en vuurwerken, door troepen, munitieparken, munitiecolonnes en

batterijen op marsch; ook niet op een vervoer dier stoffen met aan het Rijk behoorende voertuigen voor het houden van oefeningen of van proefnemingen.

§ 5. *Bijzondere voorschriften voor het vervoer te water.*

46. 1. Het vervoer geschiedt met overdekte vaartuigen, bij voorkeur met beweegbaren mast.

2. Van het gedeelte van het vaartuig, waarin de ontplofbare stoffen zijn geborgen, moeten de luiken met geteerde zeilen of presennings overdekt zijn.

47. 1. Met uitzondering van den schipper, zijne onderhoorigen en van het geleide, mag zich niemand aan boord bevinden.

2. Op elk vaartuig zijn één of meer geleiders aanwezig.

48. Het hoofd van het geleide is gehouden te zorgen, dat, wanneer geladen vaartuigen ten anker liggen, steeds een man op het dek aanwezig zij, die de wacht houdt en aangeroepen wordende, verplicht is onmiddellijk antwoord te geven.

49. 1. Elk vaartuig is voorzien van eene stevige roeiboot met de noodige riemen, van een scheepsroeper, van ten minste twee paar magazijnsschoenen en van eene goed sluitende kist ter berging van de seinlantaarns en het daarbij benoodigde.

2. De sleutel dezer kist berust bij het geleide.

50. 1. Aan den top van den mast is, zoowel bij dag als bij nacht, bevestigd eene aan een winkelhaak uitgezette witte vlag van ten minste 1.3 meter lang en 0.65 meter breed, waarop in goed leesbare zwarte letters het opschrift „buskruit" gesteld is.

2. Bij het strijken van den mast wordt deze vlag aan een schippersboom of stok bevestigd, op den boeg geplaatst, of indien dit niet mogelijk is, met de hand uitgestoken. Bij dag is daarenboven eene roode vlag boven het roer geplaatst.

51. 1. Elk transport bestaat uit ten hoogste vier vaartuigen.

2. Elk vaartuig mag niet meer dan 30,000 kilogram ontplofbare stof bevatten.

52. De onderlinge afstand tusschen de vaartuigen bedraagt, indien niet van eene sleepboot wordt gebruik gemaakt, ten minste 300 meter, behoudens uitzonderingen, ter beoordeeling van het hoofd van het geleide.

53. 1. Indien bij het vervoer van eene sleepboot wordt gebruik gemaakt, mogen daarmede gelijktijdig twee vaartuigen van het transport, doch geene andere vaartuigen worden gesleept.

2. De onderlinge afstand tusschen sleepboot en vaartuigen bedraagt, zoo mogelijk, niet minder dan 50 meter.

3. Indien twee of meer sleepbooten elk een of twee vaartuigen met ontplofbare stoffen geladen sleepen, moet de afstand tusschen het laatst voorgaande vaartuig en de daarop volgende boot ten minste 300 meter bedragen.

54. Bij onweder worden de masten dadelijk gestreken, zoo die daartoe ingericht zijn, en de vaartuigen vastgelegd, zoo mogelijk op ten minste 300 meter afstand van andere vaartuigen, van bewoonde gebouwen en van plaatsen, welke met hoog opgaand houtgewas bezet zijn.

55. Moet het transport eene sluis doorgaan, dan wordt het vóór alle andere vaartuigen afzonderlijk geschut.

56. Spoorwegbruggen mogen door het transport niet worden doorgevaren, zoolang de signalen op onveilig of voorzichtig staan. In dit geval houdt het transport op een afstand van ten minste 150 meter van de brug stil en wordt de weg eerst vervolgd, wanneer het bedoelde signaal is weggenomen.

57. De bepalingen van dit hoofdstuk zijn niet van toepassing op het vervoer van buskruit, schietkatoen, munitiën en vuurwerken aan boord van vaartuigen tot 's Rijks dienst behoorende, of van 's Rijks zee- en landmacht, wanneer die stoffen tot de uitrusting der vaartuigen behooren, of tot het houden van oefeningen of van proefnemingen worden vervoerd.

HOOFDSTUK III.

Verzending en vervoer van ontplofbare stoffen, de hoeveelheid van 100 kilogram niet te boven gaande.

58. 1. Op de verzending en het vervoer is het bepaalde bij de artikelen 13, 14, 15, eerste, tweede en vierde lid, 16, 28, 32, 36, 46 en 53 van toepassing, met dien verstande, dat het gewicht van de in artikel 15, eerste lid, in de eerste plaats genoemde ontplofbare stoffen (buskruit, munitiën, vuurwerken of nitroverbindingen) voor de toepassing van dit artikel, zonder de verpakking, slechts 100 K.G. mag bedragen, terwijl bij het vervoer van metaalpatronen geen gebruik behoeft te worden gemaakt van haren of wollen kleeden en het dekken met zulke kleeden ook bij andere ontplofbare stoffen niet vereischt wordt, wanneer de voorwerpen, waarin zich die stoffen bevinden in een haren of wollen kleed zijn genaaid. Zijn de voorwerpen aldus ingenaaid, dan worden

de opschriften in artikel 13 vermeld, op deze kleeden gesteld.

2. Het innaaien in een haren of wollen kleed is verplichtend, indien het vervoer per stoomtram geschiedt.

59. In vaartuigen worden de voorwerpen, waarin de ontplofbare stoffen zijn gepakt, op niet minder afstand dan 4 meter van de stookplaatsen of van de ketelruimte geplaatst.

60. 1. Het vervoer wordt gedekt door een geleibiljet, afgegeven door den burgemeester der gemeente van afzending, of bij invoer of rechtstreekschen doorvoer, van de gemeente van binnenkomst hier te lande.

2. In dit geleibiljet wordt vermeld het volledig adres van den afzender en van den geadresseerde, de soort en de hoeveelheid der te verzenden stoffen, de wijze van inpakking, het vervoermiddel, de tijd van afzending.

3. Dit geleibiljet wordt aan de personen, bedoeld bij artikel 8 der wet, op hunne aanvraag vertoond en door hen afgeteekend.

4. Bij aankomst aan de plaats van bestemming wordt het geleibiljet aan den burgemeester afgegeven.

61. 1. Bij vervoer van Rijkswege wordt het geleibiljet, in artikel 60 bedoeld, afgegeven door den afzender en behoeft dit niet door de burgemeesters te worden afgeteekend.

2. Het bepaalde bij de artikelen 45 en 57 vindt ook hier toepassing.

HOOFDSTUK III*bis*.

Verzending en vervoer van ontplofbare stoffen, benoodigd voor de mijnindustrie, in grootere hoeveelheid dan 100 *Kilogram, doch* 300 *Kilogram niet te boven gaande.*

62. 1. Voor de verzending en het vervoer, als in dit hoofdstuk bedoeld door en voor rekening van anderen dan het Rijk, wordt voorafgaande schriftelijke vergunning vereischt van Onzen Commissaris in de provincie, die haar doorloopend, of voor een bepaalden tijd kan verleenen en bevoegd is tot weigering en tot intrekking der vergunning, onder schriftelijke mededeeling van de redenen daarvoor.

2. Artikel 19, 2de, 3de, 4de en 5de lid en artikel 20, 1ste lid en het tweede lid tot en met het daarin onder *a* en *b* vermelde, alsmede het bepaalde in de artikelen 58, 59, 60 en 61 zijn op de verzending en het vervoer, bedoeld in het eerste lid van dit artikel van toepassing.

3. Geen geleibiljet wordt door den in artikel 60 bedoelden burgemeester afgegeven dan op vertoon van eene overeenkomstig het eerste lid van dit artikel verleende en nog geldige vergunning tot vervoer.

HOOFDSTUK IV.

Van den in-, uit- en doorvoer van ontplofbare stoffen.

63. 1. Op de van buitenslands aangebrachte ontplofbare stoffen zijn de bepalingen van de vorige hoofdstukken toepasselijk.

2. Buitendien gelden te dezen aanzien nog de volgende bijzondere voorschriften.

64. Van de landzijde is de invoer en de doorvoer van ontplofbare stoffen, de hoeveelheid van 100 Kilogram te boven gaande, te land verboden, behalve wanneer de invoer en de doorvoer plaats heeft ten behoeve van de mijnindustrie, in welk geval deze tot eene hoeveelheid van 300 Kilogram is toegelaten, en te water alleen vergund langs den *Rijn*, de *Maas*, de *Schelde*, het Kanaal van *Terneuzen*, de *Zuid-Willemsvaart* en het Kanaal van *Luik* naar *Maastricht*.

65. Van en naar zee is de in-, uit- en doorvoer van ontplofbare stoffen alleen vergund langs de plaatsen en wegen door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aangewezen.

66. 1. Bij in- of doorvoer van de landzijde zijn de vervoerders verplicht dadelijk aan den burgemeester der gemeente van binnenkomst aangifte te doen van de in te voeren hoeveelheid ontplofbare stoffen, van den naam en de woonplaats van den afzender, van hem aan wien de verzending geschiedt en van de plaats van bestemming. Zoo de burgemeester dit noodig oordeelt, worden de stoffen, onder de door hem te verordenen veiligheidsmaatregelen, onverwijld naar eene door hem aan te wijzen bergplaats of ligplaats overgebracht, om aldaar te verblijven tot het vervoer door het Rijk een aanvang neemt.

2. Bij weigering van den vervoerder om deze overbrenging te verrichten, geeft de burgemeester, desnoods ondersteund door den sterken arm, aan zijn bevel, op kosten van den onwillige, gevolg.

67. 1. Bij invoer van de zeezijde zijn de gezagvoerders of schippers verplicht dadelijk aan het hoofd der haven- of rivierpolitie, of bij ontstentenis van dien aan den burgemeester van de gemeente der naaste haven, aangifte te doen van de in te voeren hoeveelheid ontplofbare stoffen, van den naam van den afzender, van den geconsigneerde en van de plaats van bestemming.

2. Op de eerste aanzegging van het hoofd dier politie of van den burgemeester, worden de

schepen, in afwachting van het verder vervoer, naar eene door hem aan te wijzen ligplaats overgebracht en nemen de gezagvoerders en schippers de door hem te geven voorzorgsmaatregelen in acht.

3. Indien het hoofd der politie of de burgemeester oordeelt, dat de ontplofbare stoffen tijdelijk naar een Rijksmagazijn moeten worden overgebracht, dan geschiedt dit overeenkomstig de regelen, welke omtrent de berging van die stoffen in de bedoelde magazijnen zijn of nader zullen worden vastgesteld.

4. In geval van weigering geeft het hoofd der politie of de burgemeester, desnoods ondersteund door den sterken arm, aan zijn bevel, op kosten van den onwillige, gevolg.

68. Het bij het vorig artikel bepaalde is niet van toepassing op het buskruit, de munitiën en de vuurwerken, welke de zeeschepen voor eigen gebruik aan boord hebben, tot eene hoeveelheid van 50 kilogram ontplofbare stof.

69. De bepalingen van dit hoofdstuk zijn niet van toepassing op ontplofbare stoffen in voer- of vaartuigen tot 's Rijks dienst behoorende, noch op den munitievoorraad van vreemde oorlogsschepen.

HOOFDSTUK V.

Van den verkoop en den opslag van ontplofbare stoffen.

70. Verkoopers van ontplofbare stoffen zijn verplicht deze hunne nering in hunne aangifte voor het patentrecht uit te drukken.

71. 1. Voor het bewaren van ontplofbare stoffen wordt de vergunning vereischt van het gemeentebestuur, overeenkomstig de „Hinderwet".

2. Zij, die reeds eene bewaarplaats hadden vóór het in werking treden dier wet, moeten zich gedragen naar de voorschriften, welke door de gemeentebesturen voor het bewaren van ontplofbare stoffen zijn of zullen worden vastgesteld.

72. 1. Het is aan ieder, die niet tot het houden van eene bewaarplaats of tot opslag van ontplofbare stoffen gerechtigd is, verboden zoodanige stoffen voorhanden te hebben.

2. Dit verbod is niet van toepassing op het voorhanden hebben van buskruit tot eene hoeveelheid van 3 kilogram, van vuurwerken, welke niet meer dan 5 kilogram ontplofbare stof bevatten, op metaal- en jachtpatronen tot een getal van 2000, alsmede niet op slaghoedjes, op Flobertpatronen (patronen voor kamergeweren) en op hulzen tot metaal- en jachtpatronen.

3. Een en ander mag tot de daarbij vermelde hoeveelheid vrij worden bewaard.

73. De bepalingen der vorige artikelen zijn niet van toepassing op de in dit besluit met het woord „opslag" aangeduide tijdelijke berging of nederlegging van die stoffen, waaromtrent de bepaling geldt van het volgende artikel.

74. 1. De opslag geschiedt:

hetzij in een Rijksmagazijn, onder beheer van de Departementen van Oorlog of van Marine, volgens de regelen, welke omtrent het voorhanden zijn van ontplofbare stoffen in die magazijnen zijn of nader zullen worden vastgesteld;

hetzij, met goedvinden van de eigenaren, in bergplaatsen, behoorende aan besturen of bijzondere personen;

hetzij ter plaatse als door den burgemeester zal worden aangewezen.

2. Rijksmunitiën voor hand- of vuistvuurwapenen en mitrailleurs, zoomede springmiddelen tot vernieling van bruggen en andere kunstwerken, mogen in onbeperkte hoeveelheid tijdelijk worden opgeslagen volgens de voorschriften door Onzen Minister van Oorlog of van Marine te geven.

75. 1. Geschiedt de aanwijzing van de opslagplaats door den burgemeester, dan wordt door dezen voor de bewaking daarvan gezorgd.

2. De opslagplaats moet zoo ver mogelijk verwijderd zijn van bewoonde gebouwen en van plaatsen, waar licht ontvlambare of ontplofbare stoffen aanwezig zijn.

3. Onder opslagplaats wordt ook verstaan de ligplaats van schepen met onfplofbare stoffen geladen.

4. Bij de aanwijzing van zoodanige ligplaats handelt de burgemeester in overleg met de betrokken ambtenaren der rivier-, kanaal- of havenpolitie.

5. Van elke aanwijzing eener opslagplaats geeft de burgemeester kennis aan Onzen Minister van Oorlog.

Slotbepalingen.

76. De bepalingen van dit besluit zijn niet van toepassing op het vervoer van ontplofbare stoffen met spoortreinen, ten aanzien waarvan het algemeen reglement voor het vervoer op de spoorwegen, vastgesteld bij Ons besluit van 4 Januari 1901 (*Staatsblad* nº. 20), van kracht blijft.

77. 1. De bepalingen van dit besluit zijn niet van toepassing op het vervoer van ontplofbare stoffen van het terrein der fabrieken, waar ze worden vervaardigd, naar buiten dat terrein gelegen, doch tot de fabriek behoorende magazijnen of bergplaatsen.

2. Voor zoodanig vervoer wordt evenwel Onze vergunning gevorderd, welke doorloopend kan worden verleend en waarbij voorwaarden kunnen worden vastgesteld.

78. Onverminderd het bepaalde in artikel 3 van dit besluit is Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bevoegd in *bijzondere omstandigheden geheel of gedeeltelijk of voorwaardelijk* vrijstelling van een of meer bepalingen van dit besluit te verleenen.

Behoort bij Koninklijk besluit van den 6den December 1917 (*Staatsblad* nº. 686).

Ons bekend,

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Justitie, B. ORT.
De Minister van Financiën, TREUB.

BIJLAGE II.

LIJST *van correspondeerende artikelen van het K. B. van* 15 *October* 1885 (Staatsblad nº. 187), *laatstelijk gewijzigd bij K. B. van* 15 *September* 1917 (Staatsblad nº. 587) *en van den doorloopenden tekst, bedoeld bij artikel XXII van laatstbedoeld Koninklijk Besluit.*

K. B. van 15 October 1885 (*Stbl.* nº. 187), laatstelijk gewijzigd bij K. B. van 15 Sept. 1917 (*Stbl.* nº. 587).	Doorloopende tekst, bedoeld bij art. XXII van het K. B. van 15 Sept. 1917 (*Stbl.* nº. 587).
Artikel 1	Artikel 1
„ 2	„ 2
„ 3	„ 3
„ 4	„ 4
„ 5	„ 5
„ 6	„ 6
„ 7	„ 7
„ 8	„ 8
„ 9	„ 9
„ 10	„ 10
„ 11	„ 11
„ 11*bis*	„ 12
„ 12	„ 13
„ 13	„ 14
„ 14	„ 15
„ 15	„ 16
„ 16	„ 17
„ 17	„ 18
„ 18	„ 19
„ 19	„ 20
„ 20	„ 21
„ 21	„ 22
„ 22	„ 23
„ 23	„ 24
„ 24	„ 25
„ 25	„ 26
„ 26	„ 27
„ 27	„ 28
„ 28	„ 29
„ 29	„ 30
„ 30	„ 31
„ 31	„ 32
„ 32	„ 33
„ 33	„ 34
„ 34	„ 35
„ 35	„ 36
„ 36	„ 37
„ 37	„ 38
„ 38	„ 39
„ 39	„ 40
„ 40	„ 41
„ 41	„ 42
„ 42	„ 43
„ 42*bis*	„ 44
„ 43	„ 45
„ 44	„ 46
„ 45	„ 47
„ 46	„ 48
„ 47	„ 49
„ 48	„ 50
„ 49	„ 51
„ 50	„ 52
„ 51	„ 53
„ 52	„ 54
„ 53	„ 55
„ 54	„ 56
„ 55	„ 57
„ 56	„ 58
„ 57	„ 59
„ 58	„ 60
„ 59	„ 61
„ 59*bis*	„ 62
„ 60	„ 63
„ 61	„ 64
„ 62	„ 65
„ 63	„ 66
„ 64	„ 67
„ 65	„ 68
„ 66	„ 69
„ 67	„ 70
„ 68	„ 71
„ 69	„ 72
„ 70	„ 73
„ 71	„ 74
„ 72	„ 75
„ 73	„ 76
„ 74	„ 77
„ 74*bis*	„ 78

Behoort bij Koninklijk besluit van den 6den December 1917 (*Staatsblad* nº. 686).

Ons bekend,

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Justitie, B. ORT.
De Minister van Financiën, TREUB.

6 *December* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 1 December 1917, nº. 77, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. In Ons besluit van 30 Maart 1904, nº. 19, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd, worden de volgende wijzigingen gebracht:

1º. Aan artikel 13 wordt een nieuw derde lid toegevoegd, luidende: „Vrouwelijke ambtenaren worden tot het examen niet toegelaten."

2º. Aan artikel 40 wordt een nieuw tweede lid toegevoegd, luidende: „Ook vrouwelijke klerken zijn tot rijksklerk benoembaar."

3º. Tusschen het eerste en tweede lid van artikel 44 wordt een nieuw tweede lid ingevoegd, luidende: „De Minister wijst de directiën, inspectiën, contrôles en ontvangkantoren aan, waar vrouwelijke rijksklerken kunnen zijn geplaatst."

Art. II. Het tweede lid van artikel 1 van Ons besluit van 19 December 1914, nº. 49, wordt gelezen als volgt: „De hiervoren bedoelde ambtenaren kunnen, ook na hunne benoeming tot ontvanger, uitsluitend in aanmerking komen voor een der door Ons aan te wijzen ontvangkantoren der 3de en 4de klasse, met dien verstande, dat vrouwelijke ambtenaren niet benoembaar zijn tot ontvanger van een kantoor aangewezen als eerste wacht (inklarings-, expeditie- of geriefkantoor).

Art. III. Dit besluit treedt in werking met 1 Januari 1918.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 6den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

—

8 *December* 1917. BESLUIT, tot uitvoering van artikel 8 der Kieswet. S. 687.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 27 September 1917, nº. 8069, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Den Raad van State gehoord (advies van 16 October 1917, nº. 29);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 6 December 1917, nº. 8739, afdeeling Binnenlandsch Bestuur:

Gelet op artt. 7 en 8 der Kieswet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. De kiezerslijst wordt opgemaakt overeenkomstig het bij dit besluit gevoegd model.

In de tweede kolom van de lijst worden de namen, in de derde kolom de voornamen der kiezers vermeld. De volgorde der namen is alphabetisch en wordt bij gelijkheid van geslachtsnamen door den eersten voornaam bepaald. In deze volgorde worden zij in de eerste kolom genummerd.

Naar gelang de kiezer bevoegd is deel te nemen, hetzij aan de verkiezing van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van de Provinciale Staten en van den gemeenteraad, of alleen aan de verkiezing van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en de Provinciale Staten, of alleen aan de verkiezingen van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, worden achter zijn naam in de daarvoor bestemde onderdeelen van de vierde kolom de letters K. S. G., K. S. of K. geplaatst.

In de vijfde kolom wordt ingeval van schorsing van de uitoefening van het kiesrecht de letter S geplaatst.

In de zesde kolom wordt de woonplaats in de gemeente van den kiezer, op 1 Februari des jaars, op de aldaar gebruikelijke wijze aangeduid (wijk, straat, huisnummer, dorp, gehucht, enz.). Daarbij kunnen verkortingen worden gebezigd als *s* voor „straat", *p* voor „plein" en dergelijke, mits zij niet schaden aan de duidelijkheid der aanwijzing. Is de plaats der woning niet met zekerheid bekend, dan wordt in deze kolom de letter *o* geplaatst. In gemeenten, die uit één stemdistrict bestaan, wordt invulling van deze kolom niet vereischt.

In de zevende kolom wordt het stemdistrict en ingeval de lijst geldt voor eene gemeente wier gebied tot meer dan één kieskring behoort of die in kieskringen verdeeld is, tevens de kieskring vermeld. In laatstbedoeld geval wordt de kolom in tweeën onderverdeeld en het cijfer van den kieskring in Romeinsche cijfers in het eerste, dat van het stemdistrict in gewone cijfers in het tweede onderdeel der kolom geplaatst.

In de kolommen „Dagteekening der geboorte" en „Dagteekening der naturalisatie" kunnen de maanden Januari, Februari, Augustus, September, October, November en December wor-

den aangeduid respectievelijk door Jan., Febr., Aug., Oct., Nov. en Dec.

Indien de kiezer op de lijst geplaatst is wegens zijne erkenning door de wet als Nederlandsch onderdaan, worden in kolom 11 achter zijn naam, de letters N. O. geplaatst.

Wanneer een aanwijzing in eenige kolom op meerdere achtereenvolgende regels van dezelfde bladzijde geheel gelijkluidend is, behoeft alleen de eerste overeenkomstig de bovenstaande bepalingen te geschieden en kan in de volgende regels daarnaar door aanhalingsteekens worden verwezen.

2. De volgnummers, namen en verdere aanteekeningen omtrent hen, die tengevolge van verbetering der kiezerslijst door het gemeentebestuur of door rechterlijke uitspraak, na den 22sten Maart van de kiezerslijst worden afgevoerd, worden doorgehaald met waarmerking door den burgemeester en den secretaris, die in de kolom „Waarmerking der wijzigingen" hunne paraphe stellen.

3. De volgnummers, namen en verdere aanteekeningen omtrent hen, die ten gevolge van verbetering der kiezerslijst door het gemeentebestuur of door rechterlijke uitspraak, na den 22sten Maart op de kiezerslijst worden gebracht, worden gesteld aan den voet van de bladzijde der kiezerslijst, waarop zij naar alphabetische volgorde behooren voor te komen. Aan den voet van elke bladzijde wordt daartoe eene voldoende ruimte opengelaten. De volgnummers van hen, die aldus op de kiezerslijst zijn gebracht, worden aangeduid door het nummer, geplaatst voor den naar alphabetische volgorde onmiddellijk voorafgaanden naam, met toevoeging van de letters *a*, *b*, *c*, enz.

Bij de vaststelling van de kiezerslijsten ingevolge artikel X der Additionnele Artikelen der Grondwet, wordt de dag van den 22sten Maart in dit en in het vorig artikel genoemd, vervangen door den dag van de vaststelling van de kiezerslijsten ingevolge de tweede zinsnede van het tweede lid van voormeld artikel X.

4. In het afschrift of den afdruk der kiezerslijst bedoeld bij art. 63 der Kieswet wordt in de eerste kolom vóór elk volgnummer eene voldoende ruimte opengelaten voor het stellen der paraphen overeenkomstig art. 75 dier wet.

5. Op afschriften of afdrukken wordt de dag vermeld, tot welken de veranderingen daarin zijn opgenomen. Zij behoeven den oorspronkelijken inhoud, waar deze is verbeterd, niet te behelzen. Latere veranderingen kunnen daarin worden bijgeschreven met opgave van den dag, tot welken de bijschrijving is geschied.

6. De besluiten van 28 November 1896 (*Staatsblad* nº. 176) en 9 Januari 1901 (*Staatsblad* nº. 24) worden ingetrokken.

7. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 8sten December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 19 *Dec.* 1917.)

MODEL.

KIEZERSLIJST.

1.	2.	3.	4.			5.	6.	7.			8.	9.	10.	11.	12.	13.
Volgnummer.	NAAM.	VOORNAMEN.	Kiesgerechtigd voor de			Schorsing.	Woonplaats op 1 Februari.	Nummer van het stemdistrict.			Geboorteplaats.	Dagteekening der geboorte.	Dagteekening der naturalisatie.	Als Nederlandsch onderdaan erkend.	Waarmerking der wijzigingen.	*Aanmerkingen.*
			Kamer.	Staten.	Gemeenteraad.			Kamer.	Staten.	Gemeenteraad.						

N.B. Op de eerste bladzijde moet worden aangeduid voor welke gemeente de lijst geldt. Wordt de lijst opgemaakt voor eene gemeente, welker gebied tot meer dan één kieskring behoort of die in kieskringen verdeeld is, dan is kolom 7 te splitsen als hiernevens aangegeven.

7.			7.		
Nummer van den kieskring.			Nummer van het stemdistrict.		
Kamer.	Staten.	Gemeenteraad.	Kamer.	Staten.	Gemeenteraad.

Deze lijst aldus vastgesteld den 22 Maart ....

Burgemeester en Wethouders van .....

....., *Burgemeester*,

....., *Secretaris*.

Behoort bij Koninklijk besluit van 8 December 1917 (*Staatsblad* nº. 687).

Mij bekend,

De Minister van Staat,
Min. van Binnenlandsche Zaken,
CORT. V. D. LINDEN.

8 *December* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van een bijzonder reglement van politie voor den gekanaliseerden *Hollandschen IJssel*. S. 688.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, van 14 November 1917, La. H., afdeeling Waterstaat;

Gelet op de wet van 28 Februari 1891 (*Staatsblad* n°. 69) en op artikel 1 van het Algemeen reglement van politie voor rivieren, kanalen, enz. onder beheer van het Rijk, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 13 Augustus 1891 (*Staatsblad* n°. 158) en laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 16 December 1913 (*Staatsblad* n°. 445);

Den Raad van State gehoord, advies van 27 November 1917, n°. 44;

Gezien het nader rapport van Onzen genoemden Minister van 6 December 1917, La. B., afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. vast te stellen het navolgende:

BIJZONDER REGLEMENT *van politie voor den gekanaliseerden Hollandschen IJssel.*

Art. 1. Onder den gekanaliseerden *Hollandschen IJssel* wordt verstaan het vaarwater, zich uitstrekkende van het *Merwedekanaal* aan den *Doorslag* onder *Jutphaas* tot 75 Meter beneden het benedenfront der *Waaiersluis* te *Haastrecht*.

2. De grootste geoorloofde afmetingen der vaartuigen zijn:

lengte 35.00 M.;
breedte 5.30 M.;
diepgang 1.50 M. boven *Oudewater;*
diepgang 1.70 M. beneden *Oudewater.*

Zoolang de kanaalwaterstand gelijk of hooger dan 0.30 M. boven N.A.P. is, mag de diepgang boven en beneden *Oudewater* onderscheidenlijk ten hoogste 1.60 M. en 1.80 M. bedragen.

Wanneer de lengte der vaartuigen, naar het oordeel van den sluiswachter, te groot is om deze door de *Waaiersluis* te *Haastrecht* te schutten, mag deze sluis bij gelijkstaand binnen- en buitenwater worden doorgevaren op door dien beambte te bepalen tijdstip en geheel volgens diens aanwijzing.

3. Wanneer het water aan de benedenzijde van de *Waaiersluis* hooger is dan 1.75 M. boven N.A.P., wordt met deze sluis niet geschut.

4. De maximum-snelheid, waarmede door mechanische kracht voortbewogen vaartuigen mogen varen, bedraagt per minuut:

van den *Doorslag* tot *Oudewater:*
voor vaartuigen met meer dan 1.20 M. diepgang, 100 M.;
voor vaartuigen met 1 M. tot en met 1.20 M. diepgang, 120 M.;
voor vaartuigen met minder dan 1 M. diepgang, 150 M.;
van *Oudewater* tot de *Waaiersluis:*
voor vaartuigen met meer dan 1.50 M. diepgang, 100 M.;
voor vaartuigen met 1.20 M. tot en met 1.50 M. diepgang, 120 M.;
voor vaartuigen met 1 M. tot en met 1.20 M. diepgang, 150 M.;
voor vaartuigen met minder dan 1 M. diepgang, 180 M.

5. Door mechanische kracht voortbewogen vaartuigen mogen in de bebouwde kommen der gemeenten met geen grootere snelheid varen dan van 75 M. per minuut.

6. De grootste geoorloofde afmetingen der vlotten zijn:

lengte 100 M.;
breedte 4 M.;
diepgang 1 M.

Bij het doorvaren van sluizen moeten de vlotten zooveel noodig worden gesplitst.

Zij worden met geen grootere snelheid vervoerd dan van 50 M. per minuut.

7. Als ligplaats voor vlotten wordt aangewezen de oever tegenover het jaagpad, buiten de bebouwde kommen der gemeenten, met uitzondering van de oevervakken van 50 M. boven tot 50 M. beneden uitwateringssluizen of duikers.

8. Het grootste aantal vaartuigen, dat gelijktijdig door eene sleepboot mag worden gesleept, bedraagt vijf.

9. Sleeptreinen mogen met geen grootere snelheid varen dan van 100 M. per minuut.

10. Met uitbreiding van artikel 78 van het Algemeen reglement wordt aan eigenaren of gebruikers van langs het kanaal gelegen gronden of erven vergund, voor deze gronden of erven vaartuigen tijdelijk ligplaats te doen nemen tot laden en lossen, mits zij het kanaalprofiel zoodanig verruimen, dat de vaartuigen den wal tot op 1.50 M. afstand, gemeten op den waterspiegel, kunnen naderen en voorts den oever, voor zooveel het jaagpad op genoemde gronden of erven ligt, zoodanig voorzien, dat het boord van het jaagpad niet in het kanaal kan uitzakken of door den golfslag kan worden weggeslagen.

11. Overtreding van de bepalingen van dit bijzonder reglement wordt, voor zoover daar-

tegen niet bij de wet of het Algemeen reglement is voorzien, gestraft als volgt:

a. met geldboete van ten hoogste *honderd gulden*, de overtreding van artikel 9;

b. met geldboete van ten hoogste *vijf en twintig gulden*, de overtreding van artikel 10.

II. te bepalen, dat met het in werking treden van het onder I bedoelde reglement is vervallen het reglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 23 Mei 1892 (*Staatsblad* nº. 111).

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 8sten December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 22 *Dec.* 1917.)

—

8 *December* 1917. BESLUIT, betreffende het verbod van het laten loopen of zwemmen van gevogelte bij waterschapskeur.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door L. Wals e.a. te Overleek, gemeente Monnikendam, tegen het besluit van Ged. Staten van Noord-Holland van 4 Oct. 1916, nº. 26, tot goedkeuring van eene wijziging van de politieverordening der banne Monnikendam;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 27 Nov. 1917, nº. 350;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 7 Dec. 1917, La F., Afd. Wat.;

Overwegende: dat het Bestuur van de banne Monnikendam bij besluit van 11 Juli 1916 aan het slot van art. 8 der politieverordening voor die banne het volgende heeft toegevoegd:

„Het is aan eigenaars of houders van kippen, eenden of zwanen verboden die dieren anders dan op eigen grond of in eigen water te laten loopen of zwemmen op straffe eener boete van ten hoogste f 5;

„Elke kip, eend of zwaan, die in strijd met het hierbovenbepaalde aan een weg, in een sloot of op een land of erf wordt aangetroffen, kan in een schuthok of andere plaats in bewaring worden gesteld waarvan door aanplakking zal worden kennis gegeven.

„De kosten van in-bewaringstelling, voeding en verzorging, bedragende per dag, per kip of eend 10 cent en per zwaan 25 cent, zullen bovendien door den eigenaar of houder moeten worden vergoed. Indien 8 dagen na de schutting de geschutte dieren niet zijn teruggevorderd, zullen zij na kennisgeving door aanplakking in het openbaar worden verkocht en de opbrengst daarvan in de kas der banne worden gestort om gedurende den tijd vóórdat de verjaring is ingetreden aan den rechthebbende te kunnen worden uitgekeerd";

dat Ged. Staten bij besluit van 4 Oct. 1916, nº. 26, de politieverordening hebben goedgekeurd;

dat de appellanten L. Wals e.a., in beroep aanvoeren dat de tijd waarin het besluit is genomen voor hen niet gunstig is; dat zij geen deel van hun inkomsten kunnen missen; dat het niet aangaat de dieren vast te houden daar het voeder zeer duur en haast niet te bekomen is; dat zij bij handhaving van het besluit genoodzaakt zullen zijn de kippen en eenden te verkoopen en het volgend voorjaar hun inkomen daarvan moeten missen; dat de schade door de dieren te weeg gebracht gering is daar ze klein in getal zijn; dat er in de laatste 30 jaar maar één klacht is ingediend die tot rechtsvervolging heeft geleid; dat de klager thans de eenden weer op zijn land vrij laat loopen; weshalve zij verzoeken het besluit der banne niet te bekrachtigen;

Overwegende: dat het verbod waartegen het beroep is gericht, in het algemeen belang behoort te worden gehanhaafd;

dat mitsdien het beroep ongegrond is;

Gezien de wet van 20 Juli 1895 (S. B. nº. 139);

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Waterstaat is belast, enz.

(W. v. d. B. A.)

—

11 *December* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de spoorwegbrug over het *Noordzeekanaal* bij *Zaandam* in den spoorweg van *Ams erdam* naar *Nieuwediep*, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 8 Juli 1907 (*Staatsblad* nº. 178), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 16 April 1908 (*Staatsblad* nº. 114). S. 689.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 22 November 1917, La. G, afdeeling Spoorwegen;

Gelet op artikel 27, eerste lid, der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* nº. 67), het laatst gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 321);

Den Raad van State gehoord (advies van 4 December 1917, nº. 30);

Gezien het nader rapport van Onzen voor-

noemden Minister van 8 December 1917, La. F, afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

A. Te bepalen, dat in het reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de spoorwegbrug over het *Noordzeekanaal* bij *Zaandam* in den spoorweg van *Amsterdam* naar *Nieuwediep*, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 8 Juli 1907 (*Staatsblad* nº. 178), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 16 April 1908 (*Staatsblad* nº. 114), de navolgende wijzigingen zullen worden aangebracht:

1. Artikel 4 wordt gelezen als volgt:

Art. 4. De seinen ter aanduiding of de doorvaart door de draaibrug voor die schepen, welke niet onder de gesloten brug kunnen doorvaren, toegelaten of gestremd is, alsmede de waarschuwingsseinen betreffende het voornemen tot opening van de brug, worden zoowel bij dag als bij nacht gegeven boven het midden van de draaibrug.

De *dagseinen* zijn als volgt:

a. Is de doorvaart toegelaten in *beide* richtingen, dan wordt dit aangegeven door een bol met een minimum-middellijn van 0,90 M., waarvan het oppervlak is verdeeld is 16 afwisselend wit en zwart geschilderde gelijk en gelijkvormige driehoeken, geheschen ter hoogte van ongeveer 4 M. boven den bovenrand van de brug.

b. Is de doorvaart alleen toegelaten voor schepen, varende in de richting van *IJmuiden* naar *Amsterdam*, dan wordt, behalve de sub *a* genoemde bol, tevens een roode kegel (gelijkzijdige driehoek) geheschen met den top naar *boven*.

c. Is de doorvaart alleen toegelaten voor schepen, varende in de richting van *Amsterdam* naar *IJmuiden*, dan wordt, behalve de sub *a* genoemde bol, tevens een roode kegel (gelijkzijdige driehoek) geheschen met den top naar *beneden*.

d. Is de doorvaart gestremd, dan wordt dit aangegeven, doordat de sub *a* genoemde bol gestreken en derhalve *niet* boven de brug zichtbaar is.

e. Bestaat het voornemen om na het passeeren van den eerstvolgenden trein de brug te openen en daarbij de doorvaart in *beide* richtingen toe te laten, dan wordt de sub *a* genoemde bol tot de halve daar bepaalde hoogte opgehaald en onmiddellijk daarop weer neergelaten.

f. Bestaat het voornemen om na het passeeren van den eerstvolgenden trein de brug te openen en daarbij alleen de doorvaart in de richting van *IJmuiden* naar *Amsterdam* toe te laten, dan wordt voor het sub *e* bedoelde, ter halver hoogte ophalen en onmiddellijk daarop weder neerlaten van den bol, een roode kegel (gelijkzijdige driehoek) geheschen met den top naar boven, welke kegel blijft hangen tot daarnaast de sub *a* genoemde bol wordt getoond, aangevende, dat de brug open en de doorvaart toegelaten is.

g. Bestaat het voornemen om na het passeeren van den eerstvolgenden trein de brug te openen en daarbij alleen de doorvaart in de richting van *Amsterdam* naar *IJmuiden* toe te laten, dan wordt voor het sub *e* bedoelde, ter halver hoogte ophalen en onmiddellijk daarop weder neerlaten van den bol, een roode kegel (gelijkzijdige driehoek) geheschen met den top naar *beneden*, welke kegel blijft hangen tot daarnaast de sub *a* genoemde bol wordt getoond, aangevende, dat de brug open en de doorvaart toegelaten is.

De *nachtseinen* zijn als volgt:

h. Is de doorvaart toegelaten in *beide* richtingen, dan wordt dit aangegeven door een *groen* licht, schijnende naar *beide* richtingen van het vaarwater.

i. Is de doorvaart alleen toegelaten voor schepen, varende in de richting van *IJmuiden* naar *Amsterdam*, dan wordt dit aangegeven door een *groen* licht, schijnende in de richting naar *IJmuiden* en een *rood* licht, schijnende in de richting naar *Amsterdam*.

j. Is de doorvaart alleen toegelaten voor schepen, varende in de richting van *Amsterdam* naar *IJmuiden*, dan wordt dit aangegeven door een *groen* licht, schijnende in de richting naar *Amsterdam* en een *rood* licht, schijnende in de richting naar *IJmuiden*.

k. Is doorvaart gestremd, dan wordt dit aangegeven door een *rood* licht, schijnende naar *beide* richtingen van het vaarwater.

l. Bestaat het voornemen om na het passeeren van den eerstvolgenden trein de brug te openen en daarbij de doorvaart in *beide* richtingen toe te laten, dan wordt dit aangegeven door het roode licht naar *beide* zijden *driemaal* achtereen *groen* en weder *rood* te doen schijnen en daarna op *rood* te laten staan.

m. Bestaat het voornemen om na het passeeren van den eerstvolgenden trein de brug te openen en daarbij alleen de doorvaart in de richting van *IJmuiden* naar *Amsterdam* toe te laten, dan wordt dit aangegeven door naar de zijde van *IJmuiden* het roode licht *vijfmaal* achtereen *groen* en weder *rood* te doen schijnen en daarna op *rood* te laten staan, terwijl naar

de zijde van *Amsterdam* het licht op *rood* ingesteld blijft.

n. Bestaat het voornemen om na het passeeren van den eerstvolgenden trein de brug te openen en daarbij alleen de doorvaart in de richting van *Amsterdam* naar *IJmuiden* toe te laten, dan wordt dit aangegeven door naar de zijde van *Amsterdam* het roode licht *vijfmaal* achtereen *groen* en weder *rood* te doen schijnen en daarna op *rood* te laten staan, terwijl naar de zijde van *IJmuiden* het licht op *rood* ingesteld blijft.

De hiervoor bedoelde nachtseinen worden gegeven van een half uur na zonsondergang tot een half uur vóór zonsopgang.

Bij mist worden, behalve de dagseinen, ook de nachtseinen gegeven.

Bovendien wordt des nachts bij gesloten stand van de draaibrug, de onderrand door *roode* lichten aangewezen, terwijl de doorvaartopening des nacht door *groene* zijlichten wordt aangeduid.

2. Artikel 6 wordt gelezen als volgt:

Art. 6. Aan weerszijden van de brug zijn op 500 Meter uit de as afstandspalen en op 150 Meter uit de as stoppalen geplaatst.

Bij de stoppalen zijn peilschalen geplaatst, welke zoodanig zijn ingericht, dat daarop direct kan worden afgelezen, hoe groot de afstand is tusschen onderkant draaibrug en den waterspiegel.

Is de doorvaart gestremd, dan moeten de schippers hunne schepen, die niet onder de gesloten brug kunnen doorvaren, vóór de stoppalen doen stoppen en mogen zij niet doorvaren, voordat het sein aangeeft, dat de doorvaart is toegelaten.

Niettemin mogen, indien bij open stand van de brug het sein wordt gegeven, dat de doorvaart gestremd is, schepen, die zich naar de brug toe bewegen, en welker voorstevens zich bevinden tusschen de afstandspalen en de brug, blijven dóórvaren en de brug passeeren.

Schepen, die zich met hunne voorstevens vóór de afstandspalen bevonden, toen dat sein gegeven werd, moeten vóór de sroppalen worden stil gehouden.

Indien door mist of andere oorzaken de op de brug gegeven seinen niet duidelijk zijn te onderscheiden, moeten de schepen, die niet onder de gesloten burg kunnen doorvaren, vóór de stoppalen worden gehouden en moet de schipper de aanwezigheid van het schip door geluidseinen aan den brugwachter kenbaar maken, waarna hij eerst mag doorvaren na verkregen vergunning van den brugwachter.

3. Het woord „afstandspalen" in het eerste en tweede lid van artikel 8 en in het tweede lid van artikel 10 wordt vervangen door „stoppalen".

4. Het vierde en vijfde lid van artikel 8 wordt gelezen als volgt:

„Nadat de doorvaart weder is toegelaten, varen de schepen door naar volgorde van aankomst.

Wanneer een eerder aangekomen schip reeds begonnen is door te varen en het sein wordt gegeven, dat de doorvaart gestremd is, moeten de later aangekomen en nog niet in beweging gebrachte schepen blijven liggen".

B. Te bepalen, dat dit besluit in werking treedt den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 11den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 21 *Dec.* 1917.)

—

11 *December* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de spoorwegbrug over het *Noordzeekanaal* bij *Velsen* in den spoorweg van *Haarlem* naar *Uitgeest*, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 22 Maart 1905 (*Staatsblad* nº. 112), het laatst gewijzigd bij Koninklijk besluit van 30 April 1910 (*Staatsblad* nº. 129). S. 690.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 22 November 1917, La. G., afdeeling Spoorwegen;

Gelet op artikel 27, eerste lid, der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* nº. 67), het laatst gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 321);

Den Raad van State gehoord (advies van 4 December 1917, nº. 30);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 8 December 1917, La. F., afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

A. Te bepalen, dat in het reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de spoorwegbrug over het *Noordzeekanaal* bij *Velsen* in den spoorweg van *Haarlem* naar *Uitgeest*, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 22

Maart 1905 (*Staatsblad* nº. 112), het laatst gewijzigd bij Koninklijk besluit van 30 April 1910 (*Staatsblad* nº. 129), de navolgende wijzigingen zullen worden aangebracht:

I. Artikel 4 wordt gelezen als volgt:

Art. 4. De seinen ter aanduiding of de doorvaart door de draaibrug voor die schepen, welke niet onder de gesloten brug kunnen doorvaren, toegelaten of gestremd is, alsmede de waarschuwingsseinen betreffende het voornemen tot opening van de brug, worden zoowel bij dag als bij nacht gegeven boven het midden van de draaibrug.

De *dagseinen* zijn als volgt:

a. Is de doorvaart toegelaten in *beide* richtingen, dan wordt dit aangegeven door een bol met een minimum-middellijn van 0,90 M., waarvan het oppervlak is verdeeld is 16 afwisselend wit en zwart geschilderde gelijk en gelijkvormige driehoeken, geheschen ter hoogte van ongeveer 4 M. boven den bovenrand van de brug.

b. Is de doorvaart alleen toegelaten voor schepen, varende in de richting van *IJmuiden* naar *Amsterdam*, dan wordt, behalve de sub *a* genoemde bol, tevens een roode kegel (gelijkzijdige driehoek) geheschen met den top naar *boven*.

c. Is de doorvaart alleen toegelaten voor schepen, varende in de richting van *Amsterdam* naar *IJmuiden*, dan wordt, behalve de sub *a* genoemde bol, tevens een roode kegel (gelijkzijdige driehoek) geheschen met den top naar *beneden*.

d Is de doorvaart gestremd, dan wordt dit aangegeven, doordat de sub *a* genoemde bol gestreken en derhalve *niet* boven de brug zichtbaar is.

e. Bestaat het voornemen om na het passeeren van den eerstvolgenden trein de brug te openen en daarbij de doorvaart in *beide* richtingen toe te laten, dan wordt de sub *a* genoemde bol tot de halve daar bepaalde hoogte opgehaald en onmiddellijk daarop weer neergelaten.

f. Bestaat het voornemen om na het passeeren van den eerstvolgenden trein de brug te openen en daarbij alleen de doorvaart in de richting van *IJmuiden* naar *Amsterdam* toe te laten, dan wordt voor het sub *e* bedoelde, ter halver hoogte ophalen en onmiddellijk daarop weder neerlaten van den bol, een roode kegel (gelijkzijdige driehoek) geheschen met den top naar boven, welke kegel blijft hangen tot daarnaast de sub *a* genoemde bol wordt getoond, aangevende, dat de brug open en de doorvaart toegelaten is.

g. Bestaat het voornemen om na het passeeren van den eerstvolgenden trein de brug te openen en daarbij alleen de doorvaart in de richting van *Amsterdam* naar *IJmuiden* toe te laten, dan wordt voor het sub *e* bedoelde, ter halver hoogte ophalen en onmiddellijk daarop weder neerlaten van den bol, een roode kegel (gelijkzijdige driehoek) geheschen met den top naar *beneden*, welke kegel blijft hangen tot daarnaast de sub *a* genoemde bol wordt getoond, aangevende, dat de brug open en de doorvaart toegelaten is.

De *nachtseinen* zijn als volgt:

h. Is de doorvaart toegelaten in *beide* richtingen, dan wordt dit aangegeven door een *groen* licht, schijnende naar *beide* richtingen van het vaarwater.

i. Is de doorvaart alleen toegelaten voor schepen, varende in de richting van *IJmuiden* naar *Amsterdam*, dan wordt dit aangegeven door een *groen* licht, schijnende in de richting naar *IJmuiden* en een *rood* licht, schijnende in de richting naar *Amsterdam*.

j. Is de doorvaart alleen toegelaten voor schepen, varende in de richting van *Amsterdam* naar *IJmuiden*, dan wordt dit aangegeven door een *groen* licht, schijnende in de richting naar *Amsterdam* en een *rood* licht, schijnende in de richting naar *IJmuiden*.

k. Is de doorvaart gestremd, dan wordt dit aangegeven door een *rood* licht, schijnende naar *beide* richtingen van het vaarwater.

l. Bestaat het voornemen om na het passeeren van den eerstvolgenden trein de brug te openen en daarbij de doorvaart in *beide* richtingen toe te laten, dan wordt dit aangegeven door het roode licht naar *beide* zijden *driemaal* achtereen *groen* en weder *rood* te doen schijnen en daarna op *rood* te laten staan.

m. Bestaat het voornemen om na het passeeren van den eerstvolgenden trein de brug te openen en daarbij alleen de doorvaart in de richting van *IJmuiden* naar *Amsterdam* toe te laten, dan wordt dit aangegeven door naar de zijde van *IJmuiden* het roode licht *vijfmaal* achtereen *groen* en weder *rood* te doen schijnen en daarna op *rood* te laten staan, terwijl naar de zijde van *Amsterdam* het licht op *rood* ingesteld blijft.

n. Bestaat het voornemen om na het passeeren van den eerstvolgenden trein de brug te openen en daarbij alleen de doorvaart in de richting van *Amsterdam* naar *IJmuiden* toe te laten, dan wordt dit aangegeven door naar de zijde van *Amsterdam* het roode licht *vijfmaal* achtereen *groen* en weder *rood* te doen schijnen

en daarna op *rood* te laten staan, terwijl naar de zijde van *IJmuiden* het licht op *rood* ingesteld blijft.

De hiervoor bedoelde nachtseinen worden gegeven van een half uur na zonsondergang tot een half uur vóór zonsopgang.

Bij mist worden, behalve de dagseinen, ook de nachtseinen gegeven.

Bovendien wordt des nachts bij gesloten stand van de draaibrug, de onderrand door *roode* lichten aangewezen, terwijl de doorvaartopening des nacht door *groene* zijlichten wordt aangeduid.

2. Artikel 6 wordt gelezen als volgt:

Art. 6. Aan weerszijden van de brug zijn op 500 Meter uit de as afstandspalen en op 150 Meter uit de as stoppalen geplaatst.

Bij de stoppalen zijn peilschalen geplaatst, welke zoodanig zijn ingericht, dat daarop direct kan worden afgelezen, hoe groot de afstand is tusschen onderkant draaibrug en den waterspiegel.

Is de doorvaart gestremd, dan moeten de schippers hunne schepen, die niet onder de gesloten brug kunnen doorvaren, vóór de stoppalen doen stoppen en mogen zij niet doorvaren, voordat het sein aangeeft, dat de doorvaart is toegelaten.

Niettemin mogen, indien bij open stand van de brug het sein wordt gegeven, dat de doorvaart gestremd is, schepen, die zich naar de brug toe bewegen, en welker voorstevens zich bevinden tusschen de afstandspalen en de brug, blijven dóórvaren en de brug passeeren.

Schepen, die zich met hunne voorstevens vóór de afstandspalen bevonden, toen dat sein gegeven werd, moeten vóór de stoppalen worden stil gehouden.

Indien door mist of andere oorzaken de op de brug gegeven seinen niet duidelijk zijn te onderscheiden, moeten de schepen, die niet onder de gesloten burg kunnen doorvaren, vóór de stoppalen worden gehouden en moet de schipper de aanwezigheid van het schip door geluidseinen aan den brugwachter kenbaar maken, waarna hij eerst mag doorvaren na verkregen vergunning van den brugwachter.

3. Het woord „afstandspalen" in het eerste en tweede lid van artikel 8 en in het tweede lid van artikel 10 wordt vervangen door „stoppalen".

4. Het vierde en vijfde lid van artikel 8 wordt gelezen als volgt:

„Nadat de doorvaart weder is toegelaten, varen de schepen door naar volgorde van aankomst.

Wanneer een eerder aangekomen schip reeds begonnen is door te varen en het sein wordt gegeven, dat de doorvaart gestremd is, moeten de later aangekomen en nog niet in beweging gebrachte schepen blijven liggen".

B. Te bepalen, dat dit besluit in werking treedt den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 11den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 21 *Dec.* 1917.)

—

12 *December* 1917. BESLUIT, tot uitvoering van artikel 32 der Kieswet. S. 691.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 20 November 1917, nº. 9403, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Den Raad van State gehoord (advies van 4 December 1917, nº. 25);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 10 December 1917, nº. 10370, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Gelet op artikel 32 der Kieswet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Het centraal stembureau voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal is gevestigd te 's-Gravenhage. Het heeft zijn zetel in het Gebouw van het Departement van Binnenlandsche Zaken.

Alle voor het centraal stembureau of zijnen voorzitter bestemde stukken worden geadresseerd aldus:

Aan het Centraal Stembureau
voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Gebouw van het Departement van Binnenlandsche Zaken

te 's-Gravenhage.

Aan den Voorzitter van het Centraal Stembureau

2. Het centraal stembureau houdt zijne voor de kiezers toegankelijke zittingen in een door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken aan te wijzen en tijdig van te voren in de *Staatscourant* aan te duiden gebouw.

Zijne overige zittingen worden gehouden in

het Gebouw van het Departement van Binnenlandsche Zaken.

3. Tot het houden van eene zitting van het centraal stembureau is de aanwezigheid van het volle aantal leden vereischt.

De leden die verhinderd zijn eene zitting bij te wonen geven hiervan ten spoedigste kennis aan den voorzitter, die voor de oproeping van plaatsvervangende leden zorgt.

Bij verhindering of ontstentenis van den voorzitter wordt hij vervangen door den plaatsvervangenden voorzitter; is ook deze verhinderd, dan treedt het oudste lid als voorzitter op.

4. De voorzitter bepaalt dag en uur der zittingen. Hij roept de leden tot bijwoning op, onder mededeeling van de te behandelen onderwerpen. Hij is belast met de leiding van de zittingen.

5. De voorzitter opent alle aan het centraal stembureau gerichte stukken en onderteekent alle stukken die van dit bureau uitgaan.

6. Het centraal stembureau neemt zijne beslissingen bij volstrekte meerderheid van stemmen.

7. Onmiddellijk na het verstrijken van den termijn in het eerste lid van artikel 50 der Kieswet genoemd houdt het centraal stembureau eene zitting waarin wordt beslist over de geldigheid van de verklaringen waarbij lijsten tot een groep zijn verbonden.

8. Dag en uur van de zitting van het centraal stembureau bedoeld in artikel 96 der Kieswet worden vóór de stemming door den voorzitter in de *Staatscourant* bekend gemaakt.

Zijn de uitkomsten, in dat wetsartikel bedoeld, bij de opening der zitting nog niet alle ontvangen, dan maakt de voorzitter dit bekend en verdaagt hij de zitting tot een door hem te bepalen tijdstip.

9. De openbaarmaking:

a. van de in artikel 48 der Kieswet bedoelde lijsten;

b. van de verbindingen van lijsten tot een groep bedoeld in artikel 50 dier wet;

c. van het proces-verbaal bedoeld in artikel 109 dier wet;

d. van dag en uur der zittingen, bedoeld in de artikelen 129, 135, 136 en 140 dier wet, geschiedt door den voorzitter.

10. Het centraal stembureau dient desgevraagd Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van voorlichting en advies over onderwerpen de uitvoering van de Kieswet rakende.

11. Aan het centraal stembureau worden gevoegd een secretaris en een adjunct-secretaris. Zij worden door Ons benoemd en ontslagen. Zij hebben hun vaste woonplaats te 's-Gravenhage.

De secretaris en de adjunct-secretaris genieten een door Ons te bepalen bezoldiging.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken stelt in overleg met den voorzitter het verdere vereischt personeel ter beschikking van het centraal stembureau.

12. De secretaris is onder toezicht van den voorzitter belast met de zorg voor het archief.

Stukken tot het archief behoorend worden niet vernietigd dan met goedkeuring van het centraal stembureau en in geen geval vóór afloop van den tijd waarvoor de verkiezing is geschied waarop zij betrekking hebben.

13. De artikelen 3, 4, 5, 6, 7 en 9 vinden overeenkomstige toepassing ten opzichte van de hoofdstembureaux voor de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten en van den gemeenteraad, bedoeld in artikel 34 der Kieswet, optredende als centraal stembureau.

Artikel 8 vindt overeenkomstige toepassing voor de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten en van de leden van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, met dien verstande dat bij de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten de bekendmaking geschiedt in een der nieuwsbladen van de gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd en bij de verkiezing van de leden van den raad op de in de gemeente gebruikelijke wijze.

Voor de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die niet in kieskringen is ingedeeld vindt de in artikel 8 bedoelde zitting plaats terstond na de vaststelling van de uitkomsten bedoeld in artikel 92 der Kieswet.

14. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 12den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 19 *Dec.* 1917.)

12 *December* 1917. BESLUIT, tot uitvoering van de artikelen 34, 35, 39, 41, 42, 48, 52, 65, 66, 69, 78, 81, 83, 88, 91, 92, 95, 106, 107, 129, 135, 136 en 140 der Kieswet; 11*a*, 11*b*, 70*c*, 70*d* en 70*f* der Provinciale wet en 10*b*, 10*c*, 10*d*, 16*a*, 18*a*, 38*a*, 38*b* en 38*d* der Gemeentewet. S 692.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 20 November 1917, nº. 9403, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Den Raad van State gehoord (advies van 4 December 1917, nº. 25);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 10 December 1917, nº. 10370; afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Gelet op de artikelen 34, 35, 39, 41, 42, 48, 52, 65, 66, 69, 78, 81, 83, 88, 91, 92, 95, 106, 107, 129, 135, 136 en 140 der Kieswet; 11*a*, 11*b*, 70*c*, 70*d* en 70*f* der Provinciale wet en 10*b*, 10*c*, 10*d*, 16*a*, 18*a*, 38*a*, 38*b* en 38*d* der Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Voor de lijsten van candidaten, bedoeld in artikel 35 der Kieswet, wordt vastgesteld het bij dit besluit gevoegd model (Model I).

2. De tot invulling bestemde formulieren voor de lijsten, in het voorgaand artikel bedoeld, worden ter secretarie der gemeente kosteloos verkrijgbaar gesteld gedurende drie weken vóór en op den dag der candidaatstelling.

3. Betreft het de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, dan houden op den dag der candidaatstelling de voorzitters van de hoofdstembureaux gedurende den in artikel 35, eerste lid, der Kieswet bepaalden tijd zitting ter secretarie der gemeente en worden aldaar bij hen de lijsten van candidaten ingeleverd.

4. Voor de schriftelijke verklaring met legalisatie, bedoeld in artikel 39 der Kieswet, kan worden gebezigd het bij dit besluit gevoegd model (Model II).

5. Onmiddellijk na het verstrijken van den tijd in het eerste lid van artikel 35 der Kieswet genoemd houdt het hoofdstembureau eene zitting tot het instellen van het onderzoek bedoeld in artikel 41 dier wet.

6. De aankondiging bedoeld in artikel 42 der Kieswet geschiedt door den voorzitter van het hoofdstembureau.

7. Behoudens het bepaalde in artikel 91 der Kieswet bepaalt de voorzitter van het hoofdstembureau dag en uur der zittingen van dit bureau. Hij roept de leden tot bijwoning op, onder mededeeling van de te behandelen onderwerpen.

8. Voor de toezending aan het centraal stembureau, overeenkomstig artikel 48 der Kieswet, van de geldige lijsten wordt vastgesteld het bij dit besluit gevoegd model (Model III).

Waar in dit en in de volgende artikelen en in de bij dit besluit gevoegde modellen het centraal stembureau wordt genoemd, wordt daarmede voor de verkiezingen van de leden van de Provinciale Staten en van den gemeenteraad het hoofdstembureau of stembureau bedoeld, aangewezen in artikel 34 der Kieswet.

9. Voor de oproepingskaart, bedoeld in artikel 52 der Kieswet, wordt vastgesteld het bij dit besluit gevoegd model (Model IV).

10. De stembus is de volgens het Koninklijk besluit van 8 Augustus 1850 (*Staatsblad* nº. 46) in gebruik zijnde ronde bus, van boven eenigszins schuin oploopende, gedekt met een rond deksel, in welks midden eene sleuf ter lengte van 0.106 meter, ter breedte van 0.008 meter; het deksel vastgehecht aan de eene zijde der bus met een van binnen geklonken scharnier en hebbende twee lippen, passende op twee insgelijks in de bus geklonken oogen, waardoor twee hangsloten kunnen worden gehangen; de sleuf gedekt met een op het deksel vastgehecht plaatje, waaraan twee naar binnen uitspringende veeren zijn bevestigd, welk plaatje van buiten toegedrukt zijnde, niet dan door middel van drukking aan de binnenzijde van het deksel kan worden geopend; aan de beide zijden van het, de sleuf dekkende, plaatje, twee platte oogjes en aan de beide zijden der bus in dezelfde richting, ter plaatse waar het schuin oploopen der bus begint, insgelijks twee platte oogjes; de oogjes van genoegzame breedte dat daardoor een stuk band kan worden gehaald; boven op het deksel, achter het plaatje, een beugeltje, met een scharnier in het deksel vastgehecht en geschikt om over het plaatje, wanneer dit geopend is, gelegd en in een oogje door middel van een pennetje bevestigd te worden, ten einde het toeslaan van het plaatje te beletten; een hengsel, aan twee kanten der bus, waar het schuinoploopen begint, vastgehecht.

11. De bus en het deksel kunnen worden vervaardigd hetzij uit blik, hetzij uit koper.

Het plaatje tot sluiting van de sleuf, de vier platte oogjes, het beugeltje en het hengsel zijn altijd van koper.

Door Ons kan voor een bepaalden termijn opheffing verleend worden van het in het

tweede lid gestelde verplicht gebruik van koper, en kan het bezigen van een ander metaal vergund worden.

De bus wordt vervaardigd hetzij ter grootte geschikt tot het bevatten van duizend stembiljetten, zijnde de geheele hoogte 0.412 meter; van den bodem der bus tot waar het schuin oploopen begint 0.295 meter; de doorsnede der bus van onderen 0.275 meter; die van het deksel 0.199 meter; hetzij in gelijke evenredigheid op eene mindere of meerdere grootte, doch niet kleiner dan een vierde der gemelde afmetingen.

12. De bus wordt gesloten door zoodanige drukking op het de sleuf dekkende plaatje, dat de aan het plaatje bevestigde twee veeren binnen de bus uitspringen en het openen van het plaatje aan de bovenzijde van het deksel onmogelijk maken.

De in artikel 18 van dit besluit bedoelde zegels worden afgedrukt op een stuk stevig band, hetwelk na het toedrukken van het plaatje, hierover gelegd en door de vier oogjes der bus getrokken zijnde, met de einden op het deksel door de bedoelde zegels bevestigd wordt.

Onder het band, ter plaatse waar het zegel moet worden afgedrukt, wordt een stuk papier gelegd.

13. In elk stemlokaal bevindt zich, op elk aantal van ten volle 150 kiezers dat het stemdistrict telt, ten minste één lessenaar, ter hoogte van 1 tot 1.20 Meter.

Ter rechter- en ter linkerzijde van elken lessenaar wordt een schut aangebracht ter breedte van ten minste 1 en ter hoogte van ten minste 2 Meter.

14. Op elken lessenaar bevinden zich ten minste twee vastliggende potlooden.

Boven elken lessenaar hangt aan den wand een gedrukte staat van inlichtingen, overeenkomstig het bij dit besluit gevoegd model (Model V).

15. De tafel van het stembureau en de lessenaars zijn door eene tusschenruimte van ten minste 1 Meter van de voor het publiek bestemde plaats gescheiden door eene afsluiting ter hoogte van 0.50 tot 1 Meter. In die afsluiting bevindt zich op ten minste 1.50 Meter afstand van de zijwanden van het lokaal eene doorgang van ten minste 1.50 Meter.

16. Voor het stembiljet wordt vastgesteld het bij dit besluit gevoegd model (Model VI).

Het stembiljet heeft een rechthoekigen vorm en wordt vervaardigd van ondoorschijnend wit papier.

17. Het onbruikbaar maken van teruggegeven stembiljetten geschiedt door het afstempelen van het woord „onbruikbaar" op de beide zijden van het stembiljet.

18. De verzegeling, in de artt. 81, 83 en 88 der Kieswet voorgeschreven, geschiedt met het zegel zoowel der gemeente waar de verkiezing plaats heeft, als van elk der leden van het bureau van stemopneming.

Bij verzegeling van de stembus worden de bedoelde zegels afgedrukt op een stuk stevig band, hetwelk na het toedrukken van het plaatje, hier overgelegd en door de vier oogjes der bus getrokken zijnde, met de einden op het deksel, door de bedoelde zegels bevestigd wordt.

Onder het band, ter plaatse waar het zegel moet worden afgedrukt, wordt een stuk papier gelegd.

19. Indien, overeenkomstig artikel 91, twee de lid, der Kieswet, Onze Commissaris in de provincie de zitting van het hoofdstembureau heeft verdaagd, geeft hij hiervan terstond telegrafisch kennis aan den voorzitter van het centraal stembureau, met opgave van dag en uur door hem nader voor het houden der zitting van het hoofdstembureau aangewezen.

20. Voor de verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en van de Provinciale Staten wordt de mededeeling aan het centraal stembureau van de uitkomsten bedoeld in de artt. 92, tweede lid, en 95 der Kieswet door den voorzitter van het hoofdstembureau gedaan bij gecollationneerd telegram, waarin de getallen worden uitgedrukt in cijfers en in letters herhaald.

21. Voor de bij artikel 107 der Kieswet, artikel 70*f* der Provinciale wet en artikel 38*d* der Gemeentewet bedoelde processen-verbaal worden vastgesteld de bij dit besluit gevoegde modellen (Modellen VII—X, X *A*, XI—XVII).

22. Behoudens het bepaalde in de artikelen VI en XII van de Additionnele Artikelen der Grondwet, worden de Koninklijke besluiten van 26 Februari 1897 (*Staatsblad* nº. 69), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 9 Januari 1901 (*Staatsblad* nº. 25), en van 8 Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 144), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 10 Januari 1901 (*Staatsblad* nº. 27) ingetrokken.

23. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift

zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 12den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 19 *Dec.* 1917.)

MODEL I (Artikel 35 der Kieswet).

Candidaatstelling.

Lijst van candidaten in den kieskring . . . . . (1) (2) voor de op . . . . . plaats hebbende stemming ter verkiezing van de leden van . . . . . .

Naam.	Voorletters.	Woonplaats.
1		
2		
3		
4		
5 enz.		

(Hier zoovele vakken te maken als het aantal candidaten bedraagt, dat ingevolge artikel 37 der Kieswet, 8 der Provinciale wet of 10*a* der Gemeentewet ten hoogste op ééne lijst mag worden geplaatst.)

De ondergeteekende, kiezers in den kieskring . . . . . (1) (2) bevoegd tot deelneming aan de verkiezing van de leden van . . . . . ., verklaren dat zij bovengenoemde personen, in de volgorde waarin zij op de lijst zijn geplaatst, (bovengenoemden persoon) candidaat stellen.

Als gemachtigde, bevoegd tot het verbinden tot eene groep van deze lijst met andere lijsten, wijzen de ondergeteekenden aan . . . . . , wonende te . . . . . ., en als diens plaatsvervanger . . . . . , wonende te . . . . . .

[Dit in te vullen, zoo gebruik wordt gemaakt van de bevoegdheid toegekend in artikel 38 der Kieswet.]

Handteekeningen der kiezers.	Gemeente op welker kiezerslijst zij voorkomen. (3)
1.	
2.	
3. enz.	

(hier ten minste 15 hokjes meer te maken dan het ingevolge artikel 35, derde lid, der Kieswet of artikel 10 der Gemeentewet vereischt aantal onderteekeningen bedraagt).

Het ten minste vereischt aantal onderteekeningen bedraagt . . . . . .

Bij de lijst wordt overgelegd de schriftelijke, door den burgemeester van de woonplaats van den candidaat gelegaliseerde, verklaring van iederen op de lijst voorkomenden candidaat, dat hij bewilligt in de plaats hem op de lijst aangewezen (artikel 39 der Kieswet).

---

(1) In te vullen het nummer van den kieskring en voor de verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer en van de Provinciale Staten bovendien den naam der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd.

(2) Indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad eener gemeente die niet in kieskringen is verdeeld vervalt de vermelding „in den kieskring".

(3) Deze kolom vervalt indien de kieskring niet meer dan één gemeente omvat of indien het betreft de verkiezing van de leden van den gemeenteraad.

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL II (Artikel 39 der Kieswet).

De ondergeteekende . . . . . ., wonende te . . . . . , verklaart dat het hem bekend is dat hij voorkomt op de volgende lijst van candidaten in den kieskring . . . . . (1) (2) voor de op . . . . . plaats hebbende stemming ter verkiezing van de leden van . . . . . .

Naam.	Voorletters.	Woonplaats.

en verklaart dat hij bewilligt in de plaats hem op die lijst aangewezen.

(*Handteekening*) . . . . . .

Gezien voor legalisatie der handteekening van . . . . . .

De Burgemeester van . . . . . .

(1) Zie aanteekening 1 op model I.

(2) Zie aanteekening 2 op model I.

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL III (Artikel 48 der Kieswet.)

Het hoofdstembureau in den kieskring . . . (1) doet ter voldoening aan artikel 48 der Kieswet aan het centraal stembureau toekomen de volgende, met inachtneming van de artikelen 43, 44 en 47 der Kieswet vastgestelde, geldige lijsten van candidaten :

(Voor elke lijst, in de volgorde der nummering door het lot aangewezen, te vermelden de daarop geplaatste candidaten in de volgorde waarin zij op de lijst voorkomen, met het nummer der lijst ; aan het slot van elke lijst te vermelden wie overeenkomstig artikel 38 der Kieswet is aangewezen tot gemachtigde, bevoegd tot het verbinden der lijst overeenkomstig artikel 50, en tot diens plaatsvervanger, of wel dat zoodanige aanwijzing niet is gedaan).

Namens het Hoofdstembureau voornoemd,
Voorzitter.

N.B. Dit model is niet van toepassing indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad eener gemeente die niet in kieskringen is verdeeld.

(1) Zie aanteekening 1 op model I.

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL IV (Artikel 52 der Kieswet).

Voorzijde.

Kieskring . . . . . (1) (2)
Stemdistrict . . . . .

Aan . . . . . (voorletters) . . . . . (naam) nº. . . . . van de kiezerslijst der gemeente . . . . (woonplaats)

Zie ommezijde.

Achterzijde.

Oproeping voor de stemming op . . . . . (datum, maand, jaar) ter verkiezing van de leden van . . . . . .

De lijsten van candidaten, zooals zij door het hoofdstembureau zijn genummerd in de volgorde door het lot aangewezen, zijn :

1.	2.	3.	4.
(Naam en voorletters). (Woonplaats). (3)			

enz. (in de volgorde der nummers).

Het stembureau houdt zitting in . . . . . van des voormiddags *acht* uur tot des namiddags *vijf* uur.

Deze kaart mede te brengen.

Art. 128 van het Wetboek van Strafrecht : Hij, die zich opzettelijk voor een ander uitgevende, aan eene krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing deelneemt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

Herinnering : Krachtens artikel 71, tweede lid, der Kieswet is ieder, die volgens de kiezerslijst bevoegd is tot de keuze mede te werken, **verplicht** zich binnen den voor de stemming bepaalden tijd ter uitoefening van zijn kiesrecht bij het stembureau aan te melden, tenzij voor hem eene geldige reden van verhindering bestaat.

(1) Zie aanteekening 1 op model I.

(2) Zie aanteekening 2 op model I.

(3) Indien het betreft de verkiezing van de leden van den gemeenteraad vervalt de vermelding der woonplaats.

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL V (Artikel 14 van het Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Inlichtingen voor den kiezer.

De kiezer teekent zijne stem op het biljet aan door met potlood op *één* der candidatenlijsten zwart te maken *één* (*en niet meer dan één*) wit stipje, geplaatst in een stemvak vóór den naam van den candidaat zijner keuze.

De kiezer kan, wanneer hij zich bij de invulling van zijn biljet *vergist, eenmaal* een nieuw stembiljet aanvragen, *mits* het eerst overhandigde door hem wordt teruggegeven.

De kiezer mag aan den lessenaar niet langer vertoeven dan noodig is om zijn stembiljet in te vullen.

De kiezer vouwt het biljet dicht naar de zijde waarop de lijsten van candidaten zijn gesteld en begeeft zich daarmede onmiddellijk naar het stembureau.

De kiezer toont, alvorens het biljet in de bus te steken, de *buitenzijde* met den voorgeschreven stempel aan den voorzitter van het stembureau.

Van onwaarde zijn de stembiljetten:

waarop in geen enkel stemvak het wit stipje is zwart gemaakt;

waarop de namen van *andere personen dan de candidaten* of waarop *andere bijvoegingen* zijn geplaatst;

waarop in *meer dan één* stemvak het wit stipje zwart is gemaakt;

waarop de aanwijzing van den candidaat op andere wijze is geschied dan hierboven is medegedeeld; en

die eene aanduiding van den kiezer bevatten.

Onder bijvoegingen worden niet begrepen punten, strepen, vlakken, nagelindrukken, vouwen, scheuren, gaten en vlekken, tenzij deze blijkbaar opzettelijk zijn aangebracht.

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

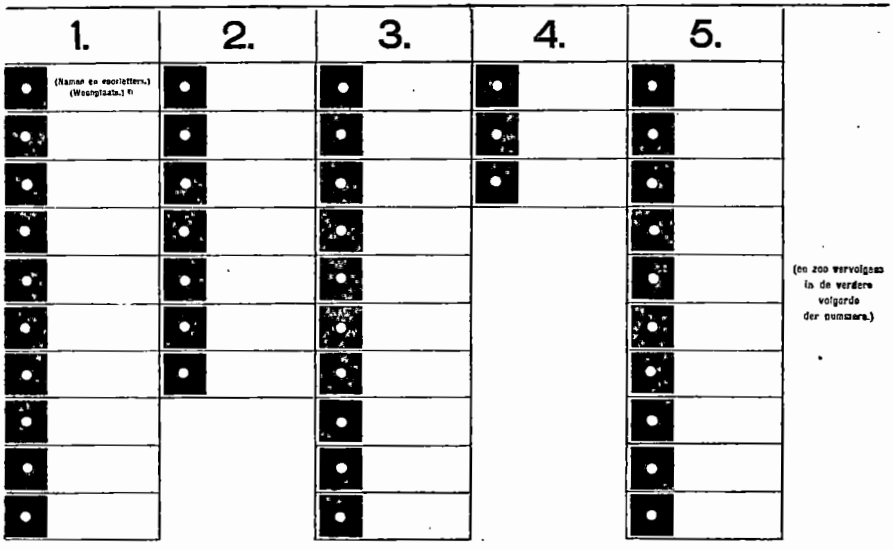
Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL VI (Artikel 69 der Kieswet).
Voorzijde.

STEMBILJET voor de stemming der verkiezing van de leden van . . . ., op . . . . (datum, maand, jaar).

KIESKRING . . . . (1)

LIJSTEN VAN CANDIDATEN door het hoofdstembureau genummerd in de volgorde door het lot aangewezen.

De kiezer stemt door met potlood op één der candidatenlijsten zwart te maken één (en niet meer dan één) wit stipje, geplaatst in het stemvak voor den naam van den candidaat zijner keuze.

(1) Zie aant. 1 op model I. (2) Zie aant. 3 op model IV.

Achterzijde.

Aan deze zijde te stempelen de handteekening van den voorzitter van het hoofdstembureau. Het stembiljet wordt zoo dichtgevouwen, dat deze handteekening zichtbaar blijft.

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL VII (Artikelen 81 en 83 der Kieswet).

Proces-verbaal van de zitting van het stembureau bedoeld in de artikelen 81 en 88 der Kieswet.

Proces-verbaal van de zitting van het stembureau ten behoeve van de verkiezing van de . . . . . den . . . . . in de gemeente . . . . . (stemdistrict . . . . . .)

Het stembureau, neemt in het stemlokaal plaats des voormiddags ten . . . . . ure.

Een afschrift (afdruk) der kiezerslijst mitsgaders een exemplaar der Kieswet en van de Koninklijke besluiten van . . . . . wordt op de tafel, voor het stembureau staande, nedergelegd.

Het stembureau opent het verzegeld pak met stembiljetten, en bevindt dat hun aantal bedraagt . . . . . .

De stembus, na onderzocht en volkomen ledig bevonden te zijn, wordt met twee sleutels gesloten, waarvan de eene door den voorzitter van het stembureau en de andere door . . . . . als oudste lid in bewaring wordt genomen.

In de stembus zijn stembiljetten geworpen door de op nevensgevoegde lijst door paraphering aangeduide kiezers.

(Ingeval kiezers hebben geweigerd een stembiljet in ontvangst te nemen, hunne namen hier op te geven en, ingeval bezwaren als zijn bedoeld bij art. 79 der Kieswet zijn ingebracht, die bezwaren hier te vermelden)

[Heeft zich het geval bedoeld in artikel 81 der Kieswet voorgedaan, bij te voegen:

De voorzitter van het stembureau verklaart ten . . . . . ure, dat naar de bevinding van het stembureau wanorde den behoorlijken voortgang der stemming onmogelijk maakt. De stemming wordt daarop geschorst en tot . . . . . dag, den . . . . . des voormiddags ten acht ure verdaagd.

Onmiddellijk daarop is de stembus met het zegel der gemeente en met de zegels van ons ondergeteekenden in tegenwoordigheid der in het stemlokaal aanwezige kiezers behoorlijk verzegeld, nadat die vooraf op de daartoe voorgeschreven wijze was gesloten.

En is hiervan terstond proces-verbaal opgemaakt.

Gedaan te . . . . . , den . . . . . , *Voorzitter.*
. . . . . } *Leden.*]

Ten vijf ure kondigt de voorzitter van het stembureau aan dat de voor stemming bepaalde tijd verstreken is. De op dat tijdstip in het stemlokaal aanwezige kiezers worden tot de stemming toegelaten.

Aan de aanwezige kiezers wordt bekend gemaakt, dat blijkens het aantal ingeleverde oproepingskaarten . . . . . kiezers aan de stemming hebben deelgenomen; dat het aantal niet gebruikte stembiljetten bedraagt . . . . . en het aantal teruggegeven stembiljetten . . . . . .

Het (De) ter parapheering bestemde afschrift (afdruk) der kiezerslijst wordt door het stembureau gewaarmerkt, met opgave dat daarop zijn gesteld . . . . . paraphen.

Zoowel dit afschrift (deze afdruk) als de niet gebruikte stembiljetten, de teruggegeven stembiljetten en de ingeleverde kaarten worden in afzonderlijke verzegelde papieren gesloten.

[In geval de stemming geschorst en hervat is, te vermelden:

De zegels der stembus, welke bij de geschorste stemming gebezigd en voor den aanvang der hervatte stemming aan het stembureau is ingeleverd, worden onderzocht en (geschonden of ongeschonden) bevonden].

Onmiddellijk daarna (na een tijdruimte van . . . . . ., in welke het stembureau het stemlokaal niet heeft verlaten en de stembus onder zijn toezicht heeft gehouden) worden de stembussen geopend.

De stembiljetten worden dooreengemengd en geteld. Hun aantal bedraagt . . . . . .

Dit getal, met de opgave van het aantal der op het afschrift (den afdruk) van de kiezerslijst gestelde paraphen vergeleken zijnde, is gebleken te zijn even groot als (grooter, kleiner dan) het getal dier kiezers.

De voorzitter opent de stembiljetten en deelt na opening van elk biljet mede het nummer van de lijst waarop de candidaat voorkomt op wien eene stem is uitgebracht en den naam van dien candidaat.

Het stembureau heeft van waarde verklaard . . . . . van onwaarde . . . . . stembiljetten.

(In te vullen de redenen van ongeldigverklaring en van twijfel en de beslissing en dat deze door den voorzitter onmiddellijk bekend gemaakt zijn. Indien een der aanwezige kiezers verlangt dat een biljet wordt vertoond, hiervan en van het vertoonen melding te maken).

De voorzitter maakt bekend, dat zijn uitgebracht op:

Lijst nº. 1.

. . . . (naam en voorletters)	. . . (getal stemmen)
. . . . .	
. . . . .	
. . . . .	
. . . . .	
enz.	
	(som van bovenstaande getallen)
Gezamenlijk aantal op de lijst uitgebrachte stemmen:	. . . . .

Lijst nº. 2.

enz.

(In te vullen ten aanzien van iedere lijst in de volgorde van de nummering der lijsten zoowel het aantal der op iederen candidaat uitgebrachte stemmen als het gezamenlijk aantal uitgebrachte stemmen.)

Daarop worden de geopende, zoowel de geldige als de van onwaarde verklaarde, stembiljetten in afzonderlijke verzegelde papieren gesloten.

Er zijn door de in het lokaal aanwezige kiezers geen bezwaren ingebracht.

(Ingeval bezwaren zijn ingebracht, die hier te vermelden).

En is hiervan aanstonds proces-verbaal opgemaakt.

Het stembureau is gedurende al deze werkzaamheden onveranderd gebleven.

(In de samenstelling van het stembureau $\frac{\text{is}}{\text{zijn}}$ de volgende verandering(en) voorgekomen. . . . . .)

Gedaan te . . . . . , den . . . . .

. . . . . , *Voorzitter.*

. . . . . } *Leden.*

. . . . . }

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL VIII (Art. 81, derde lid, der Kieswet).

Proces-verbaal van de verzegeling, bedoeld in het derde lid van artikel 81 der Kieswet.

Het procesverbaal der zitting van het stembureau, gehouden in de gemeente . . . . . (stemdistrict . . . .) den . . . . . , en de sleutels der stembus, de niet gebruikte stembiljetten, de teruggegeven stembiljetten, de ingeleverde kaarten en kiezerslijsten zijn in afzonderlijke verzegelde papieren gesloten.

En is hiervan terstond proces-verbaal opgemaakt.

Gedaan te . . . . . den . . . . .

. . . . . , *Voorzitter.*

. . . . . } *Leden.*

. . . . . }

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL IX (Art. 91 der Kieswet).

Proces-verbaal van de zitting van het hoofdstembureau, bedoeld in artikel 91 der Kieswet.

Proces-verbaal van de zitting van het hoofdstembureau tot het vaststellen van de uitkomst der stemming in den kieskring . . . (1) 2), gehouden op . . . . . ter verkiezing van de leden van . . . . . .

Het hoofdstembureau neemt zitting in het stemlokaal des namiddags te . . . ure.

Het hoofdstembureau stelt ten aanzien van iedere lijst, in de volgorde van hare nummering, vast het aantal stemmen op ieder der candidaten uitgebracht en het stemcijfer van de lijst.

De voorzitter maakt bekend, dat de aldus verkregen uitkomsten zijn de volgende:

Lijst nº. 1.

(Naam en voorletters.)	(Aantal uitgebrachte stemmen.)
Stemcijfer	. . . . .

Lijst nº. 2.
enz.

Er zijn door de in het lokaal aanwezige kiezers geene bezwaren ingebracht. (Ingeval bezwazen zijn ingebracht, die alhier te vermelden.)

Er is na afloop van dit een en ander procesverbaal opgemaakt in tegenwoordigheid van allen die zich in het locaal bevonden.

Gedaan te. . . . . den . . . . .
. . . . . , *Voorzitter.*
. . . . . , *Leden.*

N.B. (Ingeval bij het opmaken van de uitkomst der stemming bezwaren rijzen, welke aanleiding geven tot een nieuwe opneming der stembiljetten, hetzij uit alle, hetzij uit één of meer stemdistricten, te vermelden het daartoe strekkend besluit en de redenen, waarmede het is omkleed. Voorts vermelden dat de verzegelde pakken, bedoeld in de artikelen 83 en 88 der Kieswet, geschonden of ongeschonden zijn bevonden en zijn geopend; dat de inhoud is vergeleken met de processen-verbaal der stembureaux.

Bij de opneming te volgen model VII.

Eindelijk het resultaat der vergelijking mede te deelen en de uitkomst der steming bekend te maken als boven is aangegeven).

(1) Zie aanteekening 1 op model I.
(2) Zie aanteekening 2 op model I.

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL X (1) (Art. 96 der Kieswet).

Proces-verbaal van de zitting van het centraal stembureau bedoeld in artikel 96 der Kieswet.

Proces-verbaal van de zitting van het centraal stembureau tot het vaststellen van den uitslag der verkiezing van de leden van . . . . . ingevolge de stemming gehouden op . . . . . .

Het centraal stembureau neemt zitting in het daartoe aangewezen locaal des . . . middags ten . . . ure.

Verdeeling der plaatsen over de lijstengroepen, stellen gelijkluidende lijsten en op zich zelve staande lijsten.

De voorzitter deelt mede dat de voorzitters van de hoofdstembureaux ter kennis van het centraal stembureau hebben gebracht dat in de verschillende kieskringen op de verschillende lijsten en de daarop geplaatste candidaten zijn uitgebracht de volgende aantallen stemmen:

Kieskring.	Nummer der lijst.	Naam en voorletters der candidaten in de volgorde waarin zij op de lijst zijn geplaatst.	Aantal stemmen op iedere candidaat uitgebracht.	Stemcijfer van iedere lijst.
I . . . (2)	1			
				(Stemcijfer)
	2 enz.			
II	1 enz.			

De voorzitter deelt mede dat blijkens openbaarmaking door het centraal stembureau, gedaan ingevolge artikel 50, laatste lid, der Kieswet, door verbinding van lijsten overeen-

(1) Dit model is niet van toepassing indien het betreft de verkiezing van leden van den raad eener gemeente die niet in kieskringen is verdeeld. Zie daarvoor model X A.

(2) In dit model den kieskring steeds aan te duiden met zijn nummer en, indien het betreft de verkiezing van de leden van de Staten-Generaal of van de Provinciale Staten, bovendien met den naam der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd.

komstig artikel 50 dier wet de volgende lijstengroepen zijn gevormd :

Letter der lijstengroep	Kieskring waarin de lijst is ingeleverd.	Nummer der lijst.	Stemcijfer der lijst.	Stemcijfer der lijstengroep.
a.				
				(Stemcijfer)
b. enz.				

De voorzitter deelt mede dat de volgende stellen van gelijkluidende, niet van eene groep deel uitmakende, lijsten zijn ingeleverd :

Letter van het stel gelijkluidende lijsten.	Kieskring waarin de lijst is ingeleverd	Nummer der lijst.	Stemcijfer der lijst.	Stemcijfer van het stel gelijkluidende lijsten.
a.				
				(Stemcijfer)
b. enz.				

De voorzitter deelt mede dat noch tot een groep verbonden, noch gelijkluidend aan eenige andere lijst, derhalve op zichzelve staande, zijn de volgende lijsten :

Kieskring waarin de lijst is ingeleverd.	Nummer der lijst.	Stemcijfer der lijst.

Het centraal stembureau stelt vast dat, blijkens de bovenstaande gegevens, de som der stemcijfers van de lijstengroepen, de stellen gelijkluidende lijsten en de op zich zelve staande lijsten bedraagt . . . , zoodat de kiesdeeler bedoeld in artikel 98 der Kieswet is :

. . . : . . = . . .

De voorzitter doet hiervan mededeeling.

Bij deeling van den kiesdeeler op de stemcijfers der lijstengroepen, stellen gelijkluidende lijsten en op zich zelve staande lijsten worden verkregen de volgende quotienten en overschotten :

Lijstengroep, stel gelijkluidende lijsten, op zich zelve staande lijst.	Stemcijfer.	Quotient.	Overschot.
(De lijstengroep en het stel gelijkluidende lijsten aan te duiden met zijn letter, de op zich zelve staande lijst met haar nummer en den kieskring waarin zij is ingeleverd.)			

Overeenkomstig artikel 99, eerste lid, der Kieswet wordt aan elke groep van verbonden lijsten, elk stel van gelijkluidende lijsten en elke op zich zelve staande lijst toegekend het aantal plaatsen, aangewezen door het boven verkregen quotient.

Derhalve zijn toegekend . . . plaatsen, terwijl te vervullen zijn . . . plaatsen, zoodat nog te vervullen blijven . . . plaatsen.

Overeenkomstig artikel 99, tweede lid, der Kieswet wordt van die plaatsen achtereenvolgens één toegekend aan :

Lijstengroep, stel gelijkluidende lijsten, op zich zelve staande lijst.	Overschot.

(Indien de tweede en volgende zinsneden van artikel 99, tweede lid, der Kieswet toepassing vinden, wordt dit hier vermeld).

(Indien aan een lijstengroep, aan een stel gelijkluidende, niet van eene groep deel uitmakende, lijsten, of aan eene op zich zelve staande lijst één of meer plaatsen zouden moeten worden toegekend boven het aantal der candidaten, vindt toepassing plaats van artikel 101, derde lid, der Kieswet, en wordt dit hier vermeld).

Verdeeling van de aan de lijstengroepen toegekende plaatsen over de lijsten waaruit zij bestaan en aanwijzing van de op die lijsten gekozen candidaten.

De voorzitter stelt vast dat zijn toegekend aan :

Lijstengroep a. . . . . . plaatsen.

De voorzitter deelt mede dat, behalve de andere tot deze groep behoorende lijsten, van haar deel $\frac{\text{uitmaken de volgende stellen}}{\text{uitmaakt het volgende stel}}$ gelijkluidende lijsten :

Nummer van het stel gelijkluidende lijsten.	Kieskring waarin de lijst is ingeleverd.	Nummer der lijst.	Stemcijfer der lijst.	Stemcijfer van het stel gelijkluidende lijsten.
1.				
				(stemcijfer)
2. enz.				

Het stemcijfer van deze lijstengroep bedraagt . . . . , zoodat de kiesdeeler ter toekenning van plaatsen aan de lijsten waaruit zij bestaat is:

. . . . : . . . . = ...

De voorzitter doet hiervan mededeeling.

Bij deeling van dezen kiesdeeler op de stemcijfers van de lijsten der groep worden verkregen de volgende quotienten en overschotten:

Stel gelijkluidende lijsten of lijst.	Stemcijfer.	Quotient.	Overschot.
(Het stel gelijkluidende lijsten aan te duiden met zijn nummer, de lijst met haar nummer en den kieskring waarin zij is ingeleverd.)			

Overeenkomstig de artikelen 100, tweede lid, en 99, eerste lid, der Kieswet, wordt aan elke lijst of elk stel gelijkluidende lijsten toegekend het aantal plaatsen aangewezen door het boven verkregen quotient.

Derhalve zijn toegekend . . plaatsen, zoodat nog te vervullen blijven . . — . . = . . plaatsen.

Overeenkomstig de artikelen 100, tweede lid, en 99, tweede lid, der Kieswet wordt van die plaasen achtereenvolgens één toegekend aan de na te melden lijst (stel gelijkluidende lijsten):

Stel gelijkluidende lijsten of lijst.	Overschot.
(Het stel gelijkluidende lijsten aan te duiden met zijn nummer, de lijst met haar nummer en den kieskring waarin zij is ingeleverd.)	

(Indien de tweede en volgende zinsneden van artikel 99, tweede lid, der Kieswet toepassing vinden, wordt dit hier vermeld).

(Indien blijkt, dat aan een lijst of aan een stel gelijkluidende lijsten der lijstengroep een of meer plaatsen zouden moeten worden toegekend boven het aantal der candidaten, vindt toepassing plaats van artikel 101, eerste en tweede lid, der Kieswet en wordt dit hier vermeld).

De voorzitter stelt vast dat blijkens de vorenstaande gegevens zijn toegekend aan de lijsten dezer groep:

Stel gelijkluidende lijsten no. 1

. . . plaatsen.

Op de candidaten dezer lijsten zijn uitgebracht de volgende aantallen stemmen:

Naam en voorletters der candidaten in de volgorde waarin zij op de lijsten zijn geplaatst.	Kieskring.	Aantal stemmen in de verschillende kieskringen op den candidaat uitgebracht.	Totaal der op den candidaat uitgebrachte stemmen.
. . . . .	. . . .	. . . . .	. . . .
	. . . .	. . . . .	
	. . . .	. . . . .	
. . . . .	. . . .	. . . . .	. . . .
	. . . .	. . . . .	
	. . . .	. . . . .	
	enz.		

De aantallen stemmen verkregen door de candidaten van dit stel gelijkluidende lijsten bedrgaen, na overdracht der stemmen overeenkomstig artikel 102, tweede lid, der Kieswet:

Naam en voorletters der candidaten in de volgorde, waarin zij op de lijst geplaatst zijn.	Aantal stemmen door iederen candidaat verkregen.

(Indien een candidaat overleden is wordt dit hier vermeld).

Diensvolgens verklaart het centraal stembureau dat op deze lijst het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn hebben verkregen:

Naam en voorletters der gekozenen.	Woonplaats. (3)

Stel gelijkluidende lijsten nº. 2, enz.

(De verdere stellen gelijkluidende lijsten van lijstengroep *a* worden achtereenvolgens behandeld op gelijke wijze als stel nº. 1.)

(3) Deze kolom vervalt indien het betreft de verkiezing van de leden van den gemeenteraad.

Lijst n°. . . . ., kieskring . . . .
. . . . plaatsen.

De aantallen stemmen verkregen door de candidaten dezer lijst bedragen, na overdracht der stemmen overeenkomstig artikel 102, tweede lid, der Kieswet :

Naam en voorletters der candidaten in de volgorde waarin zij op de lijst geplaatst zijn.	Aantal stemmen door elken candidaat verkregen.

(Indien een candidaat overleden is wordt dit hier vermeld).

Diensvolgens verklaart het centraal stembureau dat op deze lijst het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn hebben verkregen:

Naam en voorletters der gekozenen.	Woonplaats. (3)

Lijst n° . . ., kieskring . . ., enz.

(De verdere lijsten van lijstengroep *a* worden achtereenvolgens op gelijke wijze behandeld).

Lijstengroep b, enz.

(De verdere lijstengroepen worden achtereenvolgens op gelijke wijze als groep *a* behandeld.)

Aanwijzing van de candidaten, gekozen op de niet van één groep deel uitmakende stellen gelijkluidende lijsten.

De voorzitter stelt vast dat zijn toegekend aan :

Stel gelijkluidende lijsten a . . . . plaatsen.

Op de candidaten dezer lijsten zijn uitgebracht de volgende aantallen stemmen :

Naam en voorletters der candidaten in de volgorde, waarin zij op de lijsten zijn geplaatst.	Kieskring.	Aantallen stemmen in de verschillende kieskringen op den candidaat uitgebracht;	Totaal der op den candidaat uitgebrachte stemmen.
. . . . .	. . .	. . . . .	
		. . . . .	
		. . . . .	
. . . . .	. . .	. . . . .	. . . .
		. . . . .	
		. . . . .	
	enz.		

(3) Deze kolom vervalt indien het betreft de verkiezing van de leden van den gemeenteraad.

De aantallen stemmen verkregen door de candidaten van dit stel gelijkluidende lijsten bedragen, na overdracht der stemmen overeenkomstig artikel 102, tweede lid, der Kieswet :

Naam en voorletters der candidaten in de volgorde, waarin zij op de lijst geplaatst zijn.	Aantal stemmen door iederen candidaat verkregen.

(Indien een candidaat overleden is wordt dit hier vermeld).

Diensvolgens verklaart het centraal stembureau dat op deze lijst het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn hebben verkregen :

Naam en voorletters der gekozenen.	Woonplaats. (3)

Stel gelijkluidende lijsten b, enz.

(De verdere stellen gelijkluidende lijsten worden op gelijke wijze als stel *a* behandeld).

Aanwijzing van de candidaten, gekozen op de op zich zelve staande lijsten.

Kieskring . . . ., lijst . . . .,
plaatsen . . . .

De aantallen stemmen verkregen door de candidaten van deze lijst bedragen, na overdracht der stemmen overeenkomstig artikel 102, tweede lid, der Kieswet :

Naam en voorletters der candidaten in de volgorde, waarin zij op de lijst zijn geplaatst.	Aantal stemmen door iederen candidaat verkregen.

(Indien een candidaat overleden is wordt dit hier vermeld).

Diensvolgens verklaart het centraal stembureau dat op deze lijst het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn hebben verkregen :

(3) Deze kolom vervalt indien het betreft de verkiezing van de leden van de gemeenteraad.

Naam en voorletters der gekozenen.	Woonplaats. (3)

(De verdere op zichzelve staande lijsten worden achtereenvolgens op gelijke wijze behandeld).

[Indien na behandeling van alle lijsten zich het geval blijkt voor te doen, dat dezelfde candidaat op meer dan ééne lijst het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn heeft verkregen, bij te voegen:

De candidaat . . . te . . . heeft het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn verkregen op de lijsten (stellen gelijkluidende lijsten):

. . . . . en

. . . . . .

Het lot wijst de lijst (het stel gelijkluidende lijsten) . . . . aan als degene waarop de candidaat is gekozen. Zijn naam blijft derhalve voor de toepassing van artikel 102, eerste lid, en artikel 103 der Kieswet buiten rekening op de lijst (het stel gelijkluidende lijsten) . . . Hierdoor heeft op deze lijst (dit stel gelijkluidende lijsten) alsnog het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn verkregen:

. . . . . te . . . . . .

Wanneer het geval van artikel 103, vierde lid, laatste zinsnede, der Kieswet zich voordoet, alsnog bij te voegen:

Daar deze candidaat reeds op de lijst (het stel gelijkluidende lijsten) . . . . . het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn heeft verkregen, blijft ook zijn naam buiten rekening en heeft alsnog het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn verkregen:

. . . . . te . . . . . .]

Vaststelling van den uitslag.

Het centraal stembureau verklaart alsnu benoemd tot leden van . . . . . .

Naam en voorletters der gekozenen in alphabetische volgorde.	Woonplaats. (3)

(3) Deze kolom vervalt indien het betreft de verkiezing van de leden van den gemeenteraad.

De voorzitter doet hiervan mededeeling.

Ter voldoening aan artikel 104 der Kieswet rangschikt het centraal stembureau ten aanzien van iedere lijst de daarop voorkomende, niet gekozen, candidaten als volgt:

Gelijkluidende lijsten.

Stel gelijkluidende lijsten.	Naam en voorletters der candidaten.	Aantal door iedere candidaat verkregen stemmen.
(Het stel aan te duiden met zijn letter, indien het stel niet deel uitmaakt van een groep, of, indien het stel wel deel uitmaakt vaneene groep, met de letter der groep en het nummer van het stel).		

(Hierbij niet vermelden den naam van een overleden candidaat.)

Overige lijsten.

Nummer der lijst en kieskring, waarin zij is ingeleverd.	Naam en voorletters der candidaten.	Aantal door iedere candidaat verkregen stemmen.

(Hierbij niet vermelden den naam van een overleden candidaat).

De voorzitter doet hiervan mededeeling.

Er zijn door de in het lokaal aanwezige kiezers geene bezwaren ingebracht. (Ingeval bezwaren zijn ingebracht worden die hier vermeld).

In tegenwoordigheid van allen, die zich in het lokaal bevonden, is van een en ander opgemaakt dit proces-verbaal.

Gedaan te . . . . . den . . . .

. . . . . *Voorzitter.*

. . . . . *Leden.*

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692)

Mij bekend,

De Minister van Staat,

Minister van Binnenlandsche Zaken,

CORT V. D. LINDEN.

MODEL XA (Artikel 96 der Kieswet). (1)

Proces-verbaal van de zitting van het centraal stembureau bedoeld in artikel 96 der Kieswet.

Proces-verbaal van de zitting van het centraal stembureau tot het vaststellen van den uitslag der verkiezing van de leden van den raad der gemeente . . . , ingevolge de stemming gehouden op . . . . . .

Het centraal stembureau neemt zitting in het daartoe aangewezen locaal des . . . middags ten . . . ure.

Verdeeling der plaatsen over de lijstengroepen en de op zich zelve staande lijsten.

De voorzitter deelt mede : dat op de verschillende lijsten en de daarop geplaatste candidaten zijn uitgebracht de volgende aantallen stemmen:

Nummer der lijst.	Naam en voorletters der candidaten in de volgorde waarin zij op de lijst zijn geplaatst.	Aantal stemmen op iederen candidaat uitgebracht.	Stemcijfer van iedere lijst.
1			(Stemcijfer)
2 enz.			

dat blijkens openbaarmaking door het centraal stembureau, gedaan ingevolge artikel 50, laatste lid, der Kieswet, door verbinding van lijsten overeenkomstig artikel 50 dier wet de volgende lijstengroepen zijn gevormd :

Letter der lijstengroep.	Nummer der lijst.	Stemcijfer der lijst.	Stemcijfer der lijstengroep.
a.			(Stemcijfer)
b. enz.			

(1) Dit model is uitsluitend van toepassing voor de verkiezing van de leden van den raad eener gemeente die niet in kieskringen is verdeeld.

dat niet tot een groep verbonden, derhalve op zichzelve staande, zijn de volgende lijsten :

Nummer der lijst.	Stemcijfer der lijst.

Het centraal stembureau stelt vast dat, blijkens de bovenstaande gegevens, de som der stemcijfers van de lijstengroepen en de op zich zelve staande lijsten bedraagt . . . , zoodat de kiesdeeler bedoeld in artikel 98 der Kieswet is :

. . . . : . . . . = . . .

De voorzitter doet hiervan mededeeling.

Bij deeling van den kiesdeeler op de stemcijfers der lijstengroepen en op zichzelve staande lijsten worden verkregen de volgende quotienten en overschotten :

Lijstengroep, op zich zelve staande lijst.	Stemcijfer.	Quotient.	Overschot.
(De lijstengroep aan te duiden met haar letter, de op zichzelve staande lijst met haar nummer.)			

Overeenkomstig artikel 99, eerste lid, der Kieswet wordt aan elke groep van verbonden lijsten en elke op zichzelve staande lijst toegekend het aantal plaatsen, aangewezen door het boven verkregen quotient.

Derhalve zijn toegekend . . . . plaatsen, terwijl te vervullen zijn . . . plaatsen, zoodat nog te vervullen blijven . . . plaatsen.

Overeenkomstig artikel 99, tweede lid, der Kieswet wordt van die plaatsen achtereenvolgens ééne toegekend aan :

Lijstengroep, op zichzelve staande lijst.	Overschot.

(Indien de tweede en volgende zinsneden van artikel 99 tweede lid, der Kieswet toepassing vinden, wordt dit hier vermeld).

(Indien aan een lijstengroep of aan eene op

zich zelve staande lijst één of meer plaatsen zouden moeten worden toegekend boven het aantal der candidaten, vindt toepassing plaats van artikel 101, derde lid, der Kieswet, en wordt dit hier vermeld.)

Verdeeling van de aan de lijstengroepen toegekende plaatsen over de lijsten waaruit zij bestaan en aanwijzing van de op die lijsten gekozen candidaten.

De voorzitter stelt vast dat zijn toegekend aan :

Lijstengroep a. . . . .plaatsen.

Het stemcijfer van deze lijstengroep bedraagt . . . . , zoodat de kiesdeeler ter toekenning van plaatsen aan de lijsten waaruit zij bestaat is :

. . . . : . . . . = ...

De voorzitter doet hiervan mededeeling.

Bij deeling van dezen kiesdeeler op de stemcijfers van de lijsten der groep worden verkregen de volgende quotienten en overschotten :

Nummer der lijst.	Stemcijfer.	Quotient.	Overschot.

Overeenkomstig de artikelen 100, tweede lid, en 99, eerste lid, der Kieswet, wordt aan elke lijst toegekend het aantal plaatsen aangewezen door het boven verkregen quotient.

Derhalve zijn toegekend . . . . plaatsen, zoodat nog te vervullen blijven . . . — . . . = . . .plaatsen.

Overeenkomstig de artikelen 100, tweede lid, en 99, tweede lid, der Kieswet wordt van die plaatsen achtereenvolgens één toegekend aan de na te melden lijst :

Nummer der lijst.	Overschot.

(Indien de tweede en volgende zinsneden van artikel 99, tweede lid der Kieswet toepassing vinden, wordt dit hier vermeld.)

(Indien blijkt, dat aan een lijst der lijstengroep een of meer plaatsen zouden moeten worden toegekend boven het aantal der candidaten, vindt toepassing plaats van artikel 101, eerste en tweede lid, der Kieswet en wordt dit hier vermeld.)

De voorzitter stelt vast dat bijkens de vorenstaande gegevens zijn toegekend aan de lijsten dezer groep :

*Lijst n°. . . . .*plaatsen.

De aantallen stemmen verkregen door de candidaten dezer lijst bedragen, na overdracht der stemmen overeenkomstig artikel 102, tweede lid, der Kieswet :

Naam en voorletters der candidaten in de volgorde, waarin zij op de lijst geplaatst zijn.	Aantal stemmen door elken candidaat verkregen.

(Indien een candidaat overleden is wordt dit hier vermeld.)

Diensvolgens verklaart het centraal stembureau dat op deze lijst het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn hebben verkregen :

Naam en voorletters der gekozenen.

Lijst n°. . . . . enz.

(De verdere lijstengroep a worden achtereenvolgens op gelijke wijze behandeld.)

Lijstengroep b, enz.

(De verdere lijstengroepen worden achtereenvolgens op gelijke wijze als groep a behandeld.)

Aanwijzing van de candidaten, gekozen op de op zich zelve staande lijsten.

Lijst n°. . . . plaatsen . . .

De aantallen stemmen verkregen door de candidaten van deze lijst bedragen, na overdracht der stemmen overeenkomstig artikel 102, tweede lid, der Kieswet :

Naam en voorletters der candidaten in de volgorde, waarin zij op de lijst zijn geplaatst.	Aantal stemmen door iederen candidaat verkregen.

(Indien een candidaat overleden is wordt dit hier vermeld.)

Diensvolgens verklaart het centraal stembureau dat op deze lijst het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn hebben verkregen ;

Naam en voorletters der gekozenen.

(De verdere op zichzelve staande lijsten worden achtereenvolgens op gelijke wijze behandeld).

Vaststelling van den uitslag.

Het centraal stembureau verklaart alsnu benoemd tot leden van den raad der gemeente . . . . . :

Naam en voorletters der gekozenen in alphabetische volgorde.

De voorzitter doet hiervan mededeeling.

Ter voldoening aan artikel 104 der Kieswet rangschikt het centraal stembureau ten aanzien van iedere lijst de daarop voorkomende, niet gekozen, candidaten als volgt:

Lijst no. 1.

Naam en voorletters der candidaten.	Aantal door iederen candidaat verkregen stemmen.

(Hierbij niet vermelden den naam van een overleden candidaat).

Lijst no. 2.
enz.

De voorzitter doet hiervan mededeeling.

Er zijn door de in het lokaal aanwezige kiezers geene bezwaren ingebracht. (Ingeval bezwaren zijn ingebracht worden die hier vermeld).

In tegenwoordigheid van allen, die zich in het lokaal bevonden, is van een en ander opgemaakt dit proces-verbaal.

Gedaan te . . . . . den . . .
. . . . . *Voorzitter.*
. . . . . *Leden.*

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* no. 692).

Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL XI (Artikelen 129 der Kieswet, 11a der Provinciale wet, 16a der Gemeentewet).

Proces-verbaal van de zitting bedoeld in artikel 129 der Kieswet (artikel 11a der Provinciale wet, 16a der Gemeentewet).

Proces-verbaal van de zitting van het centraal stembureau (1) ter benoeming van een lid van . . . . . noodzakelijk geworden door het niet aannemen van zijne (hare) benoeming door . . . . .(naam en voorletters) . . . . .(woonplaats).

Het centraal st mbureau neemt zitting in het daarvoor aangewezen lokaal des . . . . . te . . ure.

De voorzitter doet voorlezing van een bij hem (2) ingekomen schrijven van . . . . , waarin deze kennis geeft de benoeming tot lid van . . . . . niet aan te nemen. (Ingeval binnen den daarvoor bepaalden termijn geen kennisgeving van een benoemde is ingekomen, tengevolge waarvan hij (zij) geacht wordt zijn (hare) benoeming niet aan te nemen, dit feit vermelden).

De voorzitter maakt bekend:

dat . . . . . , blijkens het proces-verbaal van de zitting van het centraal stembureau van . . . . , was gekozen op lijst no.. . . . . in kieskring (3) . . . . (op het stel gelijkluidende lijsten . . . .), en dat blijkens ditzelfde proces-verbaal, ingevolge de rangschikking van de op die lijst (gelijkluidende lijsten) niet gekozen candidaten, voor benoeming in aanmerking komt:

. . . . . (naam en voorletters) . . . . . (woonplaats).

(Zoo de naam van een candidaat, omdat hij (zij) overleden of reeds lid is van het college waarin de plaats te vervullen is, buiten rekening wordt gelaten, hiervan melding te maken en te constateeren dat de voor benoeming in aanmerking komende uit dien hoofde volgens de vastgestelde volgorde moet worden benoemd.)

(Indien het geval zich voordoet, bedoeld in artikel 141 der Kieswet, 70*b* der Provinciale wet of 38c der Gemeentewet, hiervan melding te maken en de daardoor noodige wijziging in het proces-verbaal aan te brengen.)

Het centraal stembureau verklaart mitsdien . . . . . benoemd tot lid van . . . . .

Er zijn door de in het lokaal aanwezige kiezers geene bezwaren ingebracht. (Ingeval bezwaren zijn ingebracht die alhier te vermelden.)

En is na afloop van dit een en ander proces-

---

(1) Zie artikel 8, tweede lid van het Koninklijk besluit.

(2) Indien het betreft de verkiezing van de leden van den gemeenteraad: bij burgemeester en wethouders.

(3) Zie aanteekening 1 op model I.

verbaal opgemaakt in tegenwoordigheid van allen, die zich in het lokaal bevonden.

Gedaan te den

. . . . . *Voorzitter.*

. . . . . *Leden.*

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,

CORT V. D. LINDEN.

MODEL XII (Artikelen 135 der Kieswet, 70*c* der Provinciale wet en 38*a* der Gemeentewet).

Proces-verbaal van de zitting bedoeld in artikel 135 der Kieswet (artikel 70c der Provinciale wet, 38a der Gemeentewet).

Proces-verbaal van de zitting van het centraal stembureau (1) ter benoeming van . . . lid (leden) van . . . . . noodig geworden . . . . . tot niet toelating als lid van . . . . . (naam en voorletters), ... (woonplaats), op grond dat het bureau den uitslag der verkiezing onjuist heeft vastgesteld.

Het centraal stembureau neemt zitting in het daarvoor aangewezen lokaal des . . . . . te . . . ure.

De voorzitter doet voorlezing van het bij hem ingekomen schrijven van den griffier van . . . . . waarin deze kennis geeft dat de . . . . . in . . . . . vergadering van . . . . . besloten heeft (hebben) . . . . . niet toe te laten als lid, op grond dat het centraal stembureau den uitslag der verkiezing onjuist heeft vastgesteld.

(Indien het betreft de verkiezing van de leden van den gemeenteraad, treedt voor de voorlezing in de plaats de mededeeling van de einduitspraak).

Het centraal stembureau gaat voorzooveel noodig over tot hernieuwde vaststelling van den uitslag der verkiezing en hernieuwde rangschikking van de niet-gekozen candidaten, een en ander met inachtneming van de beslissing van . . . . . .

De voorzitter maakt bekend:

(Volgens de uitkomsten).

Er zijn door de in het lokaal aanwezige kiezers geene bezwaren ingebracht. (Ingeval bezwaren zijn ingebracht die alhier te vermelden.)

En is na afloop van dit een en ander proces-verbaal opgemaakt in tegenwoordigheid van allen, die zich in het lokaal bevonden.

Gedaan te . . . . . den . . . . .

. . . . . *Voorzitter.*

. . . . . *Leden.*

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,

CORT V. D. LINDEN.

(1) Zie artikel 8, tweede lid, van het Koninklijk besluit.

MODEL XIII (Artikelen 136 der Kieswet, 70*d* der Provinciale wet en 38*b* der Gemeentewet).

Proces-verbaal van de zitting, bedoeld in artikel 136 der Kieswet artikel 70d der Provinciale wet, 38b der Gemeentewet).

Proces-verbaal van de zitting van het centraal stembureau (1) ter benoeming van een lid van . . . . . noodig geworden door . . . . . tot niet-toelating als lid van . . . . . (naam en voorletters) . . . . . (woonplaats),

op grond dat hij (zij) niet voldoet aan de vereischten voor het lidmaatschap gesteld.

Het centraal stembureau neemt zitting in het daarvoor aangewezen lokaal des . . . . . te . . . . . ure.

De voorzitter doet voorlezing van een bij hem ingekomen schrijven van den griffier van . . . , . . . waarin deze kennis geeft dat de . . . in . . vergadering van . . . . . besloten heeft (hebben) . . . . . niet toe te laten als lid, op grond dat hij (zij) niet voldoet aan de vereischten voor het lidmaatschap.

(Indien het betreft de verkiezing van de leden van den gemeenteraad, treedt voor de voorlezing in de plaats de mededeeling van de einduitspraak).

De voorzitter maakt bekend:

(voorts gelijk aan model XI).

(1) Zie artikel 8, tweede lid, van het Koninklijk besluit.

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,

CORT V. D. LINDEN.

MODEL XIV (Artikel 140 der Kieswet, 11*b* der Provinciale wet, 18*a* der Gemeentewet).

Proces-verbaal van de zitting, bedoeld in artikel 140 der Kieswet (artikel 11b der Provinciale wet, 18a der Gemeentewet).

Proces-verbaal van de zitting van het centraal stembureau (1) ter benoeming van een lid van . . . . . noodig geworden door het openvallen van een plaats in . . . . . .

Het centraal stembureau neemt zitting in het daarvoor aangewezen lokaal des . . . . . te . . . . ure.

De voorzitter doet voorlezing van een aan hem gericht schrijven van . . . . . waarin deze mededeelt (mededeelen) dat door . . . . . opengevallen is een plaats in . . . . . .

(Indien het betreft de verkiezing van een lid van den gemeenteraad treedt voor de voorlezing in de plaats de mededeeling van den voorzitter, dat te zijner kennis is gekomen dat de plaats van . . . . . is opengevallen).

De voorzitter maakt bekend:

(voorts gelijk aan model XI).

(1) Zie artikel 8, tweede lid, van het Koninklijk besluit.

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL XV (Artikel 10*b* der Gemeentewet).

Proces-verbaal van benoemdverklaring van leden van den gemeenteraad ingevolge artikel 10b der Gemeentewet.

Het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet, stelt vast, dat voor de verkiezing van de leden van den raad der gemeente . . . . (1) zijn ingeleverd de navolgende geldige lijsten van candidaten: (hier doen volgen de verschillende lijsten van candidaten).

Aangezien op deze lijsten te zamen voorkomen . . . candidaten, terwijl evenzoovele plaatsen zijn te vervullen, verklaart het hoofdstembureau alle candidaten benoemd tot lid van den raad der gemeente . . . . . , te weten: (volgen namen en voorletters der benoemdverklaarden).

En is hiervan opgemaakt dit proces-verbaal.

Gedaan te . . . . . den . . . . .

. . . . . *Voorzitter.*

. . . . . *Leden.*

(1) Indien zich het geval voordoet, voorzien in artikel 10*b*, tweede lid der Gemeentewet, te stellen: is ingeleverd één lijst waarop de volgende candidaten voorkomen: (hier doen volgen de namen der candidaten in de volgorde waarin zij op de lijst voorkomen).

Aangezien . . . plaatsen te vervullen zijn, verklaart het hoofdstembureau benoemd tot lid van den raad der gemeente . . . . (volgen namen en voorletters der benoemdverklaarden).

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL XVI (Artikel 10*c* der Gemeentewet).

Proces-verbaal van de in artikel 10c der Gemeentewet bedoelde verklaring van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet.

De voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen artikel 34, tweede lid, der Kieswet, stelt vast, dat voor de verkiezing van de leden van den raad der gemeente . . . . op heden, binnen den in in artikel 35, eerste lid, der Kieswet bepaalden tijd, (1) zijn ingeleverd de volgende lijsten: (hier doen volgen de verschillende lijsten van candidaten).

Aangezien op deze lijsten slechts . . . candidaten voorkomen, terwijl . . . plaatsen te vervullen zijn, verklaart de voorzitter dat niemand is benoemd.

En is hiervan opgemaakt dit proces-verbaal.

Gedaan te . . . . . den . . . . .

. . . . . *Voorzitter.*

(1) Indien geene lijsten zijn ingeleverd te lezen: „geene lijsten zijn ingeleverd en verklaart mitsdien dat niemand is benoemd."

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

MODEL XVII (Artikel 10*d* der Gemeentewet).

Proces-verbaal van de in artikel 10d der Gemeentewet bedoelde verklaring van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet.

Het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid der Kieswet, stelt vast dat voor de verkiezing van de leden van den raad der gemeente . . . . . tengevolge van . . . . . .(1) (2) op de geldige lijsten te zamen nog slechts voorkomen de volgende candidaten : (hier doen volgen de geldige lijsten van candidaten.)

Aangezien op de deze lijsten te zamen slechts . . . . candidaten voorkomen, terwijl . . . plaatsen te vervullen zijn, verklaart het hoofdstembureau dat niemand is benoemd.

En is hiervan opgemaakt dit proces-verbaal.

Gedaan te . . . . . den . . . . .

. . . . . *Voorzitter.*

. . . . . *Leden.*

---

(1) Hier vermelden of en welke lijsten ongeldig zijn verklaard en of en welke candidaten van lijsten zijn geschrapt.

(2) Indien geen enkele geldige lijst is overgebleven te lezen : „geen geldige lijst is overgebleven en verklaart mitsdien dat niemand is benoemd."

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692).

Mij bekend,

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,

CORT V. D. LINDEN.

—

12 *December* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën betreffende nationaliteitsbewijzen.

In den laatsten tijd kwam het meermalen voor, dat Nederlandsche arbeiders, die via *Zevenaar* naar *Duitschland* willen gaan om aldaar werk te vinden, door de militaire overheid in genoemde grensplaats werden teruggezonden, omdat op het nationaliteitsbewijs niet het beroep van den houder was vermeld.

Het bovenstaande leidt tot moeilijkheden voor de betrokken arbeiders, ook omdat deze meestal niet in staat zijn de terugreis naar hunne woonplaats te bekostigen.

Ik heb mitsdien de eer U H.E.G. voor zooveel noodig te verzoeken, in het vervolg bij het opmaken van nationaliteitsbewijzen voor arbeiders, die naar *Duitschland* willen gaan, in die stukken ook het beroep der belanghebbenden te vermelden. (W. v. d. B. A.)

—

15 *December* 1917. BESLUIT, houdende regeling van de vrijwillige hulpverleening aan zieke en gewonde personen, behoorende tot de legers of vloten van oorlogvoerende mogendheden en voorziening in de hulpverleening en inlichtingsdienst ten aanzien van krijgsgevangenen en geïnterneerden. S. 693.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Marine van 20 November 1917, 1ste afd., nº. 74 en van 27 November 1917, Bureau B, nº. 70 ;

Overwegende, dat wijziging van Ons besluit van 22 October 1917 (*Staatsblad* nº. 607) wenschelijk is gebleken ;

Den Raad van State gehoord, advies van 4 December 1917, nº. 29 ;

Gezien het nader rapport van Onze genoemde Ministers van 8 December 1917, 1ste afd., nº. 18, en van 13 December 1917, Bureau B, nº. 73 ;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen :

Art. 1. In het tweede lid van artikel 31 van Ons besluit van 22 October 1917 (*Staatsblad* nº. 607), worden tusschen de woorden „samenstelling" en „van" ingevoegd de woorden „en de bevoegdheid" ; in verband daarmede wordt in dat lid het woord „wordt" vervangen door het woord „worden".

2. In het derde lid van het in artikel 1 bedoeld besluit worden de woorden „te voren" vervangen door de woorden „zoo spoedig mogelijk".

3. Dit besluit zal in werking treden op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Buitenlandsche Zaken, van Binnenlandsche Zaken, van Justitie, van Koloniën en van Landbouw, Nijverheid en Handel, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer en dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 17 *Dec.* 1917.)

—

15 *December* 1917. BESLUIT, ter bekendmaking van den tekst der Kieswet, zooals die wet laatstelijk gewijzigd is bij het Additionneel Artikel VII der Grondwet, en van den tekst van de artikelen der Provinciale Wet en der Gemeentewet, zooals die wetten onderscheidenlijk laatstelijk gewijzigd zijn bij de Additionnele Artikelen VIII en IX der Grondwet, en voor zoover de artikelen dier wetten verwijzen naar artikelen of gedeelten van artikelen der Kieswet. S. 693.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 12 December 1917, n°. 10533, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Gezien de Additionnele Artikelen VII, VIII en IX der Grondwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

overeenkomstig het bij die artikelen gegeven voorschrift, door bijvoeging bij dit besluit, bekend te maken:

a. den tekst der Kieswet, zooals die wet laatstelijk gewijzigd is bij het Additionneel Artikel VII der Grondwet;

b. den tekst van de artikelen der Provinciale Wet en

c. den tekst van de artikelen der Gemeentewet,

zooals deze wetten onderscheidenlijk laatstelijk gewijzigd zijn bij de Additionnele Artikelen VII en IX der Grondwet, en voor zoover de artikelen dezer wetten verwijzen naar artikelen of gedeelten van artikelen der Kieswet.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 21 *Dec.* 1917.)

a. TEKST der Kieswet, zooals die wet laatstelijk is gewijzigd bij het Additionneel Artikel VII der Grondwet.

EERSTE AFDEELING.

VAN HET KIESRECHT.

§ 1. *Van de kiezers.*

Art. 1. De leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden gekozen door de mannelijke ingezetenen des Rijks, tevens Nederlanders of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkend, die den leeftijd van vijf en twintig jaren hebben bereikt.

2. Onder hen, die den leeftijd van vijf en twintig jaren hebben bereikt, verstaat deze wet hen, die dien leeftijd hebben bereikt vóór of op den 15den Mei.

3. Van de uitoefening van het kiesrecht zijn uitgesloten:

zij, wien het kiesrecht ontzegd is bij eene onherroepelijke rechterlijke uitspraak;

zij, die rechtens van hunne vrijheid zijn beroofd;

zij, die krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, of van de ouderlijke macht of de voogdij over een of meer hunner kinderen ontzet zijn;

zij, die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak tot eene gevangenisstraf van meer dan één jaar zijn veroordeeld, gedurende drie jaren nadat hunne straf is volbracht en levenslang wanneer voor de tweede maal eene gelijke straf is opgelegd;

zij, die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens bedelarij of landlooperij zijn veroordeeld, gedurende drie jaren nadat hunne straf is volbracht, gedurende zes jaar, indien de straf voor de tweede maal, en levenslang, indien de straf voor de derde maal opgelegd is;

zij, die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraken binnen een tijdsverloop van drie jaar meer dan tweemaal zijn veroordeeld wegens een strafbaar feit, insluitende openbare dronkenschap, gedurende drie jaren nadat de laatste uitspraak onherroepelijk is geworden.

Met onherroepelijke veroordeeling wordt gelijk gesteld vrijwillige betaling van het maximum van geldboete overeenkomstig artikel 74 Wetboek van Strafrecht en vrijwillige betaling van geldboete krachtens een bij verstek gewezen rechterlijke uitspraak.

4. De uitoefening van het kiesrecht van militairen bij de zee- en landmacht in werkelijken dienst kan door Ons voor het geheele Rijk of voor één bepaald gedeelte worden geschorst, zoolang de dienstplichtigen krachtens artikel 185 der Grondwet geheel of ten deele buitengewoon onder de wapenen worden gehouden.

5. Voor de bevoegdheid tot het kiezen van leden der Provinciale Staten gelden dezelfde regelen, als die welke in de artt. 1—4 voor de bevoegdheid tot het kiezen van Leden der

Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn gesteld, met dien verstande, dat men bovendien ingezeten der provincie moet zijn.

6. Voor de bevoegdheid tot het kiezen van leden van den gemeenteraad gelden dezelfde regelen als die welke in de artikelen 1—4 voor de bevoegdheid tot het kiezen van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn gesteld, met dien verstande, dat men bovendien ingezetene der gemeente moet zijn.

§ 2. *Van de lijsten der kiezers.*

7. In elke gemeente wordt jaarlijks door het gemeentebestuur eene lijst opgemaakt, de inwoners aanwijzende, die tot het kiezen van leden van de Tweede Kamer, van de Provinciale Staten en van den gemeenteraad bevoegd zijn.

De lijst wijst de inwoners aan, die de voor de kiesbevoegdheid gevorderde vereischten bezitten op den 1sten Februari, voorzoover niet deze wet met betrekking tot eenig vereischte een anderen dag aangeeft.

8. De lijst vermeldt het volgnummer, voorts in alphabetische volgorde, de namen der kiezers en verder hunne voornamen, de plaats en dagteekening hunner geboorte en de dagteekening hunner naturalisatie, zoo die heeft plaats gevonden en tot welke verkiezing zij bevoegd zijn.

Is eene gemeente in kieskringen of in stemdistricten of zijn de kieskringen in stemdistricten verdeeld, dan wordt daarenboven, zoo mogelijk met aanduiding van straat en nummer, melding gemaakt van de plaats hunner woning op den 1sten Februari van het jaar der vaststelling, en van den kieskring en van het stemdistrict, waartoe zij dientengevolge behooren.

De kiezers van wie de plaats der woning niet met zekerheid kan worden aangewezen, behooren tot het eerste stemdistrict der gemeente of, is de gemeente in kieskringen verdeeld, tot den eersten kieskring en het eerste stemdistrict daarvan.

De vorm en de inrichting der kiezerslijst worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

9. Onze Minister van Justitie doet jaarlijks vóór den 15den Februari aan de burgemeesters toekomen eene gewaarmerkte opgaaf van de namen in alphabetische volgorde gesteld, en van de voornamen, met vermelding van plaats en dagteekening van geboorte, van de mannelijke personen, die vóór of op den 15den Mei den leeftijd van vijf en twintig jaren zullen hebben bereikt en op wie toepasselijk is het bepaalde in artikel 3 met uitzondering van hen die rechtens van hunne vrijheid zijn beroofd.

10. Het gemeentebestuur stelt de kiezerslijst telken jare opnieuw vast op den 22sten Maart.

Het stelt te gelijker tijd alphabetische lijsten vast der namen en voornamen van hen, die met betrekking tot eene of meer der verkiezingen van de kiezerslijst zijn afgevoerd en daarop zijn gebracht.

De kiezerslijst wordt, met de in het voorgaande lid bedoelde lijsten, van den 23sten Maart tot en met den 21sten April op de secretarie der gemeente voor een ieder ter inzage nedergelegd en, tegen betaling der kosten, in afschrift of afdruk verkrijgbaar gesteld. Van dit een en ander geschiedt te gelijker tijd openbare kennisgeving.

11. Tot en met den 15den April is een ieder bevoegd bij het gemeentebestuur verbetering van de door dat bestuur vastgestelde kiezerslijst te vragen, op grond dat hij zelf of een ander, in strijd met de wet, daarop voorkomt, niet voorkomt, of niet behoorlijk voorkomt.

12. Indien het verzoek om verbetering van de kiezerslijst niet den verzoeker betreft, wordt den belanghebbende door den burgemeester binnen vier en twintig uren schriftelijk hiervan mededeeling gedaan.

13. De verzoeken om verbetering van de kiezerslijst worden, met de bijgevoegde bewijsstukken, dadelijk tot en met den 21sten April voor een ieder op de secretarie der gemeente ter inzage nedergelegd en in afschrift, tegen betaling der kosten, verkrijgbaar gesteld.

Een ieder is tot tegenspraak van het verzoek bevoegd.

De tegenspraak wordt schriftelijk en uiterlijk den 23sten April aan het gemeentebestuur ingediend.

14. Na den 23sten April, doch vóór den 15den Mei, beslist het gemeentebestuur over de verzoeken om verbetering en worden de daarbij bevolen wijzigingen in de kiezerslijst aangebracht, met waarmerking der wijzigingen door den burgemeester en den secretaris.

De beslissing van het gemeentebestuur is met redenen omkleed en wordt in haar geheel door den burgemeester op de secretarie der gemeente voor een ieder ter inzage nedergelegd en in afschrift, tegen betaling der kosten, verkrijgbaar gesteld. De burgemeester doet hiervan ten spoedigste, uiterlijk op den vijfden dag na dien der beslissing, openbare kennisgeving en deelt te gelijker tijd de beslissing, is daarbij wijziging van de kiezerslijst bevolen,

schriftelijk mede aan hem wien de wijziging betreft. Gelijke mededeeling geschiedt, wanneer het verzoek om verbetering geheel of ten deele niet is toegewezen, aan den verzoeker, zoo de gevraagde verbetering van de kiezerslijst hemzelf betrof.

De overgelegde bewijsstukken worden na de beslissing van het gemeentebestuur aan belanghebbenden teruggegeven.

15. Van den 15den Mei tot den 15den Mei van het volgende jaar blijft de door het gemeentebestuur vastgestelde lijst, zooals die door zijne beslissingen al dan niet is gewijzigd, van kracht, behoudens de wijzigingen daarin tengevolge van rechterlijke uitspraken, welke wijziging der lijst bevelen, te brengen.

De kiezerslijst blijft voor een ieder op de secretarie der gemeente ter inzage nedergelegd en in afschrift of afdruk, tegen betaling der kosten, verkrijgbaar.

Afschrift of afdruk van de van kracht geworden kiezerslijst wordt onverwijld gezonden aan den voorzitter van het hoofdstembureau in den kieskring. Aan hem geschiedt ook mededeeling van de wijzigingen, welke de lijst tengevolge van rechterlijke uitspraken ondergaat.

16. Gedurende vijf dagen, te rekenen van den dag der in art. 14 bedoelde kennisgeving, kan door een ieder, die niet in de door het gemeentebestuur genomene beslissing berust, de zaak bij een met redenen omkleed verzoek, vergezeld van de bewijsstukken en van een afschrift der beslissing van het gemeentebestuur, worden onderworpen aan de uitspraak van den kantonrechter, binnen wiens ressort de lijst is opgemaakt.

Met inachtneming der navolgende bepalingen wordt dit verzoek als eene burgerlijke zaak berecht.

17. De verzoeker laat zijn verzoekschrift met afschrift der bewijsstukken en der beslissing van het gemeentebestuur, binnen twee dagen na de indiening beteekenen aan hen, die bij het verzoek aan het gemeentebestuur partijen zijn geweest. Hij doet het exploit van beteekening ter griffie van het kantongerecht nederleggen.

18. De wederpartij kan binnen vijf dagen na deze beteekening eene memorie van antwoord aan den kantonrechter indienen met overlegging van bewijsstukken.

19. De kantonrechter is bevoegd partijen te hooren en aan elke van haar bewijsvoering door getuigen of een eed op te leggen.

Binnen zes dagen doet hij zijne einduitspraak of geeft hij eene beschikking als bedoeld bij het eerste lid van dit artikel. In het laatste geval kan hij bij zijne beschikking tevens bij provisie wijziging der kiezerslijsten bevelen.

20. De vernietiging van de ten gevolge van de artt. 16 tot 19 gedane uitspraak van den kantonrechter kan, doch alleen wegens schending of verkeerde toepassing der wet, gevraagd worden aan den Hoogen Raad, door ieder, die bij die uitspraak partij is geweest.

21. Hij legt daartoe, binnen veertien dagen na den dag, waarop het vonnis van den kantonrechter is uitgesproken, ter griffie van den Hoogen Raad een verzoekschrift neder, waarin zijne gronden en eisch tot cassatie worden ontvouwd, met aanwijzing der wetsbepalingen, welke hij beweert te zijn geschonden of verkeerdelijk toegepast.

Hij legt daarbij over een afschrift van het vonnis, waarvan hij de vernietiging verlangt, en alleen die bewijsstukken, welke hij voor den kantonrechter heeft gebruikt.

Partijen zijn niet gehouden zich van de tusschenkomst van advocaten te bedienen.

22. De verzoeker laat binnen acht dagen na het nederleggen van het voormelde verzoekschrift ter griffie van den Hoogen Raad aan de wederpartij beteekenen:

1°. een afschrift van dat verzoekschrift;

2°. een afschrift van het bewijs, door den griffier van den Hoogen Raad afgegeven, van het nederleggen van dit verzoekschrift ter griffie van dien Raad;

en doet het exploit van beteekening ter zelfde griffie nederleggen.

23. De wederpartij kan, binnen veertien dagen na het ontvangen der beteekening, in het voorgaande artikel vermeld, ter griffie van den Hoogen Raad een verzoekschrift doen nederleggen, waarin hare beantwoording van den ingestelden eisch van cassatie en hare conclusie worden ontvouwd.

Zij mag daarbij geen andere bewijsstukken overleggen, dan die zij voor den kantonrechter heeft gebruikt.

24. Binnen vier en twintig uren na afloop van den in art. 23 bedoelden termijn, stelt de griffier van den Hoogen Raad al de te dier zake ontvangen en te zijner griffie nedergelegde stukken in handen van den procureur-generaal bij den Hoogen Raad.

25. Deze brengt binnen veertien dagen daarna, zijne conclusiën ter terechtzitting van den Hoogen Raad uit.

De Hooge Raad doet binnen veertien dagen daarna zijne uitspraak.

26. Wanneer de Hooge Raad grond vindt

tot vernietiging van het vonnis van den kantonrechter, beslist hij in hetzelfde arrest de hoofdzaak, zooals de kantonrechter, die het vernietigde vonnis heeft gewezen, had behooren te doen. Indien de beslissing der hoofdzaak afhangt van daadzaken of rechtspunten, welke bij de vroegere behandeling zijn onopgelost gelaten, verwijst de Hooge Raad het geding naar den kantonrechter, ten einde met inachtneming van de uitspraak van den Hoogen Raad, de hoofdzaak verder te behandelen en te beslissen.

27. De procureur-generaal bij den Hoogen Raad is, wanneer geene der partijen zich tegen het vonnis van den kantonrechter, in hare zaak gewezen, in cassatie heeft voorzien, bevoegd die cassatie, in het belang der wet, te vragen.

Het te wijzen arrest kan de rechten, door de partijen verkregen, niet benadeelen.

28. Indien er geene wederpartij is, of deze niet heeft geantwoord, komen de in art. 30 niet bedoelde kosten, zoo het verzoek wordt toegestaan, ten laste van den Staat.

29. Van de rechterlijke beslissing, welke wijziging van de kiezerslijst beveelt, wordt uiterlijk den volgenden dag door den griffier aan het bestuur der gemeente, welker kiezerslijst daardoor wijziging behoeft, kennis gegeven.

Overeenkomstig deze rechterlijke beslissing wordt onverwijld de kiezerslijst gewijzigd, met aanteekening van de rechterlijke beslissing waarvan de wijziging een gevolg is en met waarmerking door den burgemeester en den secretaris.

30. De in de vorige artikelen bedoelde verzoekschriften, stukken, voor de rechtsvordering benoodigd, beslissingen, uitspraken en kennisgevingen zijn vrij van zegel-, griffie- en registratiekosten.

De mededeelingen en kennisgevingen in de artt. 12 en 14, bedoeld, geschieden bij aangeteekenden brief. De aanteekening en de verzending geschieden kosteloos.

§ 3. *Van het kiezen.*

31. Voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer wordt het Rijk, voor de verkiezing van de leden der Provinciale Staten iedere provincie verdeeld in kieskringen, welke op de bij deze wet gevoegde tabellen A en B zijn aangewezen. Voor de verkiezing van de leden van den gemeenteraad worden de gemeenten van meer dan 20,000 zielen verdeeld in drie kieskringen. Gedeputeerde Staten, den raad gehoord, regelen de verdeeling in kieskringen. Zij zorgen daarbij dat iedere kieskring een ongeveer gelijk gedeelte der bevolking omvat.

De kieskringen voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer worden door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken na ingewonnen advies der Gedeputeerde Staten, die voor de verkiezing van de leden der Provinciale Staten door de Gedeputeerde Staten verdeeld in stemdistricten, in dier voege, dat een stemdistrict in den regel niet meer dan duizend kiezers bevat en in geen geval samenvoeging van gemeenten of deelen van verschillende gemeenten plaats heeft.

Voor de verkiezing van de leden van den raad kan eene gemeente of kunnen de kieskringen waarin eene gemeente is verdeeld in stemdistricten worden verdeeld. Eene plaatselijke verordening, aan de Gedeputeerde Staten mede te deelen, stelt die verdeeling vast.

32. Er is een centraal stembureau, gevestigd te 's-Gravenhage.

Het is samengesteld uit vijf leden. De leden en drie plaatsvervangende leden worden door Ons benoemd en ontslagen. De benoeming geschiedt voor vier jaren.

Uit de leden worden door Ons de voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter aangewezen.

Bepalingen ter regeling van de werkzaamheden van het centraal stembureau worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur. Deze algemeene maatregel wijst ook het lokaal aan waar het centraal stembureau zijne zittingen houdt.

33. Voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer en der Provinciale Staten wordt in elken kieskring een hoofdstembureau ingesteld. Het is gevestigd in de gemeente aangewezen op de tabellengenoemd in artikel 31.

Het hoofdstembureau is samengesteld uit een voorzitter en vier andere leden.

Voorzitter is de burgemeester der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd. De andere leden en drie plaatsvervangende leden worden benoemd en ontslagen, door Ons voor de hoofdstembureaux ter verkiezing van de leden der Tweede Kamer, door de Gedeputeerde Staten voor die ter verkiezing van de leden der Provinciale Staten.

Voor de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente, die in kieskringen is verdeeld, wordt in elken kieskring een hoofdstembureau ingesteld. In elke niet in kieskringen verdeelde gemeente wordt, behoudens het bepaalde in art. 34, derde lid, een hoofd-

stembureau ingesteld. Het tweede lid van dit artikel is hierbij van toepassing.

In gemeenten, die in kieskringen zijn verdeeld, is de burgemeester voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring waar binnen het gemeentehuis is gelegen; voor de overige hoofdstembureaux wordt de voorzitter door den gemeenteraad benoemd en ontslagen. Hij wordt benoemd uit de leden van den raad. De andere leden en drie plaatsvervangende leden worden door den gemeenteraad benoemd en ontslagen.

De benoemingen krachtens dit artikel te doen geschieden voor vier jaren.

De hoofdstembureaux houden hunne zittingen in de gemeenten die in kieskringen zijn verdeeld, in de stemlokalen door den gemeenteraad aan te wijzen; in de andere gemeenten in het stemlokaal van het eerste stemdistrict van de gemeente waar het is gevestigd.

34. Voor de verkiezing van de leden der Provinciale Staten treedt het hoofdstembureau van den kieskring, waarin de gemeente is gelegen waar de vergadering der Staten wordt gehouden, tevens als centraal stembureau op.

Voor de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, treedt het hoofdstembureau, van hetwelk de burgemeester voorzitter is, tevens als centraalstembureau op; in de overige gemeenten treedt het hoofdstembureau tevens als centraalstembureau op.

In de gemeenten, welke voor de verkiezing van de leden van den raad niet zijn verdeeld in stemdistricten, treedt het stembureau tevens als hoofd- en als centraal stembureau op.

35. Op den dag der candidaatstelling kunnen bij den burgemeester, voorzitter van het hoofdstembureau, ter secretarie van de gemeente waar dit is gevestigd, van des voormiddags negen uur tot des namiddags vier uur lijsten van candidaten worden ingeleverd.

Ten minste drie dagen vóór den dag der candidaatstelling geschiedt hiervan in elke gemeente openbare kennisgeving.

Iedere lijst wordt onderteekend door ten minste vijf en twintig kiezers, bevoegd tot deelneming aan de verkiezing waarvoor de inlevering geschiedt. Betreft het de verkiezing van de leden der Tweede Kamer of der Provinciale Staten, dan geschiedt de onderteekening door kiezers, voorkomende op de kiezerslijst van eene gemeente gelegen binnen den kieskring waarin de lijst wordt ingeleverd, en wordt, tenzij de kieskring slechts ééne gemeente omvat, tevens achter den naam van ieder der onderteekenaars de gemeente vermeld, op welker kiezerslijst hij voorkomt. Betreft het de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, dan kunnen de lijsten van candidaten op den dag der candidaatstelling op de in het eerste lid vermelde uren worden ingeleverd bij den voorzitter van het hoofdstembureau in elken kieskring en geschiedt de onderteekening door kiezers, die bevoegd zijn te stemmen binnen den kieskring waarin de lijst wordt ingeleverd.

Dezelfde kiezer mag niet meer dan ééne lijst onderteekenen.

De vorm en de inrichting der lijsten worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur. Deze wijst tevens aan den tijd en de plaats waarop formulieren kosteloos voor de kiezers verkrijgbaar moeten zijn.

36. De candidaten worden met vermelding van hunne voorletters en woonplaats op de lijsten geplaatst in de volgorde waarin door de onderteekenaars aan hen de voorkeur wordt gegeven.

37. Op dezelfde lijst mogen ten hoogste tien candidaten worden geplaatst.

Indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer, of der Provinciale Staten of van den raad van eene gemeente, die in kieskringen is verdeeld, mag dezelfde candidaat niet voorkomen op meer dan ééne van de lijsten, ingeleverd in denzelfden kieskring.

Indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die niet in kieskringen is verdeeld, mag dezelfde candidaat niet voorkomen op meer dan ééne lijst.

38. Bij de inlevering van eene lijst kunnen de onderteekenaars schriftelijk een gemachtigde en diens plaatsvervanger aanwijzen, bevoegd tot het verbinden van de lijst overeenkomstig artikel 50.

39. Bij de lijst wordt overgelegd de schriftelijke verklaring van iederen daarop voorkomenden candidaat, dat hij bewilligt in de plaats hem op de lijst aangewezen.

De onderteekening van de verklaring moet zijn gelegaliseerd door den burgemeester van de woonplaats van den candidaat.

40. De inlevering der lijsten geschiedt persoonlijk door één der onderteekenaars. De candidaten kunnen daarbij tegenwoordig zijn. De voorzitter van het hoofdstembureau stelt een bewijs van ontvangst ter hand aan dengene, die de lijst inlevert.

De voorzitter van het hoofdstembureau doet de bij hem ingeleverde lijsten onverwijld op de secretarie der gemeente waar het hoofd-

stembureau is gevestigd voor een ieder ter inzage nederleggen.

41. Het hoofdstembureau onderzoekt de lijsten.

Voldoet eene lijst niet aan de eischen gesteld in artikel 35, derde lid; is een candidaat niet aangeduid met vermelding van zijne voorletters en woonplaats, of ontbreekt eene verklaring als vermeld in artikel 39, dan geeft het hoofdstembureau hiervan, met aanduiding van het verzuim, onverwijld bij aangeteekenden brief of tegen gedagteekend ontvangbewijs kennis aan hem, die de lijst heeft ingeleverd. Voor den aangeteekenden brief wordt vrijstelling verleend van het aanteekenrecht bedoeld in artikel 11 der wet van 15 April 1891 (*Staatsblad* nº. 87), en vervalt de aanspraak op schadevergoeding bedoeld in artikel 12 dier wet.

Binnen drie dagen na den dag waarop de kennisgeving is verzonden, kan hij, die de lijst heeft ingeleverd, het verzuim in de kennisgeving aangeduid, herstellen ter secretarie der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd.

Bij verhindering of ontstentenis van hem, die de lijst heeft ingeleverd, treedt voor de toepassing van dit artikel en van de artikelen 45, 46 en 47 in diens plaats een der andere onderteekenaars van de lijst, in de volgorde waarin zij haar hebben onderteekend.

42. Uiterlijk op den veertienden dag na de inlevering beslist het hoofdstembureau in eene openbare zitting over de geldigheid der lijsten en over de handhaving van de daarop voorkomende candidaten, met inachtneming van hetgeen in de beide volgende artikelen is bepaald.

Dag en uur van de zitting worden vooraf aangekondigd in een der nieuwsbladen van de gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd of, bij gebreke daarvan, van eene naburige gemeente.

43. Ongeldig zijn de lijsten:

a. die niet zijn ingeleverd met inachtneming van artikel 35, eerste lid, en artikel 40, eerste lid;

b. die niet door het vereischt getal bevoegde kiezers zijn onderteekend. Bij de vaststelling van dit getal blijven buiten aanmerking de onderteekenaars, achter wier naam ontbreekt de vermelding in artikel 35, derde lid, gevorderd, of die meer dan één lijst hebben onderteekend;

c. die niet voldoen aan de voorschriften vastgesteld bij den algemeenen maatregel van bestuur in artikel 35, laatste lid, bedoeld;

d. waarop, door toepassing van artikel 44, alle candidaten zijn geschrapt.

44. Het hoofdstembureau schrapt, in de volgorde in dit artikel aangewezen, van de lijsten de candidaten:

a. die niet daarop zijn geplaatst op de wijze in artikel 36 bepaald;

b. van wie niet is overgelegd de verklaring vermeld in artikel 39;

c. die voorkomen, indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer, der Provinciale Staten of van den raad van eene gemeente, die in kieskringen is verdeeld, op meer dan één in den kieskring ingeleverde lijst, indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad van eene gemeente die niet in kieskringen is verdeeld, op meer dan één lijst;

d. die op de lijst voorkomen na het ten hoogste toegelaten aantal.

45. Binnen twee dagen na den dag waarop door het hoofdstembureau over de geldigheid der lijsten en over de handhaving der daarop voorkomende candidaten is beslist, kan hij, die eene lijst heeft ingeleverd, van de beslissing waarbij zij ongeldig is verklaard, of een candidaat is geschrapt, in beroep komen bij de Gedeputeerde Staten.

46. De Gedeputeerde Staten behandelen het beroep in eene openbare vergadering, te houden binnen acht dagen na den dag waarop het is ingekomen.

Dag en uur der vergadering worden onverwijld door Onzen Commissaris in de provincie medegedeeld aan hem die het beroep heeft ingesteld en aan het hoofdstembureau.

Bij de behandeling kan hij die het beroep heeft ingesteld dit beroep, en de voorzitter of een der andere leden van het hoofdstembureau de beslissing van dit bureau toelichten.

47. De Gedeputeerde Staten beslissen op het beroep bij een met redenen omkleed besluit, uiterlijk op den dag na de behandeling.

Zij deelen hun besluit onverwijld mede aan hem die het beroep heeft ingesteld en aan het hoofdstembureau.

48. Nadat de termijn voor beroep is verstreken, of in geval van beroep, nadat het besluit van de Gedeputeerde Staten aan het hoofdstembureau is medegedeeld, doet dit bureau de geldige lijsten, na die te hebben genummerd in de volgorde door het lot aangewezen, onverwijld toekomen aan het centraal stembureau.

49. Het centraal stembureau maakt onverwijld de lijsten openbaar. De openbaarmaking geschiedt:

indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer of der Provinciale Staten, door plaatsing van de lijsten, naar de kieskringen gerangschikt en met vermelding van haar nummers, in de *Staatscourant;* indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad, door nederlegging van de lijsten ter inzage voor een ieder op de secretarie der gemeente, als het geldt eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, naar de kieskringen gerangschikt en met vermelding van de nummers der lijsten. Van de nederlegging geschiedt tegelijk openbare kennisgeving.

Bovendien worden de lijsten zoo spoedig mogelijk in afschrift aangeplakt, indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer of der Provinciale Staten, in alle gemeenten van den kieskring in welken de lijsten zijn ingeleverd, indien het betreft de verkiezing van de leden van den raad in de gemeente waar de verkiezing plaats heeft. Daartoe worden afschriften van de lijsten door het hoofdstembureau toegezonden aan de burgemeesters van de betrokken gemeenten.

50. Binnen zeven dagen na den dag waarop de lijsten overeenkomstig het tweede lid van het vorig artikel zijn openbaar gemaakt, kunnen de gemachtigden der onderteekenaars van lijsten deze tot eene groep verbinden door eene daartoe strekkende gemeenschappelijke verklaring, schriftelijk bij het centraal stembureau in te leveren.

Dezelfde lijst kan niet deel uitmaken van meer dan ééne lijstengroep. Heeft een gemachtigde meer dan ééne verklaring, als vermeld in het eerste lid, onderteekend, dan is zijne onderteekening onder iedere van deze verklaringen ongeldig.

Onmiddellijk na afloop van den termijn gesteld in het eerste lid wordt, op de wijze voorgeschreven bij artikel 49, tweede lid, openbaar gemaakt, welke lijsten tot eene groep zijn verbonden.

51. Binnen vijf en veertig dagen na de candidaatstelling geschiedt eene stemming over de lijsten en de daarop voorkomende candidaten.

Indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer, der Provinciale Staten of van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, geschiedt in iedere kieskring de stemming uitsluitend over de in dien kieskring ingeleverde lijsten en de daarop voorkomende candidaten.

52. Tenminste drie dagen vóór den tot stemming bepaalden tijd ontvangt elk kiezer, die bevoegd is aan de stemming deel te nemen, van den burgemeester der gemeente, op welker kiezerslijst hij voorkomt, eene kaart, bevattende eene oproeping voor de stemming. Op deze kaart worden vermeld zijn naam en voorletters, het nummer, waaronder hij op de kiezerslijst voorkomt, het lichaam, waarin plaatsen moeten worden vervuld, het stemdistrict, waartoe hij behoort, de plaats der stemming in dat district, de tijd der stemming, de lijsten van candidaten in de volgorde der nummers en de inhoud van art. 128 van het Wetboek van Strafrecht, zoomede eene herinnering aan de verplichting, opgelegd bij art. 71, tweede lid Indien het betreft de verkiezing van leden van den raad van eene gemeente, die in kieskringen is verdeeld, wordt op de kaart tevens vermeld de kieskring, waartoe de kiezer behoort.

De vorm en de inrichting dezer kaart worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Aan den tot deelneming aan de stemming bevoegden kiezer die zijne kaart heeft verloren, of wien geen kaart is toegezonden, wordt op zijne aanvraag door of van wege den burgemeester eene kaart uitgereikt, mits hij voldoende van zijne indentiteit doe blijken. Tot de uitreiking, hier omschreven, is ook het stembureau bevoegd.

Ten minste drie dagen vóór den tot stemming bepaalden tijd geschiedt tevens in elke gemeente openbare kennisgeving van het lichaam, waarin plaatsen moeten worden vervuld, van den tijd der stemming en van den inhoud van artikel 128 van het Wetboek van Strafrecht, zoomede eene herinnering aan de verplichting, opgelegd bij art. 71, tweede lid.

53. De stemming vangt aan des morgens te acht uren en duurt tot des namiddags te vijf uren.

54. Personen bij wie en bestuurders van bijzondere ondernemingen en instellingen, waarbij mannen, die den leeftijd van vijf en twintig jaren hebben bereikt, in dienstbetrekking zijn, zijn, voor zoover niet bij algemeenen maatregel van bestuur vrijstelling is verleend, verplicht te zorgen, dat ieder van dezen, die bevoegd is tot de keuze mede te werken, gedurende ten minste twee achtereenvolgende uren tusschen acht uren des voormiddags en vijf uren des namiddags daartoe gelegenheid vinde.

55. Personen en bestuurders, in het voorgaande artikel bedoeld, zijn, voor zoover arbeid wordt verricht in fabrieken of werkplaatsen, verplicht te zorgen, dat in het ar-

beidslokaal, en zoo er meerdere arbeidslokalen zijn, in het grootste of wel in meer dan één arbeidslokaal, gedurende twee werkdagen vóór en op den tot stemming bepaalden tijd op eene zichtbare wijze is opgehangen eene door hen of van hunnentwege onderteekende lijst, de uren, in het voorgaand artikel bedoeld, vermeldende, voor elk afzonderlijk of groepsgewijze of voor allen gezamenlijk.

56. De stemming geschiedt ten overstaan van het stembureau in het voor iederen kiezer op de kiezerslijst aangewezen stemdistrict.

57. In elk stemdistrict is een stembureau.

Elk stembureau bestaat uit vier leden, waarvan één voorzitter is. Bovendien worden daarin ten minste drie plaatsvervangende leden benoemd.

Indien bij de beslissingen van het stembureau de stemmen staken, beslist de stem des voorzitters.

58. De raad der gemeente, waarin het stembureau zitting houdt, benoemt, behoudens het bepaalde in artikel 59, eerste lid, de leden en de plaatsvervangende leden van het stembureau uit zijn midden.

De raad evenwel eener gemeente, welke meer dan één stemdistrict bevat, kan buiten zijn midden inwoners dier gemeente, tevens kiezers, telkens voor den tijd van twaalf maanden tot leden en plaatsvervangende leden der stembureaux benoemen.

59. De burgemeester is voorzitter van het stembureau in het eerste of eenige stemdistrict zijner gemeente.

Hij kan zich laten vervangen door een lid van den gemeenteraad daartoe door den raad aan te wijzen.

De voorzitters van alle andere stembureaux worden door den gemeenteraad zooveel mogelijk uit zijn midden benoemd. Is het getal der beschikbare gemeenteraadsleden niet toereikend om daaruit voorzitters voor alle stembureaux in de gemeente aan te wijzen, dan kan de raad daartoe inwoners van de gemeente, tevens kiezers, benoemen.

60. De bij de opening der zitting van het stembureau fungeerende voorzitter, leden of plaatsvervangende leden, kunnen slechts aan dat stembureau aan de stemming deelnemen.

61. Gedurende de zitting zijn steeds de voorzitter en twee leden in het stembureau aanwezig.

Bij ziekte of noodzakelijke verhindering van den voorzitter treden die leden, naar volgorde van benoeming, als zoodanig op.

De tijdelijke vervanging der leden wordt, zoo daaraan behoefte bestaat, door den voorzitter van het stembureau geregeld.

Zijn geene plaatsvervangende leden beschikbaar, dan worden door den voorzitter uit de in het lokaal aanwezige kiezers, een of meerdere leden benoemd, voor den tijd der ontstentenis van de plaatsvervangende leden.

Van alle verwisselingen in de samenstelling van het stembureau wordt op het procesverbaal aanteekening gehouden met opgave van de reden daarvoor en van den tijd der vervanging.

62. Bij plaatselijke verordening, waarvan afkondiging geschiedt, wordt voor elk stemdistrict een geschikt stemlokaal aangewezen.

De burgemeester zorgt voor de inrichting van het lokaal.

63. Op de tafel, voor het stembureau staande, ligt een exemplaar dezer wet en der algemeene maatregelen van bestuur, die op de verkiezing betrekking hebben, en een afschrift of afdruk van de kiezerslijst.

64. De tafel is zoodanig geplaatst, dat de kiezers de verrichtingen van het bureau kunnen gadeslaan.

65. Nevens of op die tafel staat de stembus, vervaardigd naar het bij algemeenen maatregel van bestuur daarvoor vast te stellen model en gesloten met twee verschillende sleutels, waarvan de eene onder den voorzitter, de andere onder het oudste lid berust.

66. Buiten de ruimte voor het publiek bestemd, zijn in het stemlokaal een of meer geheel van elkander afgescheidene lessenaars geplaatst, waarvan de toegang zichtbaar is voor het stembureau en voor het publiek, en waaraan de invulling van het stembiljet in het geheim geschiedt.

De verdere inrichting van het stemlokaal, het aantal, de plaatsing en de inrichting der lessenaars, worden bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld.

67. De burgemeester der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, draagt zorg, dat stembiljetten tot een met twintig ten honderd van het getal der kiesbevoegden vermeerderd aantal, tijdig worden in gereedheid gebracht en, indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer of der Provinciale Staten en de kieskring meer dan één gemeente omvat, in eene, aan het aantal der kiezers in iedere gemeente evenredige, hoeveelheid aan de burgemeesters der gemeenten van den kieskring worden toegezonden in een verzegeld pak, waarop het aantal der zich daarin bevindende biljetten is vermeld. Geen

andere stembiljetten mogen bij de stemming worden gebruikt.

De kosten van het in gereedheid brengen van de stembiljetten worden naar evenredigheid van het aantal verstrekte biljetten over de gemeenten verdeeld.

68. De burgemeester draagt zorg, dat vóór den aanvang der stemming bij elk stembureau in zijne gemeente aanwezig zijn stembiljetten tot een met twintig ten honderd van het getal der kiesbevoegden in het stemdistrict vermeerderd aantal. Deze biljetten worden aan het bureau toegezonden in een verzegeld pak, waarop het aantal der zich daarin bevindende biljetten is vermeld.

69. Op het stembiljet zijn aan de ééne zijde gedrukt de lijsten van candidaten, waarover de stemming moet geschieden, met vermelding van haar nummer en gerangschikt in de volgorde der nummers; aan de keerzijde is gestempeld de handteekening van den voorzitter van het hoofdstembureau.

De verdere inrichting van het stembiljet wordt geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur.

70. Vóór acht uur des morgens alvorens iemand tot deelneming aan de stemming wordt toegelaten opent het stembureau tijdig het pak met stembiljetten, telt de biljetten en sluit de bus na zich overtuigd te hebben, dat zij volkomen ledig is.

71. Tot de stemming wordt niemand toegelaten dan die volgens de kiezerslijst bevoegd is tot de keuze mede te werken en in het bezit is van de bij art. 52 vermelde kaart.

Ieder die volgens de kiezerslijst bevoegd is tot de keuze mede te werken, is verplicht zich binnen den voor de stemming bepaalden tijd ter uitoefening van zijn kiesrecht aan te melden bij het stembureau in het voor hem op de kiezerslijst aangewezen stemdistrict, behalve in het geval voorzien bij art. 60 of bij het bestaan van eene geldige reden van verhindering.

72. De kiezer overhandigt aan het stembureau de kaart vermeld in art. 52.

73. De kiezer ontvangt daarop uit handen van den voorzitter, die daarbij overluid den naam van den kiezer en het nummer waaronder deze op de kiezerslijst voorkomt opleest, het stembiljet, dichtgevouwen naar de zijde waarop de namen der candidaten zijn gesteld.

De biljetten mogen niet vroeger en alleen op deze wijze aan de kiezers worden verstrekt.

Twee leden van het stembureau houden aanteekening van het getal der verstrekte biljetten.

74. De kiezer begeeft zich na ontvangst van het stembiljet onverwijld naar eenen niet in gebruik genomen lessenaar en stemt aldaar door met potlood zwart te maken een wit stipje geplaatst in een stemvak voor den naam van den candidaat zijner keuze. Hij vouwt het biljet dicht naar de zijde, waarop de namen der candidaten zijn gesteld en begeeft zich daarmede onmiddellijk naar het stembureau.

De voorzitter van het stembureau, na zich, zonder het stembiljet in handen te nemen, overtuigd te hebben dat het aan de buitenzijde den voorgeschreven stempel draagt, doet den kiezer het stembiljet in het stembus steken.

75. Een der leden van het stembureau houdt, door het stellen zijner paraphe naast den naam van den kiezer op een afschrift of afdruk van de kiezerslijst, aanteekening, dat de kiezer aan de stemming heeft deelgenomen.

Tevens wordt aanteekening gehouden van de namen der kiezers die mochten weigeren een stembiljet in ontvangst te nemen.

76. Een kiezer kan, wanneer hij zich bij de invulling van zijn biljet vergist, eenmaal een nieuw stembiljet aanvragen, mits het eerst overhandigde door hem wordt teruggegeven.

77. Wanneer blijkt dat een kiezer lichamelijk hulpbehoevend is, kan de voorzitter van het stembureau toestaan, dat hij zich doe bijstaan.

78. De kiezer, die na waarschuwing de bij deze wet of de bij den tot uitvoering daarvan genomen algemeenen maatregel van bestuur, gegeven voorschriften omtrent de stemming niet opvolgt, wordt niet tot de stembus toegelaten en is verplicht het stembiljet, zoo hem dit reeds overhandigd is, terug te geven.

De kiezer, die tot de stembus toegelaten, weigert het stembiljet in de bus te steken, is eveneens verplicht dit terug te geven.

De teruggegeven stembiljetten worden door het stembureau onmiddellijk onbruikbaar gemaakt, op de wijze bij algemeenen maatregel van bestuur te bepalen.

79. Gedurende den tijd, dat het stembureau zitting houdt, zijn de kiezers bevoegd in het stemlokaal te vertoeven, voor zoover de orde daardoor niet wordt verstoord en de voortgang der stemming niet wordt belemmerd.

De kiezers verschijnen daar ongewapend, tenzij zij behooren tot de gewapende macht of een wapen bij zich hebben, dat behoort tot

hunne ambtskleeding of bij de kleeding, door hen met vergunning van het boven hen gesteld openbaar gezag gedragen.

De in het stemlokaal aanwezige kiezers kunnen, zoo de stemming niet overeenkomstig de wet geschiedt, bezwaren inbrengen. Hiervan wordt door het stembureau in het proces-verbaal der stemming melding gemaakt.

80. De voorzitter van het stembureau is belast met de handhaving der orde in het stemlokaal.

Niet dan op zijne vordering en alleen tot bedwang van wanorde, mag eenige gewapende macht in het stemlokaal of zijne toegangen worden geplaatst. De burgerlijke en militaire autoriteiten zijn gehouden aan eene daartoe door den voorzitter van het stembureau gedane vordering te voldoen.

81. Bevindt het stembureau, dat wanorde in het stemlokaal of zijne toegangen den behoorlijken voortgang der stemming onmogelijk maakt, dan wordt dit door den voorzitter verklaard. De stemming wordt daarop aanstonds geschorst en tot den volgenden dag des voormiddags te acht uren verdaagd.

De stembus wordt onmiddellijk, in tegenwoordigheid der in het stemlokaal aanwezige kiezers, gesloten en verzegeld.

Het proces-verbaal der gehoudene zitting wordt daarna opgemaakt en evenals de sleutels, de niet gebruikte stembiljetten, de teruggegeven stembiljetten, de ingeleverde kaarten en de kiezerslijst, bedoeld in art. 75 in afzonderlijke verzegelde papieren gesloten. Van al deze verrichtingen wordt door het stembureau in het proces-verbaal melding gemaakt.

De voorzitter van het stembureau zendt onmiddellijk op de spoedigste wijze bericht van de schorsing der stemming aan Onzen Commissaris in de provincie.

Deze bepaling is niet van toepassing op de verkiezing van de leden van den raad in de gemeenten die niet in stemdistricten zijn verdeeld.

82. Onmiddellijk na onderteekening van het in het vorige artikel bedoelde proces-verbaal, wordt dit met de stembus en de verzegelde pakken, door den voorzitter van het stembureau, zoo hij de burgemeester is, in bewaring genomen en anders aan den burgemeester ter bewaring overgebracht. Deze levert alles op den dag, waarop de stemming wordt hervat, vóór den aanvang der stemming, opnieuw aan het stembureau in.

Vóór den aanvang der hervatte stemming worden de verzegelde pakken geopend. Bij die stemming wordt eene tweede stembus gebezigd.

De hervatte stemming duurt tot des namiddags vijf uren.

83. Zoodra de in art. 53 of 82 voor de stemming bepaalde tijd verstreken is, wordt dit door den voorzitter van het stembureau aangekondigd en worden alleen de op het oogenblik dezer aankondiging in het stemlokaal aanwezige kiezers nog tot de stemming toegelaten.

Nadat de stemming is afgeloopen wordt het aantal kiezers dat blijkens het aantal ingeleverde kaarten aan de verkiezing heeft deelgenomen, en het aantal der niet gebruikte en der teruggegeven stembiljetten opgemaakt en aan de aanwezige kiezers bekend gemaakt. Daarop wordt de kiezerslijst door het stembureau, met opgave van het aantal der daarop gestelde paraphen gewaarmerkt en worden deze lijst, de niet gebruikte stembiljetten, de teruggegeven stembiljetten en de ingeleverde kaarten, in afzonderlijke verzegelde papieren gesloten.

84. Onmiddellijk na de in art. 83 voorgeschreven bekendmaking en verzegeling wordt de stembus geopend.

De stembiljetten worden dooreen gemengd, geteld en vergeleken met het getal kiezers, die aan de stemming hebben deelgenomen.

Met afwijking van het bepaalde in het eerste lid, kan het stembureau tusschen de in artikel 83 voorgeschreven verzegeling en de opening der stembus een tijdruimte laten van ten hoogste een uur, mits het stemlokaal niet verlatende en de stembus onder zijn toezicht houdende.

Indien van deze bevoegdheid gebruik is gemaakt, wordt hiervan en van het voldoen aan de daarvoor gestelde voorwaarden aanteekening gehouden in het proces-verbaal der stemming.

85. De voorzitter opent de stembiljetten. Hij deelt, na opening van elk biljet, den naam mede van den candidaat op wien eene stem is uitgebracht.

De oudste der andere leden van het stembureau ziet het stembiljet na. De beide overige leden houden aanteekening van iedere uitgebrachte stem.

86. Van onwaarde zijn andere stembiljetten dan die, welke volgens deze wet en de tot hare uitvoering gegeven voorschriften mogen worden gebruikt.

Van onwaarde zijn voorts de stembiljetten:

waarop in geen stemvak het wit stipje zwart is gemaakt;

waarop de namen van andere personen

dan de candidaten, of waarop andere bijvoegingen geplaatst zijn;

waarop in meer dan één stemvak het wit stipje zwart is gemaakt;

waarop de aanwijzing van eenen candidaat is geschied op eene andere wijze dan is voorgeschreven bij artikel 74;

en de stembiljetten, die eene aanduiding van den kiezer bevatten;

of die niet voorzien zijn van den voorgeschreven stempel.

Onder bijvoegingen worden niet begrepen punten, strepen, vlakken, nagelindrukken, vouwen, scheuren, gaten en vlekken, tenzij deze blijkbaar opzettelijk zijn aangebracht.

Het stembureau beslist over de waarde van het stembiljet, terstond nadat het biljet is geopend.

De voorzitter maakt de redenen van ongeldigverklaring en van twijfel en de beslissing onmiddellijk bekend. Indien een der in de zaal aanwezige kiezers dit verlangt, moet het biljet worden vertoond. Van een en ander geschiedt aanteekening in het proces-verbaal der stemming.

87. Terstond nadat alle stembiljetten zijn geopend en de daarop uitgebrachte stemmen opgenomen, maakt de voorzitter van het stembureau ten aanzien van iedere lijst bekend zoowel het aantal der op iederen candidaat uitgebrachte stemmen als het gezamenlijk aantal uitgebrachte stemmen.

88. Daarop worden de geopende, zoowel de geldige als de van onwaarde verklaarde stembiljetten, elk soort afzonderlijk in een verzegeld papier gesloten.

De verzegeling in de artt. 81, 83 en in dit artikel voorgeschreven, wordt geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Door de in het lokaal aanwezige kiezers kunnen bezwaren worden ingebracht.

Vervolgens wordt aanstonds proces-verbaal opgemaakt van de gehouden stemming. Hierin worden ook de ingebrachte bezwaren vermeld.

89. Het proces-verbaal der stemming wordt door alle leden van het stembureau geteekend. Het wordt met de verzegelde pakken, in de artikelen 83 en 88 bedoeld, door het jongste lid van het stembureau onverwijld naar den voorzitter van het hoofdstembureau overgebracht.

90. Het stembureau deelt binnen twee dagen na den dag der stemming aan den burgemeester mede de namen van de kiezers binnen zijn ressort die zich niet hebben aangemeld overeenkomstig art. 71, tweede lid.

91. Het hoofdstembureau houdt den volgenden dag des namiddags te twee uren eene zitting.

Is te voorzien, dat de processen-verbaal alsdan nog niet alle naar den zetel van het hoofdstembureau kunnen zijn overgebracht, dan wordt de zitting door Onzen Commissaris in de provincie bij een met redenen omkleed besluit uiterlijk tot den derden op den dag der stemming volgenden dag op door hem te bepalen uur verdaagd.

Bij de verkiezing van de leden van den raad wordt in de gemeenten welke slechts één stemdistrict bevatten en in die, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, na ingewonnen advies der Gedeputeerde Staten, aangewezen, de zitting gehouden onmiddellijk na afloop van de werkzaamheid, bedoeld in artikel 89, eerste zinsnede.

De artikelen 79, eerste en tweede lid, en 80 zijn van toepassing.

92. Het hoofdstembureau stelt in de bij artikel 91 voorgeschreven zitting ten aanzien van iedere lijst vast:

a. het aantal stemmen op ieder der candidaten uitgebracht;

b. de som van de aantallen stemmen bedoeld onder *a.* Deze som wordt in deze wet stemcijfer genoemd.

De voorzitter maakt de aldus verkregen uitkomsten bekend.

Door de in het lokaal aanwezige kiezers kunnen bezwaren worden ingebracht.

Zij worden in het proces-verbaal der zitting opgenomen.

93. Het hoofdstembureau kan, hetzij ambtshalve, hetzij naar aanleiding van een met opgave van redenen gedaan verzoek van een of meer kiezers eene nieuwe opneming van stembiljetten, zoowel uit alle, als uit een of meer stemdistricten, bevelen.

Het neemt daartoe een met redenen omkleed besluit. Het gaat alsdan onmiddellijk tot deze opneming over. Het is bevoegd daartoe de verzegelde pakken te openen en den inhoud te vergelijken met de processen-verbaal der stembureaux.

Bij deze opneming worden de voorschriften gevolgd der artt. 83—89 eerste zinsnede.

94. De processen-verbaal der zittingen van het hoofdstembureau met de processen-verbaal der stembureaux en de overeenkomstig de artikelen 83 en 88 verzegelde pakken blijven berusten onder den voorzitter.

Hij doet terstond afschrift van de processen-

verbaal van de zittingen van het hoofdstembureau aanplakken en ter secretarie der gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd voor een ieder ter inzage nederleggen.

Na afloop van den tijd waarvoor de verkiezing is geschied, vernietigt hij de processenverbaal der stembureaux en de verzegelde pakken.

Van deze vernietiging wordt proces-verbaal opgemaakt.

95. Terstond na den afloop van de zitting in artikel 91 bedoeld brengt de voorzitter van het hoofdstembureau de uitkomsten bedoeld in artikel 92, tweede lid, ter kennis van het centraal stembureau.

96. Terstond na ontvangst van alle uitkomsten houdt het centraal stembureau eene zitting tot het vaststellen van der uitslag der verkiezing.

97. Indien in verschillende kieskringen lijsten zijn ingeleverd waarop dezelfde candidaten, in gelijk getal en in dezelfde volgorde gerangschikt, zijn geplaatst, gelden deze gelijkluidende lijsten voor de vaststelling van den uitslag der verkiezing als ééne lijst.

Het centraal stembureau telt van deze gelijkluidende lijsten te zamen de stemcijfers en de aantallen op iederen candidaat uitgebrachte stemmen.

Indien één of meer van deze gelijkluidende lijsten deel uitmaken van eene lijstengroep, die niet uitsluitend uit gelijkluidende lijsten bestaat, zijn de bepalingen van het eerste en tweede lid slechts in zooverre van toepassing, dat als ééne lijst gelden de gelijkluidende lijsten, die deel uitmaken van dezelfde groep, en eveneens als ééne lijst de gelijkluidende lijsten, die niet deel uitmaken van eene groep.

98. Het centraal stembureau deelt, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 97 en 100, eerste lid, de som der stemcijfers van alle lijsten door het aantal te vervullen plaatsen.

Het aldus verkregen quotient wordt in deze wet kiesdeeler genoemd.

99. Evenzooveele malen als de kiesdeeler is begrepen in het stemcijfer eener lijst, wordt aan die lijst eene der te vervullen plaatsen toegekend.

Is de som van de uitkomsten, die zijn verkregen door deeling van den kiesdeeler in het stemcijfer van ieder der lijsten, kleiner dan het aantal der te vervullen plaatsen, dan wordt van de nog te vervullen plaatsen achtereenvolgens ééne toegekend aan die lijsten, wier stemcijfers, bij de deeling door den kiesdeeler, de grootste overschotten hebben gelaten, bij welke toekenning lijsten die geen overschot hebben gelaten, worden geacht lijsten te zijn met het kleinste overschot. Voor het toekennen van deze overblijvende plaatsen komen niet in aanmerking lijsten, wier stemcijfer lager is dan 50 pct. van den kiesdeeler. Wanneer alle lijsten, die hiervoor in aanmerking komen, een der overblijvende plaatsen hebben ontvangen en er nog plaatsen toe te kennen blijven, worden deze plaatsen opnieuw toegekend aan de lijsten, die na deeling van het stemcijfer door den kiesdeeler het grootste overschot opleverden, zoodat aan de lijst met het grootste overschot het eerst een plaats wordt toegekend en zoo achtereenvolgens. Indien nog overblijvende plaatsen toe te kennen zijn, worden deze toegekend aan de lijsten, wier stemcijfer lager is dan 50 pct. van den kiesdeeler, en wel met dien verstande dat het eerst een plaats wordt toegekend aan de lijst wier stemcijfer na deeling door den kiesdeeler het grootste overschot oplevert, en zoo achtereenvolgens; wanneer hierna nog plaatsen toe te kennen zijn moeten deze op nieuw aldus worden toegekend. Indien twee of meer van bovenvermelde overschotten gelijk zijn, beslist, zoo noodig, het lot.

100. Ter bepaling van het aantal plaatsen toe te kennen aan lijsten die tot eene groep zijn verbonden, wordt de groep beschouwd als ééne lijst, met een stemcijfer gelijk aan de som der stemcijfers van de lijsten waaruit zij bestaat.

De verdeeling der aan de groep toegekende plaatsen over de lijsten, waaruit de groep bestaat, geschiedt op de wijze voorgeschreven in de artikelen 98 en 99.

101. Indien door toepassing der voorafgaande bepalingen aan eene lijst ééne of meer plaatsen zouden moeten worden toegekend boven het aantal harer candidaten, en deze lijst met ééne andere lijst tot eene groep is verbonden, gaan die plaats of plaatsen over op de andere lijst.

Is de lijst met meer dan ééne andere lijst verbonden, dan worden de plaats of de plaatsen toegekend aan ééne of meer der verbonden lijsten, door voortzetting van de toepassing van artikel 100, tweede lid.

Indien de lijst niet is verbonden, of aan de verbonden lijsten reeds een aantal plaatsen gelijk aan dat harer candidaten is toegekend, worden de overblijvende plaats of plaatsen aan ééne of meer der andere lijsten of lijstengroepen toegekend, door voortzetting van de toepassing van artikel 99, tweede lid.

102. Ter vervulling van de aan iedere lijst toegekende plaatsen zijn gekozen de candidaten der lijst, die het aantal stemmen hebben verkregen gelijk aan den kiesdeeler, die is gebezigd tot toekenning van de plaatsen aan die lijst.

Ter bepaling van het aantal stemmen door ieder van op eene lijst geplaatste candidaten verkregen, worden de stemmen, die boven het aan den kiesdeeler gelijk aantal op een candidaat der lijst zijn uitgebracht, overgedragen op de candidaten dier lijst op wie een aantal stemmen kleiner dan de kiesdeeler, of geen stem, is uitgebracht, in dier voege dat, voor zoover het aantal over te dragen stemmen dit toelaat, aan ieder van deze candidaten, in de volgorde waarin zij op de lijst voorkomen, zoovele van deze stemmen worden toegekend als het aantal der op hem uitgebrachte stemmen minder bedraagt dan de kiesdeeler.

103. Hebben minder candidaten eener lijst dan plaatsen aan die lijst zijn toegekend het aantal stemmen gelijk aan den kiesdeeler verkregen, dan zijn, ter vervulling van de overblijvende plaatsen, diegenen van de overige candidaten der lijst gekozen die de meeste stemmen hebben verkregen.

Heeft geen enkele candidaat eener lijst het aantal stemmen gelijk aan den kiesdeeler verkregen, dan zijn, ter vervulling van de aan die lijst toegekende plaatsen, diegenen van de candidaten der lijst gekozen die de meeste stemmen hebben verkregen.

Voor zoover candidaten geene of een gelijk aantal stemmen hebben verkregen, beslist de volgorde der lijst.

Indien dezelfde candidaat op meer dan ééne lijst het aantal stemmen vereischt om gekozen te zijn heeft verkregen, geldt hij als gekozen op de lijst die het lot aanwijst, en wordt voor de toepassing van dit artikel en van artikel 102, eerste lid, zijn naam op de andere lijsten buiten rekening gelaten. De naam van den candidaat die hierdoor op een lijst het aantal stemmen, vereischt om gekozen te zijn, verkrijgt, wordt op die lijst, voor de toepassing van dit artikel en van artikel 102, eerste lid, eveneens buiten rekening gelaten, indien die candidaat op een andere lijst dat aantal stemmen reeds verkregen had.

104. Het centraal stembureau rangschikt ten aanzien van iedere lijst de daarop voorkomende, niet gekozen, candidaten in de volgorde van het door ieder van hen verkregen aantal stemmen of, voorzoover zij geene of een gelijk aantal stemmen hebben verkregen, in de volgorde van de lijst.

Bij de toepassing van het eerste lid worden buiten rekening gelaten de namen van candidaten, die op eene andere lijst zijn gekozen.

105. Is bij de vaststelling van den uitslag der verkiezing een candidaat overleden, dan wordt voor de toepassing der artikelen 102, eerste lid, 103 en 104 zijn naam buiten rekening gelaten.

106. De voorzitter van het centraal stembureau maakt, in de bij artikel 96 voorgeschreven zitting, bekend : den uitslag der verkiezing ; de volgorde, vermeld in artikel 104 ; het stemcijfer van iedere lijstengroep en van iedere lijst ; het aantal stemmen op ieder van de op iedere lijst geplaatste candidaten uitgebracht, en de getallen, die bij de toepassing van de artikelen 98 en 100, tweede lid, als kiesdeeler zijn gebezigd.

De artikelen 79, eerste en tweede lid, 80 en 92, derde en vierde lid, zijn van toepassing.

107. De vorm en de inrichting der, ingevolge de artikelen 81, 88, 92, 106, 129, 135, 136 en 140 op te maken processen-verbaal worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

108. De voorzitter van het centraal stembureau zendt onverwijld een afschrift van het proces-verbaal der zitting aan de voorzitters der hoofdstembureaux in de verschillende kieskringen.

109. Het proces-verbaal der zitting van het centraal stembureau voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer wordt terstond openbaar gemaakt door plaatsing in de *Staatscourant*.

Het blijft berusten onder den voorzitter.

TWEEDE AFDEELING.

VAN DE BENOEMING VAN AFGEVAARDIGDEN TER EERSTE EN TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL EN VAN HUNNE AFTREDING.

§ 1. *Van de afgevaardigden ter Eerste Kamer.*

110. Leden der Eerste Kamer kunnen alleen zijn Nederlanders, of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkenden, die niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens kranzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zijn, en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

111. De leden der Eerste Kamer worden op de door de Provinciale Wet bepaalde wijze

gekozen door de Provinciale Staten in de volgende verhouding:

Noordbrabant	6
Gelderland	6
Zuidholland	10
Noordholland	9
Zeeland	2
Utrecht	2
Friesland	4
Overijssel	3
Groningen	3
Drenthe	2
Limburg	3
	50

112. De gewone tijd te hunner verkiezing is de tweede Dinsdag der maand Juli.

Alsdan wordt voorzien in de vervulling van de plaatsen der leden, die met den volgenden derden Dinsdag van September naar den rooster moeten aftreden.

113. De verkiezing ter vervulling der plaatsen, die door ontslag, overlijden of om eene andere reden openvallen, geschiedt binnen dertig dagen na dat openvallen.

In geval van ontbinding der Eerste Kamer, geschiedt de verkiezing van de leden der Eerste Kamer binnen veertig dagen na de dagteekening van het besluit tot ontbinding.

114. Gedeputeerde Staten zenden ten spoedigste aan den benoemde een door den voorzitter en den griffier te teekenen uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering, waarin hij is benoemd.

Dit uittreksel vermeldt het getal der bij de stemming tegenwoordige leden van de Staten, dat der op den benoemde uitgebrachte stemmen, en de omstandigheden, die op de geldigheid der stemmen van invloed geweest zijn. Het strekt den benoemde tot geloofsbrief.

115. De benoemde geeft, bij het bekomen van het uittreksel, een bewijs van ontvangst daarvan af en geeft binnen drie weken na de dagteekening van dat bewijs, kennis aan de Gedeputeerde Staten, of bij de benoeming aanneemt.

Hij wordt, laat hij dien tijd zonder kennisgeving voorbijgaan, geacht de benoeming niet aan te nemen.

116. Die in meer dan ééne provincie is benoemd, verklaart aan de Gedeputeerde Staten dier provinciën, binnen den in het vorig artikel gestelden termijn, welke benoeming hij aanneemt.

Hij wordt, laat hij dien tijd zonder verklaring voorbijgaan, geacht geene der op hem uitgebrachte benoemingen aan te nemen.

117. Binnen veertien dagen nadat Gedeputeerde Staten kennis hebben bekomen, dat een benoemde de benoeming niet aanneemt, of nadat de in de artt. 115 en 116 bepaalde tijd verstreken is, doen de Provinciale Staten eene nieuwe keuze.

118. De tot lid der Eerste Kamer benoemde legt, nevens zijn geloofsbrief, aan de Kamer over een uittreksel uit de geboorteregisters, bij gemis daarvan, eene akte van bekendheid, waaruit tijd en plaats zijner geboorte blijken, en eene door hem zelven af te geven verklaring, vermeldende alle openbare betrekkingen die hij bekleedt.

119. De geloofsbrief moet door den benoemde, binnen vier maanden na zijne dagteekening, bij de Kamer worden ingezonden. De griffier der Kamer doet aan den Minister van Binnenlandsche Zaken mededeeling der ingekomen geloofsbrieven.

Is de geloofsbrief niet binnen den in de vorige zinsnede bepaalden termijn ingezonden, dan wordt de plaats geacht opnieuw te zijn opengevallen.

120. De leden der Eerste Kamer kunnen ten alle tijde hun ontslag nemen. Het wordt door hen ingezonden aan de Kamer, die het ter kennis brengt van den Minister van Binnenlandsche Zaken, of zoo de zitting der Kamer gesloten is, aan dien Minister.

121. Wanneer een lid der Eerste Kamer ophoudt Nederlander te zijn of krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over zijne goederen heeft verloren of van de verkiesbaarheid ontzet is, houdt hij op lid te zijn.

De nieuwe verkiezing geschiedt alsdan binnen dertig dagen na den dag, waarop de Minister van Binnenlandsche Zaken kennis van het feit heeft bekomen.

§ 2. *Van de afgevaardigden ter Tweede Kamer.*

122. Leden der Tweede Kamer kunnen alleen zijn Nederlanders, of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkenden, die niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens, de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zijn en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

123. De leden der Tweede Kamer worden gekozen door hen die op de lijst van kiezers voor deze Kamer zijn gebracht.

124. De gewone tijd ter candidaatstelling

voor de verkiezing van de leden der Tweede Kamer is de voorlaatste Dinsdag der maand Mei.

Alsdan worden candidaten gesteld ter vervulling van de plaatsen der leden, die met den volgenden derden Dinsdag van September moeten aftreden.

125. In geval van ontbinding der Tweede Kamer geschiedt de candidaatstelling voor de verkiezing van de leden der nieuwe Kamer binnen veertig dagen na de dagteekening van het besluit tot ontbinding.

126. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken bepaalt vóór elke verkiezing van de leden der Tweede Kamer den dag waarop de stemming zal geschieden.

De stemming geschiedt in alle kieskringen en in alle stemdistricten op denzelfden dag.

127. De benoemde ontvangt onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring waarin de lijst, waarop hij is gekozen, is ingeleverd, een afschrift van het proces-verbaal der in artikel 91 voorgeschreven zitting van dit bureau en van de processen-verbaal der stemming, en van den voorzitter van het centraal stembureau een afschrift van het proces-verbaal der in artikel 96 voorgeschreven zitting van dit bureau.

In de gevallen voorzien in de artikelen 129, 135, 136 en 140, ontvangt de benoemde tevens een afschrift van het proces-verbaal der zitting van het centraal stembureau waaruit zijne benoeming blijkt.

De afschriften strekken den benoemde tot geloofsbrief.

128. De benoemde geeft binnen drie dagen na het bekomen van de afschriften bewijs van ontvangst daarvoor af.

Binnen vier weken na de dagteekening van het bewijs van ontvangst van het afschrift van het procesverbaal der zitting van het centraal stembureau waaruit zijne benoeming blijkt, geeft hij kennis aan den voorzitter van dit bureau, of hij de benoeming aanneemt.

Hij wordt, laat hij dien tijd zonder kennisgeving voorbijgaan, geacht de benoeming niet aan te nemen.

129. Wanneer een benoemde zijne benoeming niet aanneemt, wordt door het centraal stembureau, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de in artikel 128, tweede lid, bedoelde kennisgeving of na het verstrijken van den daarin gestelden termijn, in plaats van hem, die de benoeming niet heeft aangenomen, benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop hij, die de benoeming niet heeft aangenomen, is gekozen en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104, voor benoeming in aanmerking komt. Daarbij wordt buiten rekening gelaten de naam van den candidaat, die is overleden, of die reeds lid der Tweede Kamer is.

Dag en uur der zitting worden vooraf in de *Staatscourant* bekend gemaakt.

De artikelen 79, eerste en tweede lid, 80 en 92, derde en vierde lid, zijn van toepassing.

De voorzitter van het centraal stembureau brengt de benoeming ter kennis van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring in welken de in het eerste lid genoemde lijst is ingeleverd.

130. De tot lid der Tweede Kamer benoemde legt, nevens zijn geloofsbrief, aan de Kamer over een uittreksel uit de geboorteregisters, bij gemis daarvan, eene akte van bekendheid, waaruit tijd en plaats zijner geboorte blijken, en eene door hem zelven af te geven verklaring, vermeldende alle openbare betrekkingen die hij bekleedt.

131. De geloofsbrief moet door den benoemde, binnen twee maanden, na ontbinding binnen een maand, na zijne dagteekening, bij de Kamer worden ingezonden. De griffier der Kamer doet aan den Minister van Binnenlandsche Zaken mededeeling van de ingekomen geloofsbrieven.

Is de geloofsbrief niet binnen den in de vorige zinsnede bepaalden termijn ingezonden, dan wordt de plaats geacht op den eersten dag na afloop van dien termijn opnieuw te zijn opengevallen.

132. De Tweede Kamer gaat niet over tot het onderzoek van de geloofsbrieven ingezonden door de na periodieke aftreding of ontbinding nieuw inkomende leden, dan nadat zijn ingekomen de geloofsbrieven van alle leden, of verstreken zijn de termijnen gesteld in artikel 131, eerste lid.

Zij beslist over de toelating niet dan nadat alle ingezonden geloofsbrievén zijn onderzocht.

133. Het onderzoek der geloofsbrieven strekt zich niet uit tot de geldigheid van de lijsten en van de verbinding van lijsten, zooals zij door het centraal stembureau zijn openbaar gemaakt.

134. Indien de Tweede Kamer besluit tot niet toelating van de leden wegens de ongeldigheid van de stemming in één of meer stemdistricten, geschiedt binnen veertien dagen, op den door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te bepalen dag, in die districten eene

nieuwe stemming en wordt de uitslag der verkiezing opnieuw vastgesteld.

135. Indien de Tweede Kamer besluit tot niet toelating van één of meer leden wegens de onjuistheid van de vaststelling, door het centraal stembureau, van den uitslag der verkiezing, stelt dit bureau, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de kennisgeving in artikel 137 bedoeld, den uitslag, voor zoover noodig, opnieuw vast, met inachtneming van de beslissing der Kamer.

Artikel 129, tweede, derde en vierde lid, is van toepassing.

136. Indien de Tweede Kamer besluit tot niet toelating van een benoemde op grond dat hij niet voldoet aan de vereischten voor het lidmaatschap, wordt door het centraal stembureau, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de kennisgeving in artikel 137 bedoeld, in de plaats van den niet toegelatene benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop de niet toegelatene is gekozen en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104, voor benoeming in aanmerking komt.

Artikel 129, eerste lid, laatste zin en tweede, derde en vierde lid, is van toepassing.

137. Van de besluiten der Tweede Kamer bedoeld in artikel 134 geeft de griffier der Kamer onverwijld kennis aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van die bedoeld in de artikelen 135 en 136 aan den voorzitter van het centraal stembureau.

138. De leden der Tweede Kamer kunnen ten allen tijde hun ontslag nemen. Het wordt door hen ingezonden aan de Kamer, die het ter kennis brengt aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, of, zoo de zitting der Kamer gesloten is, aan dien Minister.

139. Wanneer een lid der Tweede Kamer ophoudt Nederlander te zijn of een der andere in art. 122 vermelde vereischten verliest, houdt hij op lid te zijn.

140. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 129 en 136, doet Onze Minister van Binnenlandsche Zaken, wanneer buiten periodieke aftreding of ontbinding eene plaats in de Tweede Kamer openvalt, binnen veertien dagen nadat dit te zijner kennis is gekomen, hiervan mededeeling aan den voorzitter van het centraal stembureau.

Binnen veertien dagen na de ontvangst van deze mededeeling wordt in eene zitting van het centraal stembureau ter vervulling van de plaats benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop het uitvallend lid is gekozen en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104, voor benoeming in aanmerking komt.

Artikel 129, eerste lid, laatste zin, en tweede en derde lid, is van toepassing.

De voorzitter van het centraal stembureau brengt de benoeming ter kennis van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring in welken de in het tweede lid genoemde lijst is ingeleverd.

141. Indien, in de gevallen voorzien in de artikelen 129, 136 en 140, geen candidaat meer voorkomt op de lijst waarop degene gekozen is wiens plaats moet worden vervuld, en deze lijst met ééne andere lijst tot eene groep is verbonden, wordt de op deze laatste lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104, voor benoeming in aanmerking komt, benoemd verklaard.

Is de lijst verbonden met meer den ééne andere lijst, dan wordt, door toepassing van artikel 101, tweede lid, beslist aan welke van de verbonden lijsten de plaats zal worden toegekend. De op deze lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104, voor benoeming in aanmerking komt, wordt benoemd verklaard.

Artikel 129, eerste lid, laatste zin, is van toepassing.

142. Het onderzoek van den geloofsbrief van hem die is benoemd ingevolge de artikelen 129, 135, 136 of 140, strekt zich niet uit tot punten rakende de wettigheid der verkiezing van toegelaten leden.

§ 3. *Van de aftreding der leden van de Eerste en Tweede Kamer.*

143. Een derde gedeelte van de leden der Eerste Kamer treedt om de drie jaren af.

Het eerste aftredende derde bestaat voor Noordbrabant uit 2 leden, Gelderland 2, Zuidholland 4, Noordholland 3, Utrecht 1, Friesland 1, Overijssel 1, Groningen 1, Drenthe 1, en Limburg 1, te zamen 17 leden.

Het tweede bestaat voor Noordbrabant uit 2 leden, Gelderland 2, Zuidholland 3, Noordholland 3, Zeeland 1, Utrecht 1, Friesland 1, Overijssel 1, Groningen 1, Drenthe 1 en Limburg 1, te zamen 17 leden.

Het derde bestaat voor Noordbrabant uit 2 leden, Gelderland 2, Zuidholland 3, Noordholland 3, Zeeland 1, Friesland 2, Overijssel 1, Groningen 1 en Limburg 1, te zamen 16 leden.

144. Bij ontbinding der Eerste Kamer begint de rooster van aftreding telkens opnieuw te werken, over twee jaren, te beginnen met den eerstvolgenden derden Dinsdag in September.

Bij ontbinding der Tweede Kamer treden de leden af drie jaren na den eerstvolgenden derden Dinsdag in September.

145. Het lot bepaalt den tijd, waarop elk lid der Eerste Kamer naar den rooster aftreedt, zooverre deze dien tijd niet zelf heeft aangewezen.

146. Die ter vervulling eener buiten den gewonen tijd van aftreding opengevallen plaats tot lid der Eerste of Tweede Kamer is benoemd, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is benoemd, moest aftreden.

STRAFBEPALINGEN.

147. Hij die eene lijst, als bedoeld in artikel 35 inlevert, wetende dat zij voorzien is van handteekeningen van personen, die niet bevoegd zijn tot deelneming aan de verkiezing, waarvoor de inlevering geschiedt, terwijl zonder die handteekeningen geen voldoend aantal voor eene geldige lijst zou overblijven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of eene geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden.

Met gelijke straf wordt gestraft hij, die wetende dat hij niet bevoegd is tot deelneming aan de verkiezing, eene voor die inlevering bestemde lijst, als bedoeld bij artikel 35, heeft onderteekend.

148. De kiezer die verzuimt de verplichting opgelegd bij art. 71, tweede lid, na te komen, ontvangt binnen veertien dagen na den dag der stemming eene uitnoodiging van den burgemeester zijner woonplaats om zich binnen andermaal veertien dagen, naar verkiezing schriftelijk of mondeling ten overstaan van den burgemeester of een door dezen aangewezen ambtenaar, te verantwoorden ter zake van zijn verzuim.

Indien de burgemeester oordeelt, dat voor het niet nakomen van de verplichting opgelegd bij art. 71, tweede lid, eene geldige reden is aangevoerd, wordt aan de zaak geen verder gevolg gegeven. In het omgekeerde geval zendt de burgemeester de stukken door aan den met de vervolging belasten ambtenaar van het Openbaar Ministerie onder mededeeling dat hem van eene geldige reden van verhindering niet is gebleken.

149. De kiezer, die niet voldoet aan de verplichting opgelegd bij art. 71, tweede lid, wordt tenzij den rechter van eene geldige reden van verhindering blijkt, gestraft met berisping of met geldboete van ten hoogste drie gulden.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verloopen sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke overtreding onherroepelijk is geworden, of de deswege opgelegde geldboete vrijwillig is betaald, wordt geldboete van ten hoogste tien gulden opgelegd.

De uitspraak is aan hooger beroep noch cassatie onderworpen.

Indien de straf van berisping wordt opgelegd aan een afwezig gebleven beklaagde, wordt eene schriftelijke vermaning van den Kantonrechter om aan de verplichting opgelegd bij art. 71, tweede lid, in het vervolg te voldoen, aan den veroordeelde van wege het openbaar ministerie beteekend op de wijze, voorgeschreven bij art. 144 van het Wetboek van Strafvordering.

150. Overtreding van de artt. 54 en 55 dezer wet wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste veertien dagen of geldboete van ten hoogste vijf en zeventig gulden.

151. De voorzitter, de leden en de ter vervanging opgeroepen plaatsvervangende leden van het stembureau, die gedurende de zitting buiten noodzaak afwezig zijn, worden gestraft met eene geldboete van ten hoogste honderd gulden.

152. De kiezer die niet voldoet aan de bij art. 78 opgelegde verplichting tot teruggave van het stembiljet wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste drie honderd gulden of hechtenis van ten hoogste twaalf dagen.

153. De in artikel 147 bedoelde strafbare feiten worden als misdrijven, die in de artikelen 149, 150, 151 en 152 bedoeld, worden als overtredingen beschouwd.

SLOT- EN OVERGANGSBEPALINGEN.

154. Wanneer de in deze wet bepaalde verrichtingen op eenen Zondag of algemeen erkenden Christelijken feestdag mochten vallen of de daarin gestelde termijnen op eenen Zondag of algemeen erkenden Christelijken feestdag mochten afloopen, treedt de eerstvolgende dag, geen Zondag of algemeen erkende Christelijke feestdag zijnde, daarvoor in de plaats.

Voor zoover de bepaling van den tijd voor die verrichtingen aan het openbaar gezag is opgedragen, worden daarvoor geene Zondagen of algemeen erkende Christelijke feestdagen aangewezen.

155. Deze wet is, voor zoover niet het tegendeel daaruit blijkt of bij de provinciale wet of de gemeentewet bijzondere regelingen zijn gemaakt, toepasselijk op de verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van de Provinciale Staten en van de gemeenteraden.

156. Deze wet kan worden aangehaald onder den titel van „kieswet".

157. De wet van 4 Juli 1850 (*Staatsblad* nº. 37), gewijzigd bij art. VII van de Additionneele artikelen der Grondwet, door de wet van 30 December 1887 (*Staatsblad* nº. 257) en door de wet van 11 Januari 1894 (*Staatsblad* nº. 5) vervalt, behalve voor zoover betreft de wijze van stemmen, waaromtrent de bepalingen van de Eerste Afdeeling, § 3, van toepassing blijven, op de verkiezing van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal tot den 15den Mei 1897 en op de verkiezingen van leden der Provinciale Staten en der gemeenteraden tot op nadere wettelijke regeling.

De kiezerslijsten, op grond van de bepalingen dier wet vastgesteld blijven tot 15 Mei 1897 van kracht.

Ten behoeve van de vaststelling der kiezerslijst in 1897 wordt in afwijking van artikel 23 (1) vóór den 22sten Februari aan de in dat artikel bedoelde besturen ter vervanging van de lijsten A en B eene lijst gezonden van de personen, die voor de plaatsing op de kiezerslijst in aanmerking komen. De volgens genoemd artikel vereischte opgave wordt vóór 8 Maart ingezonden.

158. Tot en met het jaar, waarin de personeele belasting, zooals die geregeld is bij de wet van 16 April 1896 (*Staatsblad* nº. 72) wordt ingevoerd, is art. 1*a* (1) ook toepasselijk op hen, die over het volle laatstverloopen dienstjaar zijn aangeslagen in de personeele belasting, zooals die is geregeld bij de wet van 29 Maart 1833 (*Staatsblad* nº. 4), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 15 April 1891 (*Staatsblad* nº. 88).

159. Wordt de wet van 16 April 1896 (*Staatsblad* nº. 72) niet met den aanvang van het burgerlijk jaar ingevoerd, dan geldt de over het jaar van invoering volgens die wet geheven belasting als belasting over een vol dienstjaar, bedoeld bij art. 1*a*. (1)

160. Deze wet treedt in werking den 1sten Januari 1897.

(1) Deze artikelen der Kieswet zooals die wet is gewijzigd bij de wetten van 31 December 1897 (*Staatsblad* nº. 309), 8 December 1900 (*Staatsblad* nº. 208), 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165) en 27 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 170), zijn in vorenstaanden tekst vervallen.

161. De tekst van de Kieswet wordt op Onzen last in het Staatsblad geplaatst in eene doorloopend genummerde reeks van artikelen met wijziging dienovereenkomstig van de aanhalingen daarin van artikelen of gedeelten van artikelen.

TABEL A. *Bedoeld in artikel* 31 *der Kieswet.*

Nummer van den kieskring.	Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt.	Gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd.
I	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen I, II, IV, V en VI van de prov. Noordbrabant, volgens tabel B.	's Hertogenbosch.
II	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen III, VII, VIII en IX van de prov. Noordbrabant, volgens tabel B.	Tilburg.
III	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen I—V van de prov. Gelderland, volgens tabel B.	Arnhem.
IV	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen VI—X van de prov. Gelderland, volgens tabel B.	Nijmegen.
V	De gemeente Rotterdam (zonder Hoek van Holland).	Rotterdam.
VI	De gemeente 's Gravenhage.	's Gravenhage.
VII	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen III en IV van de prov. Zuidholland, volgens tabel B.	Leiden.
VIII	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen V, VI en VII van de prov. Zuidholland, volgens tabel B.	Dordrecht.
IX	De gemeente Amsterdam.	Amsterdam.
X	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen II, III en IV van de prov. Noordholland, volgens tabel B.	Den Helder.
XI	De gemeenten, behoorende tot de kieskringen V, VI en VII van de prov. Noordholland, volgens tabel B.	Haarlem.
XII	De prov. Zeeland.	Middelburg.
XIII	„ „ Utrecht.	Utrecht.
XIV	„ „ Friesland.	Leeuwarden.
XV	„ „ Overijssel.	Zwolle.
XVI	„ „ Groningen.	Groningen.
XVII	„ „ Drenthe.	Assen.
XVIII	„ „ Limburg.	Maastricht.

TABEL B. *Bedoeld in artikel* 31 *der Kieswet.*

Nummer van den kieskring.	Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt. *Gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd.*
	NOORDBRABANT.
I.	De gemeenten 's Hertogenbosch, Rosmalen, Den Dungen, St. Michielsgestel, Schijndel, Vught, Heeswijk, Dinther, Geffen, Nuland, Heesch, Nistelrode, Lith, Lithoyen, Berlicum. *'s Hertogenbosch.*
II.	De gemeenten Grave, Escharen, Velp, Reek, Gassel, Linden, Cuyk en St. Agatha, Schayk, Beers, Uden, Mill en St. Hubert, Zeeland, Ravenstein, Dieden, Demen en Langel, Deursen en Dennenburg, Huisseling en Neerloon, Boxmeer, Sambeek, Vierlingsbeek, Maashees en Overloon, Oploo, St. Anthonis en Ledeacker, Wanroy, Beugen en Rijkevoort, Oeffelt, Haps, Oss, Berghem, Megen, Haren en Macharen, Oijen en Teeffelen, Herpen. *Grave.*
III.	De gemeenten Tilburg, Goirle, Berkel, Oisterwijk, Moergestel, Diessen, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Udenhout, Gilze en Reijen, Boxtel, Esch, Helvoirt, Haaren, Cromvoirt, Liempde. *Tilburg.*
IV.	De gemeenten Heusden, Bokhoven, Alem, Marem en Kessel, Empel en Meerwijk, Engelen, Drongelen, Dussen, Hedikhuizen, Genderen, Herpt, Meeuwen, Oudheusden, Wijk en Aalburg, Veen, Woudrichem, Rijswijk, Op- en Neer-Andel, de Werken en Sleeuwijk, Werkendam, Giessen, Almkerk, Waalwijk, Baardwijk, Besoijen, Capelle, Sprang, Vrijhoeve-Capelle, Waspik, Vlijmen, Nieuwkuyk Drunen. *Heusden.*
V.	De gemeenten Helmond, Aarle-Rixtel, Beek en Donk, Lieshout, Mierlo, Stiphout, Gemert, Bakel en Milheeze, Nunen, Gerwen en Nederwetten, Heeze, Leende, Asten, Deurne en Liessel, Vlierden, Someren, Lierop, Budel, Maarheeze, Soerendonk, Sterksel en Gassel, Veghel, Erp, Boekel. *Helmond.*
VI.	De gemeenten Eindhoven, Aalst, Dommelen, Geldrop, Gestel en Blaarthem, Oerle, Stratum, Strijp, Tongelre, Valkenswaard, Veldhoven en Mereveldhoven, Waalre, Woensel, Zeelst, Zesgehuchten, Borkel en Schaft, Westerhoven, St. Oedenrode, Son en Breugel, Oirschot, Best, Vessem, Wintelre en Knegsel, Oost-, West- en Middelbeers, Bladel en Netersel, Bergeyk, Reusel, Hooge- en Lage Mierde, Hoogeloon, Hapert en Casteren, Eersel, Duizel en Steensel, Riethoven, Luyksgestel. *Eindhoven.*
VII.	De gemeenten Breda, Ginneken en Bavel, Teteringen, Princenhage, Etten en Leur, Rijsbergen, Zundert, Chaam, Alphen en Riel, Baarle-Nassau. *Breda.*
VIII.	De gemeenten Zevenbergen, Klundert, Willemstad, Standdaarbuiten, Hooge en Lage Zwaluwe, Oudenbosch, Oosterhout, 's Gravenmoer, Raamsdonk, Geertruidenberg, Made en Drimmelen, Terheyden, Dongen, Fijnaart en Heiningen. *Zevenbergen.*
IX.	De gemeenten Bergen op Zoom, Putte, Ossendrecht, Woensdrecht, Huybergen, Halsteren, Nieuw Vossemeer, Steenbergen en Kruisland, Roosendaal en Nispen, Rucphen en Vorenseinde, Hoeven, Dinteloord en Prinsland, Wouw, Oud- en Nieuw-Gastel. *Bergen op Zoom.*
	GELDERLAND.
I.	De gemeenten Arnhem, Rozendaal, Rheden. *Arnhem.*
II.	De gemeenten Renkum, Doorwerth, Wageningen, Ede, Scherpenzeel, Barneveld. *Ede.*
III.	De gemeenten Hoevelaken, Nijkerk, Putten, Ermelo, Harderwijk, Elburg, Doornspijk, Oldebroek, Hattem, Epe, Heerde. *Oldebroek.*
IV.	De gemeenten Apeldoorn, Voorst, Brummen. *Voorst.*
V.	De gemeenten Zutphen, Gorssel, Warnsveld, Laren, Lochem, Neede, Borculo, Ruurlo, Vorden, Eibergen, Groenlo, Lichtenvoorde. *Zutphen.*
VI.	De gemeenten Winterswijk, Aalten, Dinxperlo, Wisch, Ambt-Doetinchem, Stad-Doetinchem, Doesburg, Hummelo en Keppel, Steenderen, Hengelo, Zelhem. *Aalten.*
VII.	De gemeenten Gendringen, Bergh, Didam, Zevenaar, Herwen en Aerdt, Pannerden, Duiven, Westervoort, Angelo, Wehl, Gent, Bemmel, Valburg, Elst, Huissen. *Elst.*
VIII.	De gemeenten Nijmegen, Ubbergen, Millingen, Beuningen. *Nijmegen.*
IX.	De gemeenten Heteren, Hemmen, Dodewaard, Kesteren, Echteld, IJzendoorn, Lienden, Maurik, Zoelen, Tiel, Wadenoijen, Ophemert, Varik, Est en Opijnen, Geldermalsen, Waardenburg, Deil, Haaften, Herwijnen, Vuren, Buren, Beusichem, Culemborg, Beesd, Buurmalsen. *Tiel.*
X.	De gemeenten Heerewaarden, Dreumel, Appeltern, Wamel, Druten, Horssen, Batenburg, Bergharen, Ewijk, Wychen, Balgoy, Overasselt, Heumen, Groesbeek, Brakel, Zuilichem, Poederoyen, Nederhemert, Ammerzoden, Hedel, Kerkwijk, Gameren, Zalt-Bommel, Hurwenen, Driel, Rossum. *Wychen.*

ZUIDHOLLAND.

I. De gemeente Rotterdam (zonder Hoek van Holland). *Rotterdam.*

II. De gemeente 's Gravenhage. *'s Gravenhage.*

III. De gemeenten Leiden, Leiderdorp, Zoeterwoude, Koudekerk, Voorschoten, Oegstgeest, Rijnsburg, Valkenburg, Warmond, Sassenheim, Noordwijk, Noordwijkerhout, Voorhout, Lisse, Hillegom, Katwijk, Wassenaar. *Leiden.*

IV. De gemeenten Alphen aan den Rijn(1), Boskoop, Bodegraven, Zwammerdam, Hazerswoude, Ter Aar, Nieuwveen, Alkemade, Woubrugge, Rijnsaterwoude, Nieuwkoop, Zevenhoven, Leimuiden, Gouda, Haastrecht, Woerden, Rietveld, Waarder, Barwoutswaarder, Oudewater, Hekendorp, Papekop, Lange Ruige Weide, Waddinxveen, Reeuwijk, Schoonhoven, Vlist, Stolwijk, Ouderkerk a/d IJssel, Berkenwoude, Gouderak, Bergambacht, Ammerstol, Lekkerkerk, Krimpen a/d Lek, Krimpen a/d IJssel, Zoetermeer, Veur, Voorburg, Zegwaart, Stompwijk, Benthuizen, Pijnacker, Nootdorp, Berkel, Hillegersberg, Schiebroek, Bergschenhoek, Zevenhuizen, Bleiswijk, Nieuwerkerk a/d IJssel, Capelle a/d IJssel, Moordrecht, Moerkapelle. *Gouda.*

V. De gemeenten Delft, Hof van Delft, Vrijenban, Schipluiden, Vlaardingen, Vlaardinger-Ambacht, Maassluis, Maasland, Rozenburg, Naaldwijk, de Lier, 's Gravenzande, Monster, Loosduinen, Wateringen, Rijswijk, Schiedam, Kethel en Spaland, Overschie, Rotterdam (Hoek van Holland). *Delft.*

VI. De gemeenten Dordrecht, Dubbeldam, Meerkerk, Ameide, Tienhoven, Noordeloos, Hoog Blokland, Hoornaar, Groot-Ammers, Nieuwpoort, Langerak, Goudriaan, Ottoland, Giessendam, Giessen-Nieuwkerk, Peursum, Streefkerk, Brandwijk, Molenaarsgraaf, Bleskensgraaf, Sliedrecht, Wijngaarden, Alblasserdam, Nieuw Lekkerland, Oud-Alblas, Papendrecht, Gorinchem, Schelluinen, Arkel, Hardinxveld, Leerdam, Schoonrewoerd, Leerbroek, Nieuwland, Asperen, Heukelum, Kedichem, Vianen, Hagestein, Everdingen, Lexmond, Hei- en Boeikop. *Dordrecht.*

VII. De gemeenten Ridderkerk, Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Heerjansdam, IJsselmonde, Oost- en West Barendrecht, Poortugaal, Rhoon, Hoogvliet, Pernis, Oud-Beijerland, Numansdorp, Zuid-Beijerland, Klaaswaal, Heinenoord, Nieuw-Beijerland, Piershil, Goudswaard, 's Gravendeel, Puttershoek, Maasdam, Strijen, Mijnsheerenland, Westmaas, Brielle, Oostvoorne, Zwartewaal, Vierpolders of het Nieuwland, Nieuwenhoorn, Hellevoetsluis, Nieuw-Helvoet, Rockanje, Zuidland, Hekelingen, Oudenhoorn, Spijkenisse, Geervliet, Heenvliet, Abbenbroek, Middelharnis, Sommelsdijk, Dirksland, Melissant, Goedereede, Stellendam, Ouddorp, Oude Tonge, Nieuwe Tonge, Herkingen, Ooltgensplaat, den Bommel, Stad aan 't Haringvliet. *Ridderkerk.*

(1) Bij de wet van 9 November 1917, S. 628, zijn de gemeenten Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn tot één nieuwe gemeente Alphen aan den Rijn vereenigd, met ingang van 1 Januari 1918. Met deze wet is hierboven (punt IV) rekening gehouden.

NOORDHOLLAND.

I. De gemeente Amsterdam. *Amsterdam.*

II. De gemeenten Den Helder, Terschelling, Texel, Vlieland, Schagen, Sint Maarten, de Zijpe, Wieringerwaard, Callantsoog, Petten, Wieringen, Barsingerhorn, Oudkarspel, Zuid-Scharwoude, Noord-Scharwoude, Sint-Pancras, Broek op Langedijk, Harenkarspel, Warmenhuizen, Koedijk, Bergen, Schoorl, Heer-Hugowaard, Nieuwe-Niedorp, Oude-Niedorp, Winkel, Anna Paulowna. *Den Helder.*

III. De gemeenten Hoorn, Berkhout, Beets, Oudendijk, Avenhorn, Ursum, Oterleek, Wognum, Nibbixwoud, Zwaag, Blokker, Schellinkhout, Wijdenes, Enkhuizen, Urk, Medemblik, Opperdoes, Twisk, Spanbroek, Opmeer, Hoogwoud, Hensbroek, Obdam, Zijbekarspel, Abbekerk, Midwoud, Wervershoof, Andijk, Grootebroek, Bovenkarspel, Hoogkarspel, Westwoud, Venhuizen, Purmerend, Kwadijk, Ilpendam, Landsmeer, Beemster, Oosthuizen, Warder, Schermerhorn, de Rijp, Graft, Zuid- en Noord-Schermer, Wormer, Wijdewormer, Jisp, Edam, Middelie, Monnikendam, Katwoude, Marken, Broek in Waterland, Nieuwendam, Buiksloot, Ransdorp. *Hoorn.*

IV. De gemeenten Zaandam, Zaandijk, Koog a/d Zaan, Wormerveer, Oostzaan, Krommenie, Westzaan, Assendelft, Alkmaar, Oudorp, Egmondbinnen, Egmond aan Zee, Heiloo, Limmen, Castricum, Heemskerk, Uitgeest, Akersloot. *Zaandam.*

V. De gemeenten Haarlem, Zandvoort, Bloemendaal, Schoten. *Haarlem.*

VI. De gemeenten Velsen, Beverwijk, Wijk aan Zee, Spaarndam, Haarlemmermeer, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Bennebroek, Nieuwer-Amstel, Ouder-Amstel, Uithoorn, Aalsmeer, Sloten. *Velsen.*

VII. De gemeenten Weesp, Weespercarspel, Diemen, Watergraafsmeer, Muiden, Naarden, Huizen, Nederhorst den Berg, 's Graveland, Kortenhoef, Ankeveen, Laren, Bussum, Blaricum, Hilversum. *Weesp.*

ZEELAND.

I. De gemeenten Middelburg, Aagtekerke, Arnemuiden, Domburg, Grijpskerke, Nieuw en St. Joosland, Oostkapelle, Serooskerke, St. Laurens, Veere, Vrouwenpolder. *Middelburg.*

II. De gemeenten Vlissingen, Biggekerke, Koudekerke, Meliskerke, Oost- en West-Souburg, Ritthem, Westkapelle, Zoutelande. *Vlissingen.*

III. De gemeenten Zierikzee, Brouwershaven, Bruinisse, Burgh, Dreischor, Duivendijke, Elkerzee, Ellemeet, Haamstede, Kerkwerve, Nieuwerkerk, Noordgouwe, Noordwelle, Oosterland, Ouwerkerk, Renesse, Serooskerke, Zonnemaire. *Zierikzee.*

IV. De gemeenten Tholen, Oud-Vossemeer, Poortvliet, Scherpenisse, St. Annaland, St. Maartensdijk, St. Philipsland, Stavenisse, Wissekerke, Colijnsplaat, Kortgene, Cats. *Tholen.*

V. De gemeenten Goes, Baarland, Borsselen, Driewegen, Ellewoutsdijk, 's Gravenpolder, 's Heer-Abtskerke, 's Heer-Arendskerke, 's Heerenhoek, Heinkenszand, Hoedekenskerke, Kapelle, Kattendijke, Kloetinge, Krabbendijke, Kruiningen, Nisse, Oudelande, Ovezande, Rilland, Schore en Vlake, Waarde en Valkenisse, Wemeldinge, Wolphaartsdijk, Yerseke. *Goes.*

VI. De gemeenten Sluis, Aardenburg, Biervliet, Breskens, Cadzand, Eede, Groede, Hoofdplaat, Nieuwvliet, Oostburg, Retranchement, Schoondijke, St. Kruis, Waterlandkerkje, IJzendijke, Zuidzande. *Sluis.*

VII. De gemeenten Hulst, Axel, Boschkapelle, Clinge, Graauw en Langendam, Hengstdijk, Hoek, Hontenisse, Koewacht, Neuzen, Ossenisse, Overslag, Philippine, Sas van Gent, Stoppeldijk, St. Jansteen, Westdorpe, Zaamslag, Zuiddorpe. *Hulst.*

UTRECHT.

I. De gemeente Utrecht. *Utrecht.*

II. Het overig deel der provincie. *Amersfoort.*

FRIESLAND.

I. De gemeenten Leeuwarden, Leeuwarderadeel, Idaarderadeel, Menaldumadeel, Tietjerksteradeel. *Leeuwarden.*

II. De gemeenten Dokkum, Ferwerderadeel, Westdongeradeel, Oostdongeradeel, Dantumadeel, Kollumerland en Nieuw-Kruisland, Achtkarspelen, Ameland, Schiermonnikoog. *Dokkum.*

III. De gemeenten Smallingerland, Opsterland, Ooststellingwerf, Weststellingwerf, Schoterland, Aengwirden, Utingeradeel. *Schoterland.*

IV. De gemeenten Sneek, IJlst, Sloten, Workum, Hindeloopen, Stavoren, Wijmbritseradeel, Hemelumer—Oldephaert en Noordwolde, Gaasterland, Lemsterland, Doniawerstal, Haskerland, Rauwerderhem, Hennaarderadeel. *Sneek.*

V. De gemeenten Franeker, Harlingen, Bolsward, Wonseradeel, Franekeradeel, Barradeel, 't Bildt, Baarderadeel. *Franeker.*

OVERIJSSEL.

I. De gemeenten Zwolle, Dalfsen, Zwollerkerspel, Staphorst, Heino, Nieuwleusen. *Zwolle.*

II. De gemeenten Kampen, Kamperveen, Zalk, Wilsum, IJsselmuiden, Grafhorst, Steenwijk, Steenwijkerwold, Oldemarkt, Giethoorn, Kuinre, Blankenham, Blokzijl, Stad Vollenhove, Ambt Vollenhove, Zwartsluis, Hasselt, Genemuiden, Wanneperveen. *Kampen.*

III. De gemeenten Deventer, Diepenveen, Wijhe Olst, Raalte, Holten, Bathmen. *Deventer.*

IV. De gemeenten Stad-Ommen, Ambt-Ommen, Avereest, Stad Hardenberg, Ambt Hardenberg, Gramsbergen, Den Ham, Vriezenveen, Hellendoorn, Wierden. *Stad-Ommen.*

V. De gemeenten Hengelo, Borne, Markelo, Goor, Rijssen, Diepenheim, Stad Delden, Ambt Delden, Haaksbergen. *Hengelo.*

VI. De gemeenten Almelo, Tubbergen, Oldenzaal, Losser, Ootmarsum, Denekamp, Weerselo. *Almelo.*

VII. De gemeenten Enschedé, Lonneker. *Enschede.*

GRONINGEN.

I. De gemeente Groningen. *Groningen.*

II. De gemeenten Zuidhorn, Grijpskerk, Oldehove, Ezinge, Aduard, de Leek, Marum, Grootegast, Oldekerk, Bedum, Winsum, Leens, Ulrum, Kloosterburen, Eenrum, Baflo, Warffum, Adorp, Middelstum, Kantens, Usquert, Uithuizen, Hoogkerk.
Bedum.

III. De gemeenten Appingedam, Delfzijl, Bierum, 't Zandt, Loppersum, Ten Boer, Slochteren, Stedum, Uithuizermeeden, Termunten, Noorddijk, Haren. *Appingedam.*

IV. De gemeenten Winschoten, Midwolda, Nieuwwolda, Finsterwolde, Beerta, Nieuweschans, Zuidbroek, Noordbroek, Scheemda, Muntendam, Meeden, Bellingwolde, Hoogezand, Sappemeer. *Winschoten.*

V. De gemeenten Wedde, Onstwedde, Vlagtwedde, Oude Pekela, Nieuwe Pekela, Veendam, Wildervank.
Oude Pekela.

DRENTHE.

I. De gemeenten Assen, Anlo, Norg, Roden, Peize, Eelde, Zuidlaren, Vries, Smilde, Rolde. *Assen.*

II. De gemeenten Meppel, Havelte, Nijeveen, Ruinen, Ruinerwold, de Wijk, Zuidwolde, Diever, Dwingelo, Vledder. *Meppel.*

III. De gemeenten Hoogeveen, Beilen, Westerbork, Zweeloo, Oosterhesselen, Coevorden, Dalen, Schoonebeek, Sleen. *Hoogeveen.*

IV. De gemeenten Emmen, Odoorn, Borger, Gieten, Gasselte. *Emmen.*

LIMBURG.

I. De gemeente Maastricht.
Maastricht.

II. De gemeenten Bocholtz, Gulpen, Margraten, Mheer, Noorbeek, Oud-Valkenburg, Schin op Geulle, Simpelveld, Slenaken, Vaals, Valkenburg, Wittem, Wijlre, Mesch, Eijsden, St. Geertruid, Rijckholt, Gronsveld, Cadier en Keer, Heer, St. Pieter, Oud-Vroenhoven, Ambij, Bemelen, Berg en Terblijt, Houthem. *Gulpen.*

III. De gemeenten Amstenrade, Bingelrade, Brunssum, Jabeek, Merkelbeek, Nuth, Oirsbeek, Schinnen, Schinveld, Born, Broeksittard, Geleen, Grevenbicht, Limbricht, Munstergeleen, Nieuwstadt, Obbicht, Sittard, Urmond, Stein, Elsloo, Beek, Spaubeek, Geulle, Bunde, Ulestraten, Itteren, Borgharen, Meerssen. *Sittard.*

IV. De gemeenten Eygelshoven, Heerlen, Hoensbroek, Hulsberg, Kerkrade, Klimmen, Nieuwenhagen, Schaesberg, Schimmert, Ubach over Worms, Voerendaal, Wijnandsrade. *Heerlen.*

V. De gemeenten Roermond, Echt, Herten, Horn, Linne, Maasbracht, Melick en Herkenbosch, Maasniel, Montfort, St. Odiliënberg, Ohé en Laak, Posterholt, Roosteren, Stevensweert, Susteren, Swalmen Vlodrop.
Roermond.

VI. De gemeenten Baexem, Beegden, Buggenum, Grathem, Haelen, Heel, Heijthuizen, Hunzel, Ittervoort, Meijel, Nederweert, Neer, Neeritter, Nunhem, Roggel, Stamproy, Thorn, Weert, Wessem. *Weert.*

VII. De gemeenten Beesel, Belfeld, Holden, Kessel, Maasbree, Tegelen, Venlo. *Venlo.*

VIII. De gemeenten Horst, Meerlo, Sevenum, Venray, Wanssum, Bergen, Gennep, Mook, Ottersum, Grubbenvorst, Arcen en Velden, Broekhuizen.
Horst.

b. TEKST van de artikelen der Provinciale Wet, zooals die wet laatstelijk is gewijzigd bij het Additionneel Artikel VIII der Grondwet, voor zoover die artikelen verwijzen naar artikelen of gedeelten van artikelen der Kieswet.

Art. 3. De leden der Staten worden gekozen door hen, die volgens de in artikel 7 der Kieswet bedoelde lijst daartoe bevoegd zijn.

8. In afwijking van het bepaalde in artikel 37 der Kieswet, mogen op dezelfde lijst ten hoogste twintig candidaten worden geplaatst.

10. De benoemde ontvangt onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring waarin de lijst, waarop hij is gekozen, is ingeleverd, een afschrift van het proces-verbaal der in artikel 91 der Kieswet voorgeschreven zitting van dit bureau en van de processen-verbaal der stemming.

Hij ontvangt onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, eerste lid, der Kieswet, een afschrift van het proces-verbaal der zitting waarin de uitslag der verkiezing is vastgesteld en, in de gevallen bedoeld in de artikelen 11*a*, 11*b*, 70*c* en 70*d*, tevens een afschrift van het proces-verbaal waaruit zijne benoeming blijkt.

De afschriften strekken den benoemde tot geloofsbrief.

11*a*. Wanneer een benoemde zijne benoeming niet aanneemt, wordt door het hoofdstembureau,

aangewezen in artikel 34, eerste lid, der Kieswet, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de in artikel 11, tweede lid, bedoelde kennisgeving of na het verstrijken van den daarin gestelden termijn, in plaats van hem, die de benoeming niet heeft aangenomen, benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop hij, die de benoeming niet heeft aangenomen, is gekozen en die, naar de volgorde, vastgesteld overeenkomstig artikel 104 der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt. Daarbij wordt buiten rekening gelaten de naam van den candidaat, die is overleden, of die reeds lid der Staten is.

Artikel 42, tweede lid, en artikel 129, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

11*b*. Onverminderd het bepaalde in het vorige artikel en in artikel 70*d*, doen de Gedeputeerde Staten, wanneer buiten periodieke aftreding eene plaats in de Staten openvalt, binnen veertien dagen nadat dit te hunner kennis is gekomen, hiervan mededeeling aan den voorzitter van het hoofdstembureau aangewezen in artikel 34, eerste lid, der Kieswet.

Binnen veertien dagen na de ontvangst van deze mededeeling wordt in eene zitting van het hoofdstembureau ter vervulling van de plaats benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst, waarop het uitvallend lid is gekozen, en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104 der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt.

Artikel 11*a*, eerste lid, laatste zin, dezer wet en de artikelen 42, tweede lid, en 129, derde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

De voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, eerste lid, der Kieswet, brengt de benoeming ter kennis van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring in welken de in het tweede lid genoemde lijst is ingeleverd.

70*a*. Het onderzoek der geloofsbrieven strekt zich niet uit tot de geldigheid van de lijsten van candidaten en van de verbinding van lijsten, zooals zij door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, eerste lid, der Kieswet, zijn openbaar gemaakt.

70*c*. Indien de vergadering besluit tot niet toelating van één of meer leden, wegens de onjuistheid van de vaststelling van den uitslag der verkiezing door het hoofdstembureau, aange wezen in artikel 34, eerste lid, der Kieswet, stelt dit bureau, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de kennisgeving in artikel 70*g* bedoeld, den uitslag, voor zoover noodig, opnieuw vast, met inachtneming van de beslissing der vergadering.

Artikel 42, tweede lid, en artikel 129, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

70*d*. Indien de vergadering besluit tot niet toelating van een benoemde, op grond dat hij niet voldoet aan de vereischten voor het lidmaatschap, of op grond van artikel 20, wordt door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, eerste lid, der Kieswet, in eene zitting te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door den voorzitter van de kennisgeving in artikel 70*g* bedoeld, in plaats van den niet toegelatene benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop de niet toegelatene is gekozen, en die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104 der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt.

Artikel 11*a*, eerste lid, laatste zin, dezer wet en de artikelen 42, tweede lid, en 129, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

70*e*. Indien, in de gevallen voorzien in de artikelen 11*a*, 11*b* en 70*d*, geen candidaat meer voorkomt op de lijst waarop degene is gekozen wiens plaats moet worden vervuld, en deze lijst met ééne andere lijst tot eene groep is verbonden, wordt de op deze laatste lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104 der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt, benoemd verklaard.

Is de lijst verbonden met meer dan ééne andere lijst, dan wordt, door toepassing van artikel 101, tweede lid, der Kieswet, beslist aan welke van de verbonden lijsten de plaats zal worden toegekend. De op deze lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104 der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt, wordt benoemd verklaard.

Artikel 11*a*, eerste lid, laatste zin, is van toepassing.

70*g*. Van de besluiten der Staten bedoeld in de artikelen 70*c* en 70*d* geeft de griffier der Staten onverwijld kennis aan den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, eerste lid, der Kieswet.

183. Op Onzen last wordt de tekst van de artikelen der Provinciale wet, die verwijzen naar artikelen of gedeelten van artikelen der Kieswet, in overeenstemming gebracht, voor zooveel die verwijzingen betreft, met den ingevolge art. 161 der Kieswet bekend te maken tekst dier wet, en in het *Staatsblad* geplaatst.

De wet van 5 November 1852, *Staatsblad* nº. 197, gewijzigd bij de wet van 28 April 1897, *Staatsblad* nº. 111, houdende regeling van de verdeeling der provinciën in kiesdistricten, enz., wordt ingetrokken.

c. TEKST van de artikelen der Gemeentewet, zooals die wet laatstelijk is gewijzigd bij het Additionneel Artikel IX der Grondwet, voor zoover die artikelen verwijzen naar artikelen of gedeelten van artikelen der Kieswet.

Art. 5. De leden van den raad worden gekozen door hen, die volgens de in artikel 7 der Kieswet bedoelde lijst tot het kiezen van leden van den raad bevoegd zijn.

10. In afwijking van het bepaalde in artikel 35 der Kieswet, wordt in gemeenten, waarin het aantal kiezers voor den gemeenteraad volgens de kiezerslijst minder dan 1250 bedraagt, de onderteekening vereischt van ten minste $^1/_{50}$ gedeelte van het aantal dier kiezers.

Is het aantal dier kiezers minder dan 150, dan wordt de onderteekening van ten minste drie kiezers vereischt.

10*a*. In afwijking van het bepaalde in artikel 37 der Kieswet, mogen op één lijst ten hoogste vijf candidaten meer worden geplaatst dan het aantal te vervullen plaatsen bedraagt. Indien de gemeente in kieskringen is verdeeld, mogen op elke lijst ten hoogste vijf candidaten meer worden geplaatst dan een derde gedeelte van het aantal te vervullen plaatsen bedraagt.

10*b*. Indien op de lijsten evenveel candidaten voorkomen als plaatsen te vervullen zijn, verklaart het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid der Kieswet, alle candidaten benoemd, zoodra de termijn van beroep tegen de beslissing van dit bureau over de geldigheid der lijsten en over de handhaving van de daarop voorkomende candidaten is verstreken, of, in geval van beroep, zoodra de beslissing van Gedeputeerde Staten aan het bureau is medegedeeld.

Is slechts één lijst ingeleverd en komen daarop meer candidaten voor dan plaatsen te vervullen zijn, dan verklaart het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet, zoodra de in het eerste lid bedoelde termijn is verstreken, of de daar bedoelde beslissing aan dit bureau is medegedeeld, zoovele van de candidaten benoemd, in de volgorde waarin zij op de lijst voorkomen, als plaatsen te vervullen zijn.

Het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet, maakt van een en ander onmiddellijk proces-verbaal op, dat ter secretarie der gemeente voor een ieder ter inzage wordt nedergelegd, in afschrift wordt aangeplakt en tegen betaling der kosten verkrijgbaar gesteld.

10*c*. Indien geene lijsten van candidaten zijn ingeleverd, of op de ingeleverde lijsten niet zoovele candidaten voorkomen als plaatsen te vervullen zijn, verklaart de voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet, zoodra de tijd, bepaald in artikel 35, eerste lid, der Kieswet, is verstreken, dat niemand is benoemd.

De voorzitter maakt hiervan onmiddellijk proces-verbaal op, dat ter secretarie van de gemeente voor een ieder ter inzage wordt nedergelegd, in afschrift wordt aangeplakt en tegen betaling der kosten verkrijgbaar gesteld.

Binnen veertien dagen na de dagteekening van het procesverbaal heeft, op den door Burgemeester en Wethouders te bepalen, aan Gedeputeerde Staten mede te deelen, dag, opnieuw de candidaatstelling plaats.

10*d*. Indien, tengevolge van het ongeldig verklaren van lijsten, of het daarvan schrappen van candidaten, geen geldige lijst overblijft, of op de geldige lijsten te zamen minder candidaten voorkomen dan plaatsen te vervullen zijn, verklaart het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet, zoodra de termijn vermeld in artikel 10*b*, eerste lid, is verstreken, of de daar bedoelde beslissing van Gedeputeerde Staten aan dit bureau is medegedeeld, dat niemand is benoemd.

Artikel 10*b*, derde lid, en artikel 10*c*, laatste lid, zijn van toepassing.

12. Betreft het de verkiezing van leden van den raad van eene gemeente die in kieskringen is verdeeld, dan ontvangt de benoemde onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in art. 34, tweede lid, der Kieswet, een afschrift van het procesverbaal der zitting, waarin de uitslag der verkiezing is vastgesteld en, in de gevallen bedoeld in de artikelen 16*a*, 18*a*, 38*a* en 38*b*, tevens een afschrift van het proces-verbaal waaruit zijne benoeming blijkt.

In geval van stemming ontvangt hij tevens onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring waarin de lijst, waarop hij is gekozen, is ingeleverd, een afschrift van het proces-verbaal der in artikel 91 der Kieswet voorgeschreven zitting van dat bureau en van de processen-verbaal der stemming.

Betreft het de verkiezing van leden van den

raad van eene gemeente, die niet in kieskringen is verdeeld, dan ontvangt de benoemde onverwijld van den voorzitter van het hoofdstembureau een afschrift van het proces-verbaal der zitting, waarin de uitslag der verkiezing is vastgesteld, en, in geval van stemming, afschriften van de daarvan opgemaakte processen-verbaal; in de gevallen bedoeld in de artikelen 16*a*, 18*a*, 38*a* en 38*b*, ontvangt hij tevens een afschrift van het proces-verbaal der zitting van het hoofdstembureau waaruit zijne benoeming blijkt.

De afschriften strekken den benoemde tot geloofsbrief.

16*a*. Wanneer een benoemde zijne benoeming niet aanneemt, wordt door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet, in eene zitting, te houden binnen veertien dagen na de ontvangst door Burgemeester en Wethouders van de in artikel 13 bedoelde kennisgeving of na het verstrijken van den in dit artikel gestelden termijn van vier weken, in plaats van hem, die de benoeming niet heeft aangenomen, benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst waarop hij, die de benoeming niet heeft aangenomen, is gekozen, en die voor benoeming in aanmerking komt, hetzij naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104 der Kieswet, hetzij in het geval voorzien in artikel 10*b*, tweede lid, naar de volgorde der candidaten op de lijst. Daarbij wordt buiten rekening gelaten de naam van den candidaat, die is overleden, of die reeds lid van den raad is.

Dag en uur van de zitting worden vooraf bekend gemaakt.

De artikelen 79, eerste en tweede lid, 80 en 92, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

18*a*. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 16*a* en 38*b*, wordt, wanneer buiten periodieke aftreding eene plaats in den raad openvalt, behoudens het bepaalde in de artikelen 25, laatste lid en 26, vijfde lid, binnen veertien dagen nadat dit ter kennis is gekomen van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet, in eene zitting van dit bureau ter vervulling van de plaats benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst, waarop het uitvallend lid is gekozen, en die voor benoeming in aanmerking komt, hetzij naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104 der Kieswet, hetzij, in het geval voorzien in artikel 10*b*, tweede lid, naar de volgorde der candidaten op de lijst.

Dag en uur van de zitting worden vooraf bekend gemaakt.

Artikel 16*a*, eerste lid, laatste zin, dezer wet en de artikelen 79, eerste en tweede lid, 80 en 92, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

25. Een lid van den raad, een der in artikel 19 vermelde vereischten verliezende, of eene der in artikel 23 uitgesloten betrekkingen aannemende, houdt op lid te zijn. Hij geeft hiervan kennis aan den raad, met vermelding der reden.

Indien de in de eerste zinsnede bedoelde kennisgeving niet is gedaan, en Burgemeester en Wethouders evenwel van oordeel zijn dat een der aldaar omschreven gevallen zich voordoet, waarschuwen zij den belanghebbende.

Het staat dezen vrij, de zaak binnen acht dagen daarna aan den raad te onderwerpen. Op 's raads beslissing zijn dan de artikelen 33—37 van toepassing.

De voorziening, overeenkomstig artikel 18*a*, in de opengevallen plaats geschiedt binnen veertien dagen nadat de termijn gesteld in het vorig lid is verstreken, of, is de zaak aan den raad onderworpen, binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis is gekomen van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet.

26. Die met art. 24 in strijd handelt, wordt in zijne betrekking geschorst door den Raad.

Deze onderwerpt het geval onmiddellijk aan Gedeputeerde Staten, die den geschorste oproepen om zijne verdediging te hooren, en hem, zoo zij hem schuldig bevinden, van zijn lidmaatschap vervallen verklaren.

Gedeputeerde Staten kunnen ambtshalve het raadslid, dat met art. 24 in strijd handelt, na het in zijn belang te hebben gehoord, van zijn lidmaatschap vervallen verklaren.

De belanghebbende kan, gedurende veertien dagen, te rekenen van den dag, waarop hem de uitspraak van Gedeputeerde Staten is medegedeeld, hiervan bij Ons in beroep komen. Daarbij geldt de bepaling van art. 37.

De voorziening overeenkomstig artikel 18*a*, in de plaats van hem die van het lidmaatschap is vervallen verklaard, geschiedt binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis is gekomen van den voorzitter van het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet.

De van zijn lidmaatschap vervallen verklaarde is, gedurende twee jaren, te rekenen van den dag der einduitspraak, niet tot lid van den Raad verkiesbaar.

31. De raad onderzoekt de geloofsbrieven der nieuw inkomende leden en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven, of de verkiezing zelve oprijzen.

Het onderzoek der geloofsbrieven strekt zich niet uit tot de geldigheid van de lijsten van candidaten en van de verbinding van lijsten, zooals zij door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet, zijn openbaar gemaakt.

De raad gaat niet over tot het onderzoek van de geloofsbrieven, ingezonden door de na periodieke aftreding nieuw inkomende leden, dan nadat zijn ingekomen de geloofsbrieven van al deze leden, of verstreken is de termijn gesteld in artikel 17, tweede lid. Hij beslist over de toelating niet dan nadat alle ingezonden geloofsbrieven zijn onderzocht.

Van elke genomen beslissing wordt terstond kennis gegeven aan Gedeputeerde Staten en aan den benoemde.

De niet toegelatene wordt met de redenen van 's raads beslissing bekend gemaakt.

38*a*. Indien één of meer leden niet worden toegelaten, wegens de onjuistheid van de vaststelling door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet, van den uitslag der verkiezing, stelt dit bureau in eene zitting te houden binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis van den voorzitter is gekomen, den uitslag, voor zoover noodig, opnieuw vast, met inachtneming van die uitspraak.

Dag en uur van de zitting worden vooraf bekend gemaakt.

De artikelen 79, eerste en tweede lid, 80 en 92, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

38*b*. Indien een benoemde niet wordt toegelaten, op grond dat hij niet voldoet aan de vereischten voor het lidmaatschap of op grond van artikel 22, wordt door het hoofdstembureau, aangewezen in artikel 34, tweede lid, der Kieswet, in eene zitting, te houden binnen eene maand nadat de einduitspraak ter kennis van den voorzitter is gekomen, in de plaats van den niet-toegelatene benoemd verklaard de candidaat, die voorkomt op de lijst, waarop de niet-toegelatene is gekozen en die voor benoeming in aanmerking komt, hetzij naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104 der Kieswet, hetzij, in het geval voorzien in artikel 10*b*, tweede lid, naar de volgorde der candidaten op de lijst.

Dag en uur van de zitting worden vooraf bekend gemaakt.

Artikel 16*a*, eerste lid, laatste zin, dezer wet en de artikelen 79, eerste en tweede lid, 80 en 92, derde en vierde lid, der Kieswet zijn van toepassing.

38*c*. Indien, in de gevallen voorzien in de artikelen 16*a*, 18*a* en 38*b*, geen candidaat meer voorkomt op de lijst, waarop degene is gekozen wiens plaats moet worden vervuld, en deze lijst met ééne andere lijst tot eene groep is verbonden, wordt de op deze laatste lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104 der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt, benoemd verklaard.

Is de lijst verbonden met meer dan ééne andere lijst, dan wordt, door toepassing van artikel 101, tweede lid, der Kieswet, beslist, aan welke van de verbonden lijsten de plaats zal worden toegekend. De op deze lijst voorkomende candidaat, die, naar de volgorde vastgesteld overeenkomstig artikel 104 der Kieswet, voor benoeming in aanmerking komt, wordt benoemd verklaard.

Artikel 16*a*, eerste lid, laatste zin, is van toepassing.

294. Deze wet verbindt met den dag harer afkondiging.

Op Onzen last wordt de tekst van de artikelen der Gemeentewet, die verwijzen naar artikelen of gedeelten van artikelen der Kieswet, in overeenstemming gebracht, voor zooveel die verwijzingen betreft, met den ingevolge art. 161 der Kieswet bekend te maken tekst dier wet, en in het *Staatsblad* geplaatst.

Behoort bij Koninklijk besluit van 15 December 1917 (*Staatsblad* nº. 694).

Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

—

15 *December* 1917. BESLUIT, houdende vermindering van den accijns van gedistilleerd uitgeslagen door branders, distillateurs en handelaars. S. 695.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 28 November 1917, nº. 162, Accijnzen;

Gelet op artikel 91, § 4, laatste lid, der wet van 20 Juni 1862 (*Staatsblad* nº. 62), zooals dit wordt gelezen ingevolge de wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 528);

Den Raad van State gehoord (advies van 11 December 1917, nº. 40);

Gelet op het nader rapport van Onzen voor-

noemden Minister van 14 December 1917, nº. 93, Accijnzen ;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen :

Art. 1. De accijns van het door branders, distillateurs en handelaars uitgeslagen gedistilleerd, bedoeld bij § 4 van artikel 91 der wet van 20 Juni 1862 (*Staatsblad* nº. 62), zooals dit artikel wordt gelezen ingevolge de wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 528), wordt verminderd met één ten honderd voor renteverlies en gevaar van onverhaalbaarheid.

2. De vermindering volgens het vorig artikel wordt toegepast op den accijns van het gedistilleerd dat na 1 Januari 1916 is of wordt uitgeslagen.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 29 *Dec.* 1917.)

—

15 *December* 1917. BESLUIT, houdende vrijstelling van zegelrecht. S. 696.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 8 November 1917, nº. 110, Afdeeling Zegel ;

Gelet op artikel 91 der Zegelwet 1917 ;

Den Raad van State gehoord (advies van den 4 December 1917, nº. 36) ;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 12 December 1917, nº. 109, Afdeeling Zegel ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

Vrijstelling van zegelrecht te verleenen voor de niet aan evenredig zegelrecht onderworpen hierna genoemde stukken :

1º. de stukken, van de zijde van hem, die toegelaten is om kosteloos te procedeeren in het geding opgemaakt ;

2º. de bewijzen van door instellingen of commissiën, welke zich daartoe hebben gevormd, aan behoeftigen verstrekten onderstand of schadeloosstelling, alsmede de bewijzen van ontvangst voor bijdragen, aan die instellingen of commissiën tot dat doel verstrekt ;

3º. de stukken, door spaarbanken gevorderd ter zake van inleg in de spaarbank of terugbetaling der inlagen aan de inleggers, alsmede de niet verhandelbare renteboekjes, waarbij een inlegger als dee gerechtigde wordt erkend in aan de spaarbank toekomende effecten of inschrijvingen op een Grootboek, waarvan de vervallen rente wordt bijgeschreven op het ten name van den inlegger staande spaarbankboekje ;

4º. de onderhandsche akten van schuldbekentenis en van borgtocht, alsmede de kwitanties wegens teruggave, betreffende voorschotten van ten hoogste *vijf honderd gulden*, verstrekt door eene vereeniging of instelling, die blijkens hare statuten of reglementen zich ten doel stelt on- of minvermogenden door het verstrekken van geldelijke voorschotten bij te staan, mits op de stukken melding worde gemaakt van de resolutie van Onzen Minister van Financiën, waarbij deze verklaart, dat aan de volgende voorwaarden is voldaan :

a. dat een door het bestuur der vereeniging of instelling gewaarmerkt exemplaar van hare statuten of reglementen aan Onzen Minister van Financiën is toegezonden ;

b. dat aan de deelnemers in het kapitaal der vereeniging of instelling of aan hun erfgenamen of rechtverkrijgenden niet meer dan ten hoogste vijf ten honderd van het bedrag der deelneming wegens rentegemis, wordt vergoed ;

c. dat de vereeniging of instelling zich jegens Onzen Minister van Financiën schriftelijk heeft verbonden, hem van alle in hare statuten of reglementen aangebrachte wijzigingen binnen ééne maand nadat deze tot stand zijn gekomen, in kennis te stellen, door overlegging van een door het bestuur gewaarmerkt exemplaar daarvan.

Indien het bestuur van eene vereeniging of instelling handelt in strijd met de voorwaarde onder *b* vermeld, vervalt de vrijstelling. Zij vervalt eveneens, indien niet binnen den termijn onder *c* gesteld van de in de statuten of reglementen aangebrachte wijzigingen aan Onzen Minister van Financiën is kennis gegeven, doch herleeft, zoodra die kennisgeving alsnog heeft plaats gehad.

Indien aan Onzen Minister van Financiën blijkt, dat voor eene vereeniging of instelling eene vroeger bestaande vrijstelling vervallen is, maakt hij zulks openbaar door middel van eene mededeeling in de *Staatscourant*.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 4 *Jan.* 1918.)

15 *December* 1917. WET, tot verlenging van den duur van den dienstplicht bij den landstorm. S. 697.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden verlenging noodig maken van den termijn, gesteld bij art. 1 der wet van 23 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 413);

Zoo is het, dat Wij, den raad van State enz.

Art. 1. In art. 1 der wet van 23 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 413) wordt voor „31 December 1917" gelezen: „31 Juli 1918".

2. Deze wet treedt in werking met ingang van 31 December 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 19 *Dec.* 1917.)

—

15 *December* 1917. WET, tot het langer in dienst houden van dienstplichtigen bij de landweer. S. 698.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden verlenging noodig maken van den termijn, gesteld bij art. 1 der wet van 31 December 1914 (*Staatsblad* n°. 650), gewijzigd bij de wetten van 30 Januari 1915 (*Staatsblad* n°. 35), 29 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 343), 31 December 1915 (*Staatsblad* n°. 563), 29 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 349), 30 December 1916 (*Staatsblad* n°. 562) en 23 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 408);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In art. 1 der wet van 31 December 1914 (*Staatsblad* n°. 650), gewijzigd bij de wetten van 30 Januari 1915 (*Staatsblad* n°. 35), 29 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 343), 31 December 1915 (*Staatsblad* n°. 563), 29 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 349), 30 December 1916 (*Staatsblad* n°. 562) en 23 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 408), wordt voor „31 December 1917" gelezen: „31 Juli 1918".

2. Deze wet treedt in werking met ingang van 31 December 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.

(*Uitgeg.* 19 *Dec.* 1917.)

15 *December* 1917. WET, tot het langer in dienst houden van ingelijfden bij de militie. S. 699.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden verlenging noodig maken van den termijn, gesteld in art. 1 der wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 359), gewijzigd bij de wetten van 30 December 1916 (*Staatsblad* n°. 563) en 23 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 409);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In art. 1 der wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 359), gewijzigd bij de wetten van 30 December 1916 (*Staatsblad* n°. 563) en 23 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 409), wordt voor „31 December 1917" gelezen: „31 Juli 1918".

2. Deze wet treedt in werking met ingang van 31 December 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 19 *Dec.* 1917.)

—

15 *December* 1917. WET, tot regeling van het hooger landbouw- en hooger veeartsenijkundig onderwijs. S. 700.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat volgens art. XXV der Wet van 22 Mei 1905 (*Staatsblad* n°. 141) het van Rijkswege te geven hooger landbouwonderwijs moet worden geregeld bij de wet en dat herziening van de wet van 8 Juli 1874 (*Staatsblad* n°. 99), gewijzigd bij de wet van 3 Februari 1902 (*Staatsblad* n°. 14) noodzakelijk en regeling van het veeartsenijkundig onderwijs op den voet van hooger onderwijs een eisch des tijds is;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

TITEL I.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. Hooger landbouwonderwijs en hooger veeartsenijkundig onderwijs omvatten de vorming en voorbereiding tot zelfstandige beoefening der landbouw- en der veeartsenijkundige wetenschappen en tot het bekleeden van maatschappelijke betrekkingen, waarvoor opleiding in die wetenschappen vereischt wordt.

2. Voor zooverre niet uitdrukkelijk anders is aangegeven, geldt alles wat in deze wet wordt geregeld gelijkelijk voor de beide hoogeschoien in artikel 4 genoemd.

3. Waar in deze wet wordt gesproken van Onzen Minister, wordt bedoeld de Minister, met de uitvoering dezer wet belast.

TITEL II
Van de hooge scholen.

HOOFDSTUK I.

Algemeene Bepalingen.

4. Behalve waar zulks noodig geacht wordt aan Rijksuniversiteiten, wordt van Rijkswege hooger landbouwonderwijs gegeven aan eene landbouwhoogeschool en hooger veeartsenijkundig onderwijs aan eene veeartsenijkundige hoogeschool.

5. De Rijks hoogere land-, tuin- en boschbouwschool te Wageningen wordt de landbouwhoogeschool en de Rijksveeartsenijschool te Utrecht wordt de veeartsenijkundige hoogeschool.

6. Voor zooverre niet door deze wet bepaald, worden bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld :

a. de inwendige inrichting der hoogeschool ;
b. de werkkring van het college van curatoren ;
c. de voorwaarden voor het verleenen van den doctorstitel, de promotiën, de wijze van afnemen, de omvang en de duur der examens, de tijdstippen waarop zij worden gehouden en al wat verder daarop betrekking heeft.

HOOFDSTUK II.

Van het onderwijs.

7. 1. Aan de landbouwhoogeschool wordt van Rijkswege onderwijs gegeven in :

a. de wiskunde en werktuigkunde ;
b. de natuurkunde en meteorologie ;
c. de scheikunde ;
d. de delfstof- en aardkunde ;
e. de plantkunde ;
f. de dierkunde ;
g. de microbiologie ;
h. de rechts- en staatswetenschap ;
i. de wetenschap van akker- en weidebouw ;
k. de veeteeltwetenschap ;
l. de leer der zuivelbereiding ;
m. de tuinbouwwetenschap ;
n. de boschbouwwetenschap ;
o. de plantenziektenkunde ;
p. de gezondheids- en ziekteleer der huisdieren ;
q. de technologie ;
r. de cultuurtechniek ;
s. de land- en boschbouwarchitectuur ;
t. het landmeten en waterpassen ;
u. de tuinarchitectuur ;
v. de leer en de geschiedenis van het land-, tuin- en boschbouwbedrijf ;
w. de handelswetenschap ;
x. de kennis der Indische landen en volkeren ;
ij. de belangrijkste Indische talen ;
z. de beschavingsgeschiedenis ;
aa. de paedagogiek en methodiek van het landbouwonderwijs ;
bb. de gezondheidsleer van den mensch en de verbandleer ;
cc. het handteekenen.

Het onderwijs omvat zoowel de studie der landbouwwetenschap voor de gematigde luchtstreek als die voor de tropen.

2. Door Ons wordt bepaald, curatoren en den senaat gehoord, hoe de vakken, bovengenoemd, worden onderverdeeld of samengevoegd en door welke docenten zij worden onderwezen, zulks in verband met den ontwikkelingsgang der verschillende wetenschappen en met de eischen aan het onderwijs gesteld.

3. Het theoretisch onderwijs wordt aangevuld door practische oefeningen op de terreinen en in de laboratoria en stallen der landbouwhoogeschool, zoomede door excursiën en door oefeningen in de seminaria der hoogleeraren.

8. 1. Aan de veeartsenijkundige hoogeschool wordt van Rijkswege onderwijs gegeven in :

a. de natuurkunde ;
b. de scheikunde ;
c. de dierkunde en de embryologie ;
d. de plantkunde ;
e. de microbiologie ;
f. de ontleedkunde der huisdieren ;
g. de weefselleer en de physiologie der huisdieren ;
h. de ziektekundige ontleedkunde en ziektekundige weefselleer der huisdieren ;
i. de ziektekunde der huisdieren ;
k. de geneeskunde der huisdieren ;
l. de heelkunde der huisdieren ;
m. de verloskunde der huisdieren ;
n. de gezondheidsleer der huisdieren ;
o. de kennis der geneesmiddelen, de geneesmiddel- en vergiftleer ;
p. de artsenijbereidkunde ;
q. de veeteeltwetenschap ;
r. de kennis der menschelijke voedingsmiddelen van dierlijken oorsprong ;
s. de Staatsbemoeiing op veeartsenijkundig gebied en de gerechtelijke veeartsenijkunde ;

t. de geschiedenis der veeartsenijkunde;
u. de landhuishoudkunde.

Het onderwijs omvat zoowel de studie der veeartsenijkundige wetenschap voor de gematigde luchtstreek als die voor de tropen.

2. Door Ons wordt bepaald, curatoren en den senaat gehoord, hoe de vakken, bovengenoemd, worden onderverdeeld of samengevoegd en door welke docenten zij worden onderwezen, zulks in verband met den ontwikkelingsgang der verschillende wetenschappen en met de eischen aan het onderwijs gesteld.

3. Het theoretisch onderwijs wordt aangevuld door practische oefeningen in de laboratoria, klinieken en stallen en door de buitenpraktijk der veeartsenijkundige hoogeschool, zoomede door excursiën en door oefeningen in de seminaria der hoogleeraren.

9. Wanneer Wij het noodig oordeelen, kan van Rijkswege onderwijs worden gegeven in vakken niet vermeld in de artikelen 7 en 8.

HOOFDSTUK III.

Van de hulpmiddelen voor het onderwijs, de prijsvragen en de beurzen.

10. 1. Ten behoeve van de huisvesting en de verzorging van het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek worden jaarlijks de vereischte gelden van Rijkswege beschikbaar gesteld.

2. Het beheer en het gebruik der verzamelingen, hulpmiddelen, inrichtingen en terreinen worden door Ons, curatoren gehoord, geregeld.

11. 1. Telken jare kunnen door den senaat eene of meer prijsvragen worden uitgeschreven, het aantal te bepalen door Onzen Minister, curatoren gehoord.

2. Voor het meest voldoende antwoord van een der studeerenden aan eene Nederlandsche instelling voor hooger onderwijs, dat de senaat of eene commissie uit zijn midden der bekroning waardig keurt, wordt een gouden eerepenning toegekend.

12. Telken jare wordt voor elke der beide hoogescholen een bedrag van ten hoogste f 3000 van Rijkswege beschikbaar gesteld, ten einde daaruit, op voordracht van curatoren, aan studeerenden gelden voor het ondernemen van eene buitenlandsche studiereis te verstrekken en een bedrag van ten hoogste f 2400, om, voor zooveel noodig, aan onvermogende studenten van buitengewonen aanleg beurzen, ten bedrage van niet meer dan f 800 per jaar, toe te kennen.

HOOFDSTUK IV.

Van de docenten, de ambtenaren en de beambten.

13. 1. De docenten der hoogeschool bestaan uit gewone hoogleeraren, buitengewone hoogleeraren, lectoren en privaat-docenten.

2. Waar in de artikelen 14, 15, 18, 19 en 20 van hoogleeraren gesproken wordt, zijn hieronder buitengewone hoogleeraren niet begrepen.

14. 1. De hoogleeraren worden door Ons benoemd en ontslagen.

2. Voor elke te vervullen plaats wordt door curatoren eene met redenen omkleede aanbevelingslijst aan Onzen Minister aangeboden.

3. Bij deze aanbevelingslijst wordt het advies van den senaat overgelegd.

4. Ontslag wordt niet verleend dan op eigen verzoek, of nadat curatoren zijn gehoord; deze geven deswege, den belanghebbende gehoord of opgeroepen, hun advies.

5. Eervol ontslagen hoogleeraren behouden den titel van hoogleeraar.

15. De hoogleeraren genieten eene jaarwedde uit 's Rijks kas, waarvan het bedrag door Ons is vast te stellen.

16. Elk hoogleeraar en lector wordt benoemd tot het geven van onderwijs in bepaalde vakken in zijne aanstelling genoemd; wijziging kan daarin alleen met zijn goedvinden worden aangebracht.

17. 1. Het staat iederen hoogleeraar vrij, met goedkeuring van curatoren, den senaat gehoord, behalve de hem opgedragen lessen nog andere te geven.

2. De besluiten van curatoren tot het verleenen of weigeren dier goedkeuring worden aan Onzen Minister medegedeeld en kunnen door Ons vernietigd worden.

3. Aan de hoogleeraren kan met Onze goedkeuring, curatoren gehoord, worden toegestaan de hun opgedragen vakken van onderwijs met elkander te verwisselen.

18. 1. De hoogleeraren bekleeden geene ambten of bedieningen dan met Onze toestemming; de lectoren behoeven daartoe de toestemming van Onzen Minister.

2 Hoogleeraren, het lidmaatschap van eene der beide Kamers der Staten-Generaal aanvaardende, zijn gedurende dat lidmaatschap van rechtswege op non-activiteit en genieten de helft hunner jaarwedde als verlof-tractement.

19. 1. De hoogleeraren en lectoren der landbouwhoogeschool mogen het land-, tuin- of boschbouwbedrijf of de gewone veeartsenijkundige practijk niet uitoefenen.

2. Voor het optreden als technisch adviseur en het ontwerpen of uitvoeren van of toezicht houden over werken wordt voor de hoogleeraren en lectoren der landbouwhoogeschool de vergunning van Onzen Minister vereischt.

3. Behoudens kostelooze behandeling van patiënten ten behoeve van het onderwijs mogen de hoogleeraren en lectoren der veeartsenijkundige hoogeschool geene gewone praktijk uitoefenen.

4. De hoogleeraren en lectoren der landbouwhoogeschool zijn verplicht hunne vaste woonplaats te hebben binnen de gemeente Wageningen, tenzij zij van Onzen Minister vergunning hebben erlangd om in eene aangrenzende gemeente te wonen.

20. 1. Met het einde van het studiejaar, waarin een hoogleeraar den ouderdom van zeventig jaren bereikt, wordt hem ontslag verleend.

2. Op voorstel van den senaat kan aan den hoogleeraar, wien op grond van het eerste lid van dit artikel ontslag is verleend, door curatoren worden toegestaan lessen te blijven geven in aan te wijzen vakken. Deze worden op de gewone wijze aangekondigd.

3. Voor de toepassing van de artikelen 7 en 8 tellen deze lessen niet mede.

21. 1. De buitengewone hoogleeraren en lectoren worden door Ons, curatoren en den senaat gehoord, benoemd.

2. Zij genieten eene jaarwedde uit 's Rijks kas, waarvan het bedrag door Ons is vast te stellen.

3. Het bepaalde in artikel 14, vierde lid, is op hen van toepassing.

22. 1. Tot het geven van hooger onderwijs aan de hoogeschool kunnen privaatdocenten door Onzen Minister, curatoren en den senaat gehoord, tot wederopzeggens worden toegelaten.

2. Van de inrichtingen, verzamelingen en hulpmiddelen voor het onderwijs kunnen curatoren, onder door hen te stellen voorwaarden, aan privaatdocenten het gebruik vergunnen.

23. Bij verhindering of ontstentenis van een hoogleeraar of lector, en in het geval, bedoeld in het tweede lid van artikel 18, worden door Ons maatregelen tot voorziening bevolen, indien het belang van het onderwijs dit vordert.

24. 1. Op voorstel van curatoren kunnen telken jare onder goedkeuring van Onzen Minister, den senaat gehoord, door een of meer deskundigen buiten de hoogeschool, voordrachten of cursussen worden gehouden.

2. Eveneens op voorstel van curatoren kunnen door hoogleeraren, lectoren en privaatdocenten, of door deskundigen buiten de hoogeschool, cursussen worden gehouden voor belangstellenden, die niet als student zijn ingeschreven, of voor die categoriën van personen, welke, hoezeer niet bestemd voor het bekleeden van maatschappelijke betrekkingen, waarvoor opleiding in de landbouw- of de veeartsenijkundige wetenschappen in haren vollen omvang vereischt wordt, niettemin voor de vervulling van hun ambt een hoogere opleiding in enkele dier wetenschappen niet kunnen ontberen.

3. Voor deze cursussen wordt eene regeling door Ons vastgesteld, curatoren gehoord. Het programma wordt jaarlijks in Juni door den senaat opgemaakt en vastgesteld door Onzen Minister, curatoren gehoord.

4. Ter bestrijding van de kosten dezer voordrachten en cursussen wordt jaarlijks een voldoend bedrag van Rijkswege beschikbaar gesteld.

25. 1. Het beheer van de bibliotheek wordt gevoerd door een bibliothecaris, volgens regelen door Ons, curatoren gehoord, te stellen.

2. Hij wordt door Ons benoemd en ontslagen, curatoren en den senaat gehoord.

26. 1. De ambtenaren en beambten worden benoemd en ontslagen door Onzen Minister, die bevoegd is deze taak, wat de lagere beambten betreft, op te dragen aan curatoren, den rector-magnificus of den administrateur.

2. De jaarwedden en de arbeidsvoorwaarden worden vastgesteld door Onzen Minister.

3. De werkzaamheden van deze personen, behalve die van den administrateur, worden bij instructie door curatoren, den senaat gehoord, geregeld.

HOOFDSTUK V.

Van het bijwonen der lessen.

27. 1. Hij, die het onderwijs der hoogleeraren of lectoren eens of meermalen bijwoont, is deswege voor elk studiejaar eene som van f 200 verschuldigd, welke in 's Rijks schatkist wordt gestort.

2. Terugbetaling dezer gelden geschiedt uitsluitend, indien door overlijden vóór den aanvang der lessen van deze geen gebruik is gemaakt en alsdan op aanvraag van de erfgenamen.

3. Behalve voormelde f 200 wordt terzake van het onderwijs, door hoogleeraren en lectoren gegeven, geenerlei betaling gevorderd.

4. Hij, die in het bezit is van een der in artikel 46, eerste en derde lid, bedoelde diplo-

ma's, of van die, bedoeld in artikel 118 der hoogeronderwijswet, of die tot de in artikel 131 der hoogeronderwijswet bedoelde promotie is toegelaten, òf eene Rijksbeurs geniet, òf ter zake van het onderwijs der hoogleeraren en lectoren van Rijkuniversiteiten en -hoogescholen eene som van f 800 heeft betaald, òf door den rector-magnificus van eene der Rijksuniversiteiten of -hoogescholen voor volledig onderwijs is ingeschreven, is van de betaling, bij heteerste lid van dit artikel voorgeschreven, vrijgesteld.

28. 1. Het recht tot het bijwonen van het onderwijs wordt verkregen door inschrijving bij den rector-magnificus, behoudens het bepaalde bij artikel 29.

2. De inschrijving geschiedt kosteloos; de rector-magnificus geeft daarvan een door hem onderteekend bewijs af in den vorm door Onzen Minister te bepalen; zij geldt voor het studiejaar, waarin zij is geschied en geeft voor dat jaar recht op toegang tot alle lessen, alsmede tot alle inrichtingen, verzamelingen en terreinen der hoogeschool, behoudens het bepaalde bij het tweede lid van de artikelen 10 en 45.

3. De rector-magnificus gaat niet over tot de inschrijving, dan op vertoon van het bewijs, dat de belanghebbende de gelden, bedoeld bij artikel 27, eerste lid, heeft betaald, of op grond van het bepaalde bij artikel 27, vierde lid, van het betalen dier gelden is vrijgesteld.

29. 1. Onze Minister, de daartoe door hem aan te wijzen personen, de curatoren, hoogleeraren, lectoren, privaatdocenten, ambtenaren en beambten der hoogeschool zijn te allen tijde bevoegd alle lessen aan de hoogeschool bij te wonen.

2. De hoogleeraren en lectoren zijn, ieder voor zooveel hunne lessen betreft, bevoegd gedurende enkele uren aan personen, die niet volgens artikel 28 zijn ingeschreven, toegang tot hunne lessen te verleenen.

30. 1. Aan hem, die slechts enkele lessen van de hoogleeraren of lectoren wenscht te volgen, kan daartoe door curatoren telkens voor één studiejaar verlof worden verleend. In dat geval is ter zake van dit onderwijs verschuldigd voor lessen, die gegeven worden:

eenmaal per week . . . . . f 10.—;
tweemaal per week . . . . . „ 20.—;
driemaal per week . . . . . „ 30.—;
vier of meermalen per week . „ 40.—.

2. Het tweede en vierde lid van artikel 27 zijn op deze gelden van toepassing.

3. Het recht tot het bijwonen van dit onderwijs wordt verkregen door inschrijving bij den rector-magnificus, die daartoe niet overgaat dan op vertoon van het bewijs, dat het verlof van curatoren, bedoeld bij het eerste lid van dit artikel, verkregen is en de voormelde gelden betaald zijn.

4. De rector-magnificus geeft van de inschrijving een door hem onderteekend bewijs af, in den vorm door Onzen Minister te bepalen.

5. Curatoren verstrekken den belanghebbende op vertoon van dat bewijs eene verklaring tot welke der inrichtingen en verzamelingen, in het tweede lid van artikel 28 vermeld, hij mag worden toegelaten, behoudens het bepaalde bij het tweede lid van de artikelen 10 en 45.

31. Hij, die zonder daartoe gerechtigd te zijn, eens of meermalen het onderwijs aan de hoogeschool bijwoont, wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste f 250.

Het strafbare feit wordt als overtreding beschouwd.

HOOFDSTUK VI.

Van het beheer en het toezicht.

32. 1. Aan de hoogeschool is een college van curatoren, bestaande uit drie of vijf leden. Zij worden door Ons benoemd en ontslagen.

2. Om de twee jaren treedt een hunner af; de aftredende is weder benoembaar.

3. Het college van curatoren stelt een huishoudelijk reglement voor zijne werkzaamheden vast en onderwerpt dit aan de goedkeuring van Onzen Minister.

33. 1. Curatoren worden bijgestaan door een bezoldigden secretaris; hij wordt door Ons benoemd en ontslagen.

2. Curatoren zenden te zijner benoeming eene aanbevelingslijst van twee personen aan Onzen Minister.

3. De secretaris treedt om de vijf jaren af en is weder benoembaar.

4. Voor bureaukosten wordt hem een jaarlijksch abonnement toegestaan. Hij ontvangt vergoeding voor reis- en verblijfkosten.

34. 1. De curatoren genieten geene jaarwedde.

2. Zij ontvangen vergoeding voor reis- en verblijfkosten.

35. Curatoren waken voor de getrouwe naleving van deze wet en van alle krachtens haar uitgevaardigde verordeningen, de hoogeschool betreffende.

36. Maken de hoogleeraren, lectoren, ambtenaren of beambten zich aan plichtverzuim of wangedrag schuldig, dan nemen curatoren de vereischte maatregelen van spoedeischenden

aard, waaronder schorsing voor ten hoogste zes weken, en doen aan Onzen Minister de noodige voorstellen, zelfs tot ontslag.

37. Curatoren doen jaarlijks vóór 1 November aan Onzen Minister een uitvoerig verslag van den staat der hoogeschool gedurende het afgeloopen studiejaar en zenden hem vóór 15 Mei eene begrooting der uitgaven voor het volgend burgerlijk jaar.

38. 1. De gezamenlijke gewone hoogleeraren vormen den senaat der hoogeschool.

2. De buitengewone, alsmede de eervol ontslagen hoogleeraren bedoeld bij artikel 20, hebben in den senaat zitting met raadgevende stem.

3. De senaat stelt een reglement vast voor zijne vergaderingen.

4. De hoogleeraar, die het voorzitterschap bekleedt, draagt den titel van rector-magnificus.

5. Hij wordt voor den duur van elk studiejaar door Ons benoemd uit eene door den senaat opgemaakte voordracht van drie gewone hoogleeraren, waarbij de aftredende rector-magnificus buiten aanmerking blijft.

39. 1. Bij den senaat is een secretaris.

2. Elk hoogleeraar is op zijne beurt, volgens een rooster door den senaat vast te stellen, gedurende een jaar met deze betrekking belast.

3. Hij treedt af op hetzelfde tijdstip als de rector-magnificus.

40. De rector-magnificus en de secretaris ontvangen ieder voor de waarneming van hunne betrekking eene toelage, door Ons te bepalen.

41. 1. De rector-magnificus wordt in zijne werkzaamheden bijgestaan door twee assessoren. Zij worden door den senaat uit zijn midden benoemd voor den tijd van een jaar en treden af op het in artikel 39 vermelde tijdstip; de aftredenden zijn weder benoembaar.

2. Bij verhindering of ontstentenis van den rector-magnificus worden zijne werkzaamheden door den oudste in jaren der assessoren waargenomen.

3. Bij verhindering of ontstentenis van den secretaris treedt zijn laatste aanwezige voorganger op.

42. De senaat, de rector-magnificus en elk hoogleeraar in het bijzonder geven aan Onzen Minister en aan curatoren alle noodige inlichtingen en berichten.

43. 1. Het geldelijk en administratief beheer der hoogeschool wordt gevoerd door een administrateur.

2. Hij wordt door Ons benoemd en ontslagen, curatoren en den senaat gehoord.

3. Zijne werkzaamheden worden bij instructie door Ons, curatoren en den senaat gehoord, geregeld.

44. De handhaving der tucht onder de studenten is opgedragen aan den rector-magnificus.

45. 1. Bij overtreding der tucht of bij wangedrag waarschuwt of berispt de rector-magnificus.

2. In buitengewone gevallen, ter beoordeeling van den senaat, alsmede indien een student, bij den rector-magnificus of bij den senaat ontboden, moedwillig niet verschijnt, is de senaat bevoegd den overtreder den toegang tot de hoogeschool voor een tijdvak van ten minste een jaar en ten hoogste vijf jaren te ontzeggen.

3. Van de uitspraak van den senaat kan door den belanghebbende bij Onzen Minister in hooger beroep worden gekomen.

TITEL III.

Van de wetenschappelijke graden, getuigschriften en diploma's.

46. 1. Aan de landbouwhoogeschool is het diploma van landbouwkundig ingenieur verkrijgbaar.

2. Nader wordt bij dezen titel aangeduid:

a. door de letter L, dat de gediplomeerde studie heeft gemaakt van den landbouw in de gematigde luchtstreek, meer in het bijzonder van dien in Nederland;

b. door de letters K L, dat hij studie heeft gemaakt van den landbouw in de tropische gewesten, meer in het bijzonder van dien in de Nederlandsche koloniën;

c. door de letter T, dat hij studie heeft gemaakt van den tuinbouw;

d. door de letter B, dat hij studie heeft gemaakt van den boschbouw in de gematigde luchtstreek, meer in het bijzonder van dien in Nederland;

e. door de letters K B, dat hij studie heeft gemaakt van den boschbouw in de tropische gewesten, meer in het bijzonder van dien in de Nederlandsche koloniën.

3. Aan de veeartsenijkundige hoogeschool is het diploma van veearts verkrijgbaar.

4. Aan de bezitters van het diploma van landbouwkundig ingenieur kan door den senaat der landbouwhoogeschool en ten overstaan van dit lichaam of van eene commissie uit zijn midden, na verdediging van een proefschrift, het doctoraat in de landbouwkunde worden verleend en aan de bezitters van het diploma van veearts door den senaat der veeartsenijkundige hoogeschool of eene commissie uit zijn midden

op dezelfde wijze het doctoraat in de veeartsenijkunde.

5. Het diploma, in het derde lid bedoeld, wordt geacht gelijk te zijn aan de acte van bevoegdheid, vermeld in het eerste lid van artikel 1 der wet van 8 Juli 1874 (*Staatsblad* nº. 98), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 3 Februari 1902 (*Staatsblad* nº. 14).

6. De diploma's in het eerste en derde lid bedoeld geven in het algemeen de daaraan bij deze en andere wetten verbonden of te verbinden bevoegdheden tot het geven van onderwijs en het uitoefenen van ambten en bedieningen.

47. 1. De examens aan de hoogeschool worden afgenomen door de hoogleeraren en lectoren, zoo noodig aangevuld met een of meer deskundigen aan of buiten de hoogeschool, door Onzen Minister aan te wijzen. De hoogleeraren, lectoren en verdere deskundigen worden daartoe vereenigd in commissiën volgens de vakken, waarover elk examen loopt.

2. De deskundigen buiten de hoogeschool genieten uit 's Rijks kas vergoeding voor reisen verblijfkosten, benevens vacatiegelden.

48. 1. Van het afleggen van de in het vorige artikel bedoelde examens kan geheel of gedeeltelijk worden vrijgesteld de bezitter:

a. van een doctoralen graad of eenig ander bewijs van met goed gevolg afgelegd examen, afgegeven door eene Nederlandsche universiteit of hoogeschool;

b. van een diploma of getuigschrift, afgegeven door instellingen van onderwijs of onderzoek in de koloniën en overzeesche bezittingen van het Rijk, door eene buitenlandsche universitaire instelling van onderwijs of onderzoek of door eene buitenlandsche hoogeschool, mits hij op het tijdstip, waarop het diploma of getuigschrift werd verkregen, geen ingezetene van het Rijk was.

2. Van de bij het voorgaande lid, onder *b*, gestelde voorwaarde kan door Ons in bijzondere gevallen vrijstelling worden verleend.

3. De vrijstellingen, bedoeld bij het eerste lid van dit artikel, worden door Ons, na ingewonnen advies van curatoren en van den senaat der betreffende hoogeschool, verleend.

49. 1. Tot het afleggen van de bij artikel 47 bedoelde examens wordt ieder, onverschillig waar hij de daarvoor vereischte kundigheden heeft opgedaan, toegelaten, mits hij in het bezit is van het getuigschrift van met gunstig gevolg afgelegd eindexamen van de hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus, van het getuigschrift van bekwaamheid tot de studie aan eene universiteit, of van het getuigschrift van bekwaamheid tot de studie aan de technische hoogeschool.

2. Hij, die den leeftijd van vijf en twintig jaren heeft bereikt en volgens eene verklaring van den senaat voldoende algemeene ontwikkeling en geschiktheid bezit voor de door hem gekozen studie, kan door Onzen Minister worden vrijgesteld van den in het vorige lid gestelden eisch.

3. Voor de toelating tot het laatste examen ter verkrijging van het diploma, bedoeld bij artikel 46, eerste lid, wordt bovendien vereischt de overlegging van een bewijs, dat de belanghebbende een leertijd van eenen door Ons, curatoren en den Senaat gehoord, vast te stellen duur in de praktijk van landbouw, tuinbouw of boschbouw heeft doorloopen.

4. Voor de toelating tot het laatste examen ter verkrijging van het diploma bedoeld bij artikel 46, derde lid, wordt bovendien vereischt de overlegging eener verklaring, dat de belanghebbende gedurende minstens twee en een half jaar aan de veeartsenijkundige hoogeschool de genees- en heelkundige behandeling van zieke dieren gevolgd heeft, alsmede dat hij, in tegenwoordigheid van een veearts, bij de grootere huisdieren (paard of rund) minstens tien gewone en vijf buitengewone verlossingen bijgewoond en bovendien minstens vijf buitengewone verlossingen verricht heeft.

5. Met de getuigschriften, in het eerste lid van dit artikel vermeld, worden gelijkgesteld die, welke in de koloniën en overzeesche bezittingen van het Rijk door bestuurders van inrichtingen, alwaar het onderwijs naar Ons oordeel gelijkwaardig is met dat aan de gymnasia of aan de hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus hier te lande, aan hen die het onderwijs aan zoodanige instellingen tot het einde toe hebben genoten, wegens met goed gevolg afgelegd examen zijn uitgereikt, voor zooverre dit voorrecht door Ons aan die instellingen is toegekend.

6. Door Ons wordt, na ingewonnen advies van den senaat, curatoren gehoord, bepaald, welke getuigschriften, afgegeven door buitenlandsche instellingen van onderwijs of onderzoek met de getuigschriften, bij het eerste lid van dit artikel bedoeld, worden gelijkgesteld.

50. 1. Voor het afleggen van elk examen aan de hoogeschool wordt eene som van f 50 betaald.

2. In geval van afwijzing wordt voor de eerste herhaling van een examen geene betaling gevorderd.

3. Deze gelden worden in 's Rijks schatkist gestort.

4. De toekenning van den doctoralen graad geschiedt kosteloos.

51. 1. De senaat der landbouwhoogeschool heeft het recht om, op voordracht van ten minste vijf zijner leden, wegens zeer uitstekende verdiensten, aan Nederlanders of vreemdelingen het doctoraat in de landbouwkunde *honoris causa* te verleenen.

2. De senaat der veeartsenijkundige hoogeschool heeft het recht om, op voordracht van ten minste vijf zijner leden, wegens zeer uitstekende verdiensten, aan Nederlanders of vreemdelingen het doctoraat in de veeartsenijkunde *honoris causa* te verleenen.

TITEL IV.

Van de bijzondere leerstoelen.

52. Door Ons kunnen, bij besluit, den Raad van State gehoord, na ingewonnen advies van curatoren, den senaat gehoord, instellingen, stichtingen of rechtspersoonlijkheid bezittende vereenigingen worden aangewezen als bevoegd, om een of meer leerstoelen te vestigen, met opgave van de vakken, waarin door hen, die deze leerstoelen bekleeden, onderwijs zal worden gegeven. De opgave van de vakken kan op gelijke wijze worden gewijzigd.

53. De aanwijzing geschiedt op een daartoe tot Ons gericht verzoekschrift van het bestuur der instelling, stichting of vereeniging.

Bij het verzoekschrift moeten worden overgelegd de statuten, de akte of het reglement betreffende de oprichting van een of meer leerstoelen.

54. Behalve hetgeen daarin overigens ter voldoening aan wettelijke voorschriften moet worden opgenomen, zullen de statuten, de akte of het reglement moeten bevatten:

a. het voorschrift, dat de leerstoel staat onder het toezicht van een college van curatoren, bestaande uit drie of vijf leden;

b. voorschriften omtrent aanstelling, schorsing of ontslag der hoogleeraren.

55. Om eenen bijzonderen leerstoel te kunnen bekleeden, wordt vereischt het bezit van een doctoralen graad in de wetenschap, waarin de aangestelde onderwijs geeft of zal geven, verkregen aan eene Rijksuniversiteit of -hoogeschool, of aan eene universiteit of hoogeschool, die ten aanzien van de door haar te verleenen doctorale graden gelijke rechten heeft als de Rijksuniversiteiten of -hoogescholen, of van een bewijs, dat de aanstelling door Ons is bekrachtigd.

56. Onze bekrachtiging van de aanstelling van een hoogleeraar, bedoeld in artikel 55, wordt geacht te zijn verleend, indien binnen twee maanden na de ontvangst der aanvrage daarop geene beschikking is genomen of de beslissing daarop niet is verdaagd. De beslissing kan slechts eenmaal voor den tijd van ten hoogste twee maanden worden verdaagd en de bekrachtiging kan slechts bij een met redenen omkleed besluit, den senaat der hoogeschool gehoord, worden geweigerd.

57. De besturen van aangewezen instellingen, stichtingen of vereenigingen zijn verplicht zorg te dragen, dat uitsluitend onderwijs wordt gegeven door hoogleeraren, die bevoegd zijn, een bijzonderen leerstoel te bekleeden. Van elke aanstelling van een hoogleeraar geven zij binnen een maand kennis aan Onzen Minister, met overlegging van eene opgave van de diploma's en akten van bekwaamheid, die de aangestelde bezit, van zijne geschriften, alsmede van een staat van zijne vorige betrekkingen.

58. De besturen van aangewezen instellingen, stichtingen of vereenigingen zijn verplicht, elke wijziging of aanvulling van de statuten, de akte of het reglement onverwijld ter kennis van Onzen Minister te brengen. Zij doen jaarlijks vóór 1 November aan Onzen Minister een uitvoerig beredeneerd verslag van den leerstoel of de leerstoelen gedurende den afgeloopen cursus toekomen, met bijvoeging van een overzicht van den financieelen staat, een en ander opgemaakt volgens model, vast te stellen door Onzen Minister.

59. De besturen van aangewezen instellingen, stichtingen of vereenigingen, het college van curatoren en de hoogleeraren zijn gehouden, aan Onzen Minister de noodige inlichtingen te geven omtrent de leerstoelen en het onderwijs.

60. De lessen, gegeven door de hoogleeraren, die bijzondere leerstoelen bekleeden, moeten te allen tijde voor hen, die gerechtigd zijn de lessen aan de hoogeschool bij te wonen, toegankelijk zijn.

61. 1. De hoogleeraren, die bijzondere leerstoelen bekleeden, mogen, onder door curatoren der hoogeschool te stellen voorwaarden, voor zooveel de plaatsruimte en de beschikbare hulpmiddelen dit gedoogen, gebruik maken van de collegelokalen, inrichtingen, verzamelingen en hulpmiddelen voor het onderwijs. Hunne lessen worden aangekondigd op het programma der lessen.

2. Door curatoren der hoogeschool kan aan de in het eerste lid bedoelde hoogleeraren, die

daartoe door den senaat der hoogeschool zijn voorgedragen, toegang tot en raadgevende stem in de vergaderingen van den senaat worden verleend. Zij hebben bij plechtigheden rang en zitting na de hoogleeraren der hoogeschool.

3. Met goedvinden van den senaat mogen zij bij de examens in de door hen onderwezen vakken examineeren. De te dezen opzichte vast te stellen regeling wordt aan de goedkeuring van curatoren der hoogeschool onderworpen.

62. De in artikel 52 bedoelde aanwijzing kan door Ons, bij besluit, den Raad van State gehoord, na ingewonnen advies van curatoren der hoogeschool, te allen tijde worden ingetrokken. Komt eene aangewezen instelling, stichting of vereeniging het bepaalde bij de artikelen 57 en 60 niet of niet langer na, dan wordt de aanwijzing op gelijke wijze ingetrokken.

TITEL V.

Overgangs- en slotbepalingen.

63. Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt door Ons bepaald van welke der examens, af te nemen aan de landbouwhoogeschool en aan de veeartsenijkundige hoogeschool, geheel of gedeeltelijk zijn vrijgesteld zij, die vóór het in werking treden dezer wet één of meer examens aan de Rijks hoogere land-, tuin- en boschbouwschool te Wageningen of aan de Rijksveeartsenijschool te Utrecht met gunstig gevolg hebben afgelegd.

64. 1. Zij, die vóór het in werking treden dezer wet, krachtens de wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 50), houdende regeling van het middelbaar onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 14 Juni 1909 (*Staatsblad* nº. 173), een diploma van landbouwkundige of eene akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar schoolonderwijs in de landbouwkunde hebben verkregen, worden op vertoon van dat diploma of die akte toegelaten tot de verdediging van een proefschrift ter verkrijging van het doctoraat in de landbouwkunde, bedoeld in het vierde lid van artikel 46.

2. Zij, die op den voet van het bepaalde in artikel 41 van het reglement, behoorende bij het Koninklijk besluit van 18 September 1916 (*Staatsblad* nº. 443) tot vaststelling van een reglement voor de Rijks hoogere land-, tuin- en boschbouwschool, het diploma van landbouwkundige, en zij, die de akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar schoolonderwijs in de landbouwkunde in het eerste lid bedoeld, hebben verkregen, zijn gerechtigd tot het voeren van den titel van landbouwkundig ingenieur.

3. Het bepaalde bij het eerste en tweede lid is van toepassing op hen, die krachtens het bepaalde in artikel 66, derde lid, na het in werking treden dezer wet, eene akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar schoolonderwijs in de landbouwkunde verwerven.

4. Zij, die vóór het in werking treden dezer wet krachtens de wet van 8 Juli 1874 (*Staatsblad* nº. 99) zooals die is gewijzigd bij de wet van 3 Februari 1902 (*Staatsblad* nº. 14), het diploma van veearts hebben verkregen, worden op vertoon van dat diploma toegelaten tot de verdediging van een proefschrift ter verkrijging van het doctoraat in de veeartsenijkunde, bedoeld in het vierde lid van artikel 46.

65. In de hooger-onderwijswet worden de volgende wijzigingen gebracht:

1º. In artikel 52, derde lid, wordt tusschen de woorden „Rijksuniversiteit" en „voor" gelezen „, der landbouwhoogeschool of der veeartsenijkundige hoogeschool";

2º. In artikel 99, derde lid, wordt tusschen de woorden „hoogeschool" en „voor" gelezen „, der landbouwhoogeschool of der veeartsenijkundige hoogeschool".

66. 1. Bij het in werking treden dezer wet vervallen in de wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 50) houdende regeling van het middelbaar onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 14 Juni 1909 (*Staatsblad* nº. 173),

a. de eerste alinea van artikel 19;

b. artikel 20;

c. in artikel 23, eerste lid, de woorden „en de Rijkslandbouwschool", terwijl de eerste komma in dit lid wordt vervangen door het woord „en";

d. in artikel 28 de woorden „en der Rijkslandbouwschool".

2. Vier jaren na het in werking treden dezer wet vervalt in voornoemde wet het vierde lid van artikel 57 en de laatste zin van het tweede lid van artikel 66, terwijl de puntkomma in dat lid wordt vervangen door een punt.

3. Vijf jaren na het in werking treden dezer wet vervalt artikel 73 der voornoemde wet, terwijl in plaats van de in artikel 81, eerste lid dier wet voorkomende woorden: „*twintig gulden* voor eene der acten B, vermeld in artikelen 70, 71, 72 en 73;" worden gelezen de woorden: „*twintig gulden* voor eene der acten B, vermeld in artikelen 70, 71 en 72;";

en voorts in plaats van de in datzelfde lid voorkomende woorden: „*tien gulden* voor de

acte A, vermeld in artikel 73 of voor eene der acten, vermeld in artikelen 76 en 77" de woorden: „*tien gulden* voor eene der acten, vermeld in artikelen 76 en 77.".

67. Zij, die krachtens deze wet het diploma van landbouwkundig ingenieur hebben verkregen, hebben dezelfde bevoegdheden als aan het bezit van het diploma van landbouwkundige zijn verbonden.

68. Bij het in werking treden dezer wet vervallen alle voorschriften en verordeningen betreffende de Rijks hoogere land-, tuin- en boschbouwschool, behoudens het bepaalde bij artikel 48 van het reglement der Rijks hoogere land-, tuin- en boschbouwschool, behoorende bij het Koninklijk besluit van 18 September 1916 (*Staatsblad* n°. 443).

69. 1. Bij het in werking treden dezer wet vervallen de wet van 8 Juli 1874 (*Staatsblad* n°. 99), gewijzigd bij de wet van 3 Februari 1902 (*Staatsblad* n°. 14) en alle krachtens haar uitgevaardigde verordeningen.

2. In artikel 18 der wet van 8 Juli 1874 (*Staatsblad* n°. 98), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 3 Februari 1902 (*Staatsblad* n°. 14), vervalt tusschen de woorden „diploma van veearts" en „verkrijgend" de komma, en worden ingevoegd de woorden „hebben verkregen, of dit krachtens het bepaalde in artikel 46 der wet tot regeling van het hooger landbouw- en hooger veeartsenijkundig onderwijs".

3. De bepalingen der wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 3 Februari 1902 (*Staatsblad* n°. 14), zijn niet van toepassing op de terreinen der veeartsenijkundige hoogeschool. De maatregelen, aldaar te nemen bij het voorkomen van bij die wet bedoelde besmettelijke veeziekten, alsmede de schadevergoeding, uit te keeren aan belanghebbenden, wanneer aldaar vee, aan die ziekten lijdende of daarvan verdacht, moet worden afgemaakt, worden voor Onzen Minister, curatoren en den senaat gehoord, geregeld.

4. In artikel 10 der wet van 5 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 110), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 3 Februari 1902 (*Staatsblad* n°. 14), wordt in plaats van de woorden „het terrein van 's Rijks veeartsenijschool" gelezen: „de terreinen der veeartsenijkundige hoogeschool" en in plaats van de woorden „den directeur der school": „curatoren en den senaat der hoogeschool".

70. Deze wet treedt in werking op den nader door Ons te bepalen dag.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 5 *Jan.* 1918.)

---

15 *December* 1917. WET, tot wijziging van de wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 118), houdende nadere regeling van den dienst en het gebruik van spoorwegen, waarop uitsluitend met beperkte snelheid wordt vervoerd. S 701.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1913/14, n°. 380, 1—5; 1915/16, n°. 64, 1—4; 1916/17, n°. 42, 1—8; 1917/18, n°. 20, 1—5.

Hand. id. 1917/18, *bladz.* 147—167, 170—192; *Hand.* 1e *Kamer* 1917/18, *bladz.* 11, 46, 63, 64, 85, 86.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 118), houdende nadere regeling van den dienst en het gebruik van spoorwegen, waarop uitsluitend met beperkte snelheid wordt vervoerd, te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. I. Vóór artikel 1 der wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 118) wordt ingevoegd:

„Artikel 1*a*."

„Deze wet verstaat onder:

a. locaalspoorwegen spoorwegen, waarop geen vervoer plaats heeft dan met inachtneming van eene door Onzen met de uitvoering van deze wet belasten Minister te bepalen grootste snelheid, welke meer dan vijf en veertig en ten hoogste zestig kilometer per uur bedraagt;

b. tramwegen spoorwegen, waarop geen vervoer plaats heeft dan met inachtneming van eene door Onzen Minister voornoemd te bepalen grootste snelheid, welke ten hoogste vijf en veertig kilometer per uur bedraagt.

Spoorwegen, waarop uitsluitend met beperkte snelheid wordt vervoerd en welke alleen voor het vervoer van goederen bestemd zijn, kunnen door Onzen Minister voornoemd, bestuurders van den spoorwegdienst gehoord, geheel of ten deele met locaalspoorwegen worden gelijkgesteld, ook al mocht de grootste snelheid van het vervoer niet meer bedragen dan vijf en veertig kilometer per uur."

„Artikel 1*b*"

„Voor den aanleg van een locaalspoorweg of

van een tramweg en de uitoefening van den dienst op dien locaalspoorweg of op dien tramweg wordt eene door Ons of met Onze machtiging verleende concessie vereischt.

De concessie wordt niet verleend, dan nadat Gedeputeerde Staten zijn gehoord.

De concessie houdt, voor zooveel tramwegen betreft, voorschriften in ter verzekering, dat bepalingen omtrent rechten en verplichtingen der beambten en bedienden van den spoorwegdienst worden onderworpen aan de goedkeuring van Onzen Minister voornoemd, en door dezen kunnen worden vastgesteld, voor zooveel overeenstemming met bestuurders van den spoorwegdienst ontbreekt.

Ten aanzien van buitenlandsche spoorwegdiensten, welke mede hier te lande worden uitgeoefend, kan worden afgeweken van het bepaalde in het voorgaande lid."

„Artikel 1 *c*."

„Uitoefening van den dienst op een locaalspoorweg of op een tramweg is den bestuurders verboden, tenzij eene concessie, als bedoeld in artikel 1 *b*, van kracht is."

Art. II. Artikel 1, eerste lid, wordt gelezen als volgt:

„Bij algemeenen maatregel van bestuur kunnen omtrent den dienst en het gebruik van locaalspoorwegen bepalingen worden gemaakt, waarbij wordt afgeweken van de artikelen 8, 27, 33, 33*a* en 45 tot en met 48 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* nº. 67), het laatst gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 321)."

In het tweede lid wordt aan het slot de punt vervangen door een komma, en worden toegevoegd de woorden: „alsmede van de artikelen 34, 35, 43 en 44 dier wet".

Art. III. Artikel 2, eerste lid, wordt gelezen als volgt:

„Op tramwegen zijn van de in artikel 1 aangehaalde wet van toepassing de artikelen 4, 5, 7, 9 tot en met 12, 16, 17, 20 tot en met 22, 42 en 71; de artikelen 34, 35, 43 en 44 zijn van toepassing op spoorweggedeelten niet op openbare wegen aangelegd."

Het laatste lid wordt gelezen als volgt:

„Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt geregeld:

a. hetgeen ter verzekering van het veilig en ordelijk verkeer over deze spoorwegen en omtrent de aankondiging van de opening en van de regeling van den dienst, alsmede omtrent de openbaarmaking van de tarieven is voor te schrijven;

b. de wijze, waarop ten aanzien van deze spoorwegen, op verzoek van bestuurders van den spoorwegdienst, het tweede lid van dit artikel op tot vervoer aangenomen goederen van toepassing kan worden verklaard, en de artikelen 3, 25, 27, 28, 31 en 32 der in artikel 1 aangehaalde wet behoudens voor te schrijven afwijkingen van toepassing kunnen worden verklaard;

c. de wijze, waarop ten aanzien van niet op openbare wegen aangelegde gedeelten van deze spoorwegen de artikelen 33*a*, 36 tot en met 41 en 68 der in artikel 1 aangehaalde wet behoudens voor te schrijven afwijkingen van toepassing kunnen worden verklaard."

Art. IV. Na artikel 2 wordt ingevoegd:

„Artikel 2*bis*."

„Op spoorwegen, welke niet voor openbaar vervoer van personen of van goederen zijn opengesteld, zijn artikel 1*a* en de in artikel 1 aangehaalde wet niet van toepassing.

Bij algemeenen maatregel van bestuur kunnen voorschriften worden gegeven ter verzekering van het veilig gebruik van deze spoorwegen, indien zij aansluiten aan spoorwegen, in de in artikel 1 aangehaalde wet bedoeld, aan locaalspoorwegen of aan tramwegen."

Art. V. Artikel 3, eerste lid, wordt gelezen als volgt:

„De Staten der provinciën zijn bevoegd omtrent den dienst en het gebruik van tramwegen voor spoorweggedeelten op openbare wegen aangelegd voorschriften te geven voor zooveel betreft punten, waaromtrent in artikel 2 niet is voorzien."

Het tweede lid vervalt.

In het derde lid wordt in plaats van „van spoorwegen in artikel 1 of 2 bedoeld" gelezen: „van locaalspoorwegen of van tramwegen."

In het vierde lid wordt in plaats van „wet van 29 Juni 1851 (*Staatsblad* nº. 85)" gelezen: „gemeentewet".

Als laatste lid wordt toegevoegd:

„De Staten der provinciën en de gemeenteraden zijn bevoegd omtrent het veilig gebruik van spoorwegen, in artikel 2*bis*, tweede lid, bedoeld, voor spoorweggedeelten op openbare wegen aangelegd voorschriften te geven voor zooveel betreft punten, waaromtrent bij den aldaar bedoelden algemeenen maatregel van bestuur niet is voorzien."

Art. VI. In artikel 4, eerste lid, wordt in plaats van „is de in artikel 1 aangehaalde wet en evenmin artikel 2 van toepassing" gelezen: „zijn artikel 1*a* en de in artikel 1 aangehaalde wet niet van toepassing."

In het tweede lid wordt in plaats van „de

spoorwegen" gelezen „spoorwegen of spoorweggedeelten".

Als derde lid wordt toegevoegd:

„Bij Ons besluit tot gelijkstelling kan worden bepaald, dat de artikelen 1 *b* en 1 *c* op in dat besluit bedoelde spoorwegen of spoorweggedeelten van toepassing blijven."

Art. VII. In artikel 5, eerste lid, wordt in plaats van „de in dat artikel bedoelde spoorwegen" gelezen: „tramwegen", na „tramwegen" ingevoegd: „daaronder begrepen niet-naleving van artikel 35, tweede lid, der in artikel 1 aangehaalde wet door de bij artikel 63, tweede lid, dier wet deswege aansprakelijk gestelden", en in plaats van: „den in artikel 1 en den in artikel 2 bedoelden algemeenen maatregel van bestuur" gelezen: „de in de artikelen 1, 2 en 2*bis* bedoelde algemeene maatregelen van bestuur."

In het tweede en derde lid wordt in plaats van „spoorwegdienst, bedoeld in artikel 1" en „spoorwegdienst, bedoeld in artikel 2" gelezen: „locaalspoorwegdienst" en „tramwegdienst".

Als voorlaatste en laatste lid wordt toegevoegd:

„Overtreding van artikel 1 *c* wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste *zes maanden* of boete van ten hoogste *duizend gulden*.

De personen, tot uitoefening van het toezicht op de spoorwegdiensten door Ons aangewezen, zijn bevoegd, desnoods bijgestaan door de ambtenaren van de Rijks- en de gemeentepolitie en op kosten der overtreders, uitoefening van den dienst op een locaalspoorweg of op een tramweg in strijd met artikel 1 *c* te beletten, alsmede te doen wegnemen, beletten, verrichten, of in den vorigen toestand herstellen hetgeen in strijd met de in de artikelen 1, 2 en 2*bis* bedoelde algemeene maatregelen van bestuur wordt gemaakt of gesteld, ondernomen, nagelaten, beschadigd of weggenomen; spoedeischende gevallen uitgezonderd, geschiedt een en ander niet dan nadat de belanghebbende schriftelijk is gewaarschuwd."

Art. VIII. In artikel 6 wordt als tweede lid ingevoegd:

„Deze laatsten hebben vrijen toegang tot de in artikel 2*bis*, tweede lid, bedoelde spoorwegen en de daartoe behoorende werken, materieel en gebouwen, met uitzondering van woningen."

Het tweede en derde lid worden derde en vierde lid.

In het nieuwe derde lid wordt in plaats van „daartoe" gelezen: „tot het opsporen der overtredingen in artikel 5 bedoeld."

Art. IX. Ten aanzien van locaalspoorwegen of van tramwegen, waarop bij het in werking treden dezer wet de dienst wordt uitgeoefend, zijn de artikelen 1 *b* en 1 *c* van toepassing, behalve voor zooveel betreft punten, waaromtrent te voren in door Ons of met Onze machtiging verleende concessiën is voorzien.

Aan de bestuurders van zoodanigen spoorwegdienst kan door Ons voor een daarbij te bepalen tijd ontheffing worden verleend van het in artikel 1 *c* vervat verbod.

Art. X. Artikel 2 der Overgangsbepalingen van de wet van 13 Julil 907 (*Staatsblad* nº. 193) tot wijziging en aanvulling van de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek omtrent huur van dienstboden en werklieden en daarmede samenhangende artikelen in dat wetboek, alsmede in de Wetboeken van Koophandel en van Burgerlijke Regtsvordering, in de Wet op de Regterlijke Organisatie en het Beleid der Justitie, en in de Faillissementswet, wordt gewijzigd als volgt:

a. de woorden: „als bedoeld bij de wet van den 9den April 1875 (*Staatsblad* nº. 67) tot regeling van den dienst en het gebruik der spoorwegen" vervallen;

b. in plaats van de woorden: „den met de uitvoering van genoemde wet belasten Minister" wordt gelezen: „den Minister, belast met de uitvoering van de wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* nº. 67) tot regeling van den dienst en het gebruik der spoorwegen";

c. in plaats van de woorden: „krachtens bij algemeenen maatregel van bestuur verleende bevoegdheid" wordt gelezen: „krachtens bij algemeenen maatregel van bestuur verleende of bij concessie tot aanleg van den spoorweg en uitoefening van den dienst voorbehouden bevoegdheid."

Art. XI. Met inachtneming van de in deze wet vervatte wijzigingen worden de artikelen der wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* nº. 118), benevens de leden der artikelen, doorloopend genummerd, de verwijzingen naar artikelen dienovereenkomstig herzien, en de tekst der aldus gewijzigde wet, onder bijvoeging van de artikelen 9, 10, 11 en 12 dezer wijzigingswet, op Onzen last door plaatsing in het *Staatsblad* algemeen bekend gemaakt.

De aldus gewijzigde wet kan worden aangehaald onder den titel „Locaalspoor- en Tramwegwet".

Art. XII. Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Nochtans treedt artikel 10 in werking met ingang van den dag na dien der afkondiging van deze wet.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 7 *Jan.* 1918.)

—

15 *December* 1917. WET, houdende wijziging van wetten in verband met de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafrecht voor *Nederlandsch-Indië* (*Indisch Staatsblad* 1915, nº. 732). S. 702.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1917, nº. 195, 1—3; 1917/18, nº. 195, 1—2.

Hand. id. 1917/18, *bladz.* 482—487.

Hand. 1e *Kamer* 1917/18, *bladz.* 65, 78, 91.

WIJ WILHELMINA, enz. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is eenige wetsbepalingen in overeenstemming te brengen met het nieuwe Wetboek van Strafrecht voor Nederlandsch-Indië (*Indisch Staatsblad* 1915, nº. 732);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. **1.** De artikelen 38 en 39 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indie, vastgesteld bij de wet van 2 September 1854 (*Nederlandsch Staatsblad* 1854, nº. 129; *Indisch Staatsblad* 1855, nº. 2), worden vervangen door de volgende drie artikelen:

Art. 38. „Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, met of zonder ontzetting van het recht om te kiezen en van verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen wordt gestraft de Gouverneur-Generaal:

a. die uitvoering geeft aan Koninklijke besluiten of Koninklijke beschikkingen, wetende dat deze niet van de vereischte mede-onderteekening van een der hoofden van de ministerieele departementen zijn voorzien;

b. die uitvoering geeft aan Koninklijke besluiten of Koninklijke beschikkingen, waarvan hem de uitvoering niet is opgedragen door den Minister van Koloniën;

c. die opzettelijk nalaat uitvoering te geven aan voorschriften van dit reglement en van andere algemeene verordeningen, alsmede aan Koninklijke besluiten of beschikkingen en aan verdragen, voor zoover die uitvoering door den Minister van Koloniën aan hem is opgedragen;

d. die beschikkingen neemt of bevelen geeft, waardoor hij wist of weten moest, dat bepalingen van dit reglement, van andere voor Nederlandsch-Indië verbindende wetten of algemeene verordeningen. of van gesloten verdragen, worgen geschonden."

Art. 39. „Met hechtenis van ten hoogste zes maanden wordt gestraft de Gouverneur-Generaal aan wiens grove schuld te wijten is dat de in artikel 38, onder *c*, omschreven uitvoering wordt nagelaten."

Art. 39*a*. „De feiten omschreven in de artikelen 38 en 39 zijn misdrijven."

2. Artikel 53, 1º., en artikel 56 der Indische Comptabiliteitswet (*Nederlandsch Staatsblad* 1895, nº. 145; *Indisch Staatsblad* 1895, nº. 225) worden gelezen:

Art. 53, 1º: „wanneer zij wegens misdrijf, of wegens overtreding van de bepalingen betreffende 's lands middelen en pachten, tot hechtenis of tot eene zwaardere straf zijn veroordeeld;"

Art. 56: „(1.) Wanneer tegen den voorzitter of een der leden van de Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië, hetzij een bevel tot gevangenneming of gevangenhouding, hetzij machtiging tot opneming in een huis van bewaring of geneeskundig gesticht voor krankzinnigen is verleend, of op hem lijfsdwang is ten uitvoer gelegd, wordt hij daardoor in zijn ambt geschorst.

(2.) Wanneer tegen een der in het vorig lid vermelde ambtenaren reehtsingang zonder bevel tot gevangenneming of gevangenhouding is verleend, kan de Gouverneur-Generaal, den Raad van Indië gehoord, hem in zijn ambt schorsen."

3. De Consulaire Wet (*Nederlandsch Staatsblad* 1887, nº. 138; *Indisch Staatsblad* 1887, nº. 207) ondergaat de volgende wijzigingen:

Artikel 22*a*, tweede lid, vervalt.

In artikel 22*b*, eerste lid, wordt het woord „gevangenisstraf" vervangen door: „hechtenis".

Artikel 22*b*, tweede lid, vervalt.

4. Artikel 45 der „Auteurswet 1912" (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 308; *Indisch Staatsblad* nº. 600) wordt gelezen:

„Met uitzondering van de artikelen 43 en 44 is deze wet ook verbindend voor Nederlandsch-Indië."

5. Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.
De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 22 *Dec.* 1917.)

15 *December* 1917. WET, houdende voorschriften omtrent aanleg en instandhouding van spoorwegen, waarop uitsluitend met beperkte snelheid wordt vervoerd, op wegen niet onder beheer van het Rijk. S. 703.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, no. 223, 1—3; 1916/17, no. 114, 1; 1917, no. 59, 1—3; 1917/18, no. 59, 1—4.

Hand. id. 1917/18, *bladz.* 192—197, 202—212.

Hand. 1e *Kamer* 1917/18, *bladz.* 12, 46, 63, 64, 85, 86.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is voorschriften te geven omtrent aanleg en instandhouding van spoorwegen, waarop uitsluitend met beperkte snelheid wordt vervoerd, op wegen niet onder beheer van het Rijk;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In deze wet wordt verstaan onder:

a. spoorwegen alle spoorwegen, ten aanzien waarvan eene door Ons of met Onze machtiging verleende concessie tot aanleg van en uitoefening van den dienst op den spoorweg van kracht is, en waarop ingevolge die concessie uitsluitend met beperkte snelheid wordt vervoerd;

b. wegen alle openbare wegen met al hetgeen daartoe behoort, met uitzondering van de wegen onder beheer van het Rijk;

c. concessionaris hij, die voorzien is van eene concessie, als bedoeld bij letter *a*.

2. (1) Gedeputeerde Staten beschikken op verzoeken om vergunning tot aanleg en instandhouding of tot instandhouding van een spoorweg op wegen in hunne provincie.

(2) De concessionaris doet zijn verzoek vergezeld gaan van eene beschrijving met teekeningen van de daarin bedoelde werken.

(3) Zijn deze stukken door Gedeputeerde Staten voldoende bevonden, dan worden zij met het ontwerp eener beschikking ter provinciale griffie gedurende dertig dagen ter inzage van een ieder nedergelegd, nadat deze nederlegging in een of meer nieuwsbladen is bekend gemaakt, en aan de beheerders der wegen, voor zooveel deze niet onder beheer der provincie zijn, alsmede aan de verdere bekende daarop recht hebbenden is medegedeeld.

(4) Omtrent het ontwerp der beschikking kan van wege Gedeputeerde Staten overleg worden gepleegd met een ambtenaar van het toezicht op de spoorwegdiensten, welke ambtenaar wordt aangewezen door den raad van toezicht, bedoeld bij artikel 10 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* no. 67).

(5) Gedurende den in het derde lid bepaalden termijn kan ieder belanghebbende schriftelijk en, op een daartoe vooraf in een of meer nieuwsbladen bekend te maken dag bij eene commissie uit Gedeputeerde Staten, die in het openbaar zitting houdt, mondeling bezwaren inbrengen.

(6) De zitting der commissie wordt bijgewoond door een ambtenaar, als bedoeld bij het vierde lid, en kan worden bijgewoond door den concessionaris of diens gemachtigde.

(7) Na verloop van den termijn nemen Gedeputeerde Staten, binnen zes maanden, eene met redenen omkleede beschikking, welke wordt medegedeeld aan den concessionaris, aan hen, die bezwaren hebben ingebracht en aan Onzen met de uitvoering van deze wet belasten Minister; zij wordt aangekondigd in het provinciaal blad.

(8) De kosten, voor de provincie uit toepassing van dit artikel voortvloeiende, worden haar door den concessionaris vergoed.

3. (1) Van de beschikking van Gedeputeerde Staten staat voor ieder belanghebbende beroep op Ons open binnen dertig dagen na den dag der aankondiging in het provinciaal blad.

(2) Het adres van beroep wordt aan Ons gericht, maar ingediend bij Onzen Commissaris in de provincie, die den dag van ontvangst daarop aanteekent, een bewijs van ontvangst afgeeft en het adres aan Ons opzendt.

(3) Het beroep kan, met inachtneming van den in het eerste lid bepaalden termijn, door Onzen Commissaris voornoemd worden ingesteld.

4. Ten aanzien van wijziging of intrekking van de vergunning vinden de artikelen 2 en 3 overeenkomstige toepassing.

5. (1) De vergunning mag niet in strijd zijn met de concessie, bedoeld bij artikel 1, letter *a*.

(2) Voor zooveel zoodanige strijd door wijziging van de concessie mocht ontstaan, dragen Gedeputeerde Staten zorg voor wijziging van de vergunning.

6. Vordert de uitvoering van de vergunning eenige bemoeiing van het provinciaal bestuur, van gemeentebesturen of van besturen van waterschappen, veenschappen of veenpolders, dan wordt door deze besturen het daartoe noodige verricht.

7. (1) Een ieder is verplicht te gedoogen, dat spoorwegen op wegen met inachtneming van eene vergunning, als bedoeld bij de artikelen 2 en 3, worden aangelegd en in stand gehouden.

(2) De schade, welke daaruit voor de beheerders der wegen of voor andere daarop recht hebbenden mocht voortvloeien, wordt hun door den concessionaris vergoed.

(3) De vordering daartoe moet worden ingesteld voor den rechter van het kanton, of, ter keuze van den eischer, van een der kantons, waarin de weg is gelegen.

(4) Van de uitspraak van den kantonrechter is hooger beroep toegelaten.

(5) De bepalingen, voor burgerlijke twistgedingen geldende, zijn op de twistgedingen, bij dit artikel bedoeld, van toepassing, voor zooveel daarvan bij het derde en vierde lid niet is afgeweken.

8. (1) Met hechtenis van ten hoogste *twaalf dagen* of geldboete van ten hoogste *vijf en zeventig gulden* wordt gestraft hij, die een spoorweg op een weg aanlegt of in stand houdt zonder vergunning of anders dan met inachtneming van eene vergunning, als bedoeld bij de artikelen 2 en 3.

(2) Met hechtenis van ten hoogste *twaalf dagen* of geldboete van ten hoogste *vijf en zeventig gulden* wordt gestraft hij, die in strijd handelt met de verplichting in het eerste lid van artikel 7 omschreven.

(3) Indien de overtreder eene naamlooze vennootschap of eene rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging is, wordt de strafvervolging ingesteld en worden de in de twee voorgaande leden bedoelde straffen uitgesproken tegen de leden van het bestuur.

(4) De bij dit artikel strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als overtreding.

9. Met de opsporing van de overtredingen van deze wet zijn, behalve de bij artikel 8 van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, belast de marechaussée, alle ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie en de hoofdingenieurs, ingenieurs, adjunct-ingenieurs, hoofdopzichters en opzichters van den provincialen waterstaat.

10. (1) Gedeputeerde Staten zijn bevoegd op kosten der overtreders te doen wegnemen, beletten, verrichten of in den vorigen toestand herstellen hetgeen in strijd met deze wet is of wordt gemaakt of gesteld, ondernomen, nagelaten, beschadigd of weggenomen.

(2) Spoedeischende gevallen uitgezonderd, geschiedt dit niet dan nadat de belanghebbende schriftelijk is gewaarschuwd.

11. Artikel 8 is niet van toepassing:

a. voor zooveel Gedeputeerde Staten tijdens de behandeling van een verzoek om vergunning toestaan, dat voorloopig met aanleg van een spoorweg wordt aangevangen of een spoorweg in stand wordt gehouden. Op hetgeen wordt toegestaan is artikel 7 van toepassing;

b. ten aanzien van spoorwegen, welke bij het in werking treden dezer wet in aanleg zijn of in stand worden gehouden met goedvinden van hen, die tot dat tijdstip bevoegd waren daaromtrent te beschikken. De te dier zake bestaande regelingen blijven van kracht, totdat zij worden vervangen door vergunningen, als bedoeld bij de artikelen 2 en 3.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 8 *Jan.* 1918.)

---

15 *December* 1917. WET, tot bouw van een brug voor gewoon verkeer over den Gelderschen IJssel nabij het Katerveer. S. 704.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de bouw van een brug voor gewoon verkeer over den Gelderschen IJssel nabij het Katerveer in het algemeen belang noodig is;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Van Rijkswege zullen worden uitgevoerd de werken, noodig voor een brug voor gewoon verkeer over den Gelderschen IJssel nabij het Katerveer.

2. Tot de uitvoering van de in artikel 1 bedoelde werken zal niet worden overgegaan, dan nadat de naaste belanghebbenden bij den aanleg van het daarin genoemde kunstwerk zich ten genoegen van Onzen Minister van Waterstaat zullen hebben verbonden te zamen een bedrag van f 350,000 in de kosten van die werken te dragen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 7 *Jan.* 1918.)

---

15 *December* 1917. WET, houdende aanvulling en verhooging van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 705.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Ten gevolge hiervan wordt het totaal der IVde Afdeeling, alsmede het eindcijfer van genoemd hoofdstuk *verhoogd* met f 18,000.

---

15 *December* 1917. WET, houdende bepalingen tot bescherming van mollen en kikvorschen. S. 706.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat volgens artikel 2 der wet van 22 Juni 1914 (*Staatsblad* nº. 262), houdende bepalingen tot bescherming van in het wild levende nuttige dieren, de algemeene maatregel van bestuur van 19 September 1914 (*Staatsblad* nº. 456), houdende bepalingen tot bescherming van mollen en kikvorschen, behoort te worden vervangen door eene regeling bij de wet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Het is verboden op gronden, bij anderen in gebruik, mollen te vangen of te dooden, tenzij met schriftelijke machtiging van Onzen Commissaris in de provincie, waar de gronden gelegen zijn, en met schriftelijke toestemming of in gezelschap van den gebruiker dier gronden.

Het in het vorige lid bepaalde is niet van toepassing op personen, die behooren tot het gezin van den gebruiker der gronden of zich bij dezen in dienst bevinden.

2. Het is verboden mollen of huiden van mollen ten verkoop in voorraad te hebben, te koop aan te bieden, te verkoopen of te vervoeren, tenzij met schriftelijke machtiging van Onzen Commissaris in de provincie, waar het feit gepleegd wordt.

3. Eene machtiging, als bedoeld in artikel 1 of 2, wordt slechts verleend aan personen, die te goeder naam en faam bekend zijn.

4. Het is verboden kikvorschen of deelen van kikvorschen ten verkoop in voorraad te hebben, te koop aan te bieden of te verkoopen of kikvorschen ten getale van meer dan tien of deelen van kikvorschen te vervoeren.

Van het in het vorige lid bepaalde kan in bijzondere gevallen door Onzen Commissaris in de provincie, waar het feit gepleegd wordt, ontheffing worden verleend.

5. Met het opsporen van de in deze wet strafbaar gestelde overtredingen zijn belast, behalve de bij artikel 8, 1º. tot en met 6º. van het Wetboek van Strafvordering aangewezen ambtenaren:

a. de marechaussee;

b. alle andere ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie;

c. de ambtenaren van de invoerrechten en accijnzen.

6. Overtreding van het bepaalde in een der artt. 1, eerste lid, 2 of 4, eerste lid, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijftig gulden.

7. Voorwerpen, door middel van overtreding verkregen of waarmede eene overtreding is gepleegd, met uitzondering van middelen van vervoer, worden zoo spoedig mogelijk in beslag genomen.

8. Indien in beslag genomen voorwerpen dreigen in bederf over te gaan, worden zij, na te zijn gewaardeerd, op bevel van den ambtenaar van het Openbaar Ministerie vernietigd.

De ambtenaar van het Openbaar Ministerie kan gelasten, dat in beslag genomen levende dieren, nadat zij zijn gewaardeerd, in vrijheid worden gesteld.

10. Bij veroordeeling kunnen in beslag genomen voorwerpen worden verbeurd verklaard.

11. Indien in beslag genomen voorwerpen niet meer aanwezig zijn, bepaalt de rechter bij het vonnis, of, en zoo ja, tot welk bedrag de eigenaar zal worden schadeloos gesteld.

12. Indien de zaak niet wordt voortgezet, worden de in beslag genomen voorwerpen op bevel van den ambtenaar van het Openbaar Ministerie aan den belanghebbende teruggegeven.

Indien in het geval, bedoeld in het eerste lid, de in beslag genomen voorwerpen niet meer aanwezig zijn, wordt de eigenaar op bevel van den ambtenaar van het openbaar Ministerie, dat hem bij exploit wordt beteekend, tot een door dien ambtenaar te bepalen bedrag schadeloos gesteld.

13. De in de vorige twee artikelen bedoelde schadeloosstelling wordt door een door Onzen Minister van Financiën aan te wijzen ambtenaar aan den rechthebbende uitgekeerd.

14. De rechthebbende kan zich gedurende vijf jaren, nadat het vonnis onherroepelijk is geworden, de opgelegde geldboete is betaald of het in artikel 12 bedoelde bevel van den ambtenaar van het Openbaar Ministerie is beteekend tot den door Onzen Minister van Financiën aan te wijzen ambtenaar wenden, om de schadeloosstelling te ontvangen.

Na verloop van deze vijf jaren is de vordering vervallen.

15. De in deze wet strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als overtredingen.

16. Deze wet kan worden aangehaald onder den titel van „Mollen- en Kikvorschenwet".

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 29 *Dec.* 1917.)

15 *December* 1917. WET, tot verhooging en wijziging van het *vierde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 707.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd, een artikel ingevoegd en een artikel ingetrokken.

Ten gevolge hiervan wordt het totaal van de IIde afdeeling verhoogd met f 42,000; dat van de IIIde afdeeling verhoogd met f 14,500; dat van de IVde afdeeling verhoogd met f 75,000; dat van de XIde afdeeling verhoogd met f 6700; dat van de XIIde afdeeling verhoogd met f 1650, en het eindcijfer van dit hoofdstuk verhoogd met f 144,850.

—

15 *December* 1917. WET, houdende verlenging in verband met de tijdsomstandigheden van den termijn der opsporingsvergunningen als bedoeld bij artikel 7 der Indische Mijnwet (*Nederlandsch Staatsblad* 1899, nº. 124, *Indisch Staatsblad* 1899, nº. 214). S. 708.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat in verband met de bijzondere tijdsomstandigheden eene voorziening noodig is, ten einde het mogelijk te maken, dat het vervallen van op den voet der Indische Mijnwet verleende vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen wegens het verstrijken van den daarvoor gestelden termijn wordt opgeschort, zoomede dat vergunningen welke sedert het begin dier bijzondere omstandigheden door tijdsverloop van rechtswege zijn vervallen, alsnog met een nieuwen termijn kunnen worden verlengd;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Voor zooveel de bijzondere, uit den tegenwoordigen oorlogstoestand, voortvloeiende omstandigheden daartoe aanleiding geven, kunnen bij ordonnantie worden verlengd de termijn van ten hoogste drie achtereenvolgende jaren, waarvoor op den voet van het 4de lid van artikel 7 van de Indische Mijnwet (*Nederlandsch Staatsblad* 1899, nº. 124, *Indisch Staatsblad* 1899, nº. 214) vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen kunnen worden verleend, alsmede de termijn van telkens ten hoogste één jaar waarvoor deze vergunningen twee malen kunnen worden verlengd.

2. Om dezelfde reden kan aan de vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen, welke bij het intreden der in artikel 1 bedoelde bijzondere tijdsomstandigheden nog van kracht waren en welke inmiddels door tijdsverloop van rechtswege zijn vervallen, bij ordonnantie nog een nieuwe termijn worden toegevoegd.

3. Deze wet treedt in werking: in *Nederland* met ingang van den dag na dien harer afkondiging, in *Nederlandsch-Indië* op den dag na dien der afkondiging door den Gouverneur-Generaal ingevolge artikel 31 van het Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië*.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 29 *Dec.* 1917.)

—

15 *December* 1917. WET, houdende bekrachtiging eener overeenkomst met de Nederlandsche Handel-Maatschappij voor den verkoop in *Nederland* van de voor Landsrekening in *Nederlandsch-Indië* gewonnen voortbrengselen van land- en mijnbouw na afloop van de overeenkomst, bekrachtigd bij de wet van 30 December 1916 (*Staatsblad* nº. 570). S. 709.

WIJ WILHELMINA, enz... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, dat de hieronder vermelde overeenkomst bij de wet worde bekrachtigd;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De in afschrift aan deze wet gehechte, tusschen den Minister van Koloniën, handelende ten deze voor en namens *Nederlandsch-Indië* en als zoodanig dien rechtspersoon vertegenwoordigende, en de Directie der Nederlandsche Handel-Maatschappij, handelende namens die naamlooze vennootschap, op den 24sten September / 22sten Augustus 1917 gesloten overeenkomst voor den verkoop in *Nederland* van de voor Landsrekening in *Nederlandsch-Indië* gewonnen voortbrengselen van land- en mijnbouw na afloop van de overeenkomst, behoorende bij de wet van 30 December 1916 (*Staatsblad* nº. 570), wordt bekrachtigd.

2. De overeenkomst, bij het voorgaand artikel bekrachtigd, wordt kosteloos geregistreerd en is vrij van leges.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 21 *Dec.* 1917.)

AFSCHRIFT.

De Minister van Koloniën, handelende ten deze voor en namens Nederlandsch-Indië en als zoodanig dien rechtspersoon vertegenwoordigende,

en

de Directie der Nederlandsche Handel-Maatschappij, handelende namens die naamlooze vennootschap,

Zijn overeengekomen als volgt:

Art. 1. De Nederlandsche Handel-Maatschappij neemt op zich, in hoedanigheid van commissionnair, met de uit het delcredère voortvloeiende aansprakelijkheid, de Indische Gouvernements producten, voor zooverre zij door de Regeering van Nederlandsch-Indië ten verkoop in Nederland bestemd worden, te beheeren, te verkoopen, en daarvan den afscheep, het vervoer en den opslag te bezorgen, alles met inachtneming van de aanwijzingen, door die Regeering te geven.

Geschillen ter zake van de in alinea 1 bedoelde verrichtingen, tusschen de Maatschappij en derden ontstaande, kunnen door haar niet bij dading worden beëindigd, dan met machtiging der Koningin, en wanneer zij een bedrag van meer dan f 10,000 betreffen, behoudens bekrachtiging bij de wet.

2. Tot waarborg voor de storting der opbrengst van de producten, verbindt de Maatschappij zich om op den dag vóór elke veiling bij de Nederlandsche Bank, ten deze optredende als agent van den Staat, over te brengen eene met het approximatief nettobedrag overeenkomende waarde in geldswaardig papier of in geld, naar keuze van den Minister van Koloniën, en in het laatste geval onder berekening van rente op den voet van het alsdan vigeerende promessen-disconto der Nederlandsche Bank.

Indien de Minister van Koloniën de storting van voornoemde waarborgsom in geld verlangt, wordt daarvan veertien dagen te voren aan de Nederlandsche Handel-Maatschappij kennis gegeven.

3. Voor al hare in artikel 1 genoemde verrichtingen geniet de Nederlandsche Handel-Maatschappij eene commissie (met inbegrip van delcredère) van $1^1/_4$ procent van de brutoopbrengst van het door haar verkochte en verantwoorde Gouvernementstin en $1\frac{1}{2}$ procent van de bruto-opbrengst van alle overige door haar verkochte en verantwoorde Gouvernementsproducten.

4. De Nederlandsche Handel-Maatschappij onderwerpt zich, wat betreft de wijze, waarop zij rekening en verantwoording aflegt, aan de wettelijke bepalingen, die deswege zijn of nader zullen worden vastgesteld, en aan de voorschriften, door de Regeering ter uitvoering van die wettelijke bepalingen of in overleg met de Algemeene Rekenkamer in Nederland gegeven of te geven.

5. Zoolang de Nederlandsche Handel-Maatschappij aan alle uit deze overeenkomst voortvloeiende verplichtingen getrouw voldoet, zal de Regeering zich van geen anderen tusschenpersoon bedienen voor het afschepen, vervoeren, opslaan, beheeren en verkoopen van de Indische Gouvernementsproducten, die ten verkoop in Nederland bestemd zijn.

6. Geschillen uit deze overeenkomst voortvloeiende, worden onderworpen aan het oordeel van drie scheidslieden, door partijen in gemeen overleg te benoemen.

Wanneer partijen zich binnen eene maand na het ontstaan van het geschil niet over deze benoeming hebben verstaan, zal de keuze geschieden door de arrondissements-rechtbank te Amsterdam, op verzoek van de meest gereede partij.

De Minister van Koloniën is echter bevoegd eene voorloopige beslissing te nemen, waaraan de Nederlandsche Handel-Maatschappij gevolg geeft, behoudens hare aanspraak op schadevergoeding, wanneer zij door de uitspraak der scheidslieden in het gelijk wordt gesteld. In zoodanig geval beslissen de scheidslieden bij hunne uitspraak ook over het bedrag der schadevergoeding.

7. Wanneer deze overeenkomst niet vóór 1 Januari 1918 door de wet is bekrachtigd, wordt zij geacht niet te zijn gesloten.

Door de wet bekrachtigd zijnde, treedt zij in werking op 1 Januari 1918. Zij wordt aangegaan voor den tijd van een jaar, dus tot het einde van het jaar 1918.

Aldus opgemaakt in duplo op den $\frac{\text{24sten}}{\text{22sten}}$ $\frac{\text{September}}{\text{Augustus}}$ negentienhonderd en zeventien.

De Minister van Koloniën,
(*get.*) TH. B. PLEYTE.
Nederlandsche Handel-Maatschappij,
(*get.*) VAN AALST.
(*get.*) BIERENS DE HAAN.

Behoort bij de wet van 15 December 1917 (*Staatsblad* n°. 709).

Mij bekend,
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

15 *December* 1917. WET, tot het aangaan van eene geldleening of -leeningen van f 500,000,000 en nadere voorziening ten aanzien van de 5 pcts. schuldbekentenissen ten laste van het Rijk. S. 710.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is nadere voorzieningen te treffen in verband met den invloed van de voortduring van den oorlogstoestand op 's Lands financiën en dat het voorts wenschelijk is, den rentelast van de 5 pcts. leening 1914 te verminderen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

EERSTE AFDEELING.

Bepalingen omtrent de vrijwillige leening.

Bedrag, koers van inschrijving en rentevoet.

Art. 1. Er wordt een vrijwillige geldleening aangegaan ten laste van het Rijk tot een bedrag van vijf honderd millioen gulden tegen eene rente van vier en een half ten honderd in het jaar, betaalbaar op halfjaarlijksche coupons, verschijnende 1 Februari en 1 Augustus.

De koers van uitgifte wordt vastgesteld door Onzen Minister van Financiën, met dien verstande, dat bij die vaststelling tot richtsnoer wordt genomen de koers, welke omstreeks den tijd der uitgifte, eerste-klasse fondsen van gelijken rentevoet als deze geldleening ter beurze noteeren.

De coupons zijn betaalbaar te Amsterdam en in verdere plaatsen, welke Onze Minister van Financiën noodig mocht vinden aan te wijzen. Wanneer plaatsen in het buitenland gelegen voor die betaalbaarstelling worden aangewezen, kan Onze Minister van Financiën aan de met de uitbetaling belaste bankiers eene provisie toekennen van ten hoogste een achtste ten honderd over het nominaal bedrag der door hunne tusschenkomst uitbetaalde coupons.

Inschrijving, tijd en plaats.

2. De inschrijving op deze geldleening wordt opengesteld bij den Agent van het Ministerie van Financiën te Amsterdam, bij de betaalmeesters, behalve dien te Amsterdam, en bij de ontvangers der directe belastingen in de gemeenten, waar geen betaalmeesters gevestigd zijn.

De inschrijving staat ten minste gedurende drie werkdagen open. Zij wordt geopend en gesloten op de door Onzen Minister van Financiën te bepalen tijdstippen.

Minimum.

3. Er worden geen inschrijvingen dan van f 100 of een veelvoud daarvan aangenomen.

Toewijzing en afwijzing.

4. Tot de nominale bedragen der, overeenkomstig het laatste lid van artikel 5 vermelde, 5 pcts. schuldbekentenissen ten laste van het Rijk worden de inschrijvingen, voor zoover daarop niet het laatste lid van dit artikel wordt toegepast, bij voorrang toegewezen.

Wanneer het overig deel der gezamenlijke inschrijvingen, voor zoover daarop niet het laatste lid van dit artikel wordt toegepast, het voor toewijzing nog beschikbare bedrag te boven gaat, geschiedt die toewijzing pondspondsgewijze, met dien verstande, dat geen toewijzing minder dan honderd gulden bedraagt en dat, indien het verlangen daartoe in het inschrijvingsbiljet is te kennen gegeven, de inschrijvingen zooveel mogelijk ten volle worden toegewezen, behoudens voorrang voor elk dezer inschrijvingen tot een bedrag van ten hoogste f 10,000.

Het bedrag, dat op inschrijvingen van verschillende bedragen wordt toegewezen, wordt door Onzen Minister van Financiën zoo spoedig mogelijk na de sluiting der inschrijving vastgesteld en bekend gemaakt door opneming in de *Staatscourant*.

De inschrijvingen gedaan door personen, die naar het oordeel van Onzen Minister van Financiën buiten machte zijn het bedrag hunner inschrijving, of, ingeval niet de volle inschrijvingen worden toegewezen, het bedrag dat hun zoude worden toegewezen, te storten, kunnen worden afgewezen.

Stortingen.

5. De stortingen op de toegewezen bedragen kunnen, behoudens het bepaalde in artikel 7, geschieden in 5 pcts. schuldbekentenissen ten laste van het Rijk, mits de schuldbekentenissen bij het in werking treden dezer wet niet aflosbaar zijn.

Schuldbekentenissen als in het eerste lid bedoeld, worden in betaling genomen tegen den koers van 100½ pct., mits en voorzoover de inschrijvers in het inschrijvingsbiljet het nominaal bedrag der schuldbekentenissen, welke zij zich voorstellen in betaling te geven, hebben vermeld.

6. De stortingen moeten geschieden in vier termijnen vóór of op den zevenden dag van de door Onzen Minister van Financiën voor elken termijn aan te wijzen kalendermaand, met dien verstande, dat voor de storting van den vierden

termijn in geen geval een vroegere verschijndag wordt vastgesteld dan de 7de Mei 1918. In kalendermaanden, waarvan de zevende dag een Zondag is, is de achtste dag de verschijndag.

De aanwijzing der in het vorig lid bedoelde stortingsdagen wordt ten minste acht dagen voor de openstelling van de inschrijving door middel van de *Staatscourant* bekend gemaakt.

De eerste termijn van storting bedraagt 50 % van het te storten bedrag, de tweede termijn bedraagt 10 % van dat bedrag en de volgende twee termijnen bedragen elk 20 % van dat bedrag, met dien verstande, dat de te storten bedragen der eerste twee termijnen naar boven en die van den derden termijn naar beneden wordt afgerond tot een veelvoud van de voor een nominaal bedrag van f 100 te storten som en dat als vierde termijn het restant wordt gestort.

Voor zoover het bepaalde in het vorig lid, in verband met de te storten bedragen, geen toepassing kan vinden, moeten de stortingen geschieden volgens een door Onzen Minister van Financiën vast te stellen tabel.

De stortingen kunnen door de belanghebbenden naar verkiezen vervroegd worden, mits wordt gestort de voor een nominaal bedrag van f 100 te storten som of een veelvoud daarvan.

7. Vijf pcts. schuldbekentenissen ten laste van het Rijk worden niet in storting aangenomen indien het nominaal bedrag der aangeboden schuldbekentenissen het te storten of, wanneer de uitgifte beneden pari geschiedt het nominaal bedrag der te verkrijgen 4½ pcts. schuldbekentenissen te boven gaat.

Bij de tot storting aangeboden schuldbekentenissen moeten gevoegd worden de bijbehoorende nog niet vervallen coupons, te beginnen met die, welke op 1 Augustus 1918 vervalt.

Indien een of meer coupons mochten ontbreken, wordt het bedrag der ontbrekende coupons ingehouden. Dit bedrag wordt alsnog uitbetaald bij aanbieding der coupons voor 1 Augustus 1923.

De rente der in storting aangenomen schuldbekentenissen loopt niet verder dan tot den eersten dag der kalendermaand, waarin de eerste stortingstermijn valt.

8. De stortingen hebben plaats ten kantore van de Nederlandsche Bank te Amsterdam. Voor zoover de inschrijvingen plaats hadden bij een betaalmeester of een ontvanger der directe belastingen kan de storting geschieden ten kantore, waar de inschrijving plaats had.

In gebreke blijven.

9. De namen der personen, die in gebreke blijven hunne stortingen tijdig te doen, worden door den Agent van het Ministerie van Financiën medegedeeld aan de ontvangers der directe belastingen binnen wier ressort die personen wonen.

De ontvanger vaardigt in naam des Konings een dwangbevel uit tegen den in gebreke gebleven inschrijver; dit bevelschrift, dat meer dan één persoon kan betreffen, wordt executoir verklaard door den Kantonrechter, binnen wiens ressort het kantoor van den betrokken ontvanger gevestigd is; het wordt aan de inschrijvers, ieder voor zooveel hem aangaat, beteekend met bevel tot betaling en voorts ten uitvoer gelegd overeenkomstig het in het wetboek van burgerlijke rechtsvordering bepaalde ten aanzien van de tenuitvoerlegging van vonnissen en authentieke acten.

De tenuitvoerlegging van het dwangbevel wordt geschorst door een met redenen omkleed verzet. Dit verzet kan uitsluitend zijn gegrond op de bewering, dat degeen, tegen wien het dwangbevel is gericht, niet heeft ingeschreven of, volgens de door hem gedane inschrijving in verband met de toewijzing, tot de betaling van een lager bedrag verplicht is dan in het dwangbevel is vermeld. Het verzet wordt beteekend aan den ontvanger, die het dwangbevel uitvaardigde en moet inhouden eene dagvaarding van dien ontvanger voor de rechtbank van het arrondissement, waarbinnen het kantoor van dien ontvanger gevestigd is.

Bijbetalen van rente.

10. Bij elke storting wordt, behalve de hoofdsom, voor vergoeding van reeds verschenen rente, betaald 0.37^5 ten honderd van het nominaal bedrag der hoofdsom voor elke kalendermaand, welke van den loopenden rentetermijn reeds verstreken is. Hierbij wordt eene maand, van welke zeven of minder dagen verloopen zijn, niet medegerekend en eene maand, van welke acht of meer dagen verloopen zijn, voor eene volle maand gerekend.

Ten opzichte van kalendermaanden, waarin de zevende dag een Zondag is, wordt in het vorige lid in de plaats van zeven acht en in de plaats van acht negen gelezen.

Bij stortingen, welke meer dan zeven dagen na den verschijndag plaats hebben, moet daarenboven voor elke zeven dagen, welke sedert dien dag verloopen zijn — gedeelten van dien termijn voor een geheelen gerekend — 1,5 per 1000 van het nominaal bedrag der hoofdsom worden bijbetaald.

Recepissen.

11. Voor elke storting worden recepissen

aan toonder afgegeven, inwisselbaar in krachtens deze afdeeling uitgegeven schuldbekentenissen, benevens een gelijk aantal „bewijzen van storting" tot hetzelfde bedrag als in de recepissen vermeld.

De termijnen van inwisselbaarheid worden door Onzen Minister van Financiën bepaald en door middel van de *Staatscourant* bekend gemaakt.

Schuldbekentenissen.

12. De krachtens deze afdeeling uit te geven schuldbekentenissen luiden aan toonder.

Zij worden, vóór de uitgifte, door de Algemeene Rekenkamer geregistreerd en van een bewijs dier registratie voorzien.

Provisie.

13. Aan bankiers, makelaars in effecten en commissionairs in effecten, door wier tusschenkomst inschrijvingen voor de in deze afdeeling bedoelde schuldbekentenissen worden ingeleverd, wordt voor het aan hen toegewezen nominaal bedrag eene provisie van ten hoogste drie zestienden ten honderd toegekend.

Het recht op provisie, waarover niet is beschikt binnen één jaar na den laatsten stortingsdag, is vervallen.

Aflossing.

14. Telken jare op den 1sten Augustus — te beginnen met den 1sten Augustus 1919 — worden schuldbekentenissen voor haar nominaal bedrag aflosbaar gesteld ten beloope van ten minste 0.94 ten honderd van het geheele bedrag der krachtens deze wet in het leven geroepen vier en een half ten honderd rentegevende schuld, vermeerderd met het bedrag der door die verplichte aflossingen vrijgevallen rente.

Loting, enz.

15. De aflosbaar te stellen schuldbekentenissen worden telkens vooraf bij uitloting aangewezen. Deze uitlotingen hebben plaats volgens door Ons te stellen regelen.

De afgeloste schuldbekentenissen worden bij de Algemeene Rekenkamer overgebracht.

De rente der krachtens deze wet uitgegeven schuldbekentenissen loopt niet verder dan tot den dag, waarop zij aflosbaar zijn.

TWEEDE AFDEELING.

Bepalingen omtrent de aflossing van vijf pcts. schuldbekentenissen ten laste van het Rijk.

Tijdstip, enz.

16. De 5 pcts. schuldbekentenissen ten laste van het Rijk, welke niet worden gebezigd tot storting op de leening, in de eerste afdeeling dezer wet bedoeld, worden op den 1sten Februari 1918 voor haar nominaal bedrag afgelost. De uitloting voor de, ingevolge artikel 10 der Leeningwet 1914, op den 1sten Februari 1918 aflosbaar te stellen schuldbekentenissen heeft niet plaats.

De rente der krachtens het eerste lid aflosbare stukken loopt niet verder dan tot den 1sten Februari 1918.

Wij behouden Ons voor te bepalen, dat de in het eerste lid bedoelde aflossing zal geschieden op een lateren datum dan 1 Februari 1918, doch uiterlijk op 1 Augustus 1918. Ingeval van zoodanige bepaling loopt de rente der aflosbare stukken tot den eersten dag, waarop zij aflosbaar zijn en vervalt het recht tot opvordering van het kapitaal der aflosbaar gestelde stukken tien jaar na dien dag. In dat geval wordt voor de toepassing van het bepaalde in artikel 39 dezer wet de zooeven bedoelde rente over het tijdvak van 1 Februari 1918 tot den nader door Ons bepaalden datum geacht begrepen te zijn onder het bepaalde onder 1 van dat artikel.

Plaats van aflossing.

17. De aflossing krachtens het vorig artikel geschiedt ten kantore van de Nederlandsche Bank te *Amsterdam* en, mits uiterlijk veertien dagen vóór den dag waarop de aflossing verlangd wordt, daarvan aan den betrokken betaalmeester kennis is gegeven, ten kantore van de betaalmeesters.

DERDE AFDEELING.

Bepalingen omtrent de gedwongen leening.

Inwerkingtreding.

18. Indien de inschrijvingen op de vrijwillige leening, in de eerste afdeeling dezer wet bedoeld, na aftrek van die, welke, ingevolge het bepaalde bij artikel 4, laatste lid, zijn afgewezen, minder bedragen dan vierhonderd millioen gulden, worden de volgende bepalingen dezer afdeeling van toepassing. Niettemin blijven dan deartikelen 1 en 3 tot en met 17 dezer wet van kracht.

Bedrag en rentevoet.

19. Ten laste van het Rijk wordt eene gedwongen geldleening aangegaan, waarvan Schuldbekentenissen aan toonder worden uitgegeven tot zoodanig bedrag als uit het bepaalde bij de artikelen 22 en 26 volgt, onder aftrek van het bedrag waarvan de storting, overeenkomstig artikel 35, geschiedt door de inlevering van „bewijzen van storting".

De schuldbekentenissen dragen eene rente van drie ten honderd in het jaar betaalbaar op halfjaarlijksche coupons, verschijnende 1 Maart en 1 September. Het laatste lid van artikel 1 is op deze coupons van toepassing.

Amortisatie.

20. Onverminderd het bepaalde in vroegere wetten wordt, totdat daaraan is besteed een bedrag, gelijk aan het geheele bedrag der krachtens deze wet in het leven geroepen drie ten honderd rentegevende schuld, jaarlijks, voor het eerst in het jaar 1919, voor inkoop van inschrijvingen in een der Grootboeken der Nationale Schuld of van drie of drie en een half ten honderd rentegevende schuldbekentenissen of voor aflossing van drie of drie en een half ten honderd rentegevende schuldbekentenissen voor haar nominaal bedrag, eene som bestemd ten beloope van ten minste 1.33 ten honderd van het geheele bedrag der krachtens deze wet in het leven geroepen drie ten honderd rentegevende schuld, vermeerderd met de door dezen inkoop of aflossing vrijgevallen rente.

21. De houders der in deze afdeeling bedoelde schuldbekentenissen kunnen, zoolang die stukken niet zijn aflosbaar gesteld, daarvoor, indien zij dit verlangen, met inachtneming van de door Ons vastgestelde regelen, inschrijving van gelijk bedrag bekomen op het Grootboek der drie ten honderd rentegevende Nationale Schuld.

Verplichting tot deelneming van natuurlijke personen.

22. Zij, die voor het belastingjaar 1917/18 zijn of worden aangeslagen in de vermogensbelasting naar een vermogen van f 75,000 of meer, zijn verplicht, behoudens het bepaalde in artikel 35, deel te nemen in de in deze afdeeling bedoelde leening door storting van zoodanig bedrag als voor elk vermogen volgt uit onderstaande tabel.

Vermogens.	Percentage van het vermogen tot hetwelk is deel te nemen in de leening.
75,000 tot en met 99,000	1.5
100,000 „ „ „ 124,000	3
125,000 „ „ „ 149,000	4
150,000 „ „ „ 199,000	5
200,000 „ „ „ 299,000	6
300,000 „ „ „ 399,000	6.5
400,000 „ „ „ 499,000	7
500,000 „ „ „ 749,000	7.5
750,000 „ „ „ 999,000	8
1,000,000 „ „ „ 1,499,000	8.5
1,500,000 „ „ „ 1,999,000	9
2,000,000 „ „ „ 4,999,000	9.5
5,000,000 „ „ „ 9,999,000	10
10,000,000 en hooger	10.5

met dien verstande dat het bedrag der verplichte deelneming naar boven wordt afgerond tot een veelvoud van f 200.

De bepaling van het vorige lid is niet van toepassing:

a. indien de belastingplicht ontstaat na het in werking treden dezer wet;

b. indien de belastingplichtige, voor het in werking treden van artikel 19, is overleden of voor den 1sten November 1917 het Rijk metterwoon verlaten heeft.

Niet onherroepelijke aanslagen.

23. Indien op het tijdstip, waarop de kennisgevingen, in het volgend artikel bedoeld, uiterlijk moeten worden verzonden, de aanslag in de vermogensbelasting voor het belastingjaar 1917/18 nog niet heeft plaats gehad of niet onherroepelijk vaststaat, doordat daartegen, overeenkomstig de wet op de vermogensbelasting, kan worden opgekomen, dan wordt het te storten bedrag aanvankelijk bepaald naar het aangegeven vermogen.

Zoodra de aanslag onherroepelijk vaststaat, wordt het te storten bedrag dienovereenkomstig bepaald.

Kennisgeving van bedrag der deelneming.

24. De inspecteur der registratie, in wiens divisie van inspectie de tot storting verplichte over 1917/18 voor de vermogensbelasting is aangeslagen, zendt dezen, binnen den door Onzen Minister van Financiën vast te stellen termijn, een kennisgeving, aangevende het totaal bedrag, waarvoor door hem in de gedwongen leening is deel te nemen, de verschijndagen der termijnen en het voor of op elken verschijndag te storten bedrag benevens het bedrag der rente, dat bij elke storting op of binnen eene maand vóór den verschijndag moet worden bijbetaald.

In het geval, voorzien bij artikel 23, wordt de kennisgeving of de gewijzigde kennisgeving zoo spoedig mogelijk verzonden. Geldt het hierbij eene eerste kennisgeving en zijn reeds stortingstermijnen verstreken, dan wijst de inspecteur daarbij, in de plaats van de verstreken verschijndagen, als verschijndagen aan den zevenden dag van zooveel der eerstvolgende maanden als reeds termijnen zijn verstreken. Geldt het eene gewijzigde kennisgeving, dan verdeelt de inspecteur de verhoogingen zooveel mogelijk in den geest van artikel 31 over de nog niet verschenen termijnen.

Bezwaarschrift.

25. Hij, die bezwaar heeft tegen het in de kennisgeving genoemde bedrag zijner deel-

neming in de gedwongen leening, tegen de verdeeling daarvan over de verschillende termijnen of tegen de bedragen der bij te betalen rente, kan daartegen zelf of door een gemachtigde bij den betrokken inspecteur een bezwaarschrift indienen binnen veertien dagen nadat die kennisgeving hem is toegezonden. Bij dit bezwaarschrift moet duidelijk worden opgegeven in hoeverre de bedragen in de kennisgeving voorkomende, onjuist worden geacht.

De inspecteur beslist op het bezwaarschrift in hoogste ressort.

Het ingediende bezwaarschrift schort de verplichting tot storting, zooals zij in de kennisgeving is aangeduid, niet op.

Leidt de uitspraak op het bezwaarschrift tot vermindering van het te storten bedrag of van de bij te betalen rente, dan wordt deze vermindering op de eerstvolgende storting of bijbetaling zooveel mogelijk toegepast. Is dit niet mogelijk dan wordt het te veel gestorte of bijbetaalde teruggegeven tegen intrekking der daarvoor afgegeven schuldbekentenissen en tegen kwitantie voor de te veel bijbetaalde rente.

Verplichting tot deelneming van rechtspersonen.

26. De binnen het Rijk gevestigde naamlooze vennootschappen, commanditaire vennootschappen op aandeelen, coöperatieve en andere vereenigingen en onderlinge verzekeringmaatschappijen, met uitzondering van de Nederlandsche Bank, welke in de „Inkomstenbelasting" zijn of worden aangeslagen wegens uitdeelingen, tot een totaal bedrag van f 10,000 of meer over een boekjaar, geëindigd in het tijdvak van 1 Mei 1916 tot en met 30 April 1917, zijn verplicht, behoudens het bepaalde bij artikel 35, deel te nemen in de gedwongen leening door storting van een bedrag, dat gelijk staat met drie vierde van de volgens de Wet op de Inkomstenbelasting 1914 belastbare uitdeelingen over het hiervoor aangeduide boekjaar.

Niet onherroepelijke aanslagen.

27. Indien op het tijdstip, waarop de kennisgevingen, in het volgend artikel bedoeld, uiterlijk moeten worden verzonden, een aanslag, als in het vorig artikel bedoeld, nog niet onherroepelijk vaststaat, dan wordt het te storten bedrag aanvankelijk bepaald naar den aanslag gelijk die gedaan is. Indien de aanslag nader gewijzigd wordt, wordt het te storten bedrag dienovereenkomstig verlaagd.

Kennisgeving van bedrag der deelneming.

28. De inspecteur der directe belastingen, in wiens inspectie de tot storting verplichte wegens de in artikel 26 bedoelde uitdeelingen is aangeslagen, zendt hem binnen den door Onzen Minister van Financiën vast te stellen termijn eene kennisgeving, aanwijzende het totaal bedrag, waarvoor door hem in de gedwongen leening is deel te nemen, de termijnen der stortingen en het op elken termijn te storten bedrag, benevens het bedrag der rente, dat bij elke storting op of binnen eene maand vóór den verschijndag moet worden bijbetaald.

In het geval voorzien aan het slot van artikel 27 wordt zoo spoedig mogelijk eene verbeterde kennisgeving toegezonden. Indien bereids ingevolge de eerste kennisgeving op een of meer termijnen is gestort, wordt hetgeen te veel is gestort op den volgenden termijn gekort. Is dit niet meer mogelijk, dan wordt het te veel gestorte teruggegeven, tegen intrekking der daarvoor afgegeven schuldbekentenissen en tegen quitantie voor de te veel bijbetaalde rente.

Bezwaarschrift.

29. De belastingplichtige, als bedoeld bij artikel 26, die bezwaar heeft tegen het in de kennisgeving genoemd bedrag zijner deelneming in de gedwongen leening of tegen de verdeeling daarvan over de verschillende termijnen of tegen de bedragen der bij te betalen rente, kan daartegen zelf of door een gemachtigde bij den betrokken inspecteur een bezwaarschrift indienen binnen veertien dagen nadat die kennisgeving hem is toegezonden. Bij dit bezwaarschrift moet duidelijk worden opgegeven in hoeverre de bedragen, in de kennisgeving voorkomende, onjuist worden geacht.

De inspecteur beslist op dit bezwaarschrift in hoogste ressort.

Het ingediende bezwaarschrift schort de verplichting tot storting, zooals deze in de kennisgeving is aangeduid, niet op.

Leidt de uitspraak op het bezwaarschrift tot vermindering van het te storten bedrag of van de bij te betalen rente, dan wordt deze vermindering op de eerstvolgende storting of bijbetaling zooveel mogelijk toegepast. Is dit niet mogelijk, dan wordt het te veel gestorte of bijbetaalde teruggegeven tegen intrekking der daarvoor afgegeven schuldbekentenissen of tegen quitantie voor de te veel bijbetaalde rente.

Plaats van storting.

30. De in artikel 22 bedoelde storting heeft plaats aan de kantoren van registratie of van het recht van successie door Onzen Minister van Financiën aan te wijzen.

De in artikel 26 bedoelde storting heeft plaats aan de kantoren der directe belastingen.

De kennisgevingen, bedoeld in de artikelen 24 en 28, vermelden het kantoor, waar de storting moet plaats hebben.

Termijnen.

31. Het krachtens de artikelen 22 en 26 te storten bedrag moet worden betaald in vier termijnen voor of op den zevenden dag van de door Onzen Minister van Financiën voor elken termijn aan te wijzen kalendermaand met dien verstande, dat voor de storting van den vierden termijn in geen geval een vroegere verschijndag wordt vastgesteld dan de 7de Mei 1918. In kalendermaanden, waarvan de zevende dag een Zondag is, is de achtste dag de verschijndag.

De eerste termijn van storting bedraagt 50 pct. van het te storten bedrag, de tweede termijn bedraagt 10 pct. van dat bedrag en de volgende twee termijnen telkens 20 pct., met dien verstande dat de te storten bedragen van de eerste twee termijnen naar boven en die van den derden termijn naar beneden worden afgerond tot een bedrag van f 200 of een veelvoud van dat bedrag, terwijl als vierde termijn het restant wordt gestort.

De stortingen kunnen door de belanghebbenden naar verkiezing worden vervroegd mits in ronde bedragen van f 200 wordt gestort.

32. Bij elke storting ingevolge deze afdeeling van deze wet wordt, behalve de hoofdsom, voor vergoeding van reeds verschenen rente betaald 0.25 ten honderd voor elke kalendermaand, welke van den loopenden rentetermijn reeds verstreken is. Hierbij wordt eene maand, van welke zeven of minder dagen verloopen zijn, niet medegerekend en eene maand, van welke acht of meer dagen verloopen zijn, voor een volle maand gerekend.

Ten opzichte van kalendermaanden, waarvan de zevende dag een Zondag is, wordt in het vorig lid in de plaats van zeven acht en in de plaats van acht negen gelezen.

Bij stortingen, welke meer dan zeven dagen na den verschijndag plaats hebben, moet daarenboven voor elke zeven dagen, welke sedert dien dag verloopen zijn — gedeelten van dien termijn voor een geheelen gerekend — 1.5 per 1000 van de hoofdsom worden bijbetaald.

Recepissen.

33. Behoudens het bepaalde in artikel 35, ontvangt hij, die stort, voor elke storting een recepis of recepissen aan toonder, inwisselbaar in krachtens deze afdeeling uitgegeven schuldbekentenissen.

De termijnen van inwisselbaarheid worden door Onzen Minister van Financiën bepaald en door middel van de *Staatscourant* bekend gemaakt.

Schuldbekentenissen.

34. De krachtens deze afdeeling uit te geven schuldbekentenissen luiden aan toonder.

Zij worden, vóór de uitgifte, door de Algemeene Rekenkamer geregistreerd en van een bewijs dier registratie voorzien.

Storting door inlevering bewijzen vrijwillige leening.

35. De storting, bedoeld in de artikelen 22 en 26, kan geschieden door de inlevering van „bewijzen van storting", als bedoeld in art. 11, tot zoodanig bedrag als in hoofdsom moet worden gestort.

Wanneer een ingeleverd bewijs van storting als in het vorige lid bedoeld, een hooger bedrag aanwijst dan op de gedwongen leening behoeft te worden gestort, dan wordt dat bewijs afgestempeld of afgeschreven voor het bedrag waarvoor het tot storting op de gedwongen leening heeft gestrekt en aan dengene, die het inleverde, teruggegeven. Het bewijs van storting kan voor het resteerende bedrag worden ingeleverd tot voldoening aan de verplichting tot andere stortingen.

Dwangmiddelen natuurlijke personen.

36. De natuurlijke persoon, die niet aan de hem door deze afdeeling dezer wet opgelegd verplichtingen voldoet, kan tot nakoming daarvan worden genoodzaakt, als ware hetgeen hij krachtens deze afdeeling moet storten verschuldigde vermogensbelasting.

De artikelen 41, 42, 43 en 44 der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* nº. 223) zijn voor zooveel mogelijk van toepassing.

Dwangmiddelen rechtspersonen.

37. De in artikel 26 bedoelde naamlooze vennootschap of andere vereeniging van personen, welke niet aan de haar door deze afdeeling dezer wet opgelegde verplichtingen voldoet, kan tot nakoming daarvan genoodzaakt worden als ware hetgeen zij krachtens deze wet moet storten verschuldigde inkomstenbelasting.

De artikelen 13, 14 en 15 der wet van 22 Mei 1845 (*Staatsblad* nº. 22) zijn voor zooveel mogelijk van toepassing.

VIERDE AFDEELING.

Bepalingen omtrent de dekking van de rente en aflossing der leening of leeningen in deze wet bedoeld.

Betaling van de kosten der leening of leeningen.

38. De uitgaven voor de rente en aflossing der leening, bedoeld in de eerste afdeeling dezer

wet, en die voor de rente en amortisatie der leening, bedoeld in de derde afdeeling dezer wet, indien die afdeeling in toepassing komt, alsmede de kosten van de uitgifte dezer leeningen worden gebracht ten laste van de begrooting van het Leeningfonds 1914, ingesteld bij artikel 31 der Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612).

Eveneens wordt ten laste van die begrooting gebracht het bedrag, waarmede het totaalbedrag, waarvoor krachtens artikel 5 de daarbedoelde schuldbekentenissen in betaling worden aangenomen, de gezamenlijke nominale waarde dier schuldbekentenissen overtreft.

Dekking van de kosten der leening of leeningen.

39. Aan de middelen tot dekking der uitgaven van het Leeningfonds 1914 wordt jaarlijks, te beginnen met het jaar 1918, uit 's Rijks Middelen, tot dekking der uitgaven, vervat in de begrooting der Staatsuitgaven, toegevoegd een zoodanig bedrag als noodig is opdat in het betrokken jaar uit het fonds, afgezien van de ontvangsten als bedoeld in artikel 33c der Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612), kunnen worden voldaan:

1. de op 1 Februari 1918 verschenen rente van de 5 pct. vrijwillige leening 1914;
2. de rente van de 4½ pct. vrijwillige leening 1916;
3. de aflossing van die leening ten bedrage als in artikel 10 der Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 135) is omschreven;
4. de rente van de 4 pct. vrijwillige leening 1916;
5. de aflossing van die leening ten bedrage als in artikel 10 der tweede Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 533) is omschreven;
6. de rente, aflossing en amortisatie alsmede de kosten van uitgifte der leening of leeningen in deze wet bedoeld.
7. het krachtens het tweede lid van het vorig artikel ten laste van de begrooting van het Leeningfonds 1914 te brengen bedrag.

VIJFDE AFDEELING.

Bepalingen van verschillenden aard.

Rekening van leeningen enz.

40. Van de verwisseling, de aflossing en de tegeldemaking der bij deze wet bedoelde Staatsschuld worden rekeningen afgelegd, welke, na door de Algemeene Rekenkamer te zijn opgenomen en gesloten, aan de Staten-Generaal worden medegedeeld.

De verwisselde en afgeloste 5 pcts. schuldbekentenissen worden bij de Algemeene Rekenkamer overgebracht.

Vrijstelling van recht van zegel en registratie.

41. Alle stukken krachtens deze wet op te maken en uit te vaardigen, de af te geven quitantiën, de nota's van toewijzing op inschrijvingen op de, in de eerste afdeeling dezer wet bedoelde leening, de opdrachten aan de Nederlandsche Bank tot storting op die leening en de in verband met de storting afgegeven volgbriefjes, zoomede de processtukken, vonnissen, afschriften van vonnissen betreffende toepassing van deze wet, zijn vrij van zegel en worden, voor zoover zij aan de formaliteit van registratie onderworpen zijn, kosteloos geregistreerd.

Stortingsbewijzen.

42. De stortingsbewijzen, uitgegeven krachtens artikel 11 dezer wet, zijn waardeloos indien de derde afdeeling niet in toepassing komt. In dit geval wordt daarvan door Onzen Minister van Financiën mededeeling gedaan in de *Staatscourant*.

Aflossing 5 pct. schuldbekentenissen.

43. De aflossing krachtens deze wet van 5 pcts. schuldbekentenissen ten laste van het Rijk wordt niet gebracht ten laste van de begrooting van het Leeningfonds 1914.

Wijziging Leeningwetten 1916.

44. In artikel 10, 2de lid, der Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 135) worden de woorden: „Te beginnen met het jaar volgende op dat, waarin de vijf ten honderd rentegevende leening, aangegaan krachtens de Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612), geheel zal zijn afgelost" vervangen door: „Te beginnen met het jaar 1930".

In artikel 10, 2de lid, der Tweede Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 533) vervallen de woorden: „de vijf ten honderd rentegevende leening, aangegaan krachtens de Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612) en" en wordt het woord „zullen" vervangen door „zal".

Inwerkingtreding.

45. Deze wet treedt in werking met den dag, volgende op dien harer afkondiging.

46. Deze wet kan worden aangehaald als „Leeningwet 1917", doch met bijvoeging van het nummer van het *Staatsblad* waarin zij is opgenomen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 18 *Dec.* 1917.)

—

15 *December* 1917. WET, tot vaststelling van het *eerste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1918. S. 711.

Bij deze wet wordt het Iste hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1918, betreffende het *Huis der Koningin*, vastgesteld als volgt:

Art. 1. Inkomen van de Koningin	f 600,000
Art. 2. Inkomen van de Koningin-Weduwe	150,000
Art. 3. Onderhoud der Koninklijke Paleizen	50,000
Art. 4. Kosten van de verdere werkzaamheden van de Commissie tot onderzoek naar den toestand van den gevel van het Koninklijk Paleis op den Dam te *Amsterdam*, met inbegrip van steigerwerk en van reis- en verblijfkosten der Commissie, alsmede kosten van bij het onderzoek onvermijdelijk gebleken restauratie van ornamentiek van de zijgevels, schoorsteenen en den achtergevel	15,000
	f 815,000

—

15 *December* 1917. WET, tot vaststelling van het *zevende* hoofdstuk *A* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1918. S. 712.

Bij deze wet wordt het VIIde hoofdstuk *A* der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1918, betreffende de *Nationale Schuld*, vastgesteld als volgt:

1e Afd. Interesten, enz. . .	f 38,899,885.80
2e Afd. Amortisatie en aflossing van rentegevende Nationale Schuld	7,070,800.—
3e Afd. Onvoorziene uitgaven	25,000.—
	f 45,995,685.80

—

15 *December* 1917. WET, tot vaststelling van het *twaalfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1918. S. 713.

Bij deze wet wordt het XIIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1918, betreffende de *onvoorziene uitgaven*, vastgesteld tot een bedrag van f 50,000.—.

—

15 *December* 1917. WET, tot aanwijzing van de middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1918. S. 714.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens de artikelen 123 en 124 der Grondwet, jaarlijks de middelen behooren te worden aangewezen tot dekking van alle uitgaven des Rijks, in de algemeene begrooting begrepen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de algemeene begrooting voor het dienstjaar 1918, zullen over dat jaar worden gebezigd de middelen en inkomsten hierna omschreven, te weten:

de belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden:

a. de oorlogswinstbelasting,
b. de verdedigingsbelasting I*a*,
c. de verdedigingsbelasting I*b*,
d. de verdedigingsbelasting II,

A. *de overige belastingen:*

1. de grondbelasting,
2. de personeele belasting,
3. de inkomstenbelasting,
4. de vermogensbelasting,
5. de accijns op de suiker,
6. de accijns op den wijn,
7. de accijns op binnenlandsch- en buitenlandsch gedistilleerd,
8. de accijns op het zout,
9. de accijns op het bier,
10. de accijns op het geslacht,
11. de rechten en boeten van zegel,
12. de rechten en boeten van registratie,
13. de rechten en boeten van successie, van schenking en van overgang bij overlijden,
14. de rechten op den invoer,
15. de belasting op de gouden en zilveren werken,
16. het essaailoon in geval van verbreking der werken en voor gehalteproeven, welke geene betaling van belasting ten gevolge hebben,
17. het Statistiekrecht;

B. *de inkomsten der domeinen, wegen en vaarten:*

18. de inkomsten van de gewone domeinen, enz.,
19. de inkomsten van het domein van Oorlog,
20. de inkomsten van de groote wegen,
21. de inkomsten van vaarten, veren en havens;

C. 22. de opbrengst der Staatsloterij;

D. 23. de opbrengst der uitgifte van akten voor de jacht en visscherij, van consenten voor de kustvisscherij en van vergunningen, bedoeld in de vogelwet 1912;

E. 24. de opbrengst der loodsgelden;

F. *het recht op de mijnen:*

25. het vaste en proportioneele recht op de mijnen,

25*a.* vijftien opcenten van het recht op de mijnen voor kwade posten en collecteloon;

G. 26. het aandeel van het Rijk in de opbrengst van de exploitatie der Staatsspoorwegen;

H. 27. het aandeel van den Staat in de winsten van de Nederlandsche Bank, ingevolge de wet van 31 December 1903 (*Staatsblad* n°. 335);

I. 28. de in art. 2 bedoelde bijdrage uit het Fonds, voortspruitende uit koopprijzen van domeinen;

J. 29. de leges geheven ingevolge de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80), gewijzigd bij die van 29 December 1893 (*Staatsblad* n°. 246);

K. 30. de opbrengst van voor het publiek verkrijgbaar gestelde stukken;

L. *de renten van kapitalen, voorgeschoten aan de koloniën in Oost- en West-Indië, aan Staatsbedrijven, 's Rijks bijzondere fondsen, gemeenten, spoorwegmaatschappijen, enz.:*

31. het aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in de renten en kosten van de Nationale Schuld,

32. de rente van kasvoorschotten aan Nederlandsch Oost-Indië,

33. de rente van kasvoorschotten aan *Suriname*,

34. de renten van kasvoorschotten aan *Curaçao*.

35. de rente door de kolonie *Suriname* verschuldigd van het voorschot voor den aanleg van een spoorweg naar het *Lawagebied*,

36. de rente van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet,

37. de rente van voorschotten aan het Tiendfonds,

38. de rente door de gemeente *Venlo* verschuldigd van het haar verleende voorschot voor het inrichten der spoorwegbrug over de *Maas* voor gewoon verkeer,

39. de rente van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De kweekschool voor vroedvrouwen" te *Heerlen*,

40. de rente van het voorschot aan de N. O. Locaalspoorwegmaatschappij verstrekt, ingevolge art. 11 der overeenkomst, goedgekeurd bij de wet van 15 Juli 1898 (*Staatsblad* n°. 185) en dividend over de aandeelen dier Maatschappij in het bezit van het Rijk,

41. de rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij,

42. de rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf,

43. de rente van kapitalen verstrekt aan de artillerie-inrichtingen,

44. de rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie,

45. de rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsvisschershavenbedrijf,

46. de rente van andere door den Staat verleende voorschotten;

M. *de terugbetalingen van kapitalen voorgeschoten aan de koloniën in Oost- en West-Indië, aan Staatsbedrijven, 's Rijks bijzondere fondsen, gemeenten, spoorwegmaatschappijen, enz.:*

47. het aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in de aflossing van Nationale Schuld,

48. de terugbetaling door *Suriname* van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het *Lawagebied*,

49. de aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet,

50. de terugbetaling van voorschotten verstrekt aan het Tiendfonds,

51. de terugbetaling van voorschotten voor den aanleg van spoorwegen met beperkte snelheid,

52. de terugbetaling van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De kweekschool voor vroedvrouwen" te *Heerlen*,

53. de terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij,

54. de terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf,

55. de terugbetaling van kapitalen verstrekt aan de artillerie-inrichtingen,

56. de terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie,

57. de terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsvisschershavenbedrijf,

58. de terugbetaling van andere door den Staat verleende voorschotten,

58*bis.* de terugbetaling van voorschotten in verband met de buitengewone tijdsomstandigheden verleend;

N. *de uitkeeringen door Staatsbedrijven ten behoeve van de vorming van een reserverekening in de boeken dier bedrijven:*

59. de uitkeering ten behoeve van de vorming van eene reserverekening door het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie (postchèque- en girodienst),

59*bis.* de uitkeeringen door Staatsbedrijven ten behoeve van de vorming van eene reserverekening;

O. *de uitkeeringen door Staatsbedrijven van*

suppletoire premie wegens de pensioenverzekering van het personeel, alsmede van brandverzekeringspremie; enz.

60. de uitkeeringen van suppletoire pensioenverzekeringspremie en van brandverzekeringspremie door het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij,

61. de uitkeeringen van suppletoire pensioenverzekeringspremie en van brandverzekeringspremie door het Staatsmuntbedrijf,

62. de uitkeeringen van suppletoire pensioenverzekeringspremie en van brandverzekeringspremie door de artillerie-inrichtingen,

63. de uitkeeringen van suppletoire pensioenverzekeringspremie en van brandverzekeringspremie door het Staatsvisschershavenbedrijf,

64. de uitkeeringen van suppletoire pensioenverzekeringspremie en van brandverzekeringspremie door het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, alsmede pensioensbijdragen der ambtenaren tot dat bedrijf behoorende,

65. de uitkeering van suppletoire pensioenverzekeringspremie door de Rijkspostspaarbank, alsmede pensioenbijdragen der ambtenaren tot die inrichting behoorende;

P. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Buitenlandsche Zaken betreffende:*

66. de consulaatrechten,

67. de door de Chineesche Regeering verschuldigde schadevergoeding ter zake van de onlusten in 1900,

68. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Buitenlandsche Zaken ressorteerende,

69. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

70. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

Q. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Justitie betreffende:*

71. de inkomsten van den Hoogen Raad van Adel en de renten van de te zijnen name op het Grootboek der Nationale Schuld, rentende 2½ ten honderd, ingeschreven kapitalen,

72. de inkomsten voortvloeiende uit den arbeid in de gevangenissen en de Rijkswerkinrichtingen,

73. de baten het beheer van den gewonen dienst der gevangenissen en der Rijkswerkinrichtingen betreffende,

74. de inkomsten voortvloeiende uit den dienst van het Rijkstucht- en -opvoedingswezen,

75. de Griffierechten,

76. de gerechtelijke boeten,

77. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Justitie ressorteerende,

78. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

79. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

R. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Binnenlandsche Zaken betreffende:*

80. de opbrengst van de *Nederlandsche Staatscourant* en het verslag der *Handelingen van de Staten-Generaal*,

81. de opbrengst van het *Staatsblad*,

82. de bijdrage van de gemeente *Rotterdam* in de kosten der aldaar bestaande Rijksinrichting tot opleiding van vroedvrouwen,

83. de baten voortvloeiende uit het beheer van de Rijkskrankzinnigengestichten,

84. de baten voortvloeiende uit het beheer van het Universiteitsziekenhuis te *Leiden*,

85. de baten voortvloeiende uit het beheer van de klinieken der Rijksuniversiteit te *Utrecht*,

86. de bijdragen voor het volgen der lessen aan de Rijksuniversiteiten,

87. de betalingen voor het afleggen der examens bedoeld bij artt. 12 en 138 der wet tot regeling van het hooger onderwijs,

88. de bijdragen voor het volgen der lessen aan de Technische Hoogeschool,

89. de betalingen voor het afleggen der examens aan de Technische Hoogeschool,

90. de bijdragen van leerlingen op de Rijkshoogere burgerscholen,

91. de bijdragen van gemeenten in de kosten van Rijks- hoogere burgerscholen,

92. de bijdragen van gemeenten in de stichting van Rijks hoogere burgerscholen,

93. de schoolgelden van leerscholen, verbonden aan de Rijkskweekscholen voor onderwijzers,

94. de betalingen voor het afleggen der examens bedoeld bij art. 88 der wet tot regeling van het lager onderwijs,

95. de bijdragen voor pensioen van onderwijzers bij de lagere scholen,

96. de teruggaven door gemeenten ter zake van hetgeen door haar, volgens art. 48 der wet tot regeling van het lager onderwijs, over 1916 te veel is genoten,

97. de bijdragen van kweekelingen der Rijksacademie van beeldende kunsten,

98. de schoolgelden van leerlingen aan de Rijksnormaalschool voor teekenonderwijzers,

99. de schoolgelden van leerlingen aan de Rijksschool voor kunstnijverheid,

100. de vergoeding door gemeenten in de kosten van wachtgelden van onderwijzers,

101. de winst van het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij,

102. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Binnenlandsche Zaken ressorteerende,

103. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

104. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

S. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Marine betreffende:*

105. de bijdragen voor de opleiding van adelborsten en adspirant-administrateurs bij het Koninklijk Instituut voor de marine,

106. de bijdragen voor de opleiding van adspirant-machinisten,

107. de bijdragen voor de opleiding van jongelingen bij het internaat van adspirant-adelborsten,

108. de uitkeering van *België* wegens de vuurgelden op de *Wester-Schelde*,

109. de vergoeding door *België*, ingevolge artikel 11 van de overeenkomst van 27 October 1904, goedgekeurd bij de wet van 12 December 1905 (*Staatsblad* n°. 316), betreffende de verbetering der verlichting van de *Wester-Schelde*,

110. de teruggave door *België* van de traktementen van de opzichters en lichtwachters bij de verlichting van de *Wester-Schelde*,

111. het aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in den vlootbouw,

112. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Marine ressorteerende,

113. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en eigendommen,

114. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

T. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Financiën betreffende:*

115. de verjaarde renten,

116. de inkomsten van de Grootboeken der Nationale Schuld,

117. de door 's Rijks Munt afgeleverde munt,

118. de rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld, ingeschreven ten name van het „*Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk*",

119. de winst van het Staatsmuntbedrijf,

120. de vergoeding door provinciën en gemeenten, in 1918 verschuldigd, voor de invordering van opcenten op de grondbelasting over het dienstjaar 1917, op de personeele belasting over het dienstjaar 1916, op de inkomstenbelasting over het belastingjaar 1916/1917 en op de vermogensbelasting over het belastingjaar 1915/1916,

121. de vergoeding door de gemeente *Rotterdam* voor de inning van zeehavengeld en zeetijdingrecht,

122. de teruggave wegens het aandeel der niet ten behoeve van 's Rijks kas geheven opcenten in de kwade posten op de grondbelasting en op de personeele belasting over het dienstjaar 1915 en op de inkomsten- en vermogensbelastingen over het belastingjaar 1915/1916,

123. de opbrengst van de boeten en verbeurdverklaringen bij de grondbelasting, de personeele belasting, de inkomstenbelasting en de vermogensbelasting, zoomede bij de rechten op den invoer en de accijnzen vallende,

124. de kosten van vervolging tot invordering van belastingen aan de schatkist vervallen,

125. de leges aan de schatkist vervallen,

126. de ontvangsten wegens houtgeest, gebezigd tot vermenging van gedistilleerd,

127. de ontvangsten wegens verrichtingen betrekkelijk het kadaster,

128. de opbrengst van het door de landmeters en de boekhouders van het kadaster voor particulieren verrichte werk,

129. de geconsigneerde gelden, waarvan het recht van uitkeering in 1918 vervalt,

130. de opbrengst van het verkort verslag van de vergaderingen der Tweede Kamer van de Staten-Generaal,

131. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren tot de Hooge Staatslichamen behoorende,

132. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Deparement van Financiën ressorteerende,

133. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

134. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

U. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Oorlog betreffende:*

135. de bijdragen voor de opleiding van cadetten bij de Koninklijke Militaire Academie,

136. de bijdragen voor de opleiding van cadetten aan de Cadettenschool,

137. de teruggaven van voorschotten aan officieren verstrekt, tot aanschaffing van paarden,

138. de winst van de artillerie-inrichtingen,

139. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Oorlog ressorteerende,

140. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

141. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

V. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Waterstaat betreffende:*

142. de bijdrage van *België* in het onderhoud van het kanaal van *Gent* naar *Terneuzen*,

143. de teruggave door *België* van de kosten van exploitatie en onderhoud van de Rijkselectriciteitswerken te *Terneuzen*,

144. de baten voortvloeiende uit den aanleg der Staatsspoorwegen,

145. de bijdragen in de kosten van aanleg en onderhoud van landswerken,

146. de teruggave van de uit de Staatsbegrooting bestreden kosten van de Rijkspostspaarbank,

147. de winst van het Staatsvisschershavenbedrijf,

148. de winst van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie,

149. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Waterstaat ressorteerende,

150. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

151. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

W. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende:*

152. de baten voortvloeiende uit het beheer der Rijks hoogere land-, tuin- en boschbouwschool te *Wageningen* en de bijdrage van Nederlandsch Oost-Indië in de kosten dier school,

153. de bijdragen van de leerlingen der middelbare Nederlandsche landbouwschool te *Groningen*,

154. de bijdragen van de leerlingen der middelbare koloniale landbouwschool te *Deventer*,

155. de bijdragen van leerlingen der Rijkszuivelschool te *Bolsward* en de bijdrage der provincie *Friesland* in de kosten dier school,

156. de bijdragen van de leerlingen der Rijkslandbouwhuishoudschool „de Rollecate",

157. de bijdragen van leerlingen op de Rijks land- en tuinbouw winterscholen,

158. de inkomsten van het hengstveulendepot te *Bergen op Zoom*,

159. de ontvangsten wegens Rijkskeuring van hengsten,

160. de baten voortvloeiende uit het bijzonder toezicht op de bereid- en bewaarplaatsen van boter, in perceelen waar èn boter èn margarine wordt bereid, ingevolge artikel 9, tweede lid, der Boterwet,

161. de baten voortvloeiende uit het onderzoek van terreinen, planten, enz., uit het onderzoek van ter in- of doorvoer toegelaten aardappelen en uit het gebruik van blauwzuurdamp ter bestrijding van voor den land- en tuinbouw schadelijke dieren,

162. de baten voortvloeiende uit het beheer van 's Rijks veeartsenijschool,

163. de baten voortvloeiende uit het Koninklijk besluit van 1 December 1910 (*Staatsblad* n°. 364), laatstelijk gewijzigd bij dat van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* n°. 64) houdende bepalingen ter bestrijding van tuberculose onder het rundvee,

164. de baten voortvloeiende uit de keuring van voor uitvoer bestemd vleesch,

165. de baten voortvloeiende uit het beheer van 's Rijks seruminrichting,

166. de opbrengst der Rijkslandbouwproefstations,

167. de inkomsten van het Rijkszuivelstation te *Leiden*,

168. de baten betreffende den dienst van de zuivelconsulentschappen,

169. de justeerloonen van gewichten,

170. de baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf, na aftrek van de vrachten en verdere onkosten op den verkoop van de producten vallende,

171. de ontvangsten voortvloeiende uit de uitvoering van de *Octrooiwet* 1910 (*Staatsblad* n°. 313),

172. de ontvangsten ingevolge de Merkenwet, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* n°. 64),

173. de ontvangsten wegens verrichte onderzoekingen door den Rijksvoorlichtingsdienst ten behoeve van den rubberhandel en de rubbernijverheid,

174. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel ressorteerende,

175. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

176. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

X. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Koloniën betreffende:*

177. het aandeel in de ontvangsten wegens kabeltaksen uit de door de Duitsch-Nederland-

sche Telegraaf Maatschappij geëxploiteerde lijnen,

178. de teruggave door Nederlandsch Oost-Indië van de kosten van het personeel van het statistisch bureau en van het technisch bureau bij het Departement van Koloniën, van den huisbewaarder voor het gebouw van den Geneeskundigen Raad bij dat Departement, alsmede van de traktementen van het ambtelijk en bedienend personeel van het koloniaal etablissement te *Amsterdam* en van den Directeur en den huisbewaarder, tevens instrumentmaker, bij de school tot opleiding voor commies bij den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst,

179. de ontvangsten van het militair hospitaal, van de apotheek en van het magazijn van geneesmiddelen te *Paramaribo* en van de militaire ziekeninrichtingen te *Nickerie* en te *Albina*,

180. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Koloniën ressorteerende,

181. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

182. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende.

2. Van het voordeelig slot der rekening van het Fonds voortspruitende uit koopprijzen van domeinen over het jaar 1917 en de in 1918 te ontvangen koopprijzen van domeinen en afkoopprijzen van tiendrecht, jacht- en vischrecht en grondrenten, eeuwigdurende erfpachten en dergelijke praestatiën, wordt een bedrag van *tweehonderd vijftig duizend gulden* toegevoegd aan de middelen tot goedmaking der uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1918.

3. Naar aanleiding van art. 35 der wet van 21 April 1810 (*Bulletin des Lois*, n°. 285) wordt het proportioneel recht op de mijnen voor het jaar 1918 bepaald op *twee en een half ten honderd* der zuivere opbrengst.

4. Ter voorziening in kasbehoeften kunnen desgevorderd schatkistbiljetten of schatkistpromessen worden uitgegeven en schatkistbiljetten worden beleend tot een zoodanig bedrag als noodig is ter verkrijging van eene som van ten hoogste *tweehonderd millioen gulden*.

5. Deze wet treedt in werking op 1 Januari 1918.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's Gravenhage, den 15den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 22 *Dec.* 1917.)

STAATSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1918.

—

WET OP DE MIDDELEN.

Raming voor het dienstjaar 1918.

Belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden.

a.	Oorlogswinstbelasting . .	*Memorie.*
b.	Verdedigingsbelasting I*a*	*Memorie.*
c.	Verdedigingsbelasting I*b*	*Memorie.*
d.	Verdedigingsbelasting II	*Memorie.*

A. *Overige belastingen.*

1.	Grondbelasting	f 16,620,000.—
	Af: ontheffingen, kwijtscheldingen en oninbare posten . . .	60,000.—
	Totaal . . .	f 16,560,000.—
2.	Personeele belasting . . .	f 15,130,000.—
	Af: ontheffingen, verminderingen, afschrijvingen en oninbare posten	1,200,000.—
	Totaal . . .	f 13,930,000.—
3.	Inkomstenbelasting . .	f 45,000,000.—
	Af: ontheffingen, verminderingen, afschrijvingen, teruggaven en oninbare posten . . .	2,000,000.—
	Totaal . . .	f 43,000,000.—
4.	Vermogensbelasting . .	f 4,076,000.—
	Af: ontheffingen, kwijtscheldingen, verminderingen, afschrijvingen en oninbare posten, welke in 1918 worden betaald .	26,000.—
	Totaal . . .	f 4,050,000.—
5.	Accijns op suiker . . .	f 26,520,000.—
6.	Accijns op wijn	1,587,000.—
7.	„ „ binnenlandsch en buitenlandsch gedistilleerd .	29,500,000.—
8.	Accijns op zout	2,260,000.—
9.	Accijns op bier	4,500,000.—
10.	Accijns op geslacht . .	8,500,000.—
	Totaal . . .	f 72,867,000.—
11.	Zegelrechten	f 12,900,000.—
12.	Registratierechten . . .	10,664,000.—
13.	Rechten van successie, van schenking en van overgang bij overlijden	24,878,000.—
	Totaal . . .	f 48,442,000.—
14.	Rechten op den invoer .	f 12,000,000.—
15.	Belasting op gouden en zilveren werken	540,000.—
16.	Essaailoon in geval van	

verbreking der werken en voor gehalteproeven, welke geene betaling van belasting ten gevolge hebben . . . . . f 500,—

Totaal . . . f 540,500.—

17. Statistiekrecht . . . . f 2,000,000.—

B. *Domeinen, enz.*

18. Inkomsten van de gewone domeinen . . . . . 1,700,000.—

19. Inkomsten van het domein van Oorlog . . . . . 105,000.—

20. Inkomsten van de groote wegen . . . . . 55,000.—

21. Inkomsten van vaarten, veren en havens . . . . . 150,000.—

Totaal . . . f 2,010,000.—

C. 22. *Opbrengst der Staatsloterij* . . . . . f 654,500.—

D. 23. *Opbrengst der uitgegeven akten voor de jacht en visscherij, van consenten voor de kustvisscherij en van vergunningen, bedoeld in de Vogelwet* 1912 . . 180,000.—

E. 24. *Opbrengst der loodsgelden* . . . . . 500,000.—

F. *Recht op de mijnen.*

25. Vast recht en proportioneel recht . . . . . f 43,500.—

25*a*. 15 opcenten voor kwade posten en collecteloon . . . . 6,500.—

Totaal . . . f 50,000.—

Totaal van de middelen A—F . f 216,784,000.—

G. 26. *Aandeel van het Rijk in de opbrengst van de exploitatie der Staatsspoorwegen* . . . . . f 4,548,940.—

H. 27. *Aandeel van den Staat*, ingevolge de wet van 31 December 1903 (*Staatsblad* nº. 335), *in de winsten der Nederlandsche Bank*, zijnde één vierde gedeelte der over het boekjaar 1917/1918 en drie vierde gedeelten der over het boekjaar 1918/1919 den Staat toekomende winsten . . . . . 3,551,000.—

I. 28. De bijdrage uit het *Fonds voortspruitende uit koopprijzen van domeinen* . . . . 250,000.—

J. 29. *Leges*, geheven ingevolge de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* nº. 80), gewijzigd bij die van 29 December 1893 (*Staatsblad* nº. 246) . . . . . 312,000.—

K. 30. Opbrengst van voor het publiek verkrijgbaar gestelde stukken . . . . . f 30,000.—

L. *Renten van kapitalen, voorgeschoten aan de Koloniën in Oost- en West-Indië, aan Staatsbedrijven, 's Rijks bijzondere fondsen, gemeenten, spoorwegmaatschappijen, enz.*

31. Aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in de renten en kosten van de Nationale Schuld . . . . . f 2,293,385.61

32. Rente van kasvoorschotten aan Nederlandsch Oost-Indië . . . . . 2,297,000.—

33. Rente van kasvoorschotten aan *Suriname* . . . . . 202,500.—

34. Rente van kasvoorschotten aan *Curaçao* . . . . . 500.—

35. Rente door de kolonie *Suriname* verschuldigd van het voorschot voor den aanleg van een spoorweg naar het *Lawagebied* . . . . . 247,080.—

36. Rente van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet 1,132,000.—

37. Rente van voorschotten aan het Tiendfonds . . . . 675,000.—

38. Rente door de gemeente *Venlo* verschuldigd van het haar verleende voorschot voor het inrichten der spoorwegbrug over de *Maas* voor gewoon verkeer . 900.—

39. Rente van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De kweekschool voor vroedvrouwen te *Heerlen*" 4,768.53

40. Rente van het voorschot aan de N.O. Locaalspoorwegmaatschappij verstrekt, ingevolge art. 11 der overeenkomst, goedgekeurd bij de wet van 15 Juli 1898 (*Staatsblad* nº.185) en dividend over de aandeelen dier Maatschappij in het bezit van het Rijk . . . . . 353,000.—

41. Rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij . . 46,325.—

42. Rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf . . . . . 31,500.—

43. Rente van kapitalen verstrekt aan de artillerie-inrichtingen . . . . . 281,250.—

44. Rente van kapitalen ver-

strekt aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie . . . . . f 1,571,000.—

45. Rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsvisschershavenbedrijf te *IJmuiden* . . 170,250 —

46. Rente van andere door den Staat verleende voorschotten . . . . . *Memorie.*

Totaal . . . f 9,306,459.17

M. *Terugbetalingen van kapitalen, voorgeschoten aan de koloniën in Oost- en West-Indië, aan Staatsbedrijven, 's Rijks bijzondere fondsen, gemeenten, spoorwegmaatschappijen, enz.*

47. Aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in de aflossing van Nationale Schuld . . f 1,566,014.39

48. Terugbetaling door *Suriname* van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het *Lawagebied* 94,000.—

49. Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet . . . . . 248,000.—

50. Terugbetaling van voorschotten verstrekt aan het Tiendfonds . . . . . *Memorie.*

51. Terugbetaling van voorschotten voor den aanleg van spoorwegen met beperkte snelheid . . . . . 135,000.—

52. Terugbetaling van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De kweekschool voor vroedvrouwen" te *Heerlen* . . 817.44

53. Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij . . . . . 36,800.—

54. Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf . . . . . 31,000.—

55. Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan de artillerieinrichtingen . . . . . 3,849,315.—

56. Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie . . . . . *Memorie.*

57. Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsvisschershavenbedrijf te *IJmuiden* . . . . . *Memorie.*

58. Terugbetaling van andere door den Staat verleende voorschotten . . . . . f 200,000.—

58*bis*. Terugbetaling van voorschotten in verband met de buitengewone tijdsomstandigheden verleend . . . . . *Memorie.*

Totaal . . . f 6,160,946.83

N. *Uitkeeringen door Staatsbedrijven ten behoeve van de vorming van eene reserverekening in de boeken dier bedrijven.*

59. Uitkeering ten behoeve van de vorming van eene reserverekening door het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie (postchèque- en girodienst) . . . . . f 50,000.—

59*bis*. Uitkeeringen door Staatsbedrijven ten behoeve van de vorming van eene reserverekening . . . . . *Memorie.*

Totaal . . . f 50,000.—

O. *Uitkeeringen door Staatsbedrijven van suppletoire premie wegens de pensioenverzekering van het personeel alsmede van brandverzekeringspremie, enz.*

60. Uitkeeringen van premiën door het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij . . . f 14,445.—

61. Uitkeeringen van premiën door het Staatsmuntbedrijf . . 6,900.—

62. Uitkeeringen van premiën door de artillerie-inrichtingen . 233,760.—

63. Uitkeeringen van premiën door het Staatsvisschershavenbedrijf te *IJmuiden* . . . . . 3,600.—

64. Uitkeeringen van premiën door het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, alsmede pensioensbijdragen der ambtenaren tot dat bedrijf behoorende . . . . . 1,317,000.—

65. Uitkeeringen van premiën door de Rijkspostspaarbank, alsmede pensioensbijdragen der ambtenaren tot die inrichting behoorende . . . . . 34,200.—

Totaal . . . f 1,609,905.—

P. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Buitenlandsche Zaken betreffende.*

66. Consulaatrechten . . . f 50,000.—

67. Schadevergoeding door de Chineesche Regeering verschul-

digd, ter zake van de onlusten in 1900 . . . . . f 76,000.—
68. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Buitenlandsche Zaken* ressorteerende 17,000.—
69. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen 1,000.—
70. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . 1,000.—

Totaal . . . f 145,000.—

Q. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Justitie betreffende.*

71. Inkomsten van den Hoogen Raad van Adel en renten van de te zijnen name op het grootboek der Nationale Schuld, rentende 2½ ten honderd, ingeschreven kapitalen . . . . . f 25,000.—
72. Inkomsten voortvloeiende uit den arbeid in de gevangenissen en de Rijkswerkinrichtingen . . . . . 1,505,000.—
73. Baten, het beheer van den gewonen dienst der gevangenissen en der Rijkswerkinrichtingen betreffende . . . . 85,750.—
74. Inkomsten voortvloeiende uit den dienst van het Rijkstucht- en opvoedingswezen . . 30,600.—
75. Griffierechten . . . . . 250,000.—
76. Gerechtelijke boeten . . 500,000.—
77. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Justitie* ressorteerende . . . . 148,000.—
78. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen 1,500.—
79. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . 40,000.—

Totaal . . . f 2,585,850.—

R. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Binnenlandsche Zaken betreffende.*

80. Opbrengst van de *Nederlandsche Staatscourant* en het verslag der *Handelingen van de Staten-Generaal* . . . . . 48,000.—
81. Opbrengst van het *Staatsblad* . . . . . 8,000.
82. Bijdrage van de gemeente *Rotterdam* in de kosten der aldaar bestaande Rijksinrichting tot opleiding van vroedvrouwen . . . . . f 7,000.—
83. Baten voortvloeiende uit het beheer van de Rijkskrankzinnigengestichten . . . . . 53,000.—
84. Baten voortvloeiende uit het beheer van het Universiteitsziekenhuis te *Leiden* . . . 22,000.—
85. Baten voortvloeiende uit het beheer van de klinieken der Rijksuniversiteit te *Utrecht* . . 63,000.—
86. Bijdragen voor het volgen der lessen aan de Rijksuniversiteiten . . . . . 350,000.—
87. Betalingen voor het afleggen der examens, bedoeld bij artt. 12 en 138 der wet tot regeling van het hooger onderwijs 35,000.—
88. Bijdragen voor het volgen der lessen aan de Technische Hoogeschool . . . . . 250,000.—
89. Betalingen voor het afleggen der examens aan de Technische Hoogeschool . . . 30,000.—
90. Bijdragen van leerlingen op de Rijks- hoogere burgerscholen . . . . . 132,000.—
91. Bijdragen van gemeenten in de kosten van Rijks- hoogere burgerscholen . . . . . 95,000.—
92. Bijdragen van gemeenten in de stichting van Rijks- hoogere burgerscholen . . . . . 200,000.—
93. Schoolgelden van leerscholen verbonden aan de Rijkskweekscholen voor onderwijzers 13,500.—
94. Betalingen voor het afleggen der examens, bedoeld bij art. 88 der wet tot regeling van het lager onderwijs . . . . . 59,000.—
95. Bijdragen voor pensioen van onderwijzers bij de lagere scholen . . . . . 680,000.—
96. Teruggaven door gemeenten ter zake van hetgeen door haar, volgens art. 48 der wet tot regeling van het lager onderwijs, over 1916 te veel is genoten . . 112,000.—
97. Bijdragen van kweekelingen der Rijks-academie van beeldende kunsten . . . . . 7,000.—
98. Schoolgelden van leerlingen aan de Rijksnormaalschool voor teekenonderwijzers 1,600.—
99. Schoolgelden van leer-

lingen aan de Rijksschool voor kunstnijverheid . . . . . f 1,100.—
100. Vergoeding door gemeenten in de kosten van wachtgelden van onderwijzers . . . 28,000.—
101. Winst van het Staatsbedrijf dér Algemeene Landsdrukkerij . . . . . *Memorie.*
102. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Binnenlandsche Zaken* ressorteerende . . . . . 320,000.—
103. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen . . . . . 2,000.—
104. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . . . . . 24,000.—

Totaal . . . f 2,541,200.—

S. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Marine betreffende.*

105. Bijdragen voor de opleiding van adelborsten en adspirant-administrateurs bij het Koninklijk Instituut voor de Marine . . . . . f 33,200.—
106. Bijdragen voor de opleiding van adspirant-machinisten 5,700.—
107. Bijdragen voor de opleiding van jongelingen bij het internaat van adspirant-adelborsten . . . . . 6,600.—
108. Uitkeering van *België* wegens de vuurgelden op de *Wester-Schelde* . . . . . 10,000.—
109. Vergoeding door *België* ingevolge art. 11 van de overeenkomst van 27 October 1904, goedgekeurd bij de wet van 12 December 1905 (*Staatsblad* n°. 316), betreffende de verbetering der verlichting van de *Wester-Schelde* . . . . . 39,100.—
110. Teruggave door *België* van de traktementen van de opzichters en lichtwachters bij de verlichting van de *Wester-Schelde* . . . . . 9,600.—
111. Aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in den vlootbouw . . . . . 5,914,250.—
112. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van *Marine* ressorteerende . . . . f 20,000.—
113. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen . . . . . 100,000.—
114. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . . . . . 24,000.—

Totaal . . . f 6,162,450.—

T. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Financiën betreffende.*

115. Verjaarde renten . . . f 20,000.—
116. Inkomsten van de Grootboeken der Nationale Schuld . . . . . 11,000.—
117. Door 's Rijks Munt afgeleverde munt . . . . . 1,925,000.—
118. Rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld ingeschreven ten name van het „*Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk*" . . . . . 1,000,000.—
119. Winst van het Staatsmuntbedrijf . . . . . 209,790.—
120. Vergoeding door provinciën en gemeenten voor de invordering van opcenten op de grondbelasting over het dienstjaar 1917, op de personeele belasting over het dienstjaar 1916, op de inkomstenbelasting over het belastingjaar 1916/1917 en op de vermogensbelasting over het belastingjaar 1915/1916 . . 517,200.—
121. Vergoeding door de gemeente *Rotterdam* voor de inning van zeehavengeld en zeetijdingrecht . . . . . 1,000.—
122. Teruggave wegens het aandeel der niet ten behoeve van 's Rijks kas geheven opcenten in de kwade posten op de grondbelasting en de personeele belasting over het dienstjaar 1915 en op de inkomsten- en vermogensbelastingen over het belastingjaar 1915/1916 . . . . . 350,000.—
123. Opbrengst van de boeten en verbeurdverklaringen bij de grondbelasting, de personeele belasting, de inkomstenbelasting en de vermogensbe-

lasting, zoomede bij de rechten op den invoer en de accijnzen vallende . . . . . f 50,000.—
124. Kosten van vervolging tot invordering van belastingen aan de schatkist vervallen . . . 170,000.—
125. Leges aan de schatkist vervallen . . . . . 300,000.—
126. Ontvangsten wegens houtgeest, gebezigd tot vermenging van gedistilleerd . . . . 100,000.—
127. Ontvangsten wegens verrichtingen betrekkelijk het kadaster . . . . . 82,000.—
128. Opbrengst van het door de landmeters en de boekhouders van het kadaster voor particulieren verrichte werk . . . 84,000.—
129. Geconsigneerde gelden, waarvan het recht van uitkeering in 1918 vervalt . . . . 2,450.—
130. Opbrengst van het verkort verslag van de vergaderingen der Tweede Kamer van de Staten-Generaal . . . . . 4,500.—
131. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, tot de *Hooge Staatslichamen* behoorende . . . . . 11,000.—
132. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Financiën* ressorteerende . . . 200,000.—
133. Opbrengst van verkochte Rijksgoederen en eigendommen . . . . . 9,000.—
134. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . 180,000.—

Totaal . . . f 5,226,940.—

U. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Oorlog betreffende.*

135. Bijdragen voor de opleiding van cadetten bij de Koninklijke Militaire Academie f 75,000.—
136. Bijdragen voor de opleiding van cadetten aan de Cadettenschool . . . . . 26,300.—
137. Teruggaven van voorschotten aan officieren verstrekt tot aanschaffing van paarden . 3,500.—
138. Winst van het bedrijf der artillerie-inrichtingen . . *Memorie.*
139. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Oorlog* ressorteerende . . . . f 28,000.—
140. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen . . . . . 300,000.—
141. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . 30,000.—

Totaal . . . f 462,800.—

V. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Waterstaat treffende.*

142. Bijdrage van *België* in het onderhoud van het kanaal van *Gent* naar *Terneuzen* . . . f 94,500.—
143. Teruggave door *België* van de kosten van exploitatie en onderhoud van de Rijkselectriciteitswerken te *Terneuzen* 36,500.—
144. Baten voortvloeiende uit den aanleg der Staatsspoorwegen . . . . . 35,000.—
145. Bijdragen in de kosten van aanleg en onderhoud van landswerken . . . . . 977,000.—
146. Teruggave van de uit de Staatsbegrooting bestreden kosten van de Rijkspostspaarbank 1,194,400.—
147. Winst van het Staatsvisschershavenbedrijf . . . . 13,514.—
148. Winst van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie . . . . . 1,603,263.—
149. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Waterstaat* ressorteerende . . 90,000.—
150. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen . . . . . 26,000.—
151. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . 11,500.—

Totaal . . . f 4,081,677.—

W. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten, het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende.*

152. Baten voortvloeiende uit het beheer der Rijks-hoogere land-, tuin- en boschbouwschool te *Wageningen* en de bijdragen van Nederlandsch Oost-Indië in de kosten dier school . . . . . f 48,900.—
153. Bijdragen van de leerlingen der middelbare Neder-

landsche landbouwschool te *Groningen* . . . . . f 1,500.—
154. Bijdragen van de leerlingen der middelbare koloniale landbouwschool te *Deventer* . 9,000.—
155. Bijdragen van de leerlingen der Rijkszuivelschool te *Bolsward* en de bijdrage der provincie *Friesland* in de kosten dier school . . . . . 2,700.—
156. Bijdragen van de leerlingen der Rijkslandbouwhuishoudschool „*de Rollecate*" . . 500.—
157. Bijdragen van leerlingen op de Rijksland- en tuinbouwwinterscholen . . . . . 4,800.—
158. Inkomsten van het hengstveulendepôt te *Bergen op Zoom* . . . . . 20,000.—
159. Ontvangsten wegens Rijkskeuring van hengsten . . 2,000.—
160. Baten voortvloeiende uit het bijzonder toezicht op de bereid- en bewaarplaatsen van boter in perceelen, waar èn boter èn margarine wordt bereid . . 5,100.—
161. Baten voortvloeiende uit het onderzoek van terreinen, planten, enz., het onderzoek van ter in- of doorvoer toegelaten aardappelen en uit het gebruik van blauwzuurdamp ter bestrijding van voor den land- en tuinbouw schadelijke dieren . . 5,150.—
162. Baten voortvloeiende uit het beheer van 's Rijks veeartsenijschool . . . . . 42,000.—
163. Baten voortvloeiende uit het Koninklijk besluit van 1 December 1910 (*Staatsblad* nº. 364), laatstelijk gewijzigd bij dat van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 64), houdende bepalingen ter bestrijding van tuberculose onder het rundvee . . . . . 5,000.—
164. Baten voortvloeiende uit de keuring van voor uitvoer bestemd vleesch . . . . . 260,000.—
165. Baten voortvloeiende uit het beheer van 's Rijksseruminrichting . . . . . 96,000.—
166. Opbrengst der Rijkslandbouwproefstations . . . . 90,000.—
167. Inkomsten van het Rijkszuivelstation te *Leiden* . . 7,000.—
168. Baten betreffende den dienst van de zuivelconsulentschappen . . . . . f 10,450.—
169. Justeerloonen van gewichten . . . . . 20,000.—
170. Baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf, na aftrek van de vrachten en verdere onkosten op den verkoop van de producten vallende . . . . 20,289,000.—
171. Ontvangsten, voortvloeiende uit de uitvoering van de Octrooiwet 1910 . . . . . 175,250.—
172. Ontvangsten ingevolge de Merkenwet . . . . . 21,000.—
173. Ontvangsten wegens verrichte onderzoekingen door den Rijksvoorlichtingsdienst ten behoeve van den Rubberhandel en de Rubbernijverheid . . . 3,000.—
174. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Landbouw, Nijverheid en Handel* ressorteerende . . . . . 95,000.—
175. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen . . . . . 70,000.—
176. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . 40,000.—

Totaal . . . f 21,323,350.—

X. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Koloniën betreffende.*

177. Aandeel in de ontvangsten wegens kabeltaksen uit de door de Duitsch-Nederlandsche Telegraaf-Maatschappij geëxploiteerde lijnen . . . . . *Memorie.*
178. Teruggave door *Nederlandsch-Oost-Indië* van de kosten van het personeel van het statistisch bureau en van het technisch bureau bij het Departement van Koloniën, van den huisbewaarder voor het gebouw van den Geneeskundigen Raad bij dat Departement, alsmede van de traktementen van het ambtelijk en bedienend personeel van het Koloniaal Etablissement te *Amsterdam*, en van den Directeur en den huisbewaarder, tevens instrumentmaker, bij de school tot opleiding voor commies bij den Indischen

post-, telegraaf- en telefoondienst . . . . . f 169,225.—

179. Ontvangsten van het militair hospitaal, van de apotheek en van het magazijn van geneesmiddelen te *Paramaribo* en van de militaire ziekeninrichtingen te *Nickerie* en te *Albina* 353,700.—

180. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Koloniën* ressorteerende . . . . 15,000.—

181. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen . . . . . 2,000.—

182. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . 5,000.—

Totaal . . . f 544,925.—

Totaal van de wet op de middelen f 285,677,443.—

—

15 *December* 1917. WET, houdende regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor het jaar 1918. S. 715.

Bij art. I dezer wet wordt de begrooting vastgesteld als volgt:

Art. I. Aanvangstraktementen van den directeur en van de ambtenaren en bedienden, toelage aan den kamerbewaarder-concierge als abonnement voor het schoonhouden der lokalen, belooning van een vaste-knecht voor het stoken en onderhouden van den heetwaterverwarmingsketel, benevens beloningen voor schrijf- en rekenwerk van tijdelijk bij het fonds werkzaam gestelde personen . . . . . f 47,890.—

Art. Ibis. Traktementsverhoogingen in den thans bekleeden rang in vorige jaren toegekend en krachtens de periodieke traktementsregeling of anderszins nog toe te kennen in den loop van het begrootingsjaar aan den directeur en aan de verder in artikel I bedoelde ambtenaren en bedienden . . . . . 5,625.—

Art. Iter. Traktementsverhooging in den thans bekleeden rang krachtens het bepaalde bij de artikelen 7 en 8 van het Koninklijk besluit d.d. 8 Jun 1914 (*Staatsblad* nº. 220), gewijzigd bij het Koninklijk besluit van den 22 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 290) toe te kennen aan de in artikel I bedoelde ambtenaren . . . . . f 500.—

Art. II. Bureel- en lokaalbehoeften, drukwerk en aankoop van boeken . . . . . 9,000.—

Art. III. Toelagen en presentiegelden voor commissarissen . 2,400.—

Art. IV. Reis- en verblijfkosten van commissarissen, van den directeur en van de ambtenaren en bedienden . . . . . 500.—

Art. V. Aandeel van het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in de toelagen en presentiegelden van de leden van den Burgerlijken Pensioenraad . . . . . 950.—

Art. VI. Onderhoud, assurantiepremie en bewakingskosten door de gemeentebrandweer van het gebouw, waarin de bureelen zijn gevestigd en onderhoud van den tuin achter dat gebouw, benevens toelage van een bouwkundige, belast met het toezicht over het gebouw . . . . . 3,000.—

Art. VII. Pensioenen van weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren en van Rijkswerklieden over 1918 en afgesloten dienstjaren . . . . . 2,122,000.—

Art. VIII. Pensioenen van weduwen en weezen van onderwijzers en van leeraren aan bijzondere gymnasia en aan bijzondere hoogere burgerscholen over 1918 en afgesloten dienstjaren . . . 728,000.—

Art. IX. Aankoop van inschrijvingen op de Grootboeken van de Nationale Schuld, van effecten en van andere geldswaardige papieren, beleggingen in schuldvorderingen door hypotheek of door onderpand van effecten gewaarborgd, alsmede alle met dien aankoop en die beleggingen in verband staande uitgaven 4,493,735.—

Art. X. Restitutie van ingehouden bijdragen, bedoeld bij het 5de lid van artikel 17 der Weduwenwet voor de ambtenaren 1890 en bij het 8ste lid van artikel 21

der Weduwenwet voor de onderwijzers 1905 en de artikelen 3 en 27 der Rijkswerkliedenwet 1914 f 7,000.—

Art. XI. Aankoop van perceelen, welke het gebouw van het fonds belenden en verbouwing van een of meer dier perceelen tot uitbreiding van de bureau's, alsmede alle met den aankoop en de verbouwing in verband staande uitgaven . . . . . 50,000.—

Art. XII. Onvoorziene uitgaven . . . . . 4,000.—

en alzoo tot een bedrag van f 7,474,600.—

Bij de artt. 2, 3 en 4 worden de middelen tot dekking, overschrijving en betaling van onvoorziene uitgaven geregeld.

—

15 *December* 1917. WET, houdende regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren voor het jaar 1918. S. 716.

Bij art. 1 dezer wet wordt de begrooting vastgesteld als volgt:

Art. I. Uitkeering ad f 1,330 aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren wegens huur en vergoeding van kosten van verwarming, verlichting en schoonhouden van lokalen bij het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren in gebruik en van bureel- en lokaalbehoeften en drukwerk f 5,330.—

Art. II. Vergoeding aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor een deel der bezoldiging van ambtenaren van dat fonds, die mede arbeid verrichten voor het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren . . . . . 9,000.—

Art. III. Toelagen en presentiegelden voor commissarissen . 2.000.—

Art. IV. Reis- en verblijfkosten van commissarissen, van den directeur en van de ambtenaren en bedienden . . . . . 500.—

Art. V. Vergoeding aan het Rijk voor uitbreiding van het ambtenarenpersoneel aan het Departement van Financiën in verband met de invoering van de pensioenwetten voor de gemeenteambtenaren . . . . . 3,725.—

Art. VI. Kosten van tijdelijke hulp, schrijfloonen en kosten van contrôle op schrijfwerk (Departement van Financiën) . . . . 7,000.—

Art. VII. Bureel- en lokaalbehoeften en drukwerk (Departement van Financiën) . . . . f 1,200.—

Art. VIII. Toelagen en presentiegelden van de leden van den Pensioenraad voor de gemeenteambtenaren, alsmede reis- en verblijfkosten van die leden . . 2,000.—

Art. IX. Pensioenen van gemeenteambtenaren, daaronder begrepen toelagen aan gemeenteambtenaren, ontslagen om een der redenen, genoemd in artikel 7, eerste lid, der Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913 en uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting over 1918 en afgesloten dienstjaren . . . . . 1,500,000.—

Art. X. Pensioenen van weduwen en weezen van gemeenteambtenaren, daaronder begrepen uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting over 1918 en afgesloten dienstjaren . . . . . 400,000.—

Art. XI. Aankoop van inschrijvingen op de Grootboeken van de Nationale Schuld, van effecten en van andere geldswaardige papieren, beleggingen in schuldvorderingen, door hypotheek gewaarborgd, alsmede alle met dien aankoop en die beleggingen in verband staande uitgaven . . . . . 2,621,245.—

Art. XII. Kosten van geneeskundig onderzoek van gemeenteambtenaren of gewezen gemeenteambtenaren . . . . . 9,000.—

Art. XIII. Teruggave aan de gemeenten van betaalde pensioensbijdragen, bedoeld bij de artikelen 41, 42, 48[1], der Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913. . . . . *Memorie.*

Art. XIV. Teruggave aan de gemeenten of aan de gepensionneerden van betaalde bijdragen voor weduwen- en weezenpensioen, bedoeld bij de artikelen 34 en 35 van de Weduwenwet voor de gemeenteambtenaren 1913 . . *Memorie.*

Art. XV. Vergoedingen aan

het Rijk op grond van artikel 18 der Burgerlijke Pensioenwet . . f 25,000.—

Art. XVI. Vergoedingen aan het Rijk op grond van artikel 46 der Pensioenwet voor de bijzondere leeraren 1913 . . . . . *Memorie.*

Art. XVII. Rente aan het Rijk verschuldigd krachtens artikel 50[4] van de Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913 . . *Memorie.*

Art. XVIII. Onvoorziene uitgaven . . . . . 10,000.—

en alzoo tot een bedrag van . . f 4,596,000.—

Bij de artt. 2, 3 en 4 worden de middelen tot dekking, overschrijving en betaling van onvoorziene uitgaven geregeld.

—

15 *December* 1917. WET, houdende regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der landmacht voor het dienstjaar 1918. S. 717.

Bij art. 1 dezer wet wordt de begrooting vastgesteld als volgt:

Art. I. Aandeel van het fonds in de aanvangstraktementen van ambtenaren van de afdeeling Pensioenen van het Departement van Financiën . . . . . f 1,200.

Art. Ibis. Aandeel van het fonds in de periodieke traktementsverhoogingen in het vorige jaar toegekend en in den loop van het begrootingsjaar nog toe te kennen aan de in *artikel* I bedoelde ambtenaren . . . f 291.67

Art. II. Bureelbehoeften en drukwerk f 400.

Art. III. Pensioenen van weduwen en weezen van militairen en gepensionneerde militairen der landmacht over 1918 en afgesloten dienstjaren . . . . . f 42,000

Art. IV. Aankoop van geldswaardige papieren, beleggingen in schuldvorderingen door hypotheek gewaarborgd, alsmede alle met dien aankoop en die beleggingen in verband staande uitgaven . . . . . f 498,389.33

Art. V. Onvoorziene uitgaven. f 1,000

en alzoo tot een bedrag van f 543,281.

Bij de artt. 2, 3 en 4 worden de middelen tot dekking, overschrijving en betaling van onvoorziene uitgaven geregeld.

—

15 *December* 1917. WET, houdende regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der zeemacht voor het dienstjaar 1918. S. 718.

Bij art. 1 dezer wet wordt de begrooting vastgesteld als volgt:

Art. I. Aandeel van het fonds in de aanvangstraktementen van ambtenaren van de afdeeling Pensioenen van het Departement van Financiën, benevens persoonlijke toelage van een schrijver op jaarloon bij dat Departement . . . . . f 1,300.

Art. Ibis. Aandeel van het fonds in de periodieke traktementsverhoogingen in vorige jaren toegekend en in den loop van het begrootingsjaar nog toe te kennen aan de in *artikel* I bedoelde ambtenaren . . . . . f 291.67

Art. II. Bureelbehoeften en drukwerk f 400.

Art. III. Pensioenen van weduwen en weezen van militairen en gepensionneerde militairen der zeemacht over 1918 en afgesloten dienstjaren . . . . . f 36,000.

Art. IV. Aankoop van geldswaardige papieren, beleggingen in schuldvorderingen door hypotheek gewaarborgd, alsmede alle met dien aankoop in verbandstaande uitgaven f 273,842.33

Art. V. Onvoorziene uitgaven . f 1,000

en alzoo tot een bedrag van f 312,834.

Bij de artt. 2, 3 en 4 worden de middelen tot dekking, overschrijving en betaling van onvoorziene uitgaven geregeld.

—

15 *December* 1917. WET, tot wijziging en verhooging van het *zevende* hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 719.

Bij deze wet worden eenige artikelen ingevoegd, eenige verhoogd en wordt de omschrijving van eenige artikelen gewijzigd.

Ten gevolge hiervan wordt verhoogd:

het totaal van de IIde Afdeeling met f 100,000;

het totaal van de IIIde Afdeeling met f 1000;

het totaal van de IVde Afdeeling met f 2,000,000;

het totaal van de Vde Afdeeling met f 227,400;

het totaal van de VIde Afdeeling met f 550;

het totaal van de VIIIste Afdeeling met f 1,541.67;

het totaal van de IXde Afdeeling met f 37,500;

het totaal van de Xde Afdeeling met f 1,049,883;

en het totaal van het hoofdstuk met f 3,417,874.67.

—

15 *December* 1917. MISSIVE van den Minister van Financiën aan de commissarissen der Koningin in de provinciën betreffende afgifte van attestatiën de vita wegens pensioenen.

Ik heb de eer U mede te deelen, dat de *pensioenen ten laste van de Nederlandsche Staatsbegrooting*, met uitzondering van die der Eeredienaren en die ten laste van de Weduwen- en Weezenfondsen voor militairen en gepensionneerde militairen der Land- en Zeemacht beneden den rang van Officier, te beginnen met den termijn over het eerste kwartaal van 1918, zullen worden betaald in de tweede en de derde maand van het kwartaal waarover zij verschuldigd zijn. De gepensionneerden, wier familienaam aanvangt met een der letters A tot en met K, kunnen op de werkdagen, die vallen tusschen den 19en tot en met den 25sten van de tweede maand, zij wier familienaam aanvangt met een der letters L tot en met Z op de werkdagen vallende tusschen den 4en en den 9en van de derde maand van ieder kwartaal hun pensioen ontvangen. In verband hiermede zal het voorschrift, dat *attestatiën de vita wegens pensioen* moeten worden afgegeven nà afloop van het kwartaal waarover het pensioen verschuldigd is, worden gewijzigd.

Die stukken zullen voor het vervolg mogen worden afgegeven van den 1en werkdag af van ieder kwartaal, waarover de pensioenbetaling loopt.

Aan de gepensionneerden, die voor de eerste maal hun pensioen ontvangen, mogen zij niet worden afgegeven vóór den datum van ingang van het pensioen. Die datum is op de pensioenacte vermeld.

Ik verzoek U beleefd het bovenstaande door Uwe tusschenkomst ter kennis te brengen van de gemeentebesturen, opdat deze hiermede bij het opmaken van de betrokken stukken rekening kunnen houden. (W. v. d. B. A.)

—

17 *December* 1917. BESLUIT, houdende reorganisatie van het krankzinnigengesticht „Brinkgreven" in de gemeenten *Deventer* en *Diepenveen*. S. 720.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 December 1917, n°. 15045, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* n°. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. Met ingang van 1 Februari 1918 wordt ingetrokken het Koninklijk besluit van 17 Augustus 1892 (*Staatsblad* n°. 212), gelijk dit laatstelijk is gewijzigd bij Ons besluit van 3 Januari 1917 (*Staatsblad* n°. 163).

2. Aan het Bestuur van het krankzinnigengesticht het St. Elisabethsgasthuis te *Deventer* wordt vergunning verleend drie paviljoenen (onder welke het ziekenpaviljoen met vleugels voor beide seksen) van „Brinkgreven", gelegen in de gemeenten *Deventer* en *Diepenveen*, in te richten tot een gesticht voor krankzinnigen, overeenkomstig de overgelegde teekeningen en de daarbij gegeven beschrijving.

3. De overige vier paviljoenen en de boerderij worden gezamenlijk onder de voorwaarden, behoorende bij dit besluit, aangewezen als eene inrichting, die niet als krankzinnigengesticht wordt beschouwd, ook wanneer daarin meer dan twee krankzinnigen worden verpleegd.

Wij behouden Ons voor die voorwaarden, wanneer dit noodig blijkt, aan te vullen of te wijzigen.

Op de inrichting, bedoeld in het eerste lid, heeft betrekking artikel 3 van Ons besluit van 16 Juni 1916, n°. 23.

4. In het gesticht voor krankzinnigen mogen niet meer dan 144 krankzinnigen, 72 mannen en 72 vrouwen verpleegd worden.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken bepaalt na de voltooiing van elk paviljoen het tijdstip, waarop dit in gebruik mag worden genomen en het maximum van het getal verpleegden, dat daarin mag worden opgenomen.

Bovendien mogen gedurende het tijdvak, eindigende 31 December 1918, in het gesticht 12 krankzinnigen, 6 mannen en 6 vrouwen, worden verpleegd.

5. Zonder toestemming van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken mogen op het terrein van „Brinkgreven" geen opstallen, tenzij overeenkomstig de teekeningen en beschrijving, genoemd in artikel 2, worden opgericht en mag niet aan derden de beschikking over eenig deel van dit terrein worden gegeven.

6. Zonder toestemming van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken mag in de gebouwen van „Brinkgreven", de rioleering en verdere inrichtingen op het terrein zoomede de afrastering van het terrein en in de omheining van de tuinen van het gesticht geen verandering worden aangebracht, welke ten gevolge zouden hebben, dat zij niet meer geheel overeenstemden met de teekeningen en beschrijving, bedoeld in artikel 2.

7. In elk vóór meer dan één verpleegde bestemd slaapvertrek van het gesticht, bedoeld in artikel 2, wordt op een duidelijk zichtbare

plaats het aantal personen aangegeven, waarvoor het bestemd is.

8. De geneeskundige behandeling der verpleegden in „Brinkgreven" wordt opgedragen aan ten minste drie geneeskundigen, van wie ten minste twee gevestigd moeten zijn in woningen op het terrein van „Brinkgreven" en daarbuiten geen geneeskundige praktijk mogen uitoefenen.

9. Aan de inspecteurs voor het Staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten wordt ten allen tijde vrije toegang verleend tot de dienstgebouwen van „Brinkgreven".

10. Een afschrift van dit besluit en van de Ministerieele beschikkingen, bedoeld in de artikelen 4, 5 en 6 van dit besluit, zoomede een copie van de teekeningen en beschrijving, bedoeld in artikel 2, moeten in „Brinkgreven" aanwezig zijn, en aan de inspecteurs voor het Staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten en aan den officier van justitie ten allen tijde op verlangen ter inzage worden voorgelegd.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 17den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 12 *Jan.* 1918.)

VOORWAARDEN, *waaronder vier paviljoenen en de boerderij van „Brinkgreven" gezamenlijk worden aangewezen als eene inrichting, die niet als krankzinnigengesticht wordt beschouwd, ook wanneer daarin meer dan twee krankzinnigen worden verpleegd.*

Art. 1. Tot de inrichting wordt ten allen tijde vrije toegang verleend aan de inspecteurs voor het Staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten.

Het bestuur, de geneeskundigen aldaar werkzaam, benevens het overige personeel, geven den inspecteurs de door hen verlangde inlichtingen.

2. Het aantal verpleegden mag niet meer bedragen dan een door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te bepalen getal.

3. De eerste geneesheer zendt aan den inspecteur, in het bijzonder met het toezicht belast, binnen 24 uur een schriftelijke kennisgeving van elke opneming, ontslag of overlijden van een verpleegde.

4. Het is verboden den verpleegden te beletten zich schriftelijk te wenden tot de hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur, tot de inspecteurs en den officier van justitie.

5. Door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken kunnen nadere voorschriften worden gegeven ten aanzien van het bepaalde in de artikelen 3 en 4.

Behoort bij het Koninklijk besluit van 17 December 1917 (*Staatsblad* nº. 720).

Mij bekend,

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

—

18 *December* 1917. BESLUIT, tot herziening van het Koninklijk besluit van 2 Februari 1903 (*Staatsblad* nº. 63), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 311), houdende vaststelling der loonbedragen, bedoeld in artikel 7, sub III, der Ongevallenwet 1901. S. 721.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 14 December 1917, nº. 3918, afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien artikel 7, sub III, der Ongevallenwet 1901 (*Staatsblad* 1910 nº. 241), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 11 Februari 1911 (*Staatsblad* nº. 62);

Gelet op Ons besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 207), gewijzigd bij Ons besluit van 12 November 1917 (*Staatsblad* nº. 639);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ingang van 1 Januari 1918 in te trekken Ons besluit van 2 Februari 1903 (*Staatsblad* nº. 63), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 24 Juni 1917 (*Staatsblad* nº. 311) en te bepalen als volgt:

Art. 1. De dagloonen der werklieden, werkzaam in eenig bedrijf, als genoemd in het Koninklijk besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 207), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 12 November 1917 (*Staatsblad* nº. 639), die uitsluitend voor den duur van den seizoentijd of een gedeelte daarvan zijn in dienst genomen, worden gerekend te bedragen:

I. voor vorenbedoelde werklieden, werkzaam in het bedrijf van vervaardigen van aardappelmeel, indien zij in den seizoentijd een loon hebben per werkdag van 4.00 gulden of meer: 3.30 gulden;

3.75 gulden of meer maar minder dan 4.00 gulden : 2.90 gulden ;
3.50 gulden of meer maar minder dan 3.75 gulden : 2.70 gulden ;
3.25 gulden of meer maar minder dan 3.50 gulden : 2.50 gulden ;
3.00 gulden of meer maar minder dan 3.25 gulden : 2.30 gulden ;
2.75 gulden of meer maar minder dan 3.00 gulden : 2.10 gulden ;
2.50 gulden of meer maar minder dan 2.75 gulden : 1.90 gulden ;
2.25 gulden of meer maar minder dan 2.50 gulden : 1.75 gulden ;
2.00 gulden of meer maar minder dan 2.25 gulden : 1.60 gulden ;
1.75 gulden of meer maar minder dan 2.00 gulden : 1.45 gulden ;
1.50 gulden of meer maar minder dan 1.75 gulden : 1.30 gulden ;
1.25 gulden of meer maar minder dan 1.50 gulden : 1.15 gulden ;
1.00 gulden of meer maar minder dan 1.25 gulden : 1.00 gulden ;

III. voor vorenbedoelde werklieden, werkzaam in het bedrijf van vervaardigen van beetwortelsuiker, indien zij in den seizoentijd een loon hebben per werkdag van :

5.00 gulden of meer 3.50 gulden ;
4.00 gulden of meer maar minder dan 5.00 gulden : 3.15 gulden ;
3.75 gulden of meer maar minder dan 4.00 gulden : 2.80 gulden ;
3.50 gulden of meer maar minder dan 3.75 gulden : 2.60 gulden ;
3.25 gulden of meer maar minder dan 3.50 gulden : 2.40 gulden ;
3.00 gulden of meer maar minder dan 3.25 gulden ; 2.20 gulden ;
2.75 gulden of meer maar minder dan 3.00 gulden : 2.00 gulden ;
2.50 gulden of meer maar minder dan 2.75 gulden : 1.85 gulden ;
2,25 gulden of meer maar minder dan 2.50 gulden : 1.70 gulden ;
2.00 gulden of meer maar minder dan 2.25 gulden : 1.55 gulden ;
1.75 gulden of meer maar minder dan 2.00 gulden : 1.40 gulden ;
1.50 gulden of meer maar minder dan 1.75 gulden : 1.25 gulden ;
1.25 gulden of meer maar minder dan 1.50 gulden : 1.10 gulden ;
1.00 gulden of meer maar minder dan 1.25 gulden : 1.00 gulden ;

III. voor vorenbedoelde werklieden, werkzaam in het bedrijf van bakken van joden-paaschbrood, indien zij in den seizoentijd een loon hebben per werkdag van :

2.50 gulden of meer 2.00 ;
2.00 gulden of meer maar minder dan 2.50 gulden : 1.70 gulden ;
1.60 gulden of meer maar minder dan 2.00 gulden : 1.40 gulden ;
1.30 gulden of meer maar minder dan 1.60 gulden : 1.20 gulden ;
1.15 gulden of meer maar minder dan 1.30 gulden : 1.10 gulden ;
1.00 gulden of meer maar minder dan 1.15 gulden : 1.00 gulden ;

IV. voor vorenbedoelde werklieden, werkzaam in het cichoreidrogersbedrijf, indien zij in den seizoentijd een loon per werkdag hebben van :

3.25 gulden of meer 2.45 gulden ;
3.00 gulden of meer maar minder dan 3.25 gulden : 2.25 gulden ;
2.75 gulden of meer maar minder dan 3.00 gulden ; 2.05 gulden ;
2.50 gulden of meer maar minder dan 2.75 gulden : 1.90 gulden ;
2.25 gulden of meer maar minder dan 2.50 gulden : 1.75 gulden ;
2.00 gulden of meer maar minder dan 2.25 gulden : 1.60 gulden ;
1.75 gulden of meer maar minder dan 2.00 gulden : 1.45 gulden ;
1.50 gulden of meer maar minder dan 1.75 gulden : 1.30 gulden ;
1.25 gulden of meer maar minder dan 1.50 gulden : 1.15 gulden ;
1.00 gulden of meer maar minder dan 1.25 gulden : 1.00 gulden ;

2. Het dagloon van een werkman, als bedoeld in artikel 1, die in den seizoentijd een loon heeft van minder dan 1 gulden per werkdag, wordt gerekend gelijk te zijn aan het loon, dat hij in den seizoentijd per werkdag heeft.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 18den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 27 *Dec.* 1917.)

---

18 *December* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 722.

18 *December* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat een raadsbesluit, waarbij aan den verslaggever van 's Raads Openbare Handelingen wordt toegekend een wachtgeld van f 90 's jaars tot hij den 65-jarigen leeftijd zal hebben bereikt, uit overweging dat het ambt van verslaggever geen reden van bestaan meer heeft, geen andere uitlegging toelaat dan dat het ambt van verslaggever wordt opgeheven, zoodat van dat oogenblik af tegen de toelating van den betrokken persoon als lid van den Raad aan art. 23 litt. *f* der Gemeentewet geen grond kan worden ontleend.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gem. Steenwijk, tegen het besluit van Ged. Staten van Overijssel van 28 Aug. 1917, 2e Afd. no. 5274/3783, waarbij, met vernietiging van het besluit van den gemeenteraad van Steenwijk van 10 Augustus 1917, voor zoover dit besluit inhoudt de niet-toelating van D. Hogeweg, alsnog diens toelating is bevolen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 27 Nov. 1917, no. 349;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 Dec. 1917, no. 10209, Afd. B. B.;

Overwegende: dat de Raad der gem. Steenwijk op 10 Aug. 1917 o. a. heeft besloten D. Hogeweg, tot raadslid gekozen, als zoodanig niet toe te laten;

dat nadat D. Hogeweg bij Ged. Staten tegen het raadsbesluit bezwaren had ingebracht, Ged. Staten bij besluit van 28 Aug. 1917, 2e Afd. no. 5274/3783, met vernietiging van de beslissing van den gemeenteraad, voor zoover die inhoudt de niettoelating van D. Hogeweg, alsnog diens toelating hebben bevolen;

dat Ged. Staten hebben overwogen dat het besluit van den gemeenteraad gegrond is op de omstandigheid dat D. Hogeweg naar het oordeel van den Raad is verslaggever van 's Raads openbare handelingen als hoedanig hij blijkens art. 1 zijner instructie wordt benoemd, geschorst en ontslagen door den gemeenteraad, en dat hij derhalve eene betrekking bekleedt die volgens art. 23, onder *f* der gemeentewet onvereenigbaar is met het lidmaatschap van den Raad; dat D. Hogeweg daartegen aanvoert dat hij met ingang van 1 Aug. 1915 op zijn verzoek is op wachtgeld gesteld, als hebbende, gelijk het is uitgedrukt in het raadsbesluit van 20 Juli 1915, letter A. no. 2/5 waarbij hem dat wachtgeld is verleend, „adressants functie als verslaggever geen reden van bestaan meer"; dat voorts hem wachtgeld is verleend tot zijn 65e jaar; dat Hogeweg op grond van een en ander van meening is dat hij heeft opgehouden ambtenaar der gemeente te zijn; dat uit de ter zake overgelegde bescheiden en ingewonnen inlichtingen blijkt dat, door de wijziging van het reglement van orde voor de vergaderingen van den raad bij raadsbesluit van 16 Maart 1915 in dien zin dat voortaan de notulen dier vergaderingen identiek zullen zijn aan het officieel verslag van 's Raads handelingen in de Opregte Steenwijker Courant en door de bereidverklaring van den gemeente-secretaris tot het leveren van dit verslag, de functie van verslaggever is beschouwd voorloopig geen reden van bestaan meer te hebben, althans zoolang de gemeentesecretaris zijne toezegging gestand deed; dat voorts is gebleken dat aan Hogeweg geen ontslag als verslaggever is verleend, doch dat hem alleen wachtgeld is toegekend zonder meer; dat dit wachtgeld is verleend totdat hij den leeftijd van 65 jaar heeft bereikt, opdat bij een eenigszins langen duur der tijdelijk getroffen regeling de raad hem niet te eeniger tijd ontslag zou geven met intrekking van het wachtgeld; dat tot het geven van ontslag niet is overgegaan uit overweging dat, wanneer dit noodig mocht zijn, altijd weer over den verslaggever zou kunnen worden beschikt en voorts op uitdrukkelijken wensch van den belanghebbende zelven, ten einde te voorkomen dat hij ter zake van eventueel weduwen- of weezenpensioen zoude worden aangemerkt als een op wachtgeld gesteld gemeente-ambtenaar in den zin van art. 2 onder C der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913, wordende de bijdrage voor dit pensioen dan ook niet berekend naar het hem toegekende wachtgeld, zijnde f 90.— maar naar een grondslag van f 175.—; dat, welke ook de redenen zijn geweest om aan D. Hogeweg wachtgeld toe te kennen zonder gelijktijdige verleening van ontslag als verslaggever, naar het oordeel van Ged. Staten gedurende den tijd voor welken het wachtgeld wordt genoten, hij niet staat in eene hiërarchische verhouding tot het gemeentebestuur; dat dit eerst weder geacht kan worden het geval te zijn zoodra hem met intrekking van het wachtgeld de opdracht wordt gegeven als verslaggever andermaal diensten te bewijzen; dat dan ook naar het oordeel van Ged. Staten de omstandigheid, waarin hij verkeert, geen wettelijk bezwaar oplevert om hem als raadslid toe te laten en dat daarop evenmin van invloed kan zijn de mogelijkheid, dat hij te eeniger tijd

weder als verslaggever zal kunnen optreden, zullende, wanneer dit plaats vindt, alsdan zoo noodig kunnen worden verklaard, dat hij heeft opgehouden raadslid te zijn;

dat van het besluit van Ged. Staten de gemeenteraad bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat de heer Hogeweg, na eenige jaren als verslaggever van 's Raads Openbare Handelingen te hebben gefungeerd bij Raadsbesluit van 20 Juli 1915 met ingang van 1 Aug. d.a.v. op zijn verzoek op wachtgeld is gesteld, nochtans zonder dat hem ontslag is gegeven uit zijne betrekking; dat de raad geen ontslag heeft toegekend, in de allereerste plaats en hoofdzakelijk omdat de gemeente-secretaris, die zich bereid verklaarde het verslag van 's Raads Openbare Handelingen voor de Opregte Steenwijker Courant te leveren, slechts tijdelijk toezegging had gedaan en de nieuwe regeling derhalve een tijdelijk karakter droeg, waarom de raad zich heeft willen voorbehouden om, zoo noodig, altijd weer over den verslaggever te kunnen beschikken; dat wel Ged. Staten van Overijssel blijkens hunne beslissing van oordeel zijn dat de heer Hogeweg niet staat in eene hiërarchische verhouding tot het Gemeentebestuur, doch dat naar 's Raads meening Ged. Staten dit hun oordeel weer te niet doen door de clausule van hun besluit, volgende op het uitspreken van dit oordeel, uit welke clausule mag worden geconcludeerd dat naar de meening van Ged. Staten de Gemeenteraad van Steenwijk bevoegd moet worden geacht, den heer Hogeweg tot den actieven dienst terug te roepen; dat toch naar 's Raads meening de Raad de macht tot terugroepen niet heeft indien geen hiërarchische verhouding bestaat; dat echter, mocht 's Raads oordeel in dezen niet juist zijn en het mogelijk zijn dat men in het wezen der zaak ambtenaar is zonder dat nochtans gesproken kan worden van het bestaan van eene hiërarchische verhouding, deze laatste omstandigheid ter zake niet dienende kan zijn, daar enkel de gemeentewet het ambtenaar zijn een beletsel noemt en zij niet eischt het bestaan eener hiërarchische verhouding;

Overwegende: dat bij besluit van den Raad der gemeente Steenwijk van 20 Juli 1915, letter A nº. 2/5, aan den verslaggever van 's Raads Openbare Handelingen is toegekend een wachtgeld van negentig gulden 's jaars tot hij den vijf en zestigjarigen leeftijd zal hebben bereikt;

dat dit besluit is gegrond op de overweging dat nopens het opmaken van het verslag eene regeling is getroffen die medebrengt dat het ambt van verslaggever geen reden van bestaan meer heeft;

dat dit besluit geene andere uitlegging toelaat dan dat het ambt van verslaggever werd opgeheven, waarmede strookt dat aan hem die dit ambt tot toen toe bekleedde maar het door het opheffen er van heeft verloren, wat zijn ontslag insluit, een wachtgeld is toegekend;

dat dus Hogeweg met het nemen van het raadsbesluit van 24 Juli 1915 heeft opgehouden gemeente-ambtenaar te zijn, zoodat het bezwaar door den Raad tegen zijne toelating als raadslid ontleend aan het zijn van gemeenteambtenaar, is ongegrond;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ongegrondverklaring van het beroep te bepalen dat D. Hogeweg als lid van den raad der gemeente Steenwijk moet worden toegelaten.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

18 *December* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat door het aangaan eener geldleening, waarvan in de eerstvolgende tien jaren niets zal worden afgelost, de toekomst ten behoeve van het heden zwaarder wordt belast dan een voorzichtig financieel gemeentelijk beleid gedoogt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Amersfoort tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht van 30 Juli 1917, afdeeling III, nº. 1925/1643, waarbij goedkeuring is onthouden aan zijn besluit van 26 Juni 1917, nº. 342, tot het aangaan van eene tijdelijke geldleening van ten hoogste f 500,000 voor verbetering van de binnenstad;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 27 Nov. 1917 nº. 345;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 December 1917, nº. 10208, Afdeeling B.B.;

Overwegende: dat de Raad der gemeente Amersfoort op 26 Juni 1917 heeft besloten:

a. aan te gaan eene tijdelijke geldleening van ten hoogste f 500,000 op te nemen naar behoefte maar per jaar niet meer dan f 50,000 tegen eene rente, berekend naar ten hoogste 6 pct. per jaar en uitsluitend dienende voor werken ter uitvoering van het plan tot verbetering van de binnenstad, welke werken telken jare op de begrooting zullen moeten worden aangegeven met eene raming der kosten;

b. zoodra het geheele bedrag van f 500,000

zal zijn opgenomen, daarvoor aan te gaan eene definitieve leening, behoudens het bepaalde onder *c*, naar een plan dat nader zal worden vastgesteld en aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten zal zijn onderworpen;

c. te bepalen, dat de definitieve leening zal moeten worden afgelost binnen 40 jaar nadat de eerste termijn van de onder *a* bedoelde tijdelijke leening zal zijn opgenomen en dat de aflossing zal aanvangen met den dienst van 1927 en telkens zal bedragen ongeveer f 17,000;

d. dat de rente en aflossing uit de gewone en buitengewone middelen der gemeente zullen worden bestreden;

dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 30 Juli 1917, 3e afdeeling nº. 1925/1643, aan het Raadsbesluit de goedkeuring hebben onthouden uit overweging dat het uit een oogpunt van regelmatig financieel beheer niet wenschelijk is de aflossing van geldleeningen te verschuiven tot in de latere jaren waarvoor de leeningen loopen; dat er geen grond bestaat om ten aanzien van het onderhavige besluit hetwelk de eerste aflossing eerst in 1927, alzoo 10 jaren nà de opneming van den eersten termijn, doet aanvangen, af te wijken van dit beginsel, omdat al moge van eene stelselmatige verbetering van de binnenstad het nageslacht tot in een verre toekomst de vruchten plukken, toch ook de tegenwoordige belastingschuldigen daarvan reeds voordeel zullen genieten en het derhalve billijk is de kosten daarvan voor een deel ook door het tegenwoordige geslacht te doen dragen; dat wel is waar door aflossingen van bestaande leeningen gedurende de eerstvolgende 10 jaren in 1927 de aflossingslast der gemeente niet onbelangrijk zal zijn gedaald, doch allerminst zekerheid bestaat dat in de komende jaren geen nieuwe lasten op de gemeente zullen worden gelegd en evenmin met zekerheid valt te voorspellen dat in de toekomst de draagkracht der gemeente grooter zal zijn;

dat van het besluit van Gedeputeerde Staten de gemeenteraad bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat een regelmatig financieel beheer ook dezen eisch stelt dat bij het aangaan van nieuwe leeningen rekening wordt gehouden met het verloop van de bestaande schuld, mits wordt zorg gedragen dat de aan te gane leeningen worden gedelgd binnen een, met het doel waarvoor de leeningen worden aangegaan overeenkomenden, termijn; dat deze leening is bestemd voor werken waarvan Ged. Staten erkennen dat het nageslacht tot in de verre toekomst de vruchten zal plukken, terwijl voor de delging slechts een termijn van veertig jaren is gekozen, waarbij nog komt dat de leening in 10 jaren zal worden verwerkt en onmiddellijk nadat de laatste termijn zal zijn opgenomen, met de aflossing wordt begonnen;

Overwegende: dat gedurende 10 achtereenvolgende jaren niets van de aan te gane leening zal worden afgelost, waardoor de toekomst ten behoeve van het heden zwaarder zal worden belast dan een voorzichtig financieel gemeentelijk beleid gedoogt;

dat daarom Ged. Staten te recht aan dit leeningsplan de goedkeuring hebben onthouden;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

---

19 *December* 1917. BESLUIT, tot bepaling van den dag, waarop de wet van 15 December 1917 (*Staatsblad* nº. 702), in werking zal treden. S. 723.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Koloniën, Buitenlandsche Zaken en Justitie, van 17 December 1917, 1ste afdeeling, nº. 23, van 17 December 1917, eerste afdeeling, nº. 63406, en van 17 December 1917, 2de afdeeling A, nº. 673;

Gelet op artikel 5 van de wet van 15 December 1917, nº. 77, tot wijziging van wetten in verband met de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafrecht voor *Nederlandsch-Indië* (*Indisch Staatsblad* 1915, nº. 732);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De wet van 15 December 1917, nº. 77, tot wijziging van wetten in verband met de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafrecht voor *Nederlandsch-Indië* (*Indisch Staatsblad* 1915, nº. 732), treedt in werking met ingang van den 1sten Januari 1918.

Onze Ministers van Koloniën, Buitenlandsche Zaken en Justitie zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 19den December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.
De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 22 *Dec.* 1917.)

---

20 *December* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het „Reglement voor de machi-

nisten-examens", vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 December 1907 (*Staatsblad* nº. 354). S. 724.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordrachten van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 5 November 1917, nº. 8013 en van 15 November 1917, nº. 8335, Afdeeling Nijverheid;

Den Raad van State gehoord, adviezen van 11 December 1917, nos. 41 en 42;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 17 December 1917, nº. 9161, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. I. Het eerste en het tweede lid van artikel 2 van het „Reglement voor de machinisten-examens", vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 December 1907 (*Staatsblad* nº. 354), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 14 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 322), worden gelezen als volgt:

„1. De leden en plaatsvervangende leden der in het vorig artikel genoemde Commissie worden telkens voor den tijd van één jaar benoemd door Onzen voornoemden Minister, die tevens uit hun midden den voorzitter, den plaatsvervangenden voorzitter, eventueel de plaatsvervangende voorzitters, den secretaris en den plaatsvervangenden secretaris aanwijst.

„2. Bij ontstentenis van den voorzitter en den plaatsvervangende voorzitter, eventueel de plaatsvervangende voorzitters, worden de werkzaamheden geleid door den oudste in jaren der aanwezige leden".

Art. II. In artikel 7, 1, IV van genoemd Reglement wordt nà:

c. buitengaats op schepen der Koninklijke Marine eene nieuwe bepaling *d.* opgenomen, luidende:

„*d. gedurende de mobilisatie binnengaats op varende schepen der Koninklijke Marine*".

De bepaling *d* wordt *e*.

Art. III. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en aan den Raad van State in afschrift medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 20sten December 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 31 *Dec.* 1917.)

21 *December* 1917. BESLUIT, houdende eene nieuwe regeling van de aanstelling van hulppredikers bij de inlandsche protestantsche gemeenten in *Nederlandsch-Indië*. S. 725.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordrachten van Onzen Minister van Koloniën van 21 September en 22 November 1917, 5de Afdeeling, nos. 16 en 11;

Den Raad van State gehoord (advies van 11 December 1917, nº. 47);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 18 December 1917, 5de Afdeeling, nº. 27;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Ten eerste.

Met intrekking van het Koninklijk besluit van 22 December 1867, nº. 4 (*Indisch Staatsblad* 1870, nº. 71), zooals dit sedert is gewijzigd en aangevuld, vast te stellen de volgende bepalingen:

Art. 1. Ter voorziening in de godsdienstige behoeften van inlandsche protestantsche gemeenten in Nederlandsch-Indië worden hulppredikers aangesteld, wier standplaatsen door den Gouverneur-Generaal worden bepaald.

2. De hulppredikers worden gekozen uit hen, van wie het blijkt, dat zij tot de uitoefening van het leeraarsambt door de Commissie tot de Zaken der Protestantsche Kerken in Nederlandsch-Oost- en West-Indië of door het Bestuur over de Protestantsche Kerken in Nederlandsch-Indië bekwaam en gerechtigd zijn verklaard, met dien verstande, dat zendelingen de voorkeur zullen genieten.

3. De Gouverneur-Generaal regelt den aard en omvang hunner werkzaamheden, waaronder inzonderheid behoort hunne verplichting om inlanders tot leeraars te vormen en op te leiden.

4. De hulppredikers, bijaldien zij voor den dienst in Nederlandsch-Indië worden uitgezonden, genieten:

a. eene voorloopige bezoldiging van f 100 's maands, ingaande met den dag der inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot den dag waarop hunne bij artikel 6 vastgestelde bezoldiging volgens de daaromtrent in Nederlandsch-Indië geldende algemeene bepalingen gerekend wordt in te gaan;

b. een voorschot van twee maanden op de onder *a* bedoelde voorloopige bezoldiging;

c. eene tegemoetkoming van f 1000 (*een duizend gulden*) zoo zij gehuwd zijn en van f 800 (*achthonderd gulden*) zoo zij ongehuwd zijn;

d. vrijen overtocht naar Nederlandsch-Indië op den voet van de daarvoor geldende algemeen bepalingen.

5. Zij, die reeds in Nederlandsch-Indië aanwezig, tot hulpprediker op den voet van dit besluit worden aangesteld ontvangen eene tegemoetkoming van f 200 (*tweehonderd gulden*).

6. De hulppredikers genieten in Nederlandsch-Indië:

a. zoolang zij, in afwachting van het ontstaan eener te vervullen plaats, met voorloopige werkzaamheden worden belast, f 150 's maands;

wanneer hun de zorg voor eene inlandsche protestantsche gemeente is opgedragen, eene maandelijksche bezoldiging van f 200 (*tweehonderd gulden*), met vier vierjaarlijksche verhoogingen van f 50 (*vijftig gulden*) elk;

b. vrije woning en, bij gemis daarvan, eene schadeloosstelling van f 50 (*vijftig gulden*) 's maands, welke door den Gouverneur-Generaal kan worden verhoogd voor standplaatsen, waar de plaatselijke omstandigheden dat noodig maken.

7. Voor zendelingen, die na de inwerkingtreding van dit besluit tot hulpprediker worden benoemd, wordt de tijd, gedurende welken zij als zendeling in Nederlandsch-Indië werkzaam zijn geweest, in rekening gebracht bij de bepaling van hunne bezoldiging.

8. De hulppredikers staan onder het oppertoezicht van het bestuur over de Protestantsche kerken in Nederlandsch-Indië, dat voor ieder hunner een predikant aanwijst, onder wiens toezicht hij heeft te arbeiden en door wiens tusschenkomst hij ook zijne verslagen en alle verzoeken, hem zelf of zijn dienst betreffende, heeft in te dienen.

De predikanten zijn verplicht aan het kerkbestuur te berichten aangaande hun bevindingen omtrent den dienst der onder hun toezicht gestelde hulppredikers en al hetgeen hen betreft.

9. De hulppredikers zijn onderworpen aan het reglement op de uitoefening van kerkelijk opzigt en kerkelijke tucht voor de protestantsche kerk in Nederlandsch-Indië, goedgekeurd en bekrachtigd bij het Koninklijk besluit van 28 Februari 1854, nº. 63 (*Indisch Staatsblad* nº. 37) en aan alle zoodanige bepalingen op de uitoefening van kerkelijk opzicht en kerkelijke tucht, als voor de predikanten zijn vastgesteld.

Ten tweede.

Te bepalen:

dat de bij de inwerkingtreding van dit besluit reeds in dienst zijnde hulppredikers dadelijk in het genot worden gesteld van de in artikel 6 genoemde aanvangsbezoldiging van f 200 (*twee honderd gulden*) 's maands en dat voor hen de reeds volbrachte diensttijd medetelt voor de toekenning van de aan die bezoldiging verbonden verhoogingen, met dien verstande, dat wanneer daardoor aanspraak wordt verkregen op meer dan één verhooging tegelijk, de tweede en volgende telkens eerst één jaar later zullen worden toegekend, behoudens dat zij, die reeds 15 of meer jaren dienst hebben, ook dadelijk in het genot van de tweede verhooging worden gesteld.

Ten derde.

Te bepalen, dat dit besluit in werking treedt op den dag volgende op dien der afkondiging in Nederlandsch-Indië en terugwerkt tot 1 Januari 1917.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 21sten December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 7 *Jan.* 1918.)

—

22 *December* 1917. BESLUIT, houdende bepalingen ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland. S. 726.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel, van Financiën, van Oorlog, van Buitenlandsche Zaken en van Koloniën, van 16 November 1917, nº. 88984, afdeeling Handel;

Overwegende, dat krachtens artikel 1 der wet van 1 September 1917 (*Staatsblad* nº. 576), houdende bijzondere maatregelen ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland, door Ons voorzieningen getroffen kunnen worden ter centraliseering van de leiding van dat goederenverkeer en bij algemeenen maatregel van bestuur voorschriften zullen worden gesteld, overeenkomstig welke de voorwaarden worden opgelegd, waaronder de uitvoer van goederen zal zijn toegelaten;

Den Raad van State gehoord (advies van 3 December 1917, nº. 2);

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 20 December 1917, nº. 93857, afdeeling Handel;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. in te trekken Ons besluit van 10 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 274), houdende bepalingen betreffende heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer, benevens Onze besluiten van 17 Maart 1917 (*Staatsblad* nº. 237) en van 19 Juli 1917 (*Staats-*

blad nº. 492) tot wijziging en aanvulling van Ons in de eerste plaats vermeld besluit.

II. te bepalen als volgt:

Art. 1. Vergunningen tot uitvoer naar het buitenland van goederen, waarvan de uitvoer krachtens de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 1 September 1917 (*Staatsblad* nº. 578) is verboden (consenten voor uitvoer) worden door of namens Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel uitsluitend afgegeven ten name van de te 's-Gravenhage gevestigde Naamlooze Vennootschap, den naam dragend van „Nederlandsche Uitvoermaatschappij", behoudens door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel te maken uitzonderingen ten aanzien van niet voor handelsgebruik bestemde goederen en behoudens de gevallen, dat genoemde maatschappij een consent, dat Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel wil verleenen, niet te haren name wenscht afgegeven te zien, of wel niet binnen een door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel gestelden termijn verklaart van een te haren name gesteld consent gebruik te zullen maken.

Het consent kan door genoemde Vennootschap door middel van endossement voor éénmaal worden overgedragen of ook door haar worden gesplitst in consenten, welke eveneens niet meer dan éénmaal kunnen worden overgedragen.

De vorm der consenten voor uitvoer en van de overdracht daarvan worden door voornoemden Minister vastgesteld, na overleg met Onzen Minister van Financiën.

2. De Nederlandsche Uitvoermaatschappij kan voor de overdrachten, bedoeld in het tweede lid van artikel 1, aan de geëndosseerden voorwaarden opleggen, in den vorm van betalingen te haren bate als anderszins.

De regeling van die voorwaarden geschiedt, behoudens bijzondere gevallen, voor elk artikel of voor elke groep van artikelen telkens voor den duur van een bepaald tijdvak of voor eene bepaalde hoeveelheid.

Bij die regeling zal, ten einde te bevorderen, dat voor alle artikelen zooveel mogelijk gelijkwaardige voorwaarden worden gesteld, rekening worden gehouden met de eischen voor een loonend voortbestaan van den betrokken tak van bedrijf en met de regelingen, die ten aanzien van andere takken van bedrijf zijn getroffen.

Ten aanzien van de opgelegde voorwaarden, zoomede van eene weigering van de Nederlandsche Uitvoermaatschappij om een te haren name afgegeven consent over te dragen, staat gedurende 14 dagen beroep open op Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel. De termijn van beroep begint te loopen den dag volgende op dien, waarop aan den belanghebbende de opgelegde voorwaarden schriftelijk zijn medegedeeld of van de weigering tot overdracht aan den belanghebbende schriftelijk is kennis gegeven.

Onze genoemde Minister beslist.

Zoo noodig raadpleegt hij eene door hem ingestelde Commissie van Advies, die zoowel de Nederlandsche Uitvoermaatschappij als dengene, die in beroep is gekomen, gelegenheid tot mondelinge toelichting geeft.

De Nederlandsche Uitvoermaatschappij is gehouden te voldoen aan de beslissing van Onzen genoemden Minister.

3. Voor zoover door vereenigingen, ingesteld tot regeling van den uitvoer van bepaalde goederen en werkende onder toezicht eener Rijkscommissie, wordt medegewerkt tot uitvoering van het bepaalde bij het tweede lid van artikel 1 en hetgeen daarmede in verband staat, dan wel tot uitoefening van toezicht op den uitvoer van goederen, worden de daaruit voortvloeiende kosten door de Nederlandsche Uitvoermaatschappij aan haar vergoed.

In geval van geschil nopens het bedrag der vergoeding wordt ten verzoeke van partijen of een harer door voornoemden Minister beslist.

4. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten December 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Minister van Oorlog, DE JONGE.
De Minister van Buitenl. Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 31 *Dec.* 1917.)

—

22 *December* 1917. BESLUIT, houdende beslissing dat inlevering van opgaven in strijd met art. 52 (40 *nieuw*) Kieswet, door een ander dan een der onderteekenaars, als niet geschied moet worden beschouwd en behandeld.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Schoondijke tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland van 31 Augustus 1917, nn. 175, 3e afd., waarbij met vernietiging van de besluiten van den gemeenteraad van Schoondijke van 20 Augustus 1917, J. d'Hont. J. M. Risseeuw en I. Seen niet zijn toegelaten als leden van dien Raad;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 5 December 1917, no. 348;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 17 December 1917, no. 10475, afd. Binnenl. Bestuur;

Overwegende: dat Gedeputeerde Staten van Zeeland bij bovengemeld besluit de besluiten van den gemeenteraad van Schoondijke van 20 Augustus 1917 hebben vernietigd, overwegende dat op 9 Juli 1917 bij den buegemeester van Schoonedijke twee opgaven van candidaten zijn ingeleverd, eene ten name van J. d'Hont, J. M. Risseeuw en I. Seen en eene ten name van J. van Lare, J. d'Hont en I. Seen; dat de laatstgenoemde opgave door den burgemeester is ter zijde gelegd omdat zij in strijd met art. 52 der Kieswet was ingeleverd door een persoon die haar niet had onderteekend, en dat de burgemeester vervolgens de op de eerstgenoemde opgave voorkomende candidaten — zijnde hun getal gelijk met dat der te vervullen plaatsen — en grond van art. 10, 5e lid, der Gemeentewet benoemd verklaard heeft tot leden van den gemeenteraad; dat volgens art. 53 der Kieswet de burgemeester niet bevoegd is eene opgave te weigeren dan wegens het gemis van het vereischte aantal onderteekeningen van kiezers bevoegd tot deelneming aan de verkiezing waarvoor de inlevering geschiedt; dat uit de bij Gedeputeerde Staten ingekomen ambtelijke bescheiden gebleken is, dat het vereischte aantal onderteekeningen op de opgave ten name van J. van Lare, J. d'Hont en I. Seen aanwezig was en dat alzoo geen grond bestond om genoemde opgave ter zijde te leggen; dat te Schoondijke drie plaatsen waren te vervullen in den gemeenteraad en dat op de ingeleverde opgaven vier candidaten voorkwamen, te weten de heeren J. d'Hont, J. M. Risseeuw, I. Seen en J. van Lare; dat dus de burgemeester niet de heeren d'Hont, Risseeuw en Seen benoemd had moeten verklaren krachtens art. 10 der Gemeentewet, doch dat eene stemming had moeten geschieden krachtens art. 10*bis* dier wet; dat dus de heeren d'Hont, Risseeuw en Seen voornoemd ten onrechte zijn toegelaten tot leden van den Raad der gemeente Schoondijke;

dat Gedeputeerde Staten op grond hiervan J. d'Hont, J. M. Risseeuw en I. Seen niet hebben toegelaten als leden van den Raad der gemeente Schoondijke;

dat van dit besluit de Raad van Schoondijke bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat door den burgemeester de bovenbedoelde opgave niet is geweigerd, maar wel degelijk is aangenomen en deze daarvoor een bewijs van ontvangst heeft afgegeven als bedoeld bij art. 52 der Kieswet met vermelding van de reden als is voorgeschreven bij art. 53 der Kieswet, 1e zinsnede; dat de inlevering der opgaven bedoeld bij art. 52 der Kieswet, door een ander dan een der onderteekenaars, de candidaatstelling onwettig maakte en dat hij die ingevolge die candidaatstelling gekozen, niet als wettig benoemd kan worden beschouwd; dat de burgemeester niet alleen bevoegd maar verplicht is met de inlevering eener opgaaf van candidaten, die in strijd met de bepaling van art. 52 niet is aangeboden door een of meer personen die haar hadden onderteekend, bij het opmaken der in art. 54 der Kieswet voorgeschreven lijst geen rekening te houden en deze opgaaf kan worden ter zijde gelegd; dat bij eene andere opvatting het bepaalde in art. 52 der Kieswet als een doode letter kan worden beschouwd;

Overwegende: dat de opgave bevattende de namen van J. van Lare, J. d'Hont en I. Seen in strijd met art. 52 der Kieswet bij den burgemeester is ingeleverd door een persoon, die haar niet had onderteekend;

dat eene op deze wijze ingeleverde opgave niet als ingeleverd kan worden aangemerkt en behandeld, omdat niet was voldaan aan den eisch door de wet voor de inlevering gesteld;

dat alzoo alléén overbleef de opgave de namen bevattende van J. d'Hont, J. M. Risseeuw en I. Seen;

dat dus deze personen alléén als candidaten konden worden aangemerkt en hun aantal gelijk was aan dat der te vervullen plaatsen, zoodat zij te recht door den burgemeester zijn benoemd verklaard en door den Raad toegelaten tot leden van den Raad;

Gezien de Gemeentewet en de Kieswet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland, de besluiten van den Raad der gemeente Schoondijke van 20 Augustus 1917 tot toelating van J.

d'Hont, J. M. Risseeuw en I. Seen als leden van dien Raad te handhaven.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

22 *December* 1917. BESCHIKKING van den Minister van Financiën, betreffende het verstrekken van inlichtingen door Inspecteurs der directe belastingen aan gemeentebesturen nopens de inkomstenbelasting.

Ik heb de eer U mede te deelen dat ik, naar aanleiding van eenige bij mij ingekomen verzoeken, bij beschikking van heden de inspecteurs der directe belastingen machtig aan gemeentebesturen, desgevraagd, schriftelijk inlichtingen te verstrekken nopens de bestanddeelen van het INKOMEN van de gemeentelijke belastingplichtigen.

In verband met de buitengewone drukte aan de inspecties meen ik echter te mogen verlangen, dat genoegen wordt genomen met de gegevens in den vorm waarin die zullen worden verstrekt.

Voorts leg ik er den nadruk op dat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat om de zelfde reden de toezending der gevraagde gegevens vertraging ondervindt of zelfs in sommige gevallen geheel achterwege blijft.

De Minister van Financiën,
Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal, D. D. BOER, *l.-S.-G.*

—

27 *December* 1917. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen, volgens de Wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 727.

—

27 *December* 1917. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten betreffende uitvoering van de gewijzigde kieswet.

Ik heb de eer voor zoover noodig de aandacht van Uw college te vestigen op de volgende punten met betrekking tot de uitvoering van de gewijzigde Kieswet (*Staatsblad* nº. 662 van 1917), den 21 December l.l. in werking getreden, en waarvan de tekst is gepubliceerd in het *Staatsblad* nº. 694 van 1917.

Artikel 51 (artikel 31 van den tekst) schrijft voor de verdeeling door Uw college, den Raad gehoord, van de gemeenten van meer dan 20000 zielen in drie kieskringen voor de verkiezing van de leden van den gemeenteraad. Elke kieskring behoort een ongeveer gelijk gedeelte van de bevolking te omvatten.

Voor de bepaling van de bevolking van eene gemeente zal naar mijne meening het voorschrift zijn toe te passen van artikel 3, 2e lid, der Gemeentewet.

De gemeentebesturen zijn er op te wijzen, dat elke gemeente of de kieskringen, waarin eene gemeente verdeeld is, door den Raad in stemdistricten kan worden verdeeld bij plaatselijke verordening, die aan Uw college is mede te deelen.

De kieskringen voor de verkiezing van de leden der Provinciale Staten worden door Uw college verdeeld in stemdistricten in dier voege, dat een stemdistrict in den regel niet meer dan duizend kiezers bevat en in geen geval samenvoeging van gemeenten of van deelen van verschillende gemeenten plaats heeft. Het hoofdstembureau voor de verkiezing van de Provinciale Staten, in te stellen in elken kieskring, aangewezen in tabel B., bedoeld in art. 51 (artikel 31 van den tekst), wordt voor zooveel betreft de vier andere leden, waaruit het buiten den in de wet aangewezen voorzitter bestaat, en hunne drie plaatsvervangers, benoemd door de desbetreffende colleges van Gedeputeerde Staten. Deze benoemingen geschieden voor vier jaar.

Onder de aandacht van de gemeentebesturen in Uwe provincie ware te brengen, dat voor de verkiezing van de leden van den Raad een hoofdstembureau moet worden ingesteld, voor zooveel betreft de gemeenten, die in kieskringen verdeeld zijn, in elken kieskring, en voor zooveel betreft de niet in kieskringen verdeelde gemeenten, in elke gemeente, uitgezonderd in die gemeenten, welke voor de verkiezing van de leden van den Raad niet in stemdistricten zijn verdeeld. In deze laatste treedt het stembureau tevens op als hoofdstembureau krachtens artikel 51c, derde lid (artikel 34 van den tekst).

De voorzitter van elk voor de verkiezing van de leden van den Raad ingesteld hoofdstembureau wordt door den gemeenteraad benoemd uit zijn midden, behalve in de gemeenten, die in kieskringen verdeeld zijn. Voor deze gemeenten wijst de wet den burgemeester aan als voorzitter van het hoofdstembureau van den kieskring, waarbinnen het gemeentehuis gelegen is. De vier andere leden van alle hoofdstembureaux en de drie plaatsvervangers worden door den gemeenteraad benoemd. Ook deze benoemingen geschieden voor vier jaren.

Voor de verkiezing van de leden van de Pro-

vinciale Staten treedt op als centraal stembureau, het hoofdstembureau van den kieskring, waarin de gemeente is gelegen, waar de vergadering der Staten wordt gehouden.

Voor de verkiezing van de leden van den Raad fungeert als centraal stembureau, in gemeenten, die in kieskringen verdeeld zijn, het hoofdstembureau, van hetwelk de burgemeester voorzitter is; in de overige gemeenten het hoofdstembureau.

Het stembureau, bedoeld in artikel 51*e*, derde lid (artikel 34 van den tekst), dat in de gemeenten, die voor de verkiezing van de leden van den Raad niet zijn verdeeld in stemdistricten, als hoofd- en als centraal-stembureau fungeert, is in analogie met artikel 51*b* (artikel 33 van den tekst), mede voor vier jaren te benoemen.

De algemeene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 51*a* der Kieswet (artikel 32 van den tekst), (*Staatsblad* nº. 691 van 1917), regelt in artikel 13 mede de werkzaamheden van de hoofdstembureaux voor zoover die voor de Statenverkiezingen c.q. voor de Raadsverkiezingen, tevens als centraal-stembureau optreden

Artikelen 76 en 77 der Kieswet (artikelen 73 en 74 van den tekst), schrijven voor het dichtvouwen van het stembiljet naar de zijde, waarop de namen van de candidaten gesteld zijn. De vorm van het stembiljet is vastgesteld bij het model, genoemd in artikel 16 van het Koninklijk besluit van 12 December 1917 (*Staatsblad* nº. 692). Mocht de afmeting van het stembiljet het noodzakelijk maken, dan zoude het naar mijne meening aldus kunnen ingericht worden, dat het langs meer dan één vouw kan dichtgeslagen worden, waarbij iedere lijst van candidaten eene bladzijde vormt. In dat geval zoude als keerzijde, bedoeld in artikel 72 (artikel 69 van den tekst) der Kieswet, zijn aan te merken de voorkant van het biljet.

Aangaande artikel 92*a* (artikel 90 van den tekst), merk ik op, dat de eenvoudigste wijze voor het stembureau om aan de bij dat artikel opgelegde verplichting uitvoering te geven, deze schijnt, dat op een tweede kiezerslijst de namen van de kiezers, die zich aanmelden, worden doorgestreept en de lijst dan met een toelichtend schrijven aan den burgemeester wordt gezonden. Zooals bereids aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën d.d. 18 December l.l. telegraphisch is medegedeeld, ontmoet het geen bezwaar, dat, ten einde den termijn voor de herziening van de kiezerslijsten in artikel X van de additionneele artikelen der Grondwet te verruimen, in verband met die herziening, voor het tijdstip van afkondiging in dat additionneele artikel genoemd, genomen wordt 12 December, het tijdstip van de plechtige afkondiging van de Grondwet. De termijnen, bedoeld in artikel 2 (voor het bereiken van den 25-jarigen leeftijd), artikel 8 (voor het bezit van de vereischten voor kiesbevoegdheid), en artikel 22 (opgaven van den Minister van Justitie) vallen dan op 2 Januari 1918. De uiterste termijn voor de vaststelling van de kiezerslijst is 30 Januari 1918, en de dag van de definitieve krachtsverkrijging 25 Maart 1918.

Aangaande het Additionneel Artikel XII merk ik voor zooveel noodig op, dat volgens dat artikel de kiezerslijsten, zooals die op den 12den December 1917 bestaan, van kracht blijven, voor de verkiezingen noodig ter vervulling van plaatsen die in de colleges der Provinciale Staten openvallen, tot den eersten Dinsdag van Juli 1919 en voor de verkiezingen noodig ter vervulling van vacatures in de gemeenteraden tot den eersten Dinsdag van September van datzelfde jaar. Met inbegrip van het onderzoek van de geloofsbrieven, geschieden die verkiezingen volgens de op genoemd tijdstip van 12 December 1917 geldende bepalingen.

De kiezerslijst, die volgens het Koninklijk besluit van 8 December 1917 (*Staatsblad* nº. 687) wordt vastgesteld, overeenkomstig het Additionneele Artikel X der Grondwet, blijft voor de in Additionneel Artikel XII bedoelde Staten- en Raadsverkiezingen, ongebruikt en kan, alleen wat de vermelding van de kiezers voor den gemeenteraad betreft, dienst doen bij eene verkiezing overeenkomstig artikel 131 der gemeentewet.

De nieuwe bepalingen der Kieswet voor de verkiezingen van Provinciale Staten en Gemeenteraden vinden eerst toepassing in 1919. Deze colleges blijven in hunne tegenwoordige samenstelling bestaan, onderscheidenlijk tot den eersten Dinsdag van Juli 1919 en tot den eersten Dinsdag van September van datzelfde jaar.

Uw college gelieve voor zoover noodig, het vorenstaande ter kennis te brengen van de gemeentebesturen in Uwe provincie.

(W. v. d. B. A.)

—

28 *December* 1917. BESLUIT tot herziening van het tarief, vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 18den Juni 1909 (*Staatsblad* nº. 190). S. 728.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van

Waterstaat van 7 December 1917, n°. 3861, Afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien artikel 42, eerste lid der Ongevallenwet 1901 (*Staatsblad* 1910, n°. 241), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 11 Februari 1911 (*Staatsblad* n°. 62);

Den Raad van State gehoord (advies van 24 December 1917, n°. 16);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 27 December 1917, n°. 4102, afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. Het tarief, vastgesteld bij Ons besluit van 18 Juni 1909 (*Staatsblad* n°. 190), wordt met ingang van 1 Januari 1918 vervangen door het navolgende tarief.

De premie bedraagt per één gulden loon zooveel maal 0.00085 gulden als het gevarencijfer eenheden bevat.

2. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 28sten December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 29 *Dec.* 1917.)

—

28 *December* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 18 Juni 1909 (*Staatsblad* n°. 189), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 20 November 1916 (*Staatsblad* n°. 510), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 31 der Ongevallenwet 1901. S. 729.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 7 December 1917, n°. 3861, afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien artikel 31 der Ongevallenwet 1901 (*Staatsblad* 1910, n°. 241), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 11 Februari 1911 (*Staatsblad* n°. 62);

Den Raad van State gehoord (advies van 24 December 1917, n°. 16);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 27 December 1917, n°. 4102, afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ingang van 1 Januari 1918 te wijzigen Ons besluit van 18 Juni 1909 (*Staatsblad* n°. 189), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 20 November 1916 (*Staatsblad* n°. 510) en te bepalen als volgt:

Art. 1. In artikel 3 van Ons besluit van 18 Juni 1909 (*Staatsblad* n°. 189) worden de nummers 50, 51, 77, 129, 143*bis*, 223, 360, 402, 410, 412, 455 en 487 gelezen als volgt:

„50.	Kanalen, sluizen, havens, dokken, bruggen, dijken of andere waterwerken, wegen, spoor- of tramwegen (het bedrijf van maken, herstellen, opbreken of afbreken van) met krachtwerktuig .	38
51.	Kanalen, sluizen, havens, dokken, bruggen, dijken of andere waterwerken, wegen, spoor- of tramwegen (het bedrijf van maken, herstellen, opbreken of afbreken van) zonder krachtwerktuig	38
77.	Chemische fabrieken (de bedrijven uitgecefend in) of het bedrijf van vervaardigen van verf of verfstoffen . .	26
129.	Kistenmakersbedrijf (het) met krachtwerktuig	37
143*bis*.	Loonzagerijen en loonschaverijen (het bedrijf, uitgeoefend in) ten behoeve van bouwondernemingen of houtbewerkingsinrichtingen	66
223.	Blikwaren (het bedrijf van vervaardigen van) en het blikslagers- of koperslagersbedrijf met krachtwerktuig.	29
360.	Katoenspinnersbedrijf (het) met krachtwerktuig	13
402.	Exportslachtersbedrijf (het) en het loonslachtersbedrijf . . .	24
410.	Kunstmineraalwater of gazeuse dranken (het bedrijf van vervaardigen van) en de handel in bier met krachtwerktuig	25
412.	Levensmiddelen (het bedrijf van vervaardigen van verduurzaamde), het bedrijf van vervaardigen van vruchtensappen, jam of appelstroop en het bedrijf van drogen van groenten, kruiden, vruchten enz. met krachtwerktuig .	19
455.	Laden of lossen van schepen	

	(het bedrijf van), niet vallende onder 454, 454*bis* of 454*ter*, daaronder begrepen het dragen, stapelen of wegbergen van goederen uit aan den wal geloste schepen . .	58
487.	Vrachtwagenondernemersbedrijf (het) en het bedrijf van vervoeren met zwaar voertuig, anders dan bedoeld onder nº. 468 :	
	in Amsterdam	54
	„ Rotterdam, daaronder niet begrepen Hoek van Holland	54
	„ 's Gravenhage	54
	„ de gemeente Utrecht . .	54
	„ alle overige plaatsen . .	50"

2. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 28sten December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 29 *Dec.* 1917.)

—

28 *December* 1917. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 206), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 21 November 1917 (*Staatsblad* nº. 654), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in de artikelen 52, tweede en derde lid, en 59, sub 1, 3 en 4, der Ongevallenwet 1901. S. 730.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 7 December 1917, nº. 3861, afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien artikel 52, tweede lid, der Ongevallenwet 1901 (*Staatsblad* 1910, nº. 241), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 11 Februari 1911 (*Staatsblad* nº. 62);

Den Raad van State gehoord (advies van 24 December 1917, nº. 16);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 27 December 1917, nº. 4102, afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ingang van 1 Januari 1918 te wijzigen Ons besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 206), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 21 November 1917 (*Staatsblad* nº. 654), en te bepalen als volgt:

Art. 1. In de tabel, welke bij Ons besluit van den 30sten Mei 1914 (*Staatsblad* nº. 219) is gesteld in de plaats van de tabel, gevoegd bij Ons besluit van 5 December 1902, (*Staatsblad* nº. 206), worden de nummers 50, 51, 77, 129, 143*bis*, 223, 360, 402, 410, 412, 455 en 487 gelezen als volgt:

		M.	P.
„50.	Kanalen, sluizen, havens, dokken, bruggen, dijken of andere waterwerken, wegen, spoor- of tramwegen (het bedrijf van maken, herstellen, opbreken of afbreken van) met krachtwerktuig .	0,31	1,72
51.	Kanalen, sluizen, havens, dokken, bruggen, dijken of andere waterwerken, wegen, spoor- of tramwegen (het bedrijf van maken, herstellen, opbreken of afbreken van) zonder krachtwerktuig . . .	0,31	1,72
77.	Chemische fabrieken (de bedrijven uitgeoefend in) of het bedrijf van vervaardigen van verf of verfstoffen	0,33	0,97
129.	Kistenmakersbedrijf (het) met krachtwerktuig	0,32	1,64
143 *bis*.	Loonzagerijen en loonschaverijen (het bedrijf, uitgeoefend in) ten behoeve van bouwondernemingen of houtbewerkingsinrichtingen	0,33	6,77
223.	Blikwaren (het bedrijf van vervaardigen van) en het blikslagers- of koperslagersbedrijf met krachtwerktuig.	0,30	1,08
360.	Katoenspinnersbedrijf (het) met krachtwerktuig	0,32	0,49
402.	Exportslachtersbedrijf (het) en het loonslachtersbedrijf . .	0,31	0,90
410.	Kunstmineraalwater of gazeuse dranken (het bedrijf van verv. van) en de handel in bier met krachtwerktuig.	0,35	0,93
412.	Levensmiddelen (het bedrijf van vervaardigen van verduurzaamde), het bedrijf van vervaardigen van vruchtensappen, jam of appelstroop en het bedrijf van drogen van groenten, kruiden, vruchten enz. met krachtwerktuig . .	0,32	0,71
455.	Laden of lossen van schepen (het bedrijf van), niet vallende onder 454, 454*bis* of 454*ter*, daaronder begrepen het dragen, stapelen of wegbergen van goederen uit aan den wal geloste schepen . .	0,38	4,60
487.	Vrachtwagenondernemersbedrijf (het) en het bedrijf van vervoeren met zwaar voer-		

tuig, anders dan bedoeld onder nº. 468:		
in Amsterdam	0,30	3,77
„ Rotterdam, daaronder niet begrepen Hoek van Holland	0,30	3,77
„ 's-Gravenhage	0,30	3,77
„ de gemeente Utrecht . .	0,30	3,77
„ alle overige plaatsen . .	0,30	3,10"

2. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 28sten December 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 29 *Dec.* 1917.)

—

28 *December* 1917. BESLUIT, tot nadere vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van de pest en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 731.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat, onverminderd Ons besluit van 27 September 1916 (*Staatsblad* nº. 458), nader buitengewone maatregelen noodzakelijk zijn tot afwending der pest en tot wering harer uitbreiding en gevolgen;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat Minister van Binnenlandsche Zaken, en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 18 October 1917, nº. 11992, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; 22 October 1917, nº. 89, afd. Invoerrechten; 24 October 1917, La. N, afd. Spoorwegen; 30 October 1917, nº. 7963, afd. Nijverheid;

Gelet op de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* nº. 80), laatstelijk aangevuld en gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 314);

Den Raad van State gehoord (advies van 27 November 1917, nº. 37);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 8 December 1917, nº. 15183, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; van 17 December 1917, nº. 118, afdeeling Invoerrechten; 19 December 1917, La. G, afdeeling Spoorwegen en van 22 December 1917, nº. 9356, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. De gemeentebesturen en de burgemeesters, ieder voor zooveel hun aangaat, dragen nauwlettend zorg voor eene doeltreffende toepassing van de bepalingen der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), gewijzigd bij de wetten van 3 December 1874 (*Staatsblad* nº. 188), 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36), 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 8 April 1893 (*Staatsblad* nº. 64), 21 Juli 1899 (*Staatsblad* nº. 166), 21 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 157), 14 Juli 1910 (*Staatsblad* nº. 204), 17 Juli 1911 (*Staatsblad* nº. 208) en 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165).

Uittreksels uit den tekst dier wet, voor zoover de bepalingen op pest toepasselijk zijn, en de herinnering daarvan aan de ingezetenen van belang moet worden geacht, benevens uit den tekst van dit besluit worden vanwege Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, zoodra deze dit noodig acht, aan de gemeentebesturen verzonden, ten einde in elke gemeente te worden aangeplakt.

2. Een ieder is verplicht de inlichtingen, door ambtenaren of geneeskundigen van hem verlangd ter zake van de uitvoering van dit besluit, nauwkeurig en naar waarheid onverwijld te geven.

3. Een ieder, die waarneemt, dat een persoon aan pest lijdt of verschijnselen vertoont, welke doen vermoeden, dat hij door die ziekte is besmet, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabij zijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en daarbij geëmployeerden.

4. De burgemeester is bevoegd, op de personen, die aan pest lijden of, op grond van een ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, doen vermoeden dat zij door die ziekte besmet zijn of de besmetting op anderen kunnen overbrengen, de door hem noodig geachte maatregelen van onderzoek, afzondering en ontsmetting te doen toepassen en hen naar eene openbare inrichting of andere verblijfplaats in de gemeente ter verpleging te doen overbrengen, wanneer hun toestand overeenkomstig de verklaring van den behandelenden geneeskundige dit gedoogt.

De personen, waarop de in de vorige alinea bedoelde maatregelen worden toegepast, zijn verplicht zich aan die maatregelen te onderwerpen en mogen zich niet zonder vergunning van den burgemeester naar eene andere plaats begeven.

Indien het gemeentebestuur aan personen, die inkomsten derven ten gevolge van krachtens het eerste lid van dit artikel genomen maatregelen van afzondering, deswege schadeloosstelling verleent, wordt door den Staat aan de gemeente eene bijdrage verleend van vijftig ten honderd van de uitgaven voor die schadeloosstelling.

5. De burgemeester is bevoegd, na ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, het uitvoeren van verdachte of voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen van welken aard ook, uit het huis, erf, voer- of vaartuig, waar een geval of een verdacht geval van pest voorkwam, anders dan met inachtneming van de door hem te geven voorschriften, te verbieden.

6. In spoedeischende gevallen zijn de bestuurders van Rijksinrichtingen, voor zoover de dienst in hunne inrichting het toelaat, verplicht, op verzoek van een burgemeester aan deze onmiddellijk te doen toekomen of ten gebruike af te staan tot hunne inrichting behoorend materieel, noodig voor behandeling, verpleging, afzondering, ontsmetting of vervoer van lijders aan pest of daarvan verdachten, of voor ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — of voor vervoer van besmette goederen of voorwerpen.

Bij weigering of geschil wordt onverwijld de beslissing ingeroepen van het hoofd van het Departement, waaronder de inrichting ressorteert.

7. De burgemeester doet de hand houden aan een nauwkeurig bijhouden van het in artikel 438 van het Wetboek van Strafrecht bedoelde register in slaapsteden en logementen, en doet, voor zoover hem dit noodig voorkomt, toezicht houden op deze inrichtingen en op de aldaar nachtverblijfhoudende reizigers.

Indien vanwege het gemeentebestuur een geneeskundige met het houden van toezicht op de in het eerste lid van dit artikel bedoelde reizigers belast is, zijn deze verplicht dien geneeskundige bij zich te ontvangen en hem alle verlangde inlichtingen ter zake van de uitvoering van dit besluit, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, te verschaffen, tenzij zij kunnen aantoonen binnen de laatste vijf dagen niet in eene met pest besmette plaats vertoefd te hebben.

De burgemeester doet van hetgeen door hem ter bestrijding der pest of van verdachte gevallen dier ziekte wordt of is verricht, ten spoedigste mededeeling aan den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid.

HOOFDSTUK II.

§ 1. *Van het toezicht op landverhuizers en dergelijken.*

8. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden: *a.* landloopers en zigeuners (bohémiens), *b.* landverhuizers en personen, die bij troepen reizen, of de grens overtrekken, niet toegelaten, dan na geneeskundig onderzocht te zijn en zoo noodig, na ontsmetting der kleederen en reiniging der personen.

Uitzonderingen op het bepaalde in het eerste lid worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel kunnen bepalen, dat personen, bedoeld sub *b.* van het eerste lid van dit artikel, in Nederland slechts worden toegelaten, langs de wegen en casu quo met de treinen, daartoe door hen aan te wijzen.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten, wegen en casu quo treinen, worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst ten minste één dag, voordat zij in werking treden.

9. Het onderzoek geschiedt aan het grensstation of den eersten Nederlandschen grenspost, waar de in het vorig artikel bedoelde personen aankomen, door eenen geneeskundige, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken met toekenning van een door deze te bepalen vergoeding tot wederopzeggens wordt aangewezen, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10, 11 en 12 van dit besluit.

10. Het onderzoek valt steeds zooveel mogelijk samen met het douane-onderzoek en wordt verricht op de wijze, die door den geneeskundige het meest doeltreffend wordt geoordeeld.

Deze treedt omtrent het onderzoek in overleg met den hoogst in rang zijnden der aan-

wezige ambtenaren van de Invoerrechten en Accijnzen, en, indien het onderzoek geschiedt op een spoorweg- of tramstation, tevens met den chef daarvan.

11. Personen, die door den geneeskundige bevonden worden niet aan pest te lijden, noch verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte besmet zijn, mogen niet worden aangehouden, maar worden terstond tot voortzetting van hunne reis toegelaten.

Aan de vergunning tot voortzetting van de reis kunnen voorwaarden worden verbonden.

Aan hen wordt zoo spoedig mogelijk een schriftelijk bewijs afgegeven, volgens door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vastgesteld model, vermeldende dat zij, Nederland binnengekomen, geen ziekteverschijnselen vertoonden, welke het bestaan van pest deden vermoeden.

12. Personen, die door den geneeskundige bevonden worden aan pest te lijden, worden onverwijld, met inachtneming van artikel 9 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), overgebracht naar eene door den burgemeester der grensgemeente, waarin het onderzoek plaats heeft, volgens artikel 20 van dit besluit aan te wijzen inrichting voor verpleging van lijders aan besmettelijke ziekte en daar afgezonderd en verpleegd.

Gelijke maatregelen worden genomen, indien de geneeskundige dit noodig oordeelt, ten opzichte van personen, die verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte besmet zijn.

De kosten van vervoer en verpleging worden door de verpleegden of hunne erfgenamen vergoed. Behoeftigen worden op 's Rijks kosten vervoerd of verpleegd.

Personen, wier lichamen of kleederen besmet moeten worden geacht, worden niet tot voortzetting hunner reis toegelaten, dan na reiniging en ontsmetting, waaronder het onschadelijk maken van ongedierte is begrepen.

§ 2. *Van het grensverkeer.*

13. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden geen personen toegelaten, komende uit door Onze genoemde Ministers aangewezen naburige, met pest besmette, buitenlandsche gemeenten, dan na geneeskundig onderzocht en zoo noodig ontsmet te zijn.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst tenminste één dag vóórdat zij in werking treden.

Uitzonderingen op het bepaalde in het 1ste lid worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Op dit onderzoek is toepasselijk het bepaalde in de artikelen 9, 10, 11 en 12 van dit besluit.

§ 3. *Van het goederenvervoer.*

14. Onverminderd de bestaande bepalingen omtrent het verbod van in-, door- en vervoer van lompen, gebruikte kleedingstukken en ongewasschen lijf- en beddegoed uit landen en plaatsen, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, is verboden in-, door- en vervoer van onbewerkte wol en haar, huiden, bontwerk en andere voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen, uit landen of plaatsen, mede door Onze genoemde Ministers aan te wijzen.

De aanwijzingen worden door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht.

Bij aanwijzingen betreffende den in- of doorvoer uit landen, die toegetreden zijn tot de op 17 Januari 1912 te Parijs gesloten en bij de wet van 26 Februari 1914 (*Staatsblad* nº. 57) goedgekeurde internationale sanitaire overeenkomst, gedragen Onze genoemde Ministers zich naar de bepalingen van die overeenkomst.

15. Een ieder, die waarneemt, dat van goederen, waarvan in-, door- of vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabij zijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie of van 's Rijks belastingen.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en daarbij geemployeerden.

Op de goederen, van welke, niettegenstaande daarvan in-, door- of vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is artikel 5 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134) toepasselijk.

16. Brieven en correspondentie, drukwerken, boeken, dagbladen, dienststukken enz. (postpakketten niet inbegrepen) worden aan geen enkele belemmering of ontsmetting onderworpen.

17. Spoor- of tramwagens (zoo personenals goederenwagens) uit het buitenland binnenkomende, worden aan de grenzen niet aangehouden, behoudens dat wagens, waarin pest-

lijders of personen, die verdacht worden aan pest te lijden of waarin besmette of van besmetting verdachte goederen aangebracht zijn — indien de geneeskundige het noodig oordeelt — van den trein worden gehaakt en op de wijze door den geneeskundige voorgeschreven, worden ontsmet en zoo noodig van ongedierte worden gezuiverd.

18. Bagages en lijfgoederen van personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, zijn onderworpen aan het onderzoek, bedoeld in genoemde artikelen.

Deze bagages en lijfgoederen worden niet aangehouden dan voor zoover en voor zoolang dit ter ontsmetting noodig is.

Bagages en lijfgoederen, voor ontsmetting aangehouden, worden desverlangd aan de eigenaars op hunne kosten door den burgemeester nagezonden.

19. Koopmans- en andere goederen, uit het buitenland aangevoerd, waarvan de in- of doorvoer niet verboden is, worden niet aangehouden en aan ontsmetting onderworpen, tenzij zij, naar het oordeel van den met het onderzoek belasten geneeskundige, geacht kunnen worden besmet te zijn.

§ 4. *Verdere bepalingen.*

20. De burgemeester van elke grensgemeente, als in artikel 8 en artikel 13 van dit besluit is bedoeld, zorgt, zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of met den krachtens artikel 9 aangewezen deskundige:

a. voor de inrichting van een gelegenheid tot afzondering en verpleging van de in de artikelen 8 en 13 van dit besluit bedoelde personen, lijdende aan of verdacht van pest;

b. voor een geschikte plaats voor de ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — van de in de artikelen 18 en 19 van dit besluit bedoelde goederen;

c. voor het personeel, noodig tot hulp of opzicht bij het onderzoek, de afzondering, de ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — of het vervoer van personen of van goederen, bedoeld in de artikelen 8, 13, 18 en 19 van dit besluit;

d. voor de noodige geneesmiddelen, ontsmettingsmiddelen, middelen tot het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte, vervoermiddelen, meubelen en ander noodig materieel,

zoo gebruik gemaakt wordt van de inrichting van gemeentewege tot stand gebracht ter voldoening aan artikel 7 van de wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), bepaalt Onze Minister van Binnenlandsche Zaken de som deswege aan de gemeente te vergoeden.

21. De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, de ambtenaren der invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en alle geëmployeerden aan een spoor- of tramwegonderneming zijn, voor zooveel hun dienst het toelaat, verplicht met al de hun ten deinste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de door den krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige voorgeschreven maatregelen, betreffende het onderzoek, de afzondering, de ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — behandeling en verpleging en het vervoer van personen of van goederen.

Onverminderd het bepaalde in artikel 3, zijn conducteurs van elken uit het buitenland binnenkomenden trein of tram verplicht, den geneeskundige zoo spoedig mogelijk na aankomst van den trein of tram aan het station, kennis te geven van de verdachte verschijnselen, die zij bij personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, hebben waargenomen en van hunne bevinding omtrent de aanwezigheid in den trein of tram van voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen.

22. De kosten, vallende op de maatregelen, voorgeschreven in de artikelen 9, 11, 12, 13, 18 en 19 van dit besluit, komen ten laste van het Rijk, voor zoover in genoemde artikelen niet anders is bepaald, en die kosten niet ingevolge eenige andere wettelijke bepaling, ten laste van andere moeten worden gebracht.

23. De krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige volgt in de uitoefening van zijn ambt de aanwijzingen, die Onze Minister van Binnenlandsche Zaken of de ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, tot wiens dienstkring zijne standplaats behoort, hem geven.

Hij staat den burgemeester, elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie, of van invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en de overige geëmployeerden bij eene spoor- of tramwegonderneming met zijn advies ter zijde, wanneer zij dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding der pest.

Ontdekt hij dreigend gevaar voor de openbare gezondheid, dan geeft hij daarvan, onvermin-

derd artikel 16 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), onverwijld kennis aan den burgemeester en aan bovengenoemden ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid.

§ 5. *Van het scheepvaartverkeer.*

24. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is bevoegd om, waar noodig, met medewerking van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, tot wering van de besmetting van pest, toezicht te doen houden op schepen, die langs binnenwateren het land binnenvaren, en zulks met toepassing, voor zoover mogelijk en noodig, van de artikelen 8 tot en met 12 en 20 tot en met 23 van dit besluit.

25. Schippers van vaartuigen, komende uit landen of plaatsen door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken wegens pest besmet verklaard of aan boord waarvan een geval dier ziekte tijdens de jongste zeereis is voorgekomen, mogen geen andere Nederlandsche havens of reeden dan die van *Vlissingen, Hoek van Holland, IJmuiden, Helder, Harlingen, Delfzijl, Hellevoetsluis* of *Neuzen* of die nader door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken zullen zijn aangewezen, aandoen, of elders in *Nederland* landen, dan na hun schip in eene der genoemde havens of op eene der genoemde reeden het gezondheidsonderzoek, voorgeschreven bij de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 35), te hebben doen ondergaan.

De schipper van een vaartuig, na aankomst uit zee in *Nederland* elders liggende, dan in een van bovengenoemde havens of op een van bovengenoemde reeden, en waarop de pest wordt waargenomen, is verplicht op de eerste aanzegging van den burgemeester van de havenplaats, waar hij ligt, of van de gemeente, die het naast aan zijn ankerplaats ligt, naar eene der genoemde havens of reeden te vertrekken, tenzij hij verkiest weder zee te kiezen.

Onder „reede" wordt verstaan elke ankerplaats voor uit zee komende schepen binnen de zeegaten en op de rivieren en stroomen.

26. Aan elk der door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Waterstaat aan te wijzen plaatsen, gelegen aan stroomen, rivieren, kanalen of andere binnenwateren, wordt geneeskundig toezicht gehouden op de daarlangs varende schepen en hunne opvarenden door een of meer geneeskundigen, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, met toekenning van een door dezen te bepalen vergoeding, tot wederopzegging worden aangewezen.

De beschikking tot aanwijzing van bedoelde plaatsen wordt in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst ten minste één dag vóórdat zij in werking treedt.

Onverminderd het bepaalde in de beide voorgaande leden, is de burgemeester bij het verschijnen of dreigen der pest bevoegd, ten koste van de gemeente geneeskundig toezicht te doen houden op de opvarenden van de in de gemeente vertoevende vaartuigen. De personen, waarop dit toezicht wordt uitgeoefend, zijn verplicht zich daaraan te onderwerpen.

27. Onverminderd artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36), wordt elk schip, varende langs of aankomende aan eene der in artikel 26 van dit besluit bedoelde plaatsen, onderworpen aan een gezondheidsonderzoek.

De schipper is verplicht met zijn schip de door den burgemeester aan te wijzen ligplaats in te nemen en aldaar zonder gemeenschap met den wal of met andere vaartuigen te blijven, totdat het gezondheidsonderzoek en de naar aanleiding daarvan bevolen gezondheidsmaatregelen toegepast zijn.

Op dit verbod van gemeenschap met den wal is toepasselijk het tweede lid van artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36).

De schipper zorgt met al de te zijner beschikking staande middelen voor de stipte naleving van de gegeven bevelen en is verplicht de vragen, hem door of namens den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige gedaan, nauwkeurig en naar waarheid te beantwoorden.

28. De geneeskundige verricht het gezondheidsonderzoek van het schip, van de opvarenden en van de lading of andere op het schip aanwezige goederen, op de wijze, die hem, na overleg met den burgemeester, het meest doeltreffend voorkomt.

Indien het blijkt, dat het schip binnen de laatste 24 uren een gezondheidsonderzoek overeenkomstig de voorschriften van dit besluit heeft ondergaan, kan hij het van verder onderzoek vrijstellen, indien de toestand van het schip of van de opvarenden hem tot zoodanig onderzoek overigens geen aanleiding geeft.

29. De geneeskundige, die het onderzoek verricht heeft, geeft den burgemeester advies omtrent de in het belang der volksgezondheid

te nemen maatregelen, aan welk advies de burgemeester verplicht is onverwijld gevolg te geven, behoudens beroep op Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

De kosten op deze maatregelen vallende, komen ten laste van het Rijk.

Ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — geschiedt, zoo noodig, volgens de regelen, krachtens artikel 25 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134) vastgesteld.

30. Het schip wordt dadelijk tot den verderen doortocht toegelaten en het verbod van gemeenschap met den wal opgeheven, hetzij na afloop van het gezondheidsonderzoek, indien dit tot geen verdere maatregelen aanleiding geeft, hetzij, nadat aan de maatregelen naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek voorgeschreven, uitvoering is gegeven. In het laatste geval kunnen evenwel de opvarenden, die bij het gezondheidsonderzoek bevonden worden, niet te lijden aan pest, noch verschijnselen van die ziekte te vertoonen, met toestemming van den met het onderzoek belasten geneeskundige, terstond onbelemmerd aan den wal worden toegelaten. Vooraf heeft ontsmetting der kleederen en reiniging der personen plaats, indien dit door den geneeskundige noodig wordt geoordeeld.

31. Ten bewijze, dat het schip tot den verderen doortocht is toegelaten, en het verbod van gemeenschap met den wal is opgeheven, ontvangt de schipper van den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige eene schriftelijke verklaring volgens het model door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vast te stellen en waaruit zal moeten blijken van den toestand van het schip, van dien der opvarenden en van dien der lading of andere op het schip aanwezige goederen, benevens van het aantal der opvarenden.

Eene dergelijke verklaring wordt ook door den geneeskundige afgegeven in het geval, bedoeld in het tweede lid van artikel 28 van dit besluit, in welk geval daarvoor ook de bevestiging van eene vroegere verklaring in de plaats kan treden.

32. De burgemeester van elke gemeente, waarin eene plaats ligt, als in artikel 26 van dit besluit bedoeld, zorgt zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of den krachtens genoemd artikel aangewezen geneeskundige, voor het personeel en het materieel, dat de geneeskundige voor het gezondheidsonderzoek behoeft en dat noodig is voor de uitvoering van de naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek voorgeschreven maatregelen.

33. Op de krachtens artikel 26 van dit besluit aangewezen geneeskundigen zijn toepasselijk het eerste en derde lid van artikel 23 van dit besluit.

Zij staan den burgemeester en elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie met hun advies ter zijde, wanneer dezen dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding der pest.

De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie zijn, voor zooveel hun dienst het toelaat, verplicht met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de door bedoelde geneeskundigen voorgeschreven maatregelen.

HOOFDSTUK III.

Slotbepalingen.

34. Onze in dit besluit genoemde Ministers zijn bevoegd de door hen krachtens dit besluit genomen beschikkingen of gedane aanwijzingen, zoo dikwijls de omstandigheden dit gedoogen of noodig maken, op dezelfde wijze als zij zijn tot stand gekomen, te wijzigen of in te trekken.

35. Waar in dit besluit sprake is van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, wordt daaronder verstaan de Inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten.

36. Dit besluit, dat, tenzij het eerder wordt ingetrokken, gedurende één jaar van kracht blijft, treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het geplaatst is.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 28sten December 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 12 *Jan.* 1918.)

28 *December* 1917. BESLUIT, tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van vlektyphus en tot wering zijner uitbreiding en gevolgen. S. 732.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat toepassing der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80), aangevuld door de wet van 20 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 164) en gewijzigd bij art. 19 van de wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 314), tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen, noodzakelijk is wegens het voorkomen van vlektyphus in het buitenland;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 17 October 1917, n°. 11993, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen, 20 October 1917, n°. 99, afdeeling Invoerrechten; 24 October 1917, La. M., afdeeling Spoorwegen, 30 October 1917, n°. 7962, afdeeling Nijverheid;

Gelet op de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80);

Den Raad van State gehoord (advies van 27 November 1917, n°. 36);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 8 December 1917, n°. 15184, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; van 17 December 1917, n°. 117, afdeeling Invoerrechten: 19 December 1917, La. H, Spoorwegen, en van 22 December 1917, n°. 9355, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. De gemeentebesturen en de burgemeesters, ieder voor zooveel hun aangaat, dragen nauwlettend zorg voor eene doeltreffende toepassing van de bepalingen der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134), gewijzigd bij de wetten van 3 December 1874 (*Staatsblad* n°. 188), 28 Maart 1877 (*Staatsblad* n°. 36), 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 8 April 1893 (*Staatsblad* n°. 64), 21 Juli 1899 (*Staatsblad* n°. 166), 21 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 157), 14 Juli 1910 (*Staatsblad* n°. 204), 17 Juli 1911 (*Staatsblad* n°. 208) en 27 April 1912 (*Staatsblad* n°. 165).

Uittreksels uit den tekst dier wet, voor zoover de bepalingen op vlektyphus toepasselijk zijn, en de herinnering daarvan aan de ingezetenen van belang moet worden geacht, benevens uit den tekst van dit besluit worden vanwege Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken verzonden aan de besturen der gemeenten, waar dit noodig wordt geacht, ten einde in elk van die gemeenten te worden aangeplakt.

2. Een ieder is verplicht de inlichtingen, door ambtenaren of geneeskundigen van hem verlangd ter zake van de uitvoering van dit besluit, nauwkeurig en naar waarheid onverwijld te geven.

3. Een ieder, die waarneemt, dat een persoon aan vlektyphus lijdt of verschijnselen vertoont, welke doen vermoeden dat hij door die ziekte is besmet, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabij zijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en op het daarbij werkzame personeel.

4. De burgemeester is bevoegd, op de personen, die aan vlektyphus lijden ot, op grond van een ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, doen vermoeden dat zij door die ziekte zijn besmet of de besmetting op anderen kunnen overbrengen, de door hem noodig geachte maatregelen van onderzoek, afzondering en ontsmetting te doen toepassen en hen naar eene openbare inrichting of andere verblijfplaats in de gemeente ter verpleging te doen overbrengen, wanneer hun toestand overeenkomstig de verklaring van den behandelenden geneeskundige dit gedoogt.

De personen, waarop de in de vorige alinea bedoelde maatregelen worden toegepast, zijn verplicht zich aan die maatregelen te onderwerpen en mogen zich niet zonder vergunning van den burgemeester naar een andere plaats begeven.

Indien het gemeentebestuur aan personen, die inkomsten derven ten gevolge van krachtens het eerste lid van dit artikel genomen maatregelen van afzondering, deswege schadeloosstelling verleent, wordt door den Staat aan de gemeente eene bijdrage verleend van vijftig ten honderd van de uitgaven voor die schadeloosstelling.

5. De burgemeester is bevoegd, na ingewonnen advies van den ambtenaar van het

Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, het uitvoeren van verdachte of voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen van welken aard ook, uit het huis, erf, voer- of vaartuig, waar een geval of een verdacht geval van vlektyphus voorkwam, anders dan met inachtneming van de door hem te geven voorschriften, te verbieden.

6. In spoedeischende gevallen zijn de bestuurders van Rijksinrichtingen, voor zoover de dienst in hunne inrichting het toelaat, verplicht, op verzoek van een burgemeester aan deze onmiddellijk te doen toekomen of ten gebruike af te staan tot hunne inrichting behoorend materieel, noodig voor behandeling, verpleging, afzondering, ontsmetting of vervoer van lijders aan vlektyphus of daarvan verdachten, of voor ontsmetting of voor vervoer van besmette of van besmetting verdachte goederen of voorwerpen.

Bij weigering of geschil wordt onverwijld de beslissing ingeroepen van het hoofd van het Departement, waaronder de inrichting ressorteert.

7. De burgemeester doet de hand houden aan een nauwkeurig bijhouden van het in artikel 438 van het Wetboek van Strafrecht bedoelde register in slaapsteden en logementen, en doet, voor zoover hem dit noodig voorkomt, toezicht houden op deze inrichtingen en op de aldaar nachtverblijfhoudende reizigers, zoomede op woonwagens en woonschepen en op de daarin verblijfhoudende personen.

Indien vanwege het gemeentebestuur een geneeskundige met het houden van toezicht op de in het eerste lid van dit artikel bedoelde personen belast is, zijn deze verplicht dien geneeskundige bij hem te ontvangen en hem alle verlangde inlichtingen ter zake van de uitvoering van dit besluit hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, te verschaffen.

De burgemeester doet van hetgeen door hem ter bestrijding van vlektyphus of van verdachte gevallen dier ziekte wordt of is verricht, ten spoedigste mededeeling aan den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid.

HOOFDSTUK II.

§ 1. VAN HET TOEZICHT OP LANDVERHUIZERS EN DERGELIJKEN.

8. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden: *a.* landloopers en personen die met woonwagens reizen, *b.* landverhuizers en personen, die bij troepen reizen of de grens overtrekken, niet toegelaten dan na geneeskundig onderzocht te zijn en, zoo noodig, na ontsmetting.

Uitzonderingen op het bepaalde in het eerste lid worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel kunnen bepalen, dat personen, bedoeld sub *b.* van het eerste lid van dit artikel, in Nederland slechts worden toegelaten, langs de wegen en met de treinen, daartoe door hen aan te wijzen.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten, wegen en treinen, worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst tenminste één dag, voordat zij in werking treden.

9. Het onderzoek geschiedt aan het grensstation of den eersten Nederlandschen grenspost, waar de in het vorig artikel bedoelde personen aankomen, door eenen geneeskundige, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken met toekenning van een door deze te bepalen vergoeding tot wederopzeggens wordt aangewezen, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10, 11 en 12 van dit besluit.

10. Het onderzoek valt steeds zooveel mogelijk samen met het douane-onderzoek en wordt verricht op de wijze, die door den geneeskundige, met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid van artikel 23, het meest doeltreffend wordt geoordeeld.

Deze treedt omtrent het onderzoek in overleg met den hoogst in rang zijnden der aanwezige ambtenaren van de Invoerrechten en Accijnzen, en, indien het onderzoek geschiedt op een spoorweg- of tramstation, tevens met den chef daarvan.

11. Personen, die door den geneeskundige bevonden worden aan vlektyphus te lijden, worden onverwijld, met inachtneming van artikel 9 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134), overgebracht naar eene door den burgemeester der grensgemeente, waarin het onderzoek plaats heeft, volgens artikel 20 van dit besluit aan te wijzen inrichting voor verpleging van lijders aan besmettelijke ziekten en daar afgezonderd en verpleegd.

Mede worden maatregelen van afzondering en ontsmetting genomen, indien de geneeskundige dit noodig oordeelt, ten opzichte van personen, die verschijnselen vertoonen, welke

doen vermoeden, dat zij door die ziekte zijn aangetast of de besmetting op anderen kunnen overbrengen of behept zijn met ongedierte of daarvan verdacht.

De kosten van vervoer en verpleging worden door de verpleegden of erfgenamen vergoed. Behoeftigen worden op 's Rijks kosten vervoerd of verpleegd.

12. Personen, wier lichamen of kleederen besmet moeten worden geacht, worden niet tot voortzetting hunner reis toegelaten, dan na ontsmetting.

Personen, die door den geneeskundige bevonden worden niet aan vlektyphus te lijden, noch verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte zijn aangetast of de besmetting op anderen kunnen overbrengen of behept zijn met ongedierte of daarvan verdacht, mogen niet worden aangehouden, maar worden terstond tot voortzetting van hunne reis toegelaten.

Aan de vergunning tot voortzetting van de reis kunnen voorwaarden worden verbonden.

Aan hen wordt zoo spoedig mogelijk een schriftelijk bewijs afgegeven, volgens door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vastgesteld model, vermeldende dat zij, Nederland binnengekomen, geen ziekteverschijnselen vertoonden, welke het bestaan van vlektyphus deden vermoeden.

§ 2. VAN HET GRENSVERKEER.

13. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden geen personen toegelaten, komende uit door Onze genoemde Ministers aangewezen naburige, met vlektyphus besmette, buitenlandsche gemeenten, dan na geneeskundig onderzocht en zoo noodig ontsmet te zijn.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst tenminste één dag vóórdat zij in werking treden.

Uitzonderingen op het bepaalde in het 1ste lid worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Op dit onderzoek is toepasselijk het bepaalde in de artikelen 9, 10, 11 en 12 van dit besluit.

§ 3. VAN HET GOEDERENVERVOER.

14. Onverminderd de bestaande bepalingen omtrent het verbod van in-, door- en vervoer van lompen, gebruikte kleedingstukken en ongewasschen lijf- en beddegoed uit landen en plaatsen, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, is verboden in-, door- en vervoer van onbewerkte wol en haar, huiden, bontwerk en andere voor het overbrengen van voor besmetting vatbare voorwerpen, uit landen of plaatsen, mede door Onze genoemde Ministers aan te wijzen.

De aanwijzingen worden door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht.

15. Een ieder, die waarneemt, dat van goederen, waarvan in-, door- en vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabij zijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie of van 's Rijks belastingen.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en op het daarbij werkzame personeel.

Op de goederen, van welke, niettegenstaande daarvan in-, door- of vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is artikel 5 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134) toepasselijk.

16. Brieven en correspondentie, drukwerken, boeken, dagbladen, dienststukken enz. (postpakketten niet inbegrepen) worden aan geen enkele belemmering of ontsmetting onderworpen.

17. Spoor- of tramwagens (zoo personen- als goederenwagens) uit het buitenland binnenkomende, worden aan de grenzen niet aangehouden, behoudens dat wagens, waarin lijders aan vlektyphus of personen, die verdacht worden aan vlektyphus te lijden of doen vermoeden, dat zij de ziekte op anderen kunnen overbrengen, of behept zijn met ongedierte of daarvan verdacht, of waarin besmette of van besmetting verdachte goederen aangebracht zijn — indien de geneeskundige het noodig oordeelt — van den trein worden gehaakt en op de wijze, door den geneeskundige voorgeschreven, worden ontsmet.

18. Bagages en lijfgoederen van personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, zijn onderworpen aan het onderzoek, bedoeld in genoemde artikelen.

Deze bagages en lijfgoederen worden niet aangehouden dan voor zoover en voor zoolang dit ter ontsmetting noodig is.

Bagages en lijfgoederen, voor ontsmetting aangehouden, worden desverlangd door den burgemeester op Rijkskosten aan de eigenaars nagezonden.

19. Koopmans- en andere goederen, uit het buitenland aangevoerd, waarvan de in- of doorvoer niet verboden is, worden niet aangehouden en aan onstmetting onderworpen, tenzij zij, naar het oordeel van den met het onderzoek belasten geneeskundige, geacht worden besmet te kunnen zijn.

§ 4. VERDERE BEPALINGEN.

20. De burgemeester van elke grensgemeente, als in artikel 8 en artikel 13 van dit besluit is bedoeld, zorgt, zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of met den krachtens artikel 9 aangewezen geneeskundige:

a. voor de inrichting van een gelegenheid tot afzondering, ontsmetting en verpleging van de in de artikelen 8 en 13 van dit besluit bedoelde personen, lijdende aan of verdacht van vlektyphus, zoomede van een gelegenheid tot huisvesting van gezonde verdachte personen en tot het reinigen van personen;

b. voor een geschikte plaats voor de ontsmetting van de in de artikelen 18 en 19 van dit besluit bedoelde goederen;

c. voor het personeel, noodig tot hulp of opzicht bij het onderzoek, de afzondering, de verpleging, de ontsmetting, of het vervoer van personen of van goederen, bedoeld in de artikelen 8, 13, 18 en 19 van dit besluit;

d. voor de noodige geneesmiddelen, ontsmettingsmiddelen, vervoermiddelen, meubelen en ander noodig materieel, en voor alles wat noodig is voor een behoorlijke verzorging van hen, die zijn afgezonderd.

Zoo gebruik gemaakt wordt van de inrichting van gemeentewege tot stand gebracht ter voldoening aan artikel 7 van de wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), bepaalt Onze Minister van Binnenlandsche Zaken de som deswege aan de gemeente te vergoeden.

21. De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, de ambtenaren der invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en het personeel werkzaam aan een spoor- of tramwegonderneming zijn, voor zooveel hun dienst het toelaat, verplicht met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de door den krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige voorgeschreven maatregelen, betreffende het onderzoek, de afzondering, de ontsmetting, de behandeling en verpleging en het vervoer van personen of van goederen.

Onverminderd het bepaalde in artikel 3, zijn conducteurs van elken uit het buitenland binnenkomenden trein of tram verplicht, den geneeskundige zoo spoedig mogelijk na aankomst van den trein of tram aan het station, kennis te geven van de verdachte verschijnselen, die zij bij personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, hebben waargenomen en van hunne bevinding omtrent de aanwezigheid in den trein of tram van voor het overbrengen van voor besmetting vatbare voorwerpen.

22. De kosten, vallende op de maatregelen, voorgeschreven in de artikelen 9, 11, 12, 13 18 en 19 van dit besluit, komen ten laste van het Rijk, voorzoover in genoemde artikelen niet anders is bepaald en die kosten niet, ingevolge eenige andere wettelijke bepaling, ten laste van anderen moeten worden gebracht.

23. De krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige volgt in de uitoefening van zijn ambt de aanwijzingen, die Onze Minister van Binnenlandsche Zaken of de ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, tot wiens dienstkring zijne standplaats behoort, hem geven.

Hij staat den burgemeester, elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie, of van invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en het overige personeel werkzaam bij eene spoor- of tramwegonderneming met zijn advies ter zijde, wanneer zij dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding van vlektyphus.

Ontdekt hij dreigend gevaar voor de openbare gezondheid, dan geeft hij daarvan, onverminderd artikel 16 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), onverwijld kennis aan den burgemeester en aan bovengenoemden ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid.

§ 5. VAN HET SCHEEPVAARTVERKEER.

24. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is bevoegd om, waar noodig, met medewerking van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, tot wering van de besmetting door vlektyphus, toezicht te doen houden op schepen, die langs binnenwateren het land binnenvaren, en zulks met toepassing voor zoover mogelijk en noodig, van de artikelen 8 tot en met 12 en 20 tot en met 23 van dit besluit.

25. Aan elk der door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Waterstaat aan te wijzen gemeenten, gelegen aan stroomen, rivieren, kanalen of andere binnenwateren, wordt geneeskundig toezicht gehouden op de

daarlangs varende schepen en hunne opvarenden door een of meer geneeskundigen, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, met toekenning van een door deze te bepalen vergoeding, tot wederopzegging worden aangewezen.

De beschikking tot aanwijzing van bedoelde gemeenten wordt in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst ten minste één dag vóórdat zij in werking treedt.

Onverminderd het bepaalde in de beide voorgaande leden, is de burgemeester bij het verschijnen of dreigen van vlektyphus bevoegd, geneeskundig toezicht te doen houden op de opvarenden van de in de gemeente vertoevende vaartuigen. De personen, waarop dit toezicht wordt uitgeoefend, zijn verplicht zich daaraan te onderwerpen.

26. Onverminderd artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36), wordt elk schip, varende langs of aankomende aan eene der in artikel 25 van dit besluit bedoelde gemeenten, onderworpen aan een gezondheidsonderzoek.

De schipper is verplicht met zijn schip de door den burgemeester aan te wijzen ligplaats in te nemen en aldaar zonder gemeenschap met den wal of met andere vaartuigen te blijven, totdat het gezondheidsonderzoek en de naar aanleiding daarvan bevolen gezondheidsmaatregelen toegepast zijn.

Op dit verbod van gemeenschap met den wal is toepasselijk het tweede lid van artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36).

De schipper zorgt met al de te zijner beschikking staande middelen voor de stipte naleving van de gegeven bevelen en is verplicht de vragen, hem door of namens den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige gedaan, nauwkeurig en naar waarheid te beantwoorden.

27. De geneeskundige verricht, behoudens het bepaalde in artikel 23, 1ste lid, het gezondheidsonderzoek van het schip, van de opvarenden en van de lading of andere op het schip aanwezige goederen, op de wijze, die hem, na overleg met den burgemeester, het meest doeltreffend voorkomt.

Indien het blijkt, dat het schip binnen de laatste 24 uren een gezondheidsonderzoek overeenkomstig de voorschriften van dit besluit heeft ondergaan, kan hij het van verder onderzoek vrijstellen, indien de toestand van het schip of van de opvarenden hem tot zoodanig onderzoek overigens geen aanleiding geeft.

28. De geneeskundige, die het onderzoek verricht heeft, geeft den burgemeester advies omtrent de in het belang der volksgezondheid te nemen maatregelen, aan welk advies de burgemeester verplicht is onverwijld gevolg te geven, behoudens beroep op Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

De kosten op deze maatregelen vallende komen ten laste van het Rijk.

29. Het schip wordt dadelijk tot den verderen doortocht toegelaten en het verbod van gemeenschap met den wal opgeheven, hetzij na afloop van het gezondheidsonderzoek, indien dit tot geen verdere maatregelen aanleiding geeft, hetzij, nadat aan de maatregelen, naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek voorgeschreven, uitvoering is gegeven. In het laatste geval kunnen evenwel de opvarenden, die bij het gezondheidsonderzoek bevonden worden, niet te lijden aan vlektyphus, noch verschijnselen van die ziekte te vertoonen, noch doen vermoeden dat zij de besmetting op anderen kunnen overbrengen, noch behept zijn met ongedierte of daarvan verdacht, met toestemming van den met het onderzoek belasten geneeskundige terstond zonder verdere belemmering aan den wal worden toegelaten. Vooraf heeft ontsmetting der kleederen en reiniging der personen plaats, indien dit door den geneeskundige noodig wordt geoordeeld.

30. Ten bewijze, dat het schip tot den verderen doortocht is toegelaten en het verbod van gemeenschap met den wal is opgeheven, ontvangt de schipper van den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige eene schriftelijke verklaring volgens het model door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vast te stellen en waaruit zal moeten blijken van den toestand van het schip, van dien der opvarenden en van dien der lading of andere op het schip aanwezige goederen, benevens van het aantal der opvarenden.

Eene dergelijke verklaring wordt ook door den geneeskundige afgegeven in het geval, bedoeld in het tweede lid van artikel 27 van dit besluit, in welk geval daarvoor ook de bevestiging van eene vroegere verklaring in de plaats kan treden.

31. De burgemeester van elke gemeente, als in artikel 25 van dit besluit bedoeld, zorgt, overeenkomstig het bepaalde in art. 20, zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of den krachtens eerst-

genoemd artikel aangewezen geneeskundige, voor het personeel en het materieel, dat de geneeskundige voor het gezondheidsonderzoek behoeft en dat noodig is voor de uitvoering van de naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek voorgeschrepen maatregelen.

32. Op de krachtens artikel 25 van dit besluit aangewezen geneeskundigen zijn toepasselijk het eerste en derde lid van artikel 23 van dit besluit.

Zij staan den burgemeester en elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie met hun advies ter zijde, wanneer dezen dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding van vlektyphus.

De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie zijn, voor zooveel hun dienst het toelaat, verplicht met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de voorgeschreven maatregelen.

HOOFDSTUK III.

Slotbepalingen.

33. Onze in dit besluit genoemde Ministers zijn bevoegd de door hen krachtens dit besluit genomen beschikkingen of gedane aanwijzingen, zoo dikwijls de omstandigheden dit gedoogen of noodig maken, op dezelfde wijze als zij zijn tot stand gekomen, te wijzigen of in te trekken.

34. Waar in dit besluit sprake is van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid wordt daaronder verstaan de Inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten.

Waar in dit besluit sprake is van ontsmetten of ontsmetting, wordt daaronder mede verstaan het verdelgen van ongedierte.

35. Dit besluit, dat, tenzij het eerder wordt ingetrokken, gedurende één jaar van kracht blijft, treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het geplaatst is.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 28sten December 1917.

WILHELMINA.

De Min. van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 12 *Jan.* 1918.)

---

31 *December* 1917. **BESLUIT**, ter bepaling van het tijdstip waarop de wet van den 29sten Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 342), houdende aanvulling van de wet tot regeling der brievenposterij (Instelling van een postcheque en girodienst) in werking treedt. S. 733.

Bepaald op 16 *Januari* 1918.

AANVULLINGEN OVER 1917.

2 *Maart* 1917. ARREST van den Hoogen Raad.

Het Hof besliste feitelijk, dus in cassatie onaantastbaar, dat de inhoud der onderhavige akte, waarbij aan den auteur van verweerder een grafruimte tot uitsluitend gebruik is afgestaan, bewijst, dat de gemeente daarbij een burgerlijk recht heeft willen verleenen, terwijl het Hof uit de bepalingen der akte met juistheid afleidde dat deze zich kwalijk laten vereenigen met de stelling dat hier een publiekrechtelijke vergunning zou zijn verleend.

Noch het Décret Impérial sur les sépultures, noch art. 230 Gemeentewet — welk art. ook op algemeene begraafplaatsen betrekking heeft — stond aan het verleenen van voormeld burgerlijk recht in den weg.

De aard van algemeene begraafplaats aan een bepaald terrein toegekend gaat nog niet teloor al zijn daarop grafruimten aanwezig, die niet slechts tijdelijk, doch voor goed ten dienste zijn van bepaalde personen.

De grief dat de afstand der grafruimte is gedaan door B. en W. en niet door den Raad, is in vorige instanties niet opgeworpen en kan niet voor het eerst in cassatie worden onderzocht.

Het Hof besliste feitelijk dat de in de akte voorkomende verwijzingen naar voorschriften omtrent het begraven en de deswege verschuldigde heffingen slechts betrekking konden hebben op toenmaals geldende voorschriften. Latere voorschriften komen dus als bestanddeel der overeenkomst niet in aanmerking.

Wel is het mogelijk dat latere voorschriften als uitvloeisel van het door het Gemeentebestuur uitgeoefend gezag en toezicht, tegen den rechthebbende op een grafruimte worden ingeroepen, maar zulke voorschriften kunnen dan nooit verder reiken als dienstig is voor de bestemming der begraafplaats tot den openbaren dienst als openbare begraafplaats. Dit kan van de bepaling waarop de gemeente zich i.c. beroept geenszins worden gezegd.

Eene gemeenteverordening mag wel in het algemeen een beperking inhouden van het gebruik van eenig burgerlijk recht, maar deze beperking mag niet zoo ver gaan, dat zij verlies van het gebruik ten gevolge heeft, wat bij toepassing van de bewuste bepaling (nl. dat het recht zou verloren zijn, indien niet binnen zekeren tijd overschrijving op naam van den nieuwen verkrijger zou zijn gevraagd), het geval zou zijn.

(R. O. art. 2; Gemeentewet artt. 135 en 230; Wet Begr. art. 25.)

Voorzitter:
Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen, A. P. L. Nelissen en H. Hesse.

De Burgemeester van Amsterdam, namens die gemeente optredende, wonende te Amsterdam, eischer tot cassatie van een tusschen partijen door het Gerechtshof te Amsterdam den 19 November 1915 gewezen arrest (N. J. 1916 bl. 271, Red.), advocaat Mr. W. A. Telders

tegen:

Ph. L. van Hemert, bankier, wonende te Parijs, verweerder, advocaat Mr. J. van Kuyk.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Besier.

De verweerder in cassatie heeft bij inleidende dagvaarding in hoofdzaak gevorderd zijne erkenning als eenige rechthebbende op een z.g.n. eigen graf, gelegen in de algemeene Westerbegraafplaats te Amsterdam, waartoe B. en W. dier gemeente aan zijn rechtsvoorganger in het jaar 1868 eene ruimte tot uitsluitend gebruik hadden afgestaan, zulks onder meer met de bepaling, dat bij overgang van het recht de overschrijving ten name van den nieuwen gerechtigde in een daartoe bestemd

register ten Stadhuize zou geschieden ten gevolge van tot dat einde overgelegde justificatoire bescheiden. Het verweer tegen deze vordering door de tegenpartij gevoerd, voorzoover nu nog van belang, bestond in de eerste plaats in de stelling, dat de door het afstaan der grafruimte tusschen partijen geboren verhouding eene van zuiver publiekrechteijken aard was en de geschillen omtrent de gev lgen daarvan derhalve niet stonden aan de beslissing der Rechterlijke Macht. En in de tweede plaats werd de niet-ontvankelijkheid van den eischer beweerd, op grond dat de overgang van het recht afhankelijk was van de overschr.ving in het register, welke te zijnen opzichte niet had plaats gevonden en niet meer plaats vinden kon, omdat bij het afstaan der grafruimte de gerechtigde was onderworpen geworden aan de verordening op de heffing en invordering van rechten voor het begraven, en hierin in het jaar 1905 was opgenomen en in het jaar 1908 gehandhaafd de bepaling, dat overschrijving na het overlijden van den rechthebbende niet zou geschieden dan op schriftelijk verzoek van diens erfgenamen, gedaan binnen het jaar na het overlijden, welke termijn door eischer niet was in acht genomen, toen de oorspronkelijke gerechtigde was gestorven en het recht dientengevolge op hem was overgegaan.

Niettemin werd zoowel in eersten aanleg als in hooger beroep de Rechterlijke Macht bevoegd geacht om van de vordering kennis te nemen en deze toegewezen. Tegen deze beslissing richt zich het middel van cassatie, hetwelk bij pleidooi door intrekking van het derde onderdeel werd teruggebracht tot twee grieven en de daaruit getrokken slotsom, zoodat het nu aldus kwam te luiden:

„Schending en verkeerde toepassing van de artikelen 153 Grondwet, art. 2 R. O., 1368 B. W., 10 van het Décret Impérial sur les Sépultures van 23 prairial An XII (12 Juni 1804, Bull. nº. 5 Rond VI p. 400), 20 der Wet van 10 April 1869 nº. 65; 230, 238, 137, 138, 179*m* Gemeentewet 29 Juni 1851 (S. 85), de Gemeenteverordening van Amsterdam van 29 en 31 Maart 1865 Gemeenteblad nº. II en van 5 Juli 1905 Gemeenteblad 22 September 1905 nº. 91, en 27 November 1907 Gemeenteblad 28 Februari 1908 nº. 15, omdat het Hof voorbijziet:

1º. dat, hetzij men den afstand der grafruimte in geschil beziet in het licht van het Fransch Decreet, speciaal art. 10, onder welks vigueur die afstand is geschied, hetzij in het licht van art. 20 der Wet van 1869 onder welke hij is gecontinuëerd, die afstand het karakter draagt eener administratieve vergunning geenszins dat van de toekenning van een zakelijk of persoonlijk burgerlijk recht, met hoedanig recht — onverschillig welk stelsel ons Burgerlijk Wetboek ook moge zijn toegedaan ten aanzien van het leerstuk van het publiek domein — in 1868 volgens art. 230 der Gemeentewet de begraafplaats ook niet kan worden bezwaard, terwijl de afstand gedaan door Burgemeester en Wethouders en niet door den Raad ook veel meer strookt met een administratieve vergunning, verleend door het College van Dagelijksch bestuur, dat volgens 179*m* met de politie over de begraafplaatsen is belast, dan met eene toekenning van burgerlijk recht volgens artt. 137 en 138 te doen door den Gemeenteraad, en terwijl de onderwerping van het recht op de grafruimte aan de Gemeentelijke verordeningen op de invordering der begrafenisrechten van 29 en 31 Maart 1865, welke die rechten met belastingen gelijkstellen, (al demonstreert het Hof terecht dat daarom de betaalde f 200 nog geen belasting is) toch er op wijst, dat die betaling niet is een aequivalent voor den afstand van een burgerlijk recht, doch een retributie voor eene publiekrechtelijke praestatie;

2º. dat, gelijk het Hof niet weerspreekt, de overschrijving der grafruimte na overlijden van den rechthebbende was onderworpen aan de Gemeentelijke verordeningen van 22 September 1905 en 28 Februari 1908, volgens welke die overschrijving, zonder welke de nieuwe verkrijger tegenover de administratie der begraafplaats geen recht had, moest geschieden binnen een zeker tijdsverloop na het overlijden van den vorigen rechthebbende, doch die tijd in casu was overschreden, terwijl het Hof dit gebod ten onrechte ter zijde stelt met de redeneering, dat het in strijd komt met de in de acte belichaamde overeenkomst, vooreerst omdat geen overeenkomst gesloten, doch eene administratieve vergunning is verleend en tweedens geen strijd kon ontstaan, waar de vergunning zelve meebracht onderwerping aan de verordeningen en bovendien het Hof ten onrechte aan die verordeningen het karakter ontzegt van te zijn een uitvloeisel van of verband te houden met het publiek-rechtelijk gezag en toezicht op de begraafplaatsen en eindelijk den invloed van meergemelde verordeningen willekeurig beperkt tot 's Hofs subjectieve opvatting van hetgeen dienstig is voor de bestemming van de begraafplaats voor

den openbaren dienst als algemeene begraafplaats;

3°. (ingetrokken);

4°. dat mitsdien de burgerlijke Rechter was onbevoegd om van de ingestelde vordering kennis te nemen en in elk geval die vordering niet had mogen worden toegewezen;"

Voorzooveel bij het eerste onderdeel van het middel wordt volgehouden, dat de uitgifte der grafruimte het karakter zou dragen van een administratieve vergunning en geenszins dat van de toekenning van een zakelijk of persoonlijk burgerlijk recht, wordt daarbij te vergeefs opgekomen tegen eene feitelijke beslissing van het Hof in anderen zin. In de vijfde rechtsoverweging toch van het bestreden arrest oordeelt het Hof, dat de inhoud der akte bewijst, dat een burgerlijk recht is verleend. En hier wordt niet maar de passende benaming aan het verleende recht gehecht, dach een feitelijke beslissing gegeven omtrent de door partijen bedoelde aard en strekking van die bevoegdheid, van welke wordt uitgemaakt, dat zij was vermogensrechtelijk, niet tijdelijk en niet aan de persoon van den verkrijger gebonden doch overdraagbaar en vererfbaar. In de negende rechtsoverweging is bovendien — zij het ook maar in het voorbijgaan — eveneens op in cassatie onaantastbare wijze de bron, waaruit het recht is voortgevloeid gestempeld tot een overeenkomst, zoodat nu niet meer kan worden beweerd, dat zij eene administratieve vergunning was.

Met deze opmerking is echter nog niet ondervangen het eveneens in het eerste onderdeel van het middel opgeworpen bezwaar, dat eene begraafplaats met een burgerlijk recht niet *kan* worden bezwaard, zoodat de uitgifte der grafruimte, wanneer deze handeling was ondernomen met de bedoeling om eene bevoegdheid van burgerrechtelijken aard te doen ontstaan, zonder gevolg zou hebben moeten blijven. Door den eischer in cassatie is deze stelling gegrond op art. 230 der Gemeentewet en het ontbreken der daarin voor vervreemding, bezwaring of verpanding van onderdeelen van het publiek gemeentedomein vereischte voorafgaande onttrekking aan den openbaren dienst. Toegegeven kan worden, dat art. 230 niet alleen betrekking heeft op de met name daarin aangewezen onroerende goederen, doch op alle die tot den openbaren dienst bestemd zijn, dus ook op de algemeene begraafplaatsen. Dat echter aan de publieke bestemming der begraafplaats afbreuk gedaan zou worden door de uitgifte van z.g.n. eigen grafruimten zelfs voor onbepaalden tijd en alleen in deze ver onderstelling zou het voorschrift van art. 230 van toepassing zijn, kan niet worden toegegeven. Bij de uitgifte van een „eigen grafruimte" toch wordt niet eigendom afgestaan, doch slechts de uitsluitende bevoegdheid gegeven om daarin te begraven, dus slechts een zeer klein onderdeel van het eigendomsrecht. En wel verre van met de bestemming der algemeene begraafplaats in strijd te zijn, strekt deze uitsluitende bevoegdheid juist om deze bestemming te verwezenlijken. Dat eene begraafplaats algemeen voor allen bestemd is, toch niet wil zeggen dat ieder recht heeft om elk deel daarvan te gebruiken, zooals ieder bevoegd is over elk deel van de openbare straat te gaan, doch slechts dat allen evenveel recht hebben om van een deel daarvan gebruik te maken. Echter sluit elke gebruikmaking, zoolang zij duurt, hier uit den aard der zaak anderen uit van de gelegenheid om hetzelfde gedeelte te bezigen, hetwelk reeds tot zijn doel is aangewend, een verschijnsel dat zich b.v. eveneens voordoet, wanneer een voor het publiek bestemde kerk, schouwburg of concertzaal zich langzamerhand vult en zonder dat deze lokaliteiten daardoor hun openbaar karakter verliezen. Derhalve is de uitgifte van een graf, om dit tot begraving te bezigen, hetzij deze voor bepaalden of voor onbepaalden tijd geschiedt, geenszins in strijd doch in tegendeel bij uitsluiting van alle andere wijzen van gebruikmaking geheel in overeenstemming met de bestemming eener algemeene begraafplaats. E neen voorafgaande onttrekking van de grafruimte aan den openbaren dienst is dan ook geheel overbodig. Opmerking verdient, dat indien de verleening van het uitsluitend recht om in een bepaalde grafruimte te begraven slechts kon geschieden langs den weg vad administratieve vergunning, eene voorafgaande onttrekking dier ruimte aan den openbaren dienst dan eveneens noodig zou zijn, wanneer art. 230 inderdaad er toe dwong bij de verleening van dit recht dezen eisch te stellen. En toch heeft voor dit geval nog nimmer iemand deze onttrekking aan den openbaren dienst verlangd.

Ten slotte is nog bij de toelichting van het eerste onderdeel van het middel — dat zelf daarvan niet uitdrukkelijk gewaagt — tegen 's Hofs beslissing, dat de uitgifte van de grafruimte de toekenning was van een burgerlijk recht en dat deze toekenning het ontstaan van een zoodanig recht ten gevolge kon hebben, aangevoerd, dat alsdan krachtens het bepaalde bij de artt. 137 en 138 der Gemeentewet, die

uitgifte had moeten geschieden door den Raad en niet door B. en W. en voorts — dit zelfs geheel buiten de bewoordingen van het cassatiemiddel om — dat daarvoor krachtens art. 194 sub *e* dier wet de goedkeuring van Ged. Staten had moeten worden gevraagd. Beide stellingen werden echter voor het eerst in cassatie opgeworpen en kunnen dus uit dezen hoofde reeds hier niet worden onderzocht.

Het eerste onderdeel van het middel kan derhalve niet tot cassatie leiden.

Ook het tweede onderdeel is gegrond op de reeds bij de bespreking van het eerste als strijdig met 's Hofs feitelijke beslissing verworpen stelling, dat bij de uitgifte der grafruimte geen overeenkomst zou zijn gesloten doch slechts eene administratieve vergunning verleend. Nu eenmaal vaststaat, dat men met een overeenkomst te doen heeft, kon het Hof deze ook feitelijk onaantastbaar in dien zin uitleggen, dat de oorspronkelijke verkrijger van het recht, al onderwierp hij zich daarbij aan de bestaande verordening, zich niet wenschte te onderwerpen aan een zoo ver strekkende bepaling als bij de latere verordeningen is gemaakt en welke de strekking had dit recht geheel te doen verloren gaan. En met recht kon het Hof hieraan toevoegen, dat weliswaar die bepaling tegen den nu-verweerder zou kunnen worden ingeroepen, indien zij een uitvloeisel was of verband hield met het publiekrechtelijk gezag en toezicht der Gemeente over de begraafplaatsen — daar immers ook burgerlijke rechten door openbare verordeningen beperkt kunnen worden — doch niet nu zij de strekking heeft, niet om krachtens dit gezag een beperking op te leggen, doch om het recht geheel te vernietigen, hetgeen juist ten opzichte van een burgerlijk, uit overeenkomst gesproten recht — anders dan ten opzichte van een uit administratieve vergunning voortgekomen en dus steeds aantastbaar recht — eene Gemeenteverordening niet vermag te doen. Want als niet ernstig bedoeld zal wel moeten worden beschouwd de aan het slot van dit onderdeel van het cassatiemiddel uitgesproken meening, dat slechts als een „subjectieve opvatting" zou zijn te beschouwen 's Hofs oordeel, dat de door nu-eischer zelf in het geding toegegeven bedoeling om door de verordening te geraken tot een volledig beschikkingsrecht over den grond der begraafplaats tot andere doeleinden dan begraving, in strijd is met de bestemming daarvan, en dat dus de verordening zelve geen uitvloeisel kan zijn van het toezicht, dat aan de Gemeente over de begraafplaats als zoodanig toekomt. Het geheele tweede onderdeel van het middel gaat dus uit van een onjuisten feitelijken grondslag en kan niet tot cassatie leiden.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep en veroordeeling van den eischer in de daarop gevallen kosten.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat uit het aangevallen arrest blijkt dat Burgemeester en Wethouders van Amsterdam bij akte van 9 Maart 1868 aan Ch. A. von, Hemert, den vader van den verweerder, hebben afgestaan een grafruimte tot uitsluitend gebruik op de algemeene begraafplaats „Wester-Begraafplaats" geheeten;

dat deze afstand is gedaan — onverminderd de wettelijke voorschriften op het begraven en de bepalingen, voorkomende in de verordeningen op de heffing en invordering van rechten voor het begraven op de Algemeene Begraafplaatsen, vastgesteld bij Raadsbesluit van 29 en 31 Maart 1865 — op de in gemelde akte opgenomen voorwaarden, waaronder deze:

„dat bij overdracht door voornoemden Ch. A. von Hemert of bij overgang, tengevolge van overlijden, het verkregen recht, voorzooveel Burgemeester en Wethouders betreft, niet zal overgaan op een ander, dan nadat, tengevolge van overgelegde justificatoire bescheiden, de overschrijving ten name aan den nieuwen gerechtigde in het daarvoor bestemde, ten Stadhuize berustende Register zal zijn geschied;"

dat na overlijden van den verkrijger op 9 Juli 1898 zijn erfgenamen bij versterf, bij notarieele akte, de rechten op de grafruimte hebben toegescheiden aan den verweerder; dat deze de notarieele akte aan B. en W. van Amsterdam heeft overgelegd met verzoek zijn recht op de grafruimte te zijnen name in het register te doen overschrijven, doch dit verzoek is afgewezen;

dat de verweerder dientengevolge in eersten aanleg tegen de gemeente Amsterdam heeft gevorderd, dat:

1°. zal worden verstaan. dat hij de eenige rechthebbende is op het vorenomschreven eigen graf;

2°. de tegenpartij zal worden veroordeeld dat graf in het daarvoor bestemde register over te schrijven te zijnen name, met bepaling dat, zoo die overschrijving niet mocht hebben plaats gehad binnen ééne maand, nadat het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan, het vonnis zal treden in de plaats van die overschrijving en het graf mitsdien zal worden geacht te zijn overgeschreven;

dat de gemeente Amsterdam hiertegen heeft aangevoerd, dat de Rechtbank onbevoegd was van de vordering kennis te nemen en in ieder geval deze vordering niet-ontvankelijk is, althans ongegrond, maar de Rechtbank zich bevoegd heeft verklaard en de vordering heeft toegewezen, welke uitspraak bij het aangevallen arrest is bekrachtigd;

O., dat de gemeente Amsterdam tegen deze beslissing opkomt met het volgende middel van cassatie: (zie concl. adv.-gen.);

O. wat aangaat het *eerste* onderdeel:

dat blijkens het arrest de gemeente Amsterdam het verweer betreffende de onbevoegdheid hierop doet steunen, dat B. en W. aan Ch. A. von Hemert niet hebben verleend een burgerlijk recht op de grafruimte, doch een recht van publiekrechtelijke natuur, voortspruitende uit overheidsvergunning, waarvan de handhaving niet van de Rechterlijke Macht kan worden gevorderd;

dat het Hof echter feitelijk en derhalve in cassatie onaantastbaar heeft beslist, dat de inhoud der akte bewijst dat de gemeente daarbij een burgerlijk recht heeft willen verleenen; dat dit niet was een tijdelijk recht gebonden aan den persoon des verkrijgers, maar een recht dat kon worden overgedragen en bij overlijden van den verkrijger, overgaan en met juistheid hieruit afleidde, dat een en ander zich kwalijk laat vereenigen met het karakter van een publiekrechtelijke vergunning;

dat het Hof voorts in de tweede overweging in rechte betoogt, dat in het Décret Impérial sur les Sépultures van 23 prairial An XII, 't welk gold ten dage dat het recht op de grafruimte werd verleend, niet is te lezen, in het bijzonder niet in art. 10, waar wordt bepaald, dat op de begraafplaatsen der „Commu es" kunnen worden verleend „des Concessions de terrains aux personnes qui désireront y posséder une place personnes qui désireront y posséder une place distincte et séparée pour y fonder leur sépulture et celle de leurs parents ou successeurs", dat dit het vestigen van een burgerlijk recht op een grafruimte verb od; dat toch „posséder" wijst op een burgerrechtelijke verhouding van den verkrijger tot de „place distincte et séparée", dit te meer, waar blijkens het woord „successeurs" opvolging in het verkregen recht zonder eenige beperking mogelijk was en dat de uitdrukking „co cession" met zoodanige vestiging niet onvereenigbaar is;

dat de Hooge Raad zich met dit betoog geheel vereenigt;

dat de gemeente Amsterdam nog beweert, dat ook volgens art. 230 der Gemeentewet het bedoeld recht niet is kunnen worden verleend, edoch ten onrechte;

dat immers dit artikel wel verbiedt de daar vermelde ten dienste van het aglemeen bestemde zaken, waaronder ook de algemeene begraafplaatsen mogen worden gerangschikt, te vervreemden, bezwaren of verpanden voordat zij door een besluit van den Raad verklaard zijn ten openbaren dienste niet meer bestemd te wezen, maar dit niet zoover gaat, dat in geen geval op deze zaken eenig burgerlijk recht aan een derde kan worden verleend;

dat zulk een bevoegdheid hierin haar grens vindt, dat ook na het afstaan van het recht de bestemming van de zaak ten dienste van het algemeen onverlet blijft;

dat nu wel de grond, waar de afgestane grafruimte zich bevindt, niet meer ten behoeve van elk en een iegelijk als graf kan worden gebruikt, maar dit ook van elke andere in gebruik genomen grafruimte kan gezegd worden, zoolang zij niet is ontruimd;

dat toch bestemming van een begraafplaats ten dienste van het algemeen niet medebrengt, zelfs niet kan medebrengen, dat zij steeds voor elk gedeelte voor iedereen beschikbaar moet zijn;

dat de aard van algemeene begraafplaats aan een bepaald terrein toegekend, nog niet te loor gaat, al zijn daarop grafruimten aanwezig, die niet slechts tijdelijk doch voor goed ten dienste zijn van bepaalde personen;

dat ten slotte nog wordt gezegd, dat de afstand, gedaan door B. en W. en niet door den Raad, veel meer strookt met een administratieve vergunning dan met een toekenning van burgerlijk recht, volgens de artt. 137 en 138 der Gemeentewet de daad van den Raad, doch dat noch in eersten aanleg, noch in hooger beroep door de Gemeente Amsterdam is aangevoerd, dat een raadsbesluit, als door die artikelen gevorderd, zou ontbreken, en een beroep op die omstandigheid voor het eerst in cassatie gedaan, zelfs aangenomen dat het juist ware, niet kan baten;

dat het middel derhalve in zijn eerste onderdeel is ongegrond;

O. omtrent het *tweede* onderdeel:

dat het Hof feitelijk uitmaakt, dat de in de akte voorkomende woorden „onverminderd de wettelijke voorschriften op het begraven en de bepalingen voorkomende in de verordeningen op de heffing en de invordering van rechten voor het begraven op de Algemeene

begraafplaatsen van 29 en 31 Maart 1865", slechts kunnen worden opgevat als een vingerwijzing voor den verkrijger van het recht op de grafruimte, dat hij niet alleen gebonden is aan de voorwaarden, in de akte opgenomen, maar ook aan de *toenmaals* geldende wettelijke voorschriften en heffingen op het stuk van begraven en dat de bepaling eder verordeningen van 1905 en 1908, inhoudende dat een verzoek tot overschrijving slechts voor inwilliging vatbaar is, indien het gedaan is binnen een bepaalden termijn, waarna het verleend recht verloren gaat, in strijd komt met meergenoemde akte, waarbij de termijn van overschrijving onbeperkt was, en dat niet mag worden aangenomen dat Ch. A. von Hemert zich of zijne opvolgers aan een dergelijke ver strekkende bepaling heeft willen onderwerpen;

dat de juistheid van deze feitelijke beslissing in cassatie niet kan worden getoetst;

dat het Hof verder terecht betoogt, dat gemelde bepaling tegen partij von Hemert nog zou kunnen worden ingeroepen, indien zij een uitvloeisel was van of verband hield met het publiekrechtelijk gezag en toezicht, dat het Gemeentebestuur op de begraafplaatsen heeft, doch „dat de beperkende invloed van die bepaling niet verder kan reiken dan dienstig is voor de bestemming van de begraafplaats tot den openbaren dienst als algemeene begraafplaats";

dat feitelijk nu is beslist, dat het Gemeentebestuur van Amsterdam door toepassing van de bepaling niet die bestemming van de begraafplaats wil bevorderen, maar de sluiting van 1894 nog meer volkomen maken;

dat een Gemeenteverordening in het algemeen belang wel een beperking mag inhouden van het gebruik van eenig burgerlijk recht, maar deze beperking zoover niet mag gaan, dat zij verlies van het gebruik ten gevolge heeft, wat bij de toepassing van de bewuste bepaling het geval zou zijn;

dat dus ook het middel in zijn tweede onderdeel niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep tot cassatie. (N. J.)

—

19 *Maart* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 15 Maart 1917, nº. 62, afd. Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. In Ons besluit van 30 Maart 1904 nº. 19, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd, worden de volgende wijzigingen gebracht:

1. Het laatste lid van art. 44 wordt gelezen:

Het aantal rijksklerken der 1ste en 2de klasse te zamen is niet minder dan 500.

2. Art. 45 wordt gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging van de rijksklerken der 3de klasse bedraagt f 660 en wordt verhoogd na een diensttijd als rijksklerk van:

2	jaren	tot	f 690
6	„	„	750
10	„	„	810
14	„	„	870
18	„	„	900

De jaarlijksche bezoldiging van de rijksklerken der 2de klasse bedraagt f 780 en wordt verhoogd, na een diensttijd als rijksklerk van:

6	jaren	tot	f 900
10	„	„	1000
14	„	„	1100
18	„	„	1200

De jaarlijksche bezoldiging van de rijksklerken der 1ste klasse is gelijk aan die der 2de klasse, doch wordt verder verhoogd na een diensttijd als rijksklerk van:

20	jaren	tot	f 1320
22	„	„	1380
24	„	„	1440
26	„	„	1500

3. In het 2de lid van art. 109 wordt f 600 gewijzigd in f 720.

Art. II. Dit besluit treedt in werking op 1 April 1917, met uitzondering van onderdeel 1º. van artikel I, waarvan de inwerkingtreding wordt bepaald op 1 Januari 1918.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 19den Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

—

21 *Maart* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

De Minister van Financiën,

Gelet op het Koninklijk besluit van 18 December 1916, nº. 73;

Heeft goedgevonden en verstaan te bepalen

In de resolutie van 13 December 1916, nº. 87 wordt met ingang van 1 April 1917:

§ 1*a* gelezen als volgt:

De klerken, andere dan rijksklerken, zullen ten hoogste de navolgende jaarlijksche belooningen genieten, te weten:

op een leeftijd van

beneden 16 jaar	. . . . .	f 120
16 jaar	. . . . .	180
17 „	. . . . .	240
18 „	. . . . .	300
19 „	. . . . .	360
20 „	tot beneden 25 jaar. . . .	420
25 „	en ouder.	480

§ 1*b*, 1º. gelezen als volgt:

met een bedrag van f 60 voor klerken, die langer dan een jaar als zoodanig zijn werkzaam geweest en den leeftijd van 16 jaren hebben bereikt; met een bedrag van f 120 voor klerken die langer dan twee jaar als zoodanig zijn werkzaam geweest en den leeftijd van 17 jaren hebben bereikt.

In § 1*b*, 2º.: f 120, gewijzigd in f 60.

Voor gelijkluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal, DE JONGE.

—

31 *Maart* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 26 Maart 1917, nº. 96, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. In Ons besluit van 30 Maart 1904, nº. 19, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd, worden de volgende wijzigingen gebracht:

1º. In artikel 3 wordt na „f 4600" de kommapunt vervangen door een punt en vervalt: „; die der directeurs bedraagt f 4500."

2º. Na artikel 3 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Art. 3*bis*. De jaarlijksche bezoldiging der directeurs te *Amsterdam* en *Rotterdam* bedraagt f 5500, die der overige directeurs f 4800, te verhoogen na een diensttijd als zoodanig van vier jaren tot f 5200.

3º. Artikel 85 wordt gelezen als volgt:

Eene toelage wordt genoten:

a. door de inspecteurs te *Amsterdam* en te *Rotterdam* alsmede door de controleurs der grondbelasting op die plaatsen,

ten bedrage van f 600 's jaars;

te *Arnhem*, *'s Gravenhage* (daaronder begrepen die welke aan het Departement van Financiën werkzaam zijn), *Groningen*, *Haarlem*, *'s Hertogenbosch*, *Leeuwarden*, *Utrecht*, *Winschoten* en *Zaandam*,

ten bedrage van f 300 's jaars;

te *Assen*, *Delft*, *Dordrecht*, *Enschede*, *Heerlen*, *Helder*, *Hilversum*, *Leiden*, *Maastricht*, *Middelburg*, *Nijmegen*, *Schiedam*, *Terneuzen*, *Tilburg* en *Zwolle*,

ten bedrage van f 200 's jaars;

b. door de ontvangers, bedoeld bij artikel 26*bis*, op de onder *a* vermelde standplaatsen tot hetzelfde bedrag als de inspecteurs, doch niet hooger dan f 400 's jaars;

c. door de hoofdcommiezen en commiezen ter directie, de adjunct-inspecteurs, de adjunct-controleurs der grondbelasting en de controleurs der invoerrechten en accijnzen;

te *Amsterdam* en *Rotterdam*.

ten bedrage van f 300 's jaars;

te *Arnhem*, *'s Gravenhage* (daaronder begrepen die welke aan het Departement van Financiën werkzaam zijn), *Groningen*, *Haarlem*, *'s Hertogenbosch*, *Leeuwarden*, *Utrecht*, *Winschoten* en *Zaandam*,

ten bedrage van f 200 's jaars;

te *Assen*, *Delft*, *Dordrecht*, *Enschede*, *Heerlen*, *Helder*, *Hilversum*, *Leiden*, *Maastricht*, *Middelburg*, *Nijmegen*, *Schiedam*, *Terneuzen*, *Tilburg* en *Zwolle*,

ten bedrage van f 150 's jaars;

d. door de verificateurs op de door Ons aan te wijzen standplaatsen,

ten bedrage van ten hoogste f 300 's jaars.

Art. II. Dit besluit treedt in werking met 1 April 1917.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 31sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

—

31 *Maart* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 29 Maart 1917, nº. 103, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. In Ons besluit van 30 Maart 1904, nº. 19, zooals dat bij latere besluiten is gewijzigd, worden de volgende wijzigingen gebracht:

1º. Artikel 62 wordt gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging der verificateurs bedraagt f 1500 en wordt verhoogd, na een diensttijd als zoodanig van:

2	jaren tot	f 1700
4	„ „	1900
8	„ „	2100
12	„ „	2300
20	„ „	2500

2º. Artikel 71, 1ste lid, wordt gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging der kommiezen-verificateurs bedaagt f 990 en wordt verhoogd, na een diensttijd als zoodanig van:

2	jaren tot	f 1110
4	„ „	1230
8	„ „	1350
16	„	1470

3º. Artikel 73, 1ste lid, wordt gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging der hoofdcommiezen bedraagt f 1110 en wordt verhoogd, na een diensttijd als zoodanig van:

2	jaren tot	f 1230
6	„ „	1350

4º. Artikel 73*ter*, 1ste lid, wordt gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging der assistenten bedraagt f 840 en wordt verhoogd, na een diensttijd als zoodanig van:

8	jaren tot	f 960
12	„ „	1050
16	„ „	1140

5º. Artikel 79, 1ste en 2de lid, wordt gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging van de kommiezen der 3de klasse bedraagt f 400 en wordt verhoogd, na een diensttijd als kommies van:

1	maand tot	f 600
2	jaren tot	660
6	„ „	720
10	„ „	780
16	„ „	840

De jaarlijksche bezoldiging van de kommiezen der 2de klasse bedraagt f 720 en wordt verhoogd, na een diensttijd als kommies van:

6	jaren tot	f 780
10	„ „	840

6º. Artikel 84, 1ste lid, wordt gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging van de kommiezen te water der 2de klasse bedraagt f 400 en wordt verhoogd, na een diensttijd als kommies te water van:

1	maand tot	f 480
4	jaren tot	570
8	„ „	660

Art. II. Dit besluit treedt in werking op 1 April 1917.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoeing van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 31sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

—

31 *Maart* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 29 Maart 1917, nº. 104, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. In Ons besluit van 30 Maart 1904, nº. 19, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd, worden de volgende wijzigingen gebracht:

1. Artikel 18 wordt gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging der ontvangers van de kantoren der 4de klasse bedraagt f 1400 en wordt verhoogd, na een diensttijd als ontvanger van:

4	jaren tot	f 1600
8	„ „	1900

De jaarlijksche bezoldiging der ontvangers van de kantoren der 3de klasse bedraagt f 2000 en wordt verhoogd, na een diensttijd als ontvanger van:

12	jaren tot	f 2300
16	„ „	2600
20	„ „	2900

De jaarlijksche bezoldiging der ontvangers van de kantoren der 2de klasse bedraagt f 3000 en wordt verhoogd, na een diensttijd als ontvanger van:

24	jaren tot	f 3300
28	„ „	3600
32	„ „	3900

De bezoldiging der ontvangers van de kantoren der 1ste klasse wordt voor elk kantoor door Ons bepaald en bedraagt niet minder dan f 4000 's jaars, na een diensttijd als ontvanger van 40 jaren niet minder dan f 4500 's jaars.

2. Artikel 26*bis* wordt gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging van ontvangers, die van het beheer van hun kantoor ontheven en met andere werkzaamheden belast zijn, bedraagt f 1400 en wordt verhoogd, na een diensttijd als ontvanger van:

4 jaren tot. . . . . f 1600
8 „ „ 2000
12 „ „ 2300
16 „ „ 2600
20 „ „ 3000
24 „ „ 3300

Art. II. Dit besluit treedt in werking op 1 April 1917.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 31sten Maart 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

—

18 *Mei* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 14 Mei 1917, nº. 110, afd. Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Tusschen het eerste en tweede lid van artikel 157 van Ons besluit van 30 Maart 1904, nº. 19, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd wordt als nieuw tweede lid ingevoegd:

De hierbedoelde kommiezen-verificateurs zullen, voor zoover zij tot verificateur benoembaar zijn, bij de vervulling van vacatures gaan voor de kommiezen-verificateurs, bedoeld in artikel 59*b* met minder diensttijd als zoodanig.

In het laatste lid van genoemd artikel worden de woorden „Ten aanzien van de hierbedoelde kommiezen-verificateurs" vervangen door: Ten aanzien van hen.

Art. 2. Dit besluit treedt in werking 1 Juli 1917.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit.

's-Gravenhage, den 18den Mei 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

—

28 *Juli* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1907, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren van den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 25 Juli 1917, nº. 82, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. In Ons besluit van 30 Maart 1907, nº. 31, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd, worden de volgende wijzigingen gebracht:

1. Het eerste en tweede lid van artikel 10 worden gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging der controleurs en essaieurs bedraagt f 1800 en wordt verhoogd na een diensttijd van:

8 jaren tot. . . . . f 2000
12 „ „ 2200
20 „ „ 2400

De bezoldiging der controleurs en essaieurs verbonden aan een kantoor der eerste klasse wordt verder verhoogd, na een diensttijd van

20 jaren tot. . . . . f 2600
24 „ „ 2800
32 „ „ 3000

2. Het eerste lid van artikel 13 wordt gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging der commiezen bedraagt f 1000 en wordt verhoogd, na een diensttijd van:

2 jaren tot. . . . . f 1200
6 „ „ 1400
12 „ „ 1600

Art. II. Dit besluit wordt geacht in werking te zijn getreden op 1 April 1917.

Onze Minister van Financiën is belast met ne uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 28sten Juli 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

—

24 *November* 1917. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1907, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren van den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken en van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 21 November 1917, nº. 79, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. In Ons besluit van 30 Maart 1907,

nº. 31, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd, worden de volgende wijzigingen gebracht:

1. Na artikel 3 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Art. 3bis. Aan het kantoor *Amsterdam I*, kunnen een of meer rijksklerken der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen, zijn geplaatst. De Minister bepaalt het getal dier klerken, die tot de 1ste of 2de klasse kunnen behooren.

Het in het 2de lid van artikel 42 van Ons besluit van 30 Maart 1904, nº. 19, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd, bedoelde onderzoek om voor eene betrekking van rijksklerk der 2de klasse in aanmerking te kunnen komen, wordt, behoudens het bepaalde in het 3de lid van dat artikel, voor de in het vorig lid bedoelde rijksklerken geregeld naar hun werkkring aan het daarbedoelde kantoor.

2. Het laatste lid van artikel 16 vervalt.

3. Na artikel 16 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Art. 16bis. De in Ons besluit van 30 Maart 1904, nº. 19, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd, opgenomen bepalingen betreffende plaatsing en belooning van klerken, andere dan rijksklerken, hunne benoembaarheid tot rijksklerk der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen en den diensttijd als zoodanig, zijn ook van toepassing ten aanzien van het kantoor *Amsterdam I*.

Art. II. 1. In sub 6 van Ons besluit van 13 December 1916, nº. 72, wordt in plaats van „plaatsing en belooning van klerken en hunne benoembaarheid tot rijksklerk" gelezen: plaatsing en belooning van klerken, andere dan rijksklerken, hunne benoembaarheid tot rijksklerk en den diensttijd als zoodanig.

2. In het eerste lid van sub 5 van Ons besluit van 4 Januari 1913, nº. 32, zooals dat luidt volgens artikel II, sub 2, van Ons besluit van 13 December 1916, nº. 73, wordt in plaats van „plaatsing en belooning van klerken, andere dan rijksklerken en hunne benoembaarheid tot rijksklerk" gelezen: plaatsing en belooning van klerken, andere dan rijksklerken, hunne benoembaarheid tot rijksklerk en den diensttijd als zoodanig.

Art. III. Artikel I treedt in werking met 1 Januari 1918.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, den 24sten November 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

ALPHABETISCH REGISTER VOOR 1917.

De jaargang is chronologisch behalve:

Arrest van den H. R. van	2	Maart	1917	bladz.	719;
Koninklijk besluit van	19	„	„	„	724;
„ „ „	21	„	„	„	724;
„ „ „	31	„	„	„	725, 725, 726;
„ „ „	18	Mei	„	„	727;
„ „ „	28	Juli	„	„	727;
„ „ „	24	Nov.	„	„	727;

welke stukken voorkomen op de hierboven genoemde bladzijden.

Aanbesteding. Missive van den Minister van Waterstaat aan de Gedeputeerde Staten der provinciën betreffende kennisgeving van aanbestedingen en het uitvoeren van belangrijke openbare werken in eigen beheer. 16 Nov.

Academie. (Kon. Militaire) Zie: *Militair Onderwijs.*

Algemeene bepalingen. Wet tot voorkoming van inbreuk op de volkenrechtelijke verplichtingen van den Staat in zaken van burgerlijke rechtsvordering. S. 303. 26 April.

Arbeid van jeugdige personen. Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel ter uitvoering van art. 13, dertiende lid der Arbeidswet 1911, betreffende arbeidsregisters. 29 Jan.

Armwezen. Besluit houdende beslissing dat het vervallen door meerderjarigheid van zijne wettelijke woonplaats nadat een armlastige krankzinnige in een gesticht was opgenomen, zonder invloed blijft op de verplichting tot het betalen van de kosten zijner verdere verpleging. 3 Jan.

— Missive van den Minister van Waterstaat aan den Minister van Binnenlandsche Zaken betreffende art. 23 lid 3. 17 Maart.

— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 18 Juli 1912, S. 264, tot uitvoering van de artt. 13, 16, 23, 48, 49, 50 en 56 der Armenwet. S. 424. 23 Mei.

— Besluit houdende toepassing van art. 40 der Armenwet 23 Nov.

— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende liefdadige ondernemingen. 5 Dec.

Attestatiën de Vita. Missive van den Minister van Financiën aan de commissarissen der Koningin in de provinciën betreffende afgifte van attestatiën de vita wegens pensioenen. 15 Dec.

Auteursrecht. Zie: *Industrieele en intellectueele eigendom.*

Automobielen. Zie: *Motorrijtuigen enz.*

Azijn. Zie *Bieren en Azijnen.*

Bank. (Nederlandsche) Besluit houdende opzegging van het aan de Nederlandsche Bank verleende octrooi. S. 216. 14 Febr.

Bedrijven. Besluit tot wijziging van het voorschrift voor het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichting. S. 485. 12 Juli.

Begraafplaatsen. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende begrafenis van lijken van aangespoelde militairen. 8 Jan.

— Arrest van den Hoogen Raad. — Het Hof besliste feitelijk, dus in cassatie onaantastbaar, dat de inhoud der onderhavige akte, waarbij aan den auteur van verweerder een grafruimte tot uitsluitend gebruik is afgestaan, bewijst, dat de gemeente daarbij een burgerlijk recht heeft willen verleenen, terwijl het Hof uit de bepalingen der akte

met juistheid afleidde dat deze zich kwalijk laten vereenigen met de stelling dat hier een publiekrechtelijke vergunning zou zijn verleend. — Noch het Décret Impérial sur les sépultures, noch art. 230 Gemeentewet — welk art. ook op algemeene begraafplaatsen betrekking heeft — stond aan het verleenen van voormeld burgerlijk recht in den weg. — De aard van algemeene begraafplaats aan een bepaald terrein toegekend gaat nog niet teloor al zijn daarop grafruimten aanwezig, die niet slechts tijdelijk, doch voor goed ten dienste zijn van bepaalde personen. — De grief dat de afstand der grafruimte is gedaan door B. en W. en niet door den Raad, is in vorige instanties niet opgeworpen en kan niet voor het eerst in cassatie worden onderzocht. — Het Hof besliste feitelijk dat de in de akte voorkomende verwijzingen naar voorschriften omtrent het begraven en de deswege verschuldigde heffingen slechts betrekking konden hebben op toenmaals geldende voorschriften. Latere voorschriften komen dus als bestanddeel der overeenkomst niet in aanmerking. — Wel is het mogelijk dat latere voorschriften als uitvloeisel van het door het Gemeentebestuur uitgeoefend gezag en toezicht, tegen den rechthebbende op een grafruimte worden ingeroepen, maar zulke voorschriften kunnen dan nooit verder reiken als dienstig is voor de bestemming der begraafplaats tot den openbaren dienst als openbare begraafplaats. Dit kan van de bepaling waarop de gemeente zich i.c. beroept geenszins worden gezegd. — Eene gemeenteverordening mag wel in het algemeen een beperking inhouden van het gebruik van eenig burgerlijk recht, maar deze beperking mag niet zoo ver gaan, dat zij verlies van het gebruik ten gevolge heeft, wat bij toepassing van de bewuste bepaling (nl. dat het recht zou verloren zijn, indien niet binnen zekeren tijd overschrijving op naam van den nieuwen verkrijger zou zijn gevraagd), het geval zou zijn. (bladz. 719.) 2 Maart.

Begrootingen en Rekeningen. Wetten tot vaststelling van de volgende hoofdstukken der Staatsbegrooting voor 1917 :

II.	S. 287.	14	April.
III.	302.	25	April.
IV.	289.	14	April.
V.	290.	14	April.
VI.	300.	25	April.
VII*B*.	315.	28	April.
VIII.	309.	26	April.
IX.	320.	28	April.
X.	S. 311.	27	April.
XI.	423.	23	Mei.
XII.	288.	14	April.

— Als voren voor 1918 :

I.	711.	15	Dec.
VII*A*.	712.	15	Dec.
XII.	713.	15	Dec.

— Wetten tot verhooging en wijziging van de volgende hoofdstukken der Staatsbegrooting voor 1915 :

I.	S. 439.	23	Mei.
V.	666.	1	Dec.
VI.	301.	25	April.
VII*B*.	673.	1	Dec.
IX.	264.	26	Maart.
X.	259.	26	Maart.
XI.	260.	26	Maart.

— Als voren voor 1916 :

I.	440.	23	Mei.
II.	509.	4	Aug.
IV.	553.	6	Aug.
V.	667.	1	Dec.
VII*B*.	508.	4	Aug.
VIII.	239.	21	Maart.
X.	258.	26	Maart.
	682.	1	Dec.

— Als voren voor 1917 :

II.	322.	30	April.
	511.	4	Aug.
III.	326.	30	April.
IV.	338.	30	April.
	435.	23	Mei.
	707.	15	Dec.
V.	332.	30	April.
	554.	6	Aug.
VI.	333.	30	April.
	410.	23	Mei
VII*B*	323.	30	April.
	619.	15	Dec.
VIII.	336.	30	April.
	407.	23	Mei.
IX.	329.	30	April.
	705.	15	Dec.
X.	312.	27	April.
	334.	30	April.
	429.	23	Mei.
	577.	1	Sept.
	683.	1	Dec.
XI.	335.	30	April.
	506.	4	Aug.

— Wet tot verlenging van de termijnen voor de afsluiting der Staatsbegrooting over 1916 en de inzending der rekeningen. S. 674. 1 Dec.

— Besluit tot vaststelling van het tijdstip van afsluiting der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 588. 17 Sept.

— Wetten tot:
Aanvulling van de Wet tot aanwijzing der middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 441. 23 Mei.
Aanwijzing van de middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1918. S. 714. 15 Dec.
Herziening en versterking van de heffing van opcenten ten behoeve van het Leeningfonds 1914. S. 192. 20 Jan.
Vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Leeningfonds 1914 voor het dienstjaar 1917. S. 317. 28 April.
Vaststelling van de begrooting ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1917. S. 308. 26 April.
Vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het „Fonds ter verbetering van de Kustverdediging", dienst 1917. S. 307. 26 April.
Vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Bouwfonds voor het Departement van Binnenlandsche Zaken voor het dienstjaar 1917. S. 249. 24 Maart.
Verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Bouwfonds voor het Departement van Binnenlandsche Zaken voor het dienstjaar 1917. S. 668. 1 Dec.
Vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij voor het dienstjaar 1917. S. 250. 24 Maart.
Nadere verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1916. S. 240. 21 Maart.
Vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1917. S. 266. 26 Maart.
Wijziging en verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1917. S. 337. 30 April.
Verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1917. S. 629. 9 Nov.
Regeling van de inkomsten en uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar 1917. S. 251. 26 Maart.
Verhooging van de begrooting van uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar 1916. S. 318. 28 April.
Wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar 1917. S. 324. 30 April.
Verhooging en aanvulling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisschershavenbedrijf te IJmuiden voor het dienstjaar 1916. S. 328. 30 April.
Vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisschershavenbedrijf te IJmuiden voor het dienstjaar 1917. S. 263. 26 Maart.
Wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisschershavenbedrijf te IJmuiden voor het dienstjaar 1917. S. 331. 30 April.
Wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van het fonds voor de uitvoering van de Tiendwet 1907, S. 222, voor het dienstjaar 1916. S. 510. 4 Aug.
Vaststelling van de begrooting van uitgaven van het Fonds voor de uitvoering van de Tiendwet 1907, S. 222, voor het dienstjaar 1917. S. 252. 26 Maart.
Wijziging van de wet van 4 Maart 1916, S. 107, houdende regeling van de inkomsten en uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1916 en nadere regeling van de aan 's Rijks Middelen uit te keeren rente. S. 306. 26 April.
Aanwijzing van overschotten op de begrooting van uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1916, welke worden toegevoegd aan de begrooting van uitgaven voor het dienstjaar 1917. S. 466A. 13 Juni.
Regeling van de inkomsten en uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie, voor het dienstjaar 1917. S. 321. 28 April.
Wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1917. S. 330. 30 April.
Verhooging van de begrooting van uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor het dienstjaar 1916. S. 255. 26 Maart.
Wijziging van de begrooting van uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor het dienstjaar 1917. S. 325. 30 April.
Regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor het jaar 1918. S. 715. 15 Dec.

Regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der landmacht voor het dienstjaar 1918. S. 717. 15 Dec.

Regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der zeemacht voor het dienstjaar 1918. S. 718. 15 Dec.

Verhooging van de begrooting van uitgaven van het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren voor het dienstjaar 1916. S. 256. 26 Maart.

Regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren voor het jaar 1918. S. 716. 15 Dec.

Vaststelling van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1917. (Hoofdstuk I. Uitgaven in Nederland.) S. 414. 23 Mei.

Vaststelling van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1917. (Hoofdstuk II. Uitgaven in Nederlandsch Indië.) S. 415. 23 Mei.

Aanwijzing van de middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1917. (Hoofdstuk I. Middelen in Nederland.) S. 416. 23 Mei.

Aanwijzing van de middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1917. (Hoofdstuk II. Middelen in Nederlandsch-Indië.) S. 417. 23 Mei.

Wijzing van de wetten, houdende aanwijzing van de in 1917 in Nederland en Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen. S. 419. 23 Mei.

Wijziging en verhooging van het eerste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1917. S. 420. 23 Mei.

Vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao voor het dienstjaar 1917. S. 422. 23 Mei.

Verhooging van de koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao voor het dienstjaar 1917. S. 504. 4 Aug.

Vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1917. S. 421. 23 Mei.

Belastingen. (Rijks directe) Besluit tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen. (bladz. 724) 19 Maart.
(„ 724) 21 Maart.
(„ 725) 31 Maart.
(„ 725) 31 Maart.
(„ 726) 31 Maart.
13 Mei.
15 Mei.
(bladz. 727) 18 Mei.
(„ 727) 28 Juli.
15 Sept.
(bladz. 727) 24 Nov.
6 Dec.

— Zie ook : *Inkomstenbelasting.*
— „ „ *Oorlogswinstbelasting.*
— „ „ *Personeele belasting.*
— „ „ *Raden van Beroep.*
— „ „ *Vermogensbelasting.*

Beroepswet. Wet tot wijziging van de Beroepswet. S. 358. 1 Mei.
In werking getreden. 466. 13 Juni.
— Besluit tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in de artt. 2, 12 en 78 van de Beroepswet en art. 349 van de Invaliditeitswet S. 460. 11 Juni.
— Besluit tot wijziging en aanvulling van het K. B. van 26 Jan. 1903, S. 38, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in de artt. 41 en 76 der Beroepswet. S. 461. 11 Juni.
— Besluit tot wijziging van het K. B. van 12 December 1902, S. 218, tot vaststelling van eenen algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in art. 40 van de Beroepswet. S. 462. 11 Juni.
— Besluit tot wijziging van het K. B. van 26 Februari 1903, S. 80, tot vaststelling van eenen algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld bij de artt. 39, 57 en 118 der Beroepswet en tot regeling der vergoeding voor reis- en verblijfkosten van leden-commissarissen en van ambtenaren, die zich krachtens die wet voor plaatselijk onderzoek naar elders moeten begeven, gelijk dit besluit laatstelijk gewijzigd is bij K. B. van 29 Sept. 1908 (Stbl. n°. 306). S. 463. 11 Juni.
— Besluit houdende bepalingen omtrent de jaarwedden van de leden en den griffier van en de substituut-griffiers bij den centralen raad van beroep en van de voorzitters en griffiers van de raden van beroep. S. 464. 13 Juni.
— Besluit tot toekenning van toelagen aan klerken en bedienden van ontbonden raden van beroep wegens verlies van bijverdiensten. S. 465. 13 Juni.

— Besluit tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in art. 25 der Beroepswet. S. 473. 23 Juni.
— Besluit houdende wijziging van het K. B. van 26 Februari 1903, S. 80, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij de artikelen 39, 57 en 118 der Beroepswet en tot regeling der vergoeding voor reis- en verblijfkosten van leden-commissarissen en van ambtenaren, die zich krachtens die wet voor plaatselijk onderzoek naar elders moeten begeven, zooals dat bij de K. B. van 1 Maart 1904, S. 54, van 20 Juli 1904, S. 195, van 29 Sept. 1908, S. 306 en van 11 Juni 1917, S. 463, is gewijzigd. S. 579. 1 Sept.

Bevolkingsregister. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende inschrijving van Inlanders en Chineezen in bevolkingsregisters. 2 Maart.
— Besluit houdende nadere wijziging van het K. B. van 27 Juli 1887, S. 142, tot regeling der inschrijving in registers van personen, samenwonend in gebouwen, gestichten of schepen, staande onder bestuur of toezicht van Rijkswege. S. 486. 12 Juli.

Bieren en azijnen. Wet tot verhooging van den accijns op bier en herziening der wettelijke bepalingen omtrent dien accijns. S. 190. 20 Jan.
— Wet houdende verhooging van het invoerrecht op bier en afschaffing van dat op azijn. S. 191. 20 Jan.
— Besluit tot vaststelling van den dag waarop de wet van 20 Januari 1917, S. 190, tot verhooging van den accijns op bier en herziening der wettelijke bepalingen omtrent dien accijns in werking treedt. S. 203. 3 Febr.
— Besluit houdende voorschriften ter bepaling van de hoeveelheid en de dichtheid van wort, alsook van het aantal hectolitergraden van bier, dat overeenkomstig art. 28 der Bierwet 1916 is uitgevoerd. S. 208. 6 Febr.

Boschwezen. Wet houdende bepalingen betreffende het behoud en de onteigening van bosschen en andere houtopstanden. S. 575. 30 Aug.
— Missive van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aan de burgemeesters der gemeenten, betreffende uitvoering Noodwet. 6 Sept.

Bruggen. Wet tot bouw van een brug voor gewoon verkeer over den Gelderschen IJssel nabij het Katerveer. S. 704. 15 Dec.

Burgerlijke Rechtsvordering. Wet tot voorkoming van inbreuk op de volkenrechtelijke verplichtingen van den Staat in zaken van burgerlijke rechtsvordering. S. 303. 26 April.

Burgerlijke Stand. Missive van den Minister van Justitie aan de griffiers bij de arrondissements-rechtbanken betreffende nazoeking in registers burgerlijken stand in verband met de Zegelwet. 17 Aug.
— Missive van de Ministers van Justitie en van Binnenlandsche Zaken betreffende huwelijksbevoegdheid van Belgen. 12/14 Sept.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende papier voor de registers van den Burgerlijken Stand. 1 Oct.

Buskruit. Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 15 October 1885, S. 187, houdende vaststelling van voorschriften omtrent het vervoer, den in-, uit- en doorvoer, verkoop en opslag van buskruit en andere ontplofbare stoffen. S. 587. 15 Sept.
— Besluit tot plaatsing in het Staatsblad van den tekst van het K. B. van 15 October 1885, S. 187, zooals dit is gewijzigd bij de K. B. van 10 October 1894, S. 162, van 26 September 1896, S. 159, van 15 Juni 1900, S. 107, van 6 Mei 1905, S. 136, van 7 Maart 1907, S. 69, van 27 Juni 1912, S. 194 en van 15 September 1917 (Stbl. nº. 587.) S. 686. 6 Dec.

Consenten. Besluit tot wijziging en aanvulling van het K. B. van 10 Juli 1916, S. 274, houdende bepalingen betreffende heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer. S. 237. 17 Maart. 492. 19 Juli.
— Besluit houdende bepalingen ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland. S. 726. 22 Dec.

Consulaten. Besluit houdende wijziging van het K. B. van 22 Januari 1915, S. 22, ter uitvoering van de artt. 1, 6*a* en 11*a* der Consulaire Wet. S. 267, 268. 28 Maart.
— Wet houdende wijziging van wetten in verband met de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafrecht voor Nederlandsch-Indië (Indisch Staatsblad 1915 nº. 732). S. 702. 15 Dec.
Inwerkingtreden. 723. 19 Dec.

Curaçao. Besluit tot vaststelling van regelingen omtrent toekenning van verloven en wachtgelden aan- en omtrent terugbetaling van genoten uitkeeringen enz. door ter vervulling van burgerlijke ambten naar Nederlandsch West-Indië gezonden personen. S. 480. 28 Juni.

— Wet houdende kwijtschelding van de helft eener uitstaande vordering van de kolonie Curaçao. S. 505. 4 Aug.
— Wet houdende bepalingen betreffende de beteekening en tenuitvoerlegging in de koloniën, van in Nederland uitgevaardigde dwangbevelen en in Nederland alsmede in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao onderling, van in de koloniën uitgevaardigde dwangbevelen. S. 507. 4 Aug.
— Besluit houdende bepaling van het tijdstip, waarop de „Koloniale invorderingswet 1917" in Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao in werking zal treden. S. 589. 18 Sept.
— Zie ook: *Begrootingen en Rekeningen.*

Diersoorten. Zie: *Landbouw.*

Distributie. Zie: *Volksvoeding.*

Domeinen. Wet houdende goedkeuring van den onderhandschen verkoop aan de Coöperatieve Woningbouwvereeniging „Eigen Haard" gevestigd te Delfzijl, van eene oppervlakte voormaligen vestinggrond aldaar. S. 631. 9 Nov.
— Wet houdende goedkeuring van den onderhandschen verkoop aan de gemeente Gouda van het perceel weiland tusschen den Goejanverwelledijk aldaar en de spoorbaan naar Schoonhoven, kadastraal Gouda, Sectie A, nº. 4960. S. 632. 9 Nov.

Drankwet. Zie: *Sterke Drank.*

Drinkwaterleidingen. Wet houdende toezegging van rentelooze voorschotten (subsidies) aan de Naamlooze Vennootschap: Waterleiding Maatschappij „Tholen", gevestigd te Tholen, ten behoeve van de watervoorziening der in die Vennootschap opgenomen gemeenten. S. 248. 24 Maart.

Electriciteit. Zie: *Provinciaal Bestuur.*

Export centrale. Wet houdende bijzondere maatregelen ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland. S. 576. 1 Sept.
— Besluit houdende bepalingen ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland. S. 726. 22 Dec.

Fabrieken enz. Arrest van den Hoogen Raad. — Het is de bedoeling van den wetgever de ruim gestelde uitzonderingsbepaling van art. 2 Ia der Hinderwet uit te strekken tot alle krachtwerktuigen, welke vervoerbaar zijn en als zoodanig gebruikt worden. — Terecht heeft de Rechtbank in het melding maken in deze bepaling van „vervoerbare stoomwerktuigen" geen beletsel gezien daaronder ook te begrijpen andere vervoerbare krachtwerktuigen dan stoomtoestellen. 29 Jan.
— Arrest van den Hoogen Raad. — Noch in art. 2 VII der Hinderwet, noch elders in die wet wordt de eisch gesteld, dat een bewaarplaats van lompen bepaaldelijk daarvoor moet zijn ingericht; de bestemming en het gebruik als zoodanig is voor de toepassing dier wet voldoende. — Uit de in het onderwerpelijke geval vaststaande feiten kon de Rechtbank besluiten, dat het in de dagvaarding vermelde vaartuig was een inrichting tot bewaring van lompen, als in genoemd artikel bedoeld. — In het onderhavige geval belette niets den beklaagde bij het aanvragen eener vergunning al de formaliteiten te vervullen, voorgeschreven in art. 5 der Hinderwet. — De beslissing der Rechtbank, dat het vaartuig moet worden beschouwd als een bewaarplaats in den zin der Hinderwet, is behoorlijk met redenen omkleed. 5 Febr.
— Besluit houdende beslissing dat de aanplakking op het terrein voor de inrichting bestemd, bedoeld in art. 6, tweede lid der Hinderwet, een deel uitmaakt van de openbare kennisgeving, bedoeld in art. 7, eerste lid dier wet; een beslissing van het gemeentebestuur op een vergunningsaanvrage dus onwettig is, wanneer de gelegenheid tot het inbrengen van bezwaren, daar bedoeld, is gegeven binnen veertien dagen na die aanplakking. 17 Maart.
— Arrest van den Hoogen Raad. Niet-ontvankelijkverklaring der vordering voorzoover deze steunt op strijd met de bepalingen der Hinderwet, nu de administratieve autoriteit beslist, dat de aanvrager (gedaagde) geen vergunning volgens de Hinderwet noodig had. 23 Maart.
— Besluit houdende beslissing dat, waar in art. 6 der Hinderwet sprake is van perceelen grenzende aan het perceel waar de inrichting zal worden opgericht, daaronder niet alleen zijn begrepen de kadastrale perceelen die grenzen aan het perceel der inrichting, maar alle aangrenzende perceelen en dus ook de perceelen, die gelegen zijn op hetzelfde kadastrale perceel als het perceel der inrichting en die aan laatstgenoemd perceel grenzen. 28 April.
— Besluit tot schorsing van het besluit van den Raad der gemeente Blaricum, strekkende tot vaststelling van eene verordening, als bedoeld in art. 4, sub 2, der Hinderwet. S. 397. 15 Mei.
— K. B. Voor eene luchtgasinstallatie is eene vergunning naar de Hinderwet vereischt,

als vallende deze inrichting onder art. 2 IV der wet. 15 Mei.
— Besluit houdende beslissing, dat het voorschrift van art. 15, al. 2 der Hinderwet medebrengt, dat de kennisgeving van het beroep bij exploot aan den verzoeker, in elk geval moet geschieden binnen den termijn voor het beroep gegund. 8 Juni.
— Besluit houdende beschikking op het beroep, ingesteld door S. Gans te Utrecht, tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprichten van eene inrichting tot het bewaren van afval en tot het sorteeren van lompen in het perceel aan den Vleutenschenweg n°. 173 te Utrecht. S. 560. 7 Aug.
— Mededeelingen van den Centralen Gezondheidsraad betreffende bewaarplaatsen van lompen, beenderen enz., opgenomen in een schrijven van den Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, onder n°. 11682, afd. V. A. 12 Sept.

Fabrieks- en Handelsmerken. Zie: *Industrieele en intellectueele eigendom.*

Fondsen. Zie: *Begrootingen en Rekeningen.*

Gedistilleerd. Besluit houdende aanvulling der bepalingen omtrent vrijdom van den accijns op het gedistilleerd. S. 562. 9 Aug.
— Besluit houdende vermindering van den accijns van gedistilleerd uitgeslagen door branders, distillateurs en handelaars. S. 695. 15 Dec.

Geldleening. Zie: *Indië.* (*Nederl.*)
— Zie ook: *Schuld.* (*Nat.*)

Gemeentebesturen. Besluit tot schorsing van het besluit van den gemeenteraad van Haarlem, betreffende het sloopen van de gemeentelijke gebouwtjes ten noorden van de Groote Houtbrug te Haarlem. S. 197. 30 Jan.
— Besluit houdende beslissing dat een voorzichtig finantieel beleid medebrengt de kosten tot bestrijding van de ten laste der gemeente komende uitgaven ten gevolge van de uitvoering der Distributiewet 1916 niet te vinden door het aangaan eener geldleening, nu de finantieele toestand alsnog toelaat die kosten door gewone middelen te dekken. 8 Maart.
— Besluit tot vernietiging van het besluit van den gemeenteraad van Haarlem, betreffende het sloopen van de gemeentelijke gebouwtjes ten Noorden van de Groote Houtbrug te Haarlem en tot wijziging van den straataanleg bij die brug. S. 295. 19 April.
— Besluit tot schorsing van de besluiten van den Raad der gemeente Hoeven, strekkende tot ontslag en benoeming van den beheerder van het distributiebedrijf. S. 425. 23 Mei.
— Besluit houdende beslissing dat: een raadsbesluit tot aankoop van grond in eene andere gemeente gelegen, voor goedkeuring vatbaar is, wanneer het belang der koopende gemeente daarmede gediend wordt, dit belang als geoorloofd is aan te merken en het geldelijk offer niet bovenmatig is; eene te verwachten vereeniging der beide gemeenten hierbij buiten beschouwing moet blijven. 9 Juni.
— Besluit houdende beslissing dat verkoop en daarmede gepaard gaande opruiming van boomen op groote schaal waardoor een gemeente in sterke mate van haar natuurschoon zou worden beroofd, niet voor goedkeuring vatbaar is. 18 Juni.
— Besluit tot schorsing van de besluiten van den Raad der gemeente Leimuiden, strekkende tot toekenning van ongevraagd eervol ontslag als directeur van het levensmiddelenbedrijf aan C. J. van As en tot benoeming in gemelde betrekking van H. G. J. van de Weijer, beide met ingang van 1 November 1917. S. 605. 20 Oct.
— Besluit tot schorsing van het besluit van den Raad der gemeente Leimuiden, strekkende tot sluiting en liquidatie van de gemeentelijke mineraalolie-gasfabriek en eervol ontslag van den baas-fitter. S. 608. 23 Oct.
— Besluit houdende beslissing dat hij wiens faillissement is geëindigd, als lid van den gemeenteraad moet worden toegelaten, ook al is zijn naam blijven staan op de lijst, bedoeld in art. 22 der Kieswet. 7 Nov.
— Besluit houdende beslissing dat een geneesheer, door het gemeentebestuur niet alleen belast met de armenpraktijk doch tevens met het kosteloos verrichten van de vaccinatiën en de doodschouw, is op grond van art. 23 litt. *f* Gemeentewet uitgesloten van het lidmaatschap van den Raad. 15 Nov.
— Besluit tot schorsing van het besluit der gemeente Almelo, strekkende om een agent van politie 2de klasse te beschouwen als agent van politie 1ste klasse en hem de bezoldiging overeenkomstig dien rang te doen toekennen. S. 649. 19 Nov.
— Besluit tot schorsing van het besluit van den Raad der gemeente Delft, strekkende tot benoeming van eene commissie van onderzoek in zake het politiecorps aldaar. S. 658. 26 Nov.
— Besluit houdende beslissing dat vakscholen voor het ambachtsonderwijs gerekend mogten worden te behooren tot de scholen voor mid-

delbaar onderwijs, en daar het handteekenen behoort tot de vakken genoemd in de Wet tot regeling van het middelbaar onderwijs, hij die aan zoodanige school in dat vak onderwijs geeft, onderwijzer is voor het middelbaar onderwijs, en dus op grond van art. 23 litt. *i* der Gemeentewet, uitgesloten is van het lidmaatschap van den Raad. 1 Dec.

— Besluit houdende beslissing dat een raadsbesluit, waarbij aan den verslaggever van 's Raads Openbare Handelingen wordt toegekend een wachtgeld van f 90 's jaars tot hij den 65-jarigen leeftijd zal hebben bereikt, uit overweging dat het ambt van verslaggever geen reden van bestaan meer heeft, geen andere uitlegging toelaat dan dat het ambt van verslaggever wordt opgeheven, zoodat van dat oogenblik af tegen de toelating van den betrokken persoon als lid van den Raad aan art. 23 litt. *f* der Gemeentewet geen grond kan worden ontleend. 18 Dec.

— Besluit houdende beslissing dat door het aangaan eener geldleening waarvan in de eerstvolgende tien jaren niets zal worden afgelost, de toekomst ten behoeve van het heden zwaarder wordt belast dan een voorzichtig financieel gemeentelijk beleid gedoogt. 18 Dec.

— Zie ook: *Begraafplaatsen.*

Gemeentegrenzen. Wet tot vereeniging van de gemeenten Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn. S. 628. 9 Nov.

Gemeenteverordeningen. Arrest van den Hoogen Raad. Het bewezen verklaarde feit, hoewel niet vermeldende beklaagde's schuld aan het gebeurde, is door de Rechtbank terecht toch strafbaar geacht, daar immers de toegepaste artikelen der Haagsche verordening, het verkoopen van drinkwaren van ondeugdelijke samenstelling verbiedende, niet uitdrukkelijk als een element van het strafbare feit „schuld" noemen. — Het tweede middel mist feitelijken grondslag. 3 Jan.

— Arrest van den H. R. — De onderhavige verordening, houdende verbod langs de straat boomen te snoeien anders dan met verlof van B. en W. enz., valt binnen de naar art. 135 der Gemeentewet den Raad toekomende bevoegdheid. — De omstandigheid, dat de boomen en de grond, waarop zij staan, in eigendom toebehooren aan den beklaagde, kan daarin geen verandering brengen, vermits de onderhavige bepaling enkel beperking van de uitoefening van het recht van eigendom medebrengt. 25 Juni.

Geneeskundig Staatstoezicht. Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 26 Maart 1895, S. 37, tot aanwijzing van eenige getuigschriften en diploma's als bedoeld in de artt. 3 en 9 der wet van 25 December 1878, S. 222, houdende regeling der voorwaarden tot verkrijging der bevoegdheid van arts, tandarts, apotheker, vroedvrouw en apothekersbediende, aangevuld bij de wetten van 28 Juni 1881, S. 103 en van 26 October 1889, S. 137 en gewijzigd bij de wetten van 12 December 1892, S. 261, van 21 Juni 1901, S. 157, van 27 April 1904, S. 81, van 16 Juli 1907, S. 212 en van 28 April 1913 (Stbl. nº. 166). S. 246. 22 Maart.

— Besluit tot wijziging van het K. B. van 11 Maart 1914, S. 148, betreffende regeling van het examen als apothekers-adsistent. S. 247. 22 Maart.

— Arrest van den Hoogen Raad. Het uitoefenen van het beroep van geneeskundige „*als bedrijf*" is terecht door den Kantonrechter aangenomen op grond van het door beklaagde erkende feit, dat zij voor het verstrekken der geneesmiddelen met daarbij gevoegden raad geld in betaling had aangenomen. — I. c. is telastegelegd en bewezen verklaard, niet alleen dat geneesmiddelen zijn verstrekt, doch tevens dat aan de personen, die beklaagde's hulp kwamen inroepen, is aangeraden, hoe zij die geneesmiddelen ter bestrijding der opgegeven kwalen hadden aan te wenden, waardoor geneeskundige raad of bijstand is verleend, derhalve de geneeskunde is uitgeoefend in den zin van art. 1 der wet van 1 Juni 1865 (Stbl. nº. 60). 15 Oct.

— Zie ook: *Ziekten.* (*Besmettelijke*)

Girodienst. Zie: *Posterij.*

Grensscheiding. Zie: *Gemeentegrenzen.*

Grondwet. Wet tot het in overweging nemen van een voorstel van verandering in het IIde, IIIde en IVde hoofdstuk der Grondwet. S. 398. 18 Mei.

— Wet tot het in overweging nemen van een voorstel van verandering in de Additionnele Artikelen der Grondwet. S. 399. 18 Mei.

— Wet tot het in overweging nemen van een voorstel van verandering van art. 192 der Grondwet. S. 400. 18 Mei.

— Wet tot verandering in het IIde, IIIde en IVde hoofdstuk der Grondwet. S. 660. 29 Nov.

— Wet tot verandering van artikel 192 der Grondwet. S. 661. 29 Nov.

— Wet tot verandering in de Additionnele Artikelen der Grondwet. S. 662. 29 Nov.

— Publicatie betreffende de plechtige afkondi-

ging van de vastgestelde veranderingen in de Grondwet. S. 663. 29 Nov.

Grootboek. Zie: *Schuld. (Nat.)*

Handelmaatschappij. Wet houdende bekrachtiging eener overeenkomst met de Nederlandsche Handel-Maatschappij voor den verkoop in Nederland van de voor Landsrekening in Nederlandsch-Indië gewonnen voortbrengselen van land- en mijnbouw na afloop van de overeenkomst, bekrachtigd bij de wet van 30 December 1916 (Stbl. nº. 570). S. 709. 15 Dec.

Handels- en Fabrieksmerken. Zie: *Industrieele en intellectueele eigendom.*

Hinderwet. Zie: *Fabrieken.*

Huurcommissiewet. Wet tot voorkoming van onredelijke opdrijving van de huurprijzen van woningen van lagere huurwaarde. S. 257. 26 Maart.

— Besluit tot vaststelling van den algemeenen maatregel van bestuur bedoeld bij art. 10 der Huurcommissiewet. S. 443. 26 Mei.

— Besluit tot vaststelling van den algemeenen maatregel van bestuur bedoeld bij art. 13 der Huurcommissiewet. S. 444. 26 Mei.

— Besluit tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Huurcommissiewet. S. 445. 26 Mei.

— Missive van den Minister van Justitie aan de Commissarissen der Koningin betreffende uitvoering van de Huurcommissiewet. 24 Sept.

— Besluit tot vaststelling van een naderen algemeenen maatregel van bestuur bedoeld bij artikel 10 der Huurcommissiewet. S. 601. 10 Oct.

— Besluit houdende wijziging van den algemeenen maatregel van bestuur, vastgesteld bij K. B. van 26 Mei 1917 (Stbl. nº. 443). S. 618. 7 Nov.

Idioten. Zie: *Krankzinnigen.*

Indie. (Nederlandsch-) Besluit tot tijdelijke buitenwerkingstelling van eenige bepalingen van het K. B. van 22 Juni 1916 nº. 13 (Indisch Stbl. nº. 605) en van het daarbij vastgestelde reglement. S. 226. 22 Febr.

— Besluit houdende bekendmaking van den geldenden tekst van de Indische Comptabiliteitswet. S. 275. 5 April.

— Besluit tot aanvulling van het Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen. S. 276. 5 April.

— Besluit tot bepaling van den dag, waarop de wet van 16 December 1916, S. 535, in werking zal treden. S. 280. 10 April.

— Besluit tot bepaling van den dag, waarop de wet van 16 December 1916 (Nederl. Stbl. nº. 536, Indisch Stbl. 1917 nº. 115) in werking zal treden. S. 281. 10 April.

— Besluit tot wijziging van de Regelingen van het instituut der onderluitenants-apothekersadsistenten, en der onderluitenants bij den magazijnsdienst der intendance en van het wapen der artillerie en der genie van het Nederlandsch-Indische leger; van de nadere regeling van de pensioensvooruitzichten der onderluitenants, en van het K. B. van 20 Mei 1914, nº. 46 (Indisch Stbl. nº. 545), betreffende de gelijkstelling van de magazijnmeesters 4e klasse der genie in hunne pensioensvooruitzichten met meestergeweermakers der 1e, 2e of 3e klasse. S. 319A. 28 April.

— Wet houdende wijziging van art. 113 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië, vastgesteld bij de wet van 2 September 1854 (Stbl. nº. 129). S. 418. 23 Mei.

— Idem wijziging art. 77. S. 635. 9 Nov.

— Besluit houdende machtiging om voor den duur van den buitengewonen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van de bepalingen nopens de toelating in Nederlandsch-Indië tot de Cadettenschool. S. 453. 2 Juni.

— Besluit houdende machtiging om voor den duur van den buitengewonen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van de bepalingen nopens de toelating in Nederlandsch-Indië tot de Koninklijke Militaire Academie en tot den Hoofdcursus. S. 454. 2 Juni.

— Besluit tot nadere wijziging van de Regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren behoorende tot de Nederlandsch-Indische landmacht. S. 477. 25 Juni.

— Wet tot het aangaan van eene geldleening ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië. S. 502. 3 Aug.

— Wet houdende bepalingen betreffende de beteekening en tenuitvoerlegging in de koloniën, van in Nederland uitgevaardigde dwangbevelen en in Nederland alsmede in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao onderling, van in de koloniën uitgevaardigde dwangbevelen. S. 507. 4 Aug.

— Besluit tot nadere aanvulling en wijziging van het besluit op de Indische bestuursopleiding. S. 558. 6 Aug.

— Besluit betreffende de tenuitvoerlegging van sententies, door hét Hoog Militair Gerechts-

h of van Nederlandsch-Indië in hooger beroep van vonnissen van zeekrijgsraden gewezen. S. 568. 24 Aug.
— Besluit ter bevordering van eene behoorlijke uitvoering in Nederlandsch-Indië van sommige bepalingen van Regtspleging bij de Zeemagt. S. 569. 24 Aug.
— Besluit houdende bepaling van het tijdstip, waarop de „Koloniale invorderingswet 1917" in Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao in werking zal treden. S. 589. 18 Sept.
— Besluit houdende wijziging van art. 5 van het K. B. van 21 Maart 1907, n°. 19 (verhooging der voorloopige bezoldiging van uit te zenden rechterlijke ambtenaren voor den Indischen dienst.) S. 604. 16 Oct.
— Besluit tot regeling van de verplichtingen ten aanzien van den verplichten krijgsdienst in Nederlandsch-Indië. S. 610. 26 Oct.
— Besluit houdende vaststelling van bepalingen, omtrent de wijze van benoeming en bevordering van den directeur van de school tot opleiding voor commies bij den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst en van den aan die school verbonden huisbewaarder, tevens instrumentmaker. S. 613. 5 Nov.
— Wet houdende aanvulling van het eerste en het derde lid van artikel 82 der Indische Comptabiliteitswet. S. 634. 9 Nov.
— Besluit tot nadere wijziging van de „Regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren behoorende tot de Nederlandsch-Indische landmacht". S. 637. 9 Nov.
— Besluit tot vaststelling van bijzondere pensioensbepalingen voor het in 's lands vasten dienst in Nederlandsch-Indië overgegaan Europeesch en Inlandsch personeel van de voormalige Steenkolen Maatschappij „Poeloe Laoet". S. 659. 26 Nov.
— Wet houdende wijziging van wetten in verband met de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafrecht voor Nederlandsch-Indië (Indisch Staatsblad 1915, n°. 732). S. 702. 15 Dec.
Inwerkingtreden. S. 723. 19 Dec.
— Wet houdende verlenging in verband met de tijdsomstandigheden van den termijn der opsporingsvergunningen als bedoeld bij art. 7 der Indische Mijnwet (Nederlandsch Staatsblad 1899, n°. 124, Indisch Staatsblad 1899, n°. 214). S. 708. 15 Dec.
— Besluit houdende eene nieuwe regeling van de aanstelling van hulppredikers bij de inlandsche protestantsche gemeenten in Nederlandsch-Indië. S. 725. 21 Dec.
— Zie ook: *Begrootingen en Rekeningen.*
— „ „ *Handelsmaatschappij.*

Industrieele en intellectueele eigendom. Arrest van den H. R. De Octrooiwet onderscheidt duidelijk tusschen het recht van voorrang bij het aanvragen van een octrooi hier te lande (art. 7) en het recht om in Nederland als uitvinder te worden beschouwd (art. 6). — Het Hof heeft bij het vaststellen van de beteekenis van de onderhavige akte van overdracht van 2 April 1915 met dat onderscheid rekening gehouden en beslist dat die akte wel overdroeg het recht van art. 7 dat de cedens hier te lande sedert de indiening zijner aanvraag in Amerika op 20 Juni 1914 bezat, niet echter het recht, omschreven in art. 6, dat bedoelde overdrager eerst op 15 Juni 1915 door zijn aanvraag hier te lande deed geboren worden. — Die beslissing moet, als van feitelijken aard, in cassatie worden geëerbiedigd. — Hof: Tijdens de overdracht van 2 April 1915 was het recht voortvloeiende uit de octrooiaanvrage van 15 Juni 1915 niet alleen nog niet geboren, maar de op 2 April overgedragen rechten omvatten ook niet het toekomstige recht van de onderhavige octrooiaanvrage. 25 Juni.
— Besluit tot intrekking van art. 23 van het „Reglement Industrieele Eigendom Koloniën 1912", vastgesteld bij K. B. van 29 Augustus 1912, (Staatsblad n°. 284, Indisch Staatsblad n°. 545). S. 456. 4 Juni.
— Wet houdende wijziging van wetten in verband met de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafrecht voor Nederlandsch-Indië (Indisch Staatsblad 1915, n°. 732). S. 702. 15 Dec.
Inwerkingtreding. 723. 19 Dec.

Inkomstenbelasting. Besluit houdende bepalingen betreffende eene schattingscommissie en commissiën van aanslag voor de inkomstenbelasting. S. 284. 12 April.
— Wet tot heffing van opcenten op de Inkomstenbelasting en op de Vermogensbelasting over het belastingjaar 1917/1918. S. 316. 28 April.
— Wet tot wijziging van de artt. 82 en 85 der wet op de Inkomstenbelasting 1914. S. 438. 23 Mei.
— Beschikking van den Minister van Financiën, betreffende het verstrekken van inlichtingen door Inspecteurs der directe belastingen aan gemeentebesturen nopens de inkomstenbelasting. 22 Dec.

Inkwartieringen. Besluit betreffende wijziging van het K. B. van 10 Nov. 1892, S. 253, zooals dat is gewijzigd bij de K. B. van 5 Augustus 1895, S. 147, 17 Januari 1898, S. 22, 24 Juni 1898, S. 149 en 16 December 1902, S. 222, van welk gewijzigd K. B. de tekst is bekend gemaakt bij het K. B. van 19 Februari 1903, S. 78, en zooals deze tekst wederom is gewijzigd bij de K. B. van 9 September 1910, S. 279, van 26 Juni 1911, S. 196 en van 28 October 1915, S. 442, houdende o. a. vaststelling der reglementaire bepalingen ter uitvoering van de wet betrekkelijk de Inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk en de transporten en leverantiën voor de legers of verdedigingswerken van het Rijk gevorderd, van 14 September 1866, S. 138, zooals die wet is gewijzigd bij de wetten van 29 Maart 1877, S. 53, van 15 April 1886, S. 64, van 10 Mei 1890, S. 83, en van 22 Juli 1899, (Stbl. nº. 175.) S. 389. 9 Mei.

Invaliditeits- en Ouderdomsverzekering. Wet tot wijziging van de Beroepswet. S. 358. 1 Mei.

— Besluit tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in de artt. 2, 12 en 78 van de Beroepswet en in art. 349 van de Invaliditeitswet. S. 460. 11 Juni

Jaarpassen. Zie: *Paspoorten.*

Jachtwet. Arrest van den Hoogen Raad. Beteekenis van „geheel afgesloten" in art. 12 Jachtwet. — Openingen in het gaas, waarmee het land was afgerasterd. — Voor de toepassing van dit artikel wordt de eisch van geheele afsluiting gesteld, onverschillig of de afsluiting juist voor de diersoort, die gejaagd wordt, een beletsel tot binnenkomen vormt. 14 Mei.

Kamers van arbeid. Besluit op grond van art. 3 der wet van 16 December 1916, S. 553, houdende nadere bijzondere maatregelen ten opzichte van de Kamers van arbeid met het oog op de tegenwoordige buitengewone omstandigheden. S. 651. 20 Nov.

Kiesrecht. Besluit tot uitvoering van de wet van 30 December 1916, S. 581, tot tijdelijke afwijking van de Kieswet. S. 202. 3 Febr.

— Beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken, betreffende de zitting van het hoofdstembureau in verband met verkiezing van leden van den raad der gemeente Sneek. 8 Mei.

— Idem betreffende Hilversum. 16 Juli.

— Arrest van den Hoogen Raad. Verzoek van een kiezer tot verbetering van de kiezerslijst, op grond dat daarop staat vermeld zijn naam zonder den hem toekomenden titel van Baron, door B. en W. geweigerd, doch door den Kantonrechter toegestaan. Beroep tot cassatie (in het belang der wet) verworpen. 19 Oct.

— Besluit betreffende de beteekenis bijstand in den zin van art. 80 (77 *nieuw*) der Kieswet. 1 Dec.

— Besluit tot uitvoering van art. 8 der Kieswet. S. 687. 8 Dec.

— Besluit tot uitvoering van art. 32 der Kieswet. S. 691. 12 Dec.

— Besluit tot uitvoering van de artt. 34, 35, 39, 41, 42, 48, 52, 65, 66, 69, 78, 81, 83, 88, 91, 92, 95, 106, 107, 129, 135, 136, en 140 der Kieswet; 11*a*, 11*b*, 70*c*, 70*d* en 70*f* der Provinciale wet en 10*b*, 10*c*, 10*d*, 16*a*, 18*a*, 38*a*, 38*b* en 38*d* der Gemeentewet. S. 692. 12 Dec.

— Besluit ter bekendmaking van den tekst der Kieswet, zooals die wet laatstelijk gewijzigd is bij het Additionneel Artikel VII der Grondwet, en van den tekst van de artikelen der Provinciale Wet en der Gemeentewet, zooals die wetten onderscheidenlijk laatstelijk gewijzigd zijn bij de Additionnele Artikelen VIII en IX der Grondwet, en voor zoover de artikelen dier wetten verwijzen naar artikelen of gedeelten van artikelen der Kieswet. S. 693. 15 Dec.

— Besluit houdende beslissing dat inlevering van opgaven in strijd met art. 52 (40 *nieuw*) Kieswet, door een ander dan een der ondergeteekenaars, als niet geschied moet worden beschouwd en behandeld. 22 Dec.

— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten betreffende uitvoering van de gewijzigde kieswet. 27 Dec.

Kikvorschen. Zie: *Landbouw.*

Kinderarbeid. Zie: *Arbeid van jeugdige personen en van vrouwen enz.*

Krankzinnigen. Besluit houdende nadere wijziging van het K. B. van 17 Augustus 1892, S. 212, waarbij aan het bestuur van het krankzinnigengesticht „Het St. Elisabeth's Gasthuis" te Deventer, vergunning is verleend op het landgoed „De Brinkgreve" gemeente Deventer, een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 163. 3 Jan.

— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 13 Februari 1892, S. 43, waarbij aan de Vereeniging tot opvoeding en verpleging van idioten en achterlijke kinderen, gevestigd te Utrecht, vergunning is verleend om het land-

goed „'s Heerenloo" te Ermelo, tot een gesticht voor idioten in te richten. S. 167. 5 Jan.
— Besluit houdende nadere wijziging : 1°. van het K. B. van 5 Augustus 1888, S. 113, tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het krankzinnigengesticht „Reinier van Arkel" te 's Hertogenbosch, — 2°. van het K. B. van 5 Augustus 1888, S. 114, tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het krankzinnigengesticht „Voorburg", te Vught. S. 187. 19 Jan.
— Idem houdende nadere wijziging van het K. B. van 16 September 1895, S. 161, waarbij aan het bestuur der gemeente Leiden vergunning is verleend op het landgoed „Endegeest" gemeente Oegstgeest, een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 188. 19 Jan.
— Besluit houdende nadere wijziging van het K. B. van 28 Augustus 1888, S. 144, tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het Provinciaal krankzinnigengesticht „Meerenberg" te Bloemendaal. S. 212. 12 Febr.
— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 23 November 1906, S. 289, waarbij aan de Vereeniging „Centraal Israëlietisch krankzinnigengesticht in Nederland", gevestigd te Amsterdam, vergunning is verleend op een terrein in de gemeente Apeldoorn een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 220. 16 Febr.
— Besluit houdende nadere wijziging : 1°. van het K. B. van 28 Augustus 1888, S. 144, tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het provinciaal krankzinnigengesticht „Meerenberg" te Bloemendaal, en 2°. van het K. B. van 22 Maart 1904, S. 65, waarbij aan het Bestuur der provincie Noordholland vergunning is verleend op een terrein in de gemeente Castricum een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 222. 21 Febr.
— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 4 Juni 1909, S. 134, waarbij aan Regenten van het krankzinnigengesticht te Utrecht vergunning is verleend op een terrein aan den Dolderschen weg te Zeist een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 241. 21 Maart.
— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 13 Februari 1892, S. 43, waarbij aan de vereeniging tot opvoeding en verpleging van idioten en achterlijke kinderen, gevsstigd te Utrecht, vergunning is verleend om het landgoed „'s Heerenloo", te Ermelo, tot een gesticht voor idioten in te richten. S. 278. 5 April.
— Besluit houdende reorganisatie van het krankzinnigengesticht „Maasoord" te Poortugaal. S. 455. 2 Juni.
— Besluit tot nadere wijzigng van het K. B. van 25 Juli 1908, S. 274, waarbij aan de Vereeniging tot Christelijke verzorging van krankzinnigen in Zeeland, gevestigd te Middelburg, vergunning is verleend op een terrein in de gemeente Bergen op Zoom en Halsteren een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 474. 23 Juni.
— Besluit houdende reorganisatie van het idiotengesticht „'s-Heerenloo" te Ermelo. S. 475. 23 Juni.
— Besluit houdende reorganisatie van het idiotengesticht „Lozenoord" te Ermelo. S. 476. 23 Juni.
— Besluit betreffende het verplegen van krankzinnigen in het zenuw-paviljoen van het Wilhelmina-Gasthuis te Amsterdam. S. 494. 20 Juli.
— Besluit houdende nadere wijziging van het K. B. van 16 September 1895, S. 161, waarbij aan het bestuur der gemeente Leiden vergunning is verleend op het landgoed „Endegeest", gemeente Oegstgeest, een gesticht voor krankzinnigen op te richten. S. 563. 9 Aug.
— Besluit houdende wijziging van het K. B. van 17 October 1904, S. 236, waarbij aan Anna Maria Dartois, als bestuurderesse van het te Schimmert gevestigde zedelijk lichaam „Dochteren der Wijsheid", vergunning is verleend in de gemeente Druten een gesticht voor idioten op te richten. S. 590. 18 Sept.
— Besluit, tot vaststelling der voorwaarden voor de opneming en verpleging van krankzinnigen in 's Rijksgesticht te Woensel. S. 653. 21 Nov.
— Besluit houdende reorganisatie van het krankzinnigengesticht „Brinkgreven" in de gemeenten Deventer en Diepenveen. S. 720. 17 Dec.

Kunstnijverheid. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende Kunstnijverheid 15 Juni.
— Zie ook : *Armwezen.*

Landbouw. Besluit houdende bepalingen betreffende de schadevergoeding te verleenen aan eigenaren van onschadelijk gemaakte aardappeler en aan eigenaren of gebruikers van besmet verklaarde perceelen. S. 206. 5 Febr.

— Arrest van den H. R. — Onder „vangen" in art. 1 K. B. 19 September 1914, S. 456, moet verstaan worden de geslaagde bemachtiging, en niet ook de op bemachtiging gerichte, maar niet door deze gevolgde, werkzaamheid. — Het in het werk stelle van pogingen tot het bemachtigen van mollenis dus niet strafbaar. 25 Juni.
— Wet, houdende bepalingen tot bescherming van mollen en kikvorschen. S. 706. 15 Dec.
— Zie ook: *Tractaten.*

Landsgebouwen. Besluit houdende wijziging van het K. B. van 21 Mei 1910, S. 137, tot organisatie van het personeel voor den dienst der Justitiegebouwen. S. 282. 10 April.
— Besluit tot organisatie van het personeel voor den dienst der Landsgebouwen. S. 479. 27 Juni.

Landstorm. Besluit betreffende inschrijving en keuring voor den landstorm. S. 285. 12 April.
— Wet tot verlenging van den duur van den dienstplicht bij den landstorm. S. 413. 23 Mei.
— Besluit tot wijziging van het Landstorm-Besluit, Stbl. 1913, nº. 273. S. 655. 23 Nov.
— Wet tot verlenging van den duur van den dienstplicht bij den Landstorm. S. 697. 15 Dec.
— Zie ook: *Militie.* (*Nationale*)

Landweer. Wet tot het langer in dienst houden van dienstplichtigen bij de landweer. S. 408. 23 Mei. 698. 15 Dec.
— Zie ook: *Militie.* (*Nationale*)

Leerplichtwet. Arrest van den H. R. — Beroep van beklaagde, die niet zou hebben gezorgd, dat zijn kind geregeld de school bezocht, op de omstandigheid, dat de hoofdonderwijzer geweigerd heeft het kind tot de school toe te laten omdat het niet gevaccineerd was. Verwerping van het beroep door de Rechtbank. — Gebondenheid van den H. R. aan de opvatting der Rechtbank omtrent dit verweer, dat n.l. beklaagde meende vrijgesteld te zijn niet omdat het kind de toegang was geweigerd, maar op grond van art. 7, 6º., der Leerplichtwet. — Bedoelde weigering kon voor beklaagde geen beroep op overmacht opleveren, omdat hij door voorafgaande kennisgeving, als bedoeld in art. 9 dier wet, ontheffing van zijn verplichting had kunnen bekomen. Terecht oordeelde de Rechtbank, dat voor een beroep op het niet ingeënt zijn, als vallende onder art. 7, 6º., het bepaalde in art. 9 een onmisbare voorwaarde is, van welks vervulling echter blijkens het vonnis niets is gebleken. 19 Nov.

Maten en gewichten. Besluit tot het tijdelijk toelaten van afwijkingen van het Reglement op de maten en gewichten. S. 383. 3 Mei.
— Besluit tot nadere wijziging van het Reglement op de maten en gewichten. S. 467. 15 Juni.
— Besluit tot regeling van den herijk der maten en gewichten in 1918 en 1919. S. 599. 8 Oct.

Militaire Zaken. Besluit tot het in staat van beleg verklaren van enkele gemeenten des Rijks. S. 228. 26 Febr.
— Besluit houdende het in staat van beleg verklaren van enkele gemeenten of gedeelten van gemeenten des Rijks. S. 242. 22 Maart.
— Beschikking van den Minister van Oorlog tot wijziging van zijne beschikking van 6 April 1912 tot uitvoering van het K. B. van 4 Maart 1912 (Stbl. 99). 19 April.
— Wet tot bestendiging van den staat van beleg. S. 305. 26 April.
— Besluit houdende wijziging van de „Oorlogsinstructie Stellingcommandanten". S. 314. 27 April.
— Wet tot wijziging der wet van 12 Juli 1895, S. 104, tot regeling van: 1º. de bevordering en het ontslag van de officieren der Koninklijke Nederlandsche Marine-Reserve; 2º. de pensionneering van officieren, onderofficieren en minderen der Koninklijke Nederlandsche Marine-Reserve en van hunne weduwen en kinderen. S. 427. 23 Mei.
— Wet tot wijziging en aanvulling van de wet tot vaststelling van een tarief van geregtskosten in strafzaken, waarvan de militaire regter kennis neemt. S. 431. 23 Mei.
— Besluit tot het in staat van beleg verklaren van enkele gemeenten des Rijks. S. 488. 30 Mei.
— Besluit houdende wijziging van de „Oorlogsinstructie Stellingcommandanten." S. 450. 1 Juni.
— Besluit tot nadere wijziging van de Regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren behoorende tot de Nederlandsch-Indische landmacht. S. 477. 25 Juni.
— Besluit tot vaststelling van nieuwe bepalingen omtrent het gelijktijdig genot van burgerlijke en militaire bezoldiging door burgerlijke ambtenaren en andere doorloopend of voor een bepaald werk in 's Rijks dienst werkzame personen, die zich buitengewoon onder de wapenen bevinden. S. 488. 16 Juli.
— Besluit betreffende de tenuitvoerlegging van

sententies, door het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië in hooger beroep van vonnissen van zeekrijgsraden gewezen. S. 568. 24 Aug.
— Besluit ter bevordering van eene behoorlijke uitvoering in Nederlandsch-Indië van sommige bepalingen van de Rechtspleging bij de Zeemagt. S. 569. 24 Aug.
— Besluit houdende wijziging van het K. B. van 18 December 1874, S. 213, houdende voorschriften omtrent de onderwerpen, bedoeld bij het eerste lid van artikel 10 der wet van 18 April 1874, S. 67, tot vaststelling van eenige bepalingen ten aanzien der berekening, toeschatting, begrooting en betaling van geregtskosten in strafzaken, waarvan de militaire regter kennis neemt, welke wet is gewijzigd door de wetten van 7 December 1908, S. 360, van 31 October 1912, S. 337 en van 23 Mei 1917, Stbl. nº. 431. S. 580. 1 Sept.
— Besluit houdende opheffing van den staat van beleg in de gemeente Bodegraven, verklaard bij K. B. van 19 Januari 1915, Stbl. nº. 18. S. 612. 3 Nov.
— Besluit tot nadere wijziging van de „Regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren behoorende tot de Nederlandsch-Indische landmacht". S. 637. 9 Nov.
— Zie ook: *Begraafplaatsen.*
— „ „ „ *Indië. (Nederlandsch)*
— „ „ „ *Pensioenen.*

Militair Onderwijs. Besluit tot wijziging van het Reglement voor den Hoofdcursus, tevens houdende machtiging om voor den duur van den buitengewonen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van dat Reglement. S. 451. 2 Juni.
— Besluit houdende machtiging om voor den duur van den buitengewonen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van het Reglement voor de Cadettenschool. S. 452. 2 Juni.
— Besluit houdende machtiging om voor den duur van den buitengewonen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van de bepalingen nopens de toelating in Nederlandsch-Indië tot de Cadettenschool. S. 453. 2 Juni.
— Besluit houdende machtiging om voor den duur van den buitengewonen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van de bepalingen nopens de toelating in Nederlandsch-Indië tot de Koninklijke Militaire Academie en tot den Hoofdcursus. S. 454. 2 Juni.
— Besluit tot wijziging van het Reglement voor de Koninklijke Militaire Academie. S. 648. 19 Nov.

Militie. (Nationale) Wet houdende bijzondere maatregelen met betrekking tot de lichting 1918. S. 224. 22 Febr.
— Besluit tot het treffen van bijzondere maatregelen met betrekking tot de lichting der militie van 1918. S. 229. 27 Febr.
— Besluit betreffende de sterkte van de lichting der zeemilitie van 1918. S. 393. 10 Mei.
— Wet tot het langer in dienst houden van ingelijfden bij de militie. S. 409. 23 Mei.
— Wet tot wijziging van de Militiewet. S. 411. 23 Mei.
— Wet tot wijziging der wet betreffende bijzondere maatregelen met betrekking tot de lichting 1918. S. 412. 23 Mei.
— Besluit houdende bepalingen nopens de opleiding enz. van ingelijfden bij de militie tot den officiersrang bij de Motorafdeeling. S. 498. 25 Juli.
— K. B. Geldige reden om, met toepassing van art. 39 van het Militiebesluit, afwijking toe te staan van den termijn in art. 32 van dit besluit gesteld. 11 Aug.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende kostelooze afgifte van bewijzen van goed gedrag. 11 Aug.
— Missive van den Minister van Oorlog aan de burgemeesters betreffende inschrijving in de verlofgangersregisters. 9 Nov.
— Wet tot het langer in dienst houden van ingelijfden bij de militie. S. 699. 15 Dec.
— Zie ook: *Militaire Zaken.*

Ministerieele Departementen. Besluit tot wijziging van het K. B. van 15 Mei 1913, S. 182, zooals het bereids gewijzigd is bij dat van 17 April 1914, S. 182, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Buitenlandsche Zaken. S. 177. 18 Jan.
— Idem tot nadere wijziging van het K. B. van 28 April 1913, S. 144, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Justitie. S. 178. 18 Jan.
— Idem tot wijziging van het K. B. van 25 April 1913, S. 141, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Binnenlandsche Zaken. S. 179. 18 Jan.
— Idem tot wijziging van het K. B. van 4 Februari 1915, S. 68, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Financiën. S. 180. 18 Jan.

— Idem houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Oorlog. S. 181. 18 Jan.
— Idem tot wijziging van het K. B. van 13 Mei 1913, S. 180, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Koloniën. S. 182. 18 Jan.
— Idem tot wijziging van het K. B. van 2 Mei 1913, S. 171, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Waterstaat. S. 183. 18 Jan.
— Idem tot wijziging van het K. B. van 2 Mei 1913, S. 172, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. S. 184. 18 Jan.
— Besluit tot verdere wijziging van het K. B. van 15 Mei 1913, S. 182, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Buitenlandsche Zaken. S. 313. 27 April.
— Besluit houdende bepalingen betreffende den Geneeskundigen Raad van het Departement van Koloniën. S. 404. 19 Mei.
— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 13 Mei 1913, S. 180, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Koloniën. S. 459. 9 Juni.
— Besluit houdende vaststelling van bepalingen betreffende den werkkring van het aan het Departement van Koloniën verbonden Koloniaal Etablissement te Amsterdam en betreffende het personeel bij die inrichting. S. 491. 18 Juli.

Molestverzekering. Besluit houdende bepaling van den datum, waarop de Oorlogsmolestverzekeringswet 1915 in werking zal treden. S. 209. 8 Febr.
— Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, houdende bepalingen betreffende de uitvoering van de Oorlogsmolestverzekeringswet 1915. 8 Febr.
— Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot wijziging van zijn beschikking van 8 Februari 1917, houdende bepalingen betreffende de uitvoering van de Oorlogsmolestverzekeringswet 1915. 26 Mei.
— Wet tot wijziging der „Oorlogsmolestverzekeringswet 1915". S. 684. 1 Dec.

Mollen. Zie: *Landbouw.*

Motorrijtuigen. enz. Besluit houdende machtiging tot afwijking van bepalingen van het Motor- en Rijwielreglement. S. 646. 19 Nov.

Muntwezen. Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 20 Januari 1913, S. 35, regelende de voorwaarden, waaronder voor rekening van anderen dan het Rijk aan 's Rijks Munt kan worden gemunt, medailles kunnen worden geslagen en muntstempels of medaillestempels kunnen worden vervaardigd. S. 586. 12 Sept.
— Missive van den Minister van Financiën aan de colleges van Burgemeester en Wethouders betreffende versmelting van bronzen en nikkelen munten. 4 Dec.

Mijnen. Besluit houdende wijziging van het Mijnreglement 1906. S. 210. 9 Febr.
— Zie ook: *Indië. (Nederlandsch)*

Nationaliteitsbewijzen. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, betreffende de afgifte van nationaliteitsbewijzen. 31 Juli.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën betreffende nationaliteitsbewijzen. 12 Dec.

Naturalisatie. Wetten houdende naturalisatie van:

Albrecht, L. E.	S. 361.	1 Mei.
Aldenhoff. J. J. H.	130.	2 Jan.
Autmanns. C. H.	531.	6 Aug.
Autmanns. H. P.	146.	2 Jan.
Beerman. F. H. L.	524.	6 Aug.
Bei. J.	24.	2 Jan.
Bemelmanns. J.	98.	2 Jan.
Bensmann. A. H.	434.	23 Mei.
v. Berg (ook wel Vànberg). P.	57.	2 Jan.
Berling. C. J.	620.	9 Nov.
Beyer. A.	69.	2 Jan.
Bischoff. W.	623.	9 Nov.
Blankenstein. O.	627.	9 Nov.
Bohnhorst. M. A. L.	11.	2 Jan.
Bölte. E. A.	362.	1 Mei.
Bongers. A. H.	525.	6 Aug.
Bonn. A.M.H. wed. H. Zegers.	516.	4 Aug.
Bonnemayers. Ch. H.	519.	4 Aug.
Borle. R. E.	371.	1 Mei.
Bornholt. B. J.	29.	2 Jan.
Bosch. Dr. F. D. K.	367.	1 Mei.
Bösveld. D. M.	49.	2 Jan.
Bongie. J. J.	60.	2 Jan.
Brink. G. M. v. d.	71.	2 Jan.
Brinkmann. F. J.	14.	2 Jan.
Brom. A. v. d.	534.	6 Aug.
Carp. H. A. wed. B. V. G. de Ferrante.	S. 360.	1 Mei.
Clausmann. W. B.	116.	2 Jan.
Cohen. H.	353.	30 April.
Cohen. S.	84.	2 Jan.

Consten. F. L.	S.	144.	2 Jan.
Consten. W. H. J.		348.	30 April
Corbelli. G. A.		109.	2 Jan.
Creusen. H. H.		522.	4 Aug.
Crombach. J. wed. J. J. Kreiten.	S.	345.	30 April.
Croonenberg. W.		92.	2 Jan.
Czeszewski. P.		17.	2 Jan.
Dautzenberg. W. J.		68.	2 Jan.
Debey. J. J.		141.	2 Jan.
Debey. J. J.		161.	2 Jan.
Debie. F. J.		142.	2 Jan.
Debie. H. J.		549.	6 Aug.
Deddem. J. J.		95.	2 Jan.
Dedden. H. A. J.		94.	2 Jan.
Deitz. G. F.		80.	2 Jan.
Dieckmann H. E. W. J. E.		105.	2 Jan.
Dingéna. N.		62.	2 Jan.
Dobelstein. H.		73.	2 Jan.
Drees. F.		128.	2 Jan.
Duckers. H. J.		546.	6 Aug.
Ducrot. J. H.		366.	1 Mei.
Duckers. J. H.		529.	6 Aug.
Düllmann. J. E.		110.	2 Jan.
Ebben. J.		124.	2 Jan.
Eisink. W.		152.	2 Jan.
Elshoff. W. F.		93.	2 Jan.
Fischer. H.		354.	30 April.
Flechen. Th.		61.	2 Jan.
Frantzen. J. J. A. A.		27.	2 Jan.
Fuchs. J. C.		133.	2 Jan.
Funke (genaamd Küpper) A. J.		151.	2 Jan.
Funke. F.		357.	30 April.
Gerads. H.		547.	6 Aug.
Gieben. C. J. J.		33.	2 Jan.
Gimborn. M. Th. H. v.		12.	2 Jan.
Gockel. F. J. A.		624.	9 Nov.
Goor. C. van		621.	9 Nov.
Grefkens. P.		544.	6 Aug.
Greimering. G. A.		21.	2 Jan.
Groen. D. M. te		23.	2 Jan.
Groot. E. de		134.	2 Jan.
Groot S. de		154.	2 Jan.
Grube. E. M. G.		341.	30 April.
Haaf. B. J. B. ten		346.	30 April.
Haas. J. M. F. de		114.	2 Jan.
Habets. J. A.		88.	2 Jan.
Hangard. J. L.		433.	23 Mei.
Harkink. A. C.		40.	2 Jan.
Harmans. F. H.		127.	2 Jan.
Haubrich. J.		66.	2 Jan.
Hausdorff. J.		15.	2 Jan.
Hencke. J. M.		369.	1 Mei.
Hendriks. H.		59.	2 Jan.
Hendrix. J. L.		521.	4 Aug.
Hennen. M. J.		87.	2 Jan.
Hertz. M.	S.	356.	30 April.
Hieronimus. I. H.		34.	2 Jan.
Hinderink. J.		626.	9 Nov.
Hoppermanns. J. H. A.		77.	2 Jan.
Hos. G. C.		85.	2 Jan.
Houben. J. H. M.		100.	2 Jan.
Hüppermann. J. W. H.		158.	2 Jan.
Hurstjes. J. W. H.		538.	6 Aug.
Jansen. J.		43.	2 Jan.
Jansen N. H.		340.	30 April.
Janssen. G.		352.	30 April.
Jong. J. C. de		121.	2 Jan.
Jong. L. de		39.	2 Jan.
Joosten. H.		78.	2 Jan.
Kamp. H. W. v. d.		78.	2 Jan.
Kessels. A. J. H.		64.	2 Jan.
Kessels. F. W. J.		52.	2 Jan.
Kesteren. J. M. v.		548.	6 Aug.
Klein. E. A.		22.	2 Jan.
Kleine-Rammelkamp. J.		377.	1 Mei.
Kleuskens. J. L.		76.	2 Jan.
Knappstein. A. A. C. W.		18.	2 Jan.
Kniep. O. H. B.		372.	1 Mei.
Körner. F. O. M. L.		117.	2 Jan.
Kösters. G. H.		108.	2 Jan.
Kramer. G. M.		373.	1 Mei.
Kristensen. W. B.		16.	2 Jan.
Kupfermann. K. G.		113.	2 Jan.
Kuster. A. M. G.		70.	2 Jan.
Langohr. H. H. J.		535.	6 Aug.
Langohr. L. H.		513.	4 Aug.
Lavalle. C. P.		545.	6 Aug.
Lemmens. H. K.		90.	2 Jan.
Lemmens. H. P. J.		530.	6 Aug.
Lenders. H. N		551.	6 Aug.
Lenders. M.		162.	2 Jan.
Lens. P. A.		536.	6 Aug.
Leyba. G. E. wed. M. M. Petit.		364.	1 Mei.
Liesens. J. P.		135.	2 Jan.
Linssen. J. W.		74.	2 Jan.
Locht. J. H.		143.	2 Jan.
Loijens. J. P.		71.	2 Jan.
Loyens. L.		46.	2 Jan.
Lux. J.		125.	2 Jan.
Lux. K.		533.	6 Aug.
Lux. P.		102.	2 Jan.
Luyckx. G. C. H. G.		31.	2 Jan.
Meens. M. L. W.		48.	2 Jan.
Meesen. M. J.		532.	6 Aug.
Meissen. E.		159.	2 Jan.
Meijer. H.		106.	2 Jan.
Meijermann. J. G. E.		363.	1 Mei.
Misere. G. W.		86.	2 Jan.
Moellenkamp. J. L.		351.	30 April.
Moss. J. H.		375.	1 Mei.
Müller. F. R.		365.	1 Mei.

Nellessen. S. N. S. 36. 2 Jan.
Nellissen. Th. 35. 2 Jan.
Neresheimer. R. E. 97. 2 Jan.
Neuerburg. H. M. 112. 2 Jan.
Neuhaus. H. 10. 2 Jan.
Niehoff (genaamd Werning) J. B. C. S. 378. 1 Mei.
Niessen. G. O. 136. 2 Jan.
Ortmans. J. H. 56. 2 Jan.
Outmanns (of Autmanns) P. H. 145. 2 Jan.
Packbier. J. G. 119. 2 Jan.
Palmen. F. 122. 2 Jan.
Palmen. J. G. 150. 2 Jan.
Pappenheim. J. 355. 30 April.
Peres. J. 540. 6 Aug.
Peiser. B. 625. 9 Nov.
Pflitsch. C. A. 523. 6 Aug.
Pflitsch. F. W. 111. 2 Jan.
Pieters. J. 137. 2 Jan.
Pirson. N. J. H. 527. 6 Aug.
Prickarts. E. H. 67. 2 Jan.
Proemper. M. J. H. wed. J. L. Wolters. 517. 4 Aug.
Reder. G. 374. 1 Mei.
Reifkogel. Th. 543. 6 Aug.
Reiners. H. J. 81. 2 Jan.
Reycken. Ch. 518. 4 Aug.
Ritter. J. 379. 1 Mei.
Ritzen. P. J. 47. 2 Jan.
Robins. W. 42. 2 Jan.
Rocks. J. H. 139. 2 Jan.
Rode. A. M. 514. 4 Aug.
Roën. M. A. Ch. 526. 6 Aug.
Rohen. J. 65. 2 Jan.
Rohen. J. L. 53. 2 Jan.
Rohen. J. W. 63. 2 Jan.
Rütten. A. C. 343. 30 April.
Rütten. H. W. M. 126. 2 Jan.
Rütten. M. M. 342. 30 April.
Sanden. J. J. v. d. 75. 2 Jan.
Schäfer. L. wed. H. Romünde. 542. 6 Aug.
Schepers. W. H. J. 82. 2 Jan.
Schier. R. B. 622. 9 Nov.
Schils. G. H. 50. 2 Jan.
Schmeetz. M. J. 528. 6 Aug.
Schöllgens. M. 138. 2 Jan.
Schreven. J. 120. 2 Jan.
Schröder. J. G. G. F. 370. 1 Mei.
Schröder. L. H. 32. 2 Jan.
Schuit. A. 153. 2 Jan
Schut. W. J. 101. 2 Jan.
Schute. J. B. J. 149. 2 Jan.
Schwalbach. A. E. H. wed. M. H. Hollanders. S. 344. 30 April.
Schwing. C. L. H. 20. 2 Jan.
Senden. J. L. 99. 2 Jan.
Silberschmidt. M. S. 552. 6 Aug.
Slange. J. 89. 2 Jan.
Sonnenschein. H. H. 550. 6 Aug.
Sopper. Dr. A. J. de 619. 9 Nov.
Spanier. R. E. 537. 6 Aug.
Spiering. R. P. M. 115. 2 Jan.
Stallmann. H. J. 157. 2 Jan.
Stängel. L. G. 148. 2 Jan.
Stee. P. A. v. d. 25. 2 Jan.
Stegemann. M. H. 520. 4 Aug.
Steins. P. J. 160. 2 Jan.
Stoffels. J. A. M. 58. 2 Jan.
Stout. P. J. 96. 2 Jan.
Stroveld. F. H. 55. 2 Jan.
Stroink. F. Th. 26. 2 Jan.
Stumpp. B. L. E. wed. E. Bächer. S. 512. 4 Aug.
Thommissen. P. Th. 539. 6 Aug.
Tossaint. M. A. 131. 2 Jan.
Vaal. F. 359. 1 Mei.
Vanderweiden. M. P. 541. 6 Aug.
Vanzanten. J. H. 347. 30 April.
Vergossen. J. L. 156. 2 Jan.
Verrier. A. 107. 2 Jan.
Verschaffelt. E. C. 30. 2 Jan.
Verwilst. L. Ch. 19. 2 Jan.
Vliekx. J. H. 103. 2 Jan.
Vogel. A. 155. 2 Jan.
Voss. H. M. 13. 2 Jan.
Vossen. P. H. 350. 30 April.
Wehmann. A. C. E. A. wed. F. J. L. Holzhaus. S. 28. 2 Jan.
Weiler. B. 123. 2 Jan.
Weisbart. Ph. H. 368. 1 Mei.
Weise. P. A. 381. 2 Mei.
Westenberg. J. 118. 2 Jan.
Wiersma. J. 132. 2 Jan.
Wiertz. J. P. 83. 2 Jan.
Wilde. J. B. M. 129. 2 Jan.
Willemsen. H. 41. 2 Jan.
Willemsen. J. 54. 2 Jan.
Willerding. J. 147. 2 Jan.
Wilmsen. G. 104. 2 Jan.
Wintgens. F. 91. 2 Jan.
Wirtz. J. 44. 2 Jan.
Wolfs. J. M. H. 515. 4 Aug.
Wolfs. M. H. 339. 30 April.
Wolsing. Th. A. 51. 2 Jan.
Wolters. H. 37. 2 Jan.
Wolters. H. H. 38. 2 Jan.
Wouters. A. J. 349. 30 April.
Zikel. B. 376. 1 Mei.
Zinzen. F. H. J. 140. 2 Jan.
Zinzen. S. H. 45. 2 Jan.

Notariaat. Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 4 Juni 1878, S. 81, houdende

voorschriften ter uitvoering van art. 14 der Wet op het Notarisambt. S. 449. 31 Mei.
— Besluit houdende wijziging van het K. B. van 16 September 1905, S. 270, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in de artikelen 50 en 50*b* der wet op het Notarisambt, zooals dat is gewijzigd bij het K. B. van 11 April 1906 (Stbl. nº. 63). S. 581. 1 Sept.

Octrooien. Zie: *Industrieele en intellectueele eigendom.*

Onderwijs. (Hooger) Besluit tot het verleenen van gedeeltelijke vrijstelling van de in 1917 af te nemen examens, bedoeld in de artt. 12 en 123 der Hooger Onderwijswet en 57 der wet van 2 Mei 1863, S. 50, voor hen, die tijdens het afleggen van het examen onder de wapenen zullen zijn of wel minder dan 10 maanden vóór het examen den militairen dienst zullen hebben verlaten na daarin ten minste 12 maanden onafgebroken te hebben doorgebracht. S. 195. 25 Jan.
— Besluit tot nadere aanvulling van het K. B. van 22 Augustus 1906, S. 229, laatstelijk gewijzigd en aangevuld bij K. B. van 21 Mei 1915, S. 223, waarbij worden aangewezen de buitenlandsche instellingen en de buitenlandsche getuigschriften, bedoeld in art. 134 der Hooger-Onderwijswet. S. 217. 14 Febr.
— Besluit tot nadere aanvulling van het K. B. van 7 Juni 1906, S. 125, aangevuld bij K. B. van 20 October 1915, S. 433, waarbij buitenlandsche instellingen, bedoeld in art. 132 der Hooger-Onderwijswet, worden aangewezen, alsmede de diploma's en getuigschriften, bedoeld in dat wetsartikel, en de daaraan verbonden vrijstellingen worden omschreven. S. 218. 14 Febr.
— Besluit tot aanwijzing, overeenkomstig art. 157 der Hooger-Onderwijswet, van het „Roomsch-Katholiek gymnasium te Eindhoven", van het bestuur der Sint-Augustinusstichting te Utrecht. S. 221. 21 Febr.
— Besluit tot aanwijzing, overeenkomstig art. 157 der Hooger-Onderwijswet van de afdeeling gymnasium van het Nederlandsch Lyceum van de Vereeniging „het Nederlandsch Lyceum", gevestigd te 's-Gravenhage. S. 294. 19 April.
— Besluit tot aanvulling van het bij K. B. van 30 April 1906, S. 101 en bij K. B. van 25 Februari 1907, S. 57, gewijzigde K. B. van 21 Juni 1887 (Stbl. nº. 106). S. 392. 9 Mei.
— Besluit tot aanwijzing overeenkomstig art. 157 der Hooger-Onderwijswet, van het Christelijk gymnasium te Utrecht der Vereeniging voor Christelijk voorbereidend universitair onderwijs, gevestigd te Utrecht. S. 503. 4 Aug.
— Besluit tot nadere wijziging en aanvulling van het bij K. B. van 11 Juni 1913, S. 325 en 23 Maart 1916, S. 143, aangevulde K. B. van 30 Juni 1909, S. 208, waarbij worden aangewezen de buitenlandsche instellingen van onderwijs of onderzoek, bedoeld in art. 125 der Hooger-Onderwijswet. S. 585. 11 Sept.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de besturen van gemeenten betreffende het geven van teekenonderwijs aan gymnasia. 27 Oct.
— Wet tot wijziging van de artt. 132, 133 en 186*f* en tot aanvulling der Hooger-Onderwijswet. S. 616. 7 Nov.
— Besluit tot nadere aanvulling van het K. B. van 7 Juni 1906, S. 125, aangevuld bij K. B. van 20 October 1915, S. 433 en van 14 Febr. 1917, S. 218, waarbij buitenlandsche instellingen, bedoeld in art. 132 der Hooger-Onderwijswet, worden aangewezen, alsmede de diploma's en getuigschriften, bedoeld in dat wetsartikel en de daaraan verbonden vrijstellingen worden omschreven. S. 617. 7 Nov.
— Besluit tot het verleenen van gedeeltelijke vrijstelling van de in 1918 af te nemen examens, bedoeld in de artt. 12 en 123 der Hooger-Onderwijswet en 57 der wet tot regeling van het Middelbaar Onderwijs voor hen die tijdens het afleggen van het examen onder de wapenen zullen zijn of wel minder dan 10 maanden vóór het examen den militairen dienst zullen hebben verlaten na daarin ten minste 12 maanden onafgebroken te hebben doorgebracht. S. 641. 14 Nov.
— Besluit tot aanwijzing, overeenkomstig art. 157 der Hooger-Onderwijswet, van het Gereformeerd gymnasium te Amsterdam der Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs, gevestigd te Amsterdam. S. 642. 15 Nov.
— Besluit tot aanwijzing, overeenkomstig art. 157 der Hooger-Onderwijswet, van het Marnix-gymnasium te Rotterdam der Vereeniging voor middelbaar onderwijs, handelsonderwijs en voorbereidend hooger-onderwijs op Gereformeerden grondslag, gevestigd te Rotterdam. S. 643. 15 Nov.
— Besluit tot aanwijzing overeenkomstig artikel 157 der Hooger-Onderwijswet van de afdeeling gymnasium van het Bisschoppelijk

College te Roermond der vereeniging Bisschoppelijk College, gevestigd te Roermond. S. 656. 23 Nov.
— Besluit tot aanwijzing, overeenkomstig artikel 157 der Hooger-Onderwijswet van het Roomsch-Katholiek gymnasium te Tilburg, van de Roomsch-Katholieke Stichting „St. Odulphus Lyceum", gevestigd te *Tilburg*. S. 657. 23 Nov.
— Wet tot regeling van het hooger landbouw- en hooger veeartsenijkundig onderwijs. S. 700. 15 Dec.
Onderwijs. (**Lager**) Besluit tot schorsing van de besluiten van den Raad der gemeente Kamperveen, strekkende respectievelijk tot het bepalen van 1 April 1917 als datum van de opheffing der openbare lagere school in die gemeente, en tot het verleenen van eervol ontslag tegen dien datum aan het hoofd dier school. S. 272. 30 Maart.
— Besluit tot wijziging en aanvulling van de Regelen voor de Rijksnormaallessen, vastgesteld bij K. B. van 29 Juni 1890, S. 97, aangevuld en gewijzigd bij de K. B. van 27 Juli 1896, S. 142, 14 April 1898, S. 108 en 11 Maart 1909 (Stbl. nº. 66). S. 277. 5 April.
— K. B. Een duurtetoeslag maakt geen deel uit van de jaarwedde. Een raadsbesluit tot toekenning van een duurtetoeslag aan het onderwijzend personeel behoeft mitsdien niet de goedkeuring van Ged. Staten. 9 Mei.
— Besluit waarbij met vernietiging van het besluit van Ged. Staten, toestemming verleend wordt tot het waarnemen van de betrekking van secretaris van den Cryslandspolder, op grond, dat de omstandigheden geen voldoende aanleiding geven om de vrees te wettigen, dat de belangen van het onderwijs schade zullen lijden, indien de gevraagde vrijstelling wordt verleend, terwijl deze voor intrekking vatbaar is, wanneer blijkt, dat de belangen van het onderwijs dat vorderen. 26 Mei.
— Besluit waarbij, met intrekking van de programma's, vastgesteld bij K. B. van 24 April 1885, S. 112, onderscheidenlijk onder P. en D., programma's worden vastgesteld voor de examens ter verkrijging van bekwaamheid onderscheidenlijk tot het geven van middelbaar onderwijs in de gymnastiek en tot het geven van lager onderwijs in de gymnastiek. S. 481. 29 Juni.
— Besluit houdende beslissing, over een geschil over de kosten, voortvloeiende uit een gemeenschappelijke regeling, bedoeld in art. 16, vierde lid der Wet tot regeling van het lager onderwijs. — Beslissing dat de Kroon bevoegd is om van dit geschil kennis te nemen, ook al betreft het hier een twistgeding over een burgerlijk recht. 13 Juli.
— Besluit tot het verleenen van vervroegd voorschot op de Rijksbijdragen over 1917 aan besturen van bijzondere lagere scholen, bedoeld in art. 59 der wet tot regeling van het Lager Onderwijs. S. 600. 9 Oct.
Onderwijs. (**Middelbaar**) Besluit waarbij de artt. 21 en 22 van het Reglement voor de Rijks Hoogere Burgerscholen, vastgesteld bij K. B. van 30 Augustus 1864, S. 91, laatstelijk gewijzigd bij K. B. van 23 Januari 1902, S. 7, worden aangevuld, artikel 23 van dat Reglement wordt gewijzigd en aangevuld en het K. B. van 9 Januari 1905, S. 27, wordt ingetrokken. S. 186. 19 Jan.
— Besluit tot het verleenen van gedeeltelijke vrijstelling van de in 1917 af te nemen examens, bedoeld in de artt. 12 en 123 der Hooger-Onderwijswet en 57 der wet van 2 Mei 1863, S. 50, voor hen, die tijdens het afleggen van het examen onder de wapenen zullen zijn of wel minder dan 10 maanden vóór het examen den militairen dienst zullen hebben verlaten na daarin ten minste 12 maanden onafgebroken te hebben doorgebracht. S. 195. 25 Jan.
— Besluit waarbij met intrekking van het bij K. B. van 27 Juni 1901, S. 190, gewijzigd en aangevuld bij K. B. van 18 September 1912, S. 297, vastgestelde Algemeen Reglement en Programma wordt vastgesteld het Algemeen Reglement en Programma der Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen cursus, vermeld in de artt. 55 en 57 der Wet op het Middelbaar Onderwijs. S. 299. 21 April.
— Besluit tot nadere wijziging van het Reglement voor de Middelbare Landbouwschool, vastgesteld bij K. B. van 3 Augustus 1912, S. 274, en gewijzigd bij K. B. van 8 Juni 1915. (Stbl. nº. 235). S. 447. 30 Mei.
— Besluit waarbij met intrekking van het programma, vastgesteld bij K. B. van 2 Februari 1864, S. 8, onder L., het programma wordt vastgesteld voor het examen ter verkrijging van akten van bekwaamheid voor schoolonderwijs in de levende talen en hare letterkunde, bedoeld in het voorlaatste lid van art. 77 der wet tot regeling van het middelbaar onderwijs. S. 478. 27 Juni.
— Besluit, waarbij met intrekking van de programma's, vastgesteld bij K. B. van 24 April 1885, S. 112, onderscheidenlijk onder P. en D., programma's worden vastgesteld

voor de examens ter verkrijging van bekwaamheid onderscheidenlijk tot het geven van middelbaar onderwijs in de gymnastiek en tot het geven van lager onderwijs in de gymnastiek. S. 481. 29 Juni.
— Besluit tot het verleenen van gedeeltelijke vrijstelling van de in 1918 af te nemen examens, bedoeld in de artt. 12 en 123 der Hooger-Onderwijswet en 57 der wet tot regeling van het Middelbaar Onderwijs voor hen die tijdens het afleggen van het examen onder de wapenen zullen zijn of wel minder dan 10 maanden vóór het examen den militairen dienst zullen hebben verlaten na daarin ten minste 12 maanden onafgebroken te hebben doorgebracht. S. 641. 14 Nov.
— Wet tot regeling van het hooger landbouw- en hooger veeartsenijkundig onderwijs. S. 700. 15 Dec.

Onderwijs. (Militair) Zie: *Militaire Zaken.*
— Zie ook: *Veeartsenijkunst.*

Ongevallenverzekering. Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 5 December 1902, S. 206, laatstelijk gewijzigd bij K. B. van 28 Augustus 1914, S. 434, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in de artt. 52, tweede en derde lid, en 59, sub 1, 3 en 4, der Ongevallenwet 1901. S. 207. 6 Febr.
501. 27 Juli.
654. 21 Nov.
730. 28 Dec.
— Arrest van den H. R. De Ongevallenwet verstaat, met name waar zij van verzekeringsplichtig bedrijf spreekt, onder bedrijf „vak" of „tak van industrie". Dit komt duidelijk uit, waar zij in art. 10 deze bedrijven opsomt. — Bij het in die opsomming voorkomende bedrijf van „sloopers van de bouwwerken" wordt niet gedoeld op het sloopen van meerdere van die werken, maar wel beoogd het vak, in hetwelk dat sloopen gedurende een zeker niet te kort tijdsverloop wordt uitgeoefend, met de bedoeling om daaruit geldelijk voordeel te trekken, zij het dan ook dat de duur van dat tijdsverloop, evenmin als zulks in de wet is geschied, vooraf nauwkeurig is aan te geven. — De Rechtbank kon hier uit de bewijsmiddelen afleiden, dat aan bovenomschreven eisch der wet was voldaan. 2 April.
— Besluit houdende nadere wijziging van het K. B. van 17 Mei 1909, S. 122, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, ter uitvoering van de artt. 45 en 47*bis* der Ongevallenwet 1901, laatstelijk gewijzigd bij het K. B. van 21 Januari 1914 (Stbl. nº. 21). S. 380. 1 Mei.
— Besluit tot wijziging van het K. B. van 5 December 1902, S. 207, houdende vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in art. 7, sub III, der Ongevallenwet 1901. S. 639. 12 Nov.
— Besluit tot herziening van het K. B. van 2 Februari 1903, S. 63, laatstelijk gewijzigd bij K. B. van 24 Juni 1916, S. 311, houdende vaststelling der loonbedragen, bedoeld in artikel 7, sub III, der Ongevallenwet 1901. S. 721. 18 Dec.
— Besluit tot herziening van het tarief, vastgesteld bij K. B. van 18 Juni 1909 (Stbl. nº. 190). S. 728. 28 Dec.
— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 18 Juni 1909, S. 189, laatstelijk gewijzigd bij K. B. van 20 November 1916, S. 510, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in art. 31 der Ongevallenwet 1901. S. 729. 28 Dec.

Onteigening. Wet tot verklaring van het algemeen nut ter onteigening van eigendommen noodig voor en ten behoeve van eene straatverruiming ter verbinding van het Carnegieplein vóór het Vredespaleis met de Anna Paulownastraat te 's-Gravenhage. S. 1. 2 Jan.
— Idem noodig voor de stichting van een gebouw tot uitbreiding van het Bestedelingenhuis te 's-Gravenhage. S. 2. 2 Jan.
— Wet tot onteigening voor den bouw van een schutsluis c. a. te IJmuiden. S. 4. 2 Jan.
— Wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeente 's-Hertogenbosch, noodig voor den aanleg van eene haven met toebehooren door die gemeente. S. 6. 2 Jan.
— Idem ten behoeve van een goederenstation in het Arnhemsche Broek te Arnhem. S. 7. 2 Jan.
— Idem ten behoeve van den aanleg van een electrischen spoorweg van Haarlem langs den Zijlweg naar Overveen. S. 8. 2 Jan.
— Idem van eigendommen in de gemeenten Amsterdam, Zaandam en Sloten, noodig voor den aanleg van een nieuw havencomplex voor den algemeenen handel te Amsterdam en voor uitbreiding van de Houthaven en de Petroleumhaven aldaar, een en ander met handels- en opslagterreinen en bijbehoorende werken, ten zuiden van het Noordzeekanaal en het afgesloten IJ. S. 9. 2 Jan.

— Wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor het vergrooten van de algemeene begraafplaats te Leeuwarden. S. 238. 21 Maart.
— Wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeenten Maassluis, Maasland en Rozenburg, noodig voor de verbetering van den Waterweg van Rotterdam naar zee. S. 261. 26 Maart.
— Idem in de gemeenten Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Ridderkerk, Papendrecht, Alblasserdam en Nieuw-Lekkerland, noodig voor de verbreeding van de rivier de Noord. S. 262. 26 Maart.
— Wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor het verbreeden van een deel van den Rijksstraatweg in de kom der gemeente Beverwijk. S. 304. 26 April.
— Wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van aanleg van een spoorweg van 's-Gravenhage over Voorburg naar Leiden. S. 327. 30 April.
— Besluit tot onteigening van een gedeelte grond, welks bezit, voor het maken van een batterij ten behoeve van de verdediging der Nieuwe Hollandsche Waterlinie, vereischt wordt. S. 390. 9 Mei.
— Arrest van den H. R. — Tegen de door de Rechtbank gevolgde wijze van berekening bestaat geen enkel wettelijk bezwaar; de Rechtbank is binnen de door de wet gestelde grenzen vrij de schadeloosstelling te berekenen op de wijze die haar het meest bruikbaar schijnt. — Onjuist is de bewering der onteigende partij dat zij geen vergoeding zou ontvangen voor den tot stratenaanleg bestemden grond; die vergoeding wordt gevonden in de opbrengst der voor werkelijke bebouwing bestemde onderdeelen van het te onteigenen terrein. — Terecht heeft de Rechtbank in mindering gebracht een bedrag voor ophooging, verharding en rioleering van de straat; die kosten komen volgens de hier toepasselijke Bouwverordening ten laste van den exploitant van eenig bouwterrein. 25 Mei.
— Wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor de uitbreiding der stedelijke fabrieken van gas en electriciteit te Leiden en het uitvoeren van daarmede verband houdende werken. S. 555. 6 Aug.
— Idem ten behoeve van uitbreiding van het stations-emplacement Delft van den spoorweg Amsterdam—Rotterdam. S. 556. 6 Aug.
— Idem noodig voor de verruiming van het Apeldoornsch kanaal tusschen Apeldoorn en Hattem. S. 557 6 Aug.
— Arrest van den H. R. — Wanneer de oegrootheid van het bedrag der schadeloosstelling afhankelijk is van toekomstige onzekere gebeurlijkheden, heeft de Rechtbank met die omstandigheden, welke zich waarschijnlijk zullen voordoen, rekening te houden. — Waar de Rechtbank het aannemelijk oordeelt, dat de som als vergoeding der waarde van het onteigende toegekend, vermeerderd met de vergoeding voor het verplaatsen der zaak, niet zal toereikend zijn ter verkrijging van een perceel geheel geschikt om daarin de zaak op denzelfden voet voort te zetten, doch dat daarvoor nog een bedrag van f 4000 noodig zal zijn, heeft zij terecht dit bedrag van f 4000 aan hare schatting toegevoegd. 13 Aug.
— Arrest van den H. R. — De omvang der schade op het tijdstip der eigendomsontneming den eigenaar berokkend, kan afhankelijk zijn van toekomstige gebeurlijkheden, welke ten tijde der onteigening slechts als waarschijnlijk kunnen worden voorzien; ook op die omstandigheden moet bij de berekening der schade worden gelet. — Bij de waardeering van het verlies wegens de noodzakelijk geworden vervanging van machinerieën op een tijdstip dat de prijzen sterk zijn opgeloopen, heeft de Rechtbank niet tweemaal denzelfden factor in rekening gebracht.
— Arrest van den H. R. De Rechtbank heeft door bij de waardebepaling der te onteigenen perceelen te letten op den prijs die bij verkoop gelijktijdig met een aangrenzend perceel zou kunnen worden bedongen, niet rekening gehouden met een mogelijkheid, die zou kunnen uitblijven, maar veeleer met aard en ligging van perceelen, die bij toevoeging aan een aangrenzend terrein van groote beteekenis worden. — Feitelijke beslissing dat een perceel als aan den Hofweg gelegen bouwterrein moet worden beschouwd. 14 Sept.
— Besluit tot onteigening van een gedeelte van een perceel in de gemeente Warder, ten behoeve van het verhoogen en verzwaren van den zeedijk van den polder „De Zeevang". S. 603. 15 Oct.
— Besluit tot onteigening van een gedeelte van een perceel in de gemeente Oosthuizen, ten behoeve van het onderhoud van den zeedijk

van het heemraadschap van den Schardam en Keukendijk. S. 650. 20 Nov.
— Wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor en ten behoeve van het verbreeden van een gedeelte van de Hommelstraat te Arnhem. S. 669. 1 Dec.
— Wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor het verbreeden en normaliseeren van een gedeelte van den Rijswijkschen weg te 's-Gravenhage. S. 670. 1 Dec.
— Wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor het maken van een spoorbaan ter verbinding van de ontworpen Rijnhaven en van gemeentelijke inrichtingen te Arnhem met het te stichten goederenemplacement der Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen in het Arnhemsche Broek, voor het aanleggen van een terrein voor handel en industrie, alsmede voor daarmede verband houdende werken. S. 672. 21 Dec.
— Wet houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van den aanleg van een kanaal ter verbinding van de Maas bij Wessem met de Zuid-Willemsvaart te Nederweert. S. 676. 1 Dec.
— Wet houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor havenuitbreiding op den linker Maasoever door de gemeente Rotterdam. S. 677. 1 Dec.
— Wet houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeente Rotterdam, noodig voor de berging van bij den verderen aanleg van de Waalhaven aldaar beschikbaar komende specie. S. 678. 1 Dec.
— Wet houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van uitbreiding van het stationsemplacement Hattem-Stad. S. 679. 1 Dec.

Ontplofbare Stoffen. Zie: *Buskruit.*

Oorlogswinstbelasting. Besluit tot uitvoering van art. 56, eerste lid, der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916. S. 319. 28 April.
— Wet tot wijziging en aanvulling van art. 75 der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916. S. 403. 19 Mei.
— Wet tot uitvoering van art. 98 der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916. S. 406. 23 Mei.

Ouderdomsverzekering. Zie: *Invaliditeits- en ouderdomsverzekering.*

Pakketpost. Zie: *Posterij.*

Papier. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten der provinciën betreffende papier voor belangrijke bescheiden. 15 Nov.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën betreffende papier voor belangrijke bescheiden. 5 Dec.

Paspoorten en jaarpassen. Missive van den Minister van Buitenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende afgifte van buitenlandsche paspoorten aan deserteurs. 5 Maart.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende afgifte van paspoorten. 13 April.

Pensioenen. Besluit houdende beslissing dat voor de toepassing der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 de wedde van een ambtenaar ook dan geacht moet worden voor haar volle bedrag uit de gemeentelijke inkomsten te worden gekweten, als het Burgerlijk Armbestuur daarin voor een deel bijdraagt. 12 Jan.
— Missive van den Minister van Financiën aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende keuring van ambtenaren. 2 Febr.
— Wet houdende wijziging van artikel 26 der Burgerlijke Pensioenwet, artikel 32 der Pensioenwet voor de bijzondere leeraren 1913, en art. II der wet van 21 Juni 1913, Stbl. nº. 303. S. 253. 26 Maart.
— Missive van den Minister van Financiën aan de burgemeesters betreffende keuring voor de toekenning van pensioen. 4 April.
— Besluit houdende beschikking op de aanvragen om pensioen van I. Mauritz, B. J. ter Brugge en J. C. G. Grasé, oud-leeraren bij de opleiding van adspirant-administrateurs bij de Koninklijke Marine te Amsterdam. S. 382. 2 Mei.
— Wet houdende pensioenregeling voor de weduwen en weezen van vóór 1 Januari 1906 overleden, gepensionneerde of op wachtgeld gestelde onderwijzers. S. 426. 23 Mei.
— Wet tot wijziging der wet van 12 Juli 1895, S. 104, tot regeling van: 1º. de bevordering en het ontslag van de officieren der Koninklijke Nederlandsche Marine-Reserve; 2º. de pensionneering van officieren, onderofficieren en minderen der Koninklijke Nederlandsche Marine-Reserve en van hunne weduwen en kinderen. S. 427. 23 Mei.
— Wet tot nadere wijziging der wet van 18

Juli 1890, S. 109, tot regeling der pensioenen van de mindere geëmployeerden enz., op daggeld werkzaam bij de inrichtingen van 's Rijks zee- en landmacht, en wijziging der wetten van 31 December 1913, S. 61 en 21 December 1914, S. 580, tot afwijking van de bepalingen der wet van 18 Juli 1890, Stbl. nº. 109. S. 428. 23 Mei.

— K. B. — Eene benoeming „onder voorwaarde, dat (hij) uiterlijk binnen een jaar hebben te promoveeren", waaraan niet is toegevoegd de bepaling, dat het niet voldoen aan de gestelde voorwaarde haar een tijdelijk karakter zal geven, is niet eene tijdelijke, doch eene voorwaardelijke benoeming. — De omstandigheid, dat in een later besluit de vroegere aanstelling eene tijdelijke wordt genoemd, mag niet geacht worden te beslissen omtrent het karakter van het bij die aanstelling opgedragen ambt, aangezien het antwoord op de vraag of de belanghebbende vast of tijdelijk leeraar is geweest, uitsluitend aan den inhoud van het benoemingsbesluit moet worden ontleend, dat i. c. met geen enkel woord spreekt van tijdelijkheid der aanstelling. 26 Mei.

— Missive van den Minister van Financiën aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende naleving van art. 8, lit. *b* van het K. B. van 17 Maart 1914, Stbl. nº. 150. 7 Juni.

— Besluit houdende beslissing dat bij de pensionneering van herhalings-onderwijzers, die benoemd worden om gedurende enkele maanden in het jaar een cursus voor het herhalingsonderwijs te leiden, slechts in aanmerking komt de tijd, gedurende welken zij daadwerkelijk in functie zijn geweest. 28 Juli.

— Besluit houdende beslissing dat hij, die krachtens vaste aanstelling jaarlijks gefungeerd heeft bij een soepuitdeeling van het burgerlijk armbestuur, welke telken jare na afloop van den winter werd opgeheven, zoodat hij zijne taak eerst weer opnam bij het begin van den volgenden winter, voor de berekening van zijn pensioen slechts in aanmerking kan brengen den tijd, gedurende welken hij daadwerkelijk in functie is geweest. 12 Sept.

— Besluit tot regeling van de pensioenen van weduwen en weezen van werklieden en van gepensionneerde werklieden van het Koloniaal Etablissement te Amsterdam. S. 602. 13 Oct.

— Arrest van den H. R. — De omstandigheid, dat de Staat aan een militair ter zake van een ongeval pensioen heeft verleend krachtens de bepalingen der ten deze geldende Pensioenwet, staat aan een actie tot schadevergoeding uit onrechtmatige daad tegen den Staat in verband met datzelfde ongeval ingesteld, niet in den weg. — Blijkens art. 1407 B. W. is als een privaatrecht te beschouwen het recht om niet door toedoen van een ander lichamelijk letsel te ondergaan. — De artt. 1401 en volgg. B. W. verleenen bescherming tegen zoodanig letsel onrechtmatig toegebracht, ook indien dit geschiedt bij gelegenheid van een geneeskundige behandeling en in dat geval geven zij een vordering tegen hem, die de behandeling toepast en de zorg daarvoor heeft op zich genomen. — De Staat, zich belastende met den militairen geneeskundigen dienst, staat te dien aanzien op één lijn met ieder bijzonder persoon, die de geneeskundige verzorging van een ander vrijwillig op zich neemt en hij is dan ook voor daarbij gepleegde nalatigheid evenals die bijzondere persoon, jegens den daardoor benadeelde, op gronden ontleend aan het *privaatrecht*, aansprakelijk, ook al moge de Staat bij het op zich nemen van voorschreven last bevoegen daarmede zijn *publiekrechtelijke* taak naar behooren te vervullen. 9 Nov.

— Besluit houdende ongegrondverklaring der bezwaren van den eervol-ontslagen reservekapitein der infanterie C. H. von Stein, te 's-Gravenhage, tegen de beslissing in zake zijn verzoek om pensioen. S. 638. 10 Nov.

— Besluit houdende beslissing dat onder de „aan eene gemeentelijke betrekking verbonden vaste inkomsten", bedoeld in art. 2 H der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren", mede moet worden gerekend het deel, dat de provincie daarin bijdraagt. 29 Nov.

— Wet houdende verhooging van de bedragen der pensioenen ten laste van het fonds, ingesteld bij de Weduwenwet voor de ambtenaren 1890 en wijziging en aanvulling van art. 27 der Weduwenwet voor de Rijkswerklieden 1914. S. 671. 1 Dec.

— Zie ook: *Curaçao*, *Indië* en *Suriname*.

Personeele Belasting. Besluit nopens het beroep, ingesteld door het bestuur der Vrijmetselaarsloge l'Inséparable te Bergen op Zoom tegen de beslissing van den directeur der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen te Breda, op zijn verzoek om plaatsing van de inrichting dier loge op de lijst, bedoeld in art. 4, § 2, der wet tot regeling der personeele belasting. S. 215. 13 Febr.

Politie. Besluit tot nadere regeling der jaarwedden van het personeel der Rijksveldwacht. S. 388. 7 Mei.

Posterijen. Besluit ter bepaling van het tijdstip waarop de wet van 16 December 1916, S. 549, houdende wijziging en aanvulling van de wet van 21 Juny 1881, S. 70, tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande, in werking treedt. S. 227. 23 Febr.

— Besluit houdende bekendmaking van den tekst der wet van 21 Juny 1881, S. 70, tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande, zooals die is gewijzigd en aangevuld bij de wet van 16 December 1916, Stbl. nº. 549. S. 566. 15 Aug.

— Besluit houdende voorschriften tot uitvoering van onderscheidene bepalingen van de, bij de wet van 16 December 1916, S. 549, aangevulde en gewijzigde wet van 21 Juny 1881, S. 70, tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande. S. 567. 15 Aug.

— Besluit tot uitvoering van artikel 19*bis*, sub 1, der wet tot regeling der brievenposterij, (Stbl. 1908, nº. 16), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 29 Juli 1916 (Stbl. nº. 342). (Instelling van een postchèque- en girodienst.) S. 594. 1 Oct.

— Besluit houdende wijziging van artikel 11 van het K. B. van 14 December 1895, S. 222, tot uitvoering van onderscheidene bepalingen der wet tot regeling der brievenposterij, laatstelijk gewijzigd bij dat van 22 November 1916 (Stbl. nº. 511). S. 640. 13 Nov.

— Besluit ter bepaling van het tijdstip waarop de wet van den 29sten Juli 1916 (Stbl. nº. 342) houdende aanvulling van de wet tot regeling der brievenposterij (Instelling van een postchèque- en girodienst) in werking treedt. S. 733. 31 Dec.

Provinciaal Bestuur. Besluit houdende beschikking op het beroep, ingesteld door het gemeentebestuur van 's Hertogenbosch tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, strekkende tot afwijzing van het verzoek van genoemd bestuur om vergunning ingevolge artikel 1, § I, onder 2º. der „Electriciteitsverordening Noord-Brabant" tot het exploiteeren van een bedrijf tot productie en levering van electrischen stroom binnen de gemeente 's-Hertogenbosch. S. 561. 8 Aug.

Raad van State. Besluit houdende vaststelling van bepalingen omtrent de wijze van bevordering en bezoldiging van de ambtenaren, werkzaam ter Secretarie van den Raad van State, en van de bedienden aan dat College verbonden. S. 291. 14 April.

Raden van beroep. Besluit houdende bepalingen betreffende ambtskringen van raden van beroep voor de directe belastingen. S. 283. 12 April.

Rechten van in-, uit- en doorvoer. Besluit tot naamsverandering van het grenskantoor Augustinus in Siebengewald. S. 396. 14 Mei.

— Besluit houdende uitbreiding van de gunst van entrepôt tot fabrieken van chemische producten. S. 493. 19 Juli.

Rechtswezen. Wet tot wijziging en aanvulling van de wet tot vaststelling van een tarief van geregtskosten in strafzaken, waarvan de militaire regter kennis neemt. S. 431. 23 Mei.

— Wet houdende wijziging der wet van 18 April 1874, S. 66, tot vaststelling der tarieven van geregtskosten in strafzaken, waarvan de gewone regter kennis neemt; gewijzigd door de wetten van: 28 Juni 1876, S. 141; 28 Augustus 1886, S. 131; 15 April 1896, S. 70; 20 April 1901, S. 94; 9 Juli 1906, S. 197; 7 Dec. 1908, S. 361; 31 Dec. 1909, S. 430 en 5 Juli 1910 (Stbl. nº. 182). S. 432. 23 Mei.

— Besluit tot aanvulling van het bij K. B. van 14 September 1838, S. 36, vastgestelde Reglement nº. IV, op de organisatie en de dienst der Deurwaarders en verdere regtsbedienden. S. 446. 29 Mei.

— Wet houdende bepalingen betreffende de beteekening en tenuitvoerlegging in de koloniën, van in Nederland uitgevaardigde dwangbevelen en in Nederland alsmede in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao onderling, van in de koloniën uitgevaardigde dwangbevelen. S. 507. 4 Aug.
In werking treding. S. 589. 18 Sept.

— Zie ook: *Indië. (Nederlandsch)*

— „ „ *Militaire Zaken.*

— „ „ *Tractaten.*

Registratie. Wet tot heffing van rechten van registratie. S. 243. 22 Maart.

— Besluit houdende bepalingen ter uitvoering van de wet van 22 Maart 1917, S. 243, tot heffing van rechten van registratie, en bepaling van het tijdstip van in werking treding van deze wet. S. 384. 4 Mei.

— Besluit tot wijziging van het K. B. van 4 Mei 1917, nº. 54, S. 384, houdende bepalingen ter uitvoering van de Registratiewet 1917. S. 571. 27 Aug.

Reis- en verblijfkosten. Besluit tot wijziging en aanvulling van het Reisbesluit 1916, Stbl. nº. 451. S. 194. 23 Jan.
— Besluit tot nadere regeling van de vergoeding wegens het gebruik van eigen motorrijwiel en eigen automobiel bij reizen. ten behoeve van het Rijk gedaan. S. 401. 18 Mei.
— Besluit tot nadere regeling van de vergoeding wegens het gebruik van eigen rijwiel bij reizen, ten behoeve van het Rijk gedaan. S. 484. 7 Juli.
— Besluit tot nadere regeling van de vergoeding wegens het gebruik van eigen automobiel bij reizen, ten behoeve van het Rijk gedaan. S. 644. 16 Nov.
Rekeningen. Zie: *Begrootingen en Rekeningen.*
Rekenkamer. Besluit tot wijziging van het K. B. van 15 April 1914, S. 176, houdende vaststelling van voorschriften ten aanzien van ambtenaren en bedienden bij de Algemeene Rekenkamer. S. 235. 12 Maart.
— Besluit tot wijziging van het K. B. van 15 April 1914, S. 176, gewijzigd bij K. B. van 12 Maart 1917, S. 235, houdende vaststelling van voorschriften ten aanzien van ambtenaren en bedienden bij de Algemeene Rekenkamer. S. 394. 10 Mei
— Wet, houdende nadere voorziening ten aanzien van de taak der Algemeene Rekenkamer. S. 442. 23 Mei.
Roode Kruis. Besluit houdende regeling van de vrijwillige hulpverleening aan zieke en gewonde personen, behoorende tot de legers of vloten van oorlogvoerende mogendheden en voorziening in de hulpverleening en inlichtingsdienst ten aanzien van krijgsgevangenen en geïnterneerden. S. 607. 22 Oct.
— Besluit houdende regeling van de vrijwillige hulpverleening aan zieke en gewonde personen, behoorende tot de legers of vloten van oorlogvoerende mogendheden en voorziening in de hulpverleening en inlichtingsdienst ten aanzien van krijgsgevangenen en geïnterneerden. S. 693. 15 Dec.
Rijksgestichten en Rijkswerkinrichtingen. Besluit tot nadere aanvulling en wijziging van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij de artikelen 3 en 21 der wet van 12 Februari 1901, S. 64, vastgesteld bij het K. B. van 15 Juni 1905 (Stbl. nº. 209). S. 489. 17 Juli.
Rijksveldwacht. Zie: *Politie.*
Rijwielen. Zie: *Motorrijtuigen.*
Scheepvaart. Wet betreffende verbetering van den Waterweg van Rotterdam naar Zee. S. 5. 2 Jan.
— Wet tot vordering van schepen (schepenvorderingswet). S. 211. 10 Febr.
Gewijzigd. 430. 23 Mei.
— Arrest van den H. R. — Art. 9 van het Binnenaanvaringsreglement is niet slechts geschreven voor in beweging zijnde, maar ook voor stilliggende veerponten. — Onder „veerman" is te verstaan degeen, die de exploitatie van en de zorg voor de pont op zich heeft genomen, onverschillig of hij telkens dat veer al dan niet persoonlijk bedient. — Zoowel in art. 473 Sr. in verband met art. 85 Sr. als in art. 1 der Wet van 15 April 1891, S. 91, is onder „schipper" te verstaan de gezagvoerder van het vaartuig. Het antwoord op de vraag, wie als gezagvoerder van een vaartuig is te beschouwen, hangt af zoowel van den aard van het vaartuig als van de ter sprake komende verplichtingen. — In verband hiermede heeft het reglement, den veerman ten aanzien der lichten als gezagvoerder of schipper beschouwende, dat begrip niet buiten zijn wettelijke grenzen uitgebreid. 19 Febr.
— Besluit tot vaststelling van een bijzonder reglement van politie voo. de Willemsvaart. S. 271. 30 Maart.
— Besluit tot nadere wijziging van art. 7 van het „Reglement voor de Stuurlieden-examens", vastgesteld bij K. B. van 27 December 1907 (Stbl. nº. 353). S. 468. 16 Juni.
— Besluit tot vaststelling van een reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de beweegbare spoorwegbruggen der Zeeuwsch-Vlaamsche Tramweg-Maatschappij over den Oost- en Middenkanaalarm te Terneuzen en den Midden- en Westkanaalarm te Sas van Gent van het kanaal van Gent naar Terneuzen. S. 490. 18 Juli.
— Besluit waarbij met intrekking van het K. B. van 1 April 1896, S. 62, wordt vastgesteld een gewijzigd Bijzonder reglement van politie voor het Afsluitingskanaal, de Houthaven en Maritieme binnenhaven, behoorende tot 's-Rijks werf te Willemsoord. S. 565. 14 Aug.
— Besluit tot vaststelling van een bijzonder reglement van politie voor het Nederlandsche gedeelte van het kanaal van Luik naar Maastricht. S. 596. 2 Oct.
— Besluit tot vaststelling van een reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de brug in den spoorweg Zwolle—Blokzijl over het Zware Water bij Hasselt. S. 614. 6 Nov.

— Besluit tot het vaststellen van een verbod van nachtvaart en van nadere bepalingen op het voeren van seinlichten. S. 647. 19 Nov.
— Besluit tot vaststelling van een bijzonder reglement van politie voor den gekanaliseerden Hollandschen IJssel. S. 688. 8 Dec.
— Besluit tot wijziging van het reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de spoorwegbrug over het Noordzeekanaal bij Zaandam in den spoorweg van Amsterdam naar Nieuwediep, vastgesteld bij K. B. van 8 Juli 1907 (Stbl. nº. 178), gewijzigd bij K. B. van 16 April 1908 (Stbl. nº. 114). S. 689. 11 Dec.
— Besluit tot wijziging van het reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de spoorwegbrug over het Noordzeekanaal bij Velsen in den spoorweg van Haarlem naar Uitgeest, vastgesteld bij K. B. van 22 Maart 1905 (Stbl. nº. 112), het laatst gewijzigd bij K. B. van 30 April 1910 (Stbl. nº. 129). S. 690. 11 Dec.
— Besluit tot nadere wijziging van het „Reglement voor de machinisten-examens", vastgesteld bij K. B. van 27 December 1907 (Stbl. nº. 354). S. 724. 20 Dec.
Schuld. (Nationale) Besluit houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870, S. 62, laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912, S. 240, en de wet van 5 December 1881, (Stbl. nº. 185).
S. 176. 16 Jan.
205. 3 Febr.
213. 12 Febr.
231. 2 Maart.
310. 27 April.
499. 27 Juli.
591. 22 Sept.
609. 24 Oct.
645. 17 Nov.
664. 1 Dec.
722. 18 Dec.
727. 27 Dec.
— Besluit houdende wederopenstelling van de gelegenheid tot inwisseling van de zilverbons van f 1, van f 2.50 (beide ouden vorm) en van f 5. S. 214. 12 Febr.
— Besluit tot nadere bepaling van de hoeveelheden der uit te geven zilverbons van twee en een halven gulden en van een gulden. S. 219. 16 Febr.
— Besluit houdende wijziging en aanvulling van het Grootboekbesluit 1913. S. 245. 22 Maart.
— Besluit betreffende de uitloting en aflossing van de 4½ pCts. schuldbekentenissen, uitgegeven krachtens de Leeningwet 1916 (Stbl. nº. 135). S. 457. 9 Juni.
— Besluit betreffende de uitloting en aflossing van de 4 pCts. schuldbekentenissen, uitgegeven krachtens de tweede Leeningwet 1916 (Stbl. nº. 533). S. 458. 9 Juni.
— Besluit houdende wijziging van het, bij het besluit van 16 Februari 1917, S. 219, gewijzigde, K. B. van 22 April 1916, S. 168, tot vaststelling van den uiterlijken vorm voor de zilverbons van een gulden, tot bepaling van de hoeveelheid der uit te geven zilverbons van dien vorm en tot wijziging van art. 2 van het besluit van 31 Maart 1915 (Stbl. nº. 174). S. 606. 22 Oct.
— Wet tot het aangaan van eene geldleening of -leeningen van f 500,000,000 en nadere voorziening ten aanzien van de 5 pCts. schuldbekentenissen ten laste van het Rijk. S. 710. 15 Dec.
— Zie ook: *Indië. (Nederl.)*
Sluizen. Wet betreffende bouw van een schutsluis c. a. te IJmuiden en verbetering van het Noordzeekanaal. S. 3. 2 Jan.
Smokkelhandel. Wet tot vaststelling in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden van bepalingen in het belang van eene meer afdoende beteugeling van smokkelhandel S. 225. 22 Febr.
In werkingtreding. 230. 27 Febr.
Spaarbanken. Besluit houdende reorganisatie van het personeel ter Directie van de Rijkspostspaarbank, laatstelijk vastgesteld bij K. B. van 13 April 1916 (Stbl. nº. 161). S. 469. 16 Juni.
— Besluit houdende wijziging van art. 2 van het K. B. van 15 December 1910, S 369, tot uitvoering van de wet tot instelling eener Rijkspostspaarbank (Stbl. 1910, nº. 368). S. 598. 5 Oct.
Spoorwegen. Besluit tot gelijkstelling van den door de Noord-Zuid-Hollandsche Tramweg-Maatschappij geëxploiteerden spoorweg van het Soendaplein te Schoten naar de grens van de gemeente Haarlem bij den Kleinen Houtweg, met de spoorwegen, waarop geen ander vervoer dan personenvervoer binnen ééne gemeente plaats heeft. S. 270. 30 Maart.
— Besluit houdende machtiging tot afwijking van bepalingen, vervat in de algemeene maatregelen van bestuur, bedoeld bij art. 27 der wet van 9 April 1875, S. 67, het laatst gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915, S. 321, en bij de artt. 1 en 2 van de wet van 9 Juli 1900 (Stbl. nº. 118). S. 405. 22 Mei.

— Arrest van den H. R. — Al draagt art. 24 Alg. Regl. Dienst Locaalspoorwegen niet uitdrukkelijk den machinist op het geven van het daarbij omschreven belsignaal, toch blijkt uit verschillende artt. van dit reglement, in onderling verband genomen, dat zulks tot diens taak behoort. 4 Juni.
— Wet tot verhooging van het maximum van het rentelooze voorschot uit 's Rijks schatkist ten behoeve van den aanleg en het in exploitatie brengen van spoorweglijnen van Ter Apel over Winschoten naar Delfzijl en van Blijham naar Bellingwolde. S. 680. 1 Dec.
— Wet tot wijziging van de wet van 9 Juli 1900, S. 118, houdende nadere regeling van den dienst en het gebruik van spoorwegen, waarop uitsluitend met beperkte snelheid wordt vervoerd. S. 701. 15 Dec.
— Wet houdende voorschriften omtrent aanleg en instandhouding van spoorwegen, waarop uitsluitend met beperkte snelheid wordt vervoerd, op wegen niet onder beheer van het Rijk. S. 703. 15 Dec.

Staten-Generaal. Besluit betreffende de sluiting van de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal en de ontbinding van de beide Kamers. S. 402. 19 Mei.
— Besluit betreffende de opening van de buitengewone zitting van de Staten-Generaal. S. 470. 20 Juni.
— Besluit betreffende de opening der gewone vergadering van de Staten-Generaal. S. 482. 10 Sept.

Statistiek. Wet houdende maatregelen tot het verkrijgen van eene juiste statistiek van voortbrenging en verbruik. S. 665. 1 Dec.

Statistiekrecht. Besluit tot uitvoering van art. 3 der wet van 14 December 1916, S. 530, betreffende heffing van statistiekrecht. S. 164. 5 Jan.
— Idem tot uitvoering van artikel 7, laatste zinsnede, der wet van 14 December 1916, S. 530, betreffende heffing van statistiekrecht. S. 165. 5 Jan.
— Besluit tot vaststelling van den dag, waarop de wet van 14 December 1916, S. 530, betreffende heffing van Statistiekrecht, in werking treedt. S. 168. 9 Jan.
— Idem houdende vaststelling van den vorm der statistiekzegels. S. 169. 9 Jan.
— Wet houdende aanvulling der wet van 14 December 1916, S. 530, betreffende heffing van statistiekrecht. S. 254. 26 Maart.

Steenen. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Ged. Staten, betreffende baksteen-industrie. 20 Oct.

Sterke drank. Arrest van den H. R. — Art. 50, 1e lid, 7°. der Drankwet is niet toepasselijk op hem, die in een lokaliteit, waarvoor een verlof was verleend, sterken drank aanwezig heeft, wanneer hij voor die lokaliteit ook een z. g. logementsvergunning heeft bekomen. — Hij behoeft dus, om niet onder dit artikel te vallen, niet eerst intrekking van het verleende verlof te vragen. 30 Mei.
— Besluit tot vernietiging van het besluit van Ged. Staten van Noordholland, waarbij in beroep is vernietigd het besluit van Burgemeester en Wethouders van Hilversum van 19 December 1916 tot intrekking van de ten name van J. Wijnands, aldaar, staande vergunning voor den verkoop van sterken drank in het klein. S. 559. 6 Aug.
— Besluit tot vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Sittard, waarbij verlof voor den verkoop van alcoholhoudenden drank, anderen dan sterken drank is verleend aan Dora Maria Ida Thissen aldaar. S. 593. 28 Sept.
— Wet tot vereeniging van de gemeenten Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn. S. 628. 9 Nov.

Strafrecht en Strafvordering Besluit, tot nadere aanvulling en wijziging van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij de artt. 3 en 21 der wet van 12 Februari 1901, S. 64, vastgesteld bij het K. B. van 15 Juni 1905 (Staatsblad n°. 209). S. 489. 17 Juli.
— Zie ook: *Militaire Zaken.*

Strandvonderij. Missive van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aan de Ged. Staten der provinciën, betreffende verkoop van rubber door burgemeesters-strandvonders. 7 Febr.

Stuwadoorswet. Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot uitvoering van het K. B. van 5 September 1916 (Stbl. n°. 435). 20 Sept.
— Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot vaststelling van modellen ter uitvoering van het besluit van 5 September 1916 (Staatsblad n°. 435). 17 Oct.

Successie. Wet houdende wijziging der Successiewet. S. 189. 20 Jan.
— Besluit tot bekendmaking van den tekst der Successiewet van 13 Mei 1859, S. 36, zooals zij bij latere wetten is gewijzigd en aangevuld. S. 236. 12 Maart.
— Wet tot het stellen van waarborgen, dat buitenlandsche verzekeraars de hun bij de

Successiewet opgelegde verplichtingen zullen nakomen. S. 436. 23 Mei.
Inwerkingtreding. 595. 1 Oct.
— Besluit tot regeling van de wijze, waarop de zekerheid bedoeld in art. 1, eerste lid, der wet van 23 Mei 1917, S. 436, wordt gesteld en opgeheven. S. 583. 10 Sept.
Suiker. Besluit houdende intrekking van dat van 14 October 1915 (Stbl. nº. 428). S. 196. 26 Jan.
— Besluit houdende verlenging van den termijn, gedurende welken het invoerrecht voor de stoffen, bedoeld bij art. 1, tweede lid, der wet van 6 April 1877, S. 71, naar het tegenwoordig bedrag zal worden geheven. S. 292. 16 April.
Suriname. Besluit tot vaststelling van regelingen omtrent toekenning van verloven en wachtgelden aan- en omtrent terugbetaling van genoten uitkeeringen enz. door ter vervulling van burgerlijke ambten naar Nederlandsch West-Indië gezonden personen. S. 480. 28 Juni.
— Wet houdende bepalingen betreffende de beteekening en tenuitvoerlegging in de koloniën, van in Nederland uitgevaardigde dwangbevelen en in Nederland alsmede in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao onderling, van in de koloniën uitgevaardigde dwangbevelen. S. 507. 4 Aug.
— Besluit houdende bepaling van het tijdstip, waarop de „Koloniale invorderingswet 1917" in Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname, en Curaçao in werking zal treden. S. 589. 18 Sept.
Telegrafie en Telefonie. Besluit tot wijziging van het K. B. van 7 Juli 1913, S. 323, houdende invoering van perstelegrammen tegen verlaagd tarief, gewisseld tusschen Nederland en de landen, behoorende tot het Europeesch verkeer. S. 472. 22 Juni.
— Besluit houdende wijziging en aanvulling van het Reglement voor den dienst der Rijkstelefoon, vastgesteld bij K. B. van 20 November 1916 (Stbl. nº. 509). S. 483. 7 Juli.
— Besluit tot vaststelling van de regelen voor het gebruik van het locale Rijkstelefoonnet te Katwijk en tot intrekking van de aan de gemeente Katwijk verleende concessie voor den aanleg en de exploitatie van een voor publiek verkeer bestemd telefoonnet aldaar. S. 497. 25 Juli.
Tractaten. Besluit bepalende de bekendmaking in het Staatsblad van de goedkeuring, door Nederland, van de verlenging der bevoegdheden van de gemengde rechtbanken in Egypte (Stbl. 1916, nº. 184). S. 274. 5 April.
— Besluit houdende bekendmaking in het Staatsblad van de toetreding voor Nederland tot het op 19 Maart 1902 te Parijs tusschen Duitschland, Oostenrijk, België, Spanje, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Lichtenstein, Luxemburg, Monaco, Noorwegen, Portugal, Zweden en Zwitserland gesloten verdrag tot bescherming van de voor den landbouw nuttige vogels. S. 495. 21 Juli.
— Wet houdende goedkeuring van de op 26 Mei 1916 te 's-Gravenhage onderteekende verklaring tot afschaffing van de Nederlandsche Capitulaties in de Fransche zone van Marokko. S. 636. 9 Nov.
Trammen. Zie: *Spoorwegen.*
Trekhonden. Besluit tot nadere wijziging van art. 1, 3º., van het K. B. van 6 Februari 1911, S. 45, tot uitvoering van de artt. 1, 4 en 5 der „Trekhondenwet" 1910 (Stbl. nº. 203). S. 597. 5 Oct.
Uitvoer. Besluit houdende verbod van uitvoer van zaad van boonenkruid, kervel, peterselie, schorseneeren, selderie, tuinkers, zuring en borage. S. 166. 5 Jan.
— Id. prei. 171. 12 Jan.
— Id. riet en biezen en alle producten daarvan. S. 172. 12 Jan.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van hars en terpentijn. S. 173. 13 Jan.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van duiven, zoowel levend als gedood. S. 174. 13 Jan.
— Id. schuimaarde. 185. 18 Jan.
— Id. celluloïd in elken vorm. 198. 2 Febr.
— Id. zeesterren, afval van visch en dergelijke vischmest. S. 199. 2 Febr.
— Id. alle groenten en alle fruit, zoowel in verschen als in verduurzaamden vorm (voorzooverre niet reeds verboden). S. 200. 2 Febr.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van riet en biezen en alle producten daarvan. S. 201. 2 Febr.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van houtteer en houtteerpek. S. 233. 8 Maart.
— Id. houtskool in elken vorm. S. 234. 8 Maart.
— Id. alle metalen in elken vorm. S. 279. 7 April.
— Id. gips. 296. 20 April.
— Id. ruwe tabak. 297. 20 April.
— Id. mandenwerk. 298. 20 April.

— Id. alle groentezaden en bloemzaden (voor zooverre niet reeds verboden). S. 385. 4 Mei.
— Id. alle soorten van vogels, zoowel levend als gedood (voor zooverre niet reeds verboden). S. 386. 4 Mei.
— Id. wijn. 387. 4 Mei.
— Id. azijn en azijnzuur. 471. 21 Juni.
— Besluit houdende tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van ruwe tabak. S. 482. 3 Juli.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van alle roet. S. 487. 13 Juli.
— Id. bloembollen. 570. 25 Aug.
— Id. droge en aangemaakte verf. S. 572. 30 Aug.
— Id. beukennootolie. 573. 30 Aug.
— Id. sigaren, sigaretten en verdere bewerkte producten van tabak. S. 574. 30 Aug.
— Wet houdende bijzondere maatregelen ten aanzien van het goederenverkeer met het buitenland. S. 576. 1 Sept.
— Wet tot wijziging der Wet van 3 Augustus 1914, S. 344, houdende verbod tot uit- en vervoer van sommige artikelen. S. 578. 1 Sept.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van gelatine. S. 592. 22 Sept.
— Zie ook: *Consenten.*

Veeartsenijkunst. Wet tot regeling van het hooger landbouw- en hooger veeartsenijkundig onderwijs. S. 700. 15 Dec.

Veenpolders. Zie: *Waterschappen.*

Veenschappen. Zie: *Waterschappen.*

Veeziekten. Besluit tot wijziging van het K. B. van 16 December 1915, S. 510, houdende vaststelling van bepalingen omtrent behandeling en vervoer van afgeroomde melk, karnemelk en wei. S. 232. 2 Maart.
— Arrest van den H. R. Art. 35 2e lid der wet van 20 Juli 1870, S. 131, is in dien zin te verstaan, dat de verbeurdverklaring alleen mag plaats vinden ten aanzien van voorwerpen, die tijdens de toepassing der straf in beslag genomen zijn; terwijl uit het verband van dit art. met art. 37 volgt, dat wanneer voorwerpen volgens het 1e en 3e lid van art. 37 zijn vrijgegeven, het gestorte bedrag in de plaats daarvan treedt en ingeval van veroordeeling moet worden verbeurd verklaard. — Bij vrijgifte zonder inachtneming van voormelde voorschriften mogen noch de voorwerpen zelve, noch het gestort bedrag worden verbeurd verklaard. — De toelaatbaarheid van de vrijgifte van het paard (gespannen voor de wagen, waarin de varkens vervoerd werden) met instandhouding der mogelijkheid van verbeurdverklaring van het daarvoor gestort bedrag is — in tegenstelling met voor bederf vatbaar goed — enkel afhankelijk gesteld van het niet bestaan van gevaar van besmetting en niet bovendien van het vatbaar zijn voor bederf. 5 Maart.

Veiligheid in fabrieken. Arrest van den H. R. Art. 120 Veiligheidsbesluit 1913; het niet beschieten van één dak, dat twee geheel van elkaar gescheiden werklokalen begrenst, vormt twee overtredingen. — Uitzonderingsbepaling van art. 120*b*; open wandoppervlak. — Uitlegging der dagvaarding door de Rechtbank. — De qualificatie moet niet ontleend worden aan art. 19*b* der Veiligheidswet, doch moet gevonden worden in de toegepaste artikelen van het Veiligheidsbesluit 1913. 3 Jan.
— Arrest van den H. R. — Nòch art. 7 der Veiligheidswet nóch de in aanmerking komende voorschriften van een betrokken algemeene maatregel van bestuur stellen den eisch, dat de daarbij bedoelde voorzorgsmaatregelen alléén aanwezig behoeven te zijn, terwijl de kracht- en andere werktuigen in werking zijn. — Uit art. 262, 1e lid van het Veiligheidsbesluit 1913, in verband met de artt. 7 en 19 der Veiligheidswet volgt, dat de districtshoofden der arbeidsinspectie bij hun voorschriften of eischen behooren te blijven binnen de grenzen door een algemeene maatregel van bestuur getrokken. — Met betrekking tot de in het 1e en 3e ten laste gelegde feit bedoelde voorschriften blijkt niet —, met betrekking tot het in het 4e ten laste gelegde feit bedoelde voorschrift blijkt wèl uit de dagvaarding, dat die voorschriften bevoegdelijk waren gegeven. 30 Mei.

Vermogensbelasting. Wet tot heffing van opcenten op de Inkomstenbelasting en op de Vermogensbelasting over het belastingjaar 1917/1918. S. 316. 28 April.
— Besluit tot aanwijzing van den hoofdambtenaar, bedoeld in art. 27 der wet van 27 September 1892, S. 223, op de vermogensbelasting. S. 395. 10 Mei.
— Wet tot wijziging van den termijn van navordering van vermogensbelasting. S. 630. 9 Nov.

Visscherij. Arrest van den H. R. — Een vaart, die als verkeersweg tot algemeen gebruik bestemd is, behoort tot de bevaarbare en vlotbare stroomen, genoemd in art. 577 B. W., ook al staat niet vast, dat die vaart een loopend water is. — De reden immers, waarom

bevaarbare en vlotbare rivieren en stroomen in dit artikel zijn opgenomen, is niet het zijn van rivier of stroom, doch het bevaarbaar of vlotbaar zijn van hun water, de bestemming daarvan ten algemeenen dienste. — — Uit niets blijkt, dat in dit opzicht is afgeweken van art. 538 Code Civil, hetwelk blijkens zijn geschiedenis zijn grondslag ook hierin vindt, dat de daarin genoemde zaken ten algemeenen dienste bestemd waren. — Bovendien volgt uit art. 578 B. W., dat de wetgever onder „stroomen en rivieren" ook de meeren begrepen heeft geacht, zoodat, al worden in art. 577 slechts de meest voorkomende bevaarbare en vlotbare wateren genoemd, daaronder alle zoodanige wateren moeten worden begrepen. 5 Febr.

— Arrest van den H. R. In de Visscherijwet heeft het begrip „rechthebbende op de visscherij" een ruime beteekenis; het duidt aan den gerechtigde tot visschen uit welken hoofde ook, behalve den blooten vergunninghouder. 5 Maart.

— Besluit tot nadere wijziging van het Binnenvisscherijreglement. S. 293. 17 April.

— Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, tot vaststelling van een letterteeken, dat door zee- en kustvisschersvaartuigen moet worden gevoerd. 4 Oct.

Vogels. Zie: *Tractaten.*

Volkshuisvesting. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Ged. Staten der provinciën, betreffende buitengewone bijdragen in zake woningbouw. 29 Jan.

— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 28 Juli 1902, S. 160, tot uitvoering van de artt. 7, 8, 9, 26, 27, 28, 30, 34, 35 en 36 der Woningwet. S. 584. 11 Sept.

— Besluit houdende beslissing dat een raadsbesluit tot vestiging van een bouwverbod, waarover de gezondheidscommissie niet heeft geadviseerd, niet voor goedkeuring vatbaar is, ook al heeft deze commissie advies uitgebracht over het voorafgaand raadsbesluit, waarop het bouwverbod steunt. 14 Sept.

Volksvoeding. Besluit tot aanvulling van het K. B. van 30 September 1916, S. 463, tot aanwijzing van de gewassen, waarvan de verbouw kan worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk toegestaan. S. 204. 3 Febr.

— Besluit tot aanvulling van het K. B. van 30 September 1916, S. 463, zooals dat is aangevuld door het K. B. van 3 Februari 1917, S. 204. tot aanwijzing van de gewassen, waarvan de verbouw kan worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk toegestaan. S. 615. 6 Nov.

Vrouwenarbeid. Zie: *Arbeid van vrouwen en jeugdige personen enz.*

Waarborg der gouden en zilveren werken. Besluit tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1907, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren van den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken. 18 Mei.

— Besluit tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1907, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren van den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken. (bladz. 727). 28 Juli.

— Besluit tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1907, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren van den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken en van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen. (bladz. 727). 24 Nov.

Wapenwet. Arrest van den H. R. — Om een voorwerp een wapen te doen zijn in den zin der Wapenwet, is niet noodig, dat dit voorwerp zonder eenige verdere handgreep overeenkomstig zijn bestemming kan worden gebruikt. — [Kantonrechter en Rechtbank. De geweerloop en geweerkolf, welke beklaagde droeg, pasten in elkaar en konden binnen eenige oogenblikken in en uit elkaar worden genomen, zoodat die stukken, zooals bekl. die vervoerde — in elke hand een stuk — een wapen (geweer) vormden tot dadelijk gebruik gereed.] — Door de op bekl. gevonden patronen verbeurd te verklaren, is art. 2 der Wapenwet geschonden. 25 Juni.

Waterschappen. Wet tot wijziging van de bepalingen in de wet van 10 November 1900 (Stbl. nº. 176) omtrent het hooger beroep van besluiten van Gedeputeerde Staten ten opzichte van waterschappen, veenschappen en veenpolders en in verband daarmede van artike 26 dezer wet. S. 633. 9 Nov.

— Besluit betreffende het verbod van het laten loopen of zwemmen van gevogelte bij waterschapskeur. 8 Dec.

Waterstaat. Besluit tot vaststelling van de inrichting van den Rijkswaterstaatsdienst, als bedoeld bij artikel 5, tweede lid, der wet van 10 November 1900, S. 176, houdende algemeene regels omtrent het Waterstaatsbestuur. S. 496. 21 Juli.

Weduwen- en Weezenfonds. Zie: *Begrootingen en Rekeningen.*

— Zie ook: *Indië (Nederlandsch).*

Weg en. Wet tot overbrenging van een gedeelte van den Rijksweg Eemnes—Hoevelaken in beheer en onderhoud bij de gemeente Amersfoort. S. 265. 26 Maart.

— Wet tot overbrenging van een gedeelte van den Rijksstraatweg van Maastricht naar Vaals en van een verlaten gedeelte van den Rijksweg van Maastricht naar Nijmegen in beheer en onderhoud bij de gemeente Maastricht. S. 675. 1 Dec.

— Wet tot wijziging van de wet van 18 Augustus 1916 (Stbl. n°. 408), betreffende de overbrenging van een gedeelte van den Rijksweg van Tilburg naar Breda in beheer en onderhoud bij de gemeente Tilburg. S. 681. 1 Dec.

Wettelijke tijd. Wet tot tijdelijke afwijking van de wet van 23 Juli 1908, S. 236, tot invoering van een wettelijken tijd. S. 286. 13 April.

Woningwet. Zie: *Volkshuisvesting.*

Zeehonden. Besluit tot wijziging van het besluit van 29 December 1914, houdende vaststelling van nieuwe bepalingen omtrent het toekennen van premiën voor het dooden van zeehonden binnen het watergebied van het Rijk. 30 Maart.

Zegelwet. Wet tot heffing van recht van zegel. S. 244. 22 Maart.

Wijziging. 437. 23 Mei.

— Besluit houdende bepaling van het tijdstip van het in werking treden der wet op het recht van zegel van 22 Maart 1917, S. 244, en bepalingen ter uitvoering van deze wet. S. 273. 4 April.

— Besluit houdende vrijstelling van zegelrecht. S. 564. 13 Aug.
696. 15 Dec.

— Missive van den Minister van Justitie aan de griffiers bij de arrondissements-rechtbanken betreffende nazoeking in registers burgerlijken stand in verband met Zegelwet. 17 Aug.

Ziekten. (**Besmettelijke**) Besluit tot nadere vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van de pokken en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 193. 22 Jan.

— Besluit tot vaststelling van eenige buitengewone maatregelen tot afwending van de pest en de Aziatische cholera en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 223. 21 Febr.

— Beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken tot uitvoering van het K. B. van 21 Februari 1917, Stbl. n°. 223. 26 Maart.

— Besluit, waarbij de wet van 4 December 1872, S. 184, houdende voorzieningen tegen besmettelijke ziekten, van toepassing wordt verklaard op meningitis cerebrospinalis epidemica. S. 391. 9 Mei.

— Besluit tot toepassing der wet van 26 April 1884 (Stbl. n°. 80), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (Stbl. n°. 314), tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 611. 2 Nov.

— Besluit tot nadere vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending der Aziatische cholera en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 685. 4 Dec.

— Besluit tot nadere vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van de pest en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 731. 28 Dec.

— Besluit tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van vlektyphus en tot wering zijner uitbreiding en gevolgen. S. 732. 28 Dec.

Zondagsrust. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende Zondagsrust. 15 Oct.

Zout. Besluit houdende wijziging van eenige Kon. besluiten betreffende den vrijdom van den accijns voor zout. S. 170. 9 Jan.

— Besluit houdende aanwijzing van Zwijndrecht als losplaats van ruw zout of zouthoudend water bij invoer te lande met spoorwagens. S. 175. 13 Jan.

— Besluit houdende aanwijzing van Breda als losplaats van ruw zout of zouthoudend water, bij invoer te lande met spoorwagens. S. 269. 28 Maart.

— Besluit houdende aanwijzing der gemeente Nijmegen a s eene der plaatsen alwaar ruw zout, bij aanvoer uit het buitenland, kan worden opgeslagen in particulier entrepôt. S. 500. 27 Juli.

— Besluit houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor zout, benoodigd in fabrieken tot vervaardiging van briketten dienende als brandstof. S. 652. 20 Nov.